

BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
14
16 C
24

LAVRENTII LONGI PARMENSIS

THEOLOG. CONGREG. SOM.

TABVLA GENERALIS

ACRAMENTORVM MARE

Seniores, & Sedilia ante Thronum Dei, & Agni in diuina Apocalypsi Cap. IIII. reuelata repręsentans:

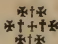
c est generalem, ac singularem de Sacramentis Doctrinam secundum probabiliores Doctorum tam antiquorum, quam recentiorum sententias, & Ciuitatum Patriarchalibus, Archiepiscopalibus, & Episcopalibus sedibus insignium breues Chronologias exhibens.

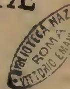
Theologiæ Moralis, sacræ, & exoticæ eruditionis studiosis, & Sacramentorum ministris, ac Superioribus animarum Pastoribus, Præsulibus, Confessarijs, & Ecclesiasticis omnibus vtilissimum.

LLVSTRISS. AC REVERENDISS. MARCHIONI

SEPHO ZANDEMARIÆ

Placentiæ Episcopo, & Comiti D. D. D.

PLACENTIÆ, Apud Stephanum Sirenam. M. DC. LIX.
Superiorum permissu.

D. IOSEPHO ZANDEMARIÆ

PARMENSI,

Placentiæ Episcopo, & Comiti.

LAVRENTIVS LONGVS S. P. D.

A eſt Sacramenti ratio, vt totum omnibus, & totum ſingulis dari poſſit,& tantũ vnus,quantum mille ex eo ſumãt. Propterea ne mireris, Illuſtriſs. Pręſul,ſi Sacramentorũ Mare, quod non Geographicis, ſed Theologicis Tabulis deſcriptum omnibus,& ſingulis Eccleſiæ pręſulibus, vt primarijs Sacramentorum miniſtris dedicaui,tibi quoque morem ſcriptorum ...utus ſpecialiter dedicem. Præſertim cum adhoc faciendum ...ueant me, & alliciant nomen, cognomenque tuum, quæ ...næ gratiæ augmentum, & profectum Domini ex Mari hoc ...uenire ſignificant. Hoc etiam iure ſuo ſibi poſtulat paſtora...c primarium munus tuum, quod eſt Sacramentorum Mari ...eo ſimili chryſtallo diuinæ gratiæ aquam viuam continen...niſtrando aſſiſtere: quod etiam ad reliquos diuini gregis ...ores, Apoſtolorum ſucceſſores,Eccleſiarum Principes, pręs...os Sacramentorum miniſtros pertinet. Hos ſeniores à ...o Ioanne in Apocalypſi viſi, & in ſedibus ſuis adſtantes ... vitreo ante thronum Dei ſignificabant. Per Mare autem ...um ſimile chryſtallo Sacramenta aquis diuinæ gratiæ re...antia ſignificari Lyranus, Carthuſianus, & alij Apoca-

 lypſis

lypsis interpretes docent, ab illis autem diuinæ gratiæ augmentum, spiritualem animarum profectum in via Domini produci certum,& apud omnes in confesso est. Hoc subobscurè innuunt nomen tuum Ioseph, quod augmentum, & profectum Domini interpretantur, & Ioannes de Marijs cognomen tuum vulgo Iandemaria dictum à Ioanne de Marijs gentis tuæ à Mario septies Romæ Consule,Cimbrorum, ac Teutonum triumphatore deductæ principe. Vox enim Ioannes gratiam significat, Marij à Mari dicti fuere. Hinc Marij Genuenses de Mari vulgo appellantur. Tibi ergo tanquam vni ex senioribus Vitreo Sacramentorum Mari assistentibus,& in sede Placentinæ Hierosolymę sedenti debetur quicquid de Sacramentis in Iudeæ olim Hierosolyma à Christo Dei filio institutis generatim,& singillatim scriptum à me Placentiæ, cum augmento æneis Typis recuditur. Eius est arbor, in cuius solo radices agit, vel nascitur. Tuus ergo est liber hic,quia in Placentinę Ecclesiæ tuæ solo tanquam arbor, cuius cortex tenuior liber propriè dicitur, radices egit; & publica luce donatus quasi natus, ac,vt Liber, Bacchus, inquam,renatus homines denuo per Sacramentum renasci, atq. diuina gratia augeri, & in via Dñi Dei Nostri proficere docet, vt ad spirituale gregis tui augmentũ, profectumq. animarumq. salutem, quod diuinorum diuinissimum est, te auspice, te duce cooperetur. A nomine tuo, ac cognomine certa futuri euentus sumpsit auspicia. Abs te optimo Pastore, qui frequenti Sacramentorum administratione, & publica,solemnique circumgestatione per vrbem, & expositione Sanctissimi Sacramenti,diuinique agni in Altaris throno sedentis, & annua gregis tui visitatione, nec non Ecclesiasticarum ædium restauratione, ac structura commissæ tibi Ecclesiæ spirituale, ac temporale augmentum vigilanti solicitudine curas, spero operi meo honoris, & protectionis incrementum accessurum. Hoc igitur lęta, exporrectaq fronte hilaris datoris donum re paruum, affectu dantis maximum suscipe, ac Vale.

ILLV-

Illustris. ac Reuerendis. Præsuli

IOSEPHO
IANDEMARIÆ
PARMENSI
EPISCOPO PLACENTIÆ, ET COMITI.

Laurentius Longus Parmensis S. P. D.

Vme Placentini doctissime Pastor ouilis,
De Sacramentis quæ scripsi, dicta Ioanni
æ Mare sunt vitreum, diffundens vndique viuæ
atiæ aquam, quæ corda lauans confirmat, & auget,
centra Sathanæ insidias, atque ignea tela
unit, vt hæc veluti clypeo depellere possint,
Mare chrystallo simile hoc transire necesse est,
nibus ad sedem diui tendentibus agni,
Mare ceu rubrum diuini sanguinis vndas
nificans opus Isacidum fuit ire phalangi
guia promissæ properanti ad pascua terræ.
nina Niligenum pelago hoc submersa fuere,
um Rege suo currus, equitesque furentes.
guine sic Christi merguntur crimina mundi,
eccata sacro delentur nostra cruore.
acramentum MARE CASTVM nomine verso,
ue animas reddens castas, donansque salute,
upit quas culpa, Deo fecitque rebelles.
debetur opus tibi de senioribus vni,
in conspectu diuinæ sedis amatus
idit Patmi vates in sedibus altis
nstare Mari vitreo, commissa quod illis
ministrandi sit Sacramenta per vrbes.
odena notant has alta sedilia patrum,
certo incertum numero signante notantur,
Thronum conspecta, Dei quo considet agnus,

Mare vitreū simile chrystallo ante thronum Dei S. Ioannes in Apocal. c. 4. Lyranus Dionys Carthus. Alcazar. Io. Lugo.

Sacramentū anagramma Mare Castum.

XXIIII. Seniores in sedibus XXIIII. in Apocal. c. 4. sunt Patriarchæ, Archiepiscopi, &

Episcopi in Ciuitatibus suis.

Pro culpis hominum qui cæsus ab orbe creato
Sacri libri septem potuit reserare sigilla,
Quæ totidem diuina notant mysteria, signa,

Placentia Romanorum Colonia deducta Consulib. T. Sẽpronio Longo, & P. Cornelio Scipione anno mũdi 3836. Romæ cõditæ 535. ante Christum 217.

De quibus hic agimus. Tua nempe Placentia sedes
Est Romanorum præclara Colonia Longo
Consule ducta prius, quam Pœnus scanderet Alpes,
Et cum Romuleo collatis agmine signis
Hostili Trebiam fœdaret sanguine fluctus.
Hac tu sede sedes, tenuit quam Cassius olim
Inclitus, & Latia diuus de gente Sabinus,
Et Victor: Maurusque. tuis mysteria sacra
Dispensas populis, vitrei velut æquoris vndas,
Vnde oritur non vana Venus, sed gratia, Diuis
Quæ gratos homines reddit, summoque parenti,
Perque salutarem Calicem, Sapientia legit

Sancti Episcopi Placentini.

Io. Baptista Calix Vicarius Gener. Placentiæ.

Quem sibi, & impleuit populis sacra dona ministras,
Commissas his pascis oues, lustrasque frequenter,
Tartareosque lupos sacris ab ouilibus arces,
Inuigilasque gregis noctuque, diuque saluti
Restauras collapsa, nouas & construis ædes,
Relliquijs augesque sacris altaria diuum,
Et ius cuique suum reddis, fontesque coerces.
Afficis hos pœnis, meritis & præmia pendis,
Vt tuearis, oues nulli parcisque labori,
Ac fluxas contemnis opes, summasque putasti
Diuitias placuisse Deo, populumque fidelem
Formare, & sanctis componere Legibus vrbes,
Et subiecta tibi cum multis oppida castris.
Inuisis, vultumque tui cognosci s ouilis.
Auspice te pietas crescit, cultusque Tonantis

Ioseph Augmentum, & profectus Domini. Interpretatur.

Augetur, virtus capit incrementa, vigetque
Relligio. Iosephe tuo quod nomine signas,
AVGMENTVM prestas altaribus, ædibus, aris
Diuinoque gregi, qui per te proficit almo
PROFECTV DOMINI, nutu qui temperat orbem,
Inuisitque frequens per plana, per ardua, montes,
Et valles superans, quas respicit Apenninus,
Quosque Tarus, quos Nura rigant, Longinaq. campos,
Quosque Ardæ, Trebiæque lauant vicina fluenta,

Et pater Eridanus, reliquos qui ſuſcipit amnes,
Et petit Adriacum ſeptena per oſtia pontum.
Audijt hic quondam Diui mandata Sabini,
Cui ſucceſſor ades, ſubitoque receſſit ab aruis
Præſulis, vndiuago quæ flumine merſerat ante
Aggeribus, quos ipſe ſtruis, Phaethontis ad amnem,
Hunc procul ire iubes, cogiſque frementibus vndis
A tibi ſubiectis longè diſcedere campis,
Et quas ipſe domos, & celſa palatia nuper
Ad Sentimentum, Metiani ad littus amœnum,
Vmbriferumque nemus, ſtupet amnis, & inde retortis
Fluctibus applaudit, caput inclinatque merenti,
Et Nymphas, Cycnoſque ſuos tua dicere geſta,
Res dignas Paſtore ſacro, laudeſque referre
Vult, iubet, Eridani applaudunt tibi numina, Nymphæ,
Et Fluuij quicumque Padum comitantur, honori
Gratantur Ioſephe tuo, gentiſque vetuſtæ
A Mario ductæ, domuit qui Teutonas armis
Romuleis, Cimbroſque feros, encomia dicunt;
Quæ Parmam Latios inter deducta colonos
Floruit, & claros Heroas protulit orbi,
Quos inter Marius princeps fuit ille Ioannes,
Cuius prudentes nomen tenuere nepotes
IANNI DE MARIA geniti qui gente vocantur.
Hinc Iandemariæ corrupto nomine dicti.
Et Ianum docet eſſe nouum, ſimilemque bifronti,
...a regis, & paſcis populos, prudentia mentis
Præteritum ſpectans tempus ſimul, atque futurum,
...c Ianum feciſſe ferunt, qui nomina monti
...iculo fecit, dictus fuit ante Noemus,
... genus humanum diris ſeruauit ab vndis
...uij, vitiſque ſator, vinique repertor
...it in Italiam, Latijſque reſedit in oris,
...inoque, Iain Syria quod voce vocatur,
...nto Iani nomen ſortitus honorum,
...Maria hic primus ſulcauit naue reperta,
...populum Ianus ſeruaſti peſtis ab vndis,
...eſtiſque iræ contagia dira minantis
...uio, & vino pretatis amanique reperto

S. Sauini præcepto obedinit Padus.

Metianum à Metijs, quorum extant Placentiæ Monumenta dicitur vulgo Mezanum.

Ioannes de Marijs Parmenſes dicuntur vulgo Zandemaria.

Ianus idem, ac Noe vini inuentor.

Iratum precibus placasti numen olympi,
Fulguraque in pluuiam vertisti, in lilia tela,
Tela trisulca, tuo referuntque stemmate virgæ,
Symbola iustitiæ, pietatis lilia signa,
Perfecti Pastoris habes insignia virgas,
Floribus adiunctas, geminas, quarum altera nomen
FVNICVLI, nomen tenet altera virga DECORIS
Allicis hac, illa cogis bona ad omnia amanda,
Ac facienda gregem, quem Cœli ad pascua ducis.
Tales ipse Deus virgas assumpsit, vt almum
Pasceret, a dira quod morte redemit, ouile,
Sanguine quodque suo macula mundauit ab omni.
Hoc tibi commissum tutaris, pascis, & auges,
Pauit vt Ægypti populos Iosephus egentes
Triticeis opibus, regnum Pharaonis & auxit.
Triticeo tu carne agni velamine tecti,
Circumferre tibi placuit quem sæpe per vrbem,
Nobilium comitante virum, populique cohorte,
Sæpe & adorandum populo proponere in aris,
Eiusdemque decus studio curare perenni,
Es diuina tuis ouibus dare pabula suetus,
E vitreisque Maris potum dare dulcibus vndis,
Quod Saluatoris manantes fontibus amnes
Efficiunt, hominumque lauant peccata dolentum.
Offendisse Deum, lachrymis commissa piantum,
Ad quod adhortaris populos sermonibus aptis,
Perque oratores sacros, quos mittis ad omnes,
Commissi quas cura gregis complectitur, oras.
Non aliena tuo sunt hæc à munere Præsul,
Quæ Tabulis descripta meis tibi dedico, dono.
Hæc cape porrecta solitus qua fronte benignè es
Excipere authorem tibi parua volumina dantem,
Qui maiora daret, ferrent si pondera vires.
Hunc manibus dignare tuis euoluere librum,
Auspicijs exire tuis qui gaudet in auras,
In lucemque tuo sub nomine prodit ab vmbris,
Felicemque meum, fortunatumque laborem,
Grata tibi fuerint si munera nostra, putabo.
Viue, diu longumque vale, Longique memento.

Assumpsi mihi duas virgas, vnã vocaui decorem, alteram vocaui funiculũ, & paui gregem. Zach. 10.

AD LECTOREM.

IAm tibi Chisticolæ descripsi militis arma,
Vincendique artem, stratagemmata sacra, Tubasq.
Mox indicentes Iobelei gaudia terris,
Et sacra Christicolas Reges ad bella vocantes.
De Sacramentis tibi do nunc scripta recenter,
Lector, vt edifcas, quæ conuenientia cunctis
int elementa sacris, quæ debita forma sit vni
Cuique, & materies, quæ intentio, mensue ministri; *Argumentum Operis.*
Quos ritus seruare decet, quæ, & quanta potestas
ſſe ministrantis, doctrinaque debeat illi,
ui liceat præbere sacrum, vel sumere, quoue
empore præceptum, lexque obliget accipientem,
ue ministrantem, quali ratione, modoque
quo fine, loco, quæ consuetudo tenenda,
uæue caracterem producant sacra, sigillum *Tabularum Salutarium Argumentum.*
uod iubeat Metanæa, quibus peccata fatendà
iunctis, qualis confessio debeat esse,
ıs & exceptor, quæ, & quanta piacula cuique
ungenda reo, sibi quæ peccata referuent.
soluenda sacri Pastores, soluere ab illis
is peccatorem confessum talia possit,
unctas pœnas mutare, & vota fatentum,
llere censuras, veniam concedere culpis,
æ præstanda homini Iubilæi tempore, vt illum
tineat Romæ, quoue Indulgentia pacto
cipienda, Crucis quæ priuilegia bulla
ntineat, patribus quæ Mendicantibus orbis
ncedat Pastor, Monachas audire fatentes
nina quis valeat, quæ sint iteranda Fideli
ramenta, docet liber hic, & cætera scitu
na, Sacerdotes omnes quæ dicere oportet,
bene fungantur tractandi munere sacra.
ta probabilibus rationibus astro ductus,
potes amplecti secura mente, nec vltra
ubium reuocare licet, contraria quamuis
probabilior fuerit sententia multis.

Namque

Namque probabilitas interna, externaque firmat,
Quæcunque asserui placitis, rationeque tuta,
Doctorum placitis veterum simul, atque recentum
Hæc confirmaui, docuere hæc Diuus Aquinas,
Et Bonauentura, & Scotus, Durandus, & Ales,
Atque Paludanus, Gabriel, Richardus, Ochamus,
Antoninus honos mitræ, Lombardus, & Abbas,
Syluester, Fumus, Raymundus, & Angelus, Angles,
Toletus, Sotus, Molina, Megala, Nauarrus,
Viualdus, Caieta tuo de nomine dictus,
Atque Panhorme tuo, tuo & Adria nomine clarus,
Suarius ingenio vastus, nec Vasquius illo
Inferior, Nugnus, Bannes, geminusque Ledesma.
Fagundus, Lamas, Ochagauia, Syluius, Hortes,
Lorca, Rodericus, Tannerus, Vegha, Palaus,
Zerula, Rodriquius, Coninch, Miranda, Gauantus,
Sanchius, Henriques, Peyrinus, Beia, Polachus,
Villalobos, Bacinus, Pasqualigusque, Diana,
Caramuel, Lugo geminus, Bonacinaque, Longus
A Coriolano dictus, Laymanque Busembaus,
Escobar, Ausonius Cottonus, Tamburrinus,
Beccanus, Crucius, Camerota Salonius ingens,
Passerinus amans Legum, Lezana, Salasque,
Bordonus, Faustus, Portellus, Martinonus,
Gordonus, Baldellus, item Filiuccius ingens
Peres, Basilius, Legionis Pontius astrum
Corduba, Comitolus, Conradus, Spinula, Naldus,
Lessius Ouiedus, Lopes, Granadus, Auersa,
Arriaga, Aluarius, Bardus, Vitalis, Amicus,
Guttieres, Medina, Salas, Trullencus, Aragon,
Sa, Reginaldus, Bresserus, Montesinus,
Mercorus, Azorius, Sayrus, seu Regia Clauis,
Viguerius, Gerson, Corneio, Candidus, Albus,
Quæ mage tuta tibi sit opinio mente tenenda,
Ostendo breuibus quasi per compendia verbis,
Hæc mare sulcanti tibi sit magnetica pyxis,
Quos scopulos demonstro tibi ratione, caueto.
Ne tua frangatur ratis, aut mergatur ab vndis,
Hæc per Symplegadas ducet te pura columba,

Doctores citati in hoc Opere.

Am.

Ambages fugio multas, litesque scholarum,
Vtiliora sequor, fructus ego quæro relictis
Floribus, ac folijs, cupio prodesse legenti,
Cui permulta breui comprensa volumine dono.

D. Paulus Carrara Præpositus Generalis Congregationis Somaschæ.

TAbulas Sacramentorum, & aduersaria moralia Reu. Patris D. Laurentij Longi nostræ Congregationis Sacerdotis Theologi à duobus patribus, quos censores eiusdem operis esse iussimus, recognita, & probata, vt publicè edi possint, concedimus; Si ita ijs, ad quos pertinet, videatur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas damus. Venetijs in Collegio Sanctissimæ Trinitatis die 14. Aprilis anno 1659.

D. Paulus Carrara Præpositus Generalis Somaschæ Congreg.

Locus ✠ Sigilli.

D. Paulus Faa à Secretis.

Cen-

Censura, & approbatio Reuerendi Admodum Patris Magistri Michaelis Angeli Faraselli Prioris Prouincialis Ord. Seru. Theol. Serenis. Principis Ranutij Farnesij Ducis Parmæ, Placentiæ, &c. Consultoris Sancti Officij Inquisitionis Placentiæ.

TAbulas de Sacramentorum, & Aduersaria Moralia A. Reuer. Patris D. Laurentij Longi Parmensis Cleric. Reg. Congreg. Som. & Theologi familiaris Eminentissimi Principis Cardinalis Columnæ de mandato Reuerendissimi Patris Magistri Fr. Casimiri Plateæ Cremonensis Ordinis Prædicatorum, Inquisitoris Placentiæ summa attentione recensui, & nihil in ijs inueni Catholicæ nostræ Fidei, & bonis moribus contrarium, sed Doctrinam sanam secundum Doctorum Theologorum, ac Canonisticorum placita, Summorum Pontificum, ac Conciliorum Decreta in ijsdem maximè probo, & publica luce digna censeo. Datum Placentiæ in ædibus Sanctæ Mariæ Platearum die 16. Maij 1659.

Fr. Michel Angelus Seruita Consultor Sancti Officij.

IMPRIMATVR.

Fr. Casimirus Inquisitor Placentiæ.

Io. Baptista Calix Vicarius Generalis &c.

Gianus Preses Magistratus Serenissimæ Cameræ.

LAVRENTII LONGI TABVLA GENERALIS SACRAMENTORVM,

IDEST

DE SACRAMENTIS GENERATIM.

uid sit Sacramentum, & quale signum, Sacramentorum insti- tutio, necessitas, Martyrium. Cap. I.

SAcramentum à sacro
dictum idem est, quod
Grecis μυστήριον, &
tam apud sacros, quã
apud profanos scripto
res varia significat, ali-
ndo secretum, vt *Tobia cap. XII.*
ramentum regis abscondere bonum
& Apocal. cap XVII. dicam tibi
ramentũ, & sapienta 2. nescierunt
amenta Dei, mulieris, aliquando
uramento *sumitur, vt Baruch. 5.*
peieratus nec testis sit, nec accedat
acramentum, sic militare Sacra-
um pro iuramento accipitur, di-
& pactum iuramento firmatum.
mentum aliquando pro myste-
iuino accipitur, *vt Apocal. 1. Sa-*
entum stellarum, & à Leone
fice sermone X. Christi Passio-
iuinæ misericordiæ Sacramen-
ppellante: aliquando pignus à
tibus in sacro loco positum de-
dandum illi, cui à iudice fuerit
catum. *vt apud Varonem lib* 4.
Theologos vero, ac sacri Iuris
Doctores Sacramentum est rei sacræ
signum, vel cæremonia sacra, per
quam homo sacratur, & initiatur.
vt ait S. Thomas & Sacramenta
propriè dicuntur illa, quæ adhibentur à
Dei cultoribus ad quandam consecra-
tionem. Sacramentum ab eodem, & à
Magistro sententiarum sic deffinitur.
Sacramentum est visibile signum inui-
sibilis gratiæ ad populum Dei diuinitus
sanctificandum. Verum hæc deffini-
tio etiam Sacramentis antiquæ legis,
vt circuncisioni conuenit, quę gratiam
per Christum conferendam significa-
bant, & legalem quandam sanctifi-
cationem conferebant. Sacramenta
autem nouæ legis significant, & con-
ferunt gratiam Deo homines recon-
ciliantem, vel sanctificantem. *Pre-*
terea Sacramentum nouæ legis est
sensibile signum, à Christo institutum
significando producens sanctificantem
gratiam. & siue est signum sensibile, &
efficax gratiæ inuisibilis diuinæ, qua per
ipsum hominibus mortalibus confertur
ad ipsorum sanctificationem à Christo
insti-

institutum. Est autem signum sacrum externum, practicum, ac stabile, publicum, significans eam, quam actu confert gratiam suscipientibus illud, γ in quo differt à figuris, ac Sacramētis veteris testamenti, quæ gratiam sanctificantem non producebant. Signum est quia præter speciem, quā ingerit sensibus, aliquid, hoc est diuinam gratiam, latentem manifestat. est sacrum, quia ex Christi institutione ad supernaturalem finem sanctificationis tendit. Omne autem Sacramentum, vt signum est, aliquam analogiam habet cum re significata; omne enim signum proportionem aliquam cum re significata habere debet, vt intuentes illud in notitiam rei signatæ diuersæ veniant. *Ideo D. Augustinus ad Bonifaciū epistola XXIII. Sacramenta, inquit, quandam similitudinem habent earum rerum, quarum sunt Sacramenta, quam si non haberēt, omnino Sacramenta non essent*. Sunt verò signa publica, & stabilia, authoritate publica instituta, nam ad sanctificandos homines, vt membra Ecclesiæ diriguntur. Adhoc autem his medijs vtitur prouidentia publica authoritate communitatem gubernans. Sunt signa stabilia, quia durāt, ceu perennes fontes in Ecclesia ita exigente, vt sint remedia indigētibus, & ratio signi in Sacramentis est aliquid reale, morale. quia mouet ad percipiendam rem significatam, quod non faceret, si esset aliquid fictum ratione, vel vt ait Scotus, ens rationis, siquidem habet connexionem analogicam, seu similitudinariam cum re significata. Sacramenta sunt signa practica, quia efficiunt, quod significant, β scilicet veram sanctitatem per gratiam, & consecrant Deo hominem aliquo speciali modo saltem consecratione legali. Sacramentalia verò, vt inauguratio Abbatis, aqua lustralis non significant, nec conferūt ex vi propria veram sanctitatem, ideo non sunt Sacramenta. Cæterum Sacramentum, vt Sacramentum, vniuocum est respectu Sacramentorum nouæ, ac veteris legis, δ vtraque enim habent rationem formalem Sacramenti, quæ in hoc constituit, vt sanctificando significat gratiam, hominemque vniet dedicatq. Deo, tali autem, vel alio modo significare, ac dedicare pertinet ad differētias ipsorum tam nouæ, quam veteris legis Sacramentorum, quæ omnia conueniunt vniuocè in ratione Sacramenti, non figuræ. *α S. Thom. 2. 2. quæst. 102. a. 5. & p. q. 66. Magist. in 4. d. 1. β Catech. Rom. Scotus, Suar. Fill. Coninch, Laym. Anersa 3. p. q. 60. Villal. ex D. Dionysio c. 1. de Hierarch, Chrysost. homil. 83. in Matth. August. in Psalm. 33. Brancatus, Pasqual. Lug. Card. γ Palatius in 4. dispu. Suar. sacr. d. 3. Pasqual. d. 64. s. 3. contra Scotum in 4. d. 2. quæst 2. Vasq. d. 128. δ Victorinus, Magist. sot. Hurtad. Pasq. Bellarm. Canus,.*

2 Septem Sacramenta à Christo Domino instituta fuisse, α credimus, eorum meminerunt sacri scriptores Baptismi, & pœnitentiæ, *Ioannes Euangelista cap. 3. & 20.* Eucharistiæ, & Ordinis *Matthæus cap. 26.* Confirmationis *Lucas Actorum cap. 8. & 19.* Extremæ vnctionis *Iacobus cap. 5.* Matrimonij *Paulus ad Ephesios 5.* Baptismo regeneramur, ac renascimur, & in Dei Filios adoptamur, confirmatione augemur, ac solidamur, pœnitentia sanitatem animæ culpis amissam reparamus; Extrema vn-

nctione integram salutem deletis cul-
arum reliquijs obtinemus, & in vl-
mo agone confortamur. Ordine
onei ministri Sacramentorum effi-
mur; per matrimonum filios ad Fi-
lium propagationem coniuges ge-
rant. De Baptismo ait Christus,
n. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex*
ua, & Spiritu Sancto non potest in-
ire in regnum celorum; de Eucha-
tia *Ioannis 6. nisi mãducaueritis car-*
n filij hominis, & biberitis eius san-
nem non habebitis vitam in vobis.
pænitentia *Ioannis 20. quorum re-*
ritis peccata, remittuntur eis. De
firmatione, *Lucas actorum 8. ac*
capite agit referens per impositio-
manuum, vt per signum sensibi-
onfirmatos ab Apostolis fuisse eos,
baptizati fuerant, & Spiritum
ctum accepisse, & varijs linguis
ros fuisse, quod donum nunc non
r passim, sed gratia inuisibilis cõ-
icatur per manuum impositio-
. De extrema vnctione, *Iacobus 5.*
abet *vngentes eum oleo in nomine*
ini, & si in peccatis fuerit, dimit-
r, & de Ordine, *Paulus, ad Ti-*
. 4. Noli negligere gratiam, quæ
st, quæ data est tibi cum imposi-
manuum præsbyterij. De matri-
o ad Ephes. 5. Sacramentum hoc
um est in Christo, & in Ecclesia.
menta dicuntur fluxisse è latere
ti, ex quo per Longini militis ha-
aperto sanguis, & aqua effluxit,
nus à Christi sanguine virtutem
unt. Aqua baptismum, & san-
ucharistiam principalia Sacra-
significarunt. Omnis gratia
nobis per Iesum Christum ca-
strum datur, ideo Sacramenta
solum institui potuerunt a san-
diuinæ gratiæ canalia à capite

in membra influentis. virtus autem productiua gratiæ non potest rei creatæ, tanquam causæ principali communicari, ergo nec potestas instituendi Sacramenta γ, quæ Dei propria est, quia ipse solus ijsdem potest efficaciam tribuere, sensibilia signa determinare, ijsdemque gratiam suam tanquam instrumentalibus causis alligare. Hierosolymæ autem in montis Sion cænaculo Christum post vltimã cænam præcipua Sacramenta instituisse credimus, & præsertim Eucharistiam, Ordinem, Pænitentiam, Confirmationem, extremam vnctionem, & post resurrectionem suam ibidem Apostolis potestatem dedisse confirmandi fideles, & à peccatis absoluendi, ligandi, ac soluendi facultatem, vt quando eis dixit, *sicut misit me pater, & ego mitto vos, & insuflauit, & dixit accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinue ritis, retenta sunt. Ioan. c. 20.* Baptismum in Iordane, cum à Ioanne baptizatus fuit, institutum à Christo fuisse, matrimonium vero in nuptijs Canna Galileæ eleuatum fuisse in Sacramentum credibile est. In Tabore Monte Galileæ prope Nazaret apparens Christus discipulis, & plusquam quingentis fratribus simul docendi, ac baptizandi potestatem dedit dicens, *data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra, euntes ergo docete omnes gentes baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & spiritus Sancti.* Matth. c. 28. *Ita & Doctores communiter, & Concil. Tridentinum sess. 7. can. 1. & sess. 14. c. 1. Categb. Rom. contra Victorinum, & Magistrum in 4. 55. Ambrosius, Cyprianus, Augustinus, Io. Lug. Pasqualig. Brancat. Bononius, Auersa. Suar Vasq. Bonac.*

Bonac. Coninch. ♭ *ita Scotus, Gabriel, Vasq. Durandus, Fr. Lug. Pasq. D. Augustin. contra Ricardũ, Henriq. Valentiã, Hurtad. & alios.*

3 Sacramenta postquã instituta fuerunt, cęperunt esse necessaria ad salutẽ, nõ cuncta cunctis, nec eadem ijsdem. Baptismus necessarius est, nõ solũ præcepti, sed etiam medij necessitate, nam sine eo, vel in re, vel in voto nullus saluatur. Item Pænitentiæ Sacramentum homini in læthale scelus lapso necessarium est in re, vel voto. Eucharistia saltem necessaria adultis ex vi præcepti. Vnctio extrema saltem necessaria est his, qui post peccatum læthale cõmissum nullum aliud Sacramentum recipere potuerunt, nec perfectè peccatum propter Deum detestantur, sed imperfectè, hoc est formidine pænæ à Deo infligendæ. idem dic de Confirmationis Sacramento, quod qui recipere nollet tempore mortis conscius sibi læthalis culpæ, nec aliud Sacramentum suscipere posset, peccaret grauiter. se enim damnationis periculo exponeret expectans contritionem solam, quæ multum difficilis est. temerè enim recusaret remedium facilè, cum quo, & attritione solui posset. Ordo, & matrimonium non sunt necessaria singulis, sed toti Ecclesiæ, *Ita S. Thom. 3. p. q. c. 5. Suar. Auersa Occagauia, Diana, Fr. Lug. l. 1. c. q. 1. Bonacin. & alij.*

4 Sic veteris legis Sacramenta alia erant omnibus necessaria, vt esus agni pascalis, alia solis maribus, vt circuncisio, nam fæminæ nõ circuncidebantur, alia Leuitis ad Sacerdotij gradum promotis, vt consecratio. Circumcisio fuit verũ Sacramentũ ♭ ; quia fuit signũ sensibile significans gratiã per Christum dandam, & sanctitatem legalem conferens, de ea Paulus ad Romanos 4. scribit: *Signum accepit circuncisionis, signaculum iustitiæ fidei,* superaddita fuit circumcisio remedio peccati originalis, quod cõnsistebat in protestatione facienda simul cum circuncisione. hæc instituta præcipuè fuit ad distinctionem populi Israelitici à cæteris nationibus, & ad solemnem fidei protestationem, qua circuncisus in populum Dei acceptabatur. Illa autem protestatio fidei cum cæremonia circuncisionis ad peccatum originale delendum fiebat. ♭ *Concil. Florentinum in decreto Eugenij D. Thom. 3. p. q. 60. a. 3. & Doctores vna suum cum patribus Iustino, Ireneo, Chrysostomo, Cyrillo, Damasceno, Tertulliano, quos citat Pasqualigus disp. 67. negantes circuncisionem institutam fuisse in remedium peccati originalis contra DD. Augustinum, Bedam, Cyprianum, Prosperum, Bernardum, Ruper. Abbates, Gregorium, Innocentiũ III.* sed ex dictis facilè conciliantur, quia circuncisio delebat peccatum originale simul cũ protestatione fidei, non vero sine hac.

5 Martyrium quamuis non sit Sacramentum, vicem tamen Sacramenti, quod aliquis recipere non potest, supplet, & baptismus sanguinis appellatur. sanguine enim baptizatur, & peccatorum omnium veniam, pænæ omnis, ac culpæ remissionem consequitur, qui per aquam verbo vitæ non regeneratus, siue infans, siue adultus baptizari cupiens, sed non valens pro Christo moritur. est autem Martyriũ lethalis cruciatus pro Christi fide, vel pro vera virtute toleratus. Infantes in maternis vteris cum matribus suis interempti in odium veræ, ac orthodoxæ fidei, martyrij lauream consequuntur. martyrium enim pue-

ris

s, alijsque rationis vsu carentibus dinam gratiam confert ex vi operis perati, sicut Sacramenta. Ideo infan- Herodis iussu occisos morientes artyrum flores Sancta vocat, ac veratur Ecclesia. In adultis verò rane vtentibus ad martyrium valiconsequendum sufficit peccati lelis detestatio timore pœnæ à Deo igendæ, quam attritionem vo-t, excluso omni peccato actuali, peccandi affectu. Martyrium enim, acramenta, gratiam non ponenti edimentum tribuit, & vt aiunt, ex to facit contritum, hoc est perfepeccatorum detestationis defectū let. Bona fides etiam credentis thalis culpæ expertē esse sufficit, uis martyrij sui fructu non dedetur. Verum si quis baptismi, pœnitentiæ Sacramentum comē ante Martyrium recipere possit, omittere non debet, alioquin scicontra præceptum diuinum, & siasticum grauiter delinquit, quo menta illa in mortis periculo suentur. Martyrium gratiam graicientem, & eius augmentum, meritum patienti Martyri imir, immo, vel primam gratiam t eam non habenti, *quicumque* Inquit Augustinus, *non percepto regenerationis lauacro pro Christi professione moriuntur, tantum eis valet ad dimittenda peccata, quantum si abluerentur sacro fonte baptismatis.* *Aug. lib. 13. de Ciuit. Dei, Nauar. Medina, Soto Suar. Bellarm. tom. 3. l. 1. D. Thom. 22. q 124. a. 2. Caietan. Scotus in 4. l. 1 Bonauent. Bonon. tr. 3. cap. 3. Syluest. Baptis. & alij.*

6 Causa efficiens Sacramentorum est Deus fons viuus, ac indeficiens, & causa gratiæ. Causa instrumentalis, siue instrumentum coniunctum, Christus, vt homo, cuius passio fuit causa meritoria Sacramentorum, nobis enim meruit congruè gratiam, quæ per Sacramenta confertur. Quia verò Christus Deus, & homo est, ideo causa principalis, & causa Sacramentorum, institutor, & author est, Apostoli verò promulgatores, & dispensatores mysteriorum Dei, qui idoneos eos fecit ministros noui testamenti *2. Corinth. cap. 3. Bononius tr. 1. c. 3. nu. 7.* Minister Sacramentorum est causa instrumentalis ministerialis, instrumentum separatū. Caracter vero est causa moralis actionis causæ instrumentalis, *D. Thoma 3. p. 1. D. Antonin. 3. p. tit. 14. Sayr. l. 2. c. 3. q 7. Vasq. q. 135. Chamerota, Bonon. tr. 1. c. 3.* vide, quæ de singulis Sacramentis scripsimus.

De Sacramentorum materia, & forma.
Cap. II.

Omnia nouæ legis Sacramenta constant rebus, & verbis; vt materia, verbis vt forma. alia est remota, alia proxima, est, quæ in Sacramentum assuroxima est vsus rei sensibilis, hominis. Materia remota i est aqua, Confirmationis chrisma; Eucharistiæ panis, & vinū; pœnitentiæ peccata, Extremæ vnctionis Oleum benedictum; Ordinis Sacerdotalis calix cum vino, patena cum hostia, matrimonij vir, & fœmina contrahentes, seu nubentes. Materia verò proxima baptismi est ablutio, confirmationis, & extremæ vnctionis est

vnctio, Eucharistiæ species sacramentales, pœnitentiæ sunt actus pœnitentis, ideſt peccatorum deteſtatio, confessio, & satisfactio. Sacerdotij eſt porrectio calcis cum vino, patenæ cum hoſtia. Matrimonij eſt traditio corporum, formæ vero Sacramentorum sunt verba, quæ à ministris ipsorum proferuntur, cum intentione debita Sacramenta conficiendi, pœnitentiæ, & matrimonij Sacramenta validè conficiuntur, etiamſi aliquod temporis spatium inter materiam, & formam intercedat cum enim alterum iudicij, alterum contractus rationem habeat, distantiam aliquam temporis inter materiam, & formam admittunt. α. In Eucharistia verba non solum sunt forma consecrationis, sed etiam Sacramenti, cum tali tamen vnione morali, quæ solum requirit extrinsecum influxum, non verò coexiſtentiam temporis, aut loci. β. Secus vero res se habet in Sacramentis babtiſmi, confirmationis, extremæ vnctionis, & ordinis. In quibus diligenter curandum eſt, vt quantum fieri poteſt, materia, & forma ſimul concurrant præsertim in baptiſmo, & ordine, qui enim baptiſmo caret, reliquorum Sacramentorum capax non eſt; qui verò ordinis expers eſt, neque Euchariſtiam conficere, neque alia Sacramenta, excepto baptiſmo, conferre poteſt. Neceſſe eſt enim, vt aliqua ſit materiæ cum forma coniunctio, vt Sacramentum ex vtraque fiat; Ergo ſimul vtraque concurrere debet. ſaltem ſecundum aliquam ſui partem, γ oportet igitur, vt qui alicui Sacramentum adminiſtrat, dum abluit, vel vngit, formalia verba proferat, videlicet, dum baptizandi caput aqua perfundit, eodem tempore baptiſmi formam pronunciet, vt cum ablutione, vel vnctione formæ prolatio fiat. δ Satis tamen eſt, ſi ante finem ablutionis, vel vnctionis forma proferatur. ε. *Ita ex Concil. Florent. Doctores communiter cum D. Thom. 3. p. q. 90. a. 5. Sotus in 4. d. 1. q. 1. Sayr. de Sacram. l. 1. c. 4. a. 7. Suar. p. 3. to. 3. d. 2. ſ. 2. Coninch. 3. p. q. 66. nu. 40. Bonac. d. 5. q. 2. p. 2. Paſqualig. d. 65.* β. *Lugnſ. vterque, Auerſa. de Euchar. q. 1. ſ. 8. Villal. k. Nau. c. 22. nu. 7. Tolet. l. 2. cap. 19. Scotus in 4. d. 6. q. 3. Maior Gabriel. Zambranus, Geſualdus Bononius p. 1. tr. 1. cap. 2. nu. 16. Fr. Lugol. 1. c. 1. q. 5. fauent Ricard. Syluester* ε *Rituale Rom. Ricar. Bononius tr. 1. c. 2. nu. 18. Contra Sotum in 4. d. 3. q. 1. P. Ledeſmam, Coninch. Suar. Vaſq. Valer. Sa. Villal. Vegam Bonac. d. 1. p. 1. nu. 13. Layman. l. 5. tr. 2. c. 7. nu. 5. Dian. p. 3. tr. 4. r. 6. Henriq. Fern. Haredia.* aſſerentes validum fieri Sacramentum, ſi poſt factam ablutionem, vel vnctionem forma proferatur, vel ſi paulò poſt prolatam formam incipiat ablutio, vel vnctio; quia vt aiunt, ad morale compoſitum, quale eſt Sacramentum, ſufficit moralis coniunctio partium. Sed hæc doctrina nullo modo ad praxim deducenda eſt, licet ſpeculatiuè probabilis ſit ob grauium doctorum authoritatem, quam ego alias ſecutus docui, immò tutius eſt in tali euentu Sacramenta ſub conditione iterare materiam, ac formam eodem tempore adhibendo. Sic Cordubenſis Antiſtes plurimos iterum baptizari iuſſit, quos Parochus Ruthi Oppidi per decennium proferens formam poſt ablutionem baptizarat, *Zambr. Henriq. & alij*. In Sacramento pœnitentiæ, etiam ſi confeſſio abſolutionem præcedat, ſuffi-

ufficit, si aliquis pœnitentis actus sal-
em virtualis, qualis potest esse in eo,
ui incidit in phrenesim post confes-
ionem peccatorum suorum; ideo in
oc Sacramento tanta coniunctio si-
nul materiæ, ac formæ, quanta in
liquis Sacramentis, excepto Matri-
onio, quod fieri per procuratorem
otest, quia contractus est consistens
corporum mutua traditione, &
ceptatione, requiritur. *Coninch Bo-*
c. Tolet. l. 2. c. 19. nu. 2. Bononius l.
num. 24. & alij.

2 Ex diuinis litteris, & Ecclesiæ
ditione, & communi patrum con-
su materias, & formas Sacramen-
um à Deo humana carne induto
ignatas fuisse constat: ideo ne-
um ab Ecclesia mutari, & si mu-
ur secundum substantiam, irritum
Sacramentum, secus, si secun-
accidentia mutentur, & quisquis
materiæ, vel formæ substantiam
at, vel incertam materiam, vel
rtam formam, sine causa cogen-
hibet, læthali culpa se inquinat.
is etiam mutatio accidentium,
nodi ab Ecclesia præscripti graui
non vacat, vt consecratio vini
e mixtione aquæ, vel panis fer-
ati a Latinæ Ecclesiæ Sacerdote
. Contra verò leuiter peccaret
is particulam, *enim*, in conse-
ne omitteret, vel qui sine iusta
baptismi formulam vernacula
pronunciaret. Ast excusantur
linguæ ignari. Tum mutatur sub-
materiæ, cum ea adhibetur ad
nentum, quæ nec nomine, nec
cum materia a Christo præ-
secundum prudentum iudi-
onuenire censetur, neque Ec-
su approbatur, vt si quis non
, sed artificiali aqua, qualis
est rosacea baptismum cuipiam mini-
stret, secus verò, si frigida acqua in
calidam, azimus panis in fermentatū
mutetur. Hæc enim est accidentium
mutatio. Formula Sacramenti secun-
dum substantiam mutatur, cum ver-
borum sensus alius est, ac diuersus ab
eo, quem Ecclesia in Sacramentorum
administratione obseruat, variatur
autem, vel vnicæ literæ mutatione,
vt si quis *baptizet in nomine Matris,*
& Filij, &c. mutatur forma vel de-
tractione particulæ, vel additione, vel
versione in aliam linguam, vel vocis
mutatione in Synonymam, vel ver-
bi in aliud, vel formæ corruptione, vel
praua pronunciatione, vel interpola-
tione, seu interruptione. Tu *ergo mi-*
nister.

Nil formæ demas, nil addas, nil
variabis,
Verbaque ne mutes, corrumpes, ne-
ue moreris.

Si quis baptizans postquam dixit, *ego te baptizo*, perstrepentes pueros, vel nebulones arguens, *dicat facessite hinc procul*, vel *abite*, vel *silete pueri*, & postea reliqua baptismalis formulæ verba subdat, verum baptismum conficit, secus, si inter priora, & posteriora formulæ verba spatium semihoræ, vel quadrantis intercedat. 3 reliquæ mutationes formæ sensum verborum nil variantes non impediunt, quominus Sacramentum fiat; vt si verba transponantur, vel balbutiendo proferantur, vel solæcismus, vel barbarismus in ijs committatur. Si quidpiam formæ addatur, vel in principio, vel in fine, non tanquam substantiale aliquid manente eadem verborum formalium significatione, vt si ante, vel post formam baptismi dicatur, *in nomine B. Virginis Mariæ,*

& aliorum Diuorum absque intentione attribuendi illis æqualem authoritatem, cum tribus diuinis personis, sed animo implorandi B. M. Virginis, & aliorum Sanctorum intercessionē, Sacramentum baptismi, vel confirmationis validè conficitur, secus verò si minister intentionem habeat baptizandi, vel confirmandi *in nomine* idest *in virtute B. M. Virginis*, & aliorum Cælitum æquè, ac *in virtute patris, & filij, & spiritus Sancti* fit enim mutatio substantialis formulæ cum errore contrario eidem. *Ita* a *Suar. to. 3. disp. 2. f. 3. Vasq. 3. p. disp. 129. c. 5.* b *Reginal. l. 26. nu. 20. Villal. ex cap. Retulerunt de consecr. dist. 4.* y *Suar. to. 3. disp. 2. f. 2. Bonac. d. 2. q. 2. p. 4. Tolet. lib. 2. c. 19. Henriq. Trullench.* & *S. Thom. 3. p. q. 60. a. 8. Suar. Fr. Lug. l. 1. c. 1. q. 2. Marchan. tr. 1. c. 2. q. 2. Nugnus, Dian. p. 5. tr. 5. r. 41.* a *C. si non sanctificatur, de consecr. d. 4. Thom. 3. p. q. 60. a. 8. Suar. Laym. l. 5. tr. 2. c. 3. Dian. p. 3. t. 4. r. 48. Bonac. d. 1. q. 2. Sylu. Armil., Tabien., Sot. Henriq. Nugn. F. Lug. contr. Vasq. Graff.*.

3 Si quis mentis errore circa materiam, vel formam Sacramenti deceptus non aliter, quam secundum errorem suum Sacramentum conficere velit, nihil efficit. illi enim deest intentio diuinæ institutioni conformis, a vt si quis Arianus non habeat intentionem conferendi baptismi cum inuocatione trium diuinarum personarum, nisi filius secundam diuinam naturam minor sit patre, vel si Græcus nolit hostiam consecrare, nisi panis fermentatus necessarius sit ad Sacramentum conficiendum, vel si Sacerdos existimans ad valorem Sacramenti necessariam esse aquæ cum vino commistionem in calicem, nihilominus solum vinum infundat; vel si quis matrimonium contrahat putans se illud validè non contrahere propter impedimentum dirimens, quod subesse falsò putat, vel si confessarius existimans inuocationem Sanctæ Trinitatis, & pronominis, *Ego*, expressionem ad validam absolutionem peccatorum necessariam esse, eam tamen in forma absolutoria omittat, nihil omnino operabitur, b caret enim efficaci intentione ad Sacramentum conficiendum necessaria. Idem dicendum de eo, qui non habet intentionem conficiendi Sacramentum per aliqua verba formæ necessaria, quæ per errorem existimat non esse substantialia, seu necessaria. Si quis verò animum habeat faciendi, quòd Christus instituit, nec mentis suæ errorem contrarium substantiæ Sacramēti prodat, validè Sacramentum efficit. Per generalem enim intentionem faciendi institutum a Christo Sacramētum excludit errorem, ne illud irritum reddat. y ideo baptismus Hæreticorum vtentium debita forma validus esse censetur; quia credibile est eos habere voluntatem operandi, quod vera, & orthodoxa solet facere Ecclesia. & Secus verò, qui profert formam in alio sensu ab eo, quem sancta recepit Ecclesia, vt si quis per verba consecrationis intelligat corpus ipse suum, non Christi, & dicere velit, *hoc est corpus meum*, *hic est sanguis meus* effectiuè, idest id ex quo conficitur, & ex quo constat corpus meum, alludens ad illud Aristotelis dictum, *ex ijs constamus, ex quibus nutrimur*, si quis proferens verbum Græcum *baptizo*, quod idem sonat, ac Latinum *abluo* intentionem habeat solum abluendi mem-

membrum, quod aqua perfundit, & nihil aliud præstandi, quam ablutionis externæ nihil significantis actum, Sacramentum non efficit. Si quis debita materia, & forma vtatur cum intentione faciendi, quod Christus instituit, & si aliqua verba formæ addat, quæ ad substantiam Sacramenti pertinere falsò arbitratur, vt illa, *quod pro vobis traditur*, vel si aliqua formulæ Sacramentalis verba necessaria nō esse falsò credat, integram tamen formulam proferat cum intentione faciendi secundum diuinam institutionem, sacramentum verè facit. *e* Si quis etiam cōsecrationis formæ addat verbum, vt si dicat, *hoc est quodammodo corpus meum*, idem significans, si dicat, *hoc est simile corpori meo*, n verò idem corpus; irritum reddit cramentum; secus vero, si velit inare verum corpus cum incorporeo tendi modo. Si quis *baptizet in nine Patris per Filium in Spiritu cto* significare volens personarum narum inæqualitatem, nihil effi- Si verò solum ritum accidentavariare velit, probabile est eum ssimum validum esse. *Ita a S. ninus p. 3. t. 14. c. 13. Ricard. in 3. a. 2. q. 3. Fr. Lug l. 1. c. 1. q. 3. nt. S. Thom. 3. p. q. 60. a 8. Gabr. fil. Suar. Coninch. Laym. b Bo-l. 1 q. 2. p. 1. nu. 28. Suar. sect 3. rand. 4. d. 3 q 2. num. 4. Palud. & aly. b Filliuc. tr. 1. num. 66. aus to. 4 t. 18 d. 1. p 9 & cap. Zat. 107. cap. siue hereticus, c. ianis 108. de consecr. d. 4. e d 2. s 4. Coninch., Bonacina, n. e Vasq 3. p. d. 129. Bonac. 5. Laym. Villal. Suar. F. Lug. r. & aly.*

uis quis extra necessitatem in dubia materia, vel dubia forma, vel dubia potestate Sacramentum confert, grauis culpæ reus efficitur, nam periculum subit irritum sacramentum efficiendi, fideles decipiendi, ac defraudandi; in necessitate vero tam ex parte ministri, quam recipientis, si non adsit materia certa, vel qui certam formam nouerit, vel qui certam habeat potestatem, Sacramentum conferre licitè poterit, præstat enim dubium Sacramentum indigenti ministrare, quam nullum. *a* immo ex charitate, seu misericordia egenti administrandum erit, *b* & in dubio præferenda est opinio, quæ animabus fauet. *a Scot. Valentia to. 4. d. 6. q. 2. Suar. to 3. d. 16. s. 2. Coninch. Henriq. Bonac. d. 1. q. 2. p. 1. nu. 32. Filliuc. Lug. q. 4. Sot. Salas. Brancatus. b Zambr. c. 1. num. 4. Sà, Paulus to. 1. tr. 6. d. p p. 9. Baldel. Suar. Prapositus, Putean. Camer. Tanner & aly.*

5 Non modo in ijs, quæ à iure Ecclesiastico, vt à decretis Pontificum, ac Concihorum pendent, *y* sed etiam in ijs, quæ ab institutione diuina sunt, *b* licet instante necessitate Sacramentum ministrare secundum opinionem probabilem relicta certa. Ecclesia enim supplet iurisdictionem in Sacramento pœnitentiæ, & defectum conditionis necessariæ in matrimonij contractu, vbi adest opinio probabilis, vel titulus coloratus cum errore communi, & periculum faciendi inualidum Sacramentum, ratione necessitatis honestatur. Consulendum tamen est pænitenti, qui confiteri velit Sacerdoti habenti iurisdictionem secundum opinionem probabilem, vt simul aliqua peccata venialia confiteatur, *e* cum omnis Sacerdos à venialibus absoluere possit, quicquid

Salas, & *Nugnus*, contra sentiant ε. & saltem indirectè à mortalibus, quoties Sacramentum vel omittendum est, vel hoc, aut illo probabili modo ministrandum, tali materia, vel forma probabili vti licebit. Non enim nos tam exponimur periculo, quam illud ad vitandum maius malum, permittimus. Sic Episcopus non inueniens balsamum, poterit confirmationis Sacramentum oleo simplici benedicto ministrare; & necessitate exigente licebit baptismum conferre, vel in extremitate digiti, vel calcanei, vel in capillis, vel in secundina pelle, & naturali aqua deficiente adhibere lixiuium, vel aquam rosaceam, vel vnicam aquæ guttam, vel salem in aquâ solutum. Charitas enim erga proximum alioquin absque baptismo moriturum præferenda est religioni Sacramenti, præterea quando Doctores aliqui probabiliter asserunt Sacramentum hoc, vel illo modo validè fieri posse, licet eorum opinionem, etiam extra necessitatem actu, sequi: In moralibus enim sufficit magna probabilitas sententiæ, vt secundum eam rectè operemur. Ad formandum rectæ conscientiæ dictamen satis est, non obstante formidine oppositi, vel periculo irritum Sacramentum faciendi, γ *I. Barbarius, Henriq. l. 5. c. 14. Suar. 3. p. to. 4. d. 26. Less. l. 2. c. 29. num. 68. Bonac. d. 5. c. 7. Montesin. Filliuc. Rusil. Villal. Garcia, Hurtad. Palaus, Auersa, Th. Sanch. Diana p. 2. tr. 13. r. 2. F. Lug. nu. 50. Ouiedo tr. 5. c. 3. p. 4.* δ *Suar. Palaus, A. Perez, Auersa, Laym. Sal. Villal. Sanch. Dia. l. 1. nu. 50. Henriq. Less. l. 2. c. 2. q. 29. d. 8.* ε *Tho. Sanch. Basil. Leon. Palao, Coninch.* ζ *contra Nugnum, & Salas 1. 2. tr. 8. d. 1. nu. 285.* η *Laym. Fill. Suar. Vasq. Coninch. Becat. Oued. Auersa de pœnit. q. 11. f. 4. Lug. nu. 53. Medina, Salon. Vasq. Sayr. Sanct. Basil. Pala. Lug.*

6 Si quis probabilem materiam, vel formam adhibeat relicta ea, quam Ecclesia per consuetudinem receptam, vel per specialem constitutionem adhiberi in Sacramentorum administratione iubet, sacrilegium committit ob periculum inualidè faciendi Sacramentum. Ecclesia enim non supplet defectum materiæ, vel formæ, non licet igitur aliquem sacro fonte abluere *in nomine genitoris, geniti &c.* nec confirmare absque balsamo, nec typham consecrare in Eucharistiam. Nec probabilem materiam, aut formam certa relicta adhibere fas est; etiamsi Ecclesia nihil de hac, vel illa adhibenda decreuerit. Periculum enim faciendi Sacramentum inualidum euitandum est, ne fideles eius fructu defraudentur, *Ita* θ *Suar. to. 3. d. 16. f. 2. Vasq. 1. 2. d. 63. c. 2. Sanch. de matr. l. 3. d. 20. nu. 4. Palud. Sot. Sancius, Villal. Palaus, Montesin. F. Lug. l. 1. num. 54. Ouied. l. 1. num. 34.* κ *P. Sot. de Euch. f. 2. Valentia to. 4. d. 6. q. 2. Suar. Salas, Filliuc. tr. 1. nu. 69. Suar. Bonac. Laym. Trull. & alij.*

7 Eiusdem generis materia, & forma eadem vbique terrarum, & tam in Græca, quam in Latina Ecclesia ad singula Sacramenta validè conficienda sufficiunt, quia sicut teste D. Paulo ad *Ephes. 4. Vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.* Ita vna est materia, vna forma in singulis Sacramentis à Christo ipsorum authore designata, α ideo Latinus vtens formula Græca in baptismo, & consecrans fermentatum panem, & Græcus azimum, Sacra-

cramenta conficerent, licet peccarent contra ritum Ecclesiæ quisque suæ, neque obstat, quod matrimonium, vbi Tridentini Concilij decreta obseruantur, clandestino contractu validè non celebratur. Secus verò vbi Tridentinum non est receptum, hoc enim pendet à ratione contractus, qui est matrimonij materia, & forma, & faciendus est secundum locorum consuetudinem, & legem. Ideo expressio consensus, quæ validè fit in tali loco, vel tempore, sine tali conditione, solemnitate, qualis est assistentia parochi, non sufficit, vbi lex Tridentina recepta est. Et quamuis Græci Sacerdotes in Ecclesia Græca sciente, & consentiente Romano Pontifice per solam manuum impositionem initiantur, dicente Episcopo *diuina gratia, quæ semper infirma sanat, & quæ desunt, supplet, creat, seu promouet N. venerabilem Diaconum in presbiterū*: talis mos antiquitus, vbique obseruatur, quod ad manuum impositionem, qua & Diaconi apud Græcos ordinantur sine traditione libri vel calicis, qua Latini diaconi initiantur, vt Sacerdotes porrectione patenæ cum hostia, & calicis cum vino. Christus enim pro Sacramento ordinis administrando non materiam peculiarem, & formam specialem, materialiter sumptas, sed tantum generaliter, & in communi præscripsit, vt conferatur Ordo per aliquod sensibile signum significans potestatem, quæ datur, & per verba idem significantia. Idcircò concessit Ecclesiæ potestatem assignandi materiam, ac formam peculiarem, vel particularia signa potestatis, quæ initiando conferuntur. Propterea Ecclesia pro temporum diuersitate diuersa signa, siue aliam, & aliam materiam, ac formam sacræ Ordinationis materialiter sumptam determinauit, vnde credimus inquit Innocentius Pontifex, *quod nisi essent formæ postea inuentæ sufficeret ordinatori dicere. Sis Sacerdos, vel alia æquipollentia verba, sed subsequentibus temporibus formas, quæ seruantur, Ecclesia ordinauit. Cap. presbiter nu.* 1. *de Sacramentis*, & quidē posset summus pontifex aliam ordinationis formulam præcipere, & solo verbo Diaconum, vel Sacerdotem creare dicendo *esto Diaconus, esto Sacerdos* quemadmodum si alicui dicat, *esto Episcopus*, iurisdictionem Episcopalem eidem tribuit, cum huius collationis forma á Christo minimè præscripta fuerit. *Suar. to. 3. d. 2 s. 3. Vasq. 3. p. d. 129. c. 5. Reginal. lib. 26. nu. 21. Fill. tr. 1. nu. 70. Bonac. d. 1. q. 2. p. 3. Vinald. F. Lug. Concil. Carthag 4. can. 3. & 4. s. 5. Dionysius, Clemens, Damasus, quos sequitur Bellarm. to. 3. l. 1. de ordine Arcudius l. 6. c. 3. Vasq. d. 239. do. Lug. d. 2. s. 5. Bellarm. Lug. c. Amicus tr. 7. d. 2. s. 4. Marchinus de Ord. tr. 2. p. 7. c. 2. Auersa, Arcud Ricard. Fornar. Præpos. Diana p. 8. tr. 1. Resol. 42. F. Lug. Angel. l. 2. C. de crim. Sacril. Decius, Felinus, Rebuff. Iacobatius, Gygas Victoria de ord. q. 5. F. Lug. num* 84. *contra Azor. to. 2. l. 3. c. 29. q 4. Philiarch. Dianam p. 8. tr. 1. r.* 28.

8 Si quis Tyrannus in contemptū Ecclesiæ, aut protestationem hæresis iubeat materiam, vel formam dubiam in Sacramento adhiberi, alioquin mortem minitetur, ei minimè obediendum est, sed mors potius subeunda, nam qui ei obediret, censeretur Ecclesiam contemnere, vel hæresim sapere. Si verò non in contemptum

Ecclesiæ, aut fidei materiæ, vel formæ dubiæ vsum quispiam Catholicus præciperet, quod certum eam esse putaret, non peccaret, qui ei obtemperaret, *b* cum tali materia, aut forma Sacramentum ministrando sub conditione; Sic enim periculum, & irriuerentiam euitaret, nec præceptum Ecclesiæ de certa materia, aut forma adhibenda, cum vitæ dispendio, & grauissimo damno quemquam obligat, & nemo tenetur succurrere proximo suo cum periculo vitæ. *Ant. Perez. certam.* 10. *c.* 12. *num.* 64. *Bonac. d.* 1. *q.* 2. *p.* 1. *b. Sanch. d.*44. *Trullen. Coninch. Diana p.* 3. *tr.* 6. *r.* 48. *F. Lug nu.* 57. *Henriq. l.* 1. *c.* 9. *num.* 7. *Martin.* 1. 2. *q.* 19. *a.* 6. *Quiedo tr.* 5. *c.* 5. *p.* 4. *nu.* 32.

9 Peccat grauiter contra iustitiam, & charitatem, qui ministrat Sacramentum secundum opinionem probabilem relicta sententia tuta inscio illo, cui ministratur Sacramentum. Hoc certum est in Parocho, qui debet certum ministrare Sacramentum ex officio, & Parochiani ius habent Sacramentum certum petendi, præsertim baptismum, eucharistiam, ac absolutionem Sacramentalem. *Ouied. tr.* 5. *c.* 3. *p.* 4. *nu.* 43. *b. Sancius disp.* 44. *nu.* 1. In Sacramentis ad salutem non necessarijs necessitate salutis, vt in Confirmatione, matrimonio, & extrema vnctione licet quandoque, *a* ministro opinionem probabilem sequi relinquendo probabiliorem excepto Sacramento ordinis ob rationem specialem in Sacerdotio, sine quo alia Sacraměta confici nequeunt, idem etiam dicendum de Sacramento pœnitentiæ, quod iterabile sanis, excepto mortis periculo cum opinione probabili aliquando administrari potest, quia non sequitur inde damnum notabile, *Lorca disp.* 39. *nr.* 2. *Ouied. l.* 1. *Ant. Perez. Sayr. Sanch. Becan.*

10 Valde probabile censeo iterationem Sacramenti sub conditione factam ob dubitationem etiam leuem, quam scrupulum vocant, non esse peccatum lethale, quia apposita conditio iterationem Sacramenti, si validum sit, aufert *a* & plerunque inaduertentia, vel ignorantia ineluctabilis excusant, neque hic vlla irriuerentia, vel irrisio, quam aliqui hic fingunt, interuenit, sed dubitationis tollendæ gratia fit conditionalis iteratio, qua sedatur conscientia dubitantis, an validum sit Sacramentum. Nec peccatum censeo sub conditione aliquem iterum absoluere à peccatis, cum dubitatur propter obliuionem, vel inaduertentiam, an aliquis absolutus fuerit, dubium aliud est negatiuum, quo mens nec assentit, nec dissentit alicui parti, aliud positiuum, quo mens alicui parti assensum præbet cum formidine oppositi, quoties ade st dubitatio, siue negatiua, siue positiua, siue facti, an scilicet Sacramentum collatum fuerit, siue iuris, an scilicet valuerit propter oppositas rationes probabiles, tunc Sacramentum sub conditione repetendum, *b* sic enim animarũ saluti consulitur, & nullum est iterationis periculum; *quia non potest in iterationis crimen venire, quod omnino factum esse nescitur, cap. paruulos, & cap. cum itaque de Consecrat. dist.* 4. *a Villalob. to.* 1. *tr.* 4. *diff.* 4. *nu.* 1. & 2. *F. Lug. nu.* 60. *contra Bonac. d.* 1. *q.* 2. *p.* 1. *nu.* 36. *b C. placuit ne consecr. S. Thom.* 3. *p. q.* 66. *art.* 9. *ad* 4. *Suar. to.* 3. *d.* 22. *s.* 1. *Vasq.* 3. *p. d.* 146. *Zambr. Diana Trull. Dian. Bonac. Lug.*

11 Minor dubitatio sufficit ad iteranda Sacramenta, quæ secundum se non sunt iterabilia, scilicet baptismũ, confirmationem, & ordinem, quam ad alia repetenda, γ nam illa Sacramenta, quæ caracterem imprimunt, nisi semel certò recipiantur, nunquam recipiuntur, & baptismus, & ordo adeo necessarij sunt, vt sine illis alia Sacramenta non valeāt. Quoties vrget præceptum ministrandi Sacramētum, non solum potest, sed etiam debet repeti sub conditione Sacramentum, de cuius valore dubitatur, a ministro, cuius officium est illud ministrare? Hinc parochus rogatus a parentibus infantem baptismo dubio lustratum iterum sub conditione baptizare debet, vt certior eiusdem salus reddatur, quod etiam parentes curare debent. γ *Villalob. l. c. diff. 3. nu. 1. F. Lug. nu. 63. contra Sotum in 4. d. 1. q. 1. a. 8.* ᵹ *Vasq. d. 14. n. 28. Zambr. vide cap. vltimum de baptismo.*

De effectu Sacramentorum.
Cap. III.

Sacramenta nouæ legis producunt gratiam nō ex opere operantis, idest per modum meriti, & impetrationis, sed ex opere, vt aiunt, operato: idest ex natura sua, eo modo, quo causæ naturales effectus suos promunt. α Nam baptismus, & pænitentia delent peccata, Deo reconciliant, β primam gratiam, qua peccatum originis, & læthalis culpa abolitur, & expiatur, suscipientibus conferunt, idcirco Sacramenta mortuorum appellantur, quia peccatoribus peccatum lethiferum mortuis, & pœnis æternæ reis, vitam gratiæ reddunt. Cætera verò Sacramenta viuorũ secundam gratiam primæ adaugent, iustitiæ incrementum, efficiuntq: *qui iustus est, iustificetur adhuc*, quoque etiam accidit, vt Sacramenta viuorum ad augendam primā à Christo instituta mortiferū peccatum deleant, & primam gratiam accidens producant, vt dum aliquis læthali culpa obstrictus, se tamen in gratia Dei esse existimat, & ad Sacramenti receptionem sufficienter dispositum putans bona fide illud recipit. ᵹ Omnia enim Sacramenta nouæ legis ex se conferunt gratiā nō ponentibus impedimentum, quod obicē metaphoricè vocant. Quia peccatum læthale veluti ianuam diuinæ gratiæ claudit, sed qui bona fide Sacramentum Eucharistiæ, vel Confirmationis, vel Ordinis, vel Matrimonij recipit existimans se esse læthalis culpæ purum, nullum impedimentum diuinæ gratiæ obijcit. Ergo illam recipit, qua peccatum mortiferum deletur, cuius oblitus est, vel quod se iam expiasse confessione, vel contritione falsò putat; Sacramenta omnia ex institutione sua gratiam significant, ergo illam producunt, cum nullum opponatur impedimentum à recipiente bona fide. Non est maior ratio cur Sacramenta mortuorum producant secundam gratiam, cum sine peccato mortali recipiuntur, quam quod Samenta viuorum primam gratiam non ponentibus obicem tribuant. Nec prima gratia secundum essentiam à secunda gratia differt, sed secundum accidens, quatenus. n. læthalem culpam tollit prima gratia; quatenus su-

per-

peruenit primæ secunda dicitur. α *Ita Concilium Florentinum, Mileuitanũ, Arausicanum, Tridentinum sess 6. c. 7. & sess. 7. can. 6. 7. 8. SS. August. Ambros. Cyprian. l. 2. Ep. 2. Leo Papa serm. 4. de natal. Hieron. Epist. 83.* β *Ex Epist. D Pauli ad Eph. 5. ad Tit. 3. Ioan. 3. Marci vlt. art. 2. Palaus tr. 18. d. 1. p. 7. Pasqualig.* 87 *S. Thomas 3. p. q. 62. a. 1.* γ *idem 3. p. q. 79 a. 3. & q. 80. a. 4. Palud. Richard. Sot. Sylu. Victoria, Veg. Palacios, Sua. 3. p to. 3. d. 6. 2. s. 1. Bellarm. l. 4. de Euch. Conin. Henr. Tol. Fagund. Albritius P. Ledes. Fr. Lug. l. 1. c. 2. q 3. Dian. contra Villal. to. 1. tr. 4. S. Bonau. in 4. d. 13. Gabriel, Maiorem, Vasq. d. 205. c. 4.*

2 Vt Sacramenta viuorum primã gratiã suscipientibus afferant, non sufficit ignorãtia, vel obliuio quantumuis inculpabilis læthalis peccati, quo eorum susceptores obstricti sunt. Sed necesse est, vt peccatum detestentur formidine pænæ à Deo infligendæ, & bona fide ea suscipiant credentes se læthalis sceleris puros esse, quatenus vel inuincibiliter ignorant se læthaliter peccasse, vel se peccatum contritione deleuisse existimant, vel licere sibi cum sola attritione Sacramentum suscipere. δ Nam secundum legem communem peccatũ voluntariè commissum non remittitur sine voluntaria detestatione simpliciter honesta. Sine hac enim peccatum non retractatum gratiæ diuinę portam occluderet. Nam censeretur habituali affectu adhuc in corde retineri. Præterea ad Sacramenta viuorum dignè recipienda, & præsertim ad sacram Synaxim necessaria est cordis puritas sine conscientia peccati læthalis, per se enim Sacramenta viuorum ad augendam gratiam instituta sunt. Diuina ergo lege naturali obligamur ad gratiam iustificationis prius obtinendam, quã Sacramenta viuorum suscipiamus. Nos tamen excusare potest inculpabilis ignorantia peccati, vel præcepti, vel attritionis, quam contritionem putemus; attritio non impedit, quominus gratia recipiatur, quinimo animam pręparat ad eam per Sacramentum suscipiendam. Vt per Baptismũ, ac pænitentiam accidere potest, vt quis nec peccatum læthale committat Sacramentum suscipiendo, nec gratiam cum illo recipiat. Si nimirum læthalis culpæ reus, & attritione hoc est imperfecta peccatorum Pænitentia carens, & se ritè probatum, hoc est benè dispositum ad illius susceptionẽ inculpabili ignorantia existimet. ε *Ita* δ *Sot. in 4. d. 7. q. 1. a. 7. Filliuc. tr. 4. nu. 169. Bonac. d. 1. q. 6. p. 2. Suar. to. 3. d. 63. s. 2. Valentia Henriq. contra Durandum, Palud. S. Antonin. p. 3. tit. 12. c. 6. §. 7. Catherinum.* ε *Ita Suar. Filliuc. num. 170. Fagund. cum alijs præcept. 3. l 4. c. 2. nu. 14. F. Lug. num. 22. contra Durandum, Sot. Catherinum.*

3 Nonnulli, quorum sententiam valdè probabilem esse ait *Filliucius*, dicunt attritionem cognitam sufficere, vt aliquis per Sacramenta viuorũ primam gratiam recipiat. Is enim, inquiunt, non ponit obicem; nam attritio sola sufficit, vt quis per Baptismum, & pænitentiæ Sacramentum amissam Dei gratiã recuperet. Hanc opinionem non aspernor, nec amplector, certum est nullum Sacramentũ conferre gratiam, antequam re ipsa suscipiatur. α Hæc enim promittitur suscipientibus illa, vt constat de Baptismo *ex Marci vltimo capite*, de

Con-

Confirmatione *ex Actorum cap.* 2. de Eucharistia *ex Ioannis cap.* 7. producunt autem Sacramenta gratiam in momento naturali perfectam eorum significationem, ac sumptionem terminante. β Agunt enim, vt sunt totum quodam morale ex materia, & forma compositum, & vt habent significationem practicam vnumquodque suam, hanc autem in vltimo puncto temporis, quo completur significatio Sacramenti, & quando vltimum verbum formæ profertur. Ergo, & tunc conferunt gratiam, nisi obice culpæ læthalis impediantur, quæ fictio dicitur, & hæc duplex est alia positiua alia negatiua; positiua est peccatum in ipsa Sacramenti susceptione commissum, negatiua est carentia dispositionis necessariæ ad Sacramentũ suscipiendum. Fictio siue positiua, siue negatiua impedit, quominus recipiens Sacramentum gratiam consequatur; cæterum ad fictionem tollendam sufficit cordis contritio, vel attritio cum Sacramento, quando sufficit pro dispositione ad ipsum, si sumptio præcedentis Sacramenti sacrilega fuit. Hæc enim duo vim habent delendi omnia peccata; sic cum obex negatiuus coniungitur cum peccato commisso post Sacramentum, necessaria est contritio, vel attritio cum Sacramento, hæ siquidem solæ peccatum tollere possunt. Obex vero negatiuus non coniunctus cum peccato subsequente per solam attritionem tolli nequit; ita; vt gratia producatur, hanc enim attritio sola producere non potest, nec Sacramentum fictè susceptũ cum non maneat in se, nec in sua virtute, & nullum Sacramentum habet vim delendi peccata futura. α *Sot.* 4. *d.* 11. *q.* 2. *a.* 1. *Suar. d.* 8. *s.* 1. *Coninch. q.* 62. *Filliuc. tr.* 1. *n.* 101. *Lug. c.* 3. *q.* 4. β γ *Pasqual. disp.* 67. *s.* 4. & 6. *Durand. c. Palaus to.* 4. *tr.* 18. *Vasq. d.* 160. *nu.* 14. *Scotus, & alij contra Palud. Suar. Bonac. d.* 1. *q.* 6. *C. Palaus Villalob.*

4 Probabilis est eorum sententia, qui asserunt Sacramenta omnia cum peccato mortiferi sceleris suscepta, quibusque nihil desuit præterquam dispositio suscipientis recedente postea fictione, seu culpa per contritionem, vel attritionem respectiuè conferre gratiam ex opere operato; Eadem .n. est Sacramentorum omniũ ratio quod ad efficaciam supernaturalem, sed secundum D. Augustini sententiam, quã Doctores vnanimiter sequuntur, conuenit Baptismo ritè suscepto recedente culpa læthali gratiam producere, ergo idem cæteris conuenit Sacramentis; & hæc sententia eorum dignitatẽ, & efficaciam extollit, ergo admittenda est; ac reliquis aliorum opinionibus præferenda. Diuus Augustinus contra Donatistas libro primo, & tertio, & sexto scribit baptismum, quem hæreticus suscipit incipere valere ad salutem, cum ad reconciliationem Ecclesiæ venerit, operarique in hæretico reconciliato remissionem peccatorũ; quia sanctum est, & semen Christi, quod iniquitate suscipientium pollui non potest. Et D. Thomas idem de Pænitentiæ Sacramento docet. *In* 4. *sent. d.* 17. *q.* 3. *a.* 4. idem de alijs Sacramentis docent *Caietanus, P. Soto, Henriq. Bonac. d.* 1. *q.* 6. *p.* 3. *Cabren. Diana p.* 3. *to.* 4. *nu.* 15. *Nugnus, Cabezadus*, Solam Eucharistiam, & Pænitentiam excipit, quia facilè repeti possunt; solam verò Eucharistiam, si post consumptas species obex tollatur, excipiunt, *Suar.* 3. *p. to.* 3. *d.* 28. *s.* 6.

§.6. Filliuc. tr. 1. nu. 138. Lessius 3. p q. 69. Trull. Lugus. vterq. Villalob. contra Pasqualig. d. 67. §. 5. & Iuristas cum glossa in cap. tunc valere Io. Medina q. de confess.

5 Si quis post indignè sumptam Eucharistiam peccatum suum perfectè detestetur, ac contritione deleat, antequam Sacramenti species in ventriculo eius depereant, diuinam gratiam è caritate Sacramenti profluentē recipit, dicente Christo apud Ioannem 6 *qui manducat me, viuet propter me*. Et rursus *in me manet, & ego in illo*. Multo magis hoc dicendum est de eo, qui bona fide, hoc est putans se læthali culpa carere, qua tamen obstrictus manet, Eucharisticam dapem suscipit, & peccatum suum ante consumptas species detestatur, hic enim *iudicium sibi non manducauit, ac bibit*, cum se bene præparatum existimaret, immo etiam post consumptas species sublato obice, qui culpabiliter haud positus fuit, probabile est Sacramenti fructum eius susceptori, non denegari. *Ita Caiet. 3. p. q. 79. a. 1. Coninch. Palud. Suar. Lessius, Bonac. d. 1. q. 6. p. 3. Henriq. cū D. Thoma, & alijs F. Lug. l. 1. c. 3. q. 4. nu. 35. & 36.*

6 Ad tollendum obicem negatiuū, cum quo susceptum est Sacramentum sufficit cordis attritio moraliter peccata omnia detestantis, α hæc .n. rationem volun arij aufert peccatis ante Sacramenti susceptionem commissis, in quo ratio obicis consistit. Cæterum cum sublato obice Sacramentum reuiuiscit, producit gratiam secundum mensuram dispositionis, hoc est maiorem magis disposito, β quemadmodum cum Sacramentū absque læthali culpa sumitur maiorem, vel minorem gratiam pro maiori, vel minori dispositione suscipientis producit. Nam eadem ratio in vtroq; euentu militat. *Ita α Palud. Suar. Diana, Coninch. Lessius, Palaus, Bonac. d. 1. q. 6. p. 6. nu. 3. Cabrera, Lugus vterque, Auersa 3. p. q. 62. sect. 4. β Card. Lug d. 9. num. 71. Vasq contra Lessium, Coninch. Auersam asserentes contrariam sententiam probabilitatis metam attingere.*

De homine recipiente Sacramenta. Cap. IV.

1 NVllum Sacramentum, excepta Eucharistia, validè conficitur, aut ministratur adultis, & rationis vsu pollentibus; nisi adsit ipsorum consensus, siue actu, siue virtute, siue habitu non reuocato præsens. Volentibus enim, & non contradicentibus tātum beneficium dari suauis Dei prouidentia vult, *cui voluntariè sacrificare debemus. Ille vero, qui nunquam consentit, sed penitus contradicit nec rem, nec characterem recipit Sacramenti*, inquit Innocentius III. *quia plus est expressè contradicere, quam minimè consentire, qui fecit te sine te non saluabit te sine te*, inquit Augustinus, neminē Deus per Sacramenta iustificat, nisi liberè volentem. Ad ea autem validè, ac cum fructu recipienda, satis est cōsensus non reuocatus. Ideo in concilio Carthaginensi, & Arausicano decretum fuit, vt ægrotis, qui loqui nequeunt, Sacramenta ministrentur, & præteritæ voluntatis testimoniū aliorum verbis habeatur. Sic amentes qui cum antea mentis compotes essent,

Bap-

Baptismum petierunt, nec voluntatẽ
anc retractarunt, baptizandos esse
ffecit *Innocentius III. cap. maiores §.*
nali, α β *idem cap. maiores §. item*
seritur de Bapt. S. Thom. S. Bonau.
alud. Alensis, Richard. Syl. Sotus,
abriel. Vasq. d. 137. num. 11. & 14.
nac. Trullench. Lug. Laym. Palaus,
enriq. Coninch β *S. L. Pap. Ep. 89.*
nc. Carthag. II. cap. 34. Arausic 1.
n. 12. S. August. cap cum paruulis
consecr. d. 4. Fr. Lug. l. 1. c. 4. n. 1.
tra Glossam in cap. maiores de Bapt.
Caietanum 3. p. q. 68.
Quæuis voluntas quantumuis
cta sufficit, vt Baptismus validè
ripiatur, nam voluntas coacta est
pliciter libera, licet aliquid inuo-
atij admixtũ habeat, & ideo iure
rę ad valorem actuum sufficit, nisi
aliquo positiuo statuatur, vt irriti
antur; quale est Matrimonium
contractum *c. de Iudeis d. 45.*
3. p. d. 157. n. 10. Bonac. Zambr.
nch. F. Lug. c. 4 q. 2.
Ad Sacramenta validè suscipien-
ministranda, excepto Pœniten-
acramento, non est necessaria
fidei, vel attritionis dispositio,
ius voluntatis motus, sed sola
io sufficit, ideo hæreticus, qui
mum, vel ordinem secundum
ecclesiæ ritum suscepit, non est
batizandus, nec ordinandus,
us baptismum suscipit, vt lucrũ
vel scelus aliquod patret, valet
nus, *vt scribit Augustinus contra*
sum lib. 2. c. 95. & lib. 8. de
o c. 14. Suar Vasq. Filliuc. tr.
3. Palaus, Lug. nu. 15.
i læthali culpa carent præter
recipiendi Sacramentum ad
dum diuinęq gratiæ fructum in
entus viuorum, nulla alia di-
spositione indigent. Illa enim confe-
runt gratiam ex opere operato, vbi
nullo peccati obice impediuntur, α
verum propter reuerentiam Sacramẽ-
tis debitam, & ad augumentum gra-
tiæ decet suscipientes se ad pietatem
excitare, & generatim peccata omnia
detestari, ne forsan cum obice ea re-
cipiant, adulto etiam sine peccato læ-
thali baptismũ suscipienti ad delendũ
originarium peccatum satis est pius
animi motus, fidei scilicet, ac spei, quo
feratur in Deum. Qui vero mortife-
rum scelus commisit, ac nondum de-
leuit, per contritionem, vel attritionẽ
ad Sacramenti fructum percipiendum
disponi debet, id colligitur ex verbis il-
lis in actis, γ Apostolorum (pœniten-
tiam agite, & baptizetur vnusquisque
vestrum) decet enim, ac par est, vt qui
se à Deo per peccatum auertit, se ad
Deum per pœnitentiam conuertat. Ad
gratiam autem Baptismi, vel Confes-
sionis Sacramentalis post mortiferum
scelus commissum sufficit attritio co-
gnita cum peccatorum omnium mor-
talium detestatione saltem implicita,
γ & animus non peccandi posthac.
Ita D. Augustinus, aliiq. SS. Patres,
ac Trident. Concil. sess. 14. c. 4. α *Ita*
S. Thom. 3. p. q. 79. a. 8. Scot. in 4. d.
4. q. 7. Palaus tr 18. p. 13. nu. 2. Suar.
Laym. Coninch. Filliuc. nu. 13. Bonac.
nu. 10. Ouied. tr. 7. contr. 6. p. 6. β *Ita*
DD. citati Fr. Lug. l. 1. cap. 4. q. 1. n.
21. γ *S. Th. in 4. d. 6 q. 1. a. 3. Du-*
randus d. 4. q. 2. d. 2. Henriq. Laym.
Villal. Bonac. Suar. Cabrer. Vasq. Co-
ninch. n. 31. contra Caietan. 3. p. q. 18.
art. 2. Sot. Adrian. Alens. Medin.
Cord. γ *Coninch. 3. p. q. 62. num. 31.*
Nugnus, Possenin. Lug. Palaus ex Con-
ciliis Arausicano, Mileuitano, Trident.
sess. 6. can. 3. & c. 3.

5 Ad

5 Ad percipiendum fructum reliquorum quinq. Sacramentorum, quæ viuorum Sacramenta dicuntur, necessaria est læthalis culpæ perfecta detestatio in homine eiusdem conscio. Illa enim ex sua institutione vitam, seu gratiam Dei in suscipiente requirunt, quam augeant, & corrobent ad dignè recipiendam Eucharistiam necesse est confessionem sacramentalem præmittere, si Sacerdos à Cõfessionibus adsit, ad reliqua verò viuorum Sacramenta dignè sumenda sufficit cordis contritio in homine mortalis culpæ sibi conscio. Maioris tamen certitudinis gratia præstat peccata sua Confessionis Sacramento expiare. Si quis verò inculpabiliter ignoret se læthale scelus commisisse, vel sibi contritionem necessariam esse, vel se perfectè culpæ suæ læthalis pœnitere falsò existimet, non solum rem, sed virtutem Sacramenti percipit, hoc est diuinam gratiam. Nam bona fides eum excusat. *Ita Doctores citati, & Theologi vnanimiter asserunt S. Thomas 3. p. qu. 72. a. 7. F. Lug. nu. 25.*

6 Oblitus peccatorum suorum, vel inculpabiliter ignorans pænitentiam esse ad suscipiendum Sacramentum necessariã, si cum amore proprij boni supernaturalis, vel cũ spe salutis æternæ baptismum suscipiat, probabilius est eum iustificationis gratiam consequi. Licet enim ad remissionẽ actualis peccati necessaria sit perfecta detestatio peccati, attamen, si sit virtualis, qualis est dilectio Dei propter ipsum respectu contritionis, ad iustificationem extra Sacramentum sufficit. Ita actus spei cum Sacramẽto satis est, quatenus virtute continet attritionem idest dolorem de peccatis metu æternæ pænæ; Charitas enim fertur in bonum Dei, vt Dei est, ideo offensam Dei, vt Dei est, virtualiter odit, ac detestatur. Ita spes tendit in bonum supernaturale proprium, vt proprium est, & peccatum, vt malum propriũ virtualiter detestatur. Hæc est virtualis attritio, quæ cum Sacramento ad delendam peccati læthalis maculam sufficit, vt dilectio Dei extra Sacramẽtum. Si Baptismus ab adulto susceptus cum fide, ac spe attritionem virtualem continente læthalem culpam ab eo commissam delet, cur Sacramenta viuorũ cum spe attritionis defectum supplente suscepta idem non possunt? *Ita F. Lug. l. 1. c. 4. q. 3. nu. 26. cui fauent, Caietan. 3. p. q. 86. a. 2. Scotus dist. 3. q. 4 a. 3. Coninch. n. 36. Lessius 3. p. q. 72. num.* 24. qui dicit ad confirmationem suscipiendam cum fructu satis esse attritionẽ virtualem.

7 Nullum veniale peccatum, vel in receptione Sacramenti, vel ante eam commissum, & adhuc placens impedit præcipuum Sacramenti effectum. *a* Solum enim mortifera culpa obstat diuinæ gratiæ, nec iustificanti gratiæ, nec eius augumento venialis culpa repugnat: nec absurdum est hominem peccare leuiter, & simul Sacramentũ sine obice recipientem fieri sanctiorẽ. verum enimuerò venialis culpa in Sacramenti receptione admissa, vel adhuc placens recipienti sumpsius remissionem impedit, & secundarium aliquem Sacramenti fructum, scilicet specialem Dei fauorem, vberius auxilium, feruentiorem deuotionem impedit. *b* Minuit enim dispositionem ad Sacramentum suscipiendum; ergo & fructum, qui ad mensuram dispositionis datur, diminuit, neque cessandũ est à Sacramentorum susceptione, etiamsi inanis gloria eam, vt ancilla

do-

...minam comitetur, vel si vanitatis ...ido ad Sacramentum suscipiendū ...itet; Modo vltimus, & adæquatus ... in ea vanitate nō constituatur ita, ...acramenta ob illam solū recipian... alioquin, etiam si vrgeret præcep... nō bene reciperentur. Hoc.n. læ... scelus esset; *α β Ita contra Caie... m 3. p. q. 79. a. 1. P. Sotum lect. 9. ... ut S. Th. 3. p. q. 79. Suar. 3. p. to. ... 7. f. 4. Filliuc. q. 4. Less. 3. p. q. 69.* ... Licet tam Clerico, quam Laico ...amentum quodlibet viuorum ac...e, etiam si læthalis culpæ sibi cō...sit, quoties cōtritionis actum an...ramenti sumptionem moraliter ...e nequit, neq. illud sine notabili ... irriuerentia omittere possit. exē...tia in subita infidelium irruptio...timeat fidelis, ne ab illis Eucha... conculcetur, vel comburatur, ...ssit præ temporis angustijs per...pecca'um suū detestari, nec Sa...ntū occultare, poterit illud absq. ...peccato illud sumere. Idem di...cendum de alijs Sacramētis viuorum, vt si quis læthali scelere obstrictus nec possit hic, & nunc perfectè de peccato suo propter Deum summè dilectū dolere, nec Sacramentum sine graui aliorum scandalo omittere; nam, vt ait Diuus Bernardus, quod pro charitate introductum est, non debet contra charitatem militare. Si Laicus iam iam recepturus Eucharistiam de manu Sacerdotis recordetur peccati mortiferi, nec tempus habeat perfectè illius detestandi poterit Sacramentum sine nouo peccato accipere, idem dic de Sacerdote rem diuinam faciente, qui peccatum læthale suum perfectè detestari nequit, præ temporis angustijs, nec ab altari sine scandalo recedere, vel sine infamiæ periculo. *Ita Vasq. d. 207. c. 1. Io. Lug. d. 14. cap. 1. Diana p. 5. tr. 13. n. 74. probabile dicit Gasp. Hurtado, Ochagauia F. Lugo l. 4. cap. 6. qu. 3. Martinon. contra Suarium 3. p. tom. 3. q. 66. Coninch. q. 80. num. 4.*

De Sacramentis ab indigno Ministro non petendis. Cap. V.

GRauiter peccat, qui petit Sacramentum à non potente, ...ente validè, ac ritè illud mini... *α* vt qui petit Extremam vn... ab homine Sacerdotalis or...perte, vel absolutionem à non ...iurisdictionem, vel Ordinem ...tico antistite, vel ab eo qui de...dinationis materiam, vel for...hibere non solet. Nam indu... ad sacrilegium, & ad fictum ...ntum ministrandum. Illicitū ...mentum petere ab illo, qui ...ud absque graui culpa mini... qui censura aliqua, vel directa prohibitione tenetur, vel non habet potestatem ministrandi, cuidā petenti defectu iurisdictionis in eum. *Suar. 3. p. to. 3. d. 18. f. 2. Filliuc. Coninch. Henriq. Lug. c. 5. nu. 1.*

2 Circa necessitatis tempus ab excommunicato non tolerato Sacramētum petere, ac recipere nō licet, *α* sine causa enim violaretur lex Ecclesiastica communicationem præsertim in diuinis cum excōmunicatis interdicens, & hæc vnanimis doctorum omnium, sententia est. Qui verò in periculo mortis versatur, à quouis etiam non tolerato anathemate Baptisma, *β* recipere

cipere poteſt, & pœnitentiæ Sacramẽtum, dum alius Sacerdos non adeſt, eſt enim vtrumque Sacramentum ad æternam ſalutem neceſſarium. Quamuis per contritionem ſaluari poſſit homo, eam tamen elicere difficulter valet, & de ea certus eſſe raro poteſt. *Ita α β Suar. to. 5. d. 11. ſ. 1. Zambr. Villal. Canus, Auila, Alterius, Sayr. Vaſq. 3. p. q. 93 a. 1. Coninch Leſſius F. Lug. l. 1. c. 5. q. 1. contra Durandũ Palud. S. Thom. 3 p. q. 64 a 6. γ Sylu. Nau. c. 27. nu. 272. Reginal. l. 32. n. 7. Sayr. Victoria Fill. Henriq. Suar. Auil. Villal. Lug.*

3 Chriſtianus morti proximus ſi peccata ſua fateri nequeat, Euchariſtiam, vel extremam vnctionem, vel confirmationẽ à miniſtro non tolerato licitè recipere poteſt. Sic enim ſola attritione de peccatis dolens poterit accedẽte Sacramento aliquo Deo reconciliari. β Verum ſi poſſit infirmus abſolui à peccatis, vel aliud Sacramentum accipere, probabilius eſt ei non licere à Miniſtro non tolerato Euchariſtiam, vel extremam vnctionem accipere α quia in illis circumſtantijs ſcandalum, & infamia Catholicæ religionis ſequeretur. Ideo Sanctus Martyr Hermenegildus noluit Euchariſtiam ab Ariano Epiſcopo accipere β *Auila, Coninch. Zambr. Bonac. d. 2. qu. 2. par. 2. Suar. Filliuc. nu. 76 F. Lug. nu. 8. α P. Ledeſma de Euch. c. 9. concl. 12. Canus Henriq. Auila, Alter. Leſſ Zambr. F. Lug. num. 9.*

4 Non caret probabilitate ſententia aſſerentium nõ ſolum Baptiſmum, & Pœnitentiam, ſed etiam ſacram Synaxim à miniſtro non tolerato in mortis periculo recipi licere, α & idẽ de extrema vnctione probabiliter aſſerunt aliqui. β Magnum enim robur, & auxilium morituris, & cum Dæmone pugnaturis vtrumq. præſtat Sacramentum, venialia peccata delet, patientiam, ac fortitudinẽ animi auget. *α Suar. 3. p t 3. d. 32. P. Led. Bonac. Mercer. Guttier. Corneio. α β Prapoſit. 3. p. q. 1. Dian. p. 5. tr. 5. r. 81. F. Lug. l. 1. c. 5. q. 1. nu. 9.*

5 Sacramenta à Miniſtris cenſuræ nota affectis, ſed toleratis petere vrgente neceſſitate extrema licet; γ nam tunc licet ea petere à nõ toleratis; ergo multo magis à toleratis, quia ea tunc vtrique licitè miniſtrare poſſunt. De peccatis ſuis tanquam de Dei ſuper omnia dilecti offenſis doleant, & abſolui à cenſuris curent. Nec ſolum extrema, ſed etiam communis neceſſitas, vel vtilitas magna petentis ſatis eſt, vt Sacramenta à toleratis licitè petantur. β videlicet cum præcepto diuino, vel Eccleſiaſtico Sacramentum aliquod ſumere iubemur, vel adeſt occaſio pleniſſimam lucrandi Indulgentiam, vel reficiendi ſpiritum aduerſus grauem tentationem, vel diuini auxilij aduerſus graue diſcrimen impetrandi, nam Martinus V. è Columnenſium Principum Familia Pontifex Maximus in extrauagante Conſtitutione omnibus Chriſtifidelibus indulſit, ac conceſſit, vt nulla in re toleratos vitare teneantur. Sed liberè cum illis in quauis re communicare valeamus; ergo ab illis Sacramenta petere, & accipere licet, vbi iuſta cauſa exigit, & illi, qui ab Eccleſia tolerantur ſcelerum ſuorum perfectè pænitẽtentes, & cenſurarum abſolutionem, procurantes Sacramenta licitè, ac validè miniſtrabunt, Eccleſia tunc ſuſpendente cenſurarum effectum in gratiam fidelium, qui toleratorũ opera indigent. Nec priuilegium Martiniauæ

nianę Extrauagãtis Bullę ad Parochos, & ad paratos, duntaxat Sacerdotes restringendum est, sed ad omnes toleratos extendendum, nam de omnibus toleratis sine vlla exceptione loquitur. ɪ verum vbi alius Sacerdos, idoneus, & nulla censura notatus adest, ad eum recurrendum pro Sacramentorum susceptione est. *Ita* ɣ *Doctores omnes sentiunt*, licet in aliquibus dissentiant, *Ledesm. cap. 6. conclus.* 12. ɣ ɓ *Diana p. 5. tr. 9. r. 83. Scot. Lop. Sanch. Alterius, Bonac. de censur. d. 2. q. 2. Raynaud. F. Lug. l. 1. c. 5. q. 2. nu. 15. Suar. to. 5. d. 11. f. 4. Sa, Viuald. Coninch. Filliuc. tr. 12. num. 70. Less. probabile hoc existimat contra Caiet. D. Thom. nu 4. d 39. q. 1. Viguer. c. 15. Adrian. Vasq. 3. p. q. 93. a. 1. Nauar. asserentes Martinū V.* voluisse tollere, quod erat iuris positiui, ne inciderent in censuram communicantes cum toleratis, non verò quod erat iuris naturalis, scilicet ne peccent, qui alios ad peccandū adducunt. Verum dicendum est constitutionem illā extrauagantem *ad euitanda* indirectè concedere toleratis, vt licitè Sacramenta ministrent ea requirentibus, & sic non peccant. Nam concesso altero correlatiuo, concessum censetur regulariter & alterum *Abbas in c. qui Clerici de iure patr. nu. 7. Bartol in l. 1. C. de cupressis l. 10.* ɪ *Henr. Suar. Coninch. Filiu. Ledesm. F. Lug. num. 15. contra Couarru. Less. Henriq. Tol. l. 1. n. 86* asserentes non licere peti Sacramenta à toleratis, nisi Parochi sint.

6 Non licet excommunicato tolerato sponte offerre se ad ministranda Sacramenta, & non nisi rogatus sit, ea ministrare licitè potest, debet tamen prius de peccatis suis propter Deū dolere, & censuræ absolutionem petere, vel procurare, quod si obtinere nequeat, proponat illam petere. Nec minus probabile videtur licere propter solam vtilitatem, & liberam electionem nostram citrà necessitatem petere Sacramentum à tolerato, quem existimamus sine peccato ministraturū, licet alij Sacerdotes adsint nulla censura notati, tunc enim non præbemus ansam peccati, & beneficio bullæ extrauagantis ad euitanda vtimur, *Fagund. pracep. 2. c. 5. nu. 19. Suar. Coninch. Filiu. Reginal. Henriq.*

7 A Sacerdote, quem indignè ministraturum esse prudenter credimus, Sacramenta petere, & accipere possumus quotiescunque aliqua nostra, vel aliena necessitas, aut specialis vtilitas id exigit, siue sit Parochus, siue non, siue sit paratus, siue imparatus, qui cū peccato ministrabit, cum tamen licitè possit ministrare. ɑ Necessitas enim, vel vtilitas specialis iusta est causa petendi Sacramērum, quod licitè Sacerdos ministrare potest, si peccata sua perfectè detestari velit, non enim ipsū inducimus ad peccandū, sed eius peccatum iusta de causa permittimus, nec lege charitatis tenemur ea omittere, quæ nobis necessaria sunt, aut valdè vtilia, ne proximus occasionem peccandi sola malitia sua liberè inde arripiat. Nam ob corporalem necessitatem, vel vtilitatem propriam, vel alienam petere licet mutuas pecunias à fæneratore illicitas postulaturo vsuras, & iuramentum à periuraturo, vel per falsos Deos iuraturo; multo magis ob spiritualem necessitatem, vel vtilitatē propriam, vel alienam Sacramenta ab eo petere licet qui ea sacrilegè ministraturus sit. Secus verò dicendum si nulla necessitas sit, vel vtilitas specialis proueniat ex receptione Sacra-

menti ab hoc Ministro potius, quam ab alio; quia adest, & pari satisfactione ministrabit absq; peccato. β Charitas enim exigit à nobis, ne, quando sine detrimento nostro possumus, occasionem peccandi proximo nostro præbeamus, etiamsi ex malitia sua, aut fragilitate in peccatū lapsurus sit; nisi hic sit doctior, & vtilior, quique melius pænitenti consulere, difficultates, & scrupulos tollere possit. Præstat.n. à docto ministro, licet peccatore, Sacramenta suscipere, quam ab indocto, sed bono viro. γ *Quia si cecus cecum ducit, ambo in foueam cadent*. Sufficit autem ad hoc necessitas non valde grauis, vt præceptum Ecclesiæ, vel magnum aliquod festum, vel indulgentia occurrens. *Ita* α *S.Tho. 3. p. a. 6. Sanch. de Matr. l. 7. d. 9. num. 8. Naldus, Fagund. Nugn. Viuald. Henriq. Trullench. Vasq. F. Lug. l. 1. c. 5. q. 3. nn.* 24. licitum esse Sacramenta petere à Parocho, vel à parato Sacerdote indignè ministraturo asserūt *Valentia to. 4. d. 3. q. 5. P. Ledesm. Cabrera, Carthagena Diana p. 4. tr. 4. r. 2.* β *Sotus 4. d. 1. qu. 5. a. 6. Nau. c. 14. nu. 28. Reginal. l. 1. nu. 165. Bonac. d. 1. q. 6. p. 5. Suar. to. 3. d. 18. f. 1. Sayr. Coninch. Villal. Palau. to. 4. tr. 18. p. 15.* γ *Auersa 3 p q. 64. f. 11. Coninch. Trullench.* δ *Suar. Filiuc. Bonac. Coninch. Lug.*

8 Maior necessitas, vel vtilitas requiritur, vt Sacramēta petamus à Ministro non parocho, vel non parato, quam à parocho, & à parato ea indignè ministraturo. Maius enim ius habemus petendi à parocho, qui autem vtitur iure suo nemini facit iniuriam, *leg. iniuriarū ff. de iniurijs* minus inducitur indirectè paratus, quam non paratus. Sufficit autem communis vtilitas, quæ ex Sacramentis percipitur, vt eadem à parocho, vel à parato indignè ministraturo petere, ac recipere liceat, nisi alius adsit, qui dignè ea ministret, vt verò à parocho, vel à non parato, sacrilegè operaturo Sacramēta petantur, maior causa requiritur videlicet præceptum Ecclesiasticum, quo diuinæ rei interesse, vel Sacramenta recipere iubeamur, vel iusta causa non differendi nimium eorum receptionē, ne eorum vtilitate diù careamus, præsertim si petens, læthalis culpæ sibi conscius sit, *Martinus, & Petrus Ledesma, Valentia to. 4. d. 3. qu. 5. Cabrera, Carthagena, Diana p. 3. t. 4. r. 59. Filliuc. Bonac. Vasqu. Pitigian. Sanch. Auersa Fr. Lug. q. 3. nu. 27.*

De Ministro Saramentorum. Cap. VI.

1 SOlus homo in corpore mortali vitam degens potest esse Sacramentorum legitimus minister. Christus enim non Angelis, aut Beatis, sed hominibus tātum viatoribus potestatem ministrandi Sacramenta cōcessit; vt cum Apostolis suis dixit, *Matth. 28. euntes docete omnes gentes baptizātes eos*; & quæ sequuntur, & Lucæ 22. *hoc facite in meam commemorationem*, & Ioan. 20. *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*, his de Baptismi Eucharistiæ, & pænitentiæ Sacramentis addit Paulus Apostolus 1. ad Corinthios 4. vniuersim de omnibus loquēs *sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, & conuenit, ac decet à viatoribus ministrari, quæ pro viatorum salute à Christo instituta fuere. α Et si Am-

Amphilochius ab Angelo Episcopali dignitate initiatus fuit, teste Nicephoro, id diuina, & speciali dispensatione factum est. β Quod etiam fieri posse Diana, Turrianus, & alij docent. Excepto autem Baptismo, & Matrimonio, non potest quilibet esse Sacramentorum minister, sed ij solum, quibus per Sacramentum ordinis ab Ecclesia concessa est ea ministrandi potestas. γ Oportet autem Sacramentorum ministrum esse rationis compotem, alioquin careret debita intentione. Quiuis igitur rationis vsu pollens Baptismum ministrare valet, Matrimonij Sacramentum omnes baptizati nullo impedimento obstricti; Eucharistiam, & Extremam vnctionem quilibet Sacerdos, absoluere à peccatis Sacerdos iurisdictionem habens, confirmare, & ordinibus initiare solus Episcopus secundam legem ordinariã potest. Nemo sibi validè Sacramenta ministrare valet, præterquam Eucharistiam, & Matrimonium. δ Nõ potest homo cælesti beatitudine, ac gloria donatus Sacramentum ministrare. Quia non est militantis Ecclesiæ membrum, nec orationem fidei fundere valet, cum fide careat. Has autem conditiones exigit D. Iacobus de Extrema vnctione sic loquens, *inducat presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum &c & Oratio fidei saluabit infirmum*. Quod si Beati, & Angeli quãdoq Sacramenta ministrarunt. ε Hoc ex speciali priuilegio illis Deus cõcessit. Si tamen beatus denuo ad mortalẽ vitam reuocatus in corpore mortali resurgat, poterit Sacramenta validè, vt antequam moreretur, ministrare, secus verò si corpus gloria cælesti donatum resumat. Nam statu viatoris ad Sacramentorum ministrationẽ necessario ζ careret. α *S. Thom. 3.p.q.64.a.7. Suar. Pasqual. Coninch. Bonac. d. 1. q. 3. p. 1. Trullench. Syluest. Lug. & alij communiter.* β *Niceph. l. 11. c. 20. Turrianus to. 1. lib. 3. c. 17. Augustinus Bern. d. 17. s. 1. n. 15. Diana p. 12. r. 109.* γ *S. Tho. & alij comm.* δ *Trid. Concil. sess. 7. Can. 10. S. Aug. Ep. 108.* ε *Sayr. l. 2. c. 3. q. 1. a. 2. de Sacram. F. Lug. Pasqual. d. 72. s. 1.* ζ *Card. Lug. de Sacr. d. 8. nu. 2. & 3. F. Lug. l. 1. c. 2. q. 1. num. 1. contra S. Tho. 3. p. qu. 64. art. 7. Syluest. Auersam q. 64.*

2 Sacramentorum valor, & effectus per se non pendet ex fide, vel Sãctitate Ministri, sed à potestate eidem à Christo, vel ab Ecclesia concessa per Sacramentum ordinis. Sic enim Christus voluit, ne ob dubiam probitatem Ministrorum dubius sit Sacramentorũ valor, ac fructus, scilicet gratia, & character. Minister non confert in virtute propria, sed in nomine, & virtute Dei, vt Minister Christi, *hic est, qui baptizat*. Gratia Sacramenti ex meritis Christi nascitur, &, vt aiunt, ex opere operato non ex opere operãtis, cuius nec probitate augetur, nec improbitate minuitur. Sic deffinitum fuit à Siricio Pontifice Ep. 1. ad Himerium, ab Innocẽtio I. à Leone, ab Anastasio II. à Concilijs Niceno, Carthaginensi, Arelatensi, Constantiensi, & Tridentino *sess. 7. can. 4. & 12. S. August. l. 3. de Bapt. contra Donatistas S. Thom. 3. p. q. 64. a. 5. Suar. Vasq. Pesant. Nugn. Bonac. l. 1. Laym. l. 5. tr. 2. c. 5 Villal. F. Lug. l. 1. c. 2. q. 2. Pasqual. Tol. l. 2. cap. 20. Auersa. Bellarm. l. 1. c. 26. de Sacram.*

3 Sacramenta ex officio subditis suis ministrare debet Parochus, quoties ipsi ea rationabiliter, atque opportunè

tunc petunt, vt quoties vrget præceptum, vel adest festum, aut iubileum, vel plenissima Indulgentia, aut tempus, quo talia Sacramenta recipere solent, vt puta, singulis mensibus, vel octauo quoque die, vel quoties aduersus grauissimam tentationem munire se Sacramenti virtute volunt, vel ad Spiritualem profectum faciendũ, vel ad conseruandam Dei gratiam Sacramentis indigent. Hæc enim secundũ rationem, qua à Christo instituta fuere, ministrari debent, sed Sacramenta pænitentiæ, & Eucharistiæ ab eo instituta sunt, vt non solum tempore à lege statuto, sed etiam quoties ipsorum vsus spectatis circumstantijs personæ, loci, & temporis, & indigentiæ secundum prudentis viri iudicium exigitur, ac saluti cuiusq. conducit. α Debet autem Parochus non solum necessitati, sed etiam vtilitati subditorum consulere. β Excusatur tamen, quando rationabili de causa impeditur, quominus Sacramẽta ministret, vt si morbo laboret, vel si longiore itinere, vel labore fatigatus, vel si negotio magni momenti occupatus sit, quod in aliud tempus commodè differre non possit, vel si subditus extra necessitatẽ importuno tempore Sacramenta petat: vt si hora prandij, vel somni, vel noctu in Ecclesia cõfiteri peccata velit. γ Cæterum grauiter peccat Parochus, qui sine causa subditis suis Sacramenta rationabiliter petẽtibus denegat, & ita se difficilem, & infensum, nedum morosum ea poscentibus exhibet, vt deinceps ita frequenter non audeant ea postulare. Pastoris enim est non solum oues pascere, sed ad pascua deducere, & allicere. δ quamuis verò citrà tempus necessitatis, aut magnæ vtilitatis semel, aut iterum Parochus Pænitentiæ, aut Eucharistiæ Sacramentum suis ministrare differat, graue culpam non committit, modo dilatio tanta non sit, vt subditi ea petentes iure suo priuari ε censeantur. α *Laym. l. 3. tr. 6. c. 13. Bonac. d. 4. q. 5. p. 1. Filliuc. tr. 4. nu. 264. Suar. d. 72. ſ. 3. Vasq. Fagun. Palau. F. Lug. Io. Sanct. d. 47. cõtra Ricardum, Syluest. Armil. Io. Medinam, Villalob.* asserentes Parochum non teneri ministrare Sacramenta subditis, nisi quando hi tenentur ea recipere ratione præcepti, aut necessitatis, vt pascate, vel in mortis periculo, vel insignium festorum, vel Iubilei tempore, *Henriq. Villal.* β *Tolet. l. 5. c. 5. n. 7. Azor. to. 1. l. 2. c. 17. q. 10. Nau. Valentia, Sot. Viual. Sà, Auersa, Manuel*, qui probabiliter asserũt teneri Parochũ subditis Sacramenta ministrare petẽtibus ea ob præcepti obligationẽ, vel animi deuotionẽ. *Bonac. Suar. Fagun. Sancius nu. 10. F. Lug. l. 1. c. 2. q. 1. nu. 10.* γ *Possev. Tol. l. 1. nu. 7. Auer.* ε *Io. Sanc. Nugn. Henr. F. Lug. contra Bonac. d. 5. q. 2. p. 4. §. 2. nu. 23.*

4 Non peccat Parochus, si ipsemet subditis suis Sacramenta nõ ministret, dummodo per alium idoneum Ministrum ipsis annuentibus, & non inuitis hoc præstet. ζ Nam qui per alium facit, per se ipsũ facere videtur. Secus verò, si subditi ab ipsomet Pastore suo Sacramentis pasci, non ab alio velint. Iure enim suo priuari sine culpa à Parocho nequeũt, cui cedere possunt. Adhoc .n. Parochus residere in paræcia sua debet, vt volentibus, & egentibus ipsum Sacramentum ministret. η Ecclesia illa vidua esse dicitur, quæ licet pastorem habeat, inutilem tamen perhibetur θ habere, qui non deseruit Ecclesiæ, non facit fructus suos.

Nam

Nam beneficium datur propter officium. Quisquis ergo officium nō præstat, beneficij fructus percipere iure nequit. Nec pœna hæc iudicis, ж sententiam requirit, nec à Constitutione Tridentini Concilij, sed à iure naturæ pendet. Si quando Parochus non potest omnibus subditis per se ipsum Sacramenta administrare, potest, ac debet per Vicarium, vel Coadiutorem officio suo satisfacere. λ Ad quod præstandum electa fuit industria personę. Potest autē subditos ad religiosos Mendicantes ibidē habitantes mittere, vt ab ijs Sacramenta recipiant. *Ita* ξ *Ioan. Sanch. d. 47. n. 2. F. Lug. l. 1. c. 2. q. 2. contra Suar. to. 3. d. 72. s. 3. Filliuc. to. 4. n. 268. Fagun. Bonac. d. 4. q. 5. p. 1. Vasq.* ж *Cap. Extirpandæ de præbendis. Graff. to. 1. Concil. 1. nu. 7. & lib 2. c. 97. Cordub. Couar. Vasq. Garcia, Posseu. Declaratio Cardinal.* δ *Io. Sanch. n. 4. Couar. Cord. Graf. ex cap. inter corporalia.* ж *Garcia de Benef. p. 2. cap. 2. num. 52.* λ *Vasq. 3. p. to. 4. q. 93. d. 6.*

5 *Bonus Pastor animam suam*, hoc est vitam suam, *ponit pro ouibus suis*, vt teste Ioanne 8. verbis, & exemplo suo docuit Christus, qui pro nostra salute mortem in cruce tulit, & vnicuique de proximo suo mandauit, ac legem illam dedit. *Hoc est præceptum meum, vt diligatis in vicem, sicut dilexi vos*, Ioan. 15. *& nos debemus*, inquit Ioan. 3. *pro fratribus animas ponere*, quæ verba expendens D. Augustinus in libro de mendacio verè dicit: *Temporalem vitam suā pro æterna salute proximi non dubitabit Christianus amittere*. Quanto magis animarum Pastor hac lege obligatur concurrente iustitia cum charitate. Hic igitur, si necessitas extrema postulet, tenetur etiam cum vitæ suæ discrimine Sacramenta, sine quibus nemo æternam salutem consequi potest, vt Baptismum, indigenti ministrare, alioquin absque Baptismo morituro. Nam id ipsius officium exigit, quo in pluribus, quam cæteri Sacramentorum Ministri, qui animarum curam non habent, obligantur; sicut enim miles in prælio etiā cum extremo vitæ discrimine pugnare tenetur pro Principe sibi stipendia ad hoc soluente. Ita Parochus, cui datum est beneficium propter officiū, vt bonus Pastor pro animarum periclitantium salute vitæ suæ periculum subire tenetur; spirituale etiam bonū proximi, sine quo saluus esse nequit, cuilibet temporario bono, etiam proprio anteferre debemus. Ideo si populus in infidelitatis errore versetur, vel ab aliquo Sathanæ Ministro hæretica, ac damnata doctrina decipiatur, vel omni Sacerdote destitutus peste laboret, egomet cum propriæ vitæ periculo, remedium si possum adhibere, debeo, quamuis Parochus non sim, quanto magis animarum Pastor in extrema necessitate spirituali ouibus suis opem salutarem ferre debet, sacra pabula ministrare, etiam si ob id periculum mortis illi immineat, nisi Ministros idoneos consentiente ordinario præsule sibi substituat, qui vices suas gerant. *S. Thom. 2. 2. q. 26. a. 5. Caietan. Bannes, Malder. Valent. Regin. l. 4. n. 359. Tolet. Laym. Coninch. Torres, Azor. Suar. Bonac. Decal. d. 3. q. 4. p. 4. Nau. Palaus F. Lug. l. 1. cap. 2. q. 3. n. 23. Suar. 3 p. to. 4 d. 44. s. 3. Sayr. Facund. Filliuc. tr. 3. n. 98 Capeaulle, Barbosa de Parocho c. 27. nu. 12. Fernand. Molses. & alij.*

6 Cæteros vero Ministros animarū curam ex officio minimè habentes te-

nericum discrimine vitæ baptizare puerum alias sine Baptismo moriturũ, etiam cum periculo vitæ alij negant. α quia illa non est necessitas per se, sed accidens; alij verò probabilius asserũt, quia nihil refert, vndè veniat proximo extrema necessitas, in qua eidem opẽ ferre charitatis lege iubemur β probabile etiam est Sacerdotes, quibus nulla animarum Pastoralis cura est, non peccare, si mortis periculo exponere se nolint Sacramentum pænitentiæ, vel Baptismum adultis ministrando tẽpore necessitatis; γ cũ per solã peccatorum suorum detestationem propter Deum super omnia dilectum æternam salutem consequi valeant; nam Baptismus in voto sufficit, cum re haberi non potest. Sic tempore hostilis inuasionis, ac pestilentiæ Sacerdotes muneris pastoralis expertes fuga sibi consulere posse, etiamsi deficiant Parochi, non improbabile existimo; secus si conuenientibus remedijs adhibitis contagiũ valdè minuatur, adeo vt vitæ periculum euidens non sit. δ Contritionis actum elicere nescientibus, si in mortis discrimine constituti Baptismum, vel Sacramentalem absolutionem petant, etiam cum periculo vitæ, quilibet Sacerdos succurrere charitatis lege tenetur. α *Sotus de secreto m. 2. q. 2. Sa v. Charitas, Armil. Tabien. Maiol. Fauet. S. Thom. de perfect. v. sp. c. 14.* β *Suar. de char. d. 9. s. 2. nu. 3. Valentia Laym. Bonac. Decal. d. 3. q. 4. p. 4. F. Lugo c. 2. q. 3. nu. 26.* δ *Palaus to. 4. tr. 21. p. 20. nu. Nau. Valen. Suar. Bonac. Coninch. Lug. & alij.*

7 Parochus etiam cum periculo vitæ debet Sacramẽtum Pœnitentiæ periclitantibus subditis ministrare; quamvis enim perfecta peccatorum detestatio propter Deum cũ voto; .i. desiderio Sacramenti Pœnitẽtiæ, vel Baptismi sufficiat, nihilominus, quia perfectæ Pœnitentiæ actus adeo difficilis est; vt si Sacramentum pœnitenti non ministretur, is periculum damnationis subeat. Præsertim cum morti proximum morbus debilitet, æternæ formido pænæ conturbet, & tartareus hostis tentationum telis acrius oppugnet. ε Cæterum parochus ad euitãdam mortem potest se præmunire remedijs aduersus contagiosam luem, armis aduersus hostes. Curet autem vt, dum peste laborantibus spiritualia remedia affert, ipsi ad ostium, vel fenestram accedant, vel egrediantur è cubiculo, vel loco peste infecto, vel si nequeant, hortetur eosdem amotis arbitris, vt altiore voce grauiora peccata, quæ sine nota possunt, confiteãtur, & mox ipsos absoluat, vel si nolint alta voce peccata fateri, cautè accedat Parochus, & grauiora confitentes cæteris omissis citò absoluendo se expediat, ζ & si certò sciat ægrotos nullius lethalis culpę sibi conscios esse, vel ad bene moriendum paratos, vel ante è vita decessuros, quam illuc, vbi sunt, perueniturus sit, licebit eidem certum vitæ periculum euitare ad eosdem non accedendo. Interim Deum pro ipsorum salute precabitur. Tanto autem cautius mortis discrimen euitare Parocho soli licebit, quanto pluribus alijs ipse necessarius est, nec successorem sibi facilè inuentum iri existimat. η *Ita ε Syluius 3 p to. 2. q. 32. a. 3 Nugn. Suar. Maior, Manuel, Villal. Possen. c 5. n. 50. Fillinc. tr. 1. n. 99. Laym Palaus.* ζ *Maior 4. dist. 23. q. 1. Laym. Capeauill. Zambr. F. Lug. num. 28. & 29.*

8 Sacramenta Euchaistiæ, α & Ex-

Extremæ vnctionis, β ministrare debet suis animarũ Pastor tempore pestis, vel mortis, si absque morali periculo mortis possit. Quamuis enim ad æternam salutem non sint simpliciter necessaria confessis, & absolutis; valdè tamen vtilia sunt ob magnos diuinæ gratiæ fructus, quos producunt. Verũ si pænitens ægrotus non potuit confiteri, & Pœnitentiæ signa dedit, Parochus ei Sacramenta Eucharistiæ, γ & Extremæ vnctionis, δ etiam cum periculo vitæ præbere debet, & maximè si infirmus contritionis actum elicere nesciat; quia attritio cum Sacramento primam gratiam producit, & tunc Extrema vnctio ad salutem tam necessaria est, quam Confessionis Sacramentum à Parocho etiam cum periculo vitæ administrandũ, sed si infirmus aliud Sacramentũ susceperit, vnctio tunc necessaria non est ε Sacerdos vero, qui non est Parochus, si Eucharisticum panem morituro, cum periculo vitæ suæ ministrare nolit, non peccat ζ nam sine illo æterna salus obtineri potest. α *Molfes. to. 1. tr. 4. c. 3. nu. 52. Lug. q. 3. nu. 31.* β *Suar. Filliuc. nu. 160. Palaus to. 4. tr. 26. p. 8. nu. 5.* γ *Valent. to. 3. d. 3. qu. 4. p. 3. Suar. Fill. Io. Sanch. Diana p. 3. tr. 4. r. 174. Auersa. Lug.* δ *Io. Sanch. Lug.* ε *Suar. Fill. Posseu. c. 9. nu. 41. Diana* ζ *C. Palaus tr. 21. p. 20. nu. 2. F. Lug. l. p. 1. c. 2. q. 3. nu. 30.* η *Barbosa c. 27. nu. 15. Maior, Capeauil. & alij.*

9 Tempore pestis non licet Parocho fugere, & gregem suum deserere. Excusari enim non potest, quominus morientibus Sacramẽta præbeat, etiã si mortem timeat. Nam bonus Pastor animam, hoc est vitam suam pro ouiũ salute mortis periculo exponere debet, nisi Ministro æquè idoneo vices suas concessu Episcopi committat. θ Tunc si corpore discedat, animo tamẽ, ac prouidẽtia adesse, ac gregi suo omni solicitudine cõsulere debet, ne quid ouibus suis necessarij desit. Sed ne tunc Parochi κ peste sæuiente discedant, potest Episcopus vetare, *Nald. v. Paroch. Rutil. Benzon. de fuga l. 1. d. 1. q. 1. concl. 4. Rip de peste; M. A. Genuen. cap. 61. Piasec* θ *S. Anton. Valentia Chapeau. Barb. c. 17. n. 14.* κ *Duard. l. 1. c. 2. q. 2. Scipio. Rubeus. S. Congreg. an. 1576. vide Posseu. & Barbosam de Paroch. l. 1. num. 21.* docentes modos, quibus Parochi periculũ mortis euaderi possint.

10 Ministraturus Sacramentum se ad diuinam gratiam recipiendam pręparare peccatorum, quorum sibi conscius est, detestatione, si minister sit ex officio, & Sacramentum conficere velit, alioquin sacrilegij reus fiet, vitãque alijs, mortem sibi spiritalem, nisi iam mortuus sit, inferet. Sancta enim sanctè tractanda sunt; præsertim quæ homines sanctos efficiunt α quanquã solam attritionem satis esse ad dignã Sacramentorum administrationem asserunt nonnulli, β veruntamen in confessione non est necesse Sacramẽti in peccato administrati speciem explicare, quia circumstantias aggrauantes confiteri necesse non est. γ Cæterum ad Sacramenta dignè ministrãda peccatorum Confessio necessario præmitti non debet, sed peccata satis est prius propter Deum detestari, δ quod si quis se actũ contritionis elicere non posse animaduertat, debet Pœnitentiæ Sacramento se præparare ad Sacramenta ministranda alijs. ε *Ita* α *S. Thom. 3. p. q. 64. a. 4. Caietan. Filliuc. tr. 1. nu. 86. Bonac. d. 1. q. 3. p. 2. Suar. 3. p. to. 3. d. 16. Nugn. Pejam.*

Henriq. Vasq. Layman. Possev. Coninch. F. Lug. & alij Nau. Azor. p. 1. l. 4. c. 4. Campan Cunha, Barbosa c. 17. nu. 4. ß *Ledesma c. 6. p. 7.* γ *Lug. c. 2. q. 4. contra Ledesmā, Villal.* δ *Suar. s. 3. Laym. Vasq. Ledesma, Bonac. n. 3. Villal F. Lug. nu. 34. cum alijs contra Marsilium, & Adrianum in 4. qu. 3.* ε *Barbosa l. 1. Bonac. & alij.*

11 Quandoq. tamen accidere potest, vt Sacerdos se Deo reconciliatū esse per contritionem cordis, quam verè non habet, ignoranter existimans sine culpa Sacramentum conficiat, ac ministret. Hominem enim humano modo operantem ineluctabilis ignorantia excusat. ζ Nec peccat, qui moribundū aliquē Baptismi, vel Cōfessionis Sacramento expiat læthalis culpæ pondere pressus, si subitò per Pœnitentiam perfectam non resurgat, cū peccato assuetus tempus non habet vacādi rationibus ad contritionem corda excitare solitis, vel præsens necessitas, ac perturbatio Ministri animum á cōsideratione peccati diuertit. Cessat .n. irriuerentia ob necessariam accellerationem Sacramenti, quo proximo in tanta necessitate citò succurrendum η Sacramenta ad salutem animæ necessaria ministrantem in peccato improuisa necessitas proximi excusat; secus verò, si nō necessaria ministret, etiamsi mortis periculum immineat; excusatur etiam Sacerdos, qui excipiens cōfessionem moribundi non habet tempus vacandi perfectè peccati sui detestationi, θ & vrgens necessitas citò absoluendi cōfitentem distrahit à peccati proprij dolore Ministrum Sacramenti. Nec grauiter peccat Confessarius, qui peccati mortiferi sibi cōscius ad audiendam alicuius confessionem accedit animo excitandi in se actum contritionis, antequam Pœnitentē absoluat. κ Audiendo .n. peccata alterius non agit, sed patitur, & nihil Sacramentale facit. Ergo nec peccat, interim se ad peccati sui detestationem, antequam absoluat, parare potest κ secus vero dicendum censeo de ministrante Sacramenta Baptimi, Confirmationis, Ordinis, & Extremæ vnctionis, si læthali scelere obstrictus incipiat ablutionem, vel vnctionem animo pœnitendi ante formulæ Sacramantalis prolationem. λ Ablutio enim, & vnctio tunc sunt actiones Sacramentales in peccato non faciendæ ob reuerentiam Sacramentis debitam. Excipe tamen baptizantem in necessitate, ac periculo mortis, qui licet peccati læthalis reus sit, & maximè si Laicus sit, non tam citò potest pænitentiæ virtute peccatum suū abolere, quam Baptismum moribundo ministrare citissimè debet. ε *Suar. to 3. d. 16 s. 3. Fill. tr. 1. nu 86. Henriq Ledesma, & alij vnanimiter* η *Coninch. 3. p. q. 64. nu. 22. Vasq. Laym.* θ *Suar. l. 1. F. Lug. n. 38.* κ *Diana p. 1. tr. 7. res. 47. Auersa, lo. Lug. contra Suar. Possev. Bonac.* λ *Suar. to. 4. d. 28. s. 1. Possevin. c. 5. nu. 41. Auersa, lo. Lug. d. 8. nu. 158 vide quæ scripsi Tab. 2. cap. 28.*

12 Censeo eum grauiter non peccare, qui læthalis culpæ sibi conscius Eucharisticas particulas ab alio Sacerdote consecratas dispensat, α si hoc saltem cum peccatorum detestatione imperfecta, quæ attritio dicitur, reuerenter faciat, secus, si sine attritione, vel scelere nondum confessione expiato Deum sub speciebus illis tangere audeat. Si peccauit Oza ß Sacerdos tangens arcam fæderis, & statim diuinam vltionem expertus, & percussus mortuus est iuxta arcam Dei ß quan-

quanto magis peccat Sacerdos in peccato læthali tractãs manu corpus Domini, si peccatum suum non detestetur. α *Vasq.3.p.disp.136.c.3.Nugn. Syluius, Cabrera, Henricus, Ledesma vterq. Reyna, Ioan.Crucius Diana p.2. tr.14.r.23.* β γ *2.Reg.c.7.* Contraria sententia valde probabilis est in peccato mortali ministrantem Sacramentum Eucharistiæ exitialis sacrilegij reũ effici, dicente Nicolao Pontifice *adulterum Sacerdotem ministrãdo Sacramentum Eucharistiæ se tantummodo lædere, & vnde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbere, cap. finali 15 q 8. S Thom dict 5.q.2.a.2. Palud. Sot. Sayr. Suar. Valent. Coninch. Chamerota, Reginal. Bonac. Ricard. Filliuc. Villal. Dian. Fagun. Laym. Trull. Less F. Lug nu* 40.

23 Secundum hanc sententiã, qui Eucharistiam multis vna tantũ actione indignè ministrat, non multa peccata, sed vnum tantum committit, γ quia vnica est actio moralis in vno conuiuio sacro, modo ille ab initio animum habuerit Sacramentum pluribus ministrandi, secus si circa singulos diuersos voluntatis actus habuerit: in Confessione autem huius sacrilegij personarum, quibus Eucharistia sic ab eo ministrata fuit, numerus dicendus est. δ *Ita contra Coninch. Bonac. Posseu.c.5.nu.59. docent Filliuc. tr.4. nu 271. Henriq. Manuel. Ouiedus tr. 6.c.5.p.5.nu.14. Tanner. 2 2.d.4.q. 2.a.4.* δ *F Lug.n.41. de hac re vide Tab. 2. cap.19. nu.61.* Qui vero peccati læthalis sibi conscius plures Confessiones audit, & Pœnitentes absoluit, tot læthalia peccata committit, quia plura Sacramẽta ministrat, *Vasq. c. 2. d. 98. c. 3 nu.9. Palao. to 1 tr. 2. d. 3 p. 3. Bonac. d. 5. q. 5. f. 2. Ouied, L. 1.* Laicus vero, qui in necessitate Sacramentum aliquod, vt Baptismũ, vel forte etiã Eucharistiam priuatim, α vel citrà necessitatem matrimoniũ β publicè cum peccati læthalis conscientia ministrat, nouo scelere se non obstringit, α β quia non est Minister ab Ecclesia per cõsecrationem ad ministrandum ex officio Sacramentum constitutus, sed ob necessitatem ministrat. Licet autẽ Laicus contrahens Matrimonium in peccato mortali sacrilegium priori culpæ addat ob indignam Sacramenti receptionem; leuiter tamen peccat ob eius ministrationem. Ignoratio enim obligationis ministerij sacri rudes laicos, & inanimaduertentia γ a graui culpa excusat; quinimmo etiamsi animaduertant se læthali culpa oneratos, dum Sacramenta in necessitate priuatim ministrant, aliud læthale scelus non patrant α *Ita S Thomas in 4. d. 24. q. 1. a. 3. Caietan. Sot. Ricard. Sylu. Suar. to.3. d.16. f.4. Laym. Coninch Bonac. Tolet. Villal. Trull. Sanch. Dian. p.3. tr.4.r.10. & p. 8. tr. p. r. 5. Fr Lug. l.1. c.2.q.7. nu. 5. Henriq. contra Adrianum in 4. q.3. Angelum, Vasq. Palaum, Reginaldum, qui sententiam suam tutiorem appellat l. 26. n.28.* β *Ita de Matrimonij Ministro Sanch. l.2.d 6.n.4. Suar. l. 1. Palud. Sot. Maior. P. & M. Ledesma, Lop. Henriq. Coninch. Laym. Moure, Heredia, Crucius, Guttier. Villal. Filliuc. Dia p.3. tr.4.r.199. F. Lug. nu.60. Contra Nauar c 1. §. Sacerdos de Pœnit. d. 6. P. Ledesma, Vasq. 3. p. d.36. Basil. Palaum, Hurtad. Martinum Perez de Matrim.* γ *Durand. Gabr. Laym. l.5 tr.1.c.5. Vasq. & alij.*

14 Quicunq nõ conficiens, nec ministrans Sacramẽtum exercet propriũ ordinis sui ministerium in læthalis culpæ

pæ statu, mortiferum sacrilegium non facit, α vt si Sacerdos benedicat nuptijs, aquæ, sali, fructibus, alijsue rebus, & populo cum venerabili Eucharistiæ Sacramento; si Episcopus prima tonsura aliquem insigniat, si oleo, aut vestibus Sacerdotalibus, aut æri Campano benedicat, si virgines, Altaria, Templa, Chrisma, Vasa sacra consecret, vel si tantum minores ordines, quos non esse Sacramenta, sed Sacramentalia tantum probabilis sententia est, conferat, vel si Diaconus, vel subdiaconus ordinis sui officio solemniter fungatur, vel si ad populum concionē habeat, dum læthalis culpæ vinculo obstricti tenentur, læthaliter non peccant. Non enim grauis irreuerentia functionibus illis committitur, quas in gratiæ diuinæ statu exerceri nulla lex iubet, nullum de hac re præceptū extat, ergo nec venialis β culpa eas functiones exercendo committitur, quia nulla est culpa, vbi nulla violatio præcepti humani, vel diuini est. Vel si de rebus sanctis sanctè tractandis præceptum naturale est, leuis materia γ à graui culpa excusat. α *Ita Suar. to. 3. d. 16. s. 3. Bonac. d. 1. qu. 3. p 7. Possev. c. 5. num. 60. Auersa 3. p. q. 64. Sot. Valen. Vasq. Filliuc. Coninch Fr. Heredia, Io. Crucius, Cabrera, Syluius. Granad. Hurtad. Præpos. Marat. Tāner. Dian. p. 3. tr. 4. r. 195. & p. 8. tr. 1. r. 7. F. Lug q 6. nu. 44.* β *Vasq. p. 3. d. 136. nu. 45* γ *Suar. Coninch. Ledesma, & alij*. Contraria etiam sententia probabilis videtur, quia indignè tractatur munus sacrum à Ministro ad illud consecrato, & Gregorius Pōtifex decernit Clericos peccatores esse monendos, & sub interminatione diuini iudicij obtestandos, vt in testimonium suæ damnationis in susceptis etiam ordinibus non ministrent *cap. quæsitum de temp. ordin. S. Thom. in 4. d. 24. q. 1. a. 3. q. 5. Caiet. Nau. Angel. Sylu. Victor. Sayr. & alij*.

15 Clerici minores ordines cū peccati mortiferi conscientia exercentes, & sacra vasa, purificatoria, ac corporalia lintea tangentes, vel sacram Eucharistiam lapsam è terra eleuantes, vel Sacerdoti rem diuinam facienti inseruientes non modo non peccant, sed honestas actiones exercent, si reuerēter hæc faciant. Idem iudicandum censeo de Diacono Euangelium, & de Subdiacono Epistolam canentibus, cum se læthali scelere obstrictos norunt; etiam si propius Diaconus ad rei diuinæ operationem accedat. Quāquam hos leuiter peccare probabile est, quia naturale præceptum in re leui violare videntur *Sotus in 4. d. 24. q. 1. a. 8. Suar. l. 1. Bonac. n. 6. Sayr. l. 2. c. 7. q. 2. a. 1. Laym. Filliuc. tr. 1. n. 87. F. Lug. l. 1. c. 2 q. 6. Coninch. contra Angelum, & Syluestrum v. Clericus, P. Ledesmā, & alios*. Concionantem in peccato mortali non peccare grauiter censeo, rem enim honestissimam facit nulla lege prohibitam, neque actum ordinis Sacri exercet, quemadmodum, qui corrigit, iudicat, ac docet peccati læthalis sibi conscius, nō peccat. *Ita Sotus in 4. d. 1. q. 5. a. 6. Suar. to. 3. d. 16. s. 3. Vasq. Coninch. Bonac. Laym. Villal. Lug. q. 6. nu. 54. Dian. contra D. Tho. in 4. d. 19. q. 2. Caiet.*

16 Omnia Sacramenta tribus perficiuntur videlicet rebus tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentū cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quorum si quid desit, non perficitur Sacramentum, vt Conciliū Florentinum de Sacramentis, ac Triden-

dentinum decreuere. Ille enim, vt Minister Christi agit, qui habet intentionem faciendi, quod Christus instituit, qui per illum baptizat, absoluit, panis, & vini substantiam in corpus, & sanguinem suum conuertit, sufficit autem intentio actualis, vel virtualis faciendi id, quod facit vera Ecclesia, quæcunque ea sit. Hæc enim intentio respicit confusè diuinam institutionem Ad virtualem intentionem necesse est, vt præcesserit actualis intentio, vel in actu signato, vel exercito. Intentio merè habitualis non sufficit ad Sacramentum conficiendum, siue sit solus habitus, siue volitio præterita iam interrupta. Non enim influit per semet in externam actionem libero, & humano modo, quare si quis puerum sacro fonte abluere proposuerit, & postea proposititi huius nec actu, nec virtute permanentis, tamen non reuocati immemor per solā imaginationem, vel per consuetudinem illum aqua perfundat cum verborum prolatione, Sacramentum non efficit, *Bonacina d.* 1. *q* 3. *p.* 2. §. 3. *Sayr. l.* 2. *c.* 4. *q* 5 *a.* 2. *Vega, Lug. c.* 2. *q.* 10. *n.* 81. *Suar. to.* 2. *d.* 13. *s.* 3. *Coninch. Bonac. Henriq. Laym. Filliuc. Vasq contra Henriquium, Nau Tol Valentiam.*

17 Siquis ministret Sacramentum sub conditione de præsenti, vel de præterito, valet statim Sacramentum, si conditio verè subsistat, secus verò, si non existat conditio; nam posita conditione intentio fit absoluta; si verò conditio deficiat; deficit intentio conferendi Sacramentū. Si verò aliquod Sacramentum sub conditione de futuro cō ingenti, excepto matrimonio, conferatur, v. g. si quis baptizetur, vel absoluatur, vel ordinibus initietur, sub conditione restitutionis, vel alterius actionis cras faciendæ, nullum efficitur Sacramentum, quia minister non vult illud facere, donec impleatur cōditio, nec tempore conditionis adimpletæ illud facit, cum materia, & forma, quæ ad rationem intrinsecam Sacramenti spectant, tunc non existant, matrimonium verò cum sit cōtractus, sub conditione de futuro validè celebratur, *Suarez to* 3. *d.* 3. *s.* 3. *Vasq.* 3. *p. d.* 146. *n.* 4. *Bonac. d.* 1. *q.* 3. *Reginal. l.* 26 *nu.* 39. *Laym Filliuc. Villal Coninch Fr. Lug. q.* 11. *Sanch. de matr. l.* 5. *d.* 1.

18 Conditio de futuro necessario non irritum reddit Sacramentum, nisi Minister animum habeat suspendendi Sacramentum; donec illa conditio de necessario adimpleatur, α vt si quis dicat. *Ego te baptizo, vel ego te absoluo, si cras sol orietur*; si horum verborum sit hic sensus. Ita verè *te baptizo, quā verum est solem cras oriturum*, validè fit Sacramentum. validè etiam fit, si Minister sciens, & prudens illud conficiat sub hac conditione, *si Deus scit hoc esse futurum*, vel *si es prædestinatus*, si conditio subsistat β verum graue sacrilegium committitur, si hoc modo Sacramentum administretur, & sic administratum sub conditione reiterandum. Grauiter etiam peccat, qui absque rationabili causa in Sacramento conficiendo adhibet conditionem non solum de futuro, sed etiam de præsenti, vel de præterito, nam temerè se exponit periculo non conficiendi Sacramentum, si conditio non subsistat. γ Si vero dubitetur de valore facti prius Sacramenti, vel an materia, vel dispositio recipientis Sacramentum, sufficiat ad illud conficiendum, ac recipiendum, licebit Sacramentum sub conditione, vel de præterito, vel de

præ-

præsenti ministrare; α *Henriq. l. 1. c. 10. nu. 7. Villalob. F. Lug. nu. 89. contra Coninch. q. 64. nu. 81.* β *Suar. l. 1. contra Coninch. l. 1.* γ *Reginal. l. 2.*

19 Ad Sacramentum validè conficiendum requiritur, vt ministri intentio ad certam materiam, aut personā dirigatur, circa quam sine deceptione erga substantiam versetur. α Nam formæ Sacramentorū, aut pronomen demonstratiuum habent, aut ad certā personam diriguntur. Cum enim ministrantis intentio efficax esse debeat, oportet, vt circa singularia versetur, nam circa ea actiones fiunt. Debet autem Minister in omnibus Sacramētis excepto Matrimonio intentionem suam ad præsentem materiam, & personam simpliciter dirigere sine vlla exceptione, vel exclusione, vel tacita conditione non faciendi Sacramentū, si materia, vel persona sit diuersa, nisi rātio, vel necessitas specialis ad limitandam sic intētionem obliget. β Alioquin sine causa exponet se periculo irritum faciendi Sacramentum. Talem etiam intentionem Ministri esse, qualis est debita, & vsitata, censendum est, ideo si quis puerum baptizet, quem putat esse puellam, vel si Petrum absoluat putans esse Robertum, Sacramentum validè conficit, si duas consecret Hostias vnam esse existimans, vtranque consecrat, si Episcopus initiandis Clericis dicat nolle se quenquam censurę vinculo innodatum, vel irregularem ordinare, deinde si accedentem ad se irregularem, vel excommunicatum, quem talem esse ignorat præsul, ad sacrum ordinem ritè promoueat, verum ei confert Sacramentum. Tunc enim à conditione generali recedens, ordinandi hunc particularē intentionem habet. γ Verum si Minister intentionem suam ad hanc personam v.g. ad Petrum, vel ad hanc Materiam exclusa omni alia determinet, si in alia materia, vel in alia persona per errorem Sacramentum conficiatur, irritum erit, δ cum intentio Ministri ad priorem personam, vel materiā determinata maneat. In Matrimonio error personæ impedit, quo minus fiat Sacramentum ex defectu consensus voluntarij, qui respicit indiuiduas conditiones contrahentis, & iuxta illas determinatur ε quod non solet fieri in alijs Sacramentis, in quibus conficiendis error speculatiuus Ministri intentioni practicæ haud nocet. *Ita* α *Suar. 3. p. to. 3. d. 13. s. 3. Fill. tr. 1. nu 79. Coninch. Lug. & alij* β *S. Thom. in 4. d. 30. q. 1. a. 1. Sylu. Sayr. Tab. Vasq. Tol. Bonac. d. 2. q. 2. p. 4. n. 26. Victoria P. Ledesma, Sotus, Palaus, F. Lug. c. 2. q. 12. Reginal. Coninch.* γ *Laym. l. 1. tr. 1. c. 4. num. 6. Bonac. Henriq. & alij* δ *Sylu. v Baptismus, Suar. Sot. Filliuc. Villal. Lug.* ε *S. Thom l. 1. Sot. Sanch. cum alijs de matr. l. 1. d. 18. n. 12. Vasq. Laym. Villal. & alij.*

20 Contrarietas intentionum ex ignorantia concepta non impedit, quominus fiat Sacramentum, α nullus enim Minister, quamuis hæreticus sit, censetur ita velle Sacramentum conficere secundum mentis suæ errorem, vt nolit facere, quod facit Ecclesia vera, etiansi hæc sit Romana, & Catholica Ecclesia, quod ille ignorat, talis siquidem modus requirit nimiam actuum mentis reflexionem ex odio, & maxima pertinacia prouenientem, propterea si Minister animum habeat Sacramentum faciendi secundum diuinam institutionem, & veram Ecclesiæ consuetudinem, non vero quod

facit

facit Romana Ecclesia, quia putat illud fieri posse sine hoc, nisi sit omnino peruersæ mentis, eliciet intentionē conditionalem hoc modo, si possum, facere volo Sacramentum à Christo institutum non faciendo, quod Romana Ecclesia præscribit, sed conditione non subsistente priuatū errorem corriget per generalem intentionem, nec intentio præcipua ad faciēdum Sacramentum necessaria impeditur per oppositam conditionalem, cum conditio dessicit, vt si quis baptizare velit secundum diuinam institutionem, & secundum Lutheranam sectam, si hæc cum illa conueniat, non secundum Romanam Ecclesiam, si hæc à Christi institutione discrepet, Baptisma verè, ac validè fiet, cum apposita conditio non subsistat β secus si contraria volitio sit præcipua. Hæc enim etiam cōfusam intentionem ad Sacramentum validè conficiendum necessariam destruit. *Ita* α *Suar. to. 3. d. 13. s. 2. Vasq. d. 138. nu. 63. Sanch. l. 2. c. 10. Henriq. F. Lug. & alij* β *Suar. l. 1. Bonac. d. 1. q. 3. Filliuc. Coninch. Henriq l. 1. c. 10. nu. 6.*

21 Christianus falsò existimās Matrimonium nō esse Sacramentum illud cōtrahat animo faciendi, quod Ecclesia facit, vel quod Christus instituit, verum efficit Sacramentum, nam voluntas vniuersalis, & confusa sufficit, & sine hac saltem non fit Sacramentum, vt si quis velit contractum solum Matrimonij, non verò Sacramentum inire, nam sine intentione non fit Sacramentum, *Suar. Sanch. l. 2. c. 10. nu. 6. Henriq. l. 1. F. Lug. nu. 99.*

22 Licet Sacramenta sine ritibus accidentalibus, hoc est ceremonijs ab Ecclesia præscriptis validè administrari possint; hoc tamen facere non licet, quia traditio, & praxis fideliū & plura Conciliorum, ac Pontificum decreta, ritus in singulis Sacramentis adhibendos præscribunt, eosque Ecclesia iubet adhiberi, & legis suæ præuaricatores secundum grauem, vel leuem materiam grauis, vel leuis culpæ damnat, α contemptum verò huius legis graue peccatum contra religionē esse certum est, β is autem ceremonias contemnere dicitur, qui eas putans superstitiosas esse, vel superfluas, vel quid simile non obseruat. Ille verò easdem non contemnit, qui ex negligentia, & incuria quadam circa earū obseruantiā frequenter delinquit existimans se leuiter peccare, nec grauiter peccat, vbi leuis materia est, qualis est omissio verbi in precibus, vel alicuius ritus accidentalis, vt eleuationis vel extensionis, vel coniunctionis manuum in missæ celebratione. Excusat quandoque inaduertentia, vel linguæ impedimentum, vel necessitas. Cæterum grauiter peccaret Latinę Ecclesiæ Sacerdos, qui in fermentato pane Eucharistię Sacramentum conficeret, vel si aquæ parum vino in calice non misceret, qui citra necessitatem solemnem in Baptismo ministrando ritum non adhiberet, nec licet Episcopo variare, seu mutare ritus à Summo Pōtifice præscriptos. Inferior enim non potest Superioris legem β abrogare. α *Concilium Trident. sess. 7. can. 13. Bellarm. lib. 2. de Sacram. c. 29. Suar. 3. p. to. 3. d. 15. s. 1. d. 16. s. 5. Reginal. l. 26. nu. 59.* β *Filliuc. to. 1. n. 89. Bonac. d. 1. q. vlt. Diana p. 7. tr. 10. r. 31. F. Lug. d. 1. c. 2. q. 12. C. Palaus tr. 18. p. 16. Coninch. Sayr. Valentia, Henriq Bonon. & alij.*

23 Vnius Sacramenti vnus regulariter debet esse minister, qui vicem

Chri-

Christi gerat; Matrimonium duo ministrāt contrahentes illud, sponsus, & sponsa. In cæteris Sacramentis si plures simul concurrant singuli ceu causę totales independentes ab alijs formulam Sacramentalem simul super debitam materiam proferentes, vt plures Sacerdotes ordinationis die cum Episcopo eandem hostiam consecrantes, vnum Sacramentū conficiunt; si quis verò formalia verba prius, quam alij finiat, solus Sacramentū perficit, α sic prçcurrens alijs vnus accipit brauiū. Verum extra ordinationem non licet pluribus eandem hostiam consecrare β Extremæ vnctionis Sacramentum, si necessitas postulet, plures Sacerdotes ministrare licitè possent, si vnus vnam vnctionem, alius aliā peragant, & partiales formulas proferant. Sic duo Sacerdotes possent necessitate poscente Euchatistiam cōficere, alter hostiam, alter vinum in calice consecrando. α β *S. Tho. 3. p. q. 66. a. 5. Henriq. Lug. num.* 107. *Suar. par. 3. to. 3. d.* 23.

24 Si vnus in Baptismo hominem abluat, alter vero Baptismi formulam proferat, non conficiunt Sacramentū. γ Verba enim illa *ego baptizo te* significant ablutionem Physicam, non moralem, & verum sensum tunc temporis non retinent, cum verè non abluat, qui formam profert, cum tamen contraria sententia probabilis censeatur; potest in necessitate mutus abluere, δ mancus Baptismi verba proferre secundum formulam Græcam, qua Baptistæ persona pronomine non demonstratur, & verus formæ sensus retinetur, δ præstat enim Baptismum dubium, quam nullum indigenti conferre. Verū si formæ partem aliam vnus, & alius reliquam proferat, nullum cōferent Sacramentū, ε quia formæ sensus destruetur. *Ita* γ *contra Marsilium, Caietanum, & Rubeum docent S. Thomas, S. Bonauentura, Trullench. Auersa, Vasq. Less. Palaus, Scotus, Aless. Gabr. Richard. Palud. Sot. Brancat. Suar. Coninch. Pesant. Nugn. Pitig. Chamerota, Reginal. Valen. Tol. Bonac. d. 2. q. 2. p. 4. nu. 23. cum alijs,* δ *Suar. l. 1. Amicus, Hered. Chapeauil. Henriq. cum alijs l. 2. c. 12. num. 1. F. Lug. c. 2. q. 12. nu.* 110. *contra Meratiū, Granad. Tanner. Filliuc. Ochagauiā G. Hurtad. Trullench. & alios.*

25 Ad dignè ministranda Sacramenta necessaria est in Ministro gratia habitualis re existens, vel saltem existimatione. Reuerentia enim Sacremento debita exigit, vt Minister læthalis culpæ sibi cōscius nō sit, ignorantia autem hominis se in gratia Dei esse probabiliter existimantis eum excusat in peccato Sacramēta ministrātem, *Ouied. tr. 7. contr. p. 6. nu. 76.*

De effectu Sacramentorum. Cap. VII.

1 PRęcipuus Sacramentorū omniū effectus est gratia, tū habitualis, tum Sacramentalis, idest propria cuiusuis Sacramenti, A quam solum moraliter α produci asserunt nōnulli, alij verò nō solum moraliter, sed physicè β etiam gigni affirmant. Secundarius effectus trium Sacramentorum proprius idest Baptismi, Confirmationis, & ordinis est indelebilis caracter, de quo Apostolus 2. ad Corinthios 2. scribit *vnxit nos Deus, qui & signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris*, est autem caracter insigne

gne quodam animæ impressum, eique perpetuo, indelebiliterque adhæret, vt nota, qua Christi milites dignoscuntur γ Sacramenta nouæ legis suscipientibus absque peccato læthali conferunt gratiam habituale, β sic Deo, & Christo Domino volente redemptionis nostræ efficaciam, & liberalitatis suæ diuitias ostendere. Habitualem gratiam virtutes infusæ, & dona comitantur. Dant etiam Sacramenta gratiam propriam, ac peculiarem, quæ Sacramentalis appellatur. Hæc specialia quædã auxilia superaddit ad consequendum cuiusque Sacramenti finem, ε nam Baptismus ad cõformandos nos Christo, seruandaque Dei præcepta fert auxilium, Confirmatio ad confitendã fidem corroborat. Eucharistia charitatem conseruat, & auget. Extrema vnctio aduersus tentatoris iniqui tela in Mortis agone nos armat, ac præmunit, pænitentia peccata expiat, & pro ipsis Deo satisfacit, Ordo nos ad exercenda religiosè sacra ministeria præparat, & instruit, Matrimonium efficit, vt coniuges in eo statu fideliter, castè, ac piè conuiuant. Ad hæc cõsequẽda necesse est, vt susceptor Sacramenti tempore, quo recepturus est auxilia, in gratiæ statu sit. Qui .n. in peccato est, diuinis, & supernaturalibus donis indignus censetur; deinde opus est, vt careat dispositione, seu vitio donis illis repugnante, ζ quale est odium charitati, quæ in Matrimonio, & Eucharistia datur, contrarium. Voluntaria mentis euagatione, & venialis culpa gratiam Sacramentalem sæpe impediunt, quæ si propter peccatum amittitur, per pænitentiam recuperatur, & præsertim, quæ Sacramentis Baptismi, Confirmationis, & Ordinis, Matrimonij, & extremæ vnctionis η produci solet, *A Sayr. l. 5. de Sacr. c. 1. a. 3. Reginal. l. 26. nu. 46. Tolet. l. 2. cap. 16. α Vasq. Coninch. Becan. Palaus, β Suar. d. 9. s. 2. Bonac. Pesant. Trullen. γ Cathech. Rom. S. August. l. 2. Epist. cap. 13. & Epist. 50. δ Concil. Triden. sess. 7. Florent. Suar. Vasq. Bellarm. Coninch. Palaus, ε S. Thom. 3. p. qu. 62. a. 2. Caiet. Pesant. Filliuc. tr. 1. num. 94. Bonac. d. 1. q. 4. Villal. Pasqualig. d. 54. s. 7. ζ Suar. to. 3. d. 7. s. 4. Fill. n. 100. η Henriq. l. 1. c. 12. nu. 8. F. Lug. d. 1. c. 3. q. 1. ι*

2 Vt sol in omnes æqualiter suos effundit radios, sic sol iustitiæ Christus singula Sacramenta suscipientibus æqualem impertit gratiam, si æqualiter dispositi sint, inæqualẽ verò inæqualiter affectis gratiam tribuit. Deus enim non est personarum acceptator, bonorum autem remunerator est. Melior dispositio subiecti meliorem exigit formam. Ergo & homo melius affectus, seu præparatus maiorem gratiam accipit à Sacramento, quod suscipit. Ideo Diuus Ioannes Damascenus libro iv. de fide capitulo x. sic ait *remissio peccatorum omnibus æquè per Baptismum donatur, gratia verò spiritus Sancti secundũ proportionem fidei, & puritatis*. Tridentinum etiam Concilium de iustificatione per Baptismũ loquens sessione vi. cap. vi. dicit singulos recipere iustitiam *secundum mensuram, quam spiritus Sanctus partitur singulis, prout vult, & secundum propriam cuiusq. dispositionem, & cooperationem*, sicut semen bonum pro diuersa, vel æquali dispositione, ac cultura terræ maiorem hic, minorem istic, illic æqualem fructum producit, ita Sacramenta ex opere operato maiorem, vel minorem, vel æqualem pariunt gratiã pro maiori, vel minori, vel æquali dispositi-

ſpoſitione illorũ, qui eadem recipiunt. Sacramenta etiam, cum nõ ſint æqualia, nam Eucharistia cæteris præſtat dignitate, cũ ipſum authorem ac fontem gratiæ contineat, ſecundum diuerſitatem, ac diſparitatẽ ſuam maiorem, vel minorẽ gratiam gignunt, quæ ſunt nobiliora, plus gratiæ afferunt. *Ita ss. Auguſt. Chryſoſt. Nazianzenus apud Suarium ſ. 5. S. Thom. 3. p. q. 69. s. Bonauent. Alenſ. Ricard. Coninch. Laym. Filliuc. Bonac. Luguſ. vterq. Sotus contra Caietanum, & Paludanũ* aſſerentes Sacramenta producere inæqualem gratiam, illam ex inæquali bonitate Miniſtri, hanc vero ex ſola Dei prædeſtinantis voluntate.

3 Quiſquis abſque iuſta cauſa Sacramentum petit ab indigno Miniſtro non parato, quem credibile eſt in ipſa adminiſtratione Sacramenti ſacrilegũ fore, contra charitatis legem grauiter delinquit, quemadmodum, qui mutuum à fœneratore eum vetitis vſuris mutuaturo, vel iuramentum à peieraturo, aſque cauſa rationabili poſtulat. Nam charitatis lege generatim tenemur cauere, ne cuiquam grauiter peccandi anſam præbeamus, neue ad graue peccatum faciendum, quemquam inducamus, quando ſine graui incommodo, vel detrimento noſtro alterius culpam læthalem euitare poſſumus. α Verum ſi abſque vlla neceſſitate, aut cauſa à parato petimus ea, quæ cum cum graui ſcelere præſtitũ eſſe probabiliter exiſtimamus, venialem culpam committimus. Leuiter enim cõtra charitatem delinquimus, cum ſine cauſa petimus ab aliquo facere cum graui culpa parato, quæ abſque culpa præſtare poteſt. β Contrariã tamen ſententiam nonnulli probabiliorem exiſtimant, quia ad hoc numero peccatum inducimus eum nulla neceſſitate ducti, quod euitare poſſemus. γ *Ita α Sanchez. Decal l. 3. c. 8. nu. 24. Baſil. l. 5. c. 18. nu. 50 Suar. Vaſq. F. Lug c. 5. q. 3. nu. 28. Fagund. prec. 3. l. 3. Villalob.* Et in petitione mutui, vel iuramenti. *Molina to. 2. d. 335. Sylueſt Aragon. Valentia, Salon. Sanch. β Sot. in 4. d. 5. a. 6. Caietan. duo Ledeſmæ, Nau. Bannes, Salas P. Hurtad. Valboa, Diana p. 7. tr. 12. r. 33. Cartagena, Cabrera γ Valb. P. Hurtad. Diana Sanch. F. Lug nu. 29.*

4 Probabilis eſt ſententia Doctorũ aſſerentiũ illicitum eſſe à notorio Concubinario, ſeu Scortatore publico Sacramenta petere, vel eius miſſam audire, hoc enim ſacris legibus prohibetur, δ & illa dignè miniſtrare nequeunt, quia ipſo iure ſuſpenſi eſſe cenſentur. Notorius autem, ſeu publicus Concubinarius ille eſt. Cuius delictum per confeſſionem in iudicio factam, vel per ſententiam, aut legitimam teſtium depoſitionem, vel per euidentiam facti notum ε eſt. *Ita δ ex cap nullus, cap. præter hoc d. 32. cap. veſtra, cap quæſitum de cohabit. Cler. ac Mu ier. Abbas, Maiolus, Sylueſt. Tolet. Nauar. c. 25. n. 76. Azor to. 1. lib 6. c 7. q. 5. Armilla, Vega, Lop. ε Ita Doctores in C quæſitum de cohab. Cler. Sylu. v. concubin. Tolet. l. 1. c. 47. F. Lug. c. 5 q. 4. nu. 30.*

5 Verum probabilior eſt ſententia aſſerentium Concubinarios, ac Scortatores etiam notorios nõ eſſe ſuſpenſos, ex vi iuris, nec vitandos in diuinis pluſquam reliquos miniſtros peccatores. Iura enim allata non exprimunt ſuſpenſionẽ latam, ſed ad ſummum ferendam, & Tridentinum Cõcilium irrogandam ijs ſuſpenſionis pœnam decernit, & ſi antiqua iura talem

pœnam

pœnam in notorios concubinatus, aut fornicationis reos ipso facto subeundā statuissent, iam contraria cōsuetudine abrogata essent, vel extrauagante Martini V. constitutione, quæ concedit liberam communicationem cum omnibus, præterquam cum denunciatis, aut notorijs Clerici percussoribus. *Ita Suar. 3. p. to. 3. d. 18. s. 1. Sot. in 4. d. 1. q. 5. Manuel, Medina Sayr. Auila, Garcia Henriq Fagund. Coninch. Villalob. F. Lug. c. 5. q. 4. nu. 30.*

De mercede administrantium Sacramenta. Cap. VIII.

1 SI necessitas extrema vrgeat suscipiendi alicuius Sacramenti, vt Baptismi, vel Pænitentiæ, vel Extremæ vnctionis, vel Eucharistiæ, nec alius adsit Minister, quā auarus, qui nolit Sacramentum illud ministrare, nisi detur ei pecunia. Licebit ei pretiū dare, vel etiam pecuniam offerre non ad emendum Sacramentum, sed ad redimendam vexationem, vel ad eum alliciendum ad opus necessarium, seu ad tollendum impedimentum prauæ voluntatis. Idque non solum in extrema, sed etiam in graui necessitate, tam paruuli, quam adulti facere licebit. In hoc enim facto nulla fit irriuerentia, vel iniuria Sacramento, neque enim dat pecuniam, vt pretium illius, sed vt inducat Ministrum ad faciendum opus debitum, ne priuet aliū remedio ad salutem necessario. Nam si, vt Adrianus ait, licet Sacerdotem inducere precibus, aut minis, ergo & pecunia, quæ, vt cætera bona temporaria, nobis concessa est, vt ad æternam salutem cōsequendam nos adiuuet. *Ita docent Albertus, Altisiodorensis, Adrian. S. Bonauent. in 4 d. 5. a. 2. q. 1. Suar. l 4. de Simonia cap 12. Filliuc. tr 45. n. 12. B. Pontius, P. Hurtad. Bonac. Dian. p. 5 tr. 3. r. 29. Laym. l. 4. tr. 10 Fr Lug. l. 1. c. 5. q 5. num. 37. contra D. Thom. Alens. Palud. Turrecr. Syluest. Glossā in cap. Baptizandis* asserentes in nullo casu licere dari pecuniam quouis prætextu, vel titulo pro Sacramento etiam in extrema necessitate *contra Abbatem, Redoanum, Caiet. Maiorem, Angelum, Tabienam, Sot. de iust. lib. 9. q 6. a. 1.* qui non solum ad redimendam vexationem, sed etiā ad emendum Sacramentum in extrema necessitate pecuniam licitè dari posse contendit, *Less. lib. 2. c. 35. nu. 37. Sotus lib. 9. de iust. q. 6. a. 1. Bonac.* qui dicit licitè posse dari pecuniam in pretiū Sacramēti, & id iurari sic posse in necesitate, si iuramentum Minister prauus exigat, & si religionis, ac Sacramenti contemptus absit. Hanc doctrinam improbabilem, & horrendam appellat Suarius: fatetur tamen in tali euentu licere vti amphibologicis verbis, vel cum restrictione mentali, qua secludatur emptionis intentio, vt si à suscipiente Sacramenta verba illa mente addantur iuro me emere Sacramentum, si hoc licet, & non aliter, *Suar. nu. 16. Hugol. tal. 1. cap. 6. nu. 5. Bonac. num. 3. Fillinc. Fr. Lug nu. 41.*

2 Ex his consequenter dico Ministrum non petentem pecunias pro Sacramento, sed nolentem illud ministrare ex odio, aliove prauo affectu licitè posse pecunijs, alijsue donis allici vel induci ad Sacramentum indigenti ministrandum. Licet etiam pecunias

Episcopis offerre, vel dare, vt diuini verbi prædicatores, vel Sacramentorum ministros mittant in regionem, vel vrbem illis validè indigentem. Sic Tiranno Iudæo, vel Turcæ pecunia licitè dari potest, ne Sacramento Eucharistiæ, quod apud forte se retinet, iniurias inferat. *Ita Suar. nu. 17. Lessius n. 34. Bonac. n. 4. Villalob. Adrian. Hugolinus Tab. 1. c. 38. n. 5. Fr. Lug. c. 5. q. 5. nu. 41.*

3 Pro laboribus extrinsecis vel accidenter coniunctis cum actione sacra, siue eam præcedant, siue comitentur, licet aliquid dare, vel accipere. Sunt enim labores temporales, & pretio æstimabiles; nec cum sacra actione necessariam habent connexionem. Sic Cantores pro cantu, vel modulato sono in sacro officio, vel sacrificio adhibito aliquid exigere ratione laboris possunt. Sic Sacerdos, si longum iter administrandi Sacramenti gratia faciat, vel aliquem diu expectet, vt rei diuinæ à se faciendæ intersit, pro his iustè aliquid exigere potest. hæc recepta Doctorum sententia est, *Lessius l. 2. c. 35. nu. 45. Bonac. de Simonia d. 1. q. 6. Laym. lib. 4. tr. 10. c. 8. n. 41. F. Lug. l. 1. c. 5. q. 4. nu. 51.*

4 Probabilius est laborib⁹ extrinsecο ex parte solius operantis, qui senex, aut tardus, aut debilis, aut nobilis est, non augeri pretium operis. Opera enim viri nobilis fodientis terram pluris non æstimatur, quam rustici opera. *Ita Suar n. 11. Filliuc. tr. 45. nu. 49. Fr. Lug. n. 51. contra Bonacinam n. 5. & 9.*

5 Pro laboribus intrinsecis sacræ actioni non licet pretium propriè exigere, vel accipere, sed solum stipendium ad sustentationem. *Quia dignus est operarius cibo suo* Matth. 10. *Dignus est Operarius mercede sua* Luca 10. æquum est, *vt qui altari seruit, de altari viuat*. Labor extrinsecus actioni sacræ non potest ab eius sanctitate separari, vt prolatio verbornm, motio membrorũ manans ab intellectu, & voluntate ministrantis. Ergo vendi licitè nequit sine iniuria sanctitatis intimè eidem coniunctæ, ratione cuius opus spirituale censetur si cũ corporali labore concurrente fiat. Cum enim corporalis labor sine spiritualis operis fructu nihil proficiat. *Quisquis horũ alterum vendit, sine quo, nec alterum prouenit neutrum inuenditum relinquit. ex cap. si quis 1. q. 3. S. Thom. in 4. d. 25. q. 3. a. 2. q. 2. Sotus, Caietan. Durandus, Palud. Gabriel. Abul. Abbas, Io. Andreas, Suar. Syluest. Villal. Lessius l. 2. c. 35. Laym. l. 1. Bonac. F. Lug. nu. 52. Reginald. l. 23. nu. 39. contra Adrianum, Altisiodor. S. Bonauenturam in 4. d. 25. a. 1. q. 4. Angelũ, Hostiensem l. Clarum, Ricard. & alios.*

6. Labor præcedens, vel subsequens actionem sacram, pretio æstimabilis est ex natura sua; vt studium concionatoris ante sacram contionem, vel eiusdem defatigatio in magna vocis contentione, animique intensa cura in concionando, & labor Sacerdotis in canenda Missa, vel in itinere faciendo rei diuinæ faciendæ gratia, vel Sacramenti administrandi causa. *Ita Bonacina d. 1. q. 6. p. 3. n. 4. Lug. n. 54. contra Suar. l. 4. de Simon. c. 2. nu. 13.*

7 Obligatio celebrandi Missam, vel Sacramenta administrandi, aliaue sacra præstandi tali tempore, vel loco distanti, siue expectandi talem horam, siue proficiscendi ad statutum locum ad sacræ rei operationem pretio æstimari, ac compensari potest; æquum enim est, vt obligatio illa cum ratione corporalis oneris extrinseci laboris, vel

vel incōmodi subeundi in sacris functionibus præmio aliquo compensetur. Nam omnis labor optat præmium. *Hæc est recepta communiter sententia Doctorum. Abbas in cap. significatum de præbendis nu. 8. Innocentius ibi, & in cap. 3, de Prælatis. Caiet. v. Simonia reg. 5.* dicens licitum esse locare operam spiritualem ratione corporalium, quæ per accidens ei adiunguntur. Verum tutius est in sacrarum actionum obligationibus pecuniam accipere titulo solius sustentationis, nisi pactum circa sustentationem turpis auaritiæ, vel simoniæ speciem non præseferat, vt si Sacramentum non administretur, nisi pecunia ante data sit, vel de ea danda cautio præstita sit. Hoc enim vetitum est, *cap. in tantum, & cap. audiuimus de Simonia. Layman. l. 4. tr. 10. c. 8. nu. 41.*

9 Verum, vt merces Sacerdotum copiosa in Cœlis sit, & perfectius illud obseruent, *gratis accepistis, gratis date*, præstat pecuniam etiam sponte oblatam pro Sacramentorum administratione non acceptare, vt monet Posseuinus, quamuis dicat recipi posse, quicquid sponte fuerit oblatum *cap. 5. num. 15. Fr. Lug. nu. 58.*

Sacramenta non administranda sunt indignis. Cap. XI.

1 Sacramentorum Minister nō debet ea indignis ministrare, cum enim illi tanquam seruo prudenti, bono, ac fideli, quem dominus constituit super familiam, hoc ministeriū commissum sit, Domino parere debet dicenti. *Matth. 7. nolite dare sanctum canibus, neque mittatis margaritas vestras ante porcos*, hoc est, ne sacra indignis ministrate, α quod præceptum negatiuum esse, non affirmatiuum censeo, β quale est præceptum quintum Decalogi prohibens nos occidere. Cum tamen aliquando sine peccato occidere hominem possimus, vt in bello iusto, vel ad vim vi repellendam. Sic Sacramenta peccatori indigno quandoque ministrare licet, quod si iusta aliqua causa ministrantem indigno sacra non excusat, commissionis potius, quam omissionis peccatum perpetrat. Quisquis ergo Sacramenta ministrat, eam diligentiam in indaganda suscipientis dispositione adhibere debet, qualem cuiusque Sacramenti conditio postulat, v. g. an qui petit Baptismum, fidem, & cætera requisita habeat v. g. an qui Sacramentum confirmationis, Eucharistiæ, aut Extremæ vnctionis poscit, Catholicorum more viuat, & ius habeat petendi, an eum læthalis culpæ nondum expiatę reum esse constet, nec ne, an qui absolutionem Sacramentalem petit, propositum habeat abstinendi à culpis, restituendi malè ablata; satisfaciendi officio suo, an qui ordinis, aut Matrimonij Sacramenta petunt, habeant conditiones à Tridentino Concilio γ præscriptas, *sess. 21. 23. 24.* α *Suar. 3. p to. 3 d. 18. s. 2. Filliuc. tr. 1. nu. 91. Palaus to. 4. tr. 18. p. 14. Lug. & alij commun.* β *Vasq. 3. p. d. 209 n. 6. F. Lug c. 6. q. 1. contra Suarium d. 67. s 1.* γ *Sot. Henriq Bonacina, Palaus, Tolet. Posseu & alios.*

2 Sacerdos, vel Diaconus mortifero scelere obstrictus si ex præconsecratis formulis Eucharistiam accipiat, duplex præceptum violat, alterum de

non recipiendo indignè, alterum de non ministrando indignis Sacramento, propterea duplicem hanc peccati sui malitiā explicare debet. *Ita Suarez p.3. to.3. d.67. ſ.1. F. Lug. l.1. c.6. q.2. contra Vaſq. 3. p. to.3. d.* 209.

3 ſi neceſſitas aliqua grauis occurrat, licet nobis peccatorem aliquem occultum inducere ad conficiendum, ac recipiendum aliquod Sacramentū, quod dignè poteſt, ſi velit conficere, vel ſuſcipere, etianſi prudenter timeamus, ne is Sacramentum indignè ſuſcipiat, immo etianſi certo exiſtimemus ſacrilegium ab eo patratum iri in ipſa Sacramenti operatione, aut ſuſceptione, quod illius malitiæ imputandum, nō inductori ad rem bonam, ac ſanctam faciendam v.g. ad rem diuinam agendam die feſto, vt populus ſacrificio Miſſæ interſit, cum nullus alius Sacerdos adſit quam occulti criminis reus. Poteſt enim præuia peccati ſui deteſtatione ad ſacrum myſterium illud peragendum ſe præparare. Et quilibet cui poteſt iure ſuo iuſta petendo ſecundum regulas prudētiæ, & charitatis. *Ita Bonac. de ſacr. d. 1. q. 6. p. 4. nu. 6. Filliuc. tr. 1. nu. 9. Poſſeuin. c. 5. nu.28. Fr. Lug. l.1. a. 6 q 4. nu.12. contra Sotum, & Henriq. Suar. to.3. d.67. ſ.1.* vbi ait Chriſtum, quando dixit (accipite, comedite, vel bibite ex eo omnes) nō inuitaſſe Iudam ad corpus, & ſanguinem ſumendum indignè, ſed ſolum permiſiſſe illius peccatum. Inſtituens enim Euchariſtiam opportunè præmiſit conuenientem exhortationem, quam propter Iudam prætermittere non debuit.

4 Peccatori notorio, ſi coram alijs, id eſt publicè, ſiue occultè Sacramentum petat, niſi pœnitentiæ ſigna publicè dederit, ita vt de eius emendatione conſtet, minimè audiendus, vel admittendus, ſed ſi ad ſacram Cōmunionem accedat, arcendus, tales ſunt excommunicati, interdicti, ac manifeſtarij, infameſque, vt Meretrices, Concubinarij, Fœneratores, magi, ſortilegi, blaſphœmi, hiſtriones impudicas comedias in publico repræſentantes, exercentes torneamenta iure interdicta, vel ludos, cum periculo vitæ funambuli ſaltantes in funibus in aere altè extenſis, raptores, & pyratæ, graſſatores, alijque id generis publicè facere ſoliti, quæ ſine læthali ſcelere fieri non poſſe conſtat. Sic .n. cenſentur publici peccatores, donec ab exercitio exitiali læthiferarum actionum abſtineant, *Gloſſa in cap. pro dilectione de conſecr. d.2. Clemens l.8. c. 32. Suar. to.3. d.67. ſ. 2. S. Auguſt. in c. multi 2. q. 1. Chriſoſt. hom 83. in Matth. Cyprianus Ep. 10. 11. S. Thom. 3. p. qu. 80. ar. 6. Bonac. Duran. Alb. Alenſ. Nugn. Coninch. Ricchard. Palud. Nau. c.22. Syluest. Armilla, Henriq. Vaſq Fillinc. Poſſeu. Bonac. d. 1. q. 6. p. 4. Laym. F. Lug c.6. q.4. n. 13.*

5 Peccator vel eſt notorius iure, hoc eſt per confeſſionem delinquentis in iudicio, vel notorius eſt euidentia facti, & manifeſtarius dici poteſt α notorius ille dicitur, cuius delictum ſaltem decem hominibus notum eſt, β vel maiori parti Collegij, vel Congregationis, vbi non ſint pauciores, quam decem, γ ſed hoc notorium eſt ſolum reſpectu illius Congregationis, vel Collegij. illa ſimpliciter notoria cenſeo dicenda, quæ eo in loco cū talibus circumſtantijs geſta, vel euulgata ſunt, vt quarū innoteſcere potuerint. & in hoc prudentis viri iudicio ſtandum eſt, an hoc crimen, vel illud notorium ſit, quod publicum Theologi

logi, ac legulei impropriè appellant. Nam publicum illud propriè Latini vocant, quod commune est omnibus, vt populo, vt via, platea, non quod priuatum alicuius est, α *Suar. par. 3. tom. 3. d. 67. Layman. Villal. Possevin. Bonac. d. 1. quæst. 6. num. 1. F. Lug. cap. 6. num. 1.* β *Adrian. in 4. de Euchar. Sylu. v. notorius nu. 4. Nauar c. 25. num. 73.* γ *Less. Sot. Villal. Posseu. Vasq. d. 209.*

6 Quotiescunque peccator creditur, vel credi probabiliter potest emẽdatus, siue ad meliorem frugem conuersus in loco, in quo Sacramenta petit. Hæc illi minimè deneganda sunt, δ illum autem vitam suam malam emendasse putãdum est, quando eundem in praua peccandi consuetudine persistere non constat, etiansi alibi notorius iure, vel facto peccator fuerit. Nam & Deus cor contritum, & humiliatum non despicit, & nulla admittitur iniuria erga Sacramentum, quod peccatori expiato, atque emendato tribuitur. Verum si credatur fore, vt peccator ille breui infamia delicti euulganda laboret, vbi Sacramentum postulet, hoc illi nequaquam tribuendum, donec populo eius pœnitentia rite peracta innotescat, ε id Sacramenti reuerentia debita poscit antefetenda breui famæ, sed si fama illius delicti, quo alibi infamis est peccator, nunquam peruentura creditur in locum, vbi ille Sacramentum petit, hoc ei denegari nõ debet post expiatum pœnitentia crimen, ζ quia probabile est crimen in aliquo loco notorium euidentia iuris, vel facti non posse, absque peccato in alio loco reuelari. ζ *ita* δ *Sotus in 4. d. 11. q. 1. art. 6. Suar. 3. p tom. 3. d. 67. Coninch. qu. 8. F. Lug. lib. 1. cap. 6 quæst. 5. num. 21.* ε *Adrianus quod lib. 11. q. 1. Vasq. 3. p. d. 209 nu. 18. Henriq. P. Ledesma, Nugn. contra Caietanum 2. 2. qu. 73. art. 4. Bonac. de Sacram d. 1. quæst. 6. p. 4. num. 12.* Asserentes crimen alicubi notorium iure, vel facto posse alibi licitè manifestari, si iusta causa adsit, qualem esse existimant in proposito casu, sine causa autẽ illud reuelando grauiter peccatur contra charitatem. Alij vero probabilius asserunt delictum quando est notorium iure, id est per sententiam Iudicis, illius authori denegandum esse Sacramentum, non vero quando crimen est notorium facto tantum, nec futurum est, vt breui, vbi Sacramentum ille petit, innotescat, *ita Suarez, Sotus, Coninch. l. c.* interdum datur Parocho libera optio admittendi ad Sacramenta, vel repellendi aliquos prout circunstantiæ exigunt, *Henriq. lib. 8. cap. 57. num. 2.*

7 Talis præcedere debet peccatoris notorij pœnitentia, qualis est Sacramenti administratio, hoc est, si notoria sit eius pœnitentia, ei Sacramentũ publicitus administrari potest, ac debet, verum, si occultè illud postulet, sufficit occulta pœnitentia, quæ Sacramentorum ministro, & alijs, qui forte aderunt, manifestè constet, α nisi prudenter timeatur, ne hæc Sacramẽti administratio mox euulgetur ignorata eius ad meliorem fragẽ conuersione, talis enim administratio publicæ æquiualet. β Hoc autem de illis peccatoribus intelligendum est, qui non accidentaliter, sed ex inueterata consuetudine notoriè peccant, nec peccare desinunt, quales sunt pellices, concubinarij, ac fœneratores in peccato perseuerare soliti, nisi certum, ac notũ sit palam eos iam peccare cessas-

se, vt qui sponte iam pellicem domo eiecerunt, vel mortuum iam extulerunt. Qui semel, vel bis furatus, vel hominem ex diuturno odio occidit à publica Sacramenti susceptione non est arcendus, etiamsi pœnitentia eiusdem nota non sit, γ cum enim peccati sui pœnituisse censendum est. *ita α ex cap. si peccauerit 2. quæst. 1. cap. Scenicis de consecr. Paludan. Sotus, Nauar. Suar. tom. 3. d. 67. s. 2. Vasq. disp. 209 Nugn. Laym. Villal. F. Lug. lib. 1. cap. 6. quæst. 5. β Palud. Sot. Suar. Vasq. γ Sanc. d. 34. F. Lug.*

8 Peccator notorius, qui proximã peccandi occasionem nondum reliquit, etiamsi à peccatis, quæ confessus est, absolutus fuerit, ad Eucharistici libi, vel aliorum Sacramentorum, excepto matrimonio, susceptionẽ minimè admittendus est; Quamuis alij occasionem illam adhuc perseuerare ignorent. Non enim censetur emendatus, qui pellicem, seu concubinam domi retinet, secus vero dicendum est de eo, qui nõ peccandi consuetudinem, non occasionem proximam habet. Hic enim si publicè ad sacrã cõfessionem accesserit, sacra synaxi non est interdicendus, nam pœnitens publicè absolutus à peccatis, quæ committere consueuit, publica communione dignus est. Si vero palam confessionis Sacramento expiatus non fuerit, satis erit, si Sacerdos in publico testetur eum confessum, & a peccatis absolutum esse. *Nauar. cap. 21. Nugnus, Layman lib. 5 tract. 4. cap. 6. num. 8. Posseuin. cap. 21 n. 4. F. Lug.*

9 Peccatori notorio in mortis periculo versanti non est deferenda Eucharistia, nisi confessione Sacramentali se purgauerit, vel pœnitentiæ signa dederit. Prius enim publicæ offensioni satisfaciendum est, quod tunc confessione sacramentali; vel editis contritionis signis fit. Quilibet enim in mortis discrimine censetur facere, quod potest, vt saluti animæ suæ consulat. tunc si fieri potest, occasio proxima peccandi tollenda est, male ablata furto, vel vsura restituenda, vel iuratoria cautio exhibenda. *S. Thom. 3. part. quæst. 8. art. 6. Sot. Sylu. Suar. Tol. lib. 5. cap. 10. Villal. Posseuin. F. Lug. lib. 1. cap. 6. quæst. 5. Io. Sanch. Laym.* asserens absoluto à peccatis in mortis periculo denegandam non esse Eucharistiam.

10 Peccatoris notorij matrimonio assistere licitè potest Parochus, etsi ille detestari peccata sua, ac resipiscere, vel monitus nolit: Parochus enim non ministrat matrimonium, sed qui illud contrahit. Contrahens autem coniugium ministrare illud potest notorio peccatori etiamsi non resipiscat. Contractum enim coniugalem noluit Deus reddere difficiliorem per eleuationẽ eiusdem in Sacramentum. *S. Thom. Sanch lib. 7. d. 9. num. 8. Lugo de pœnit. d. 14. s. 5.*

11 Quando per solam confessionem auditam Sacerdos nouit peccatum lethale alicuius nondum expiatum, seu deletum; eidem Sacramentum occultè petenti denegare potest, si nullum subsit reuelandæ confessionis periculum, prætexendo aliquam occasionem verisimilem, ita vt nec leuis quidem suspicio criminis occulti inde proueniat, & nullus adest, qui ex negatione Sacramenti conijcere possit peccati grauis confessionem, α nullam enim peccatori occulto irrogat iniuriam Sacerdos, sed Sacramentum indigno, licet occulto non ministrat. ille enim in occulto Sacramentum petendi

tendi ius non habet, cum indignus sit. non peccat tamen Sacerdos, qui Sacramentum illi in occulto petenti ministrat, β præceptum enim de euitando alieno sacrilegio, & de corrigendo fratre peccante non obligat, cũ tanta difficultas adest, & periculum frangendi sigillum. Magna enim cautela opus est, vt in eo, qui nauigat Abydum, vel inter Symplegadas, vel inter Scyllam, & Carybdim. Verum si periculum sit præbendi ansam suspicandi alicui præter eum, qui Sacramentum petit, hoc illi propter ipsius indignitatem denegari, tunc Sacerdos illi Sacramētum præbere tenetur, γ alioquin confessionis sigillum frangit. Nec licitè potest Sacerdos clarè significare petenti se propter crimen eius in confessione auditum denegare eidem Sacramentum, δ cæterum tutius erit Sacerdoti, qui extra confessionem peccatum petentis non nouit eidem Sacramentum ministrare ε *ita* α *S. Thom. in 4. d. quæst. 1. art. 5. S. Bonauentura dist. 21 part. 2. Durand. Scotus, Angelus, Victoria, Brancatus, Tabiena, Fernand. Pitigianus, Vasq. 3. part. quæst. 109. num. 55. P. Ledes. Dian part. 3 tract. 4. resol. 46. F Lug. contra probabilem sententiam Suarij 3. part. tom. 4. d. 35. f. 6. Sanch. Matr. lib. 3. d. ibid. num. 4. Henriq. Basil. Mart. Delrio, Laym lib. 5. tract. 4. cap. 6. Filiuc. Bonacin. d. 2. Fagund. Diana ex cap. si Sacerdos de offic ord. & ex decret. Clemen. VIII. de Casum reseru. pro Regul. Claud. Aquauiua. anno* 1590. quam sententiam in praxi tutiorem censeo. Licet nostra speculatiuè probabilior videatur, β *S. Thom. Palud Sylu Sanch. Lop. F. Lug. lib. 1 cap 6 quæst. 5.* γ *Suar. Coninch.* δ *Laym. F. Lug.* ε

12 Cæterum si Sacerdos extra confessionem Sacramentalem nouit aliquem occultum peccatorem esse, & in peccato lethali degere, debet eidem Sacramentum occultè petenti denegare, quando sine detrimento, & graui periculo vitæ suæ illud denegare potest. Dum enim peccator illud occultè petit, ius non habet in externo foro ad idem, neque ex occulta denegatione Sacramenti nascitur infamia, vel damnũ repulsæ, nec aliorum scandalum, hæc enim euitantur, si nullus adsit præter Sacerdotem delicti conscium, & peccatorem, quando ei Sacramentum denegatur, neque hoc illi ministrandum est. si præsentes maiori ex parte norunt peccatum occultum illius, & sint plures, quam decem. horum enim respectu notorium est eius peccatum. *S. Thom. in 4. d. quæst. 1. art. 5. S. Bonauent. Durand. Maior. Richard. Suar. Vasq. Coninch Bonac. d. 1. quæst. 6. part. 4. Laym. Villalob. Ritual. Rom. ex C. si tamen 6 q. 2. F. Lug.* P. Ledesma asserens contrariam sententiam non prorsus improbabilem esse, quam alibi S. Thomas, & Scotus secuti sunt.

13 Peccatori occulto Sacramentum publicè petenti denegari licitè nequit, si ex hoc eiusdem repulsi infamia sequatur. Noluit enim Christus ob euitandam sacrilegam Sacramenti receptionem, quempiam infamiæ notæ affici & ita conuenit, ac decet. si enim minister repulsi indignitatem, ac peccatum probare cogeretur, nimium onus esset, cui sæpe succumberet, quia testes non suppetunt, vel testari nolunt, ne odium sibi concilient. Si verò probare non cogeretur, nimia esset licentia ministro, quibusuis infamiæ notam inurendi. Multi enim iniustè

 famæ

famæ suæ honestæ detrimentum paterentur, ob imprudentiam, vel malitiam ministri eos repellentis, & inde magnæ perturbationes, & infamiæ orirentur. Priuatim quidem peccator occultus petita ab eo licentia, si opus sit, moneri potest, ne læthale scelus, ac sacrilegium Sacramentum publicè petendo, ac recipiendo committat, verum si palam id petat, ei ministrandum est. Sic ægroto, quem Parochus afferens Eucharisticam dapem audita eius confessione inuenit in læthali peccato obstinatum resipiscere nolle, & sacram communionem publicè petere, eam denegare licitè non potest. sic Episcopus ordinis Sacramentum Clerico publicè illud petenti denegare non debet, etiansi occultè eius crimen norit, propter quod Clericus illi gradu moueri, seu deponi mereretur, si manifestum foret. *Ex cap. ex tenorè de temp. Ordinat. S. Thom. in 4. d. 9. q. 1. art. 5. & 3. part. q. 80. art. 6. Nugn. Coninch. Vasq. d. 209. cap. 3. Suar. tom. 3. d. 18. f. 2. Filiuc. tract. 4. c. 9. Henriq. cum alijs Possev. Chamer. Graff. Valent. Pitigian. Viuald. Man. Angles, Sot. Armilla, Nauar. Villal. Bonac. d. 1. quæst. 6. p. 4 Layman. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 10. & Thomi. & scholastici alij.*

14 Verum si absit periculum infamiæ in petente Sacramentum, & scãdali aliorum peccatori occulto minimè illud ministrandum est. Reuerentia enim Sacramenti postulat, ne indignis præbeatur, cum nulla adest iusta causa illud conferendi. Et tunc minister omnem lapidem mouere debet, vt indignum à Sacramenti receptione amoueat. Potest enim fingere se oblitum fuisse Hostiam consecrandam apponere, vel præconsecratas formulas defecisse, vel immorari ibi se amplius non posse aliqua rationabili, probabilique de causa, quæ adhibita restrictione, vel æquiuocatione, seu amphibologia mendacia non erũt. Et hac industria tam Parochus, quam qui curam animarum non gerunt ad euitandum sacrilegium alienum vti debent. Frequentius tamen excusari poterit, quando non est paratus, & accinctus ad sacramenta ministranda, si ea petentem ad Parochum remittat. Verum si paratus sit difficulter se excusare potest, cum sit tunc quasi minister publicus. *ita Suar. tom. 3. d. 67. f. 4. Vasq. 3. part. d. 209. Bonac. d. 5. quæst. 6. Fr. Lug. lib. 1. cap. 6. quæst. 9. Caietan. Durand. Palud. & Maior.*

15 Si solus peccator occultus sacram Synaxim publicè petat, debet Sacerdos, vel Particulas omnes præconsecratas consumere, si commodè possit, vel defectum Hostiæ consecratæ prætexere. Idem etiam præstare potest, si præter peccatorem alij etiam nullo vigente præcepto Eucharistiam deuotionis gratia petant, α fingere obliuionem, vel inaduertentiam potest, & Particulas necessarias non consecrare, &, vt peccatorem excludat, alios etiam sine communione relinquere, quilibet enim opus consilij omittere debet, vt proximo peccandi certam occasionem subtrahat. β Nam & fœmina Missam die festo omittere debet, quando grauiter timet, ne quis eius aspectu ad libidinem alliciatur. γ quilibet etiam proximi sui læthale scelus impedire debet, si sine magno detrimento suo possit. δ Leue autem detrimentum est, si aliqui semel communione sacra careant, vt proximi sacrilegium impediatur. *ita α Vasq. 3. part. d. 209. cap. 2. num. 29. β S. Tho-*

a S. Thom. 2.2. quæst. 43. art. 3. Suar. de tract. de scand. d. 19. s. 3. num. 8. Sanch. Sa, Fr. Lug. y Armil. Manuel. Vásq.

16 Probabile est etiam ministrum Sacramentorum prędicta obligatione non teneri, quoties aliquis peccat. Non ex fragilitate, atque infirmitate, sed ex malitia, ad vitandum enim huius peccatum, nemo consilij, ac perfectionis opus omittere debet. *b* Ast qui sibi peccati læthalis conscius vult sacræ accumbere mensæ, ex mera malitia peccat. Ergo ob istius impediendum Sacrilegium non tenetur minister alios sacra communione defraudare, nisi forte timeat, ne peccator ille semel amisso pudore plura huiusmodi sacrilegia commissurus sit. Prudenter igitur perpendendæ sunt circunstantiæ personarum, locorum, temporum, quantitas sacrilegij, vel iniuriæ, ac detrimenti ex sacræ communionis carentia prouenientis insontibus. Et, quod melius fore censetur, faciendum. *a Ioannes Sanchez. d. 37. n. 4. F. Lug. n. 16.*

17 Si peccator occultus in eas redigatur angustias, vt sacram communionem sine periculo vitæ, vel infamiæ omittere nequeat, nec ad eam dignè suscipiendam moraliter præparare se possit, non improbabile est eidem scienti, & volenti præberi posse Hostiam non consecratam, præposita tamen Hostia consecrata, quam populus adoret, postea verò sublata, seu mutata, quando peccatori non consecrata Hostia porrigitur. *s* Est enim tunc temporis sufficiens causa fictionis, grauissimus enim metus excusat, ne fiat iniuria Sacramento fictione adhibita, quemadmodum si quis mortem Sacerdoti minitetur, nisi consecret totum panē in foro expositum, vel nisi quempiam impœnitentem absoluat, ei licebit verba consecratoria, vel absolutoria absque animo consecrandi, vel absoluendi proferre. *t* Sic celebrare Missam absq. vestibus sacris, vel sine altari, vel Calice consecratis, vel sine lumine ad euitādam mortem Sacerdoti licet. Cum aliter euitari nequeat. *u* Verum consultius erit in tanto peccatoris discrimine, si Sacerdos fingat se in os eius consecratam Hostiam inserere, eam tamen statim in pyxidem reponat. *b* Si hoc ad euitandum mortis, vel infamiæ periculū satis sit sicut, quandoque expedit confessionis schedulam alicui non absoluto tempore præcepti, vel solemnitatis, quo ex more confitentur sodales, vel scholares Sacramentum communionis licet probabile sit tunc Sacerdotem non teneri adhibere fictionem, etiāsi possit eam adhibere, cōtrariam tamen sententiam probabiliorem existimo, quia vnicuique Deus mandauit de proximo suo. quidni ergo periclitāti illi ex charitate non subueniam fingēdo, si possim: licet enim quandoque iusta de causa fingere, nam & Christus se peregrinum fingēs, quæ facta essent Ierosolymæ finxit se nescire, & finxit se longius ire. *r Bonau. in 4. dist. 9. artic. 2. Albertus dist. 13. artic. 20. Altisiodor. Anglес. Villalob. Ludou. a. S. Ioanne part. prim. tract. de Euchar. quæst. 2. art. 8 dif. 4. F. Lug lib 1. cap. 6. num. 65. t s Diana part. 3. tract. 6. resol. 85. b x Henriq. Ioann. Sanchez. k Lug. loc. cit. nu. 66. vide Th. Tambur. de Euchar.*

18 Contrariam etiam sententiam valde probabilem censeo non licere, inquam adhibere fictionem in Sacramenti administratione, cum quilibet

se

se disponere possit ad illud dignè suscipiendum, si velit à peccatis abstinere, & commissa detestari, & fingere Christum esse, vbi non est, religio vetat Idololatriæ contraria. *ita S. Thom. 3. part. quæst 80. art. 6. Caiet. Richar. Duran. Gabr. Palud. Sot. Ang Armil. Suar. Vasq. Valentia, Reginal Alens. Asten. Graff Nugn Palatios, Malder. Auersa, Palaus.* Si peccator notorius Sacramentum publicè petat non ob contemptum religionis, nec ipsius Sacramenti, sed ob alium finem, & mortem ministro minitetur, nisi illud sibi ministret. Poterit hic absque culpa illi Sacramentum ministrare. Si enim occulto peccatori publice Sacramentum ad vitandam ipsius infamiam licitè ministrari potest, quanto magis ob vitandam necem ipsius ministri publico peccatori illud ministrari poterit, cum vita sit altioris gradus, quam fama. neque hoc est cooperari ad peccatum, sed illud permittere iusta de causa, quam postea ijs, qui ad fuerint, poterit indicare, vel si nequeat, patienter feret propter Deum, qui reuelabit abscondita tenebrarum. *Ita contra P. Ledesm. de Euch. cap. 12. post. 2. cap. 6. & alios docent Nugnus, 3. part. quæst. 80. Io. Sanc. Bonac. de Sacram. d. 1. quæst. 6. part. 4. Fr. Lug. lib. 1. cap. 6. q. 6.*

19 Non est ministrandum Sacramentum personę de peccato grauiter, ac vehementer suspectæ, quando suspicio talibus indicijs nititur, vt deponi probabiliter nequeat, vt res pene manifesta sit; ita enim suspectus suspicione non leui, nec solum probabili sed violenta, nondum purgata per innocentiæ, & emendationis ostensionem notorio peccatori pene æquiualet, vt si quis solus cum sola visus sit in loco peccatis Venereis opportuno. *Ita S. Thom. in 4. d. 9. quæst. 1. art. 3. S. Antonin. par. 3. tit. 14. c. 12. Gabr Rich. Henriq. Vasq. Suar. Possen. Bonac. Reginal lib. 29 num. 55. Coninch. Villalob. Fr. Lug. cap. 6. quæst. 12. num. 70.*

20 Eucharistia non est ministranda personis de crimine suspectis ad probandam ipsorum innocentiam, vel culpam. Ita vt nocens sumpta Eucharistia visibiliter puniatur, innocens vero nihil mali patiatur. Hoc enim est tentare Deum, quod in tali euentu non licet. Vanum enim est putare à culpa immunem, quem Deus per Eucharistiam non punierit. Ideo Summorum Pontificum decreto cautum est, ne quis probationem per ferri candentis, vel aquæ feruentis contactum adhibeat. In his superstitio, vel tentatio Dei plerumque reperitur. Ob eandem rationem probationem per Eucharistiæ sumptionem reijciunt vnanimiter doctores. *Ex Capit. Mennam C. consuluisti 2. quæst. 4. Cap. Dilecti, de purg. vulg. Cap. ex tuarum de purgat Canon. in 4. d 9. Summistæ v. Euchar. Canonistæ Cap. sæpe contingit 2. quæst 4. Coninch. Bonac. Regin. lib. 29. num. 54. Laym. lib. 5. tract. 4. M. Delrio lib. 4. disq. cap. 4. quæst. 3. F Lug. num. 73.* Propterea grauiter peccant mariti, qui vxores Eucharistiam sumere cogunt, vt suspicionem de adulterio purgent, non enim promissit Deus prodere veritatem per Eucharistiæ sacræ sumptionem, quęadmodum in probatione zelotypiæ, quam præscripsit. *Num. 5. Sot. in 4. d. 12. F. Lug.*

21 Sumere Eucharistiam ad instar iuramenti assertorij ad testificandam veritatem non est illicitum, nec quid super-

superstitiosum, sicut enim iurare licet tangendo Crucem, vel Aram, vel Euangelia, sic iurare licet per Eucharistiam eam dignè recipiendo, si grauissima necessitas postulet, ad probandam iurantis innocentiam. Sic Gregorius Septimus fecit coram Henrico Quarto Imperatore, quem ad simile conscientiæ suæ testimonium reddendum inuitauit. verum Imperator veritus Dei vltionem sacram communionem accipere noluit ꝑ cæterum Canoni ꝩ iubenti furtum Monasterij per Eucharistiæ sumptionem indagari contraria consuetudine derogatum est. Nec fur occultus prodere se tenetur. *S. Thom. in 4. d. 9. quæst. 1. art. 5. Gabriel. Henriq. Adrian. Suarez. Coninck. Vasquez. Layman. Maior. Fr. Lug. lib. 1. cap. 6. quæst. 12. num. 72. & alij contra Bonacinam, & Thomistas, ꝑ Lambertus in Hist. Germ. Dauroultius in Catechis. exemp. ꝩ Cap. sæpe contingit 2. quæst. 4. Cap. si Episcopo 2. quæst. 4.*

LAVS DEO.

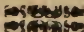

SERI-

SERIES HVIVS OPERIS:

PRIMVS INDEX CAPITVM,

Quæ in hac generali Sacramentorum Tabula, hoc est libro de Sacramentis in genere continentur.

SECVNDVS INDEX CAPITVM,

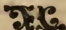
Quæ in Prima Tabula post naufragium, ideſt in libro de Baptiſmo continentur.

Qui-

TERTIVS INDEX CAPITVM,

Quæ in Secunda Tabula post naufragium, idest in tractatu de virtute ac Sacramento Pœnitentiæ continentur.

De

Con-

Excom-

FINIS.

LAVRENTII LONGI THEOLOGI

TABVLA PRIMA

Post naufragium humano generi salutaris.

HOC EST BAPTISMVS.

Baptismi Encomium, Definitio, Institutio. Cap. I.

IN Armamentario militantis Ecclesiæ, quod in concionibus nostris, librisque descripsimus, breui edendis, primum se se offert Baptismus prima Christiani militis armatura. Hæc galeam salutis, scutum fidei, loricam iustitiæ, cingulum castitatis, gladium spiritus, calceamenta in præparationem Euangelij, quæ nos gentium Doctor assumere iubet, simul complectitur, ac totum hominem circummunit. Hanc Dei armaturam quicunque induit, Christum induit iuxtá illud Pauli Apostoli ad Galatas 3. *Quotquot in nomine Christi baptizati estis, Christum induistis*. ad hæc appositè exclamat Optatus Mileuitanus: *O tunica semper vna, & immutabilis, quæ decenter vestiat, & omnes ætates, & formas, nec in infantibus rugatur, nec in iuuenibus tenditur, nec in fæminis mutatur*. Galeam salutis primum induit homo, cum caput sacris vndis immergit, quę illum verius, quam olim Stygię aquę Achillem, inuulnerabilem reddunt, innocentiæ restituunt, & Dei gratiæ: nam *quicunque crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit*. His salutaribus aquis sanantur corruptæ naturæ vulnera, extinguuntur inferorũ flammæ; *Homo fonte tingitur* (inquit Eusebius Gallicanus) *momentaneo lauacro, & ab inueterato malo primi parentis abluitur, sub aquis relinquitur, quicquid flammis debebatur*, vtque ait alter Eusebius Emissenus: *Ecce quicquid iniquitatum sempiternus gehennæ ignis excoquere, & expiare vix posset, subitò sacro fonte submersum est, & de æternis debitis breuissimo lauacri compendio cum indulgentissimo creditore transactum est*. Est baptismus virtutum vita, peccatorum naufragium, veteris hominis sepultura, noui hominis in Christo regeneratio, natiuitas immortalis, innocentiæ portus, Paradisi ianua, hoc lauacro culpa eluitur, mors æterna extinguitur, æterna vita producitur. *Baptismus est splendor animarum, carnis abiectio,*

conſcientia ad Deum interrogatio (inquit Nazianzenus) ſed quid interrogat Deum ſcientiarum Dominum baptiſmus? ſciſcitatur, quærit, quomodo expiatus homo baptiſmatis vnda ſuſcitetur obrutus, quomodo emortuus vitijs, renaſcatur virtutibus, quomodo ſcelerum, ac mortis reus reuiſcat ad gratiam, & innocentiam, quomodo ſuorum peccatorum ſibi conſcius poſt luſtralem ablutionē fælicioris ſanctimoniæ conſcius fiat, diſcatq;

Nil cōſcire ſibi, nulla palleſcere culpa.

Baptiſmus Chriſti nobis eſt ſepultura (vt aſſerit B. Maximus) in qua peccatis morimur, criminibus ſepelimur, & veteris hominis conſcientia reſoluta in alteram natiuitatem recidiua infantia reparamur, inq; nouum hominem ſecundum Chriſtum regeneramur per ſpiritum Sanctum, qui prolificam vim ſacris liquoribus indit, ſacrique fontis aquas antea ſteriles, ceu maritus vxorem fæcundat: ideò egregiè D. Paulinus de ſacro baptiſmi fonte canit:

Sanctus in hunc cælo deſcendit ſpiritus amnem.

Cæleſtiq; ſacras fonte maritat aquas.

propterea dictum eſt à Chriſto, *niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non poteſt introire in regnum Dei*. Ioan. 3. Baptiſmo coronamur ad gloriam, diuinæ gratiæ diademate cingimur cæleſtis regni futuri hæredes; quamobrem ait Seuerus Alexandrinus *Eleuant baptizatos ad altare, eiſq; dant myſteria Euchariſtiam, & tertiis coronat eos Sacerdos, fratres mei pſallite hymnum filio dominatori omnium, qui regum corona vos coronauit*.

1 Hoc primum cœleſtis iræ piaculum eſt, Sacramentorū portus, initium ſalutis, per hoc enim regenerationis ſalutare lauacrum quicunq; ex aqua, & Spiritu Sancto renaſcuntur, fiuntq; ex filijs iræ per diuinam gratiam, & adoptionem filij Dei, ab originalis culpæ labe mundantur; Et ſi ante baptiſmum adulti, peccati, etiam mortiferi maculis ſe ſe infecerunt, iam pœnitentes externa peccatorum confeſſione non indigent. Commiſſa enim ante baptiſmum peccata Eccleſiæ clauibus non ſubiacent, ſed luſtralibus hiſce aquis delentur, & peccatores antea impij expiantur, iuſtiq; redduntur, nec baptizatis hominibus pro peccatis ante baptiſmum commiſſis piaculum aliquod imponi debet, ſatis enim pro illis Chriſtus Dei filius voluntarijs cruciatibus ſuis, ac morte, qua nobis vitam peperit, diuinæ iuſtitiæ ſatisfecit, nec pro noſtris tantum, ſed pro totius mūdi peccatis copioſam redemptionem, ac ſatisfactionem obtulit; Malè tamen ablata, & iniuſtè acquiſita reſtituere, & pro iniurijs proximo illatis ſatisfacere iubendi ſunt, qui baptiſmo initiantur, alioquin peccare non ceſſarent; ſi aliena detinerent, nec læſis ſatisfacerent, *ita D. Thomas in 4. diſt. 1. q. 68. art. 5. & DD. commun. Megal. verb. baptiſ. ſuſcip. n. 7. Concil. Flor. in decr. vnionis*.

2 Baptiſmus græcè ablutionem, vel potius immerſionem in aquam ſignificat, vndè & *lauacrum* dicitur, & ab effectibus, quos in animo parit, Sacramentalis ablutio, regeneratio, ſignaculum, illuminatio, expurgatio, ſiue expiatio, ſepultura, plantatio à Sanctis Patribus appellatur, *a* rectè autem definitur his verbis. Baptiſmus eſt Sacramentum regenerationis per aquam in verbo vitæ. *b* per illud enim homines Deo regenerantur ſpiritu adoptionis, ac renaſcuntur *ex aqua, & Spiritu Sancto*, dum ſpiritualem vitam acquirunt, qua *iuſtus ex fide viuit*. Huc ſpectant

ctant Apoſtoli de Eccleſia loquentis verba: *Mundans eam lauacro aquæ in verbo vitæ*; ad hæc D. Auguſtinus: *Detrahe verbum*, inquit, *& quid eſt aqua, niſi aqua; accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum, vndè iſta tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat, niſi faciente verbo?* γ per *aquam* Sacramenti materia, per *verbũ* forma intelligitur; idem poteſt etiam clarius definiri his verbis: *Baptiſmus eſt Sacramentum in ablutione hominis per aquam ſub præſcripta verborum formula à Chriſto inſtitutum ad expiationẽ peccati originalis primario, et actualis ſecundario, vbi opus eſt*. Ablutio enim baptiſmi materia proxima eſt, aqua verò remota, forma vero ſunt verba illa: *Ego baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*. Huius *Sacramẽti effectus eſt remiſſio omnis culpæ originalis, et actualis, omnis quoq; pænæ, quæ pro ipſa culpa debetur*, verba hæc ſunt Concilij Florentini in decreto vnionis. δ Et hoc multò ante Deus per Ezechielem prædixerat, inquiens; *Effundam ſuper vos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis veſtris*; propterea à Tridentino Concilio decretum eſt, *Vt ſi quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam, quæ in baptiſmate confertur, reatum originalis peccati remitti negat, aut etiam aſſerit non tolli totum id, quod veram, & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi, aut non imputari, anathema ſit*; totam etiam pœnam peccatis debitam baptiſmate remitti ex Tridentino Concilio conſtat, vbi de baptizatis loquens ait: *Innocentes, immaculati, puri, innoxijq; ac Deo dilecti effecti ſunt, & vt nihil prorſus eos ab ingreſſu cœli remoretur*; ſecus verò de peccatorum pœna, quæ per ſacramentum pœnitentiæ remittitur, ait, *quæ non tota ſemper, vt in baptiſmo fit, dimittitur*. Hæc autem de pœna peccatis poſt hanc vitam debita, quam gehennalem vocant, dicta intellige, non de humana, aut ciuili, ſeu criminali, quæ quidem non remittitur; laudanda tamen eſſet Principum pietas, qui eam quoque baptiſmum ſuſcipientibus reis condonarent ε quemadmodum Eccleſia irregularitatem omnem ante baptiſmum ob delictum contractam, etiam ob homicidium voluntarium remittit ζ manet quidẽ poſt baptiſmum peccati fomes, concupiſcentia, ſeu propenſio ad malum, ita tamen diminuta, vt ab illa homo non ſuperetur inuitus; quæ peccatum propriè non eſt; quamuis ab Apoſtolo peccatum appelletur, quia ex peccato eſt, & ad illud inclinat η nec propriè pæna eſt concupiſcentia, ſeu propenſio ad malum, ſicut nec fames, ſitis, morbus, lethum, aliaque huiuſmodi, quæ pænalitates à Theologis appellantur, ſed ex conditione, & ſtatu naturæ corruptibilis manant θ prima igitur expiato peccati, pænęq; ei debitæ baptiſmus eſt; hæc prima poſt humani generis naufragium tabula, ad quam poſt amiſſam innocentiam originalem miſeris Euæ filijs perfugium patet, merito appellatur; quemadmodum pœnitentia ſecunda naufragorum tabula ex probata Diui Hieronymi ſententia rectè dicitur, quam poſt amiſſam gratiam, & iuſtitiam antea baptiſmo hauſtam ad ſalutem arripere licet.

α *Filiucc. tr. 1. c. 1. S. Chryſoſt. S. Aug.* α β *Catechiſmus Rom Layman* α γ *D. Aug. in Ioan. tract.* 80. δ *Conc. Flor & Trid. ſeſſ* 5. *&* 6. *c.* 14. ε *Catech. Rom p.* 2. *c.* 2. *ſ.* 45. ζ *Sylneſt. verb. Baptiſ.* 6. *Valentia, Megal* η *Trident. ſeſſ.* 5. *decr.* 5. θ *D. Thom. in* 3. *p. q.* 69.

69.art.4.& 3. γ *D.Hier in cap.3.Isaiæ.*

3 *Vna fides, vnum baptisma est* α si propriè loquamur, si verò metaphoricè, triplex est baptismus *fluminis, flaminis, & sanguinis* β; primus est aquę, secundus pœnitentiæ, & contritionis, quæ est perfecta peccatorum propriorum detestatio ob Dei amorem, tertius est sanguinis proprij pro Christi fide effusio, seu Martyrium, sanguine enim proprio potest quis baptizari iuxtà illud Marci: *Potestisne bibere calicem, quem ego bibiturus sum, & baptismo, quo ego baptizor, baptizari?* (Marc. 10.) secundus, & tertius baptismi nomen per analogiam, seu metaphoram sibi vendicant; primi enim, & veri baptismi per aquam vices supplent. Baptismus flaminis, siue pœnitentiæ ex opere operantis; baptismus fluminis ex opere operato; baptismus sanguinis ex priuilegio diuinam gratiam conferunt γ ratione sacramenti, & necessitatis ad salutem, baptismus aquæ cæteris baptismis præstat; non solum enim medij, sed etiam præcepti necessitate omnibus ad salutem consequendam necessarium est baptismi Sacramentum, sine quo vel re ipsa, vel in voto æterna salus obtineri nequit; nam vt teste Ioanne 3. Christus dixit. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei,* α *ita D. Paul. ad Ephes. 4.* β *ad Hebr. 6.* γ *vide D. Thom 3. p. q. 68. art. 2 Filiucc. tr. 2. cap. 1. & DD. communiter.*

4 Baptismū instituit Christus, quod ad efficaciam, & vim regenerandi, eadem die, & hora, qua in Iordanis flumine à Ioanne Baptista baptizatus fuit α nam vt ait D. Augustinus β *Ex quo Christus in aqua mergitur, ex eo omniū peccata abluit aqua.* Hoc autem factum est ante Christi passionem, à qua baptismi virtus completa, ac perfecta fuit; necessitas tamen baptismi, postquam Christus è sepulcro rediuiuus surrexit, hominibus indicta est, vt fideles peccato morerentur, & ad nouam iustitiæ vitam renascerentur; à die autem Pentecostes, in quo solemnis nouę legis promulgatio facta est, baptismus necessarius esse cœpit γ, non verò antè, nulla enim lex ante promulgationem obligandi vim habet: oportuit autem Christum prius pati, & resurgere, quam hominibus imponeretur necessitas assimilandi se morti, & resurrectioni eius per baptismum. Ideò Apostolus ad Romanos scribens, *An ignoratis*, inquit, *quia quicunque baptizati sumus in Christo Iesu, in morte ipsius baptizati sumus? consepulti enim sumus cum illo per baptismum in mortem, vt quomodo Christus surrexit à mortuis per gloriam patris, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus;* probabile etiam est baptismum a Christo in Iordane primo designatum, deindè verò institutum fuisse, antequam pro hominum salute mortem subiret, & sanguine suo peccata nostra expiaret; δ nam, vt referunt Euangelistæ, ε baptismum Christi discipuli eius ante passionem administrabant, ergo iam institutus erat. Per discipulos suos baptizabat Christus, quia ipse eis mandabat, vt baptizarent, ipse verò non tingebat aqua, prębebant discipuli ministerium corporis, præbebat ille adiutorium maiestatis; ζ valdè etiam probabile est Apostolos ante Christi passionem baptizatos fuisse, vt docet D. Augustinus explicans verba illa Christi: *Qui lotus est per baptismum, non indiget, nisi vt lauet pedes,* α *D. Thom q. 66. art. 2. p. 3.* β *August. serm. 1. Dom. 1. infra oct. Epiph. & serm. 36. de temp D. Hier. Matth.*

Matth. 3. D. Ambr. lib. 2. in Lucam, Beda ibid. D Io Damaſc. & Clichtoueus lib. 4. orthod. fid. c. 4. Triden. ſeſſ. 6. 4. Bellarm. lib. 1. c. 5.

5 Inter baptiſmum Chriſti, & baptiſmum Ioannis magnum diſcrimen eſt, hic enim in ſola aqua Iudaico more baptizabat, Chriſtus verò in aqua, & Spiritu Sancto. Ioannis baptiſmus nec Sacramentum erat, nec gratiam conferebat ex opere operato, nec vllum caracterem imprimebat, vt Chriſti baptiſmus facit, ſed ille ad hunc quædam præparatio de conſilio fuit. Propterea qui à Ioanne baptizati fuerāt, Chriſti etiam baptiſmo expiādi erant, immò ſi quis, vt Ioannes Baptiſta, in vtero matris iuſtus, ſanctuſque factus fuerit, à ſuſcipiendi baptiſmi lege die Pētecoſtes, vel, vt alij aiunt, ab excidio Hieroſolymæ ſufficienter promulgata, immunis non erit, & quamuis cathecumenus aliquis diuinam gratiam per deteſtationem infidelitatis, reliquorumque peccatorum conſecutus fuerit, baptiſmum adhuc ſuſcipere, quamprimum poteſt, debet, vt ex aqua, & Spiritu Sancto renatus, regnum cælorum intrare poſſit *D. Thom. in 4. ſent. Bellarm. lib. 1. c. 20. Henriq. lib. 2. c. 32. Bonac. diſp. 2. q. 1. p. 1. Pitigian. d. 2. q. 2. art. 4. Durand. Palud. Chamerota, Valent. tom. 4. Laym. lib. 5. tr. 2. c. 1 n. 3 ita DD. cit. & Scotus, Cōinch. Nugnus, Reginald. Henriq. Bonac loc. cit. & alij.*

6 Sacramentum baptiſmi eſt cauſa inſtrumentalis moralis, & Phyſica gratiæ iuſtificantis, illa enim eſt cauſa inſtrumentalis muralis, cuius intuitu cauſa phyſica vere effectum producit. Deus autem intuitu Sacramentorum Chriſti merita repræſentantium gratiam in ſuſceptoribus eorundem producit. Ablutio verò baptiſmalis non modo eſt ſignū repræſentatiuum, & rememoratiuum, ſed etiam inſtrumentum efficiens gratiæ per phyſicam efficientiam, ſeu productionem, quam verba illa D. Pauli ad Titum indicant, *ſaluos nos fecit per lauacrum regenerationis*. Martyrium verò eſt cauſa moralis tantum gratiæ, quam non producit efficiendo, ſed gratia à Deo illius intuitu confertur, ac producitur, *ita Suar. tom. 3. in 3. p. d. diſp. 9. ſect. 2. Nugn. cum D. Thoma 3. p. q. 62. art. 1. Bonacin. diſp. 2. p. 2. num. 5. Candid. d. 16. art. 1.*

7 Baptiſmus flaminis, qui in perfecta peccatorum deteſtatione propter Deum conſiſtit, cum Sacramento baptiſmi in voto, ſeu deſiderio, cathecumeni peccata expiat, eumque Deo gratum, ac iuſtum reddit, & in caſu neceſſitatis, in quo nullus adſit, qui illum baptiſmo abluat; ad conſequendam ſalutem ſufficit, itaque homo baptiſmi deſiderio flagrans, ſi abſq; hac ſalutari ablutione è vita decedat, ad cæleſtem patriam protinus euolat; baptiſmus enim illi inuiſibiliter miniſtratur, quem non contemptus religionis, ſed terminus neceſſitatis excludit, *ita cap. 2. de Presb. non baptiſ. Concil. Trident. ſeſſ. 14. c. 4. Coninck de Sacr. in q. 68. Megal. vergal. verb. Baptiſ. 4. & DD. communiter.*

Baptiſmi Materia. Cap. II.

8 Baptiſmi Sacramentum in vſu, ſeu in actione conſiſtit, cum accedente verbo ad elementum fit Sacramentum, non quidem in ipſo

elemēto, ſed in homine ipſo, qui aqua abluitur. Ideò duplex in hoc Sacramento materia aſſignatur, altera remota, altera verò proxima, quæ non poteſt eſſe res permanens, ſed cum actione tranſit, vt ablutio, neq; enim aqua, vt materia determinatur à forma Sacramenti, niſi quatenus eſt in vſu, dum quis ea abluitur. Materia igitur remota Baptiſmi ex diuina inſtitutione eſt aqua naturalis, eaque tum vera, non factitia, tum ſimplex, non ita cum alio liquore permixta, vt aquæ nomen amittat, deindè elementaris eſſe debet, & abluendo apta, qualis eſt aqua paſſim vtimur, & quidem, niſi neceſſitas excuſet, aqua baptiſmalis debet eſſe benedicta; propinqua verò huius Sacramenti materia eſt ablutio per aquam, ſiue hæc maris, ſiue fontis, aut fluminis, ſtagniuè, aut paludis, ſiue pluuia, aut ros ſit, ſiue calida, ſiue frigida, ſiue colorata, ſiue pura, ſiue denſa, ſiue ex niue, ſiue ex glacie, ſiue ex ſale, quod ex naturali aqua fit, ſiue ex ſulfure profluxerit, *D. Thom. in 3. p. q. 66. art. 4. Henriq. lib. 2. de Baptiſm. cap. 6. Bonacina, Fernandez, Ochagauia, Hurtadus, Diana p. 3. tr. 4. reſ. 5. & p. 5. tr. 3. reſol. 1. contra Coninchum de Sacr. q. 66. art. 4. d. 1. de benedictione aquæ baptiſmalis vide D. Dionyſ. c. de Baptiſ. D. Cyprian lib. 1. epiſt. vltim. D. Ambroſ. D. Auguſt. lib. 6. contra Iulian.* illa etiam aqua baptiſmo apta eſt, quæ ex ebullientis ollæ euaporatione ipſius operculo guttatim adhæret, & quæ ex lapidibus, vel ex parietibus exſudantibus efluit, *A. Fernandez exam. p. 3. c. 11. & alij.*

9 In dubio autem, vtrum aqua naturalis ſit, vt putà in iure carnium, in lixiuio ad conficiendum baptiſmum adhibere eam non licet, niſi maxima neceſſitas id poſtulet, tunc enim ſub conditione baptiſmus conferri poterit, & poſtea ſub conditione repeti, ſi baptiſmo initiatus ſuperſtes ſit, *Bonac. de Sacram. diſp. 2. q. 2. p. 3. num. 9. Poſſeuinus de off. Curati c. 6. num. 5. Chapeauilla, Kelliſonius, Marchantius, Hurtadus, Lud. S. Io. Mercerus. Henriq. Cabrera, Diana p. 5. trat. 3. reſol. 1.*

10 In extrema neceſſitate non inuenta certa aqua, ſed liquore aliquo, de quo dubitatur, an ſit aqua, ſi nec id ſenſu aliquo guſtu, odoratu, aut viſu percipi poſſit, moribundus, ſiue in mortis periculo poſitus ſub conditione eo liquore baptizari poteſt, neceſſitas enim reuerentiæ Sacramento debitæ præferenda eſt, *Card. de Lugo quem in Romano Collegio docentem audiui, de ſacr. d. 8. ſect. 9. n. 140. & alij.*

11 Si quis deficiente aqua naturali, vita periclitaretur, baptiſmum in materia dubia, vt aqua roſacea, violacea, aliauè è floribus, aut herbis, frondibuſuè expreſſa, vel per diſtillationem elicita ſub conditione conferri poſſe, immò debere probabilis recentiorum ſententia eſt: quamquam baptiſmus poſtea ſi fieri, & naturalis aqua haberi mox poſſit, ſub conditione repetendus eſt, *Io. Puleanus in 3 p. D. Thom. q. 66. art. 4. n. 5. Io. Prapoſ. ibidem nu. 22. Adam Tannerus tom 4. diſp 4. q. 1. Chamerota amicus noſter de ſacr. trat. 2. c. 2. diſp. 2.* & ego, contrariam quidem ſententiam probabiliorem eſſe non nego, quam plerique tuentur, aſſerentes aquam roſaceam ab aqua naturali differre, *D. Thom. 3. p. q. 66. art. 4. ad 5. eiuſq; expoſitores Vaſquez. Nugnus, Syluius, Peſantius. Mercerus, Cabrera, Kelliſonius, M. Funes, Sotus in 4. d. 3. q. 1. Viualdus, Berarducius Literatus, Angles, Victoria, Carillus, I. B.* Con-

Conradus, Phil. Gamacheus, P. Milardus, Philip. de la Cruz, Alabardus, Granad. Layman, Arch. Rubeus, Guil. Eſtius, Barboſa, Rodriquez, Marchantius, Poſſeu. Valdenſis, P. à S. Ioſeph, Tribarne, Raguc. Pitigan, Homobon. Binsfeld, Zambr. F. Moura, Fern. Heredia, Henriq; Barpt. ab Angelis, Bonacin. diſp. 2. *q.* 2. *p.* 3. *Lorch. Molfeſ. Vega, Zechius, Muttin. Zanard. Bizozer, Io. à Cruce, Becan. Valen. Regin. Hurtad. L. S. Io. Ledeſm. Villal. Moſcos, Ochagauia, Diana p.* 5. *tr.* 3. *reſ.* 2.

12 In niue, glacie, pruina, grandine, & ſale aquæ ſubſtantia reperitur, & hęc eiuſdem rationis ſunt cum aqua naturali, quamuis ad abluendum proximè apta non ſint, remotè tamen apta ſunt, & ſi reſoluantur, proximé, propterea in extrema neceſſitate, vitæque periculo ſatius eſſet illis ad conferendum baptiſmi Sacramentum vti, ea aliquo modo in aquam reſoluendo, cum ſolo tactu, ſtatuq; calido nix, glaciesq; liqueſcat, quam neceſſarij huius Sacramenti adminiſtrationem prętermittere. Adhæc Ioannes Maior contactum ſolum aquæ etiam abſq; ablutione ad baptiſmum ſufficere exiſtimat, nix autē, glacies, & grando ſecundum ſubſtantiam aqua naturalis ſunt, *ita contra Doctores proximè citatos, Coninchum, & Petrum à S. Ioſepho, docent Puteanus* 3 *p. D. Thom. q.* 66. *art.* 4. *d.* 1, *Prepoſit. ibid. Hurtad. de Bapt. d.* 1. *d.* 2. Niuem, aut glaciem in manibus baptizantis liqueſcentem, ac defluentem ſufficere ad baptiſmum probabile eſt, *Adam Tanner. trat.* 4. *d.* 1. *d.* 2.

13 Proximam baptiſmi materiam ablutionem, vt paſsiuam eſse aliqui probabiliter aſſerunt, ita docent *Suarez in* 3. *p. tom.* 3. *d.* 20. *ſec.* 2. *Sot. in* 4. *d.* 3. *art.* 1. alij verò tam actiuam, quam paſſiuam ablutionem proximā huius Sacramenti materiam eſſe probabilius aſſerunt, *Coninch. q.* 66. *art.* 4. *d.* 2. *Vaſq. P. Ochagauia* vtraq; ſententia probabilis eſt, *Diana p.* 5. *tr.* 3. *reſol.* 3. & *alij.*

14 Humor ex vite, aliouè arbore ſtillans, vel fluens, non propriè aqua, ſed ſuccus videtur, nihilominus, ſi magna neceſſitas vrgeat, ad baptiſmum conferendum adhiberi poteſt, non enim ſatis conſtat, an ab aqua naturali ſpecie differat, *Io. Cruz, A. Fernandez, Henriq. Diana p.* 5. *trat.* 4. *reſol.* 5. & *alij plurimi.*

15 Illa autem aquæ quantitas ad conferendum baptiſmum ſufficit, quæ corpus contingere, & per illud fluere poteſt, vt gutta vna, vel duæ in mortis articulo ſufficiunt: quacunque enim gutta aquæ homo ablui poteſt, modò per corpus, vel corporis partem gutta fluat, *ita Henriq. Vaſq.* & *ex Panormitano,* & *Innocentio IV. in cap. debitum de Baptiſmo, Maratius, Hurtadus, Granadus, Prepoſitus q.* 66. *art.* 8. *Diana p.* 5. *trat.* 3. *reſol.* 5. Baptiſmum illum verum, ac ratum fuiſſe probabiliter aſſerunt, quem mulier quædam digito aqua madefacto infantis faciem Crucis ſigno præmuniens illi contulit, *Comitolus, Fsinec.* & *alij.*

16 Non licet baptiſmi miniſtro quamlibet aquam naturalem veram, ac puram abſque neceſſitate adhibere; ſed aqua ſacrorum fontium vti debet, *Bonac. tom.* 1. *fol.* 47. *num.* 8. *Reginald. lib.* 27. *num.* 13. *Poſſeuinus de Bapt. n.* 4. *Henriquez, Coninch. q.* 66. *Syluest. Tolet. lib.* 2. *cap.* 18.

17 Ablutio, quæ proxima eſt baptiſmi materia, fieri poteſt ſiue immergendo corpus in aquam, ſiue infundēdo, & applicando corpori aquam, quæ illud permanenter fluendo tangat, vt

animi sordes, & culparũ labes abluat, *idem d. 2. q. 2. p. 3. nu. 16. ità Doctores communiter.*

18 Infantem materni vteri carcere inclusum, si qua corpusculi illius pars, vel solus digitus attingi, vel aqua per fistulam, vel spongiam, vel per cicatricem matris infusa ablui possit, baptizare licet, infans enim in eo statu à matre distinctus, & sufficienter ex semine natus, & ex non homine homo factus, natiuitate minus propriè dicta, natus dici, & baptismo initiari potest. Nam & infantes è cæso matris vtero eruti sacro fonte lustrantur; hic enim Sacramenti materies, subiectum, & forma adest, *Suarez loc. cit. d. 20. Valentia, Vualdus, Zãbranus, Victoria, Gabriel, Coninch, Io. Præpositus in 3. p. q. 66. art. 8. d. 3. Marchantius, Diana p. 2. trat. 1. resol. 43. & p. 5. trat. 3. resol. 12. contra Ochagauiam, Villalob.*

19 Tempore necessitatis minimæ partis, vt digiti ablutio ad hoc Sacramentum satis est. Quin etiam ad baptismum conferendum sufficit, si lustralis aqua capillos, & vngues abluat; illę enim humani corporis partes censentur; immò si secundas, siue, vt aiunt, secundinam pellem, qua obuolutus puer natus est, aqua lauet, ad baptismum hæc ablutio sufficit, secundina enim pellis veluti cutis pueri reputatur, *B. Pontius lib. 4. c. 25. nu 7. Ochagauia, Sotus in 4. d. 3. q. 1. Vasq. tom. 2. in 3. p. d. 146. Diana p. 5. trat. 3. resol. 4. Præposit. Granad. Hurtad. Cabrera, Moscosus, Layman, Torreblanca contra Villalobum, Zambranum, Valentiam,* ideò infantes baptizati in secundina pelle sepultura sacra priuandi non sunt, *Diana p. 5. trat. 3. resol. 112.*

20 Qui in mortis periculo in minima aliqua corporis parte, vt putà in digito, in calcaneo, in capillis baptismum suscepit, vel in sola aquæ gutta, vel in dubia materia, is si transacto periculo superstes sit, sub conditione iterum baptismate expiandus est; vt in re tanti momenti de suscepto Sacramento ad saluté necessario certus, & securus fit, *Coninch. de sacr. q. 66. art. 9 Præpos. Ochagauia, Io. Præposit. Diana ibi resol. 11 contra Hurtadum.*

21 Probabilius est infantem ab obstetrice in vmbilico, per quem fætus in vtero matris nutritur, baptizari non posse; vmbilicus enim cum secetur, pars hominis non censetur, *Iac. Marchantius trat. 2. de Bapt. c. 1. q. 1. c. 2. Dian. p. 5. trat. 3. res. 15.*

22 Si puer agens animam, vt baptizetur, in puteum, vel flumen proijciatur, vel demergatur, simulq; baptismi formula pronuncietur, baptismum ille verè consequitur, non enim deest Sacramenti istius materia, nec forma, nec intentio ministri, *ita Gabriel, Suarez q. 66. art. 4. Vasquez, Victoria, Io. Præpositus, Ochagauia, Lud. à S. Ioan. Villalob. Gamachæus, Meratius, Layman lib. 5. tit. 2. c. 3 nu. 5. Diana resol. 14. Panormit. in c. non vt apponeres de Bapt. Valentia q. 1. p. 2. contra Sotum, Syluestrum, Henriquez, Ledesmam, Cabreram, Scotum in 4. d. 5. q. 3. Ricardum, Tabien Angel. Tolet. Megal.* Neque ad valorem baptismi, qui submersione fit, accesse est, vt emersio ab aqua submersioni succedat, idest, vt demersus infans extrahatur ab aqua, quandoquidem sola submersio, vel immersio ad ablutioné baptismo necessariam sufficit, *ita Suar. Vasq. Coninch. Rosella, Filiuce. cõt. Scot. Palud. Mars.*

23 Verum non licet moribundum puerum in puteum, vel flumen suffocandum proijcere, vt sic baptismum; quan-

quando alio modo non poteſt, conſequatur, nulli enim fas eſt propria authoritate quemquam citra defenſioné interficere, nec facienda ſunt mala, vt indè eueniant bona: ſi tamen aqua hauriri, vel haberi aliter non poſſet, tunc puer per canistrum, vel ſportam, vel funem in aquam demitti, & pronunciatis formalibus baptiſmi verbis, extrahi licitè poſſet, *Laym. lib. 5 tit. 2. c. 4. nu. 5. Hurtadus, Gamachæus, Meratius, Præpoſitus, Diana p. 5. trat. 3. reſol. 14. contra Vaſquium, Ochagaviam, & alios.*

24 Quæcunq; ablutio ſiue fiat immerſione, ſiue infuſione, ſiue aſperſione aquæ ad baptiſmum conferendum ſufficit, vt ex vſu, ac conſuetudine Eccleſię conſtat, nam & Apoſtolos quando vna die quinque millia baptizarunt, & D. Laurentium plurimis inſtante martyrio aſperſione aquæ baptiſmum contuliſſe ferunt; propterea moribundum, ad quem non patet acceſſus, ſatis eſt aqua aſpergere baptiſmi formam proferendo, *Chapeauilla de Bapt. q. 19. Hurtadus, Diana ibi reſol. 19* verum extra neceſſitatis tempus in conferendo baptiſmo ſeruandus eſt vſitatus Eccleſiæ ritus, quo per infuſionem confertur, graue tamen peccatum non eſt immerſione, vel aſperſione aquæ citra neceſſitatem, ſi contemptus, & ſcandalum abſit, baptizare, *Poſſeuinus c. 16. nu 6. Sot Henriq. Granadus, contra Ochaganiam*, ſecundũ Romanæ Eccleſiæ ritum baptiſmus confertur per infuſioné aquæ, Sacerdos vaſculo ſeu vrceolo accipit aquam baptiſmalem, & de ea ter fundit ſuper caput infantis in modum crucis, vbi autẽ eſt conſuetudo baptizandi per immerſionem ſacerdos accipit infanté, & cautè caput eius immergit, & tertia merſione baptizat. Si in aliqua Eccleſia trina merſio vſitata ſit, vna tantum adhiberi poterit cum integra prolatione formæ, ſi periculum ſit in mora, ne infans ante tres merſiones moriatur, *Layman. cap. 4. num. 4. Zambranus, & alij plurimi.*

25 Mater graui morbo correpta, ac morti proxima, etiamſi velit, ſecari & aperiri non debet, vt infans in vtero clauſus eruatur, & baptiſmate luſtretur, non enim facienda ſunt mala, vt indè bona eueniant; veruntamen ſi mulier capite damnata, antequam pariat, morbo corripiatur, ac timeatur, ne vna cum prole, quam in vtero gerit, ante partum intereat, ſeruato iuris ordine ſecari poteſt, ſi ſeruandi, vel baptizandi fœtus ſpes affulgeat: cum enim matris ſcelus necem mereatur, ſectione ius non violatur, *Suarez, Coninch, Layman lib. 4. tr. 2. cap. 3. nu. 2. Ochagauia, Io. Præpoſitus, Diana p. 5 tr. 3. reſol. 13. contra Moſcoſum Epiſcop.*

26 Non valet baptiſmus, ſi ſolas veſtes aqua illius attingat, vel aliquid, quod hominis pars non cenſeatur, *Bonac. tõ. 1 ſol. 48 nu. 21. Syueſt. Barpt. ab Angelis, Viualdus, Sotus, ſumma Corona, Suar. Valent. Reginaldus, & alij.*

27 Si puer ante inceptam ablutionem moriatur, baptiſmum non conſequitur, ſecus dicendum, ſi poſt primã merſionem moriatur. Verum ſi prolata iam baptiſmi forma, dum infans abluitur nondum perfecta, ſeu finita ablutione moriatur, verè baptiſmum cõſecutus cenſetur, *ita ex Suar Caiet. Sot. Val. Bonac. Granad. Hurtad. Ochagauia. Diana p. 5. tr. 3. reſol. 17. & alij.*

28 Ratus etiam baptiſmus eſſet, ſi infans ſuggrundijs, & decidenti ex tecto pluuiæ ſubmitteretur, atq; ita ablueretur, *Bonac. d. 2. q. 2. p. 4. num. 28.*

Baptiſmi Forma. Cap. III.

1 BAptiſmi forma Chriſti ipſius verbis præſcripta, & Apoſtolis tradita in Occidentalibus Eccleſijs vſu accepta, & ad hoc Sacramentum conficiendum ſufficiens, ac perfecta hæc eſt. *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen*; hac enim forma vtitur Romana Eccleſia omnium mater, magiſtra, ac princeps; hanc igitur perfectam, ac ſufficientem formam, eſſe de fide credendum eſt. α Ad intrinſecam rationem formæ pertinet expreſſa, & clara Sanctiſſimæ Trinitatis nominatio, eiuſdemque trium perſonarum vnitatis, nec non actionis, quæ à baptizante miniſtro exercetur, & perſonæ baptizandæ expreſſio; id enim Eccleſia à ſpiritu Sancto edocta, & Apoſtolicis traditionibus innixa tanquam neceſſarium ſemper obſeruauit, ac docuit, β adeò vt baptiſmus, ſiue actus, qui exercetur, vel Sanctiſſimæ Trinitatis, eiuſdemq; vnitatis, vel perſonæ baptizandæ expreſſione confici nequeat, vel inualidè conficiatur, γ Sufficit autem ſi actus baptizandi exprimatur verbo, *baptizo*, vel *abluo*, *lauo*, vel *mergo*, δ ſatis enim his verbis ſignificatur, cur ablutio fiat, quæ propter multa fieri poteſt, ideò expreſſe ad baptiſmi actum determinanda eſt. ε Nihil verò baptiſmi formulæ addendum, nihil detrahendum, nihil immutandum ex ijs, quæ ad rationem præſcriptæ formæ ſpectant; propterea baptiſmus in nomine Chriſti, vel Beatiſſimæ Virginis, vel ſanctæ Crucis collatus, nihil valet. ζ Si quis tamen integræ baptiſmi formulæ addat, & in nomine Beatiſſimæ Virginis, vel ſanctæ Crucis, non animo baptizandi in nomine Beatiſſimæ Virginis, vel ſanctæ Crucis, ſicut in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ſed animo opē implorandi, baptiſmum verè conficit. η Ita ſi quis in baptizando omiſſis cæteris particulis, *ego, in, et, amen*, dicat, *baptizo te nomine Patris Filij, Spiritus Sancti*, quamuis peccet, validè tamen Sacramentum hoc miniſtrat, quandoquidem coniunctionum omiſſio, verborum ſignificationem minimè tollit, immò latinæ linguæ magis conuenit particulæ, *in*, omiſſio, cum per Helleniſmum, vel Hebraiſmum formæ addita ſit; θ Vis etiam pronominis, *ego*, in verbo, *baptizo*, continetur, ideò abſque particulæ illius prolatione ratio Sacramenti conſtat; idem dic de particula, *amen*, ι voluntaria autem huiuſmodi particularum omiſſio venialem culpam non excedit ob materiæ leuitatem. κ Secus verò, ſi perſona baptiſmo expianda nec ſpeciatim, nec generatim exprimatur, baptiſmi enim forma determinatè ſignificare actum baptizandi, ideſt ablutionem debet, & conſequēter eum, qui abluitur, alium ab eo, qui baptizat, nemo enim ſe ipſum baptizare poteſt, propterea non valet baptiſmus hoc modo collatus: *Ego baptizo in nomine Patris &c.* λ Nec forma hoc modo viciata ſubſiſtit, *Ego te baptizo in nominibus Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*. Siquidem Chriſtus *in vno nomine baptizare nos iuſſit, dicens: baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti; noli mirari, quia dixi vnum nomen vbi eſt vna ſubſtantia, vna maieſtas*, vt ait D. Ambroſius.

ēus. *u* *Baptizamur in nomine, non in nominibus, quia hi tres vnum sunt, & hi tres vnus est Deus*, inquit Augustinus, *s* nec careret dubitatione baptismus collatus hoc modo: *ego te baptizo in virtute, authoritate, maiestate, aut deitate Patris &c.* ideò sub conditione repetendus esset, *g* nam illum non valere asserit Innocentius. *o* Preterea si quis baptizans dicat, baptizo te in Christo Iesu, & non dicat in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, sicut Dominus instituit, non est verus baptismus, vt ait Beda, *r* neq; baptismus integer est, si quidquam ad plenam, & distinctam inuocationem personarum sanctissimæ Triadis deest *e* vt si quis dicat, aliquem abluens, *Ego te baptizo in nomine sanctissimæ Trinitatis, vel in nomine Patris tantum, vel in nomine Christi*, nulla aliarum diuinarum personarum mentione facta, baptismus ille non valet; *e* & qui sic baptizat, mortifero scelere se obstringit; probabilius tamen asseritur, ac tutius sic baptizatum sub conditione iterum baptizandum esse, siquidem baptismũ ab Apostolis solo Iesu Christi nomine inuocato administratum fuisse legimus, *o* atque ideò sic præstitum valere nõnulli cum Diuo Ambrosio existimant, *r* idq; ab Apostolis factum fuisse ex priuilegio speciali, vt Iesu Christi nomen, quod Iudæis, & gentibus nouum, & odiosum erat, honorabilius redderetur. *v* Quamquàm etiam probabilis quorundam sententia est, Apostolos nunquam in solo Iesu Christi nomine baptizasse; sed ita in actis Apostolorum scriptum fuisse, vt indicetur in nomine, & virtute Christi baptismum suscipiendum esse, seruata tamen, & adhibita forma, quam adhiberi Christus iussit, dicens: *baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* *o* Nicolaus Pontifex interrogatus olim, an baptismus à quodam Iudæo præstitus valeret, validum esse respondit, & hoc verum esse addidit siue in nomine sanctissimæ Trinitatis, siue tantum in nomine Christi præbeatur, id autem tanquam priuatus Doctor D. Ambrosij sententiam secutus asseruit, *x* vt Summi Pontifices, & concilia facere *ↆ* consueuerunt, *u ex Concil. Florent. in decr. Eugenij, & Trid. sess. 7. c. 3. ex cap. ad abolendam de hæret. S. Thom, q. 66. art. 5.* *ß Alexander III. c. 1. de Bapt* *ß* *y Laym. lib. 5. tract. 2. c. 4.* *y S. Cyprian. epist. 73. S. Damasc. de fide lib. 4. c. 10. Pelagius Papa c. si re vera d. 4. de consecr. S. Thom. art. 6. Richar. art. 2. q. 3. Scot. q. 3. §. tertio, Durand. q. 1. nu. 8. & 9. Palud. q. 1. Bellarm. de Bapt. c. 3. Lorin. in c. 2. Act. Vasq. d. 143. c. 2. Suarez d. 21. sect. 3. Henriq. lib. 2. cap. 10.* *ↄ* *e S. Th. Suar. Sot. in 4. dist. 3 q vnd. art. 5.* *ɛ Concil. Flor. S. Chrys. Pesant. Vasq. Barp. ab Angel. Angel. Armil. Syluest. Tabien. Bonac. p. 4. num. 6.* *u Suar. Henriq. Coninch. Duran. S. Thõ. Diana p. 3. trat. 4. resol. 4. & 48.* *ɩ ita contra Syluest. Viuald. Cand. docent Henriq. Conin. Tol. Bonac* *ɩ* *x Sotus loc. cit. Conin. Tol. lib. 2. c. 19. Megal.* *λ Suar. Sot. Sylu. Armil. Viuald* *u D. Ambr. lib. 2. de sacr. cap. 7. D. Hieron. in epist. Ad Ephes* *v D. Aug. lib. 3. contra Max. c. 32* *ɛ Sot. Suar. d. 21. sect. 3. Conin Megal.* *o Innoc. cap. 1. de Bapt* *e D. Thom. & Doct. commun* *e Acta Apost. c. 2. 8. 10. & 19. Nicol Papæ. à quodam Iud de consecr. d. 4.* *r D. Ambr lib. 1. de Spiritu Sancto cap. 3. Magister in 4. sent d. 3* *v D. Bonauent. D. Thom. q. 66. art. 6. ad 1.* *o D.*

a D. Cyprian. epist. 73. D. Fulgent. de Incar 6.11. D. Damascenus lib. 4. Aug. lib. 3. contra Max. cap. 7. Suar. Sot. art. 6. Bellarm. lib. 1. Conin. ꭓ cap. à quodam Iud. de consecr. d. 4. Bellarm. lib. 4. de Rom. cap. 12. ↓ Valent. p. 3. col. 9. Suar. Canus. Sot. art. 6. Megal. verb. Bapt. forma nu. 6. Duran. Gabr. Alens. & alij plurimi.

2 Ad conficiendũ hoc Sacramentum necesse non est, vt persona ministri directè in formula exprimatur, sed baptismi formula, qua Græci vtuntur, ad essentiam Sacramenti sufficit, α ea autem est: *baptizetur N. seruus Christi in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti*; hac forma si Latinus quispiam baptizando vteretur, Sacramentum fidei, & regenerationis quidem conficeret, grauiter tamen peccaret, Ecclesiæ enim propriæ ritum seruare quisq; debet ex præcepto, quod cum de re graui sit, sub peccati mortalis pœna obligat, β quãquam si scandalum absit, & suspicio non occurrat, ne videatur Græcorũ forma vti, quod sentiat formam nostram non sufficere, probabile sit γ, non esse peccatum plusquam veniale *α Concil. Flor. de vnion. D. Thom. q. 66. art. 5. ad 1. ita Doct. commun. β Sot. in 4. d. 3. q. 1. art. 5. Coninch art. 6. d. 1. n. 35. Megal n. 3. γ Valent. p. 3. d. 4. q. 1. p. 3. α β Nugn. in 3. p. q. 66. art. 5. Suar. Candid. d. 16. art. 3. d. 2. Bonacin. tom. 1. d. 1. q. 2. p. 4. nu. 10. & alij plurimi.*

3 Si quis salutari lauacro quempiã abluens dicat, *ego te baptizo in nomine Patris, in nomine Filij in nomine Spiritus Sancti*, Sacramentum verè conficit; repetitio enim nominis tribus personis communis, diuinæ naturæ vnitati non repugnat, cum Pater Deus, Filius Deus, Spiritus Sanctus Deus sit, non tamen tres Dei sunt. α Non aliter validum existimo baptismum, quo mulier domi infantem baptizauit, ad singulas partes formæ sic prolatæ aquam illi affundens, ego te baptizo in nomine Patris, *ego te baptizo in nomine Filij, ego te Baptizo in nomine Spiritus Sancti*; non enim irritus est baptismus ob trinam aquæ affusionem, vel aspersionem, sicut nec irritus est ob trinam immersionem fieri solitam, neque ob repetitionem; hæc enim licet in forma consueta explicitè non fiat, tacitè tamen, & implicitè fit, vt ex constructione verborum, & vi coniunctionis, *et*, constat, nec copulæ, *et*, omissio, baptismum vitiat; β posse tamen in tali euentu baptismum sub conditione iterari non inficior, in eo enim satis expressa non videtur vnius diuinitatis essentia, *α Suarez tom. 3. d. 21. sect. 3. Coninch in 3. p. q. 66. art. 6. Cabrera q. 66. n. 22. Diana p. 2. trat. 17. resol. 15. Sot. loc. cit. Candid. d. 5. contra Bonacinam nu. 5. β Laym. lib. 5. trat. 2. cap. 4. nu. 4. contra Comitolum lib. 1. quæst. 7.*

4 Baptismum collatum sub forma æquiualentibus verbis prolata valere, probabilis Doctorum sententia est; vbi enim est accidentalis tantum formæ mutatio, Sacramentum valet, talis autem mutatio accidit, si quis baptizet aliquem in nomine genitoris, geniti, & procedentis ab vtroque, nam hæc etiam propria sunt diuinarũ personarum nomina æquiualentia vocibus Patris, Filij, & Spiritus Sancti; α verum quoniam contraria etiã sententia probabilis est, ac communior, quia credibile est formam in Ecclesia vsurpari solitam in totidem, ijsdemque verbis à Christo Domino institutam fuisse, β censeo baptizatum priori

modo,

modo, hoc est in nomine Genitoris, Geniti, ac procedentis ab vtroq; iterū consueta Ecclesiæ forma sub conditione, si non est baptizatus, baptizandum esse, λ vt omnis dubitatio auferatur in re tanti momenti, α *Gloss. in cap. multi sunt d. 4. de consecr. Caiet. q. 66. art. 5. Victoria de Baptis. 13. Laym.* β *D. Thom. q. 66. art. 5. S. Bonau. in 4. dist. 3. art. 2. q. 3. Richard. Scot. q. 2. Duran. Palud. Gabr. Sot. q. 1. art. 5.* γ *Sot. Suar. d. 21. sect. 4. Layman. cap. 4. num. 4. & alij plurimi.*

5 Probabilius est, irritū esse baptismum collatum hoc modo, *ego te baptizo in, vel cum Patre, & Filio, & Spiritu Sancto,* α communis enim Doctorum sententia est, verbum illud, *in nomine,* ad essentiam formę pertinere, nam per illud non modo virtus, sed etiam inuocatio, & professio vnius Dei trinią; significatur, β ac proinde dubia est forma illa: *ego te baptizo in virtute Patris, &c.* plus enim significat nomen, quam virtus, in dubio autē, an aliquis verè, ac validè baptizatus fuerit, Ecclesiastica sepultura priuandus non est, vt infans, qui secundina pelle indutus baptizatus est, vel sub forma dubia, γ ita α contra *Comitolum sentiunt Sot. d. 3. q. 1. art. 5. Valent. tom. 4. d. 4. q. 1. p. 2. Suar. sect. 2. Henriq. Coninch. q. 66. art. 6.* β. *S. Hieron. in c. 28. Math. & c. 4. ad Ephes. S. Ambros. lib. 2. de Sacr. S. Aug. Innoc. Laym. loc. cit. Filliuc. tom. 1. tract. 2. c. 3. Candid.* γ *Homobon. de casib. conscien vol. 2. p. 7. resol. 67. Bonac. Dian. p. 4. tract. 3. resol. 69. & alij.*

6. Si dum baptismi formula profertur, intercidat modica aliqua verborum interruptio, & dum Sacerdos baptizans dicit *in nomine Patris*, tussiat, oscitet, aliquem vocet, vel ab aliquo interpelletur, ac deindè statim reliqua verba proferat, baptismus valet: secus verò, si notabilis verborū interruptio fiat, siue per simplicem cessationem, siue per alicuius operis interpositionē; oratio enim vocibus coniunctis constare debet, vt significet animę sensa, *D. Thom. q. 60. art. 8. Richard. in 4. d. 3. art. 2. Maior, Sotus, Layman loc. cit.*

7 Si permanente eodem sensu verba præposterè, vel transpositione facta proferantur, dum aliquis sacro fonte abluitur, Sacramentum validè conficitur, vt si dicatur in nomine Filij, & Patris, & Spiritus Sancti ego te baptizo, α excipe tamen nisi minister hæresim hic inducere velit, quasi asserendo filium esse principium patris, vel alium ordinem emanationis in diuinis ab eo, quem orthodoxa fides docet, tunc enim formalium verborum sensus corrumpitur, quapropter baptismus in hoc casu β sub conditione repetendus esset, α *Scotus in 4. d. 1. q. 2. Sot. d. 1. q. 1. art. 8. Coninch art. 6. Megal. n. 10* β *Alex. Alens. p. 4. q. 13. nu. 3. Laym. cap. 4. num. 6. Megal. loc. cit.*

8 Si quis dignitate aliqua præfulgens, numerum multitudinis pro singulari ponendo dicat, baptizans: *nos te baptizamus, siue pro, te,* dicat, *vos,* baptismus valet, est enim figura synecdoche, qua ex pluribus vnus intelligitur. α Idem dicendum est, si quis vna, eademque forma plures simul abluens dicat, *ego vos baptizo,* nam vt confessarius vna, eademque absolutione plures absoluere potest, dicendo, *ego vos absoluo,* ita quis plures simul vnica formæ pronunciatione baptizare valet; β immò si duo, vel plures vnum aliquem simul salutari aqua abluentes dicant, *nos te baptizamus, vel ego te baptizo &c.* & quilibet

in-

intentionem habeat baptizandi independenter ab intentione alterius, sic collatus ab illis baptismus valet, nam & plures Sacerdotio initiati vnam, eandemq; hostiam simul consecrant, & plures causæ vnum, eundemq; effectum producere possunt, vt Physiologi docent. γ Verum si vterque, alter dependenter ab intentione alterius baptizandi intentionem habeant, baptismum verè, ac validè non conferunt, siue dicant, *ego te baptizo, siue nos baptizamus*; neuter enim per se baptizat, sed cum alio, δ quod si plures vnum, eundemque simul prolata formula baptizent, vnus tamen baptismus est; Christus enim, qui vnus est baptizans interius, vnum tantum Sacramentum formaliter per plures ministros confert; Vnus tantum baptismi character imprimitur, vnica gratia confertur, vnum ergo tantummodo Sacramentum est formaliter, quamuis multiplex sit secundum materiam, sic plures actiones materialiter ad vnum effectum ordinatæ, seu directæ vnica actio moraliter, & formaliter censentur. ε Quando verò plures simul ab vno ministro baptizantur, plura baptismata simul conficiuntur, totidem scilicet, quot sunt, qui baptismo expiantur, quot numero characteres imprimuntur, ζ & quot subiectis gratia confertur α β D Thom. 3. p. q. 66. art. 5. Syluest. verb. Baptismi q. 11. Bonac. q. 2. p. 4 num. 21. Candid. d. 16. art. 4. ad 9. γ Nugn. 3. p. q. 67. art. 6 δ D. Thom 3. p. q. 66. art. 5. ε Nugn. loc. cit. Valentia tom. 4. d 4. q. 2. Filliuc. cap. 4. q. 4. num. 5. Bonac. ζ disp. 2. q. 2. p. 2. p. 4. num. 22.

9 Baptizantis error in explicatione personæ, vt maris pro fœmina, vel plebei pro nobili, aut Principe baptismi substantiam non vitiat; baptismi enim minister intentionem semper habet baptizandi personam, quam tunc baptismali aqua abluit, alioquin sacrilegium graue committeret, si intentionem haberet non baptizandi alium, quam eum, quem esse credit ad sacrum fontem allatum, cum sit alius, nec Sacramentum conficeret, *ita Syluest. verb. Bapt. 3. q. 15. D. Thom. in 4. d. 30. q. 1. Sot. art. 5. Valentia, Henriq. lib. 2. c. 8. Coninch. Megal. verb. Baptis. forma num. 5.*

10 Sacerdotes, vel Diaconi baptizantes Ecclesiæ suæ ritum ex præcepto seruare debent, ac formalia baptismi verba Latini quidem latinè, Græci græcè pronunciare debent. α Laici verò, & obstetrices vernacula lingua in baptizando vtentes non peccant. Obstetrices verò ea verba, quibus baptismus administratur vernaculo sermone scire debent, alioquin probabile fit earum ignorantiam grauiter culpabilem esse, sæpè enim accidit, vt periclitanti infantium saluti solæ obstetrices succurrere valeant, maximè cum fœtus nondum natus est, ea igitur scire charitatis saltem lege tenentur, quibus non minus saluti spirituali, quam corporali infantiũ consulere possint, hæc autem ad illam diriguntur. β α *Reginaldus tom. 2. lib. 27. cap 6. Sotus d. 1. q. 1. art. 8. Bonacina p. 4. num. 17. Nugnus, Diana p. 2. trat. 15. resol. 46.* β *D. Antoninus p. 3. cap. 15. § 4. Palud. in 4. sent. d. 5. q. 2. art. 1. Nau. cap. 22. n. 6. Reginal Henriq. Sà, Zambran. Turrecrem. Rodriquez, & alij plurimi.*

11 Si post ablutionem infantis formalia baptismi verba proferantur, vel post pronunciatam formulam baptismi, infans abluatur, Sacramentum verè perficitur; ad Sacramentum enim

enim ſiue Baptiſmi, ſiue confirmationis, ſiue ordinis, ſiue extremæ vnctionis, moralis concurſus materiæ, & formæ ſufficit, nam, vt ait Auguſtinus, accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum, *ita contra Richardum, Caietanum tom. 1. opuſc. tr. 26. Nau. c. 22. num. 7. Zambranum, Scotum in 4. d. 6. q. 2. art. 2. docent Henriq. lib. 1. de Sacram. cap. 9. num. 10. Laym. lib. 5. tr. 2. cap. 7. n. 5. Villalob. Fernand. de Heredia p. 6. d. 2.*

Quinam Baptiſmo expiandi ſunt. Cap. IV.

1 NEmo ſiue infans, ſiue adultus, ſiue vir, ſiue fæmina poſt Euangelicæ legis promulgationem æternam ſalutem conſequi poteſt, niſi baptiſmi Sacramento ſaltem in voto expiatus fuerit. Nam diuini oraculi teſtimonio, *α niſi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non poteſt introire in regnum Dei*, quo nihil immundum, nihil culpæ labe conquinatum ingredi valet, neque enim peccatum originarium, in quo omnes, excepta Dei Matre Maria Virgine, concepti ſumus, & filij iræ naſcimur, alia ratione, quam baptiſmi lauacro immortalis huius vitæ luce expiari poteſt: *noli credere* (inquit Auguſtinus) *β noli dicere, infantes antequam baptizentur, morte præuentos, peruenire poſſe ad originalem indulgentiam peccatorum, ſi vis eſſe catholicus; ſiquidem translatio à ſtatu peccati originalis ad gratiam poſt Euangelium promulgatum ſine lauacro regenerationis, aut eius voto fieri nō poteſt*, vt Tridentinum Concilium aſſerit, γ à quo decretum eſt vt, *ſi quis dixerit baptiſmum liberum eſſe, hoc eſt non neceſſarium ad ſalutem, anathema ſit*. δ Et Concilium Mileuitanum decreuit, *vt quicunque paruulos recentes ab vteris matrum baptizandos negat, anathema ſit. ε Baptiſma circumſioni ſucceſſit; cum ergo circumciſio tam adultis, quam paruulis ex præcepto Domini conferretur, ne baptiſmus, qui ſucceſſit loco ipſius, & generalior tamen exiſtit, cum tam viri, quam fæminæ baptizentur, minoris videatur effectus, tam adultis, quam paruulis eſt conferendus; ζ* neque id nouum inuentum eſt, ſed teſte Origene: *Eccleſia ab Apoſtolis traditionem accepit paruulis dandū eſſe baptiſmum*, η ideo hoc fide credendum eſt non modo adultos, ſed etiam paruulos baptiſmo expiandos eſſe, θ quandoquidem omnes in Adamo peccauerunt, ι omnes igitur ad ſalutem æternam, & gratiam peccati expiatricem conſequendam baptiſmo indigent, cuius author Chriſtus Apoſtolis dixit: *prædicate Euangelium omni creaturæ, qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſaluus erit, λ qui vult omnes homines ſaluos fieri, μ vult etiam omnes baptizari*, omnibus ergo neceſſarius eſt ad ſalutem baptiſmus neceſſitate medij, ac præcepti ſaltem in voto, ſi re ipſa haberi nequeat,

α Ioann. 3. β D. Auguſt. lib. 3. de anima, Concil. Trid. ſeſſ. 7. de Bapt. c. 5. γ & ſeſſ. 6. c. 4. δ ſeſſ. 7. c. 5. ε Concil. Mileuitanum can. 2. ζ cap. maiores de Baptiſmo, Concil. Africanum c. 77. Innoc. I. epiſt. 25. contra Pelagianos, η Orig. loc. cit. c. 6. D. Dionyſ. Areop. de Eccleſ. hier. c. vlt. D. Auguſt. lib. 10. in Geneſin c. 23. & lib. 4. de bapt. θ S. Marci c. vlt. ι 1. Timoth. 2. D. Thom. 3. p q. 68. & DD. omnes, μ S. Paul. ad Rom. 5.

Baptiſ-

Baptismus paruulorum.

1 Baptismus collatus infanti, vel puero rationis vsu carenti sine consensu parentum valet; ad eius enim valorem requiritur tantum, materia, forma, & intentio ministri; nam suscipientis intentionem, & fidem supplet tacitus Ecclesiæ cōsensus, & fides in ipso ministro Sacramēti; *α* etenim, vt pueri in maternis vteris manentes non per se ipsos, sed ex nutrimento matris sustentantur, ita pueri rationis vsum nondum assecuti quasi in vtero matris Ecclesiæ non per se ipsos, sed per consensum, & fidem Ecclesiæ salutem suscipiunt, *β* nam, vt ait Augustinus, offeruntur paruuli ad percipiendam spiritualem gratiam non tam ab eis, quorum gestātur manibus (quamuis & ab ipsis, si & ipsi boni fideles sunt) quam ab vniuersa societate sanctorum, & fidelium. Verum quamuis baptismus administratus infantibus infidelium inuitis parentibus firmus, ac ratus sit; *γ* non tamen licet pueros infantes sub cura, & potestate infidelium parentum, aut tutorum manentes ipsis inuitis baptizare; iustitia enim violatur auferendo illis ius, quod habent, aut religionis violandæ periculum imminet, si sub eorundem cura, & patria potestate maneant, vel si periculum sit, ne sub eorum curam, & potestatem redeant, & peruertantur, *δ* veruntamen si paruuli à cura, & potestate infidelium parentum, aut tutorum quacunque iusta ratione abducti, vel abstracti sunt, putà iure dominij, belli iusti, *ε* vel etiam furtiuè, violenter, & cum iniuria sublati ab infidelibus Africanis, vel Indis in longinquas, & remotas regiones Christianorum abducti fuerint, sine eorundem infidelium parentum, vel tutorum consensu, licitè baptizari possunt: tunc enim ita se habent, ac si omni parentum auxilio destituti sint, quorum curam his, ad quos peruenerunt, Deus demandauit. *ζ* Vbi autem non licet infidelium filios inuitis parentibus baptizare, vnius tantum vel patris, vel matris consensus sufficit, vt eorum filij baptizare licitè queant, nam si in odiosis partus sequitur ventrem, *η* quantò magis in fauorabilibus; sufficit ergo si mater consentiat, vel etiam pater ratione potestatis, quam habet in filios, *θ* propterea altero parente filium baptizare volente altero reluctante, præferenda est voluntas iusta iniustæ in fauorem innocentis prolis, & Christianæ fidei; *ι* Verum vt apostasiæ periculum, & sacrilegij auertatur, reluctanti parenti, vel auo proles eripienda, vel surripienda est, antequam baptismi Sacramentò initietur. *κ* Nec etiamsi parentes infideles consentiant, paruuli eorum baptismo expiandi sunt, si postea ijsdem restitui debeant. *λ* Porrò Iudæorum, aliorumque infidelium filij ante duodecimum annum, si ratione vtantur, ac doli capaces sint, & baptismum petant, possunt inuitis eorum parentibus baptizari; siquidem Martini V. Bulla duodecim annorum ętatem ad baptismum conferendum infidelium filijs requirit, quando aliàs doli, aut discretionis *γ* capaces non sunt *α ita contra Durandum in* 4. *d.* 4. *q.* 7. *Palud. d.* 4. *q.* 4. *S. Antonin.* 3. *p. tr.* 14. *c.* 13. *§.* 9. *Caiet.* 2. 2. *q.* 10. *art.* 12. *&* 3. *p. q.* 68. *art.* 10. *Vasq d.* 154. *c.* 6. *Conich. q* 68. *art.* 10. *Laym. c.* 4. *num.* 10. *Nugn. Candid. β D. August. epist.* 23. *& lib.* 2. *de peccat. meritis c.* 25. *tom.* 7. *γ Caiet.* 3. *p. q.* 68. *art.* 10. *Syluv. verb. Baptis.* 4. *q.* 7. *Azor.* 1. *p. lib.* 8. *c.* 25. *Candid. d.* 16.

d.16. art.5. d.4. ƀ *D.Thom. 3.p.q.68. art.10.* c *Candid.* ꝺ *ita contra Caietan. & Azor. docent Sot. in 4. d.5. q.1. art. 10. Durand. Viuald. Suar. d.25. ſect. 4. Coninch. q.68.* ꝭ *Henriq. Sot. Vaſq. d.155. c.3. Azor. tom.1. lib.8. cap.25. q.4. Caiet. loc. cit.* ꝩ *l. partum C. de rei vendic.* ɵ *ex Concil. Trid. c. 62. c. Iudæi 28. q.1. ex c. literis de conuerſ. infidel. Palud. Vaſq. Azor. Aegid. Sà, Laym. Nau. conſ. 4. de conuerſ. infid. edit. 2.* ɩ *Laym. num. 10. Lugus de fide,* ꝋ *Concil. Tolet. 4. cap. Iudæor. 28. q.1. iud. S. Thom. art. 12. ex diſt. 45. c. qui ſyncera,* λ *Megal. verb. Baptiſ. ſuſcip. num. 2. & alij plurimi.*

3 Chriſtianorum filij inuitis ipſorum parentibus baptizari poſſunt, Eccleſiaſticæ enim iuriſdictioni ſubſunt, & parentes tanquam apoſtatæ puniri poſſent. *a* Eadem aduerſus hæreticos militat ratio, quia ſcilicet Eccleſiæ poteſtati ſubiecti ad baptizandos filios ſuos compelli poſſunt, eorumq; filij inuitis parentibus catholico ritu baptiſmo initiari, atq; ab eorum cura abſtrahi; Idem de apoſtatarum filijs dicendum eſt; nam ſicut Hæretici, ita Apoſtatæ ad ſeruandam fidem, quam perfidè deſeruerunt, ab Eccleſia cenſuris, & pœnis cogi poſſunt, & filiorum cura, adminiſtratione, & poteſtate, qua indigni ſunt, priuari, vt paruuli ipſi à parentibus hæreſeos contagio infectis ſeparati, ac baptizati à matris Eccleſiæ vberibus catholicæ religionis lacte imbuantur, nam quo ſemel eſt imbuta recens, ƀ ſeruabit odorem teſta diu, *a Soto in 4. d.5. q.1. art.10.* ƀ *Laym. c.6. nu.11. ex Concil. IV. Toletan. c. 56. in c. de Iudæis diſt. 45. Candid. ex c. 2. §. vlt. de hæret. in 6.* vbi decretum eſt, vt parentes iure patriæ poteſtatis propter hæreſis crimen excidant.

4 Hæreticorum, & apoſtatarum filij à catholicis baptiſmo initiari poſſunt, quamuis poſt baptiſmum parentibus reſtituendi ſint, etſi cum periculo, ne ab ipſis hæreſeos venena hauriant; peruerſionis enim periculum non adeò propinquum eſt; contingere ſiquidem poteſt, vt ante rationis vſum moriantur, vel vt ignorantia inuincibili laborantes, pertinaces hæretici non ſint, etiamſi à ſuis falſa dogmata edoceantur, ac proindè baptiſmalis fidei donum retineant, & æternam ſalutem conſequantur, ſi commiſſa poſt baptiſmum peccata propter Deum concepto dolore perfecto deteſtentur; & quidem praxis hæc in Germania à viris doctis, ac pijs ſæpius vſurpata eſt. *a* Quin etiam probabile eſt infidelium filios ab ipſis ſpontè ad baptiſmum oblatos, vt à morbo, vel à Dæmonis vexatione liberentur, baptizari poſſe; ƀ fieri enim poteſt, vt ante rationis vſum obeant, & ſic ſalui fiant; tertia enim pars hominum, qui naſcuntur, ante ſeptennium ferè ex hac vita decedit, *a ita Layman. lib.5. tract.2. c.6. num.12. Diana p.3. tr.5. reſol.7. Granadus, Prapoſitus, Cardin. Lugo de fide d.21. ſect.2. & alij contra Suar. in 3.p. tom.3. d.23. ſect. 5. Heredia, Coninch. q.80. art.10. Fillius. Fern. Candid.* ƀ *Nauar. lib.3. conſ. l 5. de baptiſ. Azor cap. 25. q.6. Auerſa q.68. ſect.3. & alij plurimi.*

5 Infidelium mancipiorum, ſiue ſeruorum filij, vel ipſis parentibus inuitis ſacri fontis aqua expiari poſſunt, etiam antequam à parentibus ſegregentur; naturali enim iure infideles patres abutuntur, ideò tanquam indigni illo abſque iniuria priuantur; neq; verò ipſis ſolum ſalutis filiorum

curam gerere datum est, verum antequam rationis vsum assequantur, ab infidelibus parentibus separandi sunt, vt paternæ infidelitatis immemores rectè viuant, neuè fallaci parentum sectæ adhæreant, α tutiùs tamen est ab infidelibus mancipijs filios ante separare, venundare, vel donare, & mox eosdem inuitis etiam parentibus baptizare. β Quod facere domini non modo licitè possunt, sed etiam charitatis lege eosdem seruorum suorum filios baptizare debent. γ Quin etiam infidelium filios iure belli captos, ipsis parentibus inuitis, baptizare licitum est, quandoque etiam fas est eosdem parentibus relinquere, aut restituere, vel alijs infidelibus vendere, vel quia dominis nimis difficilè accidit paruulos captiuos alere, & educare, vel quia captiuorum redemptio iure gentium introducta interdum necessaria est ad pacem, ac fœdera conseruanda, & maiora bella præcauenda, δ quibus causis cessantibus infidelium captiuorum filij baptizari debent, & ad hoc domini, qui loco parentum sunt, charitatis lege tenentur, α *ita Vasq. in 3. p. tom. 3. d. 155. c. 4. nu. 50. L. Turrian. in 2. 2. tom. 1. d. 5. d. 2. Gregor. Coninch. Ruiz. contr. 19. Diana p. 2. tract. 15. resol. 45. Præpositus, Hurt ad. Durand. Vasq. Granado contra Capreolum, Marsilium*, β *Suar. in 3. p. tom. 3. d. 25. sect. 4. & 5. Sot. in 4. d. 5. Filliuc. tom. 2. c. 6 nu. 148. Nugnus, Cabrera, contra sent. D. Thomæ, Caietan. Capreoli, Palud. Victoris, Catherin. & aliorum*, γ *ita Vasq. Turrian. loc. cit. Diana ibid. contra Lorcam. vide Reginaldum tom. 2. lib. 27. c. vlt. Azor. p. 1. lib. 8. c. 25. Bonac. de Sacram d. 2 q. 2. p. 6. Sot. Molses. & alios*, δ *Vasq. d. 155. c. 7. Henriq. c. 25. num. 1. Coninch. q. 68. art. 10. d. 1. nu. 87. Laym. nu. 10. Bonac. ε Caiet. p. 3. q. 68. art. 10. Bonac. loc. cit. p. 6. n. 12. Candid. d. 16. art. 5. d. 7. & dub. 8.*

6 Liberos infidelium filios inuitis parentibus non captiuis baptizare non licet, vel enim paruuli à cura, & potestate parentum auferuntur, seu abripiuntur, vel non, sed parentibus ipsis baptizati relinquuntur, vel statim restituuntur. Primum fieri iustitia prohibet, nec iure naturali, ac potestate, quam habent patres in filios, inuiti absque iniuria spoliari possunt, & qui paruulos ab infidelibus liberis abstraheret, baptizandi eos, & educandi causa, cum iniuria, & damno parentum illorum saluti consuleret, & quasi sacrificium Deo de rapina offerret, quod illicitum esse nemo non videt, cum iuri naturæ repugnet, quod à iure diuino non destruitur, sed perficitur. α Secundum verò sine catholicæ religionis iniuria, & ignominia fieri non potest, cum infantes Deo consecrati per baptismum fidei Sacramentum manifesto apostasiæ periculo exponantur, si infidelibus parentibus reliquantur, vel restituantur; β quamobrem in Toletano Concilio decretum est, vt Iudæorum filij, & filiæ à consortio parentum separentur, ne eorundem erroribus inuoluantur, γ non licet igitur infidelium etiam subditorum liberos baptizare non consentientibus, vel repugnantibus eorundem parentibus, nisi genitores, vel ipsorum filij mancipia Christianorum sint, vel nisi infidelium paruuli in euidenti mortis instantis periculo, vel articulo sint, tunc enim extra parentum potestatem esse censentur; nam quod parum distat, nihil distare videtur, δ Vel nisi perpetuo amentes, nam

& tunc

& tunc inuitis parentibus baptizari poſſunt, alioquin omni ſpirituali remedio deſtituti eſſent, quod dicendum non eſt, cum Deus volens omnes homines ſaluos fieri, ſufficientia etiam omnibus remedia, ac media ſuppeditet ad ſalutẽ conſequendam; ε amentes igitur non ſecus, ac infantes moribundi baptizari debent etiam inuitis parentibus, α, β *ita contra Scotum, Gabrielem, Lorcam, Eſtium, docet D. Thomas 2. 2. q. 10. art. 12. & p. 3. q. 68. art. 10. Sotus in 4. diſt. 5. q. 1. art. 10. Valentia tom. 4. diſp. 4. q. 3. Durand. in 4. q. 6. Richard. in 4. diſt. 6. art. 3. q. 3. Laym. cap. 6. num. 10. Naldus, Lugo, Candid. art. 5. d. 5. & alij communiter, Hurtad. Granad. Prapoſitus, Amicus, Diana p. 8. tract. 1. reſol. 1.* γ *cap. Iudaeorum 28. q. 1.* δ *ita D. Antoninus, Sotus, Aragon, Acoſta, quos ſequitur I. Granadus de ſacr. in 3. p. contr. 4. tr. 4. d. 5. ſect. 4. num. 19. Suar. d. 25. ſect. 3. Valentia tom. 4. d. 4. q. 3. p. 3. Henriq. c. 25. nu. 2. Coninch. q. 68. art. 10. d. 1. num. 76. Hurtad. d. 3. dub. 3. Zambran. c. 1. d. 11. Diana p. 5. tract. 3. reſol. 10. Azor. tom. 1. lib. 8. c. 25. q. 10. Nugn.* ε, γ, δ *Laym. ibid. Nald. verb. Baptiſm. num. 4. Candid. d. 9. & alij plurimi.*

7 Poteſt Summus Pontifex praecipere, vt infantes filij haereticorum, & apoſtatarum his inuitis baptiſmo donentur. Eccleſia enim parentes eorum ad fidem, quam deſeruerunt, ruſſus profitendam, ac ſeruandam compellere poteſt, ergo &, vt filios baptizandos offerant, compellere valet; in ſubditos enim baptizatos licet tranſfugas, ac defectores poteſtatem, quam à Deo habet, merito exercet, *Hurtad. de bapt. diſt. 4. Prapoſitus in 3. p. q. 68. Diana p. 8. tract. 1. reſol. 1. P. Auerſa q. 68. Heredia, Lugo de fide d. 21. ſect. 2. & alij.*

8 Si pater, vel mater infantis eſt fidelis, eiuſdem conditionem ſequitur infans. Et baptizari debet, vel inuito altero parente infideli; potiori enim iure gaudet fidelis etiam mater ad procurandam filij ſalutem, ſic in Toletano Concilio III. ſancitum fuit, vt nati ex patre Iudaeo, & matre Chriſtiana baptizarentur; prudenter tamen agendum eſt, nec praecipitandum eſt in conferendo Sacramento, ſi ſpes ſit fore, vt parens infidelis ad Chriſtum conuertatur, vel vt conſentiat, vt proles baptizetur, vel ſi timeatur, ne ab infideli parente filius abſtrahi nequeat ſine maxima difficultate, & Chriſtiani nominis iactura, ita ſi proles ſit ſub cura duorum tutorum, quorum alter Chriſtianus conſentiat, inuito altero infideli baptizari debet. Idem faciendum eſt, ſi ex parentibus infidelibus alter conſentiat, vt filius baptizetur; vnius enim conſenſus ius tribuit Eccleſiae; immò Gregorius XIII. decreuit, vt infans patre orbatus conſentiente auo paterno baptizaretur inuita matre, *ex cap. 2. de conuerſione infidelium, & ex can. Iudaeo 28. q. 1. Valentia, Granadus, Io. Prapoſitus, Diana loc. cit. Concil. Tol. III. cap. 14.*

9 Adulti ex praecepto diuino debent, cum primum commodè poſſunt, ad ſalutare lauacrum baptiſmatis accedere, ideò Eccleſia non poteſt determinare tempus, quo adulti ante finem vitae baptiſmum ſuſcipere debeant, δ potuit tamen olim determinare tempus, quo miniſtri Eccleſiae deberent hoc Sacramentum miniſtrare, vt in peruigilio Paſcatis, & Pentecoſtes, extra quod tẽpus vetuit quemquam baptizari cum Litanijs, alijſque,

solemnitatibus Sanctorum; ᵮ licebat tamen instante necessitate, ac periculo baptizare, ᵬ *ita Vasq. Suar. Ochagauia, Diana p. 8 tr. 1. resol. 2. & alij communiter contra Caietanum, Scotum, Ledesmam, ᵮ ex can. non ratione d. 4. & can. duo tempora, Leo I. epist. 4.*

10 Si infidelium parentum filius rationis compos baptismo expiari postulet, baptizari debet, etiamsi eius parentes non cōsentiant, vel resistant. Verum si dubitetur, an rationis vsu polleat puer, qui baptismum petit, baptizandus est, maximè si septennis sit α ius enim patriæ potestatis, & ætatis in fauorem Christianæ fidei cedit, nam & si parentum alter Christianam, ac catholicam fidem profiteatur; alter verò infidelis sit, tunc proles, siue triennio maior, siue minor sit apud fidelem parentem educanda est, β etiamsi lege ciuili statutum sit, vt filius triennio minor apud matrem, maior triennio apud patrem educetur γ, α *Sot. in 4. dist. 5. q. 1. art. 10. Sanchez lib. 7. de matrim. d. 73. num. 16. Candid. d. 16. art. 5. dub. 13. contra Suar. tom. 3. in 3. p. d. 25. sect. 3.* β *Glossa in c. final. de conuers. infid.* γ *l. neque, C. de patria potest.*

11 Infantes quamprimum, vbi commodè ad templum deferri possunt secundum probatam loci consuetudinem, & saltem intra octauum, aut nonum diem baptizandi sunt, nam & circumcisio, quæ fuit baptismi typus, octauo die ab ortu fiebat, vt Deus præcepit his verbis; *infans octo dierum circuncidetur in vobis*. Gen. 17. Et Christus octauo die circumcisus est; propterea per tres, aut quatuor dies baptismum differre peccatum non est, nisi periculum mortis adsit, α itaq; in Concilio Mediolanensi primo sub S. Carolo Borromæo statutum fuit, vt infantes ante nonum die à natiuitate baptismi Sacramento expientur β vltra hoc tempus baptismum absque causa differre peccatum est, & quidem mortale, si vltra duodecimum diem ab ortu differatur γ α *Sot. in 4. sent. dist. 5 q. 1. art. 3. Diana p. 5. tr. 4. resol 8. Naldus verb. bapt. num. 2.* β *Concil. Mediol. 1. p. 2. fol. 24. Suar. in 3. p. tom. 3. d. 25. sect. 2.* γ *Henriq. lib. 2. c. 4. nu. 3. Megal. verb. bapt. suscip. nu. 3.* Verum imminente mortis periculo infantes modo nati, & qui nondum perfectè nati sunt, vel pedem, aut manum, vel digitum extra matris parturientis vterum emiserunt à quacunque persona baptizari possunt; necessitas enim nulli legi subiecta expectare non sinit α quamquam si in manu, pede, vel digitis baptizatus sit infans, iterum postea, vbi ex vtero saltem capite egressus sit, baptizandus est hac conditione, *si non es baptizatus, ego te baptizo*, β apparentes verò in capite infantes absque vlla hæsitatione baptizari possunt, neq; necesse est illos iterum sub conditione salutari fonte abluere, γ sed omissæ cæremoniæ tantum postmodum in Ecclesia vbi primum sine periculo hoc fieri potent, supplendæ sunt; hac tamen intentione, vt tartareus hostis, qui mortales in hac vita infestare nunquā̄ finit, perfectius repellatur, ac cœlestis gratia vberius communicetur, δ id autem præcipuè obseruandum est, postquam pestilentia, aut morbus, aut periculum mortis cessauit, quando cæremoniç in priuato baptismo omissæ fuerunt, à Sacerdotibus in templo commodè suppleri possunt, ε quanquam si quis easdem absq; contemptu, & absque scandalo non suppleret, sed

omni-

omninò omitteret, venialem culpam tantum committeret, ε vt videtur, α, β, γ, *ita Card. Palaeotus in libello Curatorum c. 38. Naldus verb. bapt. nu. 3. P. Blancus verb. baptis. casu 1. dub. 2. ex D. Thom. Praepos. Granad. Megal. loc. cit. n. 3. Henriq. B. Pontius lib. 4. c. 25. Ochagau. Dian. Sot. Vasq.* ε *ex c. 1. de sacram. non iter. Richard. in 4. d. 6. art. 6. q. 1. Viuald. de baptis. c. vlt. Victoria nu. 36. Diana p. 5. tract. 3. resol. 6. Layman c. 8. num 9. contra Comitolum* ε *Possevin. de offic. Curat. cap. 6. nu. 23. Diana loc. cit.*

12 Puer, qui dum ad sacrum fontem defertur, moritur antequam baptismum recipiat secundum ordinariam legem salutem aeternam consequi, ac regnum Dei intrare non potest: quandoquidem illud certissimum est: *nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei*, α propterea vbi periculum in mora est, ne puer absque baptismo decedat, arrepta statim aqua baptizandus est, & à quouis, vbilibet, etiãsi forma baptismi dubia à nesciente certam formam adhibeatur, baptizari potest, β quamquam certam formam adhibendo iterum sub conditione, si baptizatus non sit, baptizandus est: quod si periclitante pueri moribundi salute aqua non reperiatur praeterquã in profundo puteo, aut in profundo alio lacu, aut flumine in medio vallium, vnde hauriri defectu vasis, vel funis nequeat, puer ex alto non est deijciendus in puteum illum, vel flumen proferendo baptismi formam simul, ac puer aquam attigerit; non enim facienda sunt mala, vt inde eueniant bona γ fortè moreretur puer antequam ad aquam perueniret ex violento motu, neque illum occidere licet proijciendo, vt baptizetur, hoc enim homicidium esset. Verum in tali necessitatis euentu licet puerum baptizandum in cribro, vel sporta, vel cista, vel alio vase tuto per funem, vel perticam, vel contum, vel per aliud huiusmodi in puteum, vel flumen cautè demittere, donec tantisper immergi, & statim educi possit, dum formalia baptismi verba immersionis tempore proferantur, sed longè melius, ac tutius est sudariolum, aliumuè pannum, aut spongiam per funiculum in flumen demittere, & indè extrahere, & aqua illius pueri capiti aspersa, vel admota itaut illum tangat, baptismum ministrare, δ, α, γ, ε, *ita Paul. Blancus de baptis. casu 1. dub. 3. Gabriel. d. 4. q. 2. Panormit. de baptis. Scotus*, β *Ochagauia de sacr. q. 5. nu. 17. Diana p. 5. tr. 3. resol. 4.*

13 Si puer adeò tener, ac delicatus sit, vt probabiliter timeatur, ne vel baptismus ei mortem acceleraturus sit, etiamsi omnis diligentia, & cautio adhibeatur in eo abluendo, ne detrimentum vitę pueri us indèpatiatur; nihilominus licet eum baptismo expiare, si alioquin credatur eundem sine baptismo moriturum. Licitum enim est propter aeternam salutem ipsius, qua nullum maius bonum est, aliquod detrimentum temporalis vitae eidem ex actione optima nempè ex baptismo cautè, ac circumspectè ei administrato imminens permittere, α quemadmodum licet Parocho cum proprię vitę detrimento hominis confessionem excipere, qui nisi audiatur, & absoluatur, mortifero scelere obstrictus sit moriturus morte secunda, β sic aeternae saluti infantis consulendum est eum baptizando; etiamsi absq; periculo irregularitatis contrahendae

hendæ mors illius indirectè acceleretur; maximum enim salutis æternæ bonum temporariæ, ac caducæ vitæ præferendum est. Verum cum nullum periculum in mora est, baptismum differre oportet, secus si necessitas vrget mortis, tunc enim baptizandus est puer, etiamsi ex baptismo magna mortis acceleratio sequatur *a* *Palud. in 4. d. 3. q. 3. nu. 9. Zambran. c. 1. d. 12. Granadus, Moscosus, Cabrera, Diana resol. 9. contra Scotum, dist 5. q. 3. Gabriel. d. 4. q. 2. art. 3. d. 4. Sotum, Ledesmam.*

Quando Baptismus paruulorum sub conditione administrandus. Cap. V.

1 QVotiescunq; probabiliter dubitatur, an quispiam baptismo initiatus sit, sub conditione baptizandus est, ne æternæ salutis amittendæ periculo exponatur, *a* propterea cum tenellus, & paucorum dierum infans ad templi, vel Xenodochij valuas expositus inuenitur, nisi chirographum, vel schedulam, aliudue signum baptismi indicium habeat sub conditione baptizandus est; sæpè enim mulierculæ de spirituali infantium salute, quos furtiuè conceptos clam pepererunt, nihil sollicitæ curam vnam adhibebunt, vt cælatum partum, prolemque à se abdicent, & amoueant; quinimò etsi schedulam baptismi indicem collo appensam habeat sub conditione tamen baptizari possunt, vt in Cameracensi, & Eboracensi Concilio decretum fuit. *b* Si verò inter infideles, vel Anabaptistas infans cum schedula baptismi teste reperiatur, attamen sub conditione salutari regenerationis lauacro abluendus est, ne æternæ salutis amittendæ periculum subeat: probabile enim est schedulam illam appositam esse, ne puer baptizetur, vel vt à Christianis baptizatus credatur, & alatur, *γ* idem etiam faciendum est, si infans absque schedula baptismi expositus ex colore, vultuque ante mensem natus videatur, *δ* vel si puer in nemore, vel sylua inuentus sit, & dubitetur, an ex fidelibus parentibus, an verò ex infidelibus ortus sit *ε* sub conditione baptizandus est: cæterum mortalis culpæ reus non est Sacerdos, qui puerum non baptizatum sub conditione baptizat: veniali tamen culpa se inquinat. *ζ* si verò baptizatum scienter rebaptizet, grauiter peccat, & irregularis fit, *η* & qui rebaptizanti ministrat, *a. c. de quibus de bapt. D. Thom. 3. p. q. 66. art. 9. ad 4. Scotus in 4. dist. 6. q. 2. Gabriel. q. 2. art. 3. Palud. q. 4. art. 1. Comitolus lib. 1. q. 1. Vasq. in 3. p. tom. 2. d. 146. c. 3. Bizozer. Zambr. Estius, Praeposit. Ochagan. Petrus a S. Ioseph, Diana addit. 1. β Baron. Annal. tom. 12. Praeposit. in 3. p. q. 66. art. 9. dist. 2. Layman. Comitol. Tanner. 3. p. d. 4. q. 2. d. 4. Comnob. Diana contra Hurtad. Ochagan. Henriq. γ Vasq. loc. cit. c. 4. num. 26. δ Villalob. tom. 1. tract. 5. d. 7. nu. 4. Diana loc. cit. contra Syluest. Sot. in 4. dist. 3. q. 1. Filliuc. tom. 1. tr. 2. c. 6. Ochagan & a. 105. ε Ochagan. q. 11. num. 8. de bapt. ζ Lud. a S. Ioan. q. 1. art. 8. d. 1. c. 2. Villalob. η ex c. ex litterarum 2. de apost. t. art. de irreg. d. 2. dif. 1.*

2 Puer inter Christianos natus, & ab infidelibus captus, & educatus, si postquam ætate adoleuit ad Christianos

nos reuertatur, & Christianam fidem profiteri volens dubitet, an baptismi Sacramento initiatus fuerit, sacri fontis aqua sub conditione expiandus est, α si quidem non constat eum post susceptum baptismum ab infidelibus captum fuisse, neque Ethnicis asserentibus illum baptizatum esse fides habenda est, nec quisquam fidelis eum baptizatum esse testificatur, vnius enim hominis fide digni testimonium sufficit modo non sit infidelis, Iudæus, vel Anabaptista, vt quis baptizatus esse credatur, β ex decreto igitur Alexandri III. Pontificis, qui re diligenter perspecta adhuc dubitat, an baptismo expiatus fuerit, sub conditione est hoc Sacramento fidei expiandus, *α Diana in addit. 2. resol. 10. ex P. Ochagauia q. 11. nu. 8. Vasq. Ioan. de la Cruz, Nugn. Coninch. Palud. Zambr. Villalob. Suar. β Glossa in c. cum itaque de consecr. dist. 34. num. 8. Io. Sancius d. 34. num. 8.*

3 Paruuli infantes dum baptismo initiantur, etiamsi ob defectum vsus rationis actualem fidem habere non possint, itaut ipsimet actum fidei credendo eliciant: habitualem tamen fidem, quæ vna cum spe, & charitate infunditur diuinitus in ipsomet baptismo, & actu iustificationis vna cum peccatorum remissione per Iesum Christum, cui inseruntur, accipiunt α *& quoniam accedentem ad Deum oportet credere*, β idest actualem fidem habere, hanc etiam suo modo dum baptizantur paruuli habent; γ ipsa enim actio recipiendi baptismum est fidei professio, γ ipsumq; baptizari est credere, & ipsius fidei Sacramentum fideles eos facit. Nam sicut credere respondetur, qui baptizatur infans, ita etiam fidelis vocatur, non rem ipsam mente annuendo, sed ipsius rei Sacramentum percipiendo, ϑ quo etiam in fide parentum, si fideles sint, sin minus in fide Ecclesiæ, quæ tanquam præuia dispositio ad baptismum sufficit, ε paruulos ad sacrum fontem initiari certum est, ideò à Tridentini Concilij Patribus decretum est, ζ vt si quis dixerit paruulos eo, quod actum credendi non habent, suscepto baptismo inter fideles computandos non esse, ac propterea cum ad annos discretionis peruenerint, esse rebaptizandos, aut præstate omitti eorum baptisma, quam eos non actu proprio credentes baptizari in sola fide Ecclesiæ, anathema sit, ζ & si quis dixerit huiusmodi paruulos baptizatos, cum adoleuerint, interrogandos esse, an ratum habere velint, quod patrini eorum nomine, dum baptizarentur polliciti sunt, & vbi se nolle responderint, suo esse arbitrio relinquendos, nec alia interim pœna ad Christianam vitam cogendos, nisi vt ab Eucharistiæ, aliorumq; Sacramentorum participatione arceantur, donec resipiscant, anathema sit, η quamuis autem infantes in fide Ecclesiæ, aut parentum baptizentur, non tamen fideles sunt, vel iustificantur ex aliena fide, sed ex propria habituali fide, quæ vna cum spe, & charitate à Deo infunditur. θ *α D. August. epist. 57. Bellarm. lib. 1. c. 11. D. Thom. 3. p. q. 69. art. 6. Scotus, Durandus, Gabriel, & alii omnes, Conc. Trid. sess. 6. c. 7. β S. Paul. ad Hebr. 11. γ D. August. lib. 1. de peccat. merit. c. 27. δ c. nihil est aliud de consecr. d. 4. ε D. August. lib. 3. de lib. arbitr. c. 23. ζ η Trid. sess. 7. c. 13. & 14. θ Megal. verb. bapt. suscip. n. 9. vide Bellar. de bapt. lib. 1. c. 11. Iustin. q. 56. Dionys. Ambr. in c. 11. ad Hebr.*

4 Si dubitetur, an quispiam baptismi Sacramento initiatus sit, vel an baptismus alicui collatus, vt infanti secundina pelle incluso datus valeat, necne, ei postmodum vita functo Ecclesiastica sepultura minimè deneganda est, *ita Homobon. vol. 2. p. 7. resol. 67. Bonac. de contr. d 3. q. 21. p. 1. Diana p. 4. tr. 3. resol. 69.*

5 Baptismi capaces sunt amentes, & furiosi adultæ ætatis, qui rationis vsum nunquam habuerunt æquè, ac infantes; par enim ratio vtrobique militat; qui verò ratione aliquando vsi sunt, deindè amentia capti, vel furore correpti fuerũt, baptismo nequaquam expiandi sunt, nisi quando mentis compotes erant, apparuerit in eis voluntas, aut cupiditas suscipiendi baptismi, siue illum petierint, vel dum lucida rationis interualla haberent, hoc Sacramentum fidei popofcerint, tunc enim secundum mentem, quam mentis compotes habuerunt, iudicandi sunt: non solum enim pœnitentia adultis, qui læthali aliqua culpa se se contaminarunt, sed etiam actualis fides necessaria est tanquam præparatio debita ad baptismum, hanc autem per volũtatem suscipiendi baptismum ante amentiam, vel furorem ostendisse oportet; immò ne tunc quidem baptizandi sunt, nisi necessitas vrgeat, vel nisi amentia perpetuo duratura credatur, sed expectandum est tempus, quo cum maiori fructu, ac reuerentia Sacramentum illi percipere valeant; idem de dormientibus, qui ante somnum baptismum petierunt, dicendum est, quod de amentibus, ac furiosis, qui ante furorem, vel amentiam suscipiendi baptismi voluntatem ostenderunt: habitualem enim intentionem habere censentur, ac proindè baptismum in eo statu recipere valent, ac verè recipiunt, si baptizentur; secus verò, si ante furorem, vel amentiam, vel somnum baptismum non petierunt, vel nullam eius suscipiendi cupiditatem, aut voluntatem significarũt, tunc siquidem nec baptismum, neque eius characterem recipiunt. a Verum si dubitetur, an quispiam ante amentiam, vel furorem baptismum petierit, baptizandus est sub conditione, si petijt baptismum, modo non constet eum in peccato mortali permansisse: melius enim est eum cum dubio baptismo decedere è vita, quam sine illo, β quod si ille qui ante furorem, vel amentiam baptismum postulauit, deindè furens, & amens reluctetur, nec baptizari se patiatur, ligari potest, vt commodius baptizetur, γ quemadmodum etiam furiosus fune vinciri potest, si resistat, vt sacro oleo vngatur: δ licet etiam baptismum ei administrare, qui illum antequam in phrenesim incideret, petijt, vel se eius desiderio teneri ostendit, modo non constet eum in virtuali complacentia peccati mortalis in phrenesim incidisse, ε ipsum enim desiderium baptismi Ecclesiæ manifestum, tum reputabitur sufficiens attritionis, seu detestationis imperfectæ peccatorum signum

a D. Thom. q. 68 art. 12. ex c. maiores §. verum, & §. sed adhuc quaritur, Doct. commun, teste Megal. loc. cit. n. 10. β Sot. in 4. dist. 5. q. 1. art. 2. Nugnus q. 68. art. 4. Chamer. c. 5. d. 5. Victoria, Gabriel, Henriq. cum alijs Bonac. q. 2. p. 6. nu. 20. γ Syluest. verb. Bapt. 4 num. 3. γ, δ Io. Sancius d. 44. num. 42. & d. 58. num. 4. ε Suar. tom. 3. in 3. p. d. 24. sect. 2. concl. 2. Sot. loc. cit. art. 12. Angl. Syluest. Armil. Scot. Gabriel, & alijplurimi.

6 Si quis ante amentiam, vel phreneſim baptiſmum adultus poſtulauit, nec voluntatem mutauit, nec ſe eam mutaſſe oſtendit, verum poſtea concubinariam vitam publicè, ſeu notoriè egit, nec poſtulans amplius baptiſmum concubinus in amentiam, aut phreneſim incidit, minimè baptizandus eſt: notorijs enim peccatoribus Sacramenta adminiſtranda non ſunt, niſi ſaltem coram vno teſte pœnitentiæ ſigna oſtenderint; α veruntamen ſi peccatum eius, qui baptiſmum poſtulauit etiam coram vno teſte ante amentiam, occultum ſit, & teſtis ille Parochum vocet ad baptizandum adultum, teſtimonium de poſtulato baptiſmo ferens, quamuis Parochus eius concubinatum nouerit, baptiſmum ei denegare non poteſt; peccatori enim occulto Sacramenta publicè poſtulanti deneganda non ſunt, vt eius infamia euitetur; β ſecus verò, ſi occultus peccator Sacramenta occultè petat, vt ſi ſoli Parocho conſtet adultum aliquem baptiſmum ante amentiam petijſſe; eundemq; in concubinatu vſque ad amentiam perſeueraſſe, eum baptizare minimè poteſt; γ ſi verò, qui baptiſmum petijt, antequam demens fieret, Parocho dixiſſet ſe velle à concubinatu ceſſare, ſeq; idcircò concubinam ſtatim non eijcere, quia præmeditari cupit, quomodo expeditius, ac ſuauius, & ſine iactura famæ eandem eijcere valeat, ſi poſt hæc dicta in amentiam incidit, baptizandus eſt: non enim in peccato perſeuerare, ſed opportunum tempus ad expellendam concubinam expectare cenſendus eſt, δ quoties autem peccatum petentis Sacramentum aliqua tergiuerſatione celari poteſt, celandum eſt, & Sacramentum eidem miniſtrandum. ε Cæterùm infidelis adultus, qui antequam in amentiam incideret, nihil de ſuſcipiendo baptiſmo cogitauit, baptizandus non eſt: cenſetur enim in infidelitate permanere velle, ζ ſi autem contingat adulto, qui baptiſmum petijt, ſine illo occumbere, Eccleſiaſtica ſepultura donari non poteſt, cum per Sacramenti ianuam in Eccleſiam nondum admiſſus ſit, neque verò cathecumeno Eccleſiaſtica ſepultura, nec diuinum officium impendi poteſt; quanquam piè credi poteſt hunc ſaluum factum eſſe, immò hoc certum eſt, ſi ex contritione cordis baptiſmum petijt; η facienti enim, quantum ex ſe quis poteſt, diuina miſericordia non deeſt, α *Raguccius de bapt. q. 38. Cabrera de ſacram. q 68. art. 12. Io. Sancius d. 44. nu. 44. & d. 38. nu. 4. & DD. commun.* β, γ *Sanc. ibid. & d. 8. nu. 10. & 11.* δ, ε *idem nu. 47. & d. 38. nu. 7.* ζ *Cabrera q. 68. art. 12.* η *Concil. Brachar. 1. can. 35. Io. Sanchez nu. 48.*

7 Infidelis adultæ ætatis, ſi in mortis articulo baptiſmum petijt, ſed dum baptiſmi miniſter accedit, deſiderium ſuum ſignis indicare nequit, omninò baptizandus eſt, α etiamſi vnicus tantum teſtis, vel ethnicus, ſeu infidelis baptiſmum ab eo petitum fuiſſe aſſerat, β par enim obligatio eſt abſoluendi pœnitentem in articulo mortis, quem vnus teſtis pœnitentię ſigna dediſſe aſſerit, ac baptizandi moribundum, quem baptiſmum petijſſe vnus teſtis referat, cum vtrinque proximi ſalus æquè periclitetur, quem ſicut ſe ipſum quiſque diligere debet: prima enim poſt naufragium tabula baptiſmus, ſecunda verò tabula teſte Diuo Hieronymo pœnitentia eſt; quinimò maior ratio exigit, vt moribundo bap-

tiſmus

tiſmus ab eo ante petitus conferatur; quam vt pœnitentiæ Sacramentum moribundo, à quo edita fuiſſe pœnitentiæ ſigna teſtis vnus refert, miniſtretur; ad hoc enim Sacramentum, cuius materia ſunt actus pœnitentis, maior diſpoſitio, quam ad illud requiritur, & æquius dubitari poteſt, an hoc fieri poſſit, quam illud, α *D. Auguſt. tom. 6. lib. 1. de adult. coniug. & cap. maiores de bapt. Concil. Arauſicanum cap. 11. & Concil. Carthag. 3. c. 34. cap. agrot. de conſecr. diſt. 4. D. Thom. opuſc. 65. Zambran. de bapt. c. 4. A. Raguc. q. 43.* β *Zambran. c. 1. Io. Sancius d. 44. nu. 39. & d. 34. nu. 8. Diana p. 5. tract. 3. reſol. 2. Regin. tom. 1. lib. 8. c. 3.* γ *ex c. de quib. de bapt.* δ *Henriq. lib. 2. cap. 24.*

Diſpoſitio ad ſuſcipiendum Baptiſmum neceſſaria. Cap. VI.

1 IN adultis, qui baptiſmo initiandi ſunt, requiritur intẽtio actualis, aut virtualis illam ſuſcipiendi, & peccatorum deteſtatio ſaltem imperfecta, quę attritio appellatur α actualis intentio eſt, qua aliquis Sacramentum ſuſcipere vult; virtualis verò eſt, quæ virtute intentionis actualis, quæ iam præceſſit, virtualiter, vt aiunt, perſeuerat, nec per contrariam intẽtionem, nec per longam temporis intercapedinem interrupta eſt: habitualis verò intentio eſt, quam ex frequentatis actibus genitam quis habet, vt ſi quis ſępè, ac ſæpius baptiſmum ſuſcipere voluiſſet, eumq; poſtulaſſet; neque hanc voluntatem per contrariũ actum depoſuiſſet, & quidem habitualis intentio non interrupta ad ſuſcipiendum baptiſmum in dormiente, vel ebrio, qui illum antequam dormiret, vel inebriaretur, poſtulauit, ſufficiens eſt, β collatuſq; eidem dormienti, vel ebrio baptiſmus valet; ſecus verò ſi illam contrariã voluntatem à ſe abdicaſſet, & diſſentiens baptizaretur: tunc enim Sacramentum verè non ſuſciperet, γ quandoquidem ſuſcipiendi illud non haberet intentionem; in pueris rationis vſu carentibus intentionem, ac diſpoſitionem Chriſtus, & Eccleſia, in cuius fide Baptizantur infantes, ſupplet: ſicut enim Adami voluntas ad contrahendum originale peccatum, & ad poſteritatem eius hæreditaria labe inficiendam ſatisfuit, ita ſecundi Adami, ideſt Chriſti voluntas, accedenſque Eccleſiæ fides ad delendam originalem culpam baptiſmo ſufficiunt; in infantibus ſiquidem, & paruulis fidem, aliamuè bonam, & actualem diſpoſitionem requirere, aliud non eſt, quam ipſis ſenſibus, & euidentiæ veritatis reſiſtere velle, vt ſcripſit Auguſtinus. δ Qui in adultis baptizandis intentionem actualem, vel virtualem ſaltem, ſeu habitualem recipiendi baptiſmum requiri, verbis illud oſtendit; *qui creauit te, ſine te, non iuſtificabit te, ſine te,* ε ideſt non ſaluabit te, niſi conſentias: æquitas etiam non patitur, vt quis tot tantiſq; obligationibus, quot, quantiſq; baptizatus homo tenetur, inuitus, vel non conſentiens obſtringatur, ζ ſufficit autem ad baptiſmum validè ſuſcipiendum qualiscunque conſenſus ſuſcipientis ſiue præſens, ſiue prætermus non reuocatus, volontarius, etiamſi cum inuoluntario miſtus ſit, videlicet

cet vi, aut metu quocunque extortus: nam adhuc voluntarius est; & quidem expedit baptismum tali consensu susceptum validum, ratumq; esse, ne Dei nomen conuicijs, seu blasphemijs afficiatur, ne ve suscepta fides vilis, ac contemptibilis habeatur, a ita Christus instituit, idque Ecclesiæ traditio, & praxis ostendit: neque verò fides, nec bona alia dispositio ad valorem baptismi necessaria est, sed sufficit libera suscipientis voluntas, saltem sub aliqua ratione confusa faciendi, vel suscipiendi id, quod Christiani faciunt, vel suscipiunt, quicquid illud sit; baptismus enim non pendet à fide, aut iustitia illius, cui ministratur, vel à quo suscipitur, sed à virtute Dei, per quam efficitur, ß verbisque Euangelicis consecratur, & tunc Sacramenti huius collatio characterem imprimit, quando contrariæ voluntatis obicem obsistentem sibi non inuenit, vt in volente baptismum quocunque modo accidit, ı etiamsi ob malum finem, vt ob flagitium perpetrandum, vel ob captandum Principis fauorem, vel ob temporale lucrum baptismi Sacramentum petatur; ita conuenienter instituit Sacramenta Christus, vt eorum vsus vniuersalis, & exploratus esset, & quatenus moraliter sciri potest, sciretur, vtrum homo Sacramentum suscepisset, nec ne, nam neque ministrantis, neque suscipientis malitia, Sacramenti valorem impedit: dummodò vtriusq; voluntas concurrat, huius ad suscipiendum, illius ad ministrãdum Sacramentum, quod vbi materia, forma, & intentio adest, verbumque accedit ad elementum, diuina virtute perficitur, κ idem de omnibus Sacramentis, excepto pœnitentiæ Sacramento dicendum est, λ propterea ille baptismũ, & characterem suscipit, qui fictè ad illũ suscipiendum accedit, aut per vim, vel metum coactus cõsentit, & sic baptizatus Ecclesiasticæ iurisdictioni, & potestati subest, à qua ad seruandam Christianam fidem absolutè cõpelli potest, μ *& tunc valere incipit ad salutem baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, quæ corde in malitia, vel sacrilegio perseuerante peccatorum abolitionem non sinebat fieri,* ν secus verò dicendum est de eo, qui vi, aut metu coactus sine intentione recipiendi baptismum baptizatus est: nemo enim Sacramentum recipit, nisi consentiat, ita Deus suauiter omnia disponens instituit, vt non nisi consentientes Sacramentis initiarentur, ξ neque valet baptismus ei administratus, qui nec consentiens, nec dissentiens erat; sed dubius hærebat, an illum recipere vellet, nec ne: nam necessariam intentionem suscipiendi baptismi verè, & deliberatè non habuit, ο nec baptismo expiatus est, nec eius charactere insignitus, qui nunquam baptizari voluit, vel si quando voluit, hanc voluntatem postea deposuit, π si verò dubitet, an intentionem habuerit saltem virtualem, iterum sub conditione baptizandus est, ne in incerto eiusdem salus relinquatur, ϱ α *ita Doctores apud Bonac d. 2. q. 2. p. 6. nu. 14. 23. 24. Layman lib. 5. tr. 2. c. 6. nu. 2. ex D. Augustino,* β *Sotus in 4. dist. 1. q. 5. art. 8. Scotus in 4. dist. 6. q. 6. Bonac. de sacram. in genere d. 1. q. 3. p. 2. Candid. d. 16. art. 6. dub. 1. D. Thom. p. 3. q. 68. art. 4* γ *Suar. in 3. p. tom. 3. d. 24. sect. 1. Nugn. Sancius. Herinq. Maratius, Villalob. Diana. p. 3. & 5. tr. 3. resol. 23* δ *S. August. epist. 57. ad Dardanũ, S. Thom. p. 3. q. 68. art. 12. Vasq.*

Vasq. & Pesant. ibid. Henriq. lib. 2. c. 24. Pitigan. Valentia, B. ab Angelo, Philiar. Tolet. lib. 2. c. 21. num. 4. Angles, Chamer. Bonac. q. 2. p. 6. num. 15. ε *S. August tract. 72. in Ioan tom. 9. D. Thom. loc. cit. art. 4.* ζ *ita Doct cit. Bonac. num. 15. D. Thom. art. 7. Sotus in 4. dist. 5. q. 1 art. 7. Candid.* η *Alens. p. 4. q. 18. num. 1 S. Bonau. in 4. d. 4. art. 2. q. 1. Richard. d. 6. art. 3 q. 2. Maior, Laym. loc. cit. nu. 2. Innocen. III. in c. maiores §. item quaerit. de Baptis. Candid. ex Arist. 3. ethic. Concil. Tolet. IV. c. 56. can. de Iudaeis d. 45.* θ *ex c. satis ostendimus de consecr. d. 4. Megal. verb suscip. Bapt. nu. 4.* ι *D. Thom. art. 8. ad 3. Suar. d. 24. sect. 2.* κ *S. August. lib. 2. contra Petilian. c. 35. & lib. de catechiz. c. 17. S. Thom. q 68. art. 8. Ales. p. 2. q. 18. Richar. Maior. ex c. maiores, &c. de Iudaeis d. 54. Layman. nu. 3.* λ *S. Thom. art. 8. ad 1.* μ *c. maiores de Bapt. & c. de Iudaeis d. 45. S. Thom. art 8. Suar. d. 24. sect. 2.* ν *c. tunc valere de consecr. d. 4. Megal. loc. cit.* ξ *Innocent. III. in c. maiores, Sot. Candid.* ο *Sot. dist. 5. art. 7 Puig. Graf. 2. p. lib. 1. c. 3. Henriq. Bonac. p. 6. nu. 22. contra Caietanum,* π *Bonac. nu. 17.* ρ *Sotus loc. cit. art. 7. Candid. d. 16. art. 6. dub. 4.*

2 Vt peccatum originale, & actuale quodcunque baptismate expietur, & virtute, ac meritis Christi penitus deleatur, atque adeò vt prima gratia peccati expiatrix, & iustificatrix in huius Sacramenti susceptione recipiatur, α necesse in primis est, vt adultus suscipiens baptismum fidem supernaturalem, Christianae iustitiae fundamentum, habeat, eumque peccatorum actualium poeniteat, nec non, vt diuina mandata, ac legem Christi seruare proponat. Nam sine fide impossibile est placere Deo, & sine poenitentia placare Deum peccatis offensum, *qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit, & qui non crediderit, condemnabitur*. β *Iustitia Dei est per fidem Iesu Christi*, vt ait D. Paulus γ quamobrem Seruator Mundi Apostolis praecepit, vt docerent omnes gentes, & deinde baptizarent; prius enim doceri res ad Christianam fidem spectantes oportet, dein hac doctrina, & fide praeparatum hominem baptizari. Quamquam ad suscipiendum validè Sacramentum non necessaria est recta fides supernaturalis; sed sufficit voluntas suscipiendi baptismum; non perficitur per iustitiam, & fidem ministrantis, aut suscipientis eundem, sed per virtutem Dei, δ ideò fieri potest, vt aliquis absque fide diuinitus infusa Sacramentum, & characterem illius recipiat, vt qui ab haeretico instructus baptizatur habens intentionem suscipiẽdi Sacramentum à Christo institutum; neque enim rebaptizandus est. Veruntamen gratiam, & remissionem peccatorum non recipit, ε ad quam percipiendum in baptismate detestatio peccatorum actualium cum proposito vitãdi peccata in posterum praecedere debet, vt ex verbis illis colligitur in Actis Apostolorum. *Poenitentiam agite, & baptizetur vnusquisque vestrum*, ζ alioquin sine poenitentia, & sine proposito vitandi peccata quamuis baptismi Sacramentum aliquis recipiat, attamen peccati originarij, atque actualium culparum veniam, & gratiam non consequitur; η ad hanc autem veniam, & gratiam assequendam necessaria non est perfecta peccatorum detestatio, quam contritionem appellant, estq; integra conuersio ad Deum

ſuper omnia dilectum: ſed ſufficit attritio, ſeu qualiſcunq; dolor animi de peccatis omnibus generatim, non ſpeciatim de ſingulis, vel tantùm de aliquibus in ſpecie, de cæteris verò confusè, & generaliter, *ε* ex ſupernaturali motiuo conceptus, vt ex æternæ formidine pœnæ; non enim maior præparatio ad baptiſmi, quam ad pœnitentiæ Sacramentum requiritur, ſed ad hoc ſufficit imperfecta illa pœnitentia, quæ virtute cœleſtium clauium perficitur, & in contritionem conuertitur, *ζ* igitur qui mortalis ſceleris ſibi conſcius eſt, ſed peccaſſe dolet ob timorem tartareæ pœnæ, ad ſalutare lauacrum expiandus ſecurus accedat; nec ei opus, eſt, vt externa peccatorum confeſſione ſe prius expiet; nam vt D. Ambroſius ait. *Etiamſi non confiteatur (exterius) peccatum, qui venit ad baptiſmum; tamen hoc ipſo implet confeſſionem omnium peccatorum, quod baptizari petit, vt iuſtificetur; hoc eſt, vt à culpa ad gratiam tranſeat*, *ι* ſatis, inquam, eſt, ſi de peccatis ſuis doleant, vel ob metum infernorū cruciatuum, vel ob turpitudinem peccati, dum Sathanæ, & omnibus pompis eius abrenunciant &c. ſi qui tamen baptizandi ex deuotione peccata ſua cõfiteri vellent, eſſet eorum confeſſio audienda, non vt piaculare opus ab eis exigeretur, ſed vt contra peccata, quibus aſſueuerunt, eis ſpiritualis norma vitæ traderetur; *κ* idcircò, & catechumenis opera pœnitentiæ ad criminum abolitionem inſtar medicinæ ſalubriter præcipiuntur, *λ* Neque verò peccata ante baptiſmum commiſſa poſſunt eſſe materia ſubiecta abſolutioni Sacramentali poſt baptiſmum; propterea ſi quis fictè, idest ſine fide, aut pœnitentia baptiſmum ſuſceperit, fictionem ipſam, & peccata poſt baptiſmum à ſe commiſſa dumtaxat confiteri debet; *μ* fictionis enim culpa non deletur per baptiſmum, ſed per pœnitentiam ad claues ordinatam; fictione autem remota, baptiſmus effectum ſuum producit, & omnia peccata tum ante baptiſmum, tum in ipſa baptiſmi ſuſceptione commiſſa, etiamſi ſint ſacrilegia in baptiſmum, recedente fictione delentur, ideò in Sacramentali exomologeſi minimè explicanda ſunt *ν*, *α* *Concil. Carthag. IV. c. 1. Layman. c. 6. nu. 3.* *β* *Marcus Euang. c. 11.* *γ* *S. Paul ad Rom. 3.* *δ* *can. Baptiſmus de conſecr. d. 4. D. Thom. p. 3. q. 68. art. 8. Sotus in 4. diſt. 5. q. 1. Candid.* *ε* *D. Thom. ibid. art. 8. Pitigian. d. 4. q. 5. art. 2. Angl. q. 2. art. 6. Valent. d. 4. q. 3. p. 3. Regin. Henriq. Chamerota, Bonac. q. 2. p. 6.* *ζ* *Act. 3. ex c. pœnitentia d. 3.* *η* *D. Dhom. art. 8. & DD. commun. Megal. verb. bapt. ſuſcip. nu. 5.* *θ* *Nugn. q. 69. art. 9. Villalob. tom. 1. d. 19.* *θ* *D. Thom. q. 68. art. 4. & q. 79. art. 3. Candid. Diana, contra Adrian. Aleſ. Med. Cord.* *ι* *S. Ambr. lib. 3. de ſacram. c. 2. S. Bonau. in 4. d. 16. p. 2. art. 1. q. 2. Coninch. Henriq. & alij*, *λ* *Layman. lib. 5. tr. 2. c. 6. num. 4.* *μ* *ν* *Maior in 4. d. 4. q. 2. Laym. ibid. Nugn. 3. p. tom. 1. q. 69. art. 10. Cabrera, Sylnius, Io. de la Cruz, Villalob. Diana p. 3. tr. 4. reſol. 14.* *θ* *ex Conc. Trid. ſeſſ. 14. c. 4. Megal. loc. cit. nu. 6* *ο* *Caiet. p. 3. q. 86. art. 2. Valentia tom. 4. d. 4. q. 5. Candid. d. 16. art. 6. dub. 13.* qui docent, attritionem, ideſt imperfectam deteſtationem peccatorum in genere ad baptiſmum ſuſcipiendum ſufficere; eſt autem attritio peccatorum dolor, quo metu gehennæ, & pœnarum, vel propter turpitudinem peccati ita auertitur voluntas ab illo, vt formali-

ter, vel actualiter propositum non peccandi includat cum spe veniæ, *ita DD. modo relati communiter*.

3 Adulti baptismum sibi ad salutem ex diuino præcepto necessarium, quamprimum commodè possunt, suscipere debent, est enim Sacramentum fidei, sine qua nemo potest placere Deo, & est introitus in Ecclesiam Christi; ad quam omnes quamprimum properare debent. quemadmodum homo vbi ad rationis vsum peruenit, ad Deum sese conuertere debet, ita fidem in Deum profiteri, quod maximè in baptismi susceptione fit. ideò grauiter peccat, qui sine necessitate diu baptismum differt, α Ecclesia tamen hominibus non baptizatis, vel cathecumenis suscipiendi baptismi tempus lege directè obligante præstituere nequit; cum iudicium in neminem exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus; quid enim mihi inquit Apostolus β de ijs, qui foris sunt iudicare? γ cognita tamen baptizandorum dispositione, potest Ecclesia certum illis tempus ad ritè, ac decenter suscipiendum baptismum designare, vltra quod diferentes baptismum absque necessitate contra diuinum præceptum delinquant δ, α *S. Thom. art. 3. Nazianz. orat. de S. Bapt. Chrysost. homil. 1. in Acta*, β *S. Paul. 1. ad Corinth. c. 2.* γ *Conc. Trident. sess. c. 4. c. 2.* δ *Suarez d. 31. sect. 2.* α, γ, δ *Laym. loc. cit. Diana p. 8. tr. 1. & alij*.

Quænam monstra Baptismi capacia sint. Cap. VII.

1 OMnis, & solus homo suscipiendi baptismi capax est, α non satyrus, non genitus ex fœmina, & bruto; solus enim homo ad expiandum originale peccatum ab Adamo per virilem virtutem, ac generationem traductum baptismo indiget; α monstrum verò ex viro, & fœmina genitum, si homo ex capite, vel pectore humanam formam habente censeatur, baptizandum est; nam & ipse filius est Adæ ex corpore, & anima constans: secus verò si humanum caput, pectusque non habet, sed ferinam, ac bestialem formam capite, ac pectore præseferat, sub qua rationalem animam non esse credatur, β idcircò nec baptizandum est. Si vero dignosci nequeat, sed dubitetur, an sit homo, sub conditione baptizandus est his verbis: *si tu es homo, ego te baptizo*; sic enim sacrilegij periculum vitatur, & adiuuatur ille, si homo est. Quod, vt dignoscatur, baptismus differri potest, nisi necessitas vrgeat, & mortis periculũ instet. Quod si monstrum duo capita distincta, & duo corpora habeat, duplici baptismo lustrandum est, semel in vtroque capite; vel vno, eodemque actu vtrumq; simul caput abluendo, pronunciata in numero multitudinis forma: *ego vos baptizo* &c. duo enim homines sunt, etiamsi ventrem vnum habeant. γ ita, si vnum corpus humanum duo capita habeat, quale monstrum ego Parmæ vidi, vtrumque caput simul abluerem, ac baptismi formulam in numero plurali, vt dixi, pronunciarem hac intentione, vt si vnus esset homo, vnum baptizarém, si autẽ duo, vtrumque simul; valde enim dubium est, an vna tantum anima monstrum illud informet, an verò duplex. Primum mihi

mihi probabilius videtur, vnum ſcilicet hominem Bicipitem eſſe; cum vnum tantum pectus, & conſequenter cor vnum, quod vitæ principium eſt, & primum in homine generatur, ac viuit, vnius animæ præcipuam ſedem habeat, itaque duobus illis capitibus cor vnum, & animam vnam eſſe probabilius exiſtimo, immò alterum ex illis capitibus ſuperfluum eſſe naturæ. Nihilominus, vt periculum omne cautè euitetur, alterum caput, quod principalius, ac præſtantius exiſtimatur, conſueta forma abſolutè baptizari poteſt, alterum deinde ſub conditione. *Si non es baptizatus, ego te baptiżo,* ð cætera denique monſtra, vt Cynocephali, *quorum canina capita, atque ipſe latratus magis beſtias, quam homines confitetur*, teſte Auguſtino, ε Cyclopes vnum oculum media in fronte habentes, Pygmæi ſtatura cubitales, & qui ſine ceruice oculos in humeris habere dicuntur; aliaque huiuſmodi monſtra, de quibus merito dubitatur, an homines ſint, ſine conditione, ſi baptiſmi capaces ſint, baptizari licitè non poſſunt, *aut enim homines non ſunt*, inquit Auguſtinus, aut ex Adamo ſunt, ſi homines ſunt. ς natum ex beſtiali coitu monſtrum habens caput beſtiæ, cætera verò humanæ formæ membra ſub conditione, *ſi eſt homo*, baptizari poteſt, non aliter.

β, α *D.Thom. Henriq. c.21. Barth. ab Angel §.132. Bonac. q.2 p 6 n.3. Candid. art. 5. diſt.1. & alij* β γ, ð *Tolet. lib.1. c.21. num. 6. Chamer. c.5. d.11. Syluest. verb. bapt. 3. q.10. Reg. in. Sot. in 4. diſt.3 q.1 Tabien. bapt.6. Armil. num. 52. Graff p 2. l.b.1. c.4. Viuald. Poſſeuin. Megal. nu 12. Comitol. lib.1. q. 8. Maior in 4. diſt. 6. q.1. Layman. c.6. nu.13. Cand.* ε, ς *S. Aug. de Ciuit. Dei lib.16. c.8.* ς *Nau. lib. 3. conſil. 3. Laym. contra Comitolum lib.1. q.4.*

2 Baptiſmo expiari poſſunt adulti ſurdi, ac muti, α dummodò voluntas eorum teſtimoniũ ſui dixerit β oſtendendo ſignis, ſe baptiſmum cupere, ac petere, ac pœnitentiæ ſignis ijdem ſe ad hoc Sacramentum paratos eſſe innuerint, etiamſi illi à natiuitate ſurdi, ac muti ſint. Credendum enim eſt, eos à Deo, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc Mundum, ſupernaturalis fidei ad ſalutem neceſſariç cognitione illuminatos eſſe, ita vt implicitè ſaltem credant, quæ Chriſtiana credit Eccleſia, & tactos dolore intrinſecus peccatorum ſuorum pœnitere; Deus enim in neceſſarijs, non deficit, qui vult omnes homines ſaluos fieri. Poſſunt etiam ſurdi, ac muti illi ſignis tantum inſtrui, quantum ad ſuſcipiendum baptiſmi characterem ſatis ſit; adhoc enim ſufficit voluntas ſuſcipiendi baptiſmum ſub confuſa intentione faciendi id, quod Chriſtiani faciunt, quicquid illud ſit. Quemadmodum cathecumenos retinentes adulterina conſortia, ſi deſperati, & intra ſe pœnitentes iacuerint, neque pro ſe reſpondere potuerint, quia amiſerunt vſum linguæ, non aliò modo baptizandos eſſe putat D. Auguſtinus, ita etiam mutos, ac ſurdos pœnitẽtiæ ſigna edentes, vt tundendo pectus, oculos, manuſque ad cœlum attollendo, ſi baptizari ſe velle nutibus ſignificauerint, baptizandos eſſe cenſeo, γ idem etiam de mutis, & ſurdis, qui in terris infidelium ſe cum alijs ad ſuſcipiendum baptiſmum miſcent, aſſerere non dubito, conſulto tamen Epiſcopo, vel Parocho, vbi Epiſcopus deeſt. huiuſmodi mutos, ac ſurdos, antequam baptizentur, exami-

minandos esse, an intelligant hoc Sacramentum pro salute animæ à Deo institutum esse, atque ideò suscipi, ac suscipiendum esse intelligant, atque an eadem de causa baptismum nutibus postulent, an fidem de Deo habeant, an eos peccasse pœniteat. Quibus si annuerint, baptizandi sunt. ♂ Si quis verò adultus à natiuitate surdus, mutus, ac cœcus esset, non secus ac si amens foret, baptizandus est; ne ad salutem æternam necessario remedio careat. Vix enim sufficientem rerum moralium cognitionem ad peccandum habere potest, ε tutius tamen est huiusmodi cœcis, mutis, ac surdis baptismum sub conditione animo retenta impertire, ρ α ex *c. paruuli de consecr. d. 4.* β *c. ægrotantes dist. 4.* γ *Megal. verb. Bapt. suscip. num. 11. Coninch.* δ *Lopez instit. p. 1. c. 12. Diana p. 5. tr. 6. resol. 1. Moscosus tom. 2. c. 5. nu. 7.* ε *Coninc. art. 12. nu. 94.*

3 *Confiteor vnum baptisma* esse ex Niceno symbolo, *vna fides, vnum baptisma*, inquit D. Paulus, est; & hoc Sacramentum reiterari non potest, quia characterem imprimit, vt Confirmationis, & Ordinis Sacramenta, quæ eadem de causa iterabilia non sunt, Vt à Tridentino Concilio definitum est his verbis: *Si quis dixerit in tribus Sacramentis Baptismo, Confirmatione, & Ordine non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale, indelebile, vnde ea iterari non possint, anathema sit;* α siquidem redditus semel habilis ad recipienda Ecclesiæ Sacramenta, non indiget, vt rursus ad eadem habilis reddatur per baptismum. Hoc Sacramento significatur mors, & sepultura Christi, cui commoriuntur, ac consepeliuntur, qui baptismum recipiunt. Christus autem peccato mortuus est semel: ideò & nos semel tantum cum illo commori, & consepeliri debemus, Quamobrem mortale scelus perpetrant, qui baptismum scienter reiterant, siue ministrando illum, siue suscipiendo, siue cooperando, & quasi iterum Christum crucifigere dicuntur, β ac de hæresi vehementer suspecti, & sacræ inquisitioni obnoxij sunt, γ atque irregulares; δ quando tamen rationabiliter dubitatur, an quis baptizatus sit, vel an baptismus datus alicui valeat, sub conditione reiterari potest ε, α *Concil. Lateran. c. firmiter, Florent. in decreto Eugenij vers. quinto, Trident. sess. 7. can. 9. D. Thom. 3. p. q. 63. art. 6. Suar. d. 22. sect. 2. Bellarm. lib. 1. de pœnit. c. 13.* β *C. qui bis de consecr. dist. 4.* γ *Glossa in c. ne sacrum baptis. iteret. Ioan. de Anan. in c. 2. de Apost. Butr. in l. 1. C. ne sacrum bapt. Farinac. de hæresi q. 181. n. 23.* vbi probat eum, qui baptismum reiterat, apostatam esse à fide δ, ε *Megal. loc. cit. nu. 15. & in 3. p. l. 7. c. 2. q. 3. & Doct. commun.*

4 Adulti baptismo initiandi priùs Christianæ fidei mysteria edoceri, nec non per aliquot menses, antequam baptizentur, probari debent; nam & baptismi author Christus id Apostolis præcepit, vt prædicarent Euangelium omni creaturæ, & docerent omnes gentes baptizantes eas. Catechismus igitur ante baptismum præmittendus est: verum, si necessitas, ac periculum mortis vrgeat; vtcumque expositæ fidei si petens baptismum assentiatur, baptizandus est, *ita Tolet. Zambran. de bapt. c. 1. d. 14. Sancius d. 44. n. 41. Diana p. 5. tr. 3. resol. 20. & alij.*

5 Matri graui morbo laboranti non licet consentire, se adhuc viuam secari,

cari, vt cæſo ex vtero puer extrahi, & baptizari poſſit, ſi adhuc viuat; prægnantis enim vteri ſectio directa matris occiſio eſſet, diuina lege vetita, nec facienda ſunt mala, vt inde eueniant bona, vt D. Paulus monet. α Et ſi mulier grauida à Iudice capitali ſupplicio damnetur, ſententiæ executio differenda eſt, donec mater pepererit, β ne fortè ſimul cum matre exciſus ab eius vtero puer moriatur. Verum, ſi eadem mulier morte damnata in carcere læthali morbo laboret, ac periculum ſit, ne ante partum moriatur, poteſt ſeruato iuris ordine, prius quam intereat, ſecari; nulla enim illi mortem meritæ iniuria fit, nil contra ius committitur; γ veruntamen hoc ſolum fieri debet, quando ſpes eſt, filium non moriturum, ſaltem antequam baptizetur β, α *Coninch. de Sacr. to. 1. q. 66. art. 7. & Doct. cōmun. D. Paul. Rom. 3.* β *ex l. pregnantis, ff. de pœnis, ita Couar. 4. var. c. 4. Reginal. Barth. ab Angelo, Victoria, Viualdus, Bonac. d. 2. q. 2. p. 6. nu. 9.* γ *ita Coninch. loc. cit. Diana p. 2. tr. 15. nu. 44. Suar. q. 68. art. 11. cont. Comitol. & Malder.*

Baptiſmi miniſter ordinarius, & extraordinarius. Cap. VIII.

2 Quilibet homo ratione præditus, ſiue fidelis, ſeu infidelis, ſeu hæreticus, ſiue mas, ſiue fæmina ſciens, ac potens debitam baptiſmi formam proferre, & materiam applicare hoc Sacramentum fidei validè miniſtrare poteſt, α quamuis, excepto neceſſitatis caſu, ijs tantum baptizare liceat, quibus datum eſt, vt iure ſuo, non extraordinaria aliqua poteſtate baptizent, vt Sacerdotibus ordinis poteſtati adiunctam iuriſdictionem habentibus, & Epiſcopis, nec non, eorum conceſſu, Diaconis, β non verò inferioribus Clericis ſolemniter baptizare licitum eſt. Solus, inquam, Sacerdos ex vi ordinationis ſuæ, & ex officio huius Sacramenti miniſter ordinarius eſt; cui enim data eſt poteſtas ſuper corpus Chriſti verum, eidem etiam ſuper corpus Chriſti myſticum iure conuenit, vt fideles per baptiſmum colligere poſſit: inter Sacerdotes autē primum locum tenet Epiſcopus, ſecundum Parochus, tertium ſimplex Sacerdos, qui quamuis ex vi Sacerdotalis ordinis validè, ac dignè hoc Sacramentum extra neceſſitatem miniſtrare valeat, ad hoc tamen licitè præſtandum indiget iuriſdictione, quam ei Epiſcopus concedere poteſt, in baptizandos; γ Diaconus verò non ex vi ordinationis ſuæ, ſed ex conceſſa ſibi ab Epiſcopo, vel Parocho poteſtate miniſterium huius Sacramenti exercere valet. Diaconus enim ordinatus eſt, vt Epiſcopo, & Sacerdoti deſeruiat. β Valde etiam probabile eſt, ſolemne baptiſmi miniſterium Subdiacono, ſeu Clerico non Diacono à Summo Pontifice committi poſſe; nam ſolemnitas, & cæremoniæ Baptiſmi inſtitutæ ſunt iure Eccleſiaſtico, ſupra quod Summus Pontifex diſpenſandi facultatem habet; δ cum ius poſitiuum relaxare valeat. Verùm ſi Diacono inferior Clericus, vel Laicus, immò etiam Diaconus abſque Sacerdotis, vel Epiſcopi conceſſione quempiam ſolemniter baptizet, irregularis fit; ε ſecus verò ſi abſque ſolemni ritu priuatim baptizet, baptiſ-

mus enim priuatim datus, non est actus ordinis, sed tantùm solemniter administratus; qui autem ordinis, quo initiatus non est, actum exercet, irregularis fit; ε Verùm, quamuis baptismum ministrans extra necessitatem, absque solemnitate irregularis non sit, grauiter tamen peccat; ʒ item si Sacerdos simplex extra necessitatem, absque Episcopi, vel Parochi consensu baptizet, lethali scelere se obstringit, ϑ non tamen excommunicatur, vel irregularis fit; nam hæc pœna in eum sic delinquentem à iure statuta non est. Cæterum, vt quilibet homo siue mas, siue fœmina, siue fidelis, siue infidelis habens intentionem faciendi, quod Ecclesia facit, vrgente necessitate, aut periculo mortis, baptismum ministrare possit, a Christo institutum est, quod Ecclesiæ vsus, & traditio ostendit. Et æquum fuit, vt necessarium omnibus Sacramentum in materia omnibus communi, & passim obuia ita institueretur, vt ab omnibus necessitatis tempore administrari posset; ι ideò Eugenius Pontifex in decreto suo ait: *In casu necessitatis non solum Sacerdos, vel Diaconus, sed etiam Laicus, vel mulier, immò etiam Paganus, & Hæreticus baptizare potest.* κ Verùm in tali euentu maioris ordinis, vel dignitatis in ministro huius Sacramenti ratio habenda est; ita vt, præsente Sacerdote, vel Episcopo, non baptizet Diaconus, præsente Diacono, non baptizet inferior Clericus, præsente Clerico, non baptizet Laicus, seu profanus, neq; præsente viro, fœmina; denique, neque præsente fideli baptizato, alius non baptizatus, hæreticus, vel apostata baptismum conferat; λ huius autem ordinis violatio absque necessitate, vel sine rationali causa culpa non vacat; secus verò si causa subesse censeatur, vt quia in necessitate melius scit baptizandi modum obstetrix, quam vir præsens, vel si virum accedere non decet ad baptizandum infantem nondum omninò ex vtero editum. μ Porrò neque Angelus, neq; anima à corpore separata, quemquam baptizare potest; non enim homo est, nec vitalia verba proferre potest; homo verò beatus, cuius anima corpori vnita esset, atque illud viuificaret, si baptizaret, baptismus validus, ac ratus esset; homo enim est, ν vitaliaque, ac formalia verba proferre valet; ex diuino etiam priuilegio, & potentia Dei absoluta Angelus, vel anima baptizare validè posset ο, α *ex c. firmiter de Summa Trinit. & ex Concil. Florent. in decreto Eugenij IV. c. ad limina 30. q. 1. c. in necessu. c. Romanus d. 4. de cōsecr. D. Thom. q. 67. art. 3. Richard. & alij commun. apud Bonac. q. 2. p. 5. nu. 4.* β *Tertull. de baptis. c. 17. D. Hieron. contra Luciferianos, Concil. Florent. & Bracharen. c. 51. Gelasius ad Episc. Lucaniæ in c. Diaconos d. 93. Vasq. d. 147. c. 4. Sot. in 4. d. 4. Laym. c. 7. nu. 3. Caiet. 3. p. q. 67. art. 1. Suar. d. 23. sect. 2. Valentia tom. 4. disp. 4. q. 2. Candid.* γ *ex cap. constat de consecr. d. 4. D. Thom. 3. p. q. 67. art. 2. Doct. commun. apud Cand. art. 4. d. 5. c. interdicimus 16. q. 1.* δ *Suar. tom. 3. in 3. p. d. 23. sect. 2. Candid. d. 7. contra Nugnum* ε *c. 1. de cler. non ordin. bapt. Cand. d. 3.* ζ *c. de cler. non ordin. ministr. D. Anton. 3. p. tom. 28. c. 1. Nugn. Suar. tom. 3. p. q. 31. sect. 4. num. 4. Valentia tom. 4. d. 4. q. 2* η *Diana p. 3. tr. 4. resol. 4 contra Palud. Syluest.* θ *c. interdicimus 16. q. 1. Nau. c. 22. num. 7. Candid. d. 16.* ι, κ *Eugen. IV. in decr. Florent.* vide

vide D. Thom. 3. p. quæst. 66. Vasq. Henriq Angel. Philiarch. Tolet. Victor. Angles, Bonac. p. 5. num. 4. dist. 5. Sot. Sylvest. Vivaldus, Suar. Vasq. Laym. c. 7. nu. 3. μ Richard. in 4. dist. 5. q. 1. Coninch q. 67. d. 2. Suar. d. 23. sect. 2. Laym. loc. cit. nu. 4. γ Chamerot. c. 4. d. 4. Henriq. Pitigian. Graff. Bonacin. p. 5. num. 7. 8. Caietan. 3. p. q. 64. art. 7. ο Candid. dub. 19. Nugnus 3. p. quæst. 64. art. 7. D. Thom. 3. p. q. 64. art. 7. D. Thom. 3. p. quæst. 64. art. 7.

2 Probabilius est, Laicum, qui præsente Sacerdote infantem in mortis periculo versantem baptizat, lethalis culpæ reum esse, si absque rationabili causa id faciat; Sacerdoti enim, qui iure diuino, & Ecclesiastico cæteris in officio suo præferendus est, iniuriam facit, dum se illi præfert, & eius munus sibi vsurpat; α quamquam si præsente, nec renuente Sacerdote Laicus absque contemptu moribundum infantem baptismo initiet, leuiter tantùm peccare videtur; β quemadmodum etiam si Laicus coram Diacono, vel fœmina coram viro baptismum alicui in mortis periculo ministret, mortali culpa se non inquinat; cum enim nullus istorum ex officio sit minister baptismi, leuis inter eos ordinis inuersio est, & si fœmina præsente viro peritior, vt obstetrix infanti baptismum conferat, nullam culpam committit; γ ille autem, à quo baptismus petitur, cauere debet, ne ob conscientiæ scrupulos morientem sine baptismo relinquat, dum ministrum magis idoneum expectat, sed si dubitetur, an expectatus minister opportunè venturus sit, in periculo constitutum baptismali tingat lauacro; sic enim operari longè securius est. Idem si dubitet, an infans baptizandus vita periclitetur, nec pro rei, aut temporis qualitate discedere queat, alium accersat idoneum ministrum, & , si moram periculum non patiatur, ipsemet eum baptizet, & si latinæ linguæ ignarus sit, baptismi formulam vernacula lingua proferat potius, quàm se errandi periculo exponat, δ, *α Ricard. loc. cit. Io. Cruz, Pitigian. Sylvius, Nugnus, quos Diana refert p. p. 3. tract. 4. resol. 4. Io. Fr. Suar. lib. 5. verb. Baptismum contra Laym. lib. 5. tr. 2. c. 7. nu. 4. β Valentia tom. 4. d. 4. q. 2. p. 1. γ Sot. in 4. dist. 4. q. 1. art. 2. Suar. tom. 3. d. 31. sect. 4. Laym. loc. cit. Zambr. Henriq. Granad. Moscosus contra Reginal. tom. 2. l. 27. c. 6. δ Zambran. de baptis. c. 1. d. 15. num. 5. & 7. Diana loc. cit. & alij.*

3 Vnus baptismatis vnus tantum minister esse debet. verùm si plures sigillatim, & integrè eundem baptizent, vt duæ causæ totales, baptismus valet, sed si alter hominem abluat, alter verò baptismi formam proferat, vel intentionem inter se si partiantur, Sacramentum non conficient; itaque si ex duobus, mutus alter infantem abluat, alter mancus formam ore pronunciet, baptismus non valet; α verum, quia contrarium etiam probabiliter aliqui docent, in mortis periculo baptismum sub hac conditione ministrare licet: *Nos te baptizamus, si hoc modo baptizare possumus, in nomine Patris &c.* tutius enim est dubio baptismate, quam nullo animarum saluti consulere. cæterùm si is, qui hoc modo baptismo initiatus est, è mortis faucibus euadat, iterum sub conditione salutari lauacro expiandus est. β Idem dicendum, si tempore pestis nullus pateat ad puerum acces-

sus, vel quia ædes infectæ à magistratu occlusæ sunt, vel quia illuc prohibetur ingressus, vel quia minister ligatus est, vel truncatus manibus, & alter, qui adest, nescit, vel non potest baptismi formulam proferre, tunc alter illam procul proferre, iusso altero puerum abluere, potest, & sub conditione puerum baptizare. Verùm, vbi postea seobtulerit occasio recipiēdi certum, & indubitatum Sacramentum, baptismus sub conditione iterandus erit γ, α *Filliuc. tom.1. tr.2. c.5. nu.77. Suarez, Vasquez, Coninch. quos citat, & sequitur Hurtad. d.6. Tanner. de sacr. cont. 4. tr.2. d.4. q. 2. dist.1. Maratius, Iac. Granad. Layman. c. 8. nu. 7. Caietan.* β γ *in 3. p. q.67. art.6. Marsilius in 4. q. 4. art. 6. d.11. Fernandez de Heredia de baptism. p. 5. lib. 9. Io. Chapeauilla de baptism. q.20. Diana p.5. tr.3. resol.26. & alij.*

4 Baptismi minister extraordinarius est Diaconus. quandoquidem Episcopus in Diaconi ordinatione dicit: *Diaconum enim oportet ministrare ad Altare, baptizare, & prædicare;* verùm iure canonico decretum est, *vt Diaconi absque Episcopo, vel Præsbytero baptizare non audeant, nisi prædictis fortassis ordinibus longius constitutis necessitas extrema compellat.* α Deficiente igitur Episcopo, vel Sacerdote, vbi necessitas extrema viget, potest Diaconus solemniter baptismi Sacramentum ministrare sine mandato Episcopi in sua Diœcesi, & Præsbyteri in sua Parochia; ex horum autem mandato, siue Episcopi, siue Præsbyteri iussu in absentia eorum, vel, vbi non adest Sacerdos, cui Episcopus, vel Parochus impeditus ministerium hoc demandare possit, siue ob extremam necessitatem, vt si propter baptizandorū multitudinem; grauem morbum, vel excommunicationis censuram Episcopus, vel Parochus, neque per se, neque per substitutum Sacerdotem satisfacere possit, tunc Diaconus solemniter baptizare potest. Et quoniam ad extraordinarium officium Diaconi spectat baptizare, dubitandum non est, quin Diaconus aliquem in articulo mortis sine mandato Episcopi, vel Parochi vtroque absente, vel impedito, vbi alius Sacerdos non est, solemniter baptizare possit; nam tunc etiam officium suum exercet. ideò solemniter baptizans in extrema necessitate absq; Episcopi, vel Parochi mandato, nec peccat, neque irregularis est: præsertim si non vtatur stola more Sacerdotum, sed Diaconorum. Sacerdotis enim officium non vsurpat, sed proprium exercet, quod est solemniter baptizare. Huic sententiæ Romanus Catechismus fauet, vbi de Episcopis, Sacerdotibus, & Diaconis locutus ait: *extremus ordo illorum est, qui cogente necessitate sine solemnibus cæremonijs baptizare possunt,* β verùm, quia contraria sententia probabilitate non caret, & à nonnullis probabilior censetur, γ tutius, & expeditius erit Diaconis in necessitatis euentu baptismum absque cœremonijs solemnibus ministrare (vbi ab Episcopo, vel Diacono hoc illis demandatum non sit) quod & Laicis vrgente necessitate concessum est, α *Gelasius Papa in c. Diaconos dist. 93.* β *Cathechis. p. 2. c.2. de baptism. Suarez in 3. p. tom. 3. d.23. sect.3. Valentia d 4. q.2. p.1. Layman. lib 5. tr. 2. c. 7. nu.3. Sot. in 4. d. 4. q.1. Vasq. d. 147. c. 4. Megal. de ministro nu.4. contra* γ *Coninchum q. 67. d.3. num.26. Iac. Hurtad. de sacr.*

d.2. dub. 4. Dianam p.5. tr.3. resol.28.

5. Si Laicus, quicunq; ille sit, aut Clericus cuiuscunque ordinis, excepto Sacerdote, extra tempus necessitatis baptismum alicui ministret etiam priuatim, quamuis baptismum validè conferat, nihilominus mortiferum scelus committit; alienum siquidem officium in re tam graui sibi vsurpans Sacramento iniuriam facit, quod ob sui reuerentiam à solo Sacerdote extra necessitatem conferri postulat, & si Sacerdotali ritu cum solemnibus cœremonijs adhibita stola, vel etiam sine illa baptizet, grauius peccat, & irregularis efficitur, nisi sit Diaconus, α vel nisi ignorantia inuincibili laboret credens, hoc sibi licitum esse, si absque præsumptione, ac contemptu baptizet: vel si inferior Clericus Diaconum negligat absque contemptu, peccatum mortale non committit, neque irregularitatem contrahit, quæ ob peccatum mortale solum contrahitur; quandoquidem ob culpam hæc pœna imposita est; β sic error baptizantis se ipsum excusat non solum à mortali, sed etiam à veniali, vt ex Alexandri III. verbis constat, qui de puero, qui se ipsum baptizauerat, simpliciter credens hoc sibi licere, γ *si*, inquit, *talis continuo decessisset, ad cœlestem patriam protinus euolasset propter Sacramenti fidem, etsi non propter fidei Sacramentum*; igitur nec veniali culpa se infecit; multò magis opinio ignorantis, non licitum sibi esse extra casum necessitatis baptizare, à mortali culpa excusabit, & forsan à veniali, α *c.1. de cler. non ordin. minister. Megalius 3. p. c. 2. q. 2. & in promptuario de ministro baptism. nu. 6. Præpositus, Suarez d.31. sect.4. Sot. d. 4. q. 1. Caspensis tom.2. tr.27.* β *Caiet. in 3. p. q. 67. ad art.4. & 5. Sot. in 4. dist.4. q.1. art. 3. concl. 3.* γ *ex c. debitum de baptism. Caiet. Megal.* Potest Summus Pontifex concedere Laico potestatem conferendi baptismum solemniter; solemnis enim ritus iure Ecclesiastico institutus est, quod Pontifex relaxare valet, *ita Amicus tom.7. d.11. sect.3. nu.52. Hurtad. de bapt. d.2. dif. 2. Diana p.8. tr.1. resol.57. & alij.*

6 Quisquis aliquem baptizat, simul habere debet intentionem faciendi id, quod Christus instituit, vel quod Ecclesia faciẽdi intentionem habet, cum ipse huius actionis animatum instrumentum sit, quod non solum mouetur, sed etiam se ipsum quodammodo mouet, quatenus membra sua ad operandum voluntariè mouet. ideò intentionem suam principalis agentis, idest Christi, & Ecclesiæ intentioni subijcere, ac conformare debet, α si quis autem baptizando non haberet intentionem faciendi, quod facit Christus, vel Ecclesia, nec conferendi Sacramentum, sed derisoriè tantũ ablueret, non Sacramentum, sed sacrilegium enorme efficeret; nam secundum Tridentini Concilij decretum, β *si quis dixerit in ministris, dum Sacramentum conficiunt, & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi, quod facit Ecclesia, anathema sit.* necesse tamen non est, vt talis intentio actualis sit, sed ad perfectionem Sacramenti sufficit habitualis, seu virtualis intentio, quam ministrum habere censendum est, quando ad baptizandum, vel aliud Sacramentum conficiendum, & ministrandum accedit animo faciendi, quod facit Ecclesia, & si postea in conficiendo Sacramento eius cogitatio ad alia distrahitur; ex virtute enim primæ intentionis non

mutatæ per contrariam voluntatem Sacramentum perficitur; studiosè tamen curare debet minister, vt etiam actualem intentionem habeat; γ nec minus actuali, vel virtuali, seu habituali intentione Sacramentum validè confert Sacerdos, qui peruersa intentione fœminam baptizat, vt ea mox abutatur, quamuis grauiter peccet. talis enim peruersitas intentionis veritatem Sacramenti non aufert, quemadmodum nec intentio iocandi simul cum intentione baptizandi, qualem D. Athanasius in baptizandis aliquibus pueris habuit, quos verè baptizatos esse Alexandrinus Patriarcha indicauit. δ Cæterùm defectum necessariæ intētionis in ministro baptismum, aliudue Sacramentum cōficere simulante, neq; intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, habente ab ipsomet Sacramentorum authore Deo non suppleri, probabilior, ac tutior est Doctorum sententia; nam ministro ad Sacramenta conficienda necessariam esse intentionem Christiana fides docet, & Concilium Tridentinum decernit; neque ex vlla promissione, vel lege, vel ratione constat, debitam intentionem ministri à Deo suppleri, ε quicquid alij contra fortè non improbabiliter afferant; homini enim, inquiunt, quantum potest, & scit, facienti non deest Deus, qui omnipotentem suam virtutem non omnem Sacramentis alligauit ζ, α *D. Thom. in 3. p. q. 64. art. 8. ad 1. Suar. d. 31. sect. 5. Henriq. lib. 2. cap. 29. Regin. lib. 27. nu. 48. Nau c. 22. nu. 7. Graff. p. 2. lib. 1. c. 3 Victoria, Bonac. Megal. & alij communiter*, β *Trident. sess. 7. can. 11.* γ *D. Thom q 64. art. 8. ad 3. Barth. ab Angelo dist. 1. §. 30. Vinald. de sacr. c. 3. nu. 9. Angles, Bonac. de sacr. in gen. d. 1. q. 3. p. 2. §. 3. n. 21.* δ *D. Thom. art. 10. Megal. de min. baptism. num. 11. Tol. lib. 2. c. 26. Graff. 2. p. lib. 1. c. 3. num. 36. Bonac. loc. cit. Barth. ab Angelo dist. 1. §. 33.* ε *Henriq. lib. 1. c. 10. num. 3. Filliuc. tr. 1. c. 5. num. 8. Homobon. Nald. Syluius, Fernand. de Heredia, Suar. Cabrera, quos citat Diana p. 3. tract 4. resol. 17. contra* ζ *Barth. ab Angel. d. 1. §. 31. Syluest. verb. Baptism. 6. nu. 3. Angel. Valentia tom. 4. d. 3. q. 5. p. 3. Viguer. Alens. Durand. Gabriel. apud Filliuc. Zanard.*

7 Præter intentionē faciendi, quod Christus instituit, vel quod facit Ecclesia, debet baptismi minister habere non iam formæ, illamque debitæ materiæ applicare. Sacramentum enim perficitur materia, forma, & intentione ministri, α quarum vel vnius defectu si collatum Sacramentum baptismi, vel ordinis Sacerdotalis irritum, & inualidum fit, debet, qui illud ministrauit, etiamsi opus sit cum periculo honoris, vel vitæ, manifestare defectum, & inualiditatem Sacramenti, secus non baptizati damnationis periculo exponerentur, non ordinati periculo non consecrandi. idque in maximum fidelium detrimentum cederet; secus verò dicendum est de ordinibus inferioribus Sacerdotio, si quis eos inualidè alicui contulisset, qui postea Præsbyteralí, seu Sacerd tali ordine validè initiatus esset; charactere enim Sacerdotali insignitus cæterorum etiam ordinum, quos antea inualidè susceperit, functiones, & munera validè exercebit, & nullum inde fideles detrimentum patientur. ideò priores defectus in ordinatione Diaconi, vel Subdiaconi commissos non tenetur eorum minister cum periculo ho-

honoris, & vitæ manifestare. sic confessarius pœnitentem, quem inualidè absoluit, si sine scandalo reuocare non possit, vt redabsoluat, vel si sine graui damno eum de absolutionis datæ defectu admonere nequeat, hoc facere necessario non debet. nam tunc potest pœnitens per aliam confessionem, vel contritionem peccatorum iustificari β, α *Bonac. de sacram. in genere, & alij communiter, β Diana p. 5. tract. 13. resol. 55. ex doctrina Soti in 4. dist. 24. q. 1. art. 4. Sanchij in opusc. tom. 2. lib. 7. c. 1. dist. 14. Ochagauia de sacram. confess. q. 41. nu. 6. Granadi in 1. 2. contr. 9. tom. 1. disp. 6. nu. 2. & aliorum.*

8 Sacerdoti nolenti absque mercede baptismum conferre pecunia licitè dari potest, vt puerum morti proximum baptizet, nisi aliter baptismus obtineri queat. modo pecunia ei non detur animo emendi Sacramentum, sed alliciendi Sacerdotem ad illud conferendum. Si enim alicui impedienti Sacerdotem pecunia dari potest, vt eum baptizare sinat, quidni etiam pecuniam Sacerdoti dare possumus, vt impedimentum illud malitiæ, & auaritiæ suæ auferat, & baptizet siue infantem, siue adultum, si alioqui absque baptismo moriturus sit? α idem etiam dicendum est de pœnitentiæ Sacramento in extrema necessitate β, α *Lessius lib. 2. c. 35. disp. 7. num 13. Diana p. 5. tract. 3. resol. 29. Naldus verb. bapt. 1. ex D. Thom. 2. 2. q. 110. art. 2. contra Alex. de Ales. p. 2. q. 187. Richard. Palud. β Diana ibidem.*

9 Vrgente necessitate parentes ipsi filium suum sacris vndis abluere, atq; expiare possunt, nec ob collatum nato baptismum tunc pater, vel mater petendi debiti iure priuatur, vt Ioannes VIII. γ & Paulus V. declararunt; ita, si necessitas postulet, parentes susceptoris, quem patrinum dicunt, munere fungi poterunt, nec inde cognationem spiritualem contrahent, quæ maritalem cõplexum impediat; quanquam probabile est tali cognationis vinculo non obligari parentes, etiamsi extra necessitatem id faciant, γ *can. ad limina 30. q. 1. Rituale Rom. de minist. Bapt. ε Suarez, & Amicus loc. cit. Diana p. 8. tr. 1. resol. 57.*

10 Laicum in necessitate baptizantem, dum lethifero scelere obstrictus manet, non peccare mortaliter, credibile est, quia munus illud non ex officio præstat: quamquam si peccata sua, cum posset, non detestaretur, graue quidem, sed veniale peccatum committeret; minus enim reuerenter erga Sacramentum se gereret. Idem de Sacerdote, vel Diacono baptismum in peccato mortali ministrante in necessitate sine solemnibus cæremonijs dicendum est; quia tunc non se gerit, vt minister ex officio, sed periclitanti succurrit, *ita Franc. de Lugo c. 2. q. 7. nu. 58. Diana, & alij contra Vasq. dis. 136. c. 3. Castrumpalaum, Coninch.* Diaconus lethalis culpæ reus si absque contritione baptismum solemniter permissu Sacerdotis ministret, mortiferum scelus committit, quia ex officio agit, & Sacerdotis vicem dignè supplere debet, *ita Praepositus, Laym. lib. 5. tom. 1. c. 5.* idem arbitror dicendum de Laico, qui ex Summi Pontificis concessione in mortali peccato solemniter quempiam baptizaret in necessitate.

Baptiſmi effectus. Cap. IX.

1 PRæcipuus, ac proprius baptiſmi effectus eſt peccatorum omnium, ſiue originis vitio, ſiue culpa noſtra contracta ſint, & debitæ illis pœnæ expiatio, vt ſuperius oſtendimus, adductis Ezechielis, α ac Tridẽtini Concilij teſtimonijs. β cum enim hominem Deo gratum, & amicum reddat, conſequenter omne id, quod amicitiæ Dei aduerſatur, expellit, atq; vt D. Cyprianus γ ait, poſtquam vndæ genitalis auxilio ſuperioris æui labe detерſa in expiatum pectus, ac purum deſuper ſe lumen infudit, poſtquam cœlitus Spiritu Sancto in nouum me hominem natiuitas ſecunda reparauit. idem teſtatur D. Auguſtinus: δ *Generante carne*, inquit, *tantum contrahitur peccatum originale, regenerante autem ſpiritu non ſolum originalium, ſed etiam voluntariorum peccatorum fit remiſſio*. igitur, vt ait D. Hieronymus; ε *Omnia in baptiſmate condonata ſunt crimina*. idem Florentinum Concilium his verbis definit: ζ *Huius Sacramenti effectus eſt remiſſio omnis culpa originalis, & actualis; omnis quoque pœna, quæ pro culpa debetur. Fundamentum enim religionis Chriſtianæ eſt*, inquit Carthaginenſe η Concilium, *credere, quod per Spiritum Sanctum in baptiſmate fiat remiſſio peccatorum*, nec non pœnæ infernæ illis debitæ, vt Florentini, θ ac Tridentini ι Concilij Patres aſſeruerunt. Concupiſcentiæ autem fomes in baptizatis ad agonem relinquitur, eius verò reatus abſoluitur. Concupiſcentia enim, quæ eſt animi appetitio natura ſua rationi repugnans, ſi voluntatis conſenſum, vel negligentiam coniunctam non habet, à peccati natura longè abeſt. κ neque pœnalitates per baptiſmum auferuntur, qualis eſt concupiſcentia, ægritudo, mortalitas; ſed manent, vt in ijs homines ſegetem, & materiam virtutis habeant, & in hac vita exerceantur ad meritum, & teſtimonium ferant lapſus Adæ, & totius naturæ, & cognoſcant, quanto odio ſuperbos Deus habeat, qui humilibus dat gratiam. α *Ezech. c. 36.* β *Trid. ſeſſ. 5. de peccato orig.* γ *Cyprian. epiſt. 2. ad Donatum, & 23. & 73.* δ *Auguſt. de baptiſm. paruul. & tractat. 5. in cap. 3. Ioan.* ε *Concil. Flor. in decreto de Armenis, & Conc. Carthag. 4. can. 1. Concil. Pariſienſe lib. 1. c. 1. S. Fulbertus epiſc. 1. S. Bernardus de dupl. bapt. Catechiſm. Rom. Megal. Baunγ, Bonac. d. 2. q. 2. p. 7. Peſant. Vaſq. Barth. Angel. Philiarchi Tolet. Victoria, P. Ledeſm. Coninch. Nugn. Suar. Candid. Reginal. Angles, Henriq. Tanner. d. 4. q. 3. dub. 2. S. Thom. q. 69. art. 1. 2. & 3.* Ab huiuſmodi tamen pœnalitatibus, quæ originale peccatum conſequuntur, quales ſunt morbi, dolores, concupiſcentiæ motus, accepti baptiſmi virtute poſt huius vitæ curriculum liberantur, qui eo Sacramento initiati decedunt. per baptiſmum enim Chriſto commorimur, eiuſque merito, & gratia reſurgemus, & mortale hoc, ac corruptibile corpus incorruptibile fiet, *D. Thomas ibid. art. 3. Catech. Rom. de bapt. q. 10. c. 3.*

2 Secundus baptiſmi effectus eſt infuſio gratiæ iuſtificantis, ac ſanctificantis, habitualis, & actualis, nec non virtutum, quæ illi connexæ ſunt, vi-

delicet fidei, spei, & charitatis, ac donorum Spiritus Sancti, *a* *vnde*, ait Concilium Tridentinum, *b* *in ipsa iustificatione cum remissione peccatorum hæc omnia simul infusa accipit homo per Iesum Christum, cui inseritur, fidem, spem, & charitatem*; nisi, qui baptismum suscipit, opposito obice Sacramenti effectum impediat; virtutes enim illæ supernaturales à gratia iustificante non magis separari possunt, quàm proprietas à natura, cui debetur, sicut igitur ex fide credendum, gratiam iustificantem in baptismate conferri, cuius beneficio baptizatus veterem hominem exuit, & nouum hominem, qui secundum Deum creatus est, induit, ita etiam asserendum est, virtutes supernaturales, & Spiritus Sancti dona simul cum ea in eundem baptizatum infundi, vt innocentiæ candore illustris, ac iustitiæ luce conspicuus Deo placeat, *a* *D. Thomas, loc. cit. art. 4. 5. & 6. D. August. ac verba D. Pauli ad Titum 3. c. quibus, Catech. Rom. Concilium Viennense in Clem. 1. de Summa Trinit. b Trident. sess. 5. & 6. c. 7. Tolet. lib. 2. c. 22. P. Ledesm. Chamer. Vasq. 3. p. q. 69. art. 7. disp. 166. Pesant. Bonac. disp. 2. q. 2. p. 7. Megal. num. 2. Tanner. tom. 4. d. 4. q. 3. d. 2. Bauny tr. 2. q. 30.*

3 Effectus priuatiuus baptismi, scilicet remissio omnis culpæ, & omnis pœnæ est æqualis in omnibus tam paruulis, quam adultis: effectus verò positiuus eiusdem est infusio gratiæ, & virtutum supernaturalium ex opere operato. in omnibus quidẽ paruulis æqualis est, qui non in fide propria, sed Ecclesiæ baptismate initiantur, cum æqualis sit eorum dispositio, adultis verò inæqualiter baptismi gratia pro ratione maioris, vel minoris dispositionis infunditur. ideò si adultus ad baptismum maiori præparatione ad conferendam extra Sacramentum gratiam sufficiente dispositus accedat, non solum maiorem gratiam ex opere operato ex vi Sacramenti recipit; Sacramentum enim magis præparato maiorem gratiam confert; verùm etiam ex vi præparationis maioris ex opere operantis maiorem gratiam consequitur; huiusmodi enim præparatio ad conferendam gratiam per se sufficit, vt peccatorum detestatio propter Deum super omnia dilectum, amor Dei super omnia. nam sicut naturalis causa agendo maiorem, vel minorem effectum pro maiori, vel minori subiecti dispositione producit, ita baptismi Sacramentum inæqualiter pro inæquali dispositione subiecti operatur; *a* ex causis enim naturalibus proportionabiliter in supernaturalibus argumentari licet, nisi contrarium diuinitus reuelatũ sit. Verùm si adultus ad sacrum fontem cum detestatione peccatorum ad obtinendam gratiam extra Sacramentum non sufficiente præparatus accedat, maiorem gratiam ex vi huiusmodi dispositionis non adipiscetur, sed tantum maiorem, vel minorẽ gratiam ex vi Sacramenti secundum maiorem, vel minorem perfectionem pœnitentiæ, qua quis præparatus accedit, obtinebit; nam per attritionem quamtumuis perfectam extra Sacramentum nihil gratiæ confertur; igitur nec si attritio cum Sacramento coniungatur, vi sua, præcisa omni alia vi, quidquam gratiæ ex opere operãtis conferet. sufficit tamen cum Sacramento, & est mensura gratiæ, quæ in baptismo confertur; & quo maior erit attritio eius, qui bapti-

zatur, maiorem etiam gratiam recipiet. β quod si ad baptismum adultus cum contritione remissa accedat, maiorem gratiam lucrabitur, quam is, qui cum attritione quamtumuis insensa regenerationis lauacro abluitur; nunquam enim attritio contritionis perfectionem attingere potest, nam specie hæc ab illa differt, & perfectioris naturæ est. γ neque verò ex solo merito, & impetratione boni ministri Sacramentum hoc ministrantis, ille qui baptizatur maiorem gratiam de condigno recipit: adultus tamen si à bono ministro hoc Sacramento initietur, merito, ac precibus eiusdem auxilium aliquod supernaturale assequi potest, quo maiori dispositione præparatus maiorem gratiam in baptismo congruenter recipiat; multum enim valet iusti deprecatio, qui sibi ipsi cōdignè mereri, & alijs congruenter, & mediatè mereri, & impetrare potest, δ meritum condignū a Theologis appellatur opus hominis in hac vita liberum, studiosum, ad alterum aliqua ratione spectans, quod secundum aliquem modum æquitatis, siue iustitiæ aliquo munere ab altero compensari debet; meritum verò congruum est opus studiosum, liberum, cui congruum est, vt quidpiam conferatur non debitum ex iustitia, sed secundum quandam honestatem, & decentiam; hoc autem meritum supponit in merente, Dei amicitiam, & gratiam.

Cæterum, quamuis actiones nostræ studiosæ, & liberæ nullam rationem meriti condigni, & ex iustitia apud Deum simpliciter, & absolutè habeant, nihilominus ex diuina ordinatione, & promissione aliquid de condigno secundum aliquem iustitiæ & æquitatis modum merentur; ε ideò meritum, quo diuinæ gratiæ augmentum, & gloriam apud Deum meremur, opus iustitiæ appellari potest secundum illud Pauli ad Timotheum *reposita est mihi corona iustitiæ*; ζ ministri igitur baptismi maiorem gratiam deuotione sua, ac precibus paruulo, qui baptizatur, mereri nequeunt. nemo enim gratiam gratum facientem alteri condignè mereri, excepto Christo, potest, nec de congruo quisquam illis mereri eandem valet; η hoc enim fieri non potest nisi merendo, vt bonum aliquem animi motum habeant, vel vt opus aliquod bonum exerceant, quod quidem infantibus impossibile est; cum rationis vsu careant; θ neque verò eorum sententia recepta est, qui paruulos maiore, vel minore gratia donari asserunt, quatenus eosdem ad maiorem, vel minorem gloriam Deus prædestinat. Nam Deus ad inæqualem gloriam non prædestinat, nisi ob diuersitatem meritorum, quæ in paruulis esse nequeunt, ι nec prædestinantur ad inæqualem gloriam, quod loco alicuius Angeli desertoris in cœlo succedant; satis enim est, si in beatitudinem, à qua rebelles Angeli ceciderant, etsi non in eundem gloriæ gradum, succedant. κ Veruntamen, quamuis paruuli omnes æqualem gratiam in baptismo consequātur, non æqualiter ea deindè vtuntur, sed vnus alio studiosior maiorem ex gratia profectum facit, quem alius iners negligit. α *D. Thom. 3. p. q. 69. art. 8. Nugnus, S. Anton. 3. p. tit. 14. c. 14. Sot. in 4. dist. 6 q. 1. Coninch. Chamer. Reginal. Victoria, Vinald. Bonac. d. 2. q. 2. p. 7. Cand. q. 16. art. 8. Megal. nu. 2. contra Scotum in 4. d. 4. q. 7. Gabr. q. 2. Palud. & Nugn. vom. 13*

in

in 3. p. q. 62. art. 1. d. 4. c. 2. Bonac. de sacr. d. 1. q. 4. p. 3. num. 4. Suar. tom. 3. in 3. p. d. 7. sect. 5. c. 3. γ *Nugn. loc. cit. q. 62. art. 1. Candid.* δ *Suar. Bonac.* ε *D. Thom. 1. 2. q. 114. art. 1. Caiet. ibi* ζ *S. Paul. ad Timoth. 4.* η θ *Megal. Valent.* ι *D. Thom. q. 6. art. 8.*

4 Præterea per baptiſmum anima indelebili charactere conſignatur, α quo Chriſtifidelis à ſeruis Diaboli diſcernitur, & ad reliquorum Sacramétorum ſuſceptionem habilis fit, ad Chriſtianæ religionis cultum, & ad Eccleſiaſticarum legum obſeruátiam obligatur. baptizatus enim Eccleſiæ ſubditus eſt, β propterea baptiſmus vnus eſt, nec iterari poteſt, cum eius character nunquam deleri, nec amitti, nę per peccatum quidem poſſit; nec homo bis renaſci, vel ſecundum ſpiritum regenerari; γ neque veró iteratur baptiſmus, cum ex decreto Alexandri III. Pontificis ſub conditione alicui miniſtratur, ſi is baptizatus non eſt, quod ſolum fieri licet, cum re diligenter perquiſita dubitatio relinquitur, an quis baptiſmum ritè, ac validè ſuſceperit. idcircò animatum paſtores, cum infans ad eos defertur, ſciſcitari debent, an is prius ablutus fuerit. nam ſi baptiſmum domi cuipiam priuatim adminiſtratum eſſe exploratum habeant, & nihilominus ſacram ablutionem in templo adhibita ſolemni cæremonia repetant, ſacrilegi, & irregulares fiunt, δ α *c. maiores de baptiſm. Concil. Florent. in decreto vnionis, & Trident. ſeſſ 7. can. 9. Catech. Rom. D. Thom. p. 3. q 63. art 6.* α β *Suar d. 22 sect. 2. Valent. tom 4. diſp. 4. q. 1. Graff. Bonac. d. 2. q. 2. p. 6. Megal & alij* γ *ijdem & Vaſq. p. 3. tom. 2. d. 156. Henriq. Regin. Bellarm. cap. 15. & 16.* δ *Catech. Roman. Capeauilla, & alij multi.*

5 Reliqui baptiſmi effectus ſunt hominis interioris renouatio ad ſpiritalem vitam, perductio ad gloriam, ε regni cęleſtis apertio ζ animę ſanctificatio, η adoptionis gratia, qua baptizati Chriſto capiti tanquam membra copulantur, vt adoptione filij Dei fiant, & habeantur, redempti viuant, conſeruentur, diuinoque lumine illuſtrentur, η & quemadmodum à capite naturali ad membra ſenſus, & motus deriuatur, ita à ſpirituali capite, quod eſt Chriſtus, in ipſius membra ſpiritualis ſenſus, & motus, ideſt veritatis cognitio, & diuinæ gratiæ inſtinctus ad bona opera emanat, nam vt D. Ioannes ſcripſit: *De plenitudine eius nos omnes accepimus*, in eoque, vt in vite palmites viuimus, ac fructum facimus, & ſine eo nihil facere poſſumus, ε *S. Cypr. epiſt. 73. & de orat. Dom. S. Auguſt. lib. 2. de nuptijs, & concup. c. 11. D. Thom. q. 69 art. 4.* ζ *S. Baſil. de bapt.* η *D. Auguſt. de baptiſ. paruul. c. 21. Trid. ſeſſ. 6. c. 16.* ζ *Beda in Luc. c. 3. S. Ioan. 3. Megal. Bauny tr. 2. q. 30. vide Bonacinam ſecundarios baptiſmi effectus recenſentem, vt collationem ſanitatis, ablationem irregularitatis q. 2. p. 6. Candid. d. 16. art. 8. d. 4. Tanner d. 4. q. 3. d. 2.* ſanitatem baptizatis, vt Conſtantino Magno, redditam, & alios effectus huiuſmodi miraculoſos, & extraordinarios eſſe, & accidiſſe baptiſmo, *Doctores aſſerunt communiter*.

6 Verum baptiſmi effectus oppoſita *fictione* impediri poteſt, quam diuinæ gratiæ repugnantem *obicem* Theologi communiter appellant; α cum veró, qui obſtaculum eidem opponit, *fictum* vocant. is enim in ſuſceptione

Sa-

Sacraméti se aliquid velle fingi:,ideſt, vel Sacramentum, vel eius effectum, quod re vera non vult,cum vel alterutri, vel vtriq; obſtaculũ ponat. duplex autem eſt fictio, β altera ipſiuſmet Sacramenti ſubſtantiæ aduerſatur, vt ſi quis voluntate, ſeu intentione ſuſcipiendi Sacramentum, cum adultus ſit, vel alia conditione ad rationem Sacramenti neceſſaria careat. altera verò effectui Sacramenti ſolum repúgnat, vt cum aliquis mortiferi ſceleris ſibi conſcius, & ideò imparatus illud ſuſcipit. illa prior fictio non modo baptiſmi effectum impedit,ſed & ſubſtantiam. Sacramentum enim adulto conferri nequit inuito, vel illius ſuſcipiendi voluntate carenti; poſterior hæc fictio non Sacramenti ſubſtantiam, ſed ſolum effectum eius impedit. applicatio enim materiæ cum prolatione formæ, & debita miniſtri, ac ſuſcipientis intentione Sacramentum efficit. gratia verò diuina vna cum peccato mortali, cui aduerſatur, eſſe non poteſt. adultus autem ſine pœnitentia, vel cum præpoſtera voluntate, affectuque ad peccatum accedens ad baptiſmum grauiter peccat, *quia Spiritus Sanctus diſciplinæ effugit fictum*, & ſine pœnitentia iuſtificari nemo poteſt ,¦quam qui omittit, gratiæ obſtaculum opponit, quæ Sacramenti effectus eſt. ♭ *Cæterum baptiſmus depoſita fictione reuiuiſcit, quod ad peccati originalis, cæterorumq; peccatorum ante baptiſmum commiſſorum expiationem, & pœnæ iiſdem debita remiſſionem, & ſic baptizato prodeſt ad ſalutem*. non enim decebat hominem proprio effectu baptiſmi ſemel ſuſcepti, nec vnquam poſtea iterabilis perpetuo carere, ε ideò Chriſtus illius inſtitutor voluit hoc regenerationis Sacramentum, peccati originalis expiamentum, ſublato impedimento, effectum ſuum producere, vt ſublata tabula, aqua ſtatim fluit, quæ ab ipſa impediebatur, ita, ſublato obſtaculo, Sacramentum in ſuſcipiente homine effectum ſuum producit. baptiſmi character indelebilis animæ impreſſus forma quædam eſt, quæ niſi impediatur, effectum Sacramenti ſcilicet gratiam comitem habet cum tota illa extenſione, & intenſione, qua ab initio producta eſſet, niſi impedita fuiſſet, ς *quodcunque igitur peccatum, ſiue originale, ſiue actuale ante baptiſmũ, vel in ipſius baptiſmi ſuſceptione ante inſtans, ſeu momentum illud, quo Sacramentum hoc ſecundum eſſentiam completur, commiſſum, ſublato per contritionem fictionis obice, Sacramenti huius virtute deletur, etiamſi ſit ſacrilegium contra baptiſmum*. Hinc η, fictione remota, effectum ſuum producit, non ſolum quod ad temporalis pœnæ remiſſionem, ſed etiam peccatorum mortalium, & venialium ſecundum culpam, & pœnam, nec non diuinæ gratiæ, ac virtutum, & donorum concomitantium infuſionem, & quod ad collationem gratiæ ſuo tempore conferendę. *Tunc valere incipit ad ſalutem baptiſmus, cum illa fictio*, inquit D. Auguſtinus, *veraci confeſſione receſſerit, quæ corde in malitia, vel ſacrilegio perſeuerante peccatorum ablutionẽ non ſinebat fieri*, η hæc ſunt Auguſtini de baptiſmi effectu abſolutè loquentis verba, quæ licet Vaſquius ι ita explicet, vt baptiſmus ſolum conducat ad expiationem peccatorum per Sacramentum pœnitentiæ, vel vt obſeruatio neceſſaria præcepti de neceſſario ſalutis medio,quia videlicet præceptum illud

ſemel

semel ita expleuisse satis sit, vel tanquam necessaria dispositio, ac conditio ad pœnitentiæ Sacramentum peccata ipsa postea delens; nemo tamen non videt huiusmodi explicationem coactam esse; & à communi Doctorum sententia recedere, κ & quidem originalis peccati remissio proprius huius Sacramenti effectus, nec aliter obtineri potest, nec baptismus, qui cum fictione susceptus est, iterandus; neque enim originalis culpa per pœnitentiam, siue contritionem directè remitti potest, sed solo baptismo per se expiatur, qui deposita fictione reuiuiscat, necesse est, *et tunc tanto maiorem gratiam adultis affert, quanto melior est dispositio, qua obstaculum remouetur*; λ quamquam nonnulli eam certam, & determinatam esse probabiliter existimant, qualis est, quæ infantibus vi baptismi confertur, μ eaq; minima esse dicitur. dispositio enim remouens obicem non est mensura gratiæ respectu Sacramenti antea suscepti, sed remouens prohibens. *Porrò amoto per contritionem fictionis peccato, non modo gratia, quæ ipsimet contritioni obicem remouenti respondet, titulo etiam baptismi datur, sed etiam peculiaris aliqua portio, seu gradus gratiæ sanctificantis vt ipsius baptismi confertur*; hic enim re ipsa, non nomine tenus reuiuiscit, & valere incipit ad salutem, teste D. Augustino, ν *& aliquando obex, cum negatiuus est*, vt defectus, seu carentia pœnitentiæ, ac fidei in suscipiente baptismum, ad quem eas necessarias non esse, probabiliter existimat, vel inculpabiliter ignorat, vel non animaduertit, *sola attritione absq; confessionis Sacramento remouetur, & tunc baptismus reuiuiscens gratiam baptizato tribuit*, quam sola attritio conferre nequit. in huius autem defectu obex, seu fictio impediens baptismi gratiam consistit, & accedente attritione aufertur; hæc enim peccatum remouet, quod secundum habitum, vel interpretationem si perseueret, gratiæ obstat, & obex dicitur, siquidem imperfectus dolor de peccato, facit, ne sit voluntarium secundum habitum, cum voluntatem ab illo tanquam à re sibi inuisa abstrahat. ξ *Verùm si accedens ad baptismum intellexit ex præscriptione Dei, naturaq; ipsius reconciliationis, pœnitentiam cum fide adhibendam esse, & tamen eas non adhibuit in baptismi susceptione, ei sola attritio non sufficit, vt Sacramenti huius effectum consequatur, sed confessio Sacramentalis saltem cum attritione, vel extra confessionem contritio necessario requiritur*; ο omissio enim pœnitentiæ in susceptione baptismi est culpa baptizati, atque ideò membri Ecclesiæ; igitur non remittitur nisi virtute clauium, idest absolutionis Sacramentalis, vel eius voto, vt ex Tridentino Concilio constat, π illa enim omissio, prout culpabilis, est baptismo saltem naturâ posterior. nam tunc primum adulto culpabilis est, cum præceptum, quo imperabatur, esse desijt. non desijt autem propriè nisi ante punctum, quo baptismus secundum essentiam suam completus est: cum ante illud pœnitentiæ sit locus, quæ si ante verba illa baptismalis formulæ, *Spiritus Sancti*, adhibeatur, omnem culpam delet. Præterea hæc fictio accidit baptismo; accidens autem naturâ posterius est re illi subiecta. abesse enim & adesse absque eius corruptione potest. ρ *Fictionis igitur culpa non expiatur baptismi virtute, sed pœnitentia in ordine ad cla-*

nes,

nes, atque ideò in Sacramentali confessione necessariò explicanda est ę *si ad consummatam vsq; baptismi susceptionem duraut*; tunc enim inter peccata post baptismum commissa computatur; cum ab homine baptizato esse censeatur. quandoquidem baptismus prius naturâ charactere infundit, quã gratiam iustificantem; ideò fictionis illius peccatum est materia Sacramẽti pœnitentiæ, ideòque vel per contritionem extra Sacramentalem confessionem, vel per attritionem, Sacramento pœnitentiæ addito, necessario delendum est; ę ea verò peccata solum per baptismum expiantur, quorum expiandorum causa Sacramentum hoc à Deo institutum est; huiusmodi autem non est peccatum in eius susceptione commissum, ac cum eodem continuatum, quod omnem baptismi efficaciam impedit. *Cum igitur contritio extra confessionem, vel attritio eidem adiuncta fictionis vitium, seu culpam deleat, suadendum est illi, qui fictus baptismum suscepit, vt alterutra sibi consulat, idest vera contritione, aut Sacramento cum dolore imperfecto*; e etenim Sacramentum effectum suum sublato impedimento, seu obice producit: obex autem, siue actiuus sit, vt cum quispiam ad peccatum afficitur, & in baptismi susceptione lethali scelere se inquinat, dum exterius abluitur, siue negatiuus, vt cum crimen à se commissum non detestatur, vel sine fide, ac necessaria dispositione baptismo tingitur, superueniente perfecto dolore, cui contritio nomen est, cessat, vel attritione confessioni veraci adiuncta aufertur, vt D. Augustinus asserit. τ sola etiam attritio sufficit ad remouendum fictionis, vel culpæ obicem ante punctum illud, in quo baptismus secundum essentiam completur, nam vt ait D. Thomas, *Baptismus aufert culpam, & reatum omnium peccatorum præcedentium baptismum, & simul etiam existentium cum baptismo*, φ quamuis nonnulli contritionem ad hoc necessariam esse existiment, & D. Thomæ verba manifestè contraria in suam sententiam detorquere conentur; χ si verò quis in susceptione baptismi lethale scelus committat habens exempli gratia propositum furandi, occidendi hominem, vel scortandi, illudque etiam post baptismum continuat: tunc si baptismi effectum consequi vult, culpam suam propter Deum super omnia dilectum detestari debet, nisi pœnitentiæ Sacramento expietur, ad quod ritè suscipiendum imperfectus dolor peccatorum sufficit, cùm virtute Sacramenti homo ex attrito fiat contritus. nam extra pœnitentiæ Sacramentum obicem remouere nequit; nisi peccati post baptismum commissi eum perfectè pœniteat, nec tunc peccatorum ante baptismum cõmissorum veniam obtinere potest, nisi simul posteriorum baptismo culparum remissionem impetret. ad vtramque igitur remissionem obtinendam extra pœnitentiæ Sacramentum necessaria est contritio cum confessione in voto, ɟ cum peccatum post baptismum commissum non possit per baptismum deleri, ad hoc enim institutus non est baptismus, vt peccata post se commissa deleat. quanquam non improbabilis Suario videtur Paludiani sententia asserentis, solam attritionem ex se sufficere ad delenda peccata baptismum absq; sacrilegio susceptum subsequentia; sed contraria opinio proculdubio amplectenda est, quæ docet,

non

non modo sacrilegium in ipsa sacra ablutione commissum, sed etiam quodcunque mortale peccatum à baptizato perpetratum post baptismum cum fictione susceptum, nec non ipsam fictionem sine vera contritione (cui dilectio Dei super omnia subindè æquiualet) *vel sine attritione cum Sacramento post baptismum suscepto expiari, delerique non posse*; quoniam sola attritio non est sufficiens dispositio ad sacrilegij, nec peccati post baptismum commissi veniam obtinendam; hoc enim peccatum baptismo naturâ, vel ratione posterius est: consequenter per ipsum propriè non remittitur, nec per attritionem baptismo superuenientem; sacrilegium autem illud, & peccatum hoc quamdiu manent, baptismi effectum impediunt; vtrumque igitur Sacramentali confessione reipsa, vel in voto expiandum est. ω Cæterum baptismus recedente fictione tantam gratiam confert adulto, qui illum suscepit, quantam contulisset, si cum tali, ac tanta dispositione receptus fuisset: qualis, ac quanta est ea dispositio, qua modo fictionis obex aufertur. vt si attritio supernaturalis, per quam nunc fictio amouetur, quatuor perfectionis gradus habeat, & si talis attritio in actuali susceptione baptismi adfuisset, baptismalem gratiam perfectam, vt quatuor, baptizato contulisset, modò cessante fictionis obstaculo Sacramentum iam susceptum gratiam totidem graduum perfectionis baptizato tribuit; baptismus enim semel receptus, amota fictione, tam efficax in operando est, quàm initio actu fuerit; siquidem habet vim, & efficaciam ex Christi meritis suscipientis Sacramentum applicatis, vt quandocunque non impediatur culpæ obstaculo, effectum suum producat; & tantû gratiæ baptizato Sacramentali virtute tribuat, quantum gratiæ confertur vi dispositionis obicem amolientis, quæ si perfectionis quatuor gradus habet, æqualem totidem graduum gratiam conferet homini baptizato per attritionem cum Sacramento iunctam, vel per contritionem obstaculum amouenti; vtraque enim dispositio separatim secundum mensuram perfectionis suæ tantam pœnitenti gratiam tribuit, quantam eidem baptismus cessante fictionis impedimento impertitur. α α hanc quidem gratiam Sacramentum ex opere operato confert. nam vltra operantis meritum tam condignum, quam congruum, vim habet producendi gratiam, qua interior homo regeneratur, iustusque, ac sanctus fit. Etenim si fictionis culpa per Sacramentum cum attritione susceptum deleatur, gratia, quæ tunc confertur non ex opere operantis, idest ab attritione, sed ex operato, idest virtute Sacramenti confertur; attritio enim ex se sola ad iustificationem, & gratiam dandam, vel recipiendam, vel ad obicem culpæ remouendum non sufficit; at Sacramentum fictione non impeditum ex opere operato id præstat, β β & hinc apparet discrimen, quod est inter baptismum, Eucharistiam, & pœnitentiam, quod pœnitentia, & Eucharistia cum fictione mortali suscepta effectum suum, recedente mox fictione, non producunt, γ γ vt probabilior sententia tenet. a solo baptismo quidem post sublatum fictionis obicem gratiam produci, nonnulli putant. δ δ alij verò hoc priuilegium ad Sacramenta Ordinis, & Confirmationis probabiliter extendunt, ε ε nec im-

pro-

probabilis eorum opinio est, sed valde pia, & Sacramentorum dignitati fauorabilis, qui omnia Sacramenta cum lethifera fictione suscepta, illa postea recedente, sanctificantem gratiam conferre asserunt, ℓ ℓ quoniam per vsum Sacramenti cuiuslibet Christi merita applicantur ex parte Dei, & Christi, & suscipienti illud ius datur, vt postea fictionem remouens, gratiam, Sacramenti effectum recipiat, quam in susceptione illius non fictus recepisset; quamquam aliqui id de Sacramento Eucharistiæ negent, n n sed vnusquisq; quam mauult sententiam eligat. Illud verò sciendum est, peccata præcedētia baptismum, quod ad culpam, & pœnam baptismatis Sacramento deleri, sequentia verò, & posteriora baptismo scelera, quod ad culpam omnem virtute pœnitentiæ, qua fictionis obex amouetur, non autem quantum ad omnem pœnam o expiari. Porrò baptismus à ficto homine susceptus non obstante fictione characterem indelebilem, cui culpa fictionis non repugnat, nec obstat, animæ imprimit. deinde recedente fictione reliquos effectus suos hoc ordine in eodem puncto temporis producit, in quo quatuor naturæ instantia, seu momenta considerari possunt *in priori natura momento pœnitentia fictionem tollit, deinde peccata ante baptismum commissa remittit, tertio animam per gratiam regenerantem iustificat, quarto pœnitentia homini per gratiam sanantem medetur*; prius enim ad spiritualem vitam homo per gratiam baptismi regeneratur, quàm per pœnitentiam sanetur, nec generantis, vel sanantis gratię infusio ante discessum originalis, & lethalis culpę actualis intelligi potest, prior autem fit in genere causæ materialis, & dispositiuæ remissio peccatorum, quam gratiæ infusio spectato naturæ ordine; siquidem in priori naturæ puncto anima à gratia sanatur, cum peccatum originale nondum per baptismum remissum esse censeatur, quamquam non potest intelligi peccatum remissum in anima sine gratiæ productione, dum hæc in via est, siue fit in genere causæ efficientis peccati expiatricis, secus vero in genere causæ formalis animam actu perfectè informantis, a *ita ex D. Augustino, D. Thom. q. 69. art. 9. Tanner d. 4. q. 3. d. 2. num. 54. cum alijs,* b *Bauny q. 28. lib. 9. Megal. Tann.* a b *Suarez tom. 3. d. 7 sect. 4. & d. 28. sect. 4. Megal.* d *Salom. Sap. 1. Bau.* e *S. August. lib. de Bap. Theologi in 4. sent. dist. 4. Comitol. lib. 1. D. Thom. ibid. Megal. Magist. in 4. d. 4. & alij communiter,* f *Megal. Tan.* i *S. August. lib. 1. de bapt. c. 11. & 12. Sot. in 4. d. 4. q. 5. Adrian. in 5. q. de confess. dist. 5. Durand. in 4. d. 4. q. 4.* l *Vasq. d. 159. c. 3. nu. 33. & c. 4. Scot. in 4. dist. 4. q. 5. Gabr. q. 1. art. 3. Gloss. in c. tunc valere,* m *S. Thom. q. 69. art. 10. S. Bonau. in 4. d. 4. p. 1. art. 2. Richard. Durand. Sot. Petrus Sot. Rosella, Syln. Caiet. Valent. Suar. d. 28. Tann. q. 3. dist. 2. num. 62. & Thomistæ,* λ *Suar. Tann.* μ *Cand. d. 16. art. 9. dub. 10. Nugn.* n *Sot. loc. cit. d. 6. q. 1. Bonac. tom. 1. d. 1. q. 6. p. 3. num. 3.* ξ *Cabrera d. 3. § 1. 2. & 3. Diana p. 4. tr. 4. resol. 14. Bonac. q. 2. p. 6. num. 14.* o *Baun.* π *ex Trident. sess. 14. c. 2.* ρ *Syluius in 3. p. q. 69. art. 10. Io. de la Cruz in Direct. p. 2. q. 4. d. 4. c. 2. Cabrera d. 2. Villalob. tom. 1. tract. 5. d. 20. Nugn. Diana loc. cit. Cand* σ *Bauny,* τ *S. August. loc. cit.* φ *S. Thom. q. 66. art. 10. Megal.*

gal. nu.8.9. Baun. x *Suar.d.28.ſect. 5. Coninch. & alij, teſte Megl. num. 9.* ↄ *DD. cit. & omnes commun. Megal. Cand. dub. 9. ex Trident. ſeſſ. 7. c. 10. de Bapt. Valent. Vaſq. Richard. Durand. Maior, Bonau. Caiet. Sot. Tann. loc. cit. d. 2.* ω *DD. citati, Scot. in 4. d. 4 q. 5. S. Thom. q. 69. art. 10. Tann. num. 78.* α α *Candid. art. 9. dub. 10. Nugn. tom. 1. in 3. p. q. 62. art. 1. diff. 6.* α α β β *Suar. in 3. p. tom. 3. diſt. 28. ſect. 4. Nugn.* γ γ *S. Thom. loc. cit. Valent. tom. 4. q. 4. p. 2. Henriq. c. 27. Regin. loc. cit. nu. 74. Scot. d. 4. q. 5. Philarchus, Tolet. lib. 2. c. 21. num 5. Vict. q. 23. Angles q. 4. art. 3. c. 1. Chamer. c. 6. Bonac. q. 2. p. 6. nu. 14. & alij apud Sayr. lib. 5. c. 3. art. 11.* δ δ *Sot. in 5. d. 6. q. 1. art. 8.* ε ε *Palud. Gabr. Canus, Syluius in 4. q. 69. art. 10.* ζ ζ *Caiet. tom. 1. opuſc. tr. 5. q. 5. Cabrera q. 69. art. 10. d. 4. Diana loc. cit.* η η *Suar. diſp. 63. ſect. 8. Villalob. tr. 7. d. 24.* θ θ *Cand. dub. 10. & 11. D. Thom. D. Aug. & alij plurimi.*

7 *Culpa venialis non impedit effectum baptiſmi, nec præſens delectatio de peccato leuiore;* non enim gratiæ, neque ipſius infuſioni repugnat, ι ι nec obſtat augumento gratiæ, quod ſuſcipientibus alia Sacramenta viuorum confertur. *Verum adultus, ſi cum alicuius venialis peccati delectatione, ſeu complacentia baptiſmi Sacramento initietur, modo illum antea̅cta vita pæniteat, ſiue perfectè, ſiue imperfectè, ideſt, ob timorem infernæ pœnæ omnium peccatorum præterquam illius venialis, veniam, & pœnæ illis debitæ remiſſionem conſequitur;* complacentia enim de peccato veniali in ipſamet baptiſmi ſuſceptione non impedit infuſionem gratiæ, & cæterorum peccatorum, quæ baptizatus deteſtatur, remiſſionem; ſed obſtat, ne venialis illa culpa, quæ in ſuſcipiendo baptiſmo committitur, nec pœna ei debita deleatur; cum venialis culpa ſine perfectæ, vel imperfectæ pœnitentiæ actu non expietur. κ κ Eſt igitur materia ſufficiens Sacramenti pœnitentiæ; ſecus verò peccata baptiſmum antecedentia, ſine quorum pœnitentia baptiſmum quiſpiã indignè ſuſcepit; hæc enim, recedente fictione, directè, & ſufficienter baptiſmi virtute remittuntur; quamquam non improbabile eſt, aliquando per accidens illa in Sacramentali confeſſione explicanda eſſe, ſi valde enormia ſint, non quidem vt materiam abſolutionis, ſed vt maior malitia fictionis, & ſacrilegij cognoſcatur, λ λ nam probabile eſt, circumſtantias, quę peccatum grauius intra eandem ſpeciem notabiliter reddunt, in confeſſione aperiendas eſſe; quamquam contrariam etiam ſententiam probabilem docuimus. Quando per imperfectam pœnitentiam, quam attritionem vocant, cum Sacramento pœnitentiæ deletur ſacrilegium in ipſa baptiſmi perceptione commiſſum, aut peccatum lothale à fictè baptizato perpetratum, atq; adeò obex, ſiue obſtaculum gratiæ amouetur, tota gratia conſequens à ſingulis Sacramentis baptiſmi, & pœnitentiæ tanquam à cauſis partialibus ſe mutuo adiuuantibus pro modo, & ratione virtutis, & concurſus vniuſcuiuſq; Sacramenti ad effectum eũdem concurrentis producitur. Nec dubitari debet, quin vtrumque Sacramentum cum tali attritione tantam gratiam cõferat, quantam eadem ſingula cum tali diſpoſitione conferrent; nec dubitandum eſt, quin etiam tantum gratiæ conferant, quantum contuliſſent, ſi

vtrumq; Sacramentum diuerso tempore cum simili,seu æquali dispositione iteratâ receptum fuisset, quoniam attritio virtute duplex in proposito casu est,ideòq; iteratæ attritioni æquiualet; quamquam contrarium probabilius esse censet Suarius, μ μ Illud deniq; sciendum est baptismum fictè susceptum, recedente postea fictione, non esse causam physicam, sed moralem gratiæ, ac morale instrumentum; quod enim in rerum natura amplius non est, vt baptismus antea fictè susceptus, recedente postea fictione phyficè operari nequit; verùm quàuis ex se vim non habeat influendi in effectum; moraliter tamen principalem causam mouere potest, vt effectum suũ producat. quemadmodum chirographum hominem ad soluendas pecunias, aliudue agendum mouet. sic Deus ratione baptismi antea susceptì, amota fictione, quodammodò mouetur ad gratiam conferendam ν ν ob Christi merita, & sanguinem pro nobis effusum. Cæterum baptismus, & reliqua nouæ legis Sacramenta, quando præsentia existunt, tanquam instrumenta physicè gratiam producunt; Sacramenta enim à Christo instituta continere gratiam, quam significant, ipsamque non ponentibus obstaculum conferre, & efficacia signa esse Florentini, Tridentini, & Moguntini Concilij Patres declarauere ξ ξ, ι ι *Megal.nu.7. Candid. d. 26. art.9. dub. 2. Suar.tom. 3. in 3.p. d.7.sect.4. Nugnus q.62. art.1. d.1. S. Thom. 3. p. q. 69 art. 8.* κ κ *Candid. dub. 3. Bonac.* λ λ *Valentia q. 4.p. 2. ex Soto, Tanner q 3.d. 2.* μ μ *Suarez loc. cit. vide Tanner. ibid.* ν ν *Nugn. q 62. art.1 .d.7. Valent. tom 4. d. 4. q. 4.p. 2. Cand. dub. 15. Canus. Suar. d. 9. sect. 2.* ξ ξ *Concil. Flor. in decreto Eugenij, Trident. sess.7. can.6. Mogunt. can.11. Cand. dub.15.*

Susceptor, seu Patrinus in Baptismo, spiritualis cognatio, cœremoniæ. Cap. X.

1 AD baptismum ritè, ac solemniter ministrandum præter ministrum susceptor etiam, seu sponsor, qui patrinus vulgo dicitur, adhibendus est, qui ob solemnem sponsionem suam ex præcepto Ecclesiæ in Christianæ fidei rudimentis, si necesse fuerit, baptizatum instruere, & præcipuè symbolum, & orationem Dominicam edocere debet; quamquam hodie patrini huiusmodi obligatione liberantur, cum pueri à parentibus, vel ludimagistris in rebus scitu ad fidem necessarijs erudiri soleant. susceptor compos rationis, & baptismo antea munitus sit,& intentionem præstandi munus suum habeat, oportet. vnus esse debet sponsor fidei, isque mas, si puer baptizandus est, aut fœmina, si puella baptizanda, vel ad summum duo, mas, & fœmina. verum si plures susceptores sint eiusdem baptizati, credibile est omnes cognationem spiritualem contrahere, qualem contrahit etiam, qui in priuato baptismo, vbi tamen patrinum adhibere opus non est, necessitatis tempore, cum idoneus haberi non potest, hoc munus ex proposito præstat, quamquam contrarium alij doceant apud *Dianam tract. 5. resol.7.* Patrinus cum baptizato cognationem spiritua-

ritualem contrahit, quæ paternitas appellatur, & cum parentibus baptizati, & hæc compaternitas dicitur; nullam tamen cognationem contrahit illegitimus patrinus, nec pater, aut mater hoc munus præstare possunt, neque Monachus, nisi Episcopus, vel Cardinalis creatus sit, sicut D. Gregorius, qui ex Monacho factus Cardinalis factus est compater Mauritij Imperatoris. Cessat enim Episcopis, & Cardinalibus periculum incontinentiæ desficiente familiaritate nimia, *Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. d. 62. & tom. 3. lib. 9. & in summa tom. 2. lib. 6. ex cap. Monachi de consecrat. d. 4. Laym. lib. 5. tr. 2. c. 89. Rodriq. qq. Regul. tom. 2. q. 58. art. 3. Dian. p. 5. tr. 3. resol. 7. Zambran. Nauar. Coninch. Armilla, Suar. Viuald. Sà, Sot. Galleg. Vega, Granad. Henriq. & alij multi.*

2 Qui non suo, sed alterius nomine aliquem è sacro fonte suscipit, spiritualem cognationem non acquirit sibi; sed illi potius, cuius vices suscipiendo gerit; α quamquam etiam à principali sponsore, cuius nomine legatus aliquem suscipit ex aqua regenerationis, nullam cognationem iniri probabile est; quòd ad illam ineundam personalis actio requiratur: β contrarium tamen nonnulli probabilius docent. γ vt autem aliquis cognationem spiritalem contrahat tam in baptismo, quam in confirmatione, necesse est, vt tangat eum, quem suscipit δ, α *Syluester verb. matrim. 8. q. 7. d. 15. Sanch. de matrim. tom. 2. lib. 2. d. 59. Sà, Couar. Syluius, Diana contra Sotum in 4. sent. dist. 42. Toletum lib. 7. c. 8.* β *Couar. Sanch. Reginald. tom. 2. l. 31. c. 20. Villal. Megala.* γ *Pontius lib. 7. c. 39. n. 10. Laym. Coninch. Rebel. Philiarch. Sà, Abbas,* δ *Sanch. Villalob. Dian. contra Angelum, & Lopez.*

3 Qui post baptismum infanti vrgente necessitate administratum tanquam susceptorem, sponsoremuè se gerit, dum solemnes Sacramenti illius cæremoniæ in templo supplentur, nullo cognationis vinculo obligatur, quemadmodum nec ille, qui scienter, vel ignoranter pro eo spondet, qui iterum baptizatur, vt *Syluius docet 3. p. q. 56. art. 3. Diana resol. 2.*

4 Qui infantem filium suum in mortis periculo baptismo expiat, vel in baptismo suscipit pro illo spondens, multis, qui hoc munus præstare possent, præsentibus, non minus læthali scelere, quam spiritali cognatione se obstringit; coniugalis tamen debiti petendi ius non amittit, sed illud absq; culpa petere potest nulla sibi lege vetitum. idem de matre, ac de patre dicendum est, *Glossa c. 2. de cognat. spirit. Suar. in 3. p. q. 67. art. 8. Durãd. in 4. d. 42. q. 1. Coninch. Fernand. Hered. Laym. Zambr. Iac. Granad. in 3. p. c. 4. tr. 2. Prap. in 3. p. q. 67. art. 6. Diana p. 5. tr. 3. resol. 25. contra Sanch. Henriq. Villalobum.*

5 Qui Sempronij filium, quem Atilij prolem putabat, de sacro fonte suscepit, spiritalem cognationem non in se deriuat; ad eam enim contrahendam scientia, & animus contrahendi illam necessario requiritur; nam & coniux, quæ viri sui filium ad sacrum fontem tenet, maritalem copulam postulare non prohibetur, *Abbas ex c. 2. de cognat. spirit. Sanchez de matr. tom. tom 2. lib. 7. d. 58. nu. 7. Alex. Neuius, Villalob. Diana p. 3. tr. 4. resol. 16. contra Pontium lib. 8. c. 39.*

6 Susceptoris munus erga spiritales filios est eos admonere, vt castita-

tem custodiant, iustitiam diligant, charitatem teneant, & ante omnia symbolum, & Dominicam precationem, nec non decalogum, & prima Christianæ religionis rudimenta illos edocere, *ita S. August. serm. 163. de temp.*

7 Non improbanda est ea consuetudo, qua alicubi Catholici hæreticorum filios è sacro fonte suscipiunt, baptizante illos ministro hæretico formula solita Sanctissimę Trinitatis ritu Catholico; cauendum tamen est, ne quis existimet, hoc fieri in honorem falsæ sectæ; non licet tamen Catholicis postulare baptismum à ministro hæretico, neque hæreticum susceptorem adhibere ad baptismum Catholici; non enim licet commendare agnos lupis, hoc est, pueros hæreticis instruendos committere, ne fidei orthodoxę contrarijs erroribus imbuantur, *Laym. lib. 5. tr. 2. c. 89. num. 6. absolutè Sanchez lib. 2. in Decal. c. 9. num. 12. Card. Lugo. de fide. disp. 14. sect. 5. §. 5. Azor. Ledesma, Diana p. 1. lib. 8. cap. 11. Vide, quæ scripsimus in Scuto Fidei Catholicæ.* Si necessitate vrgente cæremoniæ in baptismi administratione omissæ fuerint, in Ecclesia postea suppleri debent. quemadmodum, & exorcismi, qui ante baptismum adhibentur, vt hominem tartareus hostis infestare, ac vexare desinat, *Layman. loc. cit. & alij communiter.*

8 Lethali scelere se obstringunt hæreticus, Iudeus, Saracenus, & quiuis alius infidelis, nec non excommunicatus, vel interdictus criminibus, & grauibus delictis infamis, ac publica pœnitentia mulctatus, qui susceptoris in baptismo munus assumunt, & qui illos eligunt, vel admittunt. Tales enim hoc munus obire prohibet Ecclesia infideles quidem iure naturali inepti, & incapaces huius muneris sunt. Hæreticus validè quidem, sed non licitè puerum è sacro fonte suscipere potest, nam characterem adhoc necessarium habet, neque talem suscipiendi actū irritum esse vult, ac decernit Ecclesia. Hæreticus tamen patrinus ab hæreticis parentibus designatus, & oblatus parocho ad suscipiendum è fonte sacro ipsorum filium in orthodoxa fide educandum sine peccato admitti potest; si Sacerdos palam edicat filium in Catholicam Ecclesiam per baptismum admittendum esse. id enim fit, ne parentes offensi repulsa susceptoris filium ad ministrum hæreticum deferant, vel ne domi priuatim baptizent. *Layman. l. 3. tr. 3. cap. 9. Sanch. l. 9. d. 60. Reginald. Coninch. Suarez, Fr. Lugo l. 3. c. 7. q. 8. Quintan. sing. 24. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 30. nu. 36.*

9 Probabile est sacros canones prohibentes Monachis munus susceptoris in regenerationis lauacro leuiter nunc temporis obligare. α hoc enim interdictum fuit Monachis propter cōsuetudinem quorundam locorum, in quibus compatres deosculabantur comatres. β. nec decebat monachos deosculari fœminas. Verum ea consuetudo iamdiu cessauit, ergo & legis obligatio γ vel leuis saltem nunc est, quia Rituale Romanum iussu Pauli V. Pontificis editum idem vetuit, postquam consuetudo illa antiquata est; immo ad euitandam leuem culpam leuis causa sufficeret, videlicet petitio parentum, vt Religiosus aliquis, vel ob egregias ipsius virtutes, vel ad euitandos sumptus, vel cognationem cum alijs, vel ob difficultatem inueniendi

niendi ſuſceptorem prole dignum, filium è ſacro fonte ſuſcipiat, præſertim cum religioſi potius, quam ſecularis viri ſit docere Chriſtianę fidei rudimenta ſcitu neceſſaria. Verum nec ſuſceptores hodie ea alumnos ſuos, vbi Catholica religio viget, docent. Conſulendum tamen eſt religioſo, & parocho, vt facultatem petant, hic ab Epiſcopo, ille a ſuperiore ſuo, vt religioſus ad ſuſceptoris munus admittatur, nequid alteruter detrimenti patiatur, etiamſi quandoque licentiam petere neceſſe non ſit; vbi iuſta cauſa excuſat, & hoc idem dicendum cenſeo de ſacramento confirmationis, in quo æquè, ac in baptiſmo Religioſis interdictum eſt aliquem ſuſcipere. Certum eſt Religioſos Mendicantes in India ſuſceptoris munere fungi, quod ſe vidiſſe teſtatur α *Franciſcus Lugo lib. 2. c. 7. q. 10. nec ſe hac de re priuilegium viddiſſe, cuius meminit Vega v. bapt. c. 46. Quintanad. ſing. vlt. tr. 1.* ſine limitatione affirmans Religioſis licere ſuſcipere in baptiſmo *contra Sot. in 4. d. 4. q. 1. art. 5. Bonac. de matr. q. 3. p. 5. §. 2. Laym. l. 5. tr. 2. c. 9. Sylu. Angel. Tabion. Caietan. Gallegum, Viuald. Sanch. de matr. l. 7. d. 60. Villal. Reginal. Rebel. Manuel. Filliuc. Moure, Cand. Leandrum, & alios,* aſſerentes religioſos ſuſcipiendo baptizandos peccare. *Sot. Candid. Petr. Ledeſm. cap. placuit 16. q. 1. cap. peruenit 18. q. 2. cap non licet, cap. Monachi de conſecr. diſt. 4* β *Gloſſa in c. Monachi, Manuel* ∂ *leg. in omni ff. de adopt. cap. cum ceſſante de appell. Euerard. Surd. Pichard. Diana.*

10 Monachus ſiue ex ignorantia iuris, ſiue ex malitia aliquem ſuſcipiens in baptiſmo, vel Confirmatione contrahit cognationem ſpiritualem; ε nam licet lex fieri hoc prohibeat; actū tamen irritum non reddit.

Cæterū Monachi nomine in odioſis non intelligi Religioſos mendicantes probabile eſt ε nam non eadem militat ratio in mendicantibus, ſeu canonicis, ac in Monachis; hi enim ſibi ſolis vacant, & ſoli Deo, illi verò aliorum ſaluti, ac inſtitutioni vacant; idcò non debent cōuerſatione ſecularium, ſicut monachi abſtinere, ε *Sanchez, Poſſeuinus c. 6. nu. 17. Sà, Bonac. Reginal. Palaus, Rebel. Ang. Sylu. Tabien. Gallego, Viual. Fr. Lugo c. 7. q. 9. contra Nugnum, Baſil. de matr.* ζ *Coninch. 3. p. q. 67. num. 56. Leſſius, Cameroe. Palaus, Hurtad. contra Nauar. conſil. l. 3. de ſtatu Monach. conſ. 10. Laym. Villal. Vega, Sanchez, Regin. Rebel. Bonac.*

11 Suſceptor tenere debet, ac tangere baptiſmi candidatum, dum à miniſtro abluitur, vel vt illum de manu baptizantis ipſemet manibus ſuis ſuſcipiat, α ſatis eſt autem, ſi veſtitum tangat, vel in linteo, vel in diſco teneat. Nec ſufficit quiuis tactus digiti, vel extremæ partis. nam vbi iura ſuſceptoris munus præſcribunt his verbis vtuntur *tenet, ſuſcipit, leuat, tangit* β propterea à ſacro Cardinalium cætu declaratum fuit ſuſceptricem quandam Abulenſem, quæ ſecundum morem Diœceſis ſuæ non tangebat infantem niſi poſtquam ſuſceptor illum de ſacro fonte leuarat, nullam γ cognationem ſpiritualem contrahere α *Filliuc. tr. 10. p. 2. num. 191. Reginal. l. 30 nu. 15. Sanch. Diana, Baſil., Palaus, Bonac. Ledeſm.* β *ex text. 30. q. 1. 3. & 4. & cap. veniens de cognat. c. f. c. Trident. ſeſſ. 24. c. 2. contra Sà, Sot. Lop. Ang.* γ *Petr. Ledeſm.*

12 Susceptor baptizati contrahit spiritualem cognationem, etiamsi pro illo non respondeat, quia responsio pertinet ad Catechismum, non ad baptismum *a*. ideò si quis domi baptizatus postmodum in Ecclesiam adducatur, vt adhibeatur solemnitas rituum baptismo, probabile est patrinum in catechismo nullam inire spiritualem cognationem impedientem matrimonium *b* vt colligitur ex verbis Tridentini Concilij *sess.* 24 *c.* 2. propterea parochi in libro Baptizatorum scribere debent, qui fuerint susceptores baptismi, & qui solius Catechismi, quoties accidit baptizando, *c* vel cæremonias solemnes supplendo eos adhibere. Porro parentes, vel qui curam gerunt baptizandi susceptorem, designare debent, quod si non designauerint, designare debet minister, ne baptismo solemnitas debita desit. designationẽ ad munus patrini obeundum, & ad cognationem contrahendam necessariam esse alij aiunt *d*, alij negant *e* vtraque sententia probabilis est *f* sed negatiua probabilior: sic responsum fuit à Sacra Congregatione Cardinalium *g* & ab antiquo iure non est recedendum; nisi quod ad exceptum expresse in iure nouo *h* sed Tridentinum Concilium solum excipit casum, in quo præter designatos alij tangunt eum, qui baptizatur; omissa igitur manent antiquo iuri subiecta *i* vbi Tridentinum Concilium non est receptum, omnes tangentes eum, qui baptizatur, vel confirmatur, animo eundem suscipiendi, fiunt verè patrini; etsi designati non fuerint, si post aliquem designatum à parentibus, alius à Parocho designatus baptizatum suscipiat. Hic verè patrinus censendus est. *k* idem dic de illo, qui tenet aliquem, dum baptizatur animo suscipiendi eum; quando nullus à parentibus, & à parocho susceptor designatus est. *l* Ecclesia enim in solemni baptismo susceptorem adhiberi iubet. Nec Tridentinum prohibet eum adhiberi, quando nulli susceptoris munus demandatum est *m* ita *a* *Nau. Sylu. Henriq. Villalob. Franc. Lug. l.* 2. *c.* 7. *q.* 3. *ita b contra Bonac. de matr. q.* 3. *p.* 14. *Toler. Palac. Lopes docent Diana p.* 3. *tract.* 4. *v.* 260. *Reginald. Sà, Filiuc. Sanch. d.* 10. *nu.* 12. *Basil. ex quadam declar. Card. vtramque sententiam probabilem dicunt Bonac. Sanch. Diana c Lug. l. c. d Bonac. de matr. q.* 3. *p.* 3. §. 2. *num.* 30. *Regin. l.* 30. *num.* 153. *e Sanch. de matr. l.* 7. *d.* 57. *Suar.* 3. *p. tom.* 3. *q.* 67. *art.* 8. *Filiuc. tom.* 10. *num.* 191. *Manuel, Guttier, Vega, Auersa f g contra Nau. c.* 22. *nu.* 38. *Bonac. l. c. num.* 24. *Barb. Basil. Rebel. Coninck. Henriq. h leg. precipimus Cod. de appell. cap. fin. de cogn. spir. in* 6. *i leg. commodissimè ff. de liberis k Franc. Lug. l.* 2. *c.* 7. *q.* 4. *nu.* 18. *l Henriq. Palac. Beia, & alij.*

13 Quamuis in baptismo priuato necesse non sit adhibere patrinum; quia nullo iure hoc præcipitur, si quis tamen priuatim domi infantem, qui baptismo expietur suscipiat, animo gerendi munus patrini, verè susceptor efficitur, & cognationem contrahit, secus verò si intentionem eam non habeat *a* iura enim munus susceptoris expendunt etiam in priuato baptismo *b* neque illud irritum faciunt. Ex consilio igitur, non ex præcepto patrinus in priuato baptismo adhibendus est, vt baptizatus parentem, & nutritium spiritualem habeat, modo commode habere possit. Et hunc paro-

rochus in libro deſcribere debet, quādo ſolemnes ritus baptiſmo ſuperaddit *α S. Thomas, & reliqui Doct. in 4. diſt. 42. Coninch. diſp. 32. num. 39. Baſil. Zamb. Diana, Laym. Suarez, Franc. Lugo l. 2. c. 7. q. 5. β cap. ad liminą, & cap. de eo 30. quæſt. 1. contra Sanch. Nugn. Rebel. Filliuc. Bonac. Hurt. Villal. Palaus.*

14 Grauiter peccaret quiſquis puerum rationis vſu carentem ad ſuſceptoris munus in baptiſmo obeundum offerret, nec non parochus, qui eum admitteret *α* non enim licet eligere ad aliquod officium eum, qui illud nec cognoſcere, nec adimplere valet. puer autem ante rationis vſum non intelligit, quodnam ſit ſuſceptoris officium; neque ad illud præſtandum idoneus eſt, cum tamen tum viri, tum fœminę aliq[uo]. de ſacro fonte ſuſcipientes cognoſcere debeant, ſe pro ipſis fideiuſſores apud Deum eſſe, *β* & vim tanti ſacramenti, & quid pro baptizandis ſpondeant, *γ* & quam cognationem contrahant cum ſuſcepto, eiuſque parentibus *δ* intelligere, ſiquidem baptizatus ſuſceptori traditur, *vt cuidam docto in diuinis pedagogo*, vt ait D. Dionyſius Areopagita de Hyerarchia capite vltimo, porro certa ętas non eſt neceſſaria, ſed quælibet ætas cum vſu rationis ſufficit in ſuſceptore *ε* modo Chriſtianæ Doctrinæ rudimentorum ſit peritus; æquum tamen videtur, vt duodecim, vel quatuordecim annis eius, quem è baptiſmo ſuſcipit, ætatem ſuperet; *ζ* vt pater ſpiritualis, qui compater dicitur, proportionem ſaltem eam habeat cum filio ſpirituali, quam pater naturalis cum filio carnis, vel pater cum filio adoptiuo, quem annis octodecim ſuperare debet. cæterum cauendum eſt, ne ſuſcipientibus baptiſmum obſcæna, vel ridicula nomina imponantur, ſed potius nomina ſanctorum, vel inſignium virorum, vel fœminarum iis imponenda *η* vt ad cognominum imitationem prouocentur. *α Quintanad. tr. 1. ſing. 24. ex c. paruulis de conſecr. d. 3. β Concil. Ilerden. in c. vos ante diſt. 4 γ Concil. Pariſ. II. c. 54. decernitur δ Trident. ſeſſ. 24. de reform. c. 2. ε S. Thom. 4. d. 42. q. 2. art. 1. Manuel. tom. 1. c. 226. Nau. lib. 4. conſil. de cogn. ſpirit. Vega Enriq. ζ Ancharanus cap. debit. n. 7. Poſſeuin. c. 6. nu. 55. Abbas cap debit. Lopetius η Caſſaneus, Tuſcus, Gerard. Mandos, Vaſq. Quintan. Franc. Lugo c. 7. q. 6. & aliplurimi.*

15 Maritum, & vxorem non debere ſimul eundem puerum tenere in baptiſmo dixit Vrbanus II. *α* quod & in Mediolanenſi ditione obſeruari teſtatur Bonacina. *β* ſic enim decentia maior exigit. verum ne leuiter quidē peccant ſimul eundem ſuſcipientes, *γ* nec ſpiritualem cognationem contrahunt; alioquin grauiter illis hoc vetitum eſſet *δ* Vrbanus autem II. id non vetat, ſed quid deceat ſolum, indicat. *ε* verum minor illa decentia introducta iam conſuetudine cohoneſtatur, ac propterea nec peccare coniuges ſimul eundem è ſacro fonte leuantes docent recentiores, & dum hæc ſcribo Illuſtriſs. coniuges, ac Dynaſtæ Placentiæ Octauianus Mulatianus, & Fuluia Maluicina Fontana pietate ſimul, ac moribus inſignes in vrbis maiori templo F. G. ſpectabilis viri filium è ſacro fonte ſuſcipiunt, quod minimè facerent, ſi ſe vel leuiter peccare exiſtimarent, immò opus piiſſimum, ac omni laude dignum faciunt iam conſuetudine approbatum. *α Vrbanus II. in cap. quod autem, 30. q. 4. β Bo-*

a Bonac. de matr. q. 3. p. 3. §. 2. Gallego c. 9. num. 7. Suar. 3. p. q. 67. art. 8. γ Sanch. de matr. l. 7. d. 57. num. 5. Coninch. q. 67. num. 57. Laym. Bonacina, Franc. Lugo c. 7. q. 2. contra Suarium δ ex Trident. sess. 24. c. 2. Laym. Coninch. ε S. Thom. in 4. d. 42. q. 1. Angelus, Syluest. v. matrim. 8. q. 7. Nauar. c. 22. nu. 39. & alij.

De Baptismi iteratione, & de alijs ad eum spectantibus. Cap. XI.

1 SI quis non leui fundamento innixus de valore baptismi à se suscepti dubitare cæperit; grauiter peccat, nisi diligenter inquirat, vtrum validè baptizatus fuerit, necne: ne in re tanti momenti cum periculo damnationis semper ancipiti animo fluctuet. Quemadmodum, si quis dubitet, an cuiquam pecuniam, vel famam, aliudue reddere debeat, veritatem indagare debet, ne cui damnum culpabiliter inferat, si nihilominus post diligentem inquisitionem dubitatio adhuc prudens perseueret, vel probabilis solum opinio de valore baptismi, eundem iterum suscipere debet sub conditione; β nam adultus ex præcepto baptismum quamprimum suscipere tenetur. Dilatio tamen baptismi ad tres, vel quatuor dies in sano extra periculum manente leuis culpa censetur, quia paruitas moræ excusat.

Hinc consequenter dicendum est, quotiescunque probabiliter dubitatur de baptismo subditorum, filiorum, minorum sub tutela degentium, ac seruorum, grauis culpæ reos effici parochum, parentes, tutores, ac dominos, si ille baptismum quamprimum sub conditione ijsdem non administret, hi verò administrandum filijs, minoribus, ac seruis non curent; γ nam, vt S. Paulus ad Timotheum 5. scribit, *si quis suorum, maximè domesticorum, curam non habet, infidelis est, & infideli deterior*, parochus ex officio, parentes ex pietate, tutores, curatores, ac cognati ex iure naturali, vel positiuo ad præstanda, vel curanda necessaria suis ad salutem obligantur; vnicuique Deus de proximi salute procuranda legem posuit

α S. Bonauentura in 2. dub. 39. q. 3. n. 24. Gerson. 2. p. tr. de nat. &c. Cordubal. 3. q. 12. Adrian. Zambr. Quint. Franc. Lugo lib. 2. c. 4. q. 2. Granado, Vasq. Villal. β 20. Sot. in 4. d. 5. q. 1. Reginal. l. 27. num. 55. Vasq. dist. 146. n. 29. Valent. q. 3. p. 4. assert. 3. Enriq. Granad. Machado, Suar. 3. p. tom. 3. d. 31. sect. 2. γ Hurtad. dup. 1. dif. 12. Quintan. sing. 14. Trullench. in dec. lib. 4. c. 1. d. 3. nu. 1. & alij.

2 Susceptor, in baptismi conditionalis administratione non est necessariò adhibendus, sed solùm adhiberi debet in solemni, & certo baptismo δ si quis tamen in baptismi conditionalis collatione susceptoris munus gereret, spiritualem cognationem nequaquã contraheret; immo nec verus susceptor esset ε solemnes ritus in conditionali baptismo non sunt iterandi η nec conditio illa: *si non est baptizatus*, necessariò exprimenda θ nisi dubitatio de valore baptismi notoria sit; satis enim est eam mente retinere. Cum dubitatur de valore baptismi priuati, seu domi collati, in baptismo

con-

conditionali ſolemnes Eccleſiæ ceræmoniæ ſeruandæ ſunt *t Theol. in* 4. *d.* 42. *q* 67 *art.*8. *Laym. tr.*2. *c.* 9. *nu.* 5. *Sanch. Hurtad. Manuale, Quint.* *t Nau. conf.* 1. *n.* 1. *Nald. nu.*4. *Hurt.* *t Galleg. Sot. Vega, Suar. Sanchez, Diana, Granad.* *u Bonac. Henriquez, Moure, Vinald. S. Anton. Bart. ab Ang. Palud. Sot.* *x Nau. Sot. Rodr. Victoria contra Suar. Chapeau. P. Ledeſ. Villal. Granad. Quintan & alij.*

3 Parochus, qui vni, vel pluribus inualidè baptiſmum adminiſtrauit, etiam cum graui bonorum ſuorum, famæ, ac vitæ detrimento defectum huiuſmodi patefacere debet, vt baptiſmum illi validum ſuſcipiant; animę enim vnius ſalus corporali vitæ cuiuſuis præferenda eſt, & quibuſuis alijs bonis, ac famæ; *a* animæ autem eorum, qui valido baptiſmo luſtrati non ſunt, ſi vel infantes moriantur, ſiue adulti ſine contritionis actu decedant, peribunt, nec ſacri ordinis, aliorumue Sacramentorum, quiſquam capax erit ex illis, qui inualidè baptizati fuerunt. Quilibet etiam Sacerdos, vel Laicus periculo vitam ſuam exponere debet, vt infantem alias ſine baptiſmo periturum, per aquam baptiſmalem Chriſto regeneret *β*; multo magis Parochus ex officio eorum, quos inualidè baptizauit, ſaluti, etiam cum periculo bonorum, vitæ, ac famæ ſuæ conſulere debet, ne abſque baptiſmo decedant, vel ad alia ſacramenta ſuſcipienda incaſſum accedant. Si verò parochus nolit ſe prodere, omni modo curare debet, vt inualidè baptizati iterum validè baptiſmum recipiant; & ſi inualidè ad Sacerdotium aliqui ex illis promoti fuerint, baptiſmum, & ſacros ordines omnes repetant ne ſacramenta inualidè conficiant *a Layman. l.* 1. *tr.* 3. *c.* 3. *nu.* 2. *Quintan. ſing* 19. *Trullench. Dian.* 3. *p. tr.* 5. *num.* 5. *S. Thom.* 22. *q.* 26. *art.* 5. *Suar. de char. d.* 9. *ſect.* 2. *Bonac. d.* 4. *q.* 44. *C. Palao tr.* 7. *d.* 1. *p.* 6. *Trul.* *β Sylu. Coninch. Gran. Ochag. Molf. c.* 1. *num.* 85. *Valentia q.* 4. *d.* 3. *Fagund. Lorca. Bannes* *γ Med. q.* 7. *de reſt. q.* 7. *Leſſ. l.* 2. *c.* 7. *d* 7. *Bonac. Sanch. l.* 1. *conſ. c.* 4. *Trul. Quintan. & alij plurimi.*

4 Si parochus, vel obſtetrix fateantur, ſe plures aqua abluiſſe, & formalia baptiſmi verba pronunciaſſe abſq; intentione aliquos ex illis baptizandi, omnes illi iterum ſub conditione baptizari debent, ſiue infantes ſint, ſiue adulti, vel ſenes, qui per totum illud tempus à parocho illo, vel obſtetrice baptizati fuerunt, ijs exceptis, quos baptizatos cum formali, ſeu virtuali intentione, qui baptiſmum ijs miniſtrauit, recordatur; nulla enim extant teſtimonia, vel ſigna indicantia hunc potiùs, quàm illum ex eorum numero, qui baptiſmo abluti per illud tempus fuerunt, cum debita intentione baptizantis, fuiſſe. Prætetea iterandus eſt baptiſmus, de cuius valore dubitamus, vt Alexander III. de baptiſmo capite ſecundo ſtatuit his verbis: *de quibus dubium eſt, an baptizati fuerint, baptizentur his verbis præmiſſis: ſi baptizatus es, non te baptizo, ſed ſi nondum baptizatus es, ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, et Spiritus Sancti;* idem docet Cathechiſmus Romanus de baptiſmo, & Manuale can. 18. Quoties igitur dubitatur probabiliter, ac prudenter, vtrum quis verè baptizatus fuerit, iterum ſub conditione baptizandus eſt; alioquin, ſi verè baptiſmum non ſuſceperit, æternæ damnationis periculo exponitur, *a* illa eſt dubitatio moralis, quum intel-

lectus pendet in æquilibrio, & in neutram partem potiùs inclinat β; quia paria vtrinque sunt rationum pondera, & vtrique parti suæ fauent coniecturæ, & indicia, ita vt intellectus neutri parti assentiatur α *Vasq. in 3. p. tom. 2. d. 146. c. 4. num. 20. Scotus in 4. d. 3. q. 3. Nau. c. 27. n. 416. Bonac. tom. 1. d. 1. q. 1. nu. 36. Sot S. Anton. Palud. Tabien. Rosel. Syluest. Angel. Armil. Comitol. Aegid. Valentia d. 4. de bapt. Sebastianus ep. Oxomen. Rodrig. Molfes. Viuald. Henriq. Nugn. Villal. G. Hurtad. Zambr. Aluar. Sandoual. & alij* β *S. Thom. 3. p. q. 66. art. 9. ad 4. S. Antonin. p. 1. tit. 3. cap. 10. Durand. Cord. Sot. Th. Sanch. de matr. q. 41. nu. 2. Vasq. Quintan.* α β *Franc. Lug. l. 4. c. 4. q. 6.*

5 Omnes infantes à parentibus cognatis, obstetricibus, vel ab alijs è populo viris, aut fæminis ob imminens mortis periculum, aliamue ob causam domi, vel alibi baptizati, iterum possunt sub conditione baptizari α; & hoc quidem tutius est, quia prudenter dubitare possumus, an baptismus ab illis validè administratus sit ob defectum intentionis necessariæ in magna perturbatione, ac strepitu domesticorum, familiarium, ac medicorum, vel ob ignorantiam laicorum circa ea, quæ ad rationem intrinsecam baptismi pertinent; & quidem nonnullæ sunt obstetrices, quæ baptismi formalia verba ignorant, ac malè pronunciant. talis erat illa, quæ multos sic baptizauit in Hispania; *ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & gratia Spiritus Sancti*; quod cum audisset Episcopus Xerecij in Bætica, iussit eos omnes iterum baptizari, illamque obstetricandi puerperis officio interdixit. narrat S. Bernardus β quendam Laicum multos *baptizasse in nomine Dei, ac viuifica crucis* Refert S. Vincentius γ, vetulam quandam exosculatam manus cuiusdam Theologi post insignem ab eo habitam concionem, ei dixisse, *benedicta sit illa dies, in qua vos baptizaui in nomine S. Trinitatis, B. Mariæ Virginis, & omnium Angelorum*, ex quo ille intelligens se minimè baptizatum ex defectu formæ, baptismum sibi impertiendum curauit. Prudenter igitur in Machliniensi, & Iprensi Synodo decretum *fuit, vt, si re diligenter perquisita, dubium fuerit, vtrum puer baptizatus fuerit, vel si sit baptizatus ab obstetrice, sub conditione baptizetur. Syluius in 3. p. S. Thom. q. 66. art. 9. dist. 2. Molanus tract. 4. pract. c. 3. Quintanaduenas sing. 5. Synod. Granaten. celeb. an. 1572.* β *S. Bernard. Epist. 34.* γ *S. Vincentius concion. 2. Domin. 3. Quadragesim.* α *F. Lug. c. 4. q. 5. Leander tom. 1. tr. 4. disp. 3. q. 54. Victoria, Comitol.*

6 Grauiter peccat Parochus, qui diligenter non inquirit ab obstetrice, & testibus, quomodo, & quibus verbis, & quali aqua infans à Laico viro, vel fæmina, vel clerico inexperto domi baptizatus fuerit, an latina, an vernacula lingua, vt constet validum, vel inualidum fuisse Baptismum, & an oporteat infantem rursus baptizare; excusabitur tamen parochus, si maximam, quantam potest, diligentiam in huius baptismi inquisitione non adhibeat, quando scit, hunc ab obstetrice baptismalis formæ perita, vel à sacerdote, vel alio viro baptizandi perito collatum fuisse, ita vt de eius valore minimè dubitare valeat; secus, si ab ignaro, & imperito latinæ linguæ latinis verbis infans baptizatus fuerit; prudenter enim suspicari potest,

test, formam baptismi non bene prolatam fuisse. Propterea rectè monent D. Antoninus, & Toletus, vt quando ignarus Latini sermonis baptizat, vernacula, seu vulgari lingua formæ baptismalis verba pronunciet; tunc enim validè baptizabit in sua quisque lingua, etiansi verba sono, & literis multum distent à Latinis, modò conueniant in significatione, vt *Christizo* vox apud Sclauos idem significans, ac *baptizo, ex c. placuit. Cap. si nulla; cap. paruulos. Cathechismus Rom. p. 2. c. 2. §. 43. Zambr. de bapt. dub. 1. c. 1. n. 10. Graf. de irreg. l. 4. c. 26. num. 60. & 61. Rodriq. tom. 2. c. 25. num. 5. Barbosa de off. Parochi c. 8. num. 37. Victor. de bapt. q. 36. Lug. in consil. Synod. Mediolan. tit. de bapt. 25. cap. 31. Synod. Granat. an. 1572. de bapt. nu. 4. S. Anton. 3. p. tit.* 14. *c.* 13. *Toletus l. 2. c. 29. Sà*, tantam autem diligentiam Parochus in ea baptismi domi infanti collati inuestigatione, & inquisitione adhibere debet, quanta à viris prudentibus, ac timentibus Deum in negotio grauissimo, & re magni momẽti adhiberi solet, & multo maior esse debet, quàm ea, quæ à confessuris peccata sua adhibenda est in excutienda conscientia, *Sot. in 4. dist. 3. q. 1. art. 9. Reginal. l. 27. c. 7. n. 14. Quintan. sing. 7. Nau. Valent. Sot. Zerola.*

7 Si quis Episcopus, vel Sacerdos probabiliter, aut prudenter dubitet, an validè baptismum susceperit ordinibus antea susceptis, vel saltem sacerdotali, & episcopali iterum initiari necessario sub conditione debet; quoties enim probabilis dubitatio occurrit, an ordo verè collatus fuerit, vel quia contrariæ sunt hinc, inde opiniones, & rationes probabiliter dubitandi, v. g. quòd instrumenta re ipsa manu non tetigerit, potest, immò debet sub conditione iterari; nam cum in neutram partem intellectus minimè inclinetur, nec valeat quis sibi certitudine morali persuadere, se ordine initiatum esse, immò rationabiliter dubitet, an verè sit initiatus, debet dubius ita se gerere, ac si minimè ordinatus sit; si enim sacerdotali ordine careat, eucharistiæ, & pœnitentiæ sacramenta conficere nequaquam potest, non consecrare, non validè à peccatis absoluere. si quis episcopalis dignitatis, ac potestatis expers sit ordinibus alios verè initiare minimè valet, sacrum chrisma ad baptismum conferendum necessarium necessitate præcepti, vel necessitate sacramenti ad confirmationem, & extremam vnctionem valide consecrare nequit; hinc mille absurda sequerentur in perniciem animarum, quæ se sacramenta à falsò putatis episcopis, & pseudo presbyteris accipere falsò existimarent. Cum ergo Episcopus, vel Sacerdos dubitet probabiliter, an verè baptismum susceperit, quæ est ianua ad reliqua Ecclesiæ sacramenta, quorum minimè capaces sunt, quicunque baptismo carent, consequenter de ordinis sui valore iure, & probabiliter dubitant, ergo baptismum sub conditione repetere, & ordinis sacramentum rursus suscipere debent; alioquin periculo æternæ damnationis se exponunt dubios de baptismo, & ordine validè, necne suscepto, aliosque, quibus non validam absolutionem, nec verum ordinem, nec chrisma præbere absque dubio de inualiditate eorum potest, qui, an verè sacerdotali, aut episcopali ordine, ac dignitate initiatus sit, dubitat prudenter. Propterea pontificio iure cautum est, *vt si quis presby-*

cer ordinatus deprehenderet, se non esse baptizatum, baptizetur, & iterum ordinetur (cap. Si quis de presbyteris non baptizatis) Quintanaduenas de bapt. singulari X. Qui inualidè, aut fictè Episcopali, vel sacerdotali ordine alios initiauit, necessariò debet etiam cum magno vitæ, honorisque periculo huiusmodi ordines iterum sub conditione conferre, aut curare vt ij validè, riteque initientur; qui verò inualidè subdiaconatum, aut diaconatum cuipiam administrauit, non tenetur cum periculo vitæ, aut famæ amittendæ, vel grauis scandali hunc defectum manifestare, aut supplere, si is male initiatus ad præsbyteratus ordinem validè postea promotus fuerit; sacerdos enim rite initiatus, licet inferiores ordines non susceperit, potest tamen eorum omnium functiones exercere; ij enim in sacerdotali ordine virtute continentur; si verò nullum nocumentum, nullumque scandalum timeatur, inferiores etiam sacerdotio ordines à se inualidè antea collatos validè administrare, vel curare, vt validè administrentur, debet Episcopus, alioquin contra preceptum Diuinum, & Ecclesiasticum prohibens sine inferioribus ordinibus sacerdotium administrari, ac suscipi, grauiter peccabit. Episcopus, igitur de baptismi sui valore dubius, ac incertus nullum Episcopalis ordinis actum exercere licitè potest, nam practice dubitans se exponeret periculo sacramentum inualidè administrandi, ac nihil conficiendi; obligatur autem tam episcopus, quam sacerdos de baptismi sui valore dubitantes absque scrupulo, & vano timore ad conditionalem baptismi susceptionem, graue enim scandalum sacerdos, & episcopus præberent, si ille sacerdotali munere, hic episcopali nunquam fungerentur censerentur enim gratiam Dei in vacuum accepisse. Nec absolui posset sacerdos, qui per integrum annum rem diuinam facere nollet. Hunc enim grauis culpæ reum esse Doctores existimant, si saltem ter, aut quater quotannis missam non celebret; cæterum episcopus, & Sacerdos confessionum auditor sub conditione baptizati curare debent, vt validè fiant, quę antea per ipsos inualidè facta sunt; Episcopus quidem iterum concedere debet, ac cōfirmare facultates, à se antea inualide concessas, quo ad sacramentorum administrationem, & ad alia Ecclesiastica munera peragenda; confessarius verò, ac parochus sic baptizati noua facultate ad propria officia præstanda non egent. qui verò ab episcopo ordines, inualidos, & dubios, & à confessario absolutionem peccatorum inualidam, vel dubiam, an sit valida, acceperunt, ordinari, & absolui absolutè, vel sub conditione, vbi adest dubitatio de valore ordinum, vel absolutionis, debent. Nam baptismi, vel ordinis defectum Ecclesia non supplet, etiamsi adsit titulus coloratus cum communi errore; quia sacramenta baptismi, & ordinis ad ius diuinum spectant; validum tamen esset matrimonium, cui parochus, vel eius concessu sacerdos de baptismo suo dubius assisteret, cum assistentia illa sit iuris positiui, in quod ius habet Ecclesia, eiusque defectum supplet, vbi adest in assistente titulus coloratus cum errore communi; cæterum confessarius, qui dubius de baptismi sui valore aliquos à peccatis absoluit, si graue detrimentum, aut scandalum apud alios ex defectus

talis

talis manifeſtatione timeat, grauiter non peccat, ſi illum ijs, quos abſoluit, non manifeſtet, quia pœnitentes poſſunt per aliam ſubſequentem confeſſionem, vel per perfectam ſuorum peccatorum, deteſtationem, ſeu contritionem, Dei gratiam, quæ iuſtos facit homines, conſequi. Optimè verò faceret confeſſarius ille, ſi, quos ſic abſoluit, hortetur, vt confeſſionem generalem, vel ſaltem particularem alteri confeſſario faciant, vel, vt ſibi poſt baptiſmum, & ſacerdotium ſub conditione repetitum iterum confiteantur, & ſe generatim de omnibus peccatis, quæ ſibi antea confeſſi ſunt, accuſent. Quod, vt faciant, omnem lapidem mouere debet, ne quiſpiam poſt vltimam confeſſionem, cum ipſo factam è vita decedat, & de ſalute ſua pericliteiur *α Sot.4. d.24.q.1.art. 4. Sanch. tom. 2. l. 7. Conſil. dub. 14. Granad. Ochagau. β Corduba lib. 3. q.5. Franc. Lug. l. 1. c.3.q.3.Vaſq. 1. 2. q.19. art.6. d.67 Sanch. l.1. ſum. c. 10. num.3. γ Henriq. c.23. de Ord. n. 2. lit. G. Ruard. Durand. Palud. Nauar. Catharinus, Ang. Aſtenſ. δ. Ioan. Crux; Homobon. Villalob. Spina, & alij apud Dianam p. 1 tr 14. reſ. 19. ε Quintan. ſing. 10. ζ Palud. 4. diſt. 17. q.6. art.1. Reginal. l.10. nu. 97. Bonac. de matr. q 2. p. 8. num 25 & alij apud Sanch. lib.3. de matr. d.22 Caietan. v. Confeſſio η Bonac. l. c. p.6. num 30.*

8 Nullus Religioſę profeſſionis votis obſtrictus, ſi de baptiſmi ſuſcepti valore verè dubitet, ſiue dubitatio ſit ſpeculatiua, ſiue practica, ſiue negatiua, ſiue poſitiua, ſiue leuis, ſiue magna, ſiue de iure, ſiue de facto, religionem, quam profeſſus eſt, licitè deſerere poteſt, quemadmodum, neque coniux dubitans de valore baptiſmi ſui à matrimonij vinculo liber cenſetur *α*; qui enim rem aliquam bona fide poſſidere cæpit, ſi poſtea dubitare incipiat, an ſit aliena, poſt adhibitam ſufficientem diligentiam, ſi adhuc dubitatione anceps fluctuet, teſtitutionis lege non tenetur; in pari etenim cauſa potior eſt poſſidentis conditio, quàm non poſſidentis, licèt ęqualis ſit vtriuſque ratio quoad proprietatem *β*; Quinetiam ſi magis propendeat intellectus ad credendum inualidum fuiſſe baptiſmum, & dubitatio perſeueret, idem omninò dicendum eſt; nihil enim reſtituendum eſt ab eo, qui ſe debitorem eſſe ignorat, quamuis magis propenſus ſit animo ad credendum, ſe debere reſtituere *γ*; quamquam nonnulli exiſtimant tunc reſtituendum eſſe aliquid ſecundum maiorem, vel minorem propenſionem *δ* ſic coniugibus dubitantibus de matrimonij impedimento, etiam poſt diligentem inueſtigationē, non eſt opus petere diſpenſationem; ſed vterque licitè petere, ac reddere debitum poteſt. *ε* Si verò quis de debito certus eſt, incertus verò de ſolutione manet, ſoluere debet; poſſeſſio enim iuris ad exigendum ſtat pro creditore. *ζ* ſic religioſus certus de debito religionis officio, cùm egredi ex illa ei non liceat, illud ſiue ſpirituale, ſiue temporarium ſit, præſtare debebit, alioquin peccabit. Si verò religioſus baptiſmum ſub conditione iterum ſuſcipiat ad tollendam de eius valore dubitationem, religionis profeſſionem iterum facere etiam debet, vt ab omni dubitatione de eius valore ſe eximat, *η* & religionis priuilegijs, ac bonis temporalibus, ac ſpiritualibus tuta, ac ſedata conſcientia vtatur. Quæcunque autem is religioſus, vt profeſſus egit, vel vt

superior, si religiosorum præses fuit, fecit, vel concessit, aut præstitit, siue temporalia, siue spiritualia sint, ratione tituli colorati, & communis erroris rata, & effectum suum sortita esse censentur, vt suffragia lata in electionibus, functiones munerum, contractus initi, concessiones facultatum ad accipienda, vel largienda munera, vel pecunias, ad absoluendum subditos à reseruatis. Secus verò, si ipse absoluerit à peccatis, cùm non baptizatus sacerdos esse nequeat, nec nisi sacerdos absoluendi facultatem habeat; Ecclesia enim defectum baptismi, ac sacerdotis supplere nequit, cum de iure diuino necessariò vtrumque ad absoluendum requiratur; Ecclesia verò super ius diuinum nullam iurisdictionem exerceat. Verùm potestas reseruandi casus, & concedendi facultatem absoluendi à peccatis, etiam reseruatis, & sacramenta administrandi iure diuino non est necessariò connexa cum baptismo, & sacerdotali ordine; nam & Vicarius Episcopi si initiatus sacerdotio non esset, immò nec valido baptismo, titulo colorato, & errore communi interueniente, huiusmodi facultates concedere posset; *ita α Didacus Ruiz de Montoya instructione nu. 46. Quintanad. de bapt. sing. 12. β Thomas Sanchius lib. 2. de matr. disp. 41. num. 12. Syluest. v. Restitutio 4. q. 1. Lessius lib. 2. c. 14 d. 4. num. 23. Villalob. tom. 2. tract. 11. diff. 12. num. 2. Dian. p. 1. tract. 1. d. 3. p. 2. Sotus, Victoria, Conar. vterque Medina, Burgos de Paz. Veracrux, Corduba, Bannez, Molina, Salon. Manuel, Gratian. Lop. Enriq. y Sanchez l. 1. sum. c. 10. num. 9. Vasq. 1. 2. q. 19. art. 6 d. 66. c. 7. num. 4. Salas 1. 2, q. 21. Trullench. Bonac. ƀ Salon. Bannes, Ledesm. vterque Sotus apud Sanch. de matr. lib. 2. d. 4. nu. 12. ε & lib. 8. dist. 6. nu. 18. Barbosa de potest. Episc. p. 2. alleg. 35. num. 18. Castro Palao tom. 1. tract. 3. disp 6. p. 3. n. 10. Diana p. 1. tract. 6. ref. 82. κ Quintan. loc. cit. num. 5. Sanch. l. 62. de matr. d. 41. ε & lib. 1. Decal. c 10. num. 12. Vasq. 1. 2. q. 19. art. 6. d. 66. c. 7. num. 436. Palao tom. 2. tract. 1. p. 2. num. 14. Trullen. lib. 7. d. 6. num. 2. Bonac. de controu. d. 1. q. 2. p. 2. n. 15. Less. l. 2. c. 14. dub. 4. & alij ƀ Sanch. lib. 2. de matr. d. 22. Salas de leg. disp. 10. sect. 3. Bonac. q. 2. de matr. p. 8. art. 25. Franc. Lugo, & alij.*

9 Etiamsi probabilis esset sententia asserentium defectum intentionis in administrante baptismum à Deo suppleri, α quod multi, ac grauissimi doctores negant, β nihilominus huiusmodi baptismus sub conditione iterandus esset; nam & probabilis opinio, secundum quam quis administrauit baptismum aqua rosacea, vel è floribus, herbisque expressa, vel sola aquæ gutta, vel in digito, vel vmbilico non obstat, quin huiusmodi baptismus iterum sub conditione ministrandus sit, ƀ vt omnis controuersia, & dubitatio de baptismi valore facessat, quæ est circa spectantia ad intrinsecam rationem huius sacramenti. Hæc autem sunt materia, forma, & intentio. Igitur, si intentio baptizandi defuerit, baptismus iterandus est; tutior enim pars semper eligenda est, verum nec tuta, nec probabilis est sententia asserens intentionis defectum à Deo suppleri, nulli enim legi, vel promissioni Dei, aut rationi innititur; *ita contra α Syluestrum, Barptholomæum ab Angelis, Armillam, Angelum, Zanardum, Tabien. Alensem,*

Gabrielem, Durandum, & alios docent β *Sylnius in 3. p. q. 68. art. 2. ad 4. Filiuc. tract. 1. c. 5. num. 3. Nald. v. ſacram. num. 10. Homobonus, Heredia, Enriq. Hurtad. Quintan. ſing. 2.* δ *Sot. de bapt. lect. 1. Suarez, Vaſq. Laym. Bacon. Villal. Ledeſm. Aegid. Zambr. Rodrig. c. 25. Hurtad & alij.*

10 Omnes infantes, & adulti à Iudæis, Ethnicis, Saracenis, & Hæreticis baptizati iterum ſub conditione baptizandi ſunt. α Licet enim baptiſmus ab infidelibus collatus valeat; ſi debita materia, forma, & intentio adhibita fuerit, ſi intentionem habuerint faciendi, quod facit Eccleſia β, nec baptizati iterum baptizandi ſint, dummodo conſtet illorum baptiſmo nil ad eſſentiam pertinens defuiſſe γ; nihilominus prudenter dubitare poſſumus, an infideles huiuſmodi adhibuerint debitam materiam, vel formam, vel intentionem baptizandi; nam odio habent Eccleſiam, ac baptiſmum; hæretici verò in multis ad baptiſmi intrinſecam rationem pertinentibus perniciosiſſimè errant, illius neceſſitatem, finem, & effectum negant; lac, ſanguinem, ceruiſiam, ignem, vinumq; aquæ loco adhiberi poſſe aiunt, innumeras, inualidaſque formas admittunt, intentionem neceſſariam eſſe negant, circa Trinitatis vnitatem, & perſonas plures hæretici enormiter errarunt δ Denterium epiſcopum Arianum baptizaſſe, *in nomine Patris per Filium in Spiritu Sancto*, teſtatur Nicephorus Nec credendum eſt teſti ſuſpecto in fide, & religione aſſerenti, aliquem eſſe baptizatum, quod maximè dicendum eſt de pueris expoſitis inter Saracenos, aut Iudæos; etiamſi ſchedulam baptiſmi recepti teſtem κ afferant α *Concil. Later. Florentinum, Sebaſt. oximen. Bellarm. l. 1. de bapt. c. 7. Vaſq. q. 67. d. 147. Zanard.* γ *c. Romanus. cap. à quodam Concil. vormatien.* δ *Caſtr. Bellarm. Paleot. Beilinch* ε *Niceph. l. 16. c. 35. ſign.* ζ *Sot. d. 3. q. 1. S. Antonin. Nauar. Syluest. Zamb. Ochagauia, Hurtad. Quintanaduenas.*

11 Diaconus, vel Subdiaconus infantem domi ſine neceſſitate, & conceſſione Parochi baptizans quadrupliciter peccat. Primò, quia præceptum Eccleſiæ violat iubentis, in templo baptizari infantes, niſi neceſſitas obſtet ſ id enim poſtulat reuerentia tanto Sacramento debita α; huius autem præcepti violatio lethalis culpa eſt. β Secundò, quia cum non ſit Sacerdos, ſine neceſſitate baptizat. γ Tertiò, quia Parochi iuriſdictionem ſibi vſurpat. δ Quartò, quia ſine ſolemni ritu, neceſſitate nulla exigente baptiſmum adminiſtrat. ε Tunc autem infans priuato baptiſmo domi expiari poteſt, cum adeſt probabile periculum, ne abſque baptiſmo moriatur, niſi domi baptizetur; ad hoc autem ſufficit quæuis probabilis dubitatio, & quiuis prudens timor, præſumptio, aut coniectura de periculo; non enim ſtrictiùs vetatur priuata baptiſmi adminiſtratio, quam eiuſdem conditionalis iteratio; hæc autem fieri abſque culpa poteſt, vbi eſt prudens timor, & probabilis dubitatio de baptiſmi ſuſcepti valore, vel, an quis baptizatus fuerit; immò magis ſpectanda eſt neceſſitas baptizandi, quàm reuerentia baptiſmo debita, cum hic propter illius ſalutem inſtitutus ſit. Conſulantur medici, obſtetrices, nutrices, aliiue periti, an periculum mortis immineat infanti, vt baptiſmus ei opportunè adminiſtretur.

Cau-

Causa etiam sufficiens baptizandi infantem domi est, si parochus, qui in templo baptizaret, sit hæreticus, vel is, de quo dubitari prudenter possit, an sit rite, aut valide hoc sacramentum administraturus. Neque graui culpa vacant magnates, qui, vt maiori solemnitate, ac pompa filiorum suorum baptismum celebrent, vel vt nobiles susceptores, quos compatres vocant, expectent, filios suos priuatim, domi baptizari faciunt; neque illi compatres, ac legitimi susceptores fiunt, qui iam baptizatos ad supplendos solemnis baptismi ritus ad pompam adhibentur. ę Principum verò, ac Regum filios, ipsis deposcentibus, nulla vrgente necessitate, domi baptizare licet, ex concessione Clementis V. in Concilio Viennensi, & Pauli V. in Romano Rituali. Nomine autem Regum intelliguntur, qui regioni alicui, aut ciuitati legitimè imperant. Sic Reges Romanorum dicebantur, quibus vnius vrbis regimen erat ɴ Principum verò nomen complectitur eos, qui suppremam potestatem. In republica retinent, & superiorem non agnoscunt, & regibus æquiparantur ɪ sæculares etiam Dominos, & Ecclesiarum antistites, Duces, Regulos, Dynastas, Demarchos, & Comarchos, vocant iurisdictionem in aliquod oppidum, ac populum habentes ɪ Proreges etiam; Hispanos Velleris aurati equites, Prouinciarum præsides Principum nomine intelligi, probabiliter quidam putant. ĸ omnes etiam à principibus, aut Regibus genus proximè ducentes eodem priuilegio, quo Regum, ac Principum liberi, gaudent; nam liberorum appellatione nepotes, pronepotes, & qui nascuntur ab illis λ, continentur; *ita α c. Clericos de consil. dist. 4 Synod. VI. Meldensis, can. 59. Colonien. V. cap. 15. Mediolan. tit. 25. Clement. I. de bapt. & in Manual can. 12. β Sot. 4. d. 5. q. 1. art. 3. Reginal. lib. 27. num. 35. Bonac. de bapt. c. vlt. 19. Granad. Nugn. Ochag. Hinogosa, Villalob. Ledesma, Leand. Quintan. γ Aegid. q. 67. dub. 1. n. 1. δ Doctores omnes teste Henriq. lib 3. c. 19. num. 3. lit. M. ε Reginal. num. 46. Lessius, Azor. Bonac. & alij ζ Fumus, & Ang. bapt. num. 25. Nauar. c. 22. num. 40. Laym. l. 5. tract. 2. c. 6. η Cicer. de offic. 2. Quintan. sing. 21. θ Glossa, Suar. disp. 30. s. 2. Regin. l. 27. c. 5. num. 35. Vasq. d. 166. c. 2. n. 8. Thusc. v. Princeps tom. 6. concl. 665.*

12 Vsum aquæ benedictæ in baptismi solemnis administratione ab Apostolorum tempore introductum fuisse testantur Cyprianus, Basilius, Ambrosius, Tertullianus, Dionysius, Cyrillus, & alij sancti patres à Suario relati, idcircò baptisma solemne aqua non benedicta administrare graue peccatum esse nonnulli docent, quia antiqua Ecclesiæ consuetudo vim legis habet. α Verùm non desunt alij, qui aqua non benedicta in baptismo etiam solemni, vti absque contemptu grauem, seu lethalem culpam non esse existimant; quia nullum præceptum hac de re extat, nec omnis consuetudo etiamsi antiquissima perseueret, ad lethale peccatum transgressores suos obligat propter materiæ leuitatem, nam vnam, vel alteram cæremoniam, quæ ad substantiam sacramenti baptismi non pertinet, omittere lethalis culpa non est, sicut nec omissio vnius, vel alterius cæremoniæ in missæ celebratione, si contemptus absit, lethalis culpa, β est, cum ad sacrificij substantiam non attineat, pa-

ro-

rochi ergo illi, qui interdum hyemis tempore aqua tepida infantes tenellos baptizant, ne aquæ benedictæ vehemens frigus illis noceat, à graui culpa immunes esse censentur; *ita Quintan. de bapt. sing. 22. contra* α *Bonacinam de bapt. disp. 2. q. 2. p. 7. num. 19. Nugn. q. 71. art. 3. concl. 2.* β *Granad. de bapt. contr. 4. tr. 2. d. 1. n. 5.*

13 Si quis infidelis mortis supplicio damnatus ad Christianam fidem conuertatur, expedit illi baptismi susceptionem vsque ad vltimum vitæ suę quadrantem differre. Omnia enim sacramenta à Christo instituta sunt, vt quicunque ea suscipiunt, æternam salutem securius consequantur. Hanç autem reus ille mortis securius obtinebit, si, quando ad patibulum ducendus est, sacro fonte expietur; statim enim peccatorum omnium, ac pœnarum illi debitarum veniam consecutus à morte, quam patietur, ad æternam vitam perueniet; si verò pridie ante supplicium regenerationis lauacro abluatur, vt Eucharistiam suscipiat, timeri adhuc prudenter potest, ne nouo scelere se iterum obstringat, neue Tartareo tentatori succumbat; cum adhuc in fide infirmus tyro sit, nec spirituali pugnæ assuetus vinci facile possit. Si verò statim post susceptum baptismum capite plectatur, omnis peccato via occludetur. α quod nisi timeatur relapsus, præstat eum multo ante supplicium baptizari, vt Cælesti pane pascatur, ac muniatur. Sed si forte contingat, vt post susceptum baptismum ad duas horas supplicium differatur, Eucharisticum panem in viaticum, etiamsi ieiunius non sit, sumere debebit, vt diuino, & Ecclesiastico præcepto de sumenda Eucharistia obtemperet; α *ita Antonius Quintanaduenas de Baptismo tr. 1. sing. 23. ex Lugo Card. de sacram. Franc. Lugo l. 2. c. 5. q. 4. contra Ioannem Sancium selectâ disp. 40.*

14 Qui à Caluinianis hæreticis baptizati fuerunt adhibita debita materia, ac forma, & intentione baptizandi, iterum hoc sacramento expiandi non sunt, vt Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Concilij interpretum coram Pio Quinto Pontifice maximo declarauit anno 1570. die 19. Aprilis. Quia Caluiniani non errant in forma baptismi, sed in effectu. sic Nicolaus Pontifex consultus, quid faciendũ esset de multis, qui baptizati fuerant à quodam, qui ignorabatur, an esset Christianus, an infidelis, vel Iudæus, respondit: si debita forma, & materia obseruatæ fuerunt, non esse rebaptizandos. Credi enim potest ministrum debita materia, & forma vtentem non carere intentione baptizandi, si tamen de facto dubitet; baptismus sub conditione iterum potest administrari; nam, vt ait Syluius, hæretici sacramentorum formas peruertunt, & materiam contemnunt, & alienam ab ecclesiæ intentione mentem habẽt, immò alicubi alius abluit, alius formam profert, *sæpè deprehensum est*, ait Molanus, *necessariam eis baptizandi intentionem defuisse*. Propterea in synodo prouinciali Machliniensi secunda, & in pastorali Machliniensi edito anno 1608. canone vndecimo de baptismo præcipitur, vt baptizati ab hæreticis huiusmodi iterum sub conditione baptizentur. *Syluius in 3. p. q. 66 art. 9. quæst. 3. Ioannes Præpositus dicto art. 9. dub. 2. num. 99. Lugus in resp. moral. dub. 2. lib. 1. & alij.*

15 Non est valida illa formula

baptiſmi, *ego te Chriſtizo*, vel *te Chriſtianum facio in nomine Patris*, *& Filij, & Spiritus Sancti*. Per verbum enim *Chriſtizo* non ſignificatur ablutio, ſed ſolum effectus baptiſmi. Quamuis Dalmatæ baptizantes vernacula lingua dicant, *ia tebe Karſtim*; hoc eſt *ego te baptizo*, & Ieſus Chriſtus Dalmaticè dicatur *Iſu Karſt*, & Chriſtianus appelletur *Karſtianin*, & baptiſmus *Karſtenye*, quia vox *Karſtim* non deriuatur ab *Iſukarſt* ſumpto formaliter, ideſt ſecundum ſignificationem, ſed materialiter, ideſt ſecundum ſonum vocis; quemadmodum verbum, *vito*, non deriuatur a *vita*, vel a *vite* formaliter ſumpta, ideſt ſecundam ſignificationem, ſed materialiter ſecundum ſonum, idcirco *Karſtim* non ſignificat *Chriſtizo*, ſed baptizo, neque apud Dalmatas Chriſtus abſolutè dicitur *Karſt*. Sed *Iſukarſt*. vnica voce Ieſum Chriſtum ſignificante. *Karſt* non eſt dictio, ſed ſyllaba vocis *Iſukarſt*. *Chriſtizare* igitur non eſt baptizare formaliter. Apud Polonos propoſitio illa *ego te Chriſtizo* vernacula lingua ſic effertur *ia ciebe Chriſtuſuie*, at vero, *Ego te baptizo*, dicitur, *ia ciebie Krzeze*, hæc eſt pars formæ baptiſmi non illa. Cæterum valet ea baptiſmi forma, qua Sclauones, Rutheni, Moſchi vtuntur *Kreſzezai*, *& ſia od mene rab Bozy &c.* ideſt *Baptizetur à me ſeruus Dei*. Talis enim eſt Eccleſiæ Græcę forma baptiſmi; quã ab immemorabili tẽpore conſuetudo confirmauit. verbum *baptizo* ab Indis occidentalibus etiã vernacula lingua baptizantibus vſurpatur. *Card. Lug.*

16 Filij infidelium confugientes ad Chriſtianos, & dicentes ſe velle baptizati, ſi dubium ſit, an rationis vſu polleant parentibus minimè reddendi ſunt, ſed in loco tuto collocandi, vt in domo catechumenorum, & Chriſtianæ fidei doctrina imbuendi. Donec certum rationis vſum adepti explorentur, an velint eſſe Chriſtiani, & ſic baptizentur. Si tamen neceſſitas vrgeat, baptiſmus non eſt differendus. In dubio fauendum eſt baptiſmo. In dubio melior eſt conditio poſſidentis, quando par cauſa eſt, qualis non eſt in hoc caſu, nam pater agit de vitando leui damno nempe poteſtatis patriæ ad modicum tempus, filius vero de vitanda æterna damnatione, cuius periculo exponitur, ſi parentibus infidelibus reddatur. Innocenti filio potius fauendum, quam infideli patri; *ita Io. Lug. Card. lib. 1. reſp. moral. dub. 4. Suar. 3. tom. in 3. p. diſp. 25. ſect. 3. Vaſq. Coninch. Cabrer. Laym. Camer. Ochag. Sot. in 4. d. 5. q. 1. art. 10. Nau.*

17 Pater illegitimum filium ſuſcipere de ſacro fonte poteſt, ſoli enim parentes legitimi filios ex legitimo matrimonio genitos è baptiſmo ſuſcipere prohibentur lege eccleſiaſtica, ne cognationem ſpiritualem contrahant cum vxoribus ſuis, nec ſolum prohibentur ſuſcipere filium communẽ cum ſuo & vxoris, ſed etiam filium vxoris ex alio marito. Tunc enim cognationem ſpiritualem cum vxore contraheret; vnde oriretur impedimentum ſufficiens ad irritum reddendum matrimonium nondum conſummatum; *ita Suar. 3. tom. in 3. p. q. 67. art. 8. Sylueſt. v. Bapt. 5. n. 5. Angelus, Chamer. Lug. l. 1. reſp. dub. 5. contra S. Thomam 3. p. q. 67. art. 8. & alios Theologos, ac Canoniſt. apud Sanchez. lib. 9. de matr. d. 26. n. 5.*

Finis Tabulæ Primæ.

LAVRENTII
LONGI
PARMENSIS

DOCT. THEOL. È CONGR. SOM. PRESBYT.

TABVLA SECVNDA

Poſt naufragium hominum generi ſalutaris;

IDEST

De Pœnitentiæ Virtute, ac Sacramento Tractatus, in quo omnia, quæ ad eiuſdem Sacramenti adminiſtrationem, & ſuſceptionem, ad Caſuum Reſeruatorum, ac Cenſurarum abſolutionem, ad Indulgentiarum conſecutionem, ad Confeſſarios tam Seculares, quam Regulares, eorumq; iuriſdictionem, ac Priuilegia pertinent, breui, & facili methodo explicantur;

Opus Theologicum, Canonicum, Ethicum, animarum Paſtoribus, Præſulibus, Sanctimonialium moderatoribus, Concionatoribus, & Eccleſiaſticis omnibus vtiliſſimum, ac neceſſarium.

Hac noua editione ab authore recognitum, & auctum.

PLACENTIÆ,

Anno M. DC. LVIII. *Superiorum permiſſu.*

REVERENDISS. AC SAPIENTISS. PATRI

D. PIO RVBEO
PLACENTINO

Monachorum Ordinis S. Hieronymi Præsuli amplissimo.

Laurentius Longus Longam felicitatem;

Σωτηρίαν, καὶ δόξαν.

OPeris huius titulum D. Hieronymo Sacri Ordinis Tui Parenti, & authori acceptum refero, Sapientissime Præsul, qui primus omnium editis in Isaiam commentarijs Pœnitentiam secundam post naufragium Tabulam iure appellauit. Amissa enim prima innocentiæ Baptismalis Tabula, altera superest, scilicet Pœnitentia, qua homo ad voluntariæ culpæ scopulum facto naufragio æternæ mortis discrimini ereptus ad salutis perpetuæ portum adhuc diuina adspirante gratia prouehi potest. Quod igitur D. Hieronymo magno Ecclesiæ Doctori ego cum reliquis, qui eodem nomine pœnitentiam postea appellarunt, debeo, Tibi amantissimo eius Filio Religionis ipsius, ac doctrinæ quasi hæredi iure merito reddo. Nemini enim magis, quam tibi hoc tempore debent D. Hieronymi opera, ac religiosa ipsius sodalitas. Siquidem tanti Doctoris res gestas, & conscripta ab eo opera te nemo diligentius perlustrauit, ac recensuit; Tu enim more Apis argumentosæ ex illis tanquam ex gemmantibus hortis, vel tanquam ex Hymetto, & Hybla, sententiarum flores delibasti, decerptos notis auxisti. Sancti Patris scripta, gesta, ac tempora vberrimis Commentarijs mira eruditione, & elegantia conscriptis, & doctis Concionibus tuis Mystico Sapientiæ Sale refertis illustrasti, legitimos eiusdem partus à supposititijs secernens vindicasti. Commissam tibi vniuersam eiusdem D. Hieronymi sodalitatem per multos annos summa cum laude gubernatam amplissimis prouentibus ditasti, nouis ædificijs, & bibliothecis, alter Philadelphus, ac Philomusus instruxisti. Creditam iure tibi supremi regiminis nauem Palinuro vigilantior, ac Typhi Argonauta prudentiæ clauo moderatus cælestibus mercibus cumulasti,

 ad

& ad veræ felicitatis portum direxisti. Venerabilis Patris Lupi Vlmensis, qui optimus Pastor Religiosum Domini gregem verbo, & exemplo pauit, præclara gesta, vitamque libris mirabili, & eleganti stylo descriptis edidisti, quam prius moribus, ac virtutibus tuis vere PIVS expresseras. Nimirum hoc natiuitatis Tuæ, & nominis omen feliciter portendebat. Secundis enim, quibus in materno vtero claudebaris, ceu tunica, scapulari, & cucullo amictum Te in hanc lucem prodijsse referunt. Tunc verum diuinans obstetrix Matri Tuæ gratulata dicitur, quod Religioni filium peperisset futurum verè Monachum, qui reliquis exemplo virtutum præluceret. Opera Tua, perfecti Monachorum Antistitis exemplar, Conuiuium Morale. Platonis conuiuio lautius, Sal Mysticum, Comitialis Politica, Exercitationes quotiditianæ Religiosorum, Conciones, Panegyrici, Methodi quinq; ad Religiosæ disciplinæ Tyrones instituendos, dissertationes ad Monachos, & aliæ huiusmodi elucubrationes Tuæ Platonicam, immò Hieronymianam lucernam redolentes, qualis, quantusque Vir, ac Præsul fueris, sisque satis ostendunt. Tu non modo Tuis, sed alienis etiam operibus, quæ ne domesticis tenebris oppressa iacerent, typica luce donasti, literariam Rempublicam exornasti, ac publici iuris, quæ priuati erant, fecisti, vt literatorum, velut olim Mecœnas, Præsidium, ac dulce decus merito appelleris. Eia igitur, qua soles humanitate aliena scripta respicere, & excipere, eadem mea respice, & excipe, quæ nominis Tui luce illustrata, & auspicijs Tuis freta in publicum prodire cupiunt. Tu qui liberales disciplinas hac tempestate naufragantes in tutam stationem excipere gaudes, hunc de secunda post naufragium Tabula librum periclitantem naufragio eripe, ac tuere. Longo Tibi felicia cuncta precante Longum vale.

Datum Placentiæ ex Collegio S. Stephani Idib. Aprilis
Anno a Partu Virginis 1647.
Ab orbe condito 5698. a deducta
Placentiam Romanorum Colonia
T. Sempronio Longo Consule 1861.

DE

DE POENITENTIA.

EMBLEMA.

HAec est, quam cernis, Metanœa vocata pelasgo
Nomine, quæ gracili corpore, fronte riget.
Setosam induitur clamydem munita flagello,
Sacratamque manu gestat honora crucem.
Grande supercilium, ridentia lumina, mœstæ
Fluminibus falsis immaduere genæ.
Incessu patet esse Deam; gratamque Tonanti,
Totaque syderei spirat amoris opes.
Mortales contemnit opes, aspersaque longè
Melle Acherontæo dira venena fugat.
Per dumos, vepresque suos adducit Olympo,
Illecebras odit, blandiloquosque iocos.
Carpere iter placeat, ducis & vestigia tanta
Sancta sequi monitis erudiere pijs.
Hinc meretis dira, & Stygiorum mater amorum
Debellanda Venus, si tibi Diua placet.
Ridentem Cypris Stygias detrudit ad umbras,
Fundentem lachrymas hæc super astra vehit.
Illa pios odit, castosque hæc stringit in vlnis,
Mortales omnes hæc beat, illa necat.
Peccatum fugat ista procul, sic barbara Longus
Verba fugit, rectè dicit hic, ista facit.
Dic bene, fac melius; verbis sint congrua facta,
Ne mox Pœniteat te Metanœa monet.
Naufragium quicunque cupis superare secundum,
Hanc Tabulam cape, & a turbine tutus eris.

EIVSDEM

SAPIENTISSIMI PRÆVLIS

ENCOMIVM.

Ex Soterijs Laurentij Longi Doct. Parmensis Sac. Som.

HOs inter pietate viros, & honore nitentes
Stridonensis adest Religionis apex.
Nomine reque Pius Rubea de sanguine gentis,
Quã Ruffam dixit Roma vetusta, satus.
Roma Placẽtinas olim quã misit ad oras
Vt procul hinc Pœni pelleret arma Ducis.
Semproni Longi tunc Consulis alter Achates
Sulpicius Longo stẽmate clarus erat.
Crinibus à ruffis cognomẽ nobile nactus
Ad Trebiã venit obuius Annibali.
Victor & hostili rubefecit sanguine fluctus,
Hic Princeps Rubeæ gentis origo fuit.
Clara Placentinis coluit quæ mœnia campis,
A Ioue Sulpiciũ gens genus ista trahit.
Sulpicius quod Galba suo pro stemmate Cæsar
Ostendit, cunctis proposuitq; palam.
Hinc Pius exortus, Iouis vt de vertice Pallas
Ingenio sapiens, consilioq; valet.
Hunc Latiæ, ac Tuschæ decorat facundia linguæ,
Nullus eo scribit nobiliore stylo.
Doctrinã pietate pari coniungit, auita,
Qua multis præstat, nobilitate nitens,
Ordinis ipse sui sacras moderatus habenas
Exemplar summi Præsulis exhibuit.
Quem florente stylo scribens depinxit, & omen
Nominis impleuit, auguriumq; sui.
Veste cucullatum Monachum referente secundis
Auxit, & ornauit Religionis opes.
Athletã Christi sacris exercuit armis,
Hostibus è Stygijs vnde trophæa ferat.
Diuorũ laudes celebrat sermone diserto,
Et decus Vlmesi tollit ad astra Lupũ.
Pastorẽ pietate, Lupum sed nomine dictũ
O dignũ Christi pascere semper oues,
Doctoris cui sacra dedit lex nomen Achiuum
Ex claris legit florea serta libris.
Vnde piæ pascantur apes, & sacra recondant,
Quæ valet haud tempus perdere, mella fauis.
Illius à veris discernit adultera scriptis,
Lollia vt a Cerere separat agricola.
Sic reprobare malũ nouit, rectũq; probare
Iudicij & trutina pendere cuncta sui.
Cum sale Doctorẽ confert cõdire sapore,
Et seruare dapes, ac prope cũcta bono,
Edidit ante Sophi conuiuia more Platonis,
Hæc condire Pio debuit ergo sale.

LAV-

LAVRENTII LONGI THEOLOGI

TABVLA SECVNDA

Post naufragium hominum generi salutaris.

Pœnitentia rectè vocatur Tabula Secunda. Cap. I.

1 VT naufragis ad Scyllę, & Charybdis scopulos vnica seruandæ vitæ spes superest, si quam de naufragio tabulam arripere licet, cui innixi ad tutam littoris stationem nando peruenire possint; ita in procelloso mortalis vitæ pelago confracta, vel amissa prima baptismalis innocentiæ tabula, quæ post humani generis naufragium ad originalis peccati scopulum a primo parente Adamo factum naufragis hominibus primum salutis perfugium fuit, denuò lapsis, ac periclitantibus secunda salutaris pœnitentiæ tabula succurrit, & vitale diuinæ gratiæ subsidium affert, ac naufragos ad æternæ salutis portum perducit. hoc secundæ post naufragium tabulæ conueniens nomen pœnitentiæ à D. Hieronymo, α Ambrosio, β ac Tertulliano γ attribitum sacrarum rerum Scriptores passim vsurpatunt. propterea à Tridentini Concilij Patribus δ sapienter contra Lutherum, Melanchthonem, aliosque hæreticos decretum est, *vt si quis Sacramenta confundens ipsum baptismum pœnitentia Sacramentum esse dixerit, quasi hæc duo Sacramenta distincta non sint, atque ideò pœnitentiam non rectè secundam post naufragium tabulam existimari, anathema sit*; cum enim materiæ, formæ, ministri, effectus, & institutiones baptismi, ac pœnitentiæ penitus discrepant, quis non videat, duo hæc Sacramenta, non vnum esse? baptismus naturali aqua, pœnitentia lachrymis, & labore perficitur. Baptismi ministrum iudicem esse non oportet; *nam de ijs, qui foris sunt*, hoc est extra Ecclesiam, in quam per baptismi ianuam ingressi non sunt, ad nos iudicare non pertinet, vt exemplo suo nos Apostolus docet ε. pœnitentiæ verò Sacramentum per Sacerdotum sententiam non semel ζ, vt baptismus, ad tribunal Christi instar iudicij, toties, quoties opus est, vel reus exigit, exercetur. Baptismo peccata ante ipsum commissa expiantur, pœnitentiæ autem Sacramento peccata post baptismum perpetrata delentur. Hoc nemo nisi Sacerdos, illum quilibet, vel è populo administrare valet, si necessitas postulet. Indelebilem animæ characterem imprimit

mit baptismus, secus pœnitentia; quæ secunda post naufragium tabula rectè per metaphoram appellatur. *Nam*, vt docet D. Thomas, ε *sicut primum remedium mare transeuntibus est, vt conseruentur in naui integra; secundum autem remedium est post nauem fractam, vt quis tabulæ adhæreat. ita etiam primum remedium in mari huius vitæ est, vt homo integritatem (in baptismo acceptam) seruet. secundum autem remedium est, si per peccatum integritatem perdiderit, quod per pœnitentiam redeat*. hac similitudine vsus D. Ambrosius virginem lapsam ad pœnitentiam si hortatur. *Tu, quæ ingressa es agonem, pœnitentiæ insiste misera; fortiter inhære tanquam naufragus tabulæ sperans per ipsam te de profundo criminum liberari, inhære pœnitentiæ, vsque ad extremum vitæ*. Tertullianus similiter ait; *Pœnitentiam amplexare, sicut naufragus alicuius tabulæ fidem*. Hæc autem secunda tabula dici potest, vel respectu fracti nauigij innocentiæ, & integritatis, quod per quodlibet lethale scelus frangi potest, à quo naufragio sola pœnitentia liberat, vel respectu prioris tabulæ, videlicet baptismi, quâ ab originario totius humanæ naturæ naufragio eripimur; quamuis baptismi tabula frangi nequeat, in suo tamen effectu, quo gratia confertur, amitti potest, diuina gratia per baptismum collata per peccatum amittitur, per solam pœnitentiam recuperatur, ζ nec tertia tabula simpliciter necessaria est, quandoquidem, si sæpius homo in culpæ naufragium recidat, hæc tabula pœnitentiæ præsto semper adest, si peccator ei adhærere velit. nimirum aureo ramo Sybillæ persimilis pœnitentia est.

vno auulso non deficit alter
Aureus, & simili frondescit virga Metallo.

Si virga pœnitentiæ,
Cordis rigorem conterat,
Quo fonte manauit nefas,
Fluent perennes lachrymæ.

α D. Hieronym. in c. 3. Isaiæ, & epist. 8. ad Demetr. γ Tertullan. lib. de pœnit. β D. Ambros. ad Virginem lapsam cap. 18. δ Conc. Trident. sess. 14 cap. 2. ε D. Thom. quæst. 84. art. 6. Henriq. lib. 4. cap. 2. num. 1. ζ Gabriel, Valentia quæst. 1. part. 1. Suar. de pœnit. d. 1. sect. 1. Tanner. tom. 4. d. 6. quæst. 1. d. 1. n. 12. Bellarm. de pœnit. tom. 3. lib. 1. c. 13. Bauny tr. 4. init.

Pœnitentiæ æthymologia, Latinè, Græcè, & Hebraicè. Cap. II.

1 Pœnitentia quasi pœnæ tenentia, sicut pœnitere, quasi pœnam tenere dicitur α hoc est peccata in se punire, commissa luere: pœnitens enim ista in se dolendo, & flendo punit. ea est animi dolor de peccatis commissis, quæ fecisse iam displicet. de ea Apostolus, *Tristitia*, inquit, *quæ secundum Deum est, pœnitentiam in salutem operatur*. Isidorus autem ait, *Pœnitentia appellata est, quasi punientia, quod ipsemet homo in se puniat pœnitendo, quod male admisit*. β Pœnitentia à Græcis μετάνοια quasi mutatio mentis dicitur, nam vt Gellius γ docuit, *pœnitere tum dicere solemus, cum quæ ipsi fecimus, aut de nostra voluntate, nostroque consilio facta sunt, ea nobis post incipiunt displicere, sententiamque in his nostram demutamus*.

Huc

Huc spectant verba illa D. Augustini. *Pænitentes (si tamen estis pænitētes, & non estis irridentes) mutate vitam, reconciliamini Deo*. Idem etiam perfectam peccati expiationem describens ait *Non sufficit mores in melius commutare, & à factis malis recedere, nisi etiam de his, quæ facta sunt, satisfiat Deo per pœnitentia dolorem, per humilitatis gemitum, per contriti cordis sacrificium, cooperantibus eleemosynis. Et quia nemo eligit vitam nouam*, inquit Augustinus, *nisi quem veteris pænitet*, pœnitentia est malè anteactæ vitæ detestatio, & prioris voluntatis in meliorem mutatio; ideò præteritum malum, vt terminum, à quo pœnitens recedit, auersando respicit, & bonum, vt metam, seu terminum, ad quem tendit, intuetur. Idcircò D. Paulus ad Colossenses 3. scribens. *Exuite vos*, inquit, *veterem hominem, & induite nouum, qui secundum Deum creatus est*. Hæc hominis à creatis rebus ad Deum conuersio est, quam diuinum nomen Ioele teste a nobis exigit. *Conuertimini ad me*, ait, *in toto corde vestro, in ieiunio, fletu, & planctu, & scindite corda vestra*. vbi in Habraico codice vox שובן *Schubu* quemadmodum & *μετανοεῖτε* græcè, quam latinè pœnitentiam dicimus, externum dolorem, ac pœnam ex interna conuersione profectum significat, Sicut etiam cum Iob dicit, *ago pænitentiam in fauilla, & cinere*; vox illa נחמתי *Nechanthi* non quidpiam dulce, vt Lutherus somniat, sapit, sed amarum dolorem cum externa afflictione indicat. Quod apud Habreos verbū נחם *Nacham*, idem apud Græcos verbum *μετανοεῖν*, vndè *μετάνοια* dicta est, innuit. nam vbi apud Marcum 1. & Lucam 10. legimus. *Si in Tyro, & Sidone facta essent virtutes, quæ facta sunt in te, olim in cilicio, & cinere pœnitentiam egissent*, *μετενόησαν* grecè habetur; quo verbo alibi Niniuitarum pœnitentia apud Matthæum 12. & Lucam 11. denotatur; externa inquam, corporis afflictio in scelerum vindictam ex animi dolore assumpta. & secundum hanc significationem accepta Metanœa, idest pœnitentia, consilij mutatio, apud Ausonium in epigrammate de se loquitur:

Sum Dea, quæ facti, non factiq; exigo pœnas

Nepe vt pæniteat, sic Metanœa vocor.

Hoc nomine pœnitentiæ simulacrum apud Latinos veteres appellabatur; à quibus vox *pænitentia*, quæ nec apud Ciceronem, nec apud antiquos probatos Scriptores reperiebatur, nondum latinitate donata fuerat. ideò subdit Metanœa

Sum Dea, cui nomen nec Cicero ipse dedit.

Scilicet ignorabant Ethnici veram pœnitentiam, quam vera fides vbique præcedit, ac semper comitatur; *accedentem enim ad Deum oportet credere, quia est*. vt ait Apostolus Hebr. 11. Haud secus Hæretici veræ pœnitentiæ, re ipsa ignari, & ab orthodoxæ fidei veritate alieni, pœnitentiæ nomen præposterè accipiunt pro voluntate, siue proposito nouæ vitæ in posterum ducendæ. & dulcia quærentes, nihil amari doloris de præteritis culpis in ea volunt; nimirum peccata anteactæ vitæ à pœnitentia respici negant, qui vitia sua, & scelera amant. Ideò Latinos ad Metanœam græcam vocem alludentes, siue ad verbum *μετανοεῖν*. quod *postea sapere*, siue *resipiscere* perperam interpretantur

Erasmus Lutheri præcursor, & Beza Caluini asseela, *pœnitere* quasi *pone tenere*, idest *postea sapere* dictum arbitrantur; sed vnde pœnitentiæ vox diphthongum habet, si à pone, vt vult Erasmus, non a pœna, quæ cum diphtongo scribitur, nomen mutuata est pœnitentia? Verum quoniam leuissimum argumĕtationis genus est, quod à verbi, nominisuè notatione ducitur, in ea inuestiganda diutius laborandum non est. sufficit nobis ostendisse pœnitentiæ voces Latinam, Græcam, & Hæbraicam in sacris, & profanis libris non solum mentis mutationem, & erroris agnitionem, sed etiam internum animi dolorem de peccatis ad eorundem vindictam, & expiationem assumptum significare, quo sensu D. Cyprianus scripsit: *Pœnitentia crimine minor non sit*, & D. Augustinus: *Est pœnitentia*, inquit, *bonorum, & humilium fidelium pœna quotidiana, in qua pectora tundimus dicentes, dimitte nobis debita nostra*. Et vt D D. Ambrosius, ac Gregorius aiunt: *Pœnitentia est mala præterita plangere, & plangenda iterum non committere*, α β *Isidor. lib 6. ethymol. D. Aug. de vera, & falsa pœnit. Pitigi dist. 14. q. 1. art. 9. Layman. lib. 5. tom. 6. c. 1. Bonac. d. 5. initio, Faustus de pœnit. q. 1. Tanner. d. 6. q. 1. d. 1.* γ *Gellius lib. 17. c. 1.* δ ε *S. August. hom. 41. ex 50. relatus c. 10. d. 3. de pœnit.* ζ *idem lib. 50. homil. 27. c. 1.* η *S. Gregor. homil. 34. in Euangelia, Suar. de pœnit. d. 1. sect. 1. Zerol. c. 2. q. 5. Bellarm. lib. 1. de pœnit. c. 7. Canus relect. 1. de pœnit.* θ *contra Lutherum, Caluinum, Erasmum, Bezam, & alios* ι *S. Cyprian. serm. 5. de lapsis,* κ *D. Augustinus. epist. 18.*

Quotuplex sit pœnitentia. Cap. III.

3 Pœnitentia apud Iurisconsultos duplex esse dicitur, altera *contractus*, altera *criminis*; α apud Theologos verò, aliosque scriptores pœnitentiæ notio varia, & multiplex est. Primo enim, vt scribit Tertullianus, β *Pœnitentiam hoc genus hominum, quod & ipsi retro fuimus cæci, & sine Domini timore, norunt Passionem quandam esse, quæ venit ex offensa sententiæ prioris*, quam quia de bonis factis concipiebant, ideò eam probari sibi posse negat. Huiusmodi pœnitentia illa est, qua alicui displicet, quod antea placuerat, nihil cogitando bonumnè, an malum sit. Hæc ab Apostolo 2. Cor. 7. tristitia secundum sæculum dicitur, quæ secundum Deum non est, neque salutem, sed mortem operatur. γ Secundo pœnitentia dicitur, qua quispiam scelestus de perpetrato scelere, quod ei ante placebat, dolorem non propter Deum, sed sui causa concipit, vt puta quia malè valet, vel quia pœna ei ludenda est. Hæc commoti, perturbatique animi affectio est, quæ ex se indiferens est. & aliquando bona, aliquando mala est, vel vt si quempiam stipem pauperibus dedisse pœniteat. Hæc & apud Ethnicos reperitur, δ nam teste Aristotele in Ethnicis *torquetur sua pœnitudine malus*. Hanc pœnitentiam expertus Ouidius cecinit:

Pœnitet, o si quid miserorū creditur vlli,
Pœnitet, & facto torqueor ipse meo.
Cumque sit exilium, magis est mihi culpa dolori,
Estq; pati pœnā, quā meruisse, minus.

Tertio pœnitentia à Theologis, ac D. Tho-

D. Thomâ dicitur virtus, ſiue animi habitus hominis voluntatem inclinans ad Deum offenſum ſibi reconciliandum, eique ſatisfaciendum, culpam propter ipſum ſuper omnia dilectum, vel ſaltem tartareæ pœnæ formidine deteſtando. ε Quarto actum interiorem pœnitentiæ hæc vox ſignificat, quo referenda ſunt illa Apoſtoli ad Romanos 4. verba: *benignitas Dei te ad pœnitentiam adducit*, & ſumpta hac ſignificatione pœnitentia in internam, & externam rurſus diuiditur. Interna, quæ eſt actus, quo quis ſcelera ſua deteſtatur, duplex eſt; perfecta, quam Theologi contritionem vocant, & imperfecta, cui attritio nomen eſt. Contritio eſt animi dolor, ac deteſtatio peccati commiſsi cum propoſito non peccandi amplius, & cum fiducia diuinæ miſericordiæ, & voto præſtandi reliqua, quæ ad Sacramentalem peccatorum expiationem requiruntur, ſi ea pœnitens præſtare poſſit. & hæc pœnitentia propter Deum aſſumpta ad obtinendam peccatorum veniam extra pœnitentiæ Sacramentum ſufficit, qua vi caret attritio à Sacramento ſeiuncta. Externa pœnitentia prodit ſe precibus, carnis maceratione, gemitibus, lachrymis, vigilijs, ieiunijs. Quinto pœnitentiæ nomine confeſſionis Sacramentum ſignificatur, ideſt quidam externus ritus à Chriſto inſtitutus abſolutionem Sacerdotis, ac certos pœnitentis actus complectens. & in hoc ſenſu à Tridentino Concilio, & in ſacris Canonibus paſſim accipitur. Sexto pœnitentia pro pœna accipitur, quam vel de ſe ipſo peccator in vindictam ſcelerum ſuorum exigit, vel quam eum confeſſarius, vel Præſul ſubire iubet; & hæc pœnitentia vel publica, vel ſolemnis, vel ſecreta eſt. Solemnis illa eſt, quæ ab Epiſcopo, vel ab alio eiuſdem nomine, ac iuſſu, die Cinerum ſacra, propter grauiſſima ſcelera, & ſcandala ſolemniter indicitur ζ impropriè ſolemniter indicitur, cum quis inuitus ad agendam pœnitentiam in Monaſterium mittitur η Pœnitentia verò publica eſt, quæ ſine ſolemnitate à quolibet, vel ſimplici Sacerdote ad expiandum aliquod ſcelus notorium publicè imponitur, θ vt peregrinatio, certiue habitus, ſeu veſtimenti geſtatio. Secreta verò, aut Sacramentalis pœnitentia eſt, quæ clam, & priuatim agitur precationibus, ieiunijs, pijs largitionibus, alijſque modis, quibus peccata expiantur. Pœnitentiæ vox etiam in ſacris litteris Deo interdum, ſed impropriè, & per metaphoram tribuitur. vt cum Deus hominum ſcelera videns *pœnitet me*, inquit, *feciſſe hominem*. Geneſ. 6. & poſtea alibi, *pœnitet me Saul Regem conſtituiſſe*. 4. Reg. 15. dicitur autem Deum pœnitere, quod ea faciat, quæ homines pœnitẽtes facere ſolent. conſilium enim mutare ſecundum effectum videtur. quemamodum D. Ambroſius dicit, λ *nouit Deus mutare ſententiam, ſi tu noueris mutare delictũ*. Porrò pœnitentia hominis propria, alia bona, alia mala, alia indifferens, alia voluntaria, alia coacta, alia inanis, alia ſera, alia deſperans, alia mortua, & omninò infructuoſa. Nos de voluntaria, & bona pœnitentia primũ, quatenus virtus eſt, deindè quatenus Sacramentum eſt, breuiter agemus,

α *Taner. quæſt. 1. d. 1. Gloſſa ad legem, qui ea ff. de furtis* β *Tertullian. lib. de pœnit. Bauny tract. 4. de pœnit.* γ *Catech. Rom. quæſt. pr. cap. 3.* δ *Fauſtus lib. 1. quæſt. 2. de pœnit.* ε *can.*

ι. *de pœnit. d. 3. Bauny. Tanner. 3.* ξ *dist. 50. can. in cap.* κ *cap. si illa, dist. 50.* θ *cap. 1. de pœnit. & remiss. Caiet. Faust. D. Ambros. lib. de Noe, & arca,* λ *idem in Lucam c. 1.*

Quid sit pœnitentia, an virtus specialis. Cap. IV.

5 POenitentia, vt virtus, secundum D. Augustinum, α *est quadam dolentis vindicta semper puniens in se, quod dolet commisisse*, secundū Damascenū β *est ab his, quæ sunt præter naturam ad ea, quæ secundum naturam sunt, conuersio*, ex sententia verò D. Gregorij γ *Pœnitentia est pœnitenda non admittere, & admissa deflere, sine est perpetrata mala plangere, & plangenda iterum non admittere*. sed ex D. Thoma δ *Pœnitentia virtus est detestatio, ac dolor animi de peccato, quatenus offensa Dei est, animo illam expiandi*; rectè dicitur *detestatio peccati*. actus enim à pœnitentia elicitus est displicentia, & recessus animi à culpæ malitia; ex detestatione autem, & odio peccati secundum reatum adhuc præsentis *dolor* necessario sequitur, vt contra ex apprehensione, & amore boni præsentis gaudium oritur; & quidem vt docet D. Ambrosius ε *Pœnitentia vera est dolor cordis, & amaritudo animæ pro malis, quæ quisque commisit*. vtque ait D. Augustinus ζ *Opus pœnitendi est, cum reperitur voluntas mutandi cum animi dolore*. Hanc, seu tristitiam, & afflictionem animi pœnitentiæ nomen indicat secundum illud Baruch. 2. *anima, quæ tristis est super magnitudine mali*, & Paulus ad Corinthios 7. scribens: *Gaudeo*, inquit, *non quia contristati estis, sed quia contristati estis ad pœnitentiam*. Scilicet nulla tristitia vtilis præter eam, quæ de peccato concipitur: dolere de culpa animo illam expiandi, & quatenus offensa Dei est, proprium est pœnitentiæ; peccatum verò, vt malum moris rationi repugnans detestari ad generale propositum virtutis, ac honestatis spectat; η Peccatum odio habere, quatenus Dei iniuria est, ad iustitiam, quatenus verò Dei irreuerentia est, ad religionem attinet, quatenus autem Dei offensio est, ad pœnitentiam, qua Deus placatur, quem homo culpa sua offendit; idipsum Sancta Ecclesia innuens ait: *Deus, qui culpa offenderis, pœnitentia placaris &c.* sicut charitatis proprium est detestari peccatum, quia Deo aduersatur, ac displicet, vt malum extrinsecum ipsi ita pœnitentiæ est peccatum detestari, quia Deum offendit: pœnitentia non solum virtus est, quia ad actus honestos inclinat, & bonum facit habentem se, sed etiam specialis virtus est, quoniam vt D. Thomas dicit, *tendit ad destructionem peccati, in quantum est Dei offensa, quod non pertinet ad rationem alterius virtutis*, θ *sicut enim*, inquit alibi ι *est alicuius virtutis, vt homo placet eum, quem peccando offendit, ita etiam est alicuius virtutis, vt homo Deum placet, quem peccando offendit*. Hæc virtus reconciliatrix hominis cum Deo offenso licet minus propriè pax κ dici possit, quandoquidem querelas, & rationabiles aliorum offensiones tollit, nihilominus pœnitentiæ nomine passim appellatur. Quod pœnitentia bonum reddat pœnitentem, eiusq. opus bonum faciat, atque ideò virtus sit; con-

constat siquidem pœnitentia hominem ex iniusto iustum apud Deum fieri; nam teste Ezechiele 18. *si impius egerit pœnitentiam, vita viuet.* Pœnitentiæ actus, qualis est peccati detestatio, quatenus Dei offensa est, animo illud expiandi, laudabilis, & meritorius est; sed omnis actus laudabilis, & meritorius est virtutis opus, quod bonum esse quis non videt? pœnitentia igitur non secundum quid tantum, sed simpliciter virtus est. eaque non generalis, sed specialis virtus est à cęteris virtutibus distincta; nam de ea speciale præceptum legis Euangelicæ extat apud D. Matthęum *Pœnitentiam agite*, inquit, & apud D. Lucam 13. *nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis.* & alibi apud eundem 24. *oportet prædicare in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum in omnes gentes.* In lege etiam veteri pœnitentia præcipitur. Nam apud Ezechielem 18. legimus: *conuertimini, & agite pœnitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris, & non erit vobis in ruinam iniquitas.* Id autem, quod speciali præcepto, aut lege iubetur, specialis virtutis opus est. nam teste Aristotele *legislatoris intentio est ciues facere studiosos, ac virtute præditos.* Præterea illa est specialis virtus, cui specialis honestatis ratio, ac propria proponitur, quod obiectum formale Theologi appellant, quo ad aliquid amandum, vel odio habendum impellimur. Quod verò amatur, vel odio habetur, materiale obiectum dicitur; omnis enim virtus ab obiecto formali, vel solum, vel potissimum speciem sumit. Sed pœnitentia specialem, ac propriam honestatis rationem *obiectum formale, & motiuum habet, peccati, vt offensa Dei expiationem, & pacem hominis cum Deo, quem rationabiliter indignatum, auersumque pœnitentia placat, hominemque illi conciliat, facta quasi pacem requirens,* Iniuriam tollere, vel vitare iustitiæ virtus est; offensam verò Dei, & iram auerruncare, vel vitare pœnitentiæ est, quæ rationabilem indignationis, & auersionis causam etiam sine iniuria alicui dari prohibet, datam auferri iubet. Iniuria est, quæ contra ius strictum, & proprium alterius infertur, & ab offensa differt; hæc enim sine illa esse potest, vt si amico petenti librum, quo ille valde indiget, etiam sine meo incommodo commodare nolim, amicum sane offendo, nullam tamen iniuriam illi facio. item si amico gladium furer, non modo iniuriam, sed etiam offensam illi facio. restituto deinde gladio iniuria cessat, non offensa, quæ debita satisfactione tollenda est, vel veniam petendo, vel obsequia pręstando. specialis igitur pœnitentia est, cuius proprium est, offensam vitare, vel abolere. honestum enim, & laudabile est neminem habere offensum, & pacem cum omnibus habere; quanto magis honestum, & laudabile est homini cum Deo pacis integram pacem seruare, vel reparare amissam, seu indignatum, & auersum Deum sibi reconciliare? *nempe obiectum formale pœnitentiæ est bonitas pacis cum Deo, siue reconciliatio hominis cum Deo.* quando enim Deus propter peccatum infensus peccatori fit, aliqua virtute detestante peccatum, vt Dei offensam, placandus est. Deum autem pœnitentia placari sancta Ecclesia confitetur. Charitas Deum amicum, ac verè beneuolum sibi efficit; pœnitentia verò non inimicum, non infensum, non auer-

auersum, sed placatum Deum sibi esse cupit, omnemq; offensionis, & diffidij occasionem vitat. bonitas igitur compensationis, quæ ex se honestam voluntatem terminare potest. & per actum honestum propter se expetibilis est, nec non propter aliud, scilicet causa expiandi peccati, & restaurandæ pacis, & æqualitatis cum Deo, non est obiectum formale virtutis pœnitentię. nam pœnitentia est dolor de peccatis commissis. virtus autem, quæ compẽsationis bonum solum formaliter respicit, non includit dolorem de peccatis. illud enim bonum non mouet ad dolendum de peccato præterito, cum hoc non obstet, immò faciendæ compensationi prosit, quæ sine peccatò esse nequit. neque vero pœnitentia sine dolore esse potest; quis enim illum pœnitere dicat, cui nullus de peccato, & offensa Dei dolor est? contra vero potest aliquis compensationis amore pro debito satisfacere velle, & de illo nihil dolere, vt si quis inuincibili ignorantia laborans dolorem pro compensatione à Deo exigi nesciat, ad expiationem peccati existimans externam confessionem sine vllo dolore sufficere, absque dolore potest satisfaciendi Deo, ac debitum compensandi absolutam voluntatem habere. verum hoc ad impetrandam peccatorum veniam non sufficit, ad quam tamen obtinendam vera pœnitentia satis est, qua quis de peccato, vt Dei offensa, summoperè dolet. At si quis dictis obijciat ex Aristotele verecũdiam non esse virtutem, quoniam turpitudinem in verecundo supponit, ac propter eandem rationem pœnitentiam virtutem non esse, respondendum est verecundiam non esse virtutem, quia eius actus efficax non est, nec sufficit ad expellendam turpitudinem præsentem, & amplectendam honestatem; actus vero virtutis, qualis est pœnitentia, ita efficaciter in propositam sibi honestatem fertur, vt oppositam turpitudinem simul efficaciter animus velle nequeat. Itaq; pœnitentiæ actus ita efficax ad reconciliationem, & pacem cum Deo ineundam est, vt Dei offensam, quæ culpa est, efficaciter nolit, ac fugiat. Porrò, vt medicina ante morbum, ita pœnitentia ante peccatum sub conditione expetibilis est. Simpliciter vero, & absolutè pænitentia post lapsum, vt medicina post morbum per se desiderabilis est, quod ad rationem virtutis sufficit, α *D. August. lib. de vera, & falsa penit. c. 19.* β *D. Damascenus apud S. Faustum lib. 1. q. 6.* γ *D. Gregor. homil. 14. in Euang. & homil. 34.* δ *D. Thom. q. 85. art. 3. & Trident. sess. 14. c. 4. Laym. lib. 5. tr. 6. c. 1. nu. 2.* ε *D. Ambros. serm. 1. quadrages.* ζ *D. Aug. lib. 1. quæst. ad Simplicianum* η *S. Thom. art. 3. & 1. 2. q. 113. art. 5.* θ *idem in 3. p. q. 85. art. 12. & 3. & in 4. d. 14. q. 1. art. 1. q. 3. Arist. 2. eth. c. 1.* κ *Card. Io. Lugo de pœnit. d. 2. sect. 4.* λ *ita contra Durandum in 4. d. 14. q. 1. & 2. & Caietanum 2. 2. q. 114. docet D. Thom. q. 85. art. 1. Tanner. d. 6 q. 2. d. 1. tom. 4. & alij commun. Lug. d. 1. sect. 1.* μ *S. Thom. in 3. p. q. 85. & in 4. d. 15. q. 3. art. 7. Alens. 4. p. q. 54. n. 1. Bonau. in 4. d. 14. p. 1. art. 1. q. 2. Richard. d. 14 art. 1. q. 2. Marsil q. 10. art. 1. Scot. d. 14. q. 2. art. 2. Medin. tr. 1. de pœnit. q. 1. Valent. q. 2. p. 1. Suar. d. 7. sect. 1. Vasq. q. 58. art. 2. d. 1. & alij commun. contr. Altisiodor. l. 4. tract. 6. q. 3. Maioronem in 4. d. 14. q. 2. Aureol. q. 1. a. 2. Ruard. art. 4.* ι *Tann. q. 2. d. 1. Lug. d. 2. sect. 4.*

Qualis virtus est pœnitentia. Cap. V.

6 POenitentia est virtus per se infusa diuinitus, & supernaturalis, non tamen est virtus Theologica, sed moralis. Primum enim constat finem propositum, & obiectum formale pœnitentiæ, vnde ratio habitus desumitur, supernaturale esse, idest reconciliationem, & pacem hominis cum Deo, vel vt alij aiunt, culpam, vt offensam Dei boni supernaturalis, debita satisfactione expiabilem. Pœnitentiæ actus supernaturales sunt, quandoquidem ad diuinam gratiam præparant; talis autem est virtus, quales sunt eius actus: nec sine diuina gratia pœnitentiæ actus elici potest, vt Tridentinum Concilium asserit, α & hoc donum Dei esse ex Actis Apostolorum constat 11, vbi legitur. *Et gentibus pœnitentiam dedit ad vitam*, & ex secunda D. Pauli epistola ad Timotheum 2. *Ne forte*, inquit, *idest, si forte aliquando det illis pænitentiam.* Et si non inficior, dari posse aliquam pœnitentiam naturalem, per quam homo naturali lumine ductus peccatum, vt offensam Dei tanquam principij, finis, & legislatoris naturalis, & naturæ authoris agnoscat, & imperfectè aliqua ratione detestetur; peccatum tamen, vt offensam Dei boni supernaturalis perfectè, & efficaciter detestari nequit. proindè non est virtus simpliciter, & perfecta, cum simpliciter, *& perfectè bonum non reddat habentem, & actum eius bonum*, quod virtutis ratio teste Aristotele exigit. quamobrem huiusmodi naturalis pœnitentia, quæ vel in ethnico reperiri potest, ad peccatorum veniam, & salutem æternam consequendam inepta, inefficax, ac nullius momenti est. β Deinde virtutem pœnitentiæ Theologicam non esse, sed moralem, communis Doctorum sententia est; virtus enim Theologica circa aliquid diuinum versatur, vel saltem pro obiecto *quod* ei propositum est, quidpiam diuinum habet; sed neutrum pœnitentiæ conuenit; siquidem non Deum, sed bonum pacis cum Deo vult, ac respicit. Præterea virtutes Theologicæ tres tantum sunt, & circa Deum credendum, amandum, ac sperandum versantur; at pœnitentia peccatum expiare, vt Dei offensam studet. Non igitur Theologica, sed moralis est. Nam per se in medio consistit, & circa passiones animi versatur, quod virtutum moralium est. γ Quamuis autem pœnitentia simpliciter necessaria sit homini adulto in lethale peccatum lapso ad salutem (quod quidem de actu magis, quam de habitu intelligitur) hoc tamen solum de actibus pœnitentiæ, quam specialem virtutem esse diximus, necessario intelligendum non est; sufficit enim, ac præstat ad salutem, si quis charitate motus de peccatis doleat. Satis est etiam cum Sacramento, si quis religione, vel obedientia, vel timore gehennæ, vel desiderio beatitudinis permotus peccata sua per attritionem debitam detestetur. Necessaria igitur ad salutem est pœnitentia latè sumpta prout quæcunque actum doloris efficacis ex ratione motiua ad contritionem, vel attritionem sufficiente comprehendit, non vt specialis virtus strictè sumpta. Hinc patet, quomodo intelligendum sit illud Lucæ 13. *nisi pœnitentiam ege-*

ritis, omnes simul peribitis, & quod ait D. Thomas, *impossibile esse, vt alicui remittatur peccatum sine pœnitentiæ virtute*. Hoc enim de pœnitentia latius accepta secundum legem ordinariam intelligi oportet; secus verò secundum potentiam Dei absolutam. r Cæterum propriè dicta pœnitentia ratione formali obiecti differt à iustitia propriè dicta, quæ hominem ad seruandum ius Dei illæsum obligat, s & ad non inferendam alteri iniuriam; neque est alia virtus similis iustitiæ propriè dictæ. Hoc tantum dissimilis, quod ad satisfactionem non æqualem, sed inæqualem obliget. quamuis enim iniuria Deo fieri possit, non tamen omne peccatum iniuria est; quoniam Deus opera nostra, & obsequia ex dominio proprietatis à nobis non semper exigit, sed ex dominio iurisdictionis, vt legislator, & superior; præterea multi malitiam iniuriæ in omnibus peccatis esse inuincibiliter ignorant; multi illam probabiliter negant, quorum sententiam in praxi tuto sequi possum, & consequenter peccatum meum saltem per accidens malitia contra iustitiam caret; pœnitentia igitur de peccato illo, in quo ratio iniuriæ non est, dolere non posset, si iustitia esset, quod consequens absurdum est. Deinde si pœnitentia ex debito iustitiæ oriretur, statim post commissum peccatum ad satisfaciendum pro illo obligaret. Quemadmodum iustitia ad restituendum ius alienum statim, ac iniquè ablatum est, obligat, sed non peccat, qui post lapsum statim per pœnitentiam non resurgit. & quamuis dilatio restitutionis diuini iuris Deo non noceat, iustitia restitutionem alieni ablati differri vetat, quę ius alienum auferri prohibet; quamdiu enim restitutio differtur, ius Domini læsum manet; pœnitentia autem non semper respicit satisfactionem pro peccatis; nullum siquidem præceptum ad expianda peccata venialia in hac vita nos obligat, nihilominus pœnitentia circa illa versari potest, & re ipsa versatur. Igitur ratio illius motiua non est obligatio satisfaciendi, quæ est ratio motiua iustitiæ. Hæc ergo ab illa specie differt. Nec pœnitentia religio est, cuius formalis finis, est cultus Deo debitus, t cum pœnitentiæ finis, siue obiectum formale sit reconciliatio hominis cum Deo, seu offensæ Dei expiatio. Religionis munus est Deum colere, ac reuereri; pœnitentiæ verò Deum offensum placare. Verùm cum cæteræ virtutes exceptis Theologicis ad aliquam ex quatuor virtutibus Cardinalibus reduci soleant: Pœnitentia ad iustitiam, vt pars quędam potentialis aliquo modo reuocari probabiliter potest. u Probabile enim est in peccatis pœnitentia expiandis rationem iniuriæ latè sumptæ reperiri; iniuriam autem compensatione, & satisfactione ad iustitiam commutatiuam spectante tolli certum est. Quemadmodum in humanis si quis alienum ius, vel honorem, vel authoritatem proximi læsit, eius compensatio, & restitutio ad iustitiam commutatiuam pertinet: ita si quis peccando Dei honorem, & authoritatem læsit, debita compensatione pœnitendo satisfacere debet. Sed homo externa actione plerumque læditur, & externa compensatione, & satisfactione placatur; Deus verò interna pœnitentia placatur, quæ est vehemens animi dolor, quo quis in se commissa peccata punit, vnde pœnitentia, quasi pœnætentio dicta ad iusti-

stitiam punitiuam spectare à nonnullis putatur, quoniam interna, & externa pœna culpas à se commissas pœnitens in se punit, cum post culpam pœnæ obnoxius maneat. Et quamuis iustitia vindex scelerum in Iudice, vel Præsule infligente pęnam alicui reo propriè reperiatur; nihilominus in pęnitente, qui factus proprię conscientiæ Iudex commissorum à se pęnam voluntario dolore exigit, seque ieiunijs, carmenijs, vigilijs, verberationibus, alijsque voluntarijs supplicijs ad expianda scelera, & auertuncandam Dei indignationem castigat, iustitia vindex latè sumpta esse potest, quam pęnitentiam propriè appellamus, *D. Thom. q. 85. art. 5. Caiet. & Thomistæ ibidem, Richard. 4. d. 14. q. 2. art. 4. q. 1. Canus relect. de pœn. p. 2. c. 1. Viguer. c. 16. §. 4. Aureol. loc. cit. Sot. in 4. d. 14. q. 85. art. 5 Vasq. art. 5. d. 2. Tanner. q. 2. d. 1. Faust. lib. 1. q. 8. & alij commun. contra Durandum in 4. d. 14. q. 2. num. 6. Scot in 3. d. 36. q. 1. Henricum quodlib. 6. q. 11. Io. Medinam Cod. de pœnit. tract. 1. q. 1. Richard. in 4. d. 14. art. 4. q. 1. Suarez d. 3. sect. 7. Valentia loc. cit. Tanner. loc. cit. Vega in Concil. Trid. lib. 13. c. 25. contra Scotum, & Canum loc. cit. Scot. in 4. d. 14. q. 3. Durand. q. 1. S. Bonau. 4. d. 14. p. 1. art 1. q. 3. Alensis p. 4. q. 13. m. 1. art. 1. Argentina q. 1. art. 2. Medina tract. 1. q. 2. Cod. Aureol. cit. art. 2. Suar. loc. cit. Vasq. art. 3. Faust. Tann. Lugo de pœnit. d. 2. sect. 4. nu. 59. idem ibid. nu. 65. Lug. loc. cit. S. Thom. q. 85. art. 2. & 3. Tann. q. 2. d. 1. Durand. loc. cit. art. 7. Vasq. Palud. in 4. d. 14. q. 2. Alb. 4. d. 14. Faust. Layman. tract. 6. c. 1. nu. 3. Scot. loc. cit. q. 2. Gabr. & alij multi.*

Quinam sint actus pœnitentiæ, quid sit contritio, & attritio. Cap. VI.

7. Actus pœnitentiæ alij eliciti, alij imperati dicuntur, priores sunt actus solius voluntatis, qui ab ipso pęnitentiæ habitu eliciuntur, & rationem formalem obiecti pęnitentiæ intrinsecè attingunt. Posteriores verò sunt, quos pęnitentia fieri iubet ad expiandum peccatum, vel pacem cum Deo conseruendam, vel restaurandam, vel ad redimendam pęnam temporalem culpæ debitam; huiusmodi esse possunt omnes omnium virtutum actus, qui à pęnitentia imperari possunt, & à motiua ipsius ratione extrinsecè participari. Eliciti pęnitentiæ actus alij circa bonum sunt, vt amor simplex, seu complacentia inefficax, seu propensio animi in aliquid, si nullum inconueniens inde sequeretur; amor efficax, quo obiectum omninò volumus, quantum ex nobis est. Quod si obiectum sit absens, oritur desiderium; si media requirantur, intentio finis, ex qua mediorum electio nascitur; si præsens adsit, oritur gaudium in rationali anima, vel delectatio in appetitu sensitiuo. Alij pęnitentiæ actus circa malum eliciuntur, vt displicentia simplex, odium efficax, vel inefficax; quod si malum putetur præsens, vel præteritum, nascitur detestatio, & ex detestatione tristitia, seu dolor. Hic in appetitu sensitiuo, illa in rationali solum reperitur. Et quamuis gaudium, & tristitia, seu dolor de eadem re obiecta simul elici nequeant;

queant; de diuerſis tamen obiectis ſimul eſſe poſſunt, & quiſpiam de peccatis dolere, & de venia ſimul gaudium percipere poteſt; quamquam gaudium dolorem præſentem fortaſſe minuit, non tamen impedit, vbi vtriuſque diuerſa obiecta ſunt; niſi ſummum ſit gaudium, quale eſt beatorum in Cælo omnem dolorem, & triſtitiam de peccatis excludens; quæ alioquin ſummo odio habent, ac deteſtantur ſine triſtitia, ac dolore; quippè qui à ſummo gaudio impeditur. Differunt igitur inter ſe deteſtatio, & dolor ſicut cauſa, & effectus. *Eſt dolor*, vt ait D. Auguſtinus, *de ijs, quæ nobis dolentibus accidunt, quæ ſcilicet deteſtamur*. Deteſtatio eſt actus elicitus à pœnitentia, quæ amore pacis cum Deo peccata omnia paci aduerſantia deteſtatur. Quamquam deteſtatio perfecta, quæ ad iuſtificationem diſponit, ad charitatem aliqua ratione pertinet. Hæc perfectæ pœnitentiæ actus, qui eſt dolor de peccato tanquam ſummo malo abolendo, vt offenſa Dei ſuper omnia dilecti, in ſcholis *contritio* dicitur. Quia veluti ſaxa mallei ictibus percuſſa confringuntur, ita dura, ac veluti ſaxea peccatorum corda à pœnitentiæ virga, quæ deteſtatio eſt, ac dolor de peccatis, comminuuntur, ac veluti conteruntur. Contritionis actus à charitate virtutum regina imperatur, à pœnitentia elicitur. Ratione charitatis dolemus de peccato, vt eſt ſummum malum contrarium Deo ſummo bono à nobis ſuper omnia dilecto; ratione verò pœnitentiæ peccatum, vt offenſam Dei deteſtamur. a Imperfectus pœnitentiæ actus (attritio in ſcholis dici ſolet) eſt dolor de peccatis metu infernarum pœnarum, vel propter culpæ turpitudinem, qui ad peccati tanquam ſummi mali ſummo bono repugnantis deteſtationem, & ad contritionis perfectionem non pertingit, nec ſine Sacramento ad peccati lethalis abolitionem, ac iuſtificationem ſufficit. Sacramento verò addito peccatum expiat, hominemque Deo reconciliat, & quidem attritio non ex humana, ac naturali, ſed ex ſupernaturali ratione motiua per fidem apprehenſa oritur, vt cum de peccato tanquam Dei offenſa æternam pœnam merente quiſpiam imperfectè dolet, excluſa peccandi voluntate, & ſpe veniæ à Deo impetrandæ concepta. Hæc donum Dei eſt, & impulſus Spiritus Sancti nondum quidem inhabitantis, ſed ad comparãdam iuſtitiam, ac Dei gratiam recuperandam excitantis, & mouẽtis, vt Tridentini Concilij Patres docuere. β Hàc diuina illa oracula ſpectant: γ *Initium ſapientiæ timor Domini*. δ *Timor Domini initium dilectionis*. ε *Qui ſine timore eſt, non poteſt iuſtificari*. Contritio eſt dolor de peccatis propter Deum ſuper omnia dilectum: attritio verò eſt dolor de peccatis propter metum infernarum pœnarum, vel propter turpitudinem peccati, ζ ad hæc duo capita cætera, quæ ad attritionem mouent, reduci poſſunt, vt deſiderium beatitudinis, & aliorum donorum ad timorem tartarei ignis, & pœnarum reducuntur, & quæcunque alia malitia, propter quam deteſtamur peccatum, in turpitudine peccati comprehendi videtur. pœna à legiſlatore imponitur, vt deterreat hominem à peccatis. Itaque à Deo pœnæ peccatoribus conſtitutæ ſunt, vt odio peccatum habeant formidine pœnæ, ac peccare deſinant ob metum inferorum, ideſt

pœnæ

pęnæ ſenſus, & damni, ſeu pęnarum purgatorij, cuius terrore homo non modo venialia, ſed etiam mortifera peccata, quæ poſt recuperatam Dei gratiam per pœnitentiam vltricibus flammis adhuc expianda manent, deteſtari poteſt. quin etiam attritio, ideſt dolor de peccatis imperfectus, qui ſine Sacramento pęnitentiæ per ſe ad iuſtificationem perducere peccatorem nequit, cum Sacramento autem Deo reconciliat, concipi poteſt ex metu excidij, peſtis, alteriuſq; damni temporalis, quo Deus peccata etiam in hac vita punire ſolet. Propterea Niniuitæ vrbis ſuæ excidium timentes pęnitentiam egerunt, ac veniam meruerunt. Ad veram attritionem eliciendam non ſufficit metus infamię merè humanæ, nec vniuerſim cuiuſcunque pęnæ ab homine infligendæ timor; attritio enim debet eſſe dolor de peccato aliquo reſpectu Dei, ſeu reſpiciens aliquo modo Deum. a dolor de peccato metu pęnæ, vel infamiæ, prout à Deo prouenit, eſt timor Dei potentis illas, & alias pęnas infligere, & quædam conuerſio ad Deum non ex amore, ſed ex timore; conuerſio autem hominis ad Deum ſaltem imperfecta ad omnem iuſtificationem requiritur. Hæc verò conuerſio ad Deum fieri debet propter aliquam perfectionem ipſius Dei, nimirum vel propter potentiam puniendi, quam timemus, vel propter bonitatem, quam amore proſequimur, vel propter dominium, cui obedimus ſubiecti. Cæterum imperfectus dolor de peccato propter eius turpitudinem ad Deum referri debet, vt ad gratiam Dei conſequendam cum Sacramento ſufficiat; vera enim attritio non dolet de peccato, vt cauſa pęnæ ab humano iudice infligendæ, neque prout peccatum regulæ rationis in ordine ad conuictum, & ſocietatē hominum aduerſatur; hæc enim ratio hominem ad Deum non conuertit, ſed ad iudicem, quem timet, & ad regulam rationis, & ad conuictum humanum. Peccatum igitur deteſtari oportet, vt Deo, vel reuerentiæ, vel obedientiæ Deo debitæ contrarium, b vel quatenus ingrati erga Deum animi vitium eſt. Atque ita homo per attritionem veram intuitu alicuius diuinæ excellentiæ ad Deum conuertere ſe debet, vt addito Sacramēto iuſtus apud Deum fiat. Porrò vera attritio omnem peccandi voluntatem excludit, & propoſitum abſtinendi à peccatis in poſterum inuoluit, ſiue illud formale ſit, ſiue virtuale. Ad hoc autem ſufficit vniuerſalis voluntas non peccandi, quæ ſe ad omnes caſus poſſibiles in hoc rerum ordine, in quo peccatis pęnas Deus conſtituit, extendat. Dummodo aliunde conditionalis voluntas peccandi, niſi pæna eſſet, non opponatur. Quamuis autem homo per attritionem, pænam magis, quam culpam deteſtetur; culpam enim vitat, vt pænam effugiat, non habet tamen peccandi voluntatem conditionalem, ſi pæna nulla foret; hoc enim malum, & culpa eſſet. Sed ſolum actum habet, quo vnum vult propter aliud, nimirum culpam vitare ſtatuit, ne æternæ pœnæ obnoxius fiat; neque ad verum, & ſimplex propoſitum conditio illa requiritur, etianſi non eſſet pęna, non peccarem. Denique ſciendum eſt attritionem accedente Sacramento non fieri contritionem formaliter, ſed æquiualenter. Nam actus iſti ſecundum rationem formalem, & intrinſecam penitus inter ſe differunt;

in hoc tamen contritio, & attritio cum Sacramento conueniunt, quod vtraq; est dispositio sufficiens ad gratiam Dei recipiendam. Homo autem in Sacramenti susceptione ex attrito fit contritus, quod ad effectum, vel quantum ad habitum receptum charitatis, quæ est principium habituale contritionis perfectæ, ι. quæ est detestatio peccati separantis animam à Deo super omnia dilecto. Quod si peccatum, vt offensam Dei quis detestetur, pœnitentiæ virtutem exercet: si verò peccatum, quatenus diuinæ amicitiæ, ipsique diuinæ bonitati per charitatem amabili aduersatur, odio habeatur, illius detestatio ad charitatem spectat, eiusq; actus est; ad eandem enim virtutem pertinet ex duobus contrarijs inter se oppositis alterum prosequi, alterum fugere. κ Etsi detestatio, & dolor inter se reuera differant, hic enim ex illa oritur: nihilominus hi duo actus physicè distincti, ita moraliter coniuncti sunt, vt à Tridentino Concilio vnus, idemque contritionis actus detestatio, & dolor de peccato cōmisso dicatur; & pro vno, eodemque actu detestatio, & ex ea oriens dolor passim accipiantur; ad hæc per metonymiam effectui nomen causæ tribuitur, & nomen effectus causæ; & quandoque dolor, & displicentia generaliter accipitur pro quouis voluntatis actu circa malum. λ Quoniam autem nec detestatio peccati sine dolore spectata, nec dolor animi simpliciter, & separatim à detestatione consideratus ad veram, & perfectam pœnitentiæ rationem sufficit; hæc enim vtrumq; actum simul requirit, & in ratione intrinseca includit, ideò Tridentini Concilij Patres dixerunt contritionem esse detestationem, & dolorem animi; sanè detestatio peccati sine dolore esse potest, vt in Diuis, qui peccata sine dolore detestantur. Atque ideò in ipsis pœnitentia propriè non est; dolor verò sine detestatione pœnitentia non est; totam enim honestatem, & libertatem suam à detestatione accipit, in qua honestas, & libertas præcipuè repetitur. Deinde in dolore consequente, sine quo pœnitentia non subsistit, vt ex communi Sanctorum Patrum sententia, & loquendi modo constat, μ non modò detestatio peccati cum dolore animi, sed etiam voluntas expiandi peccatū, & satisfaciendi Deo, & propositum abstinendi à peccatis in posterum sūnt actus pœnitentiæ; nam ad reparandam, & conseruandam pacem cum Deo oportet peccata delere, Deo satisfacere, & peccata in posterum vitare. Hoc autem etiam dici potest secundum sententiam asserentium, bonum compensationis solum esse obiectum pœnitentiæ; velle enim compensare offensam est eam velle abolere, ac Deo satisfacere. nec dubiū, quin pœnitentia possit ex amore compensationis abstinentiam à peccatis futuris eligere, tanquam vtilem, aptamque ad compensandas priores offensas, & finem suum consequendum, α *Suar. disp 3. sect. 2. & 4. Lug. d. 4. sect. 1. & d. 5. sect. 9. Tann. d. 4. q. 2. dub. 3. in D Thom. p. 3 q 85. art. 3. & 4.* β *Trident. sess. 14. c. 4.* γ *Prou. c. 1.* δ *Eccles. 25.* ε *Suar. d. 3. sect. 1.* η *Lug. d. 5. sect. 9. Valentia q. 8. p. 4. Henriq. lib. 1. de sacr. c. 22. nu. 5.* θ *Valent. loc. cit. A. Pesantius in addit. ad D. Thom. q. 5. d 3. Coninch. d. 10. de fide num. 120.* ι *Suar. sect. 3. & d. 20. sect 1. Vasq. q. 86. art. 2. disp. 3. Maratius d. 19. sect. 3.* κ *Richard.*

in

in 4. dist. 14. art. 1. Caiet. q. 85. art. 2. Vasq. Suar. Tanner. q. 2. d. 3. num. 50. λ *D. Thom. q. 84. art. 8. Caiet. tom. 1. opusc. tract. 4. q. 5.* μ *Lug. d. 4. sect. 1.*

Deteſtatio peccati, an ſit actus abſolutus, & efficax. Cap. VII.

8 DEteſtatio peccati iam commiſſi non eſt actus abſolutus, vt nonnulli putarunt, ſed conditionalis, & his verbis explicabilis, *vellem non peccaſſe, ſi id fieri poſſet;* nam cum ad præteritum nulla potentia detur, voluntas nequit, quod poſſibile non eſt, abſolutè velle. Vt quod peccatum commiſſum non fuerit, ſed ſolum id velle ſub aliqua conditione poteſt, *namq; ſtultum eſſet conari, vt peccatum factum non fuerit*, Vt D. Thomas ait, *ſi commiſſum fuit*. Neque verò negari poteſt, aliquos voluntatis actus conditionales eſſe. Quatenus aliquid ſub conditione amant, vel nolunt; quemadmodum nonnulli actus intellectus conditionales eſſe poſſunt, vt cum aliquid quiſpiam ſub conditione aſſerit, vel negat. par enim vtrinque ratio militat pro voluntate, ac pro intellectu. Senſus autem conditionalis actus voluntatis culpam deteſtantis his verbis explicari poteſt, *ſi nunc poſſem efficere, vt peccatum illud commiſſum non fuiſſet, facerem;* ſiquidem actu illo nolo ego coniungere cum peccato præterito, vt præterito, negationem præteritionis, ſi poſſibile ſit, (id enim intrinſecè impoſſibile eſt, nam contradictionem inuoluit, videlicet peccatum præteriiſſe, & non præteriiſſe, quanquam abſurdum non eſt, nec rationi repugnat, quod aliquid intrinſecè impoſſibile ametur ſub hac conditione, *ſi poſſibile eſſet*, ſufficit enim bonitas conditionalis ad amandum aliquid ſub conditione, & poſſibilitas ſub conditione) verùm cum peccatum deteſtor, volo, quantum ex me eſt, peccatum illud non fuiſſe, quod quidem ſimpliciter, & abſolutè eſt poſſibile, quamuis, ſi ſupponas illud fuiſſe, ſit impoſſibile. Conditio autem, quam appono, eſt: *ſi nunc in mea poteſtate eſſet facere ſimpliciter, vt peccatum illud non fuiſſet, certè id facerem*, & hæc eſt formalis peccati deteſtatio, ac retractatio. Neque ſtulta, & imprudens illa voluntas eſt, quæ licet in obiectum ſub conditione impoſſibili feratur, ipſum tamen ſecundum ſe, ſi poſſibile eſſet, vndequaque bonum, honeſtum, amabile foret, immo amari deberet. Vnuſquiſque enim paratus eſſe debet peccati ſui præteritionem, ſi poſſit, impedire; illa quidem conditio, cum qua id volumus, impoſſibilis eſt, non enim poſſum habere poteſtatem ponendi, vel impediendi peccatum iam commiſſum; ſiquidem potentia proxima, & completa ad peccatum meum hodiernum eſt voluntas cum cognitione ſufficienti, & concurſu diuini auxilij in hodierna duratione verè pro priori naturæ, vt aiunt, exiſtens; repugnat autem rationi, quod hoc totum cum duratione hodierna exiſtens, cras ſit, ideóq; impoſſibile eſt, me cras habere potentiam completam, & proximam ad peccatum hodiernum ponendum, vel impediendum; potentia enim alio tempore exiſtens non ſufficit ad operationem hodiernam; illa igitur conditio ſimpliciter impoſſibilis eſt, qua

velim non fuisse peccatum, si nunc completa potentia esset perpetrandi, vel impediendi peccatum hesternum; quamquam quod velim simpliciter, possibile. Ideò nec voluntas, qua præterita peccata detestamur, absoluta esse potest, cum obiectum hic, & nunc non sit simpliciter, & absolutè possibile. Neque enim possumus aliquid, quod potestati nostræ non subsit, absolutè velle, ac dicere: *volo*, sed: *velim heri diuinæ legi obtemperasse*. Propositæ igitur quæstioni sic respondendum est: si detestatio ad præsens, & futurum comparetur, efficax, & absoluta est, cum ita à peccato abhorreat, vt illud non esse efficaciter velit; si vero ad præteritum referatur, est conditionalis. Non enim dicit: *volo, non fuisse peccatum*, sed *vellem, si fieri nunc id posset, non fuisse peccatum*. Est autem hoc odium peccati, quantum ad nos attinet, quod ad effectum verè efficax; nam vellem, quantum ex me est, non peccasse, si id nunc in mea potestate foret. Et hoc odium, quamuis re vera non faciat, vt peccatum non fuerit: ex diuina tamen acceptatione vim habet delendi peccatum, perinde, ac si non fuisset, & priorem hominis affectum ad culpam de medio tollit, vt iam homo in priori voluntate peccandi secundum habitum perseuerare non censeatur. Hæc omnia autem non præstat odium inefficax, quod in simplici displicentia continetur, hæc siquidem cum affectu ad peccatum esse potest. Ex dictis constat fundamentum, & sedem virtutis pœnitentiæ, actuumque ab ea elicitorum voluntatem esse, non intellectum, non appetitum sensitiuum. Nam detestatio, odiumque peccati, displicentia, propositum, seu voluntas abstinendi à peccatis, aliiq; pœnitentiæ actus à voluntate fiunt, & in ipsa tanquam in subiecto, vt aiunt, proprio, & propinquo insunt. Ipsa etiam pœnitentia circa bonum, & malum intelligibile tantum, non sensibile formaliter versatur. Omnes virtutes honestè operandi propriè sunt in potentia libera, quæ rectè agendo laudem meretur, huiusmodi autem potentia est sola voluntas, vt D. Augustinus docet. Præterea pœnitentia ibi esse debet, vbi peccatum est, quod cum sit voluntarium, in voluntate est. contrariorum enim idem subiectum est.

De necessitate pœnitentiæ virtutis ex præcepto. Cap. VIII.

1 Pœnitentia homini ad salutem necessaria est necessitate medij, & præcepti naturalis; nullus enim peccati labe infectus æternam salutem sine pœnitentia adipisci potest, dicente Christo: *Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis*, Luc. 13. salutem suam omnes procurare debent; ergo & pœnitentiam agere, Deum super omnia diligere debemus: ergo etiam saltem implicitè detestari peccatum oppositum dilectioni Dei ex parte obiecti: impossibile est Deum amare super omnia, & præferre illi aliquid creatum; cum Deus promiserit pœnitentibus veniam, & salutem, natura dictat pœnitendum esse, vt media pœnitentia veniam, & salutem consequamur. verum pœnitentiæ præcepto non statim post commissum lethale pec-

peccatum homo obligatur; nemo enim tali se obligatione pœnitendi statim post patratam culpam teneri existimat, nec de dilatione pœnitentiæ, tanquam de noua actuali culpa se quisquam accusat, nec Sacerdos de ea pœnitentem interrogat. Neque enim continuatur actuale peccatum per negationem perfectę detestationis eiusdem; sed tantum manet habituale peccatum, donec pœnitentiæ virtute, aut Sacramento deleatur, & neque omissio pœnitentiæ communiter prouenit ex affectu positiuo ad peccatum, sed ex infirmitate spiritus non valentis statim generosè detestari peccatum. Cum pœnitentiæ præceptum sit affirmatiuum, non illico obligat, nec semper, sed tantum aliquo certo tempore, vt in mortis discrimine; quando non superest aliud pœnitentiæ tempus. obligat etiam ante mortis periculum. ¶ Deum enim contemnere censetur, qui reconciliationem cum Deo non curat, sed in inimicitia Dei perseuerat. Huc spectant verba illa Pauli ad Romanos 2. *An diuitias bonitatis eius, & patientiæ, & longanimitatis contemnis; ignoras, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit: secundum autem duritiam tuam, & impœnitens cor tuum thesaurizas tibi iram in die iræ, & reuelationis iusti iudicij Dei.* Nascitur etiam obligatio pœnitentiæ ex debito ordinandi propriam vitam, & adhibendi necessaria ad seruanda Diuinæ legis præcepta, & mores ad honestatis normam componendos; nequit enim homo absque retractatione peccati occurrentia præcepta diu seruare; vnusquisque enim operatur secundum finem, quam amat, ac cupit; nec potest dici eligere media difficilia ad finem, quem minus amat. ideò si quis minus Deum amet, quàm rem creatam, hancque illi præferat, nisi peccatum suum detestatur propter Deum super omnia diligendum, non poterit diu in obseruantia Diuinæ legis propter occurrentes difficultates permanere; quamuis enim vires habeat sufficientes moraliter ad seruanda Dei præcepta occurrentia: ad ea tamen obseruanda necessaria quandoque est commissæ antea culpæ detestatio, & propositum non peccandi grauiter. Cæterum non potest determinari tempus, quo obligat præceptum pœnitentiæ ex hoc capite, nisi determinando tempus, quo illa necessaria est ad obseruanda præcepta occurrentia. Hęc autem necessitas non vno, eodemque tempore omnes obligat; sed diuersis temporibus secundum diuersitatem personarum, locorum, rerum, tentationum; alius enim propter grauiora pericula, & tentationes vehementiores citius indigebit detestatione commissa culpæ ad resistendum instanti tentationi; alius verò propter minora pericula, & leuiores tentationes, & rariores peccandi occasiones non tam cito indigebit. Verum non opus est pœnitentem specialiter interrogare, an satisfecerit huic obligationi dolendi de peccatis commissis post vltimam confessionem; nam obligatio illa confunditur cum obligatione seruandi alia præcepta, & qui furtum, vel vindictam, vel aliud peccatum se commisisse confitetur, innuit etiā, se omisisse affectum erga honestatem commisso peccato oppositam, qui necessarius erat ad resistendum tentationi a *S. Thom. quæst. 84. art. 7. ad 1. & 2. Suar. d. 15. sect. prim. Vasq. quæst. 86. art. 2. d. 2. Lugo, & alij communiter,* & *ita Suar. Vasq. & alij*

7 alij communit. contra Gulielmum Paris. Archidiaconum, Thom. de Argent. Petrum Sotum, Maiorem, Caietanum, γ Suar. loc. cit. Henriq. Coninch. Lugus, & alij contra Caietan. Nauar. Durand. Sotum, Vasq. 86.

10 Præceptum, quo peccatorum pœnitere iubemur, à natura cuilibet insitum est, β & obligat, etiamsi Deus non decreuisset acceptare satisfactionem nostram; quia præceptum diligendi Deum è iure naturæ prouenit, & obligat simpliciter, etiamsi nullum esset Dei decretum; ergo etiam lex naturæ ad pęnitentiam saltem implicitam nos obligat: etiamsi Deus absque pęnitentia condonasset offensam. Qui per attritionem cum Sacramento expiatus, ac cum Deo reconciliatus est, ex vi præcepti naturalis non obligatur ad contritionem, sed ad dilectionem Dei super omnia. ε satis enim per attritionem homo detestatus est peccatum, quantum sufficit ad vitandam irreuerētiam nouam in Deum offensum. Si quis per dilectionem Dei super omnia ipsius gratiam recuperauit, non obligatur pręcepto pęnitentiæ ad detestationis perfectæ actum: iam enim saluti suæ satis consuluit. Nemo autem eadem peccata semel dimissa sæpius detestari necessario debet. ζ Nam absque necessitate tale onus imponeretur, cum eorundem peccatorum semel pęnituisse satis sit, & si pęnitentiæ habitus perseueret, & paratus sit animus ad detestanda peccata, cum opus fuerit, ▸ Caiet. Vega. Sotus, Canus, Alens. Bonauent. Richard. Maior, Suar. Lug. d. 7. sect. 12. contra Medinam, ε ζ Vasquez, Suar. contra antiquiores.

11 Qui imperfectè detestatus peccata sua Sacramento pęnitentiæ deleuit, non peccat grauiter, si in articulo mortis rursus ea propter Deum non detestatur: alioquin confessarius admonere deberet pœnitentem in periculo mortis versantem de obligatione contritionis eliciendæ, nec eum absoluere posset, nisi perfectam pęnitentiam habere se ægrotus diceret. verum consuetudini, & praxi repugnat. præcepta hominibus imposita non obligant nisi humano modo, hoc est secundum hominum conditionem; qua spectata non exigunt exquisitam, & metaphysicam diligentiam, sed moralem, & humanam; alioquin intolerabilia essent. ▸ neque enim post Tridentinum Concilium probabile est, attritionem cum Sacramento non sufficere ad iustificationem: neque probabilitas contrariæ sententiæ obligat ad eam in praxi sequendam, cum nostra sententia sit etiam probabilis, *Coninch. d. 3. dub. 3. num. 5. Becanus, Layman lib. 4. tract. 6. cap. 2. Fagundez, Faber, Diana, Turrian. Salas, Lugus, & alij contra Suar. Nugnum, Thom. Sanch. Granad. Valentiam, Zambran.*

De efficacia pœnitentiæ. Cap. IX.

12 NVllum tam graue peccatum est, neque de facto esse potest, quod per veram pęnitentiam deleri nequeat. *Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad Dominum, & miserebitur eius*, inquit Isaias 55. *Nunquid voluntatis meæ est mors impij*, dicit Dominus Deus, *& non vt conuertatur à vijs suis, & viuat*. Ezech. 19. Christus Apo-

Apoſtolis dicit: *Quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis.* Ioann. 20. igitur quotieſcunque homo prolapſus fuerit in peccatum, per veram pœnitentiã ſemper poteſt reſurgere, quamdiu viuit: & peccata illa, quibus Spiritus Sancti opera, quæ ad bonum noſtrum operatur, malo ſpiritui tribuuntur, à Chriſto non remiſſum iri dicuntur; non quia pœnitenti non remittantur, ſed quia difficillimè ad Deum conuertuntur, qui ea committunt, & hoc ſenſu intelligenda ſunt verba illa: *qui autem dixerit verbum contra Spiritum Sanctum, non remittetur ei, neque in hoc ſæculo, neque in futuro:* Matth. 12. Marc. 3. non erat vera illa pœnitentia Antiochi, quando *orabat ſceleſtus Dominum, à quo non erat miſericordiam conſecuturus.* (2. Machab. 9.) nec vera fuit pœnitentia Eſau, cum qua animum habebat interficiendi fratrem; *Non enim inuenit locum pœnitentiæ, quamquam cum lachrymis inquiſiuiſſet eam*, inquit Apoſtolus (ad Hebr. 10.) idem cum alibi dicit: *impoſſibile eſt, eos, qui ſemel illuminati guſtauerunt etiam donum cæleſte, & participes facti ſunt Spiritus Sancti &c. & prolapſi ſunt, rurſus renouari ad pœnitentiam.* ad Hebr. 6. ibi loquitur de renouatione per baptiſmum, qui iterari non poteſt, vel vt alij interpretantur, impoſſibile; hoc eſt, rarum, ac difficile eſt. totum huius vitæ tempus datum eſſe homini ad pœnitentiam Sancti Patres Gregorius, Proſper, Cyprianus, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Epiphanius, Leo, & alij ſexcenti aſſerunt. Et Deus ipſe vult peccatores conuerti dicens per Ezechielem 18. *nolo mortem peccatoris, ſed vt conuertatur*; hoc confirmat illud 2. Petri 3. *Deus patienter agit propter vos, nolens aliquos perire, ſed omnes ad pœnitentiam reuerti.* Homines in hac vita mortali vtentes ratione cum plena deliberatione habent non ſolum potentiam phyſicam, ſed etiam moralem ſaltem remotam ad pœnitentiam, & conuerſionem perfectam; licet non ſemper habeant potentiam proximam ad pœnitendum, ac deteſtandum peccatum. Poſſunt tamen orando Deum, vel rectè aliquid faciendo impetrare cordis compunctionem, vireſq; morales à Deo, quibus proximè dolorem de peccatis concipere, eaque deteſtari valeant. Nonnullorum corda indurata dicutur, vt moraliter conuerti, ac pœnitere nequeant, quia potentia proxima morali carent, non remota, quam mediatam vocant, neq; enim ad rationem viatoris pertinet, vt ſingulis momentis proximam potentiam moralem habeat ad pœnitendum, ſicut etiam ad credendum, vt in noſtro *Scuto Fidei* latè oſtendimus. Satis enim eſt, quod illam aliquando habeant, vt conſtat in Angelis, qui non habuerunt huiuſmodi potentiam in ſingulis partibus morbiæ, qua durauit eorum via, & *ex cap. de Summa Trinitate, S. Thom. q. 86. art. 1. Bellarm. lib. 2. de gratia, & lib. arb. c. 5. & cap. firmiter de Summ. Trinit. Suar. d. 8. ſect. 2. Lug. & alij contra Abulenſem, Henricum, Medinam, Catherinum, Roffenſem.*

13. Venialis culpa aliter tolli poteſt, quam contritione perfecta extra Sacramentum; ſiquidem Concilium Tridentinum (ſeſſione 14. cap. 5.) docet *venialia abſque culpa in confeſſione Sacramentali reticeri poſſe, multiſq; alijs remedijs expiari poſſe.* Non ergo neceſſaria eſt ad eorum abolitionem pœnitentia, ſiue perfecta, ſiue imperfecta extra Sacramentum; quaquam

imper-

imperfecta peccatorũ detestatio cum Sacramento baptismi, Pœnitentiæ, & Extremæ vnctionis sufficit ad remissionem omnium venialium culparum. Hæ per se, & directè expiantur per Sacramentum pœnitentiæ, quia subijciuntur clauibus per eorum confessionem. Secundario etiam delentur per augumentum gratiæ, etianſi ea non confiteamur. Merita præcedentia, quæ per peccatum non extinguuntur, sed, vt aiunt, mortificantur, hoc est impediuntur, & quasi ligantur, ac veluti segetes imbre, vel grandine prosternuntur, per pœnitentiam subsequentem resurgunt, ac quasi reuiuiscunt. Hoc colligitur ex verbis Apostoli, qui Hebreos 6. post baptismum lapsos sic in spem erigit: *Confidimus de vobis, dilectissimi, meliora & viciniora saluti, tametsi ita loquimur. Non enim iniustus est Deus, vt obliuiscatur operis vestri, & dilectionis, quam ostendistis in nomine ipsius, qui ministrastis Sanctis &c. Spes est,* inquit D. Hieronymus, *quod, quicunque ob Christi fidem laborauerit, & postea lapsus fuerit in peccatum, sicut priora sine causa dicitur passus fuisse, dum peccat, sic rursus non perdet ea, si ad pristinam fidem, & ad primum studium reuertatur,* scribente Paulo ad Galatas, *Tanta passi estis sine causa, si tamen sine causa.* reuiuiscunt autem antiqua merita ad totum prẹmium, quod essentiale vocant, & ad gratiam antiquam integrè, quæ tota statim restituitur. Immò per pœnitentiam resurgit homo ad maiorem gratiam, quàm prius habebat. Non modo enim antiquam recipit, sed nouam aliam ex vi contritionis, vel Sacramenti præsentis. Nec ideò melior est conditio illius, quam si non peccasset. Si enim non peccasset; accepisset præmium operum omnium, quæ in statu peccati fecit; hæc tamen cum mortua fuerint, ad beatitudinis æternæ præmium nunquã illi proderunt. Adamo etiam restituta fuit gratia habitualis, qua ante peccatum munitus erat. alioquin pateretur æternam peccati sui pẹnam, hoc est, priuationem illius gratiæ, & gloriæ ei respondentis, quod minimè dicendum est. Ex meritis Christi gratia illi reparata est; quæ primum collata non ex eiusdem meritis fuerat.

De Sacramento pœnitentiæ. Cap. X.

14 HActenus de pœnitentiæ virtute egimus; nunc de Sacramento pẹnitentiẹ breuiter differamus. hoc lauacrum lachrymarum, secundam purgationem, iterabilem, ac laboriosum baptismum, Sacramentum confessionis, reconciliationem, manuum impositionem secundam post naufragium tabulam Sancti Patres, & Concilia appellarunt, & errores hæreticorum antiquorum, ac recentiorum damnarunt; Montani, & Nouati hæresim asserentium, lapsum reparari non posse, impugnarunt Ambrosius libro de pœnitentia, Cyprianus sermone de lapsis, Chrysostomus de reparatione lapsi, Augustinus de hæresibus. Damnauit S. Cornelius Pontifex, Romani, Niceni, ac Tridentini Concilij Patres. Hæresim recentiorum Lutheri, Caluini, Melanchthonis, Zuinglij, & Kemnitij negantium pœnitentiæ Sacramentũ, damnant Concilia Florentinum, ac Tridentinum, & latè

& latè impugnant *Bellarminus, Suarius, Vasquius, Alph. a Castro, Ecchius, Becanus, aliisq; plurimi, & ego alibi.*

15 Hoc autem Sacramentum esse constat, quia est signum sensibile, quod ex institutione inuisibilem gratiam significat, ac producit. Ab humanæ salutis reparatore institutum fuit, postquam, deuicta morte, rediuiuus discipulis vnà congregatis insufflans dixit: *accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt* (Io. 20.) his verbis, concessa absoluendi, & ligandi potestate, Sacerdotes à Dei filio iudices constituti sunt. Et quoniam de qualibet re verum iudicium fieri, & in repetendis criminum pœnis iustitiæ modus seruari nequit, nisi plane cognita, & perspecta causa fit, ideò peccata sua pœnitentes tanquam rei Sacerdoti, vt iudici confiteri integrè, ac fideliter debent, vt ab ijsdem cognitis absoluantur. Quicunque lepræ spiritalis morbo liberari, ac sanari cupiunt, se Sacerdotibus ostendant, necesse est. Dicente Christo: *ite ostendite vos Sacerdotibus. Ipse Sacerdotes,* teste Augustino, *quibus crimen remittunt, Dominus remittit. Lazarum, quem iam de monumento suscitauerat, obtulit discipulis soluendum, ostendens, potestatem soluendi concessam esse Sacerdotibus,* ex Christi verbis constat, remissionem peccatorum, & consequenter gratiam, per quam peccata remittuntur, promitti. Ad gratiam autem significandam necessaria est humana actio, ac ritus sensibilis, signum inuisibilis gratiæ. Ergo est Sacramentum nouæ legis, quod non fuit in lege veteri; neque enim sanguis taurorum, qui à Summo Sacerdote effundebatur, inquinatos sanctificabat ad emundationem spiritus, sed carnis, vt testatur Apostolus (ad Hebr. 9.) Non est tamen necesse, vt Sacerdotis absoluentis vox à pœnitente audiatur; sententia enim iudicis, vt valida fit, non opus est, vt quando profertur, à reo percipiatur; sed sufficit, vt in iudicio proferatur cum debita solemnitate, sicut profertur absolutio Sacramentalis; propterea etiamsi, qui peccata confessus est, vel signa pœnitentiæ edidit, postea dormiat, vel semianimis, vel mentis impos sit, dum à peccatis absoluitur, sententia valet.

16 Sacramentum pœnitentiæ constat ex materia, & forma. Hæc sunt verba Sacerdotis, quibus confessum peccata sua absoluit. Materia verò sunt actus pœnitentis contritio, confessio, ac satisfactio, & confessio, quam exomologesin Græci appellant, est legitima propriorum peccatorum accusatio Sacerdoti facta ad eorundem veniam per absolutionem virtute clauium cælestium obtinendam. Neque enim minister huius Sacramenti potest esse laicus, vel clericus Sacerdotali ordine carens. Quemadmodum is extraordinarios baptismi minister esse potest. Quamuis in euidenti vitæ discrimine, mortisque articulo, si Sacerdos desit, laico, vel clerico Sacerdotali ordine carenti peccata confiteri licet; non quidem ad absolutionem impetrandam; hoc enim sacrilegium esset, sed vel ad consilium capiendum, vel ad maiorem animi demissionem, ac detestationem peccatorum, & ad veniam impetrandam. Huiusmodi tamen confessio non est Sacramentalis; licet quodammodo Sacramentalis à D. Thoma appellatur; neq; necessaria vnquam est; nec

desunt,

desunt, *n* qui eam non probant, *a* *Suarez disp. 16. sect. 1. & disp. 17. sect. 1. Vasq. q. 84. art. 1. & q. 90. art. 1. d. 1. Bellarm. lib. 1. de pœnit. c. 15. & 13.* *r* *Ruard. Lug. contra Guillelmum de Aulione.* *t* *S. Thom. q. 84. art. 1. Ruard. Taper. Lindanus, Roffensis, Castro, Canisius, Vega, Bellar.* *e* *Nugn. q. 8. art. 2. Coninch. d. 8. d. 1. Valentia, Faber, Turrian. Couarruuias, Corduba, Henriq. Palud. Vgolinus, Auila, Gamacheus, Hurtad.* *n* *Vasq. q. 91. Marchin. Sahagun. Dian. p. 5. tom. 3. resol. 75. Syluester, Panormitanus, Angelus, Crucius, Sancius, Tabiena, Felician. Antoninus apud Dianam p. 8. tract. 1. res. 92.*

16 Forma Sacramenti pœnitentiæ, hoc est, verba Sacerdotis absolutoria, necnon confessio, & contritio sunt patres intrinsecæ Sacramenti. Positis omnibus alijs, si sola desit absolutio, non fit Sacramentum, ergo absolutio est pars intrinseca, & quidem potissima; non modo enim significat, sed operatur remissionem peccatorum. præterea posita absolutione, si desit omnis confessio, & dolor de peccatis, non datur Sacramentum pœnitentiæ. Igitur confessio, & detestatio peccatorum illud intrinsecè componunt. *n* satisfactio ad integritatem Sacramenti, non ad rationem formalem eiusdem pertinet, eiusque materiam intrinsecè complet; potest enim esse Sacramentum absque satisfactione, non tamen integrum erit. Sicut esse potest homo absque pede, & bracchiis, non tamen integer est. Ante satisfactionem habetur Sacramentum, & sine illa quandoque esse potest, vt cum pœnitens post confessionem absolutus amisit vsum rationis. Et si constaret Sacerdoti, peccatum esse dimissum, etiam quod ad pœnam, per vehementem contritionem pœnitentis, non oporteret ei imponere pœnitentiam, *Caietanus, & alij vnanimiter,* *Lugus* *n* *Concil. Trid. sess. 14. c. 3. Colonien. Mogunt.*

17 Formula Sacramenti pœnitentiæ est hæc: *ego absoluo te à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti.* quamquam duo illa verba, *absoluo te,* sufficiunt ad rationem Sacramenti, cætera in illis includuntur *ego,* &c. *à peccatis tuis.* *Absoluo* enim, & *remitto* sufficienter significant solutionem à vinculis, remissionem debiti. Christus Apostolis de Lazaro rediuiuo loquens: *soluite eum,* inquit, *& sinite abire,* & non addidit, *à vinculis,* & nos in oratione dominica dicimus: *sicut & nos dimittimus,* nec addimus *debita,* vel *offensas.* Sic inimico, vel offensori dicimus, *ignosco,* vel *parco tibi* *t* licet verbum *absoluo* per se non sufficiat; satis tamen est, si Sacerdos dicat *absoluo à peccatis tuis.* Subintelligitur enim *te.* Peccaret grauiter, qui præscriptis, & vsitatis ab Ecclesia verbis absoluendo non vteretur. *t* *S. Thom q. 84. art. 3. Anton. Caiet. Syluester, Nau. Suar. d. 19. s. 1. Vasq. Bonac. contra Gabr. Palud. Sotum, Viguer. Angel. Maior. Gerson.*

18 Preces, quæ formulam absolutionis præcedunt, & quæ subsequuntur, absque peccato omitti possunt. Verba illa *absoluo te* producunt effectum Sacramenti, antequam proferantur sequentia *à peccatis tuis.* Verba enim illa *absoluo te* sunt integra forma Sacramenti. Cætera non sunt necessaria. Sensus verborum formæ est is, quem ipsa sonant secundum humanam impositionem, idest *ego te soluo à vinculis peccatorum, vel tibi remitto*

offe

offensam Deo factam, quantum est ex me, si requisita adsint, & solent ea verba præmitti *inquantum possum, & indiges*. Verus est etiam verborum sensus, cum peccata per contritionem ante absolutionem deleta fuerunt; nam sicut idem sæpius possum promittere, ac vouere; ita idem debitum sæpius remittere, eandem offensam sæpius condonare valeo, & in hoc sensu vera est illa explicatio D. Thomæ *ego tibi Sacramentum absolutionis impendo. Idest Ego, quantum est ex me, confero Sacramentum ad absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum*: Verba illa non directè significant, sed arguunt gratiæ diuinæ infusionem, per quam fit remissio peccati; quæ directè per verba absolutoria significatur. Si absolutionis forma deprecatiuo modo proferatur, vt si Sacerdos dicat: *absoluat te Deus*, vel, *absoluatur seruus Christi*, inualida, & irrita est, quia hoc Sacramentum institutum est per modum iudicij, in quo sententia proferri debet enunciatiuis, non deprecatiuis verbis. Ergo Sacerdos, vt iudex, non absoluit deprecando, sed potestatem suam exercendo, atque ostendendo, &, quod dicit, efficiendo; alioquin sufficerent ad absolutionem preces, quæ præmitti solent, antequam pœnitens absoluatur. Verum illæ, ad formæ Sacramentalis essentiam nequaquam spectant; vt in Concilio Tridentino definitum est. *sess. 14. cap. 3. S. Thom. q. 84. art. 3. Suarez, Vasquez, Lug. d. 13. sect. 4. & alij*.

19 Illicitum est absoluere aliquem sub conditione, quam Deus nunc futuram præuidet. Vt si Sacerdos dicat: *ego absoluo te, si Deus iam scit te cras restituturum*; sic enim Sacramentum periculo exponitur, & modus iste ministrandi Sacramentum sub conditione est omninò contrarius reuerentiæ Sacramentis debitæ. Licet ratio nulla appareat, cur Sacramentum sub tali conditione administratum sit inualidum. *Suar. tom. 3. in 3. p. d. 13. sect. 3. & alij*.

20 Absolutio sub conditione de præterito, vel de præsenti valida est. Sic enim baptismus sub conditione valet: *si non es baptizatus, ego te baptizo*. Ita Sacerdoti licet absoluere sub conditione, quando prudenter dubitat, an formam bene protulerit, an adsit materia sufficiens, an homo sit capax absolutionis. Non licet absoluere sub conditione de futuro, vt *si cras restitueris, absoluo te*; quia Sacramenta nouæ legis, vbi primum ponuntur, debent operari, nisi adsit impedimentum; nec potest eorum effectus suspendi in futurum. Idem dicendum de matrimonio, quod si contrahatur sub conditione de futuro, non fit validum, donec impleatur conditio, qua impleta fit statim matrimonium per consensum, & verba virtualiter, & moraliter præsentia ex præteritus non reuocatis. *Suar. Vasq. Coninch. Lug. & alij communiter*.

21 Ea tantum mutatio verborum, quæ destruit sensuum ipsorum, reddit inualidam absolutionis formam. Quæ vero retinet sensum æquiualentibus verbis, non irritum facit absolutionem, vt si quis authoritatis gratia dicat: *nos te absoluimus*, vel si quis plures absoluens simul dicat: *ego absoluo vos*, vel *ego absoluo vestram dominationem, aut vestram maestatem*. Videtur etiam valida hæc absoluendi forma; *ego remitto, vel condono tibi peccata tua*, & hæc *absoluo Petrum à*

pec-

peccatis, si Petrus adsit præsens. Valet hæc etiam, *tu absolueris à me*, *Petrus absoluitur à me*. Absens absolui non potest, vt Clemens VIII. decreuit, & contrariam sententiam damnauit, quę repugnat vsui Ecclesiæ, *Tolet. Coninch. Valentia, Vasq. Fagund. contra Palud. Anton. Sylu. Tabienam, Armill. Rayn. Adrian. Palatium, Richard. Maior. Rutilium.*

23 Si moribundum, vel periclitantem in naufragio, vel incendio, qui confessionem petijt, duo Sacerdotes simul eodem tempore absoluant, vtriusque absolutio Sacramentalem gratiam producit; quia non est maior ratio, cur vna absolutio, quam altera effectum suum producat cum singulæ aptæ, & pares sint. Et si pœnitens ignarus voluit bona fide duobus Sacerdotibus simul, tanquam duobus iudicibus, se subijciens eadem peccata confiteri, vel vni venialia, alteri mortalia confessus sit, & postea in graui periculo ab vtroque simul absolutionem petat, & ab vtroque simul absoluatur, erunt duo Sacramenta pœnitentię, & maiorem producent gratiam duæ absolutiones, quam vna; duo enim erunt iudicia, duæ sententiæ. Verum si vnicam confessionem pluribus Sacerdotibus voluit pœnitens facere; tanquam vnum iudicium, à quolibet eorum vno, vel altero terminandum, tunc si à pluribus Sacerdotibus simul absoluatur, non plura fient Sacramenta, sed vnum. Nec vnus Sacerdos post alterius absolutionem posset illum absoluere; quia per primam absolutionem iam terminatum esset iudicium, & sententia à legitimo iudice prolata.

24 Si duo Sacerdotes, tanquam duæ causæ totales, absoluant simul pœnitentem moribundum, qui confessionis Sacramentum petijt, & dicant: *nos te absoluimus à peccatis tuis*, valida est vtriusque absolutio. Quemadmodum si duo Sacerdotes, non vt causæ partiales, sed totales vnum aliquem baptizent, vel si vnicam hostiam simul consecrent; verus, ac validus fiet baptismus, valida erit consecratio; ergo etiam valebit vtriusque absolutio. Nam & duæ causæ physicæ totales eundem effectum totalem producere possunt, vt in physicis ostēdimus, *ita Suarez. d. 23. nu. 13. sect. 3. Lug. sect. 7. contra Vasq.*

25 Valida censetur absolutio his verbis prolata: *remittuntur tibi peccata tua*, quia hac forma vsus est Christus, cum paralytico peccata condonauit. Et ab ijs, qui aderant, in eo sensu accepta fuerunt ea verba, ac si dixisset: *remitto tibi peccata tua*. Si debitori creditor dicat: *remittitur tibi tuum debitum*, censetur debitum omnino condonare. quia tamen de valore huiuscemodi absolutionis aliqui dubitant, dubia videtur, & multò magis, si dicatur solum: *remittuntur peccata*. Nam sicut verbum *absoluo* sine pronomine *te* non sufficit, ita nec verba illa sine particula *tibi*, vel *tua* sufficiunt ad validam absolutionem. *Petrus Soto, Henriq. Lug.*

26 Probabile est, ratam esse, ac firmam absolutionem his verbis pronunciatam: *placet, quod absoluaris, quod absoluatur hic homo*, vel *iubeo Petrum absolui*. Quia hæ formulæ sunt iudiciariæ, quibus vti solent iudices in alijs rebus. *Scotus, Vasq. q. 84. art. 3. d. 3. & alij.*

27 Improbatur merito à Theologis illa formula: *ego authoritate Pontificis absoluo te à peccatis quorum te-*

pę-

pœnitet propter Deum, & quæ confeſſus es; quamquam in illis verbis *authoritate Pontificis* minus periculi eſt, quam in illis, *quorũ te pœnitet propter Deum*, nam ſola attritio cum Sacramento ſufficit, etiam ſi quandoque non ſit perfecta, vt quando Sacramentum ſit informe: piè tamen interpretandum eſt, confeſſarium nolle abſolutionis valorem à conditione illa pendere, ſed potius ab omnibus peccatis abſoluere, in quantum poteſt. *Petr. Soto, Gerſon. Dom. Sot. Nauar. Henriq. Lugo, & alij.*

Qualis eſſe debeat confeſſio. Cap. XI.

1 CONfeſſionem oportet eſſe integram, veram, dolentem. Ad has tres conditiones ſexdecim illæ reducuntur his verbis contentæ.

Sit ſimplex, humilis, confeſſio, pura, fidelis,
Nuda, frequens, diſcreta, libens, verecundia, dolenſque,
Integra, ſecreta, lachrymabilis, accelerata.
Fortis, & accuſans, & ſit parere parata.

Confeſſio *integra* eſt, qua omnia peccata mortifera deteguntur; nam venialia, quæ à Dei gratia non diuellunt, etſi rectè, vtiliterque confitemur: ſine culpa tamen prætermittere, multiſque alijs rationibus expiare poſſumus. Confeſſio *ſimplex*, non artificiosè compoſita eſſe debet, & ſuperuacanea in ea ommittenda ſunt. *humilis*, & puta intentione obtinendæ veniæ cauſa ſuſcepta. *Fidelis* ſine fallacia, & mendacio, quod circa res Sacramento huic neceſſarias prolatum exitiale ſcelus eſt, & confeſſionem irritam reddit. Hæc *nuda* eſſe, non obſtruſis, non obſcuris verborum ambagibus inuoluta debet. *Frequens* non ex præcepto, ſed ex conſilio ob fructus vberrimos, quos ipſa parit; *diſcreta, prudenſque* in peccatorum numero, & circumſtantijs peccati ſpeciem mutantibus ſapienti, ac probo Sacerdoti confitendis, *libens*, non inuita ſit, adeòq; *verecunda*, vt ſcelerum ſuorum pudeat peccatorem, qui ea tamen confiteri ita non erubeſcat, vt ea ſileat, & medico vulnera non detegat. Nam ideò ſecreta, non publica confeſſio præcipitur, ſubmiſsa voce, non per litteras facienda, non per interpretem, niſi neceſſitas poſtulet. Non exteriores oculorum lacrymæ neceſſariæ ſunt, ſed internus animi dolor ſufficit. Peccata ſua quamprimum confiteri iuuat, accuſare ſe, non excuſare, & confeſsario in omnibus, quæ ad peccatorum expiationem ſpectant, parere oportet. *Bonac. Pepin. in Confit. & alij.*

2 Peccata quiſquis confeſsurus eſt, conſcientiæ ſuæ latebras prius excurere, tantamque in inquirendis, & reuocandis ad memoriam culpis ſuis diligentiam adhibere debet, quanta in magno negotio peragendo adhibenda eſset; mediocris tamen diligentia in conſcientiæ examine ſufficit. Neque vero ijs, qui labili memoria ſunt, peccata ſua ſcribere opus eſt; accidere enim poteſt, vt ſcriptura cum periculo infamiæ amittatur, *Tabiena verb. confeſſio 2. n. 45. Henriq. lib. 4. de pœnit. c. 4. num. 8. Candid. diſp. 24. art. 30. Suarez, Vaſquez, Sotus, Bonacina, Turrianus, Villalobos, Coninch. Fellinccius, Diana.*

3 Nimia autem solicitudo in conscientiæ discussione veniali culpa non vacat, virtus enim in medio consistit, vitium in excessu est, *D.Thom.cum Nauarro, Megala, Diana.*

4 Ad rationem intrinsecam Sacramenti pœnitentię pertinent duæ ipsius partes, contritio, & confessio, ad integritatem verò illius satisfactio. Sine hac enim ratio Sacramenti constat, non sine illis. Ipsumque Sacramentum ante satisfactionem exhibitam effectum suum præstat. Tamen ad plenam, perfectamque peccatorum remissionem satisfactio requiritur, sine qua pęnitentiæ Sacramentum integrum, & perfectum non est, ad integritatem enim iudicij pertinet punitio, seu satisfactio pro delicto: Sacramentum autem pœnitentiæ iudicij more exercetur. *Ex Concil.Trid. sess. 14. c.3. D.Thom. 3.p.q.90. art.2. Sotus in 4. d.17. q.1. art.3. Nugnus tom. 2. in 3. p. addit. q.7. art.1. Candid. d. 24. art.2. d.3. Bonac. tom.1. de pœnit. p. 5. q.3. p.2.*

5 Contritio simpliciter est actus interius animi detestantis peccata propter Deum,& sic accepta non est pars materialis Sacramenti pœnitentiæ, nam absque ea esse potest; vt ante Sacramenti huius institutionem fuit, sicut in Dauide; quatenus verò à pœnitente ante confessionem, vel in ipsa cõfessione, vel etiam statim post confessionem peccatorum ante absolutionem elicitur,est pars essentialis materialis Sacramenti pœnitentiæ.

6 Materia propria, præcipua, ac necessaria huius Sacramenti sunt peccata mortalia; ad hæc enim delenda præcipuè institutum est. Materia verò sufficiens quidem huius Sacramenti, sed minus principalis, nec necessaria sunt peccata venialia. Hæc enim confiteri nulla lege iubemur, *Conc.Trid. sess.14.c.5. D.Thomas 3. p.q. 84. art. 2. Nugn. tom. 2. p. 3. in addit. 3. p.q. 6. art.3. Candid. ibid. art. 4. Farisellus Consult.*

7 Qui dubitans, an lethiferum scelus commiserit, in neutram partem propendet, peccatum, vt dubium confiteri debet; in dubijs enim tutior pars eligenda est; & maximè in re tanti momenti, *Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. c. 10. num. 66. Suar. in 3. p. tom. 4. d.22. sect. 9. num.7. Diana p.3. tr.4. resol. 60. Filliuc. tract. 21. c.4. n.171. Azor. tom. 1. lib.1. c.4. q. 3. Sà, Merolla, Mercer. Homobon. Faustus, Valentia tom.4. d.6. q.9. c.3. Salas, Hurtadus, Sylnius, Turrianus, Lugus, contra Marchinum, Reginaldum tom. 2. lib. 29. Laym. lib. 1. tom. 1. c.4. §. 4. Coninch. de Sacram. tract. 2. d.7. d.8. c.7. Praposit. in 3. p. q 5. d. 3. n.117.*

8 Peccatum dubium non est per se sufficiens materia Sacramenti pœnitentię, cuius materia certa esse debet, quemadmodum cæterorum Sacramentorum materia, vt Eucharistiæ panis triticeus, baptismi aqua naturalis. Idcircò, qui dubitat, an aliquod peccatum commiserit, nec certum vllum peccatum confitetur, non simpliciter, sed sub conditione absoluendus est: confitendum autem est, peccatum dubium, an factum fuerit, anuè fuerit mortale, anuè in confessione dictum fuerit. *Suarez to.4. in 3.p. d.18. nu.1, & 12. Cand. d.24. art. 4. d.1.* Qui peccatum, vt dubium confessus est, postea si certò compertiat, se illud fecisse, debet illud, vt certum denuo confiteri, *Sanch. Mart. Bresserus de conscientia lib. 4. c.18. nu. 197. Lugo, Dian. p.3. tr.4. resol. 91.*

9 Pec-

9 Peccata iam dimiſſa, ſiue venialia, ſiue mortalia ſint, poſſunt eſſe materia nouæ confeſſionis, modo adſit noua materia proxima, ideſt actus pœnitentis, nouus dolor de iiſdem peccatis, & noua confeſſio, *D. Thomas in 4. d. 18. q. 1. art. 39. Sotus ibi q. 4. art. 3. Cand. ibi d. 2. Filliuc. tract. 6. c. 63. num. 77. Henriq. lib. 4. c. 26. nu. 7. Diana p. 3. tract. 4. reſol. 115.* quanquam nouam eorundem peccatorum deteſtationem neceſſariam non eſſe aliqui probabiliter docent *Ledeſma, Io. de la Cruz p. 2. de pœnit q. 1. d. 6. c. 2.*

10 Quando autem aliquis ab iiſdem peccatis ſuperiori confeſſione ritè dimiſſis denuo abſoluitur, abſolutoria verba hunc ſenſum habent: *ego te abſoluo*, ideſt ego tibi confero gratiam ex ſe remiſſiuam peccati, quod ſi culpa priori confeſſione dimiſſa fuit, vel contritione deleta eſt, iterata, ac noua eiuſdem culpæ confeſſione diuina gratia augetur, pœna, ſi quæ ſupereſt, dimittitur, *Nugnus tom. 2. q. 82. art. 3. d. 2. Suarez tom. 4. in 3. p. d. 18. ſect. 2. num. 10. Cand. ibi dub. 5. Caiet. tom. 1. opuſc. tr. 5. q. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2.*

11 Pœnitens aliqua peccata, ſiue mortalia, ſiue venialia, quæ aliàs ritè confeſſus eſt, iterum Sacerdoti aperire in pœnitentiæ Sacramento poteſt, & cætera, quæ vult, reticere, immò licet peccata omnia generali confeſſione manifeſtare velit, hodie ab vna parte peccatorum, quæ confitetur, abſolui poteſt, cras ab alia, perendie ab alia, & ſic deinceps ſingulis diebus ab illis, quæ confitetur, abſolui. Peccata enim illa, à quibus aliàs quis abſolutus fuit, non ſunt materia neceſſaria Sacramento confeſſionis, ſed tantum ſufficiens, *Sotus in 4. diſt. 18. q. 2. art. 5. Henriquez, Candid. dub. 6. Lugus*; immò aliqua mortalia crimina, à quibus pœnitens validè abſolutus aliàs fuit, in generali confeſſione reticere poteſt, etianſi animo confitendi omnia ad Sacerdotē acceſſerit, *Henriq. & Diana p. 3. tract. 4. reſol. 61. contra Victoriam, & Ledeſmam*. Pœnitens enim non magis mortalia, quæ aliàs confeſſus eſt, quam venialia peccata confiteri debet, *Candid. diſq. 24. art. 22. dub. 26. Bonac. de ſacram. d. 5. q. 5. ſect. 2. p. 2. Nauar. & alij.*

12 Poſt eandem peccatorum confeſſionem Sacramētalis abſolutio iterari non poteſt, vt enim hoſtia non eſt materia duplicis conſecrationis, ita nec confeſſio duplicis abſolutionis, *Caiet. tom. 1. opuſc. tract. 5. q. 4. Suar. tom. 4. in 3. p. d. 18. ſect. 1. Cand. diſq. 24. art. 4. d. 3.*

13 Sufficit contritio, vel attritio heſterna ei, qui hodie confitetur, vt ex Sacramento diuinæ gratię fructum percipiat. Nullum enim impedimentum obijcit Sacramento, qui heri deteſtatus peccata ſua propter Deum, vel ſaltem æternæ formidine pœnę ad ſacram confeſſionem accedit; Sacramenta autem gratiam, effectum ſuum producunt, niſi impediantur, *ita Caietanus ibid. Bonac. Tambur.*

14 Qui poſtquam Sacerdoti peccata ſua narrauit, ea deteſtatur, dicitque ſe eorum pœnitere, & abſolutionem petit, abſolui poteſt. Illis enim verbis accuſationis, & confeſſionis ratio ineſt, & dolor de peccatis iam narratis etiam poſt confeſſionem, ante tamen abſolutionem ſufficit. *Vaſq. tom. 4. in 3. p. q. 67. d. 148. Candidus d. 4. art. 6. c. 2. Suarez in 3. p. d. 20. ſect. 4. n. 31. Bonac. d. 5. q. 5. p. 2. n. 31. Diana p. 3. tr. 4. reſol. 134. contra Coninch. Laym. lib. 5. c. 4. num. 4.*

15 Qui se grauiter peccasse meminit, sed peccati genus, vel speciem non recordatur, illud generatim confiteri debet, & ab eo absolui; pœnitentiæ enim Sacramento sufficit, si confiteatur, lethiferum scelus à se commissum; cuius speciem non recordatur. *Ita contra Abulensem, Canum, Sotum, Medinam, Ledesmam docent Coninch. de sacram. d.7.d.10. num. 9.7. Laym. lib. 5. tract. 6. c. 12. num.7. D. Thom. Nauarrus, Suarez, Villalob. in sum. tom. 1. tr. 9. dif. 34. Diana p. 3. tract. 4. resol. 66. Tambur.*

16 Qui nullius lethalis culpæ, sed venialis tantùm sibi conscius est, non sufficit, si se venialis peccati reum fateatur, peccati vero speciem non explicet. *Ita ex Suario, & Coninch. docet Bonac. d.5. q.5. de sacr. sect. 2. p. 2.* quicquid nonnulli apud Homobonum dicant, quorum ille probabilem sententiam asserit, contrariam veriorem esse affirmans.

17 Confessionis Sacramentum necessarium est ad salutem tanquam medium, vel in re ipsa, vel in voto ijs, qui postquam baptismo initiati sunt, lethali scelere se obstrinxerunt; absq; illo enim, vel in re, vel in voto æternam salutem consequi non possunt; præterea pœnitentiæ Sacramentum ita post baptismum lapsis in lethalem culpam necessarium est, quemadmodum baptismus his, qui illum nondum susceperunt. Sed baptismus necessarius est necessitate medij, vel in re, vel in voto. Idem etiam necessarium est ex vi præcepti, *ita ex Concil. Trident. sess. 14. c. 2. D. Thom. 3. p. in addit. q. 6. art. 1. Candid. d. 24. art. 3. dub. 3. & alij communiter.*

18 Peccata autem per Sacramentum cõfessionis in voto, idest per contritionem directam ad futuram confessionem dimittuntur; qui enim peccata sua propter Deum detestatur, eadem etiam confiteri tempore suo debet. Nam Christi Domini merita, sine quorum virtute nec originarium, nec actuale peccatum dimittitur, operantur, & prosunt nobis per Sacramentorum susceptionem in re ipsa, vel in voto, *ita D. Tho. 3. p. addit. q. 6. art. 1.*

19 Votum, idest desiderium implicitum suscipiendi Sacramentum pœnitentiæ sufficit, vt extra Sacramentum per contritionem peccata deleantur; quemadmodum ad remissionem peccatorum ante baptismum sufficit votum implicitum baptismi, *D. Thom. 3. p. q. 69. art. 4. ad 2. & in 4. d. 17. q. 3. art. 5. q. 1. Suarez tom. 4. in 3. p. d. 17. sect. 3. n. 9. Cand. art. 4. d. 6.*

20 Peccata venialia propriè quidem materia remota Sacramenti pœnitentiæ sunt; nam actus pœnitentis, qui sunt materia proxima Sacramenti, circa ipsa versari possunt; quamquam ad delenda mortalia crimina confessionis Sacramentum præcipuè institutum à Christo fuit. Venialia autem confiteri necesse non est; *D. Hieron. in Isaiam 3. D. Thom. 3. p. q. 84. art. 6. & 2. Nugnus tom. 2. in addit. ad 3. p. q. 6. art. 3. d. 2. Cand. art. 4. d. 5. Concil. Trid. sess. 14. c. 4.*

21 Si quis venialia peccata tantùm sine vllo prorsus animi dolore confiteatur nullius lethalis culpæ sibi conscius, grauiter peccat; Sacramentum enim pœnitentiæ frustratur, eiusque effectum impedit, cum proximam materiam illi non apponat. Idem iudicandum est de eo, qui vnum veniale peccatum solum confitetur, quod commisisse eum minimè pœnitet; grauem enim iniuriam Sacramento facit

facit in caſſum ad illud accedens ſine deteſtatione peccati, quæ materia ſit Sacramenti proxima, *T. Thom. 3. p. q.84. art.2. Azor. p.1. inſtit. lib.4.c.11. d.1. Lug. d.14. ſ.* 8. non eſt tamen neceſſe confitentem dolere de omnibus peccatis venialibus eiuſdem ſpeciei in confeſſione explicatæ, *Lug. Salas*. ad confeſſionē venialium requiritur propoſitum ſaltem virtuale vitandi illa, quod non compatiatur ſecum voluntatem peccandi.

22 Qui multa venialia peccata confitetur, ex quibus vnum, vel duo tantum propter Deum, vel metu æternæ pœnæ deteſtatur, ac deinceps vitare ſtatuit, abſolui poteſt; vnum enim peccatum veniale ſine alio veniali dimitti poteſt; cum ſit materia ſufficiens, non neceſſaria. Leuem tamen culpam committit, cum materiæ partem non ſufficientem apponat, *Nugn. tom. 2. in 3. p.q.6. art.4. Beia p. 3. caſu* 5. *colliges* 3. *Candid. diſq. 24. art.5.d. 3. Dian. p.3. tract.4. reſol.* 117. *Lug. d. 14. ſ.8.* §. 3.

23 Veniales culpæ ſola deteſtatione imperfecta, quam attritionem vocant, abſque pœnitentiæ Sacramento expiari poſſunt. *Suarez in 3. p. tom. 4. d.11. ſect. 3. num.11. Coninch. de ſacr. d. 2. dub.14. num. 144. Villalob. Diana ibid. reſol.*117. contraria etiam ſententia probabilis eſt. *Vaſq. in 3. p. tom.4. d.87. art.16. Dian. l. c.*

24 Confitenti in articulo mortis ſufficit virtuale propoſitum non peccandi amplius incluſum in ſeria peccatorum deteſtatione, vel propoſitum vniuerſale, cum hoc in dolore de peccatis non contineatur, *Suar. Fagund. Vuigers, Lugo d. 14. ſ. 5. Diana p. 6. tr. 7. reſol.* 30.

25 Si quis peccatum veniale ſe commiſiſſe confiteatur, quod verè non commiſit, vt ſi verbum otioſum ſe dixiſſe mentiatur, & nullam aliam materiam Sacramento pœnitentiæ ſubijciat, grauis culpæ reus fit, & abſolutio irrita eſt. *ita Nugnus tom. 2. in 3. p. q.6. art. 4. in addit. d. 1. Cand. art. 5. d. 3. Lug. ſ.* 8. *d.14. contra Phil. Fabrum in 4. ſent. d.* 17.

26 Qui multa peccata venialia confeſſus alicuius mortalis culpæ obliuiſcitur inculpabiliter; & ſupernaturali attritione tantum effectus abſoluitur, pœnitentiæ Sacramentum verè ſuſcipit; quamuis enim à venialibus tantū directè abſoluatur; indirectam tamen abſolutionem à mortifero peccato, cuius oblitus eſt, conſequitur; quod poſtea ſi recordetur, confiteri debet. *Suarez tom. 4. in 3. p. d. 20. ſect.2. nu.13. Nugnus tom.1. in 3. p. q. 69. art. 10. d. 3. Cand. dub. 4. & aly.*

Præceptum annuæ confeſſionis, quatenus Eccleſiaſticum eſt, eiuſque obligatio. Cap. XII.

1 OMnes Chriſtiani poſtquam ad rationis vſum peruenerunt, ſemel quotannis Eccleſiaſtica lege confiteri iubentur. Verum qui mortalis culpę conſcius ſibi non eſt, venialia tātum peccata confiteri nullo præcepto diuino, vel humano iubetur. Nullibi enim tale præceptum extat. Eccleſia autem diuinum præceptum, quo mortifera ſcelera confiteri iubemur, intra certum tempus, nempe intra annum impleri tantum iubet, *in capite vtriuſque ſexus, de pœnit. Nugn. tom.2. in 3. p. q.84. art. 2. contra ſe ip-*

sum q.6. art.6. diff. 6. in addit. ad 3. p. Sotus in 4. d.18.q.1. Suar. in 3.p.tom. 4. d. 36. sec. 6. nu. 1. Becan. de sacr. c. 36. q.6. num.3. Diana p.3. tract. 4. res. 75. contra Caietanum opusc.tom.1.tr.5. q.1. Candid. d. 24. art. 5. d. 1. Azor. lib. 7. p.1. c. 28. d. 3. contra Bonauent. Alensem, Ricardum, & alios, licitè potest Summus Pontifex relaxare præceptum annuæ confessionis alicui ex rationabili causa, sed sine causa non licet. *Occhagauia, Sotus, Vasq. Diana p.8. tom.1. r.17.*

2 Qui per totum annum nullum mortiferum scelus commisit, si Eucharistię Sacramentum sumpturus sit, Parochum suum, aliumue confessarium adire debet, & se nullius peccati reum, vel conscium esse dicere: & sic Eucharisticæ mensæ accumbere potest, in foro enim conscientiæ homini tam pro se, quam contra se loquenti fides habenda est, & quisque ex ore suo iudicandus: nisi contrarium illius dictis euidenter constet. *D. Thom, quodl. 1. art. 12. Suar. tom. 4. in 3. p, d.36. sect.2. n.9. Bonac. tom.1. de sacr. pœnit. d.5. q.5. n.8. Cand. art.5. d.1.*

3 Venialium peccatorum confessionem Ecclesia præcipere potest, non tamen omnium venialium; Ecclesia enim iubere potest, quod quisque vouere potest; sed quisque venialium confessionem vouere potest. Deinde cum venialium culparum confessio sit virtutis opus, idest religionis actus vtilis, ac salutaris, ab Ecclesia iuberi potest; verùm cum ad susceptionem Sacramenti pœnitentiæ venialium omnium culparum confessio necessaria non sit, Ecclesiæ eam præcipiendi potestas non est. *Sot. in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. Sanchez l. 4. Mor. c. 5. nu. 20. Occhagauia, Caiet. tom. 1. opusc. tr. 5. q. 1. Azor. p. 1. l. 7. c. 39. d. 4. Syluest. v. Confessio, Vasq. Hurtad. Benzonius, Candid. art. 5. d. 2. Diana p. 8. tract. 1. res. 15. Suarez tom. 4. in 3. p. d. 22. sect. 8. n. 7. contra Canum, Paludanum, Syluestrum, Sotum, Henriquium, Rodriquium, & alios.*

4 Benedictini Monachi siue albo, siue nigro amictu induti incedant, semel quolibet mense peccata sua confiteri Clementina Constitutione iubentur, cui Monachi non obtemperantes, si venialia tantum peccata commiserunt, venialem culpam non effugiunt. Hac enim lege tenentur Monachi, siue lethalium, siue venialium tantùm peccatorum conscij sibi sint. *Clement. ne in agro dominico, §. sanè de statu Monachorum. Nugnus addit. q 6. art. 5. d. 7. Molfesius, Megala, Caietanus tr. 1. opusc. tract. 5. q. 1. Sotus, Prapositus*, probabile tamen est Monachos illos leuiter tantum peccare, si lethalium peccatorum confessionem menstruam omittant, *Caietan. tom. 1. tr. 5. Canus, Henriq. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 1. artic. 3. Villalobos, Diana p. 3. tr. 4. resol. 125. Candidus disq. 24. art. 29. dub. 8. Lug. de pœnit. & alij.*

5 Qui confessus est aliquod peccatum, nesciens, an mortale, an veniale esset, satisfecit confessionis præcepto, nec aliam materiam exhibere debet, nisi alterius peccati mortalis sibi conscius sit; certam enim, ac sufficientem materiam confessioni subiecit. *Sanch l. 4. moral. c. 10. n. 70. Cand. art. 3. d. 2. Lug. & alij.*

6 Cum ex Lateranensis Concilij Decreto omnes Christifideles semel quotannis peccata sua confiteri, & sacram Eucharistiam sumere saltem Pascatis tempore iubeantur, quicunq;

Pascate Eucharisticam dapem comedere aliquo morbo, vel alia de causa impeditus nequit, peccata sua tunc temporis confiteri necessario non debet; si intra eiusdem anni spatium confessus fuerit. Quocunque enim anni tempore annuæ confessionis præcepto satisfieri potest. *Ex cap. omnis vtriusque sexus ita Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 90. Sot. in 4. d. 18. art. 4. Valentia tom. 4. d. 7. q. 9. p. 4. Regin. tom. 1. l. 6. c. 2. num. 33. Azor. p. 1. l. 2. c. 38. q. 7. Suarez in 3. p. tom. 4. d. 36. sect. 3. num. 4. Coninch. de sacram. d. 5. dub. 7. num. 58. Canus, Molfesius, Henriq. Victoria, Zerola, Syluius, Nugnus, Sa, Laym. l. 5. tr. 6. c. 5. Nugnus G. Hurtadus cum alijs Dian. p. 4. tract. 4. res. 206. Candidus d. 24. art. 8. d. 24. contra Megal. P. Sotum, Mercerum.*

7 Quisquis natali die Domini, vel alio die intra anni spatium confessus est, annuæ confessionis præcepto satisfecit; propterea si lethalis culpæ expers, & purus sit, Pascatis tempore Eucharistiam absque præuia confessione sumere potest; neque tunc confiteri tenetur, nisi lethalis culpæ sibi conscius Eucharisticæ mensæ accumbere velit, vel in maximo mortis periculo versetur. Consuetudo enim confitendi Pascatis, vel Quadragesimæ tempore propter sacram synaxim introducta legis vim non habet. *Ita Doctores relati. Qui sola venialia confitetur mortalis alicuius peccati immemor, debet postea cum recordatur, illud confiteri, quia nondum impleuit præceptum quod confiteri peccata mortalia certa, vel dubia Sacerdoti iubet. Lug. d. 15. s. 7. n. 173.*

8 Annum, intra quem Ecclesiastico annuæ confessionis præcepto obtemperandum est, ex communi consuetudine à præcedentis anni Pascate, vel Quadragesima ad sequentis anni Pasca, vel Quadragesimam computandum esse probabilius videtur. *D. Antonin. 3. p. tom. 14. c. 29. §. 3. Azor. 1. p. l. 7. c. 28. d. 6. Suarez, Mercerus, Candidus disq. 24. artic. 28. dub. 24.* Quanquam etiam probabile est annuæ confessionis præcepto à Calendis Ianuarijs vsque ad vltimum Decembris eiusdem anni diem satisfieri posse. *Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 90. art. 2. d. 1. Diana p. 4. tract. 4. res. 206. & alij.* Ideò si quis vltima Decembris, & prima Ianuarij sequentis hora pœnitentiæ Sacramentum bis confessus reciperet, Ecclesiæ præcepto pro præcedenti, & sequenti anno satisfaceret, is enim semel quolibet anno confiteretur. *Vasquez ibid.* Quanquam alij asserunt annum ex Lateranensi Concilio computandum esse ab eo tempore, quo quis semel confessus est, ideo si quis Calendis Aprilis hoc anno confessus sit, Ecclesiastico præcepto satisfacit, si Calendis Aprilis sequentis anni confiteatur, itaque secundum sententiam hanc probabilem quisque toto deinde vitæ suæ tempore semel confiteri debet intra annum à die, qua confiteri cæpit, computandum. *Ita Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 4. c. 1. Nugn. tom. 2. in 3. p. q. 6. art. 5. d. 4.*

9 Pueri cum ad rationis vsum peruenerunt, quod septennio completo, vt plurimum euenit, non solum annuę confessionis lege, sed etiam cæteris Ecclesiasticis legibus, excepto ieiunij, & Eucharistiæ sumendæ præcepto, obligantur. Vt enim naturali, ita Ecclesiastica lege tenentur. *Ita Syluest. v. Missa vbi de precepto audiendi Missam loquitur, idem de preceptis abstinendi a carnibus, & lactarijs. Sanchez*

chez l.1. Moral.c.12.num.6. Angles Flor. 1.p. q.6. de ieiunio d.6. Candid. d.24.art.28. d.22. Quanquam probabiliter nonnulli existimant pueros non statim, ac rationis vsum adepti sunt, Ecclesiasticis legibus obligari. Nam consuetudo obtinuit, vt parum post rationis vsum lactaria illis etiam diebus, quibus ea vetantur, præbeantur. *Henriq. l.3.de excom.c.49.n.2.l.N.*

10 Neque etiam improbabile est, pueros mares Ecclesiasticis præceptis vsque ad decimum annum cum dimidio, & aliquantulum vltra, fœminas vero vsque ad nonum, & dimidium annum, & aliquantulum amplius Ecclesiasticis præceptis non subijci. *idem D. Ant. 2. p.t.q. 18.§.2.* Laxa verò nimis est sententia Soti asserentis pueros vsq; ad duodecimum annum Ecclesiasticis præceptis non teneri. *Sot.in 4. dist. 12.q. 1. art.1* 1. dicet neminem Ecclesia ante duodecimum, vel quartumdecimum annum ad annuam confessionem per censuras cogat, quamuis, peccare omittentes annuam confessionem, sciat. *Sotus dist.18.q.1. Suar.tom.4.d.36.*

11 Impuberes annuæ confessionis legem transgredientes non sunt obnoxij excommunicationis censuræ ab Episcopo, vel particulari Synodo latę, vel constitutæ in Ecclesiastici præcepti de annua confessione transgressores, etiansi contra diuinum præceptum peccent; in pueris enim relinqui solet inultum, quod in alijs progressionibus ætatis humanæ leges seuerius puniendum ducunt. *c 2. de delictis puerorum, Corduba sum. q.6 P. Occhagauia tr.2.de Euch.q.7.G. Mercerus de sacr.in 3.p.D.Thom. q 6.art. 5. Homob.vol.2. p. 5. r. 126. Sotus, Nugnus tom.2.q.16. art.5.d. 1.Candid.disq. 24. art. 28. d.18. Comitolus, Vgolinus, Dian.p. 4.tr. 4.r. 207. contra Hurtadum.* Pueri etiam à censura per iudicem lata excusantur, non tamen à censura canonis. *Filiucius tom.1.tr.7.c.3. nu.72. Nugnus in 3.p. q.6.art.5. d.1.& alij.*

12 Sicut cæteri Principes obligantur legibus quantum ad directionem, non quãtum ad coactionem, ita Summus Pontifex annuæ confessionis lege obligatur secundum vim directiuam, non coactiuam; alijs enim exemplo prælucere in legum obseruatione debet, quanquam eas obseruare pœna cogendus non est. Grauiter tamen peccaret, si legem hanc confessionis non adimpleret, sique impositam sibi pœnitentiam non faceret. *Nugnus tom.2. in 3. p. q, 6. art. 5. Azor.p.1.L. 7.cap. 29. d.11. Candid. d.24. art.28. d.23. Occhagauia, Panormitanus in c. omnis vtriusque sexus, de pœnit. Glossa in c. sanè 11. de officio delegati, Opatauius contra Richardum, Scotum Dian. p.8.tom.1.ref.21.*

13 Eum, qui culpa sua irritam confessionem facit, annuæ confessionis legi satisfacere, neq; Synodalis, neq; Episcopalis censuræ in inconfessos eo anno latæ notam contrahere, probabilis Doctorum sententia est; Ecclesia enim exteriorem tantum confessionis actionem iubere potest, cum interiores mentis actus non iudicet. Præterea peccatorum venia, cum sit finis præcepti, non præcipitur. *Paludanus in 4.d.17.q.7. Gabriel ibidem Alensis p.3. q.77.nu.5.art.7. Syluest. v. confess. 4.nu.3. Victoria, Fagundez, Pitigianus, Diana p. 5. c. 4. ref. 120.* Contraria tamen sententia probabilior est; eandem enim confessionem Ecclesia, quam Deus, præcipit; sed di-

diuino præcepto non satisfacit, qui fictè, vel sine dolore malè confessus pœnitentiæ Sacramentum verè non suscipit. Igitur nec humanum, & Ecclesiasticum præceptum adimplet. præceptum confessionis diuinum est, quod ab Ecclesia ad tale tempus determinatur. *Vt ex Concil. Trident. sess. 14. c. 5. Sotus in 4. dist. 18. q. 3. art. 3. cap. 3. Nauar. c. 10. nu. 4. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 36. sect. 7. Filiuc. tr. 67. c. 17. num. 64. Laym, l. 5. tr. 6. c. 5. nu. 10. Nugnus, Medina, Faber. Comitolus l. 1. q. 19. Sá, Syluius, Cand. disq. 24. art. 28. d. 29. & alij docent.*

14 Probabilius etiam existimo, hominem inualide confessum excommunicationi in inconfessos latæ obnoxium non esse, etiansi Ecclesiasticum præceptum ab eo non impletum esse, probabilius sit. Ecclesia enim eos, qui aliquo modo obediunt, excommunicationis gladio non ferit. *Henriq. lib. 4. cap. 4. §. 1. Sá v. confess. Diana ibid. contra Fagundium, Suarium ibidem, Nugnum in 3. par. tom. 2. quæst. 6. art. 6. Candidum dub. 39.* Quamuis autem confessio nullius momenti fuerit, nihilominus reseruatorum criminum reseruatio à confessario iurisdictionem, & absoluendi potestatem habente sublata est. *Layman. lib. 5. tract. 6. cap. 5. Coninch. de sacram. d. 8. d. 12. num. 91. Diana, Pellíz. Giragus, & alij.*

15 Qui Sacerdotem à confessionibus sibi defore præuidet, cum annuæ confessionis præceptum vrgebit, pœnitentiæ Sacramentum anticipare debet, quemadmodum, qui festis diebus hora sexta, vel nona factum se audire non posse præuidet, anteuertere tempus, & rei sacræ, qua potest hora, interesse debet: *ita Doctores, quos citat, ac sequitur Suarez tom. 4. d. 36. sect. 5. Layman lib. 4. tract. 6. cap. 5. num. 9. Fagundez D. Antoninus, Durandus, Canus, Nauarrus, Ledesma, Candidus, Diana par. 3. tract. 4. res. 69. Lug.* contraria etiam sententia probabilis est. *Azorius, Ioan. de la Cruz. par. 2. sacr. pœnit. quæst. 3. d. 3. cap. 2. & alij.*

16 Qui annuæ confessionis legi non paruit, quamprimum parere debet; annus enim non præstitutus est ad finiendam legis obligationem, sed ad sollicitandam eiusdem obseruationem. Nec pure Ecclesiasticum, & humanum est hoc præceptum, sed tantum determinat tempus ad obseruandum præceptum Diuinum, quod quidem transacto anno inconfessos magis obligát; nam tunc maior est necessitas. *ità Nau. cap. 21. num. 45. Suarez in 3. part. tom. 4. d. 36. sect. 4. num. 2. Laiman lib. 5. tract. 6. cap. 5. num. 8. Valentia tom. 4. d. 7. quæst. 9. par. 4. Coninch. de sacram. d. 5. dub. 8. num. 63. Nugnus, Fagundez, Villalobos, Henriquez, Candidus, Victoria num. 137. Sotus in 4. dist. 18. quæst. 1. art. 4. Diana ibid. resol. 130. Filiucius tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 55.* Idem dicendum est de eo, qui Eucharistiæ Sacramentum per annum non sumpsit. Contrariam tamen sententiam non improbabilem Doctores grauissimi tuentur. *D. Antoninus par. 2. tom. 9. cap. 9. Syluest. v. Euchar. 3. quæst. 15. Tabiena, Filiucius, Diana, Megala, & alij;* præceptum enim, quo aliquid certo, & statuto tempore fieri iubetur, eo elapso amplius non obligat, vt præceptum Ieiunij, diuini Officij persoluendi, Missæque audiendæ. *ità Filiucius, Megala.* Ast hoc de præcepto merè Ecclesiastico affirma-

tiua

tiuo afferi poteft, non de diuino, cuius implendi tempus Ecclefia tantum defignat.

Quod de confeffione diximus, idem de Euchariftiæ Sacramento dictum accipe.

17 Qui in periculo mortis conftitutus, cum lethalis culpæ fibi confcius effet, confeffione Sacramentali fe non expiauit, elapfo periculo quamprimum confiteri neceffario non debet, fublato enim damnationis periculo confitendi obligatio refpectu illius ceffat. *Bonacina de facram. d. 5. quæft. 5. fect. 2. par. 4. num. 28. contra Henriquium lib. 4. cap. 4. num. 5.*

18 Si circunftantia, vel conditio temporis addita fit alicui præcepto Ecclefiaftico in honorem alicuius diei, vel temporis, vt præcepto diuini officij, Ieiunij, vel diei fefti accidit, tempore, vel die illo elapfo, præcepti obligatio ceffat; fi verò circunftantia illa, vel conditio temporis appofita fit fimpliciter, abfque refpectu vllius temporis, præterquam ne res præcepta diutius differatur, elapfo tempore præftituto præcepti obligatio adhuc viget; circumftantia enim temporis appofita eft, non vt præceptum amplius non obliget, fed vt citius perficiatur, quod omnino faciendum eft. Tale autem eft præceptum annuæ confeffionis, & communionis. *ità ex D. Thoma in 4. dift. 17. quæft. 3. artic. 1. Azor. par. 1. lib. 7. cap. 28. quæft. 8. Candid. loc. cit. dub. 26.* Contrariam etiam fententiam non improbabilem effe dixi fuperius *n. 45.*

19 Qui in annua confeffione poft diligentem confcientiæ difcuffionem aliquot peccatorum oblitus eft, fi eorum poftea reminifcatur, eorundem confeffionem in fequentem annum differre poteft: confeffus enim ea, quorum recordatus eft, annuæ confeffionis legi fatisfecit. Si verò iufta de causa peccata aliqua filuit, ea quamprimum confiteri debet. Ecclefia enim iubet quolibet anno peccata confiteri, quæ adhibita diligentia memoriæ occurrunt. *Nauarr. cap. 2. num. 10. Tolet. lib. 3. cap. 8. num. 1. Sylueft. v. confeffio 1. num. 3. Suarez tom. 4. d. 36. fect. 4. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 3. num. 54. Layman lib. 1. tract. 7. cap. 8. Villalob. Syluius, Io. Crux, Victoria, Sotus, Nugnus, Dian. part. 3. tract. 4. refol. 124. Candid. difp. 24. art. 28. dub. 29. & alij.*

20 Qui mortifera peccata à fe perpetrata Sacerdoti iufta de caufa confiteri non debet, vt præceptum annuæ confeffionis adimpleat, venialia confitendi obligatione non tenetur; nulla enim lex diuina, vel humana veniales culpas confiteri iubet. *Suarez in 3. p. tom. 4. d. 36. fect. 6. Vafq. in 3. p. tom. 4. q. 90. artic. 2. Laym. l. 5. tr. 6. cap. 5. n. 18. Fagundez contra Nugn. in addit. ad 3. p. q. 6. art. 6. dub. 1. Candidum d. 24. artic. 29. d. 6.*

21 Quinetiam venialium confeffionem ab Ecclefia iuberi non poffe nonnulli probabiliter afferunt. *Paludan. in 4. d. 17. q. 2. art. 4. Sylueft. v. confeffio 1. q. 13. Sotus in 4. d. 18. q. 2. Henriq. l. 4. cap. 4. Rodriq. qq. Reg. tom. 1. q. 62. art. 1.* contraria tamen fententia, quam modo afferui, probabilior eft. *Suar. in 3. p. tom. 4. d. 22. fect. 8. Nauar. Vafq. Benzonius, Cand.*

22 Pœnitens ille, cui Parochus iniuftè denegat poteftatem confitendi alteri Sacerdoti, poteft nihilominus alteri confeffario confiteri, & ab eodem abfolui præfertim cum peccata Parocho fuo fine falutis, vel famæ periculo

lo in confessione aperire nequeat; iure enim petita ipso iure concessa videntur. Parochi defectum supplet Episcopus, religiosi verò præsulis defectum generalis Religionis antistes supplet, aut Summus Pontifex, & iurisdictionem alteri confessario præbet. *Paludan. in 4. d. 17. q. 3. art. 3. Maior. q. 2. col. 6. Richard. art. 3. q. 7. Adrian. in 4. q. 5. d. 3. Syluest. v. confess. 1. q. 6. Tol. l. 3. cap. 13. Henriq. l. 6. c. 13. n. 4. Dian. loc. cit. res. 79.* Contra etiam aliorum sententia probabilis est, secundum quam pœnitens alteri Sacerdoti confiteri à Parocho prohibitus, si annuam confessionem omittat, Ecclesiæ præceptum non violat. Immò si eum peccatorum suorum propter Deum verè pœniteat, Eucharistię Sacramẽtum sumere potest inconfessus. *Ita Alensis, Sotus, Medina, Filiarch, Lamas, Suar. Nau. Laym. l. 5. tr. 6. c. 13. num. 3. Villal. Dian. ibid.*

23 Qui annuam confessionẽ omisit, toties non peccat, quoties oblata confitendi opportunitate non confitetur, nisi præceptum contemnat, sed peccatum suum grauius tantummodo reddit, quo tandiu obstrictus manet, quandiu confessionem differt. *Valentia tom. 4. d. 7. q. 9. p. 4. Molfes. Laym. l. 5. tr. 6. cap. 5. nu. 8. Nugnus, Villal. Dian. p. 3. tr. 4. res. 135. Cand. disq. 24. art. 28. d. 32. contra Bonac. de sacr. d. 5. q. 5. sect. 2. p. 4. n. 30.*

24 Venialium culparum confessione Ecclesię pręcepto non satisfieri probabilius est, propterea siquis ineunte anno venialia peccata confessus sit, deinde in lethalia scelera lapsus, illa intra annum confiteri, vt præcepto Ecclesiæ pareat, debet. *ità Hurt. de pœnit. d. 7. Dia. part. 4. tract. 4. resol. 206. Merc. in 2. part. D. Thom. de sacr. quæst. 6. artic. 5. num. 3. contra Occhagauiam.*

25 Qui semel confessus est mortalia crimina, quorum conscientia premebatur, confessionis tempore, annatiæ confessionis legi satisfecit, quæ mortalia peccata, quorum quis recordatur, confiteri semel quotannis iubet. Non verò omnia peccata mortalia, quæ quis in anno committit vna, aut pluribus confessionibus. Cętera verò peccata post confessionem, qua Ecclesiæ præcepto satisfactum est, confiteri debet, qui Eucharistiam sumere vult. *Hurtadus de sacram. d. 7. d. 11. Diana part. 4. tract. 4. res. 206.* & hoc probabile putant. *Bonacina de sacr. d. 4. quæst. 7. part. 2. num. 11. Marc. in 3. part. D. Thomæ de sacram quæst. 6. contra Henriq. Suar. tom. 4. in 3. part. d. 36. sect. 3. Cand. d. 24. art. 28. dub. 38. & alij.*

26 Nulla pœna ante iudicis sententiam subeunda iure communi statuta est in eos, qui annuam confessionem præcipienti Ecclesiæ non obediunt, sed tantum decretum est, vt inconfessi legis huius violatores ab ingressu Ecclesiæ arceantur, Ecclesiasticaque sepultura priuentur: ad hæc autem sententia iudicis requiritur: alicubi tamen per Constitutiones Synodales, & Episcopales excommunicationis pęna statim infligitur legis huius transgressoribus, *ex capit. omnis vtriusque sexus, Canus de pœnit. part. 5. Suarez tom 4. in 3. part. d. 36. sect. 8. num. 2. Nugnus tom. 2. in 3. part. quæst. 6. art. 6. dist. vltima. Candid. dub. 20.*

27 Qui confessionem informem quidem, sed ratam, ac validam facit, Ecclesiæ præcepto satisfacit; Sacramentum enim pœnitentiæ verè suscipit. Ecclesia autem præcipit substantiam

tiam

tiam actus, non modum. *Nugn. ibid. artic. 5. dif. 6. Candid. dub. 30.*

28 Confessionis Sacramentum informe recipitur, cum ob defectum debitæ præparationis diuinæ gratiæ formam, ac decorem pœnitentis anima non recipit, quod tunc accidit, cum ex negligentia, vel inscitia culpabili peccator scelera sua non satis detestatur, ac dolet; vel defectu diligentiæ in conscientiæ discussione aliquorum peccatorum lęthalium obliuione captus non omnia confitetur, quæ tamen confiteri vellet; si eorum recordaretur. Tunc quidem rata, ac firma confessio est, nec eam, licet informis sit, iterare oportet. Quemadmodum enim alia Sacramenta, vt baptismus, ordo, & matrimonium absque fructu cœlestis gratiæ, integra tamen secundum substantiam culpa suscipientis interdum recipiuntur, ità pœnitentiæ Sacramentum absque gratiæ diuinæ fructu interdum suscipitur, & informe, idest forma charitatis, & gratia carens dicitur, omniaque ad Sacramenti huius rationem spectantia habet. *Sotus in 4. d. 18. quæst. 3. artic. 2. & 3. S. Thom. in 4. dist. 17. quæst. 3. Capreolus, Palud. Canus, Syluest. Ricard. Tolet. Caiet. in 1. tom. opusc. tract. 5. quæst. 5. Nugnus in 3. part. tom. 2. quæst. 9. artic. 1. Ioan. à Cruce, P. Fay, Simplician. M. & P. Ledesm. Couar. Henriq. lib. 5. cap. 11. Diana part. 3. tract. 4. resol. 65. Candid. d. 24. artic. 27. d. 1. Sayr. de pœnitent. cap. 14. num. 2. Lugus d. 14. sect. 6. contra Suarium in 3. part. tom. 4. Vasquez, Layman, Coninch. d. 4. de sacram. d. 5. num. 40. Vegam, Fagund.*

29 Sacramentum dicitur informe, quod non producit gratiam, quam charitas consequitur, quasi forma, qua cęteræ virtutes, & dona formata dicuntur: deficiente verò caritate informia sunt; ità Sacramentum gratiæ, & charitatis forma carens informe appellatur. *Nugn. tom. 2. in 3. pa. quæst. 9. Cand. ibidem dub. 1.* Si quis igitur pœnitentia imperfecta, sed supernaturali, quam attritionē vocant, affectus omnia peccata memoriæ occurrentia confiteatur, ad quorum recordationem, aliquam, non sufficientem diligentiam adhibuit, quam tamen ipse ex ignorantia sua, licet culpabili, sufficientem iudicauit, tunc confessio valet, nec repetenda est, quamuis informis sit. In ea enim adest vera materia proxima Sacramenti pœnitentiæ, hoc est attritio supernaturalis, vera forma, & intentio ministri absoluentis, vt supponitur: igitur verum, ac ratum manet Sacramentum; licet informe sit; quandoquidem confessio integritate debita caret. Hanc supplebit pœnitens solum accusando se de peccatis, quorum oblitus est, ac de negligentia in discussione conscientiæ. *ità Nugnus ibid. Sayr. Cand. dub. 2.*

30 Qui annuam confessionem, vel communionem in Pascate omisit, siue alterutram, siue vtranque prætermisit, obnoxius est pœnis iure communi statutis, & censuris Episcopalibus, ac Synodalibus in violatores præcepti annuæ confessionis, & communionis. *Vt constat ex capit. omnis vtriusque sexus, de pœnitentijs, & remissionibus, Nugnus tom. 2. in 3. part. quæst. 6. artic. 6. Henriq. de pœnitent. lib. 4. cap. 5. num. 1. Candid. d. 24. artic. 2. d. 20. contra Medinam,* afferentem pœnas iure communi statutas esse contra omittentes sacram communio-

munionem, non verò confeſſionem, *in capit. omnis.*

31 Qui confeſſionem, quam ſuperiori anno facere ex præcepto Eccleſiæ debebat, in præſentem annum distulit, vnica confeſſione peccatorum, quæ ſuperiori, & præſenti anno commiſit, Eccleſiaſtico præcepto annuæ confeſſionis ſatiſfacit. Nam conſuetudine receptum eſt, vt qui multis ſuperioribus annis confeſſus non eſt, nec ſacra ſynaxi refectus eſt, vnica confeſſione ſequenti anno ſe expiet, & vnica communione ſatisfaciat. *Bonac. de ſacr. d. 5. q. 5. p. 4. nu. 31. Cand. art. 28. dub. 27. contra Nugnum.*

32 Tempus Paſcatis, quo Chriſti fideles omnes Euchariſticum panem comedere debent vi legis Eccleſiaſticæ quindecim dies, à die Dominico Palmarum vſque ad octauum Reſurrectionis diem computandos complectitur. *Eugenius Quartus. Syluest. v. Euch. Caiet. v. Communio. Azor. p. 1. l. 7. cap. 41. d. 2. Cand. diſq. 24. artic. 28. d. 17. & alij.*

33 Summus Pontifex relaxare poteſt Eccleſiaſticum præceptum annuæ confeſſionis prorogando terminum, ſeu tempus illius, vt abſque peccato confeſſio vltra annum differatur; non enim conſtat, annuam confeſſionem, quam Eccleſia quotannis fieri iubet, ad hoc tempus iure diuino determinatam eſſe. *D. Thom. 3. p. in addit. q. 6. art. 6. Cand. d. 24. art. 29. d. 4.* Probabile eſt, Pontificem abrogando leges ſuas, vel diſpenſando in ijs ſine cauſa, peccare venialiter. *Baunius tr. 12. q 2. Villalob. Lorca, Sotus.*

34 Quamuis Summus Pontifex neminem à diuino præcepto confeſſionis eximere poſſit, quoniam hoc Sacramentum pœnitentiæ, ſicuti & baptiſma ad conſequendam æternam ſalutem neceſſarium eſt: nihilominus tempus accidere poteſt, quo Summus Pontifex interpretari, ac declarare poſſit, aliquem ſpectatis circunſtantijs diuino confeſſionis præcepto non obligari. Vt ſi vir prudens, ac doctus Chriſtianæ fidei propagandæ ſtudio incenſus in aliquo regno ad conuerſionem regnicolarum omnium neceſſarius ſit, vbi per multos annos ob inopiam Sacerdotis, confiteri non poſſit. Tunc Sũmus Pontifex declarare poſſe videtur huiuſmodi virũ diuino confeſſionis præcepto non obligari. bonum enim vniuerſale totius regni priuato bono anreferendum eſt. Itaque ſi vir huiuſmodi ad conuerſionem, & ſalutem regni neceſſarius peccatum à ſe commiſſum propter Deum contritione, vel attritione, quam contritionem putat, deteſtetur, nec periculum ſit, vt iterum in lethale ſcelus relabatur, Euchariſtiæ Sacramentum conficere, ac ſumere inconfeſſus poteſt; nam ſic etianſi ſola attritione de peccatis ſuis doleat, credens ſe contritione affectum, Euchariſtiam ſumendo primam gratiam recipit, ac iuſtus coram Deo fit. *Ita Cand. ibid. d. 5. Sotus, Nugn. tom. 2. in 3. p. q 6. art. 6. Occhauia, Suarez, Cominch. Diana p. 8. tract. 1. reſol. 17. Hurtad & alij.*

35 Per interpretem, vel per ſcripturam, vel plublicè peccata ſua nemo Sacerdoti confiteri, ſi aliter nequeat, Eccleſiaſtica lege iubetur, etianſi ſurdus, vel mutus, vel elinguis ſit; modus enim ille confitendi inuſitatus eſt, & periculoſæ aleæ plenus. Sed ſatis eſt, ſi pœnitens peccata ſua, vt Dei ſummopere dilecti offenſas, deteſtetur; præcepta enim Eccleſiaſtica cum motus, & infamiæ periculo non obligant.

gant. *Ita ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 5. & Concil. Later. Filiuc. tr. 7. cap. 3. num. 62. Laym. l. 5. t. 6. cap. 6. Vasq. tom. 4. in 3. partem quæst. 99. art. 99. art. 4. d. 3. Coninch. Turrianus, Sotus in 4. d. 18. q. 2. Fagundez, Villalob. Molfes. Valent. Io. Cruz, Sancius, Cand. d. 24. art. 29. d. 10. Dian. p. 5. tract. 3. res. 72. & p. 3. t. 4. res. 128. contra Nugn. P. S. t. Gabr. Becan. & alios.*

36 Si pœnitens in periculo, aut articulo mortis contritione peccata sua detestatur, vel se perfectè pœnitere, probabiliter existimet, confiteri per interpretem necessario non debet; non enim Deus cum tanto onere quenquam obligat. Verum si dubitet, an perfectè peccata sua detestetur propter Deum, per interpretem, vel etiam palam alijs, si opus sit, nec aliter possit, confiteri ex charitate debet, ne se æternæ damnationis periculo exponat. Illa tamen peccata, quæ grauioris infamiæ notam inurere possunt, subticere potest, & aliqua venialia speciatim, mortalia verò omnia generatim confiteri; tunc enim confessionem secundum formam integram esse, non secundum materiam necesse est! Veruntamen instante morte, tutius est deposito pudore, adhibitoq; interprete peccata sua omnia Sacerdoti detegere; quæ perpetuo silentio apud vtrumque tegenda sunt, & confessionis sigillo obsignanda. *ita contra Turrianum Doctores citati. Vasq. in 3. p. tom. 4 q. 19. art. 4. d. 3. num. 6. Nugn. in addit. ad 3. p. q. 9. art. 3. dis. 1. Laym. l. 4. tr. 6. n. 5. Fagund. Henriq. Diana p. 5. tr. 3. r. 71. P. Sotus, Canus, Syluest. Granad. in 3. p. c. 7, t. 9. d. 4. Cand. disq. 24. art. 29. d. 9. Bonac. de sacr. d. 5. q. 5. sect. 2.*

37 Si quis raucus, vel gutturis, aut faucium dolore laborans ægrè loqui possit, peccata sua per schedulam præsenti Sacerdoti aperire, ab eoque absolui potest, nec cogendus est voce confiteri. *Laym. l. 5. tr. 6. c. 6. num. 3. Dian. p. 3. t 4. r 127.*

38 Si quis, vt verecundiæ suæ consulat, peccata sua in pagina descripta Sacerdoti legenda tradat, ac de illis se ipsi præsenti accuset, grauiter non peccat; consuetudo enim ore proprio confitendi tam arctè non obstringit, vt, qui pudore impeditus eam non seruet, grauis culpæ reus censeatur. *Ita Coninch. de sacr. d. 6. d. 1. c. 3. Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 4. d. 4. Laym. Molfes. tom. 1. tr. 7. c. 11. Fagund. Villal. Dian. contra Syluium, Filliuc. Suarum in 3. p. tom. 4. d. 21. sect. 3. num. 5.*

39 Non solum ob naturalis, sed etiam ob moralis potentiæ defectum, & insolitam difficultatem quispiam excusatur, quispiam excusatur, nec peccat, si annuæ confessionis legem non obseruet. Vt si quis Sacerdotem non habeat, nisi per longum iter illum absentem adeat; quæ verò, & quanta difficultas excuset, prudentis viri arbitrio iudicandum est; pijssimus enim dominus fideles suos cum tam graui incommodo non obligat, *qui dixit iugum meum suaue est, & onus meum leue, Nugnus in addit. ad 3. p. tom. 2. q. 6. art. 6. Henriq. de pœnit. l. 4. c. 4. n. 4. Candid. d. 24. art. 29. d. 9.* Idem de præceptis sumendæ Eucharistiæ, audiendique Missam dicendum censeo; par enim vtrinque ratio militat.

40 Qui sub sacro secretæ confessionis sigillo peccata sua Sacerdoti aperire nequit, annuæ confessionis lege non obligatur; vt si confessarius surdus sit, vel si pœnitens in naui peri-

cli-

clitante nonnisi audientibus alijs peccata sua confiteri queat; potest tamen sic confiteri, si velit. *Caietan. v. confess. Sotus in 4. d.14.q.2. art.6. c.2. Candid. disq. 24. art. 29. d. 9.*

41 Si pœnitens commodè, ac sine periculo confiteri per scripturam coram Sacerdote, & non aliter valeat instante tempore annuę confessionis ex præcepto faciendæ, debet eo modo, quo potest sine periculo per scripturam confiteri; statim enim, ac confessus fuerit, schedulam, in qua peccata scripta sunt, perfringere potest. Media autem opportuna ad iussa facienda adhibenda sunt, cuiusmodi est scriptura ad confessionem, quæ aliter fieri nequit. *Caiet. v. confessio condit. 11. Nugn. tom. 2. in 3.p. q. 6. art.6. d.3. Henriq. l.4. pœnitentia. Cand. loc. cit. dub. 10. & alij.*

42 Quamuis per detestationem scelerum propter Deum homo ex peccatore iustus fiat, nihilominus per contritionē solam Ecclesiasticæ confessionis legi non satisfacit. Propterea, si post actum contritionis confessarius superueniat, pœnitens confiteri ratione præcepti debet; nam post Euangelicam legem non datur vera contritio nisi ad confessionem directa sit. *Cand. ibi. art. 28. dub. 41. & alij.*

43 Si quis peccatum suum cōfiteatur, nec dubitationem, qua tenetur, an illud aliàs confessus sit, explicet, confessio valet; certam enim absolutionis materiam absq; mendacio suggerit. *Ita Sanchez, Coninch, Bonacina, quos citat, sequiturq; Homob. conser t vol. 2. o.5. r. 132. Diana p 4. t.31. res 65. & alij.*

44 Infideles, aut Cathecumeni ad Sacramentalem confessionem nulla lege obligantur; Ecclesia enim iudicium exercet tantum in eos, qui priùs baptismo initiati sunt. *Sotus in 4. dist. 18. q. 1. art. 3. cap. 1. Reginal. l. 6. nu. 42. Sanch. mor. l.1. c. 12. nu. 15. Henriq. Nugn. Medina, Zerola, Vasquez, Bonac. de sacr. d.5. q.5. s.2. p. 4. num. 5.*

45 Ille, quem pudet peccatum aliquod post vltimam confessionem à se commissum Sacerdoti confiteri, potest illud inter alia peccata, quæ antea confessus est, in generali confessione detegere, & absolui. Quemadmodum enim peccati à se commissi conscius, vel dubius non peccat, nisi dicat se alias illud confessum esse, vel dubitare, an confessus fuerit, ita pœnitens peccati post confessionem vltimam commissi circūstantiam hanc in generali confessione silere potest, illudque inter alia peccata confiteri, nisi aliqua circunstantia, quæ speciem mutet peccati, adsit. *ità ex Sanchio, & Coninch. Bonacina disp. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 2. §. 3. d. 4. num. 5. Dia. p. 3. tr. 4. res. 62. & alij.*

46 Qui duobus Sacerdotibus peccata sua confitetur, alteri venialia, alteri mortalia, vt bonam existimationem apud alterum seruet, neque hypocrisis, neque mendacij, neque alius peccati arguendus est; nisi ob id proximam grauiter peccandi occasionem, ac periculum non euitet. Imprudenter verò Sacerdotes illi agunt, qui pœnitentes alijs quandoque confiteri, quam sibi commissa peccata, ægrè sinunt; sola autem peccata mortalia, qui vni confitetur, confessionis integritati satisfacit. *Nugnus tom. 2. in 3. part. quæst. 9. artic. 2. dif. 1. Candid. d. 24. artic. 22. d. 5. Suarez, Layman, Coninch. Henriq. Villalob. Fagundez, Diana, & alij.*

Præ-

Præceptum confeſſionis, quatenus diuinum eſt, eiuſque obligatio. Cap. XIII.

1 PRęceptum confeſſionis ex iure diuino poſitiuo eſt in Euangelica lege à Chriſto domino latum, cum eius neceſſitatem in ſola Sacerdotum abſoluendi à peccatis poteſtate concluſit. Et Sacerdotibus Chriſtus facultatem dedit remittendi peccata, & retinendi obligationem eadem confitendi Fidelibus impoſuit. Illa omnes Fideles ratione vtentes, & læthalis culpæ ſibi conſcij obligantur, præſertim in articulo, ac periculo mortis, niſi paulo ante confeſſionem Sacramentali expiati nullius mortiferæ culpæ labe ſe poſtea inquinarint; tunc enim obligat præceptum confeſſionis, cum maxima neceſſitas poſtulat, qualis eſt in articulo, aut periculo mortis, dicente Iacobo 5. *confitemini alterutrum peccata veſtra*. *Concil. Triden. ſeſſ. 14. cap. 4. Filiuccius tra. 7. cap. 3. Candid. diſq. 24. artic. 28. d. 1. Lug. & alij.*

2 Quicunque etiam lęthali ſcelere obſtrictum ſe nouit, confeſſionis Sacramento purificare ſe, ac probare debet, quotieſcunque Euchariſtiæ Sacramentum ſumpturus eſt, vt monet Diuus Paulus ad Corinthios ſcribens: *probet autem ſe ipſum homo, & ſic de pane illo edat &c.* probationem autem hanc fieri confeſſionis Sacramento Eccleſiaſtica conſuetudo declarat. *Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 7. D. Thom. in diſt. 16. Sylueſt. verbo Euchariſtia 3. num. 6. quæſt. 14. V. Cand. ibi. dub 51. Tambur.*

3 Qui lęthalis culpæ ſibi conſcius ſine præuia confeſſione Euchariſtiæ Sacramentum ſuſcipit, vnum tantum peccatum mortiferum committit, ſi confeſſio tunc temporis propter ſacram communionem tantum facienda ſit; vbi enim vnum eſt propter aliud, eſt vnum tantum; ſed qui inconfeſſus Euchariſtiam indignè ſuſcipit, ideo peccat, quia confeſſionem lęthalis culpæ omiſit neceſſariam ante Euchariſtiæ ſumptionem; quod ſi annuæ confeſſionis præceptum vrgeat, tunc temporis neceſſario implendum, & nihilominus omiſſa confeſſione quiſquam diuinum Panem, hoc eſt, Chriſti corpus indignè manducet, duplici ſcelere ex violatione duplicis præcepti ſe obſtringit, nempè confeſſionis omiſſione, & indigna Euchariſtiæ ſumptione. *ita Nugnus tom. 1. in 3. part. quæſt. 88. artic. 4. dif. 3. d. 1. Turrianus de pœnitent. qu. 6. artic. 5. d. 21. Diana part. 3. tract. 4. reſ. 35. & alij.*

4 Qui annuam confeſſionem ſtatuto ab Eccleſia tempore non facit, vel inualidam facit, quamuis diuinum, & humanum præceptum tranſgrediatur, quia tamen hoc propter illud eſt, vnum tantum peccatum mortale committit; ſicut qui Clericum occidit ius diuinum in quinto Decalogi præcepto expreſſum, nec non ius Cęſareum, ac Canonicum violat, & tamen vnum tantum homicidium ſacrilegum perpetrat; ius enim Ciuile, & Eccleſiaſticum iuri naturali ſubordinantur, ac ſubſeruiunt. *ita Fagundez præcepto 2. lib. 3. cap. 5. nu. 8. Henriq. lib. 2. de pœnit. cap. 5. num. 6. Me-*

6. *Medina, Caietanus, Sotus in 4. d. 18. quaeſt. pri. artic. 4. Diana ibid.*

5 Sic etiam excommunicatus, qui ſe lęthalis culpæ, & cenſuræ vinculo obſtrictum eſſe nouit; ſi antequam per confeſſionis Sacramentum abſoluatur, Euchariſtiam ſumat, vnum tantum lęthale ſcelus committit. Vnum enim actum malum eidem honeſtati religionis contrarium committit, in quo non ſunt duæ malitiæ ſpecie differentes, ſed vna tantum grauior ratione excommunicationis, qua anathema Sacramentorum participatione interdicitur. *ità contra Henriq. & Bonacin. de ſacr. diſq. 5. qu. 6. part. pri. num. 34. docet Suar. tom. 3. in 3. part. d. 6. ſ. Candid. d. 24. art. 28. d. 2. & alij.*

6 Qui reſeruatorum criminum conſcientia premitur, vrgente annuæ Communionis præcepto, aliaue ſumendæ Euchariſtiæ neceſſitate coactus ad vitandam infamiæ notam, vel aliud graue damnum peccata nemini reſeruata ſolum confiteri poteſt. Vel vbi præuia peccatorum deteſtatione propter Deum ſe ad ſacram Communionem præparauit, ſacræ menſæ accumbere illi inconfeſſo licet; præſtat tamen, ac tutius eſt non reſeruatas culpas confiteri, reſeruatas ſilere, quæ non ſunt materia illius confeſſionis, & abſolutionis; cum inferior Sacerdos ab illis directè abſoluere nequeat, indirectè tamen ab illis peccatis, quæ non audit, pœnitentem abſoluit. *ita Alexander in 4. p. q. 8. memb. 4. art. 5. Hurt. Mendoza in 2. 2. d. 84. ſ. 7. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 31. ſ. 3. num. 8. Diana p. 5. tr. 13. reſ. 10. Pellizarius contra Sotum, Caietanum, Valentiam.*

7 Si verò pœnitens in crimen reſeruatum incidit, cui excommunicatio adnexa ſit, vrgente neceſſitate celebrandi ſacrificij Miſſæ, vel ſumendæ Euchariſtiæ, poteſt, vt magis ei libuerit, vel expedierit, aut peccata non reſeruata tantum. α Vel reſeruata ſimul cum non reſeruatis β Sacerdoti in reſeruata iuriſdictionem non habenti confiteri; nam in eo caſu pœnitens confiteri poteſt; excommunicatio autem pœnitentis irritam non reddit abſolutionem. γ Vel ſi pœnitens ille Sacerdos eſt, excitato in ſe contritionis dolore non ſecus, ac ſi confeſſarij copiam non habeat, poteſt ſine præuia confeſſione ſacrificium peragere; vel ſi laicus eſt, Euchariſtiam inconfeſſus ſumere. neque tunc inferiori Sacerdoti abſoluendi à cenſura, & reſeruatis criminibus poteſtate carenti excommunicatus confiteri neceſſariò debet. δ. α *Alexander p. 4. q. 18. membr. 4. art. 5. §. 2. Sot. l. 10. de confeſſ. Filliuc. tom. 1. tract. 4. c. 7. nu. 213.* β *Vegha tom. 1. c. 11. num. 273. Chapeauilla de caſib. reſeru. c. 8.* γ *Nauar. c. 9. num. 3. Couarr. Caietan. v. confeſſ. Suarez tom. 4. d. 31. ſect. 3. n. 5. c. 8. & alij.* δ *Richardus in 4. d. 17. art. 2. q. 8. Adrianus quaeſt. 4. de confeſſ. Durandus in 4. d. 17. q. 16. Syluius in addit. ad 3. p. q. 20. art. 2. D. Antoninus p. 3. tit. 14. c. 19. Palud. in 4. d. 17. q. 6. art. 1. Syluest. v. excomm. Vaſq. Megala, Syluius, Ledeſma, Gabriel in 4. q. 1. art. 3. G. Hurtad. Turrian. Dian. p. 5. tr. 13. r. 10.*

8 Sacerdos qui lethalis culpæ ſibi conſcius neceſsitate vrgente ſine præuia confeſsione rem diuinam operatur, quamprimum peccatum ſuum confiteri debet, non ſecus, ac ille, qui iuſta de cauſa in confeſsione peccatum aliquod ſubticuit, quamprimum pænitentiæ Sacramento ſe expiare de-

bet. *Concil. Trident. sess. 13. c. 7. Praepositus in 3. p. q. 8. a. 5. d. 4. Molfesius, Candid. Megala, Bonacina, Reginald. Suarez, Hurtadus, Dian. p. 4. tract. 4. r. 97. & alij.* Quamprimum autem confiteri dicitur, qui intra triduum confitetur; nam & continuo rem quispiam agere dicitur, qui illam intra triduum peragit *ex c. de errore adu.*

9 Sacerdos verò ante sacrificium peccata sua confessus, & absolutus, si postquam sacrum peregit, alicuius lethalis peccati, cuius oblitus est in confessione, reminiscatur, & sacrificio peracto illud quamprimum non confiteatur, non peccat. *Ita Sayrus, Vasquez, Sylvius, Corneius, in 3. p. tom. 2. tr. 4. d. 1. q. 8. Diana p. 5. tr. 14. r. 6. contra Praepositum in 3. p. D. Thom. q. 80. art. 5. d. 4. num. 21.*

10 Non obligantur cōmuniter sub mortali culpa fideles Christi ad confessionem frequentandam propter periculum incidendi in noua peccata, si diutius confessionem differant; nam talem obligationem hucusque Theologi non agnouerunt, nec poenitentibus de illa scrupulum iniecerunt; neq; enim confessio est vnicum remedium ad euitanda peccata; neque oportet interrogare poenitentem de omissione confessionis intra annum, nec de omissione poenitentiae internae per totum annum, siue per se ex praecepto virtutis poenitentiae, siue per accidens ad vitadum periculum noui peccati, neque necesse est eum priuatim admonere; nam talis interrogatio, vel admonitio inutilis, immo noxia videretur. Inutilis, si obligationem sciret pęnitens: noxia, quia multi ex peccatoribus non mouerentur ex notitia illius obligationis ad dolendum de peccatis ante finem anni; probabilius autem existimo praeceptum poenitentiae internae non solum obligare ad dolēdum de peccato in articulo mortis, sed etiam ante. Nam licet non obliget ad dolendum statim post peccatum, obligare tamen videtur ad accelerandam conuersionem. *Suar. to. 4. d. 15. s. 6. nu. 18. Lug. Diana, & aly.*

11 Si quis in confessione obliuiscitur vnius v. g. ex septem peccatis, quę confiteri decreuerat, & statim, vel paulò post absolutionem recordatur, & illud confitetur, non indiget nouo actu doloris, sed virtute prioris adhuc virtualiter manentis potest ab illo absolui; nam prior dolor virtute extenditur ad peccata, quorum oblitus est poenitens, ac perindè valet, ac si esset nouus dolor. Verùm si poenitens secundò confiteatur eadem peccata, nouum dolorem concipere debet, eumque nouae absolutioni subijcere. *Henriq. lib. 4. de poenit. c. 26. §. 7. Lug. Tambur. c. 4. §. 4. n. 6. contra Vasq.*

12 Eucharistiae susceptionem lethalium culparum confessio praecedat, necesse est; caeterorum verò Sacramentorū ministratio, vel susceptio nullo iure diuino, vel humano, vel naturali praeuiam peccatorum etiam mortalium confessionem exigit. Tametsi ius naturae postulat, vt caeterorum Sacramentorum minister, vel susceptor Deo Opt. Max. gratus sit, siue diuinae gratiae particeps sit. Ad hanc obtinēdam sola peccatorum propter Deum super omnia dilectum detestatio sufficit. Quando autem quis sacris ordinibus initiatur, confessionis Sacramento ad sacram Eucharistiam praeparare se debet. *Ita Nugnus in 3. p. D. Thom. tom. 2. q. 6. art. 1. d. 1. c. 2. Henriq. l. 6. c. 46. l. x. Candid. d. 24. art. 28. d. 3. Tambur. Bonan.*

13 Sacramentorum miniſter proprius cum ex officio ea adminiſtrare vult, ſi lethalis culpæ ſibi conſcius ſit, ſe ad diuinam gratiam per pœnitentiam præparare debet, quam ipſe contritionem exiſtimet, vt religioſè, ac ſanctè ſancta adminiſtret. Alioquin ſi, dum ea ex officio adminiſtrat, & cum perfectione conficit, graui ſcelere obſtrictus ſit, grauiter contra religionis virtutem peccat, contra quam peccata in re graui ex genere ſuo mortifera ſunt. *D. Thom. 2. 2. q. 99. & 3. p. q. 64. art. 6. Filliucius tract. 1. cap. 5. Candid. dub. 3. ibid.*

14 Qui periculoſas nauigationes ſuſcipiunt, vel pugnam cum hoſte in bello mox inituri ſunt, pœnitentiæ Sacramento peccata expiare prius debent, item fæmina primo paritura, vel quæ aliàs cum magno vitæ periculo peperit. Necnon ægrotus graui morbo laborans, ſi poſt confeſsionem lethalem culpam commiſit, confiteri iure diuino tenetur. Idem dicendum de eo, qui in graui periculo peccandi grauiter manet, à quo confeſsionis Sacramento liberare ſe poteſt; præceptum enim diuinum confeſsionis in graui neceſsitate obligat, qualis in prædictis caſibus reperitur cum periculo damnationis æternæ. *Ita docent Sotus in 4. d. 18. q. 1. art. 4. Bonacina tom. 1. de ſacr. diſp. 5. q. 6. ſect. 2. p. 4. n. 13. Cand. diſq. 24. a. 28. d. 13. & 14.*

15 Propterea Pius Quintus anno Chriſti MDLXVI. prohibuit medicis, ne vltra triduum ægrotum viſitent, niſi de facta confeſsione illius certiores fiant. Quinetiam medici conſtitutionem hanc ſeruaturos ſe iurant, cùm primum ad Doctorum gradum promouentur. Iiſdem etiam præceptum eſt, vt antequam ægrotorum corpora curare incipiant, eos ad curandam confeſsionis Sacramento animam hortentur. Verum hæ Pontificię Conſtitutiones in graui tantum morbo, vel in eo, qui initio periculoſus, ne grauis efficiatur, prudenter exiſtimatur, obligant. *Ita ex c. firmiter de pœnit. contra Cherub. Rodriq. D. Anton. 3. p. tom. 7. cap. 2. Syluest. & alios docent Angelus, Roſella, & Tabiena v. medic. Suar. tom. 4. d. 35. ſect. 3. num. 4. Armilla num. 1. Graffius p. 1. deciſ. l. 5. c. 14. Scortia epit. 89. theorem. 215. Nugnus in addit. 3. p. tom. 2. q. 6. art. 6. d. 2. Vegha, Homobonus, Diana p. 3. tr. 4. r. 93.* Satis autem eſt, ſi medicus per alios ægrotum de confeſsione peragenda moneat, ita conſuetudo legem interpretatur. *Graff. Vegha, Suar. loc. cit. Homobonus de ſtat. p. 2. c. 5. Dian. l. c.*

16 Ægrotus, qui in graui mortis periculo verſari probabiliter cenſetur, etianſi pœnitentiæ Sacramentum renuat; à medico minimè deſerendus eſt, nec tunc quidem, quando medici abſentia ægroto graue detrimentum allatura ſit, nec quando nullus ex admonitione illa fructus ſperatur ob ægroti pertinaciam; Pontificis enim mens fuit ſpiritali ægrotantium ſaluti conſulere, nihil verò noxium præcipere. *Ita Sanchez ſum. tom. 1. l. 3. c. 16. n. 10. 11. & 16. Barboſa in collect. tom. 2. l. 5. t. 38. c. 13. Syluius in 3. p. D. Thom. q. 6. art. 5. q. 2. Villalobos, Diana l. c. & alij.*

17 Neque neceſſe eſt ad fidem medico faciendam chirographum, ſeu teſtimonium confeſſarij ſcriptum exigere, ſed ſufficit medico teſtimonium illorum, qui ægroti curam gerunt, vel ipſius ægroti, ſi fide dignus ſit. *D. Nugn. Scortia, Barboſa l. cit. Filliuc.*

tom.1.tr.7.c.3.num.34. Iuramentum autem, quo medici obstringuntur, ad obseruandam Pij Quinti Constitutionem eo modo, quo vsu recepta est, eosdem obligat. *Sanchez, Scortia, Villalobos, Diana ibid. & alij.*

Confessionis integritas. Cap. XIV.

18 Confessionis integritas alia est materialis, alia formalis. Materialis est omnium peccatorum mortalium post baptismum cōmissorum explicatio; nec hæc semper necessaria est. Quando multi in magno vitæ periculo, vt naufragij, pugnæ, vel pestilentiæ tempore versantur, possunt singuli, vel cuncti aliqua tantum peccata eidem Sacerdoti confiteri, & dolore de illis concepto singuli, vel cuncti simul vna forma absolui. Confessio enim illa secundum formam integra est, quod in tali euentu sufficit. *Sotus in 4. d. 18. q. 2. Angelus v. confessio, Philippus de la Cruz. Lug. de pœnit. Laym. lib. 5. tr. 6. cap. 13. Zambranus, Valboca, Cælestinus, Vasq. Henriq. l. 2. c. 12. Suar. Coninch. Fagund. Cruc. Villal. Diana p. 2. tr. 2. r. 1. contr. Emanuel Rodriq. Nauarrum.* Immo Sacerdos in huiusmodi euētu hominum vita periclitantium confessiones integras sigillatim excipere non debet, nec eas exigere. Nec pœnitentes singuli peccata omnia integrè confiteri debent, ne Sacerdos in aliquorum confessionibus excipiendis diu nimis occupatus reliquorum saluti consulere nequeat, sed in tali periculo naufragij, vel pestilentiæ, vel pugnæ Sacerdoti licet, atque expedit dicere, vt omnes, qui à peccatis suis absolui volunt, genua flectant, & peccata sua propter Deum detestentur, & genuflexos omnes simul a peccatis vnica absolutionis formula absoluat his verbis. *Ego vos absoluo à peccatis vestris &c. ita Hurtad. d. 9. d. 10. de pœnit. Diana p. 5. tr. 3. r. 71. Vasq. Lug. & alij.*

19 Si quis mediocrem in perscrutandis conscientiæ suæ latebris diligentiam adhibuerit, vt peccata omnia ad memoriam reuocaret, & ea omnia, quorum recordatus fuit, confessus est, non opus ei est amplius anteactæ vitæ crimina memoria repetere; si quid autem menti post cōfessionem occurrat, quod confessus non esse sibi videatur, aut dubitet, se tamen illud confessum esse sibi persuadere potest; sed tutius existimo, illud de quo dubitat, aut quod videtur sibi confessus non esse, iterum confiteri. *Sanc. d. 41. n. 18. Diana p. 3. tr. 4. r. 107.*

20 Si quis se lethiferum aliquod scelus non perpetrasse, vel illud confessum fuisse probabiliter existimet, & æquè probabiliter etiam contrarium opinetur, illud confiteri debet, vt in re tanti momenti, quanti est animæ salus, tutiorem partem sequatur, & damnationis æternæ scopulum euitet; nam, vt dicit D. Augustinus. *Nemo, etsi nullius sceleris sibi conscius sit, committere debet, vt sine pœnitentia migret è vita. D. Thomas, Plaudanus, Richard. Sotus, Nauarr. Victor. Nugn. ad 3. p. q. 9. art. 2. d. 5. Salas p. 2. tr. 8. q. 1. s. 5. n. 60. Coninch. de sacram. d. 7. dub. 8. num. 68.* Contraria etiam sententia nonnullis probabilis videtur. *Suar. in 3. p. tom. 4. d. 22. s. 9. n. 6. Pitig. Diana p. 3. t. 4. r. 107.*

20 Quinetiam si quis lethiferam culpam à se commissam fuisse probabilius

bilius exiſtimet, contrarium vero probabiliter tantùm opinetur, probabile eſſe eum culpam illam cõfiteri neceſſario non debere, aiunt; Nam opinionem probabilem abſque periculo ſequi licet, etiam probabiliore relicta. *Sanchez ſummæ tom. 1. cap. 11. n. 76. Syluius ad 3. p. q. 64. q. 3.* Verùm in re tanti momenti à contraria ſententia probabiliore, ac longè tutiore minimè recedendum eſt. Cum nemo in propria cauſa ſit iudex, & vbi de animæ ſalute agitur, tutior pars eligenda. *Coninch. ibid. & Fagund. pr. 2. lib. 3. cap. 4. num. 7. & alij.*

22 Peccatorum abſolutio, quæ bona fide à pœnitente explicata Sacerdos, vel ob dormitationem, vel ſurditatem, vel attentionis defectum non bene percepit, rara, ac firma eſt; quanquam ſi pœnitens, poſtquam abſolutus eſt, vnum, vel plura peccata à confeſſario nõ percepta fuiſſe animaduertat, ea tantùm cum alijs poſtea commiſſis in ſequenti confeſſione iterum explicare debet. Integritatis materialis inculpabilis defectus confeſſionis Sacramentum non vitiat, neque eius effectum fruſtratur. *Ita contra Syluestrum v. confeſſio 1. q. 3. & alios docent Laym. l. 4. tr. 6. cap. 9. n. 5. Henriq. l. 5, c. 14. n. 5. Diana p. 3. t. 4. reſol. 109.*

23 Qui in diuturna peccandi conſuetudine occalluit adeò vt peccatorum numerum ignoret, ſatisfaciet, ſi quandiu in eo ſtatu vixerit, Sacerdoti exponat. Itaque meretrix citò ſe expediet, ſi quandiu meretricium exercuerit, confiteatur, etianſi peccatorum ſpecies, quæ meretrices committere ſolent, non explicet. *Caiet. tom. 1. opuſc. tr. 4. q. 3. Nau. c. 6. n. 15. P. Sot. l. 9. de confeſſ. Pharaonius tr. 1. ſeſſ. 16. Canus de pœnit. p. 5. §. colligo. Fay de pœnit. ad 3. p. q. 9. art. 2. d. 2.* Verum in hoc caſu præcipuas peccatorum ſpecies à meretrice, pellice, aliouè peccatis iamdiu aſſueto in confeſſione explicandas eſſe probabilius alij exiſtimant. *D. Sotus in 4. d. 18. q. 2. Suar. tom. 4. d. 2. ſect. 6. num. 8. 9. Henriq. l. 2. c. 5. n. 9. Turrian. de pœnit. q. 8. art. 2. d. 19. d. 4. Villal. Diana ibid. reſ. 89. Fagundez, & alij,* immo & quoties in hebdomada peccare conſueuerint, explicandum eſſe. *Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. cap. 2. Conradus tom. 1. q. 48. Nau. c. 6. num. 15.*

24 Qui peccatorum ſuorum pœnitens, ſed inconſtantiam ſuam diu expertus timet, ne in lethalia ſcelera denuo relabatur, immo ſi in eadem peccata ſe relapſurum exiſtimet, nihilominus integrè commiſſa confitetur, abſoluendus eſt; dum enim ea deteſtatur, atque in poſterum vitare ſtatuit, ad pœnitentiæ Sacramentum recipiendum ſatis aptus eſt. *Syluester v. confeſſio 1. q. 21. Nau. c. 3. num. 23. & c. 9. n. 18. Sà v. abſolutio. Beia p. 3. cap. 9. Henriq. Lop. Coninch, Diana p. 3. t. 4. reſol. 117. & alij.*

25 Propoſitum vitandi peccata in ipſorum deteſtatione implicitum ſufficit, vt quis Sacramenti effectum conſequatur, etianſi de peccatis euitandis, & noua vitæ ratione ineunda nihil actu cogitet, ſicut de hoc cogitare, & ſtatuere debet, ſi futura peccata menti ſuccurrant. *Ita Villal. Vega l. 4. in Concil. Trident. c. 21. P. Sotus de pœnit. lect. 17. Maior. & Almainus, Laym. l. 5. tr. 6. cap. 4. nu. 6. Syluius, Diana ibid. r. 119. contra Sotum, Bellar minum, Canum, & alios.*

26 Si confeſſarius fortè comperiat pœnitentem ſuperiores confeſſiones non integras feciſſe, ſiue ex propria,

siue ex aliorum confessariorum negligentia; quod vel numerum peccatorum, vel circumstantias mutantes speciem minimè dixerit; sique animaduertat eum solertiore, ac perspicaciore ingenio preditum adeo, vt sperari possit fore, vt adhibito diligentiori examine peccatorum numerum, & adiuncta necessario exponenda confiteatur, & priorum confessionum defectus suppleat, hortetur illum, vt ad discutiendam iterum conscientiam redeat, & omissa integrè confiteatur. Si verò pœnitens hebetis, ac rudis ingenij sit, vt, etsi iubeatur conscientiam suam melius discutere, nihilominus nil melius, nilue exactius se examinaturus credatur, quàm si statim à prudente confessario interrogetur, tunc minimè ad ineundum rursus culparum examen remittendus est; sed ab excepto re confessionis diligenter interrogandus. Sic poterit supplere superiorum confessionum defectus. Hinc excusandi sunt confessarij; qui si pœnitentem ad confessionem non satis paratum inueniant, non illum ad præparandum se dimittunt, sed potius statim interrogationibus necessarijs eius peccata diligenter exquirunt, eorumque numerum ex improuiso sciscitantur, qui aliàs absque aliqua recogitatione nonnisi temerè, aut cum magna confusione videtur posse ex improuiso dici à pœnitente; immo quandoq; accidit, vt pœnitentem oporteat vniuersa peccata in retroactis confessionibus irritis rursus confiteri; & expediat eum statim examinare, eiusque generalem, vt aiunt, confessionem audire, cum spes nulla sit eum solum melius conscientiam suam, quàm auxiliante confessario discussurum. Rustici autem, & rudes homines si minus diligenter conscientiam suam examinauerint, non sunt plerumque dimittendi vt peccata sua ad calculos, siue ad examen reuocent, sed potius diligenter interrogandi, & vbi confessi sunt ea, quorum recordantur, absoluendi. *Vasquez in 3. p. q. 93. art. 3. d. 7. num. 5. Lugo d. 16. n. 593. Pellizzarius sap. 10. f. 3. q. 36. & alij.*

27 Confessarius debet interrogare pœnitentem, quem rationabiliter credit omittere aliquod peccatū ex obliuione, vel inaduertentia, aut silere commissa scelera noxio pudore detentum. Cum enim Sacerdos in sacramento pœnitentiæ sit iudex, debet rei pœnitentis delicta inquirere; vt cognito eius statu sententiam ferre possit, & quoniam officio spiritualis medici fungitur *sit Sacerdos discretus, & cautus, more periti medici diligenter inquirat peccatorum circumstātias,* vt habetur *in capite omnis, vtriusque sexus de pœnitent. Suar. d. 32. f. 3. n. 7. S. Thomas Syluest. Antonin. Angelus, Nau. Canus, Pellizzar. contra Medinam c. de conf.*

28 Debet confessarius supplere defectus à se commissos in audita alterius confessione, siue defectus sit circa substantiam, & valorem Sacramenti, vt si absque iurisdictione, vel absque dispositione necessaria illum absoluerit; tunc enim debet petere potestatē loquendi de auditis in confessione, eaque obtenta monere pœnitentem de commisso defectu, siue in damnum tertij vergat defectus; vt si debitam restitutionem alienæ rei fieri non iusserit; vel indebitam præscripserit, & in vtroque casu si grauem culpam commiserit Sacerdos, debet etiam graue incommodum, & damnum subire, si opus sit, vt pœnitentem admo-

admoneat, quocunq; modo damnum proximo intulerit, siue, vt aiunt, positiuè, siue negatiuè. Si verò defectus admissus sit contra integritatem confessionis non examinando, aut non interrogando numerum peccatorum, vel circunstantias mutantes eorum speciem, & confessarius sola omissione defecerit, non debet necessario monere pœnitentem extra confessionem; nam præceptum integrè confitendi directè non obligat confessarium, sed pœnitentem. Si verò ipse Sacerdos fuerit causa defectus docendo non opus esse dicere numerum peccatorum, admonere debet pœnitentem, si absque scandalo, aut graui detrimento id facere valeat; qui enim fuit alteri author, vt violaret aliquod graue præceptum etiam materialiter, debet, si commodè potest, palinodiam canere, errantem reuocare ad præcepti obseruantiam. *Io. de Lugo d.22. s.5. cum multis quos citat, Pellizz. c.10. q. 91.*

20 Debet etiam confessarius admonere pœnitentem in confessione de defectu commisso in alia superiore confessione, si ille ad confitendum redeat; debet enim illum interrogare de ijs, quæ videt omitti a pœnitente oblito, vel ignorante defectus antea in confessione commissos. *ita Doct. citati.* Contraria etiam sententia est probabilis, si defectus commissi non vergant in damnum tertij. *Filliuc. c.7. n.374.*

Confessio quandonam iteranda. Cap. XV.

1 Confessio iteranda est, quando ex culpa, vel pœnitentis, vel confessarij, vel vtriusque inualida est. Ex culpa autem pœnitentis irrita est, quādo mortiferum peccatum voluntariè omisit, vel de peccatis suis verum dolorem non concepit, vel proximam peccandi occasionem, & periculum euidens vitare noluit, vel à peccatis prius, quam ab excommunicatione volens, sciensque absolutus est. Tunc enim confessioni formalis integritas deest, & sacrilegium mortiferum committitur, excommunicatus autem Sacramentorum susceptione interdicitur, ideò grauiter peccat, si censuram violat in re graui. *Medina de confess. Saysus de pœnit. c. 14. num. 1. Vasq. q.92. art.3. d.1. Bonacin. d.5. q.4. sect.2. p.2. Valent. tom.4. q.11. p.3. Nauar. cap. 9. n.12. Reginald. lib.6. Henriq. Zerola, Vasq. & alij.*

2 Si quis tamen peccatum mortiferum, quod veniale tantum putabat, in confessione subticuit, & postea mortale esse cognouit, priorem confessionem repetere non debet; ignorantia enim inuincibilis, qualis est ignorantis, voluntariam pollutionem mortalem culpam esse, à reiterandæ confessionis obligatione liberat. *Syluester v. confessio 1. q. 3. Nauar. in c. fratres de pœnit. n.8. d.52. Beia p.1. c. 9. Reginald. tom.1. l.6. cap.5. sect.2. n. 153. Vasq. in 3. p. tom.4. q.62. Sanch. sum. tom. 1. l...... cap.16. Laym. l. 4. tr.6. c.8. n.3. Diana p.3. tract.4 r.108. Bonac. q.5. sect. 2. Cand. tom.2. d. 24. art.22. d.4. & alij.*

3 Qui peccatum, vt dubium confessus est, si postea illud à se commissum certò sciat, idem iterum tanquam certum confiteri debet; peccatum enim, quale est, confitendum est. *Sanchez tom. 1. l. 1. c.10. n.69. Turrian. de pœnit. q.9. art.2. d.19. dub.6. Dian. ibid.*

ibid.r.91. Hurtadus de pœnit. d.9.dif. 7. Auersa contra Merolam. Si verò comperiatur, peccatum illud esse reseruatū, à quo quis absolutus est, sufficit illud confiteri cuilibet confessario etiam non habenti facultatem absoluēdi à casibus reseruatis. A quouis enim ordinario confessario poterit absolui. *Card. Lugo de pœnit. d. 20. f. 2. Auersa q.17.f. 2. Diana p. 8.tr.7. resol. 72. & aliȷ.*

4 Si quis autem, peccatum mortale esse cognoscat, quod aliàs confessus est, dubitans, an mortale esset, necne, confessionem iterare minimè debet. *Diana. ibidem Lug. Tamburr.*

5 Confessio facta loco, aut tempore, quo confessiones Sacerdos excipere constitutione aliqua prohibetur sub pœna suspensionis, non est irrita, nec iteranda: vt si quis mulierem post solis occasum, vel extra confessionarium confitentem audierit, nec confessarius in suspensionis pœnam statim incidit, an incipit: sed quando absoluit. *ita Auersa, Dian.lib.8.tr.7. r.72. cont.Trimarchum, Bordenum.*

6 Qui post irritam confessionem, cuius vitium,defectumq;oblitus siluit, iterum, ac sæpiùs bona fide confessus est, si postea irritæ confessionis defectum recordetur, intermedias confessiones repetere necessario non debet, sed peccata in irrita olim confessione detecta iterum confiteri sufficit; intermediæ enim confessiones bona fide factæ valent. *Vasq. in 3.p.tom.4. q.92. art.3. d.1.n.9. Sancius disp.41. num.19. Dian. ibid. r.108. Bonac.q.5. sect.2.p.3.*

7 Rudiores homines, quales sunt ruricolæ, priores confessiones, in quibus peccatorum species, & numerum indoctis Sacerdotibus non explicarunt, repetere necessariò non debent; neque ad id cogendi sunt; cum enim bona fide confessi, & absoluti fuerint, & eandem fere vitę rationem, modumque teneant; ex vna confessione annua, quantum, & quoties superioribus annis peccarint, cognoscere facilè erit. *Henriq. l. 2.c. 5.n. 10. Fagund pr.2.l.3.cap.2.n.5.Lug.Diana r.89. v.Candid.2.p. art.22.d.4.Lopez 2.p. cap. 28. Beia p.1.cas. 9. Nauar. tom. 2. consil. l. 5.* secus verò dicendum est de pœnitente Clerico, vel Scholastico, aut viro perspicacis ingenij; cui non ignorantiæ inuincibili, sed crassæ tribuendum esset, si peccatorum numerum confessus non esset. *Candidus.*

8 Quando prior confessio irrita fuit, & coram eodem Sacerdote repetitur, si pœnitens de peccatis omnibus superiori confessione explicatis vniuersim, & vnico verbo se accuset, satisfacit, & sic confessus absolui potest à Sacerdote pœnitentis status, vel pœnitentiæ illi impositæ recordante, etiansi peccatorum eius nonnisi confusè recordetur. Quod si status pœnitentis, ac piaculi eidem iniuncti omnino oblitus fuerit, nouam horum notitiam exigere debet, vt congruam illius peccatis pęnitentiam constituat; si tamen eum absque istorum notitia absoluat confitentem sacrilegium à se in priore confessione commissum, & peccatum, quod tacuit, absolutio valet. *Laym. l.5. tr.6. cap. 9. num. 6. Granadus in 3 p. contr.7. tract.9. d.12. Diana p.5. tr.12. res 51. G. Mercerus, Hurtadus, & aliȷ.* Sacerdos tamen absoluens absque notitia status pœnitentis, peccat; non enim Iudicis officio benè fungitur. *Palud. D. Antoninus, Laym. Nauar. Syluest. Valent.*

Faust,

Faust. tom. 1. l. 4. q. 222. contra Granadum, & Dianam ibid.

9 Confessio ob inanem gloriolam, aliumue finem veniali culpæ obnoxium facta valet; cum suscipiendi Sacramenti intentio non desit, à qua, & alijs partibus Sacramenti ratio, & valor pendet; actus enim imperatus potest esse bonus intrinsecè, quamuis extrinsecè malus. *Ita contra Sylueftrum v. confessio 1. q. 7. docet Sotus in 4. d. 18. q. 3. art. 3. Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 92. art. 3. d. 2. Diana p. 4. tr. 4. r. 212. Nauarrus, Suar. d. 2. f. 3. Conich. d. 35. de matrim. Lug. d. 15. f. 9. Granad. Perez, & alij.*

10 Homo maiorem peccatorum numerum, quàm commisit, confessus, cognito deinde verò numero, confessionem iterare necessario non debet. *Lopez p. 1. cap. 31. q. 1. Candid. d. 24. a. 22. d. 22. Nugnus Lug. Bonac. ib. n. 7.* iterata enim confessio tunc potius excusatio esset, quam accusatio. *Dian.*

11 Confessio iteranda est, quotiescunque confessarius defecit in ijs, quæ ad rationem intrinsecam Sacramenti pœnitentiæ spectant; si nondum initiatus baptismo, vel Sacerdotio, aut iurisdictione ordinaria, vel delegata carens aliquem absoluit, vel sufficientem intentionem absoluendi non habuit, vel aliquod verbum necessarium formæ reliquit, nec forma à Christo assignata vsus est; Sacerdos tamen, qui communi errore, & titulo, vt aiunt, colorato iurisdictionem habere censetur, validè absoluit; Ecclesia enim iurisdictionem supplet. *L. Lessius l. 2. c. 29. d. 8. Henriq. l. 2. c. 14. Sanch. sum. l. 1. c. 9. num. 35. Zerola c. 21. q. 2. Suarez 3. p. tom. 4. d. 26. sect. 6. Bonac. de sacr. d. 5. q. 5. f. 2. p. 3. n. 11.*

12 Qui ignaro Sacerdoti peccata bona fide confessus, ab eoque absolutus est, confessionem iterare non debet; absolutio enim, cui materiam pœnitentis actus, & peccata præbent, valet, quamuis imperitus Sacerdos, nisi bona fide excusetur, causa non satis cognita, absoluendo peccauerit. *Ita Gabriel in 4. d. 17. art. 2. q. 8. P. Sotus lect. 6. de confess. Aegid. Coninch. Suar. G. Hurtad. disp. 10. dif. 15. Fr. Sylusus, Mercerus, Diana p. 4. tr. 14. res. 201. contra Vasquium modo citat. Homobonum, Turrianum.* Peccata tamen ab illo non intellecta pœnitens iterum alteri confiteatur. *Syluest. Gabr. Mercer. & alij.*

13 Si Parocho indocto propter ipsius ignorantiam confiteri non liceat, nec alius Sacerdos adsit, qui vel ex priuilegio, vel ex delegata potestate absoluere possit, pœnitens, eo inconsulto, vel inuito, alij Sacerdoti confiteri potest. *ex c. placuit 9. quæst. 2. de pœnit. Nauar. Medina, Vasq. Hurtad. Diana contra Sotum, Canum, Belletum, & alij idem docent.*

14 Qui nulla necessitate, nullauè vtilitate adductus Sacerdoti cõfessiones excipere parato, ast grauibus culpis obstricto peccata sua scienter confitetur, cum alteri Sacerdoti confiteri commodè possit, leuiter tantum peccat; confessio tamen iteranda non est, sed rata, ac firma manet. Sic à fœneratore fœnerari parato fœnori accipere quisque extra necessitatem potest. *Ita Sot. in 4. d. 1. q. 1. art. 6. Sanch. summa tom. 1. l. 3. c. 8. n. 23. M. Ledesma, Diana p. 4. tr 4. r. 21. & alij.*

15 Leuem saltem culpam committit, qui à Sacerdote excommunicato, sed ab Ecclesia tolerato pœnitentiæ Sacramentum, aliudué petit, excepta necessitatis, vel vtilitatis causa, quando

do ab alio Sacerdote pœnitentiæ Sacramentum æquè vtilicet accipere potest; excommunicatus enim Sacramenta absque necessitate ministrans peccat. *ita Suarez disp.* 11. *sect.* 4. *n.* 10. *Conimb. de sacr. q.* 64. *art.* 6 *d.* 2. *Auila*, *& alij*. Contraria etiam sententia probabilis videtur neq; petentem ab excommunicato tolerato, neq; ministrantem Sacramenta, si rogatus sit, peccare. *Sotus in* 4. *dist.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *Sanchez de matrim. l.* 7. *disp.* 9. *num.* 8. *Layman l.* 2. *tr.* 5. *p.* 2. *c.* 5. *num.* 5. *Diana p.* 5. *tr.* 9. *r.* 133. *& alij*.

Quænam circumstantiæ peccatorum in confessione necessario sint aperindæ. Cap. XVI.

1 Circumstantia est accidens, seu peculiaris conditio humanæ actionis in genere morum, quę ipsammet actionem comitatur, & aliquo modo attingit, ad ipsius tamen substantiam, & naturam non pertinet. neque illius speciem mutat, neque alteram speciem constituit. Aliquando tamen, quod est circumstantia vnius speciei, aliam speciem constituit, respectu cuius non est circumstantia, vt in fornicatione, sacrilegio, & adulterio accidit. *D. Thomas* 1. 2. *q.* 7. *art.* 1. *Nugnus in* 3. *p. q.* 9. *a.* 2. *Bonacina, Filiucius, Toletus, Cand.*

2 Circumstantia multiplex est; alia enim peccati prauitatem auget, alia minuit, alia nouam actionis speciem, idest naturam addit, alia speciem, seu formam actionis mutat, alia neq; auget, neque minuit, vt dextra, vel sinistra furari. Circumstantia mutans speciem est illa, quę præter malitiam propriam actus specialem repugnantiam cum ratione, nouamque speciem in genere moris addit, qualis est circumstantia voti castitatis, vel coniugis in peccato luxuriæ, & circumstantia personæ in percussione clerici; si quis enim cum muliere innupta concubuit simplicis fornicationis reus est, si cum nupta, adulterij, si cum affine, vel consanguinea, incestus, si cum virgine inuita, stupri, si cum monacha, sacrilegij crimen commisit. Sacrilegium etiam clerici percussio est. *S. Thom. in* 4. *dist.* 16. *q.* 3. *art.* 2. *& alij*. Illa etiam circumstantia speciem moralem actionis mutare dicitur, quę actionem aliàs bonam, vel indifferentem vitiat, ac malam reddit. Sic sanguinis, vel seminis effusionem in templo, quæ alibi, vel ratione iustæ iudicis sententiæ, vel matrimonij, mala non esset, loci sacri circumstantia malam efficit. *Maior. in.* 4. *d.* 17. *q.* 4. *Sayr. de pœnit. c.* 8. *nu.* 14. Circumstantiæ, quibus augeri, vel minui potest peccatum, hoc carmine comprehensę sunt

Quis, quid, vbi, quoties, quicum, cur, quomodo, quando.

Circumstantię mutantes speciem, siue nouam peccati speciem addentes in confessione necessario explicandæ sunt; alioquin omnia peccata mortalia non con fitetur, qui circumstantias mutantes speciem non explicat. *Concil. Trident. sess.* 14. *c.* 5. *& c.* 7. *de pœnit. sacram. Nugn. tom.* 2. *in* 3. *p. q.* 9. *art.* 2. *d.* 2. *Candid. d.* 24. *art.* 23. *d.* 6. *Lug. & alij*.

3 Circumstantias verò, quę peccatum grauius reddunt, eiusque prauitatem intra eandem speciem valdè augent, sed speciem non mutant, confiteri necesse non est, nisi peculiari ali-

aliqua lege, vel præcepto vetitæ sint; neque enim ex sacris literis, neque ex Ecclesiæ traditione constat, Christum dominum præcepisse, vt huiusmodi circumstantiæ in confessione explicarentur. Neque vlla lege Ecclesiastica eas confiteri iubemur; satis autem est mortalia peccata fateri tacitis circumstantijs, quæ specialia crimina non constituunt. Nam per Tridentinum Concilium nihil aliud Ecclesia exigit à pœnitentibus, præterquam ea, quæ sessione decima quarta capite quinto docet. Vbi de circumstantijs aggrauantibus ne verbum quidem facit. Cum tamen se omnia ad pœnitentiæ Sacramentum necessaria ibi docere profiteatur. Neque verò iure diuino circumstantias non mutantes speciem confiteri iubemur, sed tantum peccata mortalia, quæ omnia tacitis circumstantijs, quæ peculiari præcepto non prohibentur, confiteri possumus. *Ita docet D. Thomas in 4. d. 16. q. 3. art. 2. q. 5. D. Bonauent. dist. 17. q. vlt. D. Antonin. p. 3. t. 14. c. 19. §. 7. Sotus q. 1. art. 2. Durand. Gabr. Palud. Carthusian. Almayn. Albertus Ouandus, Adrian. Herrera, Couarr. Syluest. v. confessio Ang. Tab. Arm. Turrecr. Viguerius, Corduba, Nauar cap. 6. n. 7. summa confess. Alph. Regius, Vasq. Reginald. tom. 1. l. 6. c. 5. n. 135. Lessius l. 4. c. 3. d. 12. Valentia, Gyptius, Zanard. Ortiz, Ochag. Ioseph de Ortu, Io. Sancius, Puteanus, Pesantius, Zerola, Hurtad. Granad. Cœlest. Prapos. Faustus Kellis. Bonac. Diana p. 5. tr. 14. res. 56. Lug. d. 14. s. 3. nu. 107.* Hanc sententiam probabilem vocant, qui contrariam probabiliorem existimant, ac docent. *Henriq. l. 1. c. 7. num. 4. Fab. in 4. sent. d. 17. q. 1. disp. 24. cap. 1. Fagund. Pitig. Villal. & alij.* Explicandam tamen existimo in confessione obiectæ substantiæ quantitatem, ac veluti integritatem: vt si quis decem millia nummorum aureorum, vel centum, vel ducentos tritici modios furatus sit; si totam familiam decem, vel quindecim personis constantem interficere voluerit: si quem per quatuor menses, vel per annum oderit. *Ita Laym. Lug. d. 16. s. 3. n. 121. & alij.* Contrariam sententiam eorum, qui circumstantias culpam vehementer aggrauantes à pœnitentibus Sacerdoti exponendas esse putant, valdè etiam probabilem, ac tutam existimo; quam magis vsu receptam doctores grauissimi tuentur. *Altisiodorensis, Alens. Marsil. Maior in 4. sent. d. 12. q. 4. Sotus ibid. d. 18. q. 2. art. 4. Caiet. v. confessio. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 22. sect. 3. Sanch. tom. 1. l. 2. c. 14. Vict. Nugn. Henriq. Fagundez, Lamas. Coninch. Io. de la Cruz, Castellus, Faber, P. Fay, P. Ledesma, Syluius. Cand. d. 24. art. 25. d. 3. Tamburr. l. 2. c. 1. §. 18. n. 118.*

Circunstantiæ personales. Cap. XVII.

4 SAcerdos, vel Monachus, qui votum castitatis violauit, voti solemnitatem explicare non debet. Voti enim simplicis violatio eiusdem speciei est, cuius est solemnis voti violatio. Propterea mulier, quæ cum Sacerdote, vel Monacho rem habuit, satisfacit, si se viro castitatis votum habenti toties succubuisse fateatur. Ita Sacerdos secularis, vel Religiosus se votum castitatis tantum fregisse tacita sacrorum ordinum, vel professionis.

nis circũſtantia benè confiteri poteſt. *Ita Filliuc. tr. 30. c. 9. num. 124. 125. Sanch. de matr. tom. 2. l. 7. d. 27. num. 27. Megala p. 1. l. 5. c. 11. n. 8. Fagundez, Villalobos, Llamas, Dian. p. 1. t. 7. r. 4. Henriq. Lopez p. 1. c. 29. col. 9. de Sacerdote non profeſſo. Lug. d. 16. ſ. 4. contra Aragonium 2. 2. q. 88. art. 7. Azor. p. 3. cap. 27. q. 10. Medinam, Rodriq. Laymanum, Fayum, Coninch. Ledeſmam, Candid. d. 24. art. 23. d. 31. & 32.* ſtatum religioſum neceſſario explicandum eſſe cenſet *Lugus* ſecundum rationem, non ſecundum praxim, quia violatur ius religionis.

5 Qui ſimplici caſtitatis voto deuinctus poſtea ſolemni religionis profeſſione caſtitatem iterum vouit, vel ſacris ordinibus initiatus eſt. Si caſtitatis votum ſe fregiſſe nulla profeſſionis, vel ſacrorum ordinum mentione facta confiteatur, ſufficit. *Ita Sanch. l. c. num. 25. & 35. Azorius, Rodriq. Henriq. Diana ibid.* Vel ſatis eſt, ſi ſe religioſum profeſſum, vel ſacris ordinibus initiatum dicat; votorum enim de eadem re multiplicatio non multiplicat eiuſdem actus malitiam. *Llamas p. 3. cap. 4. §. 29. Cand. dub. 34.*

6 Qui ad auerſam, naturæq; contrariam Venerem mare, vel fæmina abuſus eſt, ſexus circumſtantiam fateri debet, ſi inter reſeruatos caſus ſodomiæ ſcelus connumeretur, quæ eſt coitus, ſeu concubitus inter perſonas eiuſdem ſexus, ſcilicet maris cum mare, fæminæ cum fæmina; inter perſonas enim diuerſi ſexus præpoſterus ille contra naturam coitus, non eſt propriè ſodomia, nec crimen reſeruatum. Quandoquidem non peccatur contra ſexum, ſed contra debitum generationis inſtrumentum; in ſodomia verò, quam latini pędicationem vocarunt, pędico cum cynedo contra ſexum, ac debitum inſtrumentum peccat. *ita Caietanus 2. 2. q. 154. art. 11. Azor. p. 3. l. 3. c. 18. d. 1. Bonac. de matr. q. 4. p. 11. n. 1. & 7. Syluius, Chapeauilla, Summa corona, Florenus, Graphius ſibimet contradicens, Dian. p. 2. tr. 15. reſ. 62. Tann. in 2. 2. tom. 3. d. 3. q. 3. p. 6. Zanard. Dian. p. 1. tr. 7. reſ. 2. Cand. dub. 20. & alij.*

7 Qui maſculo, vel fæmina caſtitatis voto obligata ad præpoſteram, nefandamque Venerem abutitur, ſcelus duplex committit ob duplicem malitiam ſodomiæ, ac ſacrilegij in confeſſione neceſſario explicandam; nam contra naturam, & contra votum, ideſt promiſſionem Deo factam peccat. *Caietan. 2. 2. q. 154. art. 12. Cand. ibid. dub. 20. & alij.*

8 Conſponſi, ſi antequam matrimonium ineant, ſcortati, ſeu fornicati fuerint cum alijs, & qui cum ijſdem illicitæ veneri vacauerint, ſponſaliorum circumſtantiam, quæ ſimplicis fornicationis ſpeciem non mutat in adulterium, in criminis ſui confeſſione ſilere poſſunt. Non enim alienum torum violant, igitur nec adulterium committunt. *Ita Couarr. in 4. decr. p. 1. c. 1. num. 11. Megala, Vtuald. p. 1. c. 1. n. 11. Azor. apud Filliuc. tom. 2. tr. 30. c. 2. n. 53. P. Ledeſma hoc probabile exiſtimat. Henriq. l. 11. c. 13. n. 4. Diana reſ. 5. contra Naldum v. ſponſalia, Homobonum, Molfeſium, Pitigianum, Sarmientum, Lopez, P. Fay, P. Ledeſmam, & alij.* Valdè tamen probabilis eorum ſententia eſt, qui violatorum ſponſaliorum circumſtantiam à ſponſa de futuro in confeſſione neceſſario explicandam eſſe exiſtimant; quamuis enim adulterium propriè non commiſerit, atrocem tamen

men iniuriam sponso irrogauit, cum ius, quod in eam sponsus futurus licet imperfectum habet, violarit. *Ita Sanchez de matr. tom. 1. l. 1. d. 2. n. 6. Filliuc. ibid. c. 2. n. 53. Villal. Candid. d. 24. art. 2. 3. dub. 15. Rodriq. tom. 1. c. 109. nu. 3. Fagund. Lopez, Lug. d. 16. sect. 4. & alij.*

9 Fœmina quę cum religioso tyrone, hoc est nouitio, vel cum homine minoribus tantum ordinibus initiato rem habuit, hasce tyrocinij, vel minorum ordinum circunstantias in confessione silere potest, nam speciem non mutant, sed peccatum tantummodo augent. *ità Magala part. pri. lib. 5. cap. 11. num. 7. Diana part. pri. tract. 7. resol. Lugo contra Layman docent. Tambur. §. 5. nu. 33.*

10 Episcopus, vel Generalis religionis, Antistes scortationis crimen à se commissum confitens, dignitatis suæ conditionem silere potest, nisi subditis suis scandalum præbuerit, quibus nō minus exemplo, quam verbo prodesse debet. *ità Filliuc. tract. 30. cap. 7. num. 125. Coninch. d. 7. d. 4. de sacram. num. 18. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. d. 27. Lug. Henriq. Villalob. Dian. part. 1. tract. 7. resol. 6. contra Nugnum, Fagund. Candidum d. 24. artic. 23. d. 55. de Episcopo consecrato id tantum asserentem, & de non consecrato negantem cum Sanchio.*

11 Qui scortando, vel mastuprando virginitatis suæ iacturam fecit, peccatum suum nulla amissæ virginitatis mentione facta confiteri potest; non enim stuprum, sed fornicationem; vel pollutionem tantum commisisse censetur; naturalis autem integritas carnis, quæ in viro est, parui momenti est: ideò puer se de luxuriæ peccato accusans interrogandus non est, an esset virgo, nec ne. *ità Caietanus 2. 2. quæst. 154. artic. 6. Azor. part. 3. lib. 3. cap. 11. quæst. 2. Filliuc. tract. 29. cap. 3. num. 7. Henriq. Suar. in 3. part. d. 22. sect. 4. Nugnus, Candid. dub. 22. ibi. Dian. ibid. res. 10.*

12 Fœmina, quæ illicito concubitu deuirginari se passa est, quique illam consentientem desflorauit, virginitatis pessumdatæ circunstantiam explicare necessario non debet; si enim virgo sponte consentiat, etiamsi curæ parentum, vel tutorum subiecta sit, non stupri, sed fornicationis tantum rea censetur. *Lessius lib. 2. cap. 10. d. 6. Sotus in 4. d. 18. cap. 1. Sanchez de matrim. lib. 4. d. 4. num. 5. Coninch. de sacram. d. 7. d. 4. Vasquez de restit. cap. 3. Megala, Nauarra, Salas, Diana resol. 11. Lug. s. 4. Molf. Tann. & alij.* Contraria etiam sententia probabilis est; concubitus enim cum virgine virtuti virginitatis opponitur, ergo specialem in se malitiam habet necessario confitendam, ac nouam deformitatem luxuriæ addit, quæ speciem mutat. *Azor. part. 3. lib. 3. cap. 11. quæst. 4. Filliuc. tract. 30. cap. 3. num. 66. Bonac. de matrim. quæst. 4. part. 17. nu. 2. Fagundez, Villalob. Syluius, Nugnus, P. Fay, Candid. d. 24. artic. 23. d. 7. Valentia 2. 2. tom. 3. d. 9. quæst. 3. part. 3.* Idque maximè verum esse, cum virgo adhuc sub parentum, vel tutorum custodia deflorata est, nonnulli arbitrantur. *ità D. Thomas 2. 2. quæst. 64. artic. 4. Graffius, Syluester, Angelus, Tabiena, Armilla, Petracia.* Sed secundum priorem sententiam, quam sequimur, dicendum est virginitatis sponte amissæ circunstantiam in confessione illicitæ Veneris, siue peccati luxuriæ haud necessario confitendam esse, nec virgo, quæ in perceptio-

ceptione Venereæ delectationis circa aliquem morata est, seu delectationem imaginatio concubitu cum viro percepit; dum postea peccatum confitetur, necesse non est, vt se virginem esse dicat, etiansi in venerea cognitione sese polluerit. *ità Authores citati pro nostra sententia contra Regium cas.* 18. *v. Tambur.l*, 2. *c*. 7. §. 8.

13 Qui de virgine cogitando, absque animo inferendi illi vim, delectationem Veneream percepit, si de fœmina tantum se luxuriosè cogitasse confiteatur, satisfacit. Idem de auersa Venere, quam sodomiam vocant, cum virgine dicendum est, quia virginitas non aufertur, cum virgineum claustrum non violetur: satis est igitur sodomiæ crimen cum fœmina perpetratum confiteri. *Bonac. de matrim. quæst.* 4. *part.* 11. *num.* 9. *Candidus d.* 24. *artic.* 23: *d.* 24. *vide Lugdun d.* 16. *sect.* 6. *Tambur.* §. 8. *& alij.*

14 Virgo se polluens licet virginitatem amittat, signaculi integritatem non amittit. Ideo eam peccata sua confitentem non oportet dicere se virginem, dum luxuriæ peccatum committeret, fuisse. *Filliucc. tom.* 2. *tract.* 30. *cap.* 3. *num.* 74. *Dian. ibid. resol.* 11. *Caiet.* 2. 2. *quæst.* 154. *artic.* 6. *Azor. pars.* 3. *lib.* 3. *cap.* 11. *d.* 3. *Bonacina de matrim. quæst.* 4. *part.* 17. *num.* 3. *Candid. dub.* 8. *Lug. d.* 16. *sect.* 4. §. 7. *contra. Nughnum, & alios Thomistas.*

15 Qui cum quatuor, vel quinque, aut pluribus meretricibus scortatus est, potest, tacito fœminarum numero, illicitos coitus confiteri; nam scortatio, siue fornicatio cum eadem fœmina eiusdem malitiæ est, ac scortatio cumpluribus; eadem n. deformitas actionis, ac repugnantia rationi est, si fœminæ eiusdem conditionis sint, & tam peccat, qui eandem fœminam ad peccandum decies inducit, quam qui decem fœminas singulas semel ad peccatum siue ad fornicationem, siue adulterium, siue ad incestum inducit; si cętera sint paria. *ità Io. Maior in* 4. *d.* 17. *quæst.* 4. *Nauarr. cap.* 16. *num.* 5. *Azorius, Bonac. d.* 5. *quæst.* 5. *part.* 2. *Sancius, Lopez, Homobonus, Diana resol.* 13. *Candid. d.* 24. *artic.* 2. *d.* 13. *Tambur. & alij.*

16 Sacerdos, qui cum puero, vel fœmina, cuius antea confessionem exceperat, vel excipere solitus est, illicito concubitu se copulauit, hanc circunstantiam spiritualis filij, vel filiæ, seu pœnitentis in confessione peccati sui explicare necessario non debet, quippe quæ peccati grauitatem tantum auget; sed speciem non mutat; nullam enim spiritualem cognationem iure statutam pœnitentiæ Sacramentum parit. *Azorius part.* 3. *lib.* 3. *cap.* 9. *quæst.* 5. *Bonacina de matrim. quæst.* 4. *p.* 16. *num.* 7. *Vasquez in* 3. *part. tom.* 4. *quæst.* 91. *artic.* 1. *d.* 2. *Rodriquez sum. tom.* 1. *cap.* 200. *num.* 1. *Vegha, Pontius, Fay, Portellius, Sà, Ledesma, Diana resol.* 56. *Peirinus cum alijs contra Sanchium de matrim. tom.* 2. *lib.* 7. *d.* 55. *num.* 4. *Coninch. de sacr. d.* 31. *d.* 2. *num.* 23. *Sancium, Homobon. Ragusium, Acugn. Nugn. Megal. Zanard. Fagundez, Turrecrem. Lopez, Tabienam, Candid. d.* 24. *art.* 23. *d.* 28.

17 Parochus tamen excipiendus est ratione officij, si cum fœmina pastorali curæ suæ subdita Venerem habuerit; speciale enim peccatum contra proprium officium committit in confessione specialiter explicandum; cum pastor oues suas pascere, & erran-

rantes reducere, non perdere debeat. *Nugnus tom. 2. in 3. part. quæst. 9. art. 2. d. 5. cap. 4. Candid. ibid. consl. 50. & alij plurimi.*

18 Concubitus Christiani cum Iudæo, Turca, alioué infideli peccatum est non solum contra castitatem, sed etiam contra religionem, & sacrilegium à nonnullis censetur; nam fidelibus concubitum cum infidelibus Ecclesia Christiani nominis gratia prohibuit. Ideo hæc concubitus circunstantia in confessione necessario explicanda est. Idem dicendum est de coitu fidelis cum muliere hæreticæ ob dedecus, & iniuriam Christianæ religioni illatam. *Sanchez lib. 7. de matrim. d. 5. num. 12. & 13. Lessius, Henriqez, Homob. Naldus, Belloch. Lopez, Conradus, Cand. d. d. 24. artic. 23. d. 35. Diana, Lugus d. 16. f. 6.* quamquam aliqui hac circunstantia speciem non mutari, sed peccati tantum grauitatem augeri existimant. *Azor. par. 3. lib. 3. & alij.*

19 In amplexibus Venereis, osculis, ac tactibus personarum circunstantia confitenda est, vt si quis contactu impudico religiosi viri, vel Clerici, aut personæ voto, vel matrimonio obstrictæ se se polluerit; cum enim oscula, & tactus impudici natura sua ad coitum tendant, eiusdem malitiæ, ac speciei sunt, cuius est actus consummatus, quamuis illi, qui tactu illo delectatur, de concubitu cum illis minimè cogitet. *ita ex D. Thoma de malo quæst. 15. artic. 2. Caietan. 2. 2. quæst. 154. artic. 4. d. 1. Armill. vers. impedim. Sanchez lib. 9. de matrim. d. 46. num. 18. Diana, Candid. ibid. d. 17. & alij.*

20 Qui cum matre, vel filia, vel sorore, vel nepte concubuit, incestum suum tacito consanguinitatis gradu confiteri potest. Nisi fortè incestus cum consanguineis in primo, & secundo gradu ab Episcopo reseruatus sit; quamuis enim grauior culpa sit concubitus cum matre, vel cum filia quam cum sorore, vel nepte; eiusdem tamen speciei est, quæ diuerso consanguinitatis gradu non mutatur. Idem de incestu cum vxoris consanguinea, siue cum alio affine dicendum est; nam nec diuersus affinitatis gradus diuersam speciem constituit; propterea qui se incestum commisisse cum affine, vel consanguinea tacito affinitatis gradu confitetur, secundum probabilem Doctorum sententiam conscientiæ suæ satisfacit, nisi ab Episcopo primi, ac secundi gradus incestus reseruatus sit. *D. Thomas 2. 2. quæst. 154. artic. 9. Caietanus ibid. Gyptius de cas. reseru. cap. 8. num. 5. Megala part. pri. lib. 5. cap. 12. num. 9. Azor. part. 5. lib. 3. cap. 9. quæst. 1. Nauarr. cap. 16. num. 3. Suarez in 3. part. tom. 4. d. 22. sect. 3. num. 7. Vasqu. Valentia, Sayr. lib. 8. cap. 4. num. 3. Less. lib. 4. cap. 3. d. 11. Reginaldus, P. Ledesma, Henriq. Sotus, Llamas, Cœlestinus, Turrianus, Mancin. Faust. Hurtad. Sa, Dian. Filliuccius hanc sententiam probabilem vocat contra Lugum,* qui coitum cum parentibus, & cum fratre, & sorore differre specie ab aliis censet probabiliter *d. 16. s. 4. n. 143.* Verùm probabilius est, patrem, qui grauissimũ incestus crimen committit cum filia, contra proprium officium deliquisse, quod est filiorum curam habere, bonis moribus imbuere, peccantes corripere, ideoq; hanc delicti contra paternum officium circumstantiam confiteri necessario debere, probabile est. *Bonac. de matr.*

q. 4.

q.4.p.16. Cand. d.24. art.23. d.29. qui omnes incestus eiusdem speciei esse ait. *dub. 27.* poterit tamen eam circumstantiam separatim ab incestu, quem tacito gradu confitetur, vt speciale peccatum Sacerdoti aperire, si nolit personam, quam ipse luxuriosè cognouit, à Sacerdote agnosci. *Diana cum alijs .v.Tambur.l. 2.c.7 .§ 7.*

21 Qui cum matre rem habuit, peccatum suum confiteri potest dicendo, se incestum cum consanguinea in primo gradu cōmisisse, si contrariam sententiam probabiliorem asserentium, incestus gradum explicandum esse, sequi malit. *Angel. v. conf. Bonac. tom.1.tr. de sacr. d.5.q. 5.sect. 2.p.2. Sà v. conf. Cand. ibid. dub. 27. Nugnus in 3.p. tom.2.q.9. art.2.* Si viuente patre priuignus cum nouerca concumbat, magis peccat, quam si mortuo patre propter iniuriam adulterij, quam patri facit, & circumstantiam hanc fateri debet. *Lugus.* Qui plures ad peccandum adduxit, debet in confessione personarum adductarum exponere numerum, & peccati genus, ad quod eas adduxit scandalo, seu formali, seu virtuali, seu interpretatiuo. *Sanchez, Bonacina, Syluius, Leo, Layman, Castropalaus, Molfes. Azor. Ghilinus, Baucius, Diana p.6.tr. 6.res. 33. contra Lugum d. 16. sect. 4.*

22 Qui fœminam paratam ad illicitam Venerem inuitauit, eamque consentientem subagitauit, dum postea scortationem confitetur, illam ad peccatum à se ipso inductam fuisse silere potest, α; non enim offendiculum illi præbuit, cum iam parata esset. Quemadmodum qui à fœneratore publico pecuniam fœneratò accipit, ad peccatum illum non adducit. Immò etiamsi speciale peccatum esset a meretrice in lupanari exposita venalis corporis copiam petere, vt putant nonnulli, β nihilominus hanc inductionis ad scortationem circunstantiam confiteri necesse non est, sed satis est dicere, se scortatum esse cum fœmina; nam inductio illius ad concubitum subintelligitur. *α ità contra Salam part. 2. tom. 2. tract. 13. Lorcam in 2. 2. D. Thom. quæst. 43. Sanchium sum. tom. pri. lib. 1. cap. 6 num. 14. Bonacinam de sacram. d.5. part.2. docent Azor. part. pri. lib. 12. cap. 16. quæst. 5. Suar. in 3. part. tom. 4. d. 22. sect. 4. num. 18. Coninch. Ledes. Diana res. 34. Candid. d. 24. artic. 22. d.25. β Caitan. 2.2. quæst. 78. art. 4. Sanch. lib. 1. in Decalog. cap. 6. num. 14. Bonac. contra Henriquium, ità etiam Vasquez, Meratius, Lug. & alij.*

23 Ita fœmina prostibula, quæ hominem scortari paratum ad concumbendum secum primò inuitauit, si postea fornicationem suam confiteatur, tacita inductionis circumstantia, satisfacit; fornicationis enim suæ tantum, non alienæ rea est: *ita Suar. tract. 4. d.22. sect.4. nu.18. Azor. part. 2. lib.12. cap.16. Henriq. contra Cand. ibid. & alios.*

24 Ita qui lamiæ, pharmaceutriæ, seu strigis ad veneficium paratæ opera vtitur ad fascinum alia fascinatione, seu incantatione dissoluendum, postea crimen suum nulla inductionis mentione facta confiteri potest. *ita Fagnndez pr.2. lib.4. cap.5. nu.3. Dian. resol. 34. contra Henriq.*

25 Qui pellicem, vel meretricem imparatam ad illicitam Venerē sollicitauit, vt qui dormientem excitauit ad coitum, duplicis peccati, quod vterqꝫ cōmisit, reus est. *Azor lib.1. Lop.p.1.c. 73. Cand. ibid. dub. 25. cap. 36. & alij,*

26 Cir-

26 Circumſtantia ſtupri neceſſario confitenda eſt ab eo, qui virginem inuitam ſtuprauit; nam fornicationi ſuperaddit iniuriam, qua puellæ integritatem corrumpit vim illi inferẽdo. *Leſſius l. 2. c. 10. d. 1. nu. 6. Sanchez l. 7. de matr. d. 14 nu. 7. Cand. d. 24. art. 23. d. 9. & alij.*

27 Qui importunis precibus, vel dolis circunuentam virginem deflorauit, ſtupri neceſſario in confeſſione aperiendi reus eſt; nam importunæ preces violentiæ æquiualent, doli, & fraudes iuſtitię aduerſantur. *Nau. tom. 2. conſil. l. 5. conſil 3. num. 1. Bannes 2. 2. q. 62. art. 2. d. 12. Sanch. l. 7. de matr. d. 12. nu. 33 Cand. ibid.*

28 Raptus circumſtantia in confeſſione peccati Venerei, cui ineſt, aperienda eſt, raptus autem eſt luxuriæ ſpecies, cum vel maſculus, vel fœmina ſiue nupta, ſiue inupta ad explendam libidinem vi illi, vel eius parentibus, aut tutoribus illata aliò abducitur. *Vide D. Thom. 2. 2. q. 154. art. 7. Nauar. tom. 2. conſil. l. 5. Leſſius l. 4. c. 3. d. 9. n. 66. Cand. dub. 11.*

29 Raptus propriè non committitur, cùm virgo conſentiens, parentibus inſcijs, cum amaſio diſcedit, alioque libenter abducitur. Nec ſtuprum propriè dicitur conſentientis virginis defloratio; volenti enim, & conſentienti nulla fit iniuria. α cum autem virgo corporis ſui domina ſit, nihil parentibus reſtituendum eſt. β Si vero rapta, aut ſtuprata virgo raptori, aut ſtuprata virgo raptori, aut ſtupratori minimè conſenſit, ſed ſi vel ipſa, vel parentes eius repugnarunt, has raptus, vel ſtupri circumſtantias confiteri neceſſe eſt. α *Leſſius l. 2. c. 10. d. 1. Sanch. de matr. tom. 2. l. 7. d. 4. Diana p. 1. l. 7. r. 37. Nau. de reſt. l. 2. cap. 3. Sotus l. 4. q. 7. Suarez, Graffis contra Caietanum 2. 2. q. 154. art. 6. Cordub.* β *Ledeſmam, Vegham, Candid. d. 24. art. 23. d. 11. & alij.*

30 Virgo à iuuene rapta parentibus inuitis, ac reclamantibus, ſi poſtea in loco, ad quem abducta eſt, deflorationi ſui conſentiat, nec raptus, nec amiſſæ virginitatis circumſtantias confiteri neceſſariò debet: ſecus vero de raptore dicendum eſt. *Sanch. l. 7. de matr. d. 14. n. 13. Cand. ibid.*

31 Coniux, qui extra coniugalem concubitum maſtupratione, ſeu voluntaria ſpermatis effuſione ſe polluit, coniugium ſuum explicare in confeſſione debet. Dupliciter enim, idest contra naturam, & contra matrimonij fidem peccat. *Sanchez l. 9. de matrim. d. 46. n. 19. Azor. p. 3. l. 3. c. 23. Cand. dub. 14. & alij.*

32 Eandem circũſtantiam coniux explicare debet, qui ex imaginario concubitu cum muliere innupta veneream voluptatem percepit; nam caſtitatem coniugalem, & matrimonij fidem violat affectu coniugi obligato. Ita qui caſtitatem Deo vouit, ſi de percepta delectatione venerea ſe accuſet, votum explicare debet; nam caſtitatem, & religionem voti offendit. *Vaſq. 1. 2. q. 74. art. 4. d. 112. Sayr. l. 8. c. 7. n. 10. Cand. dub. 13. & alij.*

33 Coniux cum aliena coniuge adulterium committens, duplicis ſceleris reum ſe reddit, ſcilicet caſtitatis, & iuſtitiæ ſui, alienique thalami violatione. ideò vtriuſque matrimonij circumſtantiam confeſſario ſignificare debet; dum crimen quod duplex adulterium dicitur, illi confitetur *Syluest. v. adulterium nu. 1. Cand. dub. 25. & Lopez p. 1. inſtruct. c. 35. & alij.*

34 Statum perſonæ, de qua quiſ-

piam cogitando veneream delectationem efficaci voluntate percepit, in confessione explicare oportet; delectatio enim venerea de aliena vxore duplicem malitiam in se continet, alteram contra castitatem, alteram contra iustitiam. Delectatio de consanguinea non modo castitati, sed etiam pietati aduersatur, delectatio de Monacha castitati, ac religioni contraria non modo fornicationis, sed & sacrilegij prauitatem in se habet. Delectatio de rapta muliere castitati, ac iustitiæ repugnat. *Caiet. 2. 2. q. 154. art. 4. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Sanch. l. 1. c. 1. in Decal. Less. l. 4. c. 3. d. 15. Bonac. de matr. q. 4. p. 4. num. 19. Cand. dub. 16. contra Sayr. l. 8. c. 7. nu. 20. Vasq. in 1. 2. q. 74. art. 8. d. 112. c. 2.*

35 Dum quis de habita delectatione cum mora consistente in simplici complacentia sine desiderio, seu voluntate externi operis patrandi se accusat coram Sacerdote, personæ statum, circa quam imaginariam delectationem percepit, silere potest; omnes enim delectationes simplicis complacentiæ cum sint actus inefficaces, neque in externum opus tendant, vni tantum castitati opponuntur; proinde vnius, & eiusdem speciei sunt, nec conditiones personæ nuptæ, vel innuptæ, vel sacræ delectationes illas, vt obiecta terminant. Delectatio simplicis complacentiç de coniugata non versatur circa illam, vt coniugatam, & rem alteri iniuriosam, sed quatenus sensui iucunda, ac delectabilis est, mollis tactu, pulcra visu, neque in adulterium mens consensu fertur, sed sola illicitæ veneris imaginatione delectatur, neque integram externi operis malitiam contrahit, continetue; sed tantum apprehensam mente, neq; expressè, neque tacitè, neque interpretatiuè, vt aiunt, iniuria in maritum approbatur, neque in Deum contra religionem, neque in parentes contra pietatem, & honorem illis debitum peccatur. Quemadmodum qui gaudet inimicum suum in loco sacro ab aliquo vulnerari absque consideratione loci sacri, peccatum odij, non sacrilegium committit. Ita qui de vxore aliena, non vt coniugata, sed vt pulcra visu, tactuque delectabili absq; veri concubitus intentione delectationem percipit, contra castitatem non contra iustitiam peccat: nec contra pietatem, aut religionem peccat, qui de consanguinea, vel sacra muliere eo modo delectatur. *Ita Azor. p. 1. l. 4. c. 6. q. 3. Vasq. p. 1. 2. q. 74. art. 8. d. 112. c. 2. Sayr. l. 8. c. 7. nu. 29. Reginaldus tom. 2. l. 12. c. 2. sect. 3. nu. 13. Diana p. 2. tr. 17. r. 34. probabilem hāc opinionem vocant Lessius l. 4. c. 3. d. 15. Bonac. q. 4. p. 8. nu. 18. Sa v. luxuria, Io. Salas p. 2. tom. 2. tr. 13. d. 7. sect. 7. num. 56. Laym. & alij.* Contraria etiam sententia probabilis est; actus enim interni speciem ab obiectis sumunt. opus autem externum interiori delectationi obiectū est, quod autem ab alio speciem sumit eiusdem speciei est, cuius est illud, à quo speciem sumit. Igitur delectatio interior eiusdem speciei, cuius est opus externum, videtur. *ita Sanch. sum. tom. 1. l. 1. c. 2. nu. 11. P. Lorca in p. 2. tom. 2. d. 28. nu. 3. Martinez p. 2. q. 15. art. 4. d. 1. Rodriq. sum. tom. 3. c. 10. n. 3. Cand. d. 24. art. 23. d. 26. Lugus, & alij.*

36 Qui nefanda Venere se cum bellua, vel belluis diuersi generis commiscuit; speciem belluæ confiteri nō debet, sed sufficit dicere, se cum bestia alterius speciei rem veneream habuisse.

buiſſe. Licet enim belluæ ſpecie differant, vna tamen eſt ratio turpitudinis, & ſpecies illæ ſpecialiſſimæ, etſi in genere naturæ differant, in genere moru n tamen conueniunt, quemadmodum diuinationes per terram, per aquam, per aerem, per ignem in eadem ratione conueniunt. Neque neceſſe eſt explicare, per quam rem quis diuinauit. *Ita Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. c. 6. Caietanus 2. 2. q. 154. art. 1. Azor. p. 3. l. 3. c. 22. d. 3. Cand. diſp. 24. a. 21. d. 27. & 29. Cæleſtinus t. 1. c. 9. n. 5. d. 4. 4. Diana p. 1. tr. 7. r. 2.*

37 Eandem deformitatem, ac fœditatem habet coitus cum dæmone, ac cum bellua, quia eſt cum re diuerſæ ſpeciei. *v. Caietan. & Azor. l. c. Bonac. tom. 1. tr. de matr. q. 4. p. 12. Cand l. cit.*

38 Mulier, quæ cum Sacerdote Monacho concumbit rectè confitetur, ſi dicat ſe cum Sacerdote rem habuiſſe, nulla religioſi voti illius mentione facta; votum enim caſtitatis, quo ſe quiſpiam, dum ſacris ordinibus initiaretur, obſtrinxit, à caſtitatis voto non differt, quod Monachi profitentur. *ita Sanchez de matr. l. 7. d. 27. num. 27. Henriq. l. 5. de pœnit. c. 5, nu. 6. in Gloſſam. Pitigian. Villalob. Medina, Azor. Diana r. 3. Rodriq. & hoc probabile cenſet. Leſſ. l. 4. c. 3. d. 12. num. 87. Io. de la Cruz. Fagund. contra Sotum in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Coninch. Zenard. Ledeſm. Faynm.*

39 Spado, vel Eunchus natura, vel ille, cui frigidior temperatura veneris vſum pernegat, ſi rem cum muliere ſe habuiſſe confiteatur, inhabilitatem ad generandum confiteri debet. Eius enim coitus naturæ aduerſatur, non ſecus, ac maſtupratio, aut pædicatio. *ita Leſſius l. 4. cap. 3. d. 6. Sanchez. tom. 2. l. 7. ſumma, & de matrim. l. 7. d. 5. Lugus, Diana contra Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 1.* Quoniam non ſunt facienda mala, vt indè eueniant bona, non licet caſtrare filios, vt cantu deſeruiant Eccleſiæ. *Diana p. 3. tr. 5. r. 35. cum aliis; & p. 6. tr. 6. r. 55. Ghilinus, Megalius, & alij.*

40 Sponſionem coniugij contrahendi ab adultero in ipſo adulterio alienę coniugi factam neceſſario confitendam non eſſe probabile eſt; hæc enim peccati ſpeciem non mutat. Impedimentum matrimonij, quod vxoricidæ, vel ſponſori coniugij in adulterio Pontificia lege ſtatutum eſt in pænam delicti, adulterij naturam non immutat. *Ita Leſſius l. 4. c. 3. d. 6. n. 45. Filliuc. tr. 10. p. 2. c. 1. n. 24. Sanch. de matrim. tom. 2. l. 3. d. 5. n. 14. Dian. p. 3. t. 4. r. 140. cont. Henriquũ l. 5. c. 6.*

41 Conſanguinitas, vel affinitas in illicito concubitu variat ſpeciem, & inceſtum facit, quod alias ſimplex fornicatio eſſet, & matrimonio impedimentum ponit. Idem de ſpirituali, vel legali cognatione matrimonium impediente dicendum eſt; illicitus enim concubitus cum cognato ſpirituali ad inceſtus ſpeciem reducitur. *ita Doctores citati.*

42 Quiſquis à coniugato præpoſtera libidine ſe iniri paſſus eſt, in criminis confeſſione matrimonij offenſionem explicare debet; huiuſmodi enim pathiciſmus adulterij ſpeciem induit, ac peccatum contrarium naturæ eſt. Pathiciſmus verò, ſeu pędicatio cum Monacho, aliouè caſtitatis votum habente crimini ſacrilegij ſpeciem addit neceſſariò confitendam. *Caiet. 2. 2. q. 154. art. 12. Cand. d. 24. a. 23. dub. 22.*

43 Concubitus ſodomiticus mariti, ſeu cum propria, ſeu cum aliena vxore, ſiue cum cinædo nefandi criminis

minis contra naturam, & matrimonij fidem malitiam, & iniuriam continet. Propterea cum hisce adiunctis tum ab agente, tum à patiente confitendus est. *Caietan. Azor. p. 3. l. 3. c. 18. d. 6. Candid. dub. 21. & 24. Bonac. Sotus in 4. d. 31. q. 1. art. 4. Sanch. l. 9. de matr. d. 18. nu. 4. Diana p. 7. tr. 12. contra Mazucchellum, & Machadum*, asserentes probabiliter coniugij circunstantiam non esse confitendam, si coniuges ambo in sodomiā consenserint.

44 Coniux cum aliena coniuge peccans contra coniugalem castitatem, & matrimonij fidem, vel etiam contra naturam cum vtriusq; coniugij violati mentione confiteri debet; duplicis enim adulterij reus est. Sodomitica autem copulatio coniugis cum alieno coniuge malitiā duplicis adulterij, & sodomiæ habet. *Nauar. c. 6. nu. 5. Azor. p. 3. l. 5. c. 10. d. 5. Syluest. v. adulter. nu. 1. Cand. disq. 24. art. 23. d. 21. & 25.*

45 Qui cum cognato, vel affine in primo, & secundo gradu præposteram libidinem exercuit, consanguinitatem, vel affinitatem in confessione exprimere debet. Incestus enim improprij malitiam habet, & specialem irreuerentiæ, & impietatis in cognatis deformitatem præfert. *Ex Caiet. 2. 2. q. 154. art. 22. Bonac. de matr. q. 4. p. 11. num. 8. Cand. dub. 23. Azor. p. 3. l. 3. c. 18. q. 5. Graffius de arbitr. confess. l. 2. c. 34. n. 3.* consanguinitatis tamen & affinitatis gradus cum eiusdem speciei sint, in hoc casu necessario explicari nōn debent; circumstantiæ enim intra eandem speciem aggrauantes necessario confitendæ non sunt. *Dian. p. 3. tr. 4. resol. 91. contra Azorium, Candidum, Graphium, & Bonacinam de matr. q. 4. p. 11. num. 7.*

46 Sodomiæ crimen cum virgine commissum fuisse fateri necesse non est. Sed illud cum fæmina perpetratum dicere satis est. per illud enim virgineum claustrum, vel signaculum non violatur. *Bonac. de matr. q. 4. p. 11. nu. 8. Cand. dub. 24. Dicastillus, Trullench, Caramuel, Diana p. 7. tr. 12. res. 16. & alij.*

47 Qui cum Caio, deinde cum Tito eius fratre concumbit, si bis, vel toties nefarium sodomiæ crimen se perpetrasse tacitis circūstantijs confiteatur, satisfacit; nulla enim affinitas ex pedicatione oritur. Multo minus confitenda est circumstantia tertij, aut quarti gradus affinitatis, vel consanguinitatis in sodomia. *Azorius, Diana contra Dicastillum.*

48 Neque necesse est dicere cynedum, vel pędiconem legali, vel spirituali cognatione ex baptismo sibi coniunctum esse, qui cum adoptatitio filio, vel cum eo, quem è sacro fonte suscepit, sodomiæ vacauerit: Nulla enim speciali lege inter eos mascula venus prohibetur. Quanquam generatim Scatinia lege præposteræ Veneris vsus olim coercebatur. *Azor. c. 18. ibid. d. 4. Bonac. ibid. Azor. Diana p. 7. tr. 12. r. 17 Mazucchellus d. 2. c. 22. contra Dicastillum.*

49 Innupta mulier, quæ coniugato viro succubuit, non secus, ac homo liber cum coniuge aliena congressus, coniugij circumstantiam in confessione aperire debet; alienum enim matrimonium adulterio simplici violauit. *Caietan. 2. 2. q. 154. art. 5. Cand. d. 24. art. 24 d. 26 & alij.*

50 Qui castitatis voto obstrictus cum fœmina, aut mare castitatis votum habente se miscuit, duplicis voti sacrilegam violationem explicare debet;

bet; non modo enim contra castitatem, sed etiam contra religionem peccauit. *Medina* 1. 2. q. 72. *art.* 6. *Rodriq. p.* 1. *summa c.* 23. *concl.* 2. *Azor. p.* 3. *l.* 3. *c.* 27. *d.* 12. *Cand. dub.* 30. Etsi circumstantia pollutionis cum puero, vel alia persona parata consummatæ non mutat speciem, nihilominus in confessione est explicanda, quia est participatio alieni peccati. *Reginald. Fillinc. tr.* 30. *c.* 8. *nu.* 153. *Diana p.* 7. *t.* 12. *ref.* 32. *contra Cutillum.*

51 Qui cum sorore, vel matre sponsæ de futuro sem habuit, hanc circunstantiam in confessione Sacramentali detegere debet, ille enim concubitus ad incestum pertinet, impropriè tamen, & publicæ honestatis impedimentum in huiusmodi casu matrimonium dirimit. *P. Ledesma, Sanchez de matrim. d.* 5. *nu.* 11. *Cand. dub.* 36. *& alij.* Qui tangendo puerum nondum doli capacem, vel genitalia bestiæ, vel dormientem absque desiderio concubitus se polluit, solam pollutionem absq; adiunctis confiteri potest. Tactus enim simplex non ordinatus ad coitum in pollutione speciem non addit. *Ita Dicastillus de iust. lib.* 1. *d.* 3. *d.* 18. *Azor. Caramuel. Diana p.* 7. *t.* 12. *r.* 15. *Caietan. in* 2. 2. *q.* 154. contraria tamen sententia in praxi tutior.

52 Qui diuorum reliquias, vel sacra amuleta, vt cereos agnos, quales septimo quoque anno Summus Pontifex consecrat, vel numismata sacra, vel calculos cum indulgentia in ipsomet Venereo actu, vel coitu gestat, vel eadem amasiæ, ac scorto grati animi, & beneuolentiæ ergo donat, non tanquam veneris illicitæ pretium, seu mercedem tribuit, sacrilegij reus non est, neque hanc circumstantiam in confessione Sacerdoti exponere necesse est; illa enim ad venereũ actum non adhibentur, sed tantum concomitantur; optimè tamen facit, is qui se de irreuerentia erga illa accusat, quæ veniali culpa non vacat. *Filliuc. tr.* 30. *c.* 7. *num.* 229. *D. Thom.* 2. 2. *q.* 154. *art.* 10. *Syluest. v. Luxuria nu.* 8. *Azor. p.* 3. *l.* 3. *c.* 27. *d.* 4. *&* 5. *Cand. disq.* 24. *art.* 23. *d.* 35. *Dian. p.* 1. *tr.* 7. *r.* 17. *Tambur. Bonon. & alij.*

53 Sacerdos, vel Clericus sacris ordinibus initiatus, si quem occidit, vel mutilauit, ordinis, vel Sacerdotij conditionem explicare confitendo debet; nam ex homicidio, vel membrorum mutilatione irregularis factus est. *Nugnus ad* 3. *p. tom.* 2. *q.* 9. *art.* 2. *d.* 3. secus tamen agẽtem non damnarem; illa enim circumstantia speciem peccati non mutat, sed grauitatem auget. *Diana ibid. ref.* 8. *& alij.*

54 Qui votum, vel iuramentum de eadem re sæpius iteratum semel fregit, vno tantum lethali scelere se obstrinxit, neque voti, aut iuramenti iterationem in confessione aperire necesse est. Non enim speciem peccati mutat ea circumstantia, neq; nouam obligationem voti, vel iuramenti reiteratio parit, sed priorem tantum confirmat, & ad eandem religionis virtutem omnia vota eadem de re pertinent. *Ita D. Antoninus, Caietan. Fagundez, Sanchez, Lug. Llamas, Diana p.* 4. *tr.* 4. *Cand. disq.* 24. *art.* 28. *d.* 30. Probabilius est, confitentem sodomiæ scelus debere explicare, an agendo, an patiendo illud perpetrarit. Agens enim pędico semen effundit, non sic vel non semper, qui patitur, vel succumbit. *Ita Lug. d.* 16. *sect.* 5. *n.* 242. ideo malitia specie diuersa est in actione pędicationis confitenda. Contraria etiam sententia negans,

circumstantiam actionis, vel passionis in sodomia confitendam esse probabilis est. *Diana p.6. tr.6. res.36. Alph. Leo. Mazucchellus: Io. Machad, Caramuel. Nicol. Riccardus, Ghilinus, Zambellus.*

55 Si quis tamen votum, ac iuramentum eadem de re violauit, duplicem culpam in confessione aperiendam committit. Quàmuis enim votum, & iuramentum ad eandem religionis virtutem pertineant, diuersa tamen ratione ad illam referuntur; votum enim ob fidem Deo datam seruandum est; iuramentum vero, ne in testimonium falsi summa veritas, Deus, inquam, inuocetur, vel adducatur. *Ita Henriq. l.5. n.6 Sanch. l.7. de matr. d. 27. n. 26. Cand. ibid.*

56 Clericus, vel Monachus, qui in alearum ludo aliquem notabili pecuniæ summa fraudauit, in confessione fraudis, circumstantiam ludi, qui Pontificia lege Clericis interdictus est, explicare debet. *ita Rebellius, & Lessius apud Megalam, Toletus l.5. c. 27. n. 46. Salas, Filiucius tr.37. cap. 4. num. 59. Squillantius, Homobonus p. 2. tr.9. cap. 24. Molfesius, & alij.*

57 Contraria etiam sententia non improbabilis videtur, Clericos, vel Religiosos aleis etiam frequenter ludendo, si scandalum absit, grauiter non peccare, nec circumstantiam ludi confiteri debere. *Megala p. 1. l. 5. c. 14. num. 8. & alij.*

58 Sacerdos, qui lethiferæ culpæ sibi conscius, nec corde contritus aliquot pœnitentium confessiones excipit, eosque absoluit, personarum numerum, quas à peccatis absoluit in confessione explicare debet; toties enim lethali scelere se obstrinxit; totque peccata sunt, quot actus. Quando actio circa terminum definitum versatur, atque in eo absoluitur. Huiusmodi autem est confessionis exceptio; nam absolutione Sacramentali completur, ac perficitur. *ita Sylvest. v. Cleric. 2. nu. 2. Azor. p.1. l. 4. c.4. q.6. Suar. tom. 4. d.22. s.5. Candidus d. 24. art. 22. d. 7. contra Henriquium l. 5. c. 5. nu. 6. Fagund. Phil. à Cruce, & Dianam p. 1. tract. 7. r. 43.* qui vtranque sententiam probabilem existimat.

59 Sacerdos vero, qui mortiferi peccati conscientia premitur, si ad audiendam confessionem vocatus accedat, animo excitandi se ad pœnitentiam, & contritionem, siue detestationem peccati sui, antequam pœnitentem, cuius confessionem excipit, à peccatis absoluat, mortale scelus denuo non committit, nec illam status sui in audienda aliena confessione circumstãtiam confiteri debet; qui enim peccata sua propter Deum detestari voluit, & verè detestatus est, antequam pœnitentem absoluat, non amplius Dei inimicus est, neque in statu peccati mortalis pœnitentiæ Sacramentum ministrat, ad quod dignè ministrandum præuia lethalis culpę confessio non necessario requiritur, sed sola contritio, idest peccati detestatio, & dolor propter Deum super omnia dilectum sufficit. *ita Henriq. l. 6. c. 18. nu. 6. in glossa. Diana p. 1. tr. 7. r. 47. Candidus, Filliuc. Reginal.* secus vero dicendum est, si Sacerdos ille, antequam ad confessionem audiendam in peccato mortali accederet, animũ pęnitendi, ac detestandi illud, vt Dei offensionem, non habuit. *Possevinus de off. Curati cap. 45. n. 41. Suar. in 3. p. d. 18. sect. 1 num. 2. & alij.*

60 Sacerdoti confitenti se in statu pec-

peccati mortalis aliquod Sacramentum administrasse, necesse non est Sacramenti speciem, excepta Eucharistia, explicare, nec peccatorum genus, vel numerum quibus, ille obstrictus erat; indignæ enim Sacramentorum etiam diuersorum administrationes sunt eiusdem speciei sacrilegia; eidem enim religionis virtuti opponuntur. *ita Dianap. 5. tr. 14. r. 56. & alij.*

61 Sacerdotem, qui lethalis culpæ sibi conscius Eucharistiæ Sacramentum alijs administrat, grauiter non peccare, probabilis nonnullorum sententia est, nec mortale scelus committi ab eo, qui in peccato mortali manens Eucharistiam tangit. Non enim Sacramentum conficit, nec eius minister proximus ad iustificationem est, sed actiua passiuis tantum applicat. *ita Vasq. in 3. p. tom. 2. d. 136. cap. 3. n. 38. Io. dela Cruz p. 2. q. 4. d. 3. c. 1. Cœlestinus tr. 1. c. 9. Turrianus, Maratius, Ochagauia, Diana p. 5. tr. 14. r. 56. cont. Fill. Bonac. Coninchum, Valentiam, Villal. Less. Iac. Granadum, Faustum. Fr. Lug. Trull.*

62 Quinetiam secundum contrariam sententiam, qui mortalis peccati conscientia grauatus pluribus Eucharistiæ Sacramentum continenti, & non interrupta actione semel administrat, vnum tantum peccatum committit, in cuius confessione personarum, quibus Eucharistiam ille præbuit, numerum explicare necesse non est. Quemadmodum si quis vna aquæ aspersione, vel absolutione plures baptizaret, vel absolueret. *Ita Henriq. l. 5. c. 5. num. 6. Tannerus 2. 2. d. 4. q. 2. dub. 4. Diana p. 1. tr. 7. r. 41. contra Candidum d. 24. art. 22. d. 7. Syluest. Azor. p. 1. l. 4. c. 4. q. 6 Lug.*

63 Patres, magistri, domini, superiores, si filios, discipulos, seruos, subditos peccantes videant, nec quemadmodum debent, corripiant, prætermissum officium propter correctionis culpabilem omissionem confiteri debent. Nec satisfaciunt, si de fraternæ correctionis omissione tantum se accusent, nisi debitum ex iustitia officium omisisse dicant. *Bannez in 2. 2. q. 33. art. 3. d. 1. Villalob. tom. 1. tr. 4. d. 6. Diana ibid. r. 57. Sancius d. 6. num. 9.* qui contrariam sententiam non improbat.

64 Custos, capsarius, armentarius, tutor, aliusque rem alienam furatus, quam custodire vel tueri ex officio debebat, in confessione furti à se commissi, officij sui obligationem exponere debet. *Ita Medina vterque in summa, &c. de confess. contra Henriq. l. 2. c. 6. n. 5. & Dianam r. 36.*

65 Qui consanguineum, vel affinem interfecit, cognationis, vel affinitatis circumstantiam explicare confitendo debet; non mòdo enim iustitiam erga proximum, sed etiam pietatem erga consanguineos, & affines debitam violauit. *Nau. c. 14. n. 11. Cand. d. 14. art. 23. d. 45. & alij.*

66 Qui peccauit ex ignorantia vincibili, & mortaliter culpabili, non debet necessario in confessione hanc circumstantiam explicare; non enim hæc speciem mutat; siue quòd non ieiunes, vel rem sacram omittas scienter, siue ignorans præceptum, quod inquirere debebas, dubitans, an eo die ieiunium, vel sacrum iussum, vel indictum esset; explicanda tamen est ignorantia, quando excusat à censura statuta in transgredientem scienter præceptum, vel quando peccator exposuit se periculo peccandi in alia specie, vt cum ignorat statum fœminæ,

cum qua rem habet. Exponit enim se periculo adulterij, sacrilegij, vel incestus. Exponenda est etiam ignorantia affectata intentione liberius peccandi. α. explicanda est etiam ignorantia eorum, quæ sciri debent, vt decalogi, & articulorum fidei; tunc enim ignorantia est peccatum speciale distinctum à transgressione præcepti. β. α *Suar. d. 22. s. 4. n. 14. Vasq. Salas, Lug. d. 16. s. 4.* β *Malder. q. 76. art. 2. Tanner. d. 4. q. 9. d. 1. Sot. Lorca, Cano, P. Nauarr. Sanch. lib. 2. in Decal. c. 7. num 24. & alij.*

67 Qui bona fide ex mala intelligentia doctrinæ aliquod præceptum sub mortali culpa obligans transgressus est, lethalis culpæ reus minimè censendus, nec pœna afficiendus est. *Ita ex Nauar. l. 5. consil. de sentent. excomm. cons. 29. num. 4. Innoc. in c. pertuas. Felin. in cap. final. de re iudic. Giragus p. 3. q. 43. Io. Sancius d. 44. n. 77. Thomasett. Perer. Barb. in collect.*

Circumstantiæ loci. Cap. XVIII.

1 Coniuges absque necessitate, & alij in æde sacra, & in Ecclesia rem veneream agentes, vel quocunque modo semen effundentes loci sanctitatem violant, & iniuria afficiunt, propterea de hoc sacrilegio in confessione se accusare debent. *Syluest. v. debitum, Cand. d. 24. a. 25. d. 38.*

2 Ecclesiæ nomine, vel loci sacri hic intelligitur Ecclesia consecrata, vel benedictione inaugurata, Cœmeteria, Sacella, siue Oratoria Episcopi authoritate constructa, diuino cultui addicta, non autem Monasteria, religiosorum cubicula, & Oratoria priuata Episcopo inconsulto fabricata; quamuis enim hæc loca sacra sint, & asyli sacri immunitate gaudeant, venerea tamen copulatio, vel mastupratio, seu pollutio specialem malitiam ratione loci non acquirit. *Syluest. v. Ecclesia 2. nu. 1. Azor. p. 3. l. 3. c. 27. d. 13. & 14. Passerin. d. 2. c. 5. & seq.*

3 Illud spatium Ecclesiæ locus sacer dicitur, quod ad interius corpus, & superficiem ab interiori tecto vsque ad pauimentum spectat. Ideò sacrilegium non committit, qui supra tectum Ecclesiæ, vel extra templi parietes semen, vel sanguinem fundit; modo parietes illi non sint muri Cæmeterij, qui locus sacer est. Nec sacrilegium est coitus, vel voluntaria seminatio in loco subterraneo, vel cauerna Ecclesiæ, nisi sepulturæ locus sit, neque in turri campani æris sede, neque in sacrario, quod vulgo Sacristia dicitur; neque ante fores Ecclesiæ extra limen, modo limen ad Cæmeterium non spectet, neque si hæc in templo superioris permissu destructo fiant, sacrilegium committitur; secus dicendum est, si in choro, vel in sacello Ecclesiæ nuper addito, vel in aliqua parte, secundum quam prior Ecclesia extensa est, etiamsi benedictionis expers per se sit, vel in claustris religiosorum sepulturæ destinatis, ac benedictis humani seminis, vel sanguinis culpabilis effusio fiat. *Nugni tom 1. in 3. p. q. 83. art. 2. d. 2. Sanch. l. 9. de matr. d. 15. Passerin. d. 7. c. 18.*

4 Coniugalis concubitus in Ecclesia, si necessitas postulet, illicitus non est; vbi quatriduo, vel amplius coniuges inclusi detinentur inuiti, neque necessario confitendus est; Ecclesiasticæ enim leges in magna necessitate

non

non obligant. *Sylueſt. v. debitum q. 3. num. 5. Sayr. l. 5. c. 16. Suarez, Ledeſma, Cand. d. 24. art. 23. d. 28. Diana, & alij*. Quamuis alij coniugum in Eccleſia concubitum non excuſent; niſi ibidem per decem, α vel per quindecim β dies, vel per menſem γ ibidem incluſi non maneant. α *Fagundez*, β *Leſſius*, γ *Sanchez*, *Paſſerin*.

5 Fornicationem, & voluntariam ſeminis effuſionem occultè in Eccleſia factam, nec non coniugalem concubitum in ęde ſacra à coniugibus ibidem non-concluſis habitum ſacrilegium eſſe aliqui probabiliter negant; locus enim ſacer pollutione notoria tantum violatur: *Vaſq. in p. 2. tom. 1. q. 72. art. 7. d. 98. c. 3. nu. 6. Baſilius Pontius de matrim. l. 10. c. 10. num. 5. Diana p. 1. tr. 7. reſ. 27. Leſſius, & alij*. Contrarium alij probabilius aſſerunt; illa enim copulatio, ac genitalis ſeminatio, etianſi lege, vel iure non comprehendatur, nihilominus loci ſanctitati repugnat, & venerei actus turpitudo Eccleſiæ munditiei contraria eſt. *Suarez de relig. tom. 1. l. 3. cap. 7. nu. 4. Bonac. de matr. q. 4. p. vlt. Raphael Turrius, Diana ibid. D. Antoninus 3. p. tom. 1. c. 20. Sanch. l. 9. d. 11. nu. 11. Sotus in 4. d. 32. q. 1. art. 3. Cand. ibidem 28. Lugus d. 16. ſ. 9. Paludanus, Tannerus, & alij*. itaque ſecundum probabiliorem ſententiam, qui in Eccleſia clam maſtupratur, ſiue occulta venere ſe polluit, vel ibi clam fornicatur, ſacrilegium ſceleri addit in confeſſione poſtea detegendum. *Ita Doctores citati. vide Paſſerinum*.

6 Coniugalis concubitus in priuato alicuius domus ſacello neceſſario confitendus non eſt; non enim in Eccleſia habitus eſt. *Ita Sanchez, Megala, Fagundez, Diana, & alij*.

7 Turpia, obſcœnaque verba, laſciui nutus, impudici tactus, & pudendorum aſpectus, templi, in quo fiunt, ſanctitatem non violant, niſi genituræ profluuium, ideſt venerea pollutiò inde ſequatur; ideo cum ſacrilegia non ſint, in eorundem confeſſione loci ſacri circumſtantiam explicare opus non eſt; locus enim ſacer notoria ſanguinis, vel ſeminis effuſione tantum violatur, ſicut Eccleſiaſtica lege ſtatutum eſt, quæ diuina in polluto templo celebrari prohibet. *Ita Sanchez de matr. tom. 3. l. 9. d. 15. n. 21. Coninch. de ſacram. d. 7. num. 22. Homobonus, Valentia 2. 2 d. 6. q. 15. p. 1. Henriq. Vaſq. loc. cit. Cand. ibid. dub. 41. Caietanus in opuſc. tr 17. Diana p. 1. tr. 7. r. 25. contra Salam, Pitigianum, Azorium tom. 1. l. 4. cap. 6. q. 10. Suar. de rel. tom. 1. l. 3. cap. 7. Cord. Sylueſt. Lopez, Rodriq. Ledeſmam, Ortiz, Raph. Turrium*. Quando tamen actus illi fiunt cum periculo pollutionis, vel cenſentur cum pollutione connexi, habent malitiam explicandam in confeſſione. *Lug. d. 16. ſ. 10. Paſſer in. d. 3. & alij*.

8 Furtum rei profanæ, ſiue non ſacræ in loco ſacro, quæ ibi ſub cuſtodia, vel iure, vel tutelá Eccleſiæ depoſita non fuit, ſacrilegium non eſt; vt manticulatio, ſeu crumenæ, quam diues in templo gerebat, ablatio; nulla enim loco ſacro iniuria irrogatur. Si quid externum, & per accidens illuc allatum inde auferatur. Itaque manticularius fur, qui manticulatum, ſeu furatum ſe eſſe fatetur, tacita loci ſacri circunſtantia, ſatisfacit. *Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Leſſius l. 2. cap. 45. d. 3. Cruz, Fagundez, Henriq. l. 2. c. 6. Zerola, Diana p. 1. tr. 7. reſ. 27. Comnich. d. 2. d. 4. Azor. Raphael à Turre*

re, Lugus contra Suarium de Rel. tom. 4. l. 3. c. 4. Laymanum l. 4. tr. 10. c. 7. Reginald. Candidum, Turrium, Menochium, Ledesmam, Vasq. Nauar. Valentiam, Nugnum, Bonac., Rebell. quorum sententiam probabilem existimo *ex cap. quisquis inuentus 17. q. 4.*

9 Nec sacrilegij reus censendus est, qui rem à Clerico Ecclesiastico iure possessam surripit. *Ita Pitigianus in 4. sent. tom. 2. d. 18. q. 1. Diana ibidem contra Io. Pegnam.* Qui ad furandum vtitur occasione confessionis, hanc circumstantiam fateri debet, nam infert iniuriam Sacramento. *Fagund. l. 4. c. 4. Cordub. Lug. & alij.*

10 Iudex sæcularis, quamuis absq; sacrilegio, & circumstantia necessario confitenda eos, qui Ecclesiæ asylo, siue immunitate gaudent, è loco sacro extrahere nequeat, ijs tamen intra Ecclesiam absq; sacrilegio arma auferre potest, neque id necessario confiteri debet. *Couarruuias l. 2. cap. 20. num. 17. Fagundez pr. 2. l. 4. c. 4. nu. 55. Dian. p. 1. t. 7. r. 8. & alij.*

11 Si quis in templo manens scortari cupiat extra illud, vel rem veneream cum pellice domi exercere, sacrilegij reus non est, nec loci circumstantiam in confessione illius desiderij, ac concupiscentiæ venereæ confiteri necessario debet; secùs verò dicendum est, si fornicari, mæchari, vel pędicari in loco sacro cupiat; actus enim interior voluntatis eiusdem speciei est cum actu interiori. *Ita Lopez p. 1. cap. 33. §. cæterum v. Cand. d. 24. art. 23. d. 40. contra Syluestrum v. confessio 1. nu. 11.*

12 Qui furatus est rem sacram in loco sacro, non satisfacit si confiteatur se sacrilegum furtum cõmisisse, est enim sacrilegium duplex ratione loci, & rei sacræ specie diuersum. *Cardin. Lugo d. 6. num. 471. R. Anuersa q. 10. sect. 11. D. Thom. 2. 2. q. 99. art. 3. contra Fagund. de precept. Eccl. p. 2. lib. 4.*

Circumstantia numeri consuetudinis, temporis, modi, ac finis, complicis. Cap. XIX.

1 IN vna, eademque actione simplici, ac naturali multiplex malitia esse potest, & consequenter multiplex peccatum numero distinctum, quod accidit quando actio ad plura obiecta extenditur. Vt quando quis vno ictu plures homines occidit, vel iniuria, vel damno, vel infamia plures simul, ac semel afficit, vel afficere cogitat, vel vno verbo multorum famam lædit, vno furto res multorum surripit, vnico consilio pessimo multos ad perpetrandum scelus aliquod adducit, in vna masturpatione, vel scortatione de pluribus coniugatis, vel innuptis, vel religiosis fœminis veneream delectationem imaginatione percipit, plura peccata, totidem scilicet, quod mala obiecta respicit, vno actu committit in confessione necessario explicanda. Multiplex enim malitia ibi est, vbi multiplex repugnantia est cũ recta ratione, igitur & multiplex culpa necessario confitenda. *Ita Azor. tom. 1. l. 4. c. 4. q. 5. & 6. Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 91. d. 4 Sayr. l. 2. c. 5. nu. 14. Salas p. 2. tr. 13. d. 3. s. 2 Henriq. l 4. c. 5. n. 4. Diana, Molfes. Vrib. Pesant. Cand. d. 24. art. 22. d. 15. Molina tom. 4. d 41. num. 4. Reginald. tom. 4. l. 22. c. 8. sect. 9. Tolet. l. 3. c. 7. Lug. Sanch. summa tom. 1. l. 1. c. 6. contra Bonacinam*

nam tract. de legib. d. 2. q. 4. p. 2. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 22. sect. 5. num. 36. Filliuc. tr. 21. c. 8. nu. 320. Laym. l. 1. tr. 3. c. 3. Duardum, & alios.

2 Si quis vno ictu tres clericos occideret, triplicem excommunicationem, ac triplicem irregularitatem contraheret, terque anathema, terq; irregularis esset, secus vero si clericum eundem ter percuteret, in vnam enim excommunicationem tantum incideret. *Nau. c. 6. num. 18. Sayr. de cens. c. 10. Mol. tom. 4. tract. 3. d. 41. Vgolinus Salas, Dian. ibidem, & alios.*

3 Certus peccatorum numerus in confessione dicendus est, quoad fieri potest, qui vero certi numeri peccatorum non recordatur post sedulam conscientiæ discussionem, confiteri poterit, se toties plus, minus, vel circiter peccasse scortando, furando, odio habendo, & numerus actuum distinctorum odij, vel delectationis morosæ, seu libidinis, quoad fieri potest, explicari debet. *Nau. c. 6. num. 16. Bonac. de sacr. d. 5. q. 5. sect. 2. p. 2. Candid. dub. 16, & alij.*

4 Hæc autem peccata multiplicantur numero, quoties voluntatis moraliter interruptæ actus repetuntur, vt si prior voluntas furandi, postquam per contrariam voluntatem interrupta est, denuo redeat. In eadem enim voluntate permanere quis censetur, donec eum pœniteat, & nolit, quod prius volebat, & quamuis sæpius eandem voluntatem contraria voluntate, siue pœnitentia non interruptam repetat, eandem voluntatem moraliter habere, vnum, idemque peccatum committere censetur, atque ideo illud tanquam vnum peccatum, puta, odium per mensem, vel per annum confiteri sufficit. *ita Lopez p. 1. cap. 31. Canus de pœnit. p. 5. & alij.*

5 Diuturnitas, siue duratio eiusdem peccati, siue odij, siue inuidiæ, siue delectationis venereæ, siue aliorum huiusmodi in confessione necessario explicanda non est, quatenus est circunstantia peccatum grauius reddens, sed tantum quatenus numerum peccatorum longo tempore commissorum, qui aliter explicari non potest, indicat, vel quando nimia fuit, quia forsan vnum peccatum ille commisisse videtur, qui plura commisit, quorum numerus si commodè explicari non possit, durationem explicare oportet. *Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. d. 3. n. 36. Zerola c. 12. q. 115. Diana res. 39. Nauar. Cand. dub. 26. contra Canum, Sotum, Lopez.* Qui malam peccandi voluntatem non retractauit in habituali peccato perseuerat, non in actuali, nisi aliquo modo duret actualis peccati commissio; si autem peccatorum actualium numerus commodè explicari nequit, duratione habitualis peccati siue in eo statu peccati explicare opus est, ac satis.

6 Valdè probabilis eorum sententia est, qui asserunt, peccatorum numerum multiplicari quacunque, vel minima interruptione voluntatis, vel cessatione, siue voluntaria sit, siue ex quacunque naturali mentis euagatione, siue etiam ex somno modico orta sit. Vt si Petrus Antonium interficere velit, deinde vel dormiat, vel de cæde Antonij nihil cogitet, ad alia mente distractus, & postea expergefactus, vel in se reuersus iterum Antonium interimere statuat, & optet; duo peccata committit; peccatum enim vnum esse non potest; nisi continuatione, duo autem illi actus minimè continuantur. Non igitur vnum, sed.

duo peccata sunt necessario confitenda. *ita Nugnus tom. 2. in 3. p. q. 9. art. 2. d. 1. Cand. dub. 27. contra Suarium,* qui longam interruptionem, & moram ad distinctionem peccatorum requirit *tom. 4. in 3. p. d. 22. s. 5. num. 15. v. Tabien. v. peccatum. 1. q. 8.*

7 Probabile etiam consequenter existimo, tot peccata committi, quot mali voluntatis actus fiunt, vt quoties aliquis in eodem itinere, quod occidendi inimici causa suscepit, interficiendi volūtatem applicatione mentis ad alia interruptam repetit, reuocatuè; nouis enim actibus malis noua malitia inest, noua ergo culpa committitur, cum nouus actus voluntatis malus producitur, in confessione explicandus. *ita ex D. Thoma 2. sent. d. 42. q. 1. art. 1. Nugnu ibid. Armilla v. peccatum, Becan. Tambur. & alij.*

8 Probabile etiam est, iniustum rei alienæ detentorem toties peccare, quoties illam domino non restituendi, sed retinendi propositum facit; toties enim rationi, ac iustitiæ aduersatur; idcirco in confessione explicandum, quoties quis rem alienam non restituere proposuerit, cum eam domino reddere posset; si quis tamen post diligens conscientiæ examen non recordetur, quoties eandem rem non restituere statuerit, satisfaciet dicendo quandiu rem illam detinuerit, videlicet per annum, vel per tot menses; ad impossibile enim nemo obligatur. *ita Nauar. c. 6. nu. 14. Nugnus, & Candid. ibidem dub. 19.* Contraria etiam sententia probabilitate non caret, quā grauissimi doctores tuentur asserentes non plura peccata, sed vnum tantummodo committi ab eo, qui vno anno, vel amplius rem alienā retinet, etiansi fortè restituendi opportuna occasio se illi sæpiùs offerat, vel etiam si non restituendi propositum sæpiùs renouet: modo priorem voluntatem non restituendi pœnitentia ductus non interruperit, ac deindè eandem non repetierit; sed eandem voluntatem saltem virtualem continuauerit; nam eadem voluntas virtute saltem permanet, quando aliquis virtute illius voluntatis, vel intentionis prioris aliquid agit, quamuis actuali intentione, quam priùs habuit, ad alia mente distractus careat. Propterea etiam probabile est, iniustum alienæ rei detentorem non plura peccata eam per annum retinendo commisisse, sed priorem culpam continuasse, α nec diuturnitatem voluntariæ retentionis illius in confessione necessario explicandam, cum circumstantia sit aggrauans peccatum, non speciem mutans. *α P. Nauar. lib. 4. de restit. c. 4. num. 9. Tanner. 2. 2. disp. 4. q. 6. d. 14. Arragon. Carbo. Diana. p. 1. tr. 7. res. 58. contra Cand. Nugnum, & Nauar.*

9 Eadem ratione asserere possumus vnum tantum scelus ab eo committi, qui inimicum vita spoliare statuit, ideoque ensem præparat, acuitq; galeam, & loricam induit, iter ad patrandam cædem suscipit, illius occidendi intentionem in via sæpè repetit; prior enim intentio, quamuis non actu, virtute tamen perseuerat in actione illa itineris suscepti ad occidendum illum, quemadmodum in celebratione diuini sacrificij virtualis intentio ministri semper adest, etiansi actualis sæpè desit, idem in recitatione diuinæ psalmodiæ sæpius accidit. Præterea plures actiones externę prioris intentionis virtute fiunt, & ad eundem finem simul ordinantur, vnamq; moralem actionem constituunt, cuj

vna malitia, vnum peccatum inest. *ita Nau. sum. c.6. nu. 16. Henriq. l. 5. c.5. num. 5. Bonac. de sacr. d.5. q.2. p. 2. Cand. dub. 18. Lugo, & alij.*

10 Quisquis plures vna, eademq; contumelia affecit, personarum offensarum numerum explicare debet; quot enim personæ offensæ sunt, tot offensiones, totidemque peccata; vnitas enim, vel multiplicitas peccatorum ex vnitate, & multiplicitate obiectorum pendet. *Vasquez in 3. p. tom. 4. quæst. 91. artic. 1. d. 4. Tribarne in 4. sent. d. 17. dis. 15. sect. 8. Bonac. de sacr. d. 5. quæst. 5. sect. 2. Zerola, Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 4. Tannerus, Tambur. Dian. contra Suarium.*

11 Qui varijs contumelijs aliquem affecit, earum numerum tantum, non diuersitatem confiteri debet; omnium enim contumeliarum vna, eademque ratio, scilicet intentio lędendi alienam famam; satis ergo est, si pœnitens dicat proximum meum, toties contumelia affeci, neque opus est addere, illum ebrium, scurram, nebulonem, cinędum, blateronem, proditorem appellaui. *Caiet. 2. 2. qu. 72. artic. 1. Sotus lib. 5 quæst. 9. artic. 1. Azor. part. 3. lib. 13. cap. 5. d. 1. Molin. tom. 5. tract. 4. d. 19. Reginaldus, Sa, Lug. pag. 352. Diana resol. 28. contra Nauarrum, Henriquez, Tanner. Sancium, Megalam, Tribarnem, Diana falsò citat Sanchium, Tambur. & Filliuccium.* Nonnulli grauiora tantum conuicia in proximos iactata confitenda esse, qualia fuerint, existimant, vt si quis proximum hęreticum, patriæ proditorem appellarit. *ita Sotus ibid. Molfes. tom. 1. tract. 11. cap. 22. nu. 191.* sed hoc ab illis dicendum est, qui circunstantias peccati prauitatem augentes in confessione explicandas asserunt; quod autem de contumelijs dictum est, idem de calumnijs, & detractionibus famæ dicendum est. *Bonac. de sacr. d. 5. quæst. sect. 2. part. 2. §. 3. Diana resol. 28.* Blasphemiæ, contumeliæ in Deum prolatæ differunt specie ab ijs, quæ in sanctos proferuntur; ideo circunstantia confitenda est. *Suarez de relig. tract. 3. lib. 1. cap. 6. Turrian. Regin. Sanctar. Layman. Sanchez. Bann. Lopez, Fillinc. Aragon. Lugus, Diana, Tambur.*

12 Qui coram alijs alienæ famæ detraxit, vel impudica, & obscœna locutus est, personarum numerum, quibuscum oblocutionis, siue detractionis famæ, vel turpiloquij peccatum commisit, explicare debet; nam totidem peccatorum, quot socij, & pręsentes illi assentiẽdo commiserunt, reus est: nam illis ansam præbuit. *Sanchez lib. 1. moral. cap. 6. num. 8. Sayr. de pœnit. cap. 9. num. 11. Cand. d. 24. art. 23. d. 47. & alij.*

13 Quinimmo, si cum pluribus non solum impudica rerum venerearum narratione, sed etiam rebus ipsis obscœnis impudicè delectatus est, conditionem, seu circunstantiam auditorum, ac sociorum, an coniugati, an innupti, an castitatis voto deuincti essent, dicere debet, & an sermo esset de adulterio, an stupro, an scortatione, seu fornicatione, an pædicatione, an sacrilegio; nam delectatio venerea ab obiecto, & motiuo malitiam, & speciem accipit. *Bonacina de sacr. d. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 2. Lug. Ghisin. Dian. part. 6. tom. 6. resol. 33. & alij.*

14 Qui de pluribus rebus interrogatus à iudice semel iurando mentitur, ac peierat in omnibus, vnicum tantum lęthale scelus committit. Ita qui super eadem re iuramenta per

Deum,

Deum, & per sanctos simul multiplicat: vnius tantum culpæ reus est. *Henriquez lib. 5. cap. 5. num. 6. Archidiaconus, & Sarmientus, Diana part. 1. tract. 7. res. 40. Tambur. & alij.*

15 Peccandi assuetudo in confessione necessario explicanda non est; hæc enim circunstātia solum culpam grauat, non mutat speciem, nisi peccandi consuetudo ex occasione, quam pœnitens vitare debet, ortum habeat, vel nisi iusta de causa à confessario pœnitens de illa interrogetur, vt eius dispositionem intelligat, vel nisi peccatum ex consuetudine fit reseruatum, vt blasphemia; non enim absque iusta causa pœnitens peccata superioribus confessionibus deleta iterum Sacerdoti manifestare cogendus est; nam hoc nimis onerosum esset: nemo idem peccatum confiteri bis debet. *ita Reginal. tom. 2. lib. 18. num. 87. Suarez in 3. part. tom. 4. d. 22. sect. 4. & Relig. tom. 2. lib. 3. cap. 8. Bonac. de sacr. d. 5. quæst. 5. sect. 2. part. 2. Vasq. in 3. part. tom. 4. quæst. 91. artic. 1. d. 3. Sà, Bannez, Ledesma, Graff. Villalob. Delrius, Dian. part. prim. tract. 7. resol. 55. Lugus contra sententiam D. Antonini, Tabiena, Rosel. Syluestri, Soti, Henriq lib. 5. cap. 8. num. 2. Fagundez, Candid. dub 48. Pelizzarij cap. 10. s. 3. quæst. 32. Tambur. & alij.*

16 Peccandi consuetudinem, absque iusta causa interrogatus à confessario pœnitens confiteri necessario non debet, sed amphibologia vtendo celare potest hoc modo, consuetudine peccandi careo, quam tibi nunc confiteri debeam. *Ioann. Sanc. disp. 9. num. 6. Bonacina, Diana resol. 55. contra Vasquez quæst. 91. Lug. d. 14. s. 10. num. 172. Pellizar. Tambur.*

17 Homini peccatis assueto Sacerdos absolutionem à peccatis per mensem plus minus differre potest, si id expedire prudenter existimauerit; non tantum enim iudicis, sed & medici munere fungi confessarius debet, & congrua pœnitentis dispositioni remedia adhibere. *Graff. p. 1. decis. lib. 1. cap. 20. num. 24. Suarez ibidem Sayr. lib. 5. cap. 5. Sanch. sum. tom. 1. lib. 2. cap. 32. Toletum lib. 3. cap. 18. Reginald. Lug. Villalob. Tambur. & alij contra Sancium ibid.* quamquam, si commissum scelus detestetur, & ad meliorem frugem redire statuat, statim absolui potest, etiamsi vitæ, morumque emendationi nihil studuerit. *Sanch. sum. tom. 1. lib. 2. cap. 32. Castropalaus, Diana p. 6. tract. 6. res. 30. contra Medinam, Sayrum, Suarez, Lopez, Tambur.*

18 Probabilis est eorum sententia, qui asserunt hominem furatum mille aureos satisfacere confessionis obligationi, ac conscientiæ suæ, si notabilem pecuniæ summam se furatum esse fateatur, modo furtum lethale peccatum esse confessarius cognoscat. Quemadmodum probabile est eum, qui res diuersi valoris, & speciei diuersæ surripuit, satisfacere, si dicat se rerum alienarum magnam quantitatem abstulisse; ita satis est dicere se aliquem graui iniuria affecisse, quem quis ter furem, vel adulterum vno iræ impetu appellauit. *Nau. in capit. consideret. d. 5. num. 12. Vasq. in 3. part. tom. 4 quæst. 91. artic. 1. d. 3. Megala, Zanardus de pœnit. cap. 18. Gyptius, Zerola, Diana p. 1. tract. 7. resol. 14. Bonac. de sacr. d. 5. quæst. 5. sect. 3. p. 2. d. 3. Henriq. Vgolinus, & alij.* Contraria tamen sententia asserens, quantitatem, seu discretam, seu continuam furti explicandam esse, probabilior est:

est: multarum enim rerum furtum multiplex multiplicem malitiam in se continet à multiplicitate obiectarum rerum desumptam. Quantitas furti, quæ potest variare iudicium circa pœnitentiam iniungendam, à confitente explicanda est. *ita Sotus in 4. d. 17. quæst. 1. art. 4. Tolet. lib. 3. cap. 7. num. 4. Sayr. de pœnit. cap. 8. num. 8. Suarez in 3. part. tom. 4. d. 22. sect. 3. num. 17. Sanchez. sum. tom. 1. lib. 4. cap. 11. Nagnus, Henriq. Coninch. Medina, Fagund. P. Fay, Bonac. ibid. Lug. d. 16. s. 3. & alij.*

19 Furtum rei notabilis, & rei modicæ, paruique momenti differunt plusquam genere; furtum enim graue mortale est, & gratia diuina priuat; leue autem veniale est, nec diuinam gratiam aufert. *D. Thom. 1. 2. quæst. 72. art. 5. Henriq. lib. 5. cap. 7. num. 2. Bonac. Candid. d. 24. art. 23. d. 4.*

20 Quamuis non desint, qui furtum mortale alicuius rei notabilis specie differe à veniali furto rei minimæ, putant, & solam circunstatiam peccati speciem mutare in genere moris. *Nauar. prelud. 9. num. 3. & alij.*

21 Necesse non est, vt Religiosi confiteantur cōsuetudinem transgrediendi constitutiones, seu regulas sui ordinis, quæ ad lęthalem culpam non obligant transgressores; non enim talis consuetudo peccatum lęthale est, etiamsi coniuncta sit cum proposito regulas non obseruandi, α non enim vouerunt religiosi seruare omnia, quæ in constitutionibus continentur; hoc enim nimis onerosum esset, ac periculosum. Neque venialis culpa per multiplicationem fit vnquam mortifera, eius enim grauitas per extensionem tantum augetur, non per intensionem, β neque vero consuetudo violandi constitutiones earum contemptum necessariò inuoluit, sed imperfectionem arguit, neque lęthalis culpæ reus est, qui peccata venialia quæcunque sibi occurrentia committere statuit. γ Siue is sit secularis, siue religiosus; modò contemptus, & scandalum absint. Per solum enim lethale peccatum dissoluitur amicitia hominis cum Deo. Neque propositum committendi omnia peccata venialia est proximum periculum labendi in lethale scelus, modò venialia illa non sint circa Venerea, vt circa tactus, aspectus, & verba impudica. Facilis descensus Auerni, & lapsus concupiscentiæ in lethale scelus, occasio præceps est. *α Iacob. Granad. 1. 2. contr. 6. tract. 2. s. 7. Caietan. Sotus, Giragus part. 3. d. 44. Bassæus, Syluest. contra Sanchium, Castrumpalaum, D. Antoninum, Valent. β Azor. p. 1. lib. 4. cap. 9. quæst. 11. Suar. lib. 3. de leg. cap. 28. γ Granad. Caiet. 2. 2. quæst. 182. Salas, Girag. contra Sanch. Bonac. de pecc. d. 2. quæst. 5.*

22 Superiores Religiosi, qui per dissimulationes, & factiosas actiones, quas partialitates vulgo appellant, intendunt se in præfectura conseruare, lęthali scelere se obstringunt: nihil ambitione illa periculosius, ac perniciosius; debet enim religiosus præfectus studium perfectionis promouere. Ideò, si dissimulando sinat desuetudine, & incuria constitutiones religiosas negligi, & aboleri, lęthalis culpæ reus fit. Ideò consuetudinem dissimulandi, & factiosè agendi confiteri debet. *ita Io. Franc. Giragus part. 3. d. 45. ex D. Ambrosio, D. Basilio, B. Laur. Iustin. Chrysost. homil. 56. Lugo de iust. d. 9. sect. 2.*

23 Addo hic obiter, Præsules religiosos

giosos, qui distribuunt officia, dignitates, præfecturas ad preces, ac petitiones hominum pro se, vel pro alijs rogantium, ambitione, ac studio dominandi, & imperandi alijs, lethalis culpæ, ęternæque damnationis reos esse. iustitiæ enim distributiuæ leges offendunt, dum plures digni esuriunt, indigni ebrij sunt. hoc est, abundant honoribus, qui dignioribus debentur, rectæ gubernationis ordo peruertitur; secus vero dicendum est, si preces, seu petitiones illæ, absque nota ambitionis fiant: vt in meritum virum conferatur dignitas. *ita ex S. Thom. quodlibet. 9. art. 11. Sylu. benef. 4. Rebuff. in praxi. Nauar. c. 25. num. 128. Sot. l. 3. q. 6. art. 3. Sanch. 1. opusc. l. 2. c. 2. d. 5. Nauar comm. 4 de Reg. num. 24. Giragus dub. 59. p. 3. & alij.*

24 Addo etiam Superiores Religiosos, qui non corripiunt subditos assuetos violare religiosas constitutiones, & regularum transgressiones negligunt, nec student subditos ad perfectionem ordinis sui promouere, mortifero crimine obstrictos esse, quamuis subditi cōstitutiones religiosas violando leuiter tantum peccent. Superiores enim non modo ex præcepto correctionis fraternæ, sed etiam ratione sui officij consulere debent bono spirituali, & profectui subditorum, & obseruantiæ constitutionum; possunt tamen quandoque ob leuitatem materiæ excusari. *vt rectos decet collandatio*, ita improbos correptio, & castigatio. Psal. 32. *Suar. Sotus, Bannes, Castropalaus p. 1. d. 3. p. 3. tr. 6. Turrian, de char. d. 86. d. 2. Laym. l. 2. tr. 3. c. 7. Torres, Basseus, Lugo, Coninch. Caspens. Girag. p. 3. d. 39. & reliqui commun. & alij.*

25 Si quis die Dominico, in quem festum alicuius Diui, vt Sancti Laurentij, vel S. Stephani incidit, sacrificium Missæ omittat, vnum tantum peccatum committit, quod sine vlla mentione duplicis Festi confiteri satis est; duplicis enim præcepti de eadem re violatio vnam malitiam continet. Idem iudicandum est de eo, qui præceptum ieiuniū in peruigilio alicuius Diui, vt S. Matthiæ Apostoli incidente in diem Quadragesimali ieiunio consecratum frangit. *ita Nauar. cap. 11. num. 4. Reginald. tom. 1. l. 6. c. 4. Coninch. de sacram. d. 2. d. 6. num. 47. Tanner, Homobonus, Faber, Lopez, Rodriquez.* Contraria tamen sententia valdè etiam probabilis est, ac tuta. *Vasq. in 3. p. t. 4. q. 91. art. 1. Sanchez tom. 3. l. 9. d. 15. Henriquez, Ledesm. lo Sancius, Nugnus, Megala, Homobonus, Sá v. confessio contra Candidum dub. 42. ibid. vbi contra hanc sententiam Nugnum contra Nauarrum c. 6. num. 4. citat.*

26 Peccatum die festo perpetratum, vt die Pascatis, vel Natiuitatis Domini, vel die, quo Eucharistiæ Sacramentum sumptum est, tacitis diei festi circunstantijs confiteri pœnitens potest; peccata enim non magis vetita sunt diebus festis, quam profestis, nec peccatum seruile opus est, nisi metaphoricè loquamur. *Vasq in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 1. d. 4. Bonacin. de sacr. disp. 5. quæst. 5. s. 2. p. 2. Coninch. Filliuc. Nugnus, Candidus, P. Eay, Ledesma, Henriq. Homob. p. 1. tr. 5. c. 12. q. 81. Diana p. 1. tract. 7. res. 32. Fagund. Couarr. Tabiena, Palatius, Alcozer, Dom Sot. Cano, Nau. Almain. Viuald. Suarez, Caietanus contra Medinam, Pitigianum, Rodriq. Lamam, D. Antonin. Maior. Adrian. Angel. Alexandrum, Alens. Lyram,*

Catha-

Catharin. Nider, Turrecrem, Petr. Sot. Rosellam, Abulens. Cordubam.

27 Qui die parasceues comœdias, & ludos publicos exhiberet, vel qui statim post celebratum sacrum scortaretur Sacerdos, hanc circunstantiam fateri deberet. *Lug. d. 16. sect. 16.*

28 Qui scortandi causa quidpiam furatus est, si se furatum esse fateatur, deinde animum scortandi sibi fuisse addat, satisfacit; furti enim malitia non eadem est cum ea, quæ in praua scortandi intentione reperitur. *Ita Angelus v. interrogatio. Nauarrus c. 6. num. 2. Eay in addition. q. 9.* Hanc furti in confessione omnino explicandam esse, plerique docent. *Suarez in 3. p. tom. 4. d. 2. Reginald. l. 6. Fagundez, Henriq. Diana ibid. r. 23. contra Syluestrum, Crucium, Megalam p. 1. l. 20. Nugnum ad 3. p. q. 9. art. 2.*

29 Qui in confessione alicuius peccati oblitus est circumstantię speciem mutantis, si postea solam circumstantiam separatim confiteatur, satisfacit, vt qui furatus in templo, v. g. calicem, furtum absque loci, vel rei circumstantia confessus est, adnexi sacrilegij immemor, si postea de sacrilegio mortali commisso tantum se accuset in confessione, satisfacit. Non aliter qui Clericum à se percussum confessus est, quem à se nunquam percussum iri iurauerat, vel vouerat, si huius iuramenti, vel voti in confessione oblitus sit; postea iuramentum, vel votum à se fractum fuisse separatim confiteri potest. *Ita contra Angelum, Nugnum in 3. p. t. 2. q. 9. art. 1. d. 1. docet Suarez in 3. p. tom. 4. d. 22. sect. 2. Reginald. tom. 1. l. 6. c. 4. num. 141. Filliuc. tom. 1. tr. 7. c. 4 num. 80. Coninch. Dian. p. 1. tr. 7. ref. 45. Cand. disq. 24. art. 22. d. 35. Nau. prælud. 9. n. 4. Bonac. de sacram. d. 5. q. 5. sect. 2. p. 2. d. 1. Sanchez l. 4. c. 11. moral. num. 24. & alij.*

30 Qui inanis gloriç studio concioni, vel rei diuinæ interest, venialem tantum culpam committit, quam confiteri necesse non est. *Ita Pitigianus, Coninch. Dian. ibid. ref. 23. & alij.*

31 Qui furandi causa mortis periculo se exposuit, vt qui coram Iudice, vel Principe furatur, periculi circumstantiam confiteri debet; furti enim & temeritatis peccata commisit. *Vasquez p. 2. tom. 2. q. 73. art. 9. d. 3.* Contraria etiam sententia probabilis est, nam directe, & per se pænam capitis fur ille non vult, nisi forte ex suppositione peccati, quo supposito pænam velle nullum peccatum est. Idem etiam dicendum de eo, qui cum periculo capitalis supplicij alteri facinus, aut scelus suadet. *Tannerus in p. 2. d. 4. q. 5. d. 3. n. 71. Dian. p. 1. tr. 7. ref. 61.*

32 Odium proximi siue in famam, siue in diuitias, siue in salutem, aliaue eiusdem bona intendatur, eiusdem speciei est. Propterea satis est, si pœnitens se toties odisse proximum fateatur. Eatenus enim alicuius bona odio habemus, eique mala imprecamur, vel optamus, quatenus ille nobis exosus displicet. *Bonac. de leg. disp. 3. q. 4. p. vlt. Io. Ledesma tom. 2. tr. 3. c. 6. Lorca, Turrianus, Dian. ref. 30. Valentia, Homobonus, Lug. d. 16. s. 5. §. 3.* Contraria etiam sententia non improbabilis est, sicut enim iniuriæ illatæ in vitam, & in famam proximi specie diuersæ sunt; ita odia in vitam, in famam, in bona temporalia ipsius diuersæ speciei videntur. *Suarez de char. d. 6. sect. 2 num. 2. & 3. Syluius 2. 2. q. 34. art. 6. Coninch. & alij.*

33 Qui malefacta sua, ac læthalia peccata iactauit, confiteri eorundem

species cogendus non est; deformitas enim mortalis iactantiæ indè oritur, quod tanquam medium ad humanam gloriam comparandam offensa lethalis assumitur. Sed hæc ratio in omnibus peccatis mortalibus reperitur, quorum species respectu illius, vt materia se habent. *ita contra Sanch. Lopez, & Rodriq. Alcozer. Candid. d.24.art.22.d.32. docent Nauar. Diana p. 2. tr. 4. resol. 161. Castropalaus, Lug. d. 16. sect. 5.*

34 Verùm si iactantiæ adiuncta sit delectatio morosa de peccato, siue complacentia, & gaudium, cum hæc ad eandem speciem, cuius est peccatum, quo iactator delectatur, vel gaudet, spectent, explicanda est in confessione peccati eiusdem species, de quo commisso, vel non commisso ille gloriatur, ac lętatur, sibiq; complacet. eiusdem enim speciei est complacentia, & consensus interior, cuius est actus malus exterior. *ita Lopez p. 1. c. 5. Emanuel sum. p. 1. c. 334. cap. 13. Cand. dub. 31. Lug. & alij.* Quinimmo iactator ille duplex lethale scelus committit, alterum iactantiæ de re mala, ac mortifera; illam enim laudans approbat; alterum delectationis morosæ de mortali culpa, siue commissa, siue non admissa. *Sanchez l. 1. moral. c. 3. Cand. dub. 33. ibid. Caietan. 2. 2. q. 112. art. 2. Sylu. v. vanagloria,* vtrumque etiam peccatum in confessione explicandum est.

35 Si quis vero mortiferum aliquod peccatum à se commissum solum narret non approbando illud, nec delectationem indè percipiendo, sed dexteritatem, ingeniumque suum, vel robur ostentando, venialem culpam tantum contrahit; nam dexteritatem suam, & ingenij sui acumen iactat, ac laudat, non peccatum, ideo illius speciem in confessione explicare necesse non est. *Lessius l. 2. de iustit. c. 47. d. 6. nu. 42. Cand. d. 32. & alij.*

37 Quisquis aliquem de peccato mortali siue verè, siue falsò laudat, lethali scelere se adstringit. Illius enim peccatum approbat, quod si filium præsentem, vel coram alijs, cuius gratia vindictam fecit, videlicet mutilando, vel occidendo aliquem, laudibus extollat, duplex peccatum scilicet iactantiæ, & scandali, quod alijs præbet, committit; illis enim ansam præbet gaudendi vindictâ vera, vel desiderandi illam. *Caietan. v. iactantia, Sanch. l. 1. moral. c. 3. n. 6. Cand. d. 34. & alij.*

37 Culpabilis omissionis causam vltrò quæsitam, vel datam confiteri sufficit, vt si Sacerdos initio diuturnæ nauigationis Breuiarium Romanum domi, vel alibi spontè relinquat, vel abijciat, ne Canonicum pensum, siue horarias preces persoluat. Ipsa enim diuini officij omissio nonnisi in causa culpabilis, vtpotè voluntaria, censetur. Neque enim qui abiecto, vel relicto alibi Breuiario caret, diuinam psalmodiam recitare potest, etiansi velit; si autem Sacerdos iste, vel Clericus sacris initiatus beneficium Ecclesiasticum possidet, hanc circumstantiam explicare debet, duplicem enim obligationem religionis, & iustitiæ violauit, quanquam enim contra religionem tantum peccasse aliqui probabiliter asserant. Satis etiam erit culpabilem causam profluuij genitalis, idest pollutionis in somno secutæ tacito effectu inuoluntario confiteri; effectus enim peccati non est peccatum. Idem etiam de homicidio ex ebrietate secuto dicendum videtur, &

ex-

expedit tamen huiusmodi euentus in causa tantum culpabiles quandoque confiteri, vt ex effectu, qualis, & quanta malitia, & culpa in causa præcesserit, cognoscatur. Immò quandoque huiusmodi euentus ex culpabili causa ortos explicare necesse est, vt Sacerdoti constet, an pęnitens quidquam restituere debeat, nec ne, an sit irregularis. Vt si quis lethalia vulnera cuipiam inflixerit, ex quibus vulneratus post aliquot dies mortuus sit. Nam etsi percussor statim pœnitentia ductus confessus fuerit, se proximo lethalia vulnera inflixisse, si postea vulneratus ab eo moriatur, subsecutam illius necem, seu mortem ex vi inflictorum vulnerum confiteri postea debet. Nam homicidij reus est irregularis, & restitutionis lege tenetur. Præterea illam voluntatem, quæ ad executionem perducitur sine externo actu, explicare satis non potest, propterea probabile est pollutionem nocte secutam, cui culpabilem causam die quis dedit, confitendam esse. *Vasq. in p. 2. tom. 1. d. 94. c. 3. n. 16. Bonacina de leg. d. 2. q. 4. p. 4. n. 8. Laym. l. 1. tr. 2. c. 3. nu. 3. vide Azor. tom. 1. l. 4. cap. 3. q. 3. Filliuc. tr. 21. c. 7. nu. 271. Becanum, Zumel, Malderum, Rafaelum, Villalobum, Dianam p. 1. tr. 7. r. 64. Suarez. tom. 4. in 3. p. d. 22. Lopez, Tannerus t. 2. disp 4. d. 3. num. 35. Cand. d. 24. art. 22. d. 23. Henriq. l. 5. c. 5. nu. 7. Sanchez, Granado, Curiel, Io. Sancius, Lug. d. 16. sect. 9. contra Castrumpalaum, Sotum, Ripaltam, Marsilium, Palacium.*

38 Adulter, qui adulteria commissa confitetur, sed prolem ex adulterio susceptam a se fuisse Sacerdoti non dicit, pœnitentiæ Sacramentum validè suscipit, nec peccat. Proles enim ex adulterio nata non est peccatum; immo votum elargiendi centum aureos pauperibus, si puer ex adultera nascatur, postea nata prole soluendum est. *Caietan. 2. 2. q. 88. art. 2. d. 4. Sanchez. l. 4. in Decal. c. 6. nu. 12. Lopez, Cand. d. 24. ib.*

39 Impudicos tactus, & oscula, illiciti coitus præludia, & initia, necnon obscœna verba, quæ venereum concubitum præcesserunt, vel comitata, vel subsecuta sunt, in confessione adulterij, incestus, seu scortationis explicare necesse non est. Ista enim omnia cum principali actione coniuncta vnum scelus tantum constituunt, nisi post habitam rem veneream denuo ad iterandum coitum, vel ad percipiendam nouam voluptatem absq; intentione iterum coeundi habita fuerint, etiamsi nouo coitu mox repetita Venus sit, ista enim à carnali copulatione distinctũ peccatum constituunt, seorsim in confessione detegendum. Cæterum qui post vnam fornicationem cum amica habitam eam vigesies osculatur, vel impudicè tangit, vel obscœnis verbis alloquitur, ad maiorem delectationem ex congressu illo percipiendam absque intentione iterandi concubitum, satisfaciet confessionis integritati, si semel, vel toties scortatum, vel fornicatum esse fateatur, tacitis osculis, tactibus, vel obscœnis verbis, quæ præcedentis actus principalis complementa sunt, non subsequentis initia. *Ita Nauar. sum. c. 6. num. 17. & tom. 2. consil. l. 5. cons. 7. nu. 3. Fagund. Granad. Azor. p. 1. l. 4. c. 4. d. 6. Henriq. l. 5. cap. 5. num. 5. Zanardus direct. p. 1. de pœnit. c. 18. Sancius, Zerola, Diana p. 1. tr. 7. r. 42. G. Hurtadus de sacr. Cand. d. 24. art. 22. d. 10. Salas, Lug. d. 16. s. 14. & alij*

contra Bonacinam tom.1. de sacr. d.5. q.5. sect.2. p.2. §.3. Vasq. in 3. p. tom.4. q.91. art.1. d.5. Suar. in 3. p. tom.4. d. 22. s. 2. Coninch. de sacr. d.7. dub.7. n.59. Phil. Fabrum.

40 Qui multo tempore fœminam aliquam ad explendam libidinem suam concupiuit, vel qui odio aliquem diu prosecutus est, numerum actuum carnalis concupiscentiæ, vel odij repetitorum in confessione explicare debet, quantum ipse recordatur; multi enim, seu interrupti concupiscentiæ, vel odij actus multa etiam, ac distincta peccata sunt. *Nau. c.6. Bonac. de sacr. d.5. q.5. sect.2. p.2. & alij.*

41 Qui se decies peccasse, vel paulo plus, minusuè confessus est, deindè vero idem peccatum à se ter, aut quater amplius commissum fuisse recordatur, hunc postea numerum confiteri amplius non debet. Verba enim illa *plus, minusuè* adhibenda, cum certus peccatorum numerus memoriæ non occurrit, ad duo, vel tria, vel etiam ad quatuor extenduntur. *Ita Hurtadus de sacram. Lopez. instruct. p.1. c.13. Diana p.4. tr.4. r.204. Cand. d.24. a.22. d.6.* tutius tamen est numerum certum iterum confiteri.

42 Qui per multos; diuersosque Diuos, vel varijs iurisiurandi, aut voti formulis aliquid iurat, vouetuè, vno tanto iuramento, aut voto se adstringit. & qui res multas, ac veras de quibus à iudice interrogatus est, vno tantum periurio, idest, mendaci iuramento inficiatur, vnius tantum peccati reus est. *ita Henriquez. lib.5. c.5. n.6. Diana p.1. tr.7. resol.40. Archidiaconus, Sarmientus, & alij.*

43 Qui confessus est se decies furatum esse, non addendo *plus, minusuè,* si postea, duodecies se furtum recisse recordetur, duo peccata furti in priori confessione ex obliuione prætermissa confiteri debet. *Suarez. tom.4. in 3. p. d.22. sect.5. num.38. Bonacin. de sacram d.5. q.5. sect.2. p.2. n.9. Cand. 24. art.22. & alij.*

44 Vir, qui viro quasi mulieri supercubans se polluit, hanc circumstantiam confiteri necessariò non debet, sed satis est, si dicat tactu alterius se polluisse. *ita contra Hz Llamam docet Diana p.1. tom.7. ref.52.*

45 Modum in coniugali concubitu variatum confiteri necesse non est, modò effundendi seminis periculum abfuerit; interdum enim veniali culpa caret modi, vel situs variatio, quam etsi maioris voluptatis causa vir postulet, illi vxor parere debet; si coniux ob pinguedinem, & obesitatem ventris, vel propter periculum, ne fœtus in materno vtero suffocetur, in legitimo Naturæ vase quocunque modo, cautè tamen & sine periculo effusionis concumbat; naturalis enim ordo in accidente solum peruertitur, hæc autem ordinis peruersio per se venialis culpa ad summum est. *Sanch. de matr. tom.3. l.3. d.16. nu.3. cum alijs, quos refert, & Henriq. l.11. c.16. num. 6. in glossam l.o. Diana p.1. tr.7. r.35. Bonac. de matrim. & alij communiter ab ijsdem citati.*

46 Qui peccauit diuinando, siue per aquam, siue per ignem, siue per astrorum, siue per auium, siue per lineamentorum inspectionem, integrè confitetur, si toties se diuinando peccasse tacitis modis, ac medijs circunstantijs fateatur; diuersæ enim diuinationes Hydromantiæ, Pyromantiæ, Astrologiæ iudiciariæ, Chiromantiæ, quamuis in genere naturæ differant, non tamen in genere moris differunt.

Non

Non aliter, qui ſericum, vel pannum, vel aurum furatus eſt, ſatisfacit, ſi quanti pretij ſit res, quam furatus eſt, explicet, tacita furti materia. *Ita Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 4. Cand. d. 24. art. 22. dub. 29. Tambur. c. 8. & alij.*

47 Si tamen diuinationi diabolicum pactum acceſſerit, id in confeſſione explicandum eſſe, probabile eſt. Multo enim grauius eſt demones expreſsè inuocare, quàm aliqua facere digna, quibus demones ſe ſe ingerant. *ita Syluius in 2. 2. q. 96. art. 3.* quanquam alij contrarium aſſerunt, quoniam circunſtantiæ aggrauantes non neceſſario ſunt in confeſſione explicandæ. *Diana ibid. reſ. 66. & alij.*

48 Si quis impetrãdæ per iubileum abſolutionis, & veniæ fiducia, & ſpe ſcelus aliquod perpetrauit, quod alioquin minimè feciſſet, hanc circunſtantiam in confeſſione omittere poteſt. *Ita Pitigianus, Zanardus, Fagundez, Dian. p. 1. tr. 6. r. 53.*

49 Qui orando, vel pſallendo videns mulierem concupiuit, ſatis eſt, ſi prauam concupiſcentiam abſque circunſtantia orationis, vel pſalmodiæ confiteatur; irriuerentia enim illa erga Deum in diſtractione illa non eſt peccatum lethale contra religionem. *Sanchez in opuſc. tom. 2. l. 7. c. 2. d. 9. Trullench. tom. 1. l. 1. c. 7. d. 10. Suar. Diana p. 6. tr. 7. r. 36. contra Syluium.*

50 Circunſtantias minuentes peccata, ac multo leuiora reddentes in confeſſione explicare neceſſe non eſt, niſi peccati ſpeciem mutent. Vt ſi quis ex vehementi aliqua paſſione peccet, vt ſi ſubito iræ motu percitus aliquem percuſſerit, ſi puella fame, vel metu mortis compulſa viro ſuccumbat; nam Tridentinum Concilium ſeſſ. 14. c. 5. vbi neceſſaria ad pœnitentiæ Sacramentum tradit, circunſtantias mutantes ſpeciem confitendas eſſe aſſeruit, nulla de cæteris circunſtantijs intra eandem ſpeciem augentibus, vel minuentibus culpas mentione facta. Iſtæ igitur neceſſario confitendæ non ſunt. *Ita Victoria de ſacr. nu. 17. Henriq. l. 5. c. 7. num. 3. Cand. d. 24. art. 23. d. 3. Diana p. 5. tr. 14. reſ. 85. contra Sotum in 4. d. 18. q. 2. art. 4. cap. 5. Phil. Fabrum in 4. d. 17.*

51 Quando vero circumſtantiæ ita peccatum minuunt, vt veniale reddant, quod ex genere ſuo mortiferum eſt, neceſſario confitendæ ſunt. Si quis enim obolum tantum furatus ſit, non poteſt accuſare ſe de furto ſimpliciter; hoc enim ex genere ſuo lethale eſt, vt ait D. Thomas; alioquin Sacerdotem pœnitens deciperet in re graui, ſed circumſtantiam paruæ materiæ, quæ à mortali peccato excuſet, explicare debet. *ita Nugn. tam. 2. in 3. p. q. 9. art. 2. d. 3. Candidus ibid.*

52 Probabilis doctorum ſententia eſt, peccati circumſtantiam, ex qua confeſſario ſceleris particeps, & ſocius detegitur, vel cognoſci poteſt, quando alius confeſſarius adiri non poteſt, qui ſocium non agnoſcat, in confeſſione aperiendam eſſe. Nulla enim infamiæ nota in confeſſione Sacramentali cuiquam inuritur; cum ea, quæ ſub confeſſionis Sacramentalis ſigillo ſciuntur, perindè ſe habeant, ac ſi neſciantur. Præterea ſi abſque ſcrupulo mortalis culpæ poſſum vni, vel duobus amicis taciturnis occultum alicuius crimen manifeſtare, quanto magis confeſſario peccati mei circunſtantiam ſocij criminis, ſiue complicis manifeſtatiuam ſub ſacramẽtali ſigillo dicere poſſum? & maximè ſi alium confeſſarium, à quo ſocius criminis non

non agnoscatur, adire nequeam. *Ita Nauarrus, Suarez, Rebellius, & alij quos citat, & sequitur Bonacina de contract. d. 2. q. 4. p. 4. nu. 2. Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. d. 3. Reginald. t. 1. l. 6. c. 4. num. 156. Toletus l. 3. c. 8. nu. 4. Coninch. de sacram. d. 7. d. 9. n. 89. Sà, v. confessio. Paludanus, Angelus, Henriq. Rosella, Lugus, Medina, Nugnus, Diana p. 1. tr. 7. r. 49. & p. 3. t. 4. res. 64. Lessius l. 2. c. 11. d. 11. F. Longus p. 1. sect. 1. art. 8. Layman l. 5. tr. 6. c. 6. Ledesma, Malderus, Honufrius, Sancius, Pontius, Regulus.* Contraria etiam sententia probabilis est, lex enim prohibens alienæ famæ detractionem, præualet, ac præstat legi confessionis integritatem iubenti. *Nau. in manuali c. 7. nu. 3. & 4. Caietan. v. confessio cond. 3. Valentia tom. 4. d. 7. q. 11. Armilla v. circumstantia. Villalobos, P. Fay, Lopez, Io. de la Cruz.* Quinimmo nec in articulo mortis talem circumstantiam manifestari licere nonnulli existimant. *Sotus in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Medina l. 2. c. 4. §. 1. Bannez,* sed opposita sententia probabilior est. *Ledesma 24. q. 8. Victoria, P. Scotus l. 11. v. Tamb. l. 2. c. 9. §. 2.*

53 Non potest confessarius obligare pœnitentem, vt, si necesse non sit ad explicandum proprium peccatum, detegat sibi complicem sub sigillo confessionis; quia inutilis esset, & irrationabilis illius manifestatio. Ea enim extra confessionem vti confessarius non potest. Neque valet cogere pœnitẽtem, vt sibi manifestet complicem extra confessionem, vt possit confessarius vti notitia cum hoc, vel illo homine. Licitè tamen potest pœnitens indicare complicem confessario siue extra, siue intra confessionem, vt notitia habita possit Sacerdos vti; nam etiansi pœnitens non confiteretur, posset detegere complicem ad consilium capiendum, vel ad remedium proprium, vel complicis. Sic vxor adultera per confessarium potest monere adulterum, vt sibi caueat, ne occidatur à marito. Cæterum rarò contingere potest, vt confessionis piacularis auscultator cogere possit pœnitentem detegere sibi complicem; nam pœnitens per se, vel per alium, cui magis, quam confessario fidat, præstare poterit remedium, quod afferre confessarius posset, si talem notitiam haberet. Aliquando tamen potest Sacerdos iubere pœnitenti, vt manifestet complicem, cum aliter non possit consulere saluti publicæ, non quia confessarius hanc obligationem ei imponat; sed quia declarat, eum debere prodere complicis nomen, vt imminentia damna auertat; quod si nolit, absolutio ei deneganda est; debet autem pœnitens manifestare complicem confessario, si per se, vel per alium impedire non possit, quo minus mala eueniant. Et si pœnitens dicat se velle per se, vel per alium detegere complicem, vt impediat imminentia damna, adhuc confessarius differre potest absolutionem, donec pœnitens, quod debet, præstiterit. Sic debitori, qui sæpius restituere promisit, nec restituit, prudenter differtur absolutio, donec restituat; prudenter enim timemus, ne post absolutionem non restituat. Sic quando prudenter timetur, vt pœnitens officio suo satisfaciat, differenda est absolutio. Caueat confessarius, quando petit à pœnitente nomen, & notitiam complicis, qua extra confessionem vti possit, ne scandalum ex notitiæ illius vsu nascatur. Postulet licentiam in scriptis,

vel

vel extra confessionem iubeat sibi indicari complicem. Debet etiam confessarius non facilè fidem præstare ijs, quæ de alijs dicuntur; maximè si præsul, vel præpositus sit, nec etiam ex licentia habita à pœnitente vti potest notitia huiusmodi ad gubernationem exteriorem aliorum. Debet solum ea vti ad inuigilandum, & inuestigandum, an talem defectum in subdito inueniat; non ad statuendum aliquid de illo propter talem notitiam. Quando verò non datur potestas vtendi eiusmodi notitia extra confessionem, non potest vllo modo superior illa vti ad externum regimen propter Decretum Clementis Octaui hac de re editum. Incidunt quandoque tempora, in quibus confessarius debet exquirere nomen complicis, & assumere sibi munus corrigẽdi, vel deferendi illum. *vide Suar. disp. 34. sect. 4. n. 20. Lug. d. 16. s. 7. Guerrer. Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 6. Fagũd. Gandau. Alens. Richard. Bonau. Anton. Syluest. contra Bannez.*

54 Pœnitens, qui sine rationabili causa socium sceleris sui confessario manifestauit, ad restitutionem famæ non tenetur. Nam alterius crimen vni, vel duobus taciturnis, ac prudentibus viris detegere peccatum lethale non est; quanto minus confessario sub Sacramentali sigillo; α poterit tamen extra confessionem pœnitens Sacerdoti dicere, se errasse, nominando vnum complicem pro alio, & debet impedire quominus quidquam damni detectus patiatur β. *α ex Caietano, Baunius, Bassens, Zambellus, Cælestinus, Diana p. 7. tom. 7. res. 9. β Trullench. Fagund. in Decalog. tom. 2. l. 8. c. 2. & alij.*

55 Circumstantiam aliquam tacere pœnitens potest, quando timet aliquod detrimentum sibi, vel alteri, si illam confiteatur. Non excusat tamen timor leuis detrimenti, nec timor grauis damni sine iusta causa timendi, & quandoque ob circumstantiam potest taceri peccatum, cum periculum est ingentis damni, si peccatum innotesceret confessario. *Suar. d. 22. s. 2. Henriq. Coninch. Lug. d. 16. s. 13.*

56 Qui manet in occasione remota peccati, potest absolui; secus qui in proxima. Ferè in omni statu est occasio remota peccandi. Hinc prudenter absolui possunt adolescentes, qui versantur cum fœminis in eadem domo habitantibus operando, vel conuersando; etiansi cum illis, vel cogitando de illis sæpè peccauerint; hæc enim est occasio remota, ex qua non solent homines semper, aut ferè semper peccata lethalia committere. occasio proxima est, quæ frequenter homines similis conditionis ex genere suo ad lethale peccatum inducit, vel hunc præcipuè hominem, vt experientia constat. In hac tamen manens absolui quandoque potest, vt cum habet extraordinarium dolorem, & propositum non peccandi, vel quando adhibet alia remedia, vt si solus cum sola nunquam maneat, vel loquatur, & quando occasio non potest relinqui absque scandalo, vel graui infamia, vel detrimento magno spirituali, vel temporali. Tunc enim pœnitens manet in periculo necessario, & potest diuinum auxilium sperare. Sic Pontifex (in c. consultationis, De frigidis, & maleficiatis) declarauit duos, qui contraxerunt matrimonium inualidum ex impotentia coeundi, posse simul cohabitare, vt fratrem, & sororem ad euitandum scandalum, & infamiam; etiansi esset periculum

tactuum illicitorum, & aliorum peccatorum; sic filius famulias absolui potest, quamuis maneat domi serua, cum qua peccare consueuit, quam ipse expellere, nec facilè, nec decenter potest; multo magis absoluendus est, qui cum fratre, vel sorore peccandi occasionem proximam habet. Si ab eius conuictu seiungi non potest absque graui detrimento α hoc enim subire cogendus non est, nec occasionem relinquere proximam iubendus, etiamsi sæpè in peccatum relabatur, nec emendatio appareat β; quia adhuc cum experientia illa potest habere dolorem de peccatis, & propositum efficax non peccandi, etiamsi homo ex fragilitate se rursus peccaturum existimet. α *Nau. cap. 3. Corduba q. 4 Suarez, Sanch. Lug. Pelliz. cap. 10. f. 3. f. 1. q. 26.* β *Ioan. Sancius d. 10. num. 16. Viuald. Lug. d. 14. Pelliz. f. 10. contra Suar. Graff. Reginald.*

57 Si Sacerdos hic, & nunc, non obstante consuetudine præterita, iudicet pœnitentem verè detestari peccata, & habere propositum non peccandi, eum potest absoluere; verum si videat illum assuetum peccatis, nec auersantem illa, non potest absoluere, etiamsi pœnitens dicat se dolere. Quia si Sacerdos ei non credat, iudicio ad absoluendum necessario caret. Vtile erit aliquando differre absolutionem per aliquot dies, vt appareat emendatio, & constantia pœnitentis. *Thom. Sanch. l. 2. in Decalog cap. 32. Suar. Regin. Herinq. Lug. & alij.*

58 Qui in blasphemias consueuit prorumpere, & verè dolet de præteritis, & emendaturum se promittit, statim potest absolui; quia ob peccata, quæ non pendent ex occasione extrinseca, sed ex fragilitate peccatoris, non est necessario differenda absolutio; licet differri quandoq; expediat. *Sanchez in summa tom. 1. l. 2. c. 32. num. 45. Castropalaus tom. 3. t. 14. d. 1. p. 1. Diana p. 6. tr. 30. & alij.*

59 Non improbabile videtur, confessarium absoluere posse, ac debere pœnitentem in proxima peccandi occasione pertinaciter manentem; si ex adiunctis, vel circunstantijs probabiliter existimet, illum manere in ea occasione cum bona fide; quod ex ignorantia inuincibili credat permanentiam in tali occasione non esse peccatum, nec se debere necessario illam dimittere. Maximè cum sciat Sacerdos, eum ex fragilitate permansurum in tali occasione, etiamsi vetetur, nec vllum emendationis fructum ex admonitione speret. In tali euentu expedit relinquere pœnitentem in bona fide, & absoluere, ne laqueus illi inijciatur. *ex c. de viduis el. 1. 2795. Pellizzar. c. 10. f. 3. q. 26. & P. Dominicus Zanetus olim præceptores mei, quibus P. Bernardus Casius, Octauius Ferrarius, Lucas Parentius, Alexander Bosell., Antonius Rapitius, Hieronymus Seranaltius, Io. Baptista Ferrarius in Parmensi Academia Societatis Iesu, cui multum me debere profiteor, successere. Meque Philosophiam, ac Theologiam docuere; sic antea me ibi Latinam, ac Græcam Grammaticam P. Dominicus Collesanctus, Humaniores literas, Oratoriam, ac Poeticam artem P. Fräciscus Monteflorius, Mathematicas facultates Ioseph Blancanus, Ethicam, ac Politicam P. A. arius Bettinus postea Mathefeos professor me edocuerunt. Sic Pompilium Taliaferrum Medicæ artis., & anatomes professorem eximium. Antonium Venturam, M. Antonium Bottonum, Ga-*

spa-

sparem Rodisium, Bartholomaum Vecchium, Io. Baptistam Aiatam Iuris Ciuilis, ac Canonici Doctores celeberrimos in Parmensi Gymnasio Magistros habui, quos honoris, & grati animi ergo hic nomino, quanquam Dijs, parentibus, ac Magistris nihil æquale reddi posse sciam.

60 Si pœnitens ex conscientia erronea putet esse peccatum, quod re vera non est, vel ignorantia vincibili, & culpabili laboret, à confessario edocendus est, & admonendus. Si vero ignorantia inuincibilis siue iuris, siue facti pœnitentem habeat, nec speretur admonitionē profuturam esse, immo potius laqueos pœnitenti iniecturam; ita vt incipiat facere cum peccato, quod antea sine culpa faciebat, etiansi pœnitens ante dubitauerit, sed postea dubitationem deposuit, sinendus est in bona fide, & ignorantia sua permanere; Nam officium docendi non obligat confessarium cum graui damno ipsius, vel pœnitentis. *Sanchez l. 2. de matr. 2. d. 38. num. 6. Lugo d. 22. n. 23. Pelizzarius c. 10. sect. 3. q. 27.*

61 Si Sacerdos euidenter sciat aliquem pœnitentem aliquod peccatum perpetrasse, neque illud antea confessum fuisse, nec confiteri velle etiansi interrogetur, sed negare illud commisisse, cum nullam habeat causam tacendi illud, non debet illum absoluere; quia non est dispositus ad Sacramentalem absolutionem. Si tamen confessarius existimet, pœnitentem tacere peccatum, vel negare illud à se commissum ex causa, quam rationabilem putat, potest illum absoluere; sufficit enim integritas formalis, qualis in tali casu est, ad valorem confessionis. *Suar. d. 32. de pœnit. s. 3. nu. 9. Henriq. Fagund. Lugo d. 22. n. 21. Peliz. contra Megalam 1. p. l. 1. c. 2.*

62 Qui plures confessiones irritas iterare debet, si eidem Sacerdoti statum pœnitentis saltem confusè, & generaliter recordanti confiteatur, explicet peccata, quæ fortè non est confessus ex pudore, vel male confessus est, vtpote sine proposito eadem vitandi, deindè generatim dicat *confiteor tibi etiam omnia peccata, quæ tibi Superioribus mensibus confessus sum*: sic enim confessarius memor peccatorum ab eo antea auditorum, vel notitiam saltem confusam habens potest illum absoluere; secus vero, si eorum nec confusè quidem recordetur; tunc enim singula peccata antea in inualidis confessionibus explicata denuò explicanda sunt. *Suar. d. 22. de pœnit. s. 6. Coninch. d. 7. n. 107. Reginald. l. 8. nu. 33. Bonacina d. 5. q. 5. sect. 2. Pellizar. & alij ab ipsis citati.*

Confessarij iurisdictio. Cap. XX.

1 Legitimus Sacramenti pœnitentiæ minister est Sacerdos, qui ordinariam, vel delegatam absoluendi à peccatis potestatem habet. Duplex autem hæc potestas est ordinis, & iurisdictionis. Ordinis potestas est Sacerdotalis caracter, quo diuina ordinatione homo Sacerdotio initiatus in pœnitentiæ foro iudicium exercere potest, & à peccatis absoluendi potestatem remotam tantum, & indeterminatam habet. Hæc in actum exire nequit, nisi accedat ei iurisdictionis potestas, quæ est authoritas, qua vnus alteri in interiori conscientiæ foro externa Ecclesiæ concessione præficitur;

tur; quemadmodum iurisconsultus Doctorum numero adscriptus iudicare, aut publicè docere non potest, nisi iurisdictionem, aut magisterij cathedram alicubi obtinuerit. Vtraque ordinis, & iurisdictionis potestas ad peccatorum absolutionem necessaria *Clauium* nomine rectè significatur, scilicet scientiæ ad cognoscendam causam, & facultatis ad diiudicandam soluēdo, vel ligando necessariæ. Iurisdictionis potestas Sacerdoti aliquādo auferri potest, ordinis vero nunquam.

2 Iurisdictio alia ordinaria, alia delegata dicitur. Ordinaria est, quam ex vi proprij muneris habent quicunque alijs in spiritali foro præsunt, vt Summus Pontifex, eiusque vices in pœnitentiæ foro gerens, quem summum Pœnitentiarium vocant, in omnes Orbis terrarum Christicolas, Episcopus in suam Diœcesim, Parochus in curiam, seu Paroeciam suam, religiosus præsul in subditos. Hi gregis quisque sui Pastores proprij appellantur, & Ordinarij. Delegata iurisdictio dicitur, quæ ab his, qui ordinariam potestatem tenent, alijs conceditur; hæc à Summo Pontifice cuilibet Sacerdoti vbicunq; degenti, vel quocunque se conferenti ad quorumcunque criminum absolutionem impertiri potest, sic ab antistite in sua Diœcesi, à Parocho in sua Paroecia iurisdictio indigenis, externisque Sacerdotibus tribui potest. Et quidem Parochi concessione Sacerdos quilibet pro confessionibus à quocunque Episcopo vbicunque approbatus subditorum illius Paroeciæ confessiones excipere valet: nisi regionis illius Episcopus externum Sacerdotem ad subditorum suorum confessiones excipiendas admitti prohibuerit. A Concilio enim Tridentino Parochis concessa facultas est iurisdictionem suam delegandi Sacerdotibus à quocunque Episcopo approbatis. *Vt docent Coninchus de sacramentis disp.8. dub.7. nu.57. Henriquius l.7. c.12. nu.4. Ioannes à Cruce in direct. p.2. de sacram. pœnit. q.5. dub.6. concl.3. contra Nugnum apud Dianam p.3. t.4. r.110. ex cap. omnis vtriusque sexus.* Ideo Sacerdotes ab externo Episcopo approbati, si in alienis Paroecijs cōcessione Parochi confessiones audiant, ab illius Diœcesis antistite minime puniendi sunt. *Ita contra Ledesmam, & alios docet Sancius disp.33. nu.43.* non potest tamen Parochus simplicem Sacerdotem ad suorum confessiones excipiendas admittere. *Vt contra Ledesmam, & Ludouicum à Sancto Ioanne docent Fagundez prec.2. l.7. c.2. ex Tridentino Concil. Nugnus ad 3. p. q.8. art.5. d.7. Zanard. direct. p.1. de pœn. c.26.*

3 Confessarius in sua Diœcesi, vel Monasterio aduenam externæ Diœcesis, vel Monasterij à reseruatis illius Episcopo, vel Superiore culpis absoluere potest. Peregrini enim, & aduenæ à Sacerdote excipiendi, & absoluendi sunt non secus, ac loci, in quo is degit, incolæ. ex Eugenij IV. Decreto. *Ita contra Bellochium, Floronum, Sotum, Chaptauillam, Vgolinum docent Caietanus, Paludan. Suarez, quos sequitur Henriq. l.3. de pœnit. c.15. nu.8. Villalobos tom.2. tr.9. diff.56. Diana p.3. tr.4. r.103. Lugus, Candidus, Lezana, Crescentius.*

4 Cum Antistes, propriusuè Pastor Sacramenti pœnitentiæ administrationem, dum eo præsente à Sacerdote administratur, ratam habet, vel habere censetur, licet Sacerdoti tunc confessionem excipere, & confessum à pec-

peccatis absoluere. *Ita cont. D. Nugnum docet Syluester, Sotus, Becanus, Sanchius, Homob: Fagundez, Henriq. Villalob. Diana ibid. ref. 68.* tacitus enim Parochi, præsulisuè consensus confessionem præsentem ratam facit. grauiter tamen peccaret Sacerdos, qui sine præsenti ratihabitione confessionem audire inciperet. Quia hæc ab initio irrita esset. Neque enim spes ratihabitationis sufficit ad confessionem excipiendam. *Filliucius tom. 1. tr. 7. c. 9. num. 242. Coninch. de sacr. d. 8. Becan. de sacr. c. 37. q. 8. Syluest. v. confessio. Tolet. l. 3. c. 13. num. 3. Sanch. de matr. tom. 1. d. 35.*

5 Confessionem excipi posse à Sacerdote præsumente tacitum præsulis consensum, hancque esse Superioris voluntatem existimante, probabiliter nonnulli asserunt. *Filliucius, Syluester, Medina, Lugus, Richardus, D. Bonauentura, Peregr. & alij, quorum sententiam Diana non probat ref. 68.*

6 Parochus, vel alius quilibet Sacerdos extra Diœcesim, in qua approbatus confessiones audiendi potestatem habet, hominem eiusdem Diœcesis confitentem sibi absoluere potest, nisi domicilium mutarit. Iurisdictio confessarijs in pœnitentes Episcopo subditos conceditur nulla loci ratione habita. Ea autem cum sit voluntaria à quocunque illam habente, in subditos vel extra territorium exerceri potest. *lege 2. de officio proconsulis. Ripa, Imola, Cardinal. Rosella, Syuelst. Tabiena, Nau. c. 27. Adrian. D. Antonin. Alexand. ita contra Guttierium, Zerolam, Sorbum Garsiam, docent Sanchius de matr. tom. 3. in p. 1. l. 1. c. 7. n. 25. Victoria, Graph. Azor. Couarr. Tolet. Zerola, Melsef. Megala, Gomez, Nugnus, Acosta, Ledesma, Ant. Capic. Homob. Camerota, Campanil. Torreblanca, Barbosa, Angles, Piasec. Boss. Beia, Lezan. Cand. Henriq. l. 6. cap. 6. num. 7. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 28. s. 6. Peirinus de relig. tom. 1. q. 1. cap. 21. Vegha tom. 1. c. 62. cas. 41. Diana l. c. r. 144. Valer. Megal. Ledesm. Pasq. q. 198. Prapos. Sayr. l. 2. c. 21. Garzias, Floren. Boss. Hurtad. Reginald. & alij.*

7 Sacerdos dubitans, an absoluendi potestatem habeat, nec ne, & quasi in biuio hærens, & anceps, pœnitentem, quem mensæ Eucharisticæ accumbere oportet, vel qui peccata sua posthac non nisi post longum tempus pœnitentiæ Sacramento expiaturus sit, sub conditione (si possit) absoluere potest, hoc pacto, vt postea Sacerdoti certam iurisdictionem habenti iterum confiteatur. sic enim nil temerè agitur. Eadem conditione tacita, vel expressa confessarius pœnitentem absoluere potest, de quo dubitat, an vsu rationis polleat, vel an peccata expianda habeat, siue materiam absolutionis capacem. *ita Diana p. 4. t. 3. r. 38. Reginald. tom. 1. l. 1. c. 8. Coninch. de sacram. d. 8. d. 6. n. 43. Suar. in 3. p. to. 4. d. 26. s. 6. Nald. v. confessio.*

8 Pœnitentiæ Sacramentum, & quodcunque aliud à ministro malo, & parato, quem Ecclesia tolerat, suscipere licet. Nam alterius ad peccandum parati, & sponte peccantis culpa ad propriam vtilitatem vti fas est, modo scandalum absit. Veniali tamen culpa non vacat, qui iusta de causa Sacramentum suscepturus illud à malo ministro potius, quam à bono petit. Si vero confessio publico peccatori facta offendiculum alijs præberet, sacrilegium esset. *Sanch. de matrim. l. 7. d. 9. Laym. l. 2. t. 5. p. 2. cap. 5. Ledesma,*

desma, Valent. Cabrera, Suarez, Sot. Coninch. Valboa de Magroueio, Cutillus ad Mancinum, Diana p. 7. tit. 12. resol. 33. & alij.

9 Quilibet confessarius siue sæcularis, siue religiosus, modò sit approbatus, religionis candidatos, seu nouitios à peccatis, & censuris in religiosa sodalitate reseruatis absoluere potest. Nouitij enim religiosis votis nondum adstricti, nec religati sunt; ideo nullis adhuc constitutionibus, vel legibus religionis obligantur, & tanquam populares ab approbatis confessarijs absolui possunt. *ita Molfes. Homob. Ortiz, Rodr. Portel. Fay, Villal. Miranda, Riccius, Azor. Veg. Belloch, Vgol. F. Longus, Floren. Nald. Sà, Graff. Cruz, Ledesma, Nauar. Faust. Henriq. Bariola, Leo. Diana p. 3. t. 2. r. 4. & p. 4. tr. 4. r. 5. contra Peregrinum, Megalam, Vecchium, Tamburinum, Laymanum, Rodriquium.*

10 Religiosorum præfectis, nisi ab Episcopo territorij, vbi sunt, admissi sint, sæcularium confessiones excipere non licet, cum iurisdictione careat. *ita Suar. in 3. p. tom. 4. d. 28. s. 4. Rodriq in Bullam cruc. § 9. d. 1. num. 4. Lugus, Diana, r. 46. tr. 16. p. 2. contra Henriquium, Mancinũ, Gallum, Medinam, Bannez, Valerum, Sancium d. 49. nu. 11. 12. 13. & p. 8.*

11 Si proximam peccandi occasionem pœnitens sine magno incommodo vitare nequeat, & amplius peccare nolit, absolui potest. Tunc enim occasionem illam velle non censetur, sed potius ab illa se expedire non posse, si sine graui famæ, vel fortunarum detrimento, vel vitæ periculo, quod sibi imminere videt, nequeat. Quinetiam licet in pœnitente vix bonæ frugis, & emendationis spes appareat, si commissa scelera detestetur, & non peccare amplius statuat, absoluendus est, etiansi in eadem peccata frequenter relabatur. *ita contra Suarium, Graphium, Reginaldum, Nauarrum docet Viualdus de absol Diana p. 2. tr. 16. res. 47. Sancius select. d. 10. num. 16. Pelizzarius.* Qui iusta de causa aliquam peccandi occasionem deserere non vult, modo à peccatis abstinere statuat, etiansi sæpius relapsus sit, absolui potest. *Eman. Sà, & alij.*

12 Quãdo Sacerdotem ad audiendas confessiones, & absoluendos pœnitentes iurisdictionem habere alij probabiliter asserunt, alij probabilius negant, ille opinioni minus probabili adhærens, si confessiones audiat, & absoluat, nullius culpæ reus est, & absolutio vera, ac rata manet, supplente Ecclesia omnem defectum, & dante iurisdictionem; ministrantes enim Sacramenta secundum opinionem probabilem, relicta probabiliore, non temerè, sed prudenter agunt; cum probabili enim certitudine operantur. *Ita cum xvij. Doctorib. docet Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 14. Layman lib. 1. tract. 1. cap. 5. Filliuc. tom. 2. tract. 21. cap. 4. nu. 128. Baz. Pontius de matrim lib. 10. cap. 15. num. 4. Lug. Garz. Lorca, Castropalaus, Crescent. num. 50. Moura, Rebel. Bonac. in Decal. d. 2. quæst. 4. p. 9. nu. 20. Salas, Vasquez, Malder. Turrianus, Tannerus, Villalobos, Lorca, Martinez, Aluarez, Sanctarellus, Barbosa, Portellius, Henriquez, Diana part. 2. tract. 13. resol. 1. & part. 4. tract. 4. res. 4. contra Syluestrum, Caietanum, Canradum. D. Antonin. Comitol. Gabriel. Ant. Perez, & Peregrin.*

13 Illarum enim rerum, quæ à Christo institutæ sunt, singularis, & in-

indiuisa est veritas, vt si Sacramenta in materia, & forma à Dei Filio instituta conficiantur, vera, & rata sunt. Secus vero res se habent, quarum veritas à Summo Pontifice definita non est; ideo multiplex est, quotuplex de qualibet re probabilis opinio est: probabiles enim opiniones, vel dissidentium inter se Doctorum asserentium, vel negantium, contractum aliquem ratum esse, alicui Sacerdoti iurisdictionem esse, votum aliquod irritum, legem nō obligare, & alia huiusmodi, Summus Pontifex ob Christianæ reipublicæ bonum approbat, easque Ecclesia ratas habet, & tacitè iurisdictionem præbet, ne conscientiæ nimis grauentur. *ita Lessius lib. 2. c. 29. d. 8. Bonac. in Decal. d. 2. quæst. 4. part. 9. Sanchez. sum. tom. 1. lib. 1. cap. 9. num. 35. Lug. Crescentius, Henriq, Palaus, Malderus.* Ideo non minus sapientum opinio, quam communis vulgi error iurisdictionem confert. Sic præsente Parocho simplex Sacerdos moribundum, vel hæreticum à quibuscunque censuris, & criminibus reseruatis absoluere potest. *Nauar. Rodriq. Henr. Vegha, Sanch. Villalob. Barbos. Fr. Longus, Conradus, Valer. Zerola, Finel. Comitol. vide Dianam p. 2. tract. 13. res. 1. Sancium disp. 44. num. 24. Turrian. part. 1. disp. 21. d. 2, Merollam, & alios.*

14 Sacerdos irregularis nondum iudicis sententia nominatim damnatus à peccatis absoluere potest, sed non sine peccato, cum propter alios adhuc iurisdictionem habeat; irregularitas enim sacrorum Ordinum actus irritos non reddit, quemadmodum, nec suspensio Ordinum, nec interdictum. *iuxta Extrauag. ad euitanda, Suar. de conf. d. 40. s. 2. num. 45. Diana p. 4. tract. 2. res. 68. Prepos. in 3. part. q. 5. d. 3. P. Corneius, Villalobus.* Quanquam, suspensum, & interdictum absoluendi potestatem habere aliqui negant. *Nauar. Hurtad. Auila de conf. p. 7. disp. 2. d. 2. & alij.*

15 Sacerdos, qui hæresim, de qua suspectus erat vehementer, abiurauit, ad audiendas pœnitentium confessiones admitti amplius ab Inquisitore non potest. *ex Decreto Sacræ Congregationis Inquisitioni præposita, quod refert Vmb. Locatus in praxi, Genuensis, Leo. Riccius q. 2. decis. 218.*

16 Verum, qui hæresim, in cuius suspicionem incidit leuiter, abiurauit, non impeditur, quo minus ordines omnes exerceat, & Sacramenta omnia etiam pœnitentiæ administret, & sæcularium confessiones excipiat. *Ita Sacra Congregatio generalis Inquisitionis Romæ anno 1596. pridie nonas Martij, Genuensis in praxi cap. 45. n. 2. Diana p. 4. tract. 8. res. 64. & alij.*

17 A fidei quæsitore tanquam hæreticus puniri non potest Sacerdos confessionum exceptor, qui se pœnitenti absolutionem impertiri nolle, vel non posse dixit, nisi sibi criminis socium reuelet; licet enim hæreticus sit; quicunque pertinaciter assert illicitum non esse proximum infamare; controuersia tamen inter Doctores est, an qui sceleris socium confessario detegit, ipsum infamet. *ita contra Medinam, & Lopez docet Franciscus Longus de cas. reseru. p. 1. sect. 3. art. 9. num. 3. P. Nauarra, Villalobos, Diana resol. 97. & alij.*

18 Qui religiosis Sacerdotibus ab Episcopo approbatis peccata sua confessi, ab ijsque absoluti sunt, eadem Parochis suis debito vllo tempore iterum confitendi obligatione non tene-

nea-

nentur, immo qui contrarium docent, tanquam de hæresi suspecti ab Inquisitoribus puniri possunt. *Alph. Leo, Zanardus in direct. p. 1. cap. 24. Peregrin. Naldus versic. confess. num. 29. Lug. Io. Crucius, Diana res. 102. contra Henr. Gandauensem, Hostiensem, Archidiaconum, Io. Monachum. Sixt. IV. contrariæ sententiæ assertores puniri iussit.*

19 Probabile est, potestatem excipiendi confessiones, præsertim Regularibus concessam, ad beneplacitum, non expirare mortuo Episcopo, quia concessum ad beneplacitum idem est, ac concessum, donec à concedente reuocetur. *Castropalaus tom. 1. tit. 3. d. 4. p. 16. §. 1. num. 5. & alij, apud Prapositum Bordonus, Caranza, Bossius, Pasqualigus tom. 1. decis. 490. ex constit. Clement. exigentib. extrau. Inter cunctas de priuileg.* contraria tamen sententia probabilior est, quia voluntas morte finitur. *lib. 4. ff. locati ex cap. si gratiosè de rescriptis in 6. Ancharanus, Geminianus, Francus, Guttier. Valascus, Gonzales, Couarruuias, Angel. Decius. Mascard. Diana p. 6. tract. 6. res. 48.*

20 Si quis bona fide peccata sua Sacerdoti irregulari confiteatur, ab eoque absoluatur, quem ab Ecclesia toleratum, & publicè confessarij officio fungentem validè absoluere posse existimat, absolutio rata, ac valida est, etiamsi Sacerdotis illius irregularitas iudicis sententia promulgata esset; nam irregularitas ordinis, & iurisdictionis actus irritos non reddit. *Coninch. de cens. d. 18. d. 1. num. 7. Prepos. 3. p. q. 5. d. 3. num. 13. P. Corneius, Villalob. Suar. Diana p. 4. cap. 2. res. 68.* quanquam qui ab irregulari Sacerdote sciens, eum talem esse, absolutionem peteret, grauiter peccaret. *Turrian. Praposit. Dian. & alij.*

21 Piè admodum in Ecclesia Dei semper custoditum fuit, vt nulla peccatorum reseruatio in articulo mortis sit; atque ideo omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à peccatis, & censuris absoluere possunt, vt Concilium Tridentinum sessione 14. cap. 7. decreuit; propterea simplex Sacerdos etiam præsente confessario approbato, & confessarius approbatus etiam præsente alio superiore, cui casus, & censuræ, quibus pœnitens obstrictus est, reseruantur; illum ab omnibus peccatis, & censuris, immo & ab hæreseos crimine absoluere potest. *Ita apud Sanchium sum. tom. 1. lib. 2. cap. 13. num. 14. Nauar. Rodriq. Henriq. Vegha, Villalob. Barbosa, F. Longus de cas. reser. p. 1. s. 2. art. 16. Conradus, Lud. à S. Ioan. Io. Valerus, Angles, Zerola, P. Comitolus, P. Ledesma, Diana. p. 1. tract. 5. res. 5, Marchinus contra Turrianum.* Quamquam contrariam opinionem valdè probabilem esse existimo, & in eo casu Sacerdotem simplicem non posse licitè, aut validè absoluere, præsente proprio confessario. *Sanchez. ibid. num. 7. Bonacina de sacram. q. 7. p. 1. Coninch. Auila, Benzonius, Sanctarellus, Putean. Reginald. tom. 1. Vasq. Nugnus, Lug. Rosel. Syluest. Armilla, Couarr. Simancas, Cordub. Graff. Gratianus, Zambran. Azor, Valentia, Molina, Ochagrauia, & alij.*

22 Nonnulli media incedentes via existimant, simplicem Sacerdotem præsente Sacerdote approbato Diœcesano non habere potestatem absoluendi moribundum; omnem vero Sacerdotem Diœcesanum approbatum, etiam præsente Parocho, posse

se non petita venia absoluere moribundum à quouis crimine, & censura in foro conscientiæ. *ita Hurtadus de Mendoza vol. 1. de fide d. 82. sect. 6. §. 163.* articulum, & periculum mortis idem esse probabilius est, cum de absolutione agitur. *Syluester, Nauarrus, Medina, Lugus, Diana, Suar. Vasq. Coninch. & alij.*

23 Pœnitens in articulo, vel periculo mortis à Sacerdote excommunicato, hæretico, exaugurato, seu deposito absolutionem Sacramentalem petere absque culpa potest, immo debet, quando alius Sacerdos illo melior non adest, nec subuersionis periculum timetur, etiamsi cum lethali scelere Sacramentum ab illo administratum iri sciat; petere enim licet à Sacerdote, quod licitè facere potest, si velit, contritionis actum eliciendo, vel pœnitenti in necessitate pœnitendi tēpus non permittente succurrendo. Necessitate enim vrgente Sacramentum peti potest ab imparato, etiamsi peccaturus putetur; ille enim absq; peccato tunc illud administrare potest, cum alius Sacerdos non adsit. *ita Prapositus in 3. p. q. 7. d. 5. n. 42. Hurtadus, Kellisonius, Cœlestinus, Diana p. 5. t. 3. res. 58. Lug. d. 18. s. 2. & alij.*

24 Si Sacerdos desit, potest, qui in articulo, vel periculo mortis versatur, laico, vel clerico non Sacerdoti peccata sua prudenter, & maturo consilio confiteri non ad absolutionem impetrandam, hanc enim non Sacerdos, vel laicus impertiri nequit, sed ad cacapiendum consilium, vel ad maiorem demissionem, seu humilitatem, & detestationem peccatorum, & ad placandam Dei iram. *Coninch. de sacram. d. 8. dub. 1. n. 6. Gamacheus, Turrian. de pœnit. d. 23. p. 1. Hurtadus, Lug. Iac. Granadus, Candidus.* Confirmatur hoc exemplo Sacerdotis, qui laico confessus est in stabulo, vt in speculo exemplorum. Non desunt tamen, qui huiusmodi confessionem apud laicum factā minimè probant, cum neque rata sit, neq; ad capiendum consilium necessaria; sed potius pœnitenti consulendum est, vt peccatorum suorum pœniteat, veniamque à Deo, corde contrito petat. Tunc enim sola peccatorum detestatio propter Deum concepta sufficit. *Vasquez. p. 3. tom. 4. q. 93. Marchinus, Sahagun de Villasancta, Diana p. 5. tract. 3. r. 73. vide Candidum d. 24. a. 1. d. 1.* probabile est, confessionem factam laico prodesse ad remissionem venialium tanquam aliquod Sacramentale ex opere operato. *Victoria de confess. num. 4.*

25 Qui iurisdictione sibi delegata cœpit audire alicuius confessionem, potest illum absoluere; etiamsi interim expiret delegationis tempus; quia res non est integra. Propterea qui per Bullam cruciatam absoluendi potestatem habet, confessionem cœptam prosequi, & absoluere valet; etiamsi tempus interim expiret. *ita ex c. gratum, & c. relatum de officio delegati Sanch. l. 1. Decal. c. 13. n. 15 Villalob. Acosta, Rodriq. Diana, Lug. d. 19. sect. 2. contra P. Ledesmam, Zambran.*

28 Certum est, fideles satisfacere præcepto annuæ confessionis, si peccata sua religiosis habentibus à Summo Pontifice potestatem delegatam confiteantur; nec debere iterum confiteri peccata mortalia Parocho. *ita Clemen. VIII. declar. anno 1592. Lug. d. 19. sect. 2. Maior, Adrian. Medina, & alij.*

27 Iurisdictio delegata ad confessiones

doti dimittuntur. *Sanchez l.3. Decal. cap.9. nu. 35. & alij, quos citat Diana p. 1. de opin. prob. & p. 8. tr. 1. res. 93. Bonac. d. 2. de peccat. q. 4. p. 9. Granad. Franciscus de Lugo, Io. Macadus, Lud. Crucius, Castropalaus, Turrian. Io. Sancius, Less. l. 2. c. 29. d. 8. Malderus, P. Lorca, Suar. Lug. d. 19. sect. 2. §. 1. contra Salam dubitantem, & Sancium.*

30 Quamuis ex probabili aliquorum sententia approbatio confessariorum Regularium ab Episcopis ex iusta, & rationabili causa restringi, atque ad certum locum, tempus, & personas, vt ad viros tantum limitari possit; nihilominus si iusta causa desit, huiusmodi restrictio nihil valet. *Ita Lezana ibid. n. 8. Miranda in man. tom. 1. q. 45. num. 10. Henriq. l. 3. c. 6. num. 5. & 9. Villalob. tom. 1. tr. 9. dif. 53. Vegha tom. 1. c. 62. Portellius, Dian. p. 3. tract. 2. res. 25. contra Fagund. alias de hac re vide Dianam ibidem res. 26. & 27. Lugum.*

31 Confessarius electus virtute Bullæ breuis, seu diplomatis ad soluendum lege, siue, vt aiunt, ad dispensandum, vel ad absoluendum, exequi hoc debet confessione Sacramentali audita, non extra confessionem, vt ex verbis illis colligi potest in breuibus diplomatis apponi solitis *quatenus audita sacramentali confessione*. Hæc est conditio, sine qua non conceditur lege solutio, quæ dispensatio dicitur, idque quotidiano, ac perpetuo sacræ Pœnitentiariæ vsu confirmatum est. *Leo in praxi p. 1. sect. 28. Lezana, Pontius, Thesaurus, Crucius, Eschobar, Diana Palinodiam cantans p. 8. tr. 3. 105. contra Sanchium, & Perez.*

32 Si confessarius electus virtute bullæ breuis a sacra Pœnitentiaria obtentæ nolit absoluere, vel dispensare, licet adire alium confessarium, inconsulto summo Pœnitentiario. Nam absoluendi, vel dispensandi facultas non aperituro litteras, sed exequuturo, quod in eis mandatur, conceditur. Idem dicendum, cum qui literas summi Pœnitentiarij aperit, non est magister Theologiæ, nec approbatus, siue admissus ab ordinario præsule ad confessiones excipiendas, sicut exigitur in diplomate Breui, alius tunc poterit eligi, qui ad præscriptum Bullæ absoluat, vel dispenset. *Ita Bonacina, Naldus, Lezana, Sanch. Perez, Dian. p. 8. t. 3. r. 104. contra Leonem, Nauarrum.*

33 Nomine Magistri Theologiæ intelligitur etiam Doctor Theologiæ, non autem professor Theologiæ, vel Pontificij iuris, nisi in approbata vniuersitate ad eum gradum euectus, tituloque insignitus fuerit. Nec sufficit, si quis sit iuris ciuilis Doctor, vel admissus, seu vt aiunt, Licentiatus in Theologia, vel in iure Canonico, nec si in religiosa sodalitate, vel regulari ordine suo Magister sit, vt facultate dispensandi, vel absoluendi in litteris Pœnitentiariæ Magistro Theologiæ commissa vti possit ᵃ ex priuilegio tamen Sacerdotes Societatis Iesu, ᵇ & ex ordinibus Mendicantium, vel horum priuilegijs gaudentes ab Ordinario præsule approbati pro confessionibus excipiendis possunt facultatem per eiusmodi litteras impertitam exercere, mandata in ipsis exequi, modo à superioribus suis specialem adhoc potestatem acceperint. ᵃ *Salas de leg. d. 20. sect. 10. §. 3. Diana p. 8. t. 3. res. 103.* ᵇ *ex Const. Gregorij XIII. Rodriq. tom. 1. q. 63. art. 8. Boculus in priuil. Samasch.*

34 Sacerdos pro confessionibus virorum

torum tantum, certarumuè personarum excipiendis approbatus illis tantum (non alijs, quorum confessiones excipere nequit) beneficium dispensationis, absolutionis, aliudue ex literis Pœnitentiariæ impertire potest, nam maior Pœnitentiarius in executore litterarum suarum prærequirit iurisdictionem, & potestatem concessam ab Ordinario præsule in illos, quibus gratia concessa est. *P. Leon Emanuel tom. 1. c. 60. P. Ledesma, Suarez tom. 4. de pœn. d. 27. s. 7. Diana loc. cit.* probabilis etiam existimatur sententia asserentium confessarium etiam cum limitatione, vel designatione certarum personarum non ex defectu scientiæ, sed ætatis posse vti facultate litteris Pœnitentiariæ concessa erga quoscunque viros, vel etiam fœminas; quin in executore scientia potius, ac peritia ad vsum earum litterarum necessaria requiri videtur, quam iurisdictio. *Sanchez l. 8. d. 38. num. 16. Perez d. 48. s. 5 nu. 5. Portel. Dian.*

35 Dilatio, commutatio votorum, absolutio à censuris, vel ab irregularitate, restitutio habilitatis ad beneficia Ecclesiastica, & quæuis dispensatio etiam præmissa sacrilega confessione obtenta valet; quia fauorabilia latè accipienda sunt; talia etiam beneficia cum Sacramentali confessione necessario connexa non sunt. *Sanchez l. 4. cap. 54. num. 17. Suar. l. 6. c. 56. de voto Herinq. Dian p. 8. tr. 3. r. 106. Escobar. Leo.*

36 Capitulum Sede vacante potest approbare confessarios, & concedere illis potestatem absoluendi à criminibus reseruatis, & à censuris. Reuocare valet licentias audiendi confessiones Sacerdotibus sæcularibus concessas; omnia enim, quæ valens Episcopus potest, etiam Capitulum Sede vacante potest; namq; par vtriusq; est iurisdictio.

37 Confessarij Regulares ab antecessore Episcopo approbati nequeunt à Capitulo ad examen Sede vacante reuocari, neque illis concessa facultas administrandi Sacramentum pœnitentiæ, vel concionandi, & aliqua vota in alia pia opera commutandi auferri, vel suspendi à Capitulo potest. Hoc enim priuilegium à Clemente IV. Dominicanis, & Franciscanis, & mox reliquis Regularibus Mendicantibus concessum, ac communicatum à Tridentino Concilio minimè reuocatum est. *Lud. Crucius, Lug. de pœnit. d. 21. sect. 3. Debellis, Nouarius, Molina, Diana p. 8. t. 4. subid. r. 48. Fagund. Bordonus r. 36. q. 4. Rodriq. Syluest. Confectius Alex. Peregri. Bossius contra Phil. Marchinum.*

38 Qui à Superiore obtinuit facultatem confitendi peccata sua per decem dies cuidam Sacerdoti, & ab eodem absolutus est. Si post aliquod tempus recordetur aliquorum peccatorum, quæ confiteri illi oblitus est, potest rursus secundum probabilem opinionem eidem peccata, quorum reminiscitur, confiteri, & ab eo absolui. Hæc enim peccata, quorum is oblitus fuerat, sunt pars Superioris confessionis apud eundem factæ. Est autem valdè probabile, eum, cui concessa fuit facultas audiendi confessiones ad certum tempus, posse eo elapso cœptam confessionem prosequi, & à peccatis, quorum pœnitens stato tempore oblitus est confiteri, rursus absolui. *ita Diana p. 6. tr. 7. r. 46. ita in decisionibus casuum Bononiæ decisum est. anno 1539.*

39 Religiosus approbatus in vna Dioe-

Diœcesi, si se alio conferat, non secus, ac sæcularis Sacerdos, indiget approbatione illius Episcopi, in cuius Territorio vult confessiones excipere, etiamsi vt hospes per locum illius iurisdictioni subditum transeat. Si tamen approbatus Placentiæ, postea Mutinam se transferat, ibique commoretur, vt hospes absque approbatione Mutinensis Episcopi potest audire, & absoluere subditum Episcopi Placentini à quo approbatus est. *Rodriq. tom. 1. r. 60. art. 5. & 7. Miranda tom. 1. q. 46. art. 14. c. 3. Beia p. 4. cap. 20. Peregr. v. absolutio. Bordon. r. 36. num. 36. H. Rodriq. ref. 32. n. 14. Pasqual q. 198. Ioan. de Lugo d. 21. sect. 2. num. 42. Vuigers ex Decreto Vrbani VIII. quod affert Diana p. 3. tr. 2. res. 123. contra Cellotium asserentem approbatum in vna Diœcesi censeri vbique approbatum.*

40 Iusta de causa potest Episcopus approbare Religiosos Sacerdotes, quos Regulares vocant, cum limitatione temporis, & personarum, nec mirum, quod Parochus anno vigesimo quinto admittatur sine vlla limitatione ad omnium etiam fœminarum confessiones excipiendas, maiori enim examine, quam religiosus Sacerdos probatur. *Lugo d. 21. s. 3. Diana p. 6. t. 7. r. 51. contra Cellotium, Zambellum, Prapositum, & alios.*

41 Approbatio confessarij ad beneplacitum concessa ab Episcopo licitè reuocari potest ex causa, validè etiam, sed illicitè sine causa, si Sacerdos sit sæcularis. Approbatio enim pro tali tempore, transacto illo cessat; approbatio vero ad beneplacitum nullum determinatum tempus respicit, sed pendet ab arbitrio approbantis: verum si Episcopus admisso Regulari facultatem audiendi confessiones reuocet sine causa, reuocatio non modo illicita, sed etiam inualida est; Regulares enim, quos Episcopus idoneos censuit, non amplius ab Episcopo pendent in vsu potestatis absoluendi, sed à solo Romano Pontifice, à quo iurisdictionem suam habent. Talis enim approbatio est instar iustæ sententiæ, quæ per regulas iuris data irreuocabilis est, *ita Peyrinus de priuilegijs minim. tom. 1. constit. 26. Leo X. §. 5. Bauny. in Theol. mor. p. 1. tom. 4. q. 9. Diana p. 6. tr. 7. r. 72. Coninch. Portell. Fillinc. Cœlestin. Pasqualig. c. 2. q. 143. Cellotius l. 5. cap. 25. Lug. d. 25. s. 3. § 1. Henriq. l. 3. de pœnit. c. 6. Miranda tom. 1. q. 45. Lezana tom. 3. c. 19. nu. 8. ex l. iurisperitus ff. de excusat. Alex. Gutier. Mascard. Gonzal. Menoch. Ann. & alij.*

42 Regulares ordinum Mendicantium ab aliquo Episcopo præuio examine approbati, non possunt ab eodem rursus examinari, sed à successore possunt ad examen reuocari. *Bauny p. 1. tr. 4. q. 10. Io. Prapositus in 3. p. q. 8. d. 3. de pœnit. Henriq. vide Dianam p. 3. tract. 2. r. 27. contra Vegham, Rodriq. Salic. Fumum,* qui dicunt confessarium approbatum ab Episcopo non posse à successore eiusdem iterum ad examen reuocari.

43 Summus Pontifex potest concedere alicui perpetuam facultatem audiendi confessiones vbique terrarum, eandem Episcopus concedere potest in sua Diœcesi, dum ipse viuit. talis licentia, & facultas concedi non solet, nisi Episcopis ordinarius, & Parochis non inuitis, nec repugnantibus, in Pontifice residet ius vniuersale, quoad personas, quibus conceditur facultas, & quoad ad modum

Amicus tom. 8. d. 15. s. 2. Diana p. 8. tr. 1. r. 83. contra Suar.

44 Probabile est Sacramenta collata à Sacerdote, qui communi errore habetur pro confessario approbato, vel pro Parocho cum titulo colorato, quem inualidè accepit ob defectum occultum, valida, ac rata esse, nec confessum ei peccata, & absolutum ab eo, debere confessionem iterare, cum Pontifex in simili euentu, iurisdictionis defectum supplere censeatur. *a* ita omnia gesta per Parochum non verum, sed putatum cum titulo legitimo valida esse probabile est. Idem dicendum, si titulus verus adsit, sed deficiat; quia transactum sit tempus, ad quod concessum fuit. Vt cum post annum confessarius, cui ad annum concessa fuit facultas audiendi confessiones sine prorogatione, seu noua confirmatione licentiæ, vel potestatis confitentes audit, & absoluit; vel si iurisdictione ab ordinario præsule priuatus sit, vel si excommunicationis, vel suspensionis pœna, aliauè simili causa impediatur, quominus munere confessarij, vel Parochi fungatur. Si defectus, & impedimentum ignoretur, rata manet absolutio, & quælibet Sacramentorum administratio *b* modo sit verè Sacerdos. Nam Laicus putatus falsò Sacerdos validè non absoluit, neque alia Sacramenta administrare potest, validè tamen matrimonio ex concessu Parochi assistit. Titulum enim habet, & communi errore censetur Sacerdos, nec ius diuinum, nec naturale ad valorem matrimonij Sacerdotis præsentiam exigit, Ecclesia autem supplere censetur, quod potest; defectum vero iuris naturalis, vel diuini supplere nequit, vt defectum Sacerdotalis ordinis, vel intentionis necessariæ ad conficienda validè Sacramenta: *a ita Doctores, quos citat, ac sequitur Sanchez de matrim. tom. 1. l. 3. d. 22. num. 49. Solorzanus, Vuameisius, Bossius, Gonzales, Fagundez, Gutierez, Lessius l. 2. cap. 29. d. 8. Trullench. Thesaur. Ludou. à Cruce, Villalobos, Diana p. 8. tr. 1. res. 94. & Auila, Molfes. tom. 1. tr. 7. cap. 13. Mascardi. Gama. Sard. & alij contra Homobonum, Reginald. Megalam, Rotam & b Basil. Pontius, Io. Sancius, Molfesius, Cutillus, Bordonus, Delbenius, Leander, Caspensis, Diana l. c. Panormit. y Henriq. lib. 6. cap. 6. Valer. Auila, Crescentius, & alij.*

45 Sacerdos approbatus, & admissus ad audiendas confessiones, si eas audire nolit, nisi charitatis, vel obedientiæ præceptum, vel necessitas exigat, & nullius confessiones excipit, lethali scelere se non idcircò obstringit; nisi alienæ salutis cura illi commissa sit, vt Parocho, qui subditorum confessiones aliquoties excipere debet. *Auersa q. 16. s. 11. Diana p. 8. t. 7. res. 9. Nau. tom. 2. in cap. placuit. Bonacin. & alij.*

46 Religiosi ab Ordinario non approbati pro confessionibus nequeunt secularibus, qui sunt de familia latè sumpta, Sacramentum pœnitentiæ administrare, sed illis tantum qui verè, ac propriè eorum familiares, & iugiter commensales. Tales non existimo esse infirmos in Xenodochijs Religiosorum ægrotantes. Pro quorum confessionibus excipiendis Ordinarij præsulis approbationem necessariam esse probabilius est. *R Auersa de pœnit. q. 16. s. 7. Gauantus v. confess. num. 25. Diana p. 8. r. 7. res. 95. contra Bordonum res. 36. quest. 31. num. 63.* cuius sententiam approbat vsus.

47 Mi-

47 Milites D. Iacobi Alcantaræ, Calatrauæ & Equites Hierosolymitanos, & Melitenses posse confiteri peccata sua confessarijs ab Ordinario non approbatis probabilis Doctorum sententia est, α quamuis hoc vsu minimè receptum sit. Nam ijdem Equites, quod ad receptionem Sacramentorum ab Ordinarijs locorum pendent. α *Bordonus ref. 37. q. 26. num. 70. Sancius d. 49. nn. 11. 13. Barbosa contra Dianam p. 9. tr. 6. r. 96.*

48 Sacerdos Regularis expositus à Superioribus suis ad audiendas confessiones virorum tantum, & simpliciter approbatus ab Episcopo habente intentionem conferendi illi iurisdictionem, quam solet conferre cuilibet idoneo Sacerdoti, validè potest etiam mulierum confessiones audire, easque absoluere. α peccabit tamen venialiter tantum, nisi constitutiones Regulares eum, qui sic expositus est, sub pœna lethalis culpæ prohibeant mulierum confessiones audire. Si vero sit expositus à Superiore, & ab Episcopo approbatus regulari more absq; collatione iurisdictionis non potest mulieribus pœnitentiæ Sacramentum ministrare. Quia caret iurisdictione ad absoluendas mulieres necessaria. β Episcopus enim admittens Regulares non tribuit illis iurisdictionem, sed eos tantum idoneos iudicat. Habent enim Regulares à Summo Pontifice iurisdictionem *extrauaganti* constitutione *de Priuilegijs* concessam, quatenus à suis Superioribus exponuntur γ iuxta mentem ipsorum, & mensuram δ expositionis, α *Angles de confess. art. 8. Io à Cruce, Homobon. p. 1. tr. 5. Miranda tom 2. q. 45. Megal. p. 1. l. 1. c. 15. Nugnus, Salas, Pitigian. Diana p. 1. tr. 11. r. 13. Pasqualig. Cent. 11. q. 128.* β *ita contra Peregrinum docet Molfes. Megal. Diana, Angel. apud Adrianum.* γ *ex Constit. Clem. IV. exigentib. Syxti IV. Pauli III. & Paul. IV.* δ *extrau. inter cunctas, ex Clement. Dudum.*

49 His autē Constitutionibus Pontificum, ac priuilegijs Tridentinum Concilium minimè derogasse docent authores, qui asserūt Sacerdotem Regularem præsentatum Ordinario, si absque iusta causa non approbetur, posse nihilominus confessiones audire, cum enim sit vitanda legum correctio, quantem fieri potest, Decretum Tridentini accommodandum est dispositioni *Clementinæ*, quæ incipit *Dudum*, & extrauaganti *inter cunctas* de priuilegijs. Siquidem lex noua vniuersaliter lata, quale est Tridentinum Decretum, non derogat antiquæ legi in particulari casu procedenti, sed trahitur ad sensum illius, vt latè ostēdit *Nauarrus* ε dicendum ergo videtur ex Tridentini Concilij Decreto nullum posse confessiones excipere, qui ab Ordinario non fuerit approbatus, quando Ordinarius præsul approbationem iustè concedit, vel iustè negat; secus vero, si iniustè illam denegat. Clementinam Constitutionem minimè ζ abrogatam esse quod ad formam præsentandi certum est. *Trident. sess 23. cap. 15 Nau. cap. 27. nu. 162. Graff l. 1. cap. 13. Laym. l. 4. tr. 6. c. 11. Palat. Henriq. Fagund. Rodriq. Diana p. 3. tr. 2. r. 24 Pasqual. Cent. 2. q. 128. Gamach. Calest. Cochier. Villalob. Finet. Zerol Peyrin. Miranda tom. 1. q. 45 Io. à Cruce, Ledesma, Corduba H. Rodriq. r. 32. n. 4. Pius V. Bulla 7.* ε *Nau cap. placuit nu. 147. num. 147. de pœnit. nu. 147.* ζ *B. à S. Fausto tom. 3. l 6. Barb. p. 2 alleg. 25.*

50 Certa, & vnanimis Doctorum omnium sententia est Ordinarium Antistitem, qui sine iusta causa aufert licentiam audiendi confessiones Sacerdoti approbato idoneo, lethali scelere se obstringere. Nam iniustè illum priuat iure acquisito, & cum notabili detrimento bonæ existimationis, maximè si Sacerdotes Regulares approbatos facultate concessa excipiendi confessiones sine causa priuet. Regularibus enim Episcopus non impertit iurisdictionem, sed eos tantum idoneos iudicat. Propterea sacer Cardinalium Cœtus die xx. Nouembris anno MDCXV. declarauit *Ordinarios non posse suspendere* siue impedire *Regulares simpliciter admissos, quominus audiant confessiones, nisi iusta, ac noua adsit causa, quæ spectet ad Sacramenti illius administrationem, vel nisi interdictum ab Ordinarijs impositum, ijdem violauerint*. x Non potest iudex sententiam iustam à se latam absque noua, ac iusta causa reuocare, nec ius per eam acquisitum auferre. & ergo nec Ordinarius præsul reuocare absque iusta causa approbationem, qua Sacerdotem idoneum ad Sacramenti pœnitentiæ ministerium iudicauit, nec iure acquisito per approbationem, tanquam per sententiam, illius possessorem priuare potest. Potestas enim Episcopis concessa est in ædificationem; non in destructionem, nec ad fouendam quorundam præsulum auersionem à Regularibus. Tridentinum Concilium sessione xxiii. capite xv. prohibet Sacerdotes exercere potestatem absoluendi à peccatis, quam in susceptione Sacri Ordinis accipiũt, nisi ab ordinarijs idonei approbati sint, vel nisi habeant Parochiale beneficium, ergo facultas audiendi confessiones ab Ordinario absque causa auferri non potest ijs, qui simpliciter ad tale munus admissi sunt. Quod semel approbatum est, non potest amplius absque noua, ac iusta causa reprobari, *quod semel placuit, amplius displicere non debet*. vt regula iuris docet. Regulares per approbationem ab Ordinario, iurisdictionem à Summo Pontifice accipiunt, eiusque sunt ministri. y non subsunt præsulis Ordinarij potestati, nisi noua causa emergat, propter quam non idonei censeri valeant. Propterea si Ordinarius Regularibus simpliciter approbatis per iniuriam, hoc est absque causa interdicat administrationem Sacramenti pœnitentiæ, hi minimè tenentur obedire. Quoniam ille potestatis suæ limites excedit, vt Iudex iniquam sententiam ferens, à qua necesse non est appellare, sed satis est eius iniquitatem ostendere. & Ideo Leo X. Constitutione xv. quam affert Peyrinus, decreuit, *vt Confitentes Regularibus indebitè ab Episcopis reprobatis Constitutioni, quæ incipit, omnis vtriusque sexus, quod ad confessionem duntaxat, satisfecisse censeantur*. Ergo Regulares iniustè reprobati confessiones audire licitè possunt; hoc tamen faciendum non est, si periculum scandali, & magnæ perturbationis adsit, quod euitari decet. *ex Clementina, Dudum, de sepult. extrau. inter cunctas de priuilegijs, & Clement IV. exigentibus & Nauar. c. 27. nu. 162. Syluest. verbo Confessor. 2. nu. 5. Suarez. de pœnit. d. 28. s. 8. num. 4. & 5. Rodriq. tom. 3. q. R. 24. art. 6. Vegha p. 1. c. de confess. c. 7. Miranda tom. 1. q. 14 art. 10. Henriq. l. 3. cap. 6. Fagund. prac. 2. Eccl. l. 7. c. 2. num. 26. Fumus, Bapt. Salis, Palatius, Corduba, Laym. l. 5. c. 11. nu. 6.*

Co-

Coninch. d.8. d.7. Filliuc. tr.7. cap. 9. num.267. Peyrin. tom.1. priuil. Portel. v. licentia Lezana tom. 1. cap. 19. nu. 9. Gauantus v confess. Pasqual. c.2. q. 142. Zanardus p.1. directorij cap. 24. §.7. Diana p.3. tr.2. r.22. & p. 4. tr. 4. r.200. Mercerus in 3 p. q.7. art.8. Barbosa in collect. v. Regul. confessor. Rodriq. Sacra Congreg. in Criolensi, & Genuensi anno 1615. & 1630. S. Baunius, Gamacheus, Cœlestinus, Cellatius, Lud. à Cruce, Villalob. Finel. Zerola contra Turrianum, Sanchium, & G. Hurtadum ꝑ *Dec. cons. 445. Socin. Iun. c.181. nu.98. l. 2. Craueta c 622. Menoch. c. 501. & 904.* ꝗ *ex constit. relatis, & ex priuil. Religion. Confect. in priuil. Mendic. Glossa in cap. si Episcopus de pœniten. Henriq. Graf Vasq. Beia, Io. F. Suar. l.5. Portel. Rodriq. Molfes. Peyrin. tom. 3. Vegha, Laym. Lezana* ꝓ *Abbas in c inter cæteras de sent. Butrius. Curtius, Zabarel. Barbat. Par. s. Socin. Menoch. Peyrin. Pasq. c. 2. q. 142.* contrariam tamen sententiam in praxi tutiorem vtenti illa existimo, quam docent *Suar. d. 28. s. 5. Vasq. q.92. art. 3. Syluius, Coninch. Pitigian. Filliuc. tr.7. num.257. Barbosa, Homobon. Tamburin. Floron. Valer. Bordon. Lug. d.21. sect. 3. n. 52. Diana p. 8. tr. 1. r. 85. Nugnus, & alij.*

51 Sacra Congregatio Cardinalium die 2. Iulij anno 1587. decreuit vt *Regulares qui quod ad confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinarijs, eorumuè examinatoribus reperti, & probati fuerint, generaliter quoque, & indistinctè absque vlla limitatione temporis, certorumue locorum, aut generis personarum admittantur in Diœcesi propria. De cæteris vero, qui non adeò idonei reperientur, si petierint se admitti, arbitrio ordinariorum relinquitur ipsos cum limitata facultate, prout ordinarijs magis expedire videbitur, probare, & admittere. Qui autem in domo laicorum confessiones ex causa audierint, statim Parochum admonere teneantur, & fidem confessionis pro Medico aduenienterelinquere. Pasq. cap. 2. q. 143. & alij.*

52 Sacerdos Regularis pro audiendis confessionibus approbatus ab Ordinario Præsule non indiget Parochi consensu, vt administrare pœnitentiæ Sacramentum in eius Parœcia possit α; immo eodem inscio, vel inuito potest ibidem confessiones excipere ꝓ; siue enim regularis habeat iurisdictionem à Summo Pontifice, siue ab Episcopo, quominus eam exerceat à Parocho impediri nequit; neq; enim hic potest antistitis sui, aut Summi Pontificis in suam Parœciam iurisdictionem habentis voluntati obstare. Fauet Regularibus priuilegiū ab Alexandro IV. concessum Fratribus Minoribus, vt inconsultis, vel inscijs Parochis possint regulares, quorumcunque confessiones audire. ꝗ Clementina etiam Constitutione *Dudum* sancitum est, ne Parochi possint concessionibus Summorum Pontificum aduersari, ac reclamare aduersus regulares, alioquin statutis pœnis obnoxij sint; potestas autem audiendi confessiones est priuilegium, quod non est affixum Ecclesiæ regularium, sed sequitur personam, cui concessa est. Cum ergo Regulares à Summo Pontifice ex priuilegio potestatem audiendi confessiones, & iurisdictionem habeant, sitá Superiore coram Episcopo præsentati, & ab hoc approbati sint, possunt ex vi priuilegij illius confessiones in omni loco Diœcesis, in qua approbati sunt, audire; nec à Parochis

impediri possunt, quominus iurisdictione sibi à Summo Pontifice concessa intra Diœcesim, vbi ad confessiones audiendas idonei sunt iudicati ab Antistite, liberè vtantur. Sunt enim coadiutores Parochorum similes illis, qui ad trahendum rete plenum piscibus ab Apostolis piscantibus vocati sunt, eosque tanquam cooperatores iubet Summus Pontifex admitti β; æquitas tamen postulat, vt in templo Parochiali Regulares pœnitentiæ Sacramentum non administrent, nisi Parochus consentiat γ, ne discordiæ, & rixarum detur occasio, & si ægroti confessionem in Parochia excipiant, schedulam Parocho, & Medico ostẽdendam relinquant, si opus sit. *α Gloss. in Clement. Dudum v. Liberè de sepulturis, & cæteri Canonistæ D. Thomas op. 19. c. 4. Sot. in 4. d. 18. D. Antonin. 3. p. t. 17. cap. 9. Medina, P. Sot. Henriq. Regin. l. 3. num. 46. Zerola c. 15. q. 3. Nau. c. Placuit nu. 57. de pœnit. d. 6. Bonac. d. 5. quæst. 7. p. 4. Coninch. d. 8. d. 3. β Syluest. v. confessor. 2. q. 1. Megal. p. 1. Instit. l. 1. c. 9. Miranda tom. 1. q. 44. art. 14. H. Rodr. r. 32. Tambur. tom. 2. d. 6. Portel. Peir. Pasq. q. 198. & alij γ Compend. priuileg. d. Absolutio Clement. Dudum de sepult. & H. Rodriq. r. 32. n. 16. Miranda l. c. Villalob. Tamburin. ex l. in omnib. ff. de reg. iuris, & c. priuilegium de reg. iur. in 6. Suar. l. 8. de leg. c. 26. ε Rodriq. tom. 1. q. 60. art. 4. Portel. v. confessor. Bordon. res. 36. Pasq. l. cit.*

53 Quilibet Sacerdos à venialibus culpis pœnitentes absoluere potest, & à lethalibus culpis aliàs Sacramentali confessione deletis; hanc enim potestatem Summus Pontifex, & Ecclesia concedere censetur, cum ab Episcopo Sacerdotalem ordinem conferente verba illa proferuntur. *accipe Spiritum Sanctum &c.* neque alia approbatio Sacerdotis adhoc necessaria est, cum enim peccata venialia, & aliàs confessione expiata mortalia non sint necessario confitenda Sacerdoti approbato, licet ea cuilibet Sacerdoti simplici confiteri α; hanc tamen potestatem absoluẽdi à venialibus Summus Pontifex Sacerdoti non approbato ad confessiones auferre potest, non alius. Hac autem iurisdictione caret, quisquis communione fidelium, & sacris interdictus est. Qui autem à venialibus à simplici Sacerdote absolutus est, à mortalibus etiam, quæ pænitens confiteri oblitus est, indirectè absolutus manet; verum si eorum postea recordetur, Sacerdoti approbato confiteri debet. *α ita contra Philippum Fabrum de pœnit in 4. d. 17. q. 1. d. 25. c. 3. num. 71. Beiam, Bordonum docent D. Thom. in 4. d. 18. q. 2. art. 3. Suarez tom. 4. d. 26. sect. 1. Henriq. Laym. Sanch. tom. 1. sum. l. 1. c. 9. Granad. in 3. p. c. 7. tr. 10. Fagund. Præposit. Tanner. Vasq. tom. 4. Nugnus Caspensis, Lug. d. 18. s. 3. G. Diana p. 5. tract. 14. & alij.*

54 Nullius valoris est absolutio, qua Sacerdos iurisdictionis ordinariæ, vel delegatæ expers à lethalibus culpis extra necessitatem aliquem absoluit; sententia enim in subditos ferri tantum potest; solus Sacerdos approbatus pro confessionibus legitimus Iudex est in foro pœnitentiæ, non alius nisi in periculo mortis, in quo simplex Sacerdos quemlibet à quibuslibet culpis absoluere potest. *Lugo de sacram. d. 5. s. 2. Io: Molanus, Zambellus, Fr. Zipeus, Diana contra Crousers.*

55 Pœnitentiæ Sacramentum ab interdicto Sacerdote ministratum irritum

titum non eſt; interdictum enim ordinis, ac iuriſdictionis poteſtate non priuat Sacerdotem, ſed licitũ eius vſum tantum impedit. Itaque ſi Sacerdos interdictus aliquem abſoluit à peccatis, ſe ipſum mortiferæ culpæ laqueo ligat. Siquis tamen ei bona fide confeſſus, & abſolutus eſt, abſolutio rata eſt, ac valet. *ita Corneius in 3. p. tr. 5. Diana p. 5. tr. 10. contra Ph. Fabrum in 4. ſentent. d. 13.*

56 Qui Sacerdoti Regulari approbato peccata ſua confeſſus eſt, eadem non amplius Parocho confiteri debet, neque à Parocho licentiam confitendi religioſo Parochiani petere debent; nam eam ab Epiſcopo cenſentur habere. *Suar. d. 23. ſ. 2. Coninch Valent. Regin. Zerola, Henriq. l. 4. c. 4. Nugnus, Bonac. d. 3. q. 5.*

57 Non poſſunt cæteri Epiſcopi vti priuilegio conceſſo ab Vrbano VIII. Pontifice Epiſcopo Gienenſi Balthaſari Sandoualio Cardinali; α ſiquidem in eo non eſt præſcripta regula à reliquis Epiſcopis ſeruanda in admittendis ad confeſſiones, & verbi diuini prædicationem Regularibus, vel reprobandis iiſdem indicta cauſa; lex enim non obligat alios præter eos, pro quibus lata, & promulgata eſt β; nam legis obligatio ſe tantum extendit, quantum intentio legiſlatoris; nec priuilegium conceſſum alijs intelligitur, quàm illis, quorũ nominatim fit mentio γ; quod autem in eo decreto Epiſcopo Gienenſi conceditur, eſſe ſpecialem gratiam, & priuilegium contra ius commune conſtat ex ipſius verbis illis *teque ſpecialibus fauoribus, & gratijs proſequi volentes*. Præterea in eodem decreto non ordinaria, ſed delegata iuriſdictio δ conceditur, quæ ad delegatum coarctatur, & ad ſolam Diœceſim Gienenſem extenditur, neq; legis vim habet, ſed commiſſionis, ac delegationis. Eſt priuilegium ſtrictè interpretandum, ε neque reſcriptum, vel decretum Principis in cauſa aliqua particulari, vel ſpeciali vim legis vniuerſalis habet, niſi intentione condendi ius vniuerſale factum, ac promulgatum fuerit, vt ab omnibus obſeruetur. ζ Illud autem Pontificis decretum non eſt propoſitum, vt ſeruandum pro lege communi. α *ita contra Barboſam in collect. c. 15. nu. 45. Bordonum r. 36. nu. 83. docet Paſqualigus q. 170.* β *Abbas in c. de terra de priuileg. Rota* γ *Cardinal. Bartol. Turret. Macerat. Azor. p. 1. l. 6. c. 23. q. 2. Salas, Suar. l. 8. de leg. c. 10. Merol.* δ *Io. Andr. in c. ſtatutum de reſcript. in 6. Archid. Alex. c. 175. Imola, Bellam. Beroius, Gutt. Flamin. Gratian. Sanch. de matrim. l. 8. d. 27. num. 20. P. Anchar. Tiraq. Angel. c. 346.* ε *c. de filijs Prasbyt. c. ex tuarum de vſu pallij Pariſ. conſ. 9. Franc. Bec. c. 32. Turret.* ζ *Sanch. l. 2. ſum. c. 29. Suar. l. 3. de leg. c. 15. Salas d. 2. de leg. 8. Palaus p. 1. tr. 3. d. 1. Merol. tom. 2. d. 4. cap. 3. d. 14. Mancin. c. 1. c 95. Paſq. l. c.*

58 Poteſtas audiendi confeſſiones duratura ad beneplacitum concedentis alicui Sacerdoti à Vicario Generali alicuius Epiſcopi cõceſſa durat etiam amoto, vel mortuo eodem Vicario. Quia adhuc viuit Epiſcopus, cuius authoritate, & virtute exercebat poteſtatem Vicariam. Ideò perſeuerat adhuc beneplacitum illud tanquam beneplacitum Epiſcopi viuentis. Voluntas enim, & poteſtas Vicarij quatenus Vicarius eſt vna in genere moris cum voluntate Epiſcopi nam faciunt vnum, idemque tribunal, & vtriuſque idem eſt auditorium adeo

vt

vt quicquid concedit Vicarius, etiam concedat Episcopus, cuius ille vicem gerit *cap.2. de consuet. in 6. cap. Romana 3. de appellat. in 6. ita Bordon. r. 70. num. 7. & alij.*

59 Communis sententia est licentiam concessam ab Episcopo ad beneplacitum expirare mortuo Episcopo vel remoto, vel renunciato officio, *Ex c. si gratiosè §. de rescripto in 6.* vbi legitur *per quem ipsius beneplacitum omnino extinguitur. Graff. tom. 2. c. 1. d. 1. nu. 7. Sayr. l. 7. de cens. c. 14. nu. 7. Sanch. l. 8. d. 28. nu. 10. Bonac. de priuileg. part. 1. num. 13. p. 8. Henriq. Bossius, Nald.* contraria tamen opinio valdè probabilis non expirare ratione concedentis beneplacitum, & licentias audiendi confessiones secularium regularibus cōcessas etiam post mortem Episcopi, qui eas concessit. *Pasqualig. d. 499. Rodriq. t. 1. q. 59. art. 6.*

60 Si forte nec Episcopus, nec eius Vicarius in Diœcesi sua resideant, sed procul absint, confessarij ad annum approbati elapso etiam tempore possunt confessiones excipere, & interim procurare facultatis suæ prorogationem. ᵇ credendum enim est Episcopum contentum esse, ac suum præstare consensum, & nolle in necessarijs deesse confessarijs, & gregi suo. Nam necessitas legem non habet, locumq; tenet tum in humano, tum in diuino iure, ᶜ & in spiritualibus. ᵋ sic in necessitate cessat omnis reseruatio peccatorum, ac censurarum. ⁿ & datur iurisdictio non habenti. Sic prorogatur vltra terminum præscriptum. ᵇ *Bordon. r. 70. nu. 17.* ᶜ *Anchar. cons. 191. & 143.* ᵋ *Doctores, quos citat, & sequitur Ricciul. l. 4. c. 52. n. 3.* ⁿ *Sanch. lib. 2. d. 40. num. 3. & alij.*

61 Præses Religiosus secundum Instituti sui leges animaduertere potest in subditum Regularem ad confessiones virorum tantum admissum, qui etiam fœminarum confessiones excipit Iubilei tempore α quia Pontifex non intendit auferre ius quæsitum alteri quibuscunque verbis vtatur, nec censetur derogare Constitutionibus Regularium particularium, nisi de illis specialem mentionem faciat. Priuilegia enim in dubio nulli obsunt, damnumue afferunt. β Præterea in Iubilei diplomate conceditur facultas eligendi confessarium non quemuis, sed solum iam antea approbatum. *ita* α *Franc. Bordon. r. 70. n. 12.* β *Gloss. fin. cap. cum olim de consuet. c. licet de off. ordin. cap. 2. de relig. domib. cum Gloss. fin. Rebuff. in praxi benefic. de iure alt. quæs. Gloss. 6. num. 7. Suar. in Enchir. lib. 2. de contract. v. iuspatronatus.*

62 Sacerdos, qui post impetratam potestatem absoluendi aliquem à pathicismo, idest sodomia passiua inuenit pœnitentem etiam pœdicationis, idest sodomiæ actiuæ scelere obstrictum ab vtroque peccato absq; noua alia licentia absoluere potest. γ mens enim præsulis est, vt à peccato sodomiæ absoluatur pœniteus, quod est eiusdem speciei siue actiuè, siue passiuè commissum sit, & secundum probabilem aliquorum Doctorum opinionem circunstantiam passionis, vel actionis fateri necesse non est. ᵇ quando duo inter se connexionem habent concesso altero alterum etiam concessum censetur. ᶜ talia sunt pędicatio, & pathicismus. Concesso vno censentur concessa reliqua, sine quibus illud impleri nequit. γ *Bordon. c. 70. n. 19.* ᵇ *Alphons. Leon. Diana de sacr. r. 159.* ᶜ *ex cap. præterea de off. deleg.*

deleg. Nau. conf.25. de temp. ordin.& tom. 4. in c. cum conting. remed. 6. nu. 4. Beia p.3. cap.25.

63 Religiosi Mendicãtes non possunt absque consensu Superiorum eligere sibi confessarium, qui virtute Bullæ Cruciatæ eos à reseruatis criminibus absoluat. Id Summi Pontifices sępius declararunt, & nouissimè Vrbanus Octauus anno 1630. declarauit, *concessionem sanctæ Cruciatæ quantum ad prædictum articulum eligendi confessarium, & absoluendi à casibus reseruatis cum Regularibus quorumcunque Ordinum, & Congregationum, Societatisque, & instituti Mendicantium, & non Mendicantium vtriusq; sexus locum minimè habuisse, nec habere, nec illis vllo modo suffragari potuisse, neque posse, & quod ijdem Fratres, & Moniales quantum ad sacramenti pœnitentiæ, seu confessionis administrationem ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ, quoad sibi reseruata subiecti sint.* abstulit deindè facultatem Nuncijs Apostolicis, ac Cruciatæ Bullæ Commissarijs facultatem aliter interpretandi. Itaque quęstio olim controuersa iam decisa est. *vide Ioan. Lug. de Pœnit.* latè de hoc differentem, *Auersa, & alios.*

64 Pręses Generalis Religiosi Ordinis graui de causa spectante ad confessionem, vel aliud simile potest suspendere potestatem audiendi secularium confessiones, quam subditus legitimè pręsentatus, & approbatus ab Episcopo accepit. licet crimen eiusdem occultum sit, & extra iudicium. α sed præstat huiusmodi confessarium loco mouere, & aliò mittere, vt velit, nolit suspensus quod ad confessiones excipiendas maneat, & tunc Sacerdos ille sacramentum pœnitentiæ ministrare nequit, & qui illi confitentur peccata sua, grauiter peccant, & absolutio irrita est, illi vero qui ignorantes eius suspensionem eidem confitentur, validè absoluuntur supplente Ecclesia defectum iurisdictionis in confessario ad beneficium animarum β idem posse videtur Prouincialis Pręses, si tamen iudicialiter procedat, & confessarium conuictum de crimine iuridicè priuet facultate excipiendi cõfessiones. γ nemo enim, absque culpa iure suo priuandus est α ita Sacra Congregatio censuit. *Lucerna Regularium v. Generales Barbosa in bullario v. Generalis.* β γ *Bord. res. 58. num. 50.*

65 Si Episcopus voce tenus, vel scripto approbat, & admittat aliquem Sacerdotem ad confessiones excipiendas, quem tamen animo, ac iudicio suo censet ad tantum munus ineptum, & indignum; graue scelus committit, & grauiter peccant examinatores ab Episcopo electi, si quem tãquam idoneum commendãt, quem ignarum, & indoctum repererunt. grauiter etiam peccaret Sacerdos, qui inhabilitatis suæ conscius sacramentum pœnitentiæ administraret. Validè tamen absolueret. Quia valor actus, vt approbationis confessarij ab Ecclesia iudicante externa, non interna pendet. Fideles externo iudicio Superiorum stare debent. Solus enim Deus scrutator cordium internos hominum sensus, & occulta iudicia videt. Neque vero interna Episcopi approbatio sufficit absque externa, quam Tridentinum Concilium exigit in confessario his verbis *idoneus iudicetur, & approbationem obtineat. Suarez. d.28. f. 5. Bonacin. de pœnit. quæst. 7. part.*

7. part. 45. R. Auers. quæst. 16. sect. 6.

66 Confessarius iniustè ab Episcopo reprobatus potest appellare Archiepiscopum, ab eoque approbari, & ex hac approbatione confessiones audire. *Lug. d. 12. num. 54. Auersa loc. cit.* quamuis nonnulli doceant Sacerdotem Regularem idoneum præsentatum ordinario, si absque iusta causa non approbetur, posse nihilominus confessiones audire. Attamen talem Sacerdotem ab Antistite non admissum nec licitè, nec validè confessiones audire asserendum est. id enim à Tridentino Concilio statutum fuisse patet ex verbis, *nullum etiam Regularem* excipientibus *priuilegijs non obstantibus* vel in corpore iuris insertis, & Clementis Constitutio *Dudum* restringebatur ab illos ministros, qui erant necessarij pro multitudine populi, eius vero necessitatis iudicium spectabat ab Episcopum, *vide supra cap. 20. num. 49. ita Suar. d. 28. s. 5. Vasq. quæst. 93. artic. 3. Filliuc. tract 7. num. 157. Coninch. Nugn. Pitigian. Barbosa tom 3. collect. part. 2. lib. 3. in Clem. Dudum, Homobon. Tambur. Floron. Valerus, Bordon. tom. 1. res. 36. quæst. 1. Auersa quæst. 16. s. 6. contra Nauar. Henriq. lib. 6. cap. 6. Rodriq quæst. 59 art. 2. Laym. Fagund. Peyrin. Portel. v. confessor. nu. 3. Cœlestin. tract. 1. cap. 14. quæst. 2. num. 4. Io. Cruc. Dian. Lezan. num. 8. Mirand. tom. 1. quæst 45. num. 10.*

67 Quamuis Episcopus prçuio examine Sacerdotes pro confessionibus approbare possit. Hoc tamen simpliciter necessarium non est. Sed quando aliundè cognoscit sufficientiam Sacerdotis, potest absque examine eum ad confessiones excipiendas admittere. neque necesse est, vt approbatio in scriptis fiat, sed sola voce, ac nutu fieri potest. Neque Notarius Episcopi debet accipere stipendium pro scriptura approbationis, aut sigillo, sed gratis eam debet exhibere. Quamquam vsus contrarium docet. *Barbos. collect. ad sess. 21. cap. 1. num. 16. Gauantus versic. licentia num. 3. Dian. part. 5. res. 70. R. Auersa l. c. Sacra Cong. Card. C. Trid.*

68 Nullius momenti absolutio esse debet, qua Sacerdos ordinaria, aut subdelegata iurisdictione carens extra articulum, vel periculum mortis aliquem à peccatis mortalibus absoluit, vt Tridentinum Concilium affirmat. *α quoniam, inquit, natura, & ratio iudicij exposcit, vt sentẽtia in subditos dumtaxat feratur.* quando Christus dominus facultatem absoluendi sacerdotibus dedit, non subdidit omnes fideles singulis Sacerdotibus, nec cuilibet fideli facultatem arbitrariam eligendi sibi quem vellet iudicem ex omni numero Sacerdotum reliquit; sed Ecclesiæ commisit potestatem distribuendi iurisdictionem, & præficiendi singulos alijs prout tempus, & res postulabit, & subijciendi alios singulis. Summus Pontifex, qui nulli subest, seipsum subijcit Sacerdoti, cui vult, eique tribuit iurisdictionem in se, vt in foro pœnitentiæ absoluatur. Cum tamen non possit vlli concedere facultatem, vt ab eo legibus obligetur, censuris afficiatur. Potestas ordinis ab ipsomet Christo proximè confertur in ordinatione, potestas iurisdictionis ab Ecclesia datur illis, quos ad confessiones excipiendas, vt ad regimen animarum admittit, potestas ordinis est character ipse. Hic est qualitas indelebilis spiritualis infusa à Deo intus in animam. Potestas vero iurisdi-

dictionis est designatio, seu constitutio quædam moralis extrinseca, qua aliquis constituitur superior, præficiturque alijs. *Trid. s. 14. c. 7. Sot. in 4. d. 18. q. 4. Suar. d. 26. s. 3. Lug. d. 5. s. 5. Ledesm. Coninch. Valent. Faber. Bordon. Auersa, Io. Medin. Can. Turrecr. & alij.*

69 Quilibet Sacerdos, licet non approbatus ab antistite, licitè potest absoluere quoslibet fideles non conscios sibi lethalis culpę post confessionem vltimam à peccatis venialibus, & à mortalibus alias in confessionis sacramento explicatis, & absolutis, vt communis omnium sensus, vsus, & praxis fidelium docet. in foro tamen externo puniri posset Sacerdos non approbatus, si aliorum confessiones exciperet. Non enim debet in hoc foro discerni, an pœnitentis confessio sit solum de venialibus culpis; si verò quis oblitus lethalis peccati Sacerdoti simplici venialia tantum bona fide confiteatur, & absoluatur, indirectè etiam à mortali peccato, cuius tunc non meminit, absoluitur. Nec peccata venialia, nec mortalia, nec mortalia semel à Sacerdote in confessione exposita, ac remissa sunt materia reseruata confessario approbato; ergo à quolibet Sacerdote per absolutionem dimitti possunt. Ad hoc enim quilibet Sacerdos ab Ecclesia habet delegatam vniuersali concessione iurisdictionem, quam nullus præsul auferre potest, aut limitare. Sed tantum pœnas statuere, & infligere absoluenti à venialibus absque approbatione. *Capreolus, Nugnus, Sot. d. 18. q. 4. art. 2. Ledesm. Caiet. Vasq. Kellison. Suar. d. 26. s. 5. Coninch. Lug. d. 18. sect. 3. Henriq. Bonac. q. 7. par. 5. §. 1. Auersa quæst. 16. sect. 3. & alij.*

70 Episcopus nouus confessarios tum seculares, tum regulares ab antecessore approbatos ad examen reuocare potest, vt de eorum sufficientia certior fiat. Ad hoc autem certum tempus statuere potest: intra quod qui non accesserint, ac paruerint, suspensione ministerij mulctentur. Iustam enim causam habet nouus Antistes explorandi ministros Sacramentorum, vt animarum sibi commissarum saluti cautius consulat. *Pius V. Constituit. incip. Romani Pontificis. & Doctores commun. Sancius d. 48. Riccius tom. 4. r. 70. Zanard. Fagund. Mirand. tom. 1. q. 45. art. 7. Campanil. Auers. q. 16. s. 6. contra Doctores relatos à Diana p. 3. tract. 2. r. 27. Villalob. Beccanum, Henriq. Io. Cruc. Vasq. tom. 1. Lop. Nauar. Carranzam*, & ita in praxi seruari vidi, præsertim Venetijs à Io. Francisco Mauroceno Patriarcha amico meo successore Federici Cornelij Cardinalis patroni mei, quo Patriarcha Dianœarum Moralium Summam composui, eamq; à Veneto Inquisitore approbatam Iacobo Sarzinæ Typographo typis imprimendam dedi anno salutis MDCXXIX.

71 Sacerdotes Regulares, quantum ad iurisdictionem, quæ à Pontifice Romano conceditur iure confessarijs Regularibus præsentatis à Superiore suo, & approbatis ab Episcopo, indigent superioris sui concessione, seu consensu, vt sacramentum pœnitentiæ validè administrent. secus verò quantum ad iurisdictionem ab Episcopo illis concessam; ideò si Episcopus approbaret solum tāquam idoneos Regulares Sacerdotes ad confessiones excipiendas, nec iurisdictionem propriam illis concederet; non possent validè absoluere quenquam

inuito superiore suo, à quo non fuissent Episcopo præsentati; si vero iurisdictionem ab Episcopo approbante accepissent, indigerent solum Præpositi, vel Superioris sui concessione, vt sacramentum pœnitentiæ licitè ministrare possent, alioquin licet validè absoluerent, venialiter tantum peccarent, nisi aut virtute Constitutionum suarum, aut superiorum præcepto, vel sub pœna alicuius censuræ confessiones audire prohiberentur. Cæterum qui ad confessiones audiendas iurisdictionem ab Episcopo acceperunt, cui à superioribus suis præsentati non fuerunt, non maiorem habent potestatem absoluendi, quam confessarij seculares, nec possunt vti priuilegijs, quæ concessa sunt confessarijs Regularibus præsentatis à Præsulibus suis, & approbatis ab Ordinario, quod ad absolutioné à quibusdam casibus Summo Pontifici reseruatis, nisi præsentationis defectus suppleatur. Regularis confessarius à Superiore suo confessiones audire prohibitus, si virtute Bullæ Cruciatæ eligatur, validè absoluit; quamuis contra obedientiam peccet. sed si solum Constitutionibus non obligantibus ad culpam non pareat in hoc, leuiter peccat. Sacerdotem Regularem admissum ad confessiones ab Episcopo indigere superioris sui licentia, vel præsentatione ad validè ministrandum pœnitentiæ sacramentum asserunt. *Rodriq. tom. 1. q. 60. art. 3. Portel. Bordon. r. 9. q. 9. Henriq. Boss. negant verò Miranda tom 2. q. 45. art. 11. Graff. p. 1. l. 1. cap. 13. Nug. Pitigian. Salas, Homobon. Io. Cruc. Zerola, Megal. Molfes. Peregr. Diana p. 1. tr. 11. r. 13. Auersa distinguit q. 15. s. 6. Fagund. cum alijs exigit licentiam superioris ad licitè ministrandum. Dian. Ledes. Acosta. Molfes. Megal. Diana, Auersa, & alij.*

72. Cardinales ratione titulorum Ecclesiarum, quas habent in Vrbe, verè curam animarum habent, & si Sacerdotes sint, confessiones subditorum excipere valent, ita Episcopi titulares homines Diœcesum suarum, quæ ab infidelibus occupatæ detinentur, absoluere possunt, & in Diœcesibus illis ordinariam iurisdictionem exercere. *Auersa q. 16. sect. 7. num. 4. Suar. & alij Doctores.*

73. Superior Religiosus potest delegare iurisdictionem cuicunque Sacerdoti siue proprij, siue alieni ordinis, vel etiam seculari non approbato ab Episcopo, vt possit subditorum suorum confessiones excipere, atque absoluere, nisi obstet specialis alicuius ordinis Constitutio. Præsules enim Regulares in subditos habent iurisdictionem ferè Episcopalem; nec Tridentinum Concilium circa eos, quidquam innouauit. Ideò subditi habentes siue tacitam, siue expressam à Superiore licentiam confitendi apud externum Sacerdotem sine restrictione ad confessarium approbatum confiteri possunt cuicunq; simplici Sacerdoti, vel Seculari, vel Regulari, quod de iter habentibus, vel procul absentibus à Collegio, vel Cœnobio aliqui maximè asserunt. quando autem concessa est Religioso facultas confitendi confessario approbato, intelligendum est de admisso ad confessiones exterorum, vel sodalium eiusdem Religiosi Ordinis. Potest etiam Religiosus extra Collegium suum in eadem Ciuitate ob aliquã necessitaté, si commodè domum redire nequeat, confiteri peccata mortalia, si habet, externo confessario, vel venialia tan-

tum

rum cum attritione saltem, seu dolore imperfecto de mortalibus, quorum conscientia premitur, vel absque confessione cum contritione cordis sacrum agere, vel sacramentum aliquod suscipere. *Suar. d.28. s.4. Bonacin. q.7. p.4. num.25. Nauar. cap.4. n. nu.7. Reginal. tom.1. l.1. c.5 Ochagau. Syluius, Praeposit. Io. Sanc. Bord. Io. Cruc. Henriq. Vegha. Ledes. Sà, Gruff. p.1. l.3. c.5. Fagund. Diana p.3. in addit. r.4. Auersa q.16 s.7. Crescentius, & alij à me citati t.2. c.21. nu.16. contra Nauarrum; Peregr. Vasq.* asserentem generalem licentiam datam Regularibus confitendi cuilibet Sacerdoti intelligendam esse de approbato confessario. *Auersa contra Portellium. idem contra Bordonum.*

74 Famuli, & hospites inseruientes Regularibus in ipsorum Monasterijs, vel Collegijs non possunt sacramentum pœnitentiæ suscipere à Sacerdote non admisso ad confessiones excipiendas ab Episcopo, quemadmodum nec infirmi seculares in Xenodochijs alicui Religiosæ sodalitati cõmissis, nec conuictores studijs operam dantes in Academijs, & domibus Relarium confiteri possunt Sacerdoti approbato à solo Superiore suo. Hi enim omnes in Decreto Concilij Secularium nomine; quales verè sunt, comprehendũtur. De Tertiatijs vero, seu Oblatis, siue aggregatis in quibusdam Religiosis Ordinibus id asserendum est, quod concessa illis priuilegia, vel Religiosa eorum instituta petunt, vel statuunt. *Homob. de examin. tr. 8. cap. 2. q. 7. Barbosa p. 2. de Episc. alleg. 25. n 49. Auersa quæst.16. sect. 8.*

75 Decretum Clementis VIII. instar instructionis factum, quo dicitur Nouitios debere confiteri Magistris, & interdum alteri à Superiore assignato non habet vim præcepti, nec aufert potestatem confessarijs approbatis ab Ordinario Antistite absoluendi eosdem religiosos tyrones à peccatis etiã reseruatis Religioso Præsuli. Nam reseruatio casuum, vel præcepta etiam sub pœna censuræ alicuius à Regulari Superiore facta non obligant Nouitios, qui nondum obedientiæ voto se se adstrinxerunt. *Molfes. tom.1. tr.7. c. 3. num. 8. Faust. Theol. p.1. l.8. q.53. Nouar. s.2. q. 63. Portellius v. Nouitij Absolutio. Henriq. lib. 6. c.16. P. Fay, Villalob. Diana p. 3. tr.2. r. 4. Auersa q.16. s.7. alijque.*

76 Tridentinum Concilium noluit subijcere Regulares Episcopis, quod ad confessiones peccatorum. Nam peculiari modo gubernantur, & proprios Pastores, seu præsides habent, à quibus approbantur confessarij pro Religiosis subditis, etiamsi ab Episcopo ad confessiones excipiendas non fuerint admissi, hoc enim illi antiquo, & communi iure concessum est. Circa quod à Concilio nihil innouatum fuit. Nec possunt Regulares subditos validè absoluere à lethalibus culpis absque concessu Superiorum confessarij alij præter approbatos, & delegatos ab ijsdem Superioribus pro subditorum confessionibus intra ordinem eorundem. Nam Sacerdotes extranei non habent iurisdictionem ad regulares absoluendos, nisi hæc à Superioribus ipsorum concessa sit. Fratribus Minoribus à Clemente IV. & Bonifacio VIII. specialiter interdictum est, ne præterquam in necessitate, seu in periculo mortis, quãdo non adsunt confessarij eiusdem Ordinis, extraneis Sacerdotibus peccata sua confiteantur.

tur

tur, vt Sorbus in compendio priuilegiorum refert. Neque fratres Minores cum Superiorum suorum consensu cuiquam Sacerdoti extra Ordinem suum confiteri possunt præterquam in necessitatis articulo. Quanquam Leo X. Pontifex concessit Concionatoribus Fratrum Minorum facultatem confitendi peccata sua Sacerdoti alterius Ordinis, vel Presbytero Seculari. Quando sunt extra Territorium, vbi non habent Monasterium sui Ordinis modo hoc faciant absque fraude suorum Superiorum, & hoc priuilegio cæteri Ordines Religiosi Mendicantium, & ij, quibus ipsorum priuilegia communicata sunt, vti possunt, & etiam Patres Capuccini, quamuis hi renunciauerint omnibus priuilegijs regulam relaxantibus, hoc enim non relaxat illam, sed supplet, ac perficit, cum melius sit Concionatores sua peccata sacramento confessionis expiare, quam in culparum sordibus iacere. Tanti Sacramenti præstat beneficio gaudere, quam carere, & sicut vota, ita Constitutiones non obligant, nisi sint de meliore bono, nec superioribus concessa est potestas in destructionem, sed in ædificationem subditorum, ideò non possunt priuare illos priuilegio concesso à Pontifice ad spirituale bonum eorundem. Cæterum quando à Superiore assignantur confessarij pro subditis Religiosis irrita est confessio, quæ fit Sacerdoti non admisso à Superiore ad audiendum confessiones subditorum eiusdem domus, quia nemo carens iurisdictione in aliquos eos absoluere potest. *Hier. Sorb. Gesuald Bonon. tr. 24. c. 1. n. 34. & seq. Politius in Regul. S. Franc. & alij.*

77 Probabilis est etiam sententia asserentium potestatem absoluendi quemlibet à culpis venialibus, & à mortalibus antea absolutis, quam omnis Sacerdos habet, modo non sit excommunicatus vitandus, vel exauthoratus, siue, vt aiunt, degradatus, à iure diuino, non ab vlla iurisdictione pendere, ❧ & licitè posse quemcunque nullius lethalis culpæ reum venialia, vel mortalia antea absoluta confiteri Sacerdoti simplici exceptis Religiosis, ❧ qui voto obedientiæ stricti licitè confiteri nequeūt Sacerdoti non exposito à suis Superioribus, alioquin puniri possent, absolutio ❧ tamen valeret. ❧ *Viuald. de absol. num. 18. Suar. d. 26. l. 5. Zerol. Coninch. Bonacin. Henr. Vasq. Filliuc. Nau cap. 4. nu. 5. Palud. in 4. d. 17. art. 5. D. Anton. 3. p. tom. 17. cap. 7. Angel.* ❧. ❧ *Gesuald. tom. 24. cap. 1. num. 46.*

78 Ad audiendas confessiones non sufficit approbatio cuiuscunq; Ordinarij, sed certi Ordinarij, antistitis, seu ❧ Præsulis, quo nomine intelliguntur quicunq; Episcopalem, vel quasi Episcopalem iurisdictionem habent, vt Capitulum Sede vacante, Abbates, Præsides Religiosi quocunque nomine appellentur. Hæc enim est mens Tridentini Concilij requirentis in confessario approbationem Episcopi, & quidem certi secundum regulas iuris, & sicut in alijs rebus, in quibus requiritur cōcessio Episcopi; alioquin Concilium non satis prouidisset, si voluisset cuiuscunque Episcopi approbationem sufficere pro toto Orbe, & vniuersa Ecclesia, & id praxis satis ostendit; Regulares enim quamuis in alijs Diœcesibus approbati, cum ad aliam accedunt, quærunt denuo ab illius Episcopo approbationem, & multò magis Seculares Presbyteri, & contraria sententia post Decretum

Vrbani

Vrb. VIII. editū anno MDCXXVIII. non est probabilis. Pontifex enim reuocat omnia priuilegia, & facultates audiendi confessiones sine approbatione à Diœcesanis Episcopis obtenta. huiusmodi approbatio non requiritur per se ab Ordinario loci, ♦ vel confessarij, sed ab Ordinario pœnitentis antistite ♦ ad eum enim spectat iurisdictionem conferre, qui delegat confessarium, & curam, ac regimen habet subditorum, quibus idoneos sacramentorum ministros procurare debet, & cui ex antiquo iure Regulares præsentari debebant. Præterea confessarius siue Regularis, siue Secularis approbatus Placentiæ potest audire, & absoluere Placentinum subditum suum Bononiæ; voluntaria enim iurisdictio exerceri potest etiam extra proprium Territorium. Cum absque strepitu, & solemnitate in foro conscientiæ solum exerceatur. ę Regularium ordinarius non est Episcopus; sed proprius ipsorum Pręses, & tamen ad audiendas secularium confessiones admittuntur ab Episcopo, non à proprio Superiore. Sacerdos approbatus ab Ordinario antistite suo in vna Diœcesi, si ad alias Diœceses transeat mutando domicilium, non potest ibi quoque confessiones audire; nisi in singulis Diœcesibus ab Ordinarijs pęnitentium ad confessiones eorum audiendas admittatur. Si vero non mutet domicilium, sed per alienum Territorium trāseat animo quamprimum reuertendi ad suum, ab antistite proprio retinet approbationem, & hinc habilis est, & capax iurisdictionis ad audiendas quorumcunque confessiones, & potest eligi à quocunque in confessarium virtute Bullæ, & à Parochis locorum, qua transit, admitti ad secularium confessiones, vel ab Episcopo alienæ Diœcesis, cui ille non subest ad confessiones ibidem excipiendas approbati. Adhæc idem Sacerdos pluribus Episcopis pariter sub esse potest, vt sic Placentiæ, & Cremonæ habeat stabile domicilium, & æqualibus spatijs anni soleat vtrob͂q; commorari, hic hieme, illic æstate, quamuis à Placentino Antistite approbatus confessiones Placentinorum audire possit, non ideò Cremonenses audire, & absoluere valet. Et tamen à proprio Antistite est admissus ad tantum ministerium. Ergo approbatio non ab Ordinario præsule confessarij, sed pœnitentium necessario requiritur. ♈ *Lug. d.21. num.21. Auersa q. 16. ſ. 8. contra Nugn. Petr. Fay, Henriq. Io. Crux, Io. Valer. Portel. Ledes. Diana p.4. tr. 4. r.110.* ♦ *Suar. d. 28. ſ. 6. num. 10. Auersa q.16. ſ. 8. & alij multi Theologi, ac Iurisconsulti Nugn. Peyrin. tom.1. q. 1. cap. 21. Vegha, Megala, Lug. d.21. nu. 30. Diana contra Fagund. Bonacina, Coninch. Reginald. Filliuc.* ę *lib. 2. ff. de Officio Proconsulis.*

79 Sacerdos, qui audiendi confessiones secularium, ad quas admissus fuit, labore fatigatus, vel tædio affectus acceptam ab Episcopo licentiam, & approbatorias literas frangit, vel superiori suo renunciat, protestatus se nolle amplius illo munere fungi. Potest adhuc confessiones excipere. Illa enim renunciatio non est acceptata ab Episcopo, à quo ille facultatem audiendi confessiones accepit: res enim per easdem causas dissoluuntur, per quas nascuntur sic renunciatio facultatis concessæ non valet, nisi acceptetur ab eo, qui illam concessit. Renunciatio enim facienda est supe-

riore acceptante, & potestatem habente. *Sic Doct. commun. in c. si de terra cap. recedentibus de priuil. Sanch. l. 8. d. 3 2. n. 2 Bonacin. de priuileg. p. 8. §. 4. Bord. r. 52. n. 512. Abbas Bessign. decis. 5. Gemin. cons. 127. Blanch. Rota Rom. vol 4. decis. 529. Calderin. c. 5. M. Anton. l. 1. r. 108. Ant. Gabr. Beccar. Surd. Lauor. Caphal. & alij.*

80 Sacerdos Regularis ad audiendas confessiones ab Episcopo simpliciter admissus fidelium confessiones validè excipere potest; etiansi ad hoc munus à superiore suo non fuerit admissus, α & iubilei tempore, & ex bullæ cruciatæ priuilegio eligi potest in confessarium à quouis genere personarum, etiam fœminarum, si pro virorum confessionibus tantum admissus fuerit. β. habet enim potestatem ordinis, & iurisdictionis cum Episcopi approbatione. Hoc autem sufficit ad validè ministrandum pœnitentiæ Sacramentum secundum Decretum Concilij Tridentini *c. 15. sess. 23.* iurisdictionem proximè delegatam à Summo Pontifice habet, modo ab ordinario antistite approbatus fuerit. γ neq; enim Episcopus approbat regularem, quatenus is dependet à suo superiore, sed absolutè nulla dependentiæ ratione habita. Siquidem eum declarat idoneum ad excipiendas fidelium confessiones. Neque obstat Clementina constitutio *de sepulturis* δ vbi decernitur, vt Regulares confessarij à superioribus suis eligantur, ac præsententur Ordinario Antistiti. Hoc enim nihil ad intrinsecam rationem approbationis, vel potestatis audiendi confessiones pertinet. Quamuis approbatio ab Episcopo facta inscio Præside Regulari illicita sit, non tamen est inualida. Iubilei autem tempore quilibet confessarius approbatus ab Ordinario habet iurisdictionem, seu potestatem absoluendi proximè ab ipsomet Pontifice. Idem dic de confessario electo per Bullam cruciatam talitem quod ad sæcularium confessiones excipiendas, si Sacerdos sæcularis approbatus pro confessionibus virorum tantū ex defectu ætatis iubilei virtute electus sit, validè, quamuis non licitè fœminas confitentes audire, & absoluere potest, vt Doctorum communis sententia est ε siquidem restrictio illa, seu limitatio, respicit tantum iurisdictionem ab Episcopo concessam, non verò iurisdictionem à Summo Pontifice iubilei, vel bullæ cruciatæ priuilegio communicatam. Inferior enim non potest coarctare gratiam superioris ζ sic pariter Sacerdos regularis cum à Summo Pontifice simpliciter, & immediatè iurisdictionem statim, ac approbatur, recipit, simpliciter approbatus censetur in ordine ad delegationem Pontificiam, & ratione scientiæ. Fauor non debet in odium retorqueri, η non restringi, sed ampliari, maximè quando de animæ salute agitur, quæ cæteris rebus præferenda est. Regulares igitur ab Episcopo approbati pro confessionibus excipiendis, etiansi à superioribus præsentati non fuerint, confessiones validè excipere possunt, nisi fortè in ipsorum ordine recepta sit constitutio Iulij III. qua eiusmodi confessiones irritæ vocantur θ. approbati enim ab Episcopo habent iurisdictionem delegatam. Grauiter tamen peccant, si contra iustam prohibitionem superioris, vel constitutionum suarum confessiones audiant. Verum non constat Constitutionem Iulij II. editam rogatu Patris Generalis Ordinis Prædicatorum

rum ab alijs religiosis Ordinibus receptam fuisse. Quicunq; eorum priuilegijs gaudent, eodem induko vti possunt. Et vi illius superiores Regulares, suspendere valent iurisdictionem, quam subditi ab Episcopo approbati habent. Hi si à Superioribus confessiones audire prohibeantur in pœnam sceleris ab ipsis patrati, vel ne ab ijsdem pœnitentiæ sacramentum indignè ministretur, iurisdictione priuari censentur. Si vero iubeantur simplicis obedientiæ gratia à tali ministerio tunc temporis abstinere, validè quidem, sed illicitè absoluunt, nec priuilegiorum vsu carent, quamuis eo se indignos reddant; nec qui illis abutitur, statim illis priuatur. Neque ex vllo iure contrarium constat. Negari enim potest Regulares eatenus priuilegijs sibi concessis vti posse, quatenus à Pôtifice iurisdictionem habent. Contrariam tamen sententiam, vt tutiorem ampelctendam esse probabile est. ª *Diana p.1.tract.11.res.13.citans Salam, Angel. Homobon. Villal. Mirand. Molfes. tract.7. c.14. Peyrin.tom.1.q.1.c.21. Rodriq. tom.1.q. 60. art.3. Sanc.d.48.num.27. Valer. Sot. Vidal. in q.6.nu.8. & alij.* ᵇ *Fagund Henriq. Petr. Diana p.3.tr.2.r. 93. & alij.* ᵞ *Peyrinus de priuil. in Constitut. 2. Syxti IV. num. 44. & alij ibidem citati.* ᵟ *Clement. Dudum de sepult. §. statuimus* ᵋ *Bonacin. de sacr. d. 5. q. 7. p. 4. §. 1. Barbosa de p. episc. all. 25. Fagund. prac. 2. Eccles. lib. 7. Alph. Leo. Henriq. Medin. Angel. Coninch. Nugn. Led. Vid. n. 25.* ᶻ *c. inferior dist. 21.* ᶯ *l. quod fauor C. de legibus.* ᶿ *Miranda p.1. q 45. art.12. Laym. l. 5. tract.6.c.10. Rodr. Pelliz. docens eandem doctrinam locum habere in religiosis Societatis Iesu: Suar. tom.4. tract.10. l 9. c.2. num.3* ᶥ *Mirand. c. Paulus tract. 23. d.1. p 14.* ᴷ *Suar. nu. 17.* ᴷ ᶺ *Pelliz ar. num. 17. Auersa, & alij.*

8. Regularis confessarius ab Ordinario simpliciter approbatus sæcularium confessiones iubilei tempore validè excipit, & absoluit. Quamuis à Superiore suo per sententiam iuridicam condemnatus, & prohibitus sit sæcularium confessiones excipere. Est enim approbatus ab Episcopo, & iurisdictionē à Summo Pontifice habet. Nec superioris consensus necessarius est ad validam, sed ad licitam absolutionem. Nec potest Præpositus Regularis subditum priuare potestate illi ab Episcopo concessa; nemo enim potest auferre, quod non dedit. Sicut nemo dare potest, quod non habet. Quamuis Regularis Præses subditum priuet facultate à se concessa audiendi confessiones, non priuat tamen approbatione, & licentia ab Episcopo data. Res per quas causas nascitur, per easdem dissoluitur. *Diana p.5. tr.12. r.49 Trullench. in Cruciata l.c. §. 7. d. 6. num. 7. Vid. num. 31.* etiam probabile videtur Regularem expositum à præsule suo ad excipiendas tantum confessiones virorum, si iubilei tempore fœminarum confessiones excipiat; non peccare contra obedientiam Superiori, debitam, ac licitam rem agere. Vtitur enim iurisdictione à Summo Pontifice tunc concessa omnibus confessarijs ab Ordinario approbatis, & licitè eligitur. Nec peccat contra bene ordinatam superioris voluntatem; quæ est subiecta Summi Pontificis voluntati in omnibus. Ipse enim est supremus Superior, & per votum obedientiæ Regularis ei proximè subditur, vt religio-

sus, qui subest, vt Christianus. Qui vult vti priuilegio Pontificis, à quo dependet omnis iurisdictio Præsidis regularis, non peccat, immo licitè operatur, opinionem probabilem, quæ est mensura operandi conformis rectę rationi, prudenter sequitur. Iubilei tempore Summus Pontifex derogat omnibus constitutionibus, aut præceptis, quibus prohibetur confessarijs conditiones necessarias habentibus vti indultis, & priuilegijs Pontificijs ob commune bonum totius Reipublicæ Christianæ concessis. Præpositi Regularis voluntas ratione voti obedientiæ debet se conformare cum voluntate Summi Pontificis, qui est supremus omnium tam Superiorum Regularium, quam subditorum præses; ei omnes Regulares subditi sunt, & obedire debent. Propterea religiosus subditus per supremam Pontificis authoritatem, & priuilegium eximitur ab obligatione parendi religioso superiori suo præcipienti aliquid contra Pontificium priuilegium. Quo vtens secundum hanc sententiam à Superiore puniri licitè, ac iustè non potest. Quia vbi culpa abest, debet etiam pœna abesse. Nulla pœna infligitur ei, qui culpa caret. *pœna enim est peccati vltio, & noxæ vindicta l. 131 de verb. signif. cap. sine culpa de Reg. iuris in 6. c. cognoscentes de Constitut.* Propterea iniquum est punire actum virtutis secundum probabilem opinionem exercitum: *res, quæ culpa carent, in damnum reuocari non debent. cap. 2. de Constitut.* delictum non debet iudicari secundum opinionem punientis, sed secundum conscientiam delinquentis; hic autem operans secundum opinionem probabilem non peccat. Nec tenetur subditus fauorabilem sibi habens opinionem probabilem obedire superiori præcipienti contrarium opinioni illi. Tunc enim in dubium vocatur superioris iurisdictio. Et probabile est subditum non obligari, nec tenetur idem obedire superioris præcepto, quando dubitat, an legitimè imperet, & ex obeditione damnum alteri impendet, immo subditus doctus introducere potest per se ipsum opinionem probabilem; si in aliquo euentu probabiliter existimet se non teneri obligatione obediendi superiori, & ita tunc non peccat non obediendo. Nemo enim tenetur propriam opinionem probabilem deserere. Nec culpæ reus est, qui non obseruat legem, quam iniustam esse probabiliter censet. *Diana p. 3. tract. 2. ref. Vid. inq. 6. nu. 55. Palaus. tom. 1. tr. 1. disp. 3. 3. nu. 28. cum alijs Sanctius d. 33. nu. 28. 29. 30. Ledesma, Sayrus, Lessius, & alij à me superius citati.*

3 Subditus Regularis confessarius, qui extra iubilei tempus fidelium confessiones absque consensu superioris sui excipit, mortiferæ culpæ reus non est. ✠ nisi hoc sub lethali culpa à constitutionibus Religiosi Ordinis, in quo ille est, prohibeatur, vel nisi iusta de causa à Regulari præside id vetitum sit sub præcepto sanctę Obedientiæ. ✠ nonnullorum sententia est Regulares tempore iubilei, in quo datur etiam Regularibus facultas eligendi confessarium, confiteri posse peccata sua confessario approbato tantum à Regulari Præside, non ab Episcopo. ✠ nam nomine Ordinarij dicunt intelligi etiam religiosum superiorem. Habet enim in subditos suos iurisdictionem, quasi Episcopalem ✠ Regulares quando in concesione eligendi

di confessarium iubilei tempore comprehenduntur, eligere possunt sibi confessarium approbatum extra ordinem suum. γ nec Superior illis hoc prohibere potest. δ Moniales etiam iubilei tempore eligere sibi possunt confessarium quemlibet approbatum ab Ordinario, etiamsi ad excipiendas Monialium confessiones alias non sit admissus. Moniales enim non sunt deterioris conditionis, quam cæteri Christi fideles. Hanc etiam facultatem Vrbanus Octauus Pontifex illis apertè concedit constitutione illa, cuius initium est. ε *Pontificia solicitudo* ε idcircò Episcopi prohibere nequeunt Monialibus iubilei tempore, ne confessario cuilibet approbato siue Regulari, siue Sæculari confiteantur. Neque Regularibus interdicitur accessus ad sanctimoniales audiendæ confessionis gratia, sed colloquendi cum illis absque licentia. λ *Peyrin. tom. 1. q. 1. c. 21. Molfes. tr. 7. c. 14. nu. 87. Megal. p. 1. l. 1. c. 17. Diana p. 1. tr. 11. r. 13. & alij.* μ *Dian. p. 5. tr. 12. r. 37. & p. 3. tr. 2. r. 21. Vid. nu. 83.* γ *Alph. Leo. de iub. p. 2. q. 208. Diana p. 5. r. 37. tr. 12. & alij.* ε *Bonac. de sacr. d. 5. q. 7. p. 4. §. 1. Bossius, Diana p. 5. tract. 12. res. 12. Peyrin. Bullarium tom. 4. fol. 249.*

83 Vrbanus VIII. constitutione α edita anno MDCXXVII. reuocauit omnia, & singula priuilegia quibuscunque Religionibus, & Societatibus quod ad audiendas confessiones sæcularium sine Orninarij examine, & approbatione. Quanquam Episcopus adhuc possit Regulares aprobare sine examine, vt ex Concilio Tridentino patet β possunt autem cogi stare coram Episcopo dum examinantur, γ quia tunc se habent, ac si essent subditi, etiamsi sint Doctores, & Magistri, quia etsi Doctor religiosus sit persona publica, *cum priuata persona sit, quæ dignitate caret.* δ tamen in examine spectatur, vt priuata persona, ideò non habet ius ad sessionem, & quamuis sit Doctor, vel Magister etiam laureatus professor Theologiæ, & Concionator approbandus est ab Episcopo; hoc est idoneus iudicandus ε maiores autem honorandi sunt à minoribus ε à quibus obsequium præstandum est. α *Constitut. 92.* β *Conc. Trid. sess. 23. c. 15.* γ *Berdon. r. 36. q. 34. Cespedes de exempt. d. 223. Pelliz. tr. 8. c. 3. s. 2. s. 1.* δ *Glossa v. priuati cap. qui contra 24. q. 1.* ε *Fagund. prec. 2. Eccl. l. 7. cap. 2. Corduba, Gutier. Rodriq. Menoch. Palat. & alij Pius V. in Bulla an. 1575. Tolet. l. 3. c. 13. nu. 5.* ε *l. 1. c. de officio Rect.*

84 Præsides religiosi habentes parochias sæcularium Monasterijs, vel Collegijs suis adnexas non possunt substituere sibi aliquem regularem in Parochum, seu Vicarium, qui non sit approbatus ab Antistite Ordinario, vt audiat confessiones sæcularium, quia Tridentinum Concilium in confessarijs regularibus exigit approbationem Episcopi, & in ijs, qui non habent beneficium Parochiale simpliciter, hoc est, quod sit perpetuum, quale non est Parochis Regularibus ad certum tempus tantum designari solitis. Ideò comprehenduntur in generali reuocatione facultatum excipiendi confessiones, quando ab Episcopo iustè fit. Eique sistere se debent, vt ad confessiones admittantur. *Pelliz. tr. 8. c. 3. s. 2. nu. 21.*

85 Legatus à Latere Pontificis potest regularibus exemptis habentibus domicilium in sua Prouincia conce-

dere facultatem eligendi sibi confessarium non approbatum a Præsule regulari, qua facultate tanquam priuilegio personali ijdem regulares etiam extra Prouinciam legati concedentis vti perpetuo poterunt, si tamen ea concessa sit sine vlla limitatione. Potest etiam Legatus à Latere admittere Regulares ad audiendas confessiones sæcularium in tota Prouincia. Quia ipse est Iudex, & proprius Episcopus Regularium quamuis exemptorum, quilibet autem Antistes Ordinarius potest subditis talem concedere facultatem quanquam legati non debent esse faciles in vsu huiusmodi potestatis, ne incurrant in offensionem Ordinariorum. Possunt etiam absoluere ab excommunicatione quoscunque accedentes etiam extra suam Prouinciam. *Naldus v. legatus num.* 8. *Suar. l.* 8. *de leg. c.* 26. *nu.* 10. *Filliuc. tract.* 7. *nu.* 238. *Glossa c. excommun. de officio Legati v. mittuntur, & v. commissum. Pelliz. tract.* 8. *c.* 1. *s.* 1. *nu.* 6. *& c.* 3. *s.* 2. *nu.* 22.

86 Episcopus nolens approbare, vel admittere ad examen approbationis Religiosos ea tantum de causa, quod in propria Diœcesi censet adesse nimiam confessariorum copiam, peccat contra ius, quod ipsi Regulares habent ad audiendas confessiones, vtpote qui per sua priuilegia sunt quasi Parochi fidelium à Summo Pontifice ad tale ministerium delegati. Nec Clementina Constitutio *Dudum* obstat in qua dicitur. *Numerus personarum assumendarum ad huiusmodi officium exercendum esse debet, prout vniuersitas cleri, & populi, ac multitudo, vel paucitas exigit eorundem*. Hæc enim limitatio tantum procedit, quod ad priuilegium in Clementina illa Constitutione concessum *Io. Lug. d.* 21. *de pœn. s.* 2. *n.* 54. *Vasq. in* 3. *p. q.* 93. *art.* 3. *d.* 5. *nu.* 5. *Pelliz. nu.* 25. *contra Fag. l.* 7. *c.* 2. *nu.* 14.

87 Cum iurisdictio à iure, vel à Pontifice Maximo regularibus concessa restringi, vel dilatari secundum Ordinarij approbationem possit, si iusta adsit. γ consequenter dicendum est Regulares obligari statuto Concilij Prouincialis Mediolanensis. ∂ quo decretum fuit, *vt confessarius, qui criminis alicuius, culpaue mortalis particeps fuerit, sciat sibi interdictum munus audiendi confessionem illorum, quos socios eius criminis, culpaue habuerit*, quia non fuit admissus ad confessiones sociorū criminis sui audiendas, sed aliorum cum limitatione. Quanquam illud decretum non videtur obligare confessarios Regulares respectu Monialium exemptarum ab Ordinarij iurisdictione, ita vt illæ nequeant validè absolui à confessario participe criminis à Monacha pœnitente commissi, licet Ordinarius nunc videatur posse approbare confessarios Monialium exemptarum cum tali exceptione. Nam quando illud Decretum à Mediolanensi Synodo factum fuit, Regulares non admittebantur ab Ordinario loci, sed à Præside Regulari ipsarum, nec simpliciter, nec cum limitatione ab Ordinario loci approbari poterat. Ergo à Concilio illo Mediolanensi non fuerunt in Decreto eodem comprehensi, cum post illud Concilium Gregorius XV. Ordinarijs locorum præsulibus approbandi Regulares ad confessiones Monialium exemptarum potestatem concesserit constitutione *Inscrutabili*. vbi ait, *in his, quæ huiusmodi curam, seu administrationem cōcernunt, omnimodæ iurisdictioni*,

dictioni, correctioni, & visitationi Diœcesani Episcopi tanquam Sedis Apostolicæ Delegati planè in omnibus subijciantur. Hæc autem verba intelligenda sunt de omnibus ijs, quæ sunt de iure communi, non de ijs, quæ sunt de iure speciali vniuscuiusq; Diœcesis. γ *ita Niranda p.1.q.45.art.10. Lezana tom.1.c.10.n.8. Barbosa de pot.Ep. all.25.n.32.contra Portel.Veg.Villal. Zanard.* δ *Pelliz.n.28.& 29.*

88 Religiosus in aliqua Diœcesi solù approbatus, si forte dimittatur è Religione, non potest audire confessiones in eadem Diœcesi, postquam dimissus est, non quidem defectu approbationis, quæ durat donec reuocetur, sed ex defectu iurisdictionis ex priuilegio Regularibus concessæ à Summo Pontifice. Hæc enim cessat in eo, qui desinit esse Regularis. Si tamen præter approbationem ab Episcopo iurisdictionem acceperit, confessiones excipere, & concessu Parochorum, & per iubilæum, Bullamque cruciatam in eadem Diœcesi in confessarium eligi poterit. vt Doctoris dignitas, ita facultas audiendi confessiones non repugnat statui religioso, nec sæculari, sed valdè vtilis est, ideò Sacerdos sæcularis, & Religiosus ab Episcopò ad confessiones admissus iurisdictione, quam ab Episcopo acceperunt, vti poterunt, etiamsi sæcularis ad religionem, & religiosus ad statum sæcularem transeat, poterit vti approbatione, & potestate sibi ab Episcopo concessa. Religiosus ad sæculum migrans priuilegijs religionis desertæ vti nequibit. confessarius sæcularis si ad religionem migret, à religiosis Præsulibus prohiberi poterit, quominus confessiones excipiat. ε Si autem religionem profiteatur in ordine, in quo munus audiendi confessiones non exercetur, cessabit in eo facultas audiendi confessiones. Si vero profiteatur in ordine, in quo confessiones sæcularium audiuntur, eos poterit audire, ε & vti priuilegijs, etiamsi non præsentetur ordinario per suum superiorem, nam ad constituendum confessarium regularem non est necessaria præsentatio, vt ex Clement in constitutione ζ colligitur. ε *Pelliz. tr.8.c.3.s.3.subs.1.nu.38.& 39. Bordon.* ζ *Pelliz. & Cespedes d.145.n.2. contra Moronum r.85.nu.28.*

89 Probabile est Religiosum à quolibet Ordinario Antistite approbatum simpliciter, & absolutè eligi posse in confessarium virtute Bullæ cruciatæ, & Iubilei etiamsi domicilium mutet, nec ab vllo alio Ordinario approbetur. Quia sufficit approbatio alicuius Ordinarij, qua habita Religiosus accipit iurisdictionem à Summo Pontifice concedente potestatem eligendi confessarium vi Pontificiæ Bullæ, & priuilegiorum Regularibus concessorum. η & approbatione Ordinarij, quia priuilegium Gregorij XIII. supponit approbationem semel ab aliquo Ordinario concessam, & transeuntibus tantum suffragatur. Vrbanus λ vero abolet priuilegia, ob quæ nonnulli dicebant se approbari debere ab Ordinarijs sine examine absolutè, ac simpliciter. Restrictio priuilegiorum Regularibus concessorum ita explicanda est, vt ijs deroget, quam minimum possit. Sic priuilegium à Sixto V. concessum Patribus Congregationis Sancti Philippi Nerij, quod ijdem à Vicario Vrbis approbari possint vbique locorum absque alio examine concessu tamen Ordinariorum, audire confessiones, non fuit ab Vrba-

no VIII. sublatum. μ quia illi Patres in odiosis non veniunt nomine Regularium, cum tribus votis se non obligent. K *Bullarum Societatis Iesu p. 137.* λ *Bull. tom. 4. Bulla 92. Pelliz. l. c. nu. 52. Io. Lugo de poenit. d. 21. s. 2. n. 29. contra Lezanam tom. 1. c. 19. nu. 5.* μ *Cespedes de exempt. d. 111. n. 3.*

90 Regulares alicubi approbati audire possunt confessiones quorumlibet ad ipsos accedentium etiam ex alijs Diœcesibus; quod priuilegium non fuit reuocatum à Tridētino Concilio exigente Episcoporum approbationem. Hoc enim à Regulari nihil exposcit, nisi vt ab Episcopo loci, vbi habet domicilium, aut quasi domicilium, ad confessiones admittatur. Nec modo in proprijs Ecclesijs, ac domibus, sed etiam vbicunque est, hoc priuilegio vti potest. Nam lex generaliter loquens generaliter intelligi debet, cum sit fauorabilis. *Pius II. Nicolaus III. Sixtus IV. Leo X. Paulus III. in Bullis. Sorbus, Boculus in compendijs priuileg. Somasch. Suar. tom. 4. tr. 10. l. 9. c. 2. nu. 8. Pellizar. num. 53.*

91 Regulares ab Ordinario approbati audire possunt confessiones ęgrotantium extra eorum Monasteria ex peculiari priuilegio concesso à Paulo IV. & statim Parochum certiorem facere de audita confessione debent verbo, vel scriptura. Pius V. solum vetat medicos visitare ægrotos, nisi habeant fidem à confessario de eorum audita confessione, nihil præcipit religiosis. *Filliuc. tr. 7. n. 34. Nugn. Scortia, Barbosa apud Dianam p. 3. tr. 4. res. 93. Pelliz. Cesped. d. 147. n. 13. contra Lezanam.*

92 Facultas audiendi confessiones concessa Religioso non cessat, donec per nuncium ab Ordinario missum eiusdem reuocatio Regulari innotescat. Nam per quas causas res nascitur, per easdem dissoluitur. Sacerdos accipit facultatem excipiendi confessiones statim, ac per nuncium ab Episcopo missum certior fit de illa sibi concessa, secus si ab alio non misso, neq; ab antistite, neq; ab ipso Sacerdote. *Reginald. l. 2. n. 204. Sanch. Pelliz.*

93 Respectu absolutionis Sacramentalis pro eodem à Tridentino Concilio sumuntur articulus, & periculum mortis, ita vt absolutio non minus in periculo, quam in articulo mortis impendi à Sacerdote possit. ꝑ Siquidem in iure Canonico articulus mortis periculum mortis appellatur. Nec minus in periculo mortis, quam in articulo mortis præceptum Diuinum confessionis, & in vtroque tempore Sacerdotes omnes parem iurisdictionem retinent, quod ad forum conscientiæ, & quidem à iure diuino habent, vt perpetua traditio ostendit ab Apostolorum temporibus hucusq; deducta. Potestas absoluendi à peccatis à Christo concessa fuit Ecclesiæ ad ædificationem, & salutem animarum, ideò Sacerdotes, & iudices conscientiarum, & medici animarum sunt, ergo in periculo, & in articulo mortis parem habent absoluendi, & medendi animis facultatem, & eadem iurisdictione vtuntur, quam Apostolis Christus concessit (*Ioanis 20.*) dicens *accipite Spiritum sanctum. Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*. Tridentinum Concilium sessione xiv. cap. vii. concedens omnibus Sacerdotibus in articulo mortis facultatem absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris loquitur sine distinctione, & vniuersaliter. Non igitur distin-

ſtinctione hic opus eſt. Non enim diſtinguere debemus, cum lex non diſtinguat, & lata ſit in fauorem, & beneficium animarum, ſed latè interpretanda eſt. Iure Eccleſiaſtico pœnitenti in articulo mortis conceditur facultas eligendi ſibi quemlibet confeſsarium. Et Tridentinum Concilium voluit conſulere ſaluti animarum, & libertati conſcientiæ. Ideò illi in articulo mortis concedit facultatem confitendi cuilibet Sacerdoti etiam non approbato. Tunc ceſsat omnis caſuum reſeruatio: ergo etiam reſeruator. Multi adeò ſunt infirmi, teſte D.Thoma, vt ſine confeſſione mori malint, quam tali Sacerdoti confiteri. Propterea in articulo mortis nulla reſeruatio, nulla poteſtatis limitatio eſt. *Atque ideò omnes Sacerdotes quoslibet pœnitentes à quibuſuis peccatis, & cenſuris abſoluere poſſunt*, vt ait Tridentinum Concilium. Ergo non eſt neceſse, vt Sacerdos approbatus, vel ſuperior in mortis articulo, vel periculo Sacerdoti non approbato, & inferiori præponatur. *Ita docent Nauarr l.5. conſil. de pœnitent. Sà, v. abſol. Naldus v. confeſſio n. 31. Barboſa de Epiſc. p.2. all.25. Comitol. l.1. q.22. Sanch. d.44. n.5. Ledeſ. Rodriq. q. 56. art. 4. Duran. Vega, Villal. Zerola c. 15. F. Longus p.1. ſ. 2. art. 16. Conrad. Lud. à S. Io. Valer. Angles, Dian. p. 4. tract. 4. r.161. Vidal. Syl- ueſt. v. confeſſ. 2. nu. 4. Marchinus de bello diuino p. 4. c. 3. Capreolus, Paludan. Armilla, Duard.* contrariam ſententiam etiam probabilem exiſtimo, quam ſequuntur *Suar. tom. 4. de pœnit. d. 26. ſ. 4. nu.4. Bonac. de ſacr. d.5. q.7. p.1. 10. nu.10. Reginal. l.1. n. 61. Henriq. Coninch. Fagund. Fauſt. Lugo de pœnitent. d.18. ſ. 2. Bellonus, Turrianus, Sanch. Auila, Vaſquez, & alij.* pro eodem ſumi articulum, ac periculum mortis quoad abſolutionem docent *Bonacina de ſacr. d.5.q.7. p.1. Nauar. c.26. num.31. Suar. in 3. p. tom. 4. d. 26. ſ. 4. Molina, Lugo d. 18. ſect.12. Fauſt. Diana p. 3. tr. 4. r. 57. Layman. l.5. tr. 6. cap.12. Sylueſt. Fagund. Zanabraxo de caſibus mortis.* Communis Doctorum ſententia eſt Sacerdotem non approbatum deficiente approbato, ſi confeſſionem alicuius in articulo mortis audire cœpit, poſse illam complere, & pœnitentem abſoluere, etianſi ſuperueniat Sacerdos approbatus, nec opus illi eſt à Superiore licentiam petere. Nimirum quia in illo caſu Sacerdos à iure diuino iuriſdictionem habet ordinariam. *Fagund. in 2. pracept. l.1. c.1. num. 6. Fauſt. l.6. q.36. Diana p. 5. r.6.*

94 Moribundus, qui abſente Sacerdote pœnitentiæ ſigna dedit, vel confeſſarium accerſiuit, vel ſe velle confiteri dixit, ſi quis fide dignus id teſtetur, validè, ac licitè abſolui poteſt, immò debet, vt conſtat ex Concilio Arauſicano primo cap. II. ex Carthaginenſi III. cap. xxxiv. ex D. Leone Pontifice epiſtola nonageſima prima ad Theodorum. Huiuſmodi enim confeſſo eſt neceſſaria, vt medium ad ſalutem, & æquiualet confeſſioni, quæ fit per interpretem, & licita eſt. Deus impoſſibilia non exigit à nobis, ſed confeſſionem hic, & nunc poſſibilem. Et facienti, quod poteſt, Deus non denegat gratiam. Quando agitur de ſalute animarum, & de obligatione charitatis, pars magis pia, & tutior eligenda eſt, præcipuè in articulo mortis. Pœnitenti benè parato, ſeu diſpoſito ſaltem ſecundum probabilem opinionem abſolutio licitè denegari nequit,

nequit, præsertim à Parocho, qui etiam contra propriam opinionem debet absoluere pœnitentem habentem opinionem contrariam probabilem: hic enim est benè dispositus. Charitas, vel iustitia obligat confessarium ad procurandam pœnitentis salutem quocunque modo potest. Confessio per interpretem facta est valida, & licita, etiansi in ea cõtingere possit deceptio, ergo & confessio, quæ fit per attestationem adstantium, vel testium asserentium pœnitentem petijsse confessionis Sacramentum licita est, etiansi sacerdos decipi possit. Immo etiansi nullum pœnitentiæ signum moribundus dederit, validè, & licitè sub conditione absolui potest eo modo, quo Clemens VIII. cadentem hominem ex templo Diui Petri nullo præcedente pœnitentiæ signo absoluit dicens. *Si es capax, absoluo te. Hac docent authores à me citati cap. 28. huius tabulæ Marcus Vidalis Inquisit. 2. p. 2. pag. 426. nu. 8. & seq. Fagund. pr. 2. l. 3. c. 1. Mald. Syluest. Salas, Becanus, Vasq. Literatus, Megala, Decius, Cyrillus asserens debere absolui moribundum, qui religiosè viuebat, & solitus erat frequentare Sacramenta, & Ecclesias etiansi nullum pœnitentiæ signum dederit.*

95 Quamuis ex honesta, laudabili, & sancta consuetudine confessio peccatorum secretò fiat. Hoc tamen minimè necessarium est, nec ad rationem intrinsecam sacramenti pœnitentiæ spectat. Christus enim non prohibuit modum publicè confitendi, si pœnitens in vindictam peccatorum suorum, & sui demissionem, & ad aliorum exemplum, & ob offensæ Ecclesiæ ædificationem, & satisfactionem peccata sua publicè confiteri velit. Vt Trident. Concilium asserit. Ad necessitatem, & valorem Sacramenti pœnitentiæ exigitur tantum, vt peccata confessario, vt iudici manifestentur. Quod æquè fit, siue publicè, siue secretò quis ea confiteatur *Trident. Concil. sess. 14 c. 5. Suar. tom. 4. de pœnit. d. 21. s. 2. Bonac. de sacr. d. 5. q. 5. s. 2. num. 2. Lugo de pœnit. d. 15. s. 5. n. 2. D. Thomas in 4. sent. d. 17. q. 3. art. 4. q. 3. Vidal. & alij contra Scotum, Gabrielem, Anglos ab eis citatos.*

96 Ideò absq; necessitate, vel iusta causa peccata sua publicè confiteri peccatum mortale non est, si scandalum absit. α Quia nullam legem siue diuinam, siue humanam transgreditur, qui publicè sua peccata confitetur. Ius canonicum secretæ confessionis modum non præcipit, sed tantum commendat cap. vtriusquesexus de pœnitentia, & remissione. Vbi dicitur *confessionem secretò semel* in anno soli Sacerdoti faciendam; per quæ verba significatur confessionem exigi non publicam, non iuberi secretam. β nec consuetudo vniuersalis Ecclesiæ confitendi secreto peccata sub lethali culpa obligat, quia non introducta fuit animo obligandi ad lethale peccatum eos, qui publicè peccata sua confiterentur, vt ab ijsdem absoluerentur. Nec per confessionem validam publicè factam pœnitens infamiæ notam sibi inurit. Quanquam quisque famæ suæ dominus est, & sicut opes, ita famam absque lethali culpa prodigere potest. γ Nec ideò confessio redderetur odiosa, aut onerosa. Quia publicè peccata sua confiteri nemo cogitur, nec cogi potest. Iusta autem causa confitendi publicè peccata esse potest naufragium, vel prælium, aliudque periculum mortis coram

coram pluribus imminens, vel offenſæ Eccleſiæ ædificatio, propria humiliatio, vel peccatorum vindicta, & expiatio. Prudenter tamen agendum ad vitanda incommoda, vel ſcandala. Diui Auguſtinus, & Anſelmus, aliiq; publicas confeſsiones fecerunt. *α Vitalis p.2.inq.6. nu.18. β Suar. Fagun. γ Nauarr. Ban. Rebel. Leſſ. Sot. Ledeſm. Bonac. d.2.q.4. num.1. & alij.*

97 Probabilis videtur ſententia aſſerentium confeſsionem ſacramentalem etiam poſt Decretum Clementis Octaui validè, & licitè fieri poſſe confeſſario abſenti, vel per ſcripturam, vel per nuncium, modo pœnitens non abſoluatur abſens, ſed præſens, & pœnitentiæ, vel deteſtationis peccatorum ſignum aliquod exhibés, quæ abſenti Sacerdoti per literas, vel nuncium iam manifeſtauit. Nam Clemens VIII. Anno MDCII. die XX. Iunij prohibuit fieri confeſsionem ſacramentalem completam abſente pœnitente, hoc eſt abſolui abſentem à peccatis per nuncium, vel per litteras manifeſtatis. Non autem prohibuit pœnitentem abſolui præſentem à peccatis ab eodem antea abſente per litteras, vel per nuncium indicatis, dum præſens pœnitentiæ ſigna det. Quia tunc validè, ac licitè pœnitentiæ ſacramentum conficitur, quando adſunt materia, forma, ac miniſter, vt in noſtro caſu. Pœnitentis ſtatus non minus ſcripto, quam voce ipſius ſemet accuſantis ſacerdoti innoteſcit, & hoc ſufficit, vt abſolui poſsit, dummodo præſens ſit. Abſolutio enim rei præſentiam exigit. Si poteſt abſolui moribundus à ſacerdote, qui eodem abſente pœnitentiæ ſigna dedit, ergo & ille, qui confeſſario abſenti per litteras, vel nuncium peccata ſua accuſauit, poſtea præſens abſolui poteſt: dum percutiendo pectus ſacerdoti ſignificat ſe commiſiſſe, ac deteſtari peccata per ſcriptum, vel internuncium ei indicata. Par vtrinque ratio militat. *Ità Celeſtinus, Iacobus Mancinus, Kelliſonus, Gamacheus, Villalob. Henriq. Valentia, Bonac. de ſacr. c.5.q.4.p.5.n.2. Dian.p.5.tr.14.r.60. & p.3.reſ.6. Vitalis p.2.inq.4.nu.77.*

98 Qui dubitat, an peccatum, quod commiſit ſit lethale, an veniale, debet neceſſario illud, vt dubium confiteri, quia præceptum diuinum obligat, vt etiam dubium peccatum mortale pœnitens confiteatur, *α* & ita Eccleſiæ conſuetudo docet. Neceſſe eſt enim, vt vnuſquiſque confiteatur ea peccata, quibus ſe Deum ſuum offendiſſe meminit *β* igitur conſcius ſibi peccati mortalis dubij debet illud, vt tale, confiteri. Conſcientia enim dubia vera eſt. In dubio tenere certum, & omittere incertum debemus, & omni meliore modo conſulere animæ ſaluti. Si quis vero bona fide confeſſus eſt, vt dubium, peccatum mortale, quod poſtea certo ſe commiſiſſe cognoſcit, non tenetur amplius illud, vt certum confiteri. *γ* Quia confeſſio ſemel integrè materialiter, & formaliter facta, non eſt amplius neceſſario repetenda, & peccatum ſemel directè, & valida abſolutione deletum non eſt neceſſe iterum confiteri *γ* cum fuerit explicatum ſecundum ſpeciem, & numerum, & grauitatem, in confeſſione certitudo de peccato non tenet ſe ex parte peccati, ſed ex parte manifeſtationis, & notitiæ reſpectu confeſſarij, ſed confeſſus peccatum, vt dubium, illud manifeſtauit totum ſecundam conſcientiam ſuam. Ergo illud repetere neceſſe nó eſt. *α Sanch.*

ſum.

sum. l. 1. c. 10. num. 66. Baldellus l. 4. d. 8. nu. 30. Lug. de pœnit. d. 16. s. 2. n. 63. Diana p. 3. tract. 4. r. 60. Fagund. prec. 2. lib. 3. c. 4. num. 2. Nauar. Sot. Suar. Valent. Azor. Sayr. Tabien. Angel. Syluest. Caiet. Victor. Armil. Merol. Syluius, Homobon. Hurtad. Felin. Faust. Vid. inquis. 5. β ex Trident. sess. 14. c. 5. γ Lug. l. c. §. 4. Vid. num. 33. contra Sanch. l. c. nu. 69. Turrianum q. 9. art. 2. d. 29. d. 6. Diana p. tr. 4. r. 91.

99 Error communis cum titulo putatitio non supplet defectum circa ius diuinum, aut naturale, nec confert iurisdictionem. Quia inferior non potest immutare leges superioris, nec Pontifex mutare ius diuinum, vel naturale potest. Propterea si fœmina putata vir Sacerdos, Episcopus, aut Pontifex eligeretur, eius acta nihil valerent, nec validè absolueret à peccatis, nec consecraret; est enim incapax ordinis, ac iurisdictionis Ecclesiasticæ. Sic amens, aut furiosus non potest esse iudex. Qui non est Sacerdos, non potest facere ea, ad quæ facienda Sacerdotalis ordo necessarius est. Sic sacramenta absque intentione actuali, vel virtuali Ministri non conficiuntur. Eam communis error non supplet. *Abbas, Decius, Caietan. Palud. Tab. Vgol. Palac. Mascar. num. 98. Sanch. de matr. l. 3. d. 22. nu. 27. Pontius l. 5. cap. 19. Vid. contra Albertum, Iason. Viuium, Anton. Gabriel. Gloss. in c. dudum de elect.* acta, quæ propter communem errorem valida sunt, non fiunt irrita respectu scientis defectum, vel impedimentum canonicum, vel ciuile. Iura enim non priuatum, sed communem errorem attendunt, & tantum versantur circa ea, quæ communiter accidunt. Fauor non priuatum, sed publicum errorem sequitur ob communem vtilitatem. *Abb. Felin. Imola, Socin. Sylu. Nau. & alij apud Sanchium num. 42. & Pontium Vid. inq. 4. contra Cardin. Decium, Tiraq. Lop. & alios ex l. nam ad ea ff. de leg.* secus vero dicendum est de gestis contra publicam vtilitatem. Tunc enim cessat ratio, ob quam communis error prodesse posset; neque hic confert iurisdictionem, quando notoria sententia, vel publica fama titulum falsum esse docet. *Iason, Butr. Aretin. & alij, quos Mascardus sequitur tom. 2. de probat. num. 90. Thuscus l. E. concl. 130. num. 9.*

100 Sacerdos, qui quouismodo obtinuit à Summo Pontifice potestatem excipiendi confessiones fidelium vndecunque ad se venientium, ea vti potest absque impetrata ab Episcopo, vel Parocho licentia. Superioris enim iurisdictio non pendet ab inferiori. Hic non potest supremam illius iurisdictionem arctare, vel restringere. Summus Pontifex potest vbique fidelium confessiones excipere, igitur & hanc potestatem delegare. Ius ordinarium Episcopi consensum exigit pro confessionibus excipiendis, non vero ius speciale, & Pontificis priuilegiũ. *Ita colligitur ex Ioannis XXII. declaratione extrau. vas electionis, de hæreticis. Extrau. Benedicti XI. & Martini V. Honorius III. C. in his 30. de priuileg D. Thom. in opusc. 19. contra impugnantes c. 4. d. 17. q. 3. art. 3. D. Doct. comm. Vid. part. 2. inq 1. nu. 10.*

101 Paulus III. concessit Patribus Societatis Iesu facultatem audiendi confessiones omnium fidelium ad se venientium, & priuilegium, vt quicunq; ipsis confessi sunt, non teneantur obligatione confitendi proprio

Pa-

Parocho Paschatis tempore; quamuis Eucharistiam eo tempore in Parochia propria sumere debeant. Hoc priuilegio alij etiam Regularis gaudent. Quicunque à Sacerdote habente facultatem excipiendi confessiones à Summo Pontifice absolutus est à peccatis, non tenetur amplius eadem Parocho suo confiteri. Sic liberatus ab ære alieno soluere amplius non debet. *Benedict. XI. in extrau. inter cunctas de priuileg.*

102 Si quando Summus Pontifex alicui nominatim concedat facultatem audiendi confessiones, non est necesse, vt hic ab ordinario approbetur, tunc enim censetur electa industria personæ, & ita à Summo Pontifice approbatus Sacerdos non eget Episcopali approbatione. *Fagund. prec. 2. l. 7. cap. 2. Vid. nu. 55. & aly.*

103 Quando in iubileis conceditur Regularibus facultas eligendi confessarium nulla facta mentione approbati ab antistite; tunc poterunt elieligere quemlibet Sacerdotem ex sæcularibus etiam non approbatis ab Ordinario. Secus vero, si concedatur facultas eligendi confessarium approbatum ab Ordinario. *ita Doct. comm. Suar. Henriq. Nauar. Fagund. l. c. nu. 5. Vid. &c.*

103 Error communis confert iurisdictionem pro vtroq; foro, idest non solum ad acta, quæ pertinent ad forum externum; verum etiam ad internum. Tunc enim propter publicam vtilitatem fidelium Sũmus Pontifex, Antistes, & Princeps iurisdictionem tacitè conferre censentur. Error communis probabilem reddit opinionem. Hæc autem nemini nocere debet. Alioquin grauia incommoda, ac damna sequerentur, *Ex l. Barbatius ff. de offic. Prat. l. 1. c. de testam. c. infamis 3. q. 7. & c. ad probandum de sent. & re iud. Suar. de pænit. d. 26. s. 6. nu. 7. Molfes. Sanch. de matr. l. 3. d. 22. nu. 5. Fagund. prec. 2. l. 7. c. 2. Pontius l. 5. c. 19. Nau. Caiet. Tabien. Angel. Rodriq. Rosel. & alij.*

104 Titulus coloratus cum errore communi tribuit iurisdictionē etiamsi à legitimo superiore collatus non fuerit. Satis est si præsumptus, & intrusus sit, qui illum habet. Ideò valent gesta eius, qui Vicarius Episcopi communi deceptione censetur, quamuis re vera non sit. Valet matrimonium, cui assistit Sacerdos, qui communis errore Parochus putatur. Valet confessio bona fide facta à popularibus ei, qui ad confessiones audiendas admissus ab Antistite communi errore censetur. Communis vtilitas exigit, vt iurisdictio concedatur tam ei, qui intrusus est in aliquam dignitatem, quam ei, qui à legitimo superiore titulum accepit. Iurisdictio etiam acquiritur mera consuetudine. Non igitur titulus á legitimo superiore acquisitus necessarius ad eam videtu,. *ita Alberic. Iason. Tiraq. Hostiens. Io. Andreas, Decius, Cardinalis apud Sanch. de matr. l. 3. d. 22. nu. 48. Felin. in c. 1. num. 18. Mascard. vol. 2. de prob. concl. 649. nu. 47. Menoch. concl. 404. num. 41. Nauar. c. 9. nu. 11. Zubar consil. 114. Pontius, Molfes. Sayr. Diana p. 3. tr. 4. r. 122. Fagund. Vid. & alij contra Io. Andr. Abb. Archidiac. Imol. Ang. Armil. Lop. Vgol. Sanch. l. c. Thuscum l. C. conclus. 330. Megal. Reginal. l. 1. c. 8. Coninch. Barb. Homob. & alios.*

105 Nequaquam probatur Doctorum quorundam sententia asserentium Sacerdotes Regulares aptos, & idon

idoneos, quos absque causa Episcopus ad audiendas fidelium confessiones admittere, siue approbare noluit, posse tuta conscientia fidelium confessiones excipere. Quamuis Bonifacius VIII. Pontifex Maximus in extrauagante Constitutione de sepulturis super cathedram de plenitudine Pontificiæ potestatis concedat Regularibus facultatem audiendi confessiones, & absoluendi, quando Episcopus eosdem sibi legitimè præsentatos à superioribus suis ad audiendas fidelium confessiones admittere noluit, & Leo X. Pontifex in Lateranensi Concilio Constitutionem ediderit, qua decreuit, vt regularis Sacerdos ab Episcopo sine causa ad confessiones excipiendas non admissus pro admisso habeatur, quam Constitutionem Paulus Piasecius in praxi Episcoporum p.2. cap. 3. refert. Tridentinum enim Concilium sessione xxiij. cap. xv. decernit, vt nullus etiam Regularium possit confessiones sæcularium audire, neq; ad id idoneus reputari, nisi aut Parochiale beneficium obtineat, aut ab Episcopis per examen, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus iudicetur, & approbationem obtineat. Igitur post hoc Tridentinum Decretum non video quomodo tuta, ac probabilis dici possit contraria sententia, qualem eam vocat, ac tuetur fusissimè *Marcus Vitalis inquisitione sexta conclusione quinta, Layman.l.5. tr.6.c.11.nu.4. Rodriq.q.59 Fagund. precept. 2. Eccl.l 7.c. 2. Graff. l.1. decis.13. Portel. v. confess. Reg. nu. 2. Lezana tom.1.c.19. num.3. Io. Francisc. Suar. l.5. vid. confessor. Diana p.3. tr. 2.res.24.p.5.tr.13.r.45. Peyrin. tom. 1. q. 1. c.21. & alij plures apud illos contra Sanch. select. d.48, nu.16. Bordon.r.36. num.4. Barbos. de Episc. all. 25. Suar. Vasq. Coninch. Filliuc. Lug. de pœn.d.21.s.3.nu.52.* quorum sententiam amplectendam censeo.

106 Limitatio approbationis Regularibus concessæ si absque iusta causa fiat, vt ad viros tantum, vel ad determinatum tempus, vel locum, inualida est. Eadem enim ratio est de toto ad totum, ac de parte ad partem. Episcopus absque iusta causa non potest denegare totam approbationem idoneo, ergo neque partem absque causa denegare potest. Regulares à Summo Pontifice habent iurisdictionem in omnes ad se accedentes, neq; in ea ab Episcopi arbitrio pendent. Igitur sine iusta graui, & cognita causa non potest Episcopus eam limitibus circumscribere, vel arctare, & acquisito iure Regulares priuare. hoc enim est grauem iniuriam toti Religioso Ordini facere. Nec plura peccata seu casus respectu Regularium, quam respectu Parochorum sibi reseruare valet Episcopus, ideò quando quibusdam anni solemnitatibus facultatem absoluendi à casibus reseruatis Parochis concedit, eandem Regularibus concedere censetur, quia Constitutio de sepulturis Regulares Parochis facit æquales *α Mirand. q. 45. art.10. c.2. Fagund. l.7. c. 2. n.16. Peyrin. tom.1. q.1. c.21. Lezana sum. cap.19 Pasqual. d.500. Rodr. Ang. Graff. Portel. Vidal. β Sylu. sum. v. confessor. 2. §. 5. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Rodriq. Suar. Peginal. Molfes.*

107 Probabilis est sententia asserentium hodiè nullos casus propriè dictos, hoc est peccata nulla Episcopis de iure communi reseruari. *α* Quia per Clementinam Constitutionem *Dudum de sepulturis* abrogata est reser-

seruatio quatuor, aut quinq; casuum. β In iure nullus extat textus reseruans casus, ibique sermo est tantum de casibus ex consuetudine reseruatis. Voti commutatio, iuramenti relaxatio, & absolutio à quibusdam irregularitatibus non sunt propriè casus reseruati, censuræ non sunt peccata; sed pœnæ, quæ etiam extra sacramenta auferri possunt. Nec peccatum incendiariorum ante excommunicationem à iure reseruatur Episcopis. Post excommunicationem vero Summo Pontifici reseruatum est γ censuræ in iure absq; reseruatione latæ Episcopis non reseruantur, sed ab his quilibet confessarius absoluere potest. Nihilominus si casus aliqui sunt à iure reseruati Episcopis, Regulares adhoc priuilegia habentes ab illis validè, ac licitè absoluere quoslibet pœnitentes possunt. δ nam ex priuilegio absoluere possunt à casibus Apostolicæ Sedi reseruatis, quod maius est, quam absoluere à casibus Episcopo reseruatis. Qui autem potest, quod maius est, etiam quod minus est, valet, maximè, quando ad idem tendunt. Dignus trahit ad se minus dignum. Non possunt tamen regulares absoluere à casibus in Bulla Cœnæ. Neque à quinque casibus à Clemente VIII. reseruatis, neque à casibus, quos sibi Episcopus reseruauit. α *Nauar. c. 27. num. 262. Suar. tom. 4. de pœnit. d. 29. s. 3. nu. 6. Filliuc. tr. 15. c. 10. Graff. l. 1. c. 13. n. 6. Fast. Belloch. Florin. Peyrin. Lezan. Vid. inq. 1. nu. 25.* β *ex Clem. Dudum de sepult.* γ *Flor. p. 1. c. 2. §. 1. Belloch. Caiet. Sylu. Tol. Suar. Graff. Fagund.* δ *Homobon. de cas. p. 1. c. 3. Lud. Cruc. Fag. prac. 3. Eccl. l. 8. Filliuc. l. c. Possevin. c. 7. nu. 48. S. Faust. Peyrin. Floron. p. 1. c. 1. §. 1. Vidal. nu. 40. sed de his satis disserui.*

Confessarij electio ex cap. fin. de Penitentia, & per Iubileum. Cap. XXI.

1 Cardinales Episcopi, & Legati possunt eligere sibi confessarium non approbatum à proprio, siue ordinario Præsule; non enim subduntur Episcopis in foro pœnitentiæ; etiamsi sint extra Diœcesim, vel locum, in quo iurisdictionem exercent; sed sunt tanquam ordinarij præsules in suis familijs. Ideò non indigent iurisdictione confessario collata à proprio ordinario; cum talis iurisdictio respiciat subditos ipsi ordinario, sed ipsi eam tradunt. Nec oportet eum approbatum fuisse; quia approbatio fit tantum ad communicandam iurisdictionem, & potestatem ad absoluendum subditos; Cardinales autem non sunt subditi ipsi. Neque à Concilio Tridentino reuocatum est priuilegium concessum *in cap. ne pro dilatione. De pœnitentia*) quia Concilij decretum, vt ex ipsius verbis patet, restringitur ad *sæculares etiam Sacerdotes*; quorum nomine non possunt intelligi Cardinales. Nam licet sint Sacerdotes, ratione tamen dignitatis sunt in superiori ordine speciali, qui non intelligitur nomine Sacerdotis, præsertim in pœnalibus, & odiosis *odiosa enim restringenda sunt; & fauorabilia amplianda.* Præterea in Cardinalibus cessat ratio, propter quã Tridentinum Concilium vetuit, ne vllus confessarius possit excipere confes-

fessiones sæcularium, etiam Sacerdotum; nisi sit approbatus ab Ordinario antistite, vt quisque suum agnoscat Pastorem, & vt confessarius dependeat ab Episcopo in administrando pœnitentiæ Sacramento ipsius subditis, nec vlla declaratio authentica Cardinalium Concilij interpretum dictis obstat. *Ita contra Azorium, Prapositum, Hurtadum, Chellisonium docet Bossius de Iubileo s. 3. c. 2. §. 4. nu. 110. Pasqualig. d. 85. Syluest. Archidiaconus, Palud. in 4. d. 1. Suar. de pœnit. d. 27. s. 2. nu. 10.*

2 Cardinales non Episcopi iure ordinario possunt sibi eligere confessarium non approbatum ab Ordinario ipsius præsule, siue Romæ, siue alibi commorentur; cum enim habeant iurisdictionem Episcopalem in suis Ecclesijs titularibus α, eandem etiam habent in sua familia, cuius sunt veluti Ordinarij Antistites. Hoc etiam illis conuenit ex *capitulo finali de Pœnitentia*, quod non est reuocatum per Decretum Tridentinum sessione xxiij. cap. xv. per hoc enim non est ablatum priuilegium Prælatis concessum, & in corpore iuris contentum; priuilegia autem huiusmodi non abrogantur, nisi de ipsis fiat specialis mentio β. Præterea si Episcopis licet eligere, quem maluerint ex sibi subditis in confessarium absque vlla approbatione Episcopi Diœcesani, etiamsi extra propriam Diœcesin commorentur, ergo & Cardinalibus licet commensalem eligere in confessarium; idque cõsuetudo Romæ tacitè Summi Pontificis consensu approbante cõfirmat.

α *Ita contra Hostiensem, Armillam, Tabienam, Rubeum, Azorium tom. 2. l. 4. c. 3. docent Sot. in 4. d. 18. q. 4. art. 2. Tolet. l. 4. c. 13. Suar. tom. 4. d. 27. sect. 2. Alban. Laudens, Zerola, Henriq. Comitol. Nald. Turrian. Filliuc. tr. 7. c. 7. num. 197. Vasq. tom. 4. q. 93. art. 1. Reginald. Prapofit. Bossius, Ludouic. à S. Cruce, Ochagau. Diana p. 5. tr. 2. Abbas, Butrius, Felin. Monac. Alban. Iacobat. Azor. Leo Caietan. v. absol. Pasqual. d. 93. ex cap. finali de pœnit.* β *Gloss in authen. Qua in Prouincia cap 4. vbi de crimine. Barbosa, Bal. Paulus, Iason. in l. 1. ff. soluto matrim. Suar. d. 11. s. 14. C. Palaus p. 1. t. 3. d. 4.*

3 Possunt etiam Cardinales confiteri Religioso exempto commensali suo; eumque suum, & familiæ suæ confessarium constituere absque vlla Ordinarij approbatione; sicut etiam Episcopus potest in confessarium sibi eligere Sacerdotem Regularem suæ Diœcesis ratione domicilij, vel habitationis. *Lud. Cruc. Suar. Diana p. 8. tr. 1. r. 85. Tanner. tom. 4. d 6. q. 9. Nald Lud. à S. Io. Pasqual. d. 94. contra Hostiensem, & reliquos.*

4 Qui familiares sunt alicuius Cardinalis, & in ipsius familia, & domo viuunt, vbi ipse manet, possunt, concedente ipso, tanquam proprio, & ordinario præsule eligere sibi confessarium non approbatum ab Antistite Diœcesano, vt enim Episcopus subditis, ita Cardinalis familiaribus domesticis eligendi sibi confessarij facultatem concedere potest, non quidem generalem pro electione cuiuscunque Sacerdotis, sed specialem pro hoc, vel illo Sacerdote ad audiendas confessiones idoneo. Posset tamen concedere generalem potestatem eligendi quemlibet Sacerdotem ex certo genere personarum, quæ ad hoc munus censentur idoneæ, quales sunt Theologi, & Doctores iuris Pontifi-

cij;

cij; quia sicut huiusmodi doctos Sacerdotes omnes idoneos iudicare potest, ita & omnes approbare. *Ita Pasqual. & Doct. cit.*

5 Dixi, Episcopos non Cardinales posse sibi extra Diœcesin eligere confessarium non approbatum a proprio Ordinario presule, quia priuilegium concessum presulibus *cap. finali de pœnitentia* non est abrogatum per decretum Tridentinum, cuius verba generalia nihil derogant priuilegijs in corpore iuris contentis; preterea non extenduntur ad Episcopos, sed ad sæculares etiam Sacerdotes *α*; potest vero quilibet præsul, quod ad se, quod potest, quod ad subditos: duas quippe gerit personas, presulis exercentis iurisdictionem, & hominis, qui subditur iurisdictioni, *β* cum ergo Episcopus possit designare, & approbare confessarios pro alijs, potest etiam pro se ipso, nec contraria declaratio Sacræ Congregationis Concilij Tridentini cum approbatione Summi Pontificis, quod Episcopi non possint eligere sibi confessarium non subditum, quidquam obstat. Quia huiusmodi declarationes cum non extent in forma authentica, nullius sunt roboris ex decreto eiusdem Congregationis, & Vrbani VIII. die secunda Augusti Anno M DC XXXI. *α ita contra Suarium tom. 4. d. 28. s. 4. Azorium, Filliuccium, Molfes. Coninch Alph. à Leone, Riccium, Graff Fagund Barbosam, Faustum, Armendar. Dianam, Naldum, Hurtad. Chellison. docent Franc. Longus, Coriolan. part. pri. de cas reseru. s. 1. artic. 21. num. 5. Zerola part. 2. prax Episc. Aluin. cap. 35. Valerus versic. iurisdictio diff 14. Villalob. Barbosa ex vi disput. Graff. lib. 4. decis. cap. 15. Pasqual. β ex D. Thoma Addit. ad. 3. part. quæst. 27. art. 4. Molina tom. 1. tract. 2. d. 247. D. Antonino, Syluestro, Suar. tom. 5. d. 41. sect. 2. Sanch. Sot. Caietan. Rodriqez, Palud. Gabr. Angel. Tabien. Henr. Gom Maiolo, Sayr. Salas, Lop. ex cap. per venerabilem. Qui filij sunt.*

6 Episcopus extra propriam Diœcesin non habet iurisdictionem iudicialem, qua ibidem iudicium in foro contentioso, vel Pontificalia exercere possit. Habet tamen iurisdictionem spectantem ad propriam Ecclesiam, ac Diœcesim. Ideo potest exercere regimen Episcopale ipsius, pro ipsa approbare reliquias Sanctorum; ad hoc enim non est necessaria iurisdictio contentiosa, sed voluntaria sufficit, quam Episcopus extra propriam Diœcesin exercere non prohibetur. *Sanchez l. 2. in Dec. c. 43. nu. 14. Fagund. Barbosa de Episc. alleg. 97. n. 16. Sanch. l. 3. de matr. d. 19. n. 8.*

7 Episcopi titulares, quamuis non habeant circa quod iurisdictionem exercere valeant, possunt tamen eligere sibi confessarium non admissum ab Ordinario, quia priuilegium illud *cap finali de pœnitentia* conceditur ratione dignitatis, non iurisdictionis; titulares autem Episcopi dignitatem Episcopalem verè habent *γ*. eodem priuilegio gaudent Episcopi suspensi, ac depositi, & excommunicati, quando possunt confiteri, nec non factis interdicti. Secus vero degradati, quos exauguratos Latinè veteres dixissent; nulla enim censura Episcopum dignitate, vel priuilegijs priuat, sed degradatio illum quantum potest, dignitate, ordine, & priuilegijs expoliat, ita vt mox ita habeatur ac si Episcopus non esset. *Suar. d. 27. s. 2. num. 5 Rodriq. Alzedo, Prapofit. Henriq. Bossius,*

sius, *Pasq. d.* 87. 90. 91. Episcopi confirmati, sed nondum consecrati vi eiusdem priuilegij eligere sibi possunt confessarium non approbatum ab Ordinario præsule ♦ quia verè habent dignitatem, & iurisdictionem Episcopalem, licet non ordinem. Secus vero de Episcopis electis, sed nondum confirmatis dicendum est; nondum enim dignitatem adepti sunt, ideò nec priuilegio Episcopali gaudent, & confessarium sibi eligere nequeunt, quem ordinarius loci præsul non approbauerit ♦ *ita contra Alzedum p. 1. nu. 121. docet Rodriq. p. 4. c. 67. c. 17. Suar. d. 27. s. 2. nu. 5. Pasq. d. 88.* ♦ *Rodriq. Suar. Alzed. Boss. s. 3. c. 2.*

8 Nomine Prælatorum exemptorum, quibus *cap. fin. de pœnitentia* conceditur potestas eligendi sibi confessarium non approbatum ab Ordinario, alij intelligunt eos præsules, qui soli Romano Pontifici, quod ad forum pœnitentiæ, immediatè subsunt; huic interpretationi consona videntur verba illa decreti, quibus finis priuilegij indicatur, scilicet *ne pro dilatione pœnitentiæ periculum immineat animarum* ♦ nam si subessent alij Superiori, vnum facile possent adire, nec periculum huiusmodi immineret. Alij verò interpretantur illos præsules, qui à iurisdictione Episcopi exempti sunt, quod Suarius de subiectione in foro pœnitentiæ explicat, ac dicit extra Religiosas sodalitates exemplum non inueniri. In illis vero esse Abbates, Prouinciales, & cæteros inferioris gradus Superiores; sed hæc explicatio aliquibus non placet. Nam si essent exempti quod ad forum pœnitentiæ, possent sibi eligere confessarium absq; priuilegio. Ideo intelligendi sunt nomine exemptorum, qui in externo foro non subsunt Ordinario loci præsuli, siue immediatè subdantur Pontifici, siue non. ♦ Nam priuilegium illud conceditur Episcopis, etiamsi subsint Archiepiscopis. Deindè datur facultas, qua possint sibi eligere confessarium Superioris sui concessione. Subintelligitur ergo illos subesse alicui Superiori præter Summum Pontificem. ♦ *Angelus v. confessio. Hostiensis, Panormit.* ♦ *Sylu. v. confess. 1. q. 8. Archidiac. Suarez d. 27. de pœnit. s. 2.* ♦ *Pasqualig. dec. 91.*

9 Generales Regularium Præpositi, præsulesuè potestatem habent eligendi sibi confessarium non approbatum ab Ordinario loci præsule, ♦ & eodem priuilegio gaudent Superiores Regularium ♦ inferiores generalibus Præfectis, & locales omnes Regularium Præsides, ♦ nec non Vicarij locales Abbatum, ac Præfectorum Religiosorum, quos vulgo *Priores*, & *Guardianos* appellant, ♦ & cæterorum Superiorum Vicarij, absente Superiore, extero Sacerdoti non approbato ab Ordinario præsule confiteri, & absolui possunt, nisi Constitutiones Religiosi Ordinis à Summo Pontifice scienter confirmatæ forma speciali ♦ prohibeant Religiosos Superiores externo Sacerdoti confiteri, sicut Constitutiones Clericorum Regularium Congregationis Somaschensis, quæ superiores Sacerdoti alterius instituti confiteri vetant. Verum Eminentissimi Patres negotijs Regularium Præfecti, anno MDCXXXVIII. die xxv. Iunij concesserunt Superioribus Congregationis Somaschensis, vt ijdem, graduum ordine seruato, sibi inuicem facultatem eligendi confessarium extra eorundem numerum, ac professionem, cui peccata sua confiteri possint

sint, quoties indiguerint, impertiri valeant. Hoc est locorum Præsides à Prouincialibus, seu Visitatoribus hanc impetrare poterunt facultatem; Prouinciales vero, seu Visitatores, Generalisque Procurator à totius Religionis Generali Præposito, qui tandem Generalis Præpositus ab eo Patrum numero, qui Congregationem Generalem repræsentant, eandem obtinere debebit facultatem, & semel eam petere sufficit, cum onera sibi imposita aggrediuntur, eaque generatim vti poterunt, quousque munera sibi imposita absoluerint. Cæterum confirmatio Constitutionum prohibētium Religiosos alicuius instituti externo Sacerdoti confiteri specialiter, & scienter facta derogat priuilegio subditorum ♦ si verò Constitutiones confirmatæ sint forma communi, constitutio prohibens Superiores eligere sibi confessarium externum non approbatum inualida est ♃ vtpotè contraria Sacris Canonibus, contra quos nihil constitutum valet. ♉ *ita contra Canum, Vasquium, Ochagauiam, Rodriquium tom. 4. sum. 87. Hier. Roder. r. 69. docent Palud. Gabr. Adrian. D. Anton. p. 2. tom. 17. cap. 2. Syluest. v. Confessor. Sot. Rosella, Cord. Miran. tom. 2. q. 20. art. 7. Filliuc. tr. 7. c. 9. n. 231. Syluius, Nugn. Præposit. Coninch. Villalua Barbosa, Dian. p. 3. tr. 2. r. 1. Rodriq. quæst. reg. tom. 1. q. 20. art. 28. Hurtad. Peyrin. Lezana, Boss. Lugo d. 19. sect. 1. nu 4. Pasq. d. 96.* ♌ *ita contra Sorbum, Angel. Regin Hostien. Panorm. docent D. Anton. Sot. in 4. d. 18. q 9. Sylu. Archid. Palud. Rosella, Corduba.* ♈ *ita contra Valerum, & Llamas docent D. Antonin. Suar. tom. 4. q. 27. s. 2. Sylu Cord. Villaloh. Præpos. Leg. p. 1. q. 7. Lug. Boss. Henr. Rodr. Valent. tom. 4. d. 7. q. 16. Tambur. Capuc. Franc. Longus de cas. r. p. 1. sect 1. art. 21.* ♉ *Megal. Long. Leon. Diana p. 3. tr. 2. r. 1.* ♃ *ex c. examinata de confirm. ex c. Dudum de Decimis ex c. Quia diuers de concess. Imol. Innoc. Boss. Felin. Panorm. Decius, Bald.* ♦ *Gloss. in c. de Transact. Innoc. Thusc. v. confirm. Suar. l. 8. de legib. c. 18. c. Palaus Pasq. d. 100.*

10 Valdè probabile est, priuilegium omnibus Superioribus Religiosorum Ordinum exemptis concessum, vt sibi confessarium eligere possint, abrogatum esse respectu Superiorum Clericorum Regularium Teatinorum edito in comitijs generalibus eorundem Decreto his verbis, *nemo nostrum sua peccata extero Sacerdoti cōfiteri queat.* Nam licet hoc Decretum comitiale non loquatur specialiter de Superioribus, sed generatim de omnibus, non vero de Superioribus tantum, verba tamen decreti capitularis, quibus Teatini Patres se dicunt renunciare nomine totius Religionis, cuicunque priuilegio, adeò clara sunt, vt nemo in dubium reuocare queat, an ad priuilegium Canonis extendantur. Nec Clemens VII. qui Teatinorum Constitutiones confirmauit, contentum in corpore iuris priuilegium ignorasse censendum est: *ex cap. pri. de Constit. in 6. Peregrinus in comm. Constit. C. R. T. part. 1. cap. 9. l. c. contra Dianam part. 3. tract. 2. resol. 1. Pasqual. d. 101.* Dixi Vicarios Superiorum Regularium absente Superiore posse eligere sibi confessarium non approbatum; quia cum præsente Superiore non habeant iurisdictionem in foro conscientiæ, nec in foro contentioso, tunc eo priuilegio eos non gaudere censeo: *ita contra Pasqualig. d. 103.*

docent Alph. Leo. tract. 1. *res.* 6. *Megal. Dian. par.* 3. *tract.* 2. *resol.* 1. *Fr. Longus part.* 1. *lib.* 1. *cap.* 10. *Faust. lib.* 6. *de pœnitent. quæst.* 92. *Bordonus res.* 34. *num. & alij.*

11 Probabile est, Parochos eligere posse confessarium approbatum à quocunq; Ordinario, vel à nullo etiam post Concilium Tridentinum, à quo certum est non fuisse reuocatum, *cap. finali de pœnitentia*, insertum in corpore iuris, cum de eo non sit facta specialis mentio in Tridentino Decreto, α quo prohibetur, quominus vllus Sacerdos idoneus ad audiendas confessiones sęcularium etiam Sacerdotum censeatur, nisi à proprio Ordinario approbatus fuerit, aut nisi Parochiale beneficium obtinuerit. Priuilegium enim amplè concessum, amplè accipiendum, sicut etiam nomen Superioris. Talem enim fuisse intentionem concedentis ex eo constat. α *Trident. cap.* 15. *sess.* 23. *Panormit. in cap. fin. de pœnit. Syluest. vers. confess. Pasq. d.* 105. Parochos intelligi sub nomine Prelatorum *docent Abbas in cap. decernimus nu.* 16. *de Iud. Azor. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 25.

12 Regularis Sacerdos non expositus ad audiendas confessiones à suis Superioribus potest eligi in confessarium inconsultis, vel inscijs ijsdem; nam in *Canone finali de pœnitentia*, datur potestas eligendi quemcunque prouidum, & discretum, ergo si talis sit regularis, potest eligi. Neque facultas à Summo Pontifice amplè concessa potest ab alio restringi; talis autem electio fit potestate concessa à Pontifice supremo, Religiosorum omnium Antistite. *Pasqualig. dec.* 107. *contra Peregrinum.*

13 Vt autem presul exemptus gaudeat eodem priuilegio, non est necesse, vt habeat in foro conscientiæ iurisdictionem, sed satis est, si habeat in exteriori foro iurisdictionem, ratione cuius verè Prelatus est; β idcircò præsules Romanæ Curiæ habentes in contentioso foro iurisdictionem, vt Auditor Cameræ Apostolicæ, Thesaurarius, Clerici Cameræ, Protonotarij Apostolici participantes, γ Referendarij non solùm assistẽtes signaturæ, sed etiam cæteri, & Romanæ Rotæ Auditores, nec non familiares Pontificis, Magister Sacri Palatij eodem priuilegio, & potestate eligendi sibi confessarium gaudent; sunt enim Prælati, habentque iurisdictionem, & ab Ordinariorum iurisdictione omnino exempti sunt. Qui verò carent iurisdictione, non possunt eo priuilegio gaudere: licet enim exempti sint, non tamen sunt Prælati, sicut qui tantum ratione personæ, non officij accipiunt panem ex Palatio Pontificio, quamuis sint verè commensales, & familiares Pontificis; nihilominus quia officio, & iurisdictione carent, non sunt Prælati. Ideò nec confessarium sibi eligere possunt. β *Ita contra Paludanum in* 4. *d.* 17. *q.* 3. *art.* 2. *docet Suarez. de pœnit. d.* 27. *s.* 2. *Boss. s.* 3. *c.* 2. *Syluest. v. confess.* γ *Sixtus V. in Bulla Leo X. Pratus c.* 8. *Coebier. Barbosa, Pasqualig. contra Zerolam.*

14 Vicarij Episcoporum, & quicunque habent titulos honorarios Ecclesiasticos cum iurisdictione, possunt cuilibet Sacerdoti non approbato cõfiteri; nam licet Ordinarij à Tridentino Concilio subijciantur; ijs tamen subsunt non tanquam Ordinarijs, sed tanquam delegatis à Sede Apostolica. Idcircò ab ordinaria Episcoporum iurisdictione exempti sunt. *Trid. Concil.*

cil. sess. 24. c. 11. Henriq. l. 6. c. 13. l. K Bossius, Pasqual. d. 117. contra Suarium, Lugum d. 19.

15 Inquisitores hæreticæ prauitatis, fidei censores, & Aduocati Consistoriales eodem priuilegio *Canone finali de pœnitentia* contento non gaudent. Illi enim non habent iurisdictionem ordinariam, sed delegatam, ideò nec Prælati, nec Superiores sunt. Hi vero non sunt exempti à potestate Ordinarij, nec habent iurisdictionem, nec Prælati sunt. *ex cap. vt offic. de Heret. in 6. Pasq. dec. 114. & 115.*

16 Regulares, qui Superiorum suorum concessu extra Monasterium, vel domum ordinis sui commorantur, cuicunque Regulari, vel sæculari Sacerdoti confiteri possunt, & absolui ab omnibus peccatis, etiam à reseruatis, à quibus confessarij Ordinis illos absoluere valent. Non tamen à reseruatis ab ipsismet Superioribus Regularibus, à quibus confessarij Ordinis sine licentia absoluere nequeunt. Vt ex priuilegio concesso ab Innocentio VIII. Fratribus Prædicatorij Ordinis, & alijs Regularibus communicato constat. Neque vero præsumpta Superioris concessio ad absoluendum regulares à peccatis ipsi reseruatis sufficit, nec ab illis virtute Bullæ cruciatę regulares absolui possunt post Constitutionem Vrbani Octaui. *ita contra Eusebium de Herara docet Diana q. 8. tr. 7. r. 78. Card. Lugo, Trullench. Io. Machad. Gauantus in man. Barbosa collect. v. Bulla Candidus* licet contrariam sententiam probabilem existimet nullam mentionem faciens Constitut. Vrbani VIII; probabile tamen est, eum Religiosum, cui Superior concessit potestatem eligendi sibi confessarium extra Monasterium, posse etiam ab electo confessario absolui à casibus reseruatis Superiori. *Diana, Crescent. l. c. contra Aph. Leon. Alex. Peregrin.*

17 Ad excipiendas regularium extra Monasterium procul commorantium, vel iter habentium confessiones idoneus est quilibet, vel simplex Sacerdos siue sæcularis, siue Regularis. Nec vlla ad hoc approbatione indiget. Neque necesse est, vt Sacerdos regularis audiendis confessionibus sit expositus a Præposito, vel Superiore, vel ab Episcopo; sed sufficit potestas eligendi confessarium siue à Pontifice, siue à Superiore concessa sit, & quamuis magis deceat Sacerdoti ad confessiones audiendas exposito confessiones audiendas exposito confiteri, non tamen necesse est. Nam Superior Regularis iurisdictionem in subditum suum potest, cuicunq; velit, eiusdem capaci delegare. *Lezana p. 1. c. 18. nu. 27. Archang. Roman. Fagund. Nauar. Reginald. l. 1. c. 15. nu. 171. P. Crescentius in armamentario Religiosorum M. Angel. Pharisellus Theol. Card. Farnesij Consult. Suar. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 5.*

18 Neque opus est simplici Sacerdoti Regulari, si ab aliquo Regulari extra Monasteriū suum procul commorante in confessarium eligatur, petere à Superiore suo potestatē audiendi confessionem illius aduenæ Regularis, nisi hoc illi vetitum sit. Nam præsulis Claustralis consensus tunc neque dat, neque adimit iurisdictionem, aut valorem absolutioni. *Angel. Palud. in 4. d. 17. D. Antonin. p. 3. t. 17. c. 7 Dian. p. 1. t. 11. r. 13. Lez. p. 1. c. 19. Crescentius.*

19 Etiansi nullum extaret priuilegium, vel consuetudo, possent Reli-

giosi longum iter faciendi veniam à Superiore habentes quemcunque Sacerdotem in confessarium eligere. dimissi enim à Superiore licentiam tacitam, ac potestatem confitendi cuilibet Sacerdoti etiam non approbato habent; hanc enim quilibet Superior concedere censetur subditis procul à Monasterio per aliquot dies bona venia commorantibus. *Io. à S. Io. Miranda tom. 2. q. 33. art. 6. Lez. p. 1. c. 18. Crescent. num.* 48.

20 Quinetiam Religiosus subditus non habens copiam confessarij expositi, vel approbati, etiam si iter non faciat, nec procul à Monasterio absit, potest sibi confessarium eligere, si sacrum celebrare debet; fauorabilia enim latè accipienda sunt. *Perez l. 1. de Anniu. c. 5. n. 24. Gomez tom. 1. c. 11. Couarru. in c. Raynut. nu. 16. Euerardus, Padill. Rebell. Cardas, Salicet. Tiraq. Mantic. Menoch. Crescent.* 48.

21 Sicut Superiores religiosi possunt sibi eligere confessarium extra ordines suos siue sæcularem, siue regularem malint; etiamsi non sit approbatus ab Ordinario, modò Sacerdos idoneus sit: ita etiam quilibet Religiosus à iurisdictione Episcopi exemptus annuente, ac consentiente Superiore suo potest; in hoc enim Tridentinum Concilium nihil iuri superiorum Regularium detraxit. *Adeo vt Regulares quantum ad Sacramentum pœnitentiæ, seu confessionis administrationem ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ, quoad sibi reseruata subiecti sint.* Ita Vrbanus Octauus declarauit. *Constit. 105. tom 4 Bull. Nau man. c. 4. num. 2. Corduba, Portel Suar de pœnit. d. 28. s. 4. Vasq. tom. 4. q. 93. art. 3. d. 3. Zerola, Fagund. Sà, Graph. Ochagau. Vegha, Ledes. Io. Sanc. d. 49. n. 10. Trullench. Phil. à Cruce. Hier. Rodriq. r. 31. nu. 31. num. 21. Syluius q. 8. art. 5. Ioseph de ortu Villalob. Lud. à S. Ioan. Megalius. Io. Praposit. Miranda tom. 1. q. 45. Chapeauil. Coninch. Homob. Molfes. Barbosa, Dian. p. 4. tom. 4. r. 3. Bonac. de sacram. d. 5. q. 7. Fabr. de pœnit. d. 30. Megal. Boss. Crescent. n. 46. Pharisel. Conf.*

22 Potest etiam quandoque Regularis absque expressa licentia à superiore obtenta necessitate vrgente confiteri Sacerdoti sæculari non approbato à suo præsule, vt si ordinibus initiandus ab Episcopo, vel sacrum operaturus à Monasterio, vel Collegio suo absit: nec commodè domum ad confitendum ire possit; tunc enim credendum est, superioris adesse consensum, & ex priuilegio concesso à Sixto IV. & Clem. IV. confessarius extra Monasterium, si necessitas postulet, à religiosis eligi potest. Necessitas enim licitum facit, quod aliàs illicitum esset. *Bordonus Parm. amicus meus p. 1. res. 34. num. 27. ex cap. quarto de consuet. c. 4. de reg. iuris. Sorbus in priuil. Crescent. nu. 51.*

23 Regulares tempore Iubilei possunt eligere quemcunq; confessarium approbatum ab Ordinario, siue sæcularem, siue Regularem alterius Ordinis, quando in Iubilei diplomate etiam Regularibus conceditur facultas eligendi confessarium; & hoc maximè verum est, cum Bullæ Iubilei additæ sunt clausulę derogatorię quorumcunque contrariorum, quales in diplomatibus suis Clemens Octauus, Gregorius XV. & Vrbanus VIII adhibuere; tunc enim facultas munita derogatione contrariorum omninò subsistit.

ſiſtit. *Ita contra Homebonum, Rodriq. Molfeſ. Io Valer. Io. à Cruce, Villalob. Barboſam docent Nau. conſ. 13. Franc. Longus de caſ. reſ. p. 1. ſ. 3. art. 14. Boſſius, Lauor. Sanctarel. Polac. Tambur. Alph. à Leone, Viuald. Rodriq. Floron. S. Fauſt. Megal. Filliuc. tr. 8. c. 10. nu. 276. Graff. Vgolin. Paſq. c. 11 q. 129.*

24 Si electio confeſſarij admiſſi ab Ordinario concedatur expreſsè etiam Regularibus, poterunt eligere quemcunque approbatum ab Ordinario ipſius confeſſarij. Non modo enim conceditur poteſtas abſoluendi à reſeruatis, ſed etiam eligendi confeſſarium. Si autem concederetur electio confeſſarij approbati ab Ordinario præſule pœnitentis, nihil concederetur. Quia extra Iubileum ſemper hoc modo confeſſarium omnes eligere poſſunt. Priuilegium autem, ne ſit otioſum, operari debet aliquid præter ius commune, cui in aliquo derogare cenſetur. *cap. in his de priuilegijs c. ſi Papa de priuil. in 6. Bart. in l. finita ff. de dam. dat. Panorm. Syluest. Suar. Portel. Merola, Menoch. Paſqualig. quaest. 129. cap. 2. & alij.*

25 Etianſi in diplomate Pontificio nulla fiat mentio expreſſa regularium, ſed concedatur facultas omnibus vtriuſque ſexus eligendi confeſſarium, poterunt adhuc regulares eligere confeſſarium quemcunq; ex approbatis ab Ordinario; cōceſſio enim generalis generaliter de omnibus intelligenda eſt. α ſic caput *omnis vtriuſque ſexus de pœnitentia* tam Regulares, quam Seculares obligat. Præterea fauorabilia ſunt latè interpretanda, quantum non ſolum naturalis, ſed etiam ciuilis interpretatio patitur. β fauor Principis extendendus eſt, quantum extendi poteſt. neq; in fauorabilibus opus eſt ſpeciali expreſſione. γ conceſſio poteſtatis eligendi confeſſarium eſt fauorabilis; quippè quæ ad ſalutem animæ, & conſcientiæ quietem directa eſt δ; idque declaraſſe Gregorium XIII. teſtatur Franciſcus Longus vir doctiſſimus. Hoc eſt, *omnes Regulares confiteri poſſe peccata ſua Sacerdotibus etiam ſæcularibus approbatis ad confeſſiones.* nam in bulla non fit mentio niſi de Ordinario eorum, qui audient confeſſiones, non de Ordinario pœnitentium; hæc autem declaratio de omni Iubileo η vniuerſali intelligenda eſt, virtute cuius Regulares, etianſi ſpecialiter in Bulla non nominentur, confeſſarium ſiue ſæcularem, ſiue regularem alterius inſtituti ſibi eligere poſſunt; non tamen vi Bullæ cruciatæ, nec aliorum indultorum, vt Clemens VIII. & Vrbanus VIII. decreuerunt.

α *l. de pretio ff. de publ. in rem act. & cap. ſolita §. fin. de maior. & obed. cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. Paſq. cap. 2. q. 129. Canc.* β *Bald. Salicet. & Caſtrenſis in l. qui ſe patris c. vnde, Salas, Bonac. de leg. d. 1. q. 1. Suar. l. 6. de leg. 2.* γ *l. emancipatum ff. de Senat. & l. milites c. de quaſt.* δ *Calderin. in cap. in veſtra de reſcript. c. 2. de Cler. non reſid.* ε *cap. fin. de pœnit.* ζ *Rodriq. in collect. Bull. Longus, Filliuc.* η *Zerola, Megal. Graff.*

26 Quando Summus Pontifex in conceſſione Iubilei, & facultatis eligendi confeſſarium derogat priuilegijs, indultis, Conſtitutionibus, &c. Regularium priuilegia religioſis ſodalitatibus conceſſa, quibus prohibentur ſubditi abſque Superiorum conceſſione confeſſarium eligere θ, non obſtant, quominus Regulares

confessarium eligere valeant; priuilegia enim sunt reuocabilia etiam absq; causa ab eorum concessore, vel eius successore, quando sunt concessa subditis. ι Nec Summus Pontifex in aliquo potest successorum suorum potestati derogare, cum singuli à Christo immediatè authoritatem habeant. Cum omnia priuilegia generatim reuocantur, omnes etiam priuilegiorum species reuocatæ censentur; nam expressio generis cõtinentis species idem operatur, ac si singulæ species essent reuocatæ. κ cum ergo Pontifex reuocat omnia priuilegia olim concessa, in Iubilei concessione reuocat etiam priuilegia, quibus Regulares confessarium extra religiosum suum ordinem eligere vetantur. Eadem etiam reuocantur per concessionem eligendi confessarium ex quibuscunque approbatis ab Ordinario; posterior enim voluntas præualet priori, nisi prior deroget posteriori. λ quod in nostro casu non euenit, quia voluntas successoris Pontificis non subest dominio prædecessoris. Priuilegia vero illa impediunt, quominus Religiosi subditi non possint vi Iubilei alicui religiosæ sodalitati, seu, vt aiunt, Confraternitati, vel Ecclesiæ concessi eligere sibi confessarium; ideò non sunt otiosa μ nec frustra Summi Pontifices ea concessere ι *Alexander VI. Cistercienfibus, Pius V. Prædicatorum Ordini, Innocentius VIII. Eremitis Augustinianis, Gregorius XIII. Societati Iesu, Leo X. Minoribus, vt patet ex Compendijs priuileg. Mendicantium, Iesuitarum, Minimorum, Theatinorum Rodriq ex c. Cler. de immun. Eccl. c. fin. de sent. excom. Decius. Iaf. Forrius, Panorm Felin. Io. Andr Ripa, Martin. Laudenf. Iser. Afflict. Gram. d. 46. Castal. Belluga Suar. l. 8. de leg c. 37.* κ *l. si chorus ff de Legat. Alex. c. 233. num. 16. l. 3. Feder. Senens. Zabarell. Ancharan. Gemin. Bald c. 1. num. 5. Natta c. 613 Curt. Franc. Bec. Molin.* λ *l. si mihi § in legatis ff. de legat. 1. & l. si quis ff. de leg 3. l clari c. de fideicomm. Bart. in l. si fideiuss. ff. de legat. 1. Ruin. c. 148. nu. 6. Paris. cons 97. num. 107. Ioseph Sesse, Mantica, Menoch. Maschar.* μ *Fr. Longus de cas reseru. p. 1. s. 3. art. 15. Boss. s. 5. c. 16. num. 4. Pasqual. c. 2. q. 130.*

27 Cessante approbatione, siue facultate excipiendi confessiones ab ordinario concessa ad annum Sacerdoti concessa eidem potestas absoluendi à casibus reseruatis Episcopo, absque vlla temporis limitatione non cessat, sed impedita manet, ne ea sacerdos vtatur, donec confessiones excipiendi potestas iterum illi detur, vel antea data prorogetur, nam & iurisdictio, & facultas absoluendi à reseruatis alicui sacerdoti cõcedi potest, antequam admittatur ad confessiones audiendas, sic à Summo Pontifice datur Regularibus mendicantibus, vel gaudentibus eorum priuilegio facultas absoluendi à casibus reseruatis ipsimet pontifici extra Bullam Cœnalem; antequam approbentur pro confessionibus excipiendis; quanquam ea facultate minimè vti possint, nisi postquam ab ordinario præsule admissi sint ad confessiones excipiendas *Lug. resp. mor lib 1. d. 23.* Sacerdos, qui immemor facultatis absoluẽdi ab omnibus casibus sibi ab Episcopo antea concessæ, si postea eandem facultatem cum restrictione, vel limitatione ab eodem impetrat, potest vti priore concessione illimitata; quandiu non

co-

cognoſcit præſulem intentionem habuiſſe reuocandi priorem facultatem aliud enim eſt nunc non concedere quantum antea conceſſerat, aliud reuocare facultatem antea conceſſam. Hoc enim durius eſt illo, nam & *Turpius eijcitur, quam non admittitur hoſpes* durius eſt auferre conceſſum, quam non concedere petitum, idem dicendum de eo, qui vt lege aliqua ſolueretur cum ampla diſpenſatione impetrauit, & poſtea motus quibuſdam ſcrupulis ſibi obiectis aliam legis ſolutionem, ſeu diſpenſationem petit, & impetrat, quæ ei cum quibuſdam moderationibus conceditur. Poſtea certior factus validam fuiſſe priorem diſpenſationem, ea adhuc vti poteſt nam ſecundam petens non renunciauit priori *ita Sanchez lib. 8. de matr. diſp. 22. Lug. Card. lib. 1. reſp. dub. 224.*

28 Poteſt confeſſarius abſoluere hominem ſuperueniente reſeruatione alicuius peccati poſt inceptam confeſſionem; neque neceſſariò petere debet facultatem; vt à peccato reſeruato poſt inceptam confeſſionem abſoluat. Nam iuriſdictio ſemel habita prorogatur in iudice delegato incepta ſemel cauſa in eius foro. Sic ſacerdos ſimplex habens iuriſdictionem in articulo mortis ob defectum confeſſarij approbati, vel parochi poteſt confeſſionem inceptam proſequi etiam ſuperueniente parocho, & pœnitentem abſoluere. *Card. Lug. l. c.*

29 Facultas abſoluendi à reſeruatis criminibus extenditur ad reſeruanda, ideirco, ſacerdos habens ab epiſcopo poteſtatẽ abſoluendi ab omnibus reſeruatis poteſt etiam abſoluere ab illis, quæ poſt conceſſam illi facultatem ab eodem epiſcopo reſeruata fuere; niſi contrariam eſſe voluntatem concedentis compertum ſit. Intentio enim ſuperioris reſeruantis, hæc ſola videtur, vt facultas ordinaria non ſufficiat, nec vllus ab eo caſu abſoluat niſi ſuperior, vel qui ſpecialem facultatem habet à ſuperiore reſeruante, vel ab eius ſuperiore. Non ergo excluditur ille, qui habet à ſuperiore poteſtatem abſoluendi ab omnibus caſibus reſeruatis eidem ſuperiori ſic habens per bullam cruciatam facultatem, qua poſſit abſolui à caſibus reſeruatis in Bulla Cœnæ Domini poterit etiam abſolui à reſeruandis per ſequentem Bullæ Cœnalis promulgationem *ita Card. Lug. dub. 2. lib. 1.*

30 Confeſſarius ordinarius Regularium non poteſt eos à peccatis reſeruatis Summo Pontifici extra Cœnalem Bullam abſoluere niſi ſpecialem facultatem à ſuperiore Religioſo accipiat, cui à Summo Pontifice ex priuilegio conceſſa eſt poteſtas abſoluendi ab illis, ideo manent reſeruata ſoli ſuperiori, qui ex priuilegio pontificio abſoluere ab ijs poteſt, vel poteſtatem abſoluendi ab illis alteri committere. Talis enim facultas conceditur ſolis ſuperioribus, & ijs, quibus ipſi eam commiſerint. Non vero omnibus confeſſarijs. *Ita Suar. tom. 4. de religione tract. 8. l. 2. cap. 22. nu. 17. Cardin. Lug. reſp. mor. lib. 1. dub. 27. ex compendio priuileg. ſocietatis contra Quintanadu. tr. 3. ſingulari 19. n. 14.*

31 Reſeruatio caſuum facta ab Epiſcopo in Synodo Diœceſana ianuis clauſis celebrata, ſi poſt mortem Epiſcopi à Capitulo Sede vacante promulgetur, non obligat, pars enim ſequitur conditionem totius, ſed tota Synodus non promulgata viuente epiſcopo non obligat, igitur nec pars

eiuſdem

eiusdem Synodi, quæ est reseruatio casuum. Neque lex obligat subditos, nisi sufficienter promulgata sit. *ita S. Thomas* 1. 2. q. 90. *art.* 4. *Caietanus ibi Vasq. dup* 155. *cap.* 2. *Suar. de leg. lib.* 1. *cap.* 11. *Molina tr.* 5. *de iurisdict. disp.* 70. *Sot. de iust. lib.* 1. *q.* 1. *art.* 4. *Nauar. Manuel. cap.* 23. *num.* 44. *Salas disp.* 1. *s.* 10. *Lug. l.* 1. *d.* 21. *respons.*

33 Si quis à Sancto Petro Apostolorum Principe nunc inter cælites degente à peccatis læthalibus absolueretur, vel paschatis tempore ab eodem Diuo Eucharisticum panem acciperet, præcepto annuæ confessionis, vel communionis non satisfaceret, Deo quidem reconciliaretur. Non enim credibile est quenquam à D. Petro Apostolo in re tanti momenti decipi posse. Deberet tamen eadem peccata sacerdoti mortali visibilis Ecclesiæ ministro, & absoluendi potestatem habenti confiteri, & absolui. Petrus enim Apostolus non amplius habet Ecclesiæ claues à Christo olim sibi datas, quibus peccata subicienda sunt, neque est amplius Summus Pontifex, sed aduocatus noster in Cœlo. Id colligi potest ex Tridentino Concilio sess. 14. cap. 2. vbi afferens discrimen inter baptismi, & pœnitentiæ sacramenta ait, *cum Ecclesia in neminem iudicium exerceat, qui non prius in ipsam per baptismi ianuam fuerit ingressus, quid enim mihi,* inquit Apostolus, *de ijs qui foris sunt, iudicare?* Pro baptizatis autem hoc sacramentum pœnitentiæ Christus instituit *quos ante hoc tribunal tanquam reos sisti voluit, vt per sacerdotum sententiam non semel, ab admissis peccatis, sed quoties ad ipsum pœnitentes confugerent, possent liberari*, hinc constat à tribunali solum Ecclesiæ militantis, quæ sola non potest iudicare eos, qui per portam baptismi nondum ecclesiam militantem intrarunt. Ecclesia enim cælestis, & triumphans non minus exercere iudicium potest in non baptizatos, quam in baptizatos. Confessio igitur eorum ministro militantis Ecclesiæ, vt præcepto satisfiat, facienda est. Eadem ratio militat pro sumptione Eucharistiæ ex præcepto Ecclesiæ cum hoc tamen discrimine, quod si quis ex manu Diui Petri, alteriusue Diui, vel Angeli Eucharistiam sumpsisset, licitè non posset eodem die de manu proprij sacerdotis Eucharisticam dapem manducandam accipere. Lege enim cautum, ac vetitum est, ne quis eodem die bis Eucharistiam sumat excepto die natali Christi, si sit sacerdos, qui tres missas celebrare eo die potest ex priuilegio tantæ solemnitatis *Card. Lug. lib.* 1. *resp. moral. cap.* 1. *d.* 10.

34 Non potest episcopus extra Diœcesim suam manens approbare confessarios pro confessionibus subditorum suorum extra diœcesim manentium excipiendis, sacerdos enim ad confessiones excipiendas ab ordinario suo tantum admitti potest ex decreto Concilij Tridentini, at sacerdotum in aliena diœcesi manentium episcopus alterius diœcesis extra quam manet, non est ordinarius. *ita Sacra Congr. Concil. Trid.*

35 Facultas absoluendi concessa sacerdoti, & nondum mandata executioni, cæpta iam confessione à pœnitente non cessat mortuo, vel amoto ab officio illo, à quo talis potestas concessa fuit, vel si facultas concedendi tales facultates illi ablata, vel restricta fuit. Gratia enim, & facultas concessa non expirat, quando res non est integra, & pœnitens cæpta confessione, & in-

& interrupta ex cauſa acquiſiuit ius perficiendi confeſſionem, & obtinendi abſolutionem. Idem dic de facultate ſoluendi lege aliqua, hoc eſt diſpenſandi, quando is, qui illam pro ſe obtinuit à Romana pœnitentiaria præſtitit aliquid, v.g. ſoluit iam eleemoſinam iniunctam ſibi à ſummo pęnitentiario, cui poſtea Pontifex abſtulit facultatem concedendi tales licentias *Io. Lug. Card. lib.* 1, *reſp. dub.* 20. *ex doct. Thoma Sanch. lib.* 8. *de matr. dup.* 28. *Suar. de leg. lib.* 8. *c.* 31.

36 Poteſt pœnitens recipere ſacramentum pœnitentiæ dolens de vno veniali peccato nõ de omnibus, quãdo ratio motiua deteſtationis eſt ſpecie diuerſa, vt ſi quis doleat de irreuerentia erga Deum; quia opponitur cultui debito diuinæ excellentiæ, quod eſt motiuum religionis; tunc non eſt neceſſe, vt doleat etiam virtualiter de quolibet peccato veniali alterius ſpeciei grauiore, vel æque graui, niſi in illo inueniatur etiam æqualis irriuerentia oppoſita religioni. Idem dici poteſt de attritione concepta ab metum pœnæ temporalis ſpecialis à Deo infligi ſolitæ ob aliquod peccatum; qua non punit alia grauiora, Licet ea grauiore pœna poſt mortem puniat. ſic Deus ijs, qui parentes ſuos non honorant temporalis vitæ breuitatem minatur, & honorantibus parentes ſuos longam vitam pollicetur, poteſt ergo aliquis ob timorem talis pœnæ dolere de peccato veniali irreuerentiæ erga parentes; quæ motiua ratio non extenditur ad alia peccata venialia grauiora, pro quibus Deus hanc ſpecialem pœnam breuitatis vitæ non eſt comminatus, quamuis illis grauior pœna in purgatorio debeatur. Dolor enim ille de peccato non eſt ob metum pœnæ, vt pœna eſt. Sed talis pęnæ in hac vita ſubeundæ, & non extenditur ad alia venialia peccata. Probabile etiam eſt dolorem de peccato leui, vt de furto leui propter talem peculiarem inobedientiam contra Dei legem non extendi virtualiter ad alia peccata venialia diuerſę ſpeciei; etiam ſi ſint grauiora, vel æquè grauia. ſic poteſt aliquis dolere de peccato veniali contra pręceptum ieiunij propter malitiam inobedientiæ ſpecialis contra virtutem temperantiæ, & non dolere de violatione diei feſti, quæ eſt contra præceptum diuerſum, & virtutem religionis, & talis dolor ſufficit vt à pœnitente recipi poſſit pœnitentiæ ſacramentum. ſecus vero dicendum eſt de peccatis venialibus ad eandem ſpeciem ſpectantibus. non enim poteſt eſſe dolor de vno peccato veniali, qui non extendatur ſaltem virtualiter, & implicitè ad peccata venialia reliqua eiuſdem ſpeciei. *Lug. l.* 1. *d.* 29. *reſp. vide Tambur. lib.* 1. §. 4. 8. *Laym. l.* 5. *tr.* 5. *cap.* 4. *n.* 19. *Suar. de pœnit. d.* 20. *ſ.* 1. *Fagund. lib.* 2. *de* 2. *de precep. Eccl. c.* 1. *nu.* 13.

37 Si nouitius in religione conſtitutionum ſuarum obſeruante frequẽter in Venerea peccata labatur, atque ideo à Magiſtro nouitiorum eius confeſſiones audiente ad religionem minimè aptus iudicetur, non poteſt tamen cogi ab eo ad manifeſtandam ſuperiori extra confeſſionem procliuitatem ſuam, & frequentem relapſum in talia carnis peccata, & ad dimittendum religionis habitum, neque poteſt confeſſarius ei abſolutionem negare, quoties eum peccata ſua confiteri, ac deteſtari videt, neque ſtatus religioſus eſt illi proxima peccandi contra caſtitatem occaſio. Non enim

illi

illi minor peccandi occasio in seculo est; præsertim si sine magno incommodo vxorem ducere nequeat; nec potest confessarius pœnitenti quidquam præcipere excepto eo, quod in pœnitentiam illi iniungit, vt iudex, quod ad cætera potest tantum, vt medicus declarare ea quæ illi necessaria sunt ad recuperandam sanitatem animæ, vt restitutionem alienæ rei, relinquere proximam peccandi occasionem &c. *l. Lug. lib.* 1 *dub.* 28.

Confessarij dignitas, scientia, officium. Cap. XXII.

1 SAcerdos, qui ad audiendas confessiones admissus est, vt cum dignitate, & fructu munere suo fungatur, perpēdat se Dei esse ministrum ad reducendas animas ad suum principium, & finem vltimum, seque Dei coadiutorem, Vicarium, internuncium, ac legatum mediū inter Deum, & homines, & quasi alterum animarum Redemptorem, ac Saluatorem; se diuinissimum opus prę manibus habere, quod est salutem animarum procurare, se artem artium difficillimam exercere, ad quam scientia, & prudentia maxima opus est. Vtramq; à Deo postulet, & ex sacrorum, piorumque librorum lectione haurire conetur; non enim sufficit ei innocentia, sed necessaria est rerum cognitio, ac scientia, dicente Malachia. 2. *labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est*. Moyses sciētiam Sacerdotalibus insculpsit vestibus. Doctor gentium Thimotheum, & Titum omni disciplinarum genere instituit. Sicut iniqui peccatores ministerium Sacerdotale assequi prohibentur, ità indocti, & imperiti tali officio interdicuntur. Illi enim prauis exemplis proborum vitam corrumpunt, hi vero impios, & errantes corrigere nequeunt; adeo vt confessarij inscitia periculosior sit pęnitēti, quam nequitia. Audiat ignarus Sacerdos Deum per Oseam dicentem; *tu scientiam repulisti, & ego repellam te, ne Sacerdotio fungaris mihi*. Infidelium gentium Sacerdotes, vt Gallorum, Ægyptiorum, Thuscorum, Græcorum, Persarum, Caldæorum, & Indorum ingenuis artibus, disciplinis, ac scientijs instructissimi erant, quanto magis Christianorum Sacerdotes doctrina, ac diuina sapientia instructos esse decet, ne cœci cœcorum duces sint. Periti Medici pharmaca nutricibus tribuunt, vt lactentibus medeantur. Democharis Medicus in curanda valetudine Considię Longę M. Seruilij Longi Consularis filiæ omnem medicinam recusantis prudenter vsus est lacte caprarum, quas lentiscopascebat. Ita quicquid boni á confessarijs animorum educatoribus accipitur è libris siue tanquam alimentum, siue tanquam medicamentum in pęnitentium alumnorum animos illabitur. In primis ergo confessarius necessario scire debet, quæ venialia, quæ lethalia sint peccata, & discrimen lepræ à lepra saltem in genere dignoscere, & necessarias circunstantias noscere, quænam peccata sint reseruata, quibus censura adnexa sit, vel restituendi obligatio, quinam contractus illiciti sint, fœneratitij, simoniaci, quando, & quibus de causis præcedens confessio reiteranda sit. Satis est autem, si de huiusmodi rebus dubitare sciat, & pe-

e peritiores consulere. Maiori autem, vel minori scientia Sacerdos indiget pro locorum, in quibus ab eo excipiendæ sunt confessiones, & pœnitentium diuersitate, quos ad salutem necessaria docere debet. Si lux Mundi Sacerdotes à Christo domino vocantur, & sunt, ijs lumen præbere debent, qui in ignorantiæ tenebris errant, ita vt (S. Paul. 2. ad Timoth. 2.) *si quis praeoccupatus fuerit in aliquo delicto, ipsi, qui spirituales sunt, huiusmodi hominem instruant, scientiam salutis, & sanam doctrinam tradant*, qua vt medici animorum morbis medeantur, vt vero Iudices de quacunque actione, & officij prætermissione rectam sententiam ferant. Debet autem esse

Confessor suauis, dulcisq; affabilis omni,
Discretus, prudens, mitis, pius, atque benignus.

2 Deficientem Sacerdotis scientiam pœnitens peritus, & fidelis magna ex parte quandoque supplere potest, qui ei non modo crimina sua fideliter confitetur, sed etiam quid de illis iudicare debeat, Sacerdotem edocet. Huius in hoc casu excusatur imperitia; quemadmodum etiam, quando pœnitentibus, quos audire consueuit, non difficiles conscientiæ nodos, vel casus esse nouit; ita cum pœnitenti mors imminet, vel confessarij copia deest; vt in regionibus infidelium; tunc enim mediocris scientia sufficit. *Tolet. Bonac. Fill. & alij comm.*

3 Prudentia etiam, ac sanctimonia Sacerdoti necessaria est; altera vt opportuna peccatorum morbis remedia adhibeat, perhumaniter aliquando, aut seuerè cum pœnitente agat; altera vero, vt dignius, & absque conscientiæ labe officiorum, ac munerum maximum obeat. Grauis culpæ reus est Sacerdos, qui necessaria scientia non instructus confessionum audiendarum munus suscipit, vel exercet.

4 Sacerdos, qui ex ignorantia supina, & crassa pœnitentem aliena restituere non iussit, restitutionis lege non tenetur. Confessarij enim officium est spiritualia tantum præstare, quod si ille negligat, religionem potius, quam iustitiam violat. *Ita contra Nugnum, Zanardum, Gabrielem, Syluest. docent Doctores à Bonacina citati de restit. d. 1. q. 2. p. 11. Barth. Faustus. Aegydius Coninch. de sacr. d. 8. d. 17. nu. 144. Filliuc. tom. 1. tract. 7. c. 12. Malder. in 2. 2. tr. 5. c. 3. d. 24. Rebellus, Diana p. 2. tom. 16. r. 1.* ipse vero Sacerdos restituere debet, si pœnitenti, ne alienam rem restituat, persuaserit, vel si nihil debenti, vt rem alteri non debitam restituat, iusserit. *Suarez in 3. p. tom. 4. d. 22. s. 6. Rebellius de oblig. iust. p. 2. l. 17. q. vlt. nu. 13.*

5 Si quis imperito, & valdè ignaro Sacerdoti peccata sua bona fide confessus, & absolutus fuerit, confessionem postea iterare opus non erit; nam ille voluit, & valuit pœnitentem absoluere. Secus verò dicendum est, si data opera ignarum, & ineptum Sacerdotem, vt ei confiteretur, cum docto posset, exquisiuit; tunc enim irrita confessio est defectu perfectę detestationis peccatorũ, & integritatis. *Henriq. l. 2. c. 14. Filliucius tr. 7. c. 9. num. 254. Prepositus, Hurtadus, Mercerus, Syluius, D. Nugnus, Villalobos, Io. Valerus, Gabriel, Adrianus, Medina, Corduba, D. Thomas, Diana p. 5. tr. 4. r. 21. contra Richardum, Syluestrum, Caietanum, Nauarrum, Bossium, B. Ochagauiam, Vasquium.*

6 Peccatum mortale, quod venia-

le esse pœnitens existimabat, atque vt veniale semel confessus est, iterum confiteri necessariò non debet; vt enim pœnitentiæ Sacramentum ratum, ac validum sit, necesse non est pœnitenti, vel Sacerdoti totam culpæ grauitatem scire; neque circunstantias mutantes speciem peccatorum, quæ quispiam confessus est ignoranti Sacerdoti, iterum confiteri oportet. *Valerus v. nullitas dif. 6. nu. 1. Corduba, Victoria, Dian. ibid.*

7 Si Sacerdos animaduertat pœnitentem ignorantia inuoluntaria, & inculpabili laborare, nullumque ex admonitione fructum speret, sed potius existimet animi perturbationem, sollicitudinem, rixam, vel peccati occasionem indè orituram, conniuere, ac dissimulare debet, nec plus respondere, quam ab ipso pœnitente interrogetur; sic enim ille ignorantia excusante non peccabit. Nam & Diuus Augustinus ait: *si scirem tibi non prodesse, non te admonerem, non te terrerem*: vt, si matrimonium ob latens impedimentum irritum sit; si maritus ob castitatis, vel cœlibatus votum ante nuptias nuncupatum, vel ob incestum post nuptias cum coniugis consanguinea perpetratum ius petendi debitum, siue vtendi matrimonio amiserit, si ille hoc ignoret, nec emendatio speretur, silentio dissimulandum est. *S. August. homil. 40. Adrianus, Medina, Nauarrus, Suarez in 3 p. tom. 4 d. 32. s. 3. num. 3. Diana p. 3. tr. 4. resol. 80. Layman l. 5. tr. 6. cap. 13. num. 5. Sanch. de matr. tom. 1. l. 2. d. 38. n 6. Villalob. Lug. d. 22. s. 2. limitationes Soti, & Cani reprobat Sanch. l. c.*

8 Cautè admodum se gerere debent Sacerdotes, dum pœnitentes, & præsertim fœminas de venereis peccatis interrogant; præstat enim aliquando Sacerdoti minus clarè pœnitentis peccatum agnoscere, quam sibi, vel illi peccandi periculum creare. Si confiteatur mulier, se extra naturam virum admisisse, non inquirendum est, qua corporis parte, vel quomodo rem cum illo habuerit; satis enim est scire peccatum ab ea contra naturam esse. *ita Angelus v. interrog. num. 1. Diana ibid. r. 99. Coninch. de sacr. d. 7 d. 7. num. 56. Homob. Fagund. Io. Caramuel, & alij.*

9 Sacerdos hominem, quem lethali scelere obstrictum esse, neque illud confessum fuisse pro comperto habet, absoluere minimè debet. Non enim solum iudicis, sed etiam medici officio fungitur, à quo ægroto non disposito, nec præparato medicina præbenda non est. α Integrum tamen confessario est, si velit, sibi persuadere, pœnitentem ideò peccatum illud reticere, vel inficias ire, quod necessariò sibi confitendum tunc non esse ille existimet, atque adeò illum absoluere. Multa enim tempora incidunt, quibus confessionem integram esse non oportet. α *Henriq. l. 6. c. 20. nu. 6. Sy.nius ad 3. p. q. 9. art. 2. Suar. in 3. p. tom 4. d. 32. s. 3. Fagund. Sancius,* β *Megala, Suar. loc. cit Fumus, D. Antoninus, Syluester v. confess. 3. n. 17. Dian. ibid. res. 105. Tolet. l. 3. cap. 16. nu. 4. Nauar. cap 8. num 17.*

10 Peccati socium, scelerisuè participem à pænitente sciscitari confessario non licet animo illum corripiendi; Sacramenti enim huius finis est pœnitentis expiatio, non socij ipsius emendatio. Nec socius scelerum corripi potest, quin huic Sacramẽto iniuria fiat secretum detegendo, & nisi socij reuelatio ad explicãdum proprium

pec-

peccatum necessaria sit, non licet confessario requirere à pœnitente socij nomen; α quinimmò si pœnitens socium criminis vltro imprudenter indicauerit, huius peccatum sacramentali sigillo tegendum est, adeò enim pœnitentis peccato coniunctum est, vt alterum sine altero dignosci nequeat β; læthalis tamen culpæ reus non est, qui in confessione proximi, & socij sui crimen detexit, cum nullum inde periculum infamiæ, vel damni illi immineat γ. α *ita Franc. Longus de cas. reseru p.1.s.3. art.9. Sot. in 4. d.18.q.2. art.5. Rodriq. sum. tom.1. cap.109. Malder. de sigillo c.17. Bannez, Syluius, Ledesm. Villalob. P. Fay, P. Lorca, Nugnus, Diana p.5. tr.15. r.39. contra Fagund. Suar. in 3. p. tom.4. d.34. sect.4 β ita Sot. Richard. Syluest. Angel. Malder. Vasq. Ledesm. Bannes, Faber. de pœnitent. in 4. d.19. q.1. Pitigian. Villalob. Diana p 3. tr. 4. r.111. contra Ioannem à Cruce p.2. de pœnit. q.6. d.2. Lug.*

11 Si confessione iampridem audita pœnitentis statum confusè tantum Sacerdos recordetur ex notitia, quam in proxima confessione hausit, illum tanquam bene præparatum à peccatis absoluere potest, immo, licet peccatorum antea in confessione auditorum immemor omnino sit, absoluere quidem validè, sed non licitè potest; in pœnitentia enim imponenda tunc iudicis munere fungi nequit. Porrò hominem sic absolutum admonere de defectu necesse non est. *ita D. Anton. Palud. Nauar. Sylu. Val. Vasq. in 3. p tom.4. q.92. art.3. d.3. Laym. l.5. tr 6. c.9. num.6. Iac. Granad. in 3. p. contr.7. tract.9. d.12. Mercer. Hurtad. Diana p.3. tract.4. r.123. & p.5. tr.14. r.51.*

12 Ne crimen socij in confessione detegat pœnitens, debet adire Sacerdotem, qui confessionem audiens nequeat sceleris participem agnoscere, & sic integrè confiteri poterit. *Ioan. Vuigers de sacram. q.9. art.2. Vasq. tom.4. quæst.91. art.2. Coninch. Valbo a in c. omnis de pœnitent. Lugo d.16. sect.7. num.392. & alij.*

Opinio eligenda à confessario, & à pœnitentibus, atq; à reliquis bene operari cupientibus. Cap. XXIII.

1 Confessarius siue ordinariam, siue delegatam iurisdictionem habeat, probabilem pœnitentis opinionem in administrando pœnitentiæ Sacramento etiam contra propriam sententiam sequi debet; modò illa solidæ rationi, vel probatorum Doctorum authoritati innitatur; quotiescunque enim secundum illam pœnitens absolui licitè potest, absoluendus est, & ius exigendi absolutionem habet; nam tunc temporis, si opus sit, Ecclesia potestatem, vel iurisdictionem non habenti Sacerdoti tribuit α; non sufficit tamen opinionem pœnitenti soli probabilem videri, nisi talis approbatæ authoritatis Doctoribus censeatur. β quamuis grauis culpæ reum non arbitror eum Sacerdotem, qui non proprius Sacerdos, vel Parochus pœnitentis illius opinionẽ, quam falsam putat, sequi γ cumq; à mortiferis culpis absoluere nolit. α *Suar. in 3. p. tom.4. d.32. sect.5. num.4. Valent. tom.3. d.5. q.7. p.4. Azor. tom.1. l.2. cap.17. q.10. Coninch. de sacram, d.8.*

d. 8. d. 17. num. 135. Lug. d. 22. ſ. 11. §. 2. Dianap. 2. tr. 13. r. 11. Victoria, Ledeſ. Nauar. Henriq. Salon. Sanch. Mercado, Palatius, Nugn Sylvius, Baſ. Pontius, Monteſinus, Salas, Villalob. Peyrin. Corneius, Malder. Merolla, Portel. Baldel. Auerſa, Sanctius, Sayr. Lorca, Fernand Paſqual. d. 15. β *Sanch. Dian. r. 11. Suar. Victoria,* γ *Vaſq. p. 2. tom. 1. d. 62. c. 7. n. 40. Salas in p. 2. q. 21. tract. 8. ſ. 9. nu. 82. Rodriq. Monteſin. contra Io. Sancium d. 33. num. 54. Thom. Sanch. tom. 1. l. 1. c. 9. nu. 24. Dianam p. 2. tract. 13. r. 11. Valentiam.*

2 Confeſſarius, & quilibet Sacramentorum miniſter amplecti debet opinionem fauorabiliorem pœnitenti, alteriuſuè Sacramẽti ſuſceptori, quam ipſimet Sacramento. Siquidem Sacramenta ad fidelium vtilitatem, & fauorem inſtituta ſunt, idcirco iure ſuo cedunt, vt fidelium ijs indigentium, eaque ſuſcipere volentium neceſſitati ſuccurrendum eſt; ideò qui morti proximus pęnitentię ſacramentum petijt, vel pœnitentiæ ſigna edidit, referente hoc vel vno teſte, etiam non Chriſtiano, nec iurante, abſolui poteſt ſimpliciter, niſi dubium ſit, an ſigna illa ex dolore corporis orta ſint; tunc enim ſub conditione abſoluendus eſſet. *Ita Bellarm. l. 2. de pœnit. c. 7. Sanch. de matr. l. 2. d. 36. num. 8. Regin. tom. l. 8. c. 3. nu. 28. Filliuc. tr. 7. c. 5. num. 12. Val. tom. 4. d. 7. q. 11. Sylvius, P. Fay, Zambran. Salas, Peſant. Pitig. Coninch. B. Pontius, Breſſer. Sancius, Monteſin. Lud. à S. Io. Henriq. Diana p. 1. tr. 13. r. 13. Fernand. Villalob. Azor. Suar. tom. 4. d. 32. ſect. 5. Creſcent. num. 49. Vaſq. d. 62. c. 7. Sanc. d. 44. nu. 32. Diana, & alij.*

3 In eligenda opinione non debemus tanquam pedarij Senatores in ſententiam, quam plures ſequuntur, pedibus ire, ſed iudicio eam eligere, quam Doctores licet pauci optimis rationibus innixi tradunt; nam vnus aliquando plures iudicio ſuperat, ac melius ſpeculatur. Quanquam cæteris paribus maior multitudo Doctorum probabiliorem opinionem reddere cenſetur. *Abbas, Ioan. Andreas, Maſcard. Azor. tom. 1. l. 2. c. 16. Nauar. ſum. c. 27. Sanch. de matrim. d. 44. Villalob. Sayr. Caſtropalaus, Baldel. Vaſq. Paſqual. & all. ex l. 1. §. neque c. de veteri iure.*

4 Quanquam vnius opinio firmæ rationi innixa communi multorum ſententiæ præferri α poteſt, immo debet, cum maioribus, quàm communis, innititur fundamentis, β quod qui nequit expendere, alios conſulat, vel ſi hoc facere nolit, celebris Doctoris bonæ exiſtimationis viri ſententiam tutò ſequi poteſt contra communem. γ Diſcipulis magiſtri ſui in moribus amplecti licet opinionem ſacræ ſcripturæ, & communi ſenſui, & Eccleſiæ δ authoritati non repugnantem nihil inquirendo de probabilitate ſententiæ, quam à magiſtro didicit, poteſt eam quiſque ε tuta conſcientia ſequi. α *Azor. l. c. Sayr. l. 1. c. 6. Vaſq. d. 62. c. 4. Io. Sanch. d. 29. Caſtropalaus, Maſcard Io. Sanch. C. Paſlaus. Villalob. Paſq* β *Abbas, Angel. Bal. Valent. tom. d. 2. q. 14. Filliuc. tr. 21. c. 4. nu. 134. Merol. Nau. Sylveſt. Angel. Tiraq. Connub. Caſſan. Comitol. Farinac., Marta, Barboſa, Merol. Sà* γ. δ *Azouid. Rolan. Corat. Baldel. Meditius, Turret. Rimin. iun. Rec. Chartar. Paſqual. d. 2.* γ *Henr. Conrad. Azor. tom. 1. l. 2. c. 17. q. 5. Breſſer. l. 3. c. 13. Merol. contra Maior. Cordub,*

lab. e Panormit. Imol. Caccia, Camel. Craneta, Neniz. Azor. l. 2. cap. 7. q. 4. Bresser. l. 3. c. 3. Villal. Pasq. d. 8. & 361.

5 Non modo in ijs, quæ sunt iuris humani, sed etiam in ijs, quæ sunt iuris diuini, singularis vnius opinio rationibus bene fulta sententię communi anteponi potest, quia vtrobiq; probabilitas est eiusdem rationis. *Sanch. l. 2. Decal. c. 9. Bresserus l. c. Pasq. d. 3. contra Adrian. Cordub. l. 2. q. 3.*

6 Communis opinio doctorum potest præferri Glossæ; hæc enim probabilitatem, non certitudinem habet. At potest eligi minus probabilis opinio doctorum, relicta probabiliore Glossæ. Illud Horatianum mihi placet: *Nullius addicti iurare in verba magistri. ita Bald. Cart. Dec. Ferret. Insr. Villal. Modit. Azoguid. Iason. Cur. iun; docet Pasqualig. d. 4.*

7 Confessario licet sequi opinionem probabilem etiam cum formidine oppositi in iudicio particulari; si enim omnis formido abesset, opinio illa non esset probabilis, sed certa; probabilitas enim admittit formidinem oppositi. *Baldel. Gerson. Vasq. d. 62. c. 5. Salas tr. 8. d. 1. Sanch. l. 1. sum. c. 9. Merol. tom. 1. d. 3. Pasq. d. 17. contra Armillam, Caietan. Nauar.* Non est necesse, vt probabilitas opinionis euidenter constet, vt quis eam sequatur; satis est enim iudicare illam esse probabilem, seu rectę rationi conformem. Neque euidentia probabilitatis alicuius opinionis nos obligat, vt eam sequamur; non enim aufert probabilitatem oppositæ sententiæ. *ita contra Merollam, Bresserum, Baldel. Medin. docet Pasqualig. dec. 18.*

8 Positus in biuio duarum opinionum oppositarum inter se probabilium potest alterutram sequi; etiamsi de vtraque dubitet. Vtraque enim est recta mensura secundum rectam rationem pro humanis operationibus. *Sanch. sum. l. 1. c. 9. nu. 16 Vasq. d. 62. cap. 4. Merol. Baldel. Bresser. Pasqualig.* Cum aliquis tam ex principijs intrinsecis, quam extrinsecis dubitat, an opinio sit probabilis, non potest licitè eam sequi. Non enim potest iudicare eam esse rectę rationi conformem. Ideo si eam sequeretur, operaretur cum conscientia dubia, quod non licet. *Valentia d. 2. q. 14. Sanch. Salas, Medin. Bresser, Pasq. d. 19.*

9 Si quando necesse sit statim alterutram partem eligere, nec potest moraliter adhiberi magna diligentia; adhibita ea, quæ tunc potest adhiberi, possumus operando sequi opinionem habentem minimum probabilitatis gradum; ignorantia enim inuoluntaria excusat operantem. *Suar. tom. 5. d. 40. sect. 5. Sanch. l. 1. sum. cap. 9. nu. 25. Nau. Sot. Valentia d. 2. q. 14. Merol. Salas, Pasqual d. 20.* idem etiam dicendum videtur, quando graue damnum, quod vitari nequit, imminet. Ratione enim periculi opinio minimum probabilitatis gradum habens videtur fieri probabilior. *Nau. in cap. inter verba c. 53. num. 1. Sot. Sanch. Baldel. Bresser. l. 3. c. 7.*

10 Licet nobis operari secundum aliquam opinionem probabilē, quam nos ex principijs intrinsecis falsam existimamus; obsequi enim licet alieno iudicio, quod prudens putatur: & assumi potest tanquam norma rectæ operationis, e sed tunc probabilius est, deponendum esse iudicium de falsitate illius opinionis; quilibet enim in operando sequi debet propriam conscientiam e, non alienam. Potest

O tamen

tamen vir doctus alieno iudicio etiam vnius Doctoris grauis proprij iudicij fasces submittere. ᵑ etiamsi eius opinionem non putet probabilem intrinsecè. ᵉ *Ioan. Sanchez d. 4. num. 7. Pasqual. dec. 21.* ᶩ *Auersa q. 18. c. 1.* ᵑ *Pasqual. contra Bress. Banch. Vasq. Baldel.*

11 Quando confessarius non habet tempus consulendi libros, vel viros doctos. Vt cum debet absoluere pœnitentem in faucibus mortis hærentem, deliberare debet secundùm id, quod probabile esse existimat; nam prudenter operatur, qui, quod probabile esse existimat, facit. *Sanch. Decal. l. 1. cap. 9. num. 25. Valent. d. 2. q. 14. Granad. Baldel. Pasq. r. 24. Bresser.*

12 Quamuis laudabilius sit opinionem probabiliorem sequi, nihilominus opinionem minus probabilem semper amplecti licet, etiam tempore mortis in quacunque re; cum opinio se habet, vt regula operandi, nec transit in obiectum electionis; cum enim aliquod principium est verum in vniuersali, est etiam verum in materia quacunque particulari, nec magis debemus tempore mortis vitare offensam Dei, quàm quouis alio tempore. *Bresserus lib. 3. cap. 6. Pasq. d. 26. Io. Sanch. d. 19. n. 8. & alij.*

13 Quando in opinionis electione soli authoritati Doctoris innitimur, non sufficit illam in libris alicuius antiqui authoris inuenisse, vt eam securi valeamus amplecti; forsan enim talis opinio à subsequentibus Doctoribus examinata falsa comperta est, ac reprobata. *Sanch. l. 1. sum. c. 8. n. 10. Merolla. Bresser. Baldel. Pasqual. d. 28. Salon absolute.*

14 Ad euitandum aliquod damnum imminens licet nobis operari secundùm opinionem minimè probabilitatis ᶜ α immo aliquando debemus eam sequi ex lege charitatis, β vt graue proximi damnum auertatur, aut vitetur, alioquin lethale peccatum committemus. α *Sot. Nau. Sanch. l. 2. de matrim. d. 36. num. 8.* β *Villalob. Pasqual. d. 30.*

15 Quando vtrinque oppositę opiniones probabiles sunt, non est necesse sequi eam, quæ possessioni fauet. Sed vtraque eligibilis est. Alterutram amplecti licet. *Sanch. loc. cit. Villal. Pasq d. 31.*

16 Confessarius, & quiuis alius potest sequi opinionem minus tutam, etiamsi sit minus probabilis. Nam est conformis rectæ rationi, alioquin non esset probabilis, & à primis principijs, quibus humanæ actiones diriguntur, rectitudinem suam habet. Ergo est regula rectè operandi α; vna autem opinio tutior, quàm altera est, quando obiectum illius nullo modo potest esse peccatum; vt ea quæ docet, restituendum esse; nam contraria huic licet possit esse probabilior, minus tamen tuta dicitur, docens, non esse restituendum; cum hoc possit esse obiectum peccati. α *Azor. tom. 1. l. 2. c. 16. Aragon. 1. 2. q. 6. Aluarez, Auersa, Bannes, Bresser. Baldel. tom. 1. l. 4. d. 12. Corneius, Diana p. 2. tr. 12. r. 1. Guttier. Henriq. Layman, Ledesma, Lopez, Lorca, Martinez, Malder. q. 19. Nauar. c. 27. Man. num. 288. Pasqual. d. 32. Pontius l. 10. de matrim. cap. 15. Suar. tom. 5. d. 40. s. 5. Salon. Salas, Valentia d. 2. q. 12. Vasq. 1. 2. d. 62. Vuigers contra Adrian. Armil. Angel. D. Anton. 1. p. tom. 3. cap. 16. Alensem, Almain. Ant. Perez, Conrad. Caietan. Gabriel. Comit. Syluest. Medin. Cordubam.*

17 Li-

17 Licet cuilibet consulere plures doctos viros, donec inueniat aliquem respondentem sibi fauorabiliter. quisque enim ius suum defendere potest, & ideò non peccat, qui rationes, & patronos exquirit sibi fauentes; sicut enim licet cuiuis sequi opinionē probabilem, ac sibi vtilem, ita eam inquirere. Quid ni liceat veritatem indagare in opinione sibi fauente? α peccaret tamen, qui hanc quæreret animo operandi secundum β voluntatem, & non secundum rectum conscientiæ dictamen. α *Baldel. tom. 1. l. 4. d. 12. nu. 2. Sanch. Sanch. l. 1. Dec. c. 9. nu. 24. Zumel. Pasqual. d. 33.* β *Nau. c. 17. nu. 83. Adrian.*

18 Vt tutò alicui opinioni inhæreamus, non est necessarium certum conscientiæ iudicium dictantis, licitum esse operari secundum illam opinionem; sed sufficit iudicium probabile; quod enim est probabile, est etiam prudens, & conforme rectæ rationi; tale autem iudicium quisquis sequitur, honestè operatur; quia dictamen rectæ rationis, & prudentiæ, quæ est regula benè operandi, sequitur. *Gerson. de prep. ad Missam c. 3. Corduba l. 3. q. 5. Sanch. l. 1. c. 9. Vasq. d. 62. c. 5. Salas tr. 8. d. 1. Baldel. Bresser. Merolla, Pasq. d. 34. contra Almain. Caiet. Armil. Nau.*

19 Licitum est amplecti simul oppositas opiniones, vt probabiles, & modò vnam, modò aliam operando sequi pro arbitrio, & vtrique opinioni per principia intrinseca, idest, ex vi rationum assentiri. Etiamsi altera sit probabilior; quoniam intellectus per assensum probabilem non coniungitur vndequaque cum obiecto, sed tantum ex parte, quatenus scilicet subest tali rationi; cum autem idem obiectum simul stare possit sub oppositis inter se rationibus, quæ gignere contrarias inuicem opiniones possunt, idem intellectus opposita inter se iudicia de eadem re habere potest ratione diuersarum rationum, quibus ad diuersos assensus mouetur. Neque ideo sunt iudicia sibi contradictoria formaliter; quia non sunt de re obiecta eodem modo considerata, sed diuerso modo, vt si quis dicat, probabile est, habentem beneficium sine fructibus non peccare, si non recitet Horarias preces; quia onus persoluendi diuini officij est adnexum fructibus. Poterit etiam dicere, illum peccare; quia onus illud adnexum esse beneficio, probabile est. Ita diuersi iudicij diuersæ sunt rationes in obiecta materia. *Sanch. sum. l. 1. c. 9. Layman l. 1. tom. 1. cap. 5. Merolla, Corneius, Bresser. l. 3. cap. 2. Granad. Pasqual. d. 13. & 365.* possumus etiam assentiri vni opinioni ex vi rationis intrinsecæ, & alteri oppositæ ex vi authoritatis extrinsecæ; hi autem assensus sunt diuersi generis. *Sayr. l. 1. cap. 5. num. 3. Azor. tom. 1. l. 2. c. 16. q. 2. Vasq. d. 62. cap. 3.*

20 Quando aliquis Doctor contrarias opiniones diuersis locis docuit, ea opinio præferenda est, quæ meliori, ac firmiori rationi innititur; quia solam auctoritatem sequi est cæcorum, vel pecudum more præeuntem ducem sequi, qui si cæcutiat, vel dormitet, vt quandoque bonus dormiat Homerus, in errorem, quamuis inuoluntarium, vel materialem tantum ducet. Verum si authoritatem sequi volumus, illa opinio, quæ ex professo traditur, α ei, quæ obiter innuitur præferenda, & ea, quæ posteriore tempore, β ei, quæ priore tradita est. Illa, quæ fusius

pertractata est, γ vel ea, quæ pluribus in locis, δ ei, quæ strictius, vel quæ paucioribus in locis tractata fuit, anteponenda. Vel ea, quam in consilijs pro postulante parte Doctor secutus est ε. α *Capol. conf.278. lib.2.* β *Glossa fin. in l. qui filium §. ff ad Trebel Neuiz. Rim.* γ *Abbas in cap. bona 2 Rim. Grat. Parif.* δ *Bald. in l. precibus* δ. γ ε. *Neuiz. Pasqualig. d.12.*

21 Ea sententia, quæ cum distinctione, & limitatione procedit, ei præferenda est, quæ absolutè, & vniuersaliter profertur; qui enim distinguit, & limitat, melius, & subtilius rem perpendit, ac veritatem attingit, & quando aliquis Doctor alicubi simpliciter quæstionem aliquam resoluit, minus rem considerasse censetur, quàm ibi, vbi cùm distinctione de eadem re sententiam dixit, & hæc idcircò illi præferenda est. *Ex l. adeo §. cumquis ff. de acquis. ver. dom. iun. Alph. Mendoza, Farin. Corat. Paris. Osasch. Gratian. Burg. NeuiZan. Char. Modit. Caphal. Salycet. Rota Auenion. c. Fam. Alex. consil. 50. Ripa, Pasqual. d. 11.*

22 Benignior sententia præferenda est rigidiori, ac seueriori circa eandem rem, quando vtraque est probabilis; in charitate enim iustitia fundatur, vtranque complectitur benignior sententia; rigida vero rigorem iustitiæ, & summum ius, quod summa iniuria dicitur, spectat, & quandoque seuera sententia spectatis circunstantijs vtens charitatem offendit. *Farinac. Repert. iud. q.14. num.25. Corat. Mocit. Nauar. cap.17. Man. n. 187. Chartar. Menoch. l. 2. præsumpt. 71. Achil. Vulpel. Cacheran. Iason. Villal. Pasq. d. 9.*

23 Nullius culpę reus est, qui absq; discussione, vel præuio examine sententiam alicuius Doctoris bona fide sequitur, & postea falsam esse deprehendit. Etiansi potuisset illam prius expendere; hic enim talem opinionem eligit Doctoris authoritate motus, quem nonnisi credibilia docere arbitratur. Ideò prudenter agit. *Abbas Innocent. Moditius, Sanch. l. 1. Decal. c.9. num. 8. Pasq. d.10.*

24 Romanæ Rotæ decisiones non habent vim legis, sed valdè probabiles sunt, vt grauium Doctorum sententiæ, quales sunt Auditores Rotæ. Doctoribus autem eatenus creditur quatenus assertionem suam rationibus, ac aliorum testimonijs confirmant. Propterea licet sequi probabilem aliquam sententiam, etiansi decisioni Rotæ probabiliori aduersetur. *Suar. de leg. l.7. c.11. Salas d.19. Burg. Vasq. d. 177. Sanch. l. 8. de matrim. Euerar. Moditius. C. Palaus p.1. tr.3. d.3. p. 2. Corat l. 2. de comm. op.* dicit, decisiones Rotæ æquiparandas esse Doctori antiquo excellẽtissimo, *Pasq. dec. 8. & alij.*

25 Doctores censentur approbare sententiam, quam vltimo loco post alias referunt α; solent enim postremò referre, quam sequuntur opinionem, nisi meri sint compilatores, vel nisi per aphorismos breues sentẽtiam suam statim proferant. Quandoque tamen relatam vltimo loco opinionem alijs iudicandam reliquunt, in quam ipsi dubij propendent; illam autem non approbare censentur, qua relata dicunt: *tu cogita, tu videris,* β vel similia, quibus frequenter prudentissimus Diana vtitur *Gloss. in l. qui filium Sabinus ff. ad Treb. Decius in c. 1. num. 32. de Const. Alex cap. 67. Moditius, Farinac. in Rep q. 14. AZorid. Corat. cum alijs plurimis.* Neque

illam

illam approbant, quam, vt alienam sententiam referunt hisce loquendi formulis *quamuis alij oppositum sentiant, licet non desint contrarium asserentes, quicquid alij dicant. Riminal. l.1.consf.7.n.43. Farinac. loc. cit. Corat. Pasq. d.7. & alij.*

26 Opinio speculatiuè probabilis talis est etiam practicè; nam probabilitas practicæ est effectus speculatiuæ. Ideò aliquis benè, vel malè operatur, quod speculatiuè licitum, vel illicitum existimauit. Nequit homo secundum probabilitatem speculatiuam operari, nisi eo iudicio vtatur ad dirigendam operationem; non potest autem tale iudicium applicare, nisi id se posse applicare secundum cõscientiam iudicet, & talem applicationem rectæ rationi conformem esse. Hinc nascitur probabilitas practica, quæ speculatiuam ad opus dirigit. *Ioan. Sanch. d.44. num. 6. 3. 5. 4. Pasqual. dec.362. contra Nauar. Suar. Salam, Gerson. Less. Garziam, Merol. Becan. Granadum.*

27 Probabilitas alicuius opinionis nascitur interdum ex facto plurium Religiosorum probatæ vitæ, vel sæcularium virorum notæ integritatis; & ex frequenti exemplo professorum alicuius artis, vel scientiæ, vel iudicum; non vero ex facto cuiuscunque etiam pij, ac probi Doctoris; ideò Veneti pro lege vtuntur sententijs aliàs latis, & secundum ipsas iudicant. *Io. Sanch. d. 44. num. 71. C. Palaus p 1. t.1. d. 2. p. 1. Sà. v. dub. Bresser Pasq.*

28 Quoniam vnicuique perito in arte sua fides habenda est, si de rebus Theologicis, & ad conscientiæ forum spectantibus agatur, Theologorum potius, quàm iuris canonici professorum sententiæ standum est; secus vero si de canonicis rebus, & ad forum iudiciale pertinentibus sit controuersia; in his enim pręferenda est eorum, qui canonum scientiam profitentur, opinio. Verùm si Theologi canonum studio operam nauarunt, his magis, quàm solorum canonum peritis fides præstanda est in rebus etiam canonicis, quod ad principia generalia, seu communia, quæ potius à Theologis exquiruntur, vt an Decimæ sint ex iure diuino, an ex Pontificio soluendæ; nonnulli enim Canonici iuris Doctores circa huiusmodi principia hallucinantur, qui tamen particularium canonum, & sanctionum intelligentia multum excellunt, idem proportione dicendum est de Iurisconsultorum, & eorum, quos Canonistas vocant, sententijs de eadem re prolatis; his enim magis, quam illis in rebus ad ius Ecclẽsiasticũ attinentibus acquiescendum est; secus autem in ciuilibus causis, in quibus Iuris Cæsarei Doctoribus magis standum est, nisi ijdem simul vtriusq; iuris prudentiam egregiè calleant, & sint in vtroque Cæsares. *Azor. p.1. l.2. c.17. q. 3. Baldel. tom.1. l. 4. d. 11. Pasq. d. 366.*

29 Probabilior est recentiorum, quam veterum de ijsdem rebus sententia, si cætera sint paria; si enim disparia sint, in iudicando habenda est ratio disparitatis. Veteres non tantam rerum, ac rationum, notitiam habebant, quantam recentiores; hi enim veterum rationes expenderunt, & nouas inuenerunt; quibus probabiliores suas sententias reddiderunt. & quidem magis in dies hominum scientia crescit auroræ consurgenti similis, quæ noua luminis semper incrementa capit. Ideò multæ opiniones, quæ olim erant probabiles, nunc im-

improbabiles habentur, & quæ antea improbabiles à veteribus censebantur, iam probabiles eu isere.. *sic multa renascuntur, quæ iam cecidere, cadentque, quæ nunc sunt in vsu, ita cont. Azorium tom. 1. l. 2, c. 17. Farinac. q. 14. repert. Baldel. Villalob. Modit docet Pasq. dec. 364. & alij.*

30 Opinio vnius Doctoris probati est probabilis, etiamsi ab ipso, vt probabilis tantum, non vt vera, tradita fuerit. Quod enim ab vno, vel à pluribus eandem doceamur sententiam, eius authoritas non crescit, quod ad intensionem, sed quod ad extensionem; nam intensiuè pendet à ratione motiua, secundum quam æquè est probabilis, si ab vno, ac si à pluribus eadem sententia tradatur; nec enim à pluribus maiorem accipit certitudinem, nec maiorem probabilitatem intrinsecam, quæ à firma aliqua ratione prouenit, propter quam probabilis in se est, & ideò talis censenda, siue vnus, siue plures eam doceant. *ita contra Bresserum l. 3. c. 3. num. 28. docet Pasqual. decis. 367. & alij.*

31 Probabilem esse opinionem vnius Doctoris obiter, & persunctoriè traditam, alij negant, α alij asserunt β absolutè, alij cum hac distinctione, γ si Doctor ille non est solitus disputare, affirmant; secus si disputationibus sit assuetus; nisi verbis se illam approbare indicet, & tanquam claram supponat. Tertia hæc sententia cum distinctione mihi placet, cum Doctor solum aliquando disputat, si de eo, quod obiter dicit, principaliter agit, vel tractationem aliàs conscripsit, & fortè illam edidit, opinio illius, etiamsi obiter proferatur, probabilis censenda est, quia illam consideratè profert β *ita distinguunt Ant. Maria Corat. l. 1. de comm. opin. t. 6. Farinac. q. 14. Rep. num. 32. α negant probabiliter Nau. in cap. si quis autem de pœnit. d. 17. Grand. Bresser. Aym. Alciat. Abbas in cap. Bonæ 2. nu. 30. Hipp. Rimin. Nemz. γ affirmant simpliciter, & quidem non improbabiliter Socinus consil. 73. l. 4. num. 15. Hieron. Bulg, Tob. Non. & Corat. l. c.* ait ita obseruari in praxi, & afferri sententias ab Authoribus obiter prolatas. Docti summarum Authores, qui rationes eorum, quæ scribunt perpendunt, & doctrinæ fundamenta attingentes deliberatè iudicium suum proferunt, opiniones reddunt probabiles, secus verò indocti compilatores, qui sæpè non intelligunt, quæ ex alijs perperam quandoque citatis Authoribus absque iudicio transcribunt. *Pasqualig. dec. 368.* sicut Horatio teste *scribimus indocti, doctique poemata passim, sic summas docti, & indocti conscribere suerunt.*

33 Quando aliqua sententia non sufficienter reprobatur, nec adducta pro ipsa argumenta bene soluuntur, nec solui posse videntur, sed verè vim magnam habent, potest tanquam probabilis acceptari. Sufficit enim, vt qui illam acceptat, illius probabilitatem intrinsecam agnoscat, rationem scilicet, quam aduersarij eludere nequeant. Ita multæ opiniones, quæ olim improbabiles censebantur, expensis postea rationum momentis, probabiles inuentæ sunt, qualis est sententia asserentium circunstantiam stupri consentiente virgine commissi non esse necessario confitendam. Nemo debet actiones suas secundum alienam conscientiam dirigere, ac metiri, sed propriæ conscientiæ dictamen sequi quisque debet, quam ipse rectæ

rectæ rationi conformem esse censet, etiansi decipi possit; α cum enim ex vtraque parte adsit sola probabilitas, tam ex vna, quam ex alia parte deceptio contingere potest. Multi enim *decipimur specie recti*, inquit Venusinus Poeta. Multarum rerum veritas abstrusa nos latet, *abstrusa in venis silicis ceu semina flammæ*. sic olim Antipodes, quos olim viri doctissimi esse negarunt, iamque Christophorus Columbus Placentiæ ortus, vel oriundus, reperit, β supra quatuor annorum millia latuerunt. Potest quisque tuta conscientia operari secundum opinionem, quam probabilem ex ratione solida nuper detecta esse existimat, etiansi contraria sententia communis habeatur; quisquis enim probabilitatem opinionis, vel singularis sequitur, secundum rectam rationem operatur, ergo tuta conscientia. α *ita Ingeniorum Phœnix Io. Sancius disp. 44. num. 62. & Zuch. Pasq. decis. 361.* β *Petr. Maria Campus in Historia Placentina, Crescentius in Corona Nobilitatis, & alij.*

33 Non ex omni ligno fit Mercurius, non omnibus datur ire Corinthum, non quilibet Doctor singularem opinionem suam probabilem extrinsecè, idest authoritate facit, vt qui amore, vel odio alicuius ad docendum illam mouetur, non qui, vt gratiam alicuius Principis aucupetur, non qui spe lucri, vel timore damni; aut formidine pœnæ, sed solo veritatis amore secundum rationis dictamen, eam sententiam, quam veram censet, tradit, ac γ tuetur, sicut, qui olim dicebat, *amicus Plato, sed magis amica veritas*; propterea opinio in aliquo consilio decisiuo tradita præualet, ac præferenda est opinioni assertæ in consilio ad instantiam partis edito δ debet autem singularis opinionis assertor, vt eam probabilem reddat, scientiæ, vel facultatis, ad quam illius spectat opinio, valdè peritus esse, adeo vt cognoscat quicquid de subiecta materia traditum sit, & quicquid dici possit. Nec audax, nec præceps, sed iudicio maturus, ac prudens esse debet, & idoneus, aptusque profitendo aut ore, aut calamo illam facultatem, in qua opinatur; tradere enim aliquam sententiam est docere; ergo aptus docendo esse debet, qui propriam opinionem vult probabilem efficere. γ *ita Bresserus l. 3. c. 3. nu. 33. Azeguid. l. 3. c. 15. Corat.* δ *Barbat. c. 6. Corn. cap. 27. Modit.* δ. 1. *Baldel. tom. 1. l. 4. d. 12. c. 11. Pasq. d. 371.*

34 Doctor igitur ijs dotibus præditus, quas diximus, probabilem reddit opinionẽ aliquam singularem, etiam, quando contraria pro certa communiter habetur; in tradenda enim doctrina sua rationabiliter procedere censetur, & aliquam authoritatem sententiæ singulari tribuit. quod sufficit, vt opinio sit probabilis, etiansi tantum authoritatis nõ habeat, quantum opposita sententia. Talem autem Doctorem non ex antiquis, qui communem aliorum sensum non nouerunt, vel si nouerunt, illum postea recentiores reiecerunt, sed ex neotericis aliquem docendo, & inueniendo aptum debere esse existimo, qui opinionem suam singularem vult reddere probabilem contra aliam, quæ certa habetur. *ita contra Sanchium l. 1. Decal. c. 9. & Bresserum docet Pasqualig. d. 169. Alciat.*

35 Si doctor prudens, ac iudicio maturus consideratis rationibus, propter quas, opinio aliqua improbabilis

communiter censetur, adhuc eam tanquam probabilem singulariter doceat, ac firma ratione confirmet, & obiecta diluat, illam authoritate sua probabilem facit, eiusque iudicio docti etiam acquiescere possunt, & si dubitent, an rationabiliter illi assentiantur, dubitationem deponere possunt existimando, illum rationabiliter, ac prudenter procedere in docendo illam sententiam, sicut in alijs consueuit. *ita contra Vasq. d.62. cap.4. Sanch. l.1. Dec. c.9. Baldellum, Bresserum docet Pasq. d.170. & alij.*

36 Singularis opinio, calcographicis typis edita Superiorum concessu maiorem probabilitatem habet, quam si edita non esset, quia non modo scriptoris, sed etiam censorum libri, in quo ipsa continetur, iudicio approbata censetur. debent autem librorum, ac scriptorum censores esse viri docti, qualis olim erat Dionysius Cassius Longinus veterum scriptorum censor sub Adriano Imperatore dictus *spirans musaum, bibliotheca animata.* Indocti quidam censorium munus, quo rectè fungi nequeunt, ignorantq; acceptantes grauiter peccant, dum velut cæci de coloribus iudicium ferre audent. *Bresser. l.3. c.3. nu.36. Pasqual. d.372. Causin. Marcellin.*

37 Ex opinionibus probabilibus vnâ altera tutiorem esse ratione obiecti probabilius est; cum enim suæ probabilitatis maiorem certitudinem habeat vna, quàm altera, plus ab errore distat, & magis ab errandi periculo. Hinc illud natum est *tutior pars est eligenda*, hoc est, tutior sententia amplectenda. *Caietan. v. opin. Vasq. tom. 1. d. 62 Portel. l. 3. c. 6.* Contrariam etiam sententiam alij probabiliter docent, omnes scilicet opiniones probabiles esse æquè tutas, & omnes, qui illis vtuntur, æquè, ac pariter tutos esse; quia operantes secundum opinionem probabilem Deum non offendunt. Hoc etiam, & nihil amplius præstare potest opinio, vel tutissima. *Azor. Sanchez vterque, Castro Palaus p. 1. tr. 1. d. 2. Henriq. in prœm. Pasqual. d. 359. contra A. Merendam, Blanch.*

38 Ex duabus opinionibus probabilibus inter se oppositis de eadem re licet sequi minus probabilem relicta probabiliore; nam qui probabiliter iudicat, rem aliquam esse licitam, prudens, & honestè operatur, sequens opinionem probabilem. Non est imprudens, neque temerarius, neque improbè agit, quia rationi, & causæ probabili innititur. Neque contra conscientiam operatur dictantem, opus, quod fit, esse peccatum, vel dubitantem, an sit peccatum; neque exponit se periculo peccandi formaliter, quamuis id, quod agitur, possit esse materia peccati; nam prudenter agenti non potest imputari culpa. Ast qui opinionem probabilem, relicta probabiliore, operando sequitur, iudicium probabile sequitur, cum ratione, & causa probabili agit, nec dubitat, an id, quod agit, sit peccatum, sed licitum esse probabiliter existimat. in propositionibus speculatiuis licet absque erroris, vel deceptionis periculo alterutram ex duabus probabilibus sequi; ergo & in moralibus absq; peccati periculo licitum est ex duabus probabilibus oppositis alterutram sequi. Non exigit à nobis Deus impossibilia; sed in moralibus non possumus semper certa scire, eligere, ac sequi. Licet igitur ea facere, quæ probabiliter licita arbitramur. Possumus duas opiniones inter se contrarias pro-

ba-

abiles opinari, ergo & licitè vtranq; mplecti. Licet cuilibet opinionem alicuius docti, ac grauis viri contra propriam sententiam sequi, & subditus obedire potest, & quandoque necessario debet contra propriam opinionem probabiliorem, Superiori præcipienti aliquid secundum probabilem opinionem ratione aliqua, vel authoritate fultam, vt cum Superior probitate, ac discretione insignis, nec solitus præceptis subditos illaqueare, aliquid probabiliter licitum imperat. Præterea non est necesse homini sequi, quod perfectius, & tutius est, sed satis est, si perfectum, ac tutum sequatur. Onus etiam homini intolerabile esset, si quoties aliquid agendum esset, deberet inuestigare, ac discutere, vel ab alijs quærere, quænam opinio sit probabilior. *iugum Christi suaue est, & onus leue*, illud ergo non debemus amarum, & graue contrariæ opinionis seueritate reddere. Intellectus noster potest iudicare, operationem esse licitam, & honestam, quando regula operandi congruit rectæ rationi; hanc enim sequitur operatio conformis, quam conscientia vt licitam dictare potest. Denique opinio minus probabilis, quando veré talis est, norma operandi conformis rectæ rationi est. In hoc enim consistit probabilitas, quod opinio aliqua ratione appareat consona rectæ rationi, cui si absona esset, non probabilis, sed falsa foret. Neque in probabilibus opinionibus locum habet illud: *in dubijs tutior pars est eligenda*; non enim sunt dubiæ, cum intellectus determinatè assentitur alterutri parti. Deindè, cum omninò certum sit, opinionem probabilem esse conformem rectæ rationi, & hominem secundum regulam illam benè operari, non est dubium, sed certum, eum, qui opinionem probabilem sequitur relicta probabiliore, bene operari; & ideò ratione dubij non est eligenda probabilior. Quando occurrunt contrariæ sibi opiniones probabiles; neutra certitudinem habet, nec vna magis accedit ad veritatem, quàm altera; non enim potest huiusmodi accessus cognosci, nisi veritas cognoscatur. Si autem veritas agnosceretur, altera opinio vera, ac certa esset, altera falsa, nec locum daret probabilitati. Quod verò ad vsum opinionum probabilium spectat, æquè certum est iudicium, quo censemus vnam posse adhiberi, ac illud, quo iudicamus, nos altera quoque vti posse; vtrunque enim habet regulam operandi conformem rectæ rationi, qualem in operando licet adhibere, æquè operatur secundum rationem, qui vtitur opinione minùs probabili, quàm qui magis probabili; nam vtraque est æquè conformis regulis rectæ rationis; siquidem conformitas consistit in indiuisibili, ideò nec maior in vna, quam in alia. Neque repugnat rationi electio minoris boni, quando habita ratione temporis, ac loci magis expedit. Neque opinio minus probabilis est minus bonum rationis, quia æquè quadrat ad rectam rationem, ac opinio magis probabilis; vtraque est æqualiter regula bene operandi. Nec dicas, eum claudere sibi viam ad veritatem inueniendam, qui opinionem minus probabilem amplectitur; hic enim non inquirit veritatem, sed eam se iam inuenisse probabiliter existimat, & secundum veritatem probabiliter inuentam operatur. Dispar autem est ratio inter iudicantem secundum minus verisimilia testimonia, & inter

inter operátem secundum minus probabilem opinionem; quia minus verisimilia non sunt debitum obiectum sententiæ à Iudice ferendæ, nam vel incerta sunt, aut falsa reputantur respectu magis verisimilium. Obiectum vero opinionis minus probabilis, quæ eligitur est conforme rectę rationi regulæ rectæ operandi. Quamuis Pontifex se alicubi opinionem innixam meliori, & subtiliori rationi secutum fuisse dixerit, non ideò iussit nos probabiliorem opinionem sequi, sed tantum deliberationis suæ rationem reddidit *cap. Capellanus de Ferys. Azor. tom.1.l. 2.cap.12. AluareZ, Auersa, Arrag. Albertus, Alexand.l.7.cons. 1. Adam. in 4. d. 10. Bannes, Barbosa, Bonac. de pecc. q. 4. p. 9. Baldel. p. 1.l. 4. d. 12. Bresser. l.3. c. 6. num. 73. Bariola, Corneius tract.8.d 3. d.3. Castropalaus p.1. tr.1. d.2. Coninch.d.34. Crescentius, Cottonus, Diana p.2.tract. 13.res. 1. Eman. Barbosa, Filliuc. tr. 21.cap.3. q.4. Farin. cons.60. Fagund. Farisellus, Granado tr.12.cap.2. d. 4. Guttier. GarZias, Gordon. Henriq.l.14. I.3. Homobon. Io. Sanch. d.42. Lorca, LopeZ, Laym.l.1.tom.1.c.5. Less. l.2. c. 24. Ledesm. Medina 1. 2. quæst.19. Montesinus, Mald. MartineZ, Mercado, Merolla, Morla. Nald. v opinio. Nider. p. 3. c.12. Petrus Nauar. l.3.c.1.d.13. Pontius l.10.c.15. Portell. Pasqualig. d. 5. Rua, Reginald. l.13. num.90. Rodriq. Rusca, Sanctarellus. St. Spinula, Salas tr. 8. d.1.s.1. Sayr. l.1.c.5. Salon. Sà, Suar. p.3.tom 5. d. 40.s.5.l.1.c.9. Tanner. d.2. q. 4. Valerius, Thom. Sanch. sum. tom.1. Vasq. d.63.cap.4. Valent. d.2. q.14 Vuigers, Viguer. c 15 Villalob. contra Adrian. D. Antonin. Angel. Armillam, Comitolum, Corradum, Cordubam, Caietan. Gerson. Gabr. Henriq. Maior. Nauar. cap. 37. num. 288. Panormit. Perez Philaretum Merend. Andream Blancum, Syluest. Sotum, Tabienam.* Horum obiecta dissoluimus. Quanquam aliqua opinio probabilis non desinit esse talis; etiansi quis contrariæ sententiæ rationibus respondere nesciat. *Nider. p.3. c.12. Adam. Crescent. & aly.*

39 Subditus, qui probabili opinione innititur, non tenetur parere præsuli præcipienti aliquid secundum contrariam opinionem, licet probabiliorem α nec quando secundum probabilem sententiam existimat, id quod præcipitur, illicitum esse, β nec quando probabiliter dubitat, an Superior sit legitimè electus, vel legitimè confirmatus, γ nec quando adhibita diligentia sufficiente non comperit aliquid præcepto, vel lege aliqua grauiter obligante imperatum esse. δ Non enim debet necessario subditus contra probabilem opinionem suam operari; nec contra illam iustè omnino quidquam præcipitur à præsulo secundum probabiliorem sententiam. Nemo enim cogi licitè potest probabilem opinionem deserere, & alienam etiam probabiliorem sequi; adhoc enim non adstringitur, nec obligatur voto, non iuramento, non lege diuina, aut naturali; ergo nec humana ligant præcepta; in dubio autem melior est conditio hominis libertatem suam possidentis. Neminem obligat lex non sufficienter proposita, & præceptum, quod ignoratur. Neque verò est certa possessio Superioris, quando ex probabili opinione in dubium vocatur. Verùm, quando præsul pietate, discretione, ac probitate insignis, nec solitus præceptis subditorum conscien-

ſcientias onerare, præcipit rem probabiliter licitam, debet ſubditus ei etiam contra propriam opinionem probabilem parere ob commune bonum religionis, cui quiſque conſulere debet. ε ex benigna enim natura præſidis poteſt ſubditus prudenter iudicare, rem præceptam ſibi factu neceſſariam eſſe, vt communi bono conſulatur. Secus verò dicendum, ſi Superior ſit rigidus, & aſper, & propenſus ad præcepta ſubditis imponenda; nemo enim tenetur aliorum opinionem ſequi, & propriam deſerere, niſi ad bonum commune neceſſariam eſſe rem præceptam conſtet. Hoc autem non conſtat, vbi Superior iuſto rigidior, & ad præcipiendum facilior eſt. Nec ς poteſt puniri ſubditus, qui probabilem opinionem ſequens non obtemperat præcipienti ſecundum contrariam opinionem etiam probabiliorem, quia pœna plectendus non eſt, qui culpa caret, vt qui ſecundum probabilem Doctorum ſententiam agit. *α* β. γ. *Sanch. ſum. l. 6. c. 33 num. 7. Turrian. Ledeſm. Sayr. l. 1. c. 12. num. 6. Granad. Lorca, lo. Sanch. d. 33. Paſqualig. cent. 1. q. 82.* α. β. *P. Nauar. l. 3. p. 3.* α β. γ *Caſtropalaus p. 1. tr. 1. 1. d. 2. p. 6. Giragus contra Azor. Perez. Corduban. Syluestrum.* α β *lo. Sancius d. 33. n. 28. Ledeſm.* β. γ. *Leſſius l. 2. c. 41. Suar. tom. 5. d. 4. ſ. 6. Rebellus, Garzia, Ia. Granad. de charitat. cap. 7. tom. 12. d. 5. ſect. 5.* γ *Leſſ. l. 2. c. 41. Sanc. Ledeſ.* δ *Suar. tom. 5. d. 40. ſect. 15. Henriq. Sà, Sanchez c. 10. nu. 41. ſum. Armilla, Vaſq. d. 65. c. 3. Salas q. 21. tr. 8. d. 1. Tabien. Peirin. tom. 1. q. 1. cap. 7.* ε α γ δ ε *Giragus p. 3. d. 30. ex Menochio, Rodriq. Leſſio.* ς *Sancius num. 43.* Addo hic licere Religioſis ſubditis appellare à præceptis, decretis, mandatis, & à correctione non regulari ſuorum Superiorum, quando hi non procedunt ſecundum Regulam, ſed modum, & limites poteſtatis ſuæ excedunt. Quia appellatio eſt interdicta Regularibus, ne regularis obſeruantia damnum patiatur, *dum ab illa exorbitanti patrocinium prabet appellatio.* α ſed cum Religioſus non exorbitat à Regulari obſeruantia, & iniuſtè grauatur, non denegatur ipſi appellatio, hoc eſt prouocatio ad ſuperiorem iudicem; nam, quando ceſſat in aliquo caſu ratio legis in ipſa expreſſa, ceſſat etiam eius diſpoſitio; cum hæc reſtringatur ad terminos ſuæ rationis. β præterea licet cuique indebitum grauamen appellatione repellere, quale eſt, quando Superior imperat aliquid ſupra, vel vltra Conſtitutiones Religioſas, appellatio enim eſt remedium inuentum ad tollendum grauamen. *cap. vt debitus de appellat.* nunquam interdicitur appellatio quando conſtat de grauamine. α *Gloſ. fin. cap. ad noſtrum de appell. Innocent. Hoſtienſ. Anton. Bald. Card. Prapoſit. Alexan. de Nauo, Francus, Dec. cap cum ſpeciali de appellat. Ruin. Puteus, Lancellot. Seraph. Marcheſan. Gratian. Tuſch. l. A. c. 400. num. 5. Gonzales, Cenedo, Maria p. 1. clauſula 12. Syluestr. Armilla. Tabien. Rodriq. Sayr. l. 12. cap. 17. Sanch. l. 6. in Decal. c. 8. Peyrin. de ſubd. Relig. q. 1. c. 20. Fr. Longus de C. R. p. 2. c. 5. Megal. lom... r. 195. n. 6.* β *l. ex his ſolis c. de reuoc. donat. & l. cum pater ff. de Legatis. Bart. Panorm. Tiraq. Butrius, Euer. Suar. l. 6. de leg. c. 5. nu. 6. Vaſqual cap. 1. q. 82.* Præſes Religioſus non poteſt præcipere ſubditis niſi ea, quæ ſunt ſecundum Regulam, quam profeſſi ſunt,

ſiue

siue expressè, & directè ad eam pertineant, siue implicitè, & indirectè; regula enim est mensura potestatis Superioris in subditos. Secundum regulam tantum professos obedientiam, per quam se se obligarunt ad obediendum Superioribus præcipientibus secundum regulam *D. Thom. quodl.* 19. *art.* 10. *Maior. Palud. Gabriel D. Bonauentura in* 2. *d.* 44. *art.* 3. *Richard. Durand. Gerson. Driedo, Rosella, Angles, Angel. Armill. Sylvest. v. Religio* 6. *q.* 6. *Caietan.* 2. 2. *q.* 88. *D. Antonin.* 3. *p. tom.* 16. *c.* 1. *Nauar. c.* 23. *num.* 39. *Rodriq. q.* 19. *art.* 3. *Sot. Cuchus, Azor. p.* 1. *l.* 13. *Cord. Oldrad. Felin. Molfes.* Panormit. *Sanchez l.* 6. *Decal. cap.* 2. *Merol. Villal. Tapia. Valent. tom.* 3. *d.* 7. *q.* 3. *p.* 2. *Tolet. Less. l.* 2. *cap.* 4. *d.* 9 *Spinus, Beltram. Vasq.* 12. *q.* 95. *d.* 154. *Tapia, Turrecrem. Decius, Martinez, Lorca,* Pasqual. *c.* 1. *q.* 83. *Salas de leg. d.* 8. *sect.* 12. *n.* 57. sed his in Libris nostris de obedientia fusius egimus.

Confessionis sigillum. Cap. XXIV.

1 CONfessionis sigillum est arctissima obligatio ea, quæ in confessione ad absolutionem impetrandam animo accusandi se à pœnitente dicta Sacerdos audiuit, perpetuo silentio inuoluendi, vel nunquam alijs reuelandi. Eodem sigillo obsignata perpetuo sileri debent non modo pœnitentis confessi peccata, sed etiam eorum circunstantiæ, vel inutiles, quas operiri pœnitentis interest, & quæcunque animo se accusandi quispiam confessus est. Quinetiam propositum abstinendi à peccatis in posterum. Sacramentale hoc sigillum à Christo Dei filio institutum accepimus, quod iure diuino, & naturali firmatum qui violat, iustitiam, & religionem graui sacrilegio offendit, nullaq; rei paruitate se à lethali crimine excusare potest. Et quodcunq; detrimentum, vel damnum ob detectum crimen proximus patitur, resarcire debet; quamuis ob aliquem defectum pœnitentem non absolutum dimiserit. Nec matrimonium, aliuduè Sacramentum pœnitenti Parochus denegare potest, quem aliquo dirimente impedimento, vel lethali scelere in confessione audito obstrictum esse cognouit.

2 Nec modo lethalia, sed etiam venialia peccata, quamuis publica sint, nisi ea aliunde Sacerdos extra confessionem cognouerit, reticere debet. Nec vnquam ea pro tuenda republica à quocunque malo siue spirituali, siue temporali manifestare licitè potest. De peccatis tamen in confessione auditis si generaliter sermo instituatur, modo prudenter, & cautè id fiat, sacrum sigillum non frangitur, cum pœnitens minimè detegatur. Arcanus esse debet non modo Sacerdos à confessionibus, sed etiam consiliarius, interpres, vel nuncius, & qui furtim alienam confessionem audiuit, & ille, cui sacrilegus confessarius alienum crimen reuelauit. Quinetiam ipsimet Sacerdoti cum pœnitente de rebus ab ipso in confessione acceptis loqui, nisi accepta bona venia, nefas est. Nec dicere licet illum à se minimè absolutum fuisse, nec nutibus, alijsque signis, nedum verbis alienam culpam, quæuè ad eandem explicandam pœnitens in confessione siue inchoa-

a, siue absoluta aperuit, alijs indicare fas est. Ideó, vt Lateranensis Concilij patres decreuere, *caueat Sacerdos, ne verbo, vel signo, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem.* Potest nihilominus non obstante confessione, vti ea notitia Sacerdos, quam aliundè extra Sacramentum pœnitentiæ accepit. *ita Richard. Palud. Adr. Laym. Filliuc. Bonac. Lug. d.23. sect. 2. Nauar. Medina, Gabr. Sot. Syluest.* Sacerdos confessionis sigillum frangit, si generatim dicat, Cassium se de mortali crimine, vel reseruato confitendo accusasse, vel si eius venialem culpam speciatim reuelet. Neque paruitas materiæ excusat, itaque venialis culpæ reuelatio graue scelus est; etiansi audientes non intelligant, eam in confessione audiram fuisse. *ita Malderus, Leo, Baldellus, Faustus, Dian. p.5. tr.5. res. 8. & alij.*

3 Socij crimen, quod nulla necessitate coactus, quis in confessione aperuit, sub sacro sigillo secretum habendum est. Peccatum enim socij cum pœnitentis peccato adeò connexum, vt alterū sine altero dignosci nequeat. *Malderus, Suar. Vasq. Ban. Nag. Syluest. Syluius, Sot. Richard. Ang. Fab. Pitig. Villalob. Diana tract. 4. res. 111. p.3. Lug.* Confessio facta sine intentione absolutionis obtinendæ non inducit sigilli obligationem; quia non est confessio sacramentalis. *Lug. l.c. 52. Suarez.*

4 Qui inuēta schedula aliena peccata legit, ea naturalis secreti tantum, non autem sacri sigilli lege arcana seruare debet, siue ea pęnitens confessus, siue confessurus sit. *ita Suar. Coninch. Lug. Vegha, Viualdus, Laym. Henriq. Sot. Tann. Valboa, Mœratius, Marchantius, Rhaynaudus, Nauarra l.2. c.4. Ochag. Granadus q.4. d.3. n.3. Onuphrius, Diana 16. res. 112. Bannez contra M. Funes, Faustum, Fornar. Graff. Marchium.* Inuentor schedulæ, si in ea leuia peccata tantum descripta esse existimat, quæ alterius famam minuant, eaque legat, vel alijs legenda tradat, leuis tantum culpæ reus est. *Laym. & alijs.* Peccata mortalia in genere, & in specie, venialia in specie tantum cadunt sub sigillum sacrum, non virtutes, & dotes pęnitentis. *ita Doct. citati.*

5 Sacerdos, qui in aliqua Ciuitate, vbi confessiones audit, graue aliquod scelus puta pœdicationem, quam sodomiam vocant, committi generatim dicit, sacrum sigillum non violat, cum nulli iniuriam faciat, nec periculum sit, nec pędicones, vel catamiti agnoscantur. Si tamen absque spiritualis vtilitatis intentione hoc dicat, graui scelere propter offendiculum, quod audientibus obijcit, se ipsū obstringit. Cum ideò homines à confessione alienari possint. *Nauarr. Viualdus, Henriq. Onuph. Syluius, Diana p. 2. tract. 1. Miscel. res. 13. Vasq. Ledesma, Suar. s.3. Coninch. d.9. nu.16. Filliuc. Bonacina, Lug. s.3. & alij.*

6 Confessario non licet notitia ex auditis confessionibus hausta vti non modò, cum periculum est frangendi sigillum, sed etiam quando id pudori, ac confusioni esset pœnitenti; hoc enim odiosum, atque onerosum redderet pœnitentiæ Sacramentum. *ita Suar. 3. p tom. 4. d.33. sect.7. Sanch. de matrim. tom.1. l. 3. d. 16. Faustus, Moscosus, Prapositus, Valentia, Granadus, Lug. Onuphrius, Dian. p.5. tr. 11. r.4. cont. Tannerum, Ochaganiam.* ita peccat contra sigillum confessionis Sacerdos, qui seueriore vultu ob

audita

audita confitentis peccata cum aspicit, vel alloquitur *Graffius*, *Bonacina*, *Lug. s. 5. & alij*.

7 Si Theologus, vel alius, cui Sacerdos pœnitentis permissu auditum in confessione peccatum alicui Sacerdoti Theologo petendi consilij gratia reuelauit, cum alijs de illo peccato loquatur, confessionis sigillum non violat, sed tantum naturale secretum, non enim audita in confessione detegit. *Ita Vasq. Onuphrius, Nugnus, Megala, Diana p. 2. tr. 1. Misc resol. 3. Kellisonius, Valboa Magroneius, Mœratius, Hurtadus contra Suar. Tolet. Sà, Celestinum, Turrianum, Moscosum, Ochagau Fagund. Henriq. D. p. 5. tr. 11. r. 11.*

8 Non potest præsul, vel quiuis alius, dum res occultis suffragijs agitur, alicui ob vitium, vel peccatum in confessione auditum calculum suum, siue suffragium denegare; non enim licet notitia ex confessione acquisita vti ad externam gubernationem, vt Clemens Octauus decreuit. Quicquid enim pœnitentiæ Sacramentum odiosum reddere potest, omnino vitandum est; Quid autem magis odiosum est, quàm si intelligant homines suffragia sibi ad communes honores ob notitiam scelerum in confessione perceptorum denegari posse? *ita Laym. Fagund. Reginaldus tom. 1. l. 3. cap. 5. Onuphrius. Sebast. Bononia, Longus, Hurtadus, Rodriq. Diana p. 5. tr. 11. Coninch. Delrius, Bannez, Malderus, Suar. Sanch. contra Portellium, Vasquium, Nugnum, Guttier. Henriq Nauar. Villalobum*, contraria autem sententia cum difficilis vsu est, tum falsa, si pœnitens suspicaretur, sibi ob confessionem culpæ, aut vitij, suffragium denegari. *Pitigianus, Faber, Nugnus*. Si tamen ille, de cuius electione agitur, alijs vitijs videlicet ætatis, scientiæ, & alijs huiusmodi laboret, Sacerdos eidem, quem ex confessione indignum eo honore nouit, minimè suffragari debet. *Malderus, Diana p 3. tr. 4. res. 76. & p 5. tr. 11. res. 3. & 4.*

9 Quamuis à Clemente Octauo Religiosorum præfecti notitia, quam de alienis peccatis in confessione hauserunt, ad externum regimen vti prohibeantur, nihilominus hanc prohibitionem iuris humani esse constat; imminens autem periculum Reipublicę, vel proximo absque incommodo nostro, & sacri sigilli violatione auertere diuina lege iubemur. Ideò quandoq; accidere potest, vt alicui Sacerdoti notitia ex confessione aliorum habita ad auertendum ingens aliquod Reipublicæ, vel proximi detrimentum, vel calamitatem vtendum sit, cum id fieri posse necessitate vrgente, aliqui probabiliter doceant. *ita Guilielmus Mercerus de Sacramentis in tertiam p. Diuæ Thomæ. Granadus, Diana p. 4. tr. 4. resol 201. Tannerus, Ochagauia, & alij quos adducit Fagund. Sanchez de matr. tom. 1. l. 3. d. 16. Kellisonius, Fagund. & alij.*

10 Confessarius interdum generatim monere potest, vt caueatur, muniletur, sed hoc cautè admodum, ne de pœnitente suspicio oriri possit. *Ita Laymanus, & alij.*

11 Si Sacerdos ex confessione nouit, insidias sibi parari, licitè potest non exire domo, vel armis sub veste ad defensionem se præmunire. *Sanchez, Granadus, Fagundez, Dian. p. 3. tr. 11. r. 3. Lug. & alij.*

12 Sacerdoti confessionis sigillum frangenti nulla pœna statim, seu ante iudicis sententiam subeunda legibus sta-

ſtatuta eſt, quamuis fœdifragus ſacri ſigilli fractor Sacerdotio priuari, ſeu exangurari, & in arctum Monaſterium, quaſi in ergaſtulum ad agendam pœnitentiam detrudi debeat. Verum hæc præuiam iudicis ſententiam requirunt. *cap. omnis vtriuſque ſexus de pœnit. Coninch. de ſacram. d. 9. dub. 4. nu. 70. Ang. Barboſa collect. tom. 2. l. 5. tom. 38. c. 12. Fagund. Menoch. Diar. p. 4. tr. 8. reſ. 95.* alij vero non Sacerdotes frangentes ſigillum confeſſionis minoribus pœnis multandi ſunt; quia minus peccant, quam Sacerdotes, *Suar. 3. p. tom. 4. d. 33. ſect. 8. Coninch. Ochagau. Hurtadus, Prapoſitus, Onuphrius, Granadus, Diana p. 5. tr. 11. r. 51.*

13 Sacerdotes ſigilli Sacramentalis fractores à fidei Cenſoribus, ſeu Inquiſitoribus puniendi non ſunt; niſi aſſerant, licitum eſſe audita in confeſſionibus reuelare, vel de Sacramentis Eccleſiæ malè ſentiant, ſed ad Epiſcopum ſuum, aliumuè Iudicem Eccleſiaſticum, à quo puniantur, mittendi ſunt. *ita Molfeſius in ſumma tom. 1. tr. 7. c. Diana ibidem Alph. Leo.*

14 In Sacramentalis ſigilli fractione duplex malitia inſeparabilis reperitur, altera, qua iniuria fit Sacramento, ſacrilegium eſt, altera, qua iuſtitia violatur, ſecundum quam ſecretum commiſſum ſeruandum eſt ex quodam virtuali pacto inter Sacerdotem, ac pœnitentem. Propterea, qui auditum ſcelus in confeſſione reuelat, contra religionem, & iuſtitiam dupliciter peccat, quemadmodum, qui naturale ſecretum, quod ſeruaturum ſe iurauit, poſtea frangit, duplex peccatum, alterum periurij, alterum iniuſtitiæ committit. *Ochagauia de ſacr. tr. 3. q. 1. num. 4. Keiliſonius, Fagundez, Diana p. 5. tr. 11. reſ. 2. & alij comm.*

15 Tunc autem Sacramentalis ſigilli fractione lethale ſcelus committit Sacerdos, cum volens, & animaduertens aliquid ex confeſſione reuelat. Verum ſi quid in confeſſione auditum incogitanter, vel inconſideratè dicat, grauis culpæ reus non eſt. Immo quandoque ex defectu voluntatis indirecta, nec præuiſa reuelatio veniali culpa caret. Caueant tamen confeſſarij, ne quid tale committant ex negligentia, quod pœnitentis confeſſionem aliquo modo manifeſtare valeat, nam ſi ſecus faciant, culpa non vacabunt. *Suarez, & alij.*

16 Ad loquendum cum pœnitente de peccatis in confeſſione auditis non ſufficit Sacerdoti venia petita, & non obtenta; loqueretur enim abſque venia, quod non licet, etianſi velit confeſſarius ſupplere defectum confeſſionis, pœnitente inuito, etiam ad bonum ipſius promouendum. *Reginal. Sot. Tol. Rodriq. Megala, Bonac. Sylvius, Onuph. Turrianus, Fagūd. Dia. p. 1. Miſc. reſ. 12. Lug. d. 23. ſ. 5. & alij contra Suar. Nugn. Puteanum.*

17 Non licet Sacerdoti ad explicandum peccatum ſuum, quod in audienda confeſsione commiſit, aliquid dicere, vndè intelligi poſsit peccatum pœnitentis in confeſſione ab eo explicatum. Fortius enim obligat præceptum ſigilli, quàm confeſſionis integritas. *Suar. d. 3. ſ. 1. Vaſq. Lug. ſ. 5. § 5. & alij contra Gabrielem.*

18 Neque licet Sacerdoti vitare in in publico, vel in occulto pœnitentem, quem ex ipſius confeſſione nouit anathema vitandum eſſe, vt etiam Clerici percuſſorem, quemcunque excommunicatum, non toleratum. *Medina, Richard. Couar. Antonin. Hoſtienſ.*

Henriq.

improbabiles habentur, & quæ antea improbabiles à veteribus censebantur, iam probabiles eu isere.. *sic multa renascuntur, quæ iam cecidere, cadentque, quæ nunc sunt in vsu, ita cont. Azorium tom. 1. l. 2, c. 17. Farinac. q. 14. repert. Baldel. Villalob. Modit docet Pasq. dec. 364. & alij.*

30 Opinio vnius Doctoris probati est probabilis, etiamsi ab ipso, vt probabilis tantum, non vt vera, tradita fuerit. Quod enim ab vno, vel à pluribus eandem doceamur sententiam, eius authoritas non crescit, quod ad intensionem, sed quod ad extensionem; nam intensiuè pendet à ratione motiua, secundum quam æquè est probabilis, si ab vno, ac si à pluribus eadem sententia tradatur; nec enim à pluribus maiorem accipit certitudinem, nec maiorem probabilitatem intrinsecam, quæ à firma aliqua ratione prouenit, propter quam probabilis in se est, & ideò talis censenda, siue vnus, siue plures eam doceant. *ita contra Bresserum l. 3. c. 3. num. 28. docet Pasqual. decis. 367. & alij.*

31 Probabilem esse opinionem vnius Doctoris obiter, & perfunctoriè traditam, alij negant, α alij asserunt β absolutè, alij cum hac distinctione, γ si Doctor ille non est solitus disputare, affirmant; secus si disputationibus sit assuetus; nisi verbis se illam approbare indicet, & tanquam claram supponat. Tertia hæc sententia cum distinctione mihi placet, cum Doctor solum aliquando disputat, si de eo, quod obiter dicit, principaliter agit, vel tractationem aliàs conscripsit, & fortè illam edidit, opinio illius, etiamsi obiter proferatur, probabilis censenda est, quia illam consideratè profert β *ita distinguunt Ant. Maria Corat. l. 1. de comm. opin. c. 6. Farinac. q. 14. Rep. num. 32. α negant probabiliter Nau. in cap. si quis autem de pœnit d. 17. Grand. Bresser. Aym. Alciat. Abbas in cap. Bona. 2. nu. 30. Hipp. Rimin. Nemz. γ affirmant simpliciter, & quidem non improbabiliter Socinus conf. 73. l. 4. num. 15. Hieron. Bulg. Tob. Non. & Corat. l. c.* ait ita obseruari in praxi, & afferri sententias ab Authoribus obiter prolatas. Docti summarum Authores, qui rationes eorum, quæ scribunt perpendunt, & doctrinæ fundamenta attingentes deliberatè iudicium suum proferunt, opiniones reddunt probabiles, secus verò indocti compilatores, qui sæpè non intelligunt, quæ ex alijs perperam quandoque citatis Authoribus absque iudicio transcribunt. *Pasqualig. dec. 368.* sicut Horatio teste *scribimus indocti, doctique poemata passim, sic summas docti, indocti conscribere fuerunt.*

33 Quando aliqua sententia non sufficienter reprobatur, nec adducta pro ipsa argumenta bene soluuntur, nec solui posse videntur, sed verè vim magnam habent, potest tanquam probabilis acceptari. Sufficit enim, vt qui illam acceptat, illius probabilitatem intrinsecam agnoscat, rationem scilicet, quam aduersarij eludere nequeant. Ita multæ opiniones, quæ olim improbabiles censebantur, expensis postea rationum momentis, probabiles inuentæ sunt, qualis est sententia asserentium circunstantiam stupri consentiente virgine commissi non esse necessario confitendam. Nemo debet actiones suas secundum alienam conscientiam dirigere, ac metiri, sed propriæ conscientiæ dictamen sequi quisque debet, quam ipse

rectæ

rectæ rationi conformem esse censet, etiamsi decipi possit; α cum enim ex vtraque parte adsit sola probabilitas, tam ex vna, quam ex alia parte deceptio contingere potest. Multi enim *decipimur specie recti*, inquit Venusinus Poeta. Multarum rerum veritas abstrusa nos latet, *abstrusa in venis silicis ceu semina flammæ*. sic olim Antipodes, quos olim viri doctissimi esse negarunt, iamque Christophorus Columbus Placentiæ ortus, vel oriundus, reperit, β supra quatuor annorum millia latuerunt. Potest quisque tuta conscientia operari secundum opinionem, quam probabilem ex ratione solida nuper detecta esse existimat, etiamsi contraria sententia communis habeatur; quisquis enim probabilitatem opinionis, vel singularis sequitur, secundum rectam rationem operatur, ergo tuta conscientia. α *ita Ingeniorum Phœnix Io. Sancius disp. 44. num. 62. & Zuch. Pasq. decis. 361.* β *Petr. Maria Campus in Historia Placentina. Crescentius in Corona Nobilitatis, & alij.*

33 Non ex omni ligno fit Mercurius, non omnibus datur ire Corinthum, non quilibet Doctor singularem opinionem suam probabilem extrinsecè, idest authoritate facit, vt qui amore, vel odio alicuius ad docendum illam mouetur, non qui, vt gratiam alicuius Principis aucupetur, non qui spe lucri, vel timore damni, aut formidine pœnæ, sed solo veritatis amore secundum rationis dictamen eam sententiam, quam veram censet, tradit, ac γ tuetur, sicut, qui olim dicebat, *amicus Plato, sed magis amica veritas*; propterea opinio in aliquo consilio decisiuo tradita præualet, ac præferenda est opinioni asserta in consilio ad instantiam partis edito δ debet autem singularis opinionis assertor, vt eam probabilem reddat, scientiæ, vel facultatis, ad quam illius spectat opinio, valde peritus esse, adeo vt cognoscat quicquid de subiecta materia traditum sit, & quicquid dici possit. Nec audax, nec præceps, sed iudicio maturus, ac prudens esse debet, & idoneus, aptusque profitendo aut ore, aut calamo illam facultatem, in qua opinatur; tradere enim aliquam sententiam est docere; ergo aptus docendo esse debet, qui propriam opinionem vult probabilem efficere. γ *ita Bresserus l. 3. c. 3. nu. 33. Azeguid. l. 3. c. 15. Corat.* δ *Barbat. c. 6. Corn. cap. 27. Modit.* ε. *1. Baldel. tom. 1. l. 4. d. 12. c. 11. Pasq. d. 371.*

34 Doctor igitur ijs dotibus præditus, quas diximus, probabilem reddit opinionẽ aliquam singularem, etiam, quando contraria pro certa communiter habetur; in tradenda enim doctrina sua rationabiliter procedere censetur, & aliquam authoritatem sententiæ singulari tribuit. quod sufficit, vt opinio sit probabilis, etiamsi tantum authoritatis nõ habeat, quantum opposita sententia. Talem autem Doctorem non ex antiquis, qui communem aliorum sensum non nouerunt, vel si nouerunt, illum postea recentiores reiecerunt, sed ex neotericis aliquem docendo, & inueniendo aptum debere esse existimo, qui opinionem suam singularem vult reddere probabilem contra aliam, quæ certa habetur. *ita contra Sanchium l. 1. Decal. c. 9. & Bresserum docet Pasqualig. d. 169. Alciat.*

35 Si doctor prudens, ac iudicio maturus consideratis rationibus, propter quas, opinio aliqua improbabilis

babiles opinari, ergo & licitè vtranq; amplecti. Licet cuilibet opinionem alicuius docti, ac grauis viri contra propriam sententiam sequi, & subditus obedire potest, & quandoque necessario debet contra propriam opinionem probabiliorem, Superiori pręcipienti aliquid secundum probabilem opinionem ratione aliqua, vel authoritate fultam, vt cum Superior probitate, ac discretione insignis, nec solitus præceptis subditos illaqueare, aliquid probabiliter licitum imperat. Præterea non est necesse homini sequi, quod perfectius, & tutius est, sed satis est, si perfectum, ac tutum sequatur. Onus etiam homini intolerabile esset, si quoties aliquid agendum esset, deberet inuestigare, ac discutere, vel ab alijs quærere, quænam opinio sit probabilior. *Iugum Christi suaue est, & onus leue*, illud ergo non debemus amarum, & graue contrariæ opinionis seueritate reddere. Intellectus noster potest iudicare, operationem esse licitam, & honestam, quando regula operandi congruit rectæ rationi; hanc enim sequitur operatio conformis, quam conscientia vt licitam dictare potest. Denique opinio minus probabilis, quando verè talis est, norma operandi conformis rectæ rationi est. In hoc enim consistit probabilitas, quod opinio aliqua ratione appareat consona rectæ rationi, cui si absona esset, non probabilis, sed falsa foret. Neque in probabilibus opinionibus locum habet illud: *in dubijs tutior pars est eligenda*; non enim sunt dubiæ, cum intellectus determinatè assentitur alterutri parti. Deindè, cum omninò certum sit, opinionem probabilem esse conformem rectæ rationi, & hominem secundum regulam illam benè operari, non est dubium, sed certum, eum, qui opinionem probabilem sequitur relicta probabiliore, bene operari; & ideò ratione dubij non est eligenda probabilior. Quando occurrunt contrariæ sibi opiniones probabiles; neutra certitudinem habet, nec vna magis accedit ad veritatem, quàm altera; non enim potest huiusmodi accessus cognosci, nisi veritas cognoscatur. Si autem veritas agnosceretur, altera opinio vera, ac certa esset, altera falsa, nec locum daret probabilitati. Quod verò ad vsum opinionum probabilium spectat, æquè certum est iudicium, quo censemus vnam posse adhiberi, ac illud, quo iudicamus, nos altera quoque vti posse; vtrunque enim habet regulam operandi conformem rectæ rationi, qualem in operando licet adhibere, æquè operatur secundum rationem, qui vtitur opinione minùs probabili, quàm qui magis probabili; nam vtraque est æquè conformis regulis rectæ rationis; siquidem conformitas consistit in indiuisibili, ideò nec maior in vna, quam in alia. Neque repugnat rationi electio minoris boni, quando habita ratione temporis, ac loci magis expedit. Neque opinio minus probabilis est minus bonum rationis, quia æquè quadrat ad rectam rationem, ac opinio magis probabilis; vtraque est æqualiter regula bene operandi. Nec dicas, eum claudere sibi viam ad veritatem inueniendam, qui opinionem minus probabilem amplectitur; hic enim non inquirit veritatem, sed eam se iam inuenisse probabiliter existimat, & secundum veritatem probabiliter inuentam operatur. Dispar autem est ratio inter iudicantem secundum minus verisimilia testimonia, & inter

inter operátem secundum minus probabilem opinionem; quia minus verisimilia non sunt debitum obiectum sententiæ à Iudice ferendæ, nam vel incerta sunt, aut falsa reputantur respectu magis verisimilium. Obiectum vero opinionis minus probabilis, quæ eligitur est conforme rectę rationi regulæ rectæ operandi. Quamuis Pontifex se alicubi opinionem innixam meliori, & subtiliori rationi secutum fuisse dixerit, non ideò iussit nos probabiliorem opinionem sequi, sed tantum deliberationis suæ rationem reddidit *cap. Capellanus de Ferijs. Azor. tom. 1. l. 2. cap. 12. Aluarez, Auersa, Arrag. Albertus, Alexand. l. 7. cons. 1. Adam. in 4. d. 10 Bannes, Barbosa, Bonac. de pecc. q. 4. p. 9. Baldel. p. 1. l. 4. d. 12. Bresser. l. 3. c. 6. num. 73. Bariola, Corneius tract. 8. d 3. d. 3. Castropalaus p. 1. tr. 1. d. 2. Coninch. d. 34. Crescentius, Cottonus, Diana p. 2 tract. 13. res. 1. Eman. Barbosa, Filliuc. tr. 21. cap. 3. q. 4. Farin. cons. 60. Fagund. Farisellus, Granado tr. 12. cap. 2. d. 4. Guttier. Garzias, Gordon. Henriq. l. 14. l. 3. Homobon. Io. Sanch. d. 42. Lorca, Lopez, Laym. l. 1. tom. 1. c. 5. Less. l. 2. c. 24. Ledesm. Medina 1. 2. quæst. 19. Montesinus, Mald. Martinez, Mercado, Merolla, Morla. Nald. v. opinio. Nider. p. 3. c. 12. Petrus Nauar. l. 3. c. 1. d. 13. Pontius l. 10. c. 15 Portell. Pasqualig. d. 5. Rua, Reginald. l. 13. num. 90. Rodriq. Rusca, Sanctarellus. St. Spinula, Salas tr. 8. d. 1. s. 1. Sayr. l. 1. c. 5. Salon. Sa, Suar. p. 3. tom 5. d. 40. s. 5. l. 1. c. 9. Tanner. d. 2. q. 4. Valerus, Thom. Sanch. sum. tom. 1. Vasq. d. 63. cap. 4. Valent. d. 2. q. 14 Vuigers, Viguer. c 15 Villalob. contra Adrian. D. Antonin. Angel. Armillam, Comitolum, Corradum, Cordubam, Caietan. Gerson. Gabr. Henriq. Maior. Nauar. cap. 37. num. 288. Panormit. Perez Philaretum Merend. Andream Blancum, Syluest. Sotum, Tabienam.* Horum obiecta dissoluimus. Quanquam aliqua opinio probabilis non desinit esse talis; etiamsi quis contrariæ sententiæ rationibus respondere nesciat. *Nider. p. 3. c. 1. 2. Adam. Crescent. & alij.*

39 Subditus, qui probabili opinione innititur, non tenetur parere præsuli præcipienti aliquid secundum contrariam opinionem, licet probabiliorem α nec quando secundum probabilem sententiam existimat, id quod præcipitur, illicitum esse, β nec quando probabiliter dubitat, an Superior sit legitimè electus, vel legitimè confirmatus, γ nec quando adhibita diligentia sufficiente non comperit aliquid præcepto, vel lege aliqua grauiter obligante imperatum esse. δ Non enim debet necessario subditus contra probabilem opinionem suam operari; nec contra illam iustè omnino quidquam præcipitur à præsule secundum probabiliorem sententiam. Nemo enim cogi licitè potest probabilem opinionem deserere, & alienam etiam probabiliorem sequi; adhoc enim non adstringitur, nec obligatur voto, non iuramento, non lege diuina, aut naturali; ergo nec humana ligant præcepta; in dubio autem melior est conditio hominis libertatem suam possidentis. Neminem obligat lex non sufficienter proposita, & præceptum, quod ignoratur. Neque verò est certa possessio Superioris, quando ex probabili opinione in dubium vocatur. Verùm, quando præsul pietate, discretione, ac probitate insignis, nec solitus præceptis subditorum con-

scientias onerare, præcipit rem probabiliter licitam, debet subditus ei etiam contra propriam opinionem probabilem parere ob commune bonum religionis, cui quisque consulere debet. ε ex benigna enim natura præsidis potest subditus prudenter iudicare, rem præceptam sibi factu necessariam esse, vt communi bono consulatur. Secus verò dicendum, si Superior sit rigidus, & asper, & propensus ad præcepta subditis imponenda; nemo enim tenetur aliorum opinionem sequi, & propriam deserere, nisi ad bonum commune necessariam esse rem præceptam constet. Hoc autem non constat, vbi Superior iusto rigidior, & ad præcipiendum facilior est. Nec ν potest puniri subditus, qui probabilem opinionem sequens non obtemperat præcipienti secundum contrariam opinionem etiam probabiliorem, quia pœna plectendus non est, qui culpa caret, vt qui secundum probabilem Doctorum sententiam agit. α β γ. *Sanch. sum. l. 6. c. 33 num. 7. Turrian. Ledesm. Sayr. l. 1. c. 12. num. 6. Granad. Lorca, Io. Sanch. d. 33. Pasqualig. cent. 1. q. 82.* α. β. *Pi Nauar. l. 3. p. 3.* α β. γ *Castropalaus p. 1. tr. 1. d. 2. p. 6. Giragus contra Azor. Perez. Cordubam, Syluestrum.* α β *Io. Sancius d. 33. n. 28. Ledesm.* β. γ. *Lessius l. 2. c. 41. Suar. tom. 5. d. 4. s. 6. Rebellus, Garzia, Ia. Granad. de charitat. cap. 7. tom. 12. d. 5. sect. 5.* γ *Less. l. 2. c. 41. Sanc. Ledes. & Suar. tom. 5. d. 40. sect. 15. Henriq. Sà, Sanchez c. 10. nu. 41. sum. Armilla, Vasq. d. 65. c. 3. Salas q. 21. tr. 8. d. 1. Tabien. Peyrin. tom. 1. q. 1. cap. 7.* ε α. γ δ ε *Giragus p. 3. d. 30. ex Menochio, Rodriq. Lessio.* ν *Sancius num 43.* Addo hic licere Religiosis subditis appellare à præceptis, decretis, mandatis, & à correctione non regulari suorum Superiorum, quando hi non procedunt secundum Regulam, sed modum, & limites potestatis suæ excedunt. Quia appellatio est interdicta Regularibus, ne regularis obseruantia damnum patiatur, *dum ab illa exorbitanti patrocinium prabet appellatio.* α sed cum Religiosus non exorbitat à Regulari obseruantia, & iniustè grauatur, non denegatur ipsi appellatio, hoc est prouocatio ad superiorem iudicem; nam, quando cessat in aliquo casu ratio legis in ipsa expressa, cessat etiam eius dispositio; cum hæc restringatur ad terminos suæ rationis. β præterea licet cuique indebitum grauamen appellatione repellere, quale est, quando Superior imperat aliquid supra, vel vltra Constitutiones Religiosas, appellatio enim est remedium inuentum ad tollendum grauamen. *cap. vt debitus de appellat.* nunquam interdicitur appellatio quando constat de grauamine. α *Glos. fin. cap. ad nostrum de appell. Innocent. Hostiens. Anton. Bald. Card. Prapofit. Alexan. de Nauo, Francus, Dec. cap. cum speciali de appellat. Ruin. Puteus, Lancellot. Seraph. Marchesan. Gratian. Tusch. l. A. c. 400. num. 5. Gonzales, Cenedo, Maria p. 1. clausula 12. Syluest. Armilla. Tabien. Rodriq. Sayr. l. 12. cap. 17. Sanch. l. 6. in Decal. c. 8. Peyrin. de subd. Relig. q. 1. c. 20. Fr. Longus de C. R. p. 2. c. 5. Megal. lom... r. 195. n. 6.* β *l. ex his solis d. de reuoc. donat. & l. cum pater ff. de Legatis. Bart. Panorm. Tiraq. Butrius, Euer. Suar. l. 6. de leg. c. 5. nu. 6. Pasqual. cap. 1. q. 82.* Præses Religiosus non potest præcipere subditis nisi ea, quæ sunt secundum Regulam, quam professi sunt,

siue

siue expressè, & directè ad eam pertineant, siue implicitè, & indirectè; regula enim est mensura potestatis Superioris in subditos. Secundum regulam tantum professos obedientiam, per quam se se obligarunt ad obediendum Superioribus præcipientibus secundum regulam *D. Thom. quodl. 19. art. 10. Maior. Palud. Gabriel D. Bonauentura in 2. d. 44. art. 3. Richard. Durand. Gerson. Driedo, Rosella, Angles, Angel. Armill. Syluest. v. Religio 6. q. 6. Caietan. 2. 2. q. 88. D. Antonin. 3. p. tom. 16. c. 1. Nauar. c. 23. num. 39. Rodriq. q. 19. art. 3. Sot. Cuchus, Azor. p. 1. l. 13. Cord. Oldrad. Felin. Molfes.* Panormit. *Sanchez l. 6. Decal. cap. 2. Merol. Villal. Tapia. Valent. tom. 3. d. 7. q. 3. p. 2. Tolet. Less. l. 2. cap. 4. d. 9 Spinus, Beltram. Vasq. 12. q. 95. d. 154. Tapia, Turrecrem. Decius, Martinez, Lorca,* Pasqual. *c. 1. q. 83. Salas de leg. d. 8. sect. 12. n. 57.* sed his in Libris nostris de obedientia fusius egimus.

Confessionis sigillum. Cap. XXIV.

1 Confessionis sigillum est arctissima obligatio ea, quæ in confessione ad absolutionem impetrandam animo accusandi se à pœnitente dicta Sacerdos audiuit, perpetuo silentio inuoluendi, vel nunquam alijs reuelandi. Eodem sigillo obsignata perpetuo fieri debent non modo pœnitentis confessi peccata, sed etiam eorum circunstantiæ, vel inutiles, quas operiri pœnitentis interest, & quæcunque animo se accusandi quispiam confessus est. Quinetiam propositum abstinendi à peccatis in posterum. Sacramentale hoc sigillum à Christo Dei filio institutum accepimus, quod iure diuino, & naturali firmatum qui violat, iustitiam, & religionem graui sacrilegio offendit, nullaq; rei paruitate se à lethali crimine excusare potest. Et quodcunq; detrimentum, vel damnum ob detectum crimen proximus patitur, resarcire debet; quamuis ob aliquem defectum pœnitentem non absolutum dimiserit. Nec matrimonium, aliudue Sacramentum pœnitenti Parochus denegare potest, quem aliquo dirimente impedimento, vel lethali scelere in confessione audito obstrictum esse cognouit.

2 Nec modo lethalia, sed etiam venialia peccata, quamuis publica sint, nisi ea aliunde Sacerdos extra confessionem cognouerit, reticere debet. Nec vnquam ea pro tuenda republica à quocunque malo siue spirituali, siue temporali manifestare licitè potest. De peccatis tamen in confessione auditis si generaliter sermo instituatur, modo prudenter, & cautè id fiat, sacrum sigillum non frangitur, cum pœnitens minimè detegatur. Arcanus esse debet non modo Sacerdos à confessionibus, sed etiam consiliarius, interpres, vel nuncius, & qui furtim alienam confessionem audiuit, & ille, cui sacrilegus confessarius alienum crimen reuelauit. Quinetiam ipsimet Sacerdoti cum pænitente de rebus ab ipso in confessione acceptis loqui, nisi accepta bona venia, nefas est. Nec dicere licet illum à se minimè absolutum fuisse, nec nutibus, alijsque signis, nedum verbis alienam culpam, quæuè ad eandem explicandam pœnitens in confessione siue inchoa-

ta, ſiue abſoluta aperuit, alijs indicare fas eſt. Ideò, vt Lateranenſis Concilij patres decreuere, *caueat Sacerdos, ne verbo, vel ſigno, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem*. Poteſt nihilominus non obſtante confeſſione, vti ea notitia Sacerdos, quam aliundè extra Sacramentum pœnitentiæ accepit. *ita Richard. Palud. Adr. Laym. Filliuc. Bonac. Lug. d.23. ſect. 2. Nauar. Medina, Gabr. Sot. Syl-ueſt.* Sacerdos confeſſionis ſigillum frangit, ſi generatim dicat, Caſſium ſe de mortali crimine, vel reſeruato confitendo accuſaſſe, vel ſi eius venialem culpam ſpeciatim reuelet. Neque paruitas materiæ excuſat, itaque venialis culpæ reuelatio graue ſcelus eſt; etianſi audientes non intelligant, eam in confeſſione auditam fuiſſe. *ita Malderus, Leo, Baldellus, Fauſtus, Dian. p.5. tr.5. reſ. 8. & alij.*

3 Socij crimen, quod nulla neceſſitate coactus, quis in confeſſione aperuit, ſub ſacro ſigillo ſecretum habendum eſt. Peccatum enim ſocij cum pœnitentis peccato adeò connexum, vt alterũ ſine altero dignoſci nequeat. *Malderus, Suar. Vaſq. Ban. Nag. Sylueſt. Syluius, Sot. Richard. Ang. Fab. Pitig. Villalob. Diana tract. 4. reſ. 111. p. 3. Lug.* Confeſſio facta ſine intentione abſolutionis obtinendæ non inducit ſigilli obligationem; quia non eſt confeſſio ſacramentalis. *Lug. l. c. 52. Suarez.*

4 Qui inuẽta ſchedula aliena peccata legit, ea naturalis ſecreti tantum, non autem ſacri ſigilli lege arcana ſeruare debet, ſiue ea pœnitens confeſſus, ſiue confeſſurus ſit. *ita Suar. Coninch. Lug. Vegha, Vinaldus, Laym. Henriq. Sot. Tann. Valboa, Mœratius, Marchantius, Rhaynaudus, Nauarra l. 2. c. 4. Ochag. Granadus q. 4. d. 3. n. 3. Onuphrius, Diana 16. reſ. 112. Bannez contra M. Funes, Fauſtum, Fornar. Graff. Marchium.* Inuentor ſchedulæ, ſi in ea leuia peccata tantum deſcripta eſſe exiſtimat, quæ alterius famam minuant, eaque legat, vel alijs legenda tradat, leuis tantum culpæ reus eſt. *Laym. & alij.* Peccata mortalia in genere, & in ſpecie, venialia in ſpecie tantum cadunt ſub ſigillum ſacrum, non virtutes, & dotes pœnitentis. *ita Doct. citati.*

5 Sacerdos, qui in aliqua Ciuitate, vbi confeſſiones audit, graue aliquod ſcelus puta pœdicationem, quam ſodomiam vocant, committi generatim dicit, ſacrum ſigillum non violat, cum nulli iniuriam faciat, nec periculum ſit, nec pœdicones, vel catamiti agnoſcantur. Si tamen abſque ſpiritualis vtilitatis intentione hoc dicat, graui ſcelere propter offendiculum, quod audientibus obijcit, ſe ipsũ obſtringit. Cum ideò homines à confeſſione alienari poſſint. *Nauarr. Vinaldus, Henriq. Onuph. Syluius, Diana p. 2. tract. 1. Miſcel. reſ. 13. Vaſq. Ledeſma, Suar. ſ. 3. Coninch. d. 9. nu. 16. Filliuc. Bonacina, Lug. ſ. 3. & alij.*

6 Confeſſario non licet notitia ex auditis confeſſionibus hauſta vti non modò, cum periculum eſt frangendi ſigillum, ſed etiam quando id pudori, ac confuſioni eſſet pœnitenti; hoc enim odioſum, atque oneroſum redderet pœnitentiæ Sacramentum. *ita Suar. 3. p. tom. 4. d. 33. ſect. 7. Sanch. de matrim. tom. 1. l. 3. d. 16. Fauſtus, Moſcoſus, Prapoſitus, Valentia, Granadus, Lug. Onuphrius, Dian. p. 5. tr. 11. r. 4. cont. Tannerum, Ochaganiam.* ita peccat contra ſigillum confeſſionis Sacerdos, qui ſeueriore vultu ob

audita

audita confitentis peccata eum aspicit, vel alloquitur. *Graffius, Bonacina, Lug. s. 5. & alij.*

7 Si Theologus, vel alius, cui Sacerdos pœnitentis permissu auditum in confessione peccatum alicui Sacerdoti Theologo petendi consilij gratia reuelauit, cum alijs de illo peccato loquatur, confessionis sigillum non violat, sed tantum naturale secretum. non enim audita in confessione detegit. *Ita Vasq. Onuphrius, Nugnus, Megala, Diana p. 2. tr. 1. Misc res. 13. Kellisonius, Valbon Magroneius, Mœratius, Hurtadus contra Suar. Tolet. Sà, Celestinum, Turrianum, Moscosum, Ochagan. Fagund. Henriq. D. p. 5. tr. 11. r. 11.*

8 Non potest præsul, vel quiuis alius, dum res occultis suffragijs agitur, alicui ob vitium, vel peccatum in confessione auditum calculum suum, siue suffragium denegare; non enim licet notitia ex confessione acquisita vti ad externam gubernationem, vt Clemens Octauus decreuit. Quicquid enim pœnitentiæ Sacramentum odiosum reddere potest, omnino vitandum est; Quid autem magis odiosum est, quàm si intelligant homines suffragia sibi ad communes honores ob notitiam scelerum in confessione perceptorum denegari posse? *ita Laym. Fagund. Reginaldus tom. 1. l. 3. cap. 5. Onuphrius. Sebast. Bononia, Longus, Hurtadus, Rodriq. Diana p. 5. tr. 11. Coninch. Delrius, Bannez, Malderus, Suar. Sanch. contra Portellium, Vasquium, Nugnum, Guttier. Henriq Nauar. Villalobum,* contraria autem sententia cum difficilis vsu est, tum falsa, si pœnitens suspicaretur, sibi ob confessionem culpæ, aut vitij, suffragium denegari. *Pitigianus, Faber, Nugnus.* Si tamen ille, de cuius electione agitur, alijs vitijs videlicet ætatis, scientiæ, & alijs huiusmodi laboret, Sacerdos eidem, quem ex confessione indignum eo honore nouit, minimè suffragari debet. *Malderus, Diana p 3. tr. 4. res. 76. & p 5 tr. 11. res. 3. & 4.*

9 Quamuis à Clemente Octauo Religiosorum præfecti notitia, quam de alienis peccatis in confessione hauserunt, ad externum regimen vti prohibeantur, nihilominus hanc prohibitionem iuris humani esse constat; imminens autem periculum Reipublicæ, vel proximo absque incommodo nostro, & sacri sigilli violatione auertere diuina lege iubemur. Ideò quandoq; accidere potest, vt alicui Sacerdoti notitia ex confessione aliorum habita ad auertendum ingens aliquod Reipublicæ, vel proximi detrimentum, vel calamitatem vtendum sit, cum id fieri posse necessitate vrgente, aliqui probabiliter doceant. *ita Guilielmus Mercerus de Sacramentis in tertiam p. Diuæ Thomæ. Granadus, Diana p. 4. tr. 4. resol 101. Tannerus, Ochagauia, & alij quos adducit Fagund. Sanchez de matr. tom. 1. l. 3. d. 16. Kellisonius, Fagund. & alij.*

10 Confessarius interdum generatim monere potest, vt caueatur, inuigiletur, sed hoc cautè admodum, ne de pœnitente suspicio oriri possit. *Ita Laymanus, & alij.*

11 Si Sacerdos ex confessione nouit, insidias sibi parari, licitè potest non exire domo, vel armis sub veste ad defensionem se præmunire. *Sanchez, Granadus, Fagundez, Dian. p. 3. tr. 11. r. 3. Lug. & alij.*

12 Sacerdoti confessionis sigillum frangenti nulla pœna statim, seu ante iudicis sententiam subeunda legibus

sta-

statuta est, quamuis fædifragus sacri sigilli fractor Sacerdotio priuari, seu exaugurari, & in arctum Monasterium, quasi in ergastulum ad agendam pęnitentiam detrudi debeat. Verum hæc præuiam iudicis sententiam requirunt. *cap. omnis vtriusque sexus de pœnit. Coninch. de sacram. d. 9. dub. 4. nu. 70. Ang. Barbosa cellect. tom. 2. l. 5. tom. 38. c. 12. Fagund. Menoch. Diar. p. 4. tr. 8. res. 95.* alij vero non Sacerdotes frangentes sigillum confessionis minoribus pœnis multandi sunt; quia minus peccant, quam Sacerdotes, *Suar. 3. p. tom. 4. d. 33. sect. 8. Coninch. Ochagau. Hurtadus, Præpositus, Onuphrius, Granadus, Diana p. 5. tr. 11. r. 51.*

13 Sacerdotes sigilli Sacramentalis fractores à fidei Censoribus, seu Inquisitoribus puniendi non sunt; nisi asserant, licitum esse audita in confessionibus reuelare, vel de Sacramentis Ecclesiæ malè sentiant, sed ad Episcopum suum, aliumuè Iudicem Ecclesiasticum, à quo puniantur, mittendi sunt. *ita Molfesius in summa tom. 1. tr. 7. c. Diana ibidem Alph. Leo.*

14 In Sacramentalis sigilli fractione duplex malitia inseparabilis reperitur, altera, qua iniuria fit Sacramento, sacrilegium est; altera, qua iustitia violatur, secundum quam secretum commissum seruandum est ex quodam virtuali pacto inter Sacerdotem, ac pœnitentem. Propterea, qui auditum scelus in confessione reuelat, contra religionem, & iustitiam dupliciter peccat, quemadmodum, qui naturale secretum, quod seruaturum se iurauit, postea frangit, duplex peccatum, alterum periurij, alterum iniustitiæ committit. *Ochagauia de sacr. tr. 3. q. 1. num. 4. Kellisonius, Fagundez, Diana p. 5. tr. 11. res. 2. & alij comm.*

15 Tunc autem Sacramentalis sigilli fractione lethale scelus committit Sacerdos, cum volens, & animaduertens aliquid ex confessione reuelat. Verum si quid in confessione auditum incogitanter, vel inconsideratè dicat, grauis culpæ reus non est. Immo quandoque ex defectu voluntatis indirecta, nec præuisa reuelatio veniali culpa caret. Caueant tamen confessarij, ne quid tale committant ex negligentia, quod pœnitentis confessionem aliquo modo manifestare valeat, nam si secus faciant, culpa non vacabunt. *Suarez, & alij.*

16 Ad loquendum cum pœnitente de peccatis in confessione auditis non sufficit Sacerdoti venia petita, & non obtenta; loqueretur enim absque venia, quod non licet, etiansi velit confessarius supplere defectum confessionis, pœnitente inuito, etiam ad bonum ipsius promouendum. *Reginal. Sot. Tol. Rodriq. Megala, Bonac. Syluius, Onuph. Turrianus, Fagũd. Dia. p. 1. Misc. res. 12. Lug. d. 23. s. 5. & alij contra Suar. Nugn. Puteanum.*

17 Non licet Sacerdoti ad explicandum peccatum suum, quod in audienda confessione commisit, aliquid dicere, vndè intelligi possit peccatum pœnitentis in confessione ab eo explicatum. Fortius enim obligat præceptum sigilli, quàm confessionis integritas. *Suar. d. 3. s. 1. Vasq. Lug. s. 5. § 5. & alij contra Gabrielem.*

18 Neque licet Sacerdoti vitare in in publico, vel in occulto pęnitentem, quem ex ipsius confessione nouit anathema vitandum esse, vt etiam Clerici percussorem, quemcunque excommunicatum, non toleratum. *Medina, Richard. Couar. Antonin. Hostiens. Henriq.*

Henriq. Lug. d.23. sect. 5. Ad euitandum vitæ periculum, ad auertendam Ciuitatis ruinam, ad matrimonium inualidum impediendum nefas est Sacerdoti reuelare confessionem. *Ita Richardus, Soto, Nauar. Medina, Vasq. Ledesma, Lug. sect. 5. §. 1.*

19 Non licet Sacerdoti de confesso sibi peccatore dicere, *non absolui illum*, nam oblique confessionem detegeret; non peccaret tamen, si diceret: *non absolui illum, quia non habebat materiam absolutionis, vel quia pænitens confessionem generalem incepit, quam nondum absoluit, vel quia interpellatus fui, & aliò vocatus iui, & reuersus non inueni illum.* Neque etiam potest confessarius dicere, *non absolui illum, quia nimium est amicus sententiæ suæ, quam non probo.* Hoc est enim dicere; non faciebat, id quod facere debebat, & ideò peccabat. *Ita Suar. s.6. nu.1. Sotus, Nauar. Lug. sect. 6.*

20 Interrogatus Sacerdos, an aliquem absoluerit, respondere potest, se munere suo functum esse; neque enim negare ei licet se absoluisse illum, qui se absolutum fuisse mentitur; si peccatorem publicum Sacerdos absoluit, ad summum dicere poterit: *confessus est mihi peccata sua cum magno dolore, & contritione, & ego eum absolui, prout debebam.* Peccatori non absoluto potest dari, vel negari schedula testis confessionis, vt expedire Sacerdos censet; caueat tamen, ne alienæ malitiæ faueat, ne mentiatur dicens se absoluisse, quem nunc absoluit. Sed dicat solum. Testor illum confessum fuisse peccata sua, & me eius confessionem excepisse. *Bonac. d.5. q.6. s.5. p.4. Henriq. Coninch. Lug.*

21 Si peccator publicus, non absolutus petat Eucharistiam publicè, & dicat Sacerdoti: *tu me confessum absoluisti*, respondere potest ei confessarius: *ego clam in secreto confessionis feci, quod debui. Sed extra confessionem te esse notorium peccatorem comperio; & ideo non debeo tibi Sacramenta palam administrare; nisi publicam pœnitentiam agas, ac satisfacias*, vel dicat *de confessione tua nihil scio; mihi tamen, vt alijs, constat te publicum peccatorem esse, ideo te à sacra Communione repello. Lug. s. 4. n.89. & alij.*

22 Non frangit sigillum Sacerdos, si dicat, aliquem confessum sibi esse peccata venialia, quando pœnitens post aliquod tempus lapsum confessus est. Secus de puero, de quo dubitari potest, an sit doli capax, dicendum est. Non omnia à pœnitente dicta manent sub sigillo confessionis, vt si ad explicandam circunstantiam peccati dixerit pœnitens, se coniugatum, se Sacerdotem, vel Iudicem, vel Gubernatorem esse; ex his enim non arguitur peccatum, si confessarius dicat, eum esse Sacerdotem, vel coniugatum &c. Peccatum cōplicis à confitente malè manifestatum absq; necessitate, manet sub sigillo, sicut omnia, quæ pœnitens necessaria existimat ad peccati sui explicationem. *Suarez, Reginald. Malder. Villalob. Diana p. 2. tr 4. r.111. Lug sect. 3.*

23 Non est sacrilegium dicere, pœnitentem scrupulis, & minutijs suis tempus terere, caput sibi obtundere, morosum esse, res nihil ad rem pertinentes dicere. *Nauar. cap. 8. nu. 12. Lug. ibidem contra Coninch* potest vti confessarius notitia, quam ante vel post confessionem de peccatis alicuius acquirit, dummodo non addat certitudinem ex ijs, quæ in cōfessione nouit. *Vasq. Suar. s.3. n.7. Alens. Lug l.c.*

24 Ali-

24 Aliquando frangitur sigillum, si dicat Sacerdos: *Sempronij hodie confessionem audiui*, si concurrant tales circunstantiæ, quæ peccati grauis, aut reseruati indicia esse possint, vt si dicatur de Religioso, qui sine licentia non potest confiteri, nisi ordinario confessario, quem non abesse constat. Præsul videns confitentem alicui, cui cui eo die dedit facultatem absoluendi a reseruatis, imprudenter, & iniquè aget, si manifestet confitentem. Non tamen sacrum sigillum frangit, nec, qui dicit se vidisse Sulpicium confitentem prçter consuetudinem pœnitentiario, cui confiteri solent, qui reseruatis criminibus obstricti sunt. *Lugo, & alij*.

25 Clemens VIII. anno MDIVC. die xvi. Maij interdixit Præfectis Religiosorum vsum notitiæ per confessionem acquisitæ ad externum regimen hoc decreto. *Tam Superiores pro tempore existentes, quam Confessarij, qui postea ad superioritatis gradum fuerunt promoti, diligentissimè caueant, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad externam gubernationem vtantur, atque ita per quoscunque Regularium superiores, quicunque illi sint, obseruari mandamus*. Huius Cõstitutionis ab Vrbano Octauo confirmatæ violatores lethalis culpæ rei sunt. Eius obligatio nascitur ex natura ipsa rei, & ratione Sacramenti, ex qua ob securitatem, & leuamen pœnitentis nascitur tale sigillum, vt non liceat peccata detegere, & tanto minus liceat vti tali notitia in incommodum, & grauamen ipsius pœnitentis. *ita Card. Lugo de pœnit. d. 23. s. 5. nu. 94. Castropalaus tom. 1. tr. 3. d. 1. p 9. Diana p. 4. Miscel. 4. r. 202. Giragus p. 3. d. 58.*

26 Quamuis præsul Religiosus nequeat vti notitia confessionis ad externam gubernationẽ, quod ad actus molestos, & onerosos pœnitenti, vt ad negandum suffragium homini, qui exterius in communi hominum opinione probus existimatur, sed eum in confessione improbum, & indignum nouit, potest tamen, quod ad actus gratos, & minimè noxios pœnitenti, vt est ad rogandum Deum pro salute ipsius, ad euoluendos libros, ad consulendum ipsi, ad instruendum illum, ac dirigendum in viam salutis. Potest etiam Superior ex aliorum pœnitentium periculo sibi ipsi consulere, occasiones illas vitare, ob quas nouit sæpe lapsos esse pœnitentes, & præcauere damna, quæ ex confessione alterius sibi imminere nouit, modò absq; vlla detectione, aut suspicione personæ id fiat. *Auersa q. 18. s. 8. Fagund. Diana p. 1. tr. 11. r. 3. Granad. in 3. p. contr. 7. tr. 11. d. 7. Giragus d. 58. n. 358.*

Absolutio à peccatis, & casibus reseruatis. Cap. XXV.

1 POstquam Sacerdos pœnitentis confessionem audiuerit, eique pœnitentiam conuenientem iniunxerit, & si opus fuerit, ad dolorem, & detestationem peccatorum efficacibus verbis eundem adduxerit, solita Romanæ Ecclesiæ formula, rituque absoluet, vtque remoueatur omne impedimentum, quod Sacramenti vim, & effectum impedire possit, & pœnitens melius disponatur, primum intelligibili voce dicat. *Misereatur tui omnipotens Deus, & dimissis peccatis tuis perducat te ad vitam æternam. Amen.*

Amen. Deinde dextra versus pœnitentem elevata subdat. *Indulgentiam, absolutionem, & remissionem peccatorum tuorum tribuat tibi omnipotens, & misericors Dominus. Amen. Dominus noster Iesus Christus te absoluat, & ego authoritate ipsius te absoluo ab omni vinculo excommunicationis, suspensionis. & interdicti in quantum possum, & tu indiges*. Deinde, *Ego te absoluo à peccatis tuis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen*. Si pœnitens sit Laicus, omittatur verbum *suspensionis*. *Passio Domini nostri Iesu Christi, & merita Beatæ Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, & quicquid boni feceris, & mali patienter sustinueris sint tibi in remissionem peccatorum, argumentum gratiæ, et præmium vitæ æternæ. Amen*.

2 In confessionibus vero breuioribus, ac frequentioribus satis erit dicere. *Dominus noster Iesus, &c.* vsque ad illud, *Passio Domini*. Vrgente necessitate, ac periculo mortis dicatur tantum *Ego te absoluo ab omnibus censuris, & peccatis in nomine Patris, &c.* α in duobus illis verbis *absoluo te* tota absolutionis ratio consistit, quanquam cætera formulæ verba absque peccato saltem veniali omitti nequeunt. Manus eleuatio, vel impositio, & capitis inter absoluendum denudatio, vbi de more obseruantur, omittendæ non sunt. Absolutio verbis, seu voce necessario exprimenda, non scriptura, vel nutibus exprimi validè potest. Nam & in cæteris Sacramentis verbalis forma necessario voce proferenda est, excepto matrimonio, quod solis nutibus mutuum consensum sponsorum indicantibus contrahi potest. Si dubitet Sacerdos, an pœnitentem absoluerit, potest dicere: *si non es absolutus, ego te absoluo, &c.* nam conditio de præterito, vel præsenti absolutionem minimè vitiat, vt si Sacerdos dicat, *si doles, vel si statuis alienum restituere*, vel *si propositum habes non peccandi amplius*, vel *si possum te absoluere*, vel *si te non absolui, ego te absoluo, &c.* conditio vero de futuro, vel irritam reddit absolutionem, vel periculo exponit; neque enim in potestate ministri est Sacramenti effectum suspendere. β cum tacita conditione absolui potest puer, vel alius qui dubitatur, an rationis vsu polleat, & quicunque aliquid dubium, an sit veniale peccatum, confessus est. Quanquam præstat alicuius venialis culpæ præteritæ, vel lethalis peccati aliàs in confessione explicati confessionem, & nouam detestationem illius, & dolorem γ exigere. α *Rituale Roman.* β *Caiet. v. absol. Filliuc. Layman. Layman. Armilla, Beia p. 2. cas. 31. Nauar. cap. 26. num. 12. Suarez tom. 3. p. 3. d. 13. s. 3. Candid. disq. 24. art. 9. d. 1. Lug.* γ *Villalobos, Filliuc, Laym. Dian. p. 4. tr. 3. r. 53. Sà, Tolet.*

2 Summus Pontifex, Episcopi, & quicunque iurisdictionem quasi Episcopalem ordinariam habent, peccatorum absolutionem sibi iure reseruare possunt, vt ex Tridentino Concilio sessione xiv. & cap. vij. *De pœnitentia* colligitur, idque ex verbis illis Christi constat. *Quorum peccata retinueritis retenta sunt*; id enim animarum saluti quandoque maximè expedit, cum propter erubescentiam, & difficultatem petendi, & obtinendi absolutionem à peccatis homines retrahantur, & peritiorem medicum adire cogantur. Valet autem reseruatio *facultatis absoluendi* à peccatis, etiansi illicitè aliquando fiat; quoniam per reseruatio-

uationem inferiori à Superiore iusdictio, & potestas absoluendi adimitur, & subdito aufertur licentia confitendi reseruata, cui velit. *D. Thom. Suar. d. 20. sect. 4. Coninch. d. 8. d. 11. Reginal. l. 1. Sot Floron. cap. 2. Megal cap. 11. instit. Miranda tom. 2. q. 24. Fr. Longus f. 1. art. 1. Rodriq. r. 22. Graff. Bellech. Nugn. Victoria, Bonac. d. 5. q. 7. p. 5. & alij contra Paludanum.*

3 Superiores Religiosorum absque consensu capituli reseruare sibi possunt casus contentos in Decreto Clemẽtis Octaui siue omnes, siue aliquos ex illis, vt ex decreti verbis, & ex vsu religiosorum ordinum constat. *Raph. Auersa de pœniten. q. 17. sect. 2. Diana p. 8. tr. 7. r. 69. & alij contra Fr. Bordonum.* Dum autem Superiores Religiosi sibi peccata reseruant, non modo committenda, sed etiam antea commissa sibi reseruare censentur; nisi voluntatem, & intentionem suam reseruandi solum committenda explicent, vel nisi censuram peccati reseruationi addant; censura enim futura sola respicit. *Floronus, Naldus v. casus, Bordonus q. 25. 26. Diana, Vgolin. cap. 39. num. 2. contra Pasqualigum quæst. 166.* probabiliter asserentem iurisdictionem confessarij restringi tantum quod ad peccata committenda, non quod ad commissa ante reseruationem.

4 Licet autem peccata mortalia interna, immo & venialia à Summo Pontifice reseruari posse probabiliter nonnulli asserant, α sola tamen lethalia scelera externo opere consummata a Superioribus, ac præsulibus reseruari consueuerunt; β cum enim Ecclesia præcipuè spectet externa, non est, cur sibi peccata merè interna reseruet. Neque expedit venialia reseruare; quia nimis facilè in ea labimur, & septies in die cadit iustus; propterea in reseruatum crimen non incidit, qui externum opus non facit, quod ex se mortiferum scelus non est, quamuis grauiter animo peccet. Sicut excommunicationis mucrone non feritur is, qui clericum leuiter, licet prauo animo percutiat. α *Suar. loc. c. Coninch. Nugnus, Miranda, Graff. l. 1. decis. c. 10. Homob p. 1. c. 3. art. 1. Layman. Henriq. Syluest. Hurtad. Mazuchellus, Bonacin. Auersa, Megala, Diana p 8. tr. 1. res. 52. contra Vasq. ez. Reginald. l. 1. num. 126. Bordonum, Llamas, F. Longum, & alios.* β *Bonacin. d. 5. q. 7. p. 5. Graff. Finellius Sanch. l. 2. Decal. cap. 8. num. 7. Henriq. Porsell. Guttier. Diana p. 5. t. 9. r. 41. F. Longus. Card. Lug. d. 220. c. 1.*

6 Ordinariam potestatem absoluendi à reseruatis criminibus habet, qui ea sibi reseruauit, vt Sũmus Pontifex, Episcopus, generalis alicuius religionis Antistes, vel religiosæ familiæ Præpositus, vel Superior, cui subest ille, a quo casus reseruati sunt; absoluere enim potest, qui ligare potest, & par est ius soluendi, ac ligandi. Nec peccata præsulis reseruantis sibi aliena eiusdem speciei peccata sunt reseruata. Ille delegatam absoluendi a reseruatis culpis potestatem habet, cui illa à Superiore ordinariam potestatem habente concessa est. *Bonac. tom. 1. f. 273. num. 8. Lug. & alij plurimi.*

6 Confessarij Regulares ex vi priuilegiorum suorum habent potestatem absoluendi à casibus reseruatis Summo Pontifici, & Episcopo de iure communi, & à quibuscunque censuris, exceptis casibus in Bulla Cœnæ contentis, & à casibus reseruatis a iure. *Diana p. 1. tr. 5. res. 8. tr. 7. r. 71. Boc-*

culus in priuilegijs Somasch. Auersa de pœnit. q.17. ſ. 6. & alij contra Fr. Bordonum reſ.6. q 9 num.11.

7 Inferior Sacerdos abſque Superioris reſeruantis permiſſu, aut conceſſione à reſeruatis peccatis per ſe directè abſoluere nec licitè, nec validè poteſt; Concilium enim Tridentinum ſtatuit, Sacerdotes in reſeruatis caſibus nihil poſſe, ac debere perſuadere pœnitentibus, vt ad Superiores pro abſolutione accedant *ſeſſ. 14. c. ſtatuit. Reginal. de prud. confeſſ. p.393. Mazuchell. Floron. Capeau.*

8 Inferior Sacerdos abſoluendi à reſeruatis criminibus poteſtatem non habens à Superiore, neque per accidens, neq; indirectè abſoluere poteſt, etiam impoſito onere præſentandi ſe Superiori; niſi diuidendæ confeſſionis rationabilis cauſa adſit, cuius integritas diuino iure ſancita eſt. *Trid. Concil. ſeſſ.14. c.7.*

9 Mortuo Epiſcopo à peccatis, quorum abſolutionem ille ſibi reſeruauerat, etiam à commiſsis ipſo viuente quilibet confeſſarius abſoluere poteſt, niſi Epiſcopus ille per conſtitutionem propriam, vel Synodale decretum ea ſibi reſeruauerit, vel niſi iure, aut conſuetudine caſus illi Epiſcopo reſeruati ſint; tunc enim ab Epiſcopo ſucceſſore, vel à Capitulo Sede vacante petenda eſt abſolutio. *ita Gauantus, Piaſecius, Rubeus, Trullench. Dian. p. 4. tr.4. reſ.108. Sà, v abſolutio Fagund. p.2. l. 8. c.1. Sanchez de matr. l. 8 d. 28. Paſqualig. d.496 & alij cont. Præpoſitum de pœnit. q 9. d. 1. num. 6.* Sic mortuo Generali, vel Prouinciali Præfecto alicuius religioſæ ſodalitatis, ſeu Congregationis, vel ceſſante, vel abſoluto eius regimine, ceſſat reſeruatio caſuum. *ita ex Nauarro, Fagund. loc. cit. Diana p.6. tr.6. reſ.41. & p.3. tom. 2. reſ.23. Megala p.1. l.1. cap.12. Paſqualig. dec. 497. & alij.* Immo etiam quando extincta iuriſdictione Præpoſiti, vel Præſidis, qui ſibi aliquorum peccatorum abſolutionem reſeruauit, ſi adhuc ſuperſit eiuſdem Vicarius, caſuum reſeruatio ceſſat; hæc enim iuriſdictionem Præpoſiti ſequitur, vt effectus ipſius ab eadem pēdens coniuncta cum voluntate illius, quæ in Vicario non eſt, etiam ſi in eo ſit iuriſdictio Præpoſiti exauthorati, vel mortui. *Paſqualig. dec. 497.*

10 Confeſſarius poſt diligentem peccatorum inquiſitionem dubitans, an reſeruata ſint, pœnitentem abſoluere poteſt; reſeruatio enim odioſa res eſt, ideo ad certos caſus reſtringenda, ſtrictèque interpretanda eſt, nec peccatum vllum reſeruatum eſſe cenſendum eſt, niſi eius reſeruatio conſtet. *Ita Suarez de Rel. tom.2. lib. 4. Filliuc. tr. 21. c. 4. Sà, Ochagauia, Hurtadus, Homobonus, Portellus, Henriquez, Merola, Diana p. 4. tr. 3. reſ. 4. & alij contra Armillam, Friam, & Cordubam, Lug. Th. Sanch. Alph. à Leone.*

11 Peccatum tamen in aliquo determinato genere, quod, an ſit mortiferum dubitatur, ab Epiſcopo reſeruari poteſt. *ita Turrian. p. 1. d. 38. Dian. ibid.* Probabile eſt eum, qui ignorat reſeruationem alicuius peccati in pœnam, ſi illud committat, non incidere in reſeruationem, ſed poſſe à quocunq; confeſſario abſolui *Sanch. l. 9. de matr. d. 32. Lugo d. 20. ſect. 2. nu. 11. & alij.* Secus dicendum ſi peccata reſeruata ſint ad medicinam, non in pœnam.

12 Si poſtquam confeſſarius impetrauit facultatem abſoluendi à reſeruatis

uatis criminibus pœnitentē, hic priusquam ab illis absoluatur, in noua eiusdem generis peccata relabatur ab his posterioribus, non minus, quā à prioribus reseruatis vi impetratæ facultatis à confessario absolui potest, etiamsi qui absoluendi potestatem petijt, nullum relapsus periculum esse dixerit; petitio enim, ac concessio de similibus casibus, qui clauibus à pœnitente subijcientur, intelligitur, & fauorabilia latè interpretanda sunt. *Ita Ioan. Præpositus in 3. p. D. Thom. q. 9. d. 3. num. 22. Diana p. 4. tr. 4. ref. 109.*

13 Peregrinus reseruato scelere obstrictus, quod vbi confitetur, non est reseruatum, sed in eiusdem Diœcesi tantum, absolui potest ab omni, à quo aliàs audiri potuit, etiamsi confessarius potestatem non habeat absoluendi à reseruatis casibus. *ita Præpositus, & Diana ibidem, & p. 3. tr. 4. r. 10. Caietanus, Lug. d. 20. Paludanus, Henriq. Villalob. Chapeauilla, Vgolinus, & alij contra Sotum, Bellochium, Graffium p. 1. l. 1. c. 13. Cutillus, Mancinus.*

14 Si quis à Sacerdote inferiore propter dubium absolutus est ab hæresi, vel ab alio peccato reseruato, & postea deposita dubitatione recordetur illud peccatum a se certè commissum, ac reseruatum esse, censetur validè absolutus, & probabile est, non esse opus, vt recurrat ad Superiorem pro absolutione. *Lugo disp. 20. sect. 2. Diana. & alij.*

15 Si quis reseruata excommunicationis censura obstrictus peccata non reseruata cum reseruatis bona fide confiteatur, & ab illis absoluatur, absolutio rata, ac firma manet; censura enim absolutionem irritam non reddit, nisi quis excommunicatione reseruata se irretitum esse sciens Sacerdoti, quem absoluendi potestatem non habere scit, confiteatur, & absoluatur; Sacramenti enim bona fide suscipienti administrari ratio constat, etiam si quis à peccatis prius, quam à censura absoluatur. Hoc autem verum est etiam, cum Sacerdos à peccatis, quibus excommunicationem adiunctam esse nouit, pœnitentem malitiosè absoluit; iurisdictionis enim potestatem in pœnitentem sibi subditum habet, excommunicatio autem subditum iurisdictionis vsu, non subiectione priuat. *ita Nauar. man. c. 9. num. 4. Tolet. l. 3. cap. 10. Laym. l. 5. tract 6. c. 12. Coninch. de sacram. d. 8. d. 3. cap. 4. Suar. de censur. d. 10 s. 3. num. 9. Caietanus, Couarruuias, Dian. p. 3. tract. 4. r. 78. & alij contra Paludanum, Adrianum, Syluestrum, Maiorem, Gabrielem, Antoninum, Ledesmam, Chapeauillam, Vasquium in 3. p. tom. 4. d. 4. Sancium, Megalam.*

16 Si quis à Superiore petat facultatem pro aliquo reseruatis sceleribus obstricto, vt absolui ab illis possit, vt si dicat *(quidam indiget tua authoritate, vel facultate pro absolutione à reseruatis)* mox illa a Superiore concessa pro se, qui petijt, vti potest, si, ne se proderet, nomine personæ indigentis intellexit se ipsum *Floronus p. 1. c. 3. Villalob. tom. 1. tr. 9. d. 64. Leon. tom. 2. Diana p. 8. tom. 7. r. 92. & alij contra Graff l. 3 c. 8. ex l. Paulus respondit § fin ff. de pignorib.*

17 Viator, vel aduena Peregrinus potest absolui à peccatis in aliena Diœcesi non reseruatis, quæ in ipsius Diœcesi reseruata erant, etiamsi illuc se eo animo contulerit, vt ab illis absoluatur. Nō enim illicita fraude, sed iure suo vtitur, & tanquam Peregrinus, vel in-

incola loci confiteri, & absolui potest. Nam & consuetudo illa, qua Peregrini in itinere confiteri solent, ab Eugenio Quarto probatur. Et hoc verum est, etiamsi Peregrini ab Episcopo proprio non habuerint veniam peregrinandi. *ita Suar. in 3. p. tom. 4. disp. 30. sect. 1. num. 4. Reginaldus tom. 1. l. 8. cap. 5. Lug. Nauar. cap. 27. Henriq. l. 6. c. 14. nu. 8. Homobonus de cas. p. 1. cap. 2. tr. 16. r. 56. 28. Coninch. Graff. Pontius, & alij contra Sotum in 4. dist. 18. q. 2. art. 4. Comitolam, Nugnum, Megalam.*

18 Qui reseruata crimina Sacerdoti ab illis absoluendi potestatem habenti siue ipsius, siue pœnitentis gratia concessam confitetur, & absoluitur, quamuis defectu contritionis, siue integritatis peccatorum veniam irrita confessione non consequatur, nihilominus satisfecit intentioni reseruantis, ideò à quocunque confessario approbato ab ijsdem absolui potest. Per priorem enim confessionem licet inualidam eorundem peccatorum reseruatio sublata est. *Caietan. v. cas. reseru. Reginal. Coninch. Syluest. Suar. Henriq. Ludouicus, Maratius, Comitolus, Praeposit. Suar. de pœnit. d. 31. s. 4. num. 9. Ochagauia, Diana p. 4. tr. 4. r. 124. Lugo d. 20. sect. 2. Bonac. d. 5. q. 8. Basseus, Giragus p. 3. d. 31. contra Filliucium.*

19 Sacerdos, qui nullo priuilegio innixus à peccatis Episcopo reseruatis pœnitentem absoluit, in excommunicationem, & pœnas à Clemente Octauo decretas incidit, nisi ignoranter, vel inconsideratè, vel sperans absolutionem suam ratam haberi id fecerit. *Homob. p. 1. tract. 5. cap. 4. q. 22. Floronus de cas. reseru. p. 1. c. 5. num 27. Finellius, & alij contra Horatium, Gamburuptam.* Nec dicendum est, Summum illum Pôtificem prohibuisse tantum Religiosis, ne priuilegiorum suorum prætextu à reseruatis quenquam absoluerent, ne vllam excusationem prætendere possent. *Suarez de cens. d. 22. sect. 6. num. 11. Philiarchus, Sayr. l. 3. cap. 31. de cens. Rodriq. Sanchez, Diana, & alij.* Illis tamen pœnis minimè obnoxij sunt religiosi, qui inconsulto præsule suo à reseruatis in religiosa sodalitate criminibus absoluunt. *ita Floronus, Homobonus loc. cit.*

20 Verùm, qui aliqum à reseruatis casibus absoluens se ipsum excommunicationis vinculo obstrinxit, ab ipsomet Episcopo absolui potest, cui à Tridentino Cōcilio concessum est ab omnibus suspensionibus, & censuris ex occulto delicto ortis absoluere. *ita Suarez, Diana p. 3. tom. 4. res. 73. Peregrinus, Homobon. p. 1. tr. 5. cap. 4. Beia p. 4. cap. 3. Finel. & alij contra Floronum.* iusta ex causa potest Superior absoluere aliquem à solis reseruatis, & remittere eum ad inferiorem Sacerdotem, qui à reliquis eum absoluat. *ita Doct. cit.*

21 Subditus à reseruatis tantum criminibus à Superiore absolutus eadem postea inferiori Sacerdoti cum reliquis non reseruatis confiteri debet; vt enim confessio integra sit, omnia peccata vni, eidemque pandenda sunt. *Homob. p. 1. tr. 5. c. 4. q. 25. Henriq. Fagund. Diana ibid. res. 74.* quanquam contraria sententia probabilis est, peccata, à quibus Superior absoluit, non esse necessario iterum confitenda inferiori. *Ledesm. sum. tom. 1. c. 20. c. 3 d. 4. Ioan. à Cruce p. 2. q. 3. d. 5. Maior, Gerson, Lugus d. 20. sect. 6. Coninch. Suar. & alij.*

22 Non

22 Non omnes mulieres, quæ præuijs doloribus instantis partus laborant, à reseruatis censuris, ac criminibus à simplici Sacerdote absolui possunt; non enim omnes in partu vitæ periclitantur, sed illæ tantum, quæ dolores partus nondum expertæ sunt, vel eos vehementer acerbos, & periculosos pati consueuerunt, & cum alijs ad vitam, sibi ad mortē viam pene aperiunt. *ita Sanchez tom.1. l.2. cap.13. num.4. Layman l.5. tr. 6. c.12. nu. 13. Nauarr. Sotus in 4. d. 18. q. 1. art. 5. Graff. p.1. l.1. c.11. num.7. Floronus p. 1. c.4. §. 20. Tanner. Marchin. Possevin. Hurtad. Trullench. Ludou. à Cruce. Finell. Fagund. Diana p.5. tr. 3. ref.63. & alij contra Bellochium, Hurtadum, Mendozam, Abbatem, Syluestrum v. absolutio.*

23 Si Sacerdos pœnitentem à peccato absoluat, quod non reseruatum esse probabiliter existimat, absolutio valet. Probabilis enim Doctorum opinio efficit, vt Sacerdoti secundum illam absoluenti iurisdictionem Ecclesia conferat. Opinionem autem probabilem sequi licet relicta probabiliore. *ita Less. l. 2. c. 29. d. 8. Reginald. tom.1. l. c.8. Prepositus 9. nu.38. Bonacina de leg. d.2. q.4. p.9. Malder. Martinez, Coninch. Henriq. Diana p.2. tr.15. ref.29. Sanchez sum. tom.1. l.1, c.9. nu.35. Lugus contra Sanctium, Nugnum, Salam, Filliuccium.*

24 Quicunque in articulo, vel periculo mortis versatur, vt si pugnam, vel nauigationem periculosam morali necessitate coactus aggrediatur à quocunque Sacerdote à quibuscunque peccatis absolui potest. *ita Sanchez sum. tom.1. l.2. c.13. Filliuc. c.8. n 8. Longus de cas. reseru. p.1. sect. 2. artic. 16. Crucius, Trullench. Turrian. Valboa, Prepos. Merolla, Vasq. Granad. Belloch. Floron. Vgolin. Cœlestin. Tanner. Suar. Henriq. Torreblanca, Diana p.5. t.3. ref.59. & alij contra Sotum, Canum, Couarruuiam, Valentiam.*

25 Sacerdos, qui solum habet potestatem absoluendi à criminibus reseruatis Episcopo, non potest committere potestatem alteri, vt se ipsum ab ijsdē reseruatis absoluat, vel alios, α quia talis facultas absoluendi à reseruatis non est aliud quam ampliatio iurisdictionis restrictæ quod ad aliqua peccata reseruata. Ideò est concessio iurisdictionis eiusdem rationis cum illa, quam habent confessarij β ast hæc ab illis alteri communicari, vt absoluantur ipsi à peccatis, non potest. Communicatio enim iurisdictionis spectat ad forum externum. Ad hoc autem non se extendit iurisdictio confessarij. Superiores tamen Regulares per priuilegium illis ab Eugenio IV. concessum possunt sibi eligere confessarium, à quo absoluantur à peccatis; hinc eorum ordinaria iurisdictio in subditos ampliata est, & eam alijs committere γ possunt, à quibus tam ipsi Superiores, quam subditi absoluantur. α *ita contra Mirandam tom. 2. q.3. art.14. Fr. Longum de cas. reseru. p.1. s.1. art.23. Bordonum r.39. num 64. docet Z. Pasq. c. 2. q. 184.* β *Regin. l.1. num.124. Floron. Graff. l.1. c.4. ex c. omnis fidelis, & c. Episc. de pœnit. ex Trid. sess. 14. c. 17.* γ *Compend. priuil. Mend. v. absol. §.37.*

26 Religiosus aduena, vel hospes in alieno Monasterio ordinis sui à peccatis ibi non reseruatis, licet in Monasterio proprio ipsius reseruata sint, absolui potest, δ etiamsi illuc ex industria, vt absoluatur à reseruatis in proprio Cœnobio, se contulerit ε quisq;

enim secundum leges loci iudicandus est, & secundum authoritatem confessarij, cui confitetur, qui si fortè sit Præpositus loci, seu Superior, hospites, & aduenas absoluere potest non secus, ac subditos sibi *ita* ϑ. ε *D. Antonin. Suar. tom. 4. d. 30. s. 1. Fagund. de prec. Eccl. l. 8. c. 8. Henriq. Villalob. Medina c. 10. §. 3. Lezana p. 3. Peyrin. Filliuc. tom. 1. tr. 7. c 10. Portell. Graff. Crucius, Baun. tr. 4. q. 8. Bordon. p. 1. r. 34. Crescent. in Arsen. n. 50. Diana contra* ι *Zambellum, Lezan. p. 3. v. confessio.*

27 Si Episcopus reseruet sibi aliquos casus, nec mentionem faciat de reseruatis à lege, nec vlla dictione inuoluat casus à lege reseruatos, nominatos tantum censetur reseruare, cæteros vero sub facultate confessariorum relinquere; ϱ mentem enim suam explicat, & declarat casus, quos sibi reseruat. Omissum, seu non expressum censetur omissum; ɴ omissi sunt casus, quorum non meminit Episcopus in reseruatione ϱ *ita contra Bordonum res. 61. num. 31. docent Comitol. l. 1. q. 25. Homob. c. 3. Floron. cap. 4. §. 8. Lezana v. casus. Pasq. q. 165.* ɴ *l. commodissimè ff. de lib. c. inter corpor. de translat. Episcop. Anchar. c. 120. 225. Soc. c. 32. 123. Bald. cap. 332. Dec. cap. 438. Castil. cap. 17.* voluntas non operatur, nisi exterius manifestetur *l. si repetendi ff. de condict. Rota d. 354. Farin. p. 1. recent.*

28 Si quis ab aliquo crimine reseruato absolutus à Sacerdote absoluendi potestatem non habente se ratam absolutionem consecutum existimet, non est cur Sacerdos amplius de illa sollicitus sit. Cum enim ab omnibus peccatis illum absoluerit, à reseruato etiam peccato per diuinæ gratiæ communicationē obliquè absolutus censetur α tutius tamen est si Sacerdos ille absoluendi à reseruato illo crimine potestatem à præsule impetret. Et postea, nisi scandalum timeat, suadeat pœnitenti, vt iterum ad confitendum accedat. Vel si pœnitens inscius ad confitendum redeat, postulet ab eo Sacerdos, an eum peccatorum, quæ antea sibi confessus est, verè pœniteat, cupiatque iterum, si opus sit, absolui, & annuentem illum β tacito prioris confessionis vitio absoluat. α *Io. Valer. Corduba, Henriquez* β *Coninch. Nugnus, Floronus, Posseuinus, Homobonus, Conradus, Nauarrus, Syluius, Diana p. 2. tract. 15. res. 60. & alij.*

29 Vicarius Antistitis, qui subdelegare alteri potestatem absoluendi à reseruatis criminibus potest, si fortè incidat in culpam Episcopo reseruatam, ab alio absolui potest, cui potestatem subdelegarit; hanc enim qui habet, delegantis antistitis vice fungitur. Similiter si Episcopus in peccatum Summo Pontifici reseruatum, à quo alios absoluere potest, labatur potestatem suam alij impertiat, ab eoque absoluatur. *ita Sanchez, Suar. Sayr. Maiol. Henriq. Flor. Vgol. Sà, Nald. Bellet. Congr. Concil. Trident. contra Graffium, Alterium.* Idem vero de dispensatione, siue relaxatione votorum, impedimentorum, irregularitatis dicendum est, ac de absolutione à reseruatis. *ita contra Alterum, Diana p. 7. tr. 2. r. 14. Gauantus, Alzedus, Thesaurus, Filliuccius, Suar. Sanch. Lud. à Cruce, Duard.*

30 Pœnitentem reseruatis criminibus obstrictum à non reseruatis absolui posse hac conditione, vt reseruata tantum Superiori confiteatur, aliqui valdè probabiliter docent. α

quan-

quanquam hoc verum esse aliqui concedunt, si quis peccatum, quod commisit, reseruatum esse ignorans, vel credens, se ab inferiore Sacerdote ab solui posse, illi confessus fuerit, nisi excommunicatio sceleri *β* adnexa sit. *α Syluest. Nauar. Tolet. Pharaon. & alij contra Coninchum, β Pellizar.c. 10.sect.3.cap.25.Laym.l.5.tr.6.c.12.* contraria tamen opinio valdè probabilis est, non modo enim confessio, sed etiam absolutio peccatorum integra esse debet. Propterea pœnitens ad illum remittendus est, cui peccatorum absolutio reseruata, vel delegata, vel commissa est, excepto mortis articulo; in quo à quibuscunque peccatis, & censuris cuilibet reseruatis à quocunque Sacerdote, vel hæretico, vel schismatico, vel sacris interdicto, vel exaugurato absolui potest, & quicunque in mortis proximo discrimine versatur, ab huiusmodi Sacerdote hæreseos, vel schismatis, vel censuræ nota infami absolutionem petere debet; tunc enim petit, quod Sacerdoti facere licet. Modò peruersionis periculum absit, nec pœnitens huiusmodi Sacerdotis pertinacem errorem approbare videatur. *ita aduersus Sotum, Nauarrum, Ledesmam docent G. Mercerus, Hurtadus, Laym. Barbosa cum alijs Diana p.4. tr.4.ref. 225. ex Concil. Trid. sess.14. Coninch.*

31 Qui priuilegijs Bullæ Crucesignatorum gaudent, à censuris, & criminibus reseruatis ante, & post illius susceptionem commissis, nec non à votis siue commutandis, siue relaxandis absolui possunt, cum enim priuilegia illa generalia sint, minimè restringenda sunt. *ita contra Sotum docent decem Doctores ab eo relati, nec non Sanchez, Leo, Florenus, Sanctarellus cum alijs quatuordecim, Fernandes, Bonac. Villalob. Ledesma, Faustus, Molfesius.* Excipiuntur tamen Religiosi saltem mendicantes, qui non possunt absque facultate à præsulibus suis obtenta absolui à reseruatis. *Longus, Portellius, Miranda, Lugus, & alij plurimi.*

32 A peccatis reseruatis in confessione ex obliuione omissis post mediocrem conscientiæ discussionem habitam ab eo, qui Bullam Crucis habebat, vel Iubilei consequendi gratia confessus est, quilibet confessarius absoluere potest; omnis enim eorundem reseruatio a Sacerdote absoluendi potestatem ex Iubilei, vel Bullæ cruciatæ priuilegio habente sublata est; licet pœnitens absolutionem à peccatis reseruatis expliciiè non petat, quorum bona fide confessus non meminit, censetur tamen tacitè petere, cum ad pœnitentiæ Sacramentum accesserit, vt ab omnibus peccatis absoluatur. Propterea absoluentis Sacerdotis intentio saltem tacita est pænitentem ab omni peccatorum onere quantum potest, liberare; cum hoc confitentis desiderium esse sciat; atque ideò censendus est pro pastorali, ac paterna cura sua velle ab omnibus peccatis eundem absoluere, atque in nulla re ad eius salutem necessaria deesse. *ita Suarez, Syluest. Adrianus, Gabriel, Angelus, Rosella, Nauarrus, Sà, Henriq. Coninch. Molf. Nugnus, Reginaldus, Diana p.1. tr.11. r.19. & alij.*

35 A criminibus etiam in prima censura Bullæ Cœnalis contentis Sacerdotes priuilegio Crucesignatorum electi confessos absoluere possunt; nam hæresis formalis tantum ibi excipitur. *ita Sanch. Portel. Riccius, Duard. Henriq. Farinac. Suar. & alij*

contra

contra Fernandum, Turrianum, Alterium, Azorium, Ledesmam d. r. 29. Propterea eodem priuilegio, qui libros hæreticos animo ab hæresi intacto legit, nedum Chiromantiæ, & Magiæ libros, qui minimè hæresin docent, legit, à peccato, & censura absolui potest. *Delrius, Turrius, Sousa, Bonac. Alter. d. r. 30.*

36 Bulla Crucis muniti ab omnibus peccatis in Bulla Cœnæ reseruatis, excepta hæresi, absolui possunt. *ita contra Garziam, & Bledam docent Acosta, Rodriquez, Sanchez, Fagundez, Henriquez, Villal. Fernandez, Sorbus, Ludouicus à Cruce, Trullenchus, & alij.* Idque in omnibus Hispaniæ Regnis passim consuetudo legis interpres ostendit. *Diana p. 4. tr. 4. r. 18.*

37 Superior Religiosus propensior esse debet ad concedendam potestatem absoluendi à casibus reseruatis, quam ad illam negandam. Nam vt D. Thomas testatur, *multi sunt adeo infirmi, vt potius sine confessione moriantur, quam tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur.* Propterea *qui nimis solliciti sunt, vt subditorum conscientiam per confessionem sciant, multis laqueum damnationis iniiciunt, & per consequens sibi ipsis.* Ideo Paulus V. in declaratione addita Decreto Clementis VIII. sic decernit. *Quod si Prælatus licentiam negauerit confessario petenti pro pœnitente absoluendo à reseruatis, nihilominus confessarius pro illa vice eidem pœnitenti beneficium absolutionis impendere possit;* quæ clausula sic intelligenda est, quod quotiescunque absoluendi potestas à reseruatis petita, & non concessa fuerit, toties pro singulis vicibus confessarius pœnitentem absoluere possit. Itaque quoties pœnitens in idem peccatum reseruatum relabitur; toties etiam post petitam & non impetratam à Superiore absoluendi potestatem poterit absolui à confessario. *ita contra Homobonum, & Tamburinum, docet Alphon. à Leone tom. 2. rec. 6. num. 178. Iac. Granad. de pœnit. tr. 10. d. 7. Basseus, Bordonus tom. 1. ref. 39. Auersa, Pellizzar. Diana, Gyragus p. 3. d. 36.*

38 Vt Superior facilius concedat facultatem absoluendi à reseruatis, satis est, si nulla causa negandi illam occurrat. Iusta autem causa illam concedendi subest, si timeatur graue damnum spirituale subditi, si venia absoluendi negetur. Iustè tamen negari potest, si peccatum vergat in damnum Reipublicæ, seu communitatis, vel tertiæ personæ, cui Superior seruato sigillo remedium adhibere poterit, vel si credatur vtilius fore pœnitenti, si tunc negetur absoluendi illum potestas, quàm si concedatur; in benigniorem tamen partem semper inclinandum est. *Filliuc. Lug. Basseus, Suar. Gyragus l. c. nu. 339. & alij.*

39 Non tenetur Superior concedere generalem facultatem subdito eligendi confessarium, quem voluerit, à quo absoluatur à reseruatis, nec eligere propositum à pœnitente, quamuis idoneus sit; sed potest committere potestatem absoluendi alteri Sacerdoti, prout melius iudicauerit expedire; immo potest præfigere certa remedia, ac piaculares pœnas, quas confessarius pœnitenti iniungere debeat. Potest etiam interrogare, quodnam sit peccatum, pro quo absoluendi potestas petitur, nisi adsit periculum detegendi pœnitentem. *Suarez, Auersa, Giragus nu. 344. & alij.*

40 Si Confessarius petijt a Superiore

re licentiam ad absoluẽdum aliquem, potest illum absoluere à peccatis reseruatis commissis post obtentam licentiam pro prima vice. Secus si talis potestas ab ipso pœnitente postulata, & obtenta fuerit. *Barbosa de pot. Episc. p. 2. All. 12. Girag. num. 344. Leon tom. 1. rec. 11. num. 183.* quanquam sine limitatione. *Bonac. Praposit. apud Lugum, & alij.*

41 Expedit Religioni Superioris facilitas ad concedendam potestatem absoluendi à casibus reseruatis, ne quisquam peccatorum laqueis irretitus, & Superiori nolens confiteri Sacramentis abutatur. Et quamuis ex tali facilitate aliqua peccandi occasio nascatur, per eam tamen multis maioribus malis obstatur. Caueant præsules, ne in nocte nimij zeli absque scientiæ necessariæ lumine errent. Nam *zelus minus absque scientia efficax, minusque vtilis inuenitur. Plerumque autem, & perniciosus valdè sentitur, quo igitur Zelus feruidior, vehementior spiritus, profusiorque charitas, eo vigilantiore opus est scientia, qua Zelum supprimat, spiritum temperet, ordinet charitatem. Hac D. Bernardus in Cant. serm. 40. Giragus p. 3. d. 56.*

42 Non improbanda est consuetudo quarundam Religiosarum sodalitatum, in quibus Præses, vel Superior concedit potestatem absoluendi à reseruatis criminibus iniuncto onere, vt absolutus se sistat Superiori. Hoc enim fit accedente consensu saltem tacito subditorum, & datur potestas cum pacto mutuo, quo pœnitens illo vtens beneficio se obligat ad comparendum coram Superiore α; verum tamen si talem conditionem, & onus ignorabat absolutus, non tenetur se sistere præsuli. Verum, qui cum tali conditione sciens absoluitur, si postea nolit comparere coram præsule, grauiter peccat, β nisi excusetur aliquam ob causam ex ijs, quæ excusant reticentem aliqua peccata in confessione. γ si enim tales causę eximunt ab obligatione eius, quod iure diuino statutum est, quanto magis ab eo, quod humana lege constitutum est. α *Adr. in 4. de confess. q. 5. Maior. 4. 17. Henriq. Nauar. Angel. Coninch. Hurtad. Lugo d. 15. s. 6. Giragus p. 3. d. 57.* β *Adrian. Medin. Henriq. Palud. Suar. Coninch. Caspensis tr. 24. d. 6. s. 5. num. 24.* γ *Bonacin. d. 5. q. 5. sect. p. 21.*

43 Non potest Superior Religiosus præcipere, vel prohibere aliquid subditis sub pœna excommunicationis sibi reseruatæ præter quam in vndecim casibus enumeratis in Decreto Clementis VIII. facto anno MDVIC. nã hac reseruatione fraudaretur Constitutio Pontificis prohibentis alia peccata reseruari; quàm expressa ab ipso Pontifice. Peccatum etiam reseruatum esset ratione additæ censuræ reseruatæ. Ast nihil valet, quod in fraudem Pontificiæ legis fit. *Ita Sacra Congregatio Cardinalium præposita negotijs Regularium, quæ etiam censuras in Decreto Clementis Octaui comprehendi censuit, Referente Cardin. Bandino. Cochier p. 4. de exemp q. 56. Peyrinus tom. 3. priuileg. cap. 12. num. 5. Lugus pœnit. Fr. Bordonus res. 37. num. 44. Lezanatom. 1. c. 18. num. 21. Diana p. 3. tr. 2. res. 49. P. Leon. tom. 2. recol. 11. nu. 5. Sigismund. à Bononia de elect. p. 3. cap. 4. d. 123. Sanch. sum. tom. 2. l. 6. cap. 1. num. 45. Megala p. 1. l. 1. cap. 12. num. 8. Molfes. tom. 1. tr. 7. cap. 20. Homobon. p. 1. ass. 3. Fagund. l. 8. c. 4. de præcept. Eccles. Doct. Acad. Conymbr.* ita ego in praxi cum

P. Mi-

P. Io. Minoia Laudensi Theol. C. Som. contra quosdam vnius Suarij authoritati innixos, cuius sententiam meritò falsam appellat *Marullus tom. 1. d. 1. c. 2. dist. 4.* nec posse sustineri docet *LeZana, & alij*.

44 Si iusta intercedat causa debet confessarius facilè absoluere pęnitentem à reseruatis criminibus suscipiendo in se obligationem comparendi coram Superiore pro ipso pœnitente, vbi id consuetudo postulat. Cum scilicet potestas absoluendi delegata est cum conditione, vt absolutus sistat se Superiori, quod per alium facere, vt per Procuratorem, per confessarium potest, quod quidem onus absq; consensu ipsius imponi ei nequit, & tunc pœnitens non vtitur beneficio Clementis VIII. pro Regularium reseruatione alleuantis obligationem comparendi coram Superiore, nec declaratione Pauli V. concedentis confessario, cui denegata est potestas absoluendi pœnitentem à Prælato, pro illa vice ius absoluendi illum. Iusta causa concedendi facultatem absoluendi à reseruatis est defectus causę, per quam denegetur talis potestas, & nimia pęnitentis verecundia sufficit, vt Confessarius debeat esse facilis ad suscipiendum onus comparendi coram Superiore pro pęnitente. *ita Io. Franc. Giragus de Regim. Regular. p. 3. d. 57. Franciscus Longus de cas. reseru. p. 1. s. 1. art. 17. & alij*. Generales Præsides Religiosorum gaudentium communicatione priuilegiorum, si concedant Sacerdoti imperito, & inhabili potestatem aperiendi literas pœnitentiariæ, & exequendi ea, quæ in ipsis mandantur, grauiter peccant; muneri enim suo in re grauis momenti minimè satisfaciunt. *Pasqual. dec. 414.*

45 Probabile est, pœnitentiarium, cui delegata est potestas absoluendi ab omnibus casibus reseruatis, posse subdelegare alicui potestatem absoluendi ab aliquo peculiari crimine reseruato. α quia delegatus ad vniuersitatem β causarum subdelegare potest. α *Homobon. de cas. reseru. p. 1. Finell. Peyrin. de pral. q. 2. c. 2. Riccius p. 1. res. 419. Zerola c. 25. Piasec. Buch. l. 5.* & hoc in praxi vsitatum vidi præsertim Vicentiæ à Doctissimo viro Bonifacio Biolo Theologo, ac Pœnitentiario Vicentino amico meo. β *l. à Iudice §. à Principe c. de Iudic. & l. 1. § ff de Iudic. & c. super quæst. §. si vero de officio delegati, & c. cum causam de appellat. vbi Gloss. v. delegare. Couarru. l. 3. c. 20. Barbos. tom. 1. Collect. P. Barbosa, Sanchez cum alijs l. 3. de matrim. d. 31. num. 2.* Contraria etiam sententia probabilis est, & valdè tuta, quia non sunt delegati secundum iurisdictionem, sed secundum ministerium. In quo censetur electa industria, doctrina, & integritas personæ, vt constat ex præuio examine. *Palud. d. 14. q. 4. art. 1. Syluest. v. confessio. LeZana v. casus res. Pasqualig. cent. 1 q. 28. Valer. v. iurisdictio.* Alia est ratio de Summo Pœnitentiario Romæ, ac de præside Pœnitentiariæ, quia hi habent delegatam iurisdictionem à Summo Pontifice. *Angel. & alij*.

46 Eum, qui legitimo impedimento detinetur, quominus Romanam Sedem adire possit, Episcopus à peccatis, ac censuris reseruatis Summo Pontifici absoluere potest, vt milites ob commissum duellum censuræ reseruatæ laqueo obstrictos, cum sine periurio signa deferere nequeant, & sub alterius potestate sint, cui pro-

priam perſonam, nedum operam, vt famuli, obligarunt. Ideò non niſi impetrata à Principe venia diſcedere eis non licet. Igitur abſolui poſſunt, hac conditione, vt cum militia functi fuerint, Romam petant, vt Pontifici, vel eius Pœnitentiario ſe ſiſtant, nec obſtat, quod in Conſtitutione Clementis VIII. contra duellum, excipitur ſolum articulus mortis, quo abſolui poſſint, qui duellum commiſerint; nam exceptio habet vim expreſſę conceſſionis abſoluẽdi pro articulo mortis, non autem eſt reuocatio facultatis à iure conceſſæ, quod ad alia tempora legitimi impedimenti. nec Pontifex reuocat facultates à iure conceſſas abſoluendi legitimè impeditos, ſed tantum derogat facultatibus, & indultis ſpecialibus non incluſis in corpore iuris s *ex cap. ea noſcitur. de ſentent. excom. ex cap. eos, qui de ſentent. excom. in 6. cap. mulier, & cap. relatum de ſentent. excommun. Auila de cenſ. p. 2. cap. 7. d. 14. d. 16. Vgolin. tab. 1. c. 4. Sanch. l. 2. de matr. d. 40. Nau. cap. 27. num. 90. Henriq. Guttier. Vaſq q. 91. art. 3. Coninch. d. 8. d. 12. Duard. Reginal. l. 1. nu. 145. Suar. tom. 5. d. 25. ſ. 5. Bonac. d. 1. q. 3. p. 2. Tabiena, Felin. Panormit. Geminian. Ancharan. Paſq q. 145. Peregr. q. 37. Dnard. l. 3. §. 2. q. 10. Alter. l. 5. d. 22. Syluest. Nau Sayr. l. 3. c. 28. Suar. d. 22. ſect. 1. Graſſis, Bellet. Boſſ. Barboſa in c. rel. num. 2. c de ceter. c. quod de his. c. quamuis c. eos qui ſent. excomm. Caſtrenſis conſ. 91. num. 9. 10. Alex. conſ. 130. Felin. Ruin. Lotter. Suar. Miranda, Palaus p. 1. tr. 3. d. 4. & l. ſi quando c. de inofficioſo teſt.*

47 Regulares poſſunt virtute priuilegiorum ſuorum abſoluere duellatores, & alios ab alijs criminibus, ac cenſuris reſeruatis Summo Pontifici, quando neceſſitate, vel iuſta alia cauſa pœnitentes impediuntur, quominus Romam ire poſſint, exceptis tamen criminibus in Bulla Cœnæ & quinque caſibus in declaratione Clemẽtis VIII. anno MDCII. edita contentis, à quibus, & à peccatis reſeruatis ab Epiſcopo Regulares abſoluere nequeunt, quamuis poſſint abſoluere à caſibus Epiſcopo à iure reſeruatis. *ita Sanch. l. 4. Dec. c. 54. num. 27. Merolla, Diana p. 3. tr. 2. reſ. 13. Paſqualig. q. 146.*

48 Præſes Religioſus, cui Epiſcopus conceſſit facultatem abſoluendi à criminibus ſibi reſeruatis, non poteſt eandem poteſtatem ſubditis ſibi in aliquo particulari caſu communicare, vt abſoluant ab aliquo reſeruato crimine. Cui enim committitur nudum miniſterium, non poteſt illud alteri ſubdelegare, ſed Regulari præſidi conceſſum eſt nudum miniſterium, non commiſſa iuriſdictio, vt ex *capitulo finali de officio delegati* conſtat, vbi decernitur, quod, quando conceditur alicui poteſtas prædicandi crucem, excommunicandi, abſoluendi, diſpenſandi, iniungendi pœnitentias, non iuriſdictio, ſed certum miniſterium committitur; illius autem perſonæ tunc electa induſtria cenſetur, cui miniſterium demandatur. & tunc illi alteri ſubdelegare, vel ſibi alium in eo munere ſubſtituere nequit, qui ob induſtriam tali miniſterio præfectus eſt. & ſanè cum abſoluere à reſeruatis criminibus ſit graue negotium, in eo, cui committitur, perſonæ dignitas, integritas, doctrina, & induſtria electa exiſtimanda eſt: *Ita Paſqualig. q. 66. ex cap. fin. de officio delegati. Riccius in collectan. p. 4. deciſ. 1284. Genuenſ. in prax. cap. 69. num. 6.*

num.6. ß *Menoch. consil.17. num.7.* γ *Bald. l. vnica §. non autem c. de caducit. tollen. Menoch. c.93.* δ *Butrius cons.48. Craueta, Baldus cons. 118. Capic. d.151. Suar. l. Dan. Thes. Franc. Monald. c.143. Vinc. Honded. c.75. Surd. c.433. Menoch. l.2. Sbrozzius l.2. Peregrin. Maccrat. Bell in Gonzal. Rota.* ε *l.1. ff. de offic. eius, vbi Doctores, l. inter artif. ff. de solut. & cap. si pro debilitate de offic. deleg. Fachin. l. 9. contr. c.98.* Contraria etiam sententia probabilis videtur, quia qui delegatus est vniuersitati causarum subdelegare potest. *ita Homob. de cas. reseru. p.1. c.5. Finell. c.9. num.11. Zerola c. 25. q. 17. Riccius praxi p.1. res. 419. Piasec p. 2. prax. c. 11. num 15. Dian. p.2. tr.3. r.53. & alij plurimi.*

49 Non potest Episcopus reseruare sibi potestatem absoluendi ab aliquo peccato concernente violationem clausuræ Monacharum exemptarum. Reseruatio enim huiusmodi casuum spectat ad iurisdictionem in foro interno, quam Tridentinum Concilium α non delegauit Episcopis quoad ad clausuram Monialium exemptarum, sed iurisdictionem solum externam eisdem Episcopis concessit *vt clausuram Sanctimonialium* exemptarum, *vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari, maximè procurent, inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacunque appellatione postposita compescentes, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.* Neq; vero possunt Episcopi restringere iurisdictionem præsulum ordinariorum, quibus subsunt Moniales; hoc autem facerent, si casus sibi reseruarent ad clausuræ earum violationem spectantes; nimirum ad Præsules ordinarios, & ad eos, quibus ordinarij ipsi subsunt, pertinet reseruatio casuum, ad hos enim spectat Ecclesiasticam moderari disciplinam, & quæcumque ad eam spectant, decernere. Cæterum cum potestatem absoluēdi à violatione clausuræ Summus Pontifex sibi reseruarit, non possunt Episcopi circa eandem clausuram aliquem casum sibi reseruare; de causa enim ad Principis iudicium deuoluta β non potest inferior iudicare. α *Concil. Trident. sess 25 c 5 ex D. Antonin Nau. c 27. num 259. Gyptius cap.1. num.13. Regin. l. 1. nu. 144 Finel Gambarupt. Fioron. Layman. l. 5. tr.6. cap 12. Pasqual. q.161. & alij contra Pelizzarium s 1. cap.10.* ß *Innoc. in cap cum M. Ferrar de Constit. Baldus, Salicetus, Alban Capel. Tholos. Coaar. cap. 9. num 5. Menoch. cap. 301. Gonzal. Valasc.*

50 Non est in potestate Episcopi reseruare plures casus, seu peccata respectu regularium, quam respectu Parochorum. Alioquin huiusmodi reseruatio irrita esset. Nec minorem habent potestatem absoluendi a peccatis Religiosi, quam Parochi, vt ex Clementina Constitutione α *de sepulturis* colligitur; sed parem retinent. Præterea Tridentinum Concilium dicit sessione xiv. cap. vij *Merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersali tradita causas aliquas criminum grauiores suo poterunt peculiari iudicio reseruare.* & *hoc ipsum licet Episcopis,* hoc est *peculiari iudicio suo* aliqua crimina reseruare. Ergo quæ non proprio, sed Parochorum iudicio reseruant, non sunt verè reseruata. Proindè Regulares ab ijs absoluere possunt. Decretis enim Pontificum solum prohibentur hi à re-

reseruatis Episcopo absoluere. Reseruatio igitur casuum limites præscriptos excedens, quod ad excessum nihil valet; nam iurisdictionē à Summo Pontifice Regularibus concessam ab Episcopo restringi non posse certum est. Restringeretur autem, si hi non possent absoluere à peccatis Episcopo non reseruatis. Potest quidem Episcopus reseruatorum peccatorum causas, cui vult, delegare, & personæ industriam deligere. Huic enim non ordinaria potestas, sed ministerium absoluendi delegatur. *α Clem. Dudum de sepulturis. Lazar. de monit. f. 4. q. 14. num. 4. Belloch: p. 2. q. 8. nu. 13. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Suar. d. 30. de pœnitent. f. 2. num. 16. Regin. l. 8. num. 74. Rodriq. tom. 1. q. 59. art. 8. Peyrin. tom. 1. q. 1. cap. 21. Floron. cap. 2. Bordon. r. 6. q. 15. Trimarch. d. 14. Molfes. tr. 7. c. 17. Pasq. q. 162. & alij.*

Non est necesse vt semper litteræ expediātur, quando à Romanæ pęnitentiariæ Præfecto conceduntur facultates absoluendi à reseruatis, vel dispensandi: sed sufficit si solo verbo concedantur; omnis enim dispositio verbo fieri potest, *α* nec contraria lex obstat Pœnitentiariæ, si quando tamen supplici libello à Pœnitentiaria subscriptum est pro aliqua absolutione, vel dispensatione, vel alia cuiusuis facultatis concessione, expectandæ sunt litteræ, donec expeditæ sint, nec sufficit notitia signatæ supplicationis, vt executioni demandetur. Nam in litteris Pœnitentiariæ, vt plurimum præscribitur modus executionis, & pœnitentia iniungenda, aut materia, in quam vota commutanda sunt. *β ita α Gloss. in c. 1. v. in scriptis de censib. in 6. Dec. in rubr. de Constitut. n. 26 lect. 1. Pasqual. dec. 412. & 413. & alij.*

Valdè probabilem eorum sententiam existimo, qui dicunt, aduenas, & peregrinos, viatores *α* nec non legatos externorum Principum *β* non obligari legibus, *γ* vel edictis ordinariorum Præsulum loci, vel Synodi Diœcesis, vbi sunt, vel per aliquod tempus negotiorum, vel recreationis, vel infirmitatis, vel legationis causâ commorantur. Non enim contrahunt, vel habent ibi domicilium, nec censentur pars illius Ciuitatis, vel Communitatis; ideò si fortè secum habeant Sacerdotem conterraneum approbatum pro confessionibus excipiendis à proprio ordinario, vel proprium Parochum possunt ab eodem absolui à casibus reseruatis soli ordinario loci eius vbi tunc sunt, non vero à reseruatis criminibus proprio antistiti, à quo solum Sacerdos ille ad audiendas confessiones admissus iurisdictionem in illos habet tanquam in subditos, quæ iurisdictio cum sit voluntaria, & in foro conscientię exerceri potest. idem dicēdum est de Legatis, Nuncijs, Procuratoribus, Residentibus ad aliquod breue tēpus, qui à Ciuitatibus ad Principem in alia vrbe manentem mittuntur, nam repræsentant Ciuitatem, aut Cōmunitatem, a qua mittuntur, exemptam à legibus, & edictis illius loci, vbi officio Legati, aut Nuncij funguntur; sicut Orator alicuius Principis ipsius personam, ac vicem gerit. Ideò gaudet iisdem priuilegijs, et exemptionibus, quibus Princeps, quem refert. Quia subrogatus in locum alterius gaudet ijsdem priuilegijs, quibus ille fruitur, in cuius locum est subrogatus *γ ita α Palud. in 4. d. 5. q. 4. art. 3. nu. 24. Syluest. v. Ieiunium num. 7. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 11. q. 3. Medina 2. p. 4. q. 17. art. & alter Medina c. de Ieiunio*

num.6. ꝓ *Menoch. consil.17.num.7.* γ *Bald l. vnica §. non autem c. de caducit.tollen. Menoch.c.93.* ꝑ *Butrius consl.48. Craueta, Baldus consl 118. Capic. d.151. Suar. l Dan Thes. Franc. Monald. c. 143. Vinc. Honded. c.75. Surd. c.433. Menoch. l. 2. Sbrozzius l.2. Peregrin. Macerat. Bell in Gonzal. Rota.* ε *l.1.ff de offic. eius, vbi Doctores, l. inter artif ff. de solut & cap. si pro debililate de offic. d.leg. Fachin.l. 9.contr.c.98.* Contraria etiam sententia probabilis videtur, quia qui delegatus est vniuersitati causarum subdelegare potest. *ita Homob. de cas. reseru. p.1. c.5. Finell. c.9. num.11. Zerola c. 25. q. 17. Riccius praxi p.1. res. 419. Piasec p. 2. prax. c 11. num 15. Dian. p. 2. tr. 3. r. 53. & alij plurimi.*

49 Non potest Episcopus reseruare sibi potestatem absoluendi ab aliquo peccato concernente violationem clausurę Monacharum exemptarum. Reseruatio enim huiusmodi casuum spectat ad iurisdictionem in foro interno, quam Tridentinum Concilium α non delegauit Episcopis quod ad clausuram Monialium exemptarum, sed iurisdictionem solum externam eisdem Episcopis concessit *vt clausuram Sanctimonialium* exemptarum, *vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari, maximè procurent, inobedientes, atque contradictores per censuras Ecclesiasticas, aliasque pœnas quacunque appellatione postposita compescentes, inuocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachij secularis.* Neq; vero possunt Episcopi restringere iurisdictionem præsulum ordinariorum, quibus subsunt Moniales; hoc autem facerent, si casus sibi reseruarent ad clausurę earum violationem spectantes; nimirum ad Præsules ordinarios, & ad eos, quibus ordinarij ipsi subsunt, pertinet reseruatio casuum, ad hos enim spectat Ecclesiasticam moderari disciplinam, & quæcunque ad eam spectant, decernere. Cæterum cum potestatem absoluēdi à violatione clausuræ Summus Pontifex sibi reseruarit, non possunt Episcopi circa eandem clausuram aliquem casum sibi reseruare; de causa enim ad Principis iudicium deuoluta β non potest inferior iudicare. α *Concil. Trident. sess. 25. c 5 ex D. Antonin Nau. c 27. num 259 Gyprius cap.1. num.13. Regin. l. 1. nu. 144 Finel Gambarupt. Fioron. Layman. l. 5. tr.6. cap 12. Pasqual. q.161. & alij contra Pelizzarium s 1. cap.10.* β *Innoc. in cap cum M. Ferrar de Constit. Baldus, Salicetus, Alban Capel. Tholos. Coaar. cap. 9. num 5. Menoch. cap. 301. Gonzal. Valasc.*

50 Non est in potestate Episcopi reseruare plures casus, seu peccata respectu regularium, quam respectu Parochorum. Alioquin huiusmodi reseruatio irrita esset. Nec minorem habent potestatem absoluendi a peccatis Religiosi, quam Parochi, vt ex Clementina Constitutione α *de sepulturis* colligitur; sed parem retinent. Præterea Tridentinum Concilium dicit sessione xiv. cap. vij *Merito Pontifices Maximi pro suprema potestate sibi in Ecclesia vniuersali tradita causas aliquas criminum grauiores suo poterunt peculiari iudicio reseruare.* & *hoc ipsum licet Episcopis,* hoc est *peculiari iudicio suo* aliqua crimina reseruare. Ergo quæ non proprio, sed Parochorum iudicio reseruant, non sunt verè reseruata. Proinde Regulares ab ijs absoluere possunt. Decretis enim Pontificum solum prohibentur hi à re-

reseruatis Episcopo absoluere. Reseruatio igitur casuum limites præscriptos excedens, quod ad excessum nihil valet; nam iurisdictionē à Summo Pontifice Regularibus concessam ab Episcopo restringi non posse certum est. Restringeretur autem, si hi non possent absoluere à peccatis Episcopo non reseruatis. Potest quidem Episcopus reseruatorum peccatorum causas, cui vult, delegare, & personæ industriam deligere. Huic enim non ordinaria potestas, sed ministerium absoluendi delegatur. *α Clem. Dudum de sepulturis. Lazar. de monit. s. 4. q. 14. num. 4. Belloch. p. 2. q. 8. nu. 23. Sot. in 4. d. 18. q. 2. art. 5. Suar. d. 30. de pœnitent. s. 2. num. 16. Regin. l. 8. num. 74. Rodriq. tom. 1. q. 59. art. 8. Peyrin. tom. 1. q. 1. cap. 21. Floron. cap. 2. Bordon. r. 6. q. 15. Trimarch. d. 14. Molfes. tr. 7. c. 17. Pasq. q. 162. & alij.*

Non est necesse vt semper litteræ expediātur, quando à Romanæ pœnitentiariæ Præfecto conceduntur facultates absoluendi à reseruatis, vel dispensandi: sed sufficit si solo verbo concedantur; omnis enim dispositio verbo fieri potest, *α* nec contraria lex obstat Pœnitentiariæ, si quando tamen supplici libello à Pœnitentiaria subscriptum est pro aliqua absolutione, vel dispensatione, vel alia cuiusuis facultatis concessione, expectandæ sunt litteræ, donec expeditæ sint, nec sufficit notitia signatæ supplicationis, vt executioni demandetur. Nam in litteris Pœnitentiariæ, vt plurimum præscribitur modus executionis, & pœnitentia iniungenda, aut materia, in quam vota commutanda sunt. *β ita α Gloss. in c. 1. v. in scriptis de censib. in 6. Dec. in rubr. de Constitut. n. 26 lect. 1. Pasqual. dec. 412. & 413. & alij.*

Valdè probabilem eorum sententiam existimo, qui dicunt, aduenas, & peregrinos, viatores *α* nec non legatos externorum Principum *β* non obligari legibus, vel edictis ordinariorum Præsulum loci, vel Synodi Diœcesis, vbi sunt, vel per aliquod tempus negotiorum, vel recreationis, vel infirmitatis, vel legationis causa commorantur. Non enim contrahunt, vel habent ibi domicilium, nec censentur pars illius Ciuitatis, vel Communitatis; ideò si fortè secum habeant Sacerdotem conterraneum approbatum pro confessionibus excipiendis à proprio ordinario, vel proprium Parochum possunt ab eodem absolui à casibus reseruatis soli ordinario loci eius vbi tunc sunt, non vero à reseruatis criminibus proprio antistiti, à quo solum Sacerdos ille ad audiendas confessiones admissus iurisdictionem in illos habet tanquam in subditos, quæ iurisdictio cum sit voluntaria, & in foro conscientiæ exerceri potest. idem dicēdum est de Legatis, Nuncijs, Procuratoribus, Residentibus ad aliquod breue tēpus, qui à Ciuitatibus ad Principem in alia vrbe manentem mittuntur, nam repræsentant Ciuitatem, aut Cōmunitatem, a qua mittuntur, exemptam à legibus, & edictis illius loci, vbi officio Legati, aut Nuncij funguntur; sicut Orator alicuius Principis ipsius personam, ac vicem gerit. Ideò gaudet ijsdem priuilegijs, et exemptionibus, quibus Princeps, quem refert. Quia subrogatus in locum alterius gaudet ijsdem priuilegijs, quibus ille fruitur, in cuius locum est subrogatus *γ ita α Palud. in 4. d. 5. q. 4. art. 3. nu. 24. Syluest. v. Ieiunium num. 7. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 11. q. 3. Medina 2. p. 4. q. 17. art. & alter Medina c. de Ieiunio*

iunio q. 10. Rodriq. tom. 1. Reg. q. 68. art. 4. Laym. l. 1. tr. 4. c. 12. n. 4. Sayr. l. 3. c. 4. n. 15. Bonac. de leg d. 1. q. 1. p. 6. n. 48. Sanch. l. 3. de matr. d. 18. n. 6. & sum. l. 1. c. 2. n. 38. qui alios citat Palatius d. 8. p. 6. a. b Pasq. d. 510. l. decernimus C. de Aequaductu l. 11. vbi Bartol. & Bald. in l. Comperimus c. de prox. Sacr. l. 12. Tiraquel. de primog. q. 40. num. 43. & 110. & alij.

Absolutio à casibus reseruatis per Iubileum. Cap. XXVI.

1 QVi postquam omnia ad consequendum Iubileum præscripta intra hebdomadam adimpleuit ita, vt vltimum opus sit Ieiunium Sabbati, si postea ante completam hebdomadam in casum, seu crimen reseruatum incidat, adhuc potest Iubilei virtute ab illo absolui, si intra eandem Iubilei hebdomadam confiteatur. Nemo enim idem opus intra concessum tempus ad eundem finem repetere prohibetur. *ita Alph. Leo, Diana part. 3. tract. 4. resol. 153. & alij contra Sanctarellum, Candidum;* Tutius tamen erit omnia ad lucrandum Iubileum præscripta intra concessum hebdomadę spatium repetere.

2 Qui Iubileum lucrari nolebat, posterioris autem hebdomadæ Sabbato propositum mutat, Iubileum consequi, eiusque virtute à reseruatis criminibus absolui potest, si in sacram communionem ieiunia commutentur, & cætera in Iubileo præscripta peragantur. *Ita Sanctarellus de iub. cap. 7. d. 1. Lauorius, Dian res. Leo, Polachus, Card. Lugus s. 8. nec dissentiunt Sanchez, Pinellus.*

3 Qui à peccatis absolutus est virtute iubilei, quod postea minimè lucratus est, si postea aliquorum peccatorum, quæ confiteri tunc oblitus est, reminiscatur, ab ijs à quolibet confessario absolui potest. Priore enim absolutione, peccatorum reseruatio sublata est. Quandoquidem Sacerdos iubilei tempore ab omnibus peccatis directè, vel indirectè expositis aliquem absoluens intentionem auferendi omnem reseruationem peccatorum secundum potestatis suę amplitudinem habere censetur, ac debet. *Ita contra Suarium docet Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 8. d. 15. Faustus, Portellus, Diana res. 145. Fr. Longus part. 1. sect. 3. artic. 17. num. 4. Candidus d. 24. art. 69. Lug. d. 16. sect. 7. Vasq. art. 3. Comitolus, & alij*

4 Si quis Iubilei lucrandi animo confiteatur peccata reseruata, ac censuras, ab ijsque absoluatur; Iubileum tamen postea culpa sua non lucretur, eorundem peccatorum, aut censurarum reseruatio non reuiuiscit. Pœnitens enim simpliciter est absolutus. Neque enim hac conditione absolui potest, vt Iubileum lucretur, alioquin in eandem censuram recidat. Idem etiam de votis Iubilei virtute commutatis dicendum est, *ita contra Anglem, Rodriquium docent Suarez in 3. part. t. 4. d. 31. sect. 4 Fillinc. tom. 1. tract. 8. cap. 10. num. 280. Sa, Sanchez, Henriq. Vasq Molfes. Diana resol. 145. Conradus, Nauarrus, Faustus, Candid. disq. 24. art. 69. d. 66. Ochagauia d. p 4. tr. 4. res. 124.*

5 Absolutus à reseruatis peccatis, ac censuris, si animum lucrandi Iubileum postea mutet, nec illud consequatur, grauiter non peccat; cum nec promissam fidem, nec pactum,

nec

ogc obligationem violet. *ita Sanch. ſum. tom. 1. lib. 4. cap. 54. Henriquez, Floronus, Candidus, Portellus, Nald. Sanctarel. Lug. Diana reſol. 145. & alij contra Suarium. & Franc. Long.*

6 Si quis vltimo, vel penultimo die Iubilei peccata ſua confeſſus ad Sacerdotem impeditum, quiue ob temporis anguſtias pœnitentis integram confeſſionem audire nequeat; illum ſaltem à cenſuris abſoluat, peccatorum reſeruatorum, & votorum reſeruationem tollat, abſolutionem verò à peccatis differat, elapſo deindè Iubileo integram illius confeſſionem excipiat, pœnitentem abſoluat, votaque commutet. *ita Sanchez de matrim. lib. 8. d. 15. num. 17. Sà. Henriquez, Diana reſol. 157. Lug. Rodr. p. 1. ſum. cap. 184. num. 12. Sanctarel. cap. 8. d. 7. Boſſius ſect. 1. cap. 36. Paſqual. quæſt. 50. num. 5.*

7 Probabile etiam eſt, eum, qui de conſilio confeſſarij confeſſionem poſt Iubileum diſtulit, à criminibus reſeruatis poſt iubileum commiſſis abſolui ab eodem poſſe, non ſecus ac, ſi iubilei tempus nõ dum elapſum eſſet; beneficium enim Principis nulli nocens non eſt reſtringendum, ſed amplè accipiendum, nec deterioris conditionis eſſe debet, qui confeſſario obtemperauit. *Barptol. à S. Fauſto lib. 4. q. 133. Sanctarellus, & Leo, Angel. Boſſius ſect. 1. cap. 9.* contrarium tamen probabilius, ac tutius alij aſſerunt. *Candidus diſq. 25 art. 69. dub. 59 Sanctar. Leo*, idem de votis poſt iubileum factis dicendum eſt. *Sanctarel. c. 8. de iub. Candid. Dian. p. 5. tr. 12 r. 27.*

8 Confeſſarius cum iubilei virtute à peccatis, quorum abſolutio Summo Pontifici extra iubilei tempus reſeruata eſt, abſoluere poſſit; multo magis à peccatis Epiſcopo reſeruatis abſoluere poteſt. *Graff. p. 1. l. 4. c. 1[illegible]. Suarez de cenſ. d. 6. ſect. 5. n. 1[illegible] V[illegible]. Zanard. Flor. Vgolinus, Henriq. Reginald. Dian. reſ. 149. & alij contra Bonacin. & F. Longum.* Idem etiam de caſibus, & cenſuris poſt [illegible] iubileum ab Epiſcopo reſeruatis dicendum eſſe, aliqui probabiliter docent. *Diana ib.*

9 Qui iubileum conſecutus non tamen confeſſus eſt, quia lethalis culpæ ſibi conſcius non erat, à reſeruatis criminibus ante iubileum commiſſis, quæ confiteri oblitus eſt, poſt elapſum iubilei tempus abſolui nequit; eorum enim reſeruatio iubilei virtute ſublata non fuit; hæc enim tunc per Sacramentalem confeſſionem, & abſolutionem in pœnitentiæ foro aufertur. *ita Sanchez matrim. tom. 3. l. 8. d. 15. nu. 21. Suarez tom. 4. d 31. ſect. 4. nu. 9. Floronus, Henriq. Portellus, Diana reſ. 15[illegible]. S. Fauſtus. Candidus diſq. 24. art. 60. d. 4.* Contraria [illegible] opinio probabilis eſt; quia, qui inconfeſſus iubileum lucratus eſt, priuilegium etiam obtinuit, vt ab omnibus reſeruatis peccatis abſoluatur, [illegible] vota commutentur, vel relaxentur; priuilegium autem abſoluendi à reſeruatis criminibus, & vota relaxandi, ſeu commutandi ad iubilei tempus non reſtringitur. *Sanctarel. [illegible] de iub. cap. 13. d. 2 Alph. Leo.*

10 Si quis iubilei tempore confeſſarij copiam non habuit, vel propter aliquam impotentiam phyſicam, vel moralem ſcelera ſua confiteri non potuit & propter Deum ea deteſtatur, ſiue vt aiunt præuia contritione, vrgente neceſſitate, Euchariſtiam ſumpſit, omniaq; pro iubileo conſequendo præſcripta perficit, elapſo deinde

iubilei tempore à reseruatis peccatis ante illud commissis absolui potest; hoc enim priuilegium vnà cum iubileo lucratus est. *Zanardus in direct. conf p.1. cap.2.q 20. Alph.Leo,Dian. r.150.& p.5.tr.12.r 29.Laymanl.5. tr.7.c.6.nu.7.Reginaldus tom.1.l.7. c. vlt.Fernandez, Vegha, Zerola, Henriquez, & alij contra Suarium. Sanctarellum, Lauorium, Homobonum,Barpt.Faustum,Filliuccium tom. 1.tr.8.c.6.n.146.*

11 Qui iubilei tempore confessus iussit a d. causa peccatum reseruatum Sacerdoti aperire noluit, ne sceleris sui socium, ac participem manifestaret, transacto iubileo a quocunque confessario ab illo peccato absolui potest, illius enim reseruatio indirectè sublata censetur. *Homobonus p.1.tr. 5.c.6.q.38. Diana ibidem, & authores mod. citati.*

12 Iubilei tempore cum Monachę potestatem habent eligendi sibi confessarium, tres, aut quatuor confessarios, pluresue nominatim designare, & ab Antistite suo petere consueuerunt: ille autem vel omnes, vel aliquos tantum ex nominatis approbat, quibus potestatem accedendi ad Monasteria concedit; nulli enim confessario absque eius permissu, vel concessione ad Monacharum Cænobia accedere licet, etiam si iubilei tempus sit. *ita contra Bonacinam, Bossium, Lau. Peyrinum, Bordonum, docent Faustus lib.4.q.78. Alph. Leo, Molfes. Io. Fr. Suarez, Polacchus, Fr.Pelizzarius cap.9.q.13. Dian p 3.tom.4. res 154.* Pontifex enim Religiosis confessariorum optionem facit non in euersionem, sed conseruationem religiosę disciplinæ. Atque hoc à Sacra Cardinalium Congregatione declaratum fuisse, docet amicus noster *Georgius Polacchus in Bullam Iubilei Vrbani Octaui sect. 41. num. 8.* probabile tamen videtur, Moniales iubilei tempore posse ab electo confessario absolui absq; licentia, & speciali approbatione Episcopi pro monialibus audiendis. *ita docet amicus meus Franc. Bordonus r.34. Peyrinus, & alij.*

13 Absolutio à reseruatis criminibus, & votorum commutatio obtenta iubilei tempore absque animo, & intentione præstandi pręscripta ad iubilei consecutionem, irrita, & inanis est. Immo qui simulata consequendi iubilei, ac necessaria præstandi voluntate Sacerdotem decepit, grauis culpæ reus est. *Nauar. Rodriq. Candidus disq.24. art.59. dub.47.*

14 Qui priore hebdomada iubileum lucratus est, & à criminibus reseruatis, ac censuris absolutus fuit, si denuò in reseruata crimina, ac censuras recidat, iubileum secunda hebdomada iterum lucrari potest, & ab illis absolui; nam eadem potestas absoluendi à reseruatis culpis, & censuris toto iubilei tempore durat. *ita contra Sanchium, Candidum, Portelium, Faustum, docet Nauar. in iub. nu. 32. num.46. Rodriq. sum. c. 184. num. 17. Henriq. l. 3* & hoc probabile esse asserit *V. Candidus d.24 art69. d.57. quam docent Benzonius, Zerola, Sanctarellus, Lauorius, Leo, Fernandez, Naldus, Florenus, Diana p.5. tom.12. resol. 28.*

15 Qui à criminibus reseruatis prima iubilei hebdomada absolutus est, & sacram communionem in secundam hebdomadã concedente id confessario iusta de causa distulit, si durante adhuc iubileo reseruatis sceleribus se obstringat, vel votis Pontifici re-

reseruatis se se obliget, a reseruatis peccatis denuo absolui potest, eiusq; vota denuo nuncupata commutari possunt, antequam sacram Eucharistiam accipiat. Cum enim iubileum nondum consecutus sit, adhuc eius priuilegio gaudet. *Bapt. à S. Fausto l.4. de iub. extr. q. 131. Candid. disq. 24. dub.58. art.69. & alij.* Qui iubilei tempore confessus est inualidè peccata sua Religioso habenti potestatem absoluendi, non censetur absolutus ab onere reseruationis; potestas enim absoluendi à reseruatis per iubileum conceditur in ordine ad iustificationem, & indulgentiam; ast ille neutram consecutus est. *ita Suarez, Reginald. Diana, Ochagauia, Bonac. de sacram. d. 5. q.8. Gyragus, & alij.* Contraria tamen sententia asserentium, eum sic inualidè absolutum à reseruatis, posse transacto iubileo à quolibet confessario ab ijsdem absolui, probabilis est. Quia reseruatio tollitur concitendo peccata habenti potestatem absoluendi. *Vasquez, Comitolus cum alys apud Lugum, Giragus.*

16 Si quis postquam præscripta opera consequendi iubilei gratia prima, vel altera hebdomada fecit, confessionem vero, vel sacram communionem consentiente, ac probante confessario in aliud tempus post iubileum distulit, ab omnibus reseruatis culpis ante iubilei tempus elapsum commissis absolui potest, & vota ab eo ante iubilei finem emissa commutari possunt. A peccatis tamen reseruatis, & votis post iubilei tempus factis illum absolui non posse, probabilior doctorum sententia est. *B. à S. Fausto, Sanctarellus s. 8. de iub. Alphon. Leo de iub. p.2. nu.189. & alij.*

17 Probabile etiam videtur, eundem pœnitentem, cui iusta de causa dilata fuit absolutio post tempus a iubilei diplomate definitum, a peccatis omnibus, & votis ante absolutionem factis absolui posse; alioquin ex obedientia, quam confessario absolutionem differenti præstitisset, damnum reportaret. Verum huiusmodi indulgentia cum sit beneficium Principis animabus fauorabile, nō est restringendum, sed latè accipiendum. *ita Angelus, Bossius de iub. sect. 1 cas. 19. Diana p 5. tr. 12. res.27. & alij*

18 Quando in iubileo potestas absoluendi ab omnibus peccatis, & censuris Summo Pontifici reseruatis conceditur, probabile est, confessarium à peccatis, & censuris in Cœnali Bulla contentis absoluere posse; illa enim vniuersalis dictio *ab omnibus* nullum excludit, sed omnia compectitur. Fauorabilia autem latè accipienda sunt. *ita Angelus, Bossius de iubil. sect.1. cas. 7. num. 2. & alij contra Leonem, Sanchium, Suarium de cens. d. 7. sect. 5. num. 11. Alterium, Diana p. 5. tr. 12. res.34.*

Absolutio ab Hæresi. Cap. XXVII.

1 HÆresis est voluntarius, ac pertinax error in mente hominis baptizati Catholicæ fidei ex parte contrarius. quicunque hæresin, quam mente pertinaci tenet, exteriùs verbis, aut signis sufficienter prodit, anathema est. Nimirum in excommunicationem contra hæreticos in-

Bulla Cœnæ à Summo Pontifice latam incidit. Hæreticus vel occulta est, vel notoria. Ab excommunicatione ob hæresin occultam contracta Episcopos absoluere posse, probabile est, nec potestatem hanc à Tridentino Concilio Episcopis concessam, à Summo Pontifice postea per Bullam cœnalem reuocatam esse; diplomate enim Pontificio quotannis die Cœnæ Dominicæ promulgari solito reseruatur tantum absolutio ab hæresi notoria, seu publica, cæterisque criminibus in eo descriptis, & secundum hanc probabilem sententiam possunt Episcopi eos, qui in ipsorum Diœcesi domicilium habent, vel in ea peregrinantur, vel extra illam subditos suos ab hæresi occulta absoluere; Constitutiones enim, aut decreta Sacri Concilij Tridentini, nunquam antiquata, siue abrogata Pontificio vllo diplomate censentur, nisi specialis mentio de illis fiat. Verum in cęnali diplomate nulla Tridentini Concilij mentio facta est, igitur neque abrogatum est illius decretum, quo potestas absoluendi ab occulta hæresi Episcopis conceditur, *ex cap. 8. ex parte de Capell. Monach. & Glossa ibi. v. nulla mentio. Felinus, & alij ita ex Concil. Trident. sess. 24. c. 6. Nugnus tom. 2. in 3. p. q. 8. ar. 5. d. 10. Sá, v. Episcop. num. 37. Henriq. l. 6. cap. 14. num. 7. Ledesma sum. tom. 2. tr. 1. cap. 6. Puteanus, Fagundez, Portellius, Sousa, Lorca, Granadus cum multis alijs apud Sanchium, Ricciullum, & Barbosam de pot. Episcop. p. 2. all. 40. Nauar. sum. c. 27. num. 260. Bannez 2. 2. q. 11. art. 4. d. 2. Viualdus p. 1. Trullench. Marchinus, Caspensis. Diana p. 7. ref. 23. Tho. Delbene, Bossius, Ledesma, Nauar. Campetus, Galiardus, Ceuallos, Gomez, Zerola, Llamas, Pasqual. q. 93.* & hanc sententiam probabilem existimant; *Sancius d. 50. num 32. Nauar Simanca, Bannes Guttierez, Sanchez, Ferdinandez, Gomez, Rodriquez, Vegha, Aragonius, Llamas, Zerola, Diana p. 1. tr. 5. t. 2. Suarez tom. 5. in 3. p. d. 21. sect. 3. num. 5.* Contrariam etiam sententiam probabilem Doctorum multitudo reddit, qui potestatem à Consilio traditam Episcopis absoluendi ab occulta hęresi Cœnali Bulla ademptam existimant, atque ita Pium Quintum, & Gregorium Decimumtertium declarasse Nauarrus, & Clementem Octauum idem fecisse Azorius testantur, idem etiam Sacra Congregatio Cardinalium Tridentini Concilij interpretum bis declarasse fertur; quanquam de his nihil authenticum constat. *Diana. Fagundez, & Sousa, Nauarrus, Molina, Suarez, Garzia, Sanchez sum. tom. 1. lib. 2. num. 17. cum multis alij, Scortica Epil. 166. theorem. 431. Riccius, Villalob. Gratian Belloch. Sanctarel. Barbosa, Raguccius, Nouarius, Syluius, Homob. Antoninccius, Megala, Floron. Torreblancha, Valer. Hurtadus, Franc. Longus, Faber, Duardus, Bonacin. Acosta, Armendariz, Alzedus, Campanilus, Farinac. Bleda, Bossius, & alij apud eosdem Candidus disq. 3. a. 35. dua. 1. Penna part. 3. quæst. 92.* quibus Romanæ Inquisitionis, & Sacræ Pœnitentiariæ praxis vsus fauet.

2 Sed secundum priorem sententiam satis probabilem Episcopi potestatem sibi à Tridentino Concilio concessam absoluendi ab hęresi Vicarijs suis in particularibus tantum casibus non in omnibus generaliter delegare possunt, *ita Granadus, Diana part. 7. t. Sanchez, & alij contra Molinam, & Garziam. a*

3 Potest

3 Potest etiam Episcopus hanc absoluendi ab occulta hęresi potestatem concedere confessario specialiter designato. Circa particularem casum hæresis. *Ita Henriq. l.6.cap.14.num.7. cum multis alijs apud. Sanchium tom. 1.l.2.c. 11. num. 23. Lorca, Diana ibidem, & p.7. tr.2. res. 23. Sanctarellus, Fagund. Sanch. Layman. Duard. Fernand. Vegha contra Suarez, Guttier. Pharaon. Ledesmam, Castropalaum*, ab alijs vero excommunicationibus Pontifici reseruatis, sed occultis potestatem absoluendi generaliter committere potest alijs Episcopus. *Sanchez, Suar. de pœnit. d. 30. s. 2. Duardus, Layman, Diana part.7. tract. 2. resol. 13. & alij, contra Henriquez.*

4 Potest etiam Episcopus extra Sacramentum confessionis pœnitentem ab excommunicatione occultæ hęresis absoluere; per forum enim conscientiæ non significatur forum sacramentale confessionis, sed tantum indicatur absolutionem in foro conscientiæ datam nihil prodesse in iudiciali foro. *ita Homobon. part. pri. tra. 5. cap. 5. quæst. 31. Claud. Soler. de pot. confess. cap. 30. Sanchz. cap. 11. num. 1. cum alijs.*

5 Hęresis nota quinque, vel sex, vel in magna Ciuitate septem, vel octo hominibus, etsi hęreticus quinque, vel sex socios eiusdem erroris participes habeat, occulta esse censetur, ab eaque Episcopi absoluere possunt. *Fagundez de præceptis Eccles. tract. 2. lib. 8 cap. 8 num. 32. Portellius ad dubia Regul. num. 9.*

6 Hęreticæ prauitatis Inquisitores non modo in iudiciali foro, sed etiam in conscientiæ foro ab hęresi absoluere possunt, & pręsertim in Hispania, vbi hęreticos occultos ab hęresi, & censuris reseruatis absoluere solent, idque consuetudo testatur. *ita Toletus, Rodriquez, Campegius, Graphius, Henriq. Bannez. Paramus, Gutierez, Homobon. Puteanus, Villalobos, Freitas, Acugna, Garzia, Philippus à Cruce, Bonacina in Bullam Cœnæ tract. 3. d. 1. quæst. 22. Diana part. 1. tract. 5. res. 3. & part. 4. tract. 8. res. 35. & hoc probabile putat Candid. d. 3. artic. 44. d. 2.* Contraria etiam sententia non improbabilis est; cum Inquisitores in solo iudiciali foro iudices constituti sint. *ita Eymericus direct. part. 3. num. 59. Sanch. lib. 2. cap. 12. num. 3. moral. Nauarr. in singul. conclus. 4. num. 2. Sanctarellus, & Farinacius de hæresi quæst. 192. num. 52. Zecchius, Ricciulus, Valerus, Riccius, Suarez de fide d. 21. sect. 4. num. 15. Candid. d. 3. artic. 44. d. 1. Barbosa in hanc sententiam inclinat, F. Castrus, Alph. Leo.*

7 Sed priorem sententiam sequentes dicimus facultatem absoluendi ab hęresi ita Inquisitoris officio adnexam, vt etiansi Inquisitor non sit Sacerdos, ab excommunicatione ob hęresin contracta absoluere, & eandem potestatem absoluendi alijs committere possit. *ita Homobonus part. 2. tract. 12. cap. 2. quæst. 4. Freitas, Sanch. Portel. Diana ibid.*

8 Pręsules Religiosorum ab occulta hęresi, & censura subditos suos in conscientiæ foro absoluere non possunt ex priuilegio, quo Pontifex Pius Quintus Religionum exemptarum Pręsulibus concessit quicquid Episcopis à Tridentino Concilio sess. xxiv. capite vi. concessum fuit. *ita Sacra Congreg. Cardin. die 17. Nouembris anno 1628. Sanchez sum. tom. 1. lib. 2.*

cap. 11. *num.* 7. *Sanctarellus, Megala, Nouarius, Diana ibid. resol.* 6. *&* *part.* 6. *tract.* 7. *resol.* 63. *contra Bauuium, & alios.*

9 Si quis tamen Religiosus exemptus in hęresin occultā, lapsus fuerit, vel ab Inquisitore, vel ab Episcopo secundum probabilem sententiam absolui poterit se se alterutri subijciendo Prçsulis proprij permissu, *ita Sanchez sum. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 10. *Finel. cap.* 7. *num.* 6. Immo Religiosus etiam inuito proprio Prçsule, & licentiam iniustè illi denegante ab Episcopo ab occulta hęresi absolui potest. hæc enim Summi Pontificis, & Religiosæ sodalitatis voluntas esse censetur, *ita Molina tom.* 4. *tract.* 3. *d.* 16. *num.* 5. *Pontius, Sanchez sem. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 39. *Suarez in* 3. *p. tom.* 4. *d.* 30. *sect.* 2. *num.* 3. *& alij contra Megalam.*

10 Qui ab occulto hęreseos crimine, ac censura ab Episcopo, vel Inquisitore absolutionem impetrare nequiuit, Romam ad maiorem Pœnitentiarium absolutionis obtinendæ causa mittat. Atque interim, vt infamiæ, vel scandali periculum euitet, si Sacerdos est, sacrificium peragere, si vero non Sacerdos sit, Eucharistiæ Sacramētum sumere excitato in se prius contritionis dolore potest. Verùm, si ad hanc perfectam peccatorum detestationem propter Deum excitare se non valet ad pœnitentiæ Sacramentum accedat, & confessus à peccatis absoluatur. id enim fieri posse probabiliter docent. *Reginald. tom.* 1. *lib.* 8. *cap* 7. *num.* 87 *& alij a Sancio cum alijs contradicente citati, Marchinus tract.* 1 *part.* 9. *cap.* 1. *d.* 10. *Trullench. Diana part.* 7. *resol.* 23. Immo qui pro viribus absolutionem ab hęresi impetrare conatur, sed vel paupertate, aliaue iusta causa impeditus Romam nec proficisci, nec quenquam mittere potest, neque ab Episcopo, neque à Fidei Quęsitore absolutionem impetrare potuit, rem diuinam ad aram operari, Eucharisticā dapem sumere posse nonnullis videtur, etiansi nec scandalum, nec infamiæ notam, si à diuinis abstineat, timeat. *ita cum M. Nauarro docet Fagundez tract.* 1. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 12. *de præcept. contra Suarium in* 3. *part. tom.* 5. *d.* 9. *sect.* 3. *num.* 7.

11 Pœnitentem à quolibet confessario iubilei, aut Cruciatæ Bullæ virtute ab occulta hęresi absolui posse probabilis Doctorum sententia est quando in Pontificio diplomate conceditur potestas absoluendi ab omnibus criminibus etiam Bulla Cœnali contentis; priuilegium sine exceptione vlla concessum à nobis restringendum non est, quod Pontifex, si voluisset, restrinxisset, vt, quando voluit, fecit. Cum igitur in priuilegio nihil excipiat Pontifex, omnia liberaliter largitur, & ita Romæ declaratum fuisse in sacra Pœnitentiaria, atque ita vsu receptum esse testatur *Filiuccius tract.* 8. *cap.* 10. *numer.* 265. *Antonuccius in Catechis. lib.* 4. *cap.* 19. *Corduba summa quæst.* 8. *Zerola de Iubil. lib.* 2. *cap.* 18. *quæst.* 3. *Farinac. de hæresi quæst.* 192. *num.* 6. *Polacchus, Molfesius, Alph. Leo, Fagundez, Reginaldus tract.* 1. *lib.* 8. *cap* 5. *sect.* 1. *num.* 53. *Pegna, Lorca, Diana part.* 1. *tract.* 5. *resol.* 1. *& alij.* Contra Doctores quos citat, & sequitur *Suarez de fide d.* 21. *sect.* 4. *num.* 21. *Floronum, Ragucium, Nouarium, Auilā, Victorellum, Portellium, Homobon. Turreblancam, Ricciullum, Candid.*

d. 3.

d. 3. artic. 45. d. 1. Azorium tom. 1. lib. 8. cap. 10. Sanchium lib. 2. cap. 12. num. 10. moral. Non potest Summus Pontifex prohibere, ne Sacerdos quilibet in extrema necessitate etiamsi sit suspensus, degradatus, apostata, hęreticus, periclitantem validè absoluat; quia illi concessa est potestas in ædificationem, non in destructionem. Durandus, Canus, Angel. Diana part. 8. tract. 1. resol. 90. contra Maiorem, & Vasquium, Crux.

12 Quilibet Sacerdos etiam præsente Parocho, & quilibet confessarius præsente Superiore, cui aliqua peccata, vel censuræ reseruantur, vel cui ab illis absoluendi potestas ex priuilegio concessa est, hominem moribundum ab omnibus censuris, & peccatis reseruatis, necnon ab hęresi absoluere potest; in mortis enim articulo Ecclesia pia mater peccatorum, ac censuratum omnium reseruationem aufert. ita ex Concil. Tridentin. sess. 14. cap. 7. Nauar. Rodriq. Henriquez, Vegha, quos citat Sanchez sum. tom. 1. lib. 2 cap. 13. num. 6. Longus de cas. reseru. part. 1. sect. 2. artic. 16. n. 7. Barbosa de pot. Episc. part. 2. alleg. 25 num. 51 Lud. S Ioann. Io. Valer. Angels, Zerola de pœnit. cap. 15. Vasquez, Finel P Comitol. lib. 1. quæst. 22 Diana part pri. tract. 5. resol. 5. P. Ledesm. Palud. Capreol. Maior. Canus, Castro, Syluest. Ruard. Ecchius, Couarruuias, F. Lugo, Prapositus, Lugo d. 18. s. 2. Granad. contra D. Thomã, Sotum. Contraria etiam sententia probabilis est, quam Doctores grauissimi tuentur. Sanchez summa tom. 1. lib. 2. cap 13. num. 14. cum alijs, quos capit. Bonacin. de sacr. d 5. quæst. 7. atrt pri. num. 10. & de censuris d. 9. quæst. 3. part. 3. num. 3. Reginaldus to. 1. lib. 1. cap. 7. num. 61. Coninch de sacram. d. 8. d. 2. num. 10. Santerius, Benzonius, Sanctarellus, Puteanus, Auila, Vasquez in 3. part. tom. 4. quæst. 93. artic. 1. d. 4. Nugnus.

13 Si autem, qui ab hęresi absolutus fuit à Sacerdote potestatem absoluendi ab illa pręterquam in mortis articulo non habente, è mortis faucibus euaserit, ac corporis valetudinem recuperauerit, quamprimum sistere se Pontifici, vel Episcopo, vel Fidei quęsitori debet; non vt iterum absoluatur, sed vt ei obedientiam pręstet; alioquin in pristinam censuram relabi censetur. Suarez tom. 4. d. 30. sect. 3. num. 6. Henriquez lib. cap. 29. nu. 4. Barbosa collect. tom. 2. lib. 5. t. 39. cap. 11. & alij communiter contra Nauarrum, Auilam, Gambaruptam. Sed si contrariam sententiam sequi mauult, necesse non est ei, qui in mortis articulo absolutus est, recuperata salute ad Summum Pontificem recurrere, sed satis est, vt ab Episcopo, vel ab Inquisitore denuò absoluatur. ita Henriq. lib. 6. cap. 10. num. 3. Bonacin. de cens d. 1. quæst. 3. part. 3. num. 15. Diana ibid.

14 Si quis hęreseos crimen, cuius reus testibus conuictus, atque igne damnatus est, palam confiteri nolit, à Sacerdote in conscientiæ foro clam absolui potest, neque ideo scandalum timendum est, cum omnes sciant crimina à reis negari solere, maximè quæ infamiam afferunt. ita aduersus Suarium, & Sanchium docet Portellius versic. reus, Hurtadus de Mendoza vol. 1. d. 86. sect. 2. Diana part. 5. tract 3. res. 78.

15 Absolutio hęretici fictè pœnitentis etiam ab Inquisitoribus impertita irrita est, ita vt, si ille postea resipiscat,

piſcat, eadem cenſura crimini hęreſeos adnexa irretitus maneat, donec iterum verè pœnitens abſoluatur; abſolutio enim ab intentione abſoluentis dependet, qui ſi fictionem hęretici agnoſcat, eum minimè abſoluat, *ita V. Candidus d. 3. artic. 44. d. 1. contra Emanuelem Sà verſic. hæreſis.*

Quamuis abſolutio illa hęretici fictè pœnitentis in foro iudiciali valeat, nō tamen in conſcientiæ foro valida eſt. Atque adeo à quocunque habente poteſtatem abſoluendi ab hereſi occulta abſolui poterit. *ita Candid. in hoc ſententiam Emanuelis Sà limitens.*

16 Qui ab hęreſi ad fidem conuerſus nonnullas hęreſes Inquiſitori confeſſus, & ab ijs abſolutus eſt, ſi quam hęreſin ſcienter tacuit, ab illarum quidem cenſuris, non ab iſta abſolutus manet, quod ad peccata hęreſeon; quia confeſſio integra non fuit; ſolius tamen hęreſeos tacitæ culpa, & cenſura reſeruata manet; excommunicatus enim ob multa crimina, quibus ſingillatim totidem cenſuræ adnexæ ſunt, ab ijs tantùm cenſuris abſolutus eſt, quas confeſſus eſt vna cum peccatis earum cauſis, non verò à cenſura, cuius cauſam tacuit. Sed ea adhuc illaqueatus manet. *Ex c. cum pro cauſa de ſent. excomm. Sayr. lib. 2. de cenſ. cap. 21. num. 23. & 24. Candid. ibid. dub. 2. & alij.*

17 Si quis vero in confeſſione hæreſeon ſuarum aliquas oblitus ſiluit, ab omni cenſura abſolutus manet, nec peccata hæreſeon, quarum oblitus eſt, amplius reſeruata manent, ſed à quolibet confeſſario ab ſolui poteſt. *Ita Syluest v. confeſſio 1. q. 4. Sayr. l. 10. de cenſ cap. 10. num. 35 Sanchez l. 2. in Decalogum cap. 12. num. 9. Cand. dub. 2. concluſ. 5.*

18 Receptatores, fautores, defenſores hæreticorum, nec non legentes eorundem libros, vel retinentes, vel typis imprimentes ſi verè hæretici non ſint, ſemel in vita, & ſemel in mortis articulo virtute Bullæ Cruciatæ, & virtute Iubilei, quando in eo cōceditur facultas abſoluendi ab omnibus criminibus in Bulla Cœnali contentis, abſolui poſſunt à confeſſario electo. *Henriq. de pœniten. lib. 6. c. 16. num. 2. Sot. in 4. diſt. 22. q. 2. a. 3. Cand. d. 3. a. 45. d. 1. contra Azorium. tom. 1. lib. 9. c. 19. q. 2.*

19 Qui perpetuo impeditum iri ſe exiſtimat, quominus Romanum Pontificem adire valeat, vt ab hæreſis crimine abſoluatur, per Procuratorem, vel per litteras tacito nomine à Summo Pontifice, vel à Fidei Quæſitore abſolutionem petere debet α; quanquam tali impedimento detentum abſolui poſſe à quolibet Sacerdote ad confeſſiones excipiendas admiſſo cēſent aliqui; quia neceſſitas pœnitentis grauitatem delicti ſuperat. Nemo etiam in periculo mortis per Procuratorem, per literas abſolutionem petere tenetur, ſed à quocunque confeſſario abſolui β poteſt. *α Candid. tom. 1. d. 3. a. 8. d. 5. Sanch. Suar. Diana p. 8. tr. 7. r. 15. β Caſtropalaus tom. 1. tr. 4. d. 4. & alij.*

20 Cum ab hæreſi occulta Epiſcopi abſoluere poſſint, quoties Pontifex in iubileo concedit facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Epiſcopo reſeruatis, etiam concedere facultatem ab ſoluendi ab hæreſi occulta, non vero à publica, probabiliter cenſetur. *Mazzuchellus tr. de caſib reſeru. d. 1. q. 4. diſ. 6. num. 13. contra Dianam p. 8. tr. 7. reſ. 67.*

21 Ad

21 Ad perfectam gratiæ concessionem sufficit signatio, siue subscriptio supplicis libelli, siue supplicationis; gratia enim à sola Principis, vel Pontificis voluntate pendet. Hæc autē satis per subscriptionem supplicationis innotescit. Idcirco in foro conscientiæ licet vti gratia concessa ante literarum expeditionem. Hæc enim nihil addit gratiæ nisi authenticam manifestationem pro foro fori. a Propterea, vt quis possit vti concessa licentia eligendi sibi confessarium, satis est si nouerit, supplicationem subscriptam esse, & gratiam sibi concessam esse; scriptura enim non est necessaria ad gratiam, vel priuilegium in foro conscientiæ a *ita a ex Clem. Dudum de sepult. & ex cap. institutionis 25. quæst. 2. & In extrauag. & si Dominici, de pœnit. & remiss. Nauar. l.2. cons.1. num.1. Mascard. de probat. v. gratia conclus.845. Suar. l.8. de leg. c.2. num.2. Salas d.12. s.2. Sanch. l.8. de matr. d.29. Molina tom. 3. d. 599. num. 1. & Alter. Molina de primog. c.7. num.55. Bonac. de leg. d.1. q.1. p.4. Palaus, Mancinus, Pasqualig. d.411. Idem dec.413. Azor. p.1. l.5. cap.2. q.5. Palaus p. 1. tr.3. d.4. Garzia p. 16. de benef. cap. 2. & alij plurimi.*

De Absolutione Moribundi. Cap. XXVIII.

1 Si quispiam moribundus loqui nequeat, & solis nutibus absolutionem à Sacerdote petat, absoluendus est, non secus, ac mutus ad Sacerdotis genua prouolutus, qui solis nutibus se peccasse fateatur. Quamuis enim confessio ex Christi Domini institutione integra esse debeat; nihilominus interdum mutila, vel generatim facta peccatorum confessio cogente necessitate sufficit, vt quispiam sic confessus, absoluatur. Quemadmodum patrati scelerіs genus confiteri ei satis est, qui speciatim eius non recordatur; nihil enim supra vires nostras à nobis misericors Deus exigit. Qui fecit, quod potuit, legi satisfecit. Quando autem defectus integritatis materialis cōfessionis inculpabilis est, nec substantiam, neque effectum Sacramenti impedit, tunc formalis integritas sufficit, vt quis eo modo, quo potuit, confessus absoluatur, ita contra *Sotum in 4. dist. 18 q.2 artic.6. Canum de pœnit. p.1. § at inhærendo. Nugnum, Conradum, Lopez, Aluarez, Coquetium, Aulam, Graffium, p.1. l.1. c.36. num.25. Pedrazam, Angles, Abulensem, Nauarrum cap. 26. num. 27.* & alios probabilius docent *Suarez tom. 4. d.23. sect.1. num.5. Salas in p.2. tr.8. d.1. sect.5 num.56. Coninch. de sacram. d.7. dub.10. nu 97. Tribarne, Reginaldus de prud. confess cap.21 p.2. num.16. Regius, Alph. a Leone, Pharaonius, Thomas à Iesu, Raguccius, Corduba, Turrianus, Pitigian. Ricardus, Henriq. l.6. c.10. num.7. Fernandez, Dia. par.3. tract. resol.1. Candidus, & alij,* quorum sententiam confirmant Sacri Canones, & Rituale Romanum Pauli Quinti iussu editum. *Lug. d.17. sect.1.*

2 Mutus, vel elinguis, vel qui loqui non potest, si solis nutibus peccata sua, quomodo potest, confessus, & absolutus sit, iubilei Indulgentiam consequi valet, hæc enim est vera, & Sacramentalis confessio, *ita contra Graffium in append. l.2. c.5. num 11. docet Barptolom. à S. Fausto de iubil. l.4.*

q. 4.

quæst. 4. *Diana ibidem.*

3 Moribundus, qui sensuum vsu destitutus pectus anhelum tundit, vel suspiria fundens oculos ad cælum tollit, vel ad piam aliquam iconem, imaginē, vel crucem se vertit, aliaue huiuscemodi pœnitentiæ signa edit, à Sacerdote hæc spectante, vel ab alijs referentibus hæc audiente sub conditione absoluendus est; quamuis dubium sit; an ex animi, an vero ex corporis afflictione, ac dolore in mortis angustijs ea signa oriantur; illa enim corporis tunsio tacita peccatorum confessio, & absolutionis petitio censetur; nam, vt D. Augustinus ait, *tunditur pectus, vt arguatur, quod latet in pectore, ita contra Suarium in 3. p. tom. 4. d. 23. sect. 1. numer. 11. Megalam p. 1. l. 1. cap. 11. Thomam à Iesu. Io. Frāc. Suar. Bonacin. de sacr. d. 5. q. 5. sect. 2. p. 2. § 4. num. 6.* probabilius docent *Layman. l. 5. tr. 6. cap. 8. num. 4. Pharaon. de sacr. pœnit. tract. 1. sect. 16. cap. 15. Zambranus de casib. temp. mortis cap. 4. d. 2. f. 4. Chapeauilla de sacram. ministr. temp. pestis cap. 3. quæst. 11. Diana ibidem resolut. 2.*

4 Qui Sacerdotis genibus aduolutus subita apoplexia corripitur, & sensibus destitutus stupet, cum animum confitendi ostenderit, & pœnitentiæ signum genua flectendo, vt confiteretur, dederit, quamuis nullum verbum protulerit, absoluendus est, ita & phreneticus, qui antequam in phrenesim incideret, pœnitentiæ Sacramentum postulauit, vel se illud cupere ostendit, *ita Coninch. de absol. moribundi nu. 16. Diana ibidem r. 2. cum D. Thoma contra Coquetium.* Secus verò dicendum est de Sacerdote, qui post Missæ introitum apoplexia corripitur, generalis enim confessio ante accessum ad altare fieri solita Sacramentalis non est, *ita Layman. l. cit.*

5 Moribundus, qui confiteri se velle dixit, & absentem Sacerdotem ideò accersiri iussit, vel pœnitentiæ signa ostendit, aliquo id Sacerdoti, vbi venerit, testante, absoluendus est, sic enim se peccasse, & se peccatorum suorum pœnitere per interpretem significauit α; vnicus autem testis ad hoc sufficit, siue Christianus, siue Hæreticus, siue Infidelis, & Ethnicus sit β, aliquis subitò obmutescens pœnitentiæ Sacramentum accipere potest, si voluntatis præteritæ testimonium aliorum verbis, aut præsentis nutu suo habet, *Concilium Arausicanum c. qui recedunt 26. q. 6. & Concil. Carthaginense in c. ægrotantes de consecr. dist. 4. S. Leo. epist. 89.* α *ita D. Thomas opusc. 65. & Clemens Octauus interrogatus de hoc casu ita respondit Suar. tom. 4. d. 23. sect. 1. Valentia tom. 4. d. 7. q. 11. p. 1. Tolet. l. 3. cap. 8. num. 2. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 122. Becan. de sacram. cap. 36. q. 2. num. 2. Laym. l. 5. tr. 6. c. 8. num 4. Reginald. prax. tom. 1. l. 8. Vasq. in 3. p. tom. 4. q. 91. Naldus, Megala, Petr. Lombard. Molfes. Maldonat. Io. à Cruce, Coninch. de sacram. d. 7. d. 10. numer. 99. Franc. Longus de casib. p. 1. tr. 9. dif. 37. num. 6. Sà, Fernand. Henriq. Lugus, Pontius, Thom. à Iesu, Chapeau. Zambran. Pharaon. Corduba, Medina, Ritual. Roman. Pitigian Syluius, Montesin. Lud. à S. Ioan. Belloch. Litteratus, Diana p. 3. tr. 3. r. 4. contra P. Fay F. Coquetium, D Aluarez, Lauorium, Turrianum, Alph. à Leone.* β *Sancium d. 4. num. 35. Reginald ibidem cap. 3. num. 8. Zambran. Graff Raymund. Dia. r. 8.*

6 Si testes moribundum pœnitentiæ

tiæ

vitæ signa dedisse; vel confessarium petijsse absenti Sacerdoti nuncient, qui postea superueniens ægrotum iam sensibus destitutum, nondum tamen mortuum reperiat, illum absoluere potest. γ nam ille absenti Sacerdoti per nuncios, vel testes confessus, vel pœnitentiæ signa dedisse censetur. Clemens autem Octauus viua voce declarauit, se non prohibuisse pœnitentem præsentem absolui, qui absenti Sacerdoti confessus sit, vt Bellarminus refert. δ Præterea confessionem absenti factam non inualidam, sed illicitam esse declarauit. ε Quod intelligi potest, si præsenti fieri possit, sed si confessio aliter, quàm absenti tempore mortis fieri nequeat, & ideò absenti fiat, qui postea præsentem pœnitentem, vbi venerit, absoluat, irrita non erit. Si postquam ægrotus per nuncium Sacerdotem accersiuit, eo mox adueniente ita obmutuit, vt ne verbum quidem proferre possit, nec doloris, vel pœnitentiæ signum dare, & quidem in tali euentu absolui potest, ac debet. γ *Ita contra Doctores, quos citat Auila de confess. per litteras c.1. Diana res.7 & alios docent Prapos. q.4.d.5. Henriq.l.5.cap.2.numer.7. Valentia tom.4.d.7.q.11 p.1. Bonacin. de sacr.d.5 q.5.sect.2.p.2. Fernandez, Zambran. Laym.l.5.tr.7.cap.3.nu.9. Pelizzar. Lug.* δ *Kellisonus 3 p.tom.2. q.9.art.3.d.3. Bellarm.* ε *Coninch. in responsione numer.17. & 28. Villalobos tom.1.tr.9.diff.37. nu.6. Filliuc. tom.1. tr.7.cap.1. num.20. Becan. de sacram. cap.37.q.8 Gamacheus, Possevin cap.7. contra Pitigian: Nugnum, Auilam, Coquetium, Aluarez, Fagundez, Ioan. à Cruce, Fabrum, Franc. Auilam, & alios, vide Caramuelem.*

7 Eum, quem paulò ante in mortis periculo peccata sua cõfessum Sacerdos audiuit, sed non absoluit, si postea superueniens sensuum officio destitutum, nõdum tamen vitali aura defunctum inueniat, à peccatis absoluere potest: nisi ægrotum mutasse consilium, animumue constet; præuia enim confessione ad pœnitentiæ Sacramentum suscipiendum se præparauit, ità *Io. Chapeauilla de modo ministr. Sacram. temp. pestis cap.3.q.13. Zambranus de cas. temp. mortis capit.4. d.2. sect.7. num.41. Diana resolut.6. Lug. d.17. sect.* 1

8 Moribundum sensibus destitutum, qui neque vlla pœnitentiæ signa dedit, nec Sacerdotem, cui confiteretur, accersiuit, vel petijt, sub conditione absolui posse probabilis Doctorum sententia est, quam Gregorius XV. cum Bononiensium antistites esset, approbauit, nec non Clemens VIII. qui hominem ex Diui Petri templo in terram casu delapsum intuens his verbis absoluisse fertur. *Si es capax, absoluo te a peccatis tuis &c.* in necessarijs enim ad æternam salutem tutior pars semper amplectenda est; in dubio etiam quemlibet salutis æternæ præsertim instante morte memorem esse, & peccatorum suorum pœnitere, atq. eorum absolutionem expetere, piè credendum est, & maximè qui bene antea viuere solebat. Ita Ritualis liber iussu Pauli Quinti editus, & Sacerdotalis Romani author ex doctrina D. Antonini docet, vbi moribundum frequenti confessioni assuetum absolui posse asserit, quamuis repentino casu oppressus Sacramentum non petierit. Quotiescunque agitur de vitando graui malo, ac periculo proximi, lege charitatis iubemur, ac debemus operari etiam secundum opinionem, quæ

quæ habet aliquam speciem probabilitatis saltem apparentis, qualem habet opinio asserentium, moribundum sensibus destitutum, qui nec confessionis Sacramentum petijt, nec signa pœnitentiæ edidit, sub conditione absolui posse, ita *Molfes. tom. 1. tr. 7. cap. 5. num. 48. & 49. Homob. exam. Eccles. p. 1. tr. 7. cap. 18. q. 84. Antonius, Literatus, Lottherius, Lupus, Naldus, Salmero, Bayus, Alex. Ludouisius dictus Greg. V. in memoriali confess. Premulus Barpt. à S. Fausto, Suarez, Lezana v. confessio. Bordon. Baldellus, Stephan. à S. Gregorio, Sanch. Nauar. Pelizzarius c. 10. sect. 3. qu. 23.* Contraria etiam sententia probabilis est; absolutio enim, vt aiunt, est actio iudicij; quod non exercetur, vbi nulla accusatio præcessit, vt in proposito casu accidit. Igitur, qui se nullo modo neque signis, neque nutibus accusauit, nec se peccasse indicauit, à peccatis absoluendus non videtur, ex *Concil. Trident. sess. 14. c. 9. Henriq. l. 3. de pœnit. cap. 10. num. 9. P. Fay de pœnit. in addit. ad 3. p. qu. 9. art. 2. d. 2. Io. Malder. de sigillo confess. c. 15. Alph. Leo. tom. 1. recol 6. num. 131. Nald. v. confess. num. 32. Zambr. c. 4. d. 2. sect. 8. num. 46. Layman l. 5. tr. 6. c. 12. Regin. tom. 1. l. 8. cap. 3. num. 25. Belloch. Pitigian. Tribarne. Vasq. Diana resolut. 8. Ochagauia, Mercerus, Turrianus, Lug. d. 17. sect. 3. Bresserus, & alij.*

9 Ex duabus opinionibus probabilibus ea semper à Sacerdote eligenda est, quæ magis pœnitenti, quàm quæ Sacramento fauorabilis est. Hoc enim in pœnitentis remedium institutum est. Ideo etiamsi periculum sit, ne incassum detur, pœnitenti ministrari debet, cuius salus suscepto Sacramento in tuto magis est, quàm non suscepto, & ideò tunc charitatis ratio magis habenda, quàm religionis, & Sacerdos quotiescunque moribundum absoluere potest secundum opinionem probabilem, eundem ex charitatis, vel iustitiæ lege, si Parochus sit, absoluere debet, alioquin animarum necator est, ita *Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. art. 2. d. 1. num. 58. Filliuc. tom. 1. tract. 7. cap. 5. num. 123. Suar. tom. 4. d. 23. s. 1. num. 15. Megala p. 1. l. 2. c. 11. num. 8. Coninch. de sacram. d. 7. d. 10. num. 106. Regius, Turrianus, Io. à Cruce, Greg. XV. in memoriali, Syluius, Montesinus p. 2. d. 26. q. 5. numer. 245. Io. Sancius d. 44. num. 35. Lug. sect. 1. numer. 87. Sanch. l. 2. de matrimon. d. 36. num. 8. Nauar. in c. inter verba, & alij.*

10 Sacramentum sub conditione ministrandum est pœnitenti, quando de ipsius valore minister dubitat, ne vnquam irritum sit. Verùm, quando probabilis Doctorum sententia est, Sacramentum ministrari posse, conditionem adhibere necesse non est; tunc enim ministrans prudenter agit, nec se peccare existimat, nec peccat, *Vasquez in 3. p. tom. 4. q. 91. artic. 2. d. 1. num. 59. Sancius d. 44. num. 32. Diana part. 3. tractat. 3. resolut. 10. Lug. & alij.*

11 Quando sæuiente pestilentia Sacerdos alicuius moribundi confessionem excipit, timetque sibi contagium, aut mortis periculum ex imminente lue, & contagione, potest non omnibus, sed aliquibus tantum peccatis auditis pœnitentem absoluere; nam sicut pœnitens interdum excusatur, si integrè peccata sua non confiteatur, quando aliquod graue damnũ corporis, vel rei familiaris, vel famæ à confessario sibi timet, ita confessa-

rius

rito excusetur à culpa, si integram pœnitentis confessionem non audit, cum sibi à cõtingente pestem, aut mortem timet, aut veretur, ne alij moribundi sine confessionis Sacramento decedant, ita *Suar. ibid. num. 1. Coninch. de sacr d.7. dub. 9. n. 75. Layman l. 5. tr. 6. cap. 13. nu. 4. Chapeauilla q. 26. Iac. Granad. Hurtad. Turrian. Diana p. 5. tr. 3. r. 74. Zambran. de sacrament. pœnit. cap. 4. d. 6. num. 6. & alij contra Phil. Marchinum.*

12 Si deficiente Sacerdote laicus moribundum ab excommunicatione absoluat, eum verè absolutum esse, & in loco sacro sepeliri posse probabilis quorundam sententia est, ita *Auila de cens. p. 2. cap 7. d. 1. d. 3. duo Ledesmæ, Sancius d. 44. num. 7. Raguccius, Ioan. à Cruce, Valerus v. absolutio differ. 13. num. 2. Diana p. 3. tr. 4. r. 133.* Contraria etiam sententia probabilis est, quia laicus Ecclesiastica iurisdictione caret, ita *Sot. in 4. d. 18. qu. 4. art. 4. Couar. in cap. alma mater p. 1. §. 11. num. 9. Layman l. 1. tr. 5. cap. 6. num. 2. Suar. de cens. d. 7. sect. 6 num. 6. Garsias, Coninch. Villalobos, & alij.* Illud tamen minus probabilie existimo, quod nonnulli asserunt, moribundum anathema à quocunque baptizato, etiam hæretico ab excommunicatione absolui posse, si Sacerdos desit, *vide Dianam loc. cit.*

13 Puer post septennium completum si quid confiteatur, quod in habente vsum rationis veniale, vel mortiferum peccatum censeatur, absoluendus saltem sub conditione est, maximè in articulo mortis, nisi constet eum rationis vsu pollere. Nam tunc sine conditione absoluendus est, ne in peccato moriatur, ita *Zambran. de pœniten. cap. 4. d. 3. nu. 4. Chapeauilla de pœnit. q. 14. Turreblanca l. 14. cap. 6. num. 57. Diana p. 5. tr. 3. res. 68.*

14 Quando simplex Sacerdos pœnitentem in articulo mortis à maiori excommunicatione absoluit, ab eo prius exigat, vt satisfaciat, cui debet *secundum Clementinam primam Constitutionem de hæreticis*; quod si commodè fieri non possit, cum debita cautione absoluat, quæ fiat, vel per fideiussores, vel pignore, si is potest dare, sin minus, eam det, quam potest, videlicet iuratoriam. Si verò nihil horum fieri possit, & necessitas vrgeat, sine vllo onere, vel cautione absoluatur; ad impossibile enim nemo obligatur. α Verùm si confessarius cautionem ab eo exigere omittat, vel obliuiscatur, nihilominus absolutio valebit. Debet insuper Sacerdos hoc onus pœnitenti imponere, vt cessante morbo se Superiori, qui eum extra illum euentum iure suo absoluere poterat, præsentem sistat, alioquin, eum in eandem censuram relapsurum, moneat; hoc autem onus sistendi se alij iuramento firmandam aiunt, β, alij probabilius negant, γ; quod si excommunicatus absque iuratoria cautione in casu necessitatis absoluatur, ac deinde pristinam sanitatem recuperet Superiori pręsentare se debet; δ quanquam nonnulli etiam id probabiliter negent. ε α *glossa in Clementinam 1. de hæret. §. verum v. ea tunc l. impossibilium, ff. de reg. iuris. Dian. p. 5. tr. 3. r. 67.* β *Sanchez tom. 1. l. 2. cap. 13. nu. 26. ex cap. quamuis, & c. ea noscitur de sentent. excomm.* γ *Trullench in Bullam Cruc. l. 1 §. 7. c. 2. d 2. Diana ib.* δ *Belloch. p. 1. q. 2 num. 136. Finellius de reseruat. cap. 8. numer 9. Zambran. cap. 4. num. 6.* ε *Palatius in 4. d. 27. d. 7.* ε

De

De satisfactione. Cap. XXIX.

1 Quamuis dimissis peccatis lethalibus æterna quoque pœna dimissa sit, temporariæ tamen pœnæ reatus delendus superest, α sicut venialis culpa, non pœna quandoque remittitur. Duobus autem modis potest pœna debita culpis expiari, primò per opus operantis, hoc est per propriam satisfactionem debitoris; secundò per opus, vt aiunt, operatum, idest per ipsa merita Christi, quæ per Sacramēta, vel per Indulgentias, vel per sacrificium applicantur. Nunc de primo, mox de altero modo disseremus. Gratia Dei sanctificans ex natura sua debita æternæ pœnæ, vel omnino aufert, vel in temporariam pœnam longiorem, vel breuiorem, vt Deo placet, commutat; nam aliquando maior gratia per Sacramentum pœnitentiæ datur, quam per baptismum, & tamen non omnem pœnam condonat, sicut in baptismo. Pro arbitrio suo Deus maiori, vel minori pœna temporaria æternam commutat. Pro temporaria pœna condignam, & æqualem satisfactionem homines Deo exhibere in hac vita possunt per ieiunia, preces largitiones, percesque, & plus alias actiones, vel exercitationes, β vt ex Tridentino Concilio, & ex diplomatibus Pij Quinti, & Gregorij XIII. aduersus assertiones Michaelis Baij colligitur. Opera iustorum ex se ante Dei promissionem, & acceptationem eius valoris, & dignitatis sunt, vt ad redimendam purgatorij pœnā sufficiant, alioquin non possumus offerre Deo condignam satisfactionem, sed congruam. Verum non expiarent formaliter, nec auferrent debitum pœnæ temporalis, nisi Deus nostras satisfactiones liberè acceptaret propter Christum, in quo viuimus, in quo meremur, in quo satisfacimus per dignos penitentiæ fructus, qui ex illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, & per illum acceptantur à Patre. γ Ideò peccatores non possunt propriè Deo satisfacere pro pœna temporali debita propter peccata. δ Quia in Christo tamquam in vite palmites non viuunt; cum dixerit ipse: *Ego sum vitis, vos palmites, sine me nihil potestis facere*. Sicut inimici Dei non possunt durante inimicitia æternam beatitudinem mereri, sic digni esse non possunt, vt eorum castigatio voluntaria ad compensandam pœnam aliundè debitam acceptetur; & quemadmodum eorum opera in statu lethalis culpæ facta, adueniente postea gratia, non reuiuiscunt ad meritum, ita nec ad satisfactionem; quia ob indignitatem peccatorum Deo non placuerunt. α *Trident sess.6.cap.*30. *Vegha, Sotus, Castro, Bellarm. l.* 4. *de pœnit c.* 2. *Vasqu. Lug. d.* 24. β *Trident. sess.6 cap.*14. γ *sess.*14. *cap.*8. δ *S. Thom. in* 4. *d.* 15. *quæst.* 1. *artic.* 3. *Alexan. Bonauent. Durand. Richard. Palud. Ledes. Maior, Henric. Caiet. Adrian. vterque Sotus, Suar. Vasq. q.* 94. *art.* 1. *Lug. & alij contra Scotum, Gabrielem, Medinam, & Nauar.*

2 Opus, quo peccata expiantur, & Deo satisfit, debet esse honestum, α liberum saltem ex denominatione ab effectu libero, & pœnale, β Non enim potest placari Deus per opus, quod illi displicet, vel certè non placet, quale est opus honestatis expers; Opus autem quò magis honestum, eò magis satis-

satisfactorium; & liberum est, quia libertas pertinet ad rationem intrinsecam actus moralis honesti, & inhonesti. Quod autem piaculum debeat esse pœnale, vt condignè satisfaciat pro debita pœna, constat ex Tridentino Concilio asserente, satisfactionem fieri per opera pœnalia, & laboriosa, quæ satisfactoriæ pœnæ, & *digni pœnitentiæ fructus* appellantur. Nimium in peccatorum vindictam, & castigationem satisfactio imperatur. Omnis nostra operatio meritoria est simul satisfactoria, quia pœnalis est; hoc est, affert secum aliquem laborem, difficultatemque superandam. Cæterum satisfactionem augeri per actum, seu passionem externam superadditam actui interno, existimo, & plus debitæ pœnæ remitti ieiunanti, quam volenti ieiunare, si amborum propensio erga ieiunium par sit. Non enim æquum est, iterum puniri eum, qui culpam suam voluntaria castigatione expiauit, quæ actum internum, & externum simul complectitur. Non est opus, vt voluntas satisfaciédi actu permaneat ad augumentum nouum satisfactionis, quandiu homo ex laudabili voluntate præcedente iterum patitur; quia actus externus distinctus ab interno non addit nouam libertatem, sed procedit necessario, & tamen addit satisfactionem nouam distinctam ab ea, quam attulit interna voluntas. Illa autem est effectus voluntatis liberæ, ergò similiter deinceps eandem ob rationem, nouam addet satisfactionem. Dormiens, vel amens licèt non possit satisfacere Deo, & expiare peccata sua per ea, quæ tunc patitur; potest tamen satis pati, si Deus afflictionem illam voluerit pro pœna illi debita inferre. Certum est, hominem iustum patienter tolerando pœnas extrinsecas, & necessario prouenientes, & flagella à Deo immissa satisfacere posse pro debitis pœnis; homo enim dum pœnas acceptat, eas facit moraliter suas, & per eas satisfacit, vt qui accepta ab alio pecunia æs alienum, quo obstrictus erat, soluit α *Suar. d. 37.* β *D. Thom. d. 15 q. 1. Bonau. Richardus, Durand. Paludan. Maior, Alensis, Adrian. Syluest. Viguerius, Lug. d. 24. sect. 3. contra Victoriam, Sotum, Ledesm. Medinam, Vasquez, Scotum, Gabrielem,* γ *Suar. Coninch. Lug.*

3 Vt ad integritatem iudicij spectat punitio delicti, ita ad integritatem Sacramenti pænitentiæ, non ad intrinsecam rationem ipsius, spectat satisfactio, α Hæc à confessario pænitenti ante, vel post absolutionem imperari debet. Sed multum antequam absoluatur pænitens, ei iniungitur piaculum; est autem satisfactio iniuriç, non damni aut compensatio; nullum enim damnum peccatis nostris Deo inferimus, sed iniuriam, siue offensam. Pro hac igitur Deo satisfacere debemus. Sacerdos autem pœnitenti imperare debet pœnitentiam partim in vindictam, & expiationem peccatorum, partim ad remedium animæ spectata conditione, & statu pœnitentis; non enim pias largitiones pauperibus præcipere, cum ipsi met indigeant, nec operarijs, vel debilibus, & ægris ieiunia, aut mulieribus longas peregrinationes congruum est. Si magna in pœnitente peccatorum detestatio, & de commissis dolor appareret, lenius cum eo agendum, leuior pœnitentia imperanda est. Nec tempore iubilei, vel magnæ alicuius Indulgentiæ, quam pœnitens consequi statuit,

statuit, grauius piaculum eidem præcipiendum est. Bonifacius VIII eos confessarios arguebat, qui tempore iubilei prætet opera ipsa à Pontifice præscripta ad Indulgentiæ consecutionem pœnitentiam aliam imperabant γ satisfactio imponenda est non tantum ad nouæ vitæ custodiam, & infirmitatis leuamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam, & castigationem, vt monet Concilium Tridentinum.

4 Scrupuloso homini sæpius confitenti eadem peccata, eadem pœnitentia sæpè imponi potest: immo sicut Iudex non multans modica pœna reum leuis culpæ grauiter non peccat, ita Sacerdos scrupuloso leuem pœnitentiam non imponens non peccat; non enim ad necessitatem Sacramenti, sed præcepti satisfactio pertinet. Si enim ad Sacramenti necessitatem, & integritatem omninò necessaria esset pœnitentia, Sacerdos qui ægroto piaculare opus non continuò, sed postquam ille conualuerit, implendum præciperet, graui culpa se obstringeret; Sacramentum enim [ex]poneret periculo, ne compleretur, quod minimè dicendum est; non igitur grauiter peccabit, Sacerdos, qui pœnitenti pro peccatis alias in confessione explicatis siue venialibus, siue lethalibus nullam imponeret pœnitentiã, si pœnitens ea alias expiauerit piaculari actione, vt oratione, eleemosyna, ieiunio, voluntaria afflictione; huiusmodi enim debent piacula pœnitentibus imponi, quæ aliquam afflictionem, aut pœnam afferant, non quæ delectationem pariunt α *Filiuccius tract. 8 cap. 2. Layman, Ochagauia ex cap fin de cerf in 6. contra Nugnum tom. 2. quæst. 18. art, 4. β glossa in extr. Antiq de pænit. & remiss. γ Lugo d. 26. sect. 4 num. 50. Diana part. 6 tract. 7. ref. 6. & part. 5. tract. 13. resol. 36. Bonacina tom. 1. d. 5 quæst. 5. §. 5. part. 2. Baunyum part. 1. tract. 4. quæst. 25. Reginald. tom. 1. lib. 7. cap. 2. num. 12. Suar. tom. 4. d. 38.*

5 Potest aliquando confessarius imperare confesso pœnitentiam agendam ante absolutionem non ad vindictam, & punitionem, sed ad remedium, quando iudicat id esse necessarium, vel vtile pœnitenti. Immo apud Græcos mos est, vt nemo ante expletam pœnitentiam absoluatur. Quod maximè cum publicis peccatoribus seruatum est, *Palat. in 4. d. 15. quæst. 1. ex Niceph. lib. 11. cap. 26. Suarez, Reginald. Bonacin. cum alijs, Lug. d. 14. se. 10.*

6 Caueant Sacerdotes, ne leues pœnas pro grauibus culpis imperantes alienorum peccatorum se se participes faciant, neue ansam liberiùs peccandi alijs præbeant; respondere enim debet satisfactio offensæ, peccatis pœnitentia, habita ratione virium, & status pœnitentis; neque enim excusatur confessarius, quod verba illa post absolutionem proferat *quicquid boni feceris, & mali patienter sustinueris sit tibi in remissionem peccatorum*; Nam per verba illa precatoria non est verisimile omnia pœnitentis opera fieri Sacramentalia, β quemadmodum certum est, merita B. Mariæ Virginis, & omnium Sanctorum, quorum post absolutionem a Sacerdote fieri solet mentio, non spectare ad rationem Sacramenti: nec verba illa post absolutionem sunt Sacramentalia, nec pertinent ad formam Sacramenti, nec sunt necessaria, sed solum

lum deprecatoria, vt Trident. Concilium asserit, *sess. 14. c. 3. Lug. d. 26. s. 4. num. 56. Pasqualig. q. 65. contra Reginald. tom. 1. l. 7. cap. 3. s. 1. numer. 26. Nauar. c. 26. numer. 4. Dianam p. 3. t. 4. r. 97. Bauny p. 3. tr. 4. q. 25. Beiam p. 3. cas. 1. Homob. in exam. p. 1. tr. 5. c. 15. q. 94. Filliucium tom. 1. tr. 8. c. 2. nu. 47. Bonacin disput. 5. q. 5. s. 3. nu. 13.*

7 Caueant etiam confessarij, ne pœnitentiam adeò grauem iniungant, vt periculum sit, ne pœnitens illam omittat cum ingenti animæ suæ detrimento; consulendum est igitur fragilitati, & imbecillitati pœnitentis; ea medicina præscribenda est, quam ægroti stomachus commodè ferre valeat, ac velit *Est modus in rebus, sunt certi denique fines, Quos vltra, citraque nequit consistere rectum*. Perpendat confessarius, *quid* pœnitentis *ferre recusent, quid valeant humeri*. Grauem pœnitentiam, vel mediocrem recusanti leuiorem iniungat, eumque iubeat bona, quæ fecerit, & mala, quæ patienter tulerit, offerre Deo in expiationem peccatorum. *Si erramus, modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius est propter misericordiam rationem reddere, quam propter crudelitatem? vbi enim pater familias liberalis est, dispensator non debet esse tenax. Si Deus benignus est, vt quid Sacerdos eius austerus? vis apparere sanctus, circa tuam vitam esto austerus, circa alienam autem benignus, audiant te homines parua mandantem, & grauia videant facientem. Hæc D Chrysostomus hom. 44. in Matth. 23. Giragus p. 3. d. 56. Pellizzar. c. 10. sect. 3. quæst. 37. & alij.*

8 Sacerdotes tamen, qui leuissimas satisfactiones pro grauissimis delictis pœnitentibus sine causa imponunt, peccare minimè dubitandum est; non enim officio suo satisfaciunt; iudicium non bene exercent. *Debent ergo Sacerdotes Domini quamtum spiritus, & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate, salutares, & conuenientes satisfactiones iniungere; ne, si fortè peccatis conniueant, & indulgentiùs cum pœnitentibus agant leuissima quadam opera pro grauissimis delictis iniungendo. alienorum peccatorum participes efficiantur.* Verba hæc sunt Tridentini Concilij sess. 14. c. 8. Possunt etiam iniungi in satisfactorias pœnas bona opera, quæ pœnitens facere consueuit; sic enim imponitur illi obligatio de re certa. Tunc tamen tãtum bonorum illorum operum imperandum est, quantum conuenit numero, & grauitati peccatorum. *Pasqual. q. 66. nu. 6. & alij.*

9 Quando confessarius imperat piacula, seu satisfactiones, quæ non possunt absque salutis dispendio, vel infamiæ periculo præstari, non peccat pœnitens, si illa nõ acceptet, vel omittat; quia onus irrationabile portare non debet, vt ieiunia indiscreta, macerationes noxias saluti corporis; repugnant enim charitati, qua se quisq. diligere debet. Sic præsules subditis suis extraordinarias abstinentias, vel ieiunia præter regulam, quam subditi profitentur, nequeunt imperare; alioquin exigerent subiectionem supra, vel vltra sphæram suam, ita *Angles in flor de ieiunio dif. 1. app. 2. & 3. Pasqual. tom. 2. d 29. & alij.*

10 Probabilem eorum sententiam existimo, qui imponi posse pænitentiam ad arbitrium pænitentis, & per modum consilij asserunt, vt si Sacerdos dicat illi, *si hoc, vel illud feceris, sit tibi in expiationem peccatorum i*

talis enim pœnitentia virtute clauium Sacramentalis fit; eamque imponens soluit, & ligat; indicens enim piacuculum pœnitenti ad consequendam veniam peccatorum necessariò præstandum ligat; soluit vero, dum illud explenti temporariam purgatorij pænam in faciliorem commutat. Hac etiam ratione fragilitati pœnitentis quandoque consulitur γ; tutius tamen est piaculum partim ex præcepto, partim ex consilio præstandum iniungere. Quod si pœnitentia leuis imponenda sit, non potest sub graui culpa à confessario imponi; ♦ potest tamen grauis pænitentia imperari sub culpa leui ♦ γ. *Mercerus in supplemen. p. 3. q. 15. d. 2. num. 5. Diana p. 3. t. 4. r. 82. & p. 4. tract. 4. r. 241. Villalob. Filliuccius tom. 1. tr. 8. c. 2. num. 37. Fagundez pr. 2. l. 9. c. 3. num. 11. Henriq. Palud. Sotus, Victoria, Ledesm. Suar. tom. 4. disp. 38. s. 3. num. 2. Pellizar. contra Turrianum de pœniten. d. 35. d. 2. Vasq. Fay, Coninch. Lug. d. 25. sect. 4.* ♦ *Merolla tom. 2. d. 4. cap. 3. d. 25. Diana p. 5. t. 5. r. 51. Suar. tom. 4. d. 38. sect. 5. numer. 5. Coninch. Reginald. Henriq. contra Sancium d. 15. num. 14. & 15.* ♦ *Dian. p. 3. t. 6. r. 9. §. Hinc.*

11 Leuior satisfactio ei iniungenda est, qui maioris pœnitentiæ signa ostēdit, vel aliquam indulgentiam lucraturus est, vel qui grauiorem recusat, *Reginald. l. 7. Pellizzar. & alij*, pœnitenti in periculo mortis non debet imponi pœnitentia magna, externa, & mox implenda. Sed suadendum est ei, vt peccata sua detestetur vehemēter, & piam aliquam largitiorem de bonis suis fieri iubeat, seque aliorum precibus commendet. Potest etiam imperari pænitentia ab eo, si conualuerit, agenda *cap. ab infirmis 26. q. 7. Reginald. num. 41. Nauar. Palud. S. Antonin. Hostiens. Pellizzar. cap. 10. sect. 3. num. 212. & alij.*

12 Probabile est imperari posse in pænitentiam aliquod piaculare opus pro animabus, quæ purgatorij pœnas patiuntur; pars enim, quæ applicari iubetur defunctis, est pars satisfactionis respondens operi pænali pænitentis, & merito operantis. Neque ad eum solum iuuandum instituta est, sed pro arbitrio pænitentis, & ministri Sacramenti cuiuis donari potest; secus verò satisfactio respondens operi pænitentis ex opere operato, vt aiunt, idest ex meritis Christi, quæ Sacramētum suscipientibus applicantur. Et hæc opinio doctorum virorum mihi maximè semper placuit, eamque in praxi secutus sum, & omnibus suadeo, vt eam Christianę pietati maximè conuenientem sequantur; non enim minus patitur pænitens ieiunium, vel aliam pænitentiam agens pro animabus purgatorij, quàm si illam pro se ipso ageret, *Turrianus de pænit. disp. 37. dub. 4. Diana p. 3. t. 4. res. 54. & in addit. secund. r. 11. Pellizzarius tr. 9. sect. 3. q. 37. num. 211. Lugo d. 25. nu. 64. contra Sancium d. 16. num. 1. Vegham t. 2. c. 64. c. 4. Philippum à Cruce tr. 2. §. 6. num. 51.*

13 Licet etiam opus aliàs præceptum in pænitentiam iubere; satisfactorium enim est, & Sacramenti virtute fieri potest Sacramentale; immo quandoque expedit spectata pænitentis imbecillitate; α verum regulariter id faciendum non est. Propterea, nisi confessarius id clare exprimat, vel ex eius verbis, aut circumstantijs hoc velle colligatur, non est interpretandum, eum opus aliàs præceptum in piaculum Sacramentale præcipere.

Ideò

Ideò si quis ieiunare simpliciter iussus est, non satisfacit per ieiunium certis temporibus, aut diebus ab Ecclesia præceptum; si verò iussus audire duas Missas die festo, alteram audiat ab Ecclesia præceptam, & alteram, vt pænitentiam imperatam expleat, satisfacit. Censetur enim Sacerdos includere voluisse, Missam ab Ecclesia iussam audiri ß. Item si confessarius iubeat pænitentem singulis diebus rei sacræ interesse, sacrum ab Ecclesia præscriptum includere censendus est. Ideò satisfaceret, qui semel tantum rei sacræ die festo interesset. Ità si quis facultatem, vel aliquam dispensationem à Pontifice obtineat hac conditione, vt semel quolibet mense confiteatur peccata sua, satisfacit obligationi suæ, si eo mense, quo vult implere Ecclesiæ præceptum de annua confessione, semel confiteatur γ; non enim credendum est, Summum Pontificem velle maius onus imponere. α *Turrian. d. 37. d. 2. Suarez, Henriq. Laym l. 5. d. 6. c. 15. num. 10. Villalob. Fagund. contra Sotum, Adrian. Caiet. Ledesm. Sot. Pellizzar. numer. 123. Thomas à Iesu trib conf. to. c. 2. Diana p. 3. t. 4. ref. 84. Lug. d. 24. f. 2. Medina, Vasq. contra Paluzan. Syluest. Gabr. Anton. Maiorem.* ß *Fay in add. ad 3. p. q. 15. art. 1. d. 2. c. 1. Mercer. de sacram q. 83. art. 4. num 4. Castropalaus tom. 2. t. 3. d. 1. Diana p. 5 tr 24. r. 61.* γ *Ochagrauia tr. 4 q. 14. num. 4. Sanch. de matrimon. tom. 3. l. 8. d. 34. contra Nugnum.*

14 Cum aliquando expediat abstinere à sacra communione propter aliquam causam, si periculum scandali absit, & noscatur tunc conuenire id pænitenti, probabile est posse in pœnitentiam illi iuberi, vt Eucharistia abstineat, & quamuis hæc requirat præparationem internam; hanc tamen præcepto confessarij subesse, qui internum opus præcipere potest sensibile per exteriorem impositionem, & acceptationem credendum est *Suar. in 3. p. tom. 4. d. 38. sect. 6. Salazar. de freq. comm. c. 14. §. 1. Diana p. 3. t. 4. r. 115. Lugo d 17. sess. 3. Pellizzar. cap. 10. section. 3. contra Sancium d. 53. per totum.*

15 Imperari etiam à Sacerdote potest pænitentia alicui per alium explēda si iusta adsit causa, & tunc effectū suum ex opere operato producit in eo, pro quo piaculum præstatur; potest enim alter pro altero pænam subire post confessionem relictam. Huiusmodi autem satisfactio per alium præstanda est pars Sacramenti; quia cum fiat ad preces pænitentis, opus personale ipsius censetur. Obligatio autem satisfaciendi pendet à voluntate Sacerdotis, qui si ita velit, sufficit. *Suarez. tom. 4. disput. 18. sect. 9. Reginald. tom. 1. l. 7 c. 7. q. 2. r. 241. §. motu quarto, Dian. p. 3. t. 4. r. 82. Tanner. Mercer. Fagund. Filliuc. Lug. & alij contra Vasquium tom. 4. quæst. 94. artic. 2. d. 1. nu 7. Coninch. Ledesm Turrianum.*

16 Ab eo, qui homicidium voluntariè perpetrauit, hæc satisfactio exigi potest, vt scilicet ab interfecti propinquis supplex veniam postulet, illisque pro illatis damnis satisfaciat, detrimenta compenset beneficio, & per annum singulis hebdomadis vnum saltem sacrificium pro salute occisi faciendum curet, si possit, & per idem temporis spatium piam stipem pauperibus largiatur. Litanias, aliasue preces, vt Sacerdoti libuerit, quotidie genibus flexis per totam vitam recitet, & per annum octauo quoque die confitea-

fiteatur, singulis mensibus Eucharisticam dapem suscipiat. *Comitolus l. 4. q. 11. num. 8. Homobonus de cas. reseruatis p. 1. cap. 3. Diana p. 5. tom. 4. ref. 43. & alij.*

17 Recusare potest, vel non tenetur exequi pœnitens iniunctam sibi pęnitentiam agendam sub conditione, si in peccatum idem reciderit; dummodo alio remedio vtatur. « Cęterum simpliciter imperatam sibi pænitentiam a confessario acceptare debet; hanc enim si respuere posset, non haberet Sacerdos ligandi potestatem. Quamuis pęnitens aliquod pænitentiæ genus detrectare possit, non tamen omnem pęnitentiam respuere, & maximè si præseruatiua sit. Neque absoluendus est, qui ne paruam quidem pœnitentiam sibi iniungi vult. Non enim eum pęnitet peccatorum, qui eadem aliqua satisfactione expiare recusat. Si quis tamen intentionem habeat satisfaciendi, aut dum viuit per indulgentias, vel post mortem in purgatorio, & verè pœnitens peccatorum censeatur, etiamsi pęnitentiale aliquod opus persoluere renuat, absoluendus videtur. Pęnitentiam verò medicinalem ad curanda animæ vulnera, & ad abolendam malam peccandi consuetudinem detrectare pœnitens minimè debet, & contrariæ sententia omninò post Tridentinum Concilium improbabilis censenda. Verum cogendus non est pœnitens iurare se subiturum aliquam pœnam quoties in posterum iurauerit, aut blasphemiam protulerit, ne nouo peccandi periculo exponatur. Neq; homini solito contumelia in Deum, aut Diuos, aut periuria proferre deneganda est absolutio, dummodo commissa doleat. Non enim ex occasione intrinseca, sed ex mera fragilitate peccatoris ꝑ prouenniunt. « *Castropalaus tom. 1. t. 14. d. 1. p. 1. Diana p. 7. tom. 6. r. 30* ꝑ *Comitolus l. 1. q. 3. Vasq. in 3. p tom. 4. q. 94. art. 2. d. 1. nu. 5. Reginald. tom. 1. l. 7. c. 2. num. 15. Lug. sect 8. Nugnus tom. 2. q. 15. Longus de casib. reseru p. 1. Suar. de rel. tom. 1. l. 3. c. 8. num. 7. Trullench in dec. tom. 1. l 2. Suarez, Vegha. Estius, Sanctarellus, Valent. Syluest. Fagund. Tolet. Henriq. Filiuccius, Ledesm. Megal. Coninch. contra Castrumpalaum, Diana p. 3. tom. 4. r. 51. p. 2. tom. 5. ref. 52. Fabrum in 4. sentent. d. 19. q. 1 d 33. cap. 10. Pharaonium. Ruyz. Raphaelem de Casare, Beiam, Tribarnem, Pitigianum, Villalob. Zerolam, Crucium, Reginald. Homob. Hostiensem, Molfesium.*

Pœnitentiæ, commutatio, & executio. Cap. XXX.

1 IMperatum pænitenti piaculum commutare, vel sine causa potest etiam extra confessionem post quiduis tempus idem Sacerdos, qui illud confitenti iniunxit; modò recordetur peccatorum saltem confusè, pro quibus satisfactionem iniunxit. Iusta causa commutationis est periculum omissionis, ingensue cordis mœror, & afflictio pænitentis; sicut enim arbitratu suo illam imponere potuit, ita commutare potest; quælibet enim res iisdem causis dissoluitur, ex quibus nascitur «; præseruatiuam pœnitentiam necessariam in aliam præseruatiuam commutare licet ꝑ, auferre omnino non licet, nisi sit vtilis tantùm, non necessaria; commutatio tamen,

vel

vel illicitè facta valet. Si pœnitenti iussit Sacerdos, vt piam stipem largiatur, non potest ei concedere, vt eam ipse sibi tanquam pauperi applicet; nullum enim opus bonum eleemosinę præceptæ loco efficeret u. Commutari etiam potest pænitentia ab alio confessario iusta de causa in Sacramentali confessione, non extra; alterius enim iudicis sententiæ subijcere eadem peccata pœnitens potest, & ab eo alia pœnitentia imperata absolui. Neque propterea alter confessarius in priorem confessarium iurisdictionem exercet, sed in pœnitentem; nec reuocat prioris sententiam, sed suam profert per modum iudicij æqualis præcedenti. Verùm, sicut nequit absq; Sacramento soluere, ita nec ligare pœnitentem; ad easdem enim claues spectat aperire, ac claudere, ad eandem potestatem ligare, & soluere. Verùm ad commutationem pœnitentiæ necessariò requiritur eorundem peccatorum confessio, pro quibus expiādis pium aliquod opus præceptum fuit; nec sufficit aliorum peccatorum confessio, nisi aliquam notitiam saltem confusam superioris confessionis habeat Sacerdos, & eiusdem speciei fuisse peccata prioris, ac posterioris confessionis cognoscat; non enim potest indicta causa, & ignoratis criminibus iudicium ferre u, pœnam satisfactoriam statuere, vel commutare u, etiam pęnitentia pro peccatis reseruatis imposita commutari potest ab alio Sacerdote non habente facultatem absoluendi à peccatis reseruatis; peccata enim per primam absolutionem dimissa non amplius reseruationi obnoxia sunt &, immo etiam simplex Sacerdos iuxta de causa pęnitentiam pro peccatis lethiferis iam dimissis per Sacramentum pœnitentiæ commutare poterit. *e Sancius disp. 14. num. 17. p. 3. tom. 4. Henriq c. 21. contra Megalam, e t Lugus disp. 25 sect. 6. num. 112. t Valerus v. index diff. 23. num 5 p. 2. Bonac. d. 5. q. 5. contra Zerolam, Diana p 3. tom. 4. r. 53. & p. 6. tom. 6. res. 46 Praepositus u Suar. Vasq. Coninch. Reginald. Fag Mol. fes. Lub. sect 6. num 107 Syluest. v. confess. 6 num. 4. Nugn Valentia contra Nauar. Tol Sa, Rodriq. Viuald. Dianam, Cœlestiuum tom. 1 cap. 24. num. 7. Bonac. de sacr. disp 4. q. 5 sect. 3 & Valerus v. iurisdictio diff. 1. n. 7. Vasq Henriq. Nauar. contra Suarium tom 5. d. 38. sect. 10. num. 8. Lug Vasq. in 3. p. tom 4 q. 94. art. 2. d. 3. Diana p. 3. art. 4. res. 53. contra Suarium. x Sanchius, & alij.*

2 Probabilior Doctorum sententia est pœnitentiam a Sacerdote impositam non posse etiam in meliorem ab ipsomet pęnitente authoritate propria commutari; nemo enim pænitens in se ipsum iurisdictionem exercere potest. Et secundum hanc opinionem si impositæ & sibi pœnitentiæ culpabiliter obliuiscatur pęnitens, debet rursus eadem peccata confiteri, vel si existimat Sacerdotē auditorum, recordari, sciscitari ab illo pęnitentiam x. contrariam etiam sententiam probabilem existimo asserentium, pœnitentiam ab ipsomet pęnitente commutari posse in opus euidenter melius: si enim id propositum fuisset confessario, vtique id ab eo obtinuisset in peccatorum expiationem, λ nam & qui vouit, votum [illegible] valet. *x Sanchez sum tom. 1. l. 4 c. 11. num. 36 Coninch [illegible] d. [illegible] n 86. Reginal. Henriq. Sancius d 14. num. 22. Lug. sect. 6. contra Richardam in 4. dist.*

4.dist.17 art.2.q.8.ad 4.Portel.Villal. quorum sententiam probabilem censet *Diana p.3.tr.4.r.53. Pellizzarius contra Turrianum par.2.d.31.d.62.* γ *Cœlestinus tr.1.cap 24.num.8.Diana p.2.tr.4.r.241.cōtra Turrian.p.2.d.31.d.62.* verior sententia docet, impositam pænitenti pœnam satisfactoriam non posse compleri per alium, quam per pænitentem *ex Trident.Suar cum multis, Lug.s.5. contra Palud. Anton. Syluestrum, Altisiod.c.* 1. multo minus potest pænitens iniunctam sibi peccatorum expiationem alteri committere præstandam ex ratihabitione, vel præsumpto consensu, *Lug l.c.*

3 Qui imperatam sibi satisfactionem, & acceptatam non præstat, si hæc grauis sit, grauiter peccat, si leuis, leuiter, nisi indulgentias consequatur, aliaue opera satisfactoria peragat, α & pænitentia præseruatiua non sit. Verum probabilius est, pænitentiam omnino implendam; alia enim opera non habent virtutem ex opere operato, sicut Sacramentalis pænitentia, ideò illi minimè æqualia sunt, β si autē leuis pænitentiæ omissio leuem, seu venialem culpam non excedit, quanto minus omissio partis leuis pænitentiæ. Leuitas enim materię excusat, ne grauis culpa sit, neque enim credendum est imponi leuem pænitentiam cum graui onere, nisi aliquod graue periculum immineat, γ nec grauiter peccat, qui particulam paruam imperati sibi Rosarij omittit, v. g. tres, aut quatuor Salutationes Angelicas, neque grauis, & mortiferę culpæ reum existimo eum, qui iussus grauem pænitentiam facere pro peccatis venialibus, vel lethiferis aliàs in confessione explicatis, & expiatis, eam omittit; durum δ enim est, hominem peccata, à quibus aliàs absolutus est, liberè, ac spontè confitentem grauis culpę reum euadere, nisi piaculum pro iisdem indictum sibi persoluat δ, contrariam opinionem probabilem existimo; obligatio enim grauis pænitentiæ imperatæ pro leuibus culpis pendet à voluntate iudicis. α *Viuald. Suar. Nauar. c. 21. numer. 43. Bonacina de sacr. disp 5. qu 5. sect.3. p.4. num 8. Lauorius de indulg. par.2. c.5 nu.49 Valentia, Reginald. Nauar. Paludan. Diana p.3.t.4.ref.106.Suar. tom 4 d 38. sect 7. numer 5.& Doct. communiter.* β *Sancius d sp.14 nu.14. Diana p 5.t.5 r.15.§.notandum est, Villalob* γ *Layman l.5.tr.6 cap.15. numer 7. contra Nugnum, & alios* δ *Diana par.6.t.6.ref.44.§.notandum contra Henriq.Fagund. Nugnum, Lugum d.25.sect.5.*

4 Quando pœnitenti tempus ad satisfaciendum Deo pro peccatis pręstitutum non est, satis est, si infra annum satisfaciat; δ cum verò præstituitur tēpus, & tamen parumper differtur satisfactio, vt post diem octauum, cum grauis est, nec commodè expleri potest, lethale peccatum non committitur, etiamsi absque causa differatur; si verò adsit causa dilationis, ne leuiter quidem peccat pænitentiam differens per aliquod tempus; neque enim statutum à Sacerdote tempus mathematico more sumendum est, sed moraliter. Ideò pænitentiam per triduum, vel quatriduum differre, aut anticipare non est graue peccatum; secus verò si per tres hebdomadas differatur, quod statim faciendum præscriptum est ε; verùm si Sacerdos certo diei opus præstandum alligauit pręcipiens ieiunium die Sabbati in honorem B.M. Virginis, vel recitationem psalmodiæ

Vir-

Virgineæ singulis diebus, tunc stato tempore, dieque opus præceptum implendum, non anticipandum, nec differendum est, quemadmodum nec ieiunium ab Ecclesia præscriptum tali die dilationem patitur. Iussus audire duas Missas præcepto non satisfacit, si duabus Missis, quæ eodem in templo eodem tempore celebrãtur, intersit ε, quamuis cõtrarium nonnulli doceant minus probabiliter. ꝝ Qui verò pœnitentiam præstituto tempore non persoluit, debet quamprimum eãdem persoluere; Sacerdos enim non tam statuti temporis, quàm satisfactionis, ac remedij rationem habet θ; verum, si ex adiunctis colligi possit, confessario intentionem fuisse non obligandi ad tale piaculum extra illud statutum tempus, vt si ieiunium in honorem alicuius Diui pridie ante festum ipsius præcepisset, elapso tempore ab obligatione ieiunij immunis pœnitens foret; secus verò si ieiuniũ aliquot Sabbatis præstandum imperasset Sacerdos; omissum enim aliquo Sabbato ieiunium, aliò deinde supplendum esset, ι idem dicendum, si quis confiteri singulis mẽsibus iussus esset, omissam aliquo mense confessionem peccatorum facere alio tempore debet, χ licet etiam cõtrariam huic sententiam doceat Sãchius λ non improbabilem. *Fernandez p. 1 docum 4. num. 5. ex cap. omnis de pœnit. Diana p. 2. t. 15. r. 53. & p. 5. t. 5. res. 15. Hurtad. Suar. Aegid. Thomas a Iesu tr. 3. cap. 2. d. 9. Diana p. 3. t 4. r 92. Lug. sect. 5. num. 9. ε Sanchius disp. 13 nu 9 Dian. p. 3 t. 4. r. 102. ꝝ Turrian. p. 2. disp. 16. d. 7. ꝝ Mercer. de sacr q. 83. art. 4 d 4. Diana p 5. t. 14. r 52. & 71 θ Tolet. l. 3. cap 11. nu. 11. cõtra Henriq ι Fagund. p. 2 l. 9. cap 4. Nauar. Syluest. χ Ochagr. tr. 4. qu. 14. num. 4. λ Sanch. de matrimon. tr. 3. l. 8. d. 34 num. 37. Caramuel.*

5 Qui pœnitentiam sibi iniunctam peccato lethali obstrictus agit, se nouo scelere mortifero non obstringit; ι non enim Sacramenti effectum impedit, sed integritatem, & perfectionem eiusdem effectus μ; non tamen ex opere operato virtute Sacramenti satisfacit, nec venialem culpam committit; nam opponere obicem remissioni pœnæ nullum peccatum est; alioquin peccaret, quisquis lethali infectus culpa rei sacræ, vel Pontificiæ benedictioni interesset. Probabile est pœnitentiam à peccatore actam effectum suum mox consequi, si obex, ideſt, ꝝ mortalis culpa tollatur. *ο μ Palud. Syluest. Adrian. Caietan. Sot. Palat. Lug. d. 25. sect. 3. Hurtad. disput. 14. de sacr. diff. 14. Marsilius, Medina, Vasq. ꝝ Lugo disp. 25. sect. 3. num. 32. Diana p. 4. t. 4. r. 241. Ioan. à Cruce, Ledesm. contra Laym. l. 5. tr. 6 cap 15. num. 15. Barbosam in Concil Trident. ο Henriq. l. 5. cap. 20. num. 7. contra Hurtad. loc. cit. P. Soto. Caiet. Vict. Nau. Suar. Palat. Coninch. Fagund. P. Fay.*

6 Est etiam modus præscriptus à Sacerdote in agenda pœnitentia seruandus; si quis enim iubeatur flexis genibus preces ad Deum fundere, non satisfacit, si stans eas fundat; Sacerdotis enim mens est ad breue illud supplicium pœnitentem adigere ꝩ; quanquam non improbabilis nonnullorum sententia est, qui putant, satisfieri, si alio modo, alio loco, alio tempore, quàm iusso pœnitentia agatur ς; præcipua enim Sacerdotis intẽtio substantiam piaculi respicit, non circumstantias; & secundum hanc sententiam ille, quem Sacerdos tertiam Rosarij precatorij partẽ persoluere iussit,

satisfaciet, etiamsi interruptè moris interpositus persoluat. Hoc etiam in voto, & in horarijs precibus persoluendis accidere potest. *π e Diana p 3.t.4.res.55.Vegha tom.2 c.64.cap.6. Sanchez tom. 2.opusc.l.7.cap.2.d.19. num. 5.*

7 Pœnitentiæ iniunctę obligationi satisfacit, qui iustum opus agit, etiam absque intentione satisfaciendi per actum illum; non enim omnis pars Sacramenti exigit intentionem. Dolor haberi potest absque memoria præcedente recipiendi Sacramentum. Neque pœnitentia agitur a pœnitente tanquam a ministro Christi, sed tantum ex vi obligationis à confessario acceptæ *β*. Eadem ratio militat in legibus, & præceptis, quæ solum obligant ad actum, quem præcipiunt, ideò satis est facere, quod iubent, nec oportet id fieri ex intentione formali, vel virtuali exequendi præceptum. Non est necessaria intentio præmij ad merendum illud, æquitas enim exigit, vt qui bene operatur, laudetur, ac præmium recipiat. *β Sanchez in summa tom.1.l 1.cap.13.num.17 Diana p.6. t 6 r.43.& p.2.t.12.r.37.§ & idem, Longus d 24.sect. 4 §.3. Suarez contra Vasq. in opusc. de benef c.4 §.1.art.3. d.7. num.117. Henric q.4 q.18.*

Monita salutaria Confessarijs, ac pœnitentibus. Cap. XXXI.

1 ARS artium est regimen animarum, & vt bene regi, ita bene alios regere Dei donum est. Ideo Sacerdos ad audiendas confessiones vocatus ante omnia ad Deum se se precibus conuertat, & si fortè lethali scelere se obstrictum agnoscat, nec confessionis Sacramento se expiare tunc commode possit, quãtum potest propter Deum peccata sua perfectè detestetur, dicatque non minùs corde, quàm ore versiculos illos psalmi quinquagesimi. *Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis*; ne immundus ad mundandas aliorum animas accedam, ne cupiditate, auaritia, vel inani gloria, vel curiositate, neq. alio turpi affectu ducar; sed hoc ad gloriam tuam pro animarum salute agam. *Ne proijcias me a facie tua*, idest, ne me à lumine vultus tui repellas, ne per ignorantiam errans, ceu cæcus cæcos ducam, neue alijs errandi sim author, *& Spiritum sanctum tuum ne auferas à me*; idest, ne, dum aliena peccata audiam, sinas me in tentationem, & in peccatũ cadere, ne spiritum tuum bonum, & gratiam tuam amittam. *Redde mihi lætitiam salutaris tui*; fac, vt audita confessione hilaris, serenus animo, ac deuotus discedam, ne turpes peccatorum auditorũ species, neue eorundem cogitationes mentem meam vexent, turbent, vel inquinent, *& spiritu principali confirma me*, vt fortior sine peccato perseuerem, gratiæ tuæ dono me præmuni; sic enim *docebo iniquos vias tuas*, quæ sint mandata tua ostendam, quomodo legem tuam obseruare debeant, *& impij ad te conuertentur*, ac conuersi ad te peccatores bene viuent ad honorem, laudem, & gloriam tuã, animarum conuersio, & perfectio à Deo pendet; ideò diuinum implorandum est auxilium, & sapientia ab eo petenda.

2 Mox Sacerdos vnius salutis animarum

marum cupidus, hilari vultu, & alacri grauitate peccatorem excipiat, dulcis, affabilis, ac misericors ipsum animet, vt sibi tanquam spirituali medico animi sui vulnera detegat. Illius ad pietatem, ac compassionem composita oratio, mensque *Non ignara mali miseris succurrere discat*, ne, si rigidum, austerum, vel nimis religiosum importunè, & statim se ostendat, pœnitentem terreat, vel perturbet. Si illum minùs decenter composi um in externo corporis habitu, & genuflexione, alijsque exterioribus esse videat, ipsum dulci alloquio moneat, insinuatque, vt Deo, non homini tantùm ille confiteatur, genibus ambobus flexis, non Sacerdotis faciem intueatur pœnitens, sed ad latus se tantisper vertat, & se crucis signo præmuniat; dicatque saltem, *Confiteor Deo omnipotenti, & tibi pater, quia peccaui &c.*

3 Non facile permittat Sacerdos, pœnitentem se de imperfectionibus, quę nec peccata venialia sunt, accusare; non enim ab imperfectionibus, sed a culpis pœnitens absoluendus est; neque enim eum confiteri necesse est, se non amasse Deum tota intentione, qua potuisset; quia sufficit amare Deũ actu quãtumuis remisso super omnia, seu omnibus illum anteferendo, nec, quod inspirationibus diuinis nõn respondent; quia aut inspirationes spectant ad præcepta implenda, & tunc illis non respondere non est peccatum distinctum a transgressione præceptorum; ideo satis est confiteri eorundem violationem, vel spectant ad consilia, vt ad Religiosam aliquam sodalitatem amplectendam, ad contemptum sæcularium rerum, ad curas humanas obliuioni tradendas, ad maccrandum corpus ieiunijs, cautnenijs, cilicijs, verberationibus, & ad similia; & hoc peccatum non est; cum non exequens consilia ne venialem quidem culpam committat, *ita contra Toletum lib. 3. cap. 2. num 6 docet Sancius d. 1. num. 8. Diana p. 3. t. 4 res. 52. & alij.*

4 Neque opus est, vt pœnitens se accuset, quod non magno examine conscientiam suam discusserit, quod vehementer de peccatis non doleat; satis enim est, si moralem, & mediocrem diligentiam in examinandis culpis, ijsque detestandis adhibuerit, & ad Sacramentum suscipiendum imperfecta peccatorum detestatio aliquo modo respiciens Deum sufficit, quæ attritio dicitur; non oportet pœnitentem se accusare generatim de commissis ore, verbo, visu, cogitatione, & opere. Nam species peccatorum satis est confiteri. Neque necesse est dicere; *Accuso me de omnibus peccatis, quorum obliuiscor, vel eo modo, quo Deus scit me deliquisse*; satis enim est propositum confitendi secundum conscientiam suam omnia peccata commissa, si memoriæ succurrant.

5 Inutiles rerum narrationes prorsus amputandæ, idque tantùm dicendum est, in quo consistit peccatum, cæteris omissis, quæ peccati speciem nõ mutant, nec illud grauius reddunt. Peccatorum lethalium numerum, species, & necessarias tantùm circumstantias requirat confessarius. Moneatur incautus pœnitens, ne criminis socium absque necessitate indicet, vel nominet. Sinatur in bona fide viuere, quãdo non speratur, admonitionem, vt manifestationem impedimenti in matrimonio, profuturam; absoluatur secundum opinionem probabilem, quam sequitur; sed ante absolutionem aliqua

aliqua pia adhortatione excitetur ad detestationem peccatorum propter Deum super omnia diligendum, vt Creatorem, conseruatorem, redemptorem, benefactorem, bonorum operum remuneratorem, scelerum vindicem, & ad propositum vitandi peccata, & proximas peccandi occasiones, malas societates, & pericula; quia, vt ait Ecclesiasticus 3. 27. *qui amat periculum, in illo peribit*.

6 Interroget confessarius pœnitentem de ijs culpis, in quas verisimile est, homines eius conditionis, & status incidere, ne simpliciores peccare doceat, & maximè pueros, & puellas. Si ex habitu, & professione statum pœnitentis agnoscit, ne de his circumstantijs roget confitentem, vt si sit virgo, vel monialis; mutuum aspectũ pœnitentis euitet; confitentem non audiat, nisi tabula, & crate interiecta, vel manu cum sudario, seu linteolo interposita. Cautè se gerat in exquirendis peccatis contra sextum decalogi præceptum, eorumque circumstantijs, ne se vel pœnitentem tentationis, & lapsus periculo exponat; ne difficilis sit ad absoluendum eos, qui in eadem peccata facillimè relabi solent, dummodo in proxima peccandi occasione non maneant, vel iustam causam habeant non euitandi illam occasionem, & se non peccaturos Deo auxiliante spondeant, & peccata detestentur, ac vitare statuant. *Non septies, sed septuagies septies* peccanti fratri ignoscendum esse Christus dixit (Matth. 18.) ægroto recidiuo medicina neganda non est. *Ioseph ab Horto, Reginaldus, Castropalaus, Diana p. 4. tr. 4. r. 165. & alij*.

7 Pœnitentem ad vouendum aliquid non inducat cõfessarius, nihil ab eo pecuniæ, vel pecunia æstimabile petat; in confessario enim auaritia labes est omnium fœdissima. Ærarios Sacerdotes, & nummarios Doctores in regno Dæmonis recenset Cyprianus. Sacrorum hominum proprium esse omnis labis puras habere mentes, & præsertim pecuniarum vim nihili facere dicebat Iustinianus. Ideò pecuniarias pœnitentias nunquam sibi applicet Sacerdos. Sed quoniam exempla magis, quam verba mouent animos, & instar acuti stimuli incitant, atque ad similem vitæ ineundam rationem prouocant, in omnibus bonorum operum exemplum se præbeat Sacerdos, vt monet Apostolus. Studeat alijs integræ, ac rectæ vitæ face prælucere, dicente Christo, *luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra &c. & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est*. Sacri homines in diuinis oraculis dicti sunt cæli, quoniam eorum vita, vt sublimis, & excelsa dignitate, ac gradu est, ita omnibus, vt cælum stellis, virtutibus ornata patere debet.

8 Meminerit Sacerdos, se medicum animarum esse; si medicum corporum eum deligere debemus, qui probitate morum, atque artis peritia commendetur, vt monet Vlpianus, quanto magis in spiritali medico has dotes esse oportet, integritatem vitæ, ac doctrinam? *purgari prius oportet, deinde purgare*, inquit Gregorius Nazianzenus, *sapientia instrui, atque ita demum alios sapientia instruere, lucem fieri, & alios illuminare, ad Deum appropinquare, & ita alios adducere, sanctificari, & postea sanctificare, cum moribus ducere, & cum prudentia consilium dare*; alios curaturus ipse sanus sit oportet, ne quis ei dicat: *Medice cura*

cura te ipsum. Necessaria animarum medico artis artium reginę peritia est, ne quas curare debet, imperitus occidat, vt nonnulli corporum medici, qui vt ait Sidonius Apollinaris, parum docti, & satis seduli multos officiosissimè occidunt. Si pro corporum curatione peritissimi adhiberi solent medici, quanto magis pro animarum cura docti, ac probi cõfessarij adhibendi sunt. Nemo ægrotus sibi ipsi mederi, nullus reus se ipsum absoluere potest. Curet ergo spiritalis medicus, vt Infirmus peccator morbum animi sui agnoscat, & videat, quam *longè a peccatoribus salus absit*. Ad poscendum Deum mentis lumen assiduis precationibus hortetur. Nullum vitio laborantem incurabilem esse existimet; nam, teste D. Basilio, nihil est in rerum natura, quod diligentia non corrigatur, nec vllum vitium adeo graue est, quod Dei timore non emendetur, vt amigdalæ amaræ agricolarum cura in dulces verti possunt, si pinguem ex pino cuneum per mediam medullam adactum susceperint; ità vitijs, ac peccatis dediti homines spiritalis magistri arte, Deique auxilio virtutibus ornantur, ac perficiuntur, si, vt Apostolus monet, *suscipiant insitum verbum Dei*, inquit, verbum *omni gladio ancipiti penetrantius, attingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus, compagum quoque, & medullarum*. In spem igitur erigat pænitentem Sacerdos, seque medicum simul, & patrem exhibens, confitentem, ceu filium ad confidentiam excitet, opportuna curandis animi morbis remedia suggerat, qualia nos in Antidotario spiritali nostro congessimus. Ex quibus pauca apponemus, vt ea confessarius in promptu habeat, cum ijs vtendũ erit.

9 Vbi pænitentem aliquot vitijs laborare cognouerit, vnum, vel duo grauiora præcipuè reprehendet, & ad ea extirpanda pænitentem hortabitur. Particularis alicuius vitij reprehensio, quàm generalis multorũ, vel omnium fructuosior esse solet. Quamuis Adamus, & Eua multa peccata commisissent superbiæ, infidelitatis, curiositatis, gulæ, & inobedientiæ; de hac tamen vna eosdem Deus reprehendit; quod scilicet vetitos ligni scientiæ boni, & mali fructus comedissent. Faciliùs enim vitia sigillatim vincuntur, quàm si multa simul, vel cuncta generatim impugnentur. Ciuilibus, & amicis verbis pœnitentem alloquatur, & arguat Sacerdos.

10 Nulla admirationis, vel impatientiæ, vel indignationis signa edat. Pænitentias publicas nunquam imponat, nisi publica fuerint peccata. In pænitentia iniungenda se potius benignum, ac clementem, quam rigidum, ac nimis seuerum ostendat, lenitatem potiùs, quàm seueritatem eligat, scribas, & pharisæos alligantes onera grauiora, & importabilia pœnitentibus, digito autem suo ea mouere nolentes non imitetur; prudentiæ regulam, & Spiritus Sancti ductum sequatur, & charitate non ficta omnia agat; misericordiam disciplinæ coniungat, seueritatem lenitate, ceu vinum oleo misto temperet, sicut Samaritanus vino, & oleo infuso vulnera eius, qui in latrones inciderat, curauit. Luc. 10.

Pœni-

Pœnitentiæ iniungendæ, & remedia contra vitia. Cap. XXXII.

1 Confessarius medicorum more contraria contrarijs curet, cótrariæ virtutis actus vitio, quo laborare pœnitentem nouit, exercere iubeat. Ea, quibus vitiorum radices amputet, & occasiones peccandi auferat, tum in vindictam, & expiationem scelerum, tũ in remedium præseruatiuum, & vitæ nouæ custodiam imperet, ab solutionem recidiuo quandoque suspendat, sed rarò differat, vt ad maiorem peccatorum detestationem, & ad efficacius propositum euitandi peccata, eorumque occasiones excitet.

2 Ad mensuram peccatorum, & virium pænitentis satisfactoria pæna imperetur, vt corpori ægrotanti, sed forti, ac viribus bene constituto medicina fortis dari potest, secus verò debili, ità pænitenti magnanimo, ac bene præparato satisfactio, seu pænitentia, quam meretur, vel agere potest, iniungenda est; pusillanimi verò, & ægrè disposito leue piaculum præcipiendum est, quod ferre non recuset imbecillitas hominis; sic partuulus ignis appositis paleis, leuibusq. ramusculis fouendus est, non magnis lignis superpositis suffocandus. Gaudeat saltem Sacerdos, quod pænitentem ab æternis Tartari cruciatibus liberans ad Purgatorium transmittat. *D. Antoninus, Caietanus, Polancus, Reginaldus de prudentia confessarij, & alij.*

3 Iubeatur interdum pænitens aliquam peccandi occasionem, vt allocutionem alicuius ad peccatum allicientis euitare, diuini verbi prædicationi, ac rei diuinæ interesse, Dauidicos psalmos ad pænitentiam compositos recitare, precationem Dominicam, & Salutationem Angelicam dicere, vel ter ad impetrandam à Deo triplicis potentiæ animæ, intellectus, memoriæ, & voluntatis reformationem, vel quinquies ad quinque sensuum corporis moderationem postulandam, vel septies ad petenda septem Spiritus sancti dona, vel septem virtutes septem capitalibus vitijs oppositas, vel duodecies ad duodecim Spiritus Sancti fructus exposcendos. Expedit quandoque præcipere pænitenti, vt octauo, vel decimoquinto quoque die, vel singulis mensibus vsq. ad certum tempus, peccata sua confessione expiet, vel, vt quoties in aliquod peccatum relabitur, certũ psalmorum, vel orationum numerum recitet, abstinentia, sobrietate, ieiunijs, cilicio, cathenulis, aliaue afflictione voluntaria carnis petulantiam, ac superbiam domet, vt die Veneris ad honorem cruciatuum Christi Domini se moderatè verberet, vel ieiunet.

4 Ei, qui in eadem crimina frequẽter recidit, consulendum est, vt intra triduum, vel hebdomadam post lapsũ ad confessarij pedes accedat, vel, vt flexis in terram genibus, manibusque expansis ante Iesu Christi cruci affixi imaginem culpas suas detestetur, veniamque à Deo enixè postulet, terram deosculetur, & ab ea se indignum sustineri sentiat, nec dignum se putet, qui cælum aspiciat præ ingrati erga Deum animi vitio, & peccatorum multitudine. Frequens meditatio eorum, quæ Christus pro nobis passus est,

est, feria quatuor nouissimorum hominis consideratio mortis, iudicij, inferorum, ac cælestis gloriæ optima sunt remedia aduersus peccata. Hæc, vel illa opera misericordiæ tum corporalis, tum spiritualis pænitentibus interdum imperanda. Si rudes, & ignari Christianæ religionis, & fidei mysteria nesciant, breuiter, quantum necessitas postulat, erudiendi, vt Doctrinæ Christianæ institutioni statis diebus, vel sacris concionibus intersint, quoties commodè possunt, monendi sunt, vt altaria, & templa inuisant, Xenodochia, & ægrotos ibi decumbentes visitent, ægrotos consolentur, & adiuuent, & Indulgentias à Summo Pontifice concessas lucrari studeant. Interdum pro certis vicibus hæc, & alia id genus præstare iubendi sunt, vt expedire videbitur.

5 Hortetur Sacerdos ad *abnegationem proprij iudicij* eum, quem nouerit curiosum, vel inobedientem, vel scrupulosum, vel nimis amantem sui ipsius.

6 *Charitatis opera, & actus* imperet illi, quem laborare viderit inuidia, ira, odio, personarum acceptione, humano timore, vindictæ cupiditate affectum.

7 *Ad cognitionem sui ipsius, & propriorum defectuum*, ac culparum excitare studeat eum, qui de alijs temerarium iudicium facere, vel aliena vitia curiosè inuestigare, referre, aut carpere intellexerit, vel amore sui ipsius, vel auaritia, aut tristitia captum, vel contumeliosum contra Deum esse senserit.

8 *Conscientiæ discussionem* proponat in remedium contra metum, & anxietatem conscientiæ bonæ, desolationem spiritualem, affectuum immoderationem, timorem seruilem, ac mundanum, & reliqua vitia extirpanda. Pœnitens noscat se ipsum.

9 *Consilio* prudentum, & maximè spiritualis patris vti doceat contra nimiam confidentiam in suis viribus, donibus, & rebus humanis, aduersus conscientiæ scrupulos, cõsuetudinem prauam, desperationem, indiscretionem, iudicium proprium, luxuriam, pusillanimitatem, tentationes malas, tepiditatem spiritus.

10 *Corripiat* acriter alienæ famæ obtrectatores, iuramentis periurijs, ac blasphemijs assuetos, alijsque grauioribus vitijs laborantes, iubeat eos rogare aliquem, qui eos arguat, ac reprehendat quoties in eadem peccata reciderint.

11 *Ad contemptum rerum sæcularium* excitet eos, qui alijs inuidere, vel de alijs temerè iudicare, vel muneribus corrumpi, vel superbia effetri, vestium pompa, & luxu oblectari consueuerunt.

12 Moneat, vt aduersus omnes tentationes *crucis signo*, lustrali *aqua benedicta*, Sanctorum reliquijs, alijsque sacris amuletis, quæ etiam veneficia, ac superstitionem, aliasque cacodæmonum fraudes amoliuntur, fugantq; se se præmuniat. Deum in auxilium, ac B. Virginem Mariam, Diuosque inuocet, Sacramenta pænitentiæ, & Eucharistiæ frequenter suscipiat.

13 *Quatuor nouissima* hominis, & Christi cruciatus meditetur, bonæ famæ rationem habeat, exemplo bono alijs præluceat, aliorum defectus, quãtum potest, vel saltem intentionem excuset, si opus excusare nequit: detractoribus aures ne præbeat; mulierum vir, virorum mulier familiaritatem caueat, ne fidei mysteria curiosius inquirat, sed credat, quod Christi

Eccle-

Ecclesia credit, ac credendum proponit.

14 *Fiduciam in Deo* in aduersis collocet, hac vna morbos patienter feret, omnia Dæmonis iacula retundet. Præsumptionem, humanum timorem, & tristitiam expellet, & Deo cum lætitia animi deseruiet; *hilarem datorem diligit Deus, spiritus tristis exsiccat ossa*, omnia ad Dei gloriam cogitet, loquatur, operetur tam in aduersis, quàm in prosperis Deo gratias agat. Eleemosina, ieiunio, & precationibus, alijsque pijs operibus peccata sua expiet.

15 Voluntaria animi demissione, quam *humilitatem* vocamus, armet se aduersus superbiam, inanem gloriam, fastum, desolationem spiritualem, distractionem mentis in oratione, liuorem, iracundiam, odium proximi, præsumptionem, pusillanimitatem, & Dæmonis dolos, ac tentationum laqueos. Aliorum *virtutes imitetur*, veritatis amans mendacia, ac simulationes vitet. Prius cogitet, quàm loquatur.

16 Assiduo *labore* se se exerceat, vt tædium rerum spiritualium, tentatoris maligni astus, carnis illecebras, cupidinis spicula, otium vitiorum seminarium, profectus spiritalis incuriam expugnet, vel superet.

17 *Meditatio mortis*, & eorum, quæ hominem post mortem manent, ceu optimum pharmacum, proponatur aduersus acediam, desolationem spiritualem, prauum exemplum, immodestiam, ingratitudinem, inobedientiam, iram, libidinem, metum lethi, procrastinationem bonorum operum, timorem humanum, pudorem noxium retrahentem à peccatorum confessione, vel à bonorum consiliorum, vel præceptorum, vel votorum executione, & aduersus eorum transgressionem, & illicitas voluptates.

18 *Oratione*, & diuini auxilij inuocatione nihil efficacius aduersus vitia, & peccata omnia, & aduersa quæcunque hominem vexantia. Hac veluti clypeo armati nequissimi tentatoris tela propulsare poterimus, & maximè fastidium, & nauseam rerum spiritualium, pigritiam, desolationem animi, desperationem salutis, distractionem mentis in precibus, prauam consuetudinem, inanem gloriolam, illusiones dæmonis, inconstantiam, linguę abusus, colloquia praua, luxuriam, incontinentiam, obstinationem in malo, pudorem, & erubescentiam in bono, tristitiam, superstitiones, ac veneficia. Orando Deum impetrare possumus Dei dona, virtutes omnes contrarias vitijs, quibus laboramus. Nulla homini vera virtus, nisi à Deo domino virtutum, nullum vitium absque Dei ope superare valemus. Deum igitur orare, & virtutes, quarum homo indiget, ab æterno numine petere non desinat, auxiliumque aduersus tentationes omnes postulet.

19 *Bonis operibus* semper vacet, ne Tartareus hostis hominem otiosum, & non occupatum in bene aliquid agendo inueniat; idem enim vitiosus, qui otiosus esse consueuit. *Otia si tollas, periere Cupidinis arcus. Bene operando* vincuntur Acedia, consuetudo mala, desperationis tentatio, mortis metus, cacodæmonis fraudes, ac veneficia; bona operatio Diabolum excludit.

20 *Obstando principijs* tentationes omnes facile superari doceat Sacerdos. Leue negotium est extinguere scin-

scintillam, quæ nisi extinguatur, magnum sæpè exciiat incendium. Beatus ille est, qui paruulos Babylonis filios, idest, nascentes tētationes ad petram, qui Christus est, allidit. Ideò rectè Sulmonensis vates cecinit

Principijs obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

ne iuuare assuescat homo, nec turpia, & contumeliosa verba proferre, discordiæ, luxuriæ, pigritiæ, superbiæ, & illicitæ negotiationis initia vitet: prauas cogitationes subitò natas expellat, nihil in periculo immoretur, ne pereat, si illud amet.

21 *Patientia* clypeo munitus aduersa omnia vincet, tribulationes, ærumnas, morbos, iniurias, contumelias, inuidiam, obtrectationes, mœrorem animi, & curas omnes superabit. Christi Domini, & Sanctorum Martyrum patientiam imitandam sibi homo proponat, & patientiam, longanimitatem, perseuerantiam à Deo enixè postulet nihil hæsitans in fide.

22 *Ad Pœnitentia* dignos fructus faciendos pœnitentem hortetur confessarius; nam, Diuo Augustino monente, *Nemo vnquam committere debet, vt sine pœnitentia migret è vita*, tribulationes, morbos, aduersa omnia, & mortem ipsam ad pœnitentiam, & expiationem peccatorum libenter, & æquo animo ferat. Hac se aduersus desperationem salutis, vel præsumptionem muniat homo. Ad *Pœnitentia* actus, ad peccatorum detestationem, & dolorem animi de ipsis concipiendum recidiui pænitentes excitentur, & quoties recidunt, iubeantur, pænam aliquam satisfactoriam subire, *& propositum non peccandi*, & occasiones peccatorum fugiendi renouare. *Id in primis animo proponendum, vt rectè viuamus*, inquit Seneca. Quodcunq. pati, & mori potius, quàm peccato se labefactare statuat, ac firmiter quotidie proponat salutis suæ amans, Deũq. oret, vt tam boni propositi se tenacem, ac perseuerãtem in bono reddat, seque efficaci diuinæ gratiæ præuenientis, concomitantis ac subsequentis auxilio excitet, adiuuet, conseruet.

23 *Propositum bonum* aduersus ambitionem, amorem sui, quem philautiam Græci vocant, malum exemplũ, seu scandalum, prauam consuetudinem, impatientiam, iram, inconstãtiam, loquacitatem, mentiendi, ac peierandi, ac maledicẽdi facilitatem, illicitam negotiationem, pusillanimitatem, simoniam plurimum valere compertum est.

24 *Lectio sacrorum, ac piorum librorum, & diuini verbi auditio, & à negotijs, & sæcularibus curis secessio, ac diuinarum rerum meditatio* ad superandas tentationes, ac præcauenda peccata, ad negligentiam, ac tepiditatem, & incuriam spiritualis profectus eliminandam, ad renouandum spiritum maximum præstant auxilium.

25 *Silentium* aduersus illatas iniurias, & insurgentem iram, loquacitatem, verba otiosa, vindictę studium, & desolationem spiritualem optimũ remedium est. *Simplicitas* aduersus hypocrisim, *spes* cõtra obstinationem, & impœnitentiam, *temperantia* contra gulam, & vitia alia, animi *fortitudo, & victoria sui* aduersus peccata omnia magnopere prosunt. *Timore Dei*, tanquam fræno, coercere se studeant peccatores omnes, & maximè blasphemijs, periurijs, sacrilegijs assueti, & nefandis antea sceleribus obstricti.

26 Fuga

26 *Fuga occasionum, & periculorum peccandi* præsentissimum antidotum est aduersus peccata omnia, & maximè aduersus peccãdi consuetudinem, discordias, rixas, crapulam, ebrietatem, inanem gloriam, infidelitatem, hæresin, iram, impatientiam, luxuriam, negotiationem illicitam, prauam societatem, superstitionem, tentationes, & veneficia.

27 *Consideratio turpitudinis, & grauitatis peccatorum, & damnorum*, quæ ex ipsis nascuntur, & *pœnarum*, quibus in hac vita, & post mortem à Deo peccatores puniuntur, multum iuuant ad detestanda, vitanda, & expianda peccata omnia.

28 *Consideratio finis* optima medicina est contra desolationem spiritualem, & impatientiam in tribulationibus, in morbis, in morte charorum, & contra præsumptionem, tristitiam, & otiositatem.

29 *Meditatio cruciatuum Christi Domini* desperationem fugat, & impatientiam in aduersis, & iniurijs illatis expellit, aduersus luxuriam, superbiam, inobedientiam, & omne peccatum plurimum valet.

30 *Consideratio præsentiæ Dei* euagationem mentis in oratione Dei, in recitandis horarijs precibus fugat, libidinoso, & inanis gloriæ cupido medetur.

31 *Præparatio animi, & præmeditatio futuri* ad perferendas æquo, ac libenti animo tribulationes, & ærumnas, amicorum mortem, bonorum externorum iacturam, ad frænandam iram, ac linguam, ad vitandam personarum acceptionem, vindictam, ad fugiendas illicitas negotiationes, & spectacula, & mulierum familiaritates inducit.

32 Studium perfectionis acquirendæ, imitatio eorum, qui in virtutibus profecerunt, imaginatio præsentiæ viri alicuius grauis, ac sancti, externorum sensuum custodia, Sacramentorum confessionis, ac sacræ communionis frequentia, conscientiæ discussio, assidua deprecatio, otij, & periculorum fuga, cælestium contemplatio, nouissimorum hominis meditatio, præsentiæ Dei consideratio, societas bonorum, sacrarum concionum auditio, sacrorum, ac piorum voluminum lectio, paupertas, humilitas, solitudo, patientia, obstare principijs generalia sunt remedia aduersus vitia, & peccata.

33 Iubeatur *Superbus* visitare ægrotos, Xenodochijs inseruire, cum pauperibus, vilibus, & humilibus versari, genibus flexis, vel prostrato humi corpore preces ad Deum fundere, terram omnium parentem se mortuum sinu excepturam deosculari, se se conuitijs afficere, se omnibus submittere, se peccatorem maximum appellare, Christianæ submissionis opera præstare. Imperetur *Auaro*, vt piam stipem, licèt exiguam singulis vicibus per longum tempus eroget pauperibus, captiuis, & ægrotis, eosdem inuisendo, aliquid largiatur. Christi paupertatem, nuditatemque meditetur, mortem, ac iudicium extremum contempletur. *Luxuriosus* ieiunet, abstinentia, & sobrietate carnem domet, vigilias ferat, in aspero cubili quiescat, se verberet, pectus tundat, nudis, flexisque genibus oret. *Iracundus* pro suis offensoribus, ac persecutoribus Deum roget, illis, quos odio habuit, bona precetur, benefaciat, satisfaciat offensis, veniamque ab illis petat. *Gulæ* vitio deditus ieiunet, sobriusfit, vino,

& aliquo

& aliquo cibo abstineat, absynthium dapibus permisceat. *Inuidus* oret pro eo, cui inuidit, eique à Deo bona cuncta precetur, eum laudet, honore prosequatur, inuisentes se benignè alloquatur. *Acediæ* vitio laborans virum aliquem doctum, ac pium consulat, eiusque consilia exequatur.

Remedia aduersus pudorem noxium eorum, qui peccata sua confiteri erubescunt. Cap. XXXIII.

1 QVoniam à detegendis Sacerdoti peccatis noxius pudor cum maximo animarum detrimento plurimos, & maximè fæminas, ac pueros absterret, atque abstrahit, mutosque, ne confiteantur, reddit, vt à dęmone muto obsessi videantur: quin etiam plerumque ad sacrilegia perpetranda adducit, ita vt pęnitentes salutare pharmacum in venenum lethale ipsi sibi conuertant, atque inde mortem, vndè animæ vitam haurire possint, sæpè hauriant, & quando se possent à misera Sathanæ seruitute confitendo eximere, se se nouis, ac grauioribus scelerum catheins obstringant vilissima Cacadæmonum mancipia, ac serui peccati, operæ pretium existimo in perniciosissimum hunc hostem validissima rationum tela contorquere, eumque proprijs armis exarmare; cum maxime laudabile sit, ac eorum, qui iusti habentur proprium, se se accusare; nam *& iustus in principio sui accusator est*, quanto magis peccatores se accusare debent? *Nihil est*, inquit D. Ambrosius, *quod pudori esse debeat, nisi non fateri, cum omnes simus peccatores, vbi ille laudabilior, qui humilior, ille iustior, qui sibi abiectior*. Quid ergo confiteri peccata tua erubescis, cum non angelo, non homini, qui peccare non possit, ea fateri debeas, sed homini carne fragili, & ossibus constanti, peccatis obnoxio, & ad omne malum propenso, & qui fortè in eadem peccata, in quæ tu cecidisti, lapsus, illud Didonis dictum vsurpare possit.

Non ignara mali miseris succurrere disco? Non erubescat peccator confiteri peccata peccatori; si enim Sacerdos peccata non haberet, erubescere posset, qui peccata sua ei manifestaret, inquit Diuus Augustinus; quin forsan grauiora aliquãdo scelera, quàm tua sint, commisit, vt D. Petrum, cuius claues gerit, olim peccando imitatus est, ita nunc à peccatis absoluendo imitari possit, & qui velut tu, obnoxius est peccatis, & pluribus, & maioribus, quam tua sint, nisi diuinæ gratiæ præsidio muniatur. Hinc Tertullianus: *Quid, inquit, consortes casuum tuorum, vt plausores fugis?*

2 At dices: ardua res est animi tui sensa, quæ omnibus non modò hominibus, sed etiam cælestibus spiritibus occulta sunt, pandere Sacerdoti, teq. ei superbum, auarum, obscænum fateri, à quo humilis, liberalis, & pudicus, castusque existimabaris; fateor hoc quidem, si natura sola spectetur, difficile, sed quod Dei gratia, accedente perfacile reddatur, vt meritò illud Regij psaltis in te adhibere valeam: *nunquid adhæret tibi sedes iniquitatis, qui fingis laborem in præcepto? Psal 93. num 20.* fictitius iste labor est, quem detrectas; non operis difficultate, sed cordis tui iniquitate à pænitentiæ Sacramento deterreris. Væcordes illos, & igna-

& ignauos promissæ Hebreis Syriæ exploratores æmularis, & monstra quædam gygantæa in confessionis Sacramento cominisceris, quibus depellendis, aut debellandis imparem te esse censes. Cum tamen noui Iosue, & Caleb, alijque fortes Christi milites facillimè ea possint expugnare, *ac sicut panem deuorare*. *Num.* 14. cum non non ferro & igne, sed ore & lingua opus sit; nam mors, & vita hominis in manu linguæ. Sacramenti huius facilitatem in veteri testamento præsignauit institutio Asyli in sex ciuitatibus refugij, quas Deus constituit, tres citra, & tres vltra Iordanem *neque*, vt obseruat Philo Hebręus, *effugium dedit in loca, quæ deserta forent, aut parum tuta, ne cædis iniustæ reus facilè caperetur*. talia nobis refugia Deus in pęnitentiæ Sacramento dedit, ad quod quicunque criminum reus confugit, tutissimus conquiescit. quãtumuis hostis fremat, ac tibi insidietur; siquidem *accusationis excludit inuidiam, qui accusatorem præuenit confitendo*, inquit D. Ambrosius; illæ autem refugij vrbes subiectæ erant Leuitis, viris, vt sanctioribus, ita ad hospitalitatem, ac pietatem pronioribus, ad quos facilimus erat accessus. Illis similes sunt, vel esse debent Sacerdotes, qui peccatorum confessiones audiunt; facilitate, benignitate præditi secundum illud Augustini dictum; *Sacerdos adsit beneuolus, paratus erigere, & secum adiuuet confitentem orando, eleemosynas dando, & cætera bona pro eo faciendo, iuuet leniendo, consolando, spem promittendo, & cum opus fuerit etiam increpando. Sit particeps laboris, qui particeps vult fieri gaudij*. Talem igitur Sacerdotem cogita, cui peccata tua quantumuis grauia, confitearis, is bonam de te pœnitente, ac detestante scelera tua opinionem, & de emendatione tua spem concipiet, quò maiorem in detegendis peccatis sinceritatem in te conspiciet, teque eo magis consolabitur, cum optimè nouerit maiorem tibi virtutem non esse, quam olim Dauidi, Salamoni, ac D. Petro fuerit, qui tamen grauissimis se peccatis obstrinxerunt.

3 Sed esto, deteriorem de te opinionem concipiat Sacerdos, cui confiteris, tanti ne facies bonam eius de te opinionem, vt eam saluti tuæ perpetuæ, ac cælesti gloriæ anteponas? anne summa felicitas tua, in bona eius de te opinione consistit, vt cum salutis tuę detrimẽto eam seruare velis? o te miserum, qui, vt exiguam, & breuem vites confusionem, æternam subeas ignominiã, ac damnationem?

Incidis in Scyllam cupiens vitare Carybdim,
Incidis in flammas cupiens vitare fauillam.

eia dic cum Diuo Paulo: *Mihi autem pro minimo est, vt iudicer ab humano die*; hominis de te existimationem minimi facias.

4 Cur autem peccata tua homini confiteri erubescis, quæ coram Deo cuncta vidente, & audiente, & coram Angelis, totaque cęlesti curia spectante committere ausus es? non erubuisti coram Deo Creatore tuo peccare, & erubesces creato homini, qualis tu es, peccatum confiteri? venenum bibere non dubitasti, & antidotum sumere dubitas? non puduit te sordibus animam tuam inquinare, & te pudet eam ad pęnitentiæ fontem abluere? turpe est peccatum committere, turpissimum confessione non delere. *O te mise-*

miserum, inquit Chrysostomus, *cum effectus es peccator, nō erubescebas, quādo iustus efficeris te primum pudet &c.?* quid iniquius, quid peruersius? audi Tertullianum tibi per ironiam dicentem: *Na tu verecundia bonus ad delinquendum expandens frontem, ad deprecandum verò subducens.* ô callidum Dęmonis stratagema, qui pudorem à peccante remouens, in pęnitente collocat; quem peccanti abstulit, confitenti restituit, *nam*, vt ait Chrysostomus. *cum nosset Sathanas, quia peccatum verecundiam habet, pænitentia fiduciam, ordinem reprobus permutauit, & innertit. pænitentiæ dedit verecundiam, fiduciam peccato.* Hanc Dęmonis fraudem agnosce, o peccator; *neque enim pudenda est peccati confessio, sed perpetratio*, vt admonet Theodoretus. *In peccato sanies, in peccato probrum, ac dedecus, in peccato derisio est. in pænitentia fiducia loquendi, in pænitentia libertas, in pænitentia expugnatio peccati.* vt Chrysostomus testatur.

5 *Non te pudeat*, inquit Augustinus, *coram vno dicere, quod te non puduit forsitan coram multis, & cum multis facere*, & paulò post: *Heu cur erubescis confiteri, quod facere nequaquam erubuisti? melius est coram vno aliquantulum ruboris tolerare, quam in die iudicij coram tot millibus hominum graui repulsa denotatum erubescere.* Diuus Ambrosius de Dauide suum peccatum agnoscente, ac confitente loquens ait: *si iniquitatem suam Dei amicus cognoscit, si Deo se peccasse confitetur, cur tu de confessione criminis erubesces? cum criminis commentum, non confessio sit pudori.*

6 Si tantum pudoris experiris detegendo peccata tua vni homini sub rigido secreti sigilli silentio, quomodo pudoris confusionem die extremi iudicij sustinere poteris, qua quotquot homines ab initio mundi fuerunt, quotquot sūt, & quotquot erunt, peccata tua conspecturi, & audituri sunt? Diua Catharina Senensis die quadam in templo cum de sacris rebus cum religioso viro socio confessarij sui dissereret, quod transeuntem fratrem suum conuerso capite respexisset, mox plorando dixit se tam acri reprehensione à Beata Virgine Maria, & à Diuo Paulo Apostolo ob minimum illud tēpus amissum correptam fuisse, vt mallet quamlibet confusionem in conspectu omnium huius Mundi hominum pati, quam conceptum ex reprehensione illa pudorem; subdidit etiam: *O quantam confusionem patientur ingrati peccatores in conspectu Dei Iudicis, quando cum maiestate, & potentia mundum iudicabit: si vnius Apostoli præsentia sustineri non potest, qui cum adeò terribili aspectu me reprehendit, vt nisi oculis meis mitissimus agnus luce coruscans se se obtulisset, non potuisset cor meum tantam confusionem sustinere.* Quid tibi erit, ingrate peccator, in die iudicij, cum peccata tua te inuito omnibus coram Christo iudice patebunt? *Iudex ergo cum sedebit, quicquid latet, apparebit.* Verum si ea Sacramento pænitentiæ deleueris, & parum pudoris Sacerdoti ea confitendo sustinueris; nullum in die illa pudorem sustinebis, neque iudicaberis; nam, vt ait D. Paulus, *Deus non iudicat bis in idipsum*; tunc enim peccata tua tecta, ac deleta, non amplius erunt, nec apparebunt, vel, si fortè videbuntur, non erunt tibi pudori, sed gloriæ, quemadmodum vulnera militis, qui fortiter pugnando hostem

proſtrauerit, non niſi cum ſumma eius laude, & gloria conſpiciuntur.

7 Adde etiam, quod pudor ex confeſſione qualiſcunq; ſit, honor potius appellandus eſt; quoniam, vt D. Cyprianus docet. K. *dum iudicis, & tortoris vices non parcens peccator aſſumit, confeſſione confuſionem honorat, & in conſpectu Dei veniam impetrat*. Hoc præſignificaſſe Chriſtus videtur cum reuocato ad vitam Lazaro, cuius facies ſudario tecta, ac ligata erat, *ſoluite eum*, inquit. Faciem eius reuelari iuſſit, ac omnibus manifeſtam eſſe; *quia*, vt ait D. Ambroſius, λ *venia donatus eſt, reuelare faciem, aperire vultum iubetur; non habet enim, quod erubeſcat, cui peccatum remiſſum eſt*. Tantum abeſt, vt confeſſus peccata ſua, & abſolutus erubeſcat, vt potius diurno diuinæ gratiæ fulgore illuſtretur. *Petrus quia tertiò negauerat, tertiò confitetur*, inquit Ambroſius; *ſed negauit in nocte, confitetur in die*. Erubeſcere in tenebris debuit negatio, clareſcere in luce confeſsio.

8 At forſan peccatum confiteri te pudet, quod timeas, ne Sacerdos illud detegat? hoc autem minimè timere debes, cum ſcias grauiſſimas pœnas ſacris legibus in Sacerdotem conſtitutas eſſe, ſi quidquam confeſſionis ſigillo tectum, obſignatumq; reuelauerit. Diuus enim Gregorius ſanxit, vt huiuſmodi Sacerdos deponatur, hoc eſt, Sacerdotis officio, ac dignitate priuetur, & perpetua, dum vixerit, infamia notetur. Sacramentale confeſſionis ſigillum à Chriſto Domino inſtitutum iure diuino, ac naturali firmatum non ſine graui ſacrilegio, iuſtitiæ, ac religionis offenſione violari poteſt, nullaque rei grauitate à lethali culpa eiuſdem violatio excuſari valet. Propterea vt Lateranenſis Concilij Patres decreuere, *caueat Sacerdos, ne verbo, vel ſigno, vel alio quouis modo prodat aliquatenus peccatorem*. Huc ſpectat illud Tertulliani. μ *periculum pudoris tunc oneroſum eſt, cum penes inſultaturos in riſiloquio conſiſtit, vbi de alterius ruina alter attollitur, vbi proſtrato ſuperſcenditur. Cæterum inter fratres, atque conſeruos, vbi communis ſpes, motus, gaudium, dolor, paſſio; quid tuos aliud, quam te opinaris?* non ne vides, peccator, magis occulta eſſe apud confeſſarium, quæ quis confitetur, quam apud confitentem; ea enim pœnitens euulgare poteſt, confeſſarius vero minimè, nec verbo, nec nutu indicare poteſt? minus ſcit Sacerdos peccata ſibi à pœnitente detecta, quã quę nunquam ſciuit; hæc enim dicere, & ſcire, & reuelare; illa vero ne innuere quidem poteſt.

9 Sed mirum eſt quod de peccatis tuis loqui non erubeſcas cum eo, quicum ea perpetraſti, neque cum alijs diſſerere, &, quod peius eſt, ea ſępius iactare, & cum malefeceris, palam gloriari non erubeſcas maximo cum detrimento tuo, & aliorum ſcandalo; te vero eadem pudeat Sacerdoti cum ſumma vtilitate, ac ſalute tua confiteri? *Quid gloriaris in malitia, qui potens es in iniquitate?* Pſal. 51. O te ſtultum, inſipientem, viſne ob tantillum pudoris, qui ſimul cum verborũ tuorum leui ſonitu in confeſſione euaneſcit, perpetuæ ſalutis, cæleſtis patriæ, animæque tuę iacturam facere, teque æternis flammis, ac cruciatibus reum addicere? non ne melius eſt aliquid amaritudinis breui tranſeuntis ore perferre, quam æternam tormenti

ama-

amaritiem visceribus perpeti, & igne deuorante, nunquam tamen consumente laniari?

10 Si, vt corporis saluti consulas, quoduis vulnus, & vlcus, vbicunque sit, medico, vel chirurgo ostendis, vt ei medicamentum adhibeat; vt sanes corpus, ferrum patieris, & ignes, & quemuis dolorem vltro suffers pro membri alicuius sanitate recuperanda, cur animæ tuæ vulnera, ac vlcera spirituali medico, vt ab eo cureris, ac saneris, non ostendas, & pudorem quemuis pro salute non libenter feras? hac vsus similitudine D. Hieronymus y dixit. *Si ægrotus erubescat vulnus medico confiteri, quod ignorat, medicina non curat.* Ergo, vt monet te Ecclesiastes 4. 24 *pro anima tua ne confundaris dicere verum; est enim confusio adducens peccatum, est & confusio adducens gloriam, & gratiam.* Eccles. 4. prior est, cum peccata præ pudore Sacerdoti abscondis, altera est, cum eadem confiteris, & laudabilis, & gloriosa confusio, quæ non modo fugienda non est, sed summopere optanda. hęc .n. est cęlestis iræ piaculum, sacrificium Deo acceptissimum, quo peccata expiantur, & debitæ pro ipsis penę delentur, quis non libenter verecundiam subeat, per quã à tartareis cruciatibus eripiatur, ac cælesti gloriæ restituatur; quid confusionis habeat confessio, qua æternæ damnationis dedecus aboletur? Idcirco Tertullianus z *ego,* inquit *ruberi locum non facio, cum plus de detrimento eius acquiro* 1 non cum vito ruborem, quo ęternum vito, & euado ruborem, ac confusionem; & paulò post subdit: *si de exomologesi retractas, gehennam in corde considera, quam tibi exomologesis extinguet, & pœnæ prius magnitudinem imaginare, vt de remedij adeptione non dubites.* contraria cõtrarijs curantur: impudentia tua in peccando, æquum est, vt pudore in confitendo tollatur, vt peccatum eluatur; quanto maiorem verecundiam libenter propter Christum, & salutis tuæ causa pateris, tanto maiorem Deo pro delictis tuis satisfactionem exhibes, & quasi sanguinem, quo facies tua erubescit, pro sãguine Christo reddis. O miseram hominum conditionem, qui noxium pudorem dominari sibi permittunt, cui dęmonis vires, magis, quàm gladijs, et alijs lethiferis armis innituntur. contra illum nos Christus. *Marci* 8. præmunire cupiens: *qui me,* inquit, *confusus fuerit coram hominibus, & Filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria Patris sui.* Sciebat enim, vt Tertullianus * ait, à confusione, vel maximè negationem formari, mentis statum in fronte consistere, magis propriam pudoris, quàm corporis plagã. o vtinam pudoris venenum in antidotum conuerterent peccatores, eoque peccati venenum confitendo iusta verecundia tollerent, & Christum imitarentur, *qui sustinuit crucem confusione contempta,* leuem que illam crucem detestationis, ac confessionis scelerum suorum ipsi quoque sustinerent. noxium illum pudorem aut contempsit, aut in bonum Maria Magdalena conuersa ad Deum cõuertit, quæ, vt D. Gregorius dicit, *quia turpitudinis suæ maculas aspexit, lauanda ad fontem misericordiæ cucurrit, conuiuantes non erubuit; nam quę semetipsam grauiter erubescebat intus, nihil esse credidit, quod verecundaretur foris.* non ne habet erubescendi causam anima, quæ sole spectãte cælesti [illegible]

ſo cum impuris amatoribus obligatam fidem fregit? quæ in commiſſæ cuſtodiæ ſuæ corporis ſui arce impuriſſimi hoſtis inſignia, vexillaque erexit? quæ de rebellione tractantibus aduerſus principem ſuum aures præbuit? quæ beneficijs ipſis tanquam armis benefactorem ſuum offendit, quæ à natiua nobilitate degener ad plebeia, ac vilia quæque exercitia ſeſe abiecit? acutiſſimis verecũdiæ aculeis ſe confingi Dauid ſentiebat, dùm commiſſa mente reuoluens ad cælum oculos tollere non audebat, & labefactatæ conſcientiæ ſuæ aſpectum fugiens, ac ſuſpirans dicebat: *Tota die verecundia mea contra me eſt, & confuſio faciei meæ cooperuit me*. Pſal. 43.

11 Non adeò certa eſt futuræ ſerenitatis nuncia diei aurora, quãdo candidis matutinis alborum lilijs purpureas colore roſas intermiſcet, quam certum eſt præſagium conuerſionis animæ peccatricis vultus purpureo rubore depictus. rubor enim vultus, quando quis in culpam aliquam lapſus eſt, futuræ ſalutis indicium eſt. *Erubuit, ſalua res eſt*, vt dixit ille. Si occidente ſole purpuraſcit cælum, futurum *mane ſerenum erit*, inquit Chriſtus, *rubicundum eſt enim Cœlum*. Matth. 16. Luc. 12. 54. omen bonum fuit, cum Adamus, & Eua violato diuino præcepto ob propriam nuditatem rubore ſuffuſi cõtextis folijs ſe tegere ſunt, ſeque in deliciarum horto abſcondetunt; quoniam, vt Diuus Ambroſius ait. *Habent remedium, qui ſe abſconderunt; nam qui abſconditur, erubeſcit; qui erubeſcit, conuertitur: ſicut ſcriptum eſt pſalmo ſexto, confundantur, & conuertantur valdè velociter*. Propterea Diuus Gregorius Nazianzenus verecundiam *pharmacum perſuaſionis* rectè appellat, quod Deus in os peccatoris indomiti projicit, vt Sibylla olim ante ora trifaucis Cerberi *melle ſoporatam, & medicatis frugibus offam* proieciſſe dicitur. Pharmaco enim illo ignominiæ, ac pudoris inſolentis peccatoris furor, ac rabies ſopitur, ac vincitur, & ad meliorem frugem rediens, ac miteſcens ille conuertitur. Idcircò regius pſaltes dicebat: *imple facies eorum ignominia, & quærent nomen tuum Domine*. Pſal. 82. *multum verecundia placet*, inquit Ambroſius: *Multum conciliat gratiæ apud Deum, nonne hæc prætulit publicanum, & commendauit eum, qui nec oculos audebat ad cælum leuare? Videtur enim*, vt ait Gregorius Nyſſenus, *Valida, & potens armatura ad effugienda peccata, pudor, qui eſt inſitus in hominibus, qui ideò, vt puto, eſt nobis à Deo inditus, vt eiuſmodi animi affectio ſit nobis auerſio a deterioribus, ſed et pudor ſequens delicti reprehenſionem, per ſe ſufficit ad caſtigandum eum, qui peccat, ne rurſus in ſimilia incidat*; ita qui per occultorũ enunciationem ſe ipſum veluti proſcripſerit, memoriam affectus, quem verecundia mouit, habet pro pædagogo ad vitam deindè rectè agendam.

12 Si cui reo apud externum iudicem ſua crimina confitenti abſq. vlla pœna, aut diſpendio veniam Princeps promittat; non confitenti verò perpetuum carceris ſqualiorem, verbera & grauiſſima alia tormenta, & necem ſeriò minetur, quis vnquam pudore deterreatur, aut retardetur a confeſſione commiſſi facinoris? Aſt in pari diſcrimine ſumus; Princeps enim omnium, & Rex regum Deus confitentibus ſua crimina reis apud delegatum in foro pænitentiæ iudicem amplis-

ampliſſimam veniam pollicetur, nolentibus autem ea confiteri æternam mortem, ignem perpetuum, & immanes Tartari cruciatus minatur; quis igitur eo dementiæ deuenit, vt noxium pudorem adeò ſibi dominari ſinat, vt malit æterna pœna, ac morte crimina contegendo plecti, quam ſalutem, ac perennem vitam cum venia conſequi? *In humanis quidem iudicijs*, vt ait D. Chryſoſtomus, φ *Si quis facinora confiteretur, ſententiam capitalem in caput ſuum accerſeret; aſt miſericordis Dei, & animarum noſtrarum medici tanta eſt, tamque ineffabilis bonitas, & clementia, vt omnem rationem tranſcendat; nam, ſi facinora confeſſi fuerimus noſtri ipſorum facti accuſatores, in iſtam miſericordiam prouocabimus Dominum, vt non ſolum nobis donet liberari a peccatis, ſed & in iuſtorum catalogo numerari.* O ineffabilem Dei clementiam, triſtantur rei in externo, ac iudiciali foro ante confeſſionem propter tormenta, quibus cruciantur, & poſt detectum crimen propter imminens ſupplicium, quo mox afficiuntur; qui verò apud Deum ſe accuſat ob veniam, quam conſequitur, lætitia exultat, ac dicere poteſt, *anima mea, quaſi paſſer, erepta eſt de laqueo venantium, laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus.* Pſalm. 123. *quia*, vt ait Auguſtinus. χ *Bonus eſt, cui confitetur; adhoc confeſſionem exigit, vt liberet humilem, adhoc damnat non confitentem, vt puniat ſuperbum.* Quanto autem præſtet in interno, quam in externo foro confiteri, his docet Caſſiodorus: *mortem plerumque generat, vel ſemel terreno iudici crimina confiteri, Deo autem frequentata confeſſio non parturit periculum, ſed ſalutem.* Addit Chryſoſtomus. ψ *In ſecularibus iudicijs quã umlibet poſt acceptam ſententiam lamenteris, & lugeas, non tamen effugies flendo ſupplicium; hic verò, ſi toto corde ingemueris ad Deum, ſoluiſti repente ſententiam, veniamque conſecutus es.* Quinimo ante confeſſionem, quam quis ſua deteſtans ſcelera promittit Deo, venia donatur. Propterea hoc Dauid intelligens, *Dixi* inquit, *confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam Domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei.* Quaſi dicat: ſtatim ac peccata mea propter Deum deteſtatus propoſui, ac ſtatui ea confiteri Domino, antequam ea confeſſus eſſem, tu mihi ea condonaſti; præuenit enim venia, & gratia Dei eorum, qui peccata ſua propter ipſum deteſtantur, confeſſionem. α S. Ambr. l. 2. de pœnit. β l. 7. in Luc. γ l. 3. in Luc. c. 10. δ l. 2. de pœnit. ε de Parad. c. 14. ζ lib. 1. efficior 18. η S. Auguſt. de vera η de viſit. inf. l. 2. θ in Pſal. 66. num. 41. ϑ ι S. Chryſoſt. proem. in Iſaiam κ homil. 2. in Geneſ. ψ homil. 6. in Matth. μ Tertull. de pœnit. Theod. l. 0. de prouid. μ de pœnit. c. 10. ξ cap. 12. de pœnit. π in Gnoſticas. K S. Cyprian. de Paſſione Dom. ν S. Hieronym. in Eccl. 4. 24. τ Greg. Nyſſen. hom. 3. in Eccl.

De integritate Confeſſionis aduerſus pudorem in confitendo. Cap. XXXIV.

13 Confeſſio peccatorum non integra ob pudorem, ſuperba, & ſimulata mentem non ſanat, ſed grauius vlcerat. Ideo D. Bernard. ait: α

Simulata confessio non est confessio, sed duplex confusio; excludit enim miserationem Dei miseria simulatio, nec dignatio locum habet, vbi fuerit dignitatis præsumptio. Vt vera confessio est salubre antidotum, ita simulata lethale venenum est; propterea Tertullianus ß *tantum*, inquit, *releuat confessio delictorum, quãtum dissimulatio exaggerat; confessio enim satisfactionis consilium est, dissimulatio contumacia*, & tunc confessio ad remedium nostrum instituta in triumphum Diaboli cedit; & qua vincendus, ac fugandus esset Sathanas, vires acquirit. Quod animaduertens D. Ambrosius γ. *Debemus*, inquit, *cauere, ne remedium nostrum sit eius triumphus.* Cauendum est, ne gladium confessionis, quo Dæmonem prosternere, quo peccatum tollere possumus, in nostrã perniciem conuertamus tegendo peccata. Gladius est confessio ex vtraq. parte acutus, quem non bracchio, sed lingua Christi miles vibrare debet; ore enim fit confessio ad salutem. *Mors, & vita in manibus linguæ est*, inquit sapiens (Prou. 18.) lingua enim manus animæ si peccata gladio confessionis confodiat, vitam confitenti affert, si minus, mortem inconfesso. Similis est lingua gubernaculo, siue temoni nauis. *Temone paululum immutato, magna fit proræ mutatio*, vt ait Aristoteles δ, ita vitæ, & animæ nostræ nauis, dum à tentationum ventis, & à peccatorum fluctibus ad scopulos æternæ damnationis vrgetur, à linguæ gubernaculo confessione releuatur, ac liberatur. *Ecce*, inquit D. Iacobus ʒ. *& naues cum magnæ sint, & a ventis validis minantur, circumferuntur a modico gubernaculo; vbi impetus dirigentis voluerit; ita & lingua modicum quidem mẽbrum est, & magna exaltat*, scilicet ad cælum confitentes exaltat, ad inferos non confitentes demergit, & in ipso portu naues perdit.

14 Vix Dauid peccatum suum Prophetæ Nathan se se corripienti confessus est dicens: *Peccaui Domino* (2. Reg. 12.) cum statim audiuit sibi dici: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum. velox cõfessio, velox medicina. facto peccauit, verbo pœnituit, annuit Deus, & sanitas redijt*, inquit Eucherius Lugdunensis. Statim, ac Dauid dixit, *peccaui*, veniam consecutus est. *Tantum valent tres syllabæ; tres syllabæ sunt* (peccaui) *sed in his tribus syllabis flamma sacrificij coram Domino ascendit in Cœlum*, vt asserit D. Augustinus; ergo quicunque peccasti, *non confundaris confiteri peccata tua* (Eccl. 22. 41.) sed secundum Vatis consilium, *Reuela Domino viam tuam*; quia natura hominum prona peccato, velut quædam menti nostræ velamen obducit, ne nostra domino peccata fateamur, qui potest vulnera nostra sanare, vt non erubescat quis ore proprio postulare medicinam. ε *Reuela* inquit Propheta *Domino viam tuam*. Noli abscondere, sicut abscondebat Cain, qui latere cupiebat. *omnis enim, qui male agit, odit lucem.* Hoc est, lucem confessionis peccator odit. Reuelabat viam suam Domino Dauid, qui dicebat, *dico ego opera mea regi*. *Nullus pudor est ad meliora transire*, inquit Diuus Ambrosius. ξ non erubuit filius prodigus ad patrem redire, ac dicere: *Pater peccaui in Cœlum, & coram te, iam non sum dignus vocari filius tuus.* (Luc. 15. 21.) qui carens veste nuptiali ad cænam Regis in intrante legitur, quoniam interrogatus, quomodo intrasti, *non habens*

habens vestem nuptialem, non respondit, peccatum suum non confessus est, *at ille obmutuit, tunc dixit Rex ministris. ligatis manibus, & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores. ibi erit fletus, & stridor dentium. Tunc videlicet, non vbi ille sine veste nuptiali introiuit*, vt notat Galfridius; *sed postquam admonitus siluit, interrogatus obmutuit, & noluit confiteri*. O dementem, o væcordem, qui fumum ignominiæ fugiens in ignem ruit! O quam verum est illud Plutarchi dictum, *Persæpe fumum ignominiæ fugientes in ignem ruimus. O verecundia expers rationis, inimica salutis, totius ignara honoris, & honestatis*, exclamat D. Bernardus.

15 Qui cuncta scit, & videt Deus, interrogauit Adamum, vbi esset, & Cainum, vbi esset frater eius Abel; non vt quasi nesciens disceret, sed vt peccatorum ab vtroq; commissorum confessionem exigeret. confesso Adamo dixit Deus: *Maledicta terra in opere tuo* (Gen. 3. 17.) Caino autem inconfesso dixit: *Maledictus eris super terram*. Illum, qui peccati virus expuerat, à maledictione exemit. huic verò, qui crimen suum abscondebat, maledictionem inflixit, vt Tertullianus egregiè asserit. *Ideoque*, inquit, *nec maledixit ipsum Adam, nec Euã, vt restitutionis candidatos, vt confessione releuatos. Cain verò & maledixit, & cupidum morte luere delictum, mori interim vetuit, vt præter admissum, etiam negationis exemplo oneratum*. His accinit Oseas 10. 13. dicens: *arastis impietatem, iniquitatem messuistis*. Hic aratio ponitur pro seminatione, & iniquitas pro pæna iniquitatis; at quid est seminare, nisi tegere sub terra, & abscondere semen, propterea septuaginta interpretes hæc reposuerunt. *Quid reticuistis impietatem, & iniquitates eius vindemiastis?* nimirum qui reticendo peccata, quasi seminando abscondunt, pænam æternæ damnationis metunt. Ideò ironicè Tertullianus: *grande planè emolumentum verecundiæ occultatio delicti pollicetur. Videlicet, siquid humanæ notitiæ subduxerimus, proinde et Deum celabimus; adeone existimatio hominum, & Dei conscientia comparantur? an melius est damnatum latere, quàm palam absolui?* O inuerecundam verecundiam, o pudendum pudorem! *Ergone*, vt exclamat S. Pacianus, *Peccator erubescet perpetuam vitam præsente pudore mercari; & offerenti manus Domino vulnera male tecta subducet? definite vulneratam tegere conscientiam*. Huc spectat imprecatio illa in Deuteronomio 27. 15. descripta: *maledictus homo, qui facit sculptile, & conflatile ponitque illud in abscondito*. Hic est, qui factum a se peccatum in confessione non aperit, sed abscondit tanquam idolum, & qui turpes cogitationes suas Sacerdoti non detegit, sed in mente silentij velamine contegit. *Omnis enim turpis cogitatio, quæ in animo figitur, sculptile est absconditum, quod pudor vetat in medium proferre*, vt ait D. Nilus; periculosum igitur, immo perniciosum est ponere simulacrum in abscondito, hoc est, turpem cogitationem Sacerdoti non detegere.

16 Mos fuit pænitentibus Israelitis aquam in signum mutati propositi, ac pænitentiæ effundere. Sic cum Samuel illos ad pænitentiam hortatus dixisset: *Si in toto corde vestro reuertemini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri, & præparate corda vestra Domino,*

Domino, & seruite ei soli (1. Reg 6.) illique se id præstituros pollicerentur, *conuenerunt in Maspha, hauseruntque aquam, & effuderunt in conspectu Domini*, an, vt aqua effusa lachrymarum vicem suppleret? an verò, vt significarent, se ad Idololatriam non redituros, quemadmodum aqua effusa non redit? an, vt nullum in se peccati odorem, aut saporem se relinquere indicarent, vel se peccata sua non abscondere? Respondere potest verbis Richardi Victorini, qui dictum illud Threnorum 2.19 *Effunde sicut aquam cor tuum ante conspectum Domini*, sic dicit: *Cæteri liquores cum effunduntur, vel quadam pinguedine superlita, vel sapore infecta vasa relinquunt; sola aqua sic effunditur, vt munditia vasis nullis eius reliquijs maculetur, qui ergo peccata sua confitentes, aliqua vel negligentiæ, vel erubescentiæ causa effundere timent, quasi in vasa cordis spissi liquoris reliquias retinent; qui verò peccatum omnino, sed non peccandi affectum eijciunt, in vase saporem noxium adhuc seruant*. Tales sunt procul dubio, qui ad peccata similia his, quæ nuper confessi sunt, redeunt, & vt ait Saluianus Massiliensis λ *taliter ferme omnia agunt, vt eos non tam putes antea criminum pœnitentiam egisse, quam postea ipsius pœnitentiæ pœnitere, nec tam prius pœnituisse, quod male vixerint, quam postea, quòd se promiserint bene victuros*. α *S. Bern. de interiori domo*. β *Tertull. de pœnit. cap.* 8 δ *lib* 2 *contra Marcionem*. γ *Ambr. lib.* 1. *de pœnit c.* 17. ε *in Psal.* 36. ζ *l.* 5. *Epist.* 31. θ *Aristol. de natura animal*. η *Plutarch de vita vitiosa*. κ *S. Nilus in Ascetico*. λ *Saluian. lib.* 4. *de prouidentia*.

Confessarius Ordinarius Monacharum qualis esse debeat. Cap. XXXV.

1 Operæ pretium facturum me existimo, si præter eorum morem, qui de ministro Sacramenti pœnitentiæ scripserunt, hactenus de confessario monialium, aliquid peculiare addam. Nobilior enim, ac sacratior hæc Christiani gregis portio proprium debet habere pastorem, ac ductorem, qui Sacramenta illis ministret, easque prudenter, ac probè in viam salutis dirigat. Sacerdos quæsitus, non quærens, non turpis lucri auidus ad hoc ministerium prudenter assumendus, & ab Ordinario loci, vbi monasterium est, præsule approbandus est, siue ordinarius, siue extraordinarius confessarius eligatur, vt ex Constitutione Gregorij XV. constat. Nec generalis approbatio pro quibuscunq. confessionibus sæcularium audiendis sufficit; sed necesse est, vt siue regularis, siue sæcularis sit Sacerdos, specialiter ad audiendas Sanctimonialium confessiones certo tempore, ac loco pro certo aliquo Monasterio speciatim assignando idoneus approbetur. Siquidem Sacerdos approbatus pro excipiendis confessionibus in vno Monasterio, non censetur approbatus pro alio. Neque approbatus ad ministrandum pœnitentiæ Sacramentum vni, vel duabus, aut tribus Monialibus ex aliqua peculiari occasione, reliquarum confessiones excipere potest. Nam, vt aiunt, limitata causa limitatum producit effectum, limitata iuris-

iurisdictio fines suos non excedit. Et hoc verum est, etiamsi Sacerdos sit Regularis; nam etsi regulares ex priuilegio habent à Pontifice iurisdictionem generatim in omnes, & quoscunque Christifideles ad se accedentes, & consequenter in moniales; eam tamen exercere nequeunt vltra præscriptum, & modum approbationis, ac facultatis ab Ordinario obrentæ, *ita ex 18. Constitut. Gregorij XV Bull. tom. 4. Francisc. Pelliz zarius amicus meus antiquus tract. de mon. c. 10. f. 3. f. 1. nu. 164. & alij.*

2 Confessarij tàm ordinarij, quàm extraordinarij Monialium, quæ iurisdictioni Episcopi non subsunt, a proprijs præsulibus, seu Superioribus religiosis designandi, & Episcopo sistendi, siue præsentandi sunt, vt ab illo ad sanctimonialium huius, vel illius Monasterij confessiones excipiendas, vt idonei approbentur; immo nec ipsi regulares Prælati ab Episcopo non admissi sacratum Deo mulierum sibi subditarum confessiones excipere possunt. Sed ad hoc faciendum approbatione Episcopali indigent, *ex Const. Greg. XV. Sacra Congreg. Tamb. d. 6. q. 3. num. 3 Zypeus l. 3. Pelliz. p. 428. & alij.*

3 Moniales nouitiæ, puellæ sæculares, quæ in Monasterijs educantur, & fæminæ quæcunque ibi commorantur, licite, ac valide possunt cuicunq. confessario generaliter in Diœcesi approbato confiteri; si is licite ex aliqua occasione ad eas accedere, vt aliquam earum legitime inuisendi gratia, possit; nam Gregorius XV. dum specialem approbationem ad audiẽdas Monialium confessiones exigit, de Monialibus tantum loquitur; sed nomine Monialium in odiosis non comprehenduntur nouitiæ, nec puellæ, aliquę fæminæ in Monasterio degentes, nec improbabiliter idem de Antistita, vel Abbatissa dici possit, nisi contraria consuetudo legitimè inducta obstet, quàm obstare opinor, *Pelliz. cap. 10. f. 3. num. 167. Nald. Baldel. Polach. Steph. a S. Greg. aliique.*

4 Confessarius sanctimonialium debet esse Sacerdos maturæ ætatis, grauitate, religiosis moribus, integritate vitæ conspicuus, potestate, scientia, prudentia, dexteritate, ac multa patientia præditus, desiderio salutis animarum flagrans, qui benè nouerit Religiosorum votorum Paupertatis, Castitatis, Obedientiæ, & Regularis instituti officia, & obligationes; qui Sanctimoniales ad religiosam perfectionem salutaribus monitis, & exemplo suo dirigere, imperfectiones, & vitia ex confitentium animis euellere sciat, & virtutes inserere, afflictas consolari, ignaras, & scrupulis anxias docere, quæ facienda, quæ vitanda sint, spiritalia documenta, ac remedia ex probatis authoribus, & præcipuè ex Sanctorum Patrum libris, prout expedire iudicauerit, suggerere. Idcirco aptiores ad tãtum munus pro dignitate tractandum existimo Sacerdotes instituta Monialium callentes, & dotibus prædictis ornatos, qui clariùs, & distinctiùs noscunt culpas, quæ contra vota regulasque suas religiosis committuntur, & ad earum integram obseruantiam, ad sui abnegationem, ad perfectam Christi imitationem eius sponsas promouent; tunc enim salubria Christo dicatis virginibus præbentur, quando eis viri spirituales eliguntur, qui eas non solum gubernaculis tueri, sed etiam doctrinis ædificare possunt, *cap. 24. in Diœcesi*

m.a 18. *q.* 1. Cæterum Sacerdos pro certo, ac determinato tempore approbatus ad Monialium confessiones, eo elapso non potest vi prioris approbationis earum confessiones excipere, siue ordinarius, siue extraordinarius sit. Qui verò admissus est ad confessiones monialium ad triennium, si ante bimestre spatium eiusdem triennij moriatur Episcopus, non indiget noua successoris antistitis approbatione, nisi prior licentia reuocata fuerit, vt per reliquum triennium sanctimonialibus Sacramenta ministret. Quamuis iubilei tempore probabile sit, Moniales validè absolui posse à confessario generaliter, non specialiter approbato ab Ordinario, β tutius tamen est, Sacerdotem abstinere ab accessu ad moniales, nisi pro illarum confessionibus specialiter admittatur, γ vt consuetudo recepta postulat, quam violare imprudentiæ, & periculum amantis esset; posset enim Episcopus secundum sententiam sibi fauorabilem in accedentem ad moniales animaduertere, & absoluentem illas condemnare. β *Bonac. d* 5. *de sacr. q.* 7. *p.* 4. *Boss. s.* 3 *cap.* 2. *Peyrin. Bordonus alter egor.* 34. γ *Molfes. Leo, B. a S. Fausto, Io. Franc Suarez, G. Polachus, & Pellizzarius num.* 169.

5 Parochos non posse eligi in confessarios ordinarios Monialium sapienter declarauit Sacra Cardinalium Congregatio; satis est enim si commissæ sibi Parochiæ curam gerant; nam qui duas lepores eodem tempore insectatur, neutrum capit. Pluribus intentus minor est ad singula sensus. sed optimis declarationibus alicubi aduersatur vsus, *Tamburin Barbosa l* 1 *de iure Eccl. c.* 44. *Gauant. Pelliz. cap.* 10. *quæst.* 12.

6 Confessarius Monialium, cui Sacra Congregatio in alterum triennium potestatem, & officium confirmando prorogauit, elapso secundo triennio in confessarium eiusdem Monasterij ab Ordinario rursus eligi posse, probabile est. Concessum enim alicui ex gratia non est retorquendum in dispendium. *reg.* 61. *de Reg. iur. in* 6. *ita Dia. Nald. Pelliz. l. c. num.* 173. *Bord. & alij contra Lug. & Baldel. Mandos. de priuilegijs.*

7 Si quis fortè ad supplendum defectum alterius, confessarius Monialium electus fuerit ad aliquot menses, potest nihilominus in generali designatione confessariorum denuo eligi ab Ordinario præsule ordinarius confessarius eiusdem monasterij ad triennium; prohibitio enim Sacræ Congregationis, quominus vltra triennium quis earundem monialium confessarius eligatur, intelligitur de electione ordinaria, non de extraordinaria, & fortuita in supplementum; odiosa autem sunt restringenda, *ita Pelliz. & alij.*

8 Potest Episcopus concedere confessario potestatem absoluendi Moniales ab hæresi etiam externa. Impeditos enim quominus Apostolicam Sedem adire possint (quales profectò sunt Moniales) proprius Episcopus absoluere potest a peccatis, ac censuris in ipsa Bulla comprehensis, α etsi possit adiri Legatus Pontificius, aliusue absoluendi potestatem habens. β Moniales vero exemptæ a proprio præsule Regulari possunt ex concessione Pij Quinti γ Absolui à quibuscunque peccatis, ac censuris Romano Pontifici reseruatis, tam pro foro externo, quam interno; cum non possint aliter procurare absolutionem reseruatorii,

nec

nec teneantur id facere per procuratorem, aut nuncium adhoc mittendum, etiamsi id commodè facere possint: alioquin fœminæ Deo sacræ deterioris essent conditionis, quam profanæ, quàm Laici, & quod ad forum externum, remedio carerent, quod dictu nefas est; cum impossibilium nulla sit obligatio ♦. α *ex cap. mulieres, & cap. ea noscitur de sent. excom. Auila de censur. p. 2. d. 1. d. 6. Henriq. Duardus, Homob. Dia p. 4. tr. 4. r. 89. Tambur. Suar. d. 30 de pœnit f. 3. Bordon. r. 5. Pelliz. c. 9. q. 26.* β *Doct cit. contra Bonacin. Nauarrum, & Cordubam* γ *Bulla Pij V. relata a Rodriq. in Bullar. Constit. 13.* ♦ *l. impossibilium, ff. de reg. iuris.*

9 Si confessarius Monialium petijt, & non impetrauit siue ab ordinario loci pro monialibus ei subditis, siue à Regulari præsule pro monialib. exemptis potestatem illas absoluendi à reseruatis, potest toties, quoties petitam facultatem absoluendi non obtinuit, absoluere; hoc enim Summi Pontifices Clemens VIII. & Vibanus VIII. regularibus indulsere his verbis: *Quod si Regularium cōfessarij casus alicuius reseruati facultatem petentibus Superior dare noluerit, possint nihilominus confessarij illa vice pœnitentes regulares absoluere, etiam non obtenta à Superiore facultate:* vbi verba hęc *illa vice* idem significant, ac *vnaquaque vice*, qua petita potestas non obtenta fuerit, potetit pœnitens semel vi talis petitionis absolui, hoc est, toties, quoties absoluendi facultatem confessarius petierit, & non obtinuerit. Nam & tempore iubilei potest quis absolui à reseruatis criminibus posteriore hebdomada, etiamsi priore hebdomada iubileum consecutus sit, dummodo præscripta ad ipsius consecutionem obseruet, quamuis in concessione iubilei apposita sit illa clausula, *hac vice tantum*, quanto magis hoc dici potest, cum omissa particula *tantum* à Pontifice *illa vice* dicitur, *Vrbanus VIII. in Bulla 18. ita ex Naldo, Alphonso à Leone, & Diana part. 3. tractat. 4. r. 151. Pelliz. cap. 9. quæst. 16. Giraegus, & alij.*

10 Nomine autem Superioris in Bulla Vibani intelligendum esse Ordinarium loci præsulem respectu Monialium ei subiectarum censeo; fauorabilia enim in ampliori significatione accipienda sunt, & cum Summus Pontifex de absolutione à casibus reseruatis simpliciter, ac sine distinctione loquatur, valdè probabile est, quando Superior negat facultatem absoluendi à casibus reseruatis, posse confessarium pro vice, qua illam petijt, absoluere non modò a peccatis ab ipso Superiore peculiariter reseruatis, sed etiam ab illis, à quibus Superior, vel præsul absoluere potest iure delegatæ potestatis, aut ratione necessitatis, tũ *beneficium Principis latè interpretandum est. vbi ius non distinguit, nec nos distinguere debemus*, sed *lex generaliter loquens, generaliter debet intelligi*, vt in Regulis iuris habemus, *ita P. Pellizarius Placentinus. Pharisellus citat.*

11 Si postquam Sacerdos detulit Eucharistiam ad ægrotam monialem, hæc ante factam synaxim se confiteri velle dicat, & confitendo indicet, se plures confessiones irritas fecisse, ac periculum sit, ne si in aliud tempus confessio differatur, inconfessa moriatur, curet confessarius, vt ægrota pro ratione temporis confiteatur meliore modo, quo potest, grauiora saltem

tem peccata, quorum ipsa tunc recordatur, animo postea vbi primum poterit integrè omnia confitendi, interim se generaliter de omnibus culpis à se commissis easdem propter Deum super omnia detestando accuset, & tunc confessarius eam absoluat, & Eucharistica dape reficiat. Idem etiam faciendum est, si monialis non in graui periculo mortis versetur, sed credatur confessionem nonnisi longo temporis spatio expeditura; tunc enim ad euitandum scandali, vel grauis notæ periculum poterit præmissa generali peccatorum detestatione cum animo, quamprimum commodè poterit, confessionem instaurandi post dicta aliqua grauiora peccata memoriæ succurrentia absolui, & sacra communione refici. Verùm ad euitanda hęc caueat Sacerdos, ne Eucharistiæ Sacramentum ad ægrotam deferat, priusquam illa confessa non fuerit, *Dian. par. 5. tract. 3. r. 75. Zambr. Granad. Pelliz. & alij*.

12 Quinimmo si monialis ad fenestellam communionum de more Eucharistiam sumptura accesserit, & dicat confessario se velle nonnulla peccata ante sacram synaxim confiteri, moxque intelligat Sacerdos, eam debere iterare multas confessiones antea inualidè factas, nec id sine offendiculo aliarum, & graui nota pœnitentis fieri tunc posse iudicet, potest ei suadere, vt de peccatis commissis dolore concepto, ac eorum propter Deum detestatione præmissa, cœlestem panem, frumentum electorum comedat; vel, quod fortè melius est, monialem peccata aliqua speciatim, cætera generatim confiteri, & omnia simul detestari cum animo ea, quàm primum confitendi integrè, iubeat, & interim absoluat, vt perfectæ pœnitentiæ vi peccatorum veniam consequatur, & sic Eucharisticam dapem ei ministret, *PelliZZar. l. c. f. 441. Pharisel. & alij*.

13 Si cui monialium in aliquod crimen reseruatum incidisse contigerit, & instet necessitas communionis sacræ publicè faciendæ, quam absque infamiæ nota, ac graui periculo scandali, & obmurmuratione omittere nequeat, absolui a peccatis non reseruatis directè, à reseruato indirectè poterit, immo debebit, siue reseruatam excommunicationem annexum peccatum habeat, siue non. Confessarius enim inferior à reseruatis saltem indirectè absoluere potest, cum iusta causa id postulat, nec Superior conueniri potest, cum integritas formalis ad valorem Sacramenti sufficiat, nec excommunicatio pœnitentem simpliciter incapacem absolutionis reddit, si bona fides adsit. Sic absolutæ moniali ad sacram synaxim accedere licebit, *Suarez d. 30. de pœnit. s. 3. num. 5. Filliuc. tractat. 7. numer. 303. Pellizzar. cap. 9. s. 3. quæst. 24. & alij communiter*.

14 Non improbabile videtur monialem ægrotam, nedum in periculo mortis versantem, à peccatis reseruatis, quibus non est annexa excommunicatio, absolui posse, si illa nesciebat, ea reseruata esse, vel credebat, se ab inferiore Sacerdote absolui posse cum obligatione postea illud cõfitendi Sacerdoti habenti potestatem absoluendi à reseruatis, *ita PelliZZar q. 25. ex Layman. l. 5. tr. 6 c. 12. num. 12. Pharisellus Consult. & alij*.

Quando

Quando liceat confessario Monialium ingredi clausuram. Cap. XXXVI.

15 Confessarius ordinarius Monialium ingredi potest claustra interiora Monasterij earundem ex concessione ordinarij præsulis, cui illæ subditæ sunt, modò necessitas aliqua id postulet; vt si necesse sit audire confessionem Monachæ ægrotantis, vel adeo debilis, vt ad sedem confessionalem accedere commodè nequeat, vel etiam sub initio morbi, vel si præceptum Ecclesiæ vrgeat, vel regulæ, vel quoties monialis dicit se indigere Sacramento pœnitentiæ, vel si ex deuotione illud petat. α Potest etiam ingredi ad monendam monialem de imminente mortis periculo, si spectatis circumstantijs credatur illam minus vtiliter à medico, vel ab alijs Monialibus admonitum iri, secus dicendum, si æquè β benè à medico, vel à Monialibus de mortis periculo admoneri possit. α *Rodriq. tom. 1. q. 47. art. 4. Portel. Villalob. Diana r. 67. Tambur. quæst. 2. numer. 1.* α β *Pellizzarius, & alij.*

16 Potest confessarius ingredi claustra monialium non modó ad ministrandam Eucharistiam Monachæ in mortis discrimine laboranti, sed etiam quoties reliquæ moniales ex præcepto Ecclesiæ, vel regulæ sacræ mensæ accumbunt, siue ex alia pia & rationabili causa. Immo probabile est, confessarium clausuram toties ingredi posse, quoties monialis solebat antea ad communionem accedere, dum integris viribus valeret, vt bonam consuetudinem non omittat, sed salutari dape reficiatur, ne morbo impedita, quominus ad fenestellam communionis sacræ cum alijs accedat tanti boni priuatione afflictæ afflictio superaddatur. Aequum est tanto remedio ægrotantis ægritudinem solari. Ideo ob solam etiam ægrotæ consolationē, si illa confiteri velit, licitè potest confessarius ingredi, γ & quidem cum comite, vel socio, si regularis sit, etiamsi id in concessa licentia non sit expressum; decet enim confessarium regularem habere omnium actionum suarum testem, quo præsente circumspectior, & cautior sit. Præterea dedecet fœminam inseruire Sacerdoti ministranti Eucharistiam, vel Extremam Vnctionem. Immo teste Barbosa δ Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum censu ex antiqua, & probata consuetudine confessario non licere absque socio Monacharum claustra ingredi, eique assignandum esse socium ætatis quinquagesimum annum superātem, virum integræ, ac spectatæ vitæ. Id etiam in Constitutionibus Regulariū, maximè Cassinensium, & Patrum Societatis Iesu sancitum est, vt regularis Sacerdos nonnisi cum socio ad ministranda ægrotis Monialibus Sacramēta earum septa ingrediatur. γ *Rodriq. tom. 1 q. 47. art. 4. Miranda, Sanchez, lib. 6. mor c. 16. num. 45* δ *Barbosa in collect. cap. licet de priuil. in 6. Const. Cassin par. 2. cap. 5. in Reg. S. Claræ 2. cap. 7 Sanch. nu. 46. Mir. q 2. art. 17. Barb. alleg. 102. Dian. p 3 tom. 2. r. 51. Tambur. d. 24 quæst. 3. Pelliz. cap. 10. f. 3. num. 218. & 121.* Bonacina concedit socium posse ingredi cum confessario, quando is illius auxilio, & mini-

ministerio indiget *de clausur. quæst.* 4. *par.* 4. *num.* 4.

17 Quinetiam ad assistendum moribuudæ Monachæ accersitus confessarius potest cum socio Monasterij septa ingredi, maximè si regularis sit. Si verò secularis sit, loci consuetudinem seruare debet. Licet autem adhoc sæpiùs clausuram intrare, quoties symptomata patitur ægrota, propterque mox moritura creditur, & diutius in Monasterio morari, vt morituræ præsto sit. Et quamuit possit interim ad aliquod tempus in cubiculum aliquod intra Monasterium secedere, ibique parumper quiescere, melius tamen, ac cautius se geret, si ad contiguam Monasterio domum, vt ad Procuratoris Monialium ædes quiescendi causa diuertat. Non modò autem vtile, sed etiam necessarium existimo, vt Sacerdos moniali in extremo vitæ discrimine laboranti assistat, eamque ad bene moriendum adiuuet, & pijs verbis, & monitis salutaribus confirmet; potest enim moniali accidere aliqua animi perturbatio, vel conscientiæ hæsitatio, ad quam sedendam opus sit confessarij consilio; neque certò omnino cõstat, Sacrum Cardinalium Collegium declarasse, confessarium Monialium administrato iam Extremæ Vnctionis Sacramento debere relinquere, & commendare Monialem moribundã, vel morti proximam alijs monialibus, vt eam ad benè moriendum iuuent, & è monasterio egredi. Durum enim hoc videtur præsertim fæminis, quæ morientibus sibi cognatis vellent Sacerdotem assistere in tanta necessitate spirituali opitulantem, *Sanchez n.*48. *ex Llamas, Peyrin. tom* 2. *priuil. Const.* 6. *Pij Quinti, Victorel. Tambur. qu.* 2. *num.*6. *Pelliz. cap.* 10. *f.* 3. *num.* 227. *& alij commun. contra Gauantum in man. v. clauf. monial.*

18 Consuetudine vim legis habente, ac seruanda omnino introductum est alicubi scientibus, & annuentibus ordinarijs præsulibus, vt confessarius Monialium septa ingrediatur, quando cadauer monialis defertur à cubiculo, vbi diem extremum obijt, ad locum capituli, vel ad odæum, quod chorum vocant, interioris templi. Quinetiam ad exequias demortuæ peragendas, antequam in sepulcrum deferatur, ingredi Sacerdos potest cum socio idoneo, & monialibus diuinum officium pro defuncta sorore persoluentibus assistere. Standum autem est consuetudini, quæ pro locorum diuersitate varia est. *Sanch. lib.* 6. *mor. cap* 16. *numer.*44. *Portel. in dub. Reg. v. clauf. mon. num.*11. *Tamb. d.*24. *q.* 5. *Pelliz. num.* 230. *contra Gauantum.*

19 Licet etiam confessario, & socio ingredi sacrum gynecæum, idest monialium interiores ędes ad sacrificium ibi peragẽdum tum diebus festis, tum etiam aliquibus diebus non festis ad rem diuinam operãdam coram ægrotis, & conualescentibus ex speciali deuotione Missam audire cupientibus, *ita Pelliz. num.*234. *Bonacin. ex parte q.* 4. *p.* 4. *num.* 4.

20 Sic licet Sacerdoti claustra monialium ingredi ad consolandam aliquam extrema animi ęgritudine laborantem, si aliter ei nequear succurri, & præsul ordinarius ingrediendi potestatem faciat; nam spiritualis necessitas iustam præbet ansam. Confessarius licitè claustra monialium ingressus ad excipiendam v. g. monialis ægrotæ confessionem, potest eadem occasione benedicere alicui ædificio

ibidem

ibidem recenter constructo, aliudue munus præstare, ad quod solum præstandum ei ingredi minimè licuisset, si tamen breui tempore, vt spatio quadrantis horæ illud facere possit. Sic nec leuiter quidem peccat, qui iusta de causa monasterium ingressus monialium officinas inuisit curiositatis gratia, sic etiam peracta re, ad quam faciendam intrauit, licitè potest Sacerdos per breue tempus immorari, modo horæ quadrantem mora non excedat. *Sanch. l. 6. mor. c. 16. n. 69. Miranda q. 2. de monial. art. 20. Rodriq. tom. 1. q. 46. art. 15. Diana cum alijs p. 3. t. 2. r. 51. Pelliz. n. 244.*

21 Confessarius, qui in euentu, quo licet ingredi septa monialium, ingreditur malo animo, siue intentione coeundi cum fęmina ibidem commorante, vel Moniali, non incidit in pœnas constitutas contra violantes clausuram; talis enim ingressus non habet malitiam extrinsecè ijs pœnis obnoxiam. *Diana p. 5. tract. 5. r. 45. Portell. Sanch. Pelliz. c. 10. s. 3. num. 235.*

22 Non licet confessario cœnobiũ monialium ingredi ad insignes Diui reliquias α ægrotanti Monachæ illas venerari cupienti, deferendas, nisi adsit ibi legitima consuetudo, neque ad impertiendam morienti Monachæ benedictionem, aut indulgentiam illi à Summo Pontifice, vel eius legato laterali, aut ab Episcopo concessam, neque ad exorcizãdam monialem energumenam, β neque ad benedicendum monasterio Sabbato Sancto, vel ob aliam occasionem γ, nisi monasterium ab immundis spiritibus cum magna incolarum perturbatione grauiter infestetur, vt Venetijs, dum ibi commorarer, & vt Ferrariæ accidit. α *ita contra Peyrinum tom. 2. Constit. 6. Pij V. docet Tambur. q. 2. n. 7. β Barbosa in collect. v. monial. γ Gauant. v. clausum mon. n. 37. α. β. γ. Pellez.*

23 Nec licitus, nec necessarius est ingressus in monasterium Monialium ad sumendam particulam, seu formulam Eucharisticam è manibus Sacerdotis lapsam in interiorem Ædem sacram; tunc enim Sacerdos potest porrigere moniali patenam, qua consecrata illa particula è terra possit eleuari, & reddi Sacerdoti per fenestellam communionis; tunc necessitas concedit, vt Monacha sacram patenam tangat. Posset etiam monialis, cui particula illa præbebatur, demisso in terram capite particulam sacram delapsam lingua lambente, vel labijs suscipere, ac deglutire, & deindè locum, quem particula tetigit, aliquantulum abradere, & abrasum indè puluerem in sacrarium proijcere. *ita Cardin. Lugus, Diana, Auersa, alijq. docti viri consulti responderunt Pelliz. nu. 239. contra Naldum, Baldellum, aliosque contrarium asserentes.*

24 Quod si particula Eucharistica super vestem monialis cecidit, vel super aliam rem, quæ non sit mappa, vel linteus, non est necesse obseruare pręscriptum illud rubricæ Missalis, vbi de hostia consecrata dicitur. *Si ceciderit extra corporale in mappam, seu alio quouis modo in aliquod linteum. Mappa, vel linteum huiusmodi diligenter lauetur, & lotio ipsa in sacrarium effundatur.* nam vbi de obligatione agitur, verba strictè interpretanda sunt; decet tamen Monialem in tali euentu vestem, remuè aliam abluere, vbi cecidit, hostia, & aquam ablutionis in sacrarium effundere. *ita ex Suario, Pelliz. num. 241. & P. Zanetus Consultus, & alij.*

25 Videtur etiam non posse confessarius monialium ingredi monasterium, vt baptismum ministret infanti recens nato ex fœmina ibi superiorum permissu habitante. Nam infans in tali euentu, vel potest ad ostium monasterij, vel ad fenestellam communionis ferri, ibique sacris vndis expiari, vel aliqua monialis potest eum baptismo donare, si absque graui periculo ad Sacerdotem infans deferri nequeat. Alioquin ordo personarum in baptizando etiam in necessitate seruandus est. *Suar. d. 31. de sacr. s. 4. Sà v. baptism. num 7. Tol. l. 2. c. 20. Bonac. cum alijs de sacr. q. 2. q. 2. Pelliz. cap. 3. s. 3. n. 243.*

26 Quotiescunq; confessarius monialium ingredi vult monasterium ex causa rationabili non contenta in generali facultate eidem concessa, indiget speciali licentia in scriptis. *Pelliz. c. 5. s. 3. q. 33. & c. 10. s. 3. num. 246. Farisellus, & alij.*

Monita obseruanda a confessarijs ordinarijs Monialium. Cap. XXXVII.

Ordinarius Confessarius monialium, vt munere suo vtiliter, ac rectè fungatur, hæc in primis obseruet. Constitutiones ordinis monialium suarum, & superiorum præcepta, & decreta perlegat, ac cognoscat. Nullo peculiari affectu erga aliquam vllo modo afficiatur; nec animi sui propensionem ad vnam monialem magis, quam ad alteram ostendat, nec vllius dotes siue a natura insitas, siue à Deo datas prolixiùs laudet, quam alterius; nec vnam potius, quam aliam diutius in confessione detineat; nisi peculiaris indigentia, vel necessitas id postulet. Sed se tanquam communem patrem omnibus exhibeat. Arbitrio suo viuentes, & per viam spiritualis perfectionis sine duce progredi volentes acriter reprehendat. Diligenter quærat spiritualis ægritudinis causas, morbum ipsum, & ægrotantis animæ constitutionem, & opportuna singulis animarum morbis remedia adhibeat, tanquam spiritualis medicus curet, vt ægra morbum suum agnoscat, nullum vitium incurabile censeat, nullius emendationem vnquàm desperet. Non reprehendat pœnitentem Monacham, nisi postquam omnia peccata iam confessa fuerit. In confessionibus excipiendis, nec seuerum se, nec nimis familiarem exhibeat, sed media incedat via. Caueat ne impatientiæ, vel tædij, vel admirationis, vel perturbationis, vt suspirando, oscitando, expuendo, signa prodat. Ne se ob audita peccata stomachari, seu indignari ostendat, ne noxium pudorem, cui fœminæ nimis obnoxiæ esse solent, augeat. Et si quam animaduertat non audere præ erubescentia peccata sua confiteri, eam solito benigniùs excipiat, & ad confitendum animet, curetque peccati occulti confessionem blandè extorquere per varias interrogationes circa peccati materiam; monialem hortetur, vt si quid habet, quod illam pudeat dicere, saltem generatim dicat, se graue aliquod peccatum commisisse, quod non audet dicere, hortetur, vt peccatum saltem ex scripto fateatur, vel in pagella descriptum legendum tradat confessario, qui circunstantias necessarias peccati tantum interrogabit,

bit, & pagellam comburendam, vel frangendam reddet pœnitenti; iubeat offerre Deo erubescentiam in satisfactionem pro commissis culpis, doceat tacentes peccata sua sacrilegas esse, & longè maiorem erubescentiam in die iudicij passuras, & æternis supplicijs puniendas esse, nullum remedium esse contecto, & occultato vlceri: morbum, quem ignorat medicus, non curari, exemplum aliquod formidabile narret alicuius fœminæ propter peccata in confessione non detecta damnatæ. Ostendat culpas in confessione detectas perpetuo silentio sub sigillo inuiolabili occultatum iri, erubescentem liberius interroget Sacerdos, seque versatum in audiendis criminibus, vel talia, & peiora legisse, vel audiuisse dicat. Prolixas confessiones euitet, vel impediat. Breuiter confiteri peccata, & necessarias scitu circunstantias doceat. Non se intrudat in administrationem rerum temporalium monasterij, nec in electionem Antistitæ. Nulli monialium arcana sua consilia detegat, ad sacræ communionis frequentiam Christi Sponsas hortetur. In interrogandis peccatis contra castitatem cautè se gerat, ac citò se expediat, ne se illa illaqueet, qui alienos laqueos soluere debet. Caueat, ne verbis, aut signis, vel quouis alio modo peccata in confessione audita detegat, nec de ijs generatim cum præsule, vel antistita loqui fas putet. Moneat singulas, vt choro frequentes adsint, cum diuinum officium persoluitur, vel cum tacitæ mentis precationi vacandum est. Monialium libros recognoscat, ac recenseat, nec inutiles, ac profanos, inanium narrationum, fabularum, ac nugarum plenos, nec summas de peccatis omnium statuum illis permittat; sed sacros, ac pios tantum libros, & ad spiritualem profectum spectantes illis concedat. Si quando ipse concionem habeat, de virtutibus tantum, non de vitijs nisi generatim differat, de votorum vi, & obligatione in vniuersum agat; nihil singulariter tangat, quod ad monasterium spectet. Interiora cœnobij claustra nunquam nisi necessitate vrgente, superiorum permissu ingrediatur, & circa obseruationem clausuræ summam seueritatem adhibeat. Nimiam familiaritatem vitet; morum grauitatem, non tumorem præseferat. Tempora tacendi, & loquendi, ac reprehendendi obseruet, & prudenter in omnibus agat. Caueat insuper confessarius, ne monasterium petat, nisi statis diebus pro confessionibus audiendis, nisi necessitas aliter suadeat, ne quemquam ex suis familiaribus monasterium obire, vel conuersari patiatur; ne ad propinquas, & consanguineas monialium, quarum confessiones excipit, eat salutandi, nedum comessandi, vel commorandi gratia. Ne quid monialibus donet, ne illis pecuniam mutuo det, accipiatue ab illis, ne quid singillatim vlli emat; etiamsi sint libri, vel tabulæ, vel alia ad pietatem spectantia, nisi a perfecta rogatus sit. Ne illas per internuncium salutare iubeat, ne ad aliquam literas mittat accipiatue ab illa, ne manus habeat ad accipienda munera paratas, a priuatis monialium donis abstineat. Ne medicinas, aut alia, quæ infirmitati vsui sunt, à monasterio, vbi confessiones audit, pro se, vel domesticis suis acceptet. Nihil monialibus faciendum, aut elaborandũ ad vsum suum, vel domesticorum dabit. Non comedat, nec bibat in ædibus contiguis mo-

monasterio, nisi multum distet à domicilio suo, memor sit dicti illius Apostolici: *nemo militans Deo implicat se negotijs secularibus*. (2. Timoth. 2.) Si alius confessarius extra ordinem ad eius monasterium missus fuerit, procul ipse abibit, nec in conspectum monialium prodibit, donec extraordinarius discesserit, vt liberiùs illi moniales peccata sua confiteantur; monasterium nonnisi necessitate vrgente ingrediatur, vel ad ministranda ægrotantibus monialibus sacramenta, vel ad assistendum alicui in agone mortis, & quidem perrarò, ac circumspectè exclusis omnibus præter duas, aut tres assistentes seniores, quæ recto spiritu præditæ sint, superpelliceo, & stolla indutus intret, moneatque, vt reliquæ moniales se in cellis suis contineanr, dum ipse in monasterio commoratur. In cella valetudinariæ, & ægrotæ nunquam solus commoretur, nisi cum illius confessionem audit. Nec tunc ad eam propius, quam par est, accedat, sed tantum appropinquet, quantum vix vocem illius audire possit. Confessione audita statim aduocet in cellam sanctimoniales, quæ illum comitatæ fuerunt, præmonitas ne nimis secederent; dum ægrota confitebitur, pateat ianua cubiculi nullo velamine obiecto. Ægrotam nunquam tanget, ne conoscendi quidem morbi causa, nisi eam in euidenti periculo mortis sacro oleo perunctutus sit. Cum sacrum viaticum ægrotæ ad lectum ministrabit, vnius Æditue opera vtatur, quæ sit ætate prouectior. In exequijs alicuius defunctæ monialis nullam concionem habeat, caueatque, ne modulatè, aut symphoniacè canat, etiamsi musicam calleat; sed submissa, & mæsta voce cum pietate officium persoluat, & seniorum monacharum ministerio vtatur; omnem occasionem moniales alloquẽdi de rebus ad Sacramentorum administrationem minimè spectantibus declinet; vt illis integrum sit significare præsuli, quomodo ipse ab ijsdem probetur. Eleemosinas pro celebrandis sacrificijs à monialibus, nonnisi ab Antistita rogatus accipiat. Ne collaria sua, sudariola, aliaue id genus monialibus suis abluenda, vel resarcienda, vel cõsuenda mittat, detue. non sæpius, quam octauo quoque die, nisi rationabilis causa, vel necessitas postulet, vel festum aliquod rntercedat, earum confessiones audiat. Nulli, inconsulto Episcopo, quotidianam communionem concedat. *Vix aliquis*, inquit, D. Bonauentura, *ità religiosus esse videtur, & sanctus exceptis Sacerdotibus, quin semel in septimana sufficiat ei ex consuetudine communicare nisi specialis aliqua causa quandoque, vel ratio plus suadeat, infirmitas superueniens, vel singulariter festiuitas solemnis*. Ideò in cœnobijs, in quibus ter in singulis hebdomadis sumendæ Eucharistiæ consuetudo inoleuit, eam quandoque Confessarius prætermittat, aut saltem differat, vt ex deuotione magis, quam ex consuetudine Christi sponsæ sacræ mensæ accumbant. Nam, vt Angelicus Doctor monet, propter corporis indispositionem, vel animæ non est vtile omnibus hominibus quotidie adhoc Sacramentum accedere, aliquando melius est cessando a communione eam venerari, aliquando accedere, vt qui frigidus est Dei amore inflammetur, tanto enim hospiti debetur honos, & amor.

Con-

Confessarius Monialium extraordinarius. Cap. XXXVIII.

1 QVoniam sæpè, ac sæpius contingere solet, vt fœminæ præsertim, quæ in pijs Gynæceis, vel in cœnobijs Deo sacræ, quę Moniales ἀπὸ τοῦ μονάζειν idest à viuendo in solitudine dictæ sunt, peccata nonnulla Confessario ordinario confiteri erubescant, vel formident. Eaq; ad perniciem animarum suarum sileant, vt ego sæpissimè experientia magistra didici: Tridentinum Concilium α sanctissimè decreuit: *vt præter ordinarium confessarium alius extraordinarius ab Episcopo, & alijs Superioribus bis, aut ter in anno offeratur, qui omnium confessiones audire debeat.* Ideo confessarium extraordinarium non modo rogati, sed etiam spontè præsules monialibus exhibere debent, alioquin grauiter peccāt, nisi ab ipsis monialibus præueniantur. Nec modo pro sanis, sed etiam pro ægrotis extraordinarius conceditur; quanquam pro ægrotis audiendis specialis licentia ingrediendi monasterium requitur; nam hæc non includitur in generali facultate audiendi confessiones monialium huius, vel illius monasterij. *Non veniunt in generali concessione ea, quæ quis non esset verisimiliter concessurus in specie* secundum regulam iuris LXXXI. in sexto, nec modo bis, aut ter, sed etiam frequentiùs quotānis confessarius extraordinarius monialibus concedi, & ab ijsdem peti potest. Cum enim illum Tridentinum Concilium iubeat, *bis, aut ter in anno offerri*, non vetat illud sæpius eodem anno concedi; aliud est enim offerri, aliud concedi. Inclusio vnius non est exclusio alterius; *vbi autem militat eadem ratio, militat, & eadem iuris dispositio*. Si ergo vltra tres vices confessarius extraordinarius concedi potest, sæpius etiam peti potest, isque a præsule concedi debet; si tamen iniustè ab eo denegetur bis, aut ter quotannis iuxta decretum Tridentinum, non potest ab ipsis monialibus licitè, nec validè eligi; quoniam Constitutione γ Gregorij XV. sancitum est, ne vllus sine sæcularis, siue regularis Sacerdos, qui ab ordinario præsule non fuerit pro audiendis monialium confessionibus specialiter approbatus, eas audire posſit, siue moniales iurisdictioni Episcopi subsint, siue exemptæ sint. Immò grauiter peccat præsul ordinarius, si ad Tridentini Concilij prçscriptum bis, aut ter in anno confessarium extraordinarium monialibus nō concedat: etiansi occasione alicuius Iubilei, vel Bullæ cruciatæ illum habeant; cum enim Tridentinum illud decretum sit priuilegium monialibus concessum, debet operari aliquid præter ius commune δ neque vnum priuilegium tollit, nec minuit alterum; toties igitur peti potest, ac concedi debet extraordinarius confessarius monialibus, quoties ex vi decreti Tridentini, & ex vi Bullæ cruciatæ, vel iubilei peti, vel offerri potest. Fauorabilia sunt amplianda. Et summum ius est, quod religioni fauet. *l. sunt personæ ff. de religios.* α *Trid. sess. 25. c. 10.* β *Bordonus r. 5. nu. 11.* γ. *Greg. XV. Const. inscrutabili* δ *ex Laym. l. 5. tr. 5. cap. 4. num. 3. ex Suar. d. 80. s. 4.* α. β. γ. δ. *Pelliz. c 10. s. 3.*

2 Extraordinarius Confessarius cōcedēdus est monialibus à proprio prçsule,

sule, cuius iurisdictioni subsunt; si tamen exemptæ sint à iurisdictione Episcopi, confessarius his à Prælato offerendus est, & ab Episcopo Diœcesano approbandus est iuxta Decretum Gregorij XV. neque vero in pœnam alicuius patrati criminis potest à præsule denegari extraordinarius confessarius pro illis vicibus, quibus ex vi Tridentini Decreti debet illum offerre, ac concedere. Priuilegium enim à Superiore concessum non potest ab inferiore tolli. Quamuis autem confessarius extraordinarius vnoquoque quadrimestri anni monialibus concedi soleat, si tamen moniales vnius monasterij omnes illum petant pro tribus primis mensibus anni, vel alio quouis tempore, debet illis a præsule concedi. Vbi enim ius non distinguit, nec nos distinguere debemus. Licet præsules soleant illum extraordinarium confessarium monialibus concedere, quem ipsæ vnanimiter petunt; possunt nihilominus eum concedere, quem maluerint, etiamsi tempore iubilei, alioue tempore alium confessarium monachæ postulauerint. *Tambur. d.16.q.2.nu.3. Pellix. l.c. l. præsess. de offic. præsid.*

3 Interrogatus confessarius, an audiuerit confessionem alicuius monialis, quam verè audiuit, & non absoluit, quod debita præparatione careret; si neget se illius confessionem audiuisse, confessionis sigillum frangere videtur; quasi indirectè dicat, se minime illam absoluisse carentem debita dispositione, cum nullam afferat causam dilatæ absolutionis, qualis esset, si diceret, ab illa inchoatam confessionem generalem, sed non completam mox redituram ad perficiendam, vel se aliò vocatum, & mox regressum se illam non inuenisse. *Pellix. Polachus, Pharisel. & alij.*

4 Confessarius si timeat, ne præsul veniat in suspicionem personæ, pro qua absoluenda à peccatis reseruatis venia petenda est, poterit per aliquem extraneum petere ab illo potestatem absoluendi a reseruatis culpis monialem non nominando monasterium, in quo illa est. Sed si nec industriam hanc profuturam credat ad euitandam suspicionem, debet confessam monialem indirectè absoluere à reseruatis monendo illam, vt postea ab ordinario confessario directam absolutionem petat. *Doct. cit. Diana.*

5 Potest etiā confessarius extraordinarius cum monialibagere de negotijs temporalibus, & ad confessionem Sacramentalem nihil spectantibus, etiamsi illa confiteri nolit, modo ipse paratus accedat animo excipiendi cōfessiones aliquarum monialium, imò etiamsi nulla velit ei peccata sua confiteri, potest ipse interim vacare componendis dissidijs, & præbendis salutaribus consilijs, & instruendis monialibus circa res ad spiritualem profectum spectantes; sufficit enim si paratus ad earum confessiones excipiendas accedat concessis diebus. *Fr. Pelliz. Georgius Polachus, ita Albertus Spinula Teologus Doctor, ac Concionator Somaschensis, & Mutius Contimus vir doctissimus, & rerum moralium peritissimus monialium Confessarius, Michael Angelus Pharisellus Doct. Theol. & alij a me consulti.*

6 Probabile est potestatem concessam confessario audiendi confessiones per octo dies ad decem dies extendi, *nam dies termini non computantur in termino* & electus confessarius monialium ad decem, vel quindecim

dies

dies potest totidem diebus continuis non intercisis, siue non interpositis alijs ad monialium confessiones audiendas accedere. Verum si vltima die comperiat monialem indigere absolutione ab aliquo reseruato crimine, vel longiore confessione, à qua expediri nequeat, tam breui tempore, probabile est, eum post elapsos dies concessos posse accedere ad absoluēdam illam a reseruato crimine, vel ad audiendum eius confessionem incohatam, vel incohandam si ipsa ordinariò confessario peccata aliqua detegere nollet. Tunc enim fas est vti epicheia regulæ illi innixa: *qui vult finem, vult etiam media necessaria ad finem.* Cautè tamen in hoc euentu agendum est. Tutius verò existimo curare, vt sibi accedendi potestas prorogetur.

7 Si confessarius extraordinarius ingressus monasterium ad audiendam confessionem monialis infirmæ inueniat eam aliquo crimine reseruato irretitam, vel generalem totius vitæ, vel aliquot annorum confessionem facere velle, quam vna die expedire nequeat. Potest absque alia petitione licentiæ monasterium rursus alia die ingredi, & obtenta absoluendi potestate confessam monialem absoluere, vel generalem confessionem excipere. Idem dicendum est, si monialis iam confessa mox egressum è monasterio confessarium reuocet, vt peccatum, cuius oblita est, cōfiteatur. Cum enim id fiat continuo, vnicus moraliter est ingressus, quamuis physicè multiplex censeatur. Haud secus si ingressus Sacerdos monasterium ante auditam totam monialis confessionem ex graui causa euocaretur, potest negotio peracto rursus absque alia licentia monasterium ingredi ad confessionem integrè excipiendam. Et si inueniat monialem symptomate correptam non posse loqui, potest exire ad aliud agendum, & rursus ad audiendam monialis confessionem regredi claustra monialium ingrediendo. *Hæc Franc. Pellizzarius cap. 10. §. 3. num. 263. Zanettus, & Ciarlinus, & alij Theologi consulti.*

8 Confessarius ingressus ad excipiendam confessionem vnius monialis, vel ad ministrandum ei aliud Sacramentum, si aliam monacham ęgrotantem ibidem inueniat, quæ confiteri velit, potest illam audire, & absoluere, quamuis confessio diu sit duratura, & potestas ingrediendi monasterium ad vnam tātum monialem audiendam concessa illi fuerit; epycheia enim hic locum habet, & confessarius extraordinarius est approbatus pro omnibus monachis eiusdem monasterij.

9 Confessarius potestatem habens audiendi confessiones monialium ad decem dies, si sex primis diebus omnium confessiones audierit, reliquo etiam tempore potest ad eas accedere, si velit. est enim adhuc confessarius illarum, si accedat ipse paratus ad audiendas earundem confessiones quæ fortè iterum accedant, & hoc verum est, quamuis recesserit animo non amplius reuertendi, idque monialibus significauerit, verùm accedere ad illas rursus non expedit, nisi intra pręscriptum tempus accersatur. Cęterum confessarium extraordinarium eum deligendum esse censeo, quem moniales ab Antistita conuocatæ pluribus suffragijs sibi deposcunt; quanquam si alius confessarius bono spirituali alicuius monachæ expediret,

cui illa confidentius, ac sincerius confiteretur, & à quo opportuniora remedia aduersus animi morbos acciperet, potest illi concedi; Hoc tamen nonnisi raro permittendum: debet autem extraordinario confessionum exceptori concedi facultas absoluendi ab omnibus peccatis præsuli reseruatis, ne duplicem laborem ferre cogatur, & audiendi confessiones, & adeundi præsulem toties, quoties peccatum reseruatum occurerit, & ne sacrum confessionis sigillum periclitetur, propter quod etiam caueat Sacerdos, ne de culpis in confessione auditis generatim etiam extra confessionem coram ipsis, vel eorum præsule loquatur, vt tollatur omnis suspicio reuelationis peccatorum.

10 Si quæ moniales ægrotantes morbo impeditæ fuerunt, quominus ab confessarium extraordinarium accederent, postquam conualuerunt, possunt iure suo postulare confessarium extraordinarium, & præsul debet hunc illis concedere, alioquin non omnes moniales gauderent priuilegio à Tridentini Concilij patribus sibi concesso.

11 Confessarius extraordinarius monialium non debet absque speciali concessione coram illis concionari, eisque Eucharistiam ministrare, nisi probabiliter credat ex circunstantijs præsulis, à quo missus est, adesse consensum, siue tacitam concessionem, quam alicubi adesse consuetudo declarat. Nam concessio vnius non inuoluit concessionem alterius, quando vnum necessariam non habet cum altero connexionem: neque verò expedit confessarium coram monialibus, quarum confessiones excepit, concionari.

12 Non potest Episcopus concedere confessario extraordinario monialium potestatem absoluendi ab hæresi generatim moniales alicuius monasterij, quia talis concessio esset delegatio vniuersalis, quod ad illud monasterium pro omnibus casibus hæreticos, nam delegatio est vniuersalis, quando est ad aliquod genus casuum continens sub se plures species, etiansi sit respectu alicuius loci certi, α nec esset commissio nudi ministerij, sed substitutio Vicarij pro illo monasterio ad absoluendum ab hæresi, potest quidem Episcopus concedere potestatem specialem absoluendi ab hæresi occulta in certo aliquo casu, vel decernendo pœnitentiam iniungendam pœnitenti, vel relinquendo id arbitrio confessarij, β quandoquidem Tridentinum Concilium, γ concedit Episcopis potestatem absoluendi per se ipsos, vel per Vicarios specialiter deputatos à casibus reseruatis excepta hæresi. Pro cuius absolutione non potest constituere Vicarios, sed delegare valet potestatem specialem hoc est ministerium committere, non iurisdictionem generalem, neq; enim per Bullam Cœnæ Episcopis adempta est potestas absoluendi ab hæresi δ à Tridentino Concilio illis concessa ε

Triden. sess. 24 c. 6. β *Nau l. 4. cons. 15. q. 3. cons. 11. q. 3. de priuileg. Rodriq. Sanch l. 2 c. 11. num. 24.* α *Bald. l. solet num. 1. q. 4 ff. de iurisd. Alexan. n. 9. Socin. l. mare n. 40. eod. tit. Bertachin. v. delegatus. Sanch. l. 3 1. Dard. in Clem. 1. q. 2.* ε *Nauar. l. 1. consil. 1. & 15. q. 2. & 3. Sanch l. 2. Decal. c. 11. Henr. l. 6. c. 14. Rodriq. Sanctarel. Laym l. 1. tr. 5. p. 2. c. 7. Fagund. Th del Bene. Vegha, Azor p. 1. l. 8. c. 10. q. 11. Sa. Pasqual. q. 93. & alij*

con-

contra Guttier. Suar. Ledesmam & Angl. Liam. Ban Vela. Arag. Sà, Rodr. Nugn. Zerol. Gom. Henriq. Guttier. Ledesma, Portel. Fernand. Fagund. Nauar. Sousa, Granad. Io. Sanch. Boss. Beia, Campeius, Galsard. Ceual. Putean. Del bene contra Barbosam, Dianam, & alios.

13 Licentiam alloquendi monachas concessam regularibus etiam ad socios, seu & comites eorundem extendi probabilis sententia est, quia de connexis idem iudicium fit a; ergo quod regulari conceditur, & socio concedi videtur. sic licentia visitandi sepulchrum Christi extenditur ad socium à superiore assignandum, & gratia Domino concessa ad familiares extenditur, & quidem vrbanitas ipsa postulat, ne socius tanquam elingius, & mutus maneat, præsertim si interrogetur, & si iusta causa adsit verba aliqua interserendi. & fauorabilia sunt amplianda *a exc translato de constit. Rodriq. tom. 3. q Reg. 6. a. 2. Tambur. d. 26 q. 3. num. 2. Peyrin. tom. 3. ad Constit. Pij V. c. 6. Riccius r. 745. & alij.* Contrariam sententiam non improbabilem existimo, quia Regularis, & socius non sunt connexi in allocutione cum monialibus. idem autem iudicium fit de connexis in eo, in quo sunt inseparabiliter connexa *l. cum actum ff. de negot. gest. Aretin. in c. translato de Constit Alex Nemus, Imola c. 139. Menoch. c. 421. Surd. t. 9. q. 31. Gratian. c. 641. Pacian. Seaccia Craueta, Boer. Couar. Pasq. q. 159. & aly.*

14 Vicarij Episcoporum, & præsules feculares habentes iurisdictionem quasi Episcopalem, si absque necessitate ingrediantur interiora monialiu claustra, incidunt in pœnas aduersus violatores. sacræ clausuræ à Gregorio XIV. statutas; lex enim vniuersalis, qualis est Gregoriana Constitutio anno 1581. die 23. Decembris edita, omnes obligat, vt constat ex ipsius verbis, *ita Pasqualig. quæst. 159. contra Sanch. lib. 6. cap. 16. summa Pelliz. cap. 5. s. 3. num. 113.*

15 Moniales non possunt inducere aliquam consuetudinem, quæ apud ipsas vim legis habeat, quippe quæ non habent potestatem condendi leges, nec iurisdictionem; mulieres enim secundum naturam suam viris subiectæ esse debent, *ex Gen. cap. 3. Bartol. consil. 136. Alexan. cap. 173. Roland. cap. 5. num. 74. & 76. Tiraquel. Greg. XV. decis. 162. Abbas cons. 53. num. 2. par. 2. & in c. cum tanto num. 8. de consuet. Bald. Socin. cap. 7. Pasqual. d. 415. & alij.*

16 Qui ad excipiendas monialum confessiones extraordinarius accedit, videat primò Regulas, & Constitutiones ordinis, cuius sunt moniales, præfectam illarum principio alloquatur, eamque interroget; num ei occurrant aliqua ad spirituale bonum monasterij, & monialium scitu necessaria, vel quæ præsenti remedio indigeant: ne confessarij ordinarij, aut præsulis, cui illæ subsunt, familiarem se ostendat, excuset confessarium ordinarium, & Antistitam, quantum potest circa ea, quæ illis obijciuntur contra famam, & doctrinam, & reprehendat eas, quæ confessarij sui minima quæque inuestigant, ac referunt: nullum eius dictum, aut factum carpat. Non permittat confessiones generales non necessarias: patienter, & benignè audiat moniales intima cordis sui arcana detegentes, ne se morosum, nec moræ impatientem,

ne

ne festinátem in audiendis illis ostendat, neque illas hortetur, vt se quam citissimè expediant, nisi necessitas aliqua hoc postulet. Ne finat confitentem narrare extranea, & ad confessionem nihil spectantia; cum omnibus æqualiter agat sine personarum acceptione: curandis vitiosis animarum morbis opportuna suggerat remedia, salutaria præbeat consilia, ne se misceat negotijs temporalibus monialium, nec rebus monasterij curas suas interponat; sed prudenter se subrahat. Nec de ijs cum sæcularibus, vel alijs monialibus locuturum se promittat. De rebus ad confessionem nihil spectantibus, nec necessarijs monialem non interroget, ne nomen, cognomen vel patriam alicuius requirat, nec calamum, nec atramentarium ad scribendum postulabit, & moniales ipsæ si offerant, dicet, se nihil de his laborare, sedulò agat, vt omnes ad confessionem accedant; ne ab vna moniali quærat aliarum defectus, & animi morbos. Si qua non animo confitendi peccata, sed benedictionem ab ipso accipiendi se confessario sistat, tandiu eam aliqua honesta arte detineat, quandiu in audiendis per iustam confessionem culpis detinuisset, ne prodantur illæ, quæ extraordinario confessario indigent, interim monita aliqua salutaria ad acquirendas virtutes, ad extirpanda vitia, ad bene fundendas Deo preces, ad perfectionem acquirendam dari illis possunt, antequam dimittantur. Ita fortè fiet, vt confiteantur, quæ antea confiteri nolebant. Præcepta, & decreta præsulum ad monialium salutem, & ad monasterij bonum spectare, & ideò obseruanda esse doceat, nunquam laxet, neque remittat, quæ ordinarius præsul restringit, & intendit. Auersionem animorum à Superiore tollere conabitur, & moniales, vt illum loco parentis habeant, & obseruent, eique vt Dei vicem gerenti obediant, & confessarium suum cum omni fiducia, vt oues pastorem adeant, audiantque, illud D. Pauli obseruet: *Prædica, verbum insta opportunè, importunè, argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina*, 2. ad Timoth. 4.

Monita salutaria monialibus à Confessario identidem opportunè suggerenda. Cap. XXXIX.

1 Cogita frequenter, Dei famula, ad quantam dignitatem vocata fueris, vt sis sponsa Christi, quanto te Christus honore dignatus sit. *Agnosce dignitatem tuam, & noli in veterem vilitatem degeneri conuersatione redire.* Sponsam Dei decet esse sine macula, sine ruga, omnium igitur culparum sordes diligenter, etsi quas maculas contraxisti, pænitentiæ aqua, seu lacrymis absterge, vt cœlestis sponsi tui oculis tota pulcra, tota formosa, & omnis expers maculæ appareas, vt de te possit ille dicere: *tota pulcra es amica mea, tota pulcra es, & macula non est in te* (Cant. 4. 7.)

2 In omnibus abnega voluntatem tuam tam in ijs, quæ ad animum, quã in ijs, quæ ad corpus spectant, vt verè cum Paulo Apostolo dicere possis, *mihi mundus crucifixus est, & ego mundo* (Gal. 6.) *viuo autem ego, iam non ego, viuit verò in me Christus* (Gal. 2.) sic per continuam tui abnegationem mundo morere, soli Deo viue, cui seruire, regnare est. Obserua illud olim D. An-

D. Antonio dictum. *Quaeris Deo placere? ora, & dum orare non poteris, labora, & semper aliquid facito.* Nunquam te Tartareus hostis non aliquo bono operi vacantem inueniat; vt de te dici illud possit. *Panem otiosa non comedit*, Prou. 31.

3 Ad sacram cælestis agni mensam frequenter accede, & panem illum Angelorum summa animi deuotione comede, *qui dat manducantibus se spiritus pinguedinem*. Quæ spectant ad Dei cultum, & ad salutem, & profectum tuum primum inquire, ac cura secundum Christi consilium *quærite primò regnum, posthac omnia adiicientur vobis*, in omni loco memento Deū tibi adstare præsentem; Nam, vt ait Ecclesiasticus 23. *oculi Domini multo plus lucidiores sunt super solem circumspicientes omnes vias hominum, & profundum abyssi, & hominum corda intuentes in absconditas partes*: scribe, & scriptum tene in cubiculo immò in corde tuo: *Deus te videt*. Ne igitur audeas præsente Deo, quod præsente homine non auderes, vt monet D. Bernardus, ne audeas quidquam vidente te Deo, quod non auderes in conspectu hominum.

4 Viue quasi quotidie moritura, & de factis tuis rationem redditura, & dum aliquid agis, dicito *si modo moritura esses, faceres istud?* & iuxta illud Horatij l. 1. ep. 4. *omnem crede diem tibi illuxisse supremum, memorare nouissima tua, & in æternum non peccabis*, inquit Ecclesiastes 7. semper ante oculos tuos versetur vltimus dies, vt facilius ab omnibus vitijs abstinere valeas.

5. Si quandoque de non commissa culpa argueris, vel si quando absque tua culpa aliquid pateris, patienter sustine; nam, vt D. Petrus 1. c. 2. ait, *quæ vobis est gloriatio, si peccantes, & colaphizati suffertis? sed si bene facientes patienter sustinetis, hæc est gratia apud Deum*. Melius est cum Christo innocenter, quàm cum bono latrone iustè crucem pati.

6 Conscientiam tuam integrè, candidè, ac sincerè Sacerdoti, cui peccata confiteris, aperi, & maximè tentationes, quibus assiduè pulsaris; nam, vt monet apud Cassianū Abbas Moyses, *suggestiones eius noxiæ dominantur in nobis, quandiu celantur in corde; ilico enim, vt patefacta fuerit, cogitatio maligna, marcescit*. D. Philippus Nerius pœnitentibus suadebat, vt quoties a maligno spiritu tentarentur, minarentur, se illum accusaturos Philippo, conuitia in tentatorem iacta. Illud in ore sæpè habeas: *Deus in adiutorium meum intende, Domine ad aiuuādum mè festina*.

7 Vt in loquendo sis semper circumspecta, ne Deum, ne proximum tuum verbo lædas, dic cum Regio psalte (Psal. 140.) *pone Domine custodiam ori meo, & ostium circumstantiæ labijs meis*.

8 Illud Diui Iacobi 1. dictum menti tuæ semper hæreat: *si quis se religiosum cogitat non refrænans linguam suam, huius vana est religio*. Obserua monita illa, quāuis paradoxa B. Ægidij, *si vis bene videre, erue oculos tuos, & esto cæcus, si vis bene audire, esto surdus, si bene loqui, esto mutus, si bene ambulare, abscinde tibi pedes, si bene operari, mutila tibi manus, si bene amare, habe te odio, si bene viuere, te mortifica, si bene lucrari, disce perdere, si vis esse diues, esto pauper, si vis esse in delicijs, te affligge, si vis esse securus, semper time, si vis exaltari, te demitte, si*

vis

vis honorari, despice te, & honora te despicientes, si vis frui bono, sustine malum, si vis esse in quiete, labora, si vis benedici, desidera maledici, vt sis humilis, & pauper spiritu, sperne nullum, sperne te ipsam, sperne sperni.

9 Esto obediens, vsque ad mortem propter eum, qui pro salute tua, *factus est obediens, vsque ad mortem, mortem autem crucis:* non ad oculum, & & tanquam hominibus placens, sed tanquam Deo, antistitæ tuæ, & præsuli tuo obtempera. Caue, ne propter aliquam rem officio tuo vnquam desis. Apostolum audi sic Galatas 1. alloquente: *an quæro hominibus placere? si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem.*

10 *Ne innitaris prudentiæ tuæ*, inquit Salamon *Prou.* 3. ne sensu tuo ducaris, sed in arduis, ac dubijs rebus consilium pete, memento, *vbi sunt multa consilia, ibi esse salutem*, Prou. 15. si qua discordia interte, & aliam sororem nata fuerit, statim per te ipsam, vel per alipuam ex monialibus grauioribus, vel per confessarium pacem require, si quam offendisti, veniam pete, & secundum illud Apostoli ad Ephesios 4. *Sol non occidat super iracundiam vestram*, quàm facile est dicere sorori offensæ, *ignosce mihi, & ora Deum pro me*, sic satisfacis sorori, ac Deo.

11 Ne sis magis amica, & familiarior vni, quam alteri, sed Deum imitare, apud quem teste Apostolo ad Rom. 2. 11. *non est acceptio personarum*, & Christus rediuiuus stetit in medio Discipulorum, non vni magis, quàm alteri adhęsit vt officio tuo rectè fungaris, siquid pateris, ęquo animo suffer; nam, vt ait D. Petrus 1. 2. *siquid patimini propter iustitiam, beati.* Hoc diuinum paradoxum est, beati, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam; *quoniam ipsorum est Regnum Cœlorum* Matth. 5.

12 Peccandi occasiones, & pericula diligenter euita, morborum tam spiritualium, quàm corporalium.

Principijs obsta, serò medicina paratur,
Cum mala per longas inualuere moras.

13 Commissum tibi munus prompto, & hilari animo exequere, *hilarem enim datorem diligit Deus* (2. Corinth. 9.) *seruite Domino in lætitia*, inquit Dauid, & Paulus ad Philip. 1. scribit *gaudete in Domino semper, iterum dico, gaudete*. Nam si ęgre, & inuita mandata exequeris, nihil apud Deum metebis, sed similis eris illis, qui dixerunt, *per totam noctem laborantes nihil cepimus*. Luc. 5.

14 Sęcularium commercia, quantum potes, euita; nam teste Ambrosio, *decet solitudo verecundiam, & gymnasium pudoris est secretum*, ab sconditas sęcularibus decet esse virgines, quæ in sacris literis ex Hebręo codice *abscondita* dicuntur, *semper te cubiculi tui secreta custodiant*, inquit Hieronymus ad Eustochium, *semper tecum sponsus ludat intrinsecus, oras, loqueris ad sponsum, legis, ille tibi loquitur; ab eo audies: Hortus conclusus soror mea sponsa, fons signatus*. Facilius est domi latere, quam se foris sufficienter custodire; nemo securè apparet, nisi, qui libenter latet. *Caueas tumultum hominum, quantum potes: multum enim impedit tractatus sæcularium gestorum, etiamsi simplici intentione conferantur; cito enim inquinamur vanitate, & captiuamur*, inquit Thomas Kempius. Christus prohibuit Magdalenæ. Ne eum tangeret, vt exem-

exemplo suo doceret quomodo mulieres segere debeant, cum viros alloquuntur, cum sęcularibus pręsertim viris nunquam, nisi assistentibus auscultatricibus loquere, & ea circumspectione vtere, ac si Christus ex improuiso accedens dicturus sit: *qui sunt hi sermones, quos confertis ad inuicem,* loquere, quæ religiosam Christi sponsam decent, à verbis otiosis, & nugis abstine, nam quæ in ore sęcularium sunt nugæ, in ore religiosorum sunt veluti blasphemiæ, sit tibi cella cœlum, & solitudo Paradisus,

Pax est in cella, foris autem plurima bella.

quando sęculares alloqueris, spirituales intermisce, qui pietatem, religionem, animi de missionem, aliasque virtutes redoleant, vt verè cum Paulo (2. ad Corinth.) dicere possis: *Christi bonus odor sumus.*

15 Ne quidquam, vel boni ad ostentationem facias, ne boni operis meritum perdas similis illis, qui ieiunantes, vt viderentur ab hominibus, & laudarentur, inanis gloriosæ studio decepti *receperunt, mercedem suam* S. Matth. 6. *non qui se commendat, à Deo probatus est; sed quem Deus commendat* (2. Corinth. 10) ideò laudes hominum non accipe, propter Deum cuncta operare: & cum Dauide dicas: *nonne retributio mea Dominus*: non aliam mercedem operum tuorum, nisi Deum ipsum require; qui Abrahamo dixit (Genes. 15.) *protector tuus sum, & merces tua magna nimis.*

16 Otium vitiorum omnium seminarium euita, & quemadmodum monet Ecclesiastes 9. *quodcunque facere potest manus tua, instanter operare.* consilium Diui Pauli exequere, dum tempus habes, operare bonum, operare, dum vitæ dies est; veniet enim nox mortis, cum non amplius mereri quicquam poteris, & dicetur tibi, *redde rationem villicationis tuæ, iam enim non poteris villicare* (Luc. 16.) ad radicem arboris tui positam securem imminere existima, vbi excisa cadet, arbor manebit.

17 Erga sorores omnes, & pręsertim ægrotas, & afflictas quæcunque potes, charitatis officia exhibe, memor sententiæ à Christo Iudice proferendæ: *quandiu fecistis vni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis* (Matth. 25.) ne putes te absque operibus bonis in loco sancto sanctam fore, nam, vt dixit D. Augustinus sermone 27. ad fratres in Eremo: *locus non facit sanctos, sed operatio bona locum sancti ficat. Peccauit enim angelus in Cœlo, peccauit Adam in Paradiso, & tamen nullus locus sāctior illis erat si habitatorem loca beare possent, nec homo, nec Angelus à dignitate corruisset.*

18 Recogita, qualis de sęculo exiuisti, & quo spiritu monasterium ingressa es, *ad quid venisti,* & nouo concepto spiritus feruore cum Dauide dicas Psal. 76. *Dixi, nunc cæpi, hæc mutatio dexteræ excelsi*, inordinatos animi affectus rationis fręno coerce: tam intellectum, quàm voluntatem abnegatione tui ipsius, confessarij, & antistitæ tuæ imperio, ac iudicio submitte. Carnem tuam ieiunijs, abstinentia, & moderata castigatione secundum cōfessarij consilium edoma, ac mortifica, vt possis cum Dauide ipsi Deo dicere. *propter te mortificamur tota die, æstimati sumus sicut oues occisionis*. super omnia, vt monet te Ecclesiastes 12 *Deum time, & mandata eius obserua, hoc est omnis homo.*

Co-

Coram Superioribus, & antiquioribus parcè loquere, iuxta illud: *in medio seniorum ne adijcias loqui* (Ecclesiæ 11. 8.)

19 Corporis ornatum religiosæ simplicitatis limites excedentem abhorreas, vnam animæ tuæ pulchritudinem affecta, & cura; nam, vt dicit Apostolus (1. Corinth. 7) *mulier innupta, & virgo cogitat, quæ Domini sunt, vt sit sancta corpore, & spiritu, quæ autem nupta est, cogitat, quæ sunt mundi, quomodo placeat viro*; dedecet vanū corporis decorem affectari à sponsa illius, cui teste Isaia 53. *non est species, neque decor, qui est despectus, & nouissimus virorum, vir dolorum, & sciens infirmitatem, & quasi absconditus vultus eius, & despectus, vnde nec reputauimus eum*, omnes delicias, ac voluptates carnis effuge; *non enim decet sub capite spinoso membrum esse delicatum*, vt monet D. Bernardus: pudeat te conuersam ad Deum minori studio iustitiam, & reliquas virtutes sequi, quam antea iniquitatem sectabatis in sęculo, *pudeat negligentius nunc in vitam, quam prius in mortem ire, & minori studio salutis acquirere, quam perditiones augmentum*. D. Bernardinus ep. 140. huius cogitationis stimulo ad religiosæ perfectionis studium te frequenter excita.

20 *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse, quasi homo tentans Deum*, inquit Ecclesiastes 18. Deum oratura præsentem ipsum summa animi demissione adora, & verbis illis Abrahami vtere (Gen. 18.) *loquar ad Dominum meum, cum sim puluis, & cinis*, enixè a Deo pete, vt quęcunque ea die, & toto vitæ tuæ tempore es cogitatura, locutura, factura, ac toleratura, cedant in maiorem ipsius laudem, honorem, ac gloriam, secundum illud D. Pauli consilium: *siue manducatis, siue bibitis, siue aliquid aliud facitis, omnia ad Dei gloriam facite*. quando horarias preces recitatura odęum ingrederis, cogita te intrare cœlestem curia, *in qua Rex Regum stellato sedet solio*, circunsistente innumerabili, & ineffabili beatorum spirituum exercitu; *quanta ergo reuerentia, quanto timore*, inquit Bernardus, *quanta illius humilitate accedere debet a palude sua procedens, & repens ranuncula vilis? quam tremebundus, quam supplex, quam denique humilis, & solicitus, & totus intentus animo maiestatis gloriæ in præsentia Angelorum, & in concilio iustorum, & Congregatione assistere poterit miser homuncio?* Considera Sanctos Angelos adstare orantibus, offerre preces, & vota hominum Deo, vbi sine ira, & odio eos puras manus eleuare viderint. Time igitur, ne desidiam tuam, quandoque adominantes cum indignatione recedant. Tunc si à te boni spiritus discesserint, quomodo impetus malignorum spirituum sustinebis? caue omnem mentis euagationem, ac somnolentiam in oratione; nam vt ait D. Cyprianus de Oratione Dominica, *Quomodo te audiri a Deo postulas, cum te ipsum non audias? vis Deum memorem esse tui, quando tui ipse memor non sis? hoc plane est vigilare oculis, & corde dormire. Eum debeat Christianus, cum dormit oculis, corde vigilare, sicut scriptum est, ego dormio, & cor meum vigilat* (Canth. 5.) Alloquitur te Deus in Psalmo, quem canis. & tu Deum, attende igitur, quid ille tibi, & quid tu illi dicas. Et quamuis latinas preces non intelligas, scito tamen illas

terrere

terrere, ac fugare dæmones. *Quoniam sicut incantator licet verborum, quæ dicit, virtutem non intelligat, serpens tamen audit, & intelligit ea, ijsque subijcitur, & se submittit incantanti, sic & nos quamuis virtutem eorum, quæ loquimur, ignoremus, dæmones tamen audientes, ea intelligunt, terrentur, atq; discedunt*, vt Abbas Pastor cuidam conquerenti se preces Ecclesiasticas non intelligere respondit. Ijs, qui voluntariè in recitandis precibus distrahuntur puta Christum dicere, quod olim Apostolis (Matth. 26.) *sic non potuistis vna hora vigilare mecum?* Spinea Christi corona ceu vallo præmuni caput tuum aduersus importunas cogitationes, dum oras. Sic teste Athanasio *spineam coronam gestat Dominus, vt homines in securitatem assereret, qua in precibus mentem inconcussam possiderent. Tanto opus fuit vallo, vt mens humana se quieta in precibus contineret. Si omnia tempus habent*, habeat, & oratio tempus suum *Age quod agis*, ita funde Deo preces, ac si eo die, quo oras, nihil aliud sis actura, sane nihil tua magis interest, quàm bene Deum orare, ac laudare.

21 Aduersus vitium, à quo te infestari maximè cognoscis, omnem conatum adhibe, vt illud expugnes, eo victo mox alia Deo auxiliante deuinces, & vt in Exodi 3. libro legitur, *Dominus Deus tuus consumet nationes has in conspectu tuo paulatim, & per partes, non poteris eas delere pariter*. Contra vitia quotidianam discussionem conscientiæ institue, & pugna, donec vincas, vt verè cum Dauide dicas (Psal. 17.) *persequar inimicos meos, & comprehendam illos, & non conuertar, donec deficiant*; quanquam, vt Seneca monet, *contra vitia pugnamus, non vt penitus vincamus, sed ne vincamur*. Sufficit, si ad insurgentis vitij motus facillimè comprimendos, vires acquiramus, quando peccatatua confessura es, reditum filij prodigi ad partem imitare dicens cum eo: *surgam, & ibo ad patrem meum, & dicam ei, pater peccaui in cælum, & coram te, & iam non sum dignus vocari filius tuus, fac me sicut vnum de mercenarijs tuis* (Luc. 15.) vel cum publicano pectus tuum tundens dicas: *Deus propitius esto mihi peccatori*. (Luc. 18.) vel cum Dauide dicas: *peccaui Domino*, vt merearis audire, tibi dimissa esse peccata. *Dominus quoque transtulit peccatum tuum*. (2. Reg. 12.)

22 Pios, ac sacros libros tanquam Epistolas à Deo missas perlege. *De illa Ciuitate, vnde peregrinamur, literæ nobis venerunt, quæ nos hortantur, vt bene viuamus*, inquit Augustinus in Psalmum xc. idem confirmat D. Gregorius *libro IIII epist. Lxxxiv. Quid est inquit scriptura sacra nisi quædam epistola omnipotentis Dei ad creaturam suam? si quis scripta terreni Imperatoris acciperet, non cessaret, nec quiesceret, somnum oculis non daret, nisi prius quid sibi Imperator terrenus scripsisset, agnouisset. Imperator cæli, Dominus hominum, & Angelorum pro vita tua tibi Epistolas suas transmisit, & tu, gloriose fili, easdem epistolas ardenter legere negligis?* sic reuerenter audi Euangelium, ac si præsentem Dominum audires; idcirco enim dum Euangelium legitur, ei assurgunt omnes, quasi Christum Dominum venerantes, simulque ad cœleste regnum, quod in eo promittitur, anhelantes. Verbum Dei, quod concionibus sacris tibi annunciatur, libenter audi, idque vt tesseram tuæ prædestinationis ha-

be, dicente Domino, *qui ex Deo est, Dei verba audit*; omnis sermo Christi excolendæ pietatis, & acquirendæ, & obeundæ virtutis regulam tibi proponit. Christum virtutum omnium exemplar imitate, *inspice, & fac secundum exemplar*. Verbum Dei lege, vel audi non intentione addiscendi res nouas, ac curiosas, sed percipiendi inde fructum spiritualem, & monita salutis, vtque monet Augustinus, *lectionem diuinam adhibeas speculi vice, vt ibi velut ad imaginem suam anima respiciat, & vel fœda quaque corrigat, vel pulchre plus ornet*. Diuinum verbum attentè audi animo faciendi, quæ tibi concionator suadet, nam vt docet D. Iacobus c. 1. *siquis auditor est verbi, & non factor, hic comparabitur viro consideranti vultum natiuitatis sua in speculo; considerauit enim se, & abijt, & oblitus est statim, qualis fuerit*, & Diuo Paulo teste, *non auditores legis iusti sunt apud Deum, sed factores legis iustificantur*. Diuum Antonium imitare, qui cum olim audiuisset illud Christi consilium, *si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*, ad illud statim exequendum properauit. Si vis legendo libros sacros proficere tibi, *hauriendus est sæpè de lectionis serie affectus, & formanda oratio, qua lectionem interrumpat, & non tam impediat interrumpendo, quàm puriorem continuo animum ad intelligentiam lectionis restituat*, vt suadet D. Bernardus, quæ legis non tam intellectu percipe, quam affectu complectere.

23 Coronam spineam in terris eligegestandam, vt olim Catharina Senensis in cœlo gemmeam acceptura.

Alterutram cape, Christus ait, Catharina, coronam.
Spinea siue magis, gemmea siue placet?
Spinea serta capit, non gemmea virgo. cur? insons.
Flores non spinas huic sua terra parit?
Seu spinis cingi voluit sibi tēpora, sponsi
Spinosum referat quo caput ipsa sui.
Nec iam serto dolent huic, quamuis spinea. nempe
Reddita sunt tactu mollia, Christe, tuo.

Contende intrare per angustam portam vt monet Christus (Lucæ 13.) *arcta est via quæ ducit ad vitam, lata, quæ ad perditionē*; si vis euadere laqueos, quibus plenus est totus mundus, teste D. Antonio, esto humilis, disce à Christo humilitatem, ac mansuetudinem, & poteris cum regio psalte dicere. *Anima nostra, sicut passer, erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus* (Psal. 123.)

24 Ne te clausuræ tædeat. *audies ab sponso: hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus: caue, ne domo exeas*, inquit Hieronymus ad Eustochium, *& velis videre filias regionis alienæ. Dina egressa corrumpitur, nolo te sponsum quærere per plateas, nolo te circumire angulos ciuitatis. foris vagentur virgines stultæ. Tu intrinsecus esto cum sponso. Zelotypus est Iesus, non vult ab alijs videri faciem tuam*. cogita quid olim accideret sponsæ de se dicenti: *per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea. Quæsiui illum, & non inueni*. Cant. 3.

Me-

Monita sanctimonialibus nouitijs à confessario suggerenda. Cap. XXXX.

24 TV quoque nouitia sanctimonialis, vel candidata Religionis, quæ inter Christi discipulas, sponsasque adscribi cupis, Caue, ne nimio affectu, amore parentum, consanguineorum, & affinium capta ad sæculum reuertaris, audi Christum dicentem (Lucæ 14.) *si quis venit ad me, & non odit patrem suum, & matrem, vxorem, & filios, & fratres, & sorores, adhuc autem, & animam suam, non potest meus esse discipulus.* memento, Christum inter cognatos, & notos non fuisse inuentum (Luc. 2.) *audi filia, & vide, & inclina aurem, & obliuiscere populum tuum, & domum patris tui, & concupiscet Rex decorem tuum.* Psal. 44. parentes te à religione auertere conantes ne audi, sed Hieronymum Heliodoro hæc scribentem lege: *licet paruulus è collo pendeat nepos, licet sparso crine, & scissis vestibus vbera, quibus te nutrierat, mater ostendat, licet in limine pater iaceat, per calcatum perge patrem, siccis oculis ad vexillum crucis euola.* Gaude religioso statu tanquam certo diuinæ prædestinationis signo. Vadem tibi exhibeo D. Laurentium Iustinianum de religioso sic loquentem. *Securè speret post hanc peregrinationem ad illam supernam intrare Ierusalem; quicunque in iustorum congregationem fuerit vocatus. Magnum quippe electionis inditium est huius fraternitatis habere consortium, facileque ab illa excluditur, qui ab hac fuerit segregatus.*

26 Ne vnquam referas alteri, quæ ab alia aduersus ipsam dicta, vel gesta sunt; quoniã, vt ait Salomon. Prou. 6. *sex sunt, quæ odit Dominus, & septimũ detestatur anima eius, eum qui seminat inter fratres discordias,* audi, quid Ecclesiastes 21. de susurrone dicat. *Susurro coinquinabit animam suam, & ab omnibus odietur, & qui cum eo manserit, odiosus erit.* Deterior est, qui refert, quam qui infert iniurias, vt D. Basilius homilia nona de ira ostendit. Peccant superiores religiosi, & monialium præfectæ, qui aures præbent referentibus nominatim leues murmurationes, quæ de ipsis per claustra circunferuntur; quia huiusmodi delatores, ac delatrices pacem, & quietem perturbant, vt ex D. Hieronymo ostendit Giragus libro de regimine Regularium. Laudatur à Martiale Domitianus Cæsar, qui delatores in Gyarum Insulam relegauit. Ijs, quos iniquè famæ tuæ detraxisse audiueris, dic cum Paulo (1. Cor. 4. 3.) *mihi autem pro minimo est, vt à vobis iudicer, aut ab humano die, sed neque me ipsum iudico. Detrahentem nolito audire, ne sustollaris,* inqnit Salamon. (Prou. 20.

27 Priuatas amicitias tanquam religiosæ sodalitatis pestem euita; ideo D. Basilius sermone de instit. Monachorum hæc ait. *Si quis inuentus fuerit, qui maiori quadam animi propensione Monachum Fratrem, vel propinquum, vel alium quemuis quauis de causa videatur diligere, hunc castigare oportebit, vt iniurium publicæ charitati.*

28 Caue ne tepiditas spiritus, & obseruantiæ regularis remissio subrepat, ne te Deus euomat, ac reijciat. Audi Deũ de tepido sic loqueutẽ (Apoc. 3.)

vtinam frigidus esses, aut calidus, sed quia tepidus es, & nec frigidus, nec calidus, incipiam te euomere ex ore meo. vide, ne maledictioni illi te obnoxiam reddas. *Maledictus, qui opus Dei facit negligenter.* (Ierem. 48) ne ex ore tuo exeat, quę Gersone teste *vox multorum est, sufficit mihi vita communis, si cum imis saluari potero, satis est. Nolo merita Apostolorum. Nolo volare per summa. Incedere per planiora contentus sum. At hæc vox indigna est Dei famulo, indigna est religioso, cui dicitur: ambula coram me, & esto perfectus.* (Genes. 17.) si vel vno quoque anno vitium vnum extirpaueris breui perfecta eris; verùm ita te gere, vt de te illud possit dici: *consummatus in breui expleuit tempora multa* (Sap. 4.) Eusebio Emisseno crede dicenti. *Illum tantum diem vixisse te computa, in quo voluntates proprias abnegasti, in quo malis desiderijs restitisti, quem sine vlla regulæ transgressione duxisti, illum diem vixisse te computa, qui puritatis, & sanctæ meditationis habuit lucem.* Quantumcumq; profeceris, nunquam dicas, satis est, sed dic cum Apostolo: *ego me non arbitror comprehendisse, adhuc longa tibi restat via.* Si vis ad perfectionis montem peruenire.

29 Si peccantem videris sororem, admone, corripe illam secretò, & ex charitate correptio procedat. Opportunum tempus adhoc expecta, ne si qua importunè reprehendatur, te repellens dicat: *quis te constituit Principem, & iudicem super nos?* Exod. 2. *Temporibus certis agro medicina medetur, & data non apto tempore vina nocent,* vt canit Sulmonensis vates.

30 Instituti tui regulas perfectè obserua, & perfecta eris. *Custodi legem, atque consilium, & erit vita animæ tuæ, & gratia faucibus tuis,* inquit sapiens (Prou. 3.) si ordinem tuum custodies, ordo custodiet te. Muro diuinæ legis, & antemurali religiosæ obseruantiæ munita communibus hostibus Deo auspice facilè resistes. Virtutibus ingens stude fieri, non videri. Non sufficit te sæculo renunciasse verbis, nisi re ipsa renuncies. Conscientiam magis, quam scientiám cura; caue ne in religione sis chimæra sæculi. Ne monachæ habitum potius, quam religiosam conuersationem retineas. Quod de se D. Bernardus præ summa animi demissione dicebat *Epist.* 149. non culpæ timor, sed Dei amor te à constitutionum religiosarum transgressione retrahat. *Non cathena ferrea, sed cathena Christi teneat te, si serua Dei es.* Ne in minima quidem re instituti tui regulam transgrediaris. *Nam qui modica spernit, paulatim decidit* Eccl. 19. *Qui fidelis est in minimo, & in maiori fidelis est, & qui in modico iniquus est, & in maiori iniquus est* Luc. 16. *minima neglecta eò turpius moribus maculam ingerunt, quò vitari facilius cognita potuerunt,* inquit D. Bonauentura; sic teste Augustino *in Paradiso tantò maior inobedientia fuit, quantò id, quod præceptum est, nullius difficultatis fuit.* Cælestis sponsus se vel vno crine colli sponsæ suæ vulneratum fatetur. Vel in septē tenuissimis capillis Samsonis fortitudo consistebat, quibus amputatis captus est ab hostibus, & oculis orbatus perijt. Ne regulam aliquam violes, vt minimè scrupulosa videaris: regularem obseruantiam non erubescas, sicut Diuus Paulus Euangelium non erubescebat (Rom. 1.) non nimis religiosus, sed obseruantiæ amator est, qui minima quoque in Regulis præscripta obseruat. Ordinis

tui

tui constitutiones sæpè perlege animo easdem obseruandi. Ne per obliuionem, vel iniuriam aliquid negligas, voluntariam tibi pœnam luendam constituas, quoties aliquam constitutionem violaueris, & iniunctum tibi à præfecta piaculum libêter age. Immo sponte ab illa pœnitentias, cum de transgressionibus te accusabis, postula, & hilariter exple.

31 Paupertatem voluntariã, quam vouisti, perfectè obserua. *Nam beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum.* Ne rem vllam quantumuis paruam magno affectu prosequare, quæ maioribus in sæculo bonis renunciasti; ne affectum potius mutasse, quàm abscidisse videaris; nam, vt ait Cassianus, *idcirco pretiosiores abiecimus materias, vt facilius disceremus viliora contemnere. Quid insaniæ est,* inquit D. Bernardus, *vt qui maiora reliquimus, minora cum tanto discrimine teneamus?* Si se occasio aliqua sentiendi aliquem paupertatis effectum obtulerit, eam prompto animo sustine. *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus,* inquit Paulus (1. Tim. 6.) & non dicit: *habentes oblectamenta, & quibus honoremur,* vt indicet religiosum pauperem verè dici non posse, nisi animo paratus sit aliquam egestatem, alicuius rei indigentiam pati, vbi se se occasio obtulerit. *Iacta super Dominum curam tuam, & ipse te enutriet.* Ps. 54. *nolite soliciti esse dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo operiemur?* ait Christus. *Scit enim pater vester, quia his omnibus indigetis. Nolite soliciti esse in crastinum; crastinus enim dies solicitus erit sibi ipsi, sufficit diei malitia sua* (Matth. 6. scito, Deum scire, velle, ac posse omni egestati, ac necessitati tuæ succurrere. Omnem ergo solicitudinem ipsius prouidentiæ relinque, & dic cum Regio psalte: *Dominus regit me, nihil mihi deerit.*

32 Castitatis florem, quo nihil suauius diuini sponsi naribus halat, inter assiduas tentationes, ceu *lilium inter spinas* diligenter, ac vigilanter custodi. Quoties te sentis turpibus cogitationibus pulsari, & ad illicita allici, toties pone ante mentis oculos, quanta Christus passus est pro te, quomodo à Iuda Iudæis traditur, & quantis conuitijs, & opprobrijs afficitur, vt expoliatur, diris flagellis verberatur, colaphis cæditur, spinis coronatur, arundine percutitur, Barabbæ seditioso postponitur, & cum latronibus clauis trabalibus ligno crucis affigitur; lancea confoditur. *Ita redemptor tuus moritur pro te, & tu nescis cuiusmodi sordida cogitatione sordidaris in mente?* inquit Hugo de S. Victore. dic cum Bernardo. *Deus meus pendet in patibulo, & ego voluptati operam dabo?* & cum Isaia 38. sic sponsum tuum precare: *Domine vim patior, responde pro me.* Sic ora Deum cum Augustino *lib. x. confessionum cap. 19. continentiam iubes, da quod iubes, & iube quod vis, O quam pulchra est casta generatio cum claritate,* vel, vt legit D. Hieronymus *cum virtute* vel vt alij, cum charitate. Eucharistiæ Sacramentum *frumentum electorum, & vinum germinans virgines* (Zacch. c. 9.) summa deuotione, submissione, ac reuerentia frequenter sume. *Sedat enim, cum in nobis manet Christus, sæuientem membrorum nostrorum legem, pietatem corroborat, perturbationes animi extinguit,* inquit Cyrillus; *minuit sensum in minimis, & in grauioribus peccatis tollit omnino consensum,*

vt expertus testatur Bernardus. Castiga corpus tuum, & in seruitutem redige, sicut olim faciebat Paulus, cui stimulum carnis patienti, & ter ad Deum deprecanti responsum fuit: *sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur*. Carnis terat superbiam potus, cibiq; parcitas. *Frustra castitatem quæris sine comitibus suis, & appendicibus abstinentia, & parcitate*, inquit Hieronymus. Lasciuiens iumentum frænis inediæ subiugare debes. Noli *inebriari vino, in quo luxuria est*. Præstat tibi dolere stomachum, quàm animam, noli oleum flammæ adijcere.

Subtrahe ligna foco, si vis extinguere flammas.
Otium vitiorum fontem fuge.
Otia si tollas, periere Cupidinis arcus.
Facito aliquid operis, vt te semper Diabolus inueniat occupatam.

vnus tibi rubor placeat, quem honestus gignit pudor; vnus candor, quem parit abstinentia.

33 Religiosa obedientia in te, & in operibus tuis resplēdeat; quippè quæ, teste D. Gregorio *lib. 35. mor. c. 10. sola virtus est, quæ virtutes cæteras menti inserit, insertasque custodit*. Hæc meritorum facit, quidquid religiosus agit. *Obedientia*, vt ait Climachus, *est perfecta abnegatio propria anima, & proprij corporis, mors voluntaria, vita sine solicitudine, nauigatio sine damno, sepultura voluntatis, vita humilitatis, & quasi si quis dormiendo iter faciat; viuere in obedientia nihil aliud est, quàm suum onus aliorum humeris imponere, natare super aliorum vlnas*; obediens Dei voluntati semper obsequitur. Qui superiori obedit, Christo ipsi obtemperat dicenti: *Qui vos audit, me audit*. Luc. 10. quid enim interest, vtrum ipse, aut per suos ministros, siue homines, siue Angelos hominibus notam faciat suam voluntatem? nec quidquam contra Antistitæ, vel confessarij, vel præsulis voluntatem facias, etiam si id, quod facere velis, tibi bonum videatur, nam vt ait Bernardus, *grande malum propria voluntas, qua fit, vt bona tua, tibi bona non sint*. Religiosi, qui propriæ voluntati obsequentes ieiunant, & bona alia opera faciunt, eorum meritum amittunt, & dicere cogentur. *Quare ieiunauimus, & non aspexisti, humiliauimus animas nostras, & nescisti? ecce in die ieiunij vestri inuenitur voluntas vestra* (Isaia 58.) opta, vt ingrata tibi, ac difficilia præcipiantur, nam vt D. Gregorius *lib. 35. moralium, c. 13.* asserit: *Debet obedientia in aduersis aliquid ex suo habere, & in prosperis ex suo aliquid omninò non habere*. Quicquid tibi præcipitur, quod diuinæ legi non aduersatur, promptè, integrè, ac fortiter exequere sine vlla excusatione, vel obmurmuratione; voluntatem tuam, & iudicium proprium abnega. Præceptum iudicare noli, sed obserua, *viderit, qui imperat, nec enim ad subditum spectat superioris iussa discutere*, vt D. Ignatius Loyola dixit. Audi D. Paulum ad Hebreos 13. *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis. Ipsi enim peruigilant quasi rationem pro animabus vestris reddituri, vt cum gaudio hoc faciant, & non gementes. hoc enim non expedit vobis*. Si superioris voluntatē nosti, illam tanquam præceptum exequere; nam vt Albertus Magnus *in libro de virtutib. cap. 3.* docet, *verus obediens nunquam præceptum expectat, sed solum voluntatem prelati sciens, vel credens feruenter exequitur pro præcepto*. Ne ea tantum, quæ

quæ tibi placent, vel arrident, præcipi tibi velis; nam, vt D. Bernardus monet. *Quisquis, vel apertè, vel occultè satagit, vt quod habet in voluntate, hoc ei spiritualis pater iniungat, ipse se seducit, si sibi quasi de obedientia blandiatur, neque enim in ea re ipse prælato, sed magis ei prælatus obedit*. Cæterum ad superioris vocem, vel ad signum quodcunque datum, vel adeundi odæum, vel triclinium, vel cubitum, aliudue faciendi, tanquam ad vocem Dei iubentis subitò accurre, & vel inchoatam literam relinque, & dic cum Sanctis Magis: *Hoc signum magni Regis est, eamus, & offeramus ei munera*. Christo dic cum Paulo: *Domine quid me vis facere?* & cum Dauide: *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu, paratus sum, & non sum turbatus, vt custodiam mandata tua*. (Ps. 118) Isaiæ, ac Samuelis promptitudinem imitare, hic à Deo vocatus respondit: *loquere Domine, quia audit seruus tuus* (1. Reg.) ille vero operam suam Deo vltro exhibens, *ecce ego*, inquit, *mitte me* (Isaia 6.) Christum ipsiusmet verbis alloquere: *non mea, sed tua voluntas fiat. Non veni facere voluntatem meam. Non sicut ego volo, sed sicut tu vis. Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra*. Hæc, & multa alia in libris nostris de Obedientia fusius pertractata lege, & remedia aduersus præcipuos animi morbos seu vitia in Antidotario spirituali nostro require, nec te pigebit, sed hæc olim, vt spero, *te meminisse iuuabit*. Vale, & pro me Deum, quisquis hæc legis, ora, quem mihi, tibiq; propitium exopto.

De satisfactione per Suffragia, & Indulgentias. Cap. XLI.

1 QVicunque Sanctorum Communionem credit, quam omnes credere debemus, suffragiorum communicationem, quibus fideles ad satisfaciendum pro temporali pæna debita se se inuicem iuuant, fateatur necesse est. In eo summa Dei bonitas, & clementia maximis laudibus, & gratiarum actionibus prædicanda est. Qui humanę imbecillitati hoc condonauit, vt vnus pro alio satisfacere possit. Hinc, qui diuina gratia prædīti sunt, alterius nomine possunt, quod Deo debetur, persoluere. Sic alter alterius onera portat. Omnes fideles putant se posse satisfactiones, orationes, ieiunia, & eleemosinas pro alijs viuentibus, vel de functis Deo offerre. sic Christus piaculum celestis iræ pro pœna nobis debita satisfecit. Potest ergo iusti alicuius satisfactio alteri applicari. Dignum enim, & iustum est, vt, si quis innocens patienter graue aliquid ferat, remittatur illius intuitu pœna, quam eius frater, vel cognatus debebat. Non potest tamen homo iustus omnino abdicare à se satisfactionem, nec ius merendi per bona opera. Pro eo enim, quod homo laudabiliter patitur, æquum est, vt aliquid pœnæ debitæ remittatur, nec regulariter potest quisquā totam satisfactionem ex opere operato prouenientem in alium transferre; nemo enim est dominus satisfactionis ex Christi, vel alterius meritis sibi applicatæ, cum non agat, sed recipiat passiuè se habens ille, pro quo aliena satisfactio offertur. Sacerdos tamen applicare, cui vult, potest satisfactionis fructum ex opere operato prouenientem, qui correspondet Christo, vt of-

ferenti. Quia Christus offerens agit; & Sacerdos, quem sibi Christus substituit, idem potest, vt principium actiuum illius operis præstare. Idem fortè dicendum de fructu sacrificij, quem acquirunt ij, qui intersunt rei diuinæ, eamque simul cum Sacerdote suo modo offerunt. Porrò laudabilius est homini offerre expiatoria opera pro defunctis, quàm sibi ea retinere. Laudabile enim est temporalia damna propter proximum subire. Certum autem est ex sacris literis, & ex Concilio Tridentino, & Patrum sententia viuorum suffragia animabus defunctorum, quæ in Purgatorio detinentur, prodesse. Nec repugnat rationi, quod Deus precibus Diuorum, vel viatorum interdum absque alia re media condonet aliquid pœnæ pijs manibus purgandis, & quod ad æqualitatem iustitiæ conuenit, quamuis non quod admodum. Deus enim potest suffragia non acceptare, certum tamen est Deum accepta illa habere. Quæ autem pro vno defuncto offeruntur, cæteris etiam indirectè prosunt; dum alterius bono gaudent se se mutuo amore prosequentes, plus valoris habent à charitate bona opera, quæ pro alijs oblata sunt, quam si non oblata essent, & magis interdum prodest ieiunium viuentis oblatum defuncto, quàm ipsimet ieiunanti prodesset, nisi offerretur.

2 Qui opera sua alijs cedunt in satisfactionem, reatum pœnæ sibi debitæ indirectè minuunt; per opera enim illa maiorem gratiam adipiscuntur, & cum Deo magis grati euadunt, minori pœnæ obnoxij fiunt, minor enim pœna in homine grato tantum valet, quantum maior in minus grato. Suffragia vt prosint, debet ille, pro quo afferuntur, esse Deo gratus, non peccator, Dei inimicus. Pro tali enim Deus non acceptat suffragia, nec pro culpa non remissa, vel nondum commissa, qui suffragia priuata offert pro alijs, in statu gratiæ esse debet. Alioquin sicut non potest pro se ipso, ita nec potest pro alijs satisfacere. Suffragia verò publica nomine Ecclesiæ oblata à ministro diuinę gratiæ experte prosunt ijs, pro quibus exsoluuntur. Sic Missæ sacrificium à Sacerdote indigno lęthalis culpæ reo peractum effectum suum parit. Illud enim Christus principaliter offert, orationes verò, quæ nomine Ecclesiæ à peccatore ministro offeruntur, impetrandi quidem, vim habent, sed non satisfaciendi, non sunt enim opus pœnale ipsius Ecclesiæ sed actus ab eadem imperatus, non elicitus. Ad diminuendam pœnam pro peccatis alienis debitam non modò requiritur offerentis gratia, sed intentio determinata, & antecedens ipsam satisfactionem habitualis saltem, si non actualis. Si quidem non potest suspendi, vel differri applicatio satisfactionis ad tempus, quo illa opus erit. Eleemosynæ, & alia pia opera, quæ pro defunctis eorum iussu ab hæredibus, vel executoribus testamentarijs in peccato mortali manentibus fiunt, non possunt esse satisfactoria, quia defunctus non potest satisfacere, nec mereri proderunt tamen ad impetrandum; quia pauperes pro illis orabunt, diuinam clementiam ad miserendum mouebunt. Poterit satisfacere pro defuncto actio illa hæredis Deo grati, si non solum eleemosynam, sed etiam actionem suam pro illo offerat. *Hac omnia ex communi sensu Theologorum ex Catechismo Pij V. de Sacram. Pœnitentia,*

tia, & ex Concil. Florent. in literis Vnionis, ex Concil. Tridentin. sess. 25. Suar. d. 48. sect. 8. Lug. d. 27. s. 1.

De satisfactione per Indulgentias, & de commutatione Pœnitentiæ Sacramentalis in Indulgentias. Cap. XLII.

1 Facillimus, & compendiosus modus satisfaciendi Deo pro pœnis debitis propter peccata est consecutio Indulgentiæ. Quicunq; enim Plenariam Indulgentiam consecutus est, liberatus est ab omni debito pœnę coram Deo. Cum non desit potestas concedendi Indulgentias, quæ non ab ordinis, sed à iurisdictionis potestate procedit, nam & Cardinales non Presbyteri eas concessu Pontificis concedere possunt. Est autem Indulgentia pœnæ temporalis pro peccatis actualibus iam dimissis debitæ remissio extra Sacramentum pęnitentiæ ex communis Thesauri Ecclesiæ dispensatione, ex superabundantia meritorum, & satisfactionum tum Christi, tum Sanctorum quibus immensus ille thesaurus constat. Indulgentias à Summo Pontifice, vel ab Episcopis, & ab alijs eius authoritate concedi posse hominibus Deo reconciliatis orthodoxa fides docet, idque à Tridentino Concilio sessione xxv. & à Leone X. contra Lutherum, & à Pio V. & Gregorio XIII. contra propositiones Michaelis Baij deffinitum est, & ex antiquissimo vsu Pontificum, quos in re adeò graui errasse minimè credendum est; confirmatur. Concessio autem *Indulgentiæ respectu viuorum est solutio simul; & absolutio, respectu mortuorum est mera solutio.* Pontifex enim concedens Indulgentias viuis ex thesauro Ecclesiæ exhibet, quantum sufficit ad compensandam debitam pœnam. Vt si quis Princeps aliquem ære alieno grauatum, absoluat à debito pecuniæ, & iubeat è carcere debitorem liberari soluendo totum illud debitum pretio dato ex ærario publico. Ideò Pontifices hanc concessionem Indulgentiæ viuis factam frequentissimè vocant absolutionem. Hic autem actus procedit à potestate in subditos, ergo non mera solutio debiti pro alio est. Pontifex vt Vicarius Christi ex Thesauro Ecclesiæ offert pretium pro illo debito, & rursus nomine Dei acceptat solutionem illam, viui cuius liberat debitorem sibi subditum. At in mortuos non accepit potestatem, qualem habet in viuos olim traditam Petro à Christo dicente *pasce oues meas.* Mortui enim non sunt ex hoc ouili, quia non sunt super terram, sed sub terra; Ideò eos non potest absoluere, sed tantummodo pro ijs soluit ex thesauro Ecclesiæ, in quo tanta est satisfactionum, & meritorum Christi copia, vt pœnas omnes ab omnibus hominibus debitas infinitè superet. Siquidem gutta vna sanguinis Christi peccata omnia, ac debita hominum delere potest, nec vnquam immensus ille Thesaurus exhauriri potest. Fuit etiā ante Christi aduentum pœnæ infinitus satisfactionum thesaurus, quas sanctissimi homines, quales fuere, Abel, Abraham, Iacob, Patriarchæ, & Prophetæ pro suis, aliorumq; peccatis abundanter pręstiterunt. Verum antequam Dei filius ex Virgine natus nos pretioso sanguine suo ab æterna morte redimeret, Et distribuendi Ecclesiastici the-

thesauri potestatem, & claues concederet. Nullus fuit in lege Veteri Indulgentiarum vsus. Postea autem in Ecclesia introductus fuit ad compensandas pœnitentias grauissimas, quæ ex præscripto Canonum pœnitentialium pro culparum grauitate pœnitentibus iniungebantur, vt constat ex formula illa, seu clausula *De pœnitentijs iniunctis*, quæ in concessionibus Indulgentiarum antiquitus vt plurimum adhibebatur, & nunc etiam sæpè adhibetur, esse autem in Ecclesia Thesaurum constantem ex meritis, & satisfactionibus Christi, & aliorum Sanctorum pro certo de fide credendum est. *Clemens VI. in extr. de pœnit. Leo X. in Bulla a. b Bellarminus tom. 3. l. 1. de Indulg. Suar. d. 49. Henriq. l. 7. de Indulg. Lug. de pœnitent. d. 27. s. 1. D. Thom. in 4. d. 45. q. 6. Nau. de indulgent. num. 19. Cord. l. 5. q. 1. Boniac. Fil. Laym. Tol. Rodr. c. 77. contra Durandum in 4. d. 20. q. 3. num. 2. & Syluest. dicentes concessionem Indulgentiæ esse meram solutionem, & contra Caietanum tom. 1 opusc. tr. 15 cap. 2. Sot. dist. 21. q. 1. num. 2. Angelum qui dicunt eam esse absolutionem vnde Suar. tract. 3. d. 51. s. 2. num. 1. Abb. Laym. l. 5. tr. 7. cap. 1.*

2 Immensi huius Thesauri dispensator est Summus Pontifex, qui ex applicatione meritorum, & satisfactionum Christi, aliorumque Sanctorum potest remittere pœnas pro peccatis debitas, vota relaxare: Nunquam autem indulgentias concedit, nisi per applicationem satisfactionis in thesauro illo contentæ a quia nec Deus remittit pœnam sine applicatione satisfactionis condignæ saltem alienæ, quoties id fieri potest. Summus Pontifex etiamsi Sacerdos non sit, remittere valet satisfactorias pœnas à Sacerdote pœnitenti in confessione imperatas, non quatenus medicinales, & præseruatiuæ, sed quatenus peccatorum vindices sunt; idque constat tum ex formulis Indulgentiarum, in quibus expressa mentio fit *de pœnitentijs* in sacramentali foro *iniunctis*, tum ex sacris Canonibus, & Concilijs prohibentibus nimiam facilitatem concedendi indulgentias, *ne pœnitentialis satisfactio eneruetur*. Et quidem Christus Vicario suo concessit potestatem soluendi super terram ergo, & relaxandi pœnitentias in Sacramento confessionis iniunctas manente eadem sententia deffinitiua Sacerdotis iudicis; quemadmodum imposita alicui pœna in humano iudicio potest ab offenso condonari, ità in Sacramentali iudicio iniuncta peccatori pœna à Christo per Vicarium suum remitti potest. *b Lug. d. 27. s. 4. D. Thom. in 4. d. 20. q. 1. art. 3. Suar. d. 51. s. 3. contra Medinam; c. Amicus tom. 8. d. 20. s. 3. Granad. controu. 12. tr. 2. d. 4. Diana p. 8. t. 1. r. 80. ex cap. cum ex eo de pœnit. & remiss. Trid. sess. vlt. de indulg.*

3. Indulgentia liberat homines non modo à pœnis satisfactorijs per Sacerdotem iniunctis, sed etiam à pœnis non iniunctis, sed debitis pro culparum commissarum grauitate, pro quibus nulla à Sacerdote iniuncta est pœnitentia. Alioquin parum vtiles essent indulgentiæ, si pro iniunctis pœnitentijs, quæ vt plurimum sunt leues, & exiles tantum satisfacerent, nec ob tam leuem fructum probabile est indulgentias a Summis Pontificibus concedi. Etiamsi interdum in diplomate, concessionis addant verba illa *de iniunctis pœnitentijs*. *Suarez in 3. p. tom. 4. d. 50. s. 3. assert. 3. Coninch. Filline,*

binc. tract 8. c. 7. Amicus, Diana p. 8. t. 1. r. 81. contra Durandum, Caietanum, Sotos, Angel. Nau. Bellarm. Henriq. Nugn.

4 Quicunque Plenariam Indulgentiam, vel æqualem debitis pœnis lucratur. Liberatur ab obligatione imperaturm sibi piaculum præstandi β modo non sit præseruatiuum, ac medicinale cessante enim debito, propter quod soluendum imperata est satisfactio, cessat obligatio satisfaciendi. Innocentius III. dicit *per indiscretas, & superfluas indulgentias satisfactiones Sacramentales eneruari* γ nam qui illas consequitur soluitur ab obligatione illas præstandi. Ideò Bonifacius Octauus nolebat confessarios imponere pœnitentiam vllam ijs, qui Iubileum anno Sancto lucrabantur, δ quia alia satisfactione non indigebant: Pœnitentia imperatur, vt pœna ad satisfaciendum pro peccato, sed per Indulgentiam tollitur debitum pœnæ, & satisfit Deo. Nemo idem debitum bis soluere debet, qui illud soluit ære publico, non est necesse vt soluat idem ære priuato; sic qui ex publico Ecclesiæ thesauro soluit debitum Deo pro peccatis piaculum, manet liber ab obligatione soluendi illud propria, ac priuata satisfactione. Idcircò D. Thomas solum dicit *esse de consilio implere pœnitentiam, quando quis lucratur indulgentiam*. β *S. Thom. in 4. d. 20. q. 1 art. 3. q. 1. Nauar § in Leuitico not. 31. Sylu. v. Indulg. n. 25. Angel. n. 1. Armil. nu. 12. & 17. Bonau. in 4. d. d. 20. art. 1. q. 2. Palud q. 4. Palat. d. 3. Adrian. Alens. Valentia de indulg. c. 2. & 6. Va'q q. 94 art 2. d. 3. Coninch. d. 12. d. 3. Richard art. 3. q. 1 Lug. d. 27. s. 2. Fillius. Tan. tom. 4. d. 6. q. 8. Granad. Faust. Ludou. Cruc. Diana p. 5. tr. 12. r. 3. Tolet. l 6. c. 23 num. 3. Nugn. Cand. Bcia p. 1. c. 38. & cæteri commun. contra Doual. in 2. p. D. Th. q. 1. de indulg. Valen. d. 7. quæst. 20. de indulg.* γ *Innoc. III. cap. Cum ex eo. de pœnit.* δ *Gloss in extrau. antiq. de pœn. & remiss.*

5 Propterea si confessarius inueniat pœnitentem multis grauatum iniunctis pœnitentijs, illum facile ab onere illarum liberare valet. Nam licet illas ipse commutare nequeat in alias faciliores, nisi prioribus confessionibus auditis; poterit tamen commutare in alicuius indulgentiæ plenariæ consecutionem iubendo pœnitentem peccata post vltimam confessionem validam commissa, confessum facere præscripta a Pontifice ad plenariæ indulgentiæ consecutionem illa in pœnitentiam eidem præcipiendo, & aliquid aliud si libet, sic indulgentia pœnæ debitum omne extinguet, & hæc via tutissima est, *Henriq de indulg. c. 9. num. 2. & c. 17. Card. Lug. l. c. Laym. l. 5. tr. 7. cap. 3. Cand. d. 38. Valentia, Nugnus, Palud. in 4. d 20. q. 4. art. 4.* Probabile est etiam hanc commutationem pœnitentiæ in consecutionem indulgentiæ præstando præscripta ad illam à confessario ipso, extra administrationem sacramenti pœnitentiæ fieri posse, immò à solo pœnitente, nam non ipse, sed Summus Pontifex commutat in indulgentiam concessam satisfactiones, quas debet pœnitens præstare. *Ita Ioannes Salas, & P. Alphonsus Rodriquez in M. S. Io. Lugus Sacræ Purpuræ decus d. 27. s. 2. num 31. & Doctores Salmanticenses Consulti.*

In-

Indulgentiarum vsus, & requisita ad earum consecutionem pro alijs. Cap. XLIII.

1 ANtiquissimū Indulgentiarum vsum in Ecclesia fuisse satis constat, & nostris tēporibus frequentem contra quem frustra impius Lutherus Vuitembergæ oblactare cœpit anno salutis MDXVII. die omnium Sanctorum prima Nouembris. Tali ego die cum natus fuerim Kalendis Nouembrib. anno MDCIII. & postridie lustralibus sacri fontis aquis expiatus contra falsa Lutheri dogmata calamum lanceæ loco olim tractaui, eiusque mendacia, & errores, sicut etiam Caluini insanas hæreses contra fidem confutaui in Lorica, & Clypeo Catholicæ Fidei, idcircò nunc omissis controuersijs, breues tantum hic Theses, ac Aphorismos profero, vt omnibus in promptu sint. Indulgentiarum vsus nec iustitiæ, nec perfectioni Christianæ repugnat, ideò valdè conuenit religiosis viris easdem lucrari. Quamuis autem in Pontifici js diplomatibus clausula illa interdum addatur. *Remittatur culpa, & pœna* nihilominus remissio culpæ non indulgentiæ primario tribuenda est, sed peccatorum detestationi, qua se ad consequendam indulgentiam homo præparauit. Nec modo viuis, sed etiam defunctis maximè prodest vsus indulgentiarum, quæ pro ipsis conceduntur, non per modum absolutionis, sed solutionis, & suffragij, vt quemadmodum fideles possunt proprijs operibus pijs subuenire, ac suffragari defunctis, sic possint per indulgentias sibi concessas ijsdem opitulari. Dispensat Pontifex directè atque immediatè Indulgentiarum thesaurum subditis viuentibus, defunctis verò indirectè, & secundario, quatenus ex Thesauri Ecclesiæ dispensatione eleuat pia fidelium viuentium opera, vt non solum sint satisfactoria ex opere operantis, sed etiam ex opere operato, si pro defuncto offerantur. Sic Confessarius nomine Christi eleuat satisfactiones nostras Sacramenti virtute, vt singulæ preces pro pœnitentia iussæ, dum funduntur, fructum afferant ex opere operato. Sic Deus martyrium ex se satisfactorium eleuat ad maiorem effectum supra condignum, idest ad remissionem totius pœnæ, pro qua satisfacit ex opere operato; Pontifex ex dispensatione Thesauri Ecclesiastici efficit, vt fidelium opera satisfaciant pro defunctis; pro quibus illa offeruntur, compensando totam pœnam, vel partem pœnæ ab illis debitam respondentem decem, aut viginti annis. Credibile autem est aliquas animas supra decem, aut viginti annos in Purgatorio detineri, & pro culparum grauitate pœnas luere. Nam vltra illud temporis spatium Sancta Ecclesia anniuersaria sacrificia, ac publicas preces pro defunctis Deo offert. Latronis cuiusdam animam centum annos in Purgatorijs flammis detentam Christus B. Metildi, & tandem liberatā ostendit, cuius admirabilis erat decor, ac regia maiestas. O quanta ergo erit pulcritudo, ac venustas animarum eorum, qui in hac vita piè, sanctèque vixerunt. Nonnulli Innocentium quendam Pontificem in Purgatorij flammis vsque ad diem extremi Iudicij detinendum esse ex Surio referunt,

Bel-

Bellarm. de Purgat. l. 2. cap. 2. Henriq. in gloſſa l. 1. Lorichius, Coninch. Molfeſ. Suarez, Nald. Diana p. 4. tr. 8. r. 101. contra Sotum, Io. Cruc. Conrad. Viuald. Bonac. tom. 1. f. 288. nu. 2. indulgentias mortuis certò prodeſſe docent Sot. 4. d. 21. q. 2. Suar. tom. 4. d. 53. ſ. 3. Lug. d. 17. ſ. 5. Valentia, Coninch. Acoſta, Faber, Granad. Ledeſ. Tanner, Trullench. Diana p. 5. t. 12. r. 8. Sixtus IV. vt refert Gabriel. in addit. ad lect. 57. in Canonem Leo X. in Bulla decret. ad Caietanum contra Gerſonem Gabrielem, Durandũ, Caiet. Cord. Canum, Henriq. Riccard.

2 Ei, qui vult Indulgẽtias pro mortuis lucrari, neceſſe eſt, vt in gratia Dei ſit, α & intentionem lucrandi veniam mortuis habeat, β indulgentia enim illis acquiritur ſolum indirectè, quatenus opera alicuius viuentis eleuantur ad maiorem valorem ſatisfactionis ex opere operato. Ideò opus eſt, vt operans ſit capax maioris valoris, & fructus, & beneficio eleuationis operum prouenientis à poteſtate Pontificis ad ſubditorum vtilitatem ordinata gaudere poſſit. Ad acquiſitionem indulgentiæ tam pro viuis, quam pro mortuis ſufficit, ſi operans præſcripta ad eius conſecutionem ſit in Gratia Dei ſaltem in fine operum pręſcriptorum. Tunc enim ſatis eſt, vt capax, & aptus ſit, vt eius opera poſſint eleuari in eius vtilitatem, quando eorum eleuatio eſt allatura fructum. Licet in progreſſu operum non fuerit capax. Sic etiam in martyrio ſufficit ad integram remiſſionem totius pœnæ, ſi patiens in vltimo puncto diuinæ gratiæ compos ſit. Qui accipit Bullam Cruciatam pro mortuis debet eſſe in gratia, quia largitio præ ſtipis eſt vltimum opus neceſſarium ad Indulgentiam, ſecus ſi pro viuis illam accipiat ſicut autem ad ſuffragandum proprijs bonis operibus defuncto neceſſaria eſt intentio determinata ſuffragandi illi, ſic ad applicandam indulgentiam mortuis requiritur intentio determinata ſaltem habitualis, ideſt præterita non retractata. qualis ad applicandum alij ſuffragium γ ſufficit. Hoc ſicut ignoranti acquiritur, & non acceptanti; ita & indulgentia mortuis applicatur, neque adhoc neceſſarium eſt, vt ab anima defuncti γ acceptetur. *Ita α Card. Lugus d. 17. ſ. 5. nu. 74. γ idem ſ. 5. n. 18. contra Vaſq. tom. 2. d. 138. c. 6. β Lug. nu. 75. contra Suar. ſect. 4.*

3 Quando indulgentia plenaria conceditur pro anima illa, pro qua ſacrificiũ fiet, vel pſalmi, vel aliæ preces recitabuntur, vel Altare, aut Eccleſia viſitabitur, tunc ad lucrandam illam, neceſſe eſt bonum, ac pium opus defuncti animæ applicare, ſecus vero quando dicitur in conceſſione indulgentiæ, qui pſalmum, vel coronam precatoriam recitauerit, vel ſacrum faciet, vel ei intererit habens pium numiſma liberabit animam ex Purgatorio. Non enim quidquam obſtat, quominus operis illius fructum partim retinere mihi, partim applicare poſſim. Ideſt fructum prouenientem ex opere operato propter eleuationem ex vi meritorum, & ſatisfactionum Chriſti, ac Sanctorum, quæ applicantur. Nam certum eſt opus operantis, mortifero ſcelere obſtricti vſq; ad punctum illud, quo homo Dei gratiæ reſtituitur, & indulgentia pro defuncto acquiritur, nullius valoris eſſe: Ideò nec applicari defuncto. Sed tantum indulgentiam vltimo puncto operis eleuati hominis Deo redeuntis reſpondentis applicari. *Suarez ſect. 4. num. 3.*

num. 3. Lug. d.17. sect. 1. num. 78.

4 Sacerdos, qui in Altari priuilegium, hoc est plenariam indulgentiam pro mortuis habente sæpius sacrum pro eadem anima defuncti litare solet, aut debet, sacrificium sub conditione offerre pro illa si indiget potest, & satisfacit officio suo, si mente saltem dicat, dum sacrum peragit, *offero tibi Deus hoc sacrificium pro anima N. pro qua offerre debeo, si tamen illa suffragio indiget, vel si huius capax est, alioquin offero tibi sacrificium pro illis, pro quibus vis, ac scis me debere, atque licitè posse offerre*. Si enim anima illa, pro qua sacrificium petitur, in Purgatorio est, eoque indiget, vt à pœnis liberetur per suffragium indulgentiæ, & sacrificij hoc pro eadem primario offertur, sic enim sacramentum Baptismi, vel Pœnitentiæ sub conditione licet ministrare, quando, an materia sufficiat, vel an subiectum sit capax sacramenti dubitatur. Quidni Sacrificium Missæ, in quo Sacramentum Eucharistiæ conficitur, liceat sub conditione offerre pro anima, quæ an sit in Purgatorio, an sit iam ab illo liberata, vel an suffragij sit capax dubium, & incertum est, & si illa anima non indiget, vel incapax est tanti beneficij, quidni licitum sit offerre idem sacrificium pro alia, vel alijs animabus in Purgatorio manentibus, & suffragio indigentibus primo secundum intentionem eius, qui sacrificium illud petit, vel instituit celebrandum si præter liberationem vnius animæ, alias etiam adiuuare, & liberare à purgatricibus flammis intendit, deindè secundum intentionem ipsius sacrifici, si alijs, quibus ipse debet, illud applicare potest. Cæterum Missa ad Altare priuilegio indulgentiæ dotatum celebrata effectum suum certo consequitur respectu animæ illius, pro qua offertur in satisfactionem pro pœnis ab ea debitis, quia tamen nobis id non constat, ideò & Missæ sacrificium eidem intelligitur applicatum, & applicandum, pro qua petitum fuit, illud enim Deus semper acceptat, de indulgentia verò nonnulli dubitant, de quibus vide *Suar. par. 3. de pœnitent. d. 53. sect. 3. Bord. 91.*

5 Quando ad consequendam indulgentiam pro liberatione animæ è Purgatorio in priuilegio Altaris exigitur Missa pro defunctis, qua requiem æternam eis à Deo precamur, & dies certi præscribuntur, quibus ibidem ad liberandas animas à pœnis sacrificandum est, non sufficit Missam de Sancto, vel de feria occurrente vel non aliquo ex statis diebus celebrare, secus vero si Missę genus, vel dies certa non præscribitur. Quodlibet enim sacrificium æquè satisfactorium est, & pijs manibus æquè prodesse potest, & quoniam solemnibus diebus, quibus si festum duplex occurrat, transfertur in aliud tempus, non licet funebrem Missam pro defunctis, nec votiuam celebrare, vt infra octauam Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, & in Hebdomada maiori tunc satis est assignatam diebus occurrentibus Missam dicere, eamque defuncto, pro quo debetur, applicare, ne suffragium comperendinetur, vel procrastinetur. *Diana p. 4. t. 4. r. 233. Gauant. in Miss. p. 1. tit. 5 num. 2. Nau. cons. 37 Nald. v. Missa n. 21. Bord. n 6. & alij.*

6 Numerus Sacerdotum in diplomate priuilegij alicui Altari concessi narratiuo modo ex supplicantium libello scriptus non est conditio necessaria ad valorem priuilegij; alioquin

Ec-

clesia, quæ ab initio significatum Sacerdotum numerum habuit, & modo pauciores ex defectu redditũum, vel eleemosynarum, vel alia de causa habet, priuilegium acquisitum amitteret, quod minimè verisimile est. Sed sufficit ab initio quando impetratum fuit priuilegium, totidem Sacerdotes in eo templo quotidie sacrificare solitos fuisse, quot in diplomate Pontificio exponuntur. Satis enim est conditionem semel adimpletam fuisse; si numerus in diplomate, vt conditio necessaria præscriptus fuisset, & si præses religiosus loci, vbi est Altare cum priuilegio, tot Sacerdotes habere, vel alere non possit, excusandus est, & Altaris priuilegio vti potest. Cum enim ipse non impedit quominus conditio adimpleatur, conditio impleta censetur, *l. iure ciuili ff. de conditionibus, & l. si quis hæredem ff. de instit. Bord. res. 91. num. 8.*

Quotuplex Indulgentia sit. Cap. XLIV.

1 INdulgentia alia partem pœnæ, alia vero totam pœnam pro peccatis debitam remittit, hæc plenaria, vel plenissima dicitur, nec differt ab ea, quæ in Iubileo conceditur, nisi quod iubilei indulgentia specialem solemnitatem, & alias facultates, & indulta secum affert. Plenariam indulgentiam consecuto nulla peccatorum pœna luenda superest in hac vita, vel post mortem in Purgatorio. Indulgentia pœnæ partem relaxans quadragenam, septenam, carenam, et alias numero dierum, vel annorum, vel remissione dimidiæ, vel tertiæ, vel quartæ partis peccatorum distinctas complectitur. Quadragena est relaxatio pœnæ, quæ quadraginta dierum ieiunio pane, & aqua confecto solui debuisset iuxta canones pœnitentiales antiquos, & per eam indulgentiam tantum pœnæ remittitur, quanta correspondere posset pœnitentiæ quadraginta dierum, quam imponeret pœnitenti confessarius iuxtà canones antiquos, cum eà grauitate, quæ deberet secundum prudens confessarij arbitrium imponi, huic, vel illi propter peccata in confessione exposita, pro quibus hic, & nunc pœnam soluere debet. Septena est remissio tantæ pœnæ, quanta septennio respondet. Carena vero dicitur remissio pœnæ, quæ quadraginta dierum ieiunio in pane, & aqua ducendo solui iuxta antiquos canones debuisset. *Sot. in 4. dist. 21. q. 2. art. 1. Cord. q. 9. de indulg. Palud. in 4. d. 2. q. 2. cap. 4. Bellarm. Suar. d. 50. s. 4. num. 8. Cand. d. 24. art. 69. d. 41. 42. Hier. Rodr. res. 77. num. 3 Valent. Iac. Card.*

2 Probabile est per indulgentiam non modo remittit pœnam, quæ secundum sacros canones infligitur, vel infligenda esset, & consequenter Purgatorij pœnam rei respondentem, sed etiam pœnam, quæ secundum iustum Dei iudicium infligenda esset. Illa autem pœna secundum numerum dierum, annorumque, & mensuram temporis huius seculi computatur. Propterea cum mille annorum, vel plurium, vel pauciorum indulgentiam concessam legimus, vel audimus hæc, vel illa facientibus tantum pœnæ remissum intelligere debemus, quantum secundum canones, & iustum Dei iudicium per totidem annos in hac

hac vita pro culpis suis ferre debuissent, qui indulgentiam consequuntur ᵞ sic quando alicui præscriptum opus facienti indulgentia pro *iniunctis pœnitentijs* conceditur, tantum pœnæ ei remittitur, quantum respondet pœnis à confessario, & à sacris canonibus pro culparum grauitate taxatis, remissione autem iniunctæ pœnæ non modo Ecclesiæ, sed etiam Deo satisfit. ᵟ Ideò quamuis hodie pœnitentiæ non imponantur secundum canones antiquos, attamen indulgentiæ de *iniunctis pœnitentijs* non sunt inutiles. Verba enim illa non adstringuntur ad pœnitentias solum iniunctas à confessario, sed etiam ad pœnitentias, quæ debuissent ab illo iniungi, ᵋ & quæ iam per canones statutæ sunt, nam à iure quodammodo iniunctæ sunt, & pœnitentibus deberent iniungi, nisi confessarij excusarentur propter fragilitatem peccatorum, & prudentem timorem reddēdi confessionem odiosam. Per indulgentiam de iniunctis pœnitentijs liberatur pœnitens à piaculis iniunctis secundum numerum dierum, ad quorum pœnitentiam obligatus à confessario fuit. Cuius arbitrio etiam sacri canones multa relinquunt. Quare si confessarius iubeat aliquem per quadraginta dies Pœnitentiales Psalmos genibus flexis recitare, vel à carnibus abstinere, poterit pœnitentia hæc reputari quadragena secundum canones, & per indulgentiam vnius quadragenæ auferri, quando autem simpliciter conceditur indulgentia omissa illa clausula, *de pœnitentijs iniunctis* concessio est vniuersalis, & indiferens ad pęnam etiam pro alijs peccatis debitam. Vbi enim verba cōcessioni limites non ponunt, nec nos ponere debemus. Forum sacramentale differt à foro indulgentiarum, in quo Pontifex nullo modo procedit ex actis in foro confessionis, ideò non in omni concessione indulgentiæ debet intelligi formula de iniunctis pœnitentijs, quia etiam pro pœnis quibuscunque debitis relaxandis concedi potest indulgentia, vt patet quando verba illa adduntur. *Quantum claues se extendunt* quæ ad significandam omnis pœnæ remissionem, quantum fieri potest, extenduntur, ᵞ *D. Th. d.20. D. Antonin. Albert. Durand. in 4. d.20. Palud. q.1. Syluest. Turrecr. Faust. l. 2. q. 13. Sot. Filliuc. Lauor. Hier. Rodriq Valent. Tol. l.6. cap.25. Granad. Villal. Diana p. 5. tr.11. res. 39 contra Cord. Bonac. Laym.* ᵟ *Laym. ex Tertul. ad martyres, Cypr. l.3. epist. 5.* ᵋ *Suar. d. 50. s. 5. num.14. Lug. d. 17. s.2. Cand. d.24. art.69. d. 24. contra Caiet. Sot. Duran. Palud. Adrian. Henriq.*

2 Indulgentia vel est realis, vel localis, vel personalis. Illa realis dicitur, quæ alicui rei vt grano, numismati sacro, Rosario B. Virginis, vel imagini benedictæ Crucis, vel agno Dei cōceditur. Localis quæ alicui loco, templo, vel aræ conceditur. Personalis est quæ alicui personæ datur, vt in articulo mortis eam lucretur, vel quoties hoc, vel illud pium opus fecerit. In reali indulgentia pietatis, & satisfactionis ratio habetur, ob quas rebus ipsis indulgentia imponitur, vel in honorem alicuius Sancti, vt D. Caroli, D. Andreæ Corsini, quinque Sanctorum Philippi Nerij, Isidori, Ignatij, Xauerij, S. Teresæ, vel ob aliquam necessitatem, vel ob præclara alicuius Christiani Principis erga Ecclesiam merita. Diruto loco, sacello, templo, altari sine spe reædificandi, vel in alium

alium locum sub eodem patrono, & cum omnibus priuilegijs transferendi concessæ illi indulgentiæ locales cessant. Probabile autem est easdem transferri simul cum Ecclesia, si alibi sub eodem titulo reædificetur Superioris Præsulis authoritate. Probabilius tamen hoc putatur, si in eodem situ diruta Ecclesia reædificetur. *Ita Innocentius, Bononius D. Antoninus p. 1.t.19.c.1. Gloss. in Reg. iur. 7. in 6. Faber. Villalob. Suar. d. 52. s. 1. nu. 9. & lib. 8. de legib. c. 5. Diana p. 5. t. 12. res. 20. Laym. l. 5. tr. 7. cap. 3. num. 5.* de translatione indulgentiæ in reædificatam in eodem, vel alio situ Ecclesiam valdè dubitat *Emin. Card. Lugus sect. 8. num. 130. contra Suar.* secus verò si per partes templum reędificetur. Nunquam enim desijt esse Ecclesia, sed semper eadem moraliter permansit. *idem Lug. de Euch. d. 20. s. 2.*

3 Localis concessionis verba consideranda sunt, & iuxta ea agendum est; si enim pro aliquo die designato indulgentia concessa est. Is qui sæpiùs eodem die idem templum visitat, indulgentiam ibidem concessam semel tantum lucratur. Secus vero si absque designatione temporis indulgentia templum illud visitantibus concessa sit. Tunc enim toties indulgentiam lucrari quiuis potest, quoties templum illud inuisit. Probabile est etiam stationum indulgentias sæpiùs eodem die acquiri posse. *Laym. l. 5. t. 7. cap. 3. Lud. Cruc.* Nomine Ecclesiæ, quam visitantibus indulgentia conceditur adiunctum etiam illi monasterium intelligendum est, *Suar. d. 52. s. 1. nu. 7. Laym. Lud. Bononius.*

4 Qui à Summo Pontifice accepit potestatem applicandi indulgentias imaginibus, vel iconibus Diuorum, crucibus, coronis precatorijs, & alijs huiusmodi rebus, potest eandem facultatem alteri delegare, nisi Summus Pontifex id vetuerit. Nam delegatus à Pontifice potest subdelegare. Secus verò qui ab alio talem potestatem accepit. Nam vi subdelegationis finitur in eo subdelegata potestas. *ita ex cap. fin. de officio iud. deleg. & c. cum causa de appellat. Pasqualig. d. 492. & alij.*

5 Qui habet indulgentias, siue benedictiones applicandas, mortuo Pontifice, qui easdem concessit, potest illas applicare, nam delegatio per modum gratiæ, vel sequens gratia non spirat mortuo delegatore. *Ita ex cap. si super gratia de offic. & potest deleg. in Decretalium, quod Guilhelmus Longus S. R. Eccl. Card. iussu Bonifacij VIII. cum Richardo Senensi composuit. ita Villanus, Ciaconus, Peregrinus, Pasq. decis. 491. & alij.*

6 Concessio indulgentiarum, siue benedictionum applicandarum coronis, crucibus, imaginibus, pijs numismatibus est certa æquè, ac indulgentiarum concessio, quæ Ecclesijs, & altaribus à Pontifice conceduntur. Quia ob eundem finem secundum mentem Christi conceduntur. Finis enim, cum sit principium agendi, est mensura actionis, & certitudinis illius. Est autem finis indulgentiarum satisfactio pro pœnis debitis per applicationem meritorum Christi; quamuis autem diuersæ possint esse causæ, quibus moueatur Pontifex ad cócedendas indulgentias, vnica tamen est causa finalis indulgentiarum omnium, ergo æquè certæ sunt omnes siue precatorijs sertis, rosarijs, pijs imaginibus, siue altaribus, & templis concedantur. *ita Pasqualig. decis. 494. Farisel. & alij.*

7 Propterea Sacerdos accipiens stipen-

pendium pro sacrificio Missæ in altari priuilegiato celebrandæ pro defunctis. Satisfacit obligationi suæ, si rem diuinam faciat in alio altari applicando indulgentiam plenariam, quam pro defunctis consequitur virtute coronæ, vel piæ imaginis, vel pij numismatis, quod vulgo Medalia dicitur, cui applicata est benedictio indulgentiæ plenariæ. Præstat enim, quod ab eo petitur, idest sacrificium, & indulgentiam plenariam per modum suffragij virtute cuius anima defuncti e pœnis Purgatorij æquè liberari potest, ac si in altari priuilegium habente res diuina fiat. Indulgentia enim plenaria adnexa coronæ non est minoris efficaciæ, ac certitudinis, quam quæ altari affixa est. Ab eadem enim potestate, quæ in Vicario Christi est, prouenit secundum eundem finem, ob quem Christus indulgentiarum thesaurum instituit. Nec Sacerdos cum in alio altari celebrat cum corona, vel pio numismate adnexam habente indulgentiam plenariam pro defunctis formaliter fallit fidem petentis sacrificium in altari priuilegiato, sed tantum materialiter. Ille petit, vt sacrificium in altari priuilegiato peragatur non respectu altaris, sed indulgentiæ. Et qui promittit sacrificium in altari priuilegiato, nihil aliud promittit, quam sacrificium cum indulgentia plenaria pro liberanda anima e pœnis purgatorij. hoc autem præstat sacrificans in alio altari cum re talem indulgentiam adnexam habente. Et satisfacit non secus, ac qui petenti illum nummum aureum, quem promisit, alium daret eiusdem valoris, & imaginis impressæ. *Ita Megala tom. 2. resp. 187. Fraxinetus §. 4. cap. 4. §. 9. num. 2. editione octaua, Alphonsus à Leone de offic. confess tempore iubilei p. 3. num. 19. Rubeus de fructu sacrif. l 3. d. 5. q. 2. Marchinus de sacr. ord. p. 2. c. 24. num. 8. Diana p. 4. tr. 4. res. 40. Pasqualig. decis 427. contra Bonacinam de Euch. q. vlt. p 7. Homob. tr. 4. c. 13. q. 123. Gauan. t. 12. num. 5.*

8 Verum Sacerdos, qui promittit Missas in assignato altari priuilegiato, non satisfacit rem sacram operando in alio non assignato, etiansi applicet indulgentiam plenariam pro defuncto, pro quo sacrificat, annexam coronæ, vel cruci, vel imagini, si Missa illa sit ex ordinarijs sacrificijs, quæ per aliquod tempus statis diebus, vel quotidie in aliquo designato altari celebranda sunt. Pro vna tamen, vel altera vice in multitudine Missarum à se celebrandarum, si quis sacrificium in alio, quam in assignato loco operaretur, ratione paruitatis rei, excusandus videtur. Verum si Missa petita in altari priuilegiato sit extraordinaria, siue ex ijs, quæ sponte, & quando libet petuntur, etiam si sæpiùs ab aliquo exigantur in aliquo altari assignato Sacerdos satisfacit sacrum faciendo in alia ara cum applicatione indulgentiæ pio numismati, vel imagini adnexæ. *Ita contra Fraxin. & Rubeum docet Marchinus, & Diana l. c. Pasqualig. d. 428.*

9 Ad lucrandas indulgentias stationum potest quilibet ex vno loco visitare plura altaria dirigēdo preces ad vnumquemque illorum. Vbi altaria quinq; non sunt visitanda pro consecutione alicuius indulgentiæ, idem altare quinquies visitandum est, vel si tria, vel quatuor fuerint, ea visitanda sunt, deindè vnum ex illis iterum, aut bis visitandum erit: cum verò, qui idem altare sæpius visitat, non opor-

tet locum, aut situm mutare, sed sufficit, si pro singulis visitationibus caput inclinet, vel orationem aliquam absoluat. *Bonac. de sacr. d.6. q.1. p.5. n. 25. Rodriq. Vegha, Graf. Sà, Azor. Bord. r.81. Nug. Dian. p.1. tr.11. res. 102. & p.5. tr.12. r.16. Lud. a Cruce contra Garnicam K Trullench.*

10 Quando quispiam ab ingenti hominum concursu, ac turba impeditur, quominus templum inuisendum pro consecutione indulgentiæ ingrediatur, potest manendo præ foribus, & fundendo ad Deum preces indulgentiam adipisci. Qui facit, quod potest, legi satisfacit. Præterea cœmeterium in fauorabilibus nomine Ecclesiæ comprehenditur. *Ita Bonac. d.6. q.1. p.5 num 26 Laym. l.5. tr.7. cap. 3. Corduba. Rosella, Rodriq. Villalob. Fernand. Nugn. Suar. Graff. Leo, Sanctarel. Filliuc. Diana p.5. t.12. res.19. Praeposit. Philiar. Ludou. Cruc. Card. Lug sect. 6. nu. 97. & alij contra Zanardum, Glossam.*

De causis Indulgentiæ. Cap. XLV.

1 QVando Summus Pontifex præter indulgentiam plenariam aliquot dies, vel quadragenas, vel septenas concedit, id prudenter facit, vt si causa ob quam indulgentia conceditur, minus sufficiat, is, cui indulgentia côceditur, saltem indulgentiam aliquot dierum, vel septenas, vel quadragenas consequatur. Idem dicendum, cum præter indulgentiam plenariam conceditur etiam remissio tertiæ, vel quartę partis peccatorum; quamuis alij hoc de venialibus culpis intelligant, *Rodriq. t.2. q.85. a.3. Cand. d.33. Hier.77. Paludan. Cardin. Tolet. l.6. c.24. vide D. Antonin. p.1. tr.10.*

2 Ad concedendas indulgentias iusta aliqua, & rationabilis causa semper requiritur, quia Pontifex non est dominus Thesauri Ecclesiastici, sed dispensator, vt ex illo D. Pauli colligitur 1. ad Corinth. 4. *sic existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum Dei*, & ex illo. 1. D. Petri Apost. 4. *sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei*. Dispensator autem non potest sine causa disponere de rebus Domini. Alioquin Pontifex posset vno verbo liberare omnes animas Purgatorij, quod hominum fidem excedit. Nequit ille delere rearum pœnæ pro peccatis debitæ, quia eius obligatio est iuris diuini, sicuti obligatio voti, quam propterea absq; commutatione auferre nequit.

3 Ad concessionem indulgentiæ non sufficit quælibet causa, quantumuis parua, sed necesse est, vt sit causa æqualis non secundum quantitatem, sed secundum proportionem. quoniã rationi tam absonum est pro parua causa magnam indulgentiã, quam sine vlla causa, magnam indulgẽtiam concedere. Nec potest dispensator absque rationabili, & iusta causa alienum Thesaurum dispensare. Iusta ergo, & par causa, vt indulgentiarum thesaurus dispensetur, necessaria est, qualis est veneratio Diuorum, vtilitas Ecclesiæ, constructio templi, auditio diuini Verbi, frequentatio diuinorum Officiorum, propugnatio orthodoxæ fidei, maior Dei gloria, & spiritualis fidelium vtilitas. Pro temporarijs causis non dispensantur indulgentiæ, nisi quatenus in vtilitatem Ecclesię redundant,

dant, & ad Dei honorem pertinent, vt præstatio subsidij, & auxilij ad rediniendos Christianę Religionis hostes, constructio pontium, reparatio viarum ad fidelium, & pauperum vtilitatem, & si quandoque causa verè non sufficiat, satis est, si à concessore indulgentiæ sufficiens prudenter existimetur. Oeconomus enim, qui prudenter operatur, fidelis seruus, & prudens à cælesti Rege vocatur. Si verò causa non sit æqualis proportione quod ad totum id, quod conceditur, concessio valet, quod ad partem, cui sufficit causa. Pontifex vult concedere indulgentiam quantam potest; si plenariam nequit, saltem partialem, quam potest, concedit. Sic confessarius pœnitentem absoluit, quantum potest. Cæterum ad indulgentiam particularem sufficit causa particularis, ad vniuersalem causa vniuersalis necessaria est, nisi bonum priuatum tanti sit momenti, vt æquiualeat publico bono. *ita Doctores omnes teste Lugo Card. d. 17. s. 8. Clemens VI. & Martinus V. & Leo XV. contra Palud. in 4. d. 12. & ita Doctores commun. Albert. Bonauent. Richard. Adrian. Caietan. quos affert, & sequitur Suar. d. 54. s. 3. n. 5. Lugo n. 141. contra D. Th. in 4. d. 20. q. 1. art. 3. & alios apud Suar. l. c.*

Necessaria ad consequendam pro se Indulgentiam. Cap. XLVI.

1 Vt quis indulgentiam consequatur necesse est, vt viuens baptismo initiatus fuerit, & rationis vsum saltem habuerit, quando opera ad obtinendam indulgentiam præscripta animo consequendi illam incepit, nec intentionem, aut voluntatem ante delirium, vel somnum, in quo ea complet, retractarit, atque vt sit in statu gratiæ saltem in fine, quando completur vltimum opus præscriptum ad consequendā indulgentiam; quam etiam in somno, vel delirio, vel amentia vltimum opus nondum completum subsecuta aliquis consequi potest. Quando v. g. ieiunium in media nocte completur ab eo, qui cætera præscripta opera peregit. Christiani viuentes consequi possunt indulgentiam pro mortuis per modum suffragij concessam, vt diximus, sic etiam pro cathecumenis mortuis, vel viuentibus, & pro his, qui post vsum rationis in amentiam ceciderūt, indulgentiam, si Pontifex eam concedat, adipisci possunt. Sic homo iustus potest pro catechumeno, vel amente orare Deum, ac ieiunare, & suffragio suo illum iuuare. *Laym. l. 5. t. 7. c. 6. nu. 1. Card. Lugus d. 17. s. 6. Diana p. 5. tr. 12. r. 9. Villalob. Faber. Henriq. Tanner. Iac. Granad. & alij contra Suar. Prepositum, Bord. res. 81. num. 6.*

2 Porrò indulgentiam non consequitur, qui læthali scelere obstrictus manet toto tempore, quo illa durat; satisfactio enim Christi, & Sanctorum non prodest illis, qui mystico Corpori Christi per diuinam gratiam coniuncti non sunt, sicut qui mortalis culpæ reus præscripta ad consequendam indulgentiam opera præstitit, si elapso postea tempore in Dei gratiā redeat, indulgentiam non lucratur; quamuis enim Pontifex possit concedere indulgentiam ei, qui præscripta in peccato mortali peregit, cum primum ille Deo reconciliabitur, obtinendam: nihilominus

minus si hanc intentionem suam esse non explicet in concessione, verius videtur Pontificis mentem non esse indulgentiæ effectum vltrà statutum tempus, vel diem differre. Cæterum indulgentia cum sit priuilegium Principis nemini detrimentum afferens latè interpretanda est, quantū verborum sensus patitur; quando concedentis potestas constat, & iusta causa concedendi. *Ita Suarez cum alijs d. 52. s. 2. num. 12. & Lug. d. 27. s. 6. n. 84. Diana p. 4. tr. 4. r. 9. Laym. Tolet. & alij contra Palud. Syluestrum, Henriq. l. 7. de indulg. c. 9. n. 3. & Laym. Raph. à Turre, Villalob. Filliuc. Henriq. Suar. de rel. tom. 2. l. 6. cap. 16. nu. 3. Bonac. t. 1. f. 300. nu. 4.*

3 Probabile est opera honesta ad consequendam indulgentiam præscripta prodesse, etiansi in peccato læthali, & cum peccato fiant, idest ob malum finem vitientur, vt si quis ob inanem gloriolam captandam ieiunet, visitet Ecclesiam, vel si quis ex malo fine det fœminæ eleemosynam, Bullam cruciatam pro defuncto emat. Nam opera illa in genere, & secundum se spectata sunt bona, & ad Dei gloriam, vel communem vtilitatem tendunt, quamuis ex circunstantijs male fiant. Nec necesse est, vt fint satisfactoria ex opere operantis in indiuiduo, sed satis est si virtute meritorum, & satisfactionum Christi eleuentur ad satisfactionem, quod euenit, si operans in fine vltimi operis præscripti Dei gratiæ compos sit. *Suarez d. 52. s. 2. n. 12. cum alijs quos citat. Card. Lug. s. 6. n. 85.*

4 Ad lucrandam indulgentiam viuentibus non semper necessarium est opus pium, vel externum. Nam sæpè Pontifices concedunt plenariam indulgentiam moribundis, qui de Sancta Ecclesia benemeriti sunt, & sæpè alias, vel grati animi causa, vel remunerationis, vel solatij, vel medicinæ ergo vel alias ob causas, quæ pium opus non exigunt. Sic indulgentia concedi potest examinantibus conscientiam suam, & peccata sua propter Deum corde detestantibus, vel solo animo Iesu nomen inuocantibus. Opus ad consequendam indulgentiam requisitum non potest per alium præstari, vt ieiunium, vel oratio, non enim ieiunat, vel orat is, per quem alius ieiunat, vel orat. Sufficit tamen piam stipem per famuli manum pauperibus exhibere. Tunc enim aliquid de suo largitur dominus. Qui bullam Cruciatam pro me inscio accipit, dat eleemosynam nomine meo tanquam vtiliter rem meam gerens, quod ego postea ratum habeo, & debitor fio illi tanti, quantum pro me largitus est; quod debitum ille beneuolentiæ causa mihi remittit, atque ideò iam censeor piæ stipis per eum datæ largitor. Propterea Religiosus ab amico Bullam acceptare nequit absque Præsidis, vel Superioris sui consensu, qualis ad largiendam piam stipem necessarius est, & ad acceptandam remissionem illius debiti. *Ita Em. Rodriq in Bullam § 9. n. 33. Lug. s. 6. nu. 87. contra Cordubam de indulg. q. 26. d. 1.*

5 Bulla Cruciata pro amico sumpta, si ab illo non acceptetur, non potest alteri applicari, quia eius nomine non est facta pia largitio. *Lug. n. 87. contra Villalobum, Dianam r 95.*

6 Meretrix largiendo pecuniam meretricio questu comparatam potest Bullam Crucis valide accipere, quia dat de suo. Secus verò fur dans nummos, quos alteri surripuit. Non

enim potest rem alienam largiri, ideò nec Bullam inualida largitione facta validè accipere. *Diana cum alijs tom. 1. de Cruciata Bulla contra Rodriq. resol.* 101.

7 Qui dimidium operis præscripti facit, non consequitur dimidium indulgentiæ. Hæc enim indiuisibiliter conceditur, ergo diuidi non potest. Satisfactio verò Sacramentalis diuisibiliter eleuatur, ita vt, qui impleuit dimidiam illius partem, iam pro dimidio satisfecerit. *Io. Lug. d. 27. sect. 6. nu. 8. & aly.*

8 Non sufficit idem opus ad lucrãdas diuersas indulgentias diuersis benedictionibus, & diuersis de causis concessas. Vt si quis habeat duo, vel tria grana, vel numismata benedicta singula diuersis benedictionibus pro diuersis indulgentijs insignita; quales sunt, quæ ad honorem Diui Caroli, & quinque Sanctorum, vel aliorum concessæ sunt, & quæ ordinariæ, & extraordinariç dicuntur. Ad singulas enim indulgentias consequendas opus est intentione peculiari, & opere distincto; nisi quando multæ indulgentiæ conceduntur per modum vnius, vt cum visitanti hoc templum cõceduntur omnes indulgentiæ omnium templorum Vrbis Romæ. Tunc enim vnius templi visitatione potest quisq; eas omnes lucrari. Sic vnica confessione expiatus, & sacra communione refectus potest eadem die visitando plures Ecclesias diuersas indulgentias visitantibus easdem concessas adipisci. Quia confessio, & cõmunio exiguntur, vt dispositiones, ac præparationes animorum ad ipsas indulgentias consequendas. Sic eadem die possum lucrari plures indulgentias Ecclesijs, vel granis concessas, ad quas confessio, & communio requiritur faciendo diuersa opera præscripta in formulis, vel Bullis Pontificijs. *Suar. d. 52. s. 10. nu. 9. Turrian. p. 2. d. 31. d. 64. Lug. d. 27. s. 6. Diana p. 3. tr. 4. res. 166. & aly.*

9 Sic quando vna indulgentia plenaria succedit alteri postridiè ad vtrãque lucrãdam necesse non est bis peccata sua confiteri, bis Eucharisticam dapem sumere: etiamsi ad quamlibet indulgentiam assequendam confessio, & communio requiratur, modo qui pridie sacræ mensæ accubuit, & indulgentiam consecutus est, in gratia Dei permaneat, dum postridiè aliam indulgentiam vult consequi, quia confessionis, & communionis opera non præscribuntur directè, sed indirectè, vt præparatio ad indulgentiam adipiscendam α secus verò dicendum est; quando communio directè exigitur, vt opus ad consecutionem Iubilei prçstandum, vel quando indulgentia conceditur ijs, qui in illa, vel hac Ecclesia Sacræ mensæ accubuerint, tunc vnica communio non sufficit ad duplicem indulgentiam; quando ad vtramque directè exigitur; secus verò si ad alteram indirectè, ad alteram directè præscripta β fit. α *Aloys. Turrian. p. 2. d. 31. d. 64. Dian. p. 4. t. 4.* β *Lug. d. 27. s. 6. num. 93.*

10 Quando indulgentia conceditur *pœnitentibus, & confessis*, vel *contritis, & confessis* probabilis est Doctorum sententia solam detestationem peccatorum propter Deum sufficere, verba enim illa secundum subiectam materiam dici possunt, seu distinctè intelligi possunt, vt si diceret (ciuibus, & aduenis, clericis, & laicis) Tunc enim vtrisque conceditur. *Ita Suar. num. 12. Palud. Gerson. & aly. Lug s. 6. n. 94. con-*

94. *contra Durand. Adrian. Caietan.*

11 Quando absque temporis determinatione indulgentia perpetua concessa est visitantibus aliquod templum, vel recitantibus aliquam orationem, vel psalmum, toties eadem die acquiri potest, quoties humano modo præscripta actio repetitur, idest visitatio Ecclesiæ, vel recitatio psalmi γ quando vero indulgentia pro die aliquo designato conceditur, vel pro pluribus diebus propter commoditatem fidelium, qui eadem die illuc cócurrere nequeunt, probabilius est eam semel acquiri ♦ posse, si veró ad fouendum, vel faciẽdum concursum ad aliquam Ecclesiam indulgentia à die prima vsque ad octauam festi duratura concedatur, probabile est eamdem singulis diebus acquiri ♦ posse. γ *Suar. d. 57. s. 1. num 7. Bonac. d. 6. de sacr. q. 1. p. 5. nu. 32.* γ. ♦ *D. Th. in add. q. 25. art. 2. ad 4. Nauar. de indulg. not. 31. num. 36. Suar. Bonac. Lug. loc. cit. Cordub. l. 5. q. 33. Tolet. l. 6. cap. 28. Sá, Regin. Nugn. Graff. Sanch. & alij Angelum, Roselo, Villalob. & alij apud Dianam, & alios, quos breuitatis gratia omitto.*

Necessaria ad consequendum Iubileum, vel Indulgentiam in forma Iubelei concessam. Cap. XLVII.

1 INter maxima beneficia, quæ Deus O M. in veterem Hebręorum patrum synagogam contulit, vt merito gloriaretur dicens. *Non fecit taliter omni nationi.* Iubileum commemoratur, quod quinquagesimo quoque anno Deus celebrari iussit, vt in Leuitico 25. legimus his verbis. *Sanctificabisque annum quinquagesimum, & vocabis remissionem cunctis habitatoribus terræ tuæ. Ipse est enim iubileus, reuerteturq; homo ad possessionem suam, & vnusquisq; redibit ad familiã pristinam &c.* significat autem vox Hebræa *Iobel* יובל arietem *Iobeleum* arietis cornu, seu tubam arietinam, qua Hebræi memores Isaachi cæso ariete Abrahæ diuinitus oblato liberati quinquagesimo quoque anno vtebantur, quando summa liberatio filiorum Israel fiebat. Primus Iubileus Hebræorum fuit anno Mundi 2549. Sortitionis terræ Chananeæ 1. Iosue Ducis Hebræorum 7. ante Christum 1451. sed non minori beneficio Christus Dei filius Ecclesiam sponsam suam sanguine suo lotam, ac redemptam decorauit: cum per Vicarium suum Romanum Pontificem iubileum, idest plenariam peccatorum omnium remissionem centesimo quoque anno, quem sæcularem vocabant, deindè quinquagesimo, demum vigesimo quinto quoque anno concedi illi voluit. Vt omnis superstitio sæcularis anni, & ludorum ab infidelibus institutorum aboleretur. Iubilei formam vel instituit, vel restituit Bonifacius Octauus anno MCCC. quem verum Pontificem Guillelmus Longus Cardinalis in Concilio Vienensi aduersus Philippum Pulcrum Gallorum Regem ciuilis, ac Pontificij iuris armis defendit. Clemens Sextus Pontifex à centesimo ad quinquagesimum, Vrbanus Sextus ad trigesimum tertium, Paulus II. & Sixtus IV. ad vigesimum quintum quenque annum Iubileum reduxere; quo proficiscentes Romam plenissimam peccatorũ veniam con-

sequerentur. Deinde, quia non omnes Romam proficisci possunt, indulgentiam plenariam in formam iubilei omnibus vbicunque terrarum manentibus Pontifices statis annis concedere consueuerunt. Obseruationes in iubileum Sixti V. primus omnium fusè scripsit Cæsar Bottonus Sacerdos Somaschensis, quem sequuntur plurimi, qui de Iubileo scripsere, maximè Georgius Polachus Benzonius, Sanctarellus, Pasqualigus, Leonius, & Bossius. Idcircò mens mihi non est in iubilei Bullam commentarium contexere, sed nonnulla tantum, vt canis è Nilo, delibare ad indulgentiam ipsius spectantia. Ad eius ergo consecutionem necesse est quinque pietatis opera præstare; videlicet Sacerdoti ad confessiones admisso ab Antistite ordinario confiteri, ieiunium quarta, & sexta feria, ac Sabbato seruare, tres Ecclesias designatas ab Antistite, vel vnam ex ipsis secundum diploma Pontificis visitare, ibique pro necessitatibus in eo expressis preces ad Deũ fundere; piam stipẽ, qualem, ac quantamquisque vult, pauperibus largiri, Eucharistiæ Sacramentum accipere, quæ omnia nisi fiant, vel legitimè impeditis à confessario commutentur, non obtinetur indulgentia. In his enim quæ à libera hominis concessione pendent, voluntas non reputatur factum. *Extrauag. Antiq. Tolet. l. 6. Nauar. de iubil. nu. 1. n. 3. Flor. 1. p. tit. Alex. d. 7. Hier. Rodriq. Card. Lug. d. 27. s. 7. Iac. Capellus ad annum 1549. Hier. à Capugnano, & alij.*

2 Ad indulgentias Iubilei, & Cruciatæ Bullæ consequendas necessario confiteri non debet veniales culpas, qui lethalis peccati sibi conscius non est. Ecclesia enim consueuit mortalium culpatum, non vero venialium confessionem præcipere. *Cap. omnis vtriusque sexus. Suar. d. 52. s. 3. nu. 10. Palud. Gerson. Bellarm. de indulg. l. 1. cap. 13. q. 3. Bonacin. d. 6. de sacram. q. 1. p. 5. Graff. p. 1. l. 4. c. 15. num. 19. Alph. Leo, Fabrin. Sanctarell. Laym. Botton. Portel. Comitol. Zanard. Lorichius, Reginal. Villal. Zerol. Fauft. Diana p. 5. t. 12. r. 50. Lug. d. 27. s. 7. num. 100. Coninch. Filiuc. Henriq. Molfes. & alij.* Contraria etiam sententia valdè probabilis est, nam qui iubileum consequi vult præscripta opera ad illud facere debet, *Rodriq. c. 184. num. 12. Sanchez de matrim. l. 8. d. 15. nu. 19. Cand. disq. 24. art. 69. d. 53. Nugnus q. 27. q. 3. d. 2. Acosta, Polach. Sà, Fernand. Homobon. Lauer. Vegha cum alijs Floronus, qui etiam contrarium probabile putat. vid. Pasqualig. de iubil.*

3 Ad consequendum iubileum non sufficit contritio, idest vehemens dolor de peccatis propter Deum conceptus post confessionem sacrilegam, & inualidam iubilei tempore factam, sed necessaria est cõfessio valida, nam talis etiam exigitur ad satisfaciendum præcepto Ecclesiæ de annua confessione. *Ita Sanctarel. Zanard. Petrus Prost. Leonius, Comitol. Conrad. Caietan. Fabrin apud Dianam p. 2. tr. 4. qui tam bene eos contra se citat, quam male pro se affert. Henriq. l. 7. c. 9. n. 5.* loquentem solum de eo, qui fecit confessionem validam informem, quę verum est Sacramentum, *& Fernãdum in exam. p. 3. c. 7. §. nu. 1.* dicentem sufficere quidem cõfessionem in peccato factam, non tamen sacrilegam, & inualidam. Quia hæc non est confessio, sed irrisio. *Io. Lugus s. 7. num. 102. & alij contra Dianam p. 5. t. 12. res. 4.*

ref 4. Sot Fauſt de iub. l 4. q 46. Cand. diſq. 25. art. 69. Cordub. Valent. Sanctar Lauor. Polach. Leo, Layn Fil. probabile tamen eſt quod iſti Doctores dicunt Communionem, licet ſacrilegam factam iubilei tempore non eſſe neceſſario repetendam, quia valida, ac vera communio fuit, licet nullum fructum impediente peccato attulerit. *Io. Lugus n. 103.* probabile eſt excõmunicatum, qui abſolutionẽ obtinere non potuit, ſi peccata ſua propter Deum deteſtetur, & à contumacia recedat fieri ab Eccleſia indulgentiæ participem, cum alioqui in Eccleſia priuatim orare poſſit, ieiunare, & alia præſcripta opera facere, & communionem in aliquod pium opus commutari poſſe aliqui probabiliter doceant. *Diana p. 5. t. 12. r. 13. Cottonus, & alij contra Nugnum 3. p. q. 17. art. 1.*

4 Eum, qui prima hebdomada iubileum lucratus eſt, poſſe iterum ſecunda hebdomada illud conſequi, & à caſibus reſeruatis denuo commiſſis abſolui probabilis Doctorum ſententia eſt α contraria tamen opinio probabilior, ac tutior. Verba enim diplomatis Pontificij hanc confirmant, quibus altera ex duobus hebdomadis indulgentia plenaria conceditur. Sicut enim ſumens Bullam Cruciatam hoc anno MDCIIL. indulgentiam plenariam ſemel virtute Bullæ conſequitur, & à criminibus reſeruatis in Bullâ Cœnali ſemel abſoluitur, ne, ſi eodem anno aliam Bullam Cruciatam accipiat, & iterum piam ſtipem largiatur, poterit ſecundo indulgentiam plenariam acquirere, & à reſeruatis criminibus nouis iterum abſolui, niſi in Bulla Crucis id ſpecialiter concedatur idem dicendum de indulgentia iubilei, & de abſolutione reſeruatis culpis ſemel eam obtineri poſſe pr obabilius alij docent, & ità Clemens Octauus interrogatus, ac Cardinalium cætus reſpondiſſe fertur β nonnulli media incedentes via probabiliter dicunt eum, qui prima hebdomada, qua iubilei veniam conſecutus eſt, & à reſeruatis criminibus abſolutus non fuit, quòd nullis tunc reſeruatis obſtrictus eſſet, poſſe ſecunda hebdomada abſolui. γ tres haſce ſententias probabiles eſſe aſſerit *Card. Lugus*. Nihilominus ſecundam ſententiam vt probabiliorem ipſe ſequitur. Ideò ſiquis iubileum Parmæ lucratus veniat Placentiam, vbi illud tunc indicitur, non poteſt ſecundo indulgentiam iubilei, & abſolutionem à reſeruatis conſequi. Licet enim locus ſit diuerſus. Idem tamen eſt iubileum ſi tamen noluiſſet Parmæ illud lucrari, poſſet poſtea Placentiæ. δ illud obtinere. α *Henriq. l. 6. c. 16. nu. 3. & l. 7. de indulg. c. 11. nu. 1. Reginal. l. 8. c. 5. nu. 64. Alphon. Leon. Floren. Fernand. Zanard. Graff. l. 2. cap. 2. nu. 23. Nald. Zerola, Sanctarel. Lauor. Diana p. 5. tr. 12. reſ. 28.* β *Suar. tom. 2. de Relig. l. 6. c. 16. nu. 17. Thom. Sanch. in Decal. c. 54. num. 30. Filiuc. tr. 8. c. 10. nu. 278. Portel. Benzon. Fauſt. Bordon. r. 63. num. 9. Candid. Dian. Cardin. Lug. d. 27. ſ. 7. nu. 121.* γ *qui mediam ſententiam refert, tutamque cenſet.* δ *Sanct. Vgol. Dian p 2. t 4 r. 51.*

5 Valde probabile mihi videtur, quod aliqui dicunt, cum ſcilicet, qui iubileum promulgatum eſſe ignorantia inuincibili detentus neſciuit poſſe tranſacto illius tempore intra duas hebdomadas à die, quo de iubilei promulgatione certior factus eſt, illud conſequi, quia ignoratione impeditus

 fuit,

fuit, quominus illud tempore ſtatuto adipiſceretur. Ignoratio enim cuilibet impedimento æquiualet. Quanquam *Ioan. Lugus* hoc olim verum fuiſſe dicat, nunc vero ſecundum nouam formulam iubilei ſolis nauigantibus, & iter agentibus iubilei prorogationem concedi; cæteris vero impeditis ex cōceſſione Confeſſarij quorundam operum prorogationem non omnium permitti. Ego tamen á beneficio vniuerſali ignorantem illud tempore debito minime excludēdum cenſeo, ſed per epicheiam illi etiam tempus per duas hebdomadas à die notitiæ prorogari, vt iubileum conſequi poſſit non ſecus, ac olim ſecundum veterem formulam iubilei Syxti V. in quod obſeruationes ſuas edidit Cæſar Bottonus Theol. Somaſchenſis, qui ſententiam hanc docuit pag. 131. *Diana p.3.t.4.reſ.151. & alij.*

6 Ieiunia debita ex voto, vel ex præcepto Eccleſiæ ſufficiunt ad iubileum conſequendum. Nam ſæpè iubileum promulgatur in Quadrageſima, vel in hebdomada quatuor temporum. Neque enim ad iubileum requiruntur opera indebita, ſed qualia ſufficiunt ad ſatisfaciendū nouo præcepto, cui ſatisfieret per opera aliundè debita. *Ita Io. Lug. ſ. 7. num.110. & alij communiter, contra Syluestrum v. indulgentia q. 6. Tabiena q. 10. Armilla §. 16.*

7 Probabile eſt orationem mentalem ſufficere ad iubileum: Pontifex enim in diplomate ſolum petit, vt deuote Deum orent homines pro neceſſitatibus in Bulla indicatis. Tutius tamen eſt orationes aliquas vocales intermiſcere mentali. *Lug. n.111 Nauar. § in Lexitico not. 32. v preces nu. 40. Trullench. l.1. §. d. 2. n. 7. Diana p.5. tr.12. r.33. Bordon. & alij contra Rodriq. in Cruc. §. 7. nu. 2. Boſſ. ſ. 4. c. 17. num. 15.*

8 Probabile eſt eleemoſynam datam famulo, vt ab ipſo detur pauperi, vel iuſſam dati ab Oeconomo pauperibus, ſi neuter eam pauperibus erogет, non ſufficere ad indulgentiam iubilei conſequendam. Non enim transfertur dominium illius in pauperem, niſi fortè aliquis eleemoſynam pro paupere acceptarit, nam tunc irreuocabilis eſſet donatio idem dicendum eſt de pia ſtipe, quæ tempore iubilei mittitur ad pauperem diſtantem, ad quem peruenire non poteſt intra hebdomadam iubilei. Poteſt enim in hiſce tribus caſibus reuocari mandatum, niſi quis eam nomine pauperis acceptatit. *Corduba de indulg. q. 26. d. 2. Lug. ſ. 7. n. 112. & alij.*

9 Sufficit eleemoſyna data à me diuiti, quem ego pauperem eſſe puto, cum verè ſit diues, & ſe pauperem ſimulat; non enim debeo inueſtigare, ac ſciſcitari neceſſitatem petentis, ſed ratio eleemoſynæ ſubſiſtit, ſi detur ad ſubleuandam miſeriam, inopis. *Lug. num. 113. & alij.*

10 In Bullis Pontificijs olim præſcribebatur eleemoſyna ſecundum cuiuſque facultatem, ac conditionem, nunc vero temporis ad iubileum conſequendum eleemoſyna ad libitum, & arbitrium dantis præſcribitur. Ita vt quæcunque piæ ſtipis largitio ſatis ſit, etianſi vnius oboli, nec habilitas perſonarum ſpectanda eſt. *a* Pro religioſis nihil proprij habentibus ſufficit, ſi de bonis communibus Superior Religioſus, vel ſecularis aliquis nomine eorum accedente Superioris conſenſu piam ſtipem pauperibus largiatur. Nam qui per alium facit, per ſe

ipſum

ipsum facere censetur. Si tamen Superior de bonis communibus aliquid pauperibus largiatur pro omnibus sub ditis suis ijsdem inscijs, non satisfit pro iubileo consequendo, nisi ipsi saltem intra hebdomadam id legitimè scientes ratam habeant; eleemosyna enim est actio moralis, ad quam necessaria est aliqua cognitio, & voluntas. Præmonere ergo eos debet Superior, & promittere se pro subditis omnibus, & singulis piam stipem pauperibus largiturum intra tempus iubilei. *Lug. d.27.s.7. num.116. Boss. cas. 21. n. 30. & Lug. loc. c. Rodriq. in Cruciatam. Diana p.5. tr.12. res.14. & alij contra Nauar. de iubil. not. 21. nu. 34.*

11 Probabilis est sententia asserentium præscripta opera ad consequendum iubileum etiam absque rationabili causa in duas hebdomadas diuidi posse, ita vt, qui prima hebdomada tres dies ieiunauit, ac templa inuisit, altera deinde hebdomada confessione peccata sua expiat, & Eucharisticum agnum manducat, iubilei indulgentiam consequatur. Ieiunia tamen, nisi adsit grauis causa, non sunt diuidenda. Gratiæ quæ nulli nocent, sed omnibus prosunt, ampliandæ. *Ita Patres Romanæ pœnitentiariæ anni MDCXX. responderunt Bonac. de sacr. d.6. q.1. p. 5. nu. 34. Molfes. t. 1. tr. 7. cap. 16. nu. 49. Nald. v. indulg. Diana p.3. tr.4. r.153. & p.5. tr.12. r. 24. Io. Praeposit. Laym. l. 5. tr. 7. cap.8. Bordon. d.63. num. 5. & alij contra Io. Lugum nu.105. Nugn. Lauor. Alph. Leon. Henriq. Faust. l. 4. q. 64. Candid. d.25. art.69. d.60. Graff Bossium, Zerolam, Fernand. Vgolin. Sanch. l.4. mor. c 54 nu.28.*

12 Commutatio operum præscriptorum, ad iubileum consequendum, non comprehendit confessionem, nec communionem. Has enim speciatim exigit Pontifex ab ijs, qui iubilei indulgentiam lucrari volunt, neque enumerat inter ea, quæ commutandi facultatem concedit. Hæc autem sunt *ieiunium eleemosyna, Ecclesiaque, vel Ecclesiarum visitatio, ac interuentus in publica supplicatione, seu processione, & oratio pro expressis in Bulla necessitatibus, vel eorum aliqua. Hæc tantummodo à confessario electo ratione impedimenti cuiuscunque in alia pietatis opera cõmutari possunt, vel in aliud proximum tempus prorogari, eaque iniungi, quæ ipsi pœnitentes efficere poterunt.* Hæc in recentiore diplomate iubilei numerantur, ideò qui ad vltimum diem Dominicum, communionem distulit, si incogitanter aliquid bibendo, vel degustando ieiunium naturale sumpturis Eucharistiam necessarium fregit, iubilei veniam consequi amplius non posse videtur, cum communio illi in aliud opus commutari nequeat, quamuis olim secundum veterem iubilei Bullam posset. *Ita Io. Lugus d. 27. sect. 7. num. 119. contra Sanctarel de iubil. cap.7. Henriq. l.7. cap.10. Dianam r. 152.* & Graffium loquentes secundum Bullam veterem. Ego tamen in sequentem diem differri posse Communionem existimo cum Henriquio, & in hoc casu Epicheia vtendum esse, quanquam solis nauigantibus, & iter habentibus concessa sit expressè prorogatio confessionis, & communionis in aliud tempus.

13 Commutatio autem operum non necessario facienda in opera, quæ ijsdem diebus subrogentur, sed ieiunium Sabbati, aut diei Veneris commutari potest in opus pium, quod feria quinta fieri possit. Sufficit enim,

vt intra tempus iubilei subrogata opera fiant. Quilibet autem confessarius ad omnes, vel ad aliquos actus, commutationesque in diplomate Pontificio concessas eligi potest. Nec necesse est, vt electus semel ad vnum effectum, eligatur ad omnes alios. *Henriq. l. 7. de indulg. cap 10. Th. Sanch. l. 4. Decal. c. 54. n. 17. Lug. sect. 7. nu. 120. & aly.*

14 Qui iter habet, vel nauigationem, quamuis per totam primam hebdomadam fuerit in loco, vbi iubileum promulgatum est, & post dimidium sequentis hebdomadæ indè discesserit. Poterit finito itinere, vel nauigatione absoluta illud per duas hebdomadas proximè sequentes lucrari. Pontifex enim post absolutum iter nauigantibus, vel iter habentibus duas hebdomadas ad consequendum iubileum concedit. Illud tamen etiam in itinere consequi possunt, si vbi tēpore promulgationis iubilei fuerint, incipiant præscripta opera facere, visitentque Ecclesiam, vel Ecclesias ibi designatas. Deinde cætera in ipso itinere præstent. Non enim necesse est omnia opera in eodem Territorio præstare. Immo visitatio Ecclesiarum in aliud pium opus iter habentibus, vel nauigantibus rectè commutari potest, si cōmodè nequeant ante iter designata templa visitare. Qui præsentes sunt, vbi iubileum promulgatur, acquirunt ius ad illud consequendum, & possunt vti omnibus facultatibus ibi concessis. Qui tamen egent commutatione votorum, vel operum, vel absolutione à reseruatis, debent cōfessario approbato, vbi promulgatum est iubileum, confiteri, & ab eo absolutionem, & commutationem votorum, vel operum præscriptorum accipere, non in loco, vbi non est iubileum. Nam ibi confessarij non possunt vti facultatibus concessis in iubileo, vbi hoc nondum promulgatum est, vel iam elapsum est eius tempus præterquam ratione eorum, quibus prorogatum est iubileum.

15 Qui feria quinta peruenit ad locum, vbi promulgatum iubileum est, potest illud lucrari prǽstando opera præscripta, eique ieiunium feriæ quartæ in aliud bonum opus commutari à confessario. immo ei, qui Sabbato vltimæ hebdomadæ illuc venit, omnia ieiunia in alia pia opera commutari possunt, vt iubileum lucretur; non enim obstat breuitas temporis, quominus ille ius ad iubileum acquirat. *Card. Lug. l. c.*

16 Si quis Cremonæ vbi iubileum promulgatum est, eleemosynam faciat, & feria quarta ieiunet, deinde veniat Placentiam, vbi eadem hebdomada idem iubileum indictum est, & prosequitur reliqua præscripta opera, & visitet designatas Placentiæ Ecclesias, non potest absque commutatione eadem hebdomada Placentiæ iubileum consequi. Sed opus est, vt ei ieiunium feriæ quartæ in aliud pium opus commutetur, & rursus piam stipem pauperibus largiatur, atque ita ex vi promulgationis Placentinæ iubileum præstando cætera lucrari poterit; nam vi promulgationis Placentinæ non habet ius ad consequendum iubileum per piam largitionem Cremonæ factam, & ieiunium ibidem seruatum. opera enim illa præcesserunt, antequam promulgatio Placentina tale ius illi daret. *Card. Lug. d. 27. s. 7. num. 127.*

17 Si quispiam in patria iubileum lucrari neglexit, elapsisque duabus, vel

vel tribus hebdomadis pro illo assignatis, alio se conferat, vbi iubileum adhuc duret, illud consequi poterit præscripta opera peragendo. *Sanctarel. c.7. Vgol. Diana res.151.*

18 Quicunque absolutus à reseruatis criminibus, & à censuris iubilei tempore fuit, vere absolutus manet. Etiansi postea iubileum non consequatur. α Modo confessus sit animo illud consequendi, ita ille, cui vota commutata fuerunt, etiansi præscripta ad iubileum non faciat, votorum obligatione solutus manet. β Quia tum absolutio à peccatis reseruatis,& censuris, tum commutatio votorum absque conditione facta fuit pœnitenti intentionem lucrandi iubileum tunc habenti, nec animum postea mutans grauiter peccat,quia nulli grauem iniuriam facit; sed sibi tantum nocet, nec votorum commutatorum, nec censurarum obligatio, aut reseruatio reuiuiscit. α *Sanch. de matrim. l. 8. d. 55. num. 25. Vasq. de pœnitent. q.91. art.7. d.1. Reginal. l.8. num.59. Suar. de pœnit. d. 35. sect.4. num. 24. Bonac. de sacr. d.5. q.8. p.5. & alij contra Nugn. Rodriq. β Sanch. l. c. Candid. d.24. art.69. d.46. Rodriq. contra Beiam.*

19 Qui tẽpore iubilei ad illud consequendum præscripta peregit, sed ex ignorantia, vel negligentia culpabili confessionem informem, & absque fructu sacram Eucharistiam sumpsit, si intra eandem hebdomadam, vel tempus, quo durat iubileum peccatorum suorum verè, ac perfectè pœnitens preces secundum Pontificium diploma pro necessitatibus expositis ad Deum fundat, indulgentiam iubilei consequetur. Vltimum enim opus diuinæ gratiæ particeps agit. *Henriq. l.7. cap.11. nu.2. Cand. d.16. Suar. s. 2. num.7. Nau. not.19. nu.17. Graff c. 5. nu 48. Nald. Cord. Sa, Viuald. Sylnest. Tolet. l.6. c. 27. Nugn. Coninch. Reginald. Armil. Canus, Bonac. dist. 6. q.1. p.5. contra Caietanum tom.1. tr. 10. quæst.2.*

20 Oblitus confiteri læthiferum scelus confessionis sacramẽto ad consequendum iubileum iterum non indiget, sed satis erit, si tempore, quo præceptum annuæ confessionis vrget, illud omissum cum alijs confiteatur. Vt directè absoluatur ab eo, à quo indirectè absolutus fuit. α Sic confiteri iterum iubilei tempore eum non oportet, qui post sumpta pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramenta læthali culpa se inquinauit, sed satisfacit pro iubileo, si peccatum illud propter Deum detestetur β, Deoq; per contritionem reconcilietur. α. β *Præpositus in 3. p. q.14. Candid. d.25. art. 69. d. 61. & 63. β Nugn. tom. 2. ad q.27. art. 3. Lug. sect. 7. Iac. Granad. Diana p. 5. t. 10. r.10. contra Suar. t. 4. in 3. p. d. 52. s. 3. Filʰuc. t.8, c.6. nu. 187. Sanctar. Villalob.*

21 Qui lethalis culpæ sibi conscius Anno Sancto Romæ templa pro consecutione iubilei designata visitauit, deinde in patriam reuersus nondum elapso anno pœnitentiæ Sacramento se expiat, iubilei indulgentiam consequitur. Incipit autem annus Sanctus à Vesperis Natiuitatis Christi, & in Vesperas eiusdem festi anno sequente desinit. *Nau. de iubil. nu. 32. v. durante nu.37. Sanctar. in varijs resol. q. 75. n.38. Cand. dub.62. l. c.*

22 Quamuis peccator, qui toto iubilei tempore in lethali scelere perseuerauit, si post iubileum scelera sua, vt Dei offensas detestetur, indulgentiam

non

non succetur, potest nihilominus Summus Pontifex ei, qui iubilei tempore præscripta opera fecerit, indulgẽtiam concedere tunc consequendam, cum peccator scelera sua propter Deum detestatus fuerit. Tunc enim Deo per pœnitentiam reconciliatus indulgentiæ capax est. *Ita Suar. in 3. p. d. 52. s. 2. num. 19. Candidus disq. 24. art 69. d. 55. Nugnus, Lugo Card. d. 27. sect. 6. num. 84.* Quicunque lethali culpa infectus est, indulgentiam pro culpis etiam dimissis frustra quærit. Merita enim Christi, & Diuorum mortuis, aridisque membris non communicantur. *Nauar. de iub. nu. 17. num. 2. 3. Candid. d. 55. & alij.*

23 Pœnitentibus indulgentiam aliquam, vel iubileum consequi volentibus, ac promittentibus minuenda est, vel minor imponenda est pœnitentia. Aliqua tamen semper iniungenda est, vt saltem opera ad indulgentiam consequendam, vel obtinendam iubilei veniam præscripta. Hæc .n. ex Bonifacij Octaui Pontificis sententia sufficere existimo. *Cand. d. 39. Nugnus t. 2. in 3. p. q. 25. & alij.*

24 Qui præstitit omnia bona opera, vel saltem vltimum opus in peccato mortali elapso tempore iubilei non acquirit indulgentiam, si in gratiam Dei redeat. Sic qui confessionem informem fecit, quam tamen formatam charitate esse credit, cæteraque ad consequendum iubileum præscripta opera peregit, transacto postea iubileo pœnitentiæ Sacramento peccata sua perfectè expians, vel contritionis actu detestans, Deo quidem reconciliatur, ast iubilei indulgentiam non consequitur. Ecclesiæ enim thesaurus statuto iubilei, vel indulgentiæ tempore tantum dispensatur Dei amicis, non alias. *Nugnus t. 2. q. 27. art. 1. Candid. d. 54. Suar. Coninch. de sacr. d. 12. d. 7. Regin tom. 1. l. 7. c. vlt. Sot. in 4. d. 21. q. 2. Zerola. Lauorius, Polachus amicus meus Sanctarell. Sa, Trullench. Faber. Sà in aphorismis Bonac. q. 1. part. 5. num. 13.* Contraria tamen sententia valdè probabilis, & pia. *Syluest. Filliuc. tr. 8. c. 6. num. 40. Iac. Granad. in 3. p contr. 12. t. 5. d. 2. Palud Henriq. Bonacin. Dian. p. 5. tr. 12. r. 4.* paruitas etiam materiæ excusat non implentem perfectè opera ad indulgentiam consequendam præscripta. Ita vt etiansi quis minimum aliquod operis relinquat, indulgentiam consequatur. Nec qui maiora opera, vel qui diligentius, vel exactius præscripta opera præstãt, plus acquirunt indulgentiæ. Hæc enim effectum suum habet ex opere operato. *Trullench. in Cruc. l. 1. §. 1. Bossius s. 4. cas. 21. §. 1. num. 38. Dian. p. 5. t. 12. r. 16. contra Polachum.*

25 Quando per duas integras hebdomadas durat tempus iubilei, vltimus dies Dominicus secundæ hebdomadæ vtilis est ad consequendam iubilei veniam, & eodẽ die potest quisquis vult absolutionem à peccatis reseruatis, & commutationem votorum consequi, Ecclesias visitare etiam per totam diem, si eas non visitauerat. Id enim colligitur ex verbis Bullæ. Præterea fauores ampliandi sunt, & eorum dies non superfluunt, licet abundent. *Bordonus res 63. num. 14. Bossius sect. 1. de iub. cap 37. n. 7. Bonacin. de sacr. d. 6. q. 1. Cand d. 25 art. 6. d. 60. Nauar tom 3. de indulg not. 19. num. 19. Sebast. Acosta, Sot. Henriq. Sanctarel Sa, Vegha, Molfes. Diana p. 1. t. 1. r. 28. Rodriq Reginal Villalob. Card. Lug. d. 27. s. 7. n. 107. contra*

Filliuc. Portel. & Bonac. ex parte.

26 Probabile est eum, qui ex negligentia, seu malitia vsque ad vltimum diem, qui est terminus iubilei, distulit acquisitionem ipsius, nec ieiunauit, cum posset, nec alia opera præscripta præstitit nullo impedimento detentus, non posse per commutationem omissorum operum in alia pia opera iubileum consequi. Commutatio enim operum præscriptorum non habet locum vbi, & quando pœnitens nullo detinetur impedimento, quominus ea præstet, vt ex verbis Bullæ Pontificiæ constat. Neque decet quenquam ex propria malitia, vel negligentia cōmodum reportare. Neq; negligentibus iura subueniunt *ex l. non enim ff. ex quibus causis maior. Negligentiæ ignosci non debet l. veluti ff. de eden. Præpositus apud Dianam p. 5. tr. 12. r. 16. Bordon. res 63. num. 8.* Contraria etiam sententia probabilitate non caret, quandoquidem licet ex malitia, vel negligentia omiserit præscripta ad consequendum iubileum ieiunia, & opera, tunc tamen pœnitentia ductus dicitur impotens, & breuitate temporis impeditus, & nondum elapsum est iubilei tempus, ergo commutare illi confessarius ieiunia potest in aliud pium opus, vel illa in sequentem hebdomadam transferre potest. *Ita Filliuc. tr. 8. c. 10 nu. 268. & 273. Polachus amicus noster de iubil. s. 42. nu. 65. & 66. Alph. Leo p. 2. num. 186. Sanctarel. cap. 7. d. 1. Diana p. 5. tract. 12. r. 26* vtramuis ergo sententiam elige, ac sequere.

27 Qui ieiunat diebus quatuor tēporum idest feria quarta, sexta, & Sabbato occurrentibus intra tempus indicti iubilei, satisfacit, & præcepto ieiunij, & præscripto iubilei. Nam & Pontifex solet concedere indulgentias ad formam, modumque iubilei Quadragesimæ tempore, vt Innocentius Decimus hoc anno 1648. quo hęc à me olim scripta recenseo, sic opus præceptum ab Ecclesia confessarius in piaculum siue satisfactionem Sacramentalem imperare potest. *Boss. s. 4 cap. 9. Diana p. 1. tr. 12. res. 54. Bordon. r. 63. num. 2.*

28 Superior Religiosus lethali scelere se obstringit, si absque speciali priuilegio Pōtificio subditis suis tempus ad iubileum consequendum, quod duas, vel tres hebdomadas, vel etiam plures durat, restringere vult ad vnam hebdomadam, nec vult illis concedere commoditatem præstandi præscripta opera pro consecutione iubilei quauis ex concessis à Pontifice hebdomadis, sed vltima tantum, vel prima. Nec tenentur subditi illi in hoc parere, sed possunt qua volunt hebdomada præstare opera ad consequendum iubileum necessaria. Beneficium enim Principis non potest ab inferiore restringi, cum latissimè interpretandum sit. Fauorabilia sunt amplianda, nec possunt priuari subditi libertate illis concessa, ac priuilegio Pontificio, & potestate iterandi eadem pia opera, vt si fortè ex aliqua culpa, vel indispositione iubileum minimè assecuti sunt prima hebdomada, possint secunda, vel tertia illud consequi. Vel si quis fortè post consecutionem iubilei prima hebdomada factam religiosus in occultum crimen reseruatum inciderit, possit secundum opinionem aliquorum iterum præstando præscripta opera denuo absolui. Non potest ergo Superior præcipere, sed tantum consulere, & hortari subditos, vt hac, vel illa solum hebdomada pro consecu-

cu ione iubilei ieiunent, visitentque Ecclesias, nec restringere subditis potestatem eligendi sibi confessarium quemlibet ab Ordinario approbatum ad certum numerum confessariorum, ita, vt nequeant alium extra assignatos ab ipso Superiore eligere. Sicut nec magno beneficio Principis inferior quenquam priuare absque graui culpa potest. Sic quando Summus Pontifex concedit potestatem visitandi tres Ecclesias, vel quamuis ex tribus Ecclesijs ab Ordinario antistite designatis, non licet Præsuli Religioso restringere facultatem ad visitationem vnius, & vicinioris Ecclesiæ. Concessam enim à Summo Pontifice omnibus, & singulis potestatem non potest inferior præses suis subditis diminuere, vel auferre. Hæc de iure communi dicta sint. Nam Gregorius XIII. anno 1575. Quinto Nonas Maij decreuit, ne personæ Societatis Iesu absque expressa Superiorum earundem licentia vti possint facultatibus in Iubileis, Bullis Cruciatæ, Confessionalibus, aut alijs quibuscunq; Apostolicis indultis, ac in posterum concedendis, & declarauit præterea posse Superiorem dum huiusmodi licentiam concedit, limitare eam ad vsum vnius, aut alterius facultatis, & prohibere vsum reliquarum. Hoc priuilegio an cæteri Religiosi Ordines priuilegiorum communicatione gaudentes vti possint, videant, quorum interest. *Miranda affirmat tom. 2. q. 43. art. 4.* miror Franciscum Bordonum contrariæ sententiæ assertorem resolutione LXIII. huius priuilegij nullam mentionem fecisse. Forsan existimauit cæteros Religiosos eo non gaudere, quod probabile est, quia est odiosum subditis religiosis. Odiosa autem sunt restringenda, beneficia verò latè interpretanda.

29 In Religiosis sodalitatibus vbi viget obseruantia constitutionis prohibentis religiosum egredi domo, vel Cœnobio absque comite, vel socio assignando a Superiore, grauiter contra iustitiam, & charitatem peccat Religiosus præses, si volenti subdito ad consequendam iubilei veniam visitare Ecclesias ab Ordinario loci antistite ad præscriptum Pontificij diplomatis designatas, vel etiam iusta, & rationabili de causa petenti licentiam egrediendi domo, vel è Monasterio, vel etiam honestæ, ac debitæ recreationis gratia, quam Constitutiones Religiosæ ad conseruandam valetudinem, & ad leuamen laborum statis vicibus concedunt, nolit ei iustè petitam licentiam concedere, vel si socium comitemuè, quem commodè, & absque periculo potest assignare secundum præscriptum Cõstitutionum nolit, nec officio suo, ac debito satisfacit, si dicat *do tibi licentiam, si socium inuenis, qui tecum venire velit*. Quando certò scit Superior subditum eum, qui licentiam petit egrediendi esse destitutum cæterorum beneuolentia, & priuata amicitia, quæ est Religionis pestis à Diuo Basilio maximè, & ab alijs Patribus damnata, carere adeò, vt comitem nullum sit in toto Collegio, vel Monasterio inuenturus, nisi Superior ipse, ad quem spectat illum assignare, & inuenire ex officio, assignet, & renuentem ire cum illo iubeat, ac compellat, si opus sit, sicut verè debet quotiescunque, vel charitas, vel iustitia exigit, vt socius, vel comes postulanti debitam licentiam egrediendi domo concedatur, alioquin iustitiæ, & charitatis lex grauiter violatur.

latur. Vt dum aliquis, & sæpè accidit innocens, & probus religiosus ob malitiam cœterorum spiritu Dei, & charitate carentium, & priuatæ solum amicitiæ, vel propriæ commoditati consulentium, defectu non assignati à Superiore, vel non inuenti Socij, qui cum eo ire velit cogitur iniustè manere domi Monasterio, aut Collegio tanquam latiore carcere detentus, & pœnam iniustam pati, quam nulla culpa meruit. Sic à Superiore nolente assignare socium cum debetur ei, qui non inuenit, & hominem non habet se comitari volenté, maxima fit iniuria, lethalis committitur culpa, nisi officio suo satisfaciat, & necessitati subditi succurrat. Nec Superiorem excusat malitia subditorum, qui ob priuatas simultates, vel charitatis defectum cum illo egredi domo recusant contra mandatum Christi apud Matthæum 5. *& quicunque te angariauerit mille passus vade cum illo alia duo*. Nam debet Superior ad id, quod iustum est, inuitos subditos etiam compellere, nedum hortari, cum opus est, & si eorum iniquitatem frangere posse desperet, audiat Ecclesiasticum 7. dicentem. *Noli quærere fieri iudex, nisi valeas virtute irrumpere iniquitates, ne forte extimescas faciem potentis, & ponas scandalum in agilitate tua*. Sed væ væ quibusdam Superioribus, qui subditorum priuatas simultates, & amicitias noxias, factiones communi charitati repugnantes fouent, vel serpere sinunt quas radicitus extirpare deberent, & mutuam charitatem, ac pacem curare.

30 Grauis etiam culpæ damnandus est subditus ille religiosus, qui sciens aliquem consodalem suum non posse sine socio egredi domo ad visitandas Ecclesias pro iubileo, vel alia graui, & iusta de causa cum eo, etiam si Superioris concessione, licentia, vel nomine electus in socium, ac rogatus sit, exire comes inurbanè recusat, modo legitimo impedimento non detineatur. Alter enim alterius onera portare debet. Sicut membra corporis sibi inuicẽ deseruiunt. Non decet alterum esurire, alterum ebrium esse, vnum socijs, & comitibus ad vagandum quotidie quocunque vult, abundare, alterum raro, aut fere nunquam exire domo, quod nullus, aut rarò aliquis comes, aut socius cum eo ire velit.

31 Peccat similiter contra charitatem confessarius, qui tempore iubilei electus ab aliquo pœnitente eius confessionem audire non vult, si commodè possit maximè si pœnitens confessarij alterius copiam non habeat. frustratur enim priuilegium pœnitentis, vi cuius eligere potest, sibi confessarium tam ex officio, vt Parochum obligatum ad eum audiendum, quam ex charitate. Et cum paucos dies iubileum duret, vnusquisque confessarius tenetur acceptare electionem de se ipso factam, alioquin magno beneficio priuaretur pœnitens ob eius inurbanitatem. *Sanch. l. 4. cap. 54. n. 12. vbi alios citat. Bordonus ref. 52. n. 103. Alb. Spinola Theol. Somasch. Michel Ang. Farisellus, Mutius Continus, & Crescentius, & alij ex Societate Iesu Theologi à me consulti.*

Bullæ

Bullæ Cruciatæ Indulgentia. Cap. XLVIII.

1 POst Iubileum de Cruciatæ Bullæ Indulgentia, & Priuilegijs aliquid dicere operæ pretium censeo, nam quod ad indulgentias, & onera, & alia in multis conueniunt, & multa, quæ de Bulla Cruciata dicuntur, de iubileo dici possunt. Est autem Cruciata Bulla Pontificiũ diploma, per quod soluentibus certam, ac piam stipem in subsidium belli aduersus infideles gerendi conceditur indulgentia plenaria semel in vita, & semel in morte α, illis vero, qui ad bellum sacrum contra infideles proficiscuntur toties, quoties peccata sua confessi fuerint β indulgentia autem tantum pro articulo mortis conceditur hac formula. *Si verè mortem obieris, impertior tibi indulgentiam huius bullæ, alioquin seruet tibi Deus illam ad punctum mortis.* Neque indulgentia hæc deneganda est moribundo iam sensibus destituto, qui confessionis Sacramentum petijt, etiam si postea nullum det pœnitentiæ signum, quia ex se confiteri paratus erat γ potest autem indulgentia huiusmodi Bullæ ministrari moribundo etiam absenti, nedum præsenti extra confessionem à Sacerdote, vel à Clerico, si Sacerdos absit, vel à Laico, si Sacerdos, & Clericus desint. Non enim pendet à confessione δ sufficit autem si ministrans, vel applicans indulgentiam ex animo dicat *concedo tibi gratias omnes, quas virtute huius bullæ tibi concedere valeo* ε satis etiam esse dicunt, si Sacerdos cum intentione absoluendi confitentem à culpis, & à pœnis dicat *absoluo te*, etiansi Sacerdos nesciat pœnitentis priuilegium, nec pœnitens indulgentiam petat. ε adest enim interpretatiua vtriusque intentio α β *Alph. Leo de iubil. p. 1 q 6. num 229. Villalob. tom. 1. tr 27. num 3. Diana p 1 t. 11. r. 109. Rodriq in Bull § 2. d 6. n. 15.* γ *Villal tr. 27. clauf. 1. nu. 1 Diana l. c & p 6. tr. 3. ref. 233* δ *Nauar. Trullench in Bull l 1 p. 7 c 2. d. 9. n. 6. Fernand. p. 3 cap 9 § 9. Cordub. Villalob. Vegha tom. 2. c 7. c. 23 p 1. tr. 11. r. 106. citans alias contra Lud. à Cruce d. 1. c 8. d. 14. nu. 2.* ε *Trull. l. c. Diana p. 5. t. 3 ref. 133.*

2 Habentibus Bullam Crucis conceduntur indulgentiæ Stationum, siue Plenariæ sint, siue minus. ζ Modo, vel diuersarum Ecclesiarum, vel eiusdem Ecclesiæ Altaria quinque visitentur, vel vnum quinquies, si solum adsit in templo, & si tria sint, semel vnum, duo ex ipsis bis visitentur. Sæpius autem eadem die indulgentias Stationum acquirere potest, & mortuis applicare, qui sæpius Altaria quinque visitet. Idem dic de visitantibus hanc, vel illam Ecclesiam stata die η. volentem lucrari indulgentiam Bullæ Cruciatæ confiteri tantum læthalia crimina oportet θ immò sufficere confessionem annuam factam, vel faciendam opportuno tempore ab eo, qui lethalia peccata post annuam cõfessionem commissa præsenti dolore propter Deum detestatur K aliqui probabiliter docent. Pœnitens autem confessus peccata sua etiansi propter malitiam confessatij absolutus ab eo non fuerit, indulgentiam tamen consequitur præuia peccatorum detestatione λ neque confessio à Bulla exigitur, vt opus iniunctum, sed vt dispositio

tio ad indulgentiam ε *Trullench. in Bull. l. 15. d. 1. n. 5. Diana cum alijs p. 5. tr. 12. r. 2. contra Cordubam de indulg. l. 5. quæst 41.* ι *Rodriq. in Bull. §. 8. Villalob. tr 11. res. 104 & alij Nug. Trullench.* θ *Acosta in Bull q. 14. dist.* 2. *Coninch. d. 12. d. 7. num. 38 Suar. tom. 4. d. 52. sect 3. Diana resol. 107.* K *Filliuc tr. 8. cap. 6 quæst. 8. num 148. Palud. Suar. Tolet Gabriel Acosta. Diana r. 105.* λ *Fernand. p. 3. c. 9. §. 10. nu. 3. Diana r. 106.*

Bullæ Cruciatæ Priuilegium Confessarij electio. Cap. XLIX.

3 EX Bullæ Cruciatę priuilegio potest eligi confessarius non qui dem à Prelato regulari solum; vel ab Episcopo titulari tantum α admissus, sed ab Ordinario antistite cuiuscunq; Diœcesis approbatus; etiamsi sit in aliena Diœcesi β bulla enim solum exigit confessarium ab Ordinario approbatum., nec facit mentionem Ordinarij antistitis loci, ideo intelligi potest Episcopus Originis, Beneficij, Domicilij, siue confessarij, siue pœnitentis. Nomine autem Ordinarij non intelliguntur Abbates pręsides Regulares, nec Episcopi Titulares α verum si quis ad virorum tantum confessiones excipiendas admissus sit, probabilius est non posse à mulieribus eligi γ in confessarium, sicut approbatus pro vno oppido tantum δ; vel pro personis non habentibus negotia difficilia ε ex defectu scientiæ non potest eligi in alio oppido, nec à personis ardua, & implicita negotia tractantibus. Non est enim simpliciter approbatus, sed tãtum pro talibus personis, & pro illo oppido, nec Sacerdos admissus vsque ad certum tempus elapso illo potest confessiones Cruciatam Bullam habentis excipere ζ nisi sit Regularis, η aut Secularis sine iusta causa reprobatus ab Ordinario, θ vel nisi limitatio temporis apposita fuerit absque causa. K nonnulli tamen docent Sacerdotem admissum ab Ordinario ad confessiones virorum tantum posse eligi à fœminis Bullam Crucis habentibus, λ quia tunc iurisdictionem delegatam à Pontifice habet, quam Episcopus restringere nequit ad viros tãtum; ideò Religiosus pro viris tantum expositus; si audiat fœminas habentes Bullam Cruciatã, vel Iubilei tempore, non potest à Superiore puniri, quia agit secundum opinionem probabilem, nisi Constitutiones Regulares hoc vetent religioso illi α β *Nugnus t. 2. q. 8. art. 5. d. 3. c. 4. Fay. Llam. p. 1. c. 6. § 6. Portel. Ledesm. Fern. p. 3. c. 9 § 8 Coninch. Regin. tom. 1 l. 6. c. 10. q. 4. num. 118. Io. Cruc. Filiuc t. 7. c. 9. nu. 262. Diana p. 1. tit. 11. r. 7. & p 5. t. 12. r. 49* β *Coninch. de sacram. d. 8. d 7. nu. 53. Valer v. Absol. diff. 1. n. 7. Diana p. 1. t. 11 r 7 & p 5. t. 12. r. 52. Henriq l. 3. c. 6. n. 7. & alij cont. Laym. l. 5. tr. 6. c. 11 nu. 8. Villalob. Zerol. c. 19. q. 8. Vasq. Campanil. Acost Gutt.* γ *Homob de cas. res. p. 1. c. 5. Io. Cruc. Villalob. Rodriq tom. 1. c. 60. n. 4. contra Fay. ad 3 p q. 8. art. 5. d. 3. cap. 5. Fagund. t. 2. l. 7. c. 2. nu. 45. Diana p. 1. t 11 r. 9 & p 3. t. 2 r 93 Henriq. l 3. c. 6. nu. 8. Nugn* δ *Valer. v. Absol. diff. 1. nu. 15. Nugn. ad 3 p tom. 2. art. 5. d. 9. absolutè negat Diana p. 1. t. 1.* ε *r. 10. & p. 5. t. 12. res 48. contra Fern. p. 3. c. 9. § 3 num 6 probabiliter affirmantem* ε *Ledesma tom. 1. de pœnit. c. 13. d. 9. Diana p. 5. t. 12. r. 48.* ζ *Ledesm.*

Y

desus d.10. *u* *Diana p.1.t.11 r.12.& addit. ad p.3.r.7.§. nota Bulla plumbea.* *b* *Acosta q.40. Crucius p.2. de pœnit. q.5.d 8 cap.4.* K *λ Fay addit. ad 4.p q.8. art.5.d 3. Dia p.1. t.11.r.11* *λ Fay l.c. con.d 5.*

4 Parochus vbicunque sit in confessarium eligi potest ab habente Bullam Crucis, vel simile priuilegium, *μ* quia per Tridentinum Concilium absolute approbatur. Nec opus est, vt abhoc, vel ab illo antistite idoneus cēseatur, nec obstat, quod in Bulla mentio fiat de approbato ab Ordinario, nā Parochus æquiparatur confessario approbato ab Ordinario antistite *ν* idem dicendū est de Archipresbytero, Abbate, vel de Presbytero possidente beneficium cum animarum cura. Hi enim sub Parochorum nomine intelliguntur; immò etiam probabile est Sacerdotem, qui Parochiale beneficium, quo fungebatur, renunciauit in confessarium eligi posse, *ξ* secus vero Præsidem Regularem non admissum ad confessiones excipiendas ab Ordinario antistite, *π* non enim habet beneficium Parochiale, quod Tridentinum Concilium in Sacerdote, vt absq; alia approbatione confessiones excipere possit, requirit asserens Religiosos secularium confessiones excipere non posse. Vbi Superiores, vel Præpositos regularium minimè excipit. Alioquin etiamsi virtute Bullæ, vel Iubilæi non eligerentur, possent pœnitentiæ Sacramentum secularibus ministrare, quod nonnulli *ρ* docuerunt dicentes à Tridentino Concilio nomine habentium Parochiale beneficium significari omnes, quibus ratione dignitatis, vel officij commissa est animarum cura. *ς* Ast Religiosi Præsides Generales, Prouinciales, ac locorum Præfecti, seu Superiores, seu Rectores, vel quocunque alio titulo appellentur, verè curam animarum habent, & vt plurimum doctrina, prudentia morum, integritate, ac pietate secularibus Parochis præstant. Verum hos subditorum suorum confessiones excipere posse fateor, non secularium, nisi ab Ordinario Præsule ad hoc ministerium admissi fuerint. Cæterum Religiosus confessarius ab Episcopo approbatus, à Superiore autem suo confessiones excipere prohibitus, si ex priuilegio Bullæ Crucis eligatur, Sacramentum pœnitentiæ ministrare absque graui culpa potest, nisi à Constitutionibus Ordinis sui id facere prohibeatur *σ* Ordinis enim, ac iurisdictionis potestatem habet *μ Reginald. tom.1 l 1.c.15 q 3.nu 18 Diana p.3. t.4 r.146. Fagund. pr. 2.l.7. cap.2. n. 35 Filliuc. tom.1. tr. 7.nu.257. Suar. tom.4 d.28.s.4 contra Leon. tom. 2. res.4 num.79. Nugnum addit. ad 3. p. tr.2 q.8. art. 5.d 9.* *ν* *ex Reg. iuris, & quæ per Glos. in l. si quis seri cum c. de furtis* *ξ* *Rodriq in Bull. §. 9. nu 4. Cruz in Bull. d. 2.c. 2. d.7. n.4. Diana p 1.tr.11.r.8. & p.3.t.12 res.47. contra Leon. de iubil. p.2. quæst 9. nu. 21* *π* *Suar. tom 4. d.28. sect 8 num. 2. contra* *ρ* *Mantium, Gallum, Bannez, & alios apud Henriq. l 3. c.6.n.2. in Glos. l. E.* *ς* *Bonac. Salas, Nugnus, Miranda, Angles, Homob. Villalob. Molfes. tom.1. tr.7 cap. 4. n.87. Megala p. 1. l. 1. c. 15. num 8 Diana p. 1. t. 11. resol. 13.* Canonicus pœnitentiarius electus inuito, vel inscio Episcopo potest eligi in cōfessariū ex priuilegio Bullæ Cruciatæ, nam Pœnitentiarius habet curam animarum, & Prælatus est. *Diana p.5.t.12.r.51. Cottonus v. cruc.*

5 Re-

5 Religiosi tyrones, Nouitij inquã virtute eiusdẽ Bullæ possunt sibi confessarium quemcunque volunt eligere, qui eosdem a reseruatis culpis absoluat. α nondum enim religionis oneribus se per votorum professionẽ obligarunt. Nec parere tenentur edicto, aut Constitutioni prohibenti Religiosos confessario extraneo peccata sua confiteri. Nondum enim sunt Religiosi professione, cum adhuc tyrocinium in Religiosæ militiç castris exerceant. Secus vero dicendum de Religiosis professis, non enim possunt eligere confessarium extra Religiosum ordinem suum absque Superioris sui concessione. β ne Religiosa disciplina corruat. Hoc sæpius Summi Pontifices declararunt, & præsertim Clemens Octauus, & nuper Vrbanus VIII Anno MDCXXX. cuius ego sacros pedes, & manum donantis mihi coronam annulo Piscatoris obsignatum Romæ in Vaticano sacello osculatus fui, declarauit his verbis *concessionem Sanctæ Cruciatæ, quantum ad prædictum articulum eligendi confessarium, & absoluendi a casibus reseruatis cum Regularibus quorumcumque Ordinum, & Congregationum, Societatisque & instituti Mendicantium & non Mendicantium vtriusque sexus locum minimè habuisse, nec habere, nec illis vllo modo suffragari potuisse, neque posse, & quod ijdem Fratres, & Moniales quãtum ad Sacramenti Pœnitẽtiæ, seu confessionis ordinariæ dispositioni suorum Prælatorum, & Sedi Apostolicæ, quoad sibi reseruata, subiecti sint.* Abrogauit etiam Pontifex Nuncijs Apostolicis, & Cruciatæ Bullç Commissarijs facultatem aliter interpretandi Bullam. Vide Io. Lugum de pœnitentia de hoc latè disserẽtem contra Doctores contrariæ sententiæ, quç amplius sustineri non potest. Verum si Religiosus Superior subditis suis concedat potestatem eligendi sibi confessarium extraneum virtute Bullç Cruciatæ is eligendus est ab eis, qui approbatus sit ab Ordinario Antistite, vel Parochus, vel habens Parochiale beneficium. γ sic enim ex diplomate illo constat. quamuis etiam probabile sit δ posse ab illis eligi confessarium à Superiore suo ε approbatum, quia in omnibus dispositioni Prælatorum suorum circa Sacramentum pœnitentiæ stare debent. α *Ledesma tom. 1. de pœnit. cap. 13. d. 14. Suar. tom 4. tr. 9. l. 2. cap. 16. num. 10. Fernand. p. 3. c. 9. § 8. Acosta, Dian. p. 1 t. 11. r. 15 contra Vecchium disp. 9. dub 5. n 5* β *Franciscus Longus Capucinus de casib. reseru magnus Theologus, Concionator, & Historiographus, vt eiusdem opera typis edita testantur præsertim Summa Theologica ex operibus D Bonauenturæ, Breuiarium Chronologicum Ecclesiasticum, Compendium Conciliorum, Horologium Christianum.* γ *Reginal. Vecchius, Portel Acosta, Miranda, Suar. Garzias, Ledesma, Diana p. 1. t. 11. r. 14. Llamas p. 1. c. 5. § 8. Lugus contra Rodriq. tom 1. c. 7. nu. 2. & alios quos citat Lug. de pœnit. d. 10* γ *Nald. v. indulg. n. 9. contra* δ *Valer. v. Absol diff. 1 num 13. Fernand. p. 3. cap. 9. § 8. n. 7. Diana p. 2. t 2. resol. 14.*

6 Qui sub finem anni, quo Bullæ priuilegia cessant, confiteri cçpit, sed confessionem perficere, & absolui impeditus nequiuit, potest elapso anno, vi Bullæ absolui reliqua confitendo ζ quia res non integra est. *Sanch. Rodriq. § 5. n. 2. Henriq. Ledesma, Villalob. Acosta d. r 94.*

Soli Deo honor, & gloria.

Priuilegia Bullæ Cruciatæ. Cap L.

QVicunque Bullam Crucis habet etiam extra Hispaniæ, & Siciliæ Regna, vbi promulgari solet, potest eiusdem Bullæ priuilegijs, & indultis vti excepto carnium, & lactariorum vsu α lactaria enim Quadragesimæ tempore, & carnes habita licentia ab vtroque Medico per Bullam Crucis conceduntur. Hoc autem priuilegio gaudent Laici, Clerici, ac Religiosi sexagenarij in Regnis Hispaniarum commorantes. Clericis autem, & Regularibus iuuenibus, & Laicis, ac etiam religiosis senibus extra illa Regna hac Bullæ facultate vti non licet, nisi per breue tempus alibi maneant breui in patriam reuersuri. Breue tempus alij dicunt esse triduum β vel decem dies, γ alij mensem, δ alij duos menses ε alij semestre ζ vltima sententia nonnullis nimis laxa videtur sed si scandalum absit, probabilis est, quod ad oua, & lacticinia. Nam & Castellanus per Lusitaniam transiens vesci potest animalium intestinis secundum morem patriæ, quando hoc Lusitanis non permittitur, & Mediolanensis transiens per oppidum, vbi viget ius commune, potest quatuor primis Quadragesimæ diebus vti cibis non Quadragesimalibus lactarijs, & ouis, & primis duobus diebus carnes comedere licet. Qui breui reuersurus est non dicitur abesse, sed adesse α *Fernand. § 3. Vegha tom 1. cap. 43. cas. 8. Rodriq. Villalob tom 1. t. 27. nu. 3. Diana p 1. t. 11 r. 1. Cotton. Henriq. l. 1. cap 14* β *l. fin. § illico C. de iud.* γ *l. quod dicimus ff. de solut.* δ *Alexand. in l. diuortium nu 10. ff de solut. matr.* ε *l. aufertur §. 1. ff. de iure Fisci.* ζ *P. Pic-cinus, Diana p. 5. tr. 14. r. 13. & p. 4. ref. 190.* η *l. postliminij § captiuus Trident. sess. 25. cap. 4.*

2 Probabilis Doctorum sententia est lacticinia in ieiunijs Iubilei, ac Voti cõsuetudinis, ac præceptis extra Quadragesimam edi posse sine Bulla Cruciata, θ quia iure communi non prohibetur, nec diebus Veneris, ac Saturni ab illis alicubi necesse est abstinere, nisi voti specialis religio adsit. Nihilominus, qui contrariã sequũtur sententiã consuetudini innixã, quæ nisi quadraginta annorũ spatio passim vsurpata, ac præscripta sit, non obligat ι possunt ex priuilegio Crucesignatorũ in quibuscunq; ieiunijs extra Quadragesimam lactarijs vesci, κ neq; enim arctius, ac rigidius seruandum est ieiunium λ extra Quadragesimã, quam in Quadragesima θ *D. Th. 2. 2. q. 174. a. 8. ad 3. Th. Sanch. summa t. 1. l 4. c. 11. nu 52. lo. Sanc. d 4. n. 14. Portel. ad dub. Reg. v. Ieiun. n. 7. Diana p. 3. t. 6. ref. 8. & alij comm. contra Ricc. in 4. d. 15. art. 3. q.* ι *Henriq. l. 7. c. 11. n. 4. & in glos l.* κ *Villalob. Fill. tr 27 p. 2. c. 3. nu 49. Diana p. 5. t. 14 ref. 13. & tr. 6. r 8.* λ *Sanch. Fillluc. num. 59. Nugn. Fern. Leo. Portel. Diana p. 1. t 11. r 3. Lug d. 27. s. 7 de pœn. contra Nauar. l. 5. consil. 4. vel 5.*

3 Probabile est Regularibus, vel Secularibus Presbyteris habentibus Bullam Cruciatam illicitum esse comedere lactaria diebus Dominicis intra Quadragesimam, idque declarauit Summus Pontifex, vt refert *Rodriq. Vegha tom. 1. c. 14. cas. 29. Diana p. 1. tr. 11. r. 3. & p. 5. tr. 24. r. 13.* contrariam sententiam probabilem esse docens,

cens, quia in iure communi dies Dominici non appellantur dies Quadragesimales. *Llam. p. 3. c. 5* §. 16. *Nugn. Fernan. Villal. & alij*. Bullam Crucis habentibus concessum est, vt à confessario, quem sibi eligunt, absolui possint à casibus reseruatis Pontifici semel in vita, ac semel in morte, à reseruatis vero Episcopo quoties opus erit, nec non à censuris satisfactione parti præstita, & vt Sacramentum pœnitentiæ, & Eucharistiæ extra Paschatis tēpus, & extremam vnctionem à Sacerdote electo, vel eligendo recipere possint, & votorum commutationem accipere exceptis votis Castitatis, Religionis & Peregrinationis vltramarinę idest Hierosolymitanæ, & vt tempore interdicti vna cum familia possint interesse sacrificio Missæ in Ecclesia, vel in priuato sacello, & si Sacerdos sit Bullæ susceptor, vt sacrum peragere valeat, λ nisi interdicto causam dederit, vel nisi sit causa, cur perseueret. Porro quoniam hoc priuilegium est, quo nemo vti inuitus cogitur, non tenetur, qui hoc priuilegio gaudet, festis diebus durante interdicto rei diuinæ, dum fit, interesse μ alioqui in priuilegium non esset, sed onus, λ *Suar. de Rel tom. 2. l. 6. c. 19. n. 18. Sanch tom. 1. l 4 c. 54. nu 58. Diana r. 21. Vasq. Filliuc. Vinald Beia, Cruceius*, μ *Auila de censur p. 5 d. 4. s. 2. d. 6 Canus, Coninch. de sacr. d. 17. Henriq Victoria, Suar tom 3. d 88. s. 2. Llam p 3. c. 5. §. 12. Diana p. 1. tr. 11. r. 2. & p. 4. t. x res. 80.* contraria etiam sententia valde probabilis est, quam docent *Bonacin de cens. d 5. p. 4. num 2. 10. Sanc. d 15. nu 2. Barbos collect tom. 2. l. 5. tit. 32. c. 25. num 7. Villalob. Tanner. Acosta Cened. Fernand Nugnus*, priuilegia Bullæ Cruciatæ non abrogantur per Bullam Cœnæ, ι nec suspenduntur Anno Sancto Iubilei, ℓ quia priuilegia more contractuum a Summo Pontifice concessa ab eodem reuocari non censentur; nec Pontifex sibi ipsi contradicit, & Sixtus V. post generalem derogationem subdidit. *Nisi eiusmodi casus Bulla Cœna in eius patentibus litteris expressè comprehendantur*. Sed hi in Bulla Cruciata comprehenduntur, excepta hæresi, & ab illis Hispani Cruciatæ Bullæ priuilegio absoluuntur, sed non ab hæresi. ν *ita contra Garsiam tom. 2. p. 11. c. 10. nu. 130. Bleda defens. Fid. c. 31. & alios docent Ludouic. à Cruc. d. 1. c. 10. d. 4. num. 8. Rodriq. Sanch. Fernand. Henriq. Duard.* ι *Rodr. in Bull. §. 12. d. 6. num. 8. Portel. Bonac. de leg. d 1. q. 3. p 8. §. 3. nu. 33. Leo. Zerola, Salas de leg. d. 20. s. 10. Villalob. Fern Henriq. l. 7. c. 21. nu. 3. Acosta, Diana, p. 1. tr. 11. r. 97. contra Nauar. not. 33. num. 3. Fabrin.* Bullæ Cruciatæ, & Iubilei priuilegia fauorabilia sunt, ideoque amplianda cum ex liberalitate, clementia, & charitate ad commune Christianæ Ecclesiæ bonum concedantur, *ita Suar. de Relig. t. 2. l. 6. cū alijs Tarrius, Villalob. Henriq. Dia. p. 8. contra Sanch de matrim tom. 3. l 8.*

4 Religiosi à Superioribus suis minime prohiberi possunt, quominus Cruciatæ Bullæ Indulgentias, & priuilegia consequantur, alioquin grauiter peccarent. Horum tamen vsus certis finibus restringi licite potest. Non enim possunt à reseruatis casibus à confessario ordinis sui approbato absolui. potest igitur Religiosus amicum suum rogare, vt Bullam Crucis nomine suo accipiat, sibique mittat, *ita Diana p 1. t. 11 r 99. Rodriq. §. 9. num. 7. Acosta, Lug. d. 27. de pœnit.*

neficium defunctorum concessa fuerunt; hoc idem Pontifex declarauit Congregationi S. Mariæ Fulhensis. *ita Peregrinus in priuil. & Alex. Boccolus in priuilegijs Congregationis Somaschēsis v. Indulgentia § 8. Bordon. r. 81 q. 21. Peyrin. ad Constitut. Pauli V. tom. 2. Lezana tom. 1. c. 3. n. 19. Diana.*

3 Neque ab eodem Pontifice reuocatæ sunt indulgētiæ ab antiquis Pontificibus concessæ visitantibus Ecclesias Religiosorum, neque abrogata est plenaria indulgentia a Clemēte VIII. parētibus Fratrum in Purgatorio igne detentis concessa, si pro illis Minorita sacrificium Missæ celebrauerit. *ita Portellius, Diana l. c. Peyrin. Bord. Sacra Congreg. an. 1615. die 21. Augusti Rodriq. t. 2. q. 94. Hier. Rodriq ref. 77. num. 48.*

4 Verum operæ pretium facturus mihi videor, si indulgentias aliquas Religiosis Ordinibus quibuscunque à Paulo Quinto cōcessas anno MDCVI decimo Calendas Iunij, & alias etiam, quas ab alijs Pontificibus concessas ex Priuilegio Leonis Decimi Religiosi Mendicantes, vel Mendicantium Ordinum priuilegijs gaudentes pro mortuis lucrari possunt, hic compendiosè adscribam.

I. Quicunq; Regularem cuiuscunque Religiosi Ordinis habitum à legitimis Superioribus profitendi illius causa ritè, ac legitimè susceperit ipsomet die, quo Religionem ingressus fuerit, si pœnitentiæ Sacramento expiatus Sacratissimam Eucharistiam sumpserit, plenissimam peccatorum veniam consequetur.

II. Nouitius, qui expleto tyrocinij anno pœnitentiæ, & Eucharistiæ Sacramentis præmunitus sacra Religionis vota professione nuncupatit plenariam indulgentiam lucrabitur.

III. Quilibet Religiosus intra Monasterij sui claustra degens, qui in præcipuo die festo Ordinis sui peccata sua confessus, viuoque, & cœlesti pane refectus fuerit, vel diuinum Sacrificiū peragens pro Christianorum Principum concordia, hæresum extirpatione, Romani Pontificis salute, ac Catholicæ Ecclesiæ incremento, & exaltatione pias ad Deum preces effuderit plenariæ indulgentiæ stipendium adipiscetur. Festum principale in Ordine Prædicatorum est Diui Dominici, in Ordinibus tribus Fratrum Minorū est dies D. Francisci; apud Augustinianos, & Somaschense dies S. Augustini, apud Moniales S. Claræ festū. Eandem indulgentiam consequi eos Religiosos probabile est, qui ex concessione Superiorum degunt in sacellis, templis, & ædibus, vbi prædia, & rura Monasterij curant, si in festo principali ad claustra se recipiunt. Nam hi in Monasterio degere censentur. *Bordon. r. 81. q. 17.*

IV. Religiosus quicunque in mortis articulo peccatorum suorum pœnitens confessionis, & Sacræ Eucharistiæ Sacramentis munitus, vel saltem, si ea percipere nequiuerit, corde contritus Sanctissimum Iesu nomen ore, vel saltem corde, si ore nequeat, inuocauerit, plenariam indulgentiam consequetur.

V. Eadem indulgentia plenaria Sacerdoti nouo primum Missæ sacrificiū post Sacramentalem peccatorum expiationem celebranti, & cuilibet Religioso eam audienti ab eodem Pontifice conceditur.

VI Plenariam quoq; indulgentiam consequitur Religiosus quicunq; per decem dies in cubiculo à negotijs, vel alio-

aliorũ conuerſatione ſegregatus, ibiq; intentus ſpiritualium librorum, cæterorumque ad deuotionem animas excitantium lectioni intentus diuina beneficia, fidei myſteria, quatuor nouiſſima, Chriſti Domini cruciatus ſæpe meditatus conſiderauerit, & generali confeſſione totius vitæ, vel totius anni illius tempore commiſſa à ſe peccata expiauerit, vel Miſſam celebrauerit, eandemque indulgentiam toties lucrabitur, quoties eadem fecerit.

VII. Quicunque Religioſus intra clauſtra degens propriam Eccleſiam viſitauerit, ibique pias ad Deum preces fuderit pro pace Principum Chriſtianorũ, extirpatione hæreſum, exaltatione S. Eccleſiæ, & Summi Pontificis ſalute, lucratur omnes indulgentias conceſſas viſitantibus Eccleſias intra, & extra vrbem Romam diebus Stationum, non ſecus, ac ſi eaſdem viſitaſſet. Illas etiam ægroti conſequi poſſunt, vt Summus Pontifex declarauit. Hæc indulgentia omnium maxima, & obtentu facillima eſt. Hanc tamen non conſequuntur, qui extra clauſtra Religioſa manent. *Rodriq t. 2. q 89. Hier. Rodriq. r. 77. n. 20. Bord. r. 81. Peyrin. ad Conſtit. Pauli V. n. 2.*

VIII. Quilibet Religioſus in clauſura viuens, & coram Altari ſuæ Eccleſiæ recitans quotidie Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam quinquies, indulgentiam quinq; annorum, totidem quadragenarum adipiſcitur. Eandem etiam lucrantur, qui extra clauſuram degẽtes Superiorum ſuorum conceſſione, vel iter habentes eaſdem preces coram Altari alicuius Eccleſiæ fundunt.

IX. indulgentiam ſexaginta annorum, & totidem quadragenarum conſequuntur Religioſi, qui per integrum menſem quotidie per ſemihoram orationi mentali vacãt, & vltima die Dominica eiuſdem menſis pœnitentiæ, & Euchariſtiæ Sacramenta ſuſcipiunt.

X. Qui in Capitulis culpas ſuas accuſant, & peccatorum ſuorum pœnitentes, & ſacra ſynaxi refecti, exercitijs virtutum vacant, trium annorum, & totidem quadragenarum indulgentiam lucrantur.

XI. Miſſi ad terras infidelium, vel hæreticorum ad concionem, inſtructionem, & eorum conuerſionem eo die, quo peccata ſua confeſſi fuerint, & ſacram Euchariſtiam ſumpſerint, vel etiam in ipſo ingreſſu Prouinciæ, ad quam mittuntur, plenariam indulgentiam conſequuntur.

XII. Confeſſionis, & Communionis Sacramentis inſtructi, qui tempore orationis quadraginta horarum in viſitatione generali ad minus per duas horas, etiam interpolatas, orationi vacauerint, Deumq; rogauerint pro concordia Principum Chriſtianorum, extirpatione hæreſum, exaltatione fidei, ſalute Summi Pontificis. & augumento Regularis diſciplinæ plenariam veniam adipiſcentur.

XIII. Præterea illis, qui coronã precatoriam Deiparę Virginis Marię perſoluunt, plenariam indulgẽtiam Paulus V. conceſſit. Idem recitantibus ſexies Dominicam Orationem, & ſexies Angelicam Salutationem, ac ſexies dicentibus (Gloria Patri, & Filio, &c.) largitus eſt magnam indulgentiã Stationum Romæ, Ieruſalem, & S. Iacobi Compoſtellæ. Eandem indulgentiæ conceſſionem confirmauit Vrbanus VIII. De his agunt *Portellus, Peyrinus, Bordonus, Pelliz. & alij.*

XIV. Qui Mendicantium Religioſorum priuilegijs gaudent, indulgentias

tias

tias omnes à Leone Decimo Pontifice vsque ad quartum Pontificatus illius annum, & ab eiusdem Prædecessoribus pro viuis concessas defunctis per modum suffragij applicare possunt, *Leo X. Minoribus, vt in eorum compendio* Huiusmodi sunt quæ sequuntur.

XV. Omnes Indulgentias, quæ Romanæ Vrbis templa visitantibus quouis die concessæ sunt, Religiosi ijdem Mendicantium priuilegijs gaudentes in proprijs Ecclesijs consequuntur, si Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam quinquies recitent. *Sixtus Quartus Minorib. vt in eorum compendio.*

XVI. Ijdem Religiosi, qui Dominicis diebus, vel festis D. N. Iesu Christi, & Beatæ M. Virg. rem diuinam faciunt, & qui Sacerdotes non sunt, quotiescunque Eucharistiam sumunt, plenariam indulgẽtiã pro defunctis consequuntur. *Innocentius VIII. Minorib. Leo X compendium Minorum. Alex. Bocculus.*

XVII. Religiosi quicunq; Mendicantium priuilegijs gaudent, Psalmũ quinquagesimum *Miserere* piè recitantes plenariam indulgentiam pro mortuis assequuntur. *Sixt. IV. vide Priuileg. Canon. Regul. Lateranen.*

XVIII. Ijdem, qui spherulam precatoriam, siue Coronam Beatæ Virginis, vel Domini Nostri, vel Graduales Psalmos, vel Defunctorum Officium recitauerint, vel si ægroti, vel senes decrepiti sint, quoties quinquagesimum Psalmum, vel Canticum Beatæ Mariæ, vel eiusdem Hymnum Vespertinum *Aue Maris Stella* dixerint, plenariam indulgentiam pro defunctis lucrantur. *Iul. II. & Leo X. compend. Min. tit. Indulg. comp. Soc. Iesu.*

XIX. Ijdem etiam secunda quaq; & quarta feria cuiuslibet hebdomadę sacrificium pro Defunctis celebrare volentes pro ipsis easdem indulgentias consequuntur, quæ Missam celebrantibus in Ecclesijs S. Gregorij, Sanctorum Laurentij, & Sebastiani. S. Pudentianæ, Schalæ Cœli in vrbe, vel extra vrbem concessæ sunt, & Missæ illis Defunctis, pro quibus a Religiosis illis celebratæ fuerint, æquè suffragantur, ac si in ijsdem Ecclesijs, aliisue quibuscunque priuilegio insignitis intra, vel extra vrbem celebrarentur. *Clemens Septimus Pontif. Max. Minimis.*

XX. Religiosi Sacerdotes Mendicantium priuilegijs gaudentes si pro aliquo cõsanguineo suo intra tertium gradum defuncto tres Missas super Altari per Superiorem in propria Ecclesia assignato, celebrent eiusdem animam á Purgatorijs ignibus liberãt, non secus, ac si super Altari Diui Gregorij, vel D. Sebastiani Romæ celebrassent. *Leo X Congreg. S. Iustinæ.* Hæc autem de quibuscunque Missis intelligenda sunt, etiamsi non sint propriæ defunctorum, *seu de Requie*, vt ex priuilegijs Altari S. Gregorij, & S. Pudentianæ concessis constat, *& A. Bocculus obseruat. in comp. priuil. Congr. Somaschensis.*

XXI. Quicunque Christi fidelis alicui confessario Religioso gaudẽti priuilegijs Mendicantium confessus fuerit, & pias preces ad honorem, cultumque Cruciatuum Christi deuotè fuderit plenariam indulgentiam semel in vita consequetur. *Paulus Tertius Soc. Iesu; Boccolus.*

§. Religiosi professi, & Nouitij possunt lucrari indulgentias omnibus Christi fidelibus concessas in Ecclesijs suis, & alienis, vel concessas audientibus conciones Prædicatorum Minorum,

rum, vel Missas in eorum Ecclesijs; nam & ipsi potiori iure sunt Christi fideles. Idem dicendum de Tertiarijs, & de familiaribus Religiosorum in Monasterijs, vel Cœnobijs degentibus. Nam in fauorabilibus Religiosorum nomine intelliguntur, qui simi lem illis degunt vitam. *Rodriq tom 1. q.39. art.4. & q 67. art.4. & t 3. q.37. art.2. Carillus l.1. num.11. Bord r.81. q.12. & alij.*

6 Indulgentię non censentur abrogatæ in generali abrogatione priuilegiorum, gratiarum, & indultorum, quia elegans, & speciale nomen habent. Ideò non nisi speciali abrogatione tolluntur. *Bord. num.33. ex l. item apud Labeonem §. ait prætor ff de de iniur. Portel. p.2. c.14. num.3.*

7 Indulgentia Templo Portiunculæ Assisij ab ipsomet Christo concessa à nullo Pontifice abrogata est, nec generali abrogatione indulgentiarum, quæ fit Anno Sancto Iubilei abrogatur, vel suspenditur: neque eodem anno cessant indulgentiæ Altarū habentium priuilegiū pro mortuis. nulla enim de illis in Pontificio diplomate specialis mentio fit. Ita Vicario Imolæ rescriptum fuit anno 1625. kal. Ianuarij. Neque enim patitur Pontifex thesauros Ecclesiæ, qui Romam tantum proficiscentibus anno Iubilei erogantur, ijs occludi, qui charitate in Deum nobis coniuncti Romam eo anno proficisci nequeunt. Ergo nec ægrotis in mortis periculo, nec illis, qui Romam nullo modo ire possunt, indulgentiarum subsidium subtrahendum esse videtur. *Alph. Leo. p 1. de iubil q 6. nu. 142. 246. 248. Gauant. in addit. ad man. v. indulg. n.8. Bord. r.81. num 37. Quintanad*

8 Potest Religiosus, & quiuis alius manendo in eodē loco Templi, vnde plura Altaria aliquo modo conspici possunt, ad singula dirigendo intentionem suam, consequi indulgentias concessas visitantibus sigillatim illa, aliquo tamen signo distinguendo singulas visitationes, vt capitis inclinatione, quanquam non desint, qui existimant non esse necessariam aliquam distinctionem, vel motum corporis immò vnica, ac conueniente oratione singulorum Altarium visitationi satisfieri posse. *Bordon. r.81. nu.18. Diana de indulg. r.8. contra Trullench. Garnicam.*

9 Indulgentia non potest transferri vltra tempus a Summo Pontifice in diplomate statutum, etiamsi primo anno v g quo ad septem annos impetrata fuerit, non potuerit publicè indici, quod nimis sero ad manus eius, ad quem spectet eam annunciare diploma Pontificium peruenerit.

10 Indulgentia concessa pro festo die alicuius Diui nunquam in alium diem transfertur, licet Officium Ecclesiasticum in honorem illius Diui institutum ex causa rationabili transferatur; nihil enim obstat, quominus talis indulgentia stato die acquiri possit. Excepta feria sexta maioris hebdomadæ, quæ parasceue appellatur, in qua si dies festus Annunciationis B. Mariæ Virginis, vel alterius Diui, pro quo concessa est indulgētia, ad quam consequendam necessaria sit Eucharistiæ sumptio. Cum enim ea die nulli Eucharistia ministretur ex antiquissimo Ecclesiæ vsu indulgentia illius festi simul cum Officio in alium diem commodum transferenda videtur, ne amittatur. Sic Gregorius XIII. concessit minimus facultatem transferendi Officium S. Francisci institutoris

sui

fui simul cum indulgentia in alium diem. *Petrinus tom. 2. c. 7. num 15. Bordon. r. 81. q. 9.* verum ego non existimo opus esse procrastinatione, seu translatione indulgentiæ, sed ad hanc consequendam satis esse, si pridie eius diei festi Eucharistia sumpta sit, deinde si à primis Vesperis vsque ad occasum solis subsequentis diei visitetur Ecclesia, & preces secundum intentionem Summi Pontificis fundantur. Quandoquidem non prescribitur dies communionis faciendæ, nec confessionis, sed vt quicunque indulgentiam vult consequi pœnuia peccatorū confessione expiatus, ac sacra communione refectus cætera die festo prestet intra tempus, quod primis vesperis, & solis occasu post secundas vesperas definitur. Sufficit igitur confessio, & communio pridie diei festi facta ad consequendam indulgentiam *a* probabile est etiam indulgentiam concessam die festo Annunciationis Deiparæ Virginis incidente in feriam sextam hebdomadæ Sanctę obtineri posse absque sumptione Eucharistiæ, & hanc esse mentem Summi Pontificis concedentis indulgentiam. Non enim exigit communionem, quando illa die Ecclesiæ consuetudini repugnat, nec frustrari, aut priuari vult beneficio indulgentiæ fideles Christi, qui pro illa assequenda faciunt, quod possunt, & credunt se illam consequi. *Ita mecum sentiunt Albertus Spinula, & Mutius Continus Theologi ex Congregatione Somasc. hensi, Farisellus a Bordonus r. 81. num. 32.* Huic sententiæ fauet, dum ait indulgentiam obtineri die, quo habitus Religionis induitur ab eo, qui pridie Sacramenta confessionis, & communionis percepit, quia hæc ante præstantur.

11 Qui pium aliquod opus facit nesciens indulgentiam facientibus illud esse concessam, vt qui ingressus templum preces ad lucrandam indulgentiam præscriptas preces fundit, illam consequitur, etiamsi notitia illius, & actuali, ac virtuali intentione lucrandi illam careat nulla enim ratio obstat *a* quemadmodum præcepto recitandi horarias preces, audiendi Missam, confitendi semel quotannis satisfacit, qui absque animo satisfaciendi sacro interest *b* horariam psalmodiam persoluit, culpas suas confessionis sacramento expiat. *Cardin. Lugus de pœnit. d. 27 f. 6 num 81. Laym. l. 5. tr. 7. cap 6. num. 5. Sanctarel. de iubil. c. 15. d. 4. Salas, Portel. in addit. ad dub. Reg ex Lud. Molina, Dian. p 4. tr. 4. r. 24. contra Hier. Rodriq. Trullench. in Bullam Cruciatam, Eman. Rodriq. b Valentia, Vasquez, Sanch. Facund. contra Arragonium, Lessium, Azorium, Suarium, Cordubam, Leonem, Vegham, & alios.*

Quinam Indulgentias concedere possunt. Cap. LII.

1 SVmmus Pontifex Christi Vicarius, cæterique inferiores Episcopi ex concessione Summi Pontificis indulgentias dispensare valent. hi quidem viuis tantum. iure communi vnius anni indulgentiam die anniuersariç dedicationis alicuius templi, alias vero iusta de causa quadraginta dierum indulgentiam largiri possunt. Sed si potestatis suç limites excedant, concessio quoad ad excessum irrita est *b* vt Bonifacius VIII. declarauit. Valet tamen

men quod a I XL. dies, quia vtile per inutile non vitiatur. Cardinales etiam Legati Apostolici, aliiq; Præsules Episcopali dignitate carentes ex generali, vel speciali Pontificis concessione certas indulgẽtias dispensare queunt, vt centum dierum indulgentiam Cardinales ♭ concedere possunt. γ *ita* ♭ *Laym. l. 5. t 7. c. 4. Bonac. tom. 1 pag. 287 ex Clemens VI extrauag. S. Bonauent. art. 2 q. 3 Riccard. art. 5. q. 3. Durand. q. 5. ad 2. S Thom. Aug. Ancon. Sylu. Suar. d 49. ſ. 2. Couinch. contra Sotum. γ Palud. in 4. d. 20. Laym. num. 3 ♭ Sot. in 4. d. 26. q. 1. Corduba q. 10. Gamachus]. Diana p. 5. tr. 2. r. 8.*

2 Consueuerunt Episcopi in consecratione alicuius Altaris concedere indulgentias visitantibus illud anniuersario consecrationis die; Huius rei luculentum testimonium reddit inter alia diploma Alberti Longi Episcopi Ferentini, qui olim Canonicus Anagninus familiaris, & amicus Innocentij III. Summi Pontificis mox ab eo meritorum, & amicitiæ ergo ad Episcopatũ euectus anno salutis MCCIII. II. Kal. Iunij in Ecclesia Sancti Iacobi ad Pontem Ceccani Altare consecrauit, & indulgentiam huiusmodi concessit literis adhuc extantibus promulgatam.

In Nomine Domini Amen. Anno Dominicę Incarnationis MCCIX Põtificatus Domini Innocentij III. Papæ anno eius XII. Kal. Maij. Hoc die consecratum est Altare Ecclesię B. Iacobi Apostoli, quæ posita est iuxta Pontem Ceccanum per manus Domini Alberti Longi Episcopi Ferentini. De reliquijs Sanctorum Apostolorum Philippi, & Iacobi, Sancti Stephani Protomartyris, Sancti Nicolai Confessoris, B Blasij Martyris, Sanctæ Barbaræ Virginis, & Sanctorum Martyrum Chrysanthi, & Dariæ, & sociorum eius, S. Eleutherij Episcopi, & Martyris, S. Ambrosij Martyris, SS. Marcellini, & Petri, & aliquorum, quorum nomina Deus nouit, & ego Albertus Dei misericordia confisus, & meritis gloriosæ Virginis Mariæ, & Beatorum Apostolorum, & Sanctorum Martyrum Ioannis, & Pauli, atq; Ambrosij, & omnium Sanctorum omnibus, qui ad prænominatam Ecclesiam in huius consecrationis die cum deuotione, & reuerentia venerint ad rogandum Deum pro remissione peccatorum de iniuncta sibi pœnitentia quadraginta dies, & quartam partem venialiũ relaxamus per Christum Dominum Nostrum; & hanc chartam nostri sigilli munimine confirmamus. Hęc ad verbum refert *Ferdinandus Vghellus Florentinus Abbas Cistercienſis amicus meus in Italiæ Sacra tomo* 1. in quo Andreæ Longi Parmensis patricij viri eruditissimi, ac celebris Poetæ Episcopi Ciuitatis Hortanæ, & Castellanæ mortui anno MDCVII. ætatis suæ LXVIII. Episcopatus XXV. præclara gesta commemorat.

3 Sic Cyprianus Longus Episcopus Bergomensis Guillelmi Longi Cardinalis nepos postquã templum D. Alexandri Martyris in Bergomensi Vrbe maximum instaurauit, & sacra supellectile, & pictis Diuorum Iconibus exornauit, sacras Stationes, & Indulgentias à duodecim Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus concessas confirmauit Anno salutis Humanæ MCCCXXXIV Episcopatus sui anno XXV Ioanne XXII Pontifice Maximo, & indulgentiam quadraginta die-

dierum sacrâ illam ędem inuisentibus concessit. Hic pijssimus Pastor duo insignia tēpla à Guilelmo Longo Purpurato Romanæ Ecclesiæ Principe tunc præsente extructa, alterum D. uino spiritui, alterum D. Nicolao Myrrhæ Episcopo dedicauit Anno redempti orbis MCCCXI. & anno post septimo Episcopatus sui nono D. Mariæ Templum à Scantio dictum, vbi Cistercienses Monachi diuino cultui vacabant; solemni ritu consecrauit. D. Luciç Templum in suburbio vna cum Cęnobio Monacharum D. Dominici ædificandum curauit, & amplissimis priuilegijs, ac indulgentijs decorauit, quæ omnia alter Cyprianus Longus Episcopus Bergomensis anno salutis MCCCXXC. confirmauit. *Hæc Bartholomæus Peregrinus in libro de Vinea Bergomensi p.1. c.44. & cap.47. & alij ab ipso relati.* Hic adnotare libet antiquissimam familiam Longam a centum Patribus à Romulo electis, & Romanis Consulibus, Censoribus, Dictatoribus, & Tribunis progenitam, deinde in varias Romanorum Colonias deductam, post multa secula cognomen Longum retinuisse, ac in multis Europæ, & præsertim Italiæ vrbibus floruisse, vt Venetijs, Genuæ, Neapoli, Mediolani, Parmæ, Placentiæ, Patauij, Cauæ, Rauelli, Salerni, Consentiæ, Sauiliani, Tridenti, Brixiæ, Vicētiæ, Rauennæ, in Vico Equensi; in Salentinis, Tarenti; Anagniæ; Velitris, Taurini; in Castro S. Angeli, & Neti in Sicilia, Corioláni, Vtinæ, Seduni, Lincastri, & Emundopoi in Anglia, Augustæ Vindelicorū, Hafniæ, & alibi in Dania, Vienną in Austria, in Silesia Cracouiæ in Sarmatia Europæa, Cydoniæ in Creta, Chij in Insula Chio tandem; vt Longa gens Langa à Germanis Danis, Belgis, Anglis, & a Sarmatis Dlugosch, ab Hispanis Lugo, seu de Lugo, à Thuscis, & Danis Lunga anno salutis humanę MCCCLXII. Iustiniani nomen Genuę, & paulò post Alexandri nomen Bergomi assumpsit vt testatur Vbertus Folieta in elogijs Clarorum Ligurum, & maximè in Elogio Othoboni Iustiniani Longi, qui Albintimilium, & Telamonem expugnauit Anno Christi MCCCCIX & in Elogio Philipp. Longi, qui capta Almeria, & Derthusia expugnata victos Mauros eiecit anno 1147. Augustinus Iustinianus in Annalibus Genuensium, Leander Albertus in descriptione Italiæ, & Bergomi pag.412. Achilles Mutius in Theatro Bergomensi parte sexta. Venturinus, Paulus Interianus, Io. Baptista Pinellus, Abrahamus Bzonius Annal. tom 17. ad annum 1433. & alij. Vide Soteria Laurētij Longi edita Venetijs an. 1644.

4 Quando indulgentia concedenda in articulo mortis conceditur à Pontifice, eam Sacerdos moribundo impertiri debet, etiam si eum non absoluat, vel Clericus, si Sacerdos absit, vel à Laicus, si Sacerdos, & Clericus absint. *Ita Io. Valer. v. Absolutio. Diana to. de Bulla Cruciata res. 106. Io. Lug. d. 8 sect. 8.*

5 Potest quilibet Episcopus subditis concedere potestatem consequendi indulgentias ab alio Episcopo concessas *ex c. quod autem de pœnit. & remiss. Laym. l.5. t.7. c.1. Bordon. r.81. num.34. & alij.*

6 Concilium Generale non habet potestatem concedendi indulgentias, nisi à Pontifice illam acceperit, nec Capitulum Sede vacante, quia nullibi Christus hanc facultatem Concilio promisisse, aut Ecclesiæ thesaurum

dispensandum commisisse legitur. α *quem per B. Petrum Cœli clauigerum, eiusq; successores suos in terris Vicarios commisit fidelibus salubriter dispensandum*, vt Clemens Sextus dicit. β facultas, quam à Pontifice habet Episcopi concedendi indulgētiam vnius anni in dedicatione alicuius Templ. γ adeò annexa est officio Episcopali, vt ordinaria dici, & alteri delegari possit δ α. Card Lug. f. 8 § δ 1133. *Faber, Granad Præpositus, Diana p. 3. tract. 12. r. 2*. β *Clem VI. in extrau. Vnigen. de pœnit. & remiss* γ *ex cap. cum ex eo de pœnit. & remiss.*

7 Non possunt plures Episcopi eidem plures quadragenas concedere, nisi hic ratione diuersi domicilij duobus, vel tribus Episcopis sit subditus. Tunc enim ab vnoquoque Episcopo quadragenariam indulgentiam consequi potest. Secus vero, si non sit nisi vni Episcopo subditus. Episcopi enim non possunt concedere indulgentias nisi subditis. In hoc autem possunt Religiosi alioquin exēpti se se Episcopo subijcere, vt is indulgentiam illis secundum facultatem suam concedat *Laym. l. 5. tr. 7. c. 6. nu. 1. Bonac. Lug. d. 17. f. 8. §. 1. num. 134.*

8 Episcopus non consecratus potest indulgentias concedere subditis suis, vel extra Territorium proprium manentibus. Quia hic non est actus ordinis, sed iurisdictionis voluntariæ non-contentiosæ, α nomine autem Episcopi intelliguntur etiam Archiepiscopi in totis suis Prouincijs etiansi actu eas non visitent, non tamen Capitulum Sede vacante, nec Abbates alicubi iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, nec Generales Religiosorum Ordinum Præsides, Præpositi locorum ea facultate gaudent. Quanquam Generales Religiosorum Præsules possunt aliquos seculares participes facere orationum, ieiuniorum, aliorumque bonorum operum, quæ à Religiosis Ordinum suorū fiunt, eosq; inter spirituales filios recensere β huiusmodi priuilegium Vrbanus V concessit Generalibus, & Prouincialibus Minorum, extatque diploma eiusdem Pontificis, quamuis hoc fuisse in vsu ante Ordines Mendicantium constat ex Decretali Constitutione Innocentij III electi anno 1198. vbi legitur. *Archipresbyter de Alterio ad participationem Orationum Monasterij de Bursia obtulit se, & sua*. Et hoc *de iure communi* γ non modo Generales, & Prouinciales, sed etiam præsides locorum facere possunt communicando orationes, & suffragia subditorum quisq; suorum δ vnusquisque enim Prælatus potestatem habet super temporalia bona subditorum suorum, & spiritualia necessaria secundum Regulam. Quamuis per communicationem bonorum operum non transferant Religiosi præsides subditorum satisfactiones in seculares, quos in spirituales filios, vel fratres sibi adoptāt. Satisfactio enim communicari non potest nisi ab ipsomet operante, sicut nec sacrificium subditi Sacerdotis potest à præside, vel superiore Religioso validè applicari absque consensu, & determinata intentione subditi. Valet tamen huiusmodi communicatio, & applicatio a Superiore facta ad quandam specialem, & indirectam impetrationem, quatenus Deus intuitu bonorum operū alicuius viri iusti mouetur ad benefaciendum ijs, qui maiorem habent cum eo coniunctionem, qualem profecto habet, qui in spiritualem filium, vel fratrem Religio-

sum

ſum adſcriptus eſt. Hic alias etiam vtilitates conſequitur, quas recenſet. *Suarius d. 55. ſ. 5. & a ſ. 2 ſ. 4. Lug. ſ. 8. §. 1. n. 136. ex c. noſt. de pœnit. & remiſſ. & Rodriq. tom. 1. q. 33. art. 2. Mirand. tom. 2. q. 50. art. 1. Tamb. tom. d. 9. q. 3. Peyr. de prel. q. 3. c. 6. num. 8. Suar. de pœnit. d. 55. ſ. 5. nu. 6. Bordon. r. 84. Lug. d. 27. ſ. 8. §. 1. Comp. priuileg. v. indulg. q. cap. cum dilectus 3. de ſucceſſ. ab inteſt. Nau. tom. 4. miſcell. 11. de orat. § ſexto per c. nullam q. 18. q. 2. & Rodr. tom. 1. q. 33. art. 6. Mir. art. 5. Peyr. l. c. num. 13.*

9 Religioſus Præſul admittere poteſt benefactores, & alios amicos Religionis ad participationem bonorum operum, quæ ex communi inſtituto Religionis ſecundum Conſtitutiones Regulares ſiue ab omnibus Religioſis, ſiue ab omnibus Religioſis, ſiue ab hoc, vel ab illo religioſo fiunt ita, vt proſint illis, quod ad impetrationẽ, non vero quod ad ſatisfactionem, niſi ſubditi conſentiant, non enim iuſtum eſt ſpoliare aliquos proprijs veſtibus neceſſarijs vt alij iiſdem contegantur: Non æquum eſt religioſos priuari ſatisfactionibus debitis, quibus ipſi ad euitandas Purgatorij pœnas indigent, quas ſcilicet vix ſancti viri effugiunt. Nam Sanctum Seuerinum Colonienſem, qui ob anticipationem Diuini Officij peccauerat in aula in aquis Rheni vltrices pœnas luiſſe teſtatur Petrus Damianus in Epiſtolis, ſic Paſchaſium Diaconum, qui in electione Romani Pontificis peccauerat, in Puteolanis Thermis purgatrices flãmas perpeſſum fuiſſe refert D. Gregorius libro IV. Dialogorum cap. XL. qui ære alieno grauatus eſt, debita ſua ſoluere prius debet, quã aliena, non poſſunt igitur Superiores Religionũ communicare alijs ſatisfactionem bonorum operum, quæ ſubditi ſiue neceſſario ſecundum inſtitutum ſuum, ſiue voluntariè ex ſupere rogatione faciunt, niſi ſubditi conſentiant. Sicut neque validè applicare poſſunt Miſſam Sacerdotis ſubditi ſine voluntate, & determinata ipſius Sacerdotis offerentis intentione, vt doctiſſimè oſtẽdit cum alijs Ioannes Lugus S. R. E. Cardinalis Magnum Theologiæ decus diſputatione XIX. de Euchariſtia, idem aſſerit, quod nos dicimus, id eſt ſatisfactiones religioſorum ſubditorum non poſſe à ſuperioribus cõmunicari alijs, quia illæ non poſſunt validè cuiquam applicari niſi, ab ipſis operantibus, alioquin poſſent Generales Præpoſiti, & locales præſides religioſos ſubditos inuitos ſpoliare omnibus ſatisfactionibus etiam debitis ab iiſdem pro peccatis, quod iuſtitiæ, & charitati repugnat. Nec poſſent ſubditi applicare ſatisfactoria opera ſua alijs, quam pro illis, pro quibus iuberet Generalis, vel localis præſes offerri. Ità nec parentibus, nec cognatis, vel affinibus defunctis, alijſque religioſi poſſent ſuffragia ſua applicare ſuperioribus inuitis. & inconſultis, quod impium, & inhumanum eſt. Immò ſubditi ipſi debitis ſatisfactionibus ſuis ſpoliati poſt obitum deberent omnes pœnas pro culpis commiſſis pati non ſecus, ac ſi nulla ſatisfactoria opera in vita feciſſent. Non enim pro ſe, ſed pro alijs tantum ſatisfeciſſent, poſſentque illud Virgilianum vſurpare.

Sic vos non vobis melificatis apes,
Sic vos non vobis vellera fertis oues,
Sic vos non vobis fertis aratra boues,
Sic vos non vobis nidificatis aues,
vel vt nos breuius.

Sic

Sic iuga fert, conditque fauos, struit arbore nidos,
Vellera fert alijs bos, apis, ales, ouis.
Immò peior esset Regularium, quam sæcularium conditio, hos enim alienæ satisfactiones à Purgatorijs flammis eriperent, illos nec propriæ iuuarent alijs indiscretè applicatæ. Si tamen ipsi Religiosi ex charitate consentiant huiusmodi satisfactionū suarum applicationi merétur, vt ipsis à Deo Purgatorij pœnæ minuantur. *Ita Card n. Ioannes Lug. d. 27. ſ. 8 num 136. & alij Doctissimi viri à me consulti contra Rodriq. Petr in pral q 3. c. 6. Miran. tom. 2. q. 50. art 5 Tambur. tom. 2. d. 9. q. 3.* qui omnes fatentur superiorem non posse applicare opera bona, quæ Religiosus sponte ex propria deuotione, non ex instituto Regulari facit, nisi operans ipse consentiat, quia sunt bona propria ipsius, & super ea superior ius non habet, quod ad satisfactionē; sed tantum quod ad impetrationem, dicunt ea posse applicari, quod accedente Pontificia authoritate probabile existimo, & satisfactiones superabūdantes, quæ ab ipso operante non applicantur, sed Thesauro Ecclesiæ accederent, nisi applicarentur, à superioribus applicari posse censeo. *Sot. in 4. d. 21. q. 1. art. 4. Rodr. tom. 1. q 3. a. 2. Cand. d. 24. a. 69. d. 29. Bonac. Nugn.*

10 Generalis, vel Prouincialis Præses non potest prohibere Præpositis inferioribus locorum, ne concedant litteras communicationis bonorum spiritualium, quæ in Cœnobijs ipsorum fiunt, nisi in aliquo euentu ex graui causa, quia Præpositi locales hanc facultatem habent a iure communi, & priuilegijs Pontificijs *Ità Tambur n. & Petr q. 3. c. 6. nu. 11. de pral. contra Bardonum r. 84. nu. 14.* dicentem inferiores in vsu priuilegiorum pendere à suis superioribus, sed hoc non est merum priuilegium, cum insertum sit in corpore iuris *c. cum dilectus 3 de success ab intest. Nau. tom. 4. Miscell. 11. §. 6.*

11. Communicatio bonorum operum, quæ fiunt à Religiosis, non est concessio indulgentiarum, quia illæ non desumuntur ex Thesauro Ecclesiæ, sed dum fiunt, vel antequam fiant, & huiusmodi communicationes valent etiam post mortem concedentis. Sunt enim gratiæ, quæ non expirant morte concedentis. possunt tamen ab ipso, qui eas concessit reuocari, inscio eo, cui concessæ sunt. *Bord. r 84 n. 20. contra Peyrin. in Formul. lit. P.*

12 Subditus bona opera sua necessaria sibi ad satisfaciendum diuinæ iustitiæ alijs quod ad satisfactionem largiri potest. Quamuis Præsul Religiosus eà applicare alteri nequeat, cum ius tantum habeat in superabundantia subditi opera ab ipso non applicata, *Nugn. in 3. p. q. 6. a. 1. Cand. d. 2. art. 69. d. 24.*

13 Nullus homo quantumuis iustus, nisi alijs spirituali iurisdictione præsit, indulgentias impertiri potest. Ecclesiæ enim thesaurus a priuati hominis voluntate non pendet, sed eius dispensatio ad Ecclesiasticos præsules spectat, quibus illud conuenit. *Quodcunque solueris super terram erit solutum, & in cælo* Matth. 16. *Sotus in 4. d. 21. q. 1. a. 4. Cand disq. 24. a. 69. dub* 8.

14 A Præsulibus Episcopo inferioribus facultas concedendi indulgentias etiam per consuetudinem acquiri posse videtur, quemadmodum absoluendi potestas, & iurisdictio in foro conscientiæ bona fide vsucapi potest. *Layman. l. 5. Glossa c. accedentib Palud.*

lud. in 4. d. 38. q. 4. art 4. Sanch. l 4. Mor. c 38. num. 2 1. Hostiensis, & Abbas Filiuc. tr. 8. c. 5 num. 91. Dian p. 5. t 12. r. 20. contra Sotum in 4 d. 22. q 1. Suar. in 3. p. t. 4. d. 15 sect. 4. num. 3.

15 Inferiores Episcopis, Abbates iurisdictionem Episcopalem, & exemptam habentes, Religiosorum Præsules, & Parochi non nisi ex priuilegio, vel consuetudine Summi Pontificis concessionem arguente indulgentias concedere possunt. *Filliuc. Bordon. r. 81. Bonac. Faber. in 4. sent. d. 19. q. 1. d. 38. c. 5. Io. Granadus, Io. Praepositus in 4. p. q 14. Dian. p. 5. t 12. r. 21. ex c. audientib. de excessib prælat. Paludan. d. 20. q. 4. art. 2. c. 3. Laym. l. 5. tr. 7. cap 4.*

16 Episcopus sacrorum communione palam interdictus, id est qui publicè denunciatus anathema, indulgentias concedere nequit, cum iurisdictionis vsu careat, secus dicendum si mortifero tantùm scelere obstrictus sit. *Faber, Granadus, Praepositus, Dia. p. 5. tr. 12. r. 21.* Nam tunc absq; graui culpa exercere actum iurisdictionis potest, qualis indulgentiarum concessio est. *Graff. in append. l. 2. c. 2. nu. 24. Suar. d. 55 s. 3. n 20. Henriq. l. 7. c. 32. n. 4. Valentia, Sà, Reginald Nugn. Bonac. d 6. q 1. p 3. & alij commun.*

17 Episcopus consequi potest indulgentias, quas concedit populo, ipseq; sibi easdem cócedere potest, cum non sit deterioris conditionis, sed caput eiusdem communitatis, idemque de Summo Pontifice, & de alijs, qui indulgentias concedere possunt, dicendum est, nec tenentur iniunctum opus præstare, sed aliud possunt pium opus facere pro consequenda indulgentia, *Layman. l 5 tr. 7. c. 1. nu. 5. Sot. d. 21. q. 2. art. 4. Bonac. D. Thom. in 4 d. 20. a. 5. q. 4. Cordubal 5. q. 31. Bonac. nu 17.*

18 Vicarius Generalis Episcopi nó potest absque speciali facultate indulgentias concedere. huiusmodi enim facultas est quasi reseruata dignitati Episcopali & potest tamen Episcopus non solum Vicario Generali, sed etiá Clerico cócedere potestatem dispensandi indulgentias, ipsi enim Episcopo est potestas ordinaria, quam delegare potest secundum restrictionem, & limitationem à Summo Pontifice factam, qui vel laico eandem facultatem impertiendi indulgentias cómittere potest, secus verò Episcopus, quia ius commune relaxare non potest, per quod Laicus à muneribus Ecclesiasticis arcetur. *Suar. d. 55. s. 5 n. 5. Regin. l. 7. n. 118. Cord. q. 12. prop 2 Valen. Graff. l. 2. cap 2. nu 21. in append. Bellar. de indulg. Sà, Nugn q. 26. a. 2. Bonac. d. 6. q. 1 p. 3.*

Indulgentia quandiu duret, & quando cesset. Cap. LIII.

1 Indulgentia tandiu durat, quandiu is, qui eam concessit, durare voluit, si causa sufficiens sit. Gratia enim dependet à voluntate eius, à quo conceditur, ipsiusq; voluntatem verbis expressã non excedit, nec actus agentis operatur vltra intentionem ipsius & ideò indulgentia concessa ad certum tempus eo elapso cessat; concessa personæ, vel communitati durat quamdiu persona viuit, vel Communitas permanet, etiamsi aliquis è communitate è vita decedat, quod ad ipsum cessat, nisi etiam mortuis appli-

cari possit. β indulgentia vero simpliciter, & absolutè concessa ex se perpetuo durat. γ nisi aliqua lege cautum sit, ne indulgentia vlla perpetua sit. nam omnes indulgentiæ plenariæ pro viuis concessæ Anno Sancto Iubilei suspenduntur ex Decreto Xisti IV. δ Indulgentiæ vero pro die festo singulis annis concessæ ad viginti annos restringuntur ex regula LVII Cancellariæ ε secundum quam Pontifex censetur loqui, nisi aliud in concessione declarauerit α *Glos. in c. nostro de pœnit. & remiss. Graff. ad c. 8. Corduba l. 5. q. 36.* α β *Bonac. q. 1. p. 8. Suar. d. 57. s. 2. n. 11. Regin. l. 7. n. 158. Nugn. Nau.* γ *Syluest. Angel. Sà, Suar. Regin. Coninch. Nugn.* δ *Xist. IV. in extrau. quemadmodum de pœnit. & remiss.* ε *Suar. Regin. n. 159.*

2 Indulgentia pro mortis articulo concessa in quolibet mortis articulo sumi potest. ζ quia indefinita videtur sicut facultas absoluendi à culpis reseruatis non spirat in vno mortis articulo, sed adhuc ea vti possumus superueniente alio mortis discrimine. Quando in concessione indulgentiæ præscribitur, seu requiritur ministerium confessarij; huiusmodi indulgētia accipi potest in probabili mortis articulo. η secundum iudicium medicorum, ac prudentum, alioquin sæpius inanis redderetur huiusmodi indulgentiæ concessio, cum sæpius mors superueniat, antequam constet, quinam sit verè mortis articulus. nulla autem formula præscribitur ad concedendam indulgentiam in mortis articulo, sed sufficit dicere *concedo tibi indulgentiā secundum diplomatis Pontificij tenorem* θ ille autem, qui habet potestatem eligendi sibi confessarium virtute indulgentiæ postquam petijt confessionis Sacramentum, absolui, & indulgentiam consequi potest, etiamsi sensibus destitutus sit. κ adhuc enim est viator, & conditiones habet in susceptores indulgentiæ necessarias. *Ita* ζ *contra Fumum v. indulg. nu. 23. Eman. Sà, & alios docet Corduba q. 36. prop. 3. Bonac. d. 6. q. 1. p. 8. nu. 11.* η *Nau. not. 30. Regin. lib. 7. cap. 156. Nugn. in Addit. quæst. 27. art. 4 d. 2.* θ *Cord. Nugn. ad q. 25. a. 4. d. 2. Regin. Bonac. nu. 14.* κ *Nau. Regin. l. c.*

3 Indulgentia concessa visitantibus aliquam Ecclesiā durat, qui enim indulgentias loco absque limitatione temporis concessit, vult eas tandiu durare, quandiu locus ipse durat eadem autem Ecclesia perseuerare censetur, quæ per partes destruitur, & restauratur. Immò si templum destruatur animo reædificandi illud, & iterum in eodem loco reædificetur, probabile est indulgentiam ante ei concessam perseuerare, & priuilegium cum templo restaurato consurgere, quod suspensum censebatur: secus verò si absque spe restaurationis templum consentiente, vel iubente præsule destructum sit. *Corduba q. 58. Suar. d. 57. s. 2. num. 11. Pinellus, Nugnus q. 25. art. 4. lo. Lug. d. 27. Bonac. d. 6. q. 3. p. 8. num. 4. ex lege 39. ff. de Religiosis, & cap. Pastoralis, &c. quia Monasterium de religiosis domib. Suar. de leg. b. lib. 8. c. 5. nu. 7. vide cap. quotupl. sit indulg.*

4 Indulgentia cessat, si ab eo, qui illam concessit, vel ab eius successore eandem authoritatem habente reuocetur, etiamsi aliqui præscripta opera ad illam lucrandam facere cepissent. Grauiter tamen peccaret, qui absque causa reuocaret indulgentiam valdè vtilem. Cum autem reuocatio perti-

neat

neat ad iurisdictionem, qua potest claudere successor, quod prædecessor aperuit: & hæc exerceatur per actus externos, & visibiles indulgentia concessa per actum externum non potest reuocari, nisi per actum quoque externum, & reuocatio manifesta fieri debet, non secus ac abrogatio cœterorum priuilegiorum; non igitur ad renouandam indulgentiam sufficit solus actus internus, nec indulgentia abrogata extinguitur donec abrogationis notitia perueniat ad eos, quibus illa concessa fuerat. *ita Card. Lugus d. 27. s. 8 §. 3. Syluest. v. gratia, Sa, Graff. c. 8. n. 18. Regin. l. 7. n. 167. Cordub. q. 36. p. 3. Soto q. 1. art. 4. contra Suarium d. 57. s. 2. nu* 10. asserentem indulgētiam reuocari posse per actum internum.

5 Cessat etiam indulgētia si pereat, & destruatur res, cui illa adnexa est, nisi à Pontifice concessa sit facultas substituendi aliam rem, vt piam imaginem Christi, vel Diuorum, Crucem, numisma, granum loco fractæ, vel amissæ rei, tunc non amplius prior res habet indulgentiam, sed posterior, in quam translata est amissa, vel fracta priore verū vtranq; conseruare decet.

6 Non cessant indulgentiæ morte concedentis neque renunciatione interna, vel externa eius, cui concessa est; nisi hæc à concedente acceptata fuerit. Indulgentiæ enim valor, cum totus pendeat ab applicatione Thesauri Ecclesiæ, non potest impediri ab alterius voluntate; si indulgentia in perpetuum concessa sit, non cessat, etiamsi cesset causa, quæ ab initio sufficiens fuit ad eam in perpetuum concedendam. Secus verò, si minus sufficiens fuit, tunc enim indulgentia non valet, nisi secundum proportionem causę. ideò si indulgentia Iubilei concedatur ad duas hebdomadas ad impetrandam pacem, si prima hebdomada pax fiat adhuc secunda hebdomada indulgentia valet, quia validè concessa fuit propter necessitatem vrgentem habētem proportionem cum concessione indulgentiæ. *Io. Lug. d. 27. s. 8. §. 3. n. 152. Suar. s. 2. num. 14. Nugn. q. 27. a. 4. Regin. l. 7. n. 165.*

De satisfactione Sacramentali, quæ pœnitentiæ imperari à confessario possint. Cap. LIV.

1 CLaues Ecclesiæ non solum adsoluendum, sed etiam adligandum cōcessas esse tum antiqui patres, tum sacra Concilia docuere. a ligant dum ad satisfactorias pœnas confessos obligant, iudicium enim exercent, quod constat liberatione, & remissione culpæ. & pęnæ ad æqualitatem debitæ, & condemnatione ad aliquam partem pœnæ, quia etiam ad hoc iudicium spectat, vt confessarius pœnitentem iubeat reddere debita, & proximam peccandi occasionem euitate, vel declaret hæc ab illo præstanda esse; ideò ad satisfactionem latè sumptam spectat restitutio, & occasionis peccati remotio. Aliquādo mitior, aliquando seuerior pœnitentia iniungi potest pro iisdem criminibus, modo habeat proportionem cum illis spectata ipsorum grauitate, ac capacitate pœnitentis. Piè autem monet D. Thomas, b vt si quando Sacerdos in pœnitentia leuiore iniungenda indulgentior sit, moneat pœnitentem, quanto grauiorem meretur, cum iis, qui

qui sæpius in eadem peccata relabuntur, seuerius agendum est. γ ne peccata paruifaciant. α *Trident. sess.* 14. *c.* 8. *Suar. d.* 38. *s.* 1. *Bellarm. l.* 4. *de pœnit. c.* 5. *D. Ant. Nau* β *D. Thom. quodl.* 3. *a.* 23 γ *Coninch. d.* 10. *d.* 8. *nu.* 73. *P. Auersa q* 13. *sect.* 3.

2 Quamuis confessarius non debeat, nec possit imperare pœnitenti cessationem ab vllo bono opere per se, & propter se, sed potius ad bona opera, & ad pias, ac pœnales satisfactiones eum incitare debeat, interdum tamen ob maius bonum potest præcipere pœnitenti cessationem ab aliquibus operibus alioqui bonis, si quando hæc maius bonum impediant, vel ex natura sua, vel ex adiunctis circumstantijs in aliquo euentu, vt si diuturnior oratio, vel ieiunium nimium, vel caumenia alicuius valetudini noceat, vel curam infirmorũ, vel Diuini Verbi prædicationem impediat. Vel si quis propter frequentem Eucharistiæ sumptionem minorem reuerentiam erga tantum Sacramentum habeat, in pœnitentiam aliquando iuberi potest cessatio à ieiunio, ab oratione, à sacra Communione prout expedire confessarius iudicabit, vel ad maius bonum, vel ad emendationem aliquarum culparum pœnitentis, siquidem Ecclesia piè, & vtiliter censuris vtitur, quæ sunt priuationes quorundam bonorum, & fructuũ, & perceptionis quorundam Sacramentorum, & Diuinis Officijs quosdam quandoque interdicit. *Ferd. Salazar. de r. commun. c.* 14. § 1. *Lug. d.* 25. *nu* 6. *Diana p* 3. *tr.* 4. *r* 115. *Rodriq. p.* 1. *c.* 65. *Molina tr.* 7. §. 4. *cap.* 5. *Auersa q.* 13 *s.* 3. *contra Io. Sancium d.* 33. *p* 2.

3 Præter actus externos à Sacerdote imperari in piaculum possunt interni actus mentis, vt videlicet pœnitens repetat contritionis, & boni propositi actum, vt per breue tẽpus vacet meditationi, & orationi mentali. Neque obstat, quod huiusmodi actus nõ sunt sensibiles. Non enim necesse est omnem partem sacramenti sensu perceptibilem esse, sed satis est, si pars non sensibilis subijciatur alteri sensibili, vt dolor de peccatis in sacramento pœnitentiæ, & consensus in matrimonio. actus autem huiusmodi in foro interno præcipiuntur, nec obnoxij sunt externo iudicio Eccles. etsi Sacerdos absoluere potest ab internis peccatis, ergo & internos actus præcipere. *Suar. tr.* 2. *de Relig. l* 3. *c.* 7 *nu.* 17. *Coninch. Mercer. d.* 2. *Sotus in* 4. *d* 19. *quæst.* 2. *Hurtad Lug. d* 12. *nu.* 21. *Dian Ochagau. Reginald. Pontius, Gesualdus, Auersa q.* 13. *s.* 3. *contra Alens. Alm. Io. Sanc. d* 33.

4 Pro peccatis notoriis iniungi potest pœnitentia publicè facienda, secus pro occultis. Hæc enim cum secreta sint, non sunt pœnitentijs detegenda, illa vero iam manifesta sunt, & solum per pœnitentiam, quæ palam fit, manifestatur emendatio peccatoris, scandalum aufertur, satisfit communitati, quamquam non opus est, vt id fiat per modum satisfactionis sacramentalis, sed satis est, si confessarius à pœnitente exigat promissionem publicè satisfaciendi secũdum obligationem propriam. Si vero pœnitentia publica, minimè necessaria sit, sed tantum expediens ad amoliendum scandalum, reluctanti minimè imponenda est. Dura enim curatio adhibenda non est, quando mitiore remedio salus obtineri potest. *Ita contra Nau. c.* 8. *n.* 10 *docet. D. Thom. in* 4. *d.* 17. *q.* 1. *a.* 4. *Durand. Palud. q.* 6. *Suar. Vasq. Coninch.*

Coninch. Trid. sess. 24. c. 8. Io. Medina, Auersa, & alij.

5 Potest confessarius in expiationē peccatorum imperare pœnitenti alias confessiones ‡ faciendas, vel ad repetendam eiusdem peccati confessionem obligare, vel ad confitenda noua venialia, vel mortalia, si denuo commiserit. Potest etiam Sacræ Eucharistiæ externam sumptionem præcipere ‡ vel alia pia, & bona opera satisfactoria, vel quæ talia fiant virtute Sacramenti, iniungere. Hæc enim salutaria pœnitentibus sunt, neq; excedunt limites potestatis ligandi, & soluendi. Tria autem genera operum satisfaciendi Deo pro peccatis vim habent Ieiunium, eleemosyna, & oratio. Ad ieiunium latè sumptum omnis carnis maceratio, & afflictio reducitur, ad eleemosynam omne pietatis opus erga proximos, vel pius vsus externarum rerum; ad orationem vero omnis actus religionis, ac diuini cultus, ac Sacramentorum susceptio pertinet, D. Philippus Nerius pœnitentibus quibusdam confessionem nouam, si in eadem peccata reciderent, imperabat, quam pœnitentiam valdè vtilem censeo. ‡ *Vasq. q. 91. ar. 3 d. 7. nu. 12. Suar. d. 22. s. 8. nu 5. Sa v satisfactio nu. 3. Io Sancius, Auersa cont. Tolet. l. 3. cap 18. ‡ Lug. d. 25. n 66. Auersa contra Ioan. Sancium, & Palatium, & alios.*

6 Si preces, hymnos, vel psalmos Confessarius in pœnam peccatorum pœnitenti recitandos præceperit, ea integritate, attentione recitari debent, quali horariæ preces ex præcepto Ecclesiæ funduntur, vel quali Missa præcepta auditur. Si autem beneficiarius, sit, vel sacris initiatus, dum sacrificio Missæ die festo interest potest simul diuinam psalmodiam persoluere, & duplici obligationi simul satisfacere, sic impetrata pœnitentia, vt recitatio psalmorum, vel precum licitè potest ab audiente Missam die festo præstari eodem tempore, nam præceptum de auditione Missæ obligat tantum ad assistendum ei deuotè, non ad audiendum eam auribus, & par vtrobique ratio militat, satisfieri etiam potest recitando cum socio alternatim præscriptos psalmos à confessario, vel etiam ex voto persoluendos, talis enim obligatio par est obligationi præcepti Ecclesiastici. Cæterum præscriptus à confessario modus in persoluēdo piaculo necessario seruandus est, quando aliquid substantiale est. Vt recitatio septem psalmorum pœnitentialium genibus flexis. Confessarij enim voluntas est, vt pœnitens ex genuflexione afflictionem corporis in pœnam scelerum patiatur, & hæc pars substātialis pœnitentiæ est. ideò non satisfacit pœnitens, si stans, vel sedens eosdem psalmos recitet. Potest tamen, vt puto, satisfacere, si postea tandiu genibus flexis manet Deum precando, vel meditando, quandiu pro psalmorum eorundem recitatione in tali situ manere debebat. *Medina q. 44. de confess. Diana p. 3. tr. 4. r. 55. Nau. Palud. Azor. Polisius, Lessius l. 2. c. 3. Azor. l. 10. Sanch. l. 4 sum c. 11. Gesual. tr. 22. c. 6. Auersa q. 13 s. 3. nu. 7. contra Vegham*, qui docet pœnitentem recitantem psalmos sine imperatis circumstantijs satisfacere.

7 Satisfactio quatenus respicit Deū debet esse opus honorificum, ac meritorium, quia vt ait D. Anselmus. *Satisfactio est Deo debitum honorem impendere.* Ideò per quodcunque opus bonum, ac meritorium Deo satisface-

re possumus, vt per actum dilectionis Dei, sic Mariæ Magdalenæ *dimissa sunt peccata multa, quia dilexit multum*, multumque meruit. Sic mentis oratio, & contemplatio diuinorum mysteriorum vitæ, ac passionis Christi Deo satisfacere possunt, quamuis pœnam non afferant. Quamquam satisfactio, vt est expiatio peccati, debet esse pœnalis, & castigatio iusta, & medicina purgatiua, quia *pœnitentia*, vt ait Augustinus, *est quædam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet commisisse*, vel vt ait D. Ambrosius *est mala commissa plangere*, & deffiniri potest. *Satisfactio Sacramentalis est perpessio voluntaria pœnæ pro peccatis commissis a confessario virtute clauium iniuncta ad placandum Deum ad curandam, & præseruandam a culpis animam*. Voluntaria debet esse, vt sit meritoria, & actus virtutis, qui non potest esse non voluntarius. Alioquin satispassio dici potest, qualis est in damnatis manibus, non satisfactio. nomine pœnæ intelligitur quilibet labor, aut dolor, afflictio corporis, vel animi. oratio, & meditatio diuinarum rerum, quamuis sæpè iucunditatem afferat, ac delectet, tamen mentem ex se fatigat, ideoque inter satisfactorias pœnas recensetur. Quæ autem virtute clauium pœnitentia iniungitur, maioris valoris, & efficaciæ est. quam quæ sponte assumitur. *D.Thom. in 4. d. 15. q. 1. art. 1. Tolet. l. 3. c. 11. n. 4. Nauar. c. 1. d. 6 Gesual tr. 22 c. 1. n. 14.*

8 Quamuis homo non possit per se exhibere satisfactionem æqualem offensæ Dei secundum æqualitatē quantitatis, quia cum Deus infinitus sit, infinita est etiam offensa secundū obiectum, & terminum, iustitia vero, cuius pars est satisfactio, æqualitatem exigit; nihilominus satisfacere potest æqualiter secundum proportionem, dum homo reddit Deo, quod potest. Nec amplius Deus ab illo exigit, & satisfactio nostra ex Dei gratia, & benignitate per Christi merita acceptante sufficit. Christus enim, vt homo pro peccatis nostris secundum æqualitatem iustitiæ, & quantitatis plenissimè satisfecit, quia *copiosa apud redemptio* si opera nostra Christi meritis iungantur ex vi operis operati ad æqualitatem iustitiæ satisfaciunt ǂ ideò si fortè homo post amissam Dei gratiam iniunctam sibi á Sacerdote pœnitentiam agat, videtur satisfacere debito virtute, operis operati ratione Sacramenti suscepti, K non merito operantis. nam satisfactio exhiberi, & debitum solui etiam ab inimico potest & solutio à creditore acceptatur. Sic pro peccatis antea dimissis homo satisfacere potest etiam nouo scelere obstrictus. *vide. quæ diximus cap. 29.* ǂ *D. Th. l. c. Syluest Armil.* K *Scot. in 4. d. 15. q. 1. a. 4. Maior, Gabr. Nauar. Io. Medin. Gesuald tr. 22. cap. 2.* probabilior etiam est sententia asserentium satisfactionem pro pœna relicta ex culpis remissis in peccati mortalis statu factam non valere quia, vt ait Concilium Tridētinum, λ *in Christo viuimus, meremur, satisfacimus.* Soli ergo satisfaciunt, qui in Christo viuunt. At in Christo non viuunt, qui Dei gratia carent. Moralis valor, & dignitas operum apud Deum fundatur in amicitia cum Deo, & dignitate personæ apud ipsum, quæ consistit in habitu gratiæ: Ergo qui caret gratia, non potest vi dignitatis, & valoris operum per modum satisfactionis soluere pœnam debitam pro peccatis iam dimissis. μ nec opera mortua reuiuiscunt

scunt ad satisfactionem, sicut nec valent ad meritum, si homo lapsus resurgat. Quamuis opera olim facta in gratia, & per subsequens peccatum mortificata reuiuiscant λ *Trid. sess. 14. c.8* μ *S.Thom. in 4 d.15. q 1. D. Bonau. art. 1 q 5. Riccard. Sot Dur. Palud. Adr Sot. D. Anton p.5. c.14. Caietan. Victoria, Vasq Suar d 37. sect. 2. Coninch Lug. Auersa, & alij.* cæterum pœnitentia etiam in statu peccati mortalis facta satisfacit præcepto confessarij, cuius mens non est obligare pœnitentem ad agendam pœnitentiam in statu gratiæ. *ita Marsil. Paludan Palat. Adrian. Medin. Caietan. Sylvest. Henr. Coninch Lug. Hurtad. Auersa q 13. s. 6.*

9 Excusatur pœnitens, si iniunctum piaculum non præstet superueniente virium, vel memoriæ defectu (etiamsi pœnitentiam acceptarit) vel si à superiore impediatur subditus, vel vxor à marito, vel filius à patre, quominus iniunctum sibi opus faciat; nec tenetur manifestare se ad id præcepto confessarij adstringi. Verum, si postea cesset impedimentum, vel impotentia, vel reminiscatur pœnitens impositi sibi piaculi, illud præstare debet, nisi consulto confessario aliud opus præstiterit, quod si pœnitentia est moraliter diuisibilis, nec tota impleri potest, saltem ex parte possibili implenda est, si verò indiuisibilis est moraliter, & consueto modo, vt peregrinatio ad Lauretanam ædem, vel ieiuniũ vnius diei, partem agere non tenetur, qui totam nequit. si Lauretum peruenire nequit, non tenetur dimidium itineris peragere, nec paucas horas ieiunare, qui totum diem de more ieiunare nequit. is cui imperatum erat ieiunium in pane, & aqua, nec potest id perficere, sed solum ieiunium ordinarium, huius obligatione non tenetur, quia illud se habet, vt indiuisibile, nisi fortè possit modicum vini, aut obsonij sumendo idem ieiunium seruare. si quis tamen possit illud in pane, & vino seruare, seruet, quia diuisibilis est abstinentia in cibo, & potu, ille, qui septem psalmos flexis genibus recitare iussus est, si impediatur, quominus genua, debet recitare easdem eo modo, quo potest, ea enim censenda est mens confessarij. ν Porrò pœnitens confiteri debet culpabilem dilationem, propter quam oblitus est imperare sibi satisfactionis, *vt D. Thomas, & Paludanus* censuerunt, satisfactionis tamen obliuio non obligat ad nouam confessionem. ξ sed si cõmodè potest confessarium interrogare debet, quã pœnitentiam sibi iniunxerit, quod si Sacerdos eius non recordetur, non est necesse, vt aliam impetret, quia iam impletum est iudicium; potest tamen si libuerit aliud opus piũ iniungere, vel pœnitentis arbitrio faciendũ relinquere suadendo vt pœnitentiam, qua se mereri existimat, agat. si vero Sacerdos in absoluẽdo homine à peccatis oblitus fuit pœnitentiam ei iniungere, potest, immò debet pœnitenti eam accipere parato, quam primum commodè potest, imperare. *Io. Sancius d 15. num 3. Auersa q 13. s. 6.* ξ *Scotus in 4. d.20. q.2. art.1 Petr. Soto, Caiet. in sum. v confess Nauar c.9. nu.17 Medina, Coninch. d. 10 d.9 n.86. Auers & alij contra Riccar. D. Anton Syluestrum v. confessio Bonac. q.5. de pœnit.*

10 Quando confessarius non constituit certum tempus satisfactionis implendæ, quam primum commodè potest, implendam esse valdè proba-

bilis Doctorum sententia est, & aliquam dilationem, ac negligentiam esse culpam venialem, nimiam verò esse lethalem. ꝛ vt quando vltra annum satisfactio absq; causa graui differtur ρ & hoc prudentis viri iudicio pro varietate personarum, rerum & occasionum deffiniendum est: quando autem tempus à confessario agendæ pœnitentiæ assignatum est, Ecclesiastico more computandum est vt dies à media ad mediam noctem, & si stata die officium diuinum persoluendum sit iu'u confessarij, recitari potest Matutinum cum Laudibus præcedentis die vespere, nisi Sacerdos aliter decreuerit. Qui in honorem alicuius Diui ieiunium in peruigilio eius festi præceptū sibi à confessario absq; causa non seruat, grauiter quidem delinquit, eo tamen elapso probabile est eum non teneri alio die supplere, sed peccatum suum confiteri ɛ verum tutius est alio die ieiunare, confessarius enim non tam tempus, quam opus piaculare respexit. ● Ast si confessarius tempus præstituerit non ad extinguendam obligationem, sed ad solicitandam executionem pœnitentiæ, eius obligatio durabit etiam elapso tempore, quo impleta non est. Culpa autem dilationis erit grauis, aut leuis secundum eius mensuram, & rei qualitatem: ideò qui sexta feria proximè sequenti à confessario ieiunare iussus non obedit, non est solutus ab obligatione ieiunij Confessarius enim præfixit diem non ad extinguendam, sed ad solicitandam obligationem, satis autem erit alia qualibet die ieiunare. ꝛ Denique quando pœnitenti præcipitur vt per annum singulis mensibus Eucharistiam sumat, lethalis culpæ reus non erit, qui per vnum diem, vel duos tresue vltrà statutum terminum sacram communionem differet. quia parum pro nihilo putatur ◆ tam modica dilatio non est lethalis culpæ materia; satis erit si bis sequenti mense confiteatur, probatur pro antecedente primum, deindè pro sequente mense. Si quis vero peccauit omittendo vno mense confessionem imperatam singulis mensibus per annum sequenti mense bis confiteri debet. quanquam etiam eum non debere præter vnam vicem confiteri mense sequente nonnulli probabiliter asserunt x quemadmodum qui certas preces quotidie recitare debet, si vno die illas omittat postridie duplicare non tenetur. ꝛ *Suar d. 38. s. 7. nu 6 Coninch d. 10. nu 84 Sayr. Bonac. Molfes. Auersa, Gesuald. & alij* ρ *Fernand p. 1. doc. 4. n 5 Diana p. tr. 15. r 55* ɛ *Henr. l 5 c. 7. nu 22. Auersa q 12. s 6* ● *Tolet l. 3 c 11 Chamer Caietan Armil. Filliuc. Gesuald* ꝛ *Nauar. c. 12. nu. 54. Lug d 15. nu 88.* ◆ *Io. Sanc d 13. nu. 9. Diana p. 3. tr 4. r. 100.* x *Sanch. de matr. lib. 8. d 34. nu. 37. Diana p. 5. tr. 14 res. 31.*

11 Quemadmodum homo, qui imperatum sibi piaculum à confessario, læthali scelere obstrictus agit, præcepto Sacerdotis satisfacit. α ita etiam qui iniunctum sibi opus pium cum aliquo peccato, vt cum inani gloriola agit, vel imperatas sibi preces cum voluntaria mentis euagatione persoluit, vel qui seruans præceptum ieiunium illud inani gloria, aut superflua comestione vitiat, præceptum implet. β opus enim, vel actus præcipitur secundum substantiam, non secundum modum, qui Eucharistiam Paschali tempore indignè suscipit Ecclesiæ præcepto satisfacit, quæ de internis animi

actibus iudicium non facit *a Marsil. Med Adrian. Caiet. Syluest. Henriq. Palat. Io. Medin Coninch. d. 10. d. 11. Lug. d. 25. s. 3 Hurtad contra Alens. Archid. Viguer Tabien Barbos. Mercer. Suar. 38. s. 8. nu. 7. Vasq. q 94. n. 18. Suar. nu. 1. Lug. num. 33. Auersa, Fagund. & alij.*

12 Qoando a præsule peccatorum aliquorum reseruatio facta est, vt ipse iudicio suo pœnitentiam salutarem tanquam medicinam salubrem iniungat, probabilius est impositum piaculum à superiore, vel eius iussu pro reseruatis non posse à Sacerdote non habente facultatem absoluendi à reseruatis commutari. alioquin frustra illa peccata ad imponendam pęnitentiam reseruata fuissent, & aliorũ confessariorum iurisdictio restricta. Fortasse tamen admitti posset tam iustam causam commutandi piaculum pro reseruatis iniunctum, vt superior prudenter censeatur concedere licentiam commutandi illud, quamuis præsumpta licentia ad absoluendum non sufficiat. *ita R. Auersa q. 13. s. 8 contra Bonac. Vasq. Molf. Henriq. Valer.*

13 Non tam exacta peccatorum repetitio necessaria est ad obtinẽdam iniunctæ pœnitentię commutationem ab alio confessario, quam fuit ante ad impetrandã absolutionem ab ijsdem integra eorundem confessio. Sufficit autem alteri confessario talis eorum notitia, qua pœnitentia iniuncta permutari in aliam rectè queat, vel manifestatio eorum peccatorum, pro quibus tale piaculum imperatum fuit, & quandoque sufficiet dicere, similia peccata, & tondem circiter confessus sum, pro quibus imposita mihi fuit pęnitentia, & ego nunc iterum generatim de illis me accuso. Cæterum *tanta est diuinæ munificentiæ largitas, vt non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato exceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro debiti mensura impositis, sed etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis satisfacere valeamus*, vt ait Tridentinum Concilium *a* idcircò morbo, dolorene aliquo laborantibus, vel pęnam aliquam temporariam patientibus in piaculum iniungi potest, vt pro peccatorum suorum expiatione aduersa æquo animo, & patienter ferat, & malorum tolerantiam Deo in satisfactionem pro debitis pœnis offerant addita breui aliqua oratione, vt *Deus propitius esto mihi peccatori*, vel precatione Dominica. *Trident. sess. 14. cap. 9.*

14 Quamuis confessarius possit in pœnitentiam imperare opera ex præcepto Ecclesiæ debita, cum sint satisfactoria, ac meritoria, tamen si confessarius aliud non explicet, opera indebita iniungere censendus est. *Tolet. l. 3. cap. 11. nu. 10. Gesual. tr. 22. cap. 6. num. 16.*

15 Vt plurimum non peccat pœnitens, qui iniunctum sibi piaculum à confessario alijs indicat, nisi detrimentum inde patiatur Sacerdos, qui illud imposuit, vel periculum subeat. vel nisi pœnitens famam suam absque causa lædat. non enim tenetur obligatione sigilli sacramentalis pęnitens. *ita Riccard. Paludan. Gabr Ledesm. Chamer tr 7. d 14. Gesual. Bonon. tr. 22. cap. 6. nu. 50.* vbi Nauarrum interpretatur dicentem pœnitentes debere cælare dicta sibi à confessario, quia ad forum Dei spectant.

De

Sic iuga fert, conditque fauos, struit arbore nidos,

Vellera fert alijs hos, apis, ales, ouis. Immò peior esset Regularium, quam sæcularium conditio, hos enim alienæ satisfactiones à Purgatorijs flammis eriperent, illos nec propriæ iuuarent alijs indiscretè applicatæ. Si tamen ipsi Religiosi ex charitate consentiant huiusmodi satisfactionũ suarum applicationi merentur, vt ipsis à Deo Purgatorij pœnæ minuantur. *Ita Card n. Ioannes Lug. d. 27. s. 8 num 136. & alij Doctissimi viri à me consulti contra Rodriq Peyr in pral q 3. c. 6. Miran tom. 2. q. 50. art 5 Tambur. tom. 2. d. 9. q. 3.* qui omnes fatentur superiorem non posse applicare opera bona, quæ Religiosus sponte ex propria deuotione, non ex instituto Regulari facit, nisi operans ipse consentiat, quia sunt bona propria ipsius, & super ea superior ius non habet, quod ad satisfactionẽ; sed tantum quod ad impetrationem, dicunt ea posse applicari, quod accedente Pontificia authoritate probabile existimo, & satisfactiones superabũdantes, quæ ab ipso operante non applicantur, sed Thesauro Ecclesiæ accederent, nisi applicarentur, à superioribus applicari posse censeo. *Sot. in 4. d. 21. q. 1. art. 4. Rodr. tom. 1. q 3. a. 2. Cand. d. 24. a. 69. d. 29. Bonac. Nugn.*

10 Generalis, vel Prouincialis Præses non potest prohibere Præpositis inferioribus locorum, ne concedant litteras communicationis bonorum spiritualium, quæ in Cœnobijs ipsorum fiunt, nisi in aliquo euentu ex graui causa, quia Præpositi locales hanc facultatem habent à iure communi, & priuilegijs Pontificijs *Ità Tambur n. & Peyr q. 3. c. 6. nu. 11. de pral. contra Bordonum r. 84. nu. 14.* dicentem inferiores in vsu priuilegiorum pendere à suis superioribus, sed hoc non est merum priuilegium, cum insertum sit in corpore iuris *c. cum dilectus 3 de success ab intest. Nau. tom. 4. Miscell. 11. §. 6.*

11. Communicatio bonorum operum, quæ fiunt à Religiosis, non est concessio indulgentiarum, quia illæ non desumuntur ex Thesauro Ecclesiæ, sed dum fiunt, vel antequam fiant, & huiusmodi communicationes valent etiam post mortem concedentis. Sunt enim gratiæ, quæ non expirant morte concedentis, possunt tamen ab ipso, qui eas concessit reuocari, inscio eo, cui concessæ sunt. *Bord. r 84 n. 20. contra Peyrin. in Formul. lit. P.*

12 Subditus bona opera sua necessaria sibi ad satisfaciendum diuinæ iustitiæ alijs quod ad satisfactionem largiri potest. Quamuis Præsul Religiosus ea applicare alteri nequeat, cum ius tantum habeat in superabundantia subditi opera ab ipso non applicata, *Nugn. in 3. p. q. 6. a. 1. Cand. d. 2. art. 69. d. 24.*

13. Nullus homo quantumuis iustus, nisi alijs spirituali iurisdictione præsit, indulgentias impertiri potest. Ecclesiæ enim thesaurus à priuati hominis voluntate non pendet, sed eius dispensatio ad Ecclesiasticos præsules spectat, quibus illud conuenit. *Quodcunque solueris super terram erit solutum, & in cœlo* Matth. 16. *Sotus in 4. d. 21. q. 1. a. 4. Cand disq. 24. a. 69. dub* 8.

14 A Præsulibus Episcopo inferioribus facultas concedendi indulgentias etiam per consuetudinem acquiri posse videtur, quemadmodum absoluendi potestas, & iurisdictio in foro conscientiæ bona fide vsucapi potest. *Layman. l. 5. Glossa c. accedentib Palud.*

lnd. in 4. d. 38. q. 4. art. 4. Sanch. l. 4. Mor. c. 38. num. 21. Hostienfis, & Abbas Filiuc. tr. 8. c. 5. num. 91. Dian p. 5. t. 12. r. 20. contra Sotum in 4 d. 21. q. 1. Suar. in 3. p. t. 4. d. 15. sect. 4. num. 3.

15 Inferiores Epiſcopis, Abbates iuriſdictionem Epiſcopalem, & exemptam habentes, Religioſorum Præſules, & Parochi non niſi ex priuilegio, vel conſuetudine Summi Pontificis conceſſionem arguente indulgentias concedere poſſunt. *Filliuc. Bordon. r. 81. Bonac. Faber. in 4. ſent. d. 19. q. 1. d. 38. c. 5. Io. Granadus, Io. Prepoſitus in 4. p. q. 14. Dian. p. 5. t. 12. r. 21. ex c. audientib. de exceſſib prælat. Paludan. d. 20. q. 4. art. 2. c. 3. Laym. l. 5. tr. 7. cap. 4.*

16 Epiſcopus ſacrotum communione palam interdictus, ideſt qui publicè denunciatus anathema, indulgentias concedere nequit, cum iuriſdictionis vſu careat, ſecus dicendum ſi mortifero tantùm ſcelere obſtrictus ſit. *Faber, Granadus, Prepoſitus, Dia. p. 5. tr. 12. r. 21.* Nam tunc abſq; graui culpa exercere actum iuriſdictionis poteſt, qualis indulgentiarum conceſſio eſt. *Graff. in append. l. 2. c. 2. nu. 24. Suar. d. 55. ſ. 3. n. 20. Henriq. l. 7. c. 32. n. 4. Valentia, Sà, Reginald. Nugn. Bonac. d. 6. q. 1. p. 3. & alij commun.*

17 Epiſcopus conſequi poteſt indulgentias, quas concedit populo, ipſeq; ſibi eaſdem côcedere poteſt, cum non ſit deterioris conditionis, ſed caput eiuſdem communitatis, idemque de Summo Pontifice, & de alijs, qui indulgentias concedere poſſunt, dicendum eſt, nec tenentur iniunctum opus præſtare, ſed aliud poſſunt pium opus facere pro conſequenda indulgentia, *Layman. l. 5. tr. 7. c. 1. nu. 5. Sot. d. 21. q. 2. art. 4. Bonac. D. Thom. in 4 d. 20. a. 5. q. 4. Cordubal. 5. q. 31. Bonac. nu 17.*

18 Vicarius Generalis Epiſcopi nô poteſt abſque ſpeciali facultate indulgentias concedere. huiuſmodi enim facultas eſt quaſi reſeruata dignitati Epiſcopali & poteſt tamen Epiſcopus non ſolum Vicario Generali, ſed etiâ Clerico côcedere poteſtatem diſpenſandi indulgentias, ipſi enim Epiſcopo eſt poteſtas ordinaria, quam delegare poteſt ſecundum reſtrictionem, & limitationem à Summo Pontifice factam; qui vel laico eandem facultatem impertiendi indulgentias cômittere poteſt, ſecus verò Epiſcopus, quia ius commune relaxare non poteſt, per quod Laicus à muneribus Eccleſiaſticis arcetur. *Suar. d. 55. ſ. 5. n. 5. Regin. l. 7. n. 118. Cord. q. 12. prop. 1. Valen. Graff. l. 2. cap. 2. nu 21. in append. Bellar. de indulg. Sà, Nugn. q. 26. a. 2. Bonac. d. 6. q. 1. p. 3.*

Indulgentia quandiu duret, & quando ceſſet. Cap. LIII.

1 INdulgentia tandiu durat, quandiu is, qui eam conceſſit, durare voluit, ſi cauſa ſufficiens ſit. Gratia enim dependet à voluntate eius, à quo conceditur, ipſiuſq; voluntatem verbis expreſsâ non excedit, nec actus agentis operatur vltra intentionem ipſius & ideò indulgentia conceſſa ad certum tempus eo elapſo ceſſat; conceſſa perſonæ, vel communitati durat quamdiu perſona viuit, vel Communitas permanet. etianſi aliquis è communitate è vita decedat, quod ad ipſum ceſſat, niſi etiam mortuus appli-

neat ad iurisdictionem, qua potest claudere successor, quod prædecessor aperuit: & hæc exerceatur per actus externos, & visibiles indulgentia concessa per actum externum non potest reuocari, nisi per actum quoque externum, & reuocatio manifesta fieri debet, non secus ac abrogatio cæterorum priuilegiorum; non igitur ad renouandam indulgentiam sufficit solus actus internus, nec indulgentia abrogata extinguitur donec abrogationis notitia perueniat ad eos, quibus illa concessa fuerat. *ita Card. Lugus d. 27. s. 8 §. 3. Syluest. v. gratia, Sa, Graff. c. 8. n. 18. Regin. l. 7. n. 167. Cordub. q. 36. p. 3. Soto q. 1. art. 4. contra Suarium d. 57. s. 2. nu* 10. asserentem indulgẽtiam reuocari posse per actum internum.

5 Cessat etiam indulgẽtia si pereat, & destruatur res, cui illa adnexa est, nisi à Pontifice concessa sit facultas substituendi aliam rem, vt piam imaginem Christi, vel Diuorum, Crucem, numisma, granum loco fractæ, vel amissæ rei, tunc non amplius prior res habet indulgentiam, sed posterior, in quam translata est amissa, vel fracta priore verũ vtranq; conseruare decet.

6 Non cessant indulgentiæ morte concedentis neque renunciatione interna, vel externa eius, cui concessa est; nisi hæc à concedente acceptata fuerit. Indulgentiæ enim valor, cum totus pendeat ab applicatione Thesauri Ecclesiæ, non potest impediri ab alterius voluntate; si indulgentia in perpetuum concessa sit, non cessat, etiansi cesset causa, quæ ab initio sufficiens fuit ad eam in perpetuum concedendam. Secus verò, si minus sufficiens fuit, tunc enim indulgentia non valet, nisi secundum proportionem causę. ideò si indulgentia Iubilei concedatur ad duas hebdomadas ad impetrandam pacem, si prima hebdomada pax fiat adhuc secunda hebdomada indulgentia valet, quia validè concessa fuit propter necessitatem vrgentem habẽtem proportionem cum concessione indulgentiæ. *Io Lug. d. 27. s. 8. §. 3. n. 152. Suar. s. 2. num. 14. Nugn. q. 27. a. 4. Regin. l. 7. n. 165.*

De satisfactione Sacramentali, quæ pœnitentiæ imperari à confessario possint. Cap. LIV.

1 CLaues Ecclesiæ non solum adsoluendum, sed etiam ad ligandum cõcessas esse tum antiqui patres, tum sacra Concilia docuere. a ligant dum ad satisfactorias pœnas confessos obligant, iudicium enim exercent, quod constat liberatione, & remissione culpæ & pęnæ ad æqualitatem debitæ, & condemnatione ad aliquam partem pœnæ, quia etiam ad hoc iudicium spectat, vt confessarius pœnitentem iubeat reddere debita, & proximam peccandi occasionem euitare, vel declaret hæc ab illo præstanda esse; ideò ad satisfactionem latè sumptam spectat restitutio, & occasionis peccati remotio. Aliquãdo mitior, aliquando seuerior pœnitentia iniungi potest pro ijsdem criminibus, modo habeat proportionem cum illis spectata ipsorum grauitate, ac capacitate pœnitentis. Piè autem monet D. Thomas, b vt si quando Sacerdos in pœnitentia leuiore iniungenda indulgentior sit, moneat pœnitentem, quanto grauiorem meretur, cum ijs,

qui sæpius in eadem peccata relabuntur, seuerius agendum est. γ ne peccata paruifaciant. α *Trident. sess. 14. c. 8. Suar. d. 38. s. 1. Bellarm. l. 4. de pœnit. c. 5. D. Ant. Nau.* β *D. Thom. quodl. 3. a. 23* γ *Coninch. d. 10. d. 8. nu. 73. P. Auersa q. 13. sect. 3.*

2 Quamuis confessarius non debeat, nec possit imperare pœnitenti cessationem ab vllo bono opere per se, & propter se, sed potius ad bona opera, & ad pias, ac pœnales satisfactiones eum incitare debeat, interdum tamen ob maius bonum potest præcipere pœnitenti cessationem ab aliquibus operibus alioqui bonis, si quando hæc maius bonum impediant, vel ex natura sua, vel ex adiunctis circumstantijs in aliquo euentu, vt si diuturnior oratio, vel ieiunium nimium, vel caumenia alicuius valetudini noceat, vel curam infirmorũ, vel Diuini Verbi prædicationem impediat. Vel si quis propter frequentem Eucharistiæ sumptionem minorem reuerentiam erga tantum Sacramentum habeat, in pœnitentiam aliquando iuberi potest cessatio à ieiunio, ab oratione, à sacra Communione prout expedire confessarius iudicabit, vel ad maius bonum, vel ad emendationem aliquarum culparum pœnitentis, siquidem Ecclesia piè, & vtiliter censuris vtitur, quæ sunt priuationes quorundam bonorum, & fructuũ, & perceptionis quorundam Sacramentorum, & Diuinis Officijs quosdam quandoque interdicit. *Ferd. Salazar. de r commun. c. 14. § 1. Lug. d. 25. nu 6. Diana p 3. tr. 4. r. 115. Rodriq. p. 1. c. 65. Molina tr. 7. §. 4. cap. 5. Auersa q. 13 s. 3. contra Io. Sancium d. 33. p 2.*

3 Præter actus externos à Sacerdote imperari in piaculum possunt interni actus mentis, vt videlicet pœnitens repetat contritionis, & boni propositi actum, vt per breue tẽpus vacet meditationi, & orationi mentali. Neque obstat, quod huiusmodi actus nõ sunt sensibiles. Non enim necesse est omnem partem sacramenti sensu perceptibilem esse, sed satis est, si pars non sensibilis subijciatur alteri sensibili, vt dolor de peccatis in sacramento pœnitentiæ, & consensus in matrimonio. actus autem huiusmodi in foro interno præcipiuntur, nec obnoxij sunt externo iudicio Eccles. etsi Sacerdos absoluere potest ab internis peccatis, ergo & internos actus præcipere. *Suar. tr. 2. de Relig. l 3. c. 7 nu. 17. Coninch. Mercer. d. 2. Sotus in 4. d 19. quæst. 2. Hurtad. Lug. d 12. nu. 21. Dian Ochagan. Reginald. Pontius, Gesualdus, Auersa q. 13. s. 3. contra Alens. Alm. Io. Sanc. d 33.*

4 Pro peccatis notoriis iniungi potest pœnitentia publicè facienda, secus pro occultis. Hæc enim cum secreta sint, non sunt pœnitentijs detegenda, illa vero iam manifesta sunt, & solum per pœnitentiam, quæ palam fit, manifestatur emendatio peccatoris, scãdalum aufertur, satisfit communitati, quamquam non opus est, vt id fiat per modum satisfactionis sacramentalis, sed satis est, si confessarius à pœnitente exigat promissionem publicè satisfaciendi secũdum obligationem propriam. Si vero pœnitentia publica, minimè necessaria sit, sed tantum expediens ad amoliendum scandalum, reluctanti minimè imponenda est. Dura enim curatio adhibenda non est, quando mitiore remedio salus obtineri potest. *Ita contra Nau. c. 8. n. 10 docet. D. Thom. in 4. d. 17. q. 1. a. 4. Durand. Palud. q. 6. Suar. Vasq. Coninch.*

Coninch. Trid. sess. 24. c. 8. Io. Medina, Auersa, & alij.

5 Potest confessarius in expiationẽ peccatorum imperare pœnitenti alias confessiones faciendas, vel ad repetendam eiusdem peccati confessionem obligare, vel ad confitenda noua venialia, vel mortalia, si denuo commiserit. Potest etiam Sacræ Eucharistiæ externam sumptionem præcipere, vel alia pia, & bona opera satisfactoria, vel quæ talia fiant virtute Sacramenti, iniungere. Hæc enim salutaria pœnitentibus sunt, neq; excedunt limites potestatis ligandi, & soluendi. Tria autem genera operum satisfaciendi Deo pro peccatis vim habent Ieiunium, eleemosyna, & oratio. Ad ieiunium latè sumptum omnis carnis maceratio, & afflictio reducitur, ad eleemosynam omne pietatis opus erga proximos, vel pius vsus externarum rerum; ad orationem vero omnis actus religionis, ac diuini cultus, ac Sacramentorum susceptio pertinet, D. Philippus Nerius pœnitentibus quibusdam confessionem nouam, si in eadem peccata recideret, imperabat, quam pœnitentiam valdè vtilem censeo. *Vasq. q. 91. ar. 3 d. 7. nu. 12. Suar. d. 22. s. 8. nu. 5. Sà v satisfactio nu. 3 Io Sancius, Auersa cont. Tolet. l. 3. cap 18. Lug. d. 25. n 66. Auersa contra Ioan. Sancium, & Palatium, & alios.*

6 Si preces, hymnos, vel psalmos Confessarius in pœnam peccatorum pœnitenti recitandos præceperit, ea integritate, attentione recitari debent, quali horariæ preces ex præcepto Ecclesiæ funduntur, vel quali Missa præcepta auditur. Si autem beneficiarius, sit, vel sacris initiatus, dum sacrificio Missæ die festo interest potest simul diuinam psalmodiam persoluere, & duplici obligationi simul satisfacere, sic impetrata pœnitentia, vt recitatio psalmorum, vel precum licitè potest ab audiente Missam die festo præstari eodem tempore, nam præceptum de auditione Missæ obligat tantum ad assistendum ei deuotè, non ad audiendum eam auribus, & par vtrobique ratio militat. satisfieri etiam potest recitando cum socio alternatim præscriptos psalmos à confessario, vel etiam ex voto persoluendos, talis enim obligatio par est obligationi præcepti Ecclesiastici. Cæterum præscriptus à confessario modus in persoluẽdo piaculo necessario seruandus est, quando aliquid substantiale est. Vt recitatio septem psalmorum pœnitentialium genibus flexis. Confessarij enim voluntas est, vt pœnitens ex genuflexione afflictionem corporis in pœnam scelerum patiatur, & hæc pars substãtialis pęnitentiæ est. ideò non satisfacit pœnitens, si stans, vel sedens eosdem psalmos recitet. Potest tamen, vt puto, satisfacere, si postea tandiu genibus flexis manet Deum precando, vel meditando, quandiu pro psalmorum eorundem recitatione in tali situ manere debebat. *Medina q. 44. de confess. Diana p. 3. tr. 4. r. 55. Nau. Palud. Azor. Politius, Lessius l. 2. c. 3. Azor. l. 10. Sanch. l. 4 sum c. 11. Gesual. tr. 22. c. 6. Auersa q. 13 s. 3. nu. 7. contra Vegham*, qui docet pœnitentem recitantem psalmos sine imperatis circumstantijs satisfacere.

7 Satisfactio quatenus respicit Deũ debet esse opus honorificum, ac meritorium, quia vt ait D. Anselmus. *Satisfactio est Deo debitum honorem impendere.* Ideò per quodcunque opus bonum, ac meritorium Deo satisface-

re possumus, vt per actum dilectionis Dei, sic Mariæ Magdalenæ *dimissa sunt peccata multa, quia dilexit multum*, multumque meruit. Sic mentis oratio, & contemplatio diuinorum mysteriorum vitæ, ac passionis Christi Deo satisfacere possunt, quamuis pœnam non afferant. Quamquam satisfactio, vt est expiatio peccati, debet esse pœnalis, & castigatio iusta, & medicina purgatiua, quia *pœnitentia*, vt ait Augustinus. *est quædam dolentis vindicta puniens in se, quod dolet commisisse*, vel vt ait D. Ambrosius *est mala commissa plangere*, & deffiniri potest. *Satisfactio Sacramentalis est perpessio voluntaria pœna pro peccatis commissis a confessario virtute clauium iniuncta ad placandum Deum ad curandam, & praseruandam a culpis animam*. Voluntaria debet esse, vt sit meritoria, & actus virtutis, qui non potest esse non voluntarius. Alioquin satispassio dici potest, qualis est in damnatis manibus, non satisfactio. nomine pœnæ intelligitur quilibet labor, aut dolor, afflictio corporis, vel animi. oratio, & meditatio diuinarum rerum, quamuis sæpè iucunditatem afferat, ac delectet, tamen mentem ex se fatigat, ideoque inter satisfactorias pœnas recensetur. Quæ autem virtute clauium pęnitentia iniungitur, maioris valoris, & efficaciæ est. quam quæ sponte assumitur. *D. Thom. in 4. d. 15. q. 1. art. 1. Tolet. l. 3. c. 11. n. 4. Nauar. c. 1. d. 6 Gesual. tr. 22 c. 1. n. 14.*

8 Quamuis homo non possit per se exhibere satisfactionem æqualem offensæ Dei secundum æqualitatē quantitatis, quia cum Deus infinitus sit, infinita est etiam offensa secundū obiectum, & terminum, iustitia vero, cuius pars est satisfactio, æqualitatem exigit; nihilominus satisfacere potest æqualiter secundum proportionem, dum homo reddit Deo, quod potest. Nec amplius Deus ab illo exigit, & satisfactio nostra ex Dei gratia, & benignitate per Christi merita acceptante sufficit. Christus enim, vt homo pro peccatis nostris secundum æqualitatem iustitiæ, & quantitatis plenissimè satisfecit, quia *copiosa apud redemptio* si opera nostra Christi meritis iungantur ex vi operis operati ad æqualitatem iustitiæ satisfaciunt ‖ ideò si fortè homo post amissam Dei gratiam iniunctam sibi á Sacerdote pœnitentiam agat, videtur satisfacere debito virtute, operis operati ratione Sacramenti suscepti, K non merito operantis. nam satisfactio exhiberi, & debitum solui etiam ab inimico potest & solutio à creditore acceptatur. Sic pro peccatis antea dimissis homo satisfacere potest etiam nouo scelere obstrictus. *vide. quæ diximus cap. 19.* ‖ *D. Th. l. c. Syluest Armil.* K *Scot. in 4. d. 15. q. 1. a. 4. Maior, Gabr. Nauar. Io. Medin. Gesuald tr. 22. cap. 2.* probabilior etiam est sententia asserentium satisfactionem pro pœna relicta ex culpis remissis in peccati mortalis statu factam non valere quia, vt ait Concilium Tridē inum, λ *in Christo viuimus, meremur, satisfacimus.* Soli ergo satisfaciunt, qui in Christo viuunt. At in Christo non viuunt, qui Dei gratia carent. Moralis valor, & dignitas operum apud Deum fundatur in amicitia cum Deo, & dignitate personæ apud ipsum, quæ consistit in habitu gratiæ. Ergo qui caret gratia, non potest vi dignitatis, & valoris operum per modum satisfactionis soluere pęnam debitam pro peccatis iam dimissis. μ nec opera mortua reuiuiscunt

scunt ad satisfactionem, sicut nec valent ad meritum, si homo lapsus resurgat. Quamuis opera olim facta in gratia, & per subsequens peccatum mortificata reuiuiscant λ *Trid. sess. 14. c.8* μ *S.Thom. in 4 d.15. q 1. D. Bonau. art. 1 q 5. Riccard. Sot Dur. Palud. Adr Sot. D. Anton p.5.c.14. Caietan. Victoria, Vasq Suar d 37. sect. 2. Coninch Lug Auersa, & alij.* cæterum pœnitē ia etiam in statu peccati mortalis facta satisfacit præcepto confessarij, cuius mens non est obligare pœnitentem ad agendam pœnitentiam in statu gratiæ. *ita Marsil. Paludan Palat. Adrian. Medin. Caietan. Syluest Henr. Coninch Lug. Hurtad. Auersa q 13. s. 6.*

9 Excusatur pœnitens, si iniunctum piaculum non præstet superueniente vitium, vel memoriæ defectu (etiamsi pœnitentiam acceptarit) vel si à superiore impediatur subditus, vel vxor à marito, vel filius à patre, quominus iniunctum sibi opus faciat; nec tenetur manifestare se ad id præcepto confessarij adstringi. Verum, si postea cesset impedimentum, vel impotentia, vel reminiscatur pœnitens impositi sibi piaculi, illud præstare debet, nisi consulto confessario aliud opus præstiterit, quod si pœnitentia est moraliter diuisibilis, nec tota impleri potest, saltem ex parte possibili implenda est, si verò indiuisibilis est moraliter, & consueto modo, vt peregrinatio ad Lauretanam ædem, vel ieiuniū vnius diei, partem agere non tenetur, qui totam nequit. si Lauretum peruenire nequit, non tenetur dimidium itineris peragere, nec paucas horas ieiunare, qui totum diem de more ieiunare nequit. is cui imperatum erat ieiunium in pane, & aqua, nec potest id perficere, sed solum ieiunium ordinarium, huius obligatione non tenetur, quia illud se habet, vt indiuisibile, nisi fortè possit modicum vini, aut obsonij sumendo idem ieiunium seruare. si quis tamen possit illud in pane, & vino seruare, seruet, quia diuisibilis est abstinentia in cibo, & potu, ille, qui septem psalmos flexis genibus recitare iussus est, si impediatur, quominus genua, debet recitare easdem eo modo, quo potest, ea enim censenda est mens confessarij. ν Porrò pœnitens confiteri debet culpabilem dilationem, propter quam oblitus est imperatę sibi satisfactionis, *vt D. Thomas, & Paludanus* censuerunt, satisfactionis tamen obliuio non obligat ad nouam confessionem. ξ sed si cōmodè potest confessarium interrogare debet, quā pœnitentiam sibi iniunxerit, quod si Sacerdos eius non recordetur, non est necesse, vt aliam impetret, quia iam impletum est iudicium; potest tamen si libuerit aliud opus piū iniungere, vel pœnitentis arbitrio faciendū relinquere suadendo vt pœnitentiam, qua se mereri existimat, agat, si vero Sacerdos in absoluēdo homine à peccatis oblitus fuit pœnitentiam ei iniungere, potest, immò debet pœnitenti eam accipere parato, quamprimum commodè potest, imperare. *Io. Sancius d 15. num 3. Auersa q 13. s. 6.* ξ *Scotus in 4. d.20. q.2. art.2 Petr. Soto, Caiet. in sum. v confess Nauar. c. 9. nu.17 Medina, Coninch. d. 10 d.9 n.86. Auers & alij contra Riccar. D. Anton Syluestrum v. confessio Bonac. q.5. de pœnit.*

10 Quando confessarius non constituit certum tempus satisfactionis implendæ, quam primum commodè potest, implendam esse valdè proba-

bilis Doctorum sententia est, & aliquam dilationem, ac negligentiam esse culpam venialem, nimiam verò esse lethalem. ♈ vt quando vltra annum satisfactio absq; causa graui differtur ♉ & hoc prudentis viri iudicio pro varietate personarum, rerum & occasionum deffiniendum est: quando autem tempus à confessario agendæ pœnitentiæ assignatum est, Ecclesiastico more computandum est. vt dies a media ad mediam noctem, & si stata die officium diuinum persoluendum sit iussu confessarij, recitari potest Matutinum cum Laudibus præcedentis die vespere, nisi Sacerdos aliter decreuerit. Qui in honorem alicuius Diui ieiunium in peruigilio eius festi præceptũ sibi a confessario absq; causa non seruat, grauiter quidem delinquit, eo tamen elapso probabile est cum non teneri alio die supplere, sed peccatum suum confiteri ♊ verum tutius est alio die ieiunare, confessarius enim non tam tempus, quam opus piaculare respexit. ♋ Ast si confessarius tempus præstituerit non ad extinguendam obligationem, sed ad solicitandam executionem pęnitentiæ, eius obligatio durabit etiam elapso tempore, quo impleta non est. Culpa autem dilationis erit grauis, aut leuis secundum eius mensuram, & rei qualitatem: ideò qui sexta feria proximè sequenti à confessario ieiunare iussus non obedit, non est solutus ab obligatione ieiunij Confessarius enim præfixit diem non ad extinguendam, sed ad solicitandam obligationem, satis autem erit alia qualibet die ieiunare. ♈ Denique quando pœnitenti præcipitur vt per annum singulis mensibus Eucharistiam sumat, lethalis culpæ reus non erit, qui per vnum diem, vel duos tresue vltrà statutum terminum sacram communionem differet. quia parum pro nihilo putatur ♌ tam modica dilatio non est lęthalis culpę materia; satis erit si bis sequenti mense confiteatur, probatur pro antecedente primum, deindè pro sequente mense. Si quis vero peccauit omittendo vno mense confessionem imperatam singulis mensibus per annum sequenti mense bis confiteri debet. quãquam etiam eum non debere præter vnam vicem confiteri mense sequente nonnulli probabiliter asserunt x quemadmodum qui certas preces quotidie recitare debet, si vno die illas omittat postridie duplicare non tenetur. ♈ *Suar d. 38. s. 7. nu 6 Coninch d. 10. nu 84 Sayr. Bonac. Molfes. Auersa, Gesuald. & alij* ♉ *Fernand p 1 doc. 4. n 5. Diana p tr. 15. r 53* ♊ *Henr. l 5 c. 7. nu 22. Auersa q 12. s 6* ♋ *Tolet l. 3 c 11 Chamer Caietan. Armil. Filliuc. Gesuald* ♈ *Nauar. c. 12. nu. 54. Lug d 15. nu 88.* ♌ *lo. Sanc d 13. nu. 9. Diana p. 3. tr 4. r. 100.* x *Sanch. de matr. lib. 8. d 34. nu. 37. Diana p. 5. tr. 14 res. 31.*

11 Quemadmodum homo, qui imperatum sibi piaculum à confessario, læthali scelere obstrictus agit, præcepto Sacerdotis satisfacit. ♉ ita etiam qui iniunctum sibi opus pium cum aliquo peccato, vt cum inani gloriola agit, vel imperatas sibi preces cum voluntaria mentis euagatione persoluit, vel qui seruans præceptum ieiunium illud inani gloria, aut superflua comestione vitiat, præceptum implet. ♌ opus enim, vel actus præcipitur secundum substantiam, non secundum modum, qui Eucharistiam Paschali tempore indignè suscipit Ecclesię pręcepto satisfacit, quæ de internis animi acti-

actibus iudicium non facit. *Marsil. Med. Adrian. Caiet. Syluest. Henriq. Palat. Io. Medin. Coninch. d. 10. d. 11. Lug. d. 25. s. 3. Hurtad. contra Alens. Archid. Viguer. Tabien. Barbos. Mercer. Suar. 38. s. 8. nu. 7. Vasq. q. 94. n. 18. Suar. nu. 1. Lug. num. 33. Auersa, Fagund. & alij.*

12 Qoando à præsule peccatorum aliquorum reseruatio facta est, vt ipse iudicio suo pœnitentiam salutarem tanquam medicinam salubrem iniungat, probabilius est impositum piaculum à superiore, vel eius iussu pro reseruatis non posse à Sacerdote non habente facultatem absoluendi à reseruatis commutari. alioquin frustra illa peccata ad imponendam pęnitentiam reseruata fuissent, & aliorū confessariorum iurisdictio restricta. Fortasse tamen admitti posset iam iustam causam commutandi piaculum pro reseruatis iniunctum, vt superior prudenter censeatur concedere licentiam commutandi illud, quamuis præsumpta licentia ad absoluendum non sufficiat. *ita R. Auersa q. 13. s. 8. contra Bonac. Vasq. Molf. Henriq. Valer.*

13 Non tam exacta peccatorum repetitio necessaria est ad obtinēdam iniunctæ pœnitentię commutationem ab alio confessario, quam fuit ante ad impetrandā absolutionem ab ijsdem integra eorundem confessio. Sufficit autem alteri confessario talis eorum notitia, qua pœnitentia iniuncta permutari in aliam rectè queat, vel manifestatio eorum peccatorum, pro quibus tale piaculum imperatum fuit, & quandoque sufficiet dicere, similia peccata, & totidem circiter confessus sum, pro quibus imposita mihi fuit pęnitentia, & ego nunc iterum generatim de illis me accuso. Cæterum *tanta est diuinæ munificentiæ largitas, vt non solum pœnis sponte a nobis pro vindicando peccato exceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro debiti mensura impositis, sed etiam temporalibus flagellis à Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis satisfacere valeamus*, vt ait Tridentinum Concilium. ideicò morbo, doloreue aliquo laborantibus, vel pęnam aliquam temporariam patientibus in piaculum iniungi potest, vt pro peccatorum suorum expiatione aduersa æquo animo, & patienter ferat, & malorum tolerantiam Deo in satisfactionem pro debitis pœnis offerant addita breui aliqua oratione, vt *Deus propitius esto mihi peccatori*, vel precatione Dominica. *Trident. sess. 14. cap. 9.*

14 Quamuis confessarius possit in pœnitentiam imperare opera ex præcepto Ecclesiæ debita, cum sint satisfactoria, ac meritoria, tamen si confessarius aliud non explicet, opera indebita iniungere censendus est. *Tolet. l. 3. cap. 11. nu. 10. Gesual. tr. 22. cap. 6. num. 16.*

15 Vt plurimum non peccat pœnitens, qui iniunctum sibi piaculum à confessario alijs indicat, nisi detrimentum inde patiatur Sacerdos, qui illud imposuit, vel periculum subeat. vel nisi pœnitens famam suam absque causa lædat. non enim tenetur obligatione sigilli sacramentalis pęnitens. *ita Riccard. Paludan. Gabr. Ledesm. Chamer. tr. 7. d. 14. Gesual. Bonon. tr. 22. cap. 6. nu. 50.* vbi Nauarrum interpretatur dicentem pœnitentes debere cælare dicta sibi à confessario, quia ad forum Dei spectant.

De effectu Sacramenti pœnitentiæ. Cap. LV.

1 COmmunis omnium sacramentorum effectus, & consequenter sacramenti pœnitentiæ est collatio gratiæ sanctificantis, quæ maior, vel minor accipitur pro maiore, vel minore dispositione suscipientis. Proprius verò, & præcipuus huius sacramenti effectus peccatorum remissio est. *a* quam formula absolutionis significat, & verba illa Christi indicant, *quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quæcunque solueritis super terram erunt soluta, & in cœlis. ideò si quis dixerit absolutionem sacramentalem Sacerdotis non esse actum iudicialem, sed nudum ministerium pronunciandi, & declarandi remissa esse peccata confitenti* à Concilio *β* damnatur. sicut à Pio V. & Gregorio XV. Summis Pontificibus damnata fuit Michaelis Baij opinio asserentis Sacerdotem absoluere solumà reatu, non à culpa. sicut baptismа institutum fuit ad delēda peccata, & iustificandam animam. ita & pœnitentię sacramentum ad culpas post baptismum delendas conuenienter à Christo institutum est. Habet præterea vim remittendi pœnam peccatis debitam non modo ęternam, sed etiam temporaliam. idque præcipuè sacramentalis satisfactio efficit. nam per absolutionem non statim tota pœna remittitur, sed maior, vel minor secundum variam dispositionem suscipientis. Præbet etiam sacramentum hoc auxilia ad vitanda in posterum peccata, & valdè præseruat volentem à peccatis, medetur quoque peccatorum reliquijs, & vitiosos habitus contrarijs virtutum actibus tollit, interdum etiam viris pijs confert conscientiæ pacem, & serenitatem cum vehementi spiritus consolatione, lætitiam, siue hilaritatem animi. *a S. Th. q. 86. art. 6. Vasq. q. 84 art 3 d. 2. & aliy cõmuniter contra Ricardum, Vgonem de S Vict. Mag strum sent in 4. d. 18 Maior, Gabrielem, S. Bonauent. Altisiod. Io. Medin. Abulensem, & alios*, qui dixerunt contritionem ante susceptionem sacramenti huius requiri. *Trid. sess. 14. c. 6. & 14. Can. 9.*

2 Absolutio Sacramentalis significat actualem remissionem peccatorum secundum proprium, & absolutum sensum verborum, etiansi antea remissa sint. quia possunt culpę sępius remitti, sicut iniuria ab offenso, debitum à creditore dimitti sæpè potest, & eadem promissio, idemq; votum sæpè iterari. Habet autem repetitio absolutionis eandem vim, ac si Sacerdos dicat *etiansi antea te non absoluissem, nunc te absoluo*. Tunc noua gratia à Deo infunditur, plus de temporali pęna dimittitur secūdum dispositionem pænitentis nouo actu peccata sua detestantis. Sacramentum pœnitentiæ moraliter tantum gratiam confert, ac producit, quatenus ad eius exhibitionem Deus ex pacto statim gratiam infundit. Sic totum sacramentum, & omnes eius partes intrinsecè sunt moralis causa gratiæ; cum enim confessio præcedat tempore absolutionem, non potest simul cum absolutione concurrere physicè ad gratiæ productionem. *γ* satisfactio etiam, dum à Sacerdote iniungitur, & a pœnitente acceptatur, significans commutationem pęnæ æternæ in aliquam temporalem concurrit ad effectum gratiæ sa-

salutarem, & dum adimpletur soluit debitum pœnæ, noua confert auxilia, quibus peccator emendetur, & præseruetur a culpis siquidem, vt Tridentinum Concilium declarauit *magnopere a peccatis reuocant, & quasi freno quodam coercent hæ satisfactoriæ pœnæ, cautioresque, & vigilantiores in futurum efficiunt pœnitentes*. Totum quidem sacramentum non confert auxilia gratiæ, nisi quatenus tribuit habitum gratiæ fundantis ius ad illa, sed per aliquam suam partem nouam, vt per satisfactionem, noua confert auxilia gratiæ successiuè, etiamsi non conferat nouum gradum habitus est autem sacramentalis gratia speciale quodam auxilium diuinæ assistentiæ, quo non solum sacramenti susceptor fit Deo gratus, & iustus per gratiam, sed etiam munitur aduersus vitia, & tentationes cacodæmonum, & facilius in iustitia perseuerat. Hæc est *armatura Dei*, qua induti communes hostes vincere possumus idcircò Tartareus hostis quantum potest technis suis, & dolis homines a confessionis sacramento retrahere conatur, tanquam ab armis, quibus se vinci nouit, & peccatorum omnium cathenas, ac laqueos frangi, quantumcunque grauia, atque innumera sint. idque non semel, sed quoties homo peccauerit. quod verba Christi Domini generatim prolata significant. *quorum remiseritis peccata remittuntur eis* (Ioan. c. 20.) Hinc cum Petrus illum sic interrogasset, *quoties peccabit frater meus, & dimittam ei? vsq; septies? respondit illi Dominus; non dico tibi septies, sed vsque sep tuagies septies*. (Matth. c. 18. neque blasphemia in Spiritum Sanctum, qua quis cognitam fidei veritatem impugnat, vel Diabolo Dei beneficia tribuit simpliciter irremissibilis, sed difficilis remissu, quia tali peccato obstricti raro conuertuntur. ubi autem Ioannes Apostolus dicit *esse peccatum ad mortem pro quo non est orandum* 1. c. 5. loquitur de impœnitentia finali, quod peccatum in morte consummatur, & ad æternã ducit mortem, pro mortuo extra salutis statum non est orandum. sed pro peccatoribus viuentibus, quorum *mortem non vult Deus, sed magis, vt conuertantur, & viuant*. (Ezech. cap. 18.) & Doctor gentium ad Romanos scribit *ignoras homo inanis, quod benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit*. Rom. c. 3. *Confessio est salus animarum, dissipatrix vitiorum, restauratrix virtutum, expugnatrix Dæmonum, obstruit os Inferni, & Paradisi portas aperit*. inquit D. Augustinus *si confiteamur peccata nostra, Deus fidelis est, & iustus, vt remittat nobis peccata nostra, & emundet nos ab omni iniquitate*. ait D. Ioannes 1. Deus nullum constituit numerum, neque certum peccatorum genus, quibus positis deneget auxilium necessarium ad conuersionem necessaria. *in hac vita nemo à Deo deseritur, nisi prius ipse se deserat. inquit Concil Lateranen. cap firmiter de S. Trinit* γ *S. Thom q* 84. *art.* 1. *Riccard. Alens. D. Anton Valent. q.* 1. *p.* 1. *Coninch Lug. d* 12. *s.* 3 *Suar. d.* 18. *s.* 2. *Auersa q.* 14 *s* 3. *& alij contra Capreol, Vegham.* Conc. Trid *sess.* 14. *cap* 8. Satisfactionem, dum adimpletur, non conferre nouum augumẽtum sanctificantis gratiæ docent *S. Thom in* 4 *d.* 16. *q* 1. *art.* 1. *Palat. Vasq q.* 94 *a.* 2. *d* 5. *Prapos q.* 12 *d.* 6. *Coninch Lug d.* 25 *s* 1 *Ochagau. Io. Sanc contra Caietan Sot Ledesm Io. Cruc. L. Turrian.* asserentes satisfa-

-ctio-

ctionem dum adimpletur à pœnitente, conferre homini gratiam aliam præter illam, quæ collata fuit in Sacramento, 1 *Bellarm. Coninch. Filliuc tr. 6. c. 4. q. 2. num. 88. Henriq. Suar d. 18. ſ. 1. Gesuald & D. August. de corrup. Grat. c. 12. D. Greg 16. Mar. c. 28. D. Hieron. in Ierem cap. 14. Bonac. d. 5. q. 4. Bonon tr. 25. c. 4. & D. Thom. 3. p. q 86 a. 1. Suar. Henriq Bonac. Filliuc. tr. 6. c. 4. q. 2. Gesual. tr. 23. c. 4. num 9.*

3 Abſolutio ſacramentalis ex ſe directè peccata in confeſſione explicata delet, per accidens verò, & indirectè, ac conſequenter ratione gratiæ, quæ virtute ſacramenti infunditur, remittit etiam peccata ex obliuione, vel iuſta de cauſa prætermiſſa. gratia enim Dei non datur dimidiatim, nec vnum læthale ſcelus ſine alio dimittitur. non poteſt Dei gratia ſimul cum læthali crimine in eodem homine eſſe, alioquin idem eſſet amicus, & inimicus Dei. *iuſtificatis nihil manere, quod habeat rationem peccati* aſſerit Tridentinum Concilium *ſeſſ. 5. cap. 5. Henriq. c. 13. § 8.* ſic lumen ſolis per feneſtram ingreſſum totam domum, qua directis, qua reflexis radijs illuminat.

4 Confeſſionis ſacramentum aliquando licet validum, ac ratum ſit, tamen diuinam gratiam non confert, & informe dicitur, vt capite XII. diximus numero XXVII. vt quando poſita materia, & forma ſufficiunt quidem ad valorem ſacramenti, ſed non ad effectum ipſius. K vt ſi quis dolens de peccatis ob eorum moralem turpitudinem intra ordinem virtutis acquiſitæ, non infuſæ, vel ob naturalem, & moralem fugam pœnarum à Deo imminentium, aut etiam propter Deum, vt finem naturalem à Sacerdote abſoluatur à peccatis, gratiam ſacramento non conſequetur. ad eam enim accipiendam non eſt præparatus. ita fit, ſi pœnitens cum dolore ſolum per modum ſimplicis diſplicentiæ, atque inefficaci deteſtatione commiſſorum, & propoſito inefficaci vitandi in poſterum peccata ad ſacramentum pœnitentiæ bona fide accedat inculpabiliter non animaduertens talem defectum, ſed putans ſe efficaciter commiſſe ſcelera deteſtari, & habere efficax propoſitum vitandi poſthac peccata. idem etiam accidit, ſi homo accedat cum actuali effectu, & voluntate adhærente alicui rei prauæ obiectæ, & tamen non agnoſcat in ſe talem affectum ignorans obiectum illud eſſe prauum. Licet ſit ignorantia vincibilis in illo affectu tenendo, tamen ſit inuincibilis reſpectu confeſſionis illius peccati, ſi homo ille putans ſe deteſtari ſufficienter peccata, & agnoſcēs illa eſſe mortifera, quamuis accedat ad ſacramentum cum actuali peccato, non tamen cum ſacrilegio aduerſus reuerētiam ſacramento debitam, ſacramentum quidem ſuſcipiet, non effectum ſacramenti, hoc eſt gratiam. nihil autem repugnat ex parte materiæ, nec vel formæ, quominus id fieri poſſit. denique ſi pœnitens accedat dolens de peccatis omnibus, quæ recordatur, & confitetur, ſed non deteſtetur vniuerſim, ſiue generatim omnia mortalia crimina à ſe commiſſa, & aliquod mortale ſcelus ex obliuione omittat. tunc ſacramentum validum erit, quia partes omnes eſſentiales habebit, & continebit ſufficientem dolorem de peccatis in confeſſione explicatis; erit tamen expers ſacramentalis gratiæ ob defectum deteſta-

ftationis peccati læthalis ex obliuione omissi, cum enim peccatum illud non remittatur, de quo ille non dolet, nec cætera peccata remittuntur, cum gratia Dei vnum sine alio non deleat, sacramentum erit validum, sed informe. dolor de certo genere peccatorum ob specialem deformitatem potest esse sine dolore de alio genere peccatorum, quorum pœnitens in confessione inculpabiliter obliuiscitur ea non animaduertens. ergo dolor ille simul cum accusatione peccatorum memoriæ succurrentium est sufficiens materia absolutionis validæ. Igitur hac addita forma fit sacramentum validum, cum nihil ad valorem illi desit, & si non laterent propter obliuionem inculpabilem alia peccata, vt voluntaria alienæ rei retentio, illicitus contractus nondum retractatus sacramentum conferret gratiam suscipienti. quemadmodum accidit in alijs sacramentis Ordinis, Baptismi, Matrimonij, Extremæ vnctionis cum peccato læthali susceptis. non omnis dolor de peccatis sufficiens ad valorem sacramenti sufficit ad effectum eiusdem consequendum secundum probabilem Theologorum sententiam, & potest esse dolor de vno genere peccatorum sine dolore virtuali de alijs posita voluntate consequendi remissionem peccatorum, quæ memoriæ occurrunt. nam non est necessarium ad validam confessioné, vt confitens concipiat dolorem generalem de omnibus peccatis, sed sufficit detestatio eorum peccatorum, quorum recordatur homo putans se non alia cómisisse: dum nullum crimen voluntariè, vel absq; iusta causa occultans, habet propositũ vitandi in posterum talia peccata, qualia confitetur ob specialem eorum deformitatem, quamuis non animaduertat in se latere affectum ad aliquod peccatũ tunc memoriæ non occurrens. tunc enim non peccat contra debitum sacramenti, quod bona fide sumere intendit. Verum ne sacramentum absque diuinæ gratiæ fructu percipiatur, optimum remedium est, si suscipiens illud generatim, & vniuersim peccata sua omnia propter Deum detestetur etiam ea, quorum forte obliuiscitur, & propositum habeat abstinendi ab omnibus saltem læthalibus culpis. k dari posse sacramentum informe, sed validum asserunt *D. Thomas in 4. d. 17. D. Sot. Duran. Palud. Riccard. Ledesm. Caietan. Syluest. Nauar. Couar. Victor. Petr. Sot. Canus, Henriq. Diana p. 2. tr. 17. r. 30. Filliuc. tr. 7. c. 5. & 6. Nugn. P. Fay, Valent. quæst. 11. p. 2. Suar. d. 20. sect. 5. Lug. Tolet. l. 3. c. 10. Marchantius, Bonac. q. 3. p. 2. Cruc. Simplician. Auersa, Gesual. t. 21. cap. 4. contra Gabrielem, Maior. Adrian. Ioan. Medin. Riccard. Veg. Kellison. Vasq. Turrian. Laym. l. 5. t. 6. c. 9. Fagund. de præc. Eccles. l. 2. c. 7.*

5 Sacramentum pœnitentiæ validum, sed informe hoc est diuinæ gratiæ effectu carens recedente postea fictione, & superueniente dispositione, quæ in susceptione defuit, confert gratiam iustificantem. forma enim absolutionis producit effectum suum, si absit impedimentum, & dispositio necessaria accedat, idest dolor de peccatis supernaturalis, & efficax, vel detestatio vniuersalis peccatorum propter Deum, vel timore æternæ pœnæ. sufficit enim ea dispositio, quæ sufficiens fuisset in sumptione sacramenti ad diuinæ gratiæ consecutionem. Sicut causa physica necessaria, ita etiam

causa

causa moralis necessaria producit effectum posita necessaria dispositione subiecti. Sed attritio cum sacramento sufficit ad gratiam consequendam, vt ex Tridentino Concilio patet, & sacramentum pœnitentię ad remissionem peccatorum post baptismū commissorum est necessarium, vel in re, vel in voto. ergo peccata, quæ quis validè confessus est, sed absque remissionis fructu, debent remitti virtute sacramenti iam validè suscepti, nec iterum necesse est eadem confiteri. Si sacramenta Baptismi, Confirmationis, Extremæ vnctionis, Ordinis, & Matrimonij in peccato mortali suscipiantur, informia sunt, sed valida, & mox recedente fictione diuinæ gratiæ fructum licet non necessarium conferunt, quod vel simpliciter, vel secundum quid iterari nequeunt. ergo multo magis idem faciet, sed validum, cuius effectus necessarius est. Licet illud repeti possit, non tamen necessario debet. nec modo confessio mortalium, sed etiam venialium informis, & valida succedente postea dispositione necessaria effectum suum producit. peccataq; confessario exposita, & partem pœnæ eis debitæ pro dispositione pœnitentis remittit. cęterum qui confessionem validam, & informem fecit, postquam eius defectum animaduertit, non tenetur statim illum supplere, seque ad recipiendam gratiam saltem per sufficientem attritionem disponere: nisi confessus fuerit ex obligatione per se intrinseca pœnitendi, vel reconciliandi se Deo, aut nisi superueniat talis necessitas, & obligatio, vt ob periculum mortis, aut susceptionem alterius sacramenti, vt Eucharistię, ante quam probare se debet homo, ne iudicium sibi manducet. *ita D. Thomas, & Doctores citati Auersa q. 14. s. 7. Gesuald. & alij.*

6 Satisfactio à confessario iniuncta si adimpleatur à pœnitente post confessionem, & absolutionem validam, sed informem ante acceptam noua dispositione gratiam sanctificantem, valida est. ita vt non amplius sit repetenda, sed non statim relaxat pœnam culpis debitam. non potest enim remitti pęna temporalis, antequam culpa remittatur, & pęna ęterna, qua peccator, si in eo statu moreretur, plectendus esset pro prioribus peccatis. nec quidquam ei suffragaretur piaculum expletum, nec sacramentum informe licet validum susceptum. Verum si post illud sufficiente peccatorum detestatione se ad gratiam præparet, tunc satisfactio sacramentalis si adimpleatur pęnam culpis debitam, ac residuam remittet, & conditionem absolutionis sequetur. verum si post receptam absolutionem, & gratiam homo in aliud mortale crimē relapsus satisfactoriam pęnitentiam agat, licet validè satisfaciat, tamen remissionem pęnæ solum ex opere operato, & ex virtute sacramenti non ex opere operantis consequetur. sicut enim absolutio valida omnino suum effectum producit, vel tunc in eodem actu, vel saltem postquam fictio recessit, quando fuerat informis; ita satisfactio sacramentalis validè adimpleta residuū pęnæ pro dispositione pęnitentis relaxat, vel tunc quando adimpletur, vel saltem postquam remotum est impedimentum. cætera opera quod ad rationem meriti, & voluntariæ satisfactionis sumunt valorem ex dignitate personæ, quę si lethalis sceleris rea fit, nihil tunc, nec postea valent ast piaculum sacramētale vim habet ex virtute

tute sacramenti, quod si validum fuit, satisfactio quoque validè adimpletur. quamquam si in peccati statu præstetur, non statim pęnam remittere, sed post amotum peccati obicem probabilius videtur. γ si enim satisfactio haberet vim conferendi ex opere operato gratiam, vt nonnulli asserunt, vtique eam non conferret homini iacenti in peccato lęthali. ergo nec tunc pęnam remittit, sed postquam homo peccatum suum detestatus impedimentum amouit. Satisfactio etiam per operationem naturalem siue internam, siue externam effectum suum producit non ex opere operantis, sed ex opere operato. ad merendū enim, & ad satisfaciendum ex opere operātis actione interna supernaturali opus est, non vero ad consequendum effectum ex opere operato. nam ad hoc sufficit virtus sacramenti, vel partis sacramentalis, quando adest in pœnitente debita dispositio. Nec effectu suo priuatur satisfactio sacramentalis, quæ per operationem aliqua veniali culpa vitiatam præstatur, vt si ob inanem gloriam fiat, quandoquidem sic validè præstatur, estque pars sacramēti ideò habet ex opere operato vim remittendi pęnam relictam pro peccatis dimissis statim quidem si homo Dei gratia non caret, vel postquam Deo reconciliatur. adeò sacramentale piaculum reliquis operibus meritorijs, ac satisfactorijs præstat, hæc nihil, vel parum apud Deum valent, nisi omni ex parte bona, ac pia sint, sacramenta vero, eorumque partes, & si in suo exercitio aliqua labe veniali vitientur, dummodo valida, sint effectum suum tempore suo in homine præparato producunt. γ *Caiet. to.1. opusc. tr. 6. q. 2. Nauar. P. Sot. Vict. Vuald. Henriq. l.3. c.20.nu.7. Suar. d. 38.s. 8. Coninch. Lug. d. 25.s. 3. P. Fay, Mercer. Fagund. Laym. l. 5. tr. 6.c.15 Diana p. 3. tr 4.r.85. Auersa l.c contra Scotum Marsil. Vasq. Kellison Io. Medinam* asserentes satisfactionem sacramentalem expletam in statu peccati mortalis statim habere suum effectum, *& contra Magistrum, D.Thom. Sot. Adrian. Ledesm. Valent. Turrian. Hurtad. Prapos. Ochagauiam* asserentes talem satisfactionem nunquam producturam effectum suum.

De priuilegijs confessariorum Regularium. Cap. LVI.

1 Confessarij Regulares liberè vti possunt priuilegijs Pontificijs ordini suo concessis, aut communicatis. hæc non amittuntur à Religiosis per actum contrarium factum à Religioso priuato, quia nullus potest præiudicium communitati afferre. α nec per actum priuatiuum, quando Religiosus non vult vti oblata sibi occasione, β vel per actum negatiuum, quando priuilegium ignorauit, vel occasio vtendi illo non se obtulit, vel impeditus fuit, ne oblata sibi occasione vteretur. γ qui non vtitur priuilegijs, illis non abutitur, cum nihil illicitum contra eadem faciat. hoc colligitur ex Decreto Eugenij IV. pro Monachis S. Iustinæ Ordinis S. Benedicti his verbis relato apud Confectium *ex negligentia, vel ignorantia præsentium, vel futurorum, quibus hæc conceduntur, aut alia quauis causa, propter quam fuerit attentatum, vel pro tempore obseruatum ignoranter, vel scienter, nullum*

lum tamen praeiudicium. α *Portel nu. 35. LeZan. tom. 2. c. 15. nu. 17. Diana r. 88* α β γ. *Bordon. r. 51. nu 116* α *Decius in l. pen. C. de pact nu 18. Gloss. v aduocati c. 1. 17. q. 1. Vgolin Vald. c. priuil* [illegible] *tom. 2 q. 42.* γ *Gloss. v. donec c. Abbate de verb. signif li Roar. r. 116. n 6. Portel nu. 57. Bonac p 7. de priuil §. 5. n 5.*

2 Nec obstat clausula illa *quatenus sunt in vsu* quam Gregorius XIII. primum adhibuit anno MDLXXV. & deinde Paulus V. in communicatione priuilegiorum, quibus gaudent, atque in posterum gaudebunt Mendicantiũ Ordines, concessa Clericis Regularibus Somaschensibus anno MDCVII. Mendicantes autem gaudent priuilegijs omnibus concessis, & concedendis cuicunq; Religioso Ordini etiam non Mendicanti, vt constat. γ ex Bulla Clemẽtis VII. data anno MDXXV. die XXX. Maij quia, vt Regulares amittant priuilegia per contrarium vsum, vel non vsum de iure communi requiritur spatium quadraginta annorum. δ ex priuilegio verò Benedictinis ab Eugenio IV. concesso, & Camaldulensibus à Leone Decimo spatium annorũ sexaginta, ε immò centum annorũ ex priuilegio, quod Paulus Benedictinis. concessit ζ difficilis autem est huiusmodi prescriptio, cum etsi aliqui Pontifices in confirmatione priuilegiorum apponant clausulas restrictiuas, vt *dummodo sint vsu*, alij tamen easdem confirmant amphori gratia, & sine vlla restrictione, vel conditione consequenter ex tunc vetera priuilegia valida magis confirmantur, & alias inualida praetextu abusus, vel non vsus, vel contrarij vsus, vel priuatiui vsus, vel imperfectæ praescriptionis de nouo incipiunt valida esse, ac si tunc primum concessa fuissent, & aboletur quæuis praescriptio aduersus illa. η sic Pius V. confirmauit, & renouauit priuilegia omnia, vel etiam antiquata, & inualida Patrum Praedicatorum anno 1571. die XXIII. Septembris, & ideò clausula addita à Gregorio XIII anno 1575. nihil illorum priuilegijs derogauit, cum iam omnia paulò ante confirmata, atque in pristinum restituta longè a praescriptione centenaria abessent, & Sixtus V. anno 1587. die III. Octobris, & Clemens VIII. alias concessa Religiosis Mendicantibus priuilegia omnia absque clausula illa restrictiua *quatenus sunt in vsu* confirmarunt. adeò, vt si quæ inualida fuissent ob non vsum, valida esse cœperint. quamquam esse inualida non poterant post annum 1571. quo à Pio V cõfirmata fuerant cum pauci anni intercessetint, ergo clausula illa etiam addita à Paulo V. nihil impedit quominus priuilegijs à Pio V. & Sixto V. & Clemente Octauo absolutè, & amplè confirmatis, atque in pristinum vigorem restitutis Somaschenses Patres, alijque postea ad eorundem priuilegiorum participationem admissi liberè vtantur. cum nulla temporis praescriptio per non vsum, quæ centenaria esse deberet, adhuc intercedere, nedum eadem antiquare post confirmationem potuerit. ideò omnia priuilegia, quæ in compendijs Regulariũ post Tridentinum Concilium confectis exceptis ijs, quæ authoritate Pontificia abrogata sunt, & quæ oracula viuæ vocis dicta Vrbanus Octauus abrogauit, valida esse censeo, & ijs in praxi, absque vlla hæsitatione vtendum esse. γ *Alex. Bocculus in Comp. priuil pag. 16* δ *cap. volumus 2. 16. q. 4. Gratianus in c. placuit 15. 16. q. 3.*

cap.

cap. accedentibus de priuil ꝗ *Eugenius IX apud Crucium l.2. c.3. d. 2. cap.2. Confess. tit. 12. c. 1. p. 376. Peregrin. introduct. § quarto.* ꝗ *Paul. III. Const. benignitas 15. in bull. nouo Cruc. Peregr* ꝗ *Confess. tit. 1. c. 3. §. nec etiā, & t. 1 . c. 1. Portel. num. 63. Cruc l.c. cap 6* ꝗ *Rodr. tom. 1. q. 10. art. 28. Portel. num 62. Miranda tom. 2. q. 45. a. 5. c. 2. Bordon. r. 52. n 122. Pelliz.*

3 Regulares non solū in foro conscientiæ, sed etiam in iudiciali priuilegijs suis vti possunt, sicut in illis clarè dicitur; maximè quæ à Paulo IV. eiusque successoribus à Gregorio XIII. Sixto V. Clemente Octauo concessa refert *Confectius pag. 186. 148. 268. 288. Bordonus 144.*

4 Priuilegia Regularibus tum concessa, tum concedenda perpetuo duratura Pontifices decernunt. ideò ea nunquam desinunt, nisi eo modo, quo incipiunt. Siquidem in remunerationem concessa vim legis habent, nec nisi ex causa tollenda sunt, & speciali nota digna sunt. ideò generali lege non abrogantur, nec per clausulam illam *Non obstantibus quibuscunque priuilegijs*, vel *derogamus, & reuocamus quæcunque priuilegia* ꝗ nisi in lege contraria alicui priuilegio fiat mētio saltem personarum regulariū. nec eorundem priuilegia iuri cōmuni inserta abrogantur, nisi iuris communis mentio fiat. ꝗ non enim priuilegia, sed leges appellantur ꝗ propterea multi docent priuilegium Clementina Constitutione *Dudum de sepulturis* cōcessum non fuisse reuocatum per Decretum Concilij Tridentini sessione XIII. cap. XV. vbi quibuscunq; Sacerdotibus etiam regularibus interdicitur exceptio confessionum, nisi ab Episcopo approbati fuerint. Idcirco priuilegium posterius impetratū contrarium priori non valet, nisi prioris mentionem faciat, si cui acquisitum ius fuit, nisi priuilegium prius contineatur iure communi, ꝗ quod nunquam Princeps ignorare censetur. *ita* ꝗ *Gratian. tom. 5. cap 8. q. 3. num. 57. Crotus, Rota Rom. v. 2. d 468. Eugen. IV. Sorb. v. priuil. § 6. Peregrin. H. Rodr. ref. 116. Mandos. Cruc. Bord. r. 52. num. 128. Azor. tom. 1.* ꝗ *Bartol. in l 2. §. legatus ff. de iudic Castor. l.c. ff de leg. Modistus §. principiū d. 140. num 6. & Diana cum multis r. 1. de dub. Segul. r. 1. Cardin in Clem. 2. §. ceterum de vita Cler. Nau. cons. 7. de priuil. num. 77. Rodr. tom. 1. q 59. art. 2. Boss. Portel. num 67.* ꝗ *c. veniens 19. de prascr. Glos fin. cap. 1. de rescr. Glos. in q. 2. causa 25. cap. ex parte de off deleg. Hier. Rodr. r. 116. Portel Peregr. Bonac. p 8. de priuil § 3. nu. 17.*

5 Priuilegia abrogata alicui Religioso Ordini, vel Monasterio non adempta sunt alteri Monasterio, nec alteri Ordini, cui antea communicata fuerunt. huius enim iam propria facta fuerunt. ita vt ordo particeps factus eorundem possessor sit independenter ab illo, cui primo concessa fuerunt. præterea odiosa restringenda sunt, cuiusmodi est priuilegiorum abrogatio. *Suar. de leg. 8. c 76. nu. 33. Nald. v. subil. n. 15. Mirand. t. 2. q. 42. a. 5. H. Rodriq. r. 116. n. 33. Peregr. Nau. t. 3 de subil. n. 26. nu 8. Bord. nu 133. Pelliz. tr. 8. cap 1. s. num. 104.*

6 Priuilegia Religiosorum non minoris sunt valoris, quam Bullæ cruciatæ priuilegia, quę per Bullam cęnalem non abrogantur .. nam quicunq; hanc habent, absolui possunt à criminibus reseruatis in Bulla Cœnæ, exceptis ijs, quæ excipiuntur in Bulla cruciata

probabile Præpositos Regularium absoluere posse subditos suos à criminibus, & censuris in Bulla Cœnæ enumeratis non obstante anniuersaria reseruatione, quam ego Romæ à Summo Pontifice fieri, ac publicè indici vidi, & audiui, & quidem decet hanc religiosis Præsulibus esse potestatem, quia religiosi omnes non possunt ire Romam, & expensas itineris facere. *ita Marcellus, & Megalius amicus meus p. 1. l. 1. c. 13. nn. 17. Carena de S. Officio tit. 4. num. 86. Diana p. 2. tr. 2. r. 10 Peregrinus, & alij.*

7 Priuilegiorum vsus à Præposito, vel Patre Generali, vel à Capitulo Generali in vnoquoque Religioso Ordine præscriptus seruari debet: alioquin contra ipsorum decreta non modo illicitus, sed etiam inualidus erit. idque præcipuè in Societate Iesu statutum est à Gregorio XIII Constitutione edita anno MDLXXIII illis verbis. *nec aliter cæteræ personæ dictæ Societatis prædictis priuilegijs, facultatibus, & alias præmissis, aut aliquo eorũ, nisi per Generalem Præpositum, & de eius beneplacito, aut per alium, seu alios de eius commissione electos vti, aut gaudere possint.* Pontifex dum priuilegia concedit religiosis sodalitatibus, vel ordinibus illa conferre censetur secũdem ordinem debitum, & magis consentaneum ipsis religionibus. *Suarez tom. 4. de Rel. tr. 8. l. 2. c. 22. & l. 5. de leg. c. 31. Nald. v. clausulã. Sanch. l. 6. mor. & lib. 6. de matrim. d. 38. Pelliz. tr. 8. cap. 6. f. 4. num. 64. con contra nonullos.*

8 Regulares confessarij ab Ordinario Antistite approbati si postea ad Cardinalatum, Episcopatum, aliumuè Præsulatum euecti fuerint, gaudent priuilegijs Ordini, ex quo assumpti sunt, concessis. *α* Ideò possunt absoluere à criminibus, ac censuris reseruatis, commutare, ac relaxare vota non secus, ac prius poterant. in ijs enim adhuc subsistit causa principalis, ob quam talia priuilegia concessa sunt, vtilitas Ecclesiæ, & animarum. nec per mutationem status amittitur priuilegium non repugnans nouo statui assumpto. translatio rei translatę non adimit conditionem *β* Abbatia, vel Ecclesia Regularis mutata in secularem non amittit exemptionem, & priuilegia antea ipsi concessa *γ* ergo nec Religiosus factus Episcopus, vel Cardinalis. *α Pasqual. dec. 136 nu. 4 Cespedes d. 389. nu. 2. Cocchier. de iurisdict. tom. 2. p. 2. q. 69. art. 9. Rota Romana decis. 1444. Pelliz. nu. 64. Nald. v. priuil. nu. 6. aliique docti viri consulti contra Sanch. l. 6. decal. c. 6. n. 33. Rodriq. tom. 2. q. 58. art. 4. Mandos. q. 10. de priuileg gloss. 3. β l 1. ff de priuil. cred. l. tempus ff. de incidijs Felin c. quia indicanda de præscript. γ Tamburin. tom. 1. d. 15. Ctem. 1. de suppl negl g. Prel.*

9 Regulares Apostatæ, qui Religionis habitum spontè dimiserunt, & ab ea recesserunt, nullo priuilegio religionis suæ iuuari debent. priuilegiorum tamen vsu per iudicis sententiam priuandi sunt, vt ex Tridentino Concilio sess. 25. c 19. colligitur. *Sanch. c. 8. num. 34. Mandos. T iraq. l. si vnquam v reuertatur n. 152. C. de reuoc. donat. Pelliz. n 66. Pharisel & alij.*

10 Etiam Religiosi instituta sua non obseruantes vti possunt priuilegijs ordini suo concessis. licet enim ratio fruendi priuilegijs cesset respectu religiosorum irreligiosè viuentium. attamen generaliter permanet, ideoque priuilegia subsistunt. secus verò in

Re-

gularibus legitimè ab ordine eiectis; qui enim non sentiunt incommoda regularis instituti, non debent illius commodis frui. *Mirandap. 2. q. 43. art. 3. Suar. tr. 8. l. 3. c. 6. nu. 11. Pelliz. nu. 67. & 68. & alij.*

11 Regulares vti possunt priuilegijs suis, etsi contrarium illis vsum habuerint, vt constat ex priuilegio per Eugenium IV. concesso Congregationi S. Iustinæ, quod affert Rodriquius Bulla nona, qua Pontifex statuit, *quod si cõtigerit per aliquem, aut plures actus contra priuilegia, indulta, gratias, immunitates eidem Congregationi concessa aut contra aliquod ipsorum à quocunque cuiuscunque conditionis, gradus, vel status sit ex negligentia, vel ignorantia Pontificiæ Constitutionis, aut alia quauis causa, propter quam fuerit aliter attentatum, vel pro tempore obseruatum ignoranter, vel scienter, nullum præiudicium decretis priuilegijs, indultis, gratijs generaliter, sed in suo vigore ac robore permaneant. Dian. p. 3. tr. 2. r. 88. Io Crucius l. 2. c. 3. d. 2.* referens concessum fuisse Monachis Benedictinis, nè contra illos, nisi per centum annos priuilegia præscribantur. *Pelliz. l. c.*

12 Regulares possunt vti priuilegijs suis, siue ad bonum commune concessa sint, siue actus, qui antea illicitus erat, fiat licitus, & deinde per aliquam legem præscribatur, vt qui tempore interdicti ex priuilegio Missæ interesse potest, debet ei assistere. Priuilegio vtendum est, quando ei renunciati non potest absq; detrimento cõmuni, aut damno alterius. *Suar. c. 23. Portel. num. 39. Pelliz. num. 84.*

13 Episcopus dubitans, an validum sit aliquod priuilegium Regularibus concessum, nequit eos impedire; quominus illo ijdem vtantur. sed Summum Pontificem consulere potest. in dubio enim melior est conditio possidentis. *Rodriq. tom. 1. q. 56. art. 12. Innocent. Io. Andreas, & Henricus, Pelliz. nu. 85. Imola, & alij.*

14 Si quod priuilegium prius concessum Mendicantibus alicui religioso ordini concedatur, *quatenus est in vsu*, non tenetur ordo iste disquirere, num priuilegium illud tempore concessionis sibi factæ esset in vsu apud Mendicantes, quibus prius concessum fuit. modo constet aliquando priuilegium illud fuisse in vsu; credere enim potest idem adhuc in vsu esse. *Rodriq. tom. 3. q. 51. art. 4. Pelliz. num. 88.*

15 I. Per clausulam generalem *non obstantibus quibuscunq; priuilegijs* non censentur reuocata priuilegia corpori iuris inserta, nisi eorum derogatoria clausula addatur.

II. Nec priuilegia extra corpus iuris concessa, cum clausula, vt nunquam debeant censeri ablata absque speciali eorum mentione facta, reuocata censenda sunt; nisi plenissima derogatio fiat hac, vel pari clausula *non obstantibus quibuscunque priuilegijs sub quacunq; forma conceptis, vel etiamsi de verbo ad verbum debeat de illis mentio fieri. Pelliz. Bord. Peyrinus, Portell.*

III. Nec reuocantur priuilegia concessa per modum contractus; nisi modus, quo concessa sunt, in ipsa reuocatione explicetur, & grauissima causa adsit ea reuocãdi ob cõmune bonum.

IV. Nec per clausulam generalem *non obstantibus quibuscunque priuilegijs* reuocantur priuilegia contenta in Cõcilijs Generalibus; nisi de illis fiat mõtio hoc, vel simili modo *Non obstante quauis cõstitutione seu lege in Concilio Generali edita. Pelliz. Bordon. Peyrin.*

16 Priuilegia affirmatiua si vergant in damnum alterius amittuntur per non vsum spacio decennij inter præsentes, spatio autem viginti annorum inter absentes *modo non defuerit occasio vtendi*, partim præscriptione iuris. si vero non vergant in damnum alterius non amittuntur per non vsum, vel aliorum præscriptione, cum nullum grauent, aut respiciant, & priuilegijs suis vti liberè quisq; possit. omnes vero obligationes, ac virtutes tam reales, quam personales, modis ijsdem extinguuntur, si altero iure suo non vtente res obligata decursu legitimi temporis possideatur velut libera, & tandem vsucapiatur. *ex l.1. ff. de nundinis Layman. l.1. tr.4. c.23. num.19. Pelliz. nu.110.*

17 Priuilegia negatiua, si in alterius damnum vergant per contrarium actum amittuntur præscriptione, vel tacita renunciatione. γ ad legitimam præscriptionem contra priuilegia Innocentius III. requirit quadraginta annos, quot requiruntur ad præscriptionem hypothecariæ actionis cum bona fide. β sexaginta verò, immò centum annos constituit Eugenius IV priuilegio Benedictionis concesso ad præscriptionem priuilegiorum Regularium. ε porrò vt priuilegium alicui Ordini concessum non censeatur amissum, sufficit, si in aliqua Prouincia eiusdem Ordinis sit in vsu, vel saltem in aliquo alio Ordine gaudête ijsdem priuilegijs per communicationem ε quod enim aliquis ordo hactenus vsus non fuerit aliquibus priuilegijs concessis alijs Ordinibus, cum quibus cõmunia habet priuilegia, non impedit, quominus illi vti incipiat. priuilegium vnius Monasterij extenditur ad omnia Monasteria eiusdem Ordinis, & ad alios ordines priuilegiorum communicatione cum illo gaudentes γ *Layman. nu. 23. Suar. c.35. nu.25. Pelliz. num.112 β Rodriq. tom.3. q 35. a. 2. Portell. num 58. Io. Franciscus Andreolus I.C. Doctissimus amicus meus in Controu. C. XLII.* vbi docet præscriptionem nunquam currere stante mala fide. Hæc enim, inquit, eius est virtutis, vt quamcunque præscriptionem etiam centum annorum excludat. *ex cap. fin. de prescript. Franch. in c.1 de prescr in 6. Abbas in c fin. de constit. Ancharnn cons.82 Crauet. cons.146. Paris. Rolan. Caphal. Rimin. Peregr. Fisc.* ad præscriptionem verò contra hypothecam requiruntur quadraginta anni. totidem contra priuilegia ab Innocentio III. exiguntur *ita Andreolus l c. ex l. cum notissimi §.1. C. de prescs Gloss. ibi Paul. c. eod. Curt. Socin. Negusant. Gabr Barbos.*

18 Priuilegia Regularium in dubio non cêsentur reuocata. in dubio enim melior est conditio possidentis, & idem in omni casu dubio pronũciandum est præscriptionem non obstare, quæ est iniquissimum præsidium absorbens ius alterius *Andreolus contr. 142. num.13. cum Becc. cons.12. n.6. & cons 90. nu.23. Paris. Alciat. Crot. Gratian. Mandos. Dianap.4. tr.3. res. 51. Sanctar tr.1. q 16 nu.12. ε Pelliz. Portel. n.126. Bordon. r.52. n.128.*

19 Priuilegia non amittuntur per abusum, α sed per contrarium vsum β quia lex cessat per actus contrarios; priuilegium autem est quædam lex, β hac qui abutitur, licet mereatur priuari ijs; non tamen hanc pœnam subire ante sententiam iudicis debet γ *ex cap. vbi ista d.74. Sylu. v. priuil. q. 10. Diez. Panorm. Bonac. Pelliz nu. 119. β Suarez l.8. de leg. cap.35. nu.3. ex c.*

ex c. cum accessissent de Constitut.

20 Parochus etiãsi Regularis non potest admittere ad audiendas suorum confessiones simplicem sacerdotem α neque secundum probabiliorem sententiam confessarium extraneum ab Episcopo ipsius Parochi non approbatum β nam ad absoluendum necessaria est iurisdictionis potestas, hanc autem Parochus dare non potest. hoc enim spectat ad Episcopum, & ad Parochiale beneficium γ sacerdos autem non habens populum sibi commissum, neque priuilegium, vel potestatem excipiendi aliorum confessiones caret executione ordinis δ præterea sacerdos extraneus, etsi habet ordinariam potestatem in propria Diœcesi, non potest illam exercere in aliena, quia non extenditur potestas concessa ab externo Pastore, nisi in oues illi subiectas. Episcopus enim non potest subijcere eius potestati oues alienas, ideo approbatus ab alio, quam à Placentino Episcopo, in Diœcesi Placentina non censetur approbatus, ergo etiamsi à Parocho in auxilium vocetur non potest in aliena Diœcesi confessiones excipere. non potest ergo Parochus Placentinus admittere ad audiendas confessiones sacerdotem Cremonensem. *Dian p. 3. t. 4. res* 110. *& p. 5. r. 47.* α *Zanard. direct p. 1. de pœnit. c. 26 Fagun pr. 2. l. 7. c. 2. nu. 43. Nugn. Bord. r 56. alijq; comm contra Ledesm. Lud. S. Io. Auersam* β *Nugn ad 3. p. q. 8. a. 5. d 7. Bordon. contra Io Cruc p. 2. q 5. d. 6 Henriq. Coninch.* γ *Triden sess. 23. c. 15.* δ *Glos. in c. omnis 12. de pœnit. p. 2. de Bulla Cœna § 1. Zanard. in direct p. 1, c. 24. § 8. Pasq. Tamb. tom. 2. d 15. q. 15. Bord. num 135. contra Peyrinum, Sousam Willalob. Portel. Suar. tom. 4. t. 1. l. 2. c. 21.* β *idem tom. 4. t. 8. l. 2. cap. 21. H. Rodriq. r. 3. num. 3. Peyrin. tom. 1. Constit. 4. Sixti IV §. 5. num. 6. Portel. v. Abbas n. 8. Em. Rodriq. tom. 1. q. 20. art. 9. Vegha tom. 1. c. 49. c. 1 contra Sigism. Bonon. Tamburin. Io. Cruc. Zanard. Nald. Graff. Vecch.*

21 Bulla cruciata non tollit priuilegia Regularium, illa enim solum Indulgentijs derogat. *Portel. num. 71. Rodriq. tom. 1. q. 61. art. 14. Mirand. Sorb. Lezan. tom. 2. cap. 1. num. 59. Pelliz. t. 8. c. 1. s. 5. num. 12.*

22 Cõfessarius inculpabiliter ignorans priuilegium absoluendi, aut dispensandi, vel lege soluendi abrogatum esse, si bona fide absoluat, aut dispenset, valet absolutio, ac dispensatio. titulus enim coloratus, bona fides, & communis error sufficiunt ad conferendam ei potestatem. *l. Barbacius, Portellius nu.* 70. *Pelliz. Bord. nu. 141. Suar. & alij commun.*

23 Quando priuilegia Regularium per aliquam Constitutionem, vel diploma abrogantur, necesse est abrogationem promulgare, ac Religiosi ordinis summo præsidi, vel alijs Superioribus Prouinciarum manifestare. statim autem ac priuilegij abrogatio sufficienter innotuit; irrita sunt quæcunque fiunt, virtute illius, licet ignoranter, & inculpabiliter fiant, vel facta sint, sic non valet abrogatio priuilegiorum sub quauis amplissima formula, nisi manifestata sit. *Suar. l 8. de leg. c. 40. Bonacin. de priuileg p. 8. §. 3 Azor. tom 1. l. 5. cap. 3. Portel. num. 69. Diana q 68. H. Rodriq r 3. n. 25 Bord nu. 138. Cherubinus in compen bull tom. 2. Constit 1. Greg. XIII. Schol. 2. M. Ant Amatus dec. 17.*

24 Priuilegia Regularium à Sum-

mo Pontifice confirmantur, atq; alijs communicantur, dummodo non sint contraria Decretis Concilij Tridentini. qualia sunt hæc. I. contra Prædicatores disseminatores errorum puniendos ab Episcopis *sess. 5. cap. 2.* II. contra delinquentes extra manentes *sess. 6. c. 3.* III. de visitatione Ecclesiarum cum cura animarum *sess. 7. c. 8.* IV. contra manentes extra conueniendos coram ordinarijs in causa mercedum *s. 7. c. 14.* V. contra transeuntes ad secunda vota ibi perpetuo manendo *sess. 14. cap. 11.* VI. de visitatione Monasteriorum, in quibus non viget obseruantia regularis *s. 21. c. 8.* VII. contra ignotos, & alios celebrantes in Oratorijs non approbatis *sess. 22.* VIII. de ordinibus conferendis ab Abbatibus solis subditis *s. 23. c. 12.* IX. de duobus ordinibus sacris eodem die non recipiendis *sess. 23. c. 13.* X. de confessionibus non audiendis sine approbatione Ordinarij *sess. 23. cap. 15.* XI. de redditibus conferendis Seminarij à non Mendicantibus *s. 23. c. 18.* XII de suspensione contra coniungentes in matrimonium sine licentia Parochi *sess. 24. c. 1.* XIII. de non concionando alicubi sine Episcopi concessione *s. 24. c. 4.* XIV. de famulis regularium extra manentibus subiectis ordinarijs *s. 24. c. 11.* XV. de quarta funeralium parte soluenda *s. 25. c. 13.* & omnia decreta eiusdem Concilij Tridentini de reformatione Regularium *cap. 22. Hier. Rodriq. r. 116. nu. 15.* alia Decreta Tridentini contra Regulares non derogant eorundem priuilegijs, possunt tamen aliqua ratione ijsdem aduersari.

25 Inanis est licentia illa, quam Parochi concedunt subditis suis confitendi regularibus confessarijs, cum illam habeant à Summo Pontifice, qui omnibus Episcopis, & Parochis præest supremus omnium Pastor, nec minus in Paschate, quam reliquo anni tempore possũt Regulares approbati quorumcunque ad se accedentium confessiones audire, & dicuntur proprij Sacerdotes; peccant tamen si in aliena Ecclesia inuito Parocho, vel patrono eiusdem pœnitentiæ sacramentum administrent. Siquidem vniuiusque Ecclesiæ propria iurisdictio seruanda est, ne ordo peruertatur. quanquam ordinis peruersio non vitiat actum, nec irritum reddit sacramentum pœnitentiæ a Regulari administratum, nec peccant pœnitentes, si prohibente Parocho exposito confessario regulari siue in propria, siue in aliena Ecclesia confiteantur. vtuntur enim iure suo. ideò validè absoluuntur. neque enim Parocho prohibenti subditos confiteri Religiosis approbatis tenetur Parochiani obedire. neq; Parochus habet ius prohibendi hoc subditis, nec potest impedire vsum iurisdictionis à Pontifice concessæ. *Clementina Dudum de sepulturis Alex. Bocculus, Peregr. Peyr. Sorb Confess. tit. 17. cap. 4. Becan. c. 38. de sacram. q. 11. nu. 3. Rodriq tom. 1. q. 59. art. 1. q. 60. art. 4. Graff. l. 2 app 5. Sanch. l. 2. c. 30. nu 8. Suar. de pœnit. l. 1. c. 9. nu. 15. H. Rodriq. 32. Portel. v. conf. Reg. Mirand. tom. 1. q. 45. a. 14. Nauar. c. 27. num. 266. Megal. de pœnit. l. 1. c. 9. nu. 14. Henriq Regin. Zerol. Sayr. Bonac. q. 7 d. 4. §. 1. n. 17. Bordon. res. 56. num. 164.*

26 Superiores Regularium gaudentium priuilegijs mendicantium absoluere possunt secundum probabilem aliquorum Doctorum sententiam subditos suos à criminibus in Cœnali Bulla Sum-

Summo Pontifici reseruatis excepta conspiratione in Romanum Pontificem ex vi priuilegiorum ab Eugenio IV. Casinatibus, & Vallisoletanis Benedictinis, & à Sixto IV. Prædicatoribus fratribus concessorum, & ex declaratione Iulij II. Pontificis edita anno MDX. die 17. Februarij. huius verba de Bulla Cœnæ Domini, hæc sunt. *Nos igitur qui religiosorum quieti quantum cum Domino possumus, libenter consulimus volentes occasiones tollere vagandi, attendentesque, quod multa in prædicta declaratione concessa sunt nempe à Xisto IV. quæ in bulla prædicta continentur, eiusdem Sanctæ Sedis authoritate decernimus, quod illi, quibus in prædicta declaratione concessa est potestas absoluendi, ac dispensandi licitè possint perpetuis futuris temporibus absoluere, ac dispensare in omnibus, ac singulis, ac si prædicta Bulla Cœnæ Domini non esset facta, nec fieret, præterquam à conspiratione in Romanum Pontificem &c.* Hæc ille religiosæ obseruantiæ, ac quietis amantissimus Pontifex. Eugenius IV. Casinatibus, & Valisoletanis Monachis concessit potestatem absoluendi ab omnibus qualitercunque enormibus censuris, & sententijs à iure, vel ab homine in genere, vel in specie promulgatis, vel promulgandis) Hæc autem priuilegia Regularibus concessa ab Vrbano VIII. minimè reuocata fuisse in bulla *pastoralis sollicitudinis* plena edita anno MDCXXVII Kalendis Aprilis asserũt Ludouicus Crucius, & Santorius Melphien. Lateranẽsis Pœnitentiariç præsides in libris suis Romæ editis, Fr. Tomamus cum alijs non enim Pótifices tam faciliter aliorum decreta Pontificum reuocant, *quæ tanta iudicij, & patientiæ maturitate decoquuntur, & tanta deliberationis grauitate proferuntur, vt retractatione non egeant*, vel immutari necessario debeant, nam vt scribit D. Bernardus ad Eugenium lib. 4. de consid. *turpe est sibi sæpius retractare, quod feceris, & iudicium tuum frequenter periclitari non decet*, & secundum regulam iuris XVI. in sexto *decet concessum à principe priuilegium esse mansurum*, ac maximè quod in remunerationem concessum est. ex lege gratitudinis debitum; non potest princeps reuocare priuilegium per modũ contractus concessum, vt Thomas Sanctius lib. 8. de matrimonio disput. 23. probat. frustra pontifices Regularium priuilegia toties confirmarent, si per bullam Cœnalem, quæ paulò post quotannis promulgatur, ijsdem vti prohiberentur, & ex reuocatione priuilegiorũ paulò ante concessorum inconstantia concessoris argueretur pontificijs, & imperatorijs legibus damnata, vt Baldus notat *in cap imputari de fid. instrum. Clemen. vn. de renũciat & l vbi damnat repugnantia de reg iuris cap. fin de offic. delegati.*

21 Per Bullam Cœnalem non reuocanter facultates absoluendi à Tridentino Concilio concessæ Episcopis, & per bullam cruciatam fidelibus, & per bullas inquisitoribus concessę, sed in vigore suo perseuerant; Ergo nec facultates Regularibus concessæ reuocantur, *nam vbi militat eadem ratio. eadem iuris dispositio militare debet*, eadem ratio concedendi scilicet animarum salus, eadem concedẽtis authoritas, nec vlla vtilitas apparet, quæ Pontificem ad reuocanda regularibus priuilegia moueat, qualẽ vtilitatem in iurium reuocatione Vlpianus, & Aristoteles exigunt. Nec

verisimile est Pontifices religiosorum amantissimos patres velle detrimentum religiosæ obseruantiæ, quod ex vagatione,& itinere eorundem ad vrbem sequeretur, sed religiosorũ quieti semper consulere, vt Eugenius IV. & Iulius II. declararunt. non tam facilè regulis iuris derogatur, nec nisi magnis de causis, vel ob maximam vtilitatem prædecessorum Pontificum decreta successor Pontifex reuocat,& obliterat. Nec obstant sacræ Congregationis declarationes, aut decreta de Regularium priuilegijs,nisi specialem mentionem de his faciant, & nisi iuridicè promulgata fuerint, ita vt ea authentica esse verè constet, *quod plerique negant*, vel intelligenda fortasse sunt de absolutione, quod ad seculares tantum. nam priuilegia sunt amplianda, odia vero restringenda, vt dictat Regula iuris in sexto. *ita docent cum multis alijs Sanctorius Melphiensis in Comment. ad constitut. Minorum cap. 2. stat. 14. pag. 106. vsque ad 123. impress. Romæ anno 1643. Ludouicus à Cruce in exposit. Bullæ Cruciatæ d. 1. cap. 10. dub. 4. qui ambo pœnitentiariæ Lateranensi præfuerunt, Franc. de Torano in Compendio Romæ, ac Mediolani impresso v. absolut. Mancinus in pract. 4. dub. 15. Candid. tom. 1. disq. 13. art. 31. Diana p. 4. tr. 2. r. 8. Bannes 2. 2. q. 11. Azor. 1. p. l. 8. c. 10. qui cum Archidiacono, & Felino, per clausulam illam bullæ (non obstantibus concilijs generalib.) dicunt non derogari Concil. Tridentino propter eius authoritatem, nisi specialis de ipso mentio fiat. Barbos. in c. 6. Concilij Trident. damna, quæ patitur Religiosa obseruantia. ex vagatione Regularium deplorãt Basil. Tertull. Hieron. Greg. Bernard. Petr. Dam. Anselm. Gilibert. Abbas Carthus. Toran. v. absol. nu. 12.*

28 De probabilitate huius sententiæ non dubito, ego tamen contrariam sententiam probabiliorem, ac tutiorem, & in praxi amplectendam esse censeo, quam multi, ac grauissimi viri defendunt, quia Vrbanus Octauus in Bulla Cœnæ edita Kalendis Aprilis anno 1627. tomo quarto bullarij abrogat omnem facultatem absoluendi à casibus in bulla illa expressam concessam priuilegijs quibuscunque, ac qualitercunque, ac quomodocunque concessis *ex quauis causa etiã per viam contractus, aut remunerationis, & sub quauis alia forma &c. omniaque, quod ad hoc eorum omnium tenores, ac si ad verbum nihil penitus omisso insererentur præsentibus pro expressis habentes, inquit Vrbanus, penitus tollimus, & omnino reuocamus*, priuilegia autem mendicantium in meritorum remunerationem, & per viam cuiusdam contractus concessa fuere, ergo ab Vrbano VIII de ijsdem expresse mentionem faciente omnino reuocata sunt superiores Regularium gaudentium priuilegijs mendicantium absoluere possunt tyrones, seu nouitios suos ab omnibus censuris, à quibus professos absoluere possunt,& hoc in vtroq; foro, vel ante, vel post habitus religiosi susceptionem mox præstandam, siue censuræ illæ generatim, siue nominatim latę fuerint, modo tamen offensæ parti satisfactum sit; hoc autem cautè faciendum est; ne episcopi ad indignationem prouocentur; neque necesse est absoluendos prius excommunicatos flagellate, quinquagesimũ psalmum recitando *ita Peyrinus tom. 1. priuil. fol. 86. num. 30. Melphien. Constit. c. 2. stat. 14. Rodriq. tom. 1 q. 20. art. 11.*

28 Ijdem

29 Iidem Religiosi præsules absoluere valent subditos suos, qui Sanctimonialiũ clausuram ad malum finem violauerint, vel qui simoniæ labe se contaminauerint, siue ante, siue post religionis professionem, & cõtractam ex simonia irregularitatem siue ante, siue post celebrationem, siue in beneficio, siue in ordine omninò tollere. eos etiam absoluere possunt, qui interdicti causa fuerunt. Ipsi etiam superiores eligere sibi possunt confessarios à quibus absoluantur à peccatis, & censuris, à quibus ipsi absoluendi potestatem habent siue in cœnobio, siue extra. *Peyrin. tom. 2. priuil. fol. 267. Melphien. l. c. q. 7. & 8. F. Toranius v. absolutio nu. 2. 14. 15. 16.*

30 Confessarij Regulares gaudentes priuilegiorum communicatione ab aliquo antistite ordinario approbati, atque à suis moderatoribus ad id munus designati, quandocunque iter agunt siue in terra, siue in mari possunt quorumlibet Christi fideliũ confessiones audire, modo id non faciant in oppidis, aut locis in quibus ordinarij antistites sunt sine eorundem concessione, *hoc priuilegium concessit Eugenius IV. Fratribus Minoribus, & Gregorius XIII Patribus Iesuitis, Roderic. tom. 1. q. 59. art. 5. Sorbus in Comp. Spinatiola, Toranius.*

31 Fratres Minores ad audiendas tantum Fratrum confessiones admissi poterunt etiam audire confessiones Tertiariorum Monasterio deseruientium, eiusque superiori subditorum, non possunt vero excipere confessiones monialium tertij ordinis, quæ *Bizocaræ* vulgo dicuntur, nisi ab ordinario ad audiendas secularium confessiones admissi fuerint, *Sacra Congreg. Regul. die 20. Decembris ann. 1616.*

De obligationibus Confessarij, quod ad audiendos, interrogandos, & monendos confitentes, & supplendos defectus confessionum. Cap. LXVII.

1 Confessarius, vt munus suum licitè exerceat, si alicuius lethalis culpæ conscientia premitur, debet omnino ante quam pœnitentem absoluat, propter Deum scelus suum vehementer detestari, ad tantum ministerium non est necesse, vt præuia confessione Sacramentali se præparet, si speret fore, vt per contritionẽ Deo recõciliretur antequam absolutionem impendat. interim non peccat audiẽs confessionem, vel imponens pœnas satisfactorias pœnitenti a solum enim absolutione perficitur sacramentum, confertur gratia, debet præterea confessarius excepto mortis periculo esse omnis censuræ, & irregularitatis expers ; nam, etiamsi aliundè Dei gratiam recuperasset, adhuc canonico impedimento teneretur, quominus absque graui culpa pœnitentiæ Sacramentum administraret. quinimmo, si quem à peccatis absolueret, censura ligatus, se irregularitate obstringeret, quia actũ ordinis exerceret, quod etiam ad reliqua sacramenta extenditur, vt in tractatu de censuris diximus.

a *Lugus d. 8. de sacram. s. 9. Henriq. l. 6. cap. 18. Diana p. 1. tract. 7. r. 47. Auersa q. 16 s. 10. & alij contra Suarium Bonac. s. 2 p. 2. §. 3. Possenin. c. 45. num. 41.*

2 Qui-

2 Quilibet Sacerdos, nullo excepto, hominem in extrema necessitate, seu in periculo mortis volentem confiteri audire, & absoluere debet. vnicuiq; enim Deus de proximo suo mandauit. immo etiam cum periculo vitæ, vt tempore pestis, si opus sit, pœnitentiæ Sacramentum administrandum est indigenti à quocunque Sacerdote etiam simplici, vel excommunicato, si proprius confitentis Parochus absit, vel nequeat, nisi alij adsint ministri, alioquin graue scelus à nolente illud administrare committitur, nam *& nos debemus pro fratribus animas ponere* (Ioannes 3.) fideles sunt vnius mystici corporis membra, & vnum membrum debet perferre minus malum ad auertendum maius malum ab altero membro, ergo etiam cum periculo vitæ saluti æternæ periclitantis succurrendum in extrema necessitate salutis spiritualis priuati obligantur. maximè Parochus, *quia bonus Pastor animã suam dat pro ouibus suis. D.Th.* 2.2.q. 16. *art.* 5. *Valentia d.* 3. *q.* 4. *Reginal.l.*4.*num.* 359. *Nauar. c.* 24. *num.* 11. *Cutillus, Auersa q.* 16.*s.* 11. *Mancinus in pract. Reginal.l.c.n.* 360. *Filliuc.tr.* 28. *num.*36. *Malder. eadem ratione.*

3 Laici, vel Clerici debent vocare Sacerdotes ad audiendas confessiones fidelium in extrema, vel etiam graui necessitate spirituali ipsorum. Sacerdos simplex vocatus in necessitate a monialibus ad audiendam confessionẽ monialis moribundæ monasterij claustra absque concessione superioris ingredi debet. quia agitur de salute animæ, & hoc est secundum mentem antistitis, ac Summi Pontificis; qui pro minori causa concedunt ingressum in Monasteria, vt cæmentarijs, olitoribus, alijsque artificibus. *Rodriq. tom.*1. *q.*17.*art.* 4.*cap* 2. *Sorbus in comp.t. ingredi Monasterium. Cutillus in pract.* 4. *dist.* 8.

4 Confessiones subditorum audire debet Parochus, vel qui eius vicem gerit, Parocho deficiente, vel absente, quando ad satisfaciẽdum præcepto Ecclesiæ, aut fortè ex voto, vel ob remedium animæ suæ necessariũ, aliaue de causa confitendi obligatione tenentur subditi. quando vero non ex præcepto, sed ex sola deuotione infra annum confiteri volunt, Parochus, eiusue Vicarius non tenetur ex officio, aut ex iustitia eorum confessiones excipere, quia vbi non viget necessitas, nec obligatio subditi, nulla tenet obligatio ministrum, nisi id exigat rationabilis causa, vt consequendi Iubilæi, vel Plenariæ Indulgentiæ, si desint alij confessarij Sacramentum hoc administrare parati, vel si pœnitens ab aliquo mortifero crimine, quod patrauit, absolui postulet, vel si periculum graue mortis subiturus sit. officio suo tamen satisfacit Parochus qui per delegatum à se Sacerdotem subditis petentibus, seu indigentibus Sacramenta ministrat. nam qui per alium facit, per se ipsum facere videtur. nisi fortè Pascatis, vel mortis tempore quispiam Parocho suo confiteri velit, ac postulet. nam iure suo ab illo petere potest hoc Sacramentum, vt præcepto ad literam satisfaciat nolens vti potestate concessa confitendi alteri. Vt medicus stipendio cõductus ex officio grauiter ægrotantem hominem debet, quoties opus est, curare, alioquin grauiter peccat, ita Parochus ratione beneficij, seu stipendij laborantes grauibus peccatis animas sibi commissas curare debet; maximè si pingue stipen-

pendium ex parochiali sacerdotio accipiat. idcircò valdè probabilis eſt ſententia aſſerentium teneri Parochũ audire ſubditorum confeſſiones, quoties id ipſi non importune, non imprudenter, non indiſcretè requirunt. *a* vel niſi Parochus aliquo graui, vel vtili negotio impediatur. tunc enim in aliud tempus differre poteſt auditionem confeſſionis. non peccaret tamen grauiter, ſi quando, vt ſemel, bis vè nollet alicuius confeſſionem audire *b* niſi vrgeat neceſſitas, & confeſſio differri poſſit. probabile etiam videtur confeſſarium delegatum, vt Regularem nolentem vnquam exercere miniſterium confeſſionis grauiter K peccare. *c* *Syluest. v. confeſſ.* 1. *q.* 18. *Armil. Medina, Reginald. lib.* 1. *nu.* 81. *Riccard.* *d* *Poſſeuinus de Curato c.* 3. *q.* 7. *Diana p.* 2. *tr.* 16. *r.* 2. *ex cap. Omnis.* *a* *Sot. d.* 18. *q* 4. *art.* 2. *Vaſq. q.* 93. *art.* 3. *d.* 6. *Suar. d.* 32. *ſ.* 1. *Lug. d.* 22. *Bonacina q.* 7. *p* 4. §. 2. *Adrian. Nugn. Valent. quaeſt.* 10. *part.* 3. *Azor. Molfeſ. Bonuinum, Auerſ q.* 16. *ſect.* 11 *b* *Nugn. Suar. Auerſ.* K. *Bord r.* 34. *q.* 21.

5 Quando confeſſarius animaduertit pœnitentem, ſufficienter non diſcuſſiſſe conſcientiam ſuam; debet eum interrogationibus adiuuare, vt integrè confiteatur, vel dimittere ad reuocandum in memoriam peccata, vt eorum mox integra confeſſio ab eo fiat. ſi vero pœnitens conſcientiam diſcuſſit, quantum debebat, attamen ob inſcitiam; vel obliuionem peccata ſua exactè non explicat, à Sacerdote interrogandus eſt iuxta conditionem, & ſtatum ipſius. confeſſarius enim in ſpirituali foro iudex debet diligenter inquirere delicta rei, & exigere integram confeſſionem, cum per tempus licet. *ex cap. Omnis, S. Thom. in* 4. *diſt* 19. *Magiſter ſentent. D. Antonin Canus Suar. d.* 32. *ſ.* 7. *Auerſ. contra Sotum num.* 4. *d.* 18. *& alios* dicentes officium Sacerdotis eſſe audire, non autem interrogare. ſi autem ex modo, quo pœnitens confitetur peccata ſua, conijciat ſacerdos illum non integrè in præteritis cõfeſſionibus peccata ſua explicaſſe, & bona fide credere ſe bene confeſſum fuiſſe, non debet Sacerdos de præteritis ipſius confeſſionibus ſolicitus eſſe, ſed relinquere in bona fide, maximè ſi fructum admonitionis non ſperet. *Diana p.* 5. *tr.* 13. *r* 84. *Marchant. tr.* 5. *c.* 2. *q.* 7. *Auerſ. l. c.* ſi confeſſarius aliundè ſciat peccatum aliquod pœnitentis, quod ipſe non confitetur, debet eum de eodem crimine interrogare, & poteſt etiam dicere ſe illud aliundè ſcire, modo nullum damnum, vel periculum indè timeatur, nec ex confeſſione aliorum id didicerit. quod ſi pœnitens illud omninò ſe feciſſe inficietur, non eſt deneganda illi abſolutio, ſi illud ſciatur ex aliorum confeſſione, vel etiam extra confeſſionem, quando exiſtimari poteſt eum illud iam confeſſum fuiſſe, vel ex cauſa, quam ipſe iuſtam putet, ſilere; ſic quando non habetur notitia illius peccati, niſi ex aliorum relatione, ſtandum eſt dictis pœnitentis, ei tam pro ſe, quam contra ſe loquenti in ſacramentali confeſſione credendum eſt. in dubio nemo malus cenſendus. verum ſi ſacerdos eum ante cõfeſſionem certò ſciat peccaſſe mortaliter, & tamen interrogatum ſcelus abſque cauſa rationabili ſilere, tunc abſoluere illum non debet *a* ſic quibuſdam abſoluendus non videtur, qui de crimine accuſatus, ac teſtimonijs conuictus, ac damnatu a con-

confiteri Iudici non vult crimen, quod se verè commisisse sacerdoti confitetur. adhoc enim confitendum in iudicio conuictum reum obligari probabilior sententia docet. μ Veruntamen eum absoluendum esse à Sacerdote nonnulli probabiliter dicunt γ, quando ille crimen in iudicio ad infamiam vitandam negat, & ego illum absoluerem. λ *Suar. d. 32. f. 3. Sylvius, Henriq. Fagun Sancius d. 8. nu. 6. Molfes. Hemob. P. Sot. Sylvest. Reginal. l 8 num 10 Laym. Vidal. Bonacin. Vuald. Filliuc. Auers. q. 16. f. 11. contra Megal. Dianam p. 3. tr. 4. ref. 105. μ Suar. de fide d. 23. f. 2. Sanch. Decal. c. 7. num. 10. Auersa l. c. contra γ Hurtad. d. 86. f. 2. Portel. v. reus*. nonnulli etiam asserunt confessarium posse sub conditione absoluere pœnitentem, quem certo scit mentiri, & abque iusta causa silere peccatum, si hoc sciat, vt priuatus extra confessionem, non vt Iudex in confessione. tunc enim iudicat secundum allegata, & probata. *Vidalis inq. 5. contra communem sententiam.*

6 Sacerdos scientiæ ad excipiendas confessiones necessariæ expers grauiter peccat, si absque necessitate confessiones audiat. k quia exponit se periculo errandi, & non administrandi ritè sacramentum, & illud irritum faciendi. mortalem etiam culpam committit Præses, vel Superior, qui illum ad tantum ministerium admittit, vel exponit, vel confessiones audire sinit ε multo magis, qui iubet eum munus exercere confessarij. immo id præcipienti Præsuli obedire non debet subditus, qui se ignarum, & ineptum ad tale ministeriū agnoscit. quamquam si solum dubitet sacerdos, an sit idoneus ad illud, præstare potest fidem superiori asserenti eum aptum adhoc esse, eique id iubenti obediendo, & audiendo confessiones non peccat k. ε *Nau. c. 4. nu. 9. Bonac. d. 5. q 7 p 4. §. 2. Vasq. Suarez Henriq. Gesnal. tr. 24. c. 2.* ε ε. *ijdem Doct. Suar. d. 28. f. 2. num 7. Nau. & alij.*

7 Sacerdos sacramenti huius ministeer considerare debet, an, qui vult illud suscipere, sit rectè paratus, vel perfecta, vel imperfecta peccatorum detestatione, & proposito vitād: peccata. Hoc autem deprehendet ex signis, aut verbis eiusdem pœnitentis, vel prudenter iudicabit ex conditione, & statu eiusdem, vel debebit ipse interrogatione, & admonitione id ab eo exigere exhortando pœnitentem ad dolendum de peccatis, ad firmiter proponendum in posterum à culpis abstinere, diuinas, & Ecclesiasticas leges obseruare, proximas peccandi occasiones, quantum potest, vitare. quod si illum adhæc dispositum non videbit, non debet absoluere; alioquin non sacramentum, sed sacrilegium fiet; non valida erit confessio, sed confusio. præterea admonebit eū de obligationibus, quibus tenetur, vel restituendæ famæ, vel rei alienæ, vel adimplendi votum, vel iuramentum, aut promissa, perficiendi iniuncta piacula nondū expleta, vel tollendi scandalum, vel resarciendi damna alijs illata, vel corrigendi peccantes, vel iuuandi indigentes, ex charitate, vel iustitia, seu ex officio, vel deferendi alicuius delicta vergentia in damnum communitatis, vel innocentium, quæ ipse non possit impedire, vel quando superiorum vigent præcepta; vt denuncientur ipsis hæretici, blasphemi, venefici, & confessarij ad turpia sollicitantes. admonere debet sacerdos

pœni-

pœnitentem, & docere necessaria scitu, quæ illæ ignorat, nisi timeat, ne admonitio nocitura sit ei, qui manens in aliquo statu ob ignorantiam inuincibilem excusabatur, vt si fortè animaduertat sacerdos matrimonium irritum esse, timeatque, ne pœnitens permansurus sit in eodem statu, vel periculo continuandi coniugales actus, vel ne ex coniugum separatione magnum scandalum oriatur, vel infamia, vel filiorum detrimentum; tunc enim Sacerdos dissimulare debet, & dicere, si opus sit, coniugem peccare non reddendo debitum, & reprehendere non reddentem, dum non potest illi inualiditatem matrimonij vtiliter aperire. nam stante bona fide debent coniuges sibi mutuo debitum soluere. verum si inualiditas matrimonij proueniat ex impedimento, quod à Summo Pontifice auferri possit, debet confessarius, si potest occultè impetrare impedientis iuris relaxationem, quam dispensationem vocant: eaq; obtenta pœnitenti indicare simul defectum, & remedium. eoq; per nouum consensum adhibito matrimonium validum reddere. neque etiam admonendus est pœnitens, vt relinquat hæreditatem, quam bona fide possidet, vel vt ab illo contractu inualido, quem ille validum credit, desistat, si nihil profutura, sed potius nocitura admonitio credatur *ne effundas sermonem, vbi non est auditus*. verum si confessarius eo operiat aliquem sacerdotali ordine inualidè initiatum bona fide sacramenta ministrare, quæ nequit, debet illum admonere, etiamsi timeat, ne ille in tali ministerio perseueret; credere enim potest eum aliquando cessaturum. hic enim dum exercet ordinem, quem non habet, toti Reipublicæ graue damnum infert. *Suar. disp. 32. s. 4. Lug. d. 22. s. 2. §. 1. Sanch. l. 2. matr. d. 38. Pontius, Auersa, Villal. Layman. l. 5. tr. 6. c. 13. Diana p. 3. tr. 4. ref. 80. & alij.*

8 Quod si confessarius dubitet, an admonitio sit profutura, vel nocitura, partem magis verisimilem, vel maioris, aut minoris damni causam futuram consideret, & eam eligat, quæ inter spem remedij, & timorem damni vtilior, tutiorque videtur. caueat tamen sacerdos, ne si de rei veritate interrogatus eam dissimulet, eius dissimulatio, vel silentium non accipiatur à pœnitente, tanquam approbatio, vel confirmatio partis, in qua ille erat. tunc enim veritas aperienda esset. sed si credat dissimulationem suam nihil operaturam, & manifestationem veritatis periculosam fore, tacere, ac dissimulare debet sinendo pœnitentem in bona fide manere. *R. Auersa q. 16. sect. 12. & alij.*

9 Confessarius pœnitentem in causa capitali monere debet, vt obligationi suę satisfaciat, etiamsi inde mors alterius iusta secutura sit, scilicet reũ criminis conuictum monere oportet, vt crimen confiteatur, testem vt homicidam, furem, hæreticum, perduellem accuset, Iudicem, vt reum mortis secundum leges damnet, Ministros, vt capitalem sententiam exequantur. confessarius enim officio suo non satisfacit, nisi pœnitentem admoneat, vt ea præstare paratus sit, sine quibus officio suo, vel iustitiæ non satisfacit, nec absolutionis capax est. at idem est dicere Iudici, Ministroque Iustitiæ, vt faciant secundum præceptum legum in capitalibus causis, ac dicere, vt capite reum damnet, & plectat; idem est implicitè, ac explicitè aliquid di-

dicere. neque ideo irregularis fit confessarius, nec alius vir doctus, qui consultus iudicem doceat, quomodo in reos mortis animaduertere debeat, quia irregularitas ex defectu lenitatis solum iure statuta est in eos, qui tanquam ministri iustitiæ, vel spectantes ad iudicium cooperantur ad necem reorum, non vero in eos, qui detegunt maleficum, latronem, sceleris authorem. nisi testimonium contra eum in iudicio ferat. *Turrianus 2. 2. d. 93 d. 2. & lib. 9. de Censuris d 66. d. 4 Vasq. Diana p. 3. tr. 5. r. 80. Lug d. 22. s. 2. §. 1. Auersa q. 16. sect. 12. contra Auilam par. 1. d 5. s 2. n. 6. Henriq Cruc. Bonac. decens d. 7. q 9. p. 1.*

10 Potest confessarius pœnitentem interrogare de consuetudine peccandi, vt melius cognoscat statum pœnitentis, & propositum peccata euitandi, vel an peccatum sit reseruatum, vt blasphemia, quæ alicubi reseruatur, vt Venetijs cum ex consuetudine proferri solet, non si semel, aut bis prolata fuerit, etiamsi ante aliam confessionem tale peccatum sæpius cõmissum fuerit. quia non reseruatur nisi illa consuetudo, quæ ex se est materia necessaria confessionis, talis non est illa, quæ iam fuit submissa clauibus. Ad consuetudinem spectat blasphemia quinquies prolata ex quodam habitu diuersis temporibus, hãc fateri necesse est, vbi talis reseruatio viget, secus vero vbi non reseruatur, quia consuetudo non mutat speciem. *Suar. d. 22. s. 4. Vasq. q 91. Homobon. de cas. reseru. p. 2. cap. 1. Lazarius q. 8 Syluest. Henr. Lug. d. 16. s. 4. Bonacin. Regin. Diana p. 1. tr. 7. r. 15.*

11 Confessarius pœnitentem ritè confessum, & paratum statim absoluere debet. nec absolutionem differre licet; nisi iusta, & rationabilis causa id postulet, qualis est quando confessarius putat quidem pœnitentem esse dispositum, sed statim postea in eadem peccata relapsurum; quia scit eundem antea identidem in eadem peccata relapsum esse, nec iussam, ac promissam restitutionem fecisse, nec iniunctas sibi antea pœnitentias, & acceptatas egisse, vel eum manere in proxima peccandi occasione, quam vt deserat, præstat absolutionem differre, & sic cogere illum ad resipiscendum, ad restituendum rem alienam, ad implendum votum, & postea redeuntem absoluere; sicut enim alia remedia præseruatiua, ita & hoc adhibere licet ad quindecim dies, & quandoque ad mensem differri absolutio potest. deinde curandum est, vt pœnitens reuersus se accuset generatim de omnibus peccatis antea expositis, & sigillatim, vel distinctè de culpis per obliuionem omissis, & de commissis denuo. caueat tamen confessarius, ne indiscretè absolutionem differat, vt quando pœnitens ob comitatum suorum Eucharistiæ sumendæ necessitate quadam tenetur, vel quando timetur, vt postea sit rediturus, neue in plura, & grauiora peccata relapsurus. *Tolet. l. 3. c. 18. num 1. Lug de pœnit. d. 14. s. 10. Suar Graff. Henriq. Sanch. Dec. l. 2. c. 32 Sayrus. Em. Sà, Bannes. Auers. q. 16. s 12. Ledes Delr. Villal. contra Sancium, Dianam p. 1. tr. 7. r. 55.*

12 Defectus varij in confessione contingere possunt, vel circa materiã, vel formam, vel intentionem, vel iurisdictionem, vel scientiam ministri; si defectus à confessario supplendi sunt, si pœnitens non interrogatus à confessario peccata aliqua mortalia omisit;

fit; fi fponte ad confitendum redeat, monendus eft, vt omiffa peccata explicet, & ea, quæ confeffarius aliundè nouit, & videt a pœnitente omitti. fi vero hic non rediturus putetur, & notus eft confeffario, qui fuit caufa, vt nonnulla neceffario explicanda omitteret dicendo talia non effe confitenda, debet ab eodem conueniri, & fi fcandalum, aut detrimentum nullum immineat, monendus eft, vt confeffionem refarciat. fed fi confeffarius non fuit caufa defectus, fed per imprudentiam, vel negligentiam eum non interrogauit, non peccabit, fi eum non conueniat. valida enim confeffio fuit, & omiffa indirectè abfolutione deleta funt. *Medina*, *Vafq. Fernandes* dicunt admonendum effe pœnitentem, negant vero *Suarez*, *Lug. Nugn. Dian. tr. 15. r. 7. Filliuc. tr. 3. c. 12. q. 7.*

13 Si Sacerdos iurifdictione carens aliquem à referuatis abfoluit, ab antiftite facultatem abfoluendi illum petere debet, ac pœnitentem deinde aduocare, & monitum de defectu iterum à peccatis referuatis abfoluere, quando id abfque periculo, & detrimento famæ fuæ poteft, vel vltro accedentem ad fe monere debet, vt de peccatis in fuperiore confeffione explicatis iterum fe accufet, eumq; patentem abfoluere. idem etiam faciendum eft à facerdote, qui neceffariam abfolutionis formam non integram protulit, vel abfque intentione abfoluendi ad fupplendum defectum fubftantialem facramenti fcienter, & mala fide commiffum obligatur confeffarius, etiam cum propriç famæ detrimento. *Io. Medina de conf. q. 39. Corduba, Sotus, Faber d. 19 q. 1. Suar. d. 32. fect. 6. Conincb. Nugn. Syluest. Conrad. Poffeuin. Diana p. 1. tr. 5. r. 60.* non poteft tamē abfens abfolui à peccatis α à Cenfuris vero poteft β fi tamen pœnitens parum diftet, & videatur à confeffario, abfoluendi à peccatis poteft, & fuppleri defectus, vt quādo propter obliuionem non abfo utus γ difceffit. α. β *Auerfa q. 16. f. 13. & citati contra Nauar. D. Anton. Syluest. v. confeff.* γ *Ochagau. q. 41. nu. 6. Dinna p. 5. tr. 13. ref. 56.*

14 Sacerdos, qui pœnitenti non imperauit alienæ rei reftitutionem, fiue ex inaduertentia, fiue ex malitia, fiue ex obliuione, non tenetur obligatione reftituendi. ♦ quia confeffarij officium eft confulere non bono temporali, fed fpirituali pœnitentis. fecus vero, fi confilium dedit pœnitenti, ne ne reftituat, vel falsò docuit eum non obligari ad reftitutionem. actu enim pofitiuo damnum intulit domino rei. ergo reftituere debet eidem. idem dic de confeffario, qui caufa fuit, vt pœnitens bona fide rem alienam confumeret, nec inde hic factus eft ditior, nec tenetur, nec vult reftituere. ille caufam alterius damno dedit, ergo illud debet compenfare. excufatur tamen facerdos, qui abfque culpa fua bona fide, vel leui negligentia deceptus falfo docuit pœnitentem reftitutionis obligatione non teneri, & doctior poftea factus pęnitentem dedocet, quod ante docuerat, & licet inueniat inhabilem ad reftituendum, vel nolentem reftituere, ipfe non tenetur; quia contra iuftitiam non peccauit. ficqui abfque culpa accendit ignem, ex quo excitatum incendium maxima damna vicinis infert, illud quidem extinguere conari debet, non autem dominis quidquam pro detrimento foluere. ♦ *Suar. d. 32. f. 6. num. 8. Leff. l. 2.*

l.2.c.24. d.10. Azor. tom.3. l.4. c.16. Sanch. decal. l.1. c.6. num.5. Eman. Sa, Bonauin. Rebell. Lug. d.22. f.3. Malder. Dian p.1. tr.16. ref.1. Filliuc. t.7. num.37). Valeat. Auersa q.16. f.13. contra Gabriel. Nugn. Salon. Aragon. Zanard Nauar. Rosellam, Sayr. l.10. c.14. num.16. Sylu.

15 Debet confessarius antequam absoluat pœnitentem habere notitiam saltem confusam peccatorum, vt possit tanquam Iudex sententiam absolutionis proferre, & satisfactorias pœnas imponere habita ratione peccatorum. propterea quādo coram eodem Sacerdote confessio inualida repetitur, qui neque statum pœnitentis, nec iniunctum piaculum recordatur, non sufficit, si pœnitens vno verbo accuset se de omnibus, quæ antea confessus est, & de sacrilegio in ea confessione commisso. quia ad nouum iudicium noua causæ cognitio saltem confusa requiritur. *ita Hurtad. d.8. d.8. contra Granad. in 3. p. contr. 7. tr.9. Dian p 4. tr.4. ref.203.*

16 Non debet Sacerdos extra necessitatem excipere confessionem fœminæ, cum qua Venerem habere consueuit, licet huiusmodi confessio nullo iure prohibeatur, quandoquidem adest periculum recidēdi in peccatum, ratione cuius illicita, & inualida confessio reddatur, ideo speciali decreto quibusdā in Diœcesibus prohibentur Sacerdotes audire confessiones fæminarum, quibus cum peccarunt. probabilis est etiam sententia asserentium inter confessarium, & pœnitentem oriri quādam cognationem spiritualem necessario explicandam in confessione Venerei concubitus inter vtrumque habiti. nam vt ait Symmachus Pontifex *omnes, quos in pœnitentia accipimus, filij nostri sunt, vt in baptismate suscepti,* & Cœlestinus Pontifex dicit *si quis Sacerdos cum filia spirituali fornicatus fuerit, sciat se graue adulterium commisisse. Fagund de II. precept. l.4. cap.3. nu.35. Pontius, Lug. lo. Medina, lo Sanch. d 11. num.16. dicens talem confessionem quandoque impedire. Dian p.5. tr.14 r.110. D Th. in 4. d.42. q.1. art. 2. Sotus q.1. art.2. Paludan. Gabriel. Griff tom.1. l 4. n.2. Nugn. Coninch. Viguer. B. Ledesm. Viuald. Armill. Tab Zanard. Sanch. Matr. l 7. d.55. Homobon Megal. Galleg. Fagund. Auers. contra Bonac. Vasq q.91. artic. 1. Filliuc. tr.10. nu.187. Sa, Sousam, Dian q.1 t.7. ref 11. Pontium, Sancium, P. Fay, Petr Ledes. c. omnes q.1. c. si quis Sacerdos.*

17 Probabilis est sententia asserentium Sacerdotem, qui læthali scelere obstrictus absque præuia peccati sui detestatione, & dolore perfecto multorum ad se venientium confessiones audit, & absoluit tot mortalia peccata committere, quot personis pœnitentiæ sacramentum ministrat. vnumquodque enim sacramentum ex se ab alio distinctum est. ergo totidem sacrilegijs ille se se obstringit, quoties Dei gratiæ expers alios absoluit a culpis. idcircò numerum eorum, quibus sacramentum confessionis in peccato læthali ministrauit, confiteri debet. *ita Azor. 1. p. l.4. cap.4. q.6. Suar tr.4. d.22. f.5. nu.55. & alij contra Rodericum sum. tom.2. c.44. nu.7 Fagund. p 2. l 3. c.5. Gesuald. p.1. tr.24 cap.2. nu.25.* qui probabiliorem contrariam sententiam vocat, ego non improbabilem censeo, quando confessarius vnico actu voluntatis continuato plures, vel simul, vel successiuè absoluit, secus

ſecus ſi diſtinctis, & pluribus actibus, vt plurimum euenit.

18 Malus Sacerdos indignè Sacramenta alijs bona fide ſuſcipientibus miniſtrans ſibi tantum nocet, modo habeat intentionem conficiendi ſacramenta, & tanquam fax dum igne conſumitur, alijs lucens oſtendit iter. peccaret tamen grauiter, qui abſque rationabili cauſa malum ſacerdotem ad miniſtrandum, & conficiendum Sacramentum induceret, & ſi ab eo abſolueretur, irrita eſſet abſolutio in ſuſceptore male affecto, gratiam excludente peccato. bonitas ergo, ac fides miniſtri ex ſe non eſt neceſſaria ad valorem ſacramenti, ſed ad licitam adminiſtrationem, quia ſacramenti miniſter operatur diuina virtute, & poteſtate à Deo accepta, quæ etiam in peccatore eſſe poteſt. nam per peccatum non amittitur character, nec poteſtas ordinis, ſed in indigno etiam perſeuerant, actum validum faciunt poteſtas, voluntas, & modus. hæc autem in malo miniſtro ſunt. *ita D. Thom. in 3. p. q. 6. art. 5. Regin. l. 1. Sayr. de pœnit. cap. 26. Filliuc. t. 7. c. 9. q. 8. Bonac. d. 5. q. 7. & d. 1. q. 3. Geſuald. l. c. Laym. l. 5. tr. 1. cap. 5. num. 6. Vaſq. Peſant. Suar. Bellarmin. Valentia, Regin. Coninch. Sot. M. Ferchius in 4. d. 5. cap. 1. Vidal. t. 2. inq. 1. num. 9.*

19 Quando aliquis caſus, vel difficultas occurrit, quam confeſſarius neſcit ſtatim diſſoluere, ſed indiget conſultatione, vel maturiore diſcuſſione, ſi pœnitens promittat ſe facturũ, quod prudentes, & periti viri faciendum eſſe iudicabunt, vel quid Doctores decernunt, abſolui poteſt. K ſi verò Sacerdos dubitet, an pœnitens ſit aliquo excommunicationis vinculo innodatus, conſulat prius libros, vel peritiores ſe, quam illum abſoluat. videat, an abſoluendi poteſtatem habeat, necne K *Nau. c. 26. num. 3. Henriq. c. 26. num. 6. Coninch. Bonacin. Syluest. Suar. 28. ſ. 2. Bonon. p. 1. t. 24. cap. 2.* *Vaſq. 3. p. q. 93. Henriq. Suar. Nau. Bonac. Geſual.*

20 Moneat confeſſarius pœnitentem, vt proximam peccandi occaſionem euitet, ſi abſque notabili damno poteſt, alioquin alijs remedijs ieiunij, orationis, ac deuotionis ſe ſe præmuniat, vt nunquam ſolus vir cum ſola fœmina, quoad fieri poteſt, conuerſetur, & firmiter ſtatuat Deo adiuuante peccatis non cõſentire, quod ſi adhuc poſt frequentem experientiam in eadem peccata relabi ſoleat, adhuc abſoluendus eſt etiam non relicta occaſione μ non enim denegatur abſolutio pœnitenti, qui ſemper in eadem peccata venialia relabitur, nec eorum occaſionem aufert, etiamſi commodè poſſit. ergo nec deneganda eſt abſolutio confitenti peccata mortalia, quorum occaſio tolli commodè non poteſt μ nam ſimul cum occaſione, & cum certitudine morali relapſus ſtare poteſt propoſitum non peccãdi, quod non minus requiritur in confeſſione venialium, quam mortalium. ratione autem grauis damni imminentis ceſſat obligatio occaſionis tollendæ. nec læthale peccatum eſt in illa permanere. ita autem ſe habet occaſio, quæ non ſine notabili damno tolli poteſt in peccatis mortalibus, ſicut quæ ſine vllo damno tolli poteſt in venialibus. ergo ſicut ab initio poterat pœnitens abſolui: ita & deinceps poterit, modo non deſit illi propoſitum reſiſtendi. quamquam prudens confeſſarius interdum merito dubitabit, an pœnitens

verè, & ex animo habeat propositum resistendi malæ tentationi spectata conditione personæ, & qualitate peccati, vi occasionis, & ac toties repetito relapsu, qui contingere potest non solum ex occasione externa, sed etiam ex interna fragilitate, & praua propensione, & consuetudine pœnitentis. tunc ille non absoluẽdus est, nisi promittat vitare periculũ peccati. quando autem occasio proxima peccandi sine magno detrimento vitari nequit; non peccat pœnitens, si illam non explicet, nec confessarius ius habere ininterrogandi de illa videtur, & si pœnitens peccata sua detestetur, & statuat non amplius peccare. absoluendus est toties, quoties eum relapsum pœnituerit,. etiamsi nullus profectus appareat. quia hoc non est velle occasionem, nec amare periculum, sed permittere ad detrimentũ vitandum. non sufficit autem ad excusandum manentem in tali occasione leue aliquod temporale, & corporale detrimentum, sed quod spectata conditione personæ vir bonus, & prudens valdè graue esse censet. talis à Sancio existimatur amissio centum aureorum, si Concubina expellatur. γ posset tamen aliquando absolui concubinarius, licet non eijciat concubinam, quando cessat periculum relabendi, vel quia deformis reddita est, aut morbum grauem contraxit, vel cognationem cum eodem iniuit; vel aliquod graue impedimentũ superuenit, quando autem pœnitens debet omninò deserere occasionem proximam peccãdi, quamuis possit confessarius semel, aut bis illum absoluere, antequam illam deserat, expedit tamen concubinarium cogere ad concubinam expellendam, antequam absoluatur. non solum enim Iudex est confessarius, sed etiam medicus, qui ad præcauendos animorum morbos remedia adhibere debet, quale est dilatio absolutionis. quantumuis enim contritionis, & boni propositi signa in pęnitẽte agnoscat, iure tamen timere potest, vt ille occasionem peccandi remoueat, si illum ante eiectionem concubinæ absolnat, vt sæpè accidere in alijs experientia docet. quinimmo concubinarius non eijciens concubinam non est absoluendus, etiamsi absit periculum recidendi, quando adest scandalum aliorum, quod aliter tolli nequit, quam eijciendo concubinam, vel fœminam, quæ à populo concubina falso iudicatur, nam etiam à criminis specie, vel vmbra cauendum est. ε neque etiam ille absoluendus videtur, qui postquã domo pellicem eiecit solus eiusdem frequẽtat domum etiam causa alendi filios, k quia periculo se exponit cum scandalo aliorum. quando per alios potest alimenta illis præstare, vel domum illius cum comitibus ingredi, vt scandalum, & periculum cesset. k debet autem filijs alimenta ferre, si per alios mittere, vel suggerere non potest. nec ideò dabit scandalum actiuũ, cæterum non modo proximam, sed etiam remotam peccãdi occasionem fugere expedit, ideò Iob dicebat *pepigi fœdus cum oculis meis, vt ne cogitarem quidem de virgine* (Iob 31.) & Christus Dominus apud Matthæum (18.) *si manus tua* inquit, *vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & proijce abs te, si oculus tuus scandalizat te, erue eum, & proijce abs te.* nemo tamen tenetur occasiones remotas peccandi vitare. hoc enim in hominum commercio difficillimum, ac quasi ἀδύνατον .i. impossibile. *alioquin inquit*

quit

quit Paulus Apostolus, *debueratis de hoc mundo exijsse* (1. Cor. 5) Ecclesiasticus 17. de proxima occasione peccati dicit, *qui amat periculum, in illo peribit*, non vero *qui non fugit*, quia non semper fugere possumus. μ *Vinaldus t. de absolut. §. casus Episcop. n. 43. Ioan. Sancius d. 10. n. 16. Ioseph de Hortu cap 10. num. 33. Io. Lug. d. 16. sect. 10. Auersa quæst. 11 sect. 3. Diana aliorum iudicium expectat part. 1. tr. 16. res. 47. contra Nauar. cap. 3. num. 21. Graff. part. 1. lib. 1. cap. 28. Suar. dist. 32. sect. 2. Reginal. tom. 1. lib. 8. num. 19.* γ *Sanch. loc. cit. contra Castrum Palaum tom. 1. tr. 2. dist. 2. part. 9. Diana p. 5. t. 12. res. 108.* ξ *Megala v. concubina num. 6.* k *Beia part. 1. c. 14. contra Sancium d. 10. nu. 9. Cast. Palaus part. 9 §. 3. Diana loc. cit. Cottonus, & alij plurimi. sed de Officio Confessarij alibi etiam disserui.*

De obligatione seruandi sigillum sacramentale confessionis, & abstinendi ab vsu notitiæ habitæ ex confessione ad externam gubernationem. Cap. LVIII.

1 SAcerdos culpas, eorumuè circumstantias in confessione siue perfecta, siue imperfecta auditas sub sacro, & inuiolabili sigillo tegere debet; etiamsi inuitus, & coactus pœnitentem peccata sua enarrantem forte audierit. nam sacramentale sigillum oritur ex confessione etiam inuito Sacerdoti, & nolenti absoluere facta, quia pœnitens absque noua confessione absolui potest. si moribundus Sacerdoti occurrens dicat, *accuso me de furto, vel homicidio, absolue me*. hæc est vera confessio, & ad sigillum sacrum obligat; etiam si sacerdos non habuerit intentionem illius audiendæ. *Lugus d. 23. s. 2. num. 44. Diana p. 5. tr. 11 res. 34 contra Suarium d. 33. sect. 2. Auersam q. 18. s. 3.*

2 Non impeditur Sacerdos sacramentali sigillo, quominus loquatur de peccatis ante, vel post auditam eorum confessionem alia via cognitis. sed solum obligatur ne ex habita notitia per confessionem, de illis loquatur, neue ex ea aliquam certitudinem, vel circumstantiam addat. ne autem audientes credant ex notitia confessionis Sacerdotem de peccatis loqui, expedit dicere modum, quo illa nouit, vidit, vel audiuit ab alijs. & si vrgeret necessitas manifestandi scelus perniciosum Reipublicæ cognitum extra confessionem, non esset tacendum ad vitandum scandalum passiuum aliquorum falsò credentium eum loqui ex notitia per confessionem accepta. *D. Thom. in 4. d. 21. q. 3. art. 3. D. Bonauent. Medina, Nauar. cap. 8. nu. 15. Vasq. q. 93. art. 4. Valen. q. 13. p. 4. Suar. d. 33. sect. 3. num. 7. Auers. Pellizar. tr. 6. cap. 13. num. 11.*

3 Quamuis sigillum sacramentale propriè ad pœnitentis personam restringi videatur, ne vllum indicium de eius culpis præbeatur: attamen Sacerdos grauiter peccat contra naturale secretum, vel obligationem vitandi scandalum, si dicat religiosum illius Monasterij, vel hominem illius Parochiæ, vel oppidi parui confessum fuisse sibi hoc, vel illud peccatum; aut in illa sodalitate, vel collegio absolui quemdam à criminibus reseruatis, loci enim famæ, & honori detrahitur, licet sigillum non frangatur. *Nauar.*

cap.8.nu.26. Henriq. Fagun. Vinald. Nugn. Sylvius, Onuph. Dian. p.1.tr. 15.r.13. Megala p.1.tr. 15.resol.13. Auers. q.18.s.4. contra Suar.d. 9.nu. 16. Lug.d. 23.num. 63. Vasq. Villal. Diana p.5.t.11.r.35. Ledes. Martin. Bonac. q.6.s.5.p.4. Filliuc. Turrian.

4 Sub eodem sigillo Sacramentali tenetur confessarius etiam Superior silere naturales defectus, quos pœnitentes ad explicanda sua peccata non secus, ac circumstantias peccatorum explicarunt, quia ex eorum manifestatione confessio odiosa redderetur. defectus verò, quos ipse confessarius in pœnitente ex se deprehendit, vt prolixitas, vel difficultas loquendi, anxietas, scrupulositas non comprehenduntur sub sigillo confessionis, sicut nec ea, quæ non arguunt defectum, vt reuelationes diuinæ, beneficia, & virtutes pœnitentis, dignitas, nobilitas, paupertas, scientia. *Sotus in 4. d.18. q. 4. Suar. d. 33. sect. 3. Coninch. Granad. Onuphr. Bonac. q.6. s. 5. p. 2. n 10. Valent. Auers. Sà, Regin. tom.1. lib.3.c.4. Pellizar.*

5 Probabilius est Præsules, ac Superiores obligari ad cęlanda sub sigillo confessionis peccata reseruata, à quibus absoluendi potestatem confessarius pro pœnitente id rogante postulauit, vel quæ pœnitens ipse Præsuli manifestauit, vt posset ab illis a confessario absolui sublata reseruatione. Nam hæc est tanquam pars confessionis, & Præses est tanquam minister idoneus sacramenti; exercet enim potestatem clauium in ordine ad confessionem, cui adnexum est sigillum sacramentale. *ita contra Coninchum, Vasq q 93. art.4. d.2 Hurtad. d.12. d. 4. docent Victoria n. 190. Suar. sect. 4. Lug. d.23. num.34. Granad. Prepos. Malder. Onuphr. Auersa q.18. s. 5.*

6 Eadem seruandi sigilli sacri obligatione tenentur illi, coram quibus pœnitens necessitate vrgente Sacerdoti confitetur. α huic enim soli, non alijs, qui secedere nequeunt, intendit peccata sua confiteri; secus verò si pœnitens Sacerdoti quidem confessionis gratia, adstantibus vero demissionis sui causa peccata sua fateatur, ita vt confessarius audiat ea tanquam vnus de adstantibus. tunc notitia illa habita extra confessionem non clauditur sub sigillo. β si quis vero à Sacerdote confessionem alterius impiè reuelante aliena peccata audiuit, ea sub sigillo sacro cælare. γ debet. α *Coninch. d 9. num. 46. Lug. num. 39. Suar. d 33. s. 5. nu.12.* β *Io. Medin.* γ *Onuph. Kellison. Auers. & alij.*

7 Impietatis, ac sacrilegij crimen committit quicunq; à confessario postulat, exigitue notitiam eorum, quæ ad confessionem sacramentalem pœnitentis spectant, & dici non possunt absque directa, vel indirecta sigilli sacri fractione, vt si quis à confessario exigat notitiam pecuniæ, alteriusue rei à pœnitente ei confesso surreptæ, iniusto titulo possessæ. Quandoquidem confessarius, nec verbo, nec signo potest culpam in confessione auditam directè, vel indirectè detegere. hoc est enim sacrilegium graui pœna dignum. Idcirco rem illicitam petit, qui ab eo notitiam exigit eorum, quæ absque sacri sigilli violatione dici, vel innui nequeunt, & hæc petere est odiosam confessionem reddere. cæterum confessarius, & quicunq; alius obligatur ad sigillum sacrum, vel ad Decretum Clementis Octaui prohibentis vsum notitiæ ex confessione,

po-

potest concessu pœnitentis cum quolibet alio loqui de rebus in confessione auditis, & cognitis absque violatione sigilli Sacramentalis *. neque adhoc necesse est, vt extra confessionem aliam notitiam eorum, quæ confessus est, tradat, sed sufficit, si pœnitens simpliciter dicat. *dico tibi extra confessionem, quæ in confessione dixi* absque alia dictorum repetitione. sicuti potest aliquis confiteri dicendo *accuso me de omnibus peccatis meis, quæ tu extra confessionem nosti, vel quæ tibi narraui*. debet autem huiusmodi licentia, seu concessio loquendi de auditis culpis in confessione esse omnino voluntaria, ac libera, ac clara, non vi, aut dolo, aut metu reuerentiali extorta, non inutilis, sed vtilis, non sufficit præsumpta, nec interpretatiua, nec sub spe ratihabitionis, * nec potest præcipere Superior pœnitenti, vt dicta in confessione extra illam reuelet; hoc enim libertati, & arbitrio pœnitentis repugnat. non est autem necesse, vt talis facultas reuelandi detur in scriptis, quia credendum est simplici dicto confessarij asserentis se habuisse licentiam à pœnitente, nisi contrarium appareat. Tutius tamen est eam in scriptis accipere. *ita D. Th. in q. 4. d. 21. q. 3. art. 2. S. Bonau. p. 2. art. 3. q. 1. Riccard. Sot. Adrian. Palud. Henriq. Henric. D. Antonin. 3. p. t. 11. §. 1. Nauar. cap. 8. num. 2. Sylu. P. Sot. Conarr. Archidiac. Cardinal. Alexand. Abbas, Felin. Auersa q. 18. sect. 7 Pelliz. tr. 6. cap. 13. nu 8. contra Alensem, Scotum in 4. d. 21. q. 3. Gabrielem. Maior Durand. Aureol. Angel. c. t. lo. Medina quæst. 49. de confess. contra F Pellizarium tr. 6. c. 14. nu 8. Graff p. 1. decis. c. 24. nu 14.*

8 Potest, ac debet interdum confessarius præcipere pœnitenti, vt ipse, vel per alium scelus aliquid deferat, seu denunciet ei, cui oportet, vt hæreticos, vel alios perniciem reipublicę molientes, vel damnum innocentibus parantes, vel inferentes, vt manifestet res ablatas, vel amissas domino, vt confessarium, à quo sollicitatus ad turpia fuit, accuset. vt qui falsum testimonium tulit, illud retractet, vt ablatam alteri famam, vel rem alienam reddat, cui debet; quamuis alij hinc coniecturam facturi sint eum iussu, monituue confessarij hæc, vel illa facere. * Cæterum probabilior est sententia asserentium illicitum esse confessario petere, & accipere à pœnitente notitiã socij, qui criminis particeps est, ad corripiendum eum, & procurandam eius emendationem, * id enim confessionem odiosam reddit, sacri sigilli vim infringit, & sacramenti institutum ad alium finem detorquet, participes criminis offendit, & irritat potius, quam corripit, in ipsum pœnitentem odium concitat. denique non potest Superior, aut Iudex ex hac notitia, & facultate accepta à confitente ad publicam, aut iudicialem correptionem rei procedere. debet igitur confessarius monere pœnitentem, vt ipse socium criminis fraterna charitate corripiat secundum præceptum Euangelicum. *si peccauerit in te frater tuus, vade, & corripe eum.* si vero pęnitens nullum fructum emendationis ex sua correptione speret; virum aliquem idoneum ad corripiendum illum adhibeat, & si hoc non sufficit, rem ad Superiorem deferat iuxta illud *si te nõ audierit, adhibe testes, & si nec illos audierit, dic Ecclesiæ*, si tandem ipse pœnitens iudicet confessarium adhoc munus idoneum,

idque spõtè illi indicet, & cupiat adhibere ipsum, si te vera spes affulgeat medij, & emendationis, nec timeatur scandalum, poterit Sacerdos negotium prudenter in se recipere. Verum quemadmodum Confessarius potest petere, & accipere à pœnitente moribundo facultatem reuelãdi ipsius debita hæredibus. k ita vt hæredes debeant credere confessario, & soluere æs alienum; k ita probabile est posse confessarium petere, & accipere licentiam corripiendi sceleris socium à pœnitente. λ verum res est periculosæ aleæ plena. ε *R. Auersa q. 18. sect. 7.* θ *Syluius q. 11. art. 2. cap. 2. Bannes, Rodriq. tom. 1. sum. cap. 109 Lorca d. 45. num. 20. Ledesma, P Fay, Fr. Longus p. 1. sect. 3. art 9. Malder. Diana p. 3 tr. 4 r. 113.* His contrarium etiam probabiliter docent λ *D. Th. D. Antonin. Capreol. Alens. Gabriel. Syluest. Armilla, Tabien. Sum. Pisana, Gerson. Nau. Corduba, quos citat, & sequitur Suar. d. 34. s. 4. Fagund. l. 5. de 2. præcept.* k *Diana p. 5. tr. 11 r. 28, cum alijs Auers. loc. cit.*

9 Grauiter contra sigillum confessionis peccat Sacerdos, qui ex notitia confessionis aliquid gerit, ex quo alij conijcere, aut suspicari possint certum pœnitentis peccatum, aut indignitatem. μ hoc enim est indirectè, & generatim factis indicare peccata in confessione cognita, eorumque grauitatem. ideò Sacerdos non potest coram alijs, qui sinistram suspicionem indè caperent, negare sacramentum aliquod, vel subtrahere commercium illi, quem ex confessione agnouit indignum, aut anathema vitandum, γ nec Superiori ex tali notitia licet subditum ab officio amouere, vel ad aliũ locum transferre cum periculo talis suspicionis apud alios. Non modo enim violaret sacrum sigillum, sed etiam Decretum Clementis Octaui editum ann. 1594. die 26. Maij, quod iuri naturali, & diuino innititur, habetq; vim præcepti obligantis transgressores ad lethalem culpam, vt constat ex verbo *Mandamus*, quod Pontifex vtitur, omnesq; & solos religiosorum Præsides cõplectitur non Magistros Nouitiorum. non videtur tamen obligare in omni euentu, si vsus scientiæ ex confessione acceptæ possit sine periculo violationis sigilli, & absque pœnitentis grauamine haberi. π videtur enim valdè durum Superiorem regularem intelligentem ex confessione subditos sibi nocte per aliquem locum exire à Monasterio ad scelera aliqua committenda non posse id impedire sub alio prætextu videlicet ibi aliquid ædificando, aut lignorum struem erigendo. si alias id fieri possit sine vlla aliorum suspicione, vlloque pœnitentis grauamine, vi cuius confessio fiat odiosa. consultum tamen est in tali euentu petere consensum pœnitentis in iustum hunc, vel illum vsum scientiæ, vt omne periculum euitetur. K præterea ius positiuũ cedit naturali iuri, vi cuius talis sciẽtiæ vsus necessarius sine sigilli violatione esse potest; vt si quis præposito confiteatur se cum pluribus sodalibus conspirasse in eius necem, deindè ipse, vel alius ex coniuratis postulet gladiũ ab eodem. hic vitæ suæ timens negare illi gladium potest, si absit periculum reuelandi confessionem. sic Præpositus Regularium sciens ex confessione subditi paratum sibi, vel alteri venenum in vino consecrando in Missa potest, ac debet ad vitandam propriam, vel alienam mortem, & sacri-

legam

legam irriuerentiam in Sacramentum sibi consulere, vel cessatione sacri, vel alibi Missam celebrando, vel alio vino vtendo absque violatione sigilli. ita si confessarius à pœnitente cognoscat in confessione sibi ab eo cum alijs socijs paratas esse insidias ad occidendum se in via, potest manere domi, vel iter mutando, declinare à loco insidiarum aliquo honesto prætextu. *μ. γ ita Doctores communiter, Auersa q. 18. s. 8. Pelliζar. Manual. tr. 6. cap. 13. Praepos. quæst. 1. d. 7. num. 54. Lug. d. 23. num. 95. contra Gabr. in 4. d. 21. q. 1. art. 3. d. 2. π Coninch. disp. 9. de confess. num. 68. Layman. lib. 5. tr. 6. cap. 14. num. 23. Pelliz. loc. cit. nu. 17. Sylu. Fumus, Sanch. Maior Gabriel. Sotus, Fagund. præcept. 2. Eccl. lib. 6. c. 2. num. 5.*

10 Soli Superiores Religiosi à Clemente VIII. prohibentur vti notitia habita ex confessione ad externum regimen non solum, quando subest periculũ violandi sigillum sacramentale, sed etiam quando talis vsus cederet in pœnitentis confusionem, ac pudorem; non quando fiunt actiones, nec ex consuetudine, nec ex natura sua contrariæ sigillo, sed indiferentes ad varios modos operandi. quia sacramentale sigillum adeo strictè obligat, ne pœnitentiæ Sacramentum ad animarum salutem institutum reddatur onerosum, atque odiosum, quale esset, si homines intelligerent se ex eius occasione posse à Superioribus suis priuari officijs, atq; honoribus, transmitti ad alia loca, negari sibi suffragia ad dignitates, & ordines, aliaq; commoda. ideò huiusmodi actiones vitandæ sunt, non vero illæ, quæ ex natura sua non repugnant, neq; officiunt confessionis sigillo, neque ex consuetudine sunt manifestatiuæ confessionis, nec iustam occasionem præbent vitandi pęnitentię sacramentum. Ideò si religiosus Superior ex subditi confessione nouerit eum non esse Sacerdotem, poterit eum amouere ab officio confessarij, & si sit opus, alio mittere quæsita externa causa magna tamen prudentia, ac circumspectione adhibita. *Fagund. præc. 2. Eccl. lib. 6. cap 3. num. 1. cum multis quos refert Armilla v. confessor. n. 7. Sanch. lib. 3. de matr. d. 16. n. 4. Bannes 2. 2. q. 33. art. 8. Richard. in 4. d. 12. n. 4. Regin. l. 3. nu. 33. Pelliz. tr. 6. c. 13.*

11 Magistri Nouitiorum, alijque Religiosi iure ferendi suffragij gaudẽtes si Nouitio, alijque Religioso ob defectum ex confessione cognitum suffragium denegarent, quod licitè nonnulli fieri posse asserunt ε non violarent Clementis VIII. decretum, sed sigillum sacramentale, vt videtur, offenderent, per quod prohibetur quicquid onerosam confessionem reddere, & homines ab ea auertere potest. σ tale esset, si religiosi sibi persuaderent se ob peccatorum suorum confessionẽ à consequendis dignitatibus, officijs, & ordinibus arceri posse. *ε Vasq. part. 3. tom. 4. q. 93. Portel. v. elect. Castellin. c 2. Sanch. Nau. in c. Sacerdos. Nugnus, Gutier. Henriq. lib. 3. cap. 23. Fagund. pr. 2. l. 6. cap. 3. num. 1. Diana p. 3. tr. 4. r. 76. & alij. σ Coninch. d. 9. num. 64. Laym. nu. 22. Sanch. num. 3. Fagund. nu. 2. Pelliz. q. 5. Constit Somasch.*

12 Non peccat contra Decretum Clementis VIII. sed contra naturale secretum Superior Religiosus, qui vtitur notitia accepta extra cõfessionem ab aliquo dicẽte *dico hoc tibi sub sigillo confessionis*, quia Pontifex loquitur

solum de sacramentali confessione, ex qua sola oritur obligatio sigilli. τ vti tamen potest Superior notitia eorum accepta extra confessionem, quæ etiam ex confessione intellexit, modo hæc illam non adiuuet. υ non obstat Clementis VIII. decretum, quominus Superior possit vti notitia ex confessione ad regimen externum siue pœnitentis, siue eorum, qui delicti φ participes sunt, si pœnitens hanc illi facultatem concedat: quam si in confessione dedit, postea reuocare potest, quia est sacramentalis notitia. huius autem vsum quandoque concedere debet, vt bono publico, vel innocentium saluti consulatur. accedente consensu confitentis cessat finis Clementini Decreti, ergo & obligatio. nam consentienti non fit iniuria, nec sacramento derogatur, cuius sigillum magis obligat, quam Clementis Constitutio. Quin etiam confessarius Superior subdito nolenti deferre, siue denunciare sibi, vel maioribus superioribus extra confessionē alicuius crimen perniciosum toti Monasterio, vel religioni, vt remedium adhibeatur χ absolutionem negare potest, debetque τ *S. Anton. Adrian. Caietan. Nauar. Sanch. Rodriq. quos sequitur Layman. lib. 5. t. 6. c. 14. num. 2. Pelliz. υ Suar. d. 33. s. 5. num. 7. Auers. q. 18. s. 7. cum alijs cit. φ Fagund. precept. 2. Eccl. lib. 6. cap. 3. Pelliz. Diana part 3. t. 4. r. 76. contra Henriq. Io. a Cruce χ Pelliz. Conmch.*

13 Superior Religiosus non videtur licitè vti posse notitia accepta ex confessione alicuius extranei, siue Regularis, siue Secularis ad externam gubernationem, ψ quia Clemens VIII. in Decreto de confessione simpliciter sine mentione subditorum, vel extraneorum loquitur: vbi autem lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. contrarium tamen non improbabile salua integritate sigilli existimo, & Clementem VIII. interdixisse Superioribus vsum notitiæ acceptę ex confessione Religiosorum eiusdem instituti, vel sodalitatis, cuius Monasterijs, vel Collegijs præsunt. voluit enim consulere libertati subditorum Regularium, quam sacramentalis fori sanctitas exigit, quam etiam Claudius Aquauina in simili Decreto suo spectauit. alioquin Sūmus Pontifex non solos Superiores Religiosos, sed omnes confessarios etiam sęculares interdicere debuisset vsū notitiæ confessionis, si mens Pontificis in illo Decreto fuisset cauere, ne à Sacramento pœnitentiæ homines auertantur, verum libertas confitendi peccata religiosis subditis non minuitur, etiamsi Superiores vtantur notitia accepta ex confessione exterorum. cęterum superior videtur vti posse notitia hausta ex cōfessione ad bonum proprium, ad moderandum, & corrigendum se ipsum, ac faciendum, ac benefaciendum pęnitenti, ad rem ipsi valdè gratam, & vtilem faciendam, ω non verò ad rem ingratam ei, quod ad commodum temporale, licet vtilem quod ad bonum spirituale, neque ad gubernationem Nouitiorum, vel Monialium ipsi subiectarum; secus verò de Episcopis respectu Monialium sibi subditarum dicendum est. hi enim non comprehenduntur nomine Superiorum Regularium, quos solos obligat Clementis VIII. Decretum, quod ad gubernationem externam Regularium, siue eiusdem, siue alterius Ordinis; si fortè fiant eius Visitatores, vel Præfecti. quia vbi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus. neque illis vti licet

licet ſcientia ex confeſſione imperfecta, neque ſi illam notitiam acquiſierint, vt interpretes in confeſſione, quia in his caſibus militat finis prohibitionis Pontificiæ, quæ tamen non vetat Præſides Religioſos ex tali notitia fieri prudentiores in ſuo regimine, & communi bono conſulere, inuigilare, ſicut ex officio debent. *Pelliz. Fagund. Henriq. Syluest Sot. Ledeſm. Coninch. & alij. Sanch. l. 3. matrim. d. 6. Diana p. 5. tr. 11. reſ. 3. Lug. d. 23. ſect 5. Granad. contr. 7. tr. 11. Auerſ. quaſt. 18 ſect 8.*

14 Illicitus omni confeſſario eſt, & ſigillo ſacramentali repugnat vſus ſcientiæ ex confeſſione acceptæ ad faciendum aliquid moleſtum, & graue pœnitenti, quod ipſum retrahere poſſit a confeſſione, etianſi pœnitens non deprehendat Sacerdotem vti notitia ex confeſſione. propterea non poteſt elector denegare ſuffragium ad aliquam dignitatem, honorem, vel munus ei, quem ex ſola confeſſione indignum eſſe nouit. ſi enim intelligerent homines ſibi poſſe denegari ſuffragia occaſione confeſſionis, ab hac valdè deterrerentur. & nihil magis odio haberent, quam peccatorum ſuorum confeſſionem, ſi propter hanc ſcirent ſe beneficijs, & honoribus priuati poſſe, atque ita ſe puniri ab eo, à quo abſolui volunt, & indè detrimentum pati, vnde ſalutem quærunt. hoc ſanè eſt iniuriam tam ſalutari ſacramēto facere, ac ſigillum frangere, pœnitentem prodere. *ita Bannes 2. 2. quaſt. 23. art. 8. Armilla v. confeſſor num. 7. Onuphrius ſect. 2. q. 2. d. 2. Fauſt. de pœnit. lib. 7. cap. 45. Prapoſit. q. 11. d. 7. Sanch. lib 3. de matrim. d. 6 Diana, Gran Lug Fag. Auerſ. l. c. Pelliz. contra Durand. in 4. diſt. 9. quaſt. 5. Paludan. Capreol. Hiſpal. Sot. diſt 18. q. 4. art. 5. Alenſ. Altiſiod. Henriq. Ang. Roſel. Tabien Suarez. Kelliſon. Mercer. Tanner. Ochagau.*

15 Caueat confeſſarius, dum à Superiore petit facultatem abſoluendi aliquem à caſibus reſeruatis, ne quid dicat, faciatque, ex quo pœnitens cognoſci queat. omnem cautelam in proponendo caſu adhibeat, ne Superior probabiliter ſuſpicari poſſit, quis ſit author. & ſi imprudenter, ne dicam crudeliter, interroget quædam ad conijciendum reum confeſſarius ambiguis reſponſis callidè eludat, & ne minimum quidem indicium ſocij criminis prodat, nec abſoluendi facultatem petat, quando Laici, vel Clerici pro ſumptione Euchariſtiæ ex inſtituto, vel deuotione confiteri ſolent, nec quando Sacerdotes ad Sacrificium peragendum pœnitentiæ ſacramento ſe expiant. nec vel leuiſsimam præbeant anſam, vndè Præſes coniectet an domi, vel foris, an recens, an iamdiù, an ſemel, an ſæpiús, an contra hoc, vel illud votum, ſiue præceptum, vel cum alijs circumſtantijs peccatum commiſſum ſit. nam ſacramentalis ſigilli fractor erit ſi quid agat, dicatue, ex quo quis ſit pœnitens à Superiore, vel minimum conijci poſſit, ſi per confeſſionem Sacerdos peccatum nouit; ſi vero extra illam ſecretum naturale violatur. *Coninch. d. 8. dub. 14. n. 111. Laym. tr. 6. c. 12 Hurt. d. 11. d. 16. Quintan. tr. 3. ſect. 12. ſingular.*

16 Superior Religioſus ſacramentalis ſigilli obligatione tenetur ſilere perpetuo, quis ab eo petierit facultatem, vt abſoluatur. hoc enim eſt initium confeſſionis, nec non celare debet circunſtantias, ex quibus conijci poſſit, quis ſit ille, pro quo abſoluendo fa-

facultas petita est. in paruo Collegio, vbi pauci sunt, expedit, vt Superior nullus peccati absolutionem sibi reseruet, & quando periculum est, vt cognoscatur pœnitens, debet alicui cōfessario Ordinario committere facultatem generalem absoluendi à reseruatis. immo reseruatio inualida est, quando vergit in destructionem, non in ædificationem, vt quando periculũ est detegendi pœnitentem, qui rationabili ex causa non vult pro se absoluendo facultatem petere à Superiore. & tunc confessarius quilibet ex assignatis eum absoluere potest, ac debet confessum *Doct. citati*.

Additamenta varia ad superiora capita. Cap. LVIII.

Ad Caput XXIII. De absolutione moribundi.

1 SI dubium sit, an homo aliquis sit viuus sub conditione absolui à peccatis potest. nam est in possessione vitæ; melior autem est conditio possidentis. verum si mortuus verè fuisset, & postea miraculo dubio ad dubiam vitam reuocatus fuisset, censendus foret non viuus, & tunc absolui non posset. erat enim in possessione mors, antequam resurgeret, ergo tunc pro morte iudicandum est. homo minus probabiliter viuus, si aliud non obstet, dispositionis defectù, absolui potest, immo debet. in praxi enim sequi possumus opinionem minus probabilem, & debemus, quando id extrema necessitas proximi postulat. Parochus quidem ex iustitia, alius vero sacerdos ex charitate debet hominē minus probabiliter viuum absoluere. qui enim inconfessus est in articulo mortis in extrema necessitate versatur. non est autem certum hominem mori; cum vltimo sensu priuatur, solent enim ægroti in profunda deliquia incidere, & mortui putari, quousque ad se redeant. legimus enim nonnullos, qui mortui putabantur, sepultos postea è sepulcris exijsse. propterea in multis diœcesibus cautum est, ne mortui ante vigesimam quartam horam ab obitu sepeliantur. Ergo ratio, quę viget, ne tumulentur, vigebit, vt absolui possint homines, si aliquo modo probabile sit eos viuere; quandoque enim mortuus creditur homo, & viuus est. *ita Caramuel in Theol. fundamentali tomo. 1. c. 14. nu. 188.* multo magis ergo dicēdum est moribundos, qui omni sensu destituti sunt, & nullo sensibili signo pœnitentię Sacramentũ petierunt, absolui posse, modo catholicè vixerint; melius enim est, vt ægrotus absolutionem, qualiscũq; sit, habeat, quam vt absque vlla absolutione decedat, vsu receptum est, vt milites in acie à peccatis absoluantur etiamsi absolutionem non petierint. quidni Christi milites sensu destituti in agonia constituti. probabile enim est Catholicum virum nolle sine sacramento pœnitentiæ mori, & vnumquemq; in mortis articulo de sua salute solicitum esse, & maximè eum, qui solitus est bene, & catholicè viuere, & communionem sacram statis temporibus accipere. hanc sententiā intrinsecè probabilem confirmat multorum Doctorum authoritas, & Clementis VIII. Pontificis factum superius à me relatum. *Caram in Theol. Fund. tr. 2. §. 6. n. MDCCCXLVIII. Diana p. 3. tr. 3. r. 8. Henriq. P. Fay, Homob. p. 2. tr. 7. c. 18. q. 84. Ant. de Literatis, Molfes. Lotherius, Musart. Faustus, Sunsonius, Cordub. Bauny,*

Mar-

Marchantius, Crommius contra Layman. Reginald. Bell. Turrian. Pitig. Iribarne. Vasq.

De opinione eligenda à Confessario Additamentum ad caput XXIII.

2 Communis Doctorum sententia est, cuilibet licitum esse ex duabus opinionibus in vtramque partem probabilibus, quæ reddunt hominem speculatiuè dubium, eligere, ac sequi alteram probabilem etiam alienam, & minus tutam (hoc est quæ minus remota videatur ab omni specie peccati, quam altera) relicta probabiliore, & tutiore, propria; modo absit iniuria, & periculum proximi, ne is damnum patiatur. *nam in dubio tutior via eligenda est*. propterea minister sacramentorum, in ijs, quæ spectant ad validitatem ipsorum, & Medicus, ac Chirurgus, & iudex causarũ ciuilium, ac criminalium probabiliorem, ac tutiorem partem eligere debent. Medicus si medicamentum certum habeat non potest licitè incertam medicinam ad explorandam eius vim adhibere, nec iudex secundum minus probabilem sententiam relicta probabiliore causam iudicare, si detrimentum proximi inde sequatur, quia in his nõ sola honestas actionis est regula operandi. Hanc sententiam præter citatos à me doctores *capite 23. nu. 38. tenent Arriaga de act. humanis Amicus de regulis extrinsecis, Bardus d. 11. Baldellus lib. 4. d. 13. Busembaum l. 1. tr. 1. c. 2. Caramuel, Excobar c. 3. lo. & Fr. Lug. Lezana, Ouiedus, & alij.*

3 Verum alij dicunt licitum esse sequi minus probabilem sententiam dummodo euidenter constet eam esse probabilem. *ita Bresserus lib. 3. cap. 5. Merula d. 3. cap. 4.* alij aiunt nos sequi posse sententiam minimę probabilitatis, *vt Pasqualigus decis. 18. n. 2.* Sed hoc verũ esse, cum aliter graue damnum euitari non potest, aiunt *Salas p. 2. tr. 8. d. 1. s. 5. Valentia d. 9. 14.* alij aiunt vsum minus probabilis sententiæ licitum esse in foro conscientiæ, non in foro iudiciali. *ita Sanch. lib. 1. c. 10. Layman l. 6. c. 5.* alij sententiæ minus probabilis vsum non admittũt in materia sacramentorum, *vt Filiucius tr. 21. c. 4. Vasq. d. 60. c. 3. Suar. tom. 4. d. 26. s. 6* alij excipiunt spectantia ad fidem Catholicam. *ita Bard. d. 15. §. 8. Bannes 2. 2. q. 1. art. 10. contra Spinam*, alij non habere locum hanc regulam in rebus spectantibus ad iustitiam commutatiuam, nec vbi agitur de damno, vel emolumẽto proximi, quod & nos asserimus. *Bard. l. c.* alij nos sequi posse minus probabilem aiunt, quando ad vitandum imminens periculum prudentia exigit, vt contrariam sententiam eligamus. *Bonaç. d. 2. de peccat. q. 4 § 4.* alij sententiam minimæ probabilitatis asserunt ex præcepto sequendam esse ad euitandam infamiam, vel aliud graue damnum, *Pasqual. decis. 30.* *alij hoc negant Sãch. de matr. l. 2. d. 36. Villalob. tr. 1. d. 12. c. 8.* alij probabiliorem sententiam sequendam de consilio, & opinionem asserẽtium minus probabilem sententiam eligi posse tantum probabilem esse pronunciant, *vt Sanchez l. c. alij certissimam vt Pasqual. d. 5. nu. 3.* alij nec de consilio, nec de præcepto probabiliorem sententiam sequendam esse, *Caramuel in Theol. Regul. d. 6. lo. & in Theol Fundament. nu. 1979.* asserens omnes opiniones probabiles æque tutas esse *Sanch. d. 44.* credendum est omnes doctores relatos veritatem, quam agnoscebant, docuisse nec voluisse vllum decipi, eorumque sen-

sententiam cum exceptionibus superius allatis probabilem esse vtpote firmis rationibus innixam, & tantorum Doctorum suffragijs confirmatam asserimus.

4 Contraria etiam sententia asserentium peccare eos, qui minus probabilem opinionem relicta probabiliore sequuntur, probabilitate non caret, nam nemo potest tutò sequi conscientiam dubiam. dubia autem est, quando ex vtraque parte sunt rationes æquales, vel quasi æquales (verum quod est dubium speculatiuè, posse fieri rationabili ex causa practicè certum respondent oppositæ sententiæ doctores, nec peccatū est operari secundum conscientiā practicè, & moraliter certam, etiamsi speculatiuè sit dubia) præterea idem intellectus non potest opinari aliquid esse licitum, quando probabiliores habet rationes, & causam existimandi illud esse illicitum, dubitans de vniuersali, dubitabit etiam de particulari, nisi pro particulari adsit peculiaris ratio saltem extrinseca, in quo casu idem potest opinari de particulari aliquid esse licitū, & in vniuersali speculatiuè dubitare, vt quamuis dubitem, an liceat in die festo venari, quia sententia minus probabilis id licitum esse docet, dubitare non debeo, si quidem in dubijs opinionum licet sequi partem dubiam. si vtroque pars, contradictionis est æque probabilis, vel vna probabilior altera, vt quæ fauet præcepto, & altera minus probabilis, quæ fauet libertati, & vtraq; habet suam probabilitatem ex ratione intrinseca, si quæ est minus probabilis opinio ab intrinseco, reddatur ab extrinseco certa moraliter, nos eam amplecti posse nulli dubium est. exemptum sit, si pensatis rationibus dubium sit, an liceat die festo opus seruile per horam facere, quamuis negatiua sententia probabilior mihi videatur, & affirmatiua minus probabilis, si postea animaduertam viros religiosos, doctosq; ac probatæ conscientiæ famulis suis iubere, vt die festo absque necessitate seruilia per horam operentur, hoc exemplo motus possum eorum sententiam, quæ ab intrinseco minus probabilis mihi videtur, veram credere, & sequi, & contrariam in praxi falsam existimare. quia tot viri docti, ac Dei timore prædicti die festo seruilia per horam fieri non iuberent, si hoc læthale scelus esset. plura autem sunt, quæ opinionem aliquam intrinsecè minus probabilem, moraliter certam extrinsecè in praxi reddere possunt, vt authoritas Doctorum, exempla maiorum, præsumptiones, titulus possessionis, legitima consuetudo, superiorum tolerantia approbans in lege humana, regula ob vitandum maius malum, vel ob maius bonum in his, quæ vt mala vetita sunt, & alia huiusmodi: proptereaque licet in praxi sequi opinionem minus probabilem, quę libertati fauet relicta probabiliore, quæ fauet legi. *ita Mercorus p. 3. art. 7.* neque id negant Doctores, qui probabiorem sententiam in concursu minus probabilis sequendā esse asserunt, hi sunt *S. Augustinus de Doctrina Christi l. 1. S. Antoninus p. 3. t. 3. c. 10. S. Ioannes Chrisostomus hom. 4. in Matth. S. Thomas de Aquino, Scotus, Antonius Merenda, Philaretus, Paulus Fresanellus, Peyrinus, Sotus, & alij à me alias relati c. 23.*

5 Credibile est plures doctores sensisse esse peccatum sequi minus probabilem opinionem in concursu probabilioris, quia ante quinquaginta annos

annos proximè prçteritos hæc sententia communis, & ab omnibus recepta erat, & ab Apostolorum tempore vsq; ad seculum decimum sextum nullum fere contrariam sententiam docuisse legimus; cum tamen innumeros fuisse rerum moralium doctores testetur *Io. Tabiensis in proemio summæ suæ, & Posseuinus in sua Bibliotheca l. 3. c. 22.* ex antiquis summarum moralium scriptores plusquam sexaginta enumeret, neque credibile est innumeros superiorum seculorum doctores Apostolorum temporibus, & ipsi veritatis fonti viciniores in via morum errasse, sed credibile est eos aquam puriorem veræ doctrinæ ex viciniore fonte hausisse, & maximè circa modum obseruandi legem Dei, qui mandata sua custodiri nimis, hoc est exactissimè iussit *psal.* 118. tenetur medicus charitatis lege adhibere medicinam, quam probabilius existimat ægroto profuturam, ergo, & confessarius, qui est medicus animarum, debet in curandis pçnitentis spirituales morbis probabiliorem sententiã sequi. hoc etiam facere debet, vt iudex. in ferẽdo enim iudicio ad euitandum damnum alterius probabiliorem sententiam sequi debet. oculus operantis rectè ita cautus esse debet, vt falli non possit, sed eligens opinionem minus probabilem concurrente probabiliore non est ita cautus, vt falli nequeat. eius enim doctrina potest esse falsa. *Ego*, inquit D. Bernardus in Regulam S. Benedicti, *vt interior oculus vere simplex sit, duo illi esse necessaria arbitror charitatem in intentione, & in intellectu veritatem.* sed qui eligit opinionem minus probabilem relicta probabiliore, in intellectu non habet veritatem, sed dubiũ potius, quam veram sententiam tanta diligentia inquirere debemus veritatem, quam quærere nos iubnet Deus ad salutem animæ spectantem, quantam prudenter habere solemus in rebus secularibus ad nostram vtilitatem spectantibus iuxta illud prou. *si quæsieris sapientiam tanquam pecuniam, & sicut thesauros effoderis illam, intelliges timorem Domini, & sciẽtiam inuenies Dei*, non est igitur impossibile habere certitudinem saltem moralem de honestate operis cuiuslibet agibilis quodcunque nobis occurrat, vel à ratione intrinseca, vel ab extrinseco principio, vt ab authoritate Doctorũ, vel ab vsu, consuetudine, præscriptione, præsumptione, possessione, maiorum tolerantia, exemplo, alijsque huiusmodi. sufficit indoctis ad tuta conscientia operandum agere secundum consilium proprij confessarij, vel parochi, vel viri prudentis, probi, ac docti, *vt ait D. Thomas quodlibet 3. art. 8. Mercorus p. 1. art. 14.* & alij cõmuniter Docti vero tutò se gerent in dubijs, si quod conuenientius existimauerint, operabuntur, vel ex duobus malis minus eligent necessitate compulsi secundum illud *ex duobus malis minus eligendum est*, nam vt ait Aristoteles *minus malum respectu maioris mali habet rationem boni.* dictamen rationis, vt possit esse regula recta morum debet esse moraliter certum, & sine formidine contrarij; alioquin non conforme rectæ rationi, ac legi æternç erit iudicium certum moraliter omnis formidinis de falsitate expers est, talis non est opinio minus probabilis in concursu probabilioris; nam sola ratione medij, qua esse probabilis dicitur non potest certam reddere conscientiam operanti contra probabiliorẽ sententiam, apud rudes do-

doctorum authoritas certitudinem facit, apud doctos ratio firma, vt Augustinus Epistola XIX. ad Hieronymum scribit, & refertur dist. 9, c. *Ego solis*, neque omnes scriptores huius seculi admittunt vsum sententiæ probabilis, quæ cum formidine oppositi coniuncta sit. Certum certitudine logica in moralibus, est quod aliter se habere repugnat, vt adulterium est peccatum. probabile vero logicè est quod in pluribus verum est sed potest aliquando falsum esse, vt scriptura Notarij publici facit fidem. nam & ipse mentiri potest, siquidem omnis homo mendax. quādo igitur Doctores dicunt probabilem opinionem esse tutam regulam nostræ operationis non obstante formidine de opposito, quam semper ferè in nostris operationibus experimur, loquuntur de probabilitate logica, quæ simul stare potest cum certitudine morali; & de formidine remota, quæ est passio probabilitatis logicæ. Hæc & alia, quæ breuitatis gratia omitto, probabilem hanc sententiam reddunt.

6 Qui in peccata reseruata incidit potest confiteri vrgente rationabili causa peccata non reseruata subticendo reseruata confessario non habenti potestatē absoluendi à reseruatis α si is, qui hābet facultatem, longe absit nec nisi post longum tempus venturus sit vnius autem noctis spatium, tempus longum censetur, vt quis à reseruatis culpis indirectè absolui possit ne dormitum in peccato mortali eat β difficile est enim contritionis actum elicere. posset enim nocte ab humoribus, vt à catarrho suffocari, & posset illi Euangelij dictum suggeri *stulte hac nocte repetent animam tuam* Lucæ c. 12. α *ita Suar. tom. 4. dup. 23. s. 5. n. 7. Granadus, Dian. p. 5. tract. 15. r. 8.* β. *Hurta 2. 2. d. 84. s. 7. § 190. Caramuel in Th. Fundam. p. 2. §. 3. nu. 1834. contra Dianam l. c.*

7 Probabiliter asserit Caramuel in Theologia fundamentali Romæ edita anno MDCLVI eum, qui dubitat an aliquod peccatum commiserit, non teneri obligatione illud confitendi, quia Tridentinum Concilium decernit ea tantum peccata mortalia necessariò confitenda esse, quorum recordamur, & conscij sumus; ait enim sessione XIV. cap. V. ex his colligitur oportere à pœnitentibus omnia peccata mortalia, quorum post diligentem sui discussionem conscientiam habent in confessione recenseri. Etiāsi occultissima illa sint. Atqui illorum de quibus, quis dubitat, an commiserit, conscientiam non habet, conscientia enim est notitia scientifica, tale autem non est dubium de peccato an commissum sit. subdit Concilium hęc verba: *nihil aliud in Ecclesia à pœnitentibus exigi, quam vt postquam quisque diligentius se se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes, & latebras explorauerit, ex peccata confiteatur, quibus se Dominum, & Deum suum mortaliter offendisse meminerit*. Hæc Tridentinum. ergo nemo tenetur venialia, nec dubia licet grauia confiteri. dubitare enim non est meminisse. *Et scire est quodam meminisse*, inquit Plato. Nemo dubius, an delictum commiserit, cogendus est sententiam subire, ac pœnam, melior est conditio possidentis, suam libertatem in tali dubio negatiuo; sed pęnitens est possessor libertatis suæ ergo immunis est ab obligatione confitendi peccatum dubium, propter superuenientem dubitationem non est obligandus. sicut

non

non tenetur pœnitens confiteri quando dubium negatiuum versatur circa substantiã actionis peccaminosæ præcisè, vt concedunt *Coninch. Lessius, Præpositus, & alij.* ita neque tenetur, quando dubium negatiuum, est circa peccati commissi qualitatem, qui dubitãt, an votum emisserint, vel es alienum contraxerint non tenentur soluere, Ergo, qui dubitant, an peccatũ commiserint, non tenentur illud confiteri; si quis dubitat, an aliquã violauerit legem, cuius violationi adnexa sit censura, non tenetur se pro excommunicato genere, & scrupulosis consulendum est, ne peccata dubia confiteantur, immo & peccata, quæ non sunt euidenter mortifera, vt Laymanus, Dianaque censent. peccata dubia non sunt materia talis, vt certo fiat sacramentum, quia fortasse non est commissum peccatum mortale, de quo dubitatur, an sit commissum. in homine baptizato remitti extra confessionem non potest, nisi per contritionem, cum voto conditionato cõfitendi illud, si cõstaret illud commissum. præceptũ nullum extat de confitendo peccato dubio, an sit patratum. pœnitens qui dubitat, an in confessionibus antea factis doluerit de peccatis mortalibus, non peccat grauiter, si non confiteatur dubium hoc peccatum omissionis doloris. vt patet ex dictis. qui dubitat an peccarit grauiter an leuiter post diligentem conscientiæ suæ discussionem, potest credere se leuiter peccasse secundũ illam regulam iuris canonici xxx. in dubijs minimum est sequendum, & ita credens peccatum fuisse leue non peccat, si illud non confiteatur. Tridentinum Concilium declarat ea tantũ peccata mortalia necessariò confitenda esse, quorum conscientiam certam habemus, non vero dubiam. in dubio fauendum est libertati; onus confitendi limites dubitationis excedit. dubitans an votum emiserit, vel an adfuerit sufficiens libertas vouenti; non tenetur voto. sic dubitans, an peccarit non tenetur obligatione confitendi peccatum, de quo dubius est, homo censendus est bonus, donec ratione aliqua non demonstretur eum esse malum. potest dari dubium aliquod positiuum, idest ratio aliqua concomitans, sed tunc standum est pro innocentiæ possessione. qui non recordatur, se peccatum lethale commisisse, potest dicere se illud non fecisse. *Hæc doctissimus Io. Caramuel Episcopus Cãpaniæ in Theol. Fund n.1901. fol. 215. Ioseph de Ianuario p. 2. resolutione 69. Ferrantinus in libro de scandalo, Antonius Cottonus v. communio n. 52 Grenadus, Sylnius, Meranus, Diana p.3. tr. 4. resol.107. & p 4. tr.3. r.15. Amicus hanc sententiam probabiliorem censet d.13. s.3. no.55. Præpos. q. 3. d.3. nu.117. Granado, Laym. lib.1. c.4. §.4. nu.37. Basinus, Coninch. Baldel. Salas, Io. Sanchez d. 1. num. 12. Theses Louanienses, ac Viennenses à Caramuele relatæ.* Verum hæc opinio quãuis speculatiue probabilis sit, ego tamen à contraria asserente peccata mortalia etiam dubia necessario confitenda esse, non recedendum esse in praxi censeo vt dixi tab.2. c.& præsertim in periculo mortis, *vt Layman. l.1. tr.1. c.4. §.4. nu.37.* in dubio enim tutior pars amplectenda est. Verumtamen, qui solum dubia peccata confitetur sub conditione, si peccauit, absoluendus est. *ita D Thom. in 4 d. 17. q. 3. Palud. Recard. Sot. Nauar. Victoria, Salas, Leander.*

8 Cir-

8 Circunstantia sexus in pollutione patrata tactibus maris, vel fęminę, & in sodomitico concubitu cum viro, vel fęmina explicanda est in confessione, quia mutat speciem inadęquatam, licet non mutet adæquatam. Si quidem præposterus concubitus Petri cum Antonia difert plusquam numero à præpostero coitu Petri cum Sempronio. Petrus enim non difert speciæ adæquata ab Antonia, difert tamē plusquam numero à Sempronio, ergo inadæquata specie. Sexus mulıebris difert specie a sexu virili, ergo coitus habitus cum persona eiusdem sexus difert specie à coitu habito cum persona diuersi sexus. ita & pollutio viri habita, ex contactu alterius viri difert plusquam numero à pollutione habita ex contactu feminæ, ergo difert specie inadæquata ratione sexus specie distincti masculus à fæmina secundum sententiam Ouiedi, & aliorum difert distinctione intermedia, quam specificam inadęquatam vocant; hanc non solum in Physicis, seu etiam in moralibus admittendam censeo, & ideò circunstantias sexus in peccatis venereis in confessione explicandas esse puto. *ità Io. Caram in Theol. Fund. tr. 2 nu. 1333. contra Caietanum q. 2. de confess. Cottonū v. circunstātia n. 17.*

9 Circunstantias aggrauentes, vel minuentes peccatum, sed non mutantes speciem peccati non pertinere ad materiam necessariam confessionis, docent præter citatos à me doctores *c. 16 Caramuel in Th. Fund. n. 1828. Leander à S Sacramento Basseus v. circunstantia nu 3.* propterea qui furatas est mille aureos satisfaciet obligationi confessionis si dicat *furatus sum materiam grauem.* nam furtum mille aureorum specie non difert à furto quingentorum, vel quinquaginta aureorum, sed illud tantum hoc grauius est maior autem, vel minor grauitas non mutat speciem, ita satisfacit obligationi confessioni, qui dicit confessario *omisi partem notabilem officij diuini*, etiamsi penè totum omiserit, maioris enim, vel minoris partis omisio non mutat speciem, tam in omisione horariarum precum, quam in furto partes omnes sunt homogeneæ. ideo satis est explicare omissionem, vel furtum partis notabilis, vel confiteri se peccasse mortaliter in genere omissionis diuinę psalmodię, vel furti. verum in pollutione Titij habita ex contactu feminæ partes sunt heterogeneæ initium, & finis. illud enim natura sua postulat esse naturale, & potest esse naturale, & contra naturam, iste vero, ita contra naturam est, vt non possit esse naturalis. debet igitur Titius dicere te tactibus feminæ pollutum esse, immo & explicare vtrum tactibus suis fæminam ad seminis effusionem excitauerit. Nec satisfacit, si dicat grauiter se peccasse contra castitatem cum fæmina soluta, quia non solum mollities, sed etiam fornicatio verbis his innui posset, quæ specie differunt; vtra autem sit non explicatur, debet ergo confiteri se fornicatum esse, vel pollutum cum fæmina. *ita Caramuel l. c. nu. 1829. contra Turrianum.*

10 Quamuis probabile sit peccata omnia contra naturam, inter quæ grauis est mollities, grauior sodomia, grauissima est bestialitas, esse eiusdem speciei infimæ, & diferre solum materialiter, ac modaliter a debent tamen distinctè in confessione explicari, oportet enim pęnitentem non modo peccatorum species, sed etiam numerum explicare, cum autem in peccatis

contra

contra naturam sint plures numero, ac modo distinctæ deformitates, alio enim modo peccat mollis, alio Sodomita, qui bestialitatem committit, & duo hæc vltima reseruari soleant in omni ferè diœcesi, distinctè à confitente exponi debent, licet solo numero, non specie differant. α. ita Io. Caramuel in *Theologia fundamentali to. 2. n. 1701. vbi peccata contra naturam specie solum distingui probat ex sententia D. Thomæ 2. 2. q. 154. art.: 1. Filiucij, Armilla, Tabiena, Astensis, Felisij, Graphij, Nauarri, Diana p. 3. tr. 4. r. 159. & Angeli, Henriq. Fagund. Carbonis, Dominici Soto, Pesantij, Nideri, Azorij, Gersonis, Laym Clauasij, Chaini, Escobar, Coronij, Tamburini, Ant. Marsilij, & aliorum.*

Examen conscientiæ per decem præcepta Decalogi, &c. Cap. LIX.

Maximè Confessarijs est opus interrogare pœnitētes, quos peccata sua non recordari, vel silere probabiliter existimant, vt eadem, quantum fieri potest, integrè confiteantur, & sacramenti gratiam consequantur: sic enim suppletur defectus examinis conscientiæ, & memoriæ, quam maximè iuuat ordo interrogationum. Ideò optimè agunt Confessarij, qui pœnitentes in longioris temporis confessionibus interrogant de peccatis committi solitis contra singula Decalogi Præcepta. propterea hæc versibus à me breuiter comprehensa subijcio; quia carmina facilius memoriæ mandantur. Ideo apud Græcos conscriptę versibus leges edebantur, vt vel à pueris facilius ediscerentur, & obseruarentur.

1 Præceptū I. Vnum Deum adorabis.

Vnius, ac trini moderātis numinis Orbē
Sit tibi firma fides, spes incōcussa timore
Et charitas, hac corde Deum super omnia toto (daturū,
Dilige, & hunc spera tibi Cælica regna
Si serues mādata; Deū reuerēter adora,
Corde precare, tibi velit indulgere dolenti
Te peccasse, tuas mysta culpasq; fatenti,
Vt tibi præstet opem magno indiscrimine vitæ (gis.
Corporis, atq; animæ quo te tētator adē-
Diuorum simulacra colas, vt signa, Crucemque,
Non secus, ac Christi signum venerare frequenter,
Teq; Crucis signo muni, mysteria disce,
Quæ docet alma fides. huic nec contraria senti,
Nec dic Hæreticos vita, referentia sectā
Damnatam ne signa feras, nec disputa, vt illam
Confutes Laicus, libros vetitosq; tenere,
Aut legere, atq; typis graphicis mandare caueto.
Hæreticis nunquā faueas, sed defer eodē
Censori fidei, sic sortilegosq; magosque,
Et qui solicitant ad turpia rite fatentes.
Ne tibi Iudæus, nec Turca domesticus esto, (require,
Ne pete Ditis opem, nec ab illo arcana
Libere ab arbitrio quæ pendent, noscere ab astris.
Ne vētura velis, ne fidas Dæmonis arti,
Vana superstitio, cultusq; indebitus omnis, (olim
Qualis ab Hebræis nunc fit, vel gentibus
Idoli cultus, quæ latria dicitur, absit,

Ars magica, & ſortes, et diuinatio quæuis, *(ſus*
Sacrilegũ crimen, ſacrarũ qualis abu-
Eſt rerum, augurium, vana obſeruantia, ſomnijs
Ne credas, nullumque ineas cum Dæmone pactum,
Sitque veneficium procul omne, bonoue, maloue
Fine, et amuletis, ſignis, verbiſq. profanis
Abſtineas, quibus ipſe queat te fallere Dæmon, *(ſa,*
Reliquias ne finge ſacras, miracula fal-
Ne ſacramentis demas ſancita, nec addas.
Quas debes, perſolue preces attentus, & ora; *(rat;*
Si cor non orat, nã fruſtra lingua labo-
Perpetuã terris cupias ne ducere vitam,
Humano auxilio diuinum præfer vbiq;.

2 Præceptum II. Non aſſumes in vanum Dei nomen:

In vanũ ne ſume Dei venerabile nomẽ,
Cui debetur honos, inhonoris lędere verbis,
Cui benedicendum, ſcelus eſt maledicere, laudi
Diuinæ oppoſitum, Graijs blaſphemia, dictum:
Hæreſeoſq; ſæpe ſapit, redoletq; venenũ.
Ne ſis periurus, nec iures vana, ſed æqua,
Veraque prudenter, cum tempus poſtulat, & res.
Quod dare nõ poſſis, noli iurare daturũ,
Facturumue, Dei quod lege vetatur, & æquo, *(vis,*
Ne ficto iures animo, quod reddere non
Nec iuramentum, nec votum obſtringit iniquum,
Quæ bona iuraſti, aut vouiſti reddere, redde,
Nec falſos teſtare Deos, ſed numen Olympi
Iurans vera Deo ſiquidem præſtabis honorem,
De meliore bono votum ſit, honeſtaque ſpondens,
Iudicis ad mentem iura, ſi quando neceſſe eſt; *(actu,*
Illeque iuridico, vt debet, te interrogat
Si minus ambiguis potes hunc eludere verbis.

3 Pręcept. III. Diem feſtũ ſanctifices.

Ne ſeruile aliquid feſtis operare diebus,
Nec quæ iura vetant, iubeas nec talia ſeruis.
Litibus abſtineas, ſileantq; forẽſia iura,
A media ad mediã noctem producito feſtum,
Vel morem ſeruato loci, qui à veſpere feſtum
Incipit, aſſiſtens ſacro ne mente vageris,
Colloquio abſtineas, verbum nec inutile dicas;
Cõfiteare ſemel ſaltẽ peccata quotannis,
Culparum pœnas, & iuſſa piacula ſolue,
Diuinũ panem ieiunus paſchate mandẽ,
Quadraginta dies ante hoc ieiunia ſerua, *(ter,*
Et quæcunq; iubet ſeruari Eccleſia ma-
Sic modico contenta cibo tibi veſpere menſa,
Nec quintam partem cœnæ ſuperato modeſtæ,
Primitias ſuperis offer, decimaſq; miniſtris, *(illi.*
Quæq; Dei ſunt, redde Deo, quæ Cæſaris

4 Præceptum IV. Honora patrem tuum, & Matrem tuam.

Ne contemne tuos, ſed amore, & honore parentes
Proſequere, illorũ iuſſis obtẽpera, egenis
Affer opem, verbis nec cõtriſtabis eoſdẽ,
Ore nec aſperius tractes; ſis ſubditus illis,
Teſtari non impedias in morte volẽtes

Mox

Mox teſtamēta obſerua, legataq; ſolue:
Indignè inuitis ne nube parentibus vlli,
Grande ſcelus proprios eſt accuſare parentes,
Ni maieſtatis læſæ ſint crimine ſontes;
Religionis amor te haud linquere cogat egenos,
A quibus es genitus, quin clauſtra ſacrata relinque,
Extremè auxilium præſtes vt egentibus illis:
Religione prior queis te natura ligauit.
Maiores venerare tuos Regūq; Ducūq;
Atque Magiſtratus leges, præceptaque ſeruans
Cenſorum fidei, Paſtorum iuſſaq; ſacra,
Seruus hero, mileſque Duci, coniuxque marito
Pareat, & populus rectori, ac legibus æquis,
Pupillus ſocero, præfectis, atq; magiſtris.
Subditus obſequio maioribus oībus eſto,
Moribus egregijs, virtutibus inſtrue natos,
Articulos fideiq; doce, præceptaq; legis
Diuina, æternā ſpectāt quæcunq; ſalutē.
Quæ potes, & debes, prohibe peccata tuorum;
Corripe, ſique nequis, famulos dimitte ſceleſtos,
Debita coniugij reddant ſibi mutua ſponſi,
Alter in alterius coniux ius corpus habeto,
Corripe peccantem, tempus cum poſtulat, aut res
Si ſpes eſt fructus, ſi peccatus ſubditus, aut par
Pauperibus largire ſtipem, quos vrget egeſtas,
Legitimā partem teſtando linq; parēti,
Legitima natos nec priues parte bonorum;
Hos niſi priuādi tibi ſit iuſtiſſima cauſa
Quales eſſe docent legum, iuriſq; periti,
Quorū conſilijs iuſtis parere memento.

5 Præcepto V. Non occides.

Quæ tibi vis fieri, facias tu proximo, amare,
Quem veluti te ipſum debes poſt numen Olympi,
Quæ tibi non fieri vis, nec tu feceris vlli,
Nec dictis hominem, nec factis læſeris vllum.
Non habeas odio quemquam, ſed dilige cunctos,
Sit vindicta Deo, qui iuſtè crimina punit,
Vlciſci noli, ſi quis te læſerit vnquam,
Non vlli mortē, dānū, nec dedecus optes
Alterius lætare bonis, triſtareq; damnis,
Inuideas nulli, nec gaude morte tuorū,
Ne verbis, factiſque vlli des criminis anſam,
Nullius aut famam, vel honorem læſeris vnquam
Conſilio, iuſſu, conſenſu, laude, receptu
Ne cuiquam noceas, ſed damna ferentibus obſta
Si potes, & debes, fures, & furta reuela.
Participem ſceleris ne culpa redarguat vlla,
Vxorē ne fuſte tuam, nec verbere cedas.
Noli irridēdo quēquā cōfundere dictis.
Diſcordeſque animos aliorum reddere rixis.

6 Præceptum VI. Non Mœchaberis.

Turpia ne voluas animo, Veneriſque pudenda:
Illecebras, tactus obſcænos, oſcula vita.
Verbaque, & illicita Veneris præludia, nutus,
Quæ Veneri præbere ſolēt incēdia vita.
Ne lege laſciuos libros, nec turpia ſcripta
Nec caſto ſpectes oculis inimica pudori.
Effuge adulterium, ſtuprum, Sodomæq; nefandum
Crimen, & inceſtū, coitū cum Dæmone, belluis

Iudæis, Turcis, castè q; libidine vite
Ne frangas votum, proprium nec prodige semen.
Ne sacro cōcumbe loco, nisi tentus ibidē
Inuitus, coeas casta cum coniuge raro,
Nec coeas affine vltro cū coniuge cōiux,
Vel quā sacra tibi tantū cognatio iungit
Debita & vxori moderatè redde petēti
Inque situ tali, quo femina suscipit aptè
Gignendæ proli, faciat nec fœtus aboriū,
Nullus ad illicitam venerem se, aliumue lacessat.
Nec post facta statim coeas sponsalia, sponsi
Irrita cōsument ne matrimonia, et ante,
Impediēte aliquo, quā lege solutus vterq;
Adque duos menses si religionis amore
Alteruter flagrat, poterit secedere spōsus
Coniugij nisi iure sui iam ceperit vti.

Ne sacra, neue loco sacrò furare profana.
Ludere nequemquam cogas vi, fraude, minisue,
His acquisitū domino sed redde priori,
Ludentes ambo subeant æquale periclū,
Aptus sit ludo, qui cū vis ludere, iusto;
Contractus nihil est, nisi sit, qui contrahit, aptus
Conductis operis stipendia debita solue,
Ne ludas aleis vetitis tibi Clerice culpa
Nam grauis instabit, si ludas sæpius illis.
Ne famā dictis, nec scriptis læseris vlli,
Redde sed ablatam laudando, aut dicta negando.
Siue retractādo, quæ sunt cōtraria famæ
Ne prabe, alterius qui famam detrahis, aures.

7 Præceptum VII. Non furaberis.

Effuge furta, doles, fraudes, fœnusque, rapinas,
Restituas ablata dolo, vel fraude, nec vlli
Surripias quidquā, non ipsi nate parēti.
Fraus, vsura, dolus, dum vēdis, emisue, facescat.
Res, pretium, pondus, numerus, mensura sit æqua.
Queis debes, decimas, et vectigalia solue.

8 Præcepta reliqua Decalogi.

Falsa in iudicio ne testimonia dicas,
Et procul ore tuo mendacia qualibet absint.
Alterius res, vxorem, neque re, nec opta,
Nec te alijs cupias inhonesto concupi amore.
Quæq; pudicitiā possunt corrūpere vita,
Impia nāq; Deus, vel desideria dānat,
Extern° cōpleta actus grauiora q; reddit.

De facultate absoluendi à peccatis, & Censuris ex priuilegijs Regularium. Cap. LX.

1 Sacra Congregatio S. R. E. Cardinalium negotijs; & consultationibus Episcoporum, & Regularium præposita censuit, per confirmationes priuilegiorum, quas regulares à Sede Apostolica post sacrum Concilium prius ab eodem concilio, ac deinde etiam ipsius congregationis decretis sublata, atque extincta, si quæ habeant, absoluendi à casibus ordinario reseruatis, quemadmodum nec indulta absoluendi à casibus contentis in bulla, quæ in Cœna Domini legi consueuit, vt pote sublata per annuam ipsius bullæ promulgationem vires, aut robur acquisiuisse ex sequentibus priuilegiorum confirmationibus, ac proinde regulares cuiusuis ordinis, congregationis, Societatis, & instituti etiā necessariò exprimendi, nec extra Italiam

liam ex vi priuilegiorum, aut confirmationum eiusmodi, quas, vel hactenus obtinuerunt, & deinceps forte obtinebunt, posse quemquam absoluere ab ijsdem casibus in Bulla Cœnæ, aut ordinario loci reseruatis, & si secus egerint, absolutiones nullas, atque irritas fore; ab alijs vero casibus, & censuris Sedi Apostolicæ reseruatis, si quidem regulares habeant à Sede Apostolica facultatem, illam extra Italiam minimè sublatã fuisse ijsdem Sacræ Congregationis Decretis hac de re editis iussu Clementis VIII hanc Sacræ Congregationis sententiam Vrbanus VIII. approbauit, iussitque ab omnibus, ad quos pertinet, obseruari, Romæ die XVII. Nouembris anno MDCXXVIII. α per hoc decretum priuilegia Regularium, quod ad absolutionem sæcularium à casibus episcopo reseruatis adhuc non reuocari, aliqui asserunt β; quia non est sufficienter promulgatum γ leges autem pontificiæ non obligant in toto orbe nisi in omnibus prouincijs, & diœcesibus promulgentur, δ nec reuocatio priuilegij concessi ciuitati, collegio, vel religioni obligat, nisi postquam ipsis denunciata est. ε hæc autem reuocatio priuilegiorum ab Vrbano VIII. facta non fuit promulgata, nec denunciata Regularibus, nec eorum superioribus, nec Vrbanus eo decreto reuocauit concessam regularibus ante Tridentinum Concilium facultatem absoluendi à casibus reseruatis Episcopo, sed tantũ priuilegia à Concilio extincta licet post illud cõfirmata fuerint. Talis autem potestas concessa regularibus fuit à Syxto IV. Vrbano IV. Eugenio IV. Iulio II. & à Paulo III. ζ Societati Iesu, & priuilegium quo concessa est religiosis facultas absoluendi à casibus reseruatis est insertum iuri communi, vt constat ex constitutione Clementina *Dudum*, & extrauagante *inter cunctos* η. ideo neque à Tridentino Concilio, neque ab Vrbano in relato decreto abrogatum fuit, quia priuilegia incerta iuri communi non abrogantur, nisi specialis mentio illorum fiat θ eiusmodi facultas absoluendi à casibus reseruatis ablata non est, quatenus ex vi iuris communis concessa est K, neq; eam facultatem Tridentinum Concilium abstulit regularibus. λ sed solum statuit sacerdotem carentem potestate ordinaria, vel delegata non posse absoluere à reseruatis μ At sacra Congregatio iussu, & authoritate Clementis VIII. ν præcepit sacerdotibus omnibus tam secularibus, quam regularibus per vniuersam Italiam extra vrbem degentibus, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla Cœnæ Domini contentis, vel aliàs quomodocunque Apostolicæ Sedi reseruatis, aut reseruandis, nec etiam à casibus, quos ordinarij locorum hactenus sibi reseruarunt, vel in posterum sibi reseruabunt, absoluere audeat &c. prætcrea declarauit absolutionem contra huiusmodi prohibitionem esse nullius valoris ξ hoc etiam decretum Paulus V. Pontifex confirmauit anno 1617. die 9. Ianuarij, & obseruari iussit solum intra italiam, quod sine limitatione Gregorius XIII. censuerat à Regularibus obseruandum, vt constat ex epistola in Neapolitana Catechesi quę tamen cum sufficienter promulgata non fuerit, non obligat vbique ξ possunt ergo regulares vi priuilegiorum sibi concessorum absoluere à casibus reseruatis à iure episcopis, non

vero ab ijs, quæ ordinarij Antistites ipsi sibi reseruarunt, vel reseruabunt. Vrbanus VIII. non videtur abrogasse priuilegia concessa regularibus post Tridentinum, quod ad potestatem absoluendi à casibus reseruatis episcopo, sed tantum cófirmationes priuilegiorum abrogatorum à Tridentino Concilio, vel à Sacra Congregatione. Relatiuum illud (quas vel hactenus obtinuerunt) non refertur ad priuilegia, vt docet Grammatica, sed ad confirmationes ▼ priuilegiorum, vt obseruat Antonius Quintanaduenas, vbi pontificum indulta, & nouas concessiones priuilegiorũ post Tridẽtinum Concilium affert ex Bullis Pij V. anno 1567. Clementis VIII. anno 1582. quibus confirmatur potestas absoluendi à reseruatis Episcopo concessa regularibus. cæterum nomine casuum reseruatorum non intelligitur censura, nisi inter casus enumeretur ϱ quia non est casus, sed pœna casus ϵ nec prohibentur ♠ absolui à reseruatis regulares ♠ sed tantum seculares ♠ *Decretum Vrbani affert. Lud. à Cruce, Trullench. in Cruc. l. 1.* ▼ *reuocatio priuilegij est lex. Suar. de leg. c. 40 Pelliz. Salas, Bonac. Quintan tr. 5. sing. 15.* ❡ *Angel. Conrad. Medina, Miran. Serar. Sa, Tol. Vi-Ctarel. Trull. Sot. lib. 1. q. 2. art. 4. L. Cruc.* ♦ *Azor. t. 1. l. 5. cap 22. Bonac. Salas d. 25. 18.* ϱ *Emman. t. 1. q. 61. a. 3. Mir. t. 1. q. 46. art. 3.* ❡ *Panorm. Felin. Bonif. S Anton. Ang. Tab. Armil Emman* ❡ *G. Lop. t. 2. tit. 18. p. 3. Gloss. l. heres ff de iud. Bart. Bald. Fel. Perez. Menoch. lib. 6. de præsumpt. Sanch t. 2 conf. l. 7. c. 1. & alij* k *Barbosa in sess. 14. Trid. c. 7.* vbi ait *multi sapientissimi Doctores indistinctè tenent Concilium in præsenti non derogare antiquo Regularium priuilegio, quod iuri communi insertum habent, ratione fauoris, sicut & ius commune, & posse regulares absoluere à casibus reseruatis Episcopo etiam post Tridentinum; sicut ante illud poterant absoluere* λ etiam si reseruati casus sint per constitutionem Synodalem, vel per consuetudinem specialem, vel beneplacitum Episcopi, aut Vicarij λ *Enriq l. 6. c. 6. §. 4. M. Delrius l. 6. c. 6. s. 3. Suar. tom. 4. p. 3. d. 30. s. 2. n. 16. L. Cruc. Vinal. c. 26. Quintan.* μ *Trid. sess. 14. c. 6.* ♦ *Bellarm. Molf. tr. 7. c. 18. Quaran. r. cas. reser. Villal. Trul. Lug. d. 20. s. 1.* ❡ *Quintan. tr. 3. s. 14. num. 2. & s.* ▼ *s. 17. n. 1.* ▼ *Menoch. Surd. Cened. Pereira, Barb.* ϱ *Megal. c. 12. Dian 3. p. t. 2. r. 13.* ▼ *Delben. d. 4. s. 31. Nau.* ♠ *Mir. Rodr. Peregr. Molf. tr. 7. c. 71. nu. 19.* in relato decreto non dicitur Regularibus intra Italiã ablatam fuisse potestatem absoluẽdi à casibus reseruatis Sedi Apostolicæ extra Bullam Cœnæ, & Decretum Clementis VIII. editum anno MDCII. die 26. Nouembris, ergo Regulares ab illis absoluere possunt vbique. qui vnum dicit aliud non negat.

2 Non improbabilis videtur sententia quorundam asserentium, Regulares posse absoluere à casibus occultis Bullæ Cœnæ Domini seculares, quia clausula Bullæ (Concilij Decreta) qua videtur derogari concessæ Episcopis à Concilio Tridentino potestati absoluendi ab omnibus casibus Pontifici Summo reseruatis, non impedit quominus adhuc Episcopi vi Tridentinæ concessionis possint absoluere ab omnibus casibus bullæ occultis, & quidem etiam ab hæresi occulta ♠ ita non derogat priuilegio cõcesso à Paulo III. Religiosis Societatis Iesu, & per

par communicationem religiosis aliorum ordinum, *vt omnes confessarij possint absoluere quoscunque Christi fideles ad eos vndecunque accedentes eorum confessionibus diligenter auditis, à quibuscunque peccatis etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, & à quibuscunque sententijs censuris, & pœnis, ex illis resultantibus, exceptis ijs quæ in bulla cœnæ reseruantur*. præter casus Bullæ Cœnalis Pōtifici reseruatos Clemēs VIII. alios quinque reseruauit, *scilicet violationem immunitatis ecclesiasticæ, & clausuræ monialium ad malum finem, & duellum, & iniectionem violentam manuum in clericos suadente Diabolo factam, & simoniam realem scienter contractam, atque etiam confidentiæ beneficialis*. prohibuit etiam regulares absoluere à casibus, quos ordinarij sibi specialiter reseruant. Superest ergò Regularibus facultas absoluendi, à reliquis casibus Pontifici reseruatis, exceptis ijs, qui in bulla cœnali continentur, & consequenter à casibus occultis à quibus Episcopi absoluerent, & absoluendi ab ijs potestatem delegare possunt ex Decreto Concilij Tridentini sessione 24. capitulo 6. quo conceditur episcopis, *in quibuscunque casibus occultis, etiam Sedi Apostolicæ reseruatis, delinquentes quocumque sibi subditos in diœcesi sua per se ipsos, aut per vicarium ad id specialiter deputādum in foro conscientiæ gratis absoluere imposita pœnitentia salutari. idem & in hæresis crimine in eodem foro conceditur eis tantum, non eorum vicarijs sit permissum*, non maior apparet ratio, ob quam hęc facultas Episcopis concessa non reuocetur per bullam cœnalem, quam priuilegium à Paulo III. Pontifice regularibus concessum, absoluendi a quibuscunque paccatis, etiam Apostolicæ Sedi reseruatis &c. & priuilegium à Pio VIII. concessum Dominicanis, vt superiores ipsorum possint omnia per se ipsos erga suos subditos, quæ possunt episcopi erga sibi subditos ex concessione Concilij Tridentini sessione XXIV. sed per hoc priuilegium concessum sibi aut communicatum superiores Religiosi non obstante derogatoria clausula bullæ cænalis putant se absoluere posse subditos à casibus occultis bullæ, vt Portellus, Peyrinus, & Susa docent, ergo & Regulares ex priuilegio absoluere possunt sæculares ab ijsdem casibus occultis, qui non reseruantur Pontifici, quia non est maior ratio, cur hoc, quam illud priuilegiū abrogatum sit. sic facultas absoluendi à casibus reseruatis à Pontifice in Bulla Cœnali semel in vita, & semel in morte concessa per bullam cruciatam, non aufertur cœnali constitutione, ergo nec potestas concessa religiosis ex priuilegio ablata est, constitutiones pontificiæ non reuocant aliquod decretum concilij generalis, nisi de illo specialē, & indiuiduam mentionem faciant, sed Tridentini Concilij non fit specialis, & expressa mentio in derogatione per Bullam cœnæ factam, ergo nec abrogatum est, quod ab illo conceditur, *Peregrinus, Fr Bordonus Megalius p.1.l. 1.c. 13.n. 17. Carena de S. Officio t.4.nu.86. Diana p Nau.Gutt. Bain. Aragon. Sa, Rodriq. Ledesma, Putian. Henriq. Quintan. Lorca, Granad. Pasquat. q. 93. & vide supra cap. 27.n. 1.& 2. Portel. v. Abbas nn. 10. cum Sousa, Peyrinus tom. 3.c.2. nu.38. Pellíz. in man. & si sententiam suam occultet, Compend. priuil. F Iesuit. A. Bocul. in priuil. Somasch. Confectius*. Contraria tamen sententia innixa ver-

bis Bullæ, & decretis S. Congregationis, & Clementis Octaui probabilior est. *Megal.p.1.l.1.c.13.n.1 .Carena de S.Officio t. 4.n.86. Peregrinus, Bordonus, Diana, & alij.*

3 Regulares non possunt absoluere ex vi priuilegiorum suorum sæculares à quinque casibus à Clemente VIII. reseruatis, si publici, & notorij sint, si verò occulti sint, videntur posse absoluere ex dictis supra. Fagundes *a* asserit, occultos percussores clericorum, tum ab Episcopis, tum à Regularibus priuilegia ad hoc habentibus absolui posse. Si percussio sit occulta, etiamsi enormis, & grauis sit, idem consequēter de reliquis quatuor dicere debet, cum par sit ratio de his, ac de illo, quia regulares priuilegiati possunt absoluere à casibus occultis Pontifici reseruatis, à quibus episcopi ex concessione Tridentini Concilij absoluere valent. Illud autem occultum dicitur, quatenus distinguitur à notorio, & publico. publicum dicitur, quod in maiori parte Viciniæ, Collegij, Monasterij, aut paroeciæ notum est, modo in ijs saltē adsint decem personæ. in communitate constante ex decem personis delictum notorium dicitur, si sit notum sex personis. qui percussit clericum, coram decem hominibus, vel duodecim non est notorius percussor in magna ciuitate. idem delictum quod est notorium respectu viciniç, vel monasterij, potest esse occultum respectu oppidi, vbi est vicinia, vel monasterium. *b Fagund. prac. 2. Eccles. l. 8. c. 8. nu 29 Rodriq. tom. 1. q. 61. art. 8. Nald v. Cler. nu. 39. Filliuc. tr. 15. n. 106. Sanch. l. 2. Dec. c. 39 Suar. Azor. p. 1. l. 8. c. Tamb. tom. 2. d. 17. q. 6. nu 4. c Auila p. 2. c. 6. d 2. d. 4. Nau. Sot. Pelliz. num. 69. & 78.*

4 Pauli V. & Vrbani VIII. Pontificum decreta non obstant, quominus Regulares virtute priuilegiorum suorum absoluere possint à casibus pontificiæ sedi reseruatis, qui in Bulla cænali non comprehenduntur, nec specialiter decreto Clementis Octaui reseruantur, vt ex verbis ipsorum colligitur ex priuilegio Pauli III. concesso Iesuitis in compend. *A, Bocolus, Duardus in Bullam Cœnæ l. 3. §. 2. q. 1. n. 31. Peregrin. in comp. priuil. v. absol. & tr. de prohibit. Pelliz. tr. 8. c. 3. f. 2. n. 80.*

5 Neque in Italia, neque extra Italiam possunt Regulares absoluere à criminibus specialiter reseruatis ab vnoquoque ordinario in propria diœcesi, à cæteris verò iure communi, vel consuetudine reseruatis, & ab interdictis, ac suspēsionibus episcopo specialiter reseruatis, & à quibuscunque sententijs *s* siue generalibus, siue specialibus ab homine latis, & à pœnis Ecclesiasticis *i* & secundum aliquorum sententiam à censuris Inquisitorum K ijdem absoluere valent, à censuris etiam extra sacramentum, non tamen ab excommunicationibus ordinario præsuli specialiter reseruatis absoluunt, & secundum aliquos ab irregularitate *λ* ex delicto sæculares liberant, quia hæc verè est censura ecclesiastica *x*, quippe quæ in pœnam delicti est, absolutio a censuris in foro conscientiæ prodesse potest. etiam in externo tribunali, si de eadē iudex ecclesiasticus certior fiat, nam rata haberi potest ab eo vt absolutus, si sacramenta confecerit, vel ministrauerit, ordines exercuerit, irregularis non fiat, nec iudex possit amplius ferre iudium de delicto, propter quod contracta fuit censura, *μ* a qua sufficienter nouit absolutum esse reum. *ν ex priui-*

uilegio Pauli III. Pontif. Sanch. lib. 6. decal. c. 15. num. 78. b *Filliuc. tract. 15. num. 238. Suar. d. 29. de pœnit. s. 3. num. 6. & tom. 4. de relig. tract. 10. lib. 9. cap. 2. num. 15. Nau. cap. 27. num. 262. Pellizar. cap. 3. subs. 2. n. 90.* K *Diana de abs. heresis res. Portellius Freitas, Acugna.* Contrariam tamen sententiam asserentem regulares non posse absoluere à censuris Inquisitorũ tenendam censeo, *cum Bordono resol. 3. num. 6.* b *Castr. Palaus tract. 23. d. 1 par. 14. num. 16. Cord. lib. 5. q. 43. d. 4. Sal. 22. quæst art. 8. Dian. par. prim. tract. 11. res. 27. cum alijs, Portellius part. prim. cap. 3. ex Rodriq. & Henr.* Censet regulares ex priuilegio Sixti IV. posse absoluere sæculares ab omni irregularitate reseruata Ordinario. *a Auila Coninch. Suar. Rodriq. C. Palaus num. 18. Penna 2. comment. 25. & alij.*

6 Sacerdos Regularis valide, ac directè absoluit à criminibus reseruatis, etiamsi ignoret, se posse id facere virtute priuilegiorum suorum, cum re vera possit, quia absoluens tunc habet saltem voluntatem generalem facien di id, quod potest. *si non valet, hoc quod ago, valeat vt valere potest.* Absoluere autem vi priuilegiorum suorum potest, ergo absoluit vi illorum. Ille etiam validè absoluit, qui credens, facultatem absoluendi à casibus reseruatis, ad annum sibi concessam nondum expirasse, aliquem post elapsum annum à reseruatis absoluit, nõ secus, ac qui opinionem probabilem sequens validè sacramenta ministrat. Tunc enim Ecclesia iurisdictionem supplet, sicut in Sacerdote habente titulum coloratum communi errore eum existimante legitimum confessarium, *Portellius versic. priuilegium num. 40. Bonac. d. 5. de sacr. quæst. 5. s. 2. part. 3i Leonard. Less. lib. 2. cap. 29. d 8 Henric. lib. 2. cap 12. Sanch. sum. lib. 1. cap. 9. num. 35. Zerola, Suar. tom. 4. d. 26. s. 6.*

7 Regulares ex priuilegio possunt absoluere ab excommunicatione a Sixto V. lata contra procurantes abortum, *a* quia possunt absoluere ab omnibus excommunicationibus exceptis ijs, quæ comprehenduntur in Bulla Cœnæ, aut decreto Clementis VIII. vel specialiter reseruantur Ordinarijs. Huiusmodi excommunicatio alias Pontifici, nunc Episcopo reseruata est, qui eius absolutionem delegare potest cuilibet confessario. Regulares autem absoluere possunt à casibus iure communi Episcopo reseruatis. Mulieres propriam procurantes abortum non incidunt in excõmunicationem Sixti V. *b* de qua cum agitur in Pontificio diplomate, nulla mentio fit de fœminis. *a Peyrin. tom. 3 constit. 2 Iulij II. num. 65. Diana part. 5. tract. 9. resol. 40. Pelliz. subs. 2. num. 97. & alij. b Nald. vers. abortus num. 1. Henriq. Auila p. 2. cap. 5. d. 3. Trullench. decalo. lib. 3. cap 1. d. 3. Io. Lug. T Torre blan. Zamach. Bordon. Lezan. Trullench. Dian. p. 6. tract. 8. res. 37.*

8 Quando pro absolutione à casibus Pontifici reseruatis pœnitens Romam ire nequit, ab Episcopo absolui potest *a* & à confessario Regulari, quando ad episcopum non datur accessus *b* & iusta causa adest absoluendi, tunc verisimile est episcopis non inuitis id fieri *a Nau. cap 27. n. 112. Sylu v. Absol. 4. num. 4. Vgol. Sanch. Auila, Guttier. Vasq. Coninch. Bonac. Tabien Felin. Panorm. in c. de cætero de sent. excom. Geminian. Henriq. l. 6. c. 16.*

c.16. num.1. Duard. Reginal. lib.1. n. 14. Suar. tom.5. d.25. ℓ *Pelliz. l. c.* ℓ *Diana p.5. tr.14. r.58. Gamachens Granad. contra Suar. d.3. f.3. nu.13.*

9 Regularis debet absoluere pœnitentem à criminibus reseruatis, à quibus potest virtute priuilegiorum, nisi habeat iustam causam denegandi, vel diferendi absolutionem; alioquin ad minus venialiter peccabit ℓ. cùm non sine iniuria negari possit absolutio ei, qui subiectione sui, ac confessione ius ad absolutionem acquisiuit. Nisi fortè absoluendus ad superiorem mittatur ab cohibendam nimiam facilitatem peccandi; sed, si non possit adduci, vt se sistat superiori, absoluendus est, & si confessarius facultate caret, ex charitate quandoque debet eam à superiore petere n si sine graui incommodo suo potest. ℓ ℓ *Rodriq. tom.1. q.61. art.15. Miranda p.1. q.46. art.12. Lezana tom.1. c. 19. n.21.* ℓ n. *Pelliz. Laym. l.5. tr. 6. cap.12. & alij.*

10 Regulares non amplius possunt absoluere damnatos ad triremes ab omnibus casibus, etiam Pontifici Romano reseruatis ex vocali concessione Pij IV, quia omnia oracula viuæ vocis antiquata fuerunt; possunt tamen absoluere rapientes bona naufragorum imperata restitutione, vti & quãdo fieri poterit, ex priuilegio; quod Paulus V. concessit fratribus Minimis, vt testatur *Peyrinus in Compendio v. absolutio, quod seculares §.2. Pelliz. num.101. & alij.*

11 Nonnulli Doctores asserunt, vt Peyrinus, & Lezana, Superiores Regulares post reuocationem oraculorũ viuæ vocis absoluere posse subditos sibi à criminibus reseruatis in Bulla Cœnæ, & omnia viuæ vocis oracula, & priuilegia religiosis ordinibus concessa à summis Pontificibus, quæ Gregorius XIII. Constitutione edita pro fratribus minimis de plenitudine potestatis confirmauit, & innouauit, minimè reuocata fuisse, quippe quæ confirmata pontificio diplomate cessarũt esse oracula viuæ vocis, & mutata natura cæperunt esse priuilegia scripta, nec amplius comprehenduntur nomine oraculorum viuæ vocis, sed ante Gregorium XIII Pius V. concessit superioribus Casinensibus, *vt possint absoluere omnes suos fratres tam professos, quam nouitios in religione tamen perseuerantes à quibuscunque peccatis, censuris, & pœnis per eos tam ante, quam post ingressum in dictam congregationem seu professionem contractis, & in futurum contrahendis, etiamsi fuerint de casibus Apostolicæ Sedi reseruatis, & comprehensis in bulla, quæ dicitur Cœna Domini singulis annis legi consueta, & hoc toties, quoties opus fuerit, iniuncta eis pro modo culpa pœnitentia.* Huiusmodi autem priuilegia cùm sint valde fauorabilia, & nulli detrimentum afferant, sunt latè interpretanda, & nullo testimonio authentico constat, ea esse reuocata. immo patet cõfirmata cum alijs fuisse à Gregorio XIII anno MDLXXV. bulla incipiente *ex benigna sedis his verbis. Omnia, & singula priuilegia, immunitates, exemptiones, libertates, prærogatiuas, fauores, conseruationes, declarationes, facultates, dispensationes, gratias, concessiones, indulgentias, & indulta spiritualia, & temporalia etiam per modum communicationis, & extensionis inter se, & cum alijs ordinibus mendicantibus, & non mendicantibus &c. etiam per solam signaturam etiam viua vocis oraculo per præfatos, & alios*

& alios quoscunque Romanos Pontifices prædecessores nostros, ac nos concessa, Authoritate Apostolica, ac potestatis plenitudine approbamus, confirmamus, & innouamus. Huius constitutionis beneficium commune est omnibus regularibus, qui cum Minimis fratribus habent communicationem priuilegiorum. vnde priuilegia omnia iisdem ordinibus viuæ vocis oraculo concessa à Summis Pontificibus, vsq; ad tempus, quo Gregorius XIII. constitutionem illam edidit, non fuisse comprehensa in generali reuocatione oraculorum viuæ vocis colligit Peyrinus, cuius opinionem Doctissimi viri à me consulti veram existimant. Paulus V. priuilegia omnia Minorũ confirmauit, & innouauit, vt testatur *Hier. Rodriq.* ego tamen in his rebus Romanæ curiæ iudicio, standum esse censeo, & non vnius dicto, sed plurium attestationi µ est de Romanæ curiæ stylo ius faciente, acquiescendum est, vt monet *Menochius tom. 4. cons. 364. ita contra* K *Graff. 1. p. l. 1. c. 13. num. 34. Passarel. Confect. Pelliz. t. 8. c. 2. s. 1. nu. 35. Cæsarub. Dian p. 3. tr. 2. r. 72. Sigism. à Bonon. Tambur. Io. Cruc. Zanard Nald. Vecch. Mirand. q. 9. art. 20. Afflict. Pasqual. Quintanaduenas, tr. 9 sing 3. nu. 5. docent Lezana qq. Reg c. 3. n. 21. Suar. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 21. nu. 1. Rodr. in comp. r. 3. n. 3. Peyrin. tom. 1. priuil. const 4. Sixt. IV. § 5. nu. 6. & tom. 3. c. 9. const. 12. Portell. v. Abb. Em. Rodriq tom. 1. q. 20. art 9. Vega tom. 1. c. 43. c. 1. Molfes. part. 1. tr. 7. c. 19. num. 29.* asserens, decreto Clementis VIII. & Vrbani VIII. non derogare priuilegijs Regularium, quo ad absolutionẽ ipsorum, sed solum quo ad absolutionem sæcularium, idque declaratum fuisse à Sacra Congregatione consulta Clemente VIII. *Peregr. comp. p. 1. v. absolutio §. 1. à c. ex literis de Constit. num. 12.* Nihilominus secundum contrariam sententiam, quæ tutissima est, à casibus in bulla cœnæ contentis Regulares præsides absoluere possunt subditos suos legitimè impeditos, quominus Romanum Pontificẽ adeant, cum tamen sistere se absoluti debebũt, postquam cessauerit impedimentum, nisi absoluantur ex priuilegio Concilij Tridentini in capitulo *Liceat*, vel ex alijs priuilegijs religioni pro vtroque foro concessis. Religiosi pręsides habent dignitatem, quasi episcopalem, ideo vti possunt potestate absoluendi à iure communi Episcopis concessa. *cap de cætero 11. cap. ea noscitur 13. cap. quod de his 26 cap quamuis 10. & c. eos 22. de sentent. excomm. in 6. Pelliz. n. 40. Bordon r. 3. n. 35.*

12 Regulares à quinque casibus Clementis VIII. decreto reseruatis absolui possunt per confessarios à superioribus suis assignatos. Huiusmodi enim casuũ reseruatio non afficit Regulares vt pœnitentes, sed vt confessarios, ne absoluant sæculares, *ita Sacra Congreg declarauit. Naldus v reseruatio n. 1. Peyrin tom. 1. priuil. const. 4. Sixt. IV. num. 16. Molfes. 1 p. tr. 7. c. 19. n. 29. Pelliz. tr. 8. c. 2. subs. 1. num. 41.*

13 Facultas absoluendi regulares à reseruatis concessa ex priuilegijs potest delegari etiam alijs, ad quos non extenditur priuilegij tenor, cum enim præsides religiosi in subditos suos habeant iurisdictionem quasi episcopalem, vi cuius possunt, quidquid non prohibetur eis, possunt etiam Pręsides Maiores religiosorũ, vt Prouinciales, visitatores, & patres Generalis restringere

gere inferioribus præpositis facultatem absoluendi à reseruatis. Quia id ipsis nō prohibetur in priuilegiis. Paulus III. concessit Generali præposito Societatis Iesu, vt omnes gratias, concessiones, & indulta sibi ab Apostolica Sede concessa possit per Vicarios, aut personas visas ad hoc idoneas exercere, idem concessit Sixtus IV. superioribus fratrum Minorum *Suar. tom.4. de Relig. tract* 8.*l.* 2.*c.*21.*n.*8. & 14. *Pelliz. num.*31. & 52.

14 Quādo Superior Religiosus sacerdoti simpliciter concedit facultatem audiendi confessiones subditorum, non censetur ideo tribuere ei potestatē absoluendi à criminibus Summo Pontifici reseruatis, à quibus Regulares ex vi priuilegiorum suorum absoluere valent; nam solis prælatis religiosis potestas absoluendi ab illis concessa est. Neque sub data alicui facultate absoluendi à criminibus, & censuris reseruatis in religione comprehenditur potestas absoluendi à casibus Pontificijs, quia habent reseruationem altioris ordinis; ideo ad absoluendum ab istis opus est speciali concessione, vel delegatione tantæ potestatis, quantam superior ex priuilegijs habet, vel quanta opus est, si illam habeat. *Suarez n.*17. & 18. *Pelliz. n.* 34. *f.*447. Quando religiosus præses cōcedit subdito religioso peregrinanti facultatem eligendi sibi confessarium sine vlla exceptione, censetur etiam concedere, vt possit absolui à reseruatis peccatis in religione, si fortè in illa inciderit; nisi contraria consuetudo, vel declaratio superioris, vel constitutio religiosa obstet; fauorabilia enim latè interpretanda, & necessitati subditi sucurrendum. Immo in sola concessione facultatis peregrinandi tacitè includitur facultas eligēdi confessarium externum, si opus est *Suar. & Pelliz. l. c. Crescentius, & alij*. Religiosus absolutus à reseruatis cum onere acceptato comparendi debito tempore coram superiore, grauiter peccat, nisi se illi sistat, quando nulla causa exusatur ♈; probabile tamen est, non posse tale onus comparendi imponi pœnitenti, quando peccato censura annexa non est ♇ idque constat ex communi vsu ecclesiæ, quo sæpè datur facultas absoluendi à reseruatis Pontifici, cum iniuncta obligatione comparendi ratione censuræ, verùm, si in aliqua religiosa sodalitate statutum sit, vt religiosi peregrinantes possint absolui à reseruatis ab eligendo confessario externo cum onere comparendi coram superiore, sic absolutus se illi sistere debebit, non ad confitendum, sed ad reddendam rationem commissi, & satisfactionis sibi impetatæ, immo & ad acceptandam aliquam aliam pœnitentiam, quam fortè superior ei velit imponere, quæ tamen omnia sigillo confessionis tegenda erunt, cum sint complemētum prioris confessionis. ♈ *Filliuc. tr.*7. *n.*298. *Suar. s.* 5. *num.*27 ♇ *Durand. in* 4. *d.*17. *q.*15. *nu.* 10. & *alij contra Nauar. c.* 9. *nu.*1. & *c.* 26. *num.*12. ♇ *Pellizarius num.*64 vbi docet absolutum indirectè à reseruatis culpis ratione necessitatis celebrandi missā debere postea iterum confiteri superiori, & absolui directè ab ijsdem. *Bonac. d.* 5. *q.*7. *p.* 5 §. 3. *nu.*6. *Valent. Suar. Coninch. d.* 8. *nu.*13. *Reginal.* & *alij contra Vasq. q.*91. *art.* 3. *d.* 8. *n.* 5.

15 Regulares vi suorum priuilegiorum possunt à censuris alioqui reseruatis absolui extra confessionem, nisi aliunde hoc prohibeatur, quia absolutio

lutio non pendet à sacramento, & sæpe expedit, vt quis extra sacramentum á censuris absoluatur, vt si tunc paratus non sit ad confessionem, & iusta causa occurrat impertiendæ absolutionis à censuris, vel si non vacet absoluenti audire integram confessionem. non licet tamen confessarijs Societatis Iesu absoluere externos à à censuris extra Sacramentum pœnitentiæ; hoc enim illis præscriptum est in compendio priuil. *v. absol.* §. 11. *Sanch. l.* 8. *Matr. d.* 15. *nu.* 25. *& d.* 16. *Layman. l.* 5. *tr.* 6. *c.* 10. *num* 21. *Coninck d.* 14. *Nau. c.* 26. *Suar. de cens. d.* 7. *s.* 5. *num.* 35.

16 Nomine Regularium, qui ex priuilegio absolui possunt à censuris, & peccatis reseruatis comprehēduntur tam superiores, quam subditi, non modo professi, sed etiam conuersi, nouitij, donati, oblati, aggregati per votū simplex obedientiæ obstricti, in monasterijs, vel collegijs degentes, & habitum regularem deferentes ↑ quanquam isti, cum non sint religiosi, non gaudent omnibus priuilegijs concedentibus facultatem absolutionis à reseruatis, si in illis sermo sit de Monachis, Fratribus, ac religiosis ✕ & religiosi superiores si in crimen reseruatum incidant, à quo subditos suos absoluere possunt vi priuilegij ipsis concessi, aut officij sui, possunt, & ipsi absolui à tali culpa reseruata ↓ nisi aliūde prohibeantur; alioquin essent deterioris conditionis, quàm subditi; superior tamen aliquis ex Societate Iesu si in crimen reseruatum incidat, non potest absolui, nisi cum obligatione præsentandi se Patri prouinciali, hic verò patri Generali; vel delegato ad hoc ab eo secundum moderationem in VIII. Congregatione statutum can. 7. ↑ *Suar. de rel. tr.* 8. *l.* 2. *c.* 24. *Comp. Cistercien. v. absol.* §. 1. *Sanch. lib.* 8. *Matr. d.* 3. *num.* 3. *Diana p.* 3. *tract.* 4. *Pelliz. t.* 70.

17 Religiosi absolui possunt à reseruatis in ordine suo ex concessione legati a latere, & quidem etiam extra prouinciam illius, & postquam amotus est ab officio; modò, qui obtinuit talem facultatem, habeat domicilium in prouincia illius. *Naldus v. Legat n.* 8. *Molfes. Fr. Longus, Pelliz. n.* 78.

18 Præter priuilegia iure communi concessa regularibus pro absolutione a reseruatis extant alia duo priuilegia concessa Fratribus ab obseruantia dictis. In primo datur illis facultas eligendi semel de eodem ordine confessarium, qui ab omnibus peccatis reseruatis, & censuris possit illos, & ab irregularitatibus absoluere, excepta irregularitate ex homicidio voluntario, & mutilatione voluntaria. Hoc priuilegium etiam complectitur peccata reseruata in religione. in altero conceditur facultas cuilibet confessario, vt in articulo mortis absoluere possit quemlibet religiosum ex mendicantibus, & ex ijs, qui eorum priuilegijs gaudent, ab omnibus criminibus cum omni authoritate, ac si tunc esset Summus Pontifex, & ei plenariam indulgentiam concedere. his priuilegijs per communicationem gaudent alij religiosi aliorum ordinum. *Suar. l. c. Rodriq. tom.* 1. *q.* 62. *a.* 6. *Pelliz.*

19 Ad audiendas confessiones regularium sufficit approbatio Præsidis religiosi ✠ præterquam in ordine Iesuatorum ex decreto Pauli V. & tempore iubilæi ad ipsum consequendū, & respectu monialium ob constitutionem Gregorij XV. Iubilæi Indulgentia non conceditur, nisi confessis

facer-

sacerdoti approbato ab ordinario loci γ, quo nomine non intelligitur superior religiosus. potest etiam Religiosus ad confessiones audiendas a Legato a latere Pontificis admitti. Hic est enim iudex ordinarius, & quasi proprius episcopus regularium, quamuis exemptorum β in prouincia ipsius degentium, & potest cuicumque regulari cōcedere facultatem eligendi sibi confessarium non admissum a regulari præside, & hoc priuilegio potest vti perpetuo regularis, etiam extra prouinciam legati concedentis, etiam postquam legatus è vita, vel ex officio discessit ε; nam priuilegium personale personam comitatur, quocumque se confert, & habet rationem gratiæ concessæ, quæ non expirat concessore mortuo, vel amoto ab officio α *Fagund. pr. 2. l. 2. c. 2. nu. 10. Suar. d. 28. de pænit. §. 4. n. 5.* β *Pelliz. t. 8. cap. 1. subs. 1. nu. 1.* γ *Henriq. l. 6. c. 6. nu. 9. Suar. nu. 22. & alij communiter contra Bonac. d. 5. q. 7. p. 4. Rodriq. Valer. Fernand. Zanard. Fr. Longum, & alios penes Dianam p. 3. tr. 2. r. 21.* δ. *Nald. v legat. num. 8.* δ. ε. *Pelliz. num. 6.* ε *Suar. de leg. l. 8. c. 16. nu. 10. Filliuc. tr. 7. nu. 238.*

20 Regulares ex priuilegio cum absoluere possint quoscunque accedentes, possunt etiam absoluere religiosos aliorum ordinum independenter a voluntate superioris Religiosorum, quos audiunt, & absoluunt, nisi vsus huius priuilegij, quo ad religiosos aliorum ordinum ipsis interdicatur, vt Iesuitis, re vera interdicitur, *comp. priuil. societ. v, absol. §. 1. Suar. tom. 4. de Relig. tr. 10. l. 9. c. 2. num. 9. Pelliz. num. 16. contra Regin. l. 8. nu. 37. Henriq. l. 6. c. 16. §. 7. l. 9. Vinald.*

21 Regulares possunt liberè confiteri Pœnitentiarijs Summi Pontificis, sicuti faciunt Romæ scientibus, nec reclamantibus Regularibus superioribus, Pontifex enim, qui supremus est Regularium præsul, pœnitētiarijs suis potestatem absoluendi regulares concedere censetur, *Peyrin. tom. 1. priuil. const. 2. Iulij II. num. 61. Pelliz. n. 20.*

22 Regulares exempti non possunt validè absolui ab episcopo proprio, absque Superioris sui consensu non solum in casibus, in quibus possunt etiam a proprio præside absolui, sed etiam quando nequeunt superiorem suum adire, a quo absoluantur a criminibus reseruatis. Tunc siquidem a quolibet confessario approbato absolui possunt directè a non reseruatis, indirectè a reseruatis cum obligatione sistendi se superiori habenti facultatem absoluendi a reseruatis; si quando tamen Regularis nequeat absolui à proprio præside, poterit subijcere se Episcopo habenti potestatem absoluendi ab aliquo crimine reseruato, ab eoq; absolui; alioquin exemptio eum faceret deterioris conditionis; neque tenetur religiosus superior, si excommunicatus vitandus sit petere absolutionem ab episcopo, si ob percussionem subditi sacerdotis, qui cum solus habitat domi, incidit in excommunicationem, tunc enim eligere potest confessarium extra ordinem, & ab eo absolui a censura (nisi priuilegium restringat potestatē absoluendi ad confessarios ordinis, vel ad superiores) & postea absoluere sacerdotem, a quo vicissem repercussus fuit. Electio enim confessarij non est actus iurisdictionis, sed priuilegij, quo non priuatur excommunicatus vitandus, si veròtoleratus sit, absoluere prius superior subditum sacerdotem potest, deinde

ab ipso absolui. Immo si nullus alius Sacerdos adsit, qui excommunicatos vitandos regulares absoluere queat, tunc ipsemet superior, & subditus se inuicẽ absoluere poterunt necessitate legem non habente, *Suarez. cap. 23. num. 2. 4., & 5. Cespedes de exempt. d. 140. num. 3. Rodriq. tom. 1. quæst. 20. art. 12. Pelliz. tract. 8. cap. 2. s. 1. num. 21. & 24.*

23 Nouitios nondum religiosa veste indutos, sed breui induendos, modo iam sæculo vale dixerint, & inter religiosos degant admissi pro tyrocinio, absoluere potest Sacerdos à solo Regulari Præside approbatus pro confessionibus audiendis. *Siquidem breui accingendus habetur pro accincto in fauorabilibus l. penult. ff. de milit. Testam. Vechius de Nouitijs d. 9. d. 1. Peyrinus tom 3. prin. cap. 3. num. 5. Pelliz. num. 28.*

24 Superior Religiosus debet admittere ad confessiones subditorum excipiendas duos, tresue, aut plures Sacerdotes pro maiori, vel minori numero subditorum in monasterijs, collegijs, ac similibus domibus degentium, γ non pro paucis ruri ad breue tempus recreandi animi gratia commorantibus. Quia in Decreto Clementis VIII. γ non fit mentio de domibus rusticis, sed de monasterijs, & similibus, & leges, vbi de obligationibus agitur, strictè interpretandæ sunt. Si forte longè absit superior, vel mortuus, vel exauthoratus sit, religiosus, qui superioris vicem ad breue tempus, vel ad xv. dies gerit, potest delegare Sacerdotem ad confessiones sodalium inferiorum audiendas, ε ita vt approbatio duret, donec reuocetur: e qui a tunc te vera est superior iure communi. Superior vero in fine regiminis sui non potest se ipsum delegare pro confessionibus sodaliũ suorum excipiẽdis, cum amplius alijs non præerit, ε quia delegator, & delegatus debent esse personę distinctę, cum nemo in se ipsum actum iurisdictionis, ε exercere valeat delegatio autem est, α actus iurisdictionis, γ *Clem. VIII. ann. 1593. die 26. Maij. γ β ε Pellizar. num. 30. & 32. ε Bordon. resol. 2. num. 10. Io. Lugus ε l. qui iurisdictioni ff. de iurisdictione omn. Iudic. α Bonac. d. 5. de sacr. quæst. 7. p. 4. §. 1. num. 16. cum alijs.*

25 Confessarij regulares priuilegijs gaudentes possunt absoluere quemcunque ex suis sodalibus, à quacunque suspensione, siue à iure, siue ab homine generaliter lata, & similiter ab interdicto, vt patet ex priuilegio Pauli III. concesso Iesuitis, non possunt tamen confessarij absoluere ab irregularitate nata ex praua ordinum susceptione, aut malo vsu, ex homicidio voluntario, bigamia, & mutilatione membrorum, ex defectu natalium, ex vitio corporis, & alijs; quia hoc solum spectat, vel ad summum Pontificẽ, vel ad locorum ordinarios, vel ad Superiores regulares secundũ modũ in priuilegijs præscriptũ. possunt regulares priuilegiati ex concessione Superioris vti hac forma. Absoluo te ab omni vinculo excommunicationis maioris, vel minoris suspensionis, & interdicti, & dispenso tecum in omni irregularitate, quamquomodocunque incurristi, & restituo te Sanctis Sacramentis Ecclesiæ, vnionique, & participationi Fidelium, deinde absoluo te à peccatis tuis. In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. *Clem. VII Congr. Theat. Pius V. ann. 1567. Idib. Febr.*

A. Boc-

A. Beccol. Sixtus IV. Monachis S. Hieron. Per horum priuilegium omnis Regularis priuilegiatus potest semel in vita absolui in foro conscientiæ à confessario per Superiorem delegato ab irregularitate, quacunque occasione contracta, ast Præpositus Generalis Soc. Iesu, in suo compendio irregularitatem ex bigamia, homicidio, membrorum obtruncatione, sanguinis effusione sibi reseruat. *Quintan. tract.* 3. *f.* 22. vbi ait, posse confessarium absoluere ab irregularitate ex defectu lenitatis, quæ non censetur reseruata.

26 Superior monasterij, vel collegij Præses, vel Rector, si per vnum diem naturalem domo, vel à cœnobio absit, nec eodem die reuersurus sit, Vicarius, vel Prorector, seu quiuis alius, qui Præsidis vices gerat, concedere potestatem absoluendi à Casibus reseruatis potest, ρ est enim tunc vere Superior, nec par est, vt subditus sacræ confessionis beneficio careat, etiamsi in eum diem confessionem distulerit, iure enim suo vsus est. Secus dicendum videtur, si Superior, vel Præpositus in vicino prædio recreationis, aut visitationis gratia per vnum, aut duos dies manet, & ad Vicarium non spectat totum regimen domus religiosę, si tamen vrgeat tempus sumendi Eucharistiam, vel sacrũ faciendi, poterit subditus absolui à reseruatis cum conditione, vt postea Superiori se sistat, σ veniamque per se, vel per alium ab eo petat. ρ *Peyrinus in priuil. tom.* 1. *const.* 4. *Sixti IX.* § 6. *Homob. Beia, Quintan. tract.* 3. *Sing.* 13. *Nald.* σ *abesse num.* 11.

27 Mortifero crimine se inquinat superior, qui non concedit petitam licentiam absoluendi aliquem à criminibus reseruatis, quando maior vtilitas pœnitentis speratur, & graue damnum non timetur, ς immo sola verecundia pœnitentis sufficit, vt talis facultas per alium petita concedi debeat, θ alioquin superior exponit moraliter pœnitentem periculo committendi sacrilegia, & laqueum damnationis alijs, & consequenter sibi ipsi inijcit. *Ideo peccaret Sacerdos, si non esset facilis ad prabendam licentiam alteri confitendi*, K inquit D. Thomas, quia multi adeo infirmi sunt, vt in confessi mori, quam tali Sacerdoti confiteri malint, K peccat etiam inferior, si à petente facultatem absoluendi aliquem à reseruatis culpis, vitiose exquirat, λ aut aliud faciat, vnde cõijcere possit, quis sit pœnitens, λ porro, vt ait Suarius, μ Tyrannicũ & plane periculosum est, si Superiores velint subditorum cõfessiones excipere, & iubeant, ν sibi illos confiteri, vt inde hausta notitia criminum ad externam emendationem vtantur, & peccant contra decretum Clementis Octaui, ς *Henriq. Panorm. Rodriq. Syluest. Fagund. pr. Eccl.* 3. *cap.* 9. *num.* 17. *Quintan. tract.* 3. *Sing.* 13. *num.* 5. *Coninch. Longus, Megala, Molf. to.* 7. *cap.* 21. *num* 31. *Sot. Ang. Turrian. d.* 31. § 8. ς θ *Nauar. cap. placuit. num.* 149 *Turr. D. Thom in quart. dist.* 17. *quæst.* 3. *art.* 3. λ *Reginal. lib.* 8. *num.* 51. *Molf tract.* 7. *cap.* 21. *num.* 42. μ *Suarez. d.* 47. *Quint. l c.*

28 Quilibet religiosus potest virtute Bullæ cruciatæ, à quocunque confessario sæculari, vel regulari approbato ab Ordinario loci vel, à præside regulari suo absolui ab omnibus peccatis, & censuris. à quibus eiusdem Bullæ absolui possunt sæculares,

lares (exceptis casibus reseruatis à superioribus religiosis) & votorũ commutationem accipere, alijsque priuilegijs frui, & indulgentias consequi, quæ bullam crucis sumentibus generatim conceduntur α vsus enim bullæ Cruciatæ à Clemente VIII. & Vrbano Octauo solum interdicitur religiosis, quo ad absolutionem a reseruatis in eo religioso ordine, quem quisque profitetur, non verò quo ad alia, immo nec quo ad absolutionem à peccatis lęthalibus, quæ an sint reseruata, non certò constat α; hoc autem etsi aliquantulum relaxet religiosam disciplinam, ad commune tamen bonum vergit, ad quod spectat peccatorum expiatio ex libertate confessionis, ne animæ præ pudore periclitentur. hæc opinio est probabilis; licitum est autem sacramenta suscipere, cum adest probabilis sententia asserens, ministro iurisdictionem adesse β, etiam si contraria opinio probabilior sit γ; Ecclesia enim iurisdictionem ob communem vtilitatem concedit. α *Leander à Sacram. tom.* 1. *tr.* 5. *d* 11. *q.* 62. *Ludouicus à Cruce in Crucd.* 1. *c.* 1. *d.* 12. *Quintan. tr.* 3. *sing.* 18. *Rodriq. Trullench. cum alijs contra Io. Lugum d.* 20. *s.* 9. *nu.* 194. β *Bonac. d.* 2. *de pecc. q.* 4. *p.* 9. *num.* 16. *Io. Sanct d* 44. *num.* 24. *Granad. contr.* 2. *tr.* 20. *Sanch. l.* 1. *sum. c.* 9. *num.* 35. *Less. l.* 2. *cap.* 29. *Mald. t.* 2. *q.* 19 *a.* 5. *Palaus tom.* 1. *d.* 2. *p.* 5. *num.* 9 β γ *Nald. Sanch. Villal. Martinez Enriq. Salas, Vasq Dian p.* 2. *de opin. r.* 2. *Quintan. l c. num.* 13.

29 Sacerdos Regularis à superiore admissus ad audiendas aliorum regularium eiusdem domus, collegij, vel monasterij confessiones habet circa pœnitentes sodales, tantam potestatem, quantam quilibet confessarius ordinarius religiosi ordinis gaudentis ijsdem priuilegijs, quibus idem gaudet, erga externos habet; præterquam in casibus à superiore reseruatis. ideo potest accedentes ad se virtute priuilegiorum absoluere ab omnibus peccatis, & censuris Apostolicæ sedi in iure reseruatis, vel per speciales constitutiones, exceptis criminibus in Bulla Cœnali comprehensis; religiosi enim non sunt deterioris conditionis, quàm sæculares, quos ex priuilegio ab huiusmodi culpis, ac censuris in iure reseruatis Pontifici absoluunt. Ergo possunt à confessario ipsis assignato absolui ab omnibus culpis, & censuris, quas eorum superior, vel Pontifex in Bulla Cœnæ non reseruauit, & solui obligatione aliquorum votorum non reseruatorum, vel commutationem illorum ab eodem confessario accipere secundum facultatem, quam habent ex priuilegijs suis; hæc autem amplissima est. Benedictinis, Minoribus, prædicatoribus, alijsque gaudẽtibus priuilegiorum communicatione. Innocentius IX. & Pius V. tantam iurisdictionem, quantam Episcopi habent, ad absolutionem subditorum à peccatis, & cẽsuris, superioribus prædicatoribus, & confessarijs, quibus eam commiserint, concesserunt, quod ad fratres sodales, & moniales ijsdem subditas, ampliorem etiam Sixtus IV. concedit in diplomate, quod *Mare Magnum* appellatur *Compend. priuil. Mendicantium v absolutio ordinaria, & extraord Quintanad. tr.* 3. *sing.* 19. *Pelliz & alij.*

30 Moniales subiectæ regularibus, absque facultate à præsule suo concessa absolui nequeunt à casibus in religione sua, vel monasterio reseruatis,

etiamsi Bullam Crucis, vel aliud simile priuilegium habeant, præter quam tempore iubilæi. ꝑ idem dicendum est de monialibus Episcopo, vel Pontifici immediatè subiectis, quo ad casus ipsarum reseruatos, ad regularis disciplinæ statum pertinentes, dummodo sint ex ijs, quos reseruari posse statuit Clemens VII.non debent enim alij casus reseruari pro monialibus, quam qui pro regularibus ex decreto Clementis VIII. reseruabiles sunt. Clementis, & Vrbani octaui decretis reuocata sunt priuilegia cōcessa Carthusiensibus à Sixto IV & à Leone X. monialibus Sanctæ Claræ, vt bis, vel quater in anno Moniales absolui possent à casibus reseruatis, absque licentia impetrata à Præsule suo. Confessarij extraordinarij extra Iubilæi tēpus non possunt absoluere moniales à reseruatis culpis ꝩ sine licentia ab Episcopo, vel ordinario loci concessa ꝩ quam tamen illi vltrò concedere debent, quando eos ad moniales audiendas mittunt. Casus autem pro recto totius Diœcesis regimine ab Episcopo reseruati non videntur reseruati pro monialibus ipsis etiam subiectis Episcopo, non enim par est, vt idem iugum ferāt sacræ Deo virgines, quod sæculares, nec deterioris conditionis sunt moniales subiectæ Episcopo, quam, quæ Regularibus subsunt. non debent igitur pro illis reseruari casus, nisi sint ex contentis in decreto Clementis VIII. nisi Sacra Congregatio Cardinalium alios casus reseruandos pro regulari ipsorum obseruantia, ac regimine statuerit. Cùm Episcopi in regimine monialium successerint regularibus superioribus, non debent alios casus reseruare pro monialibus, quàm quas superiores Regulares pro subditis religiosis reseruare possunt. Alioquin ipsis iugum intolerabile fiet; quod suaue esse debet, nec præceptis onerandæ sunt moniales, sed hortandæ, vt monasticas constitutiones obseruent; hoc enim sufficit. Cæterum moniales ordinario loci subiectas non posse à casibus reseruatis in diœcesi absolui absque facultate ab ordinario concessa per confessarios ordinarios sæculares, nisi eas absoluant virtute Bullæ Cruciatæ, probabile est, ac ꝑ confessarios regulares iurisdictionem à Pontifice habentes ex priuilegijs suis posse eas absoluere, & ab alijs casibus reseruatis à iure Pontifici, vel Episcopo ꝑ *Doctores comm. Lug de pœn. d. 20. c. 9. Leander tom. 1. tr. 5. d. 12. Quintan. tr. 3. sing. 26. ꝩ Quint. nu. 7. ꝑ num. 2. l. c.*

31 Si Episcopus concedat facultatem generalem absoluendi ab omnibus peccatis, & casibus, quamuis non addat verba illa: *etiam à casibus per nos reseruatis*, confessarius sine alia facultate, vel sine Bulla Crucis, aut alio priuilegio potest absoluere à reseruatis. quia lex generaliter loquens generaliter est intelligenda. qui nullum casum excipit, omnes, quos potest, comprehendit *l. de pretio ff. de publ. in rem act. l. in fraudem §. vlt. de testam. mil. Riccius dec. 419. n. 7. Io. Narbina de appellat. p. 1. nu. 27. Surd. conf. 271. Valasc. conf. 113. n. 21. Quintan. sin. 9. tr. 3.*

32 Si ex consuetudine rectè introducta scientibus, & non reclamantibus præsulibus Parochi in Diœcesi, confessarij regulares in sua sodalitate, vel ordine absoluant pœnitentes a reseruatis, valida est absolutio, *Quintan. tr. 3. s. 9. num. 5. Vasq. Nauar. c. 27. Bellarm. Barbos. Suar. Lug. s. 1.*

LAV-

LAVRENTII LONGI

PARMENS. THEOL. CONG. SOM.

DE CENSVRIS ECCLESIASTICIS,

Et de potestate ab illis pœnitentes absoluendi, aduersaria moralia secundæ Tabulæ addita.

Censura Ecclesiastica quid, & quotuplex sit. Cap. LXI.

1 Censura Ecclesiastica est pœna spiritualis ab Ecclesiastica potestate homini Christiano grauis culpæ reo, ac contumaci inflicta, quæ illum aliquorum bonorum spiritualium vsu ad emendationem interdicit, ac priuat. Esse autem in Ecclesia potestatem ferendi censuras de fide credendum est ex S. Mattheo cap. 18. *quæcunq; ligaueritis super terrã, erunt ligata, & in cœlo*. Spiritualia bona alia sunt propria, quibus nemo inuitus priuatur; huiusmodi sunt diuinæ gratiæ dona, virtutes, earumque bona opera, alia vero communia, quibus homo ob culpã multari potest. Talia sunt sacrificia, sacramenta, ecclesiæ suffragia, indulgentiæ, piacula, quæ satisfactiones pro peccatis dicuntur. His bonis homo per censuram priuari potest, vt resipiscat, priuari etiam externo conuictu potest *Sayr. de censur. l. 1. c. 1. num. 10. Sotus in 4. d. 22. q. 1. a. 1. Layman. Bonac. de cens. q. 1. p. 1. Nau. Auila, Albertus, F ll uc. Coninch. Megal. Rastellius, Hurtad. A. Leonius, Suar. Floron. Valentia, Leander, & alij contra Marsilium Patauinum.*

2 Censuræ ecclesiasticæ propriè tres sunt, excommunicatio, suspensio, & interdictum *a*, nam irregularitas, depositio, & degradatio censuræ propriè non sunt; non enim ad emendationem delinquentis præcipuè, ac primariò institutæ sunt; quod censuræ proprium est, neque cessatio à diuinis propriè censura dicitur. non enim speciali modo afficit, aut ligat eos, quorũ culpa cessatio à diuinis indicta est; sed est simplex prohibitio, qua Ecclesiastici diuina officia persoluere, sacramenta ministrare, Laicos in loco sacro sepelire prohibentur, *β* censura vero veluti accidens morale afficit, & quasi ligat eum, in quem lata est. Depositio est priuatio executionis legitimæ officiorum, ac beneficiorum ecclesiasticorum simpliciter, & omnino absq; vlla spe restitutionis relicto solum priuilegio clericali canonis contra percussores clericorum *γ*, & fori ecclesiastici *γ*. hæc autem idem est,

ac degradatio verbalis. Degradatio vero actualis, seu realis est pœna ecclesiastica, qua clericus omni executione ordinis, & beneficij administratione, & omni priuilegio clericali solemniter priuatur, absque spe restitutionis β Irregularitas est canonicum impedimentum ad ordinum Ecclesiasticorum susceptionem, & vsum inhabilem, hominem reddens, quæ absque culpa esse potest, neque ad emendationem instituta est ε igitur neq; depositio, neque degradatio, neque irregularitas censuræ sunt, sicut nec cessatio à Diuinis. α *ex c. quærenti de verborum signific. & Innocentius III. Nau. c. 17. num. 1. Sayr. lib. 1. de censf. c. 1. num. 15. Suar. tom. 5. de censf. d. 1. s. 3. num. 2. Candid. Layman, Bonac. Filiuc. contra Bannes β Bonac. tom. 1. de censf. d. 6. p. 1. num. 2. Sayr. l. 5. c. 17. nu. 2. Rodriq. tom. 2. q. 115. a. 2. Suar. ibid. d. 39. s. 1. num. 14.* γ, δ *c. 17. q. 4. si quis suadente. Sylvest. v. degradatio nnm. 1. 2. 3. Armilla, Bonac. l. c. q. 1. p. 1. num. 4.* ε *Doct. commun. vide infra v. irregularitas. Vide Alphonsum de Leone de censuris.*

3 Censura alia est à iure, alia ab homine, illa à conditore canonis vniuersaliter fertur, ista vero à iudice contra certas personas nominatim, vel per generalem sententiam irrogatur; & quamuis censura ab homine æquiualeat canoni, α nihilominus censura iuris permanet, donec ius reuocetur, etiamsi legislator iurisdictionem amittat, vel vitam, illius si quidem, nec morte, neque exauthoratione extinguitur. Addita enim est legi, seu constitutioni perpetuæ, vt iniuncta illius transgressoribus pœna; censura vero ab homine lata morte, vel exauthoratione, siue depositione latoris extinguitur β, vel abrogatione præcepti, cuius violatoribus censura statuta est, vtraque tamen censura à iure, & homine, vbi semel contrahitur, perpetuo durat, nisi remittatur, seu tollatur γ α *Sayr. de censf. l. 1. c. 19. num. 5. & alij citati superius, β Gloss. in c. à nobis, Candid. d. 22. art. 3. d. 1.* γ *Nau. cap. 27. num. 2. Sayr. l. c. c. 4. n. 22.*

4 Censura excommunicationis, suspensionis, & interdicti est vel latæ sententiæ, vel ferendæ. in censuram latæ sententiæ incurritur statim, ac præceptum, vel lex, cuius violatoribus ea pœna constituta est, violatur. Censura vero ferendæ sententiæ solum comminatoria est, nec ante iudicis sententiam contrahitur. tunc censura est latæ sententiæ, quando legi, vel præcepto apponuntur particulæ, *ipso iure, ipso facto, latæ sententiæ, confestim, eo ipso, statim, mox, illico, continuò, protinus, tunc, omnino, prorsus,* aliaue huiusmodi verba α, vel quando per verbum præsentis, vel præteriti, vel imperatiui temporis censura profertur: vt si dicatur, *qui hoc, vel illud fecerit, excommunicatur, vel excommunicatus est, vel anathema est, vel se excommunicatum nouerit, vel excommunicamus, anathematizamus, suspendimus, sub excommunicatione prohibemus* β Censura vero ferendæ sententiæ huiusmodi verbis significatur, *qui hoc fecerit excommunicetur, ab officio suspendatur, anathema sit, interdicatur, ab ingressu Ecclesiæ arceatur;* hæc enim verba continent præceptum alteri impositum, vt censuræ sententiam ferat γ quando *sub pœna excommunicationis, suspensionis, vel interdicti* prohibetur, ne quis percutiat, vel hoc, vel illud agat, censura ferendæ sententiæ est, δ item quando dicitur ex-

excommunicabo, vel excommunicabitur, vel ſicut excommunicatus vitetur ſimilitudo enim excommunicationis non eſt excommunicatio e nec verba illa *ſub obteſtatione diuini iudicij, vel indignationis omnipotentis Dei, et Beatorum Apoſtolorum* cēſuram aliquam latæ ſententiæ indicant ε In dubio autem an cenſura latæ, an ferendæ ſententiæ ſit, benignior interpretatio præferenda eſt, eamque ferendæ ſententiæ eſſe exiſtimandum eſt; odioſa enim reſtringenda ſunt ε. α *ita Gloſſ. in c. quicunque, §. inhibemus v. innodetur. De regul. iuris in 6.* β *Syluest. v. excommun. 1. num. 22. Auila p. 2. c. 2. d. 1. Caſtrus l. 2. de lege pœnal. c. 1. & 6. Aegid. d. 13. Layman. l. 1. tr. 5. cap. 2. n. 3.* γ *Bonac. tom. 1. de cenſ. q. 1. p 1. num. 6. Candid. l. c. art. 23. d. 3* δ *Gloſſ. in c. Salonitanæ v. ſub excommunicat. diſt 63. Nau. tom. 2. concil. l. 2. de ſentent. excomm. conſ. 2* ε *Abbas in c. Super ſpecula not. 2. Ne Clerici, vel Monachi Tabien. v. excommun. 2. n. 3.* ε *Felin. in c. veniens n. 1. de præſcript. Sayr l. 1. de cenſ. c. 11. num. 16. Candid. l. c. n regul. 49. in 6. Nau. c. 27. num. 12. Sanch. l. 7. de matr. d. 11. num. 2. Bonac. q. 1. p. 1. num. 4. Suar. de leg. l. 6. c. 6. Azor p. 1. l. 5. c. 6. Vgolin. Conincb. Filiuc. tr. 1. c. 1. q. 8. Hurtad. Dian. p. 4. tr. 3 r. 16.*

5 Probabilis etiam ſententia eſt excommunicationem per verba illa ſignificatam *anathema ſit* non ferendæ, ſed latæ ſententiæ eſſe; idem enim eſt, ac ſi dicatur *excommunicatus ſit*, verbum autem *ſit* præſens tempus imperatiuo modo indicat, quo plerumque lex vtitur, cuius virtus eſt non optare, ſed imperare *l. legis virtus ff. de leg. Tabiena v. excomm. 2. num. 3. verſ. 6. Sayr. l. 1. de cenſ. c. 11. num. 10. Suar. tom. 5. d. 3. num. 4. Bonac. de cenſ. q. 1. p. 1. num. 5. Candid. d. 22. art. 4. d. 1. contra Nau. c. 27. num. 62. Sanchez de matr. l. 7. d. 12. num. 2. Vide Raſtellium de cenſ. q. 3. art. 2. num. 2. Giballinum, & Leandrum.*

Poteſtas ferendi cenſuras vnde ſit, & quibus ſit. Cap. LXII.

1 POteſtas ferendi cenſuras à Deo data eſt verbis illis Matth. 18. *Quodcunq; ligaueritis ſuper terrā, erit ligatum & in cœlis, & quodcunque ſolueritis &c.* α Ritus vero infligendi cenſura pœnam ab Eccleſia inſtitutus eſt; cenſuræ igitur inſtitutio iuris poſitiui eſt, poteſtas vero ligandi cenſuris iuris diuini eſt, eccleſiæ conceſſa à Chriſto Domino dicente Matth 8. *Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus, & publicanus* β ideo Paulus Apoſtolus ad Titum 3. ſcribens *hereticum hominem*, inquit, *poſt primam, & ſecundam admonitionem deuita*, & D. Ioannes Epiſtola II. ait, *Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nec aue ei dixeritis*. Quibus verbis præcipitur, vt hæretici euitentur, ac proinde fidelium communione, & conſortio priuentur, cum ſermo hæretici, vt cancer ſerpat γ præterea iure canonico tantum communicatio in diuinis cum excommunicatis interdicta eſt, nam in Concilio Conſtantienſi decretum fuit, vt ſolum duo genera excommunicatorum euitentur, videlicet eorum, qui notorij clericorum percuſſores ſunt, & qui ſpeciatim ſeu nominatim denunciati ſunt. hoc autem concilium decernere non potuiſſet, ſi communicatio in diuinis

cum hæreticis iure diuino prohibita, esset, obligatio igitur seruandi censuras iuris positiui est, nullaque censura à iure diuino imposita est. ε. α ita contra *Marsilium Patauinum Doctores communiter* α, β *S. Matth.* 18. *Candid. art.* 5. *d.* 1. & 5. γ *S. Paulus ad Tit.* 3. *ad Timoth.* 2. *Suarez de cens. d.* 1. *s.* 2. *num* 3. *Bonac. tom.* 1. *de cens. q.* 1. *p.* 2. *Rastel. q* 2. *art.* 1. δ *sot. in* 4. *d.* 22. *q.* 1. *art.* 4. *Azor. p.* 2. *l.* 3. *c.* 48. *d.* 9. ε *Suar. d.* 2. *s.* 1. *Vasq. dub. in* 8. *Henriq. Auila, Vgol. Filiuc. tr.* 11. *c.* 1. *q.* 3. *Bonac. d.* 1. *q.* 1. *p.* 2.

2 Ordinariam potestatem ferendi censuras in quoscunque Christianos, vbique terrarum existentes cuiuscunque dignitatis, ac gradus sint Summus Pontifex habet, in subditos vero suos Episcopi, Archiepiscopi, & Patriarchæ, eorumq; Vicarij. Ecclesiasticam enim iurisdictionem in foro exteriori habent, ac potestatem, qua leges condere, præcepta imponere, sententias ferre, pœnas infligere ad Christianæ disciplinæ conseruationem possunt, ac debent, vbi opus est. ideo omnes Ecclesiastici præsules, idest clerici in exteriori foro iurisdictionem obtinentes, censuras ferre possunt α item legati Summi Pontificis in sua tantum prouincia β, & Vicarius Pontificis in Vrbe tantum, non extra β. Concilium generale Summi Pontificis authoritate congregatum, Capitulum prouinciale Archiepiscopi, & diœcesanum Episcopi γ Vicarius capituli sede vacante ad præscriptũ Tridentini Concilij δ electus, nec non Vicarius Pontificis, Episcopi, vel Archiepiscopi, ε & Abbates iurisdictionem quasi Episcopalem habentes potestatem ferendi censuras habent ς item Cardinales in Ecclesijs suis titularibus, in ijs enim iurisdictione quasi episcopali gaudẽt, η Superiores Religionum approbatarum, nam & ipsi Ecclesiastici Præsules sunt, & Ecclesiasticam iurisdictionem in vtroque foro habent θ ideo ideo censuris ligare possunt sibi subditos, secus verò de Parochis, & Sacerdotibus simplicibus dicendum est. hi enim merum imperium, idest potestatem animaduertendi in facinorosos homines non habent. Laici verò tum ordinaria, tum delegata potestate ferendi censuras carent. K. α *Sayr. l.* 1. *de cens. c.* 6. *num* 8. *ex c. ab Ecclesiarum de offic ordinar. S. Thom. in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *art.* 2. *q.* 2. *Richard. ibid. art.* 4. *q.* 1. *Palud. q.* 2. *art.* 2. *Abb. in c. Sacerdos de offic ordin Laym. l.* 1. *tr.* 5. *c.* 3. *num.* 1. β *c. legatos de offic. leg. in* 6. *Bord. n.* 21. *Candid. d.* 24. *art.* 5. *r.* 3. *Bonac. ex c. tua nobis* 5. *d. offic. Vicarij* γ *c. graue nimis, de præbendis* δ *Concil. Trident. sess.* 24. *c.* 16. *de Reform.* ε *Gloss. in c licet. de offic Vicarij, cuius idem est tribunal, ac Episcopi. C. Romano de appellat. in* 6. *Sayr. l.* 1. *de cens. c.* 5. *num.* 11. ς *gloss in c. veniens in v. Archidiaconorum de eo qui ord. furt. suscep.* γ *Albanus de pot. Papæ p.* 2. *num.* 147. *Megal. l.* 1. *de cens c.* 2. *Bord. r.* 78. *num.* 23. η *c. his quæ de maior. & obed. Candid. l. c. Dian.* θ *c. cũ in Ecclesijs de maior. ibid. Suar. tom.* 5. *d.* 2. *s* 2. *Henriq. Sayr.* 1 *Sayr. l.* 1. *c.* 5. *num.* 21. *Suar. d* 12. *s.* 1. *num.* 2. *Nau. c.* 27. *num.* 5 *Filiuc. tr.* 12. *q* 5. *num.* 11. *Henriq. l.* 14. *c.* 24. θ *D. Th. in* 4. *d.* 18. *q.* 2. *Palud. ibid. concl.* 9 & 10. *Lor. in* 4. *d.* 22. *q.* 2. *Rodriq. tom.* 2. *q* 59. *art.* 1. *Nau. c.* 27. *num.* 5. *Sayr. Tolet. Graff. Bonac. Megal. Tambur. Mirand Bord r.* 78. *num.* 26. *Peyrinus de prælato Rel. to* 2. *q.* 5. *c.* 4. *Vasq. Filiuc. tr.* 11. *c.* 2. *Longus de cas. p.* 1. *sect.* 1.

sect.1. art.2. Bordon.r.78.de omnibus à n.21. vsque ad n.72.

3 Vicarius Episcopi nominatim excommunicati, ac denunciati censuras ferendi potestate caret; cessante enim Episcopi iurisdictione, Vicarij etiam iurisdictio cessat. idem dicendum est, cum Episcopus in hostium manibus captiuus detinetur, tunc enim quasi mortuus censetur, donec pristinæ libertati restituatur. interim vero capitulum censuras ferre, & alia facere potest. *c. si Episcopus de suppl. neglig. prælat. in 6. Sayr. loco citato Candid. dub. 4.*

4 Vicarij Generales, prouinciales, vel locales, ac Commissarij Regularium, cæterique vicem superiorum gerente absentibus superioribus cēsuras ferre, ijsque contumaces ad obedientiam compescere possunt. *ita Peyrin. Bord.r.78. num. 29. Mirand. tom.2. q.11. Portellius.*

5 Fœminæ omnes, etiansi Abbatissæ, censuras Monacharum sint, ferre secundum ius commune, & de facto nequeunt, nam potestate iurisdictionis in foro contentioso, & ad ferendam censuram necessaria carent, idcirco nec præcepta spiritualia imponere possunt sed tantū ciuilia, & œconomica, quandoquidem ordinis clericalis incapaces iure diuino sunt. spiritalis autem iurisdictio iure communi, & de facto ordinē clericalem supponit, & clauem ordinis β. α *D.Th. in addit. ad 3.p.q.39. art.1.* β *D.Anton. p.3. tit.27. de interdicto c. 2. Sayr. l.5. de cens. c. 10. num. 27. Sotus in 4. d.20. q.1. art. 4. Valentia tom. 3. d.7. q.16. p.3. Cand. d.22. art.6. d.5. Bord. r. 78. num. 114.* probabile est tamen Abbatissam posse præcipere monialibus aliquid in virtute obedientiæ, quā illi promiserunt, & priuare Monachas inobedientes, interdicere illis accessum ad chorum, ad Triclinium, & similes pœnas, quæ censuræ non sunt, infligere. *ita Rodriq. tom.1. q.17. art. Megal. de pœnit. l.1. c.10. n. 3. Graff. p.1. l.4. c.5. Sayr. l.4. c.2. num.9. Fum. nu. 4. 5. Confect. t.23. c. 2. Bordon. r. 78. num.114.*

6 Non improbabilem eorum sententiam existimo, qui mulieres iure diuino potestatis ordinis, & iurisdictionis incapaces omnino non esse existimant, ac proinde etiā eis à Summo Pontifice excommunicandi, ac ferendi censuras potestatem committi posse. Nam etsi mulier nec ordinis, nec iurisdictionis clauem habet; aliquis tamen ei clauium vsus committitur, videlicet aliquis spiritualis iurisdictionis vsus, non potest tamen Episcopus, nec præsul Regularis dare Abbatissæ potestatem excommunicandi *D.Th. in 4.d. 19. q.1. art.1. q. 3. Palud. l. c. Nau. l. 5. consil.1. de sent. excomm. Suar. d. 2. de cens. s. 3. num. 7. Laym. l. cit. Vgolin. Sot. dist. 20. q. 1. Henriq. Sayr. Præpositus, Ghetius, Corneius, Rodriq. Candid. l. c. Lezzana, Homobonus, Armilla, Syluest. Sayrus, Filiuc. Hurtado, Ruard. Bordon. r.78. n.114. Sanch. l. 7. c. 1. num.17. contra Auilam, Coninch. de Sacram. d. 13. d. 3. num. 35. Lugum, Sotum. Vide Dian. p.5. tr.9. r.16. & p. 8.*

7 Qui ordinariam potestatem ferendi censuras habet, eam cuiuis clerico clericalibus priuilegijs gaudenti committere potest, nam potestas ordinaria delegabilis est α Laici vero à potestate ferendi censuras, & absoluendi ab illis tum ordinaria, tum delegata repelluntur, ijs enim ecclesiastica negotia tractare minimè fas est,

sed censuræ ad Ecclesiasticam potestatem seu clauem spectant β *ex c. inter catera* 15. *cap fin. de offic. ordin. c.* 1. & 7. & 9. *de consecrat. Eccles ita ex cap. preterea de offic. deleg. & ex communi decet Nauar. c.* 27. *num.* 5. *Couar. c. alma p.* 1. § 11. *num.* 1. *Suar. de cens. d.* 2. *s.* 3. *Bord num.* 110 β *ex c. decernimus, de iudicijs C. indicatum d.* 89. *Palud. in* 4 *d.* 19 *q.* 2.

8 Idem de clericis coniugatis, quod de laicis, dicendum est, nisi forte clericus vnicam, eamque virginem duxerit, & ab ea secesserit nuncupato vtrinque castitatis voto γ nam si clericus cum vxore in coniugio permaneat, & habitum, ac tonsuram gerens alicui Ecclesiæ seruiat, quamuis canonis, & fori priuilegio gaudeat β ecclesiasticæ tamen administrationis, ac iurisdictionis capax non est, neque Vicarius ab Episcopo creari potest, etiansi quatuor minoribus ordinibus initiatus sit α. γ *cap. sane* 1. *iuncta Gloss. de clericis coniug* β, ε, *c. vn. de cler. coniug. in* 6. *C. Trident. sess.* 23. *c.* 6. *Glossa in cit. c.* ε *Couarr. cap. Alma p.* 1. §. 11. *Palud. l. c. Suar. Auila, Larm. tr.* 5. *c* 3. *num.* 1. *Candid.*

9 Non modo religiosi Præsules, Generales, Prouinciales, Visitatores, Præpositi, Rectores, quique ab alijs Guardiani, ab alijs Ministri dicuntur, ab alijs Correctores, & Superiores locales, quia iurisdictionem externam, & internam habent, sed etiam capitula generalia, ac prouincialia censuras ferre, & aliquid præcipere, vel prohibere, sub pœna excommunicationis, & suspensionis possunt α quia eminenti modo continent totam potestatem, quæ est in singulis præpositis, & superioribus localibus Religionis suæ, secus vero capitula localia cum extra conuentum potestatem in quenquam non habeant, neque enim se ipsos capitulares censuris ligare possunt β. α *Suar. tom.* 4. *de relig. tr.* 1. *l.* 2. *c.* 9. *Cord. q* 3. *c.* 8. *Bord. num.* 43. *Auila p.* 2. *d.* 1. *c.* 3. *Filiuc. tr.* 11. *c.* 2. *num.* 3. *Sayr. de cens. l.* 1. *c.* 6. *num.* 20. *LeZan. t.* 1. *c.* 19. *n.* 11. *Sot. l. c. Peyrin. l.* 2. *q.* 3. *c.* 4. *num.* 4. β *D. Thom. ad* 3. *p q.* 22. *Nau. man. c.* 27. *num.* 6. *Sot. Suar. Superiores locales excommunicationis gladio vti possunt ex c cum in Eccles. de maior. & obed. c. cum abecclesiarum de offic. or. vbi Glossa, Innocent. num.* 1. *Nau. c.* 27. *num.* 5. *Sot. in* 4. *d.* 22. *q* 2. *art.* 1. *Henriq. Tolet. l.* 1. *c.* 6. *num.* 3. *Sayr. Auila, Fagundez, Peyr. tr.* 2. *q.* 1. *c.* 14. §. 4. *num.* 66.

10 Potestas ferendi censuras consuetudine, & præscriptione acquiri potest, annuente, immo concedente eam Summo Pontifice, vt iurisdictiones Ecclesiasticæ firmæ, ac certæ sint α verum hæc potestas circa vnam censuram, & non circa aliam acquiri potest, non enim necessaria est inter ipsas connexio, vt, qui vnam infligit, alteram infligere possit β α *c. Romana de sent. excom. in* 6 *cap dudum* 54. *de elect c cum contingat de foro compet.* α, β *Mercerus in* 3. *p. de sacr. q.* 21. *d.* 3. *Gordon tom.* 2. *l.* 7. *q* 2. *cap* 1. & *DD commun ex c. cum olim de præscript. Bord. r.* 78. *num.* 6.

11 Episcopus censuram Religiosis infligere ratione delicti, loci, rei, vel contractus exceptis casibus à iure expressis nequit, nisi delegatam sibi à Summo Pontifice peculiarem potestatem habeat. Religiosi enim ab Episcopi iurisdictione exempti sunt α quamuis autem Episcopus in Monachas exemptas iurisdictionem non habeat, iustis tamen de causis in suos subdi-

subditos ad earum monasteria accedentes censuras ferre potest ꝑ *ita α ex c. 1. §. in eos de priuil. in 6. & ex Mari Magno Sixti IV. §. 43. Martinus V. apud Rodr q. tom. 2. q 63. art. 3. Henriq. l. 7. c. 25. num. 7. L. Portel. v. episc. num. 5. Bariola, Aphor. v. episc. §. 3. Confect. in priuileg. Villalob Diana p. 5. tr. 9. r. 43. Bord. r. 78. num. 106. ꝑ Moscosus tract. 16. c 5 num. 6.* Nec Prælatus nullius diœcesis, licet habeat iura Episcopalia, potest animaduertere in Regulares manentes in suo territorio, nec in eos censuras ferre in casibus, in quibus Episcopus potest, vt Pontificis delegatus, in illis enim subiecti sunt vicinioribus ordinarijs à Paulo V. an. 1606. *Nald. v. Heresis Bord. num. 109. Gibalinus.*

12 Qui potestatem ferendi censuras habet, non potest ea, in propria causa vti. Nemo enim iudex in propria causa esse permittitur α potest tamen se aduersus violentum inuasorem censuræ gladio defendere. Vim enim vi repellere cuique licet, sed tunc censura defensionis rationem habet, non iudicij, neque tunc infligitur præcipuè vt vindicetur delictum, sed vt maius malum propulsetur, ac præcaueatur, ꝑ aliquando etiam per modum iudicij censura in propria causa ferri potest, cum causa adeo manifesta est, & clara, vt probationis luce non indigeat γ *α ex c. inter querelas c. 23. q. 4. Diana r. 52 ꝑ Innocentius IV c. dilecto filio de sent excomm. in 6 λ Abbas ad c. cū venissent de iudicijs, Mercerus in 3. p. de sacram q. 20. d 4.*

13 Vicarius Episcopi etiamsi solum prima tonsura initiatus sit, censuras ferre potest, hoc enim magis spectat ad potestatem iurisdictionis, quam ordinis. α illa subdiuiditur in iurisdictionem fori conscientiæ, seu internam, & sacramentificam, qua scilicet sacramenta confici possunt, quæ præter potestatem ordinis requirunt etiam potestatem iurisdictionis, cuiusmodi est iurisdictio absoluendi à peccatis, & censuris in foro sacramentali. ad hanc necessarius est ordo sacerdotalis, neque hæc necessaria est ad ferendas censuras, neq; ad absoluendum ab illis pro foro externo. potestas vero iurisdictionis, quæ vocatur externa, seu fori contentiosi necessaria est ad ferendas, & relaxandas censuras inflictas in transgressores. hæc est publica potestas ecclesiastica ad ius dicendum protegendo innocentes, & castigando nocentes ꝑ hanc potestatem habent omnes qui Ecclesiastica dignitate, hoc est præfectura, quam prælaturam vocant, alijs præsunt, hi Præsules, seu Prelati dicūtur, habentq; iurisdictionem in foro contētioso super subditos, quibus ius dicere possunt siue ex officio, siue ex delegatione. hanc autem potestatem in Ecclesia esse in Clypeo fidei Catholicæ, & in speculo Obedientiæ fus, superque ostendimus. *α Suarez. d. 2. de censuris sect. 3. num. 11. Bonacina de censur. d. 1. p. 2. q. 1. num. 6. cum multis alijs Bord. r. 78. nu. 5. C. transmissam de elect Gloss. v Ecclesiast 0 3. de off. ordin ꝑ Gratian in cap. qua Lotarius § in manifestis 2. q. 1. Panorm. in c. de mu.ta. De praben num. 21. Gloss in c. licet de procur. & in c. decernimus. De iudicijs C. 1. de elect.*

14 Præpositus Generalis, siue summus Præsul Religiosi cuiusuis ordinis ligare potest censuris suis quoscunque religiosos sibi subditos, vbicunq; sint, prouincialis vero præsul subditos ex sua prouincia, & Præsides locales eos, qu.bus

complementum causæ ab ipsis cæptę, & iudicium causæ finiendum est ab illo, à quo cæptum fuit γ *ita α Rodr. tom,2 q.6.3.art.4. Angel.v. Legatus, Roman.Peyrin. priuil.p.1. β C.significasti 4. de elect. Card. Alban. de pot. Papæ, Megal. l.1.cap.2. Bordon.r.73. num.66 γ l. vbi ceptum ff de iurisd. omn. l. si quis postea ff. de iudicijs ex Glos. v. præuentur c.proposuisti 19. de foro compet. Andr. Dominic.in c.1. de priuil. in 6. Rodriq. Confect.tit. 5.c.2. Nald.v.exemptio 7. Aphor. Episc. v. Reg. Diana p.3.t. 2.r.35. Cened. Alter. Riccius, Bagnus, Triuisan. Henr. l.27.c.25. Rodr. Piasec.*.

18 Non posse Regulares declarati excommunicatos nisi in casibus, in quibus hoc illis specialiter permittitur, probabilius est v.g. si extremæ vnctionis, & Eucharistiæ Sacramenta ministrent, aut matrimonia solemnia faciant, absque Parochi licentia excommunicantur in constitutione Clementina de priuilegijs per.antequā Episcopus eos declaret excommunicatos, debet præcedere cognitio, & iudicium causæ; fieri enim potest, vt Regulares ostendant, se in excommunicationem non incidisse γ aliqui tamen hoc necessariū esse negant, quando delictum adeo notorium est, vt à regularibus excusari nequeat δ *ita* γ *Peyrin. in priuil. Minim. tom. 1.const. 2. Sixti IV. §.10. Zerola prax. p.1. v. excom. Nau. conf. 2. v. 2. de sent excom.* δ *Vgolin. de pot. Episc. 29 §.10. Barbosa de pot. Episc p. 3. all.105. nu. 73. Diana l. c. & alij.*

19 Regularis excommunicatus ab Episcopo denunciatus absolui non potest a superiore suo Regulari, sed ab eodem Episcopo iudice; hoc enim spectat ad complementum causæ; religiosus verò non excommunicatus ab homine Episcopo, sed à iure, vt à Clementina constitutione, & similibus, absolui potest à suis superioribus, vt ex eadem lege colligitur. aliqui tamen docent religiosum denunciatum ab Episcopo anathema post satisfactionem exhibitam parti à religioso præsule suo absolui. *Suar. tom. 4. de Rel. tr.1. l. 25. Peyrin. tom. 1. constit. Iulij II. num 28. Bordon. r.78. n.77.*

20 Quamuis factum sit notorium non potest Episcopus declarare religiosum anathema, nisi prius eum citet ad dicendam causam, vt iuridicè cōstet delictū ab eo & innotescat contumacia delinquentis, vel emendationis propositum, & hæc citatio rei non solum ad declarandum excommunicatum, sed etiam quacunque alia censura, suspensione, vel interdicto innodatum declarandum necessaria est, vt moueatur iudex spe conuersionis, & emendationis rei ad declarandum illum censuram contraxisse, præmittenda est sententia criminis declaratoria, licet crimen sit notorium. *Glos. v. constiterit Clem fin. de censib. Imola, Decius, Felin. Nauar. Consil.4. de sent excom. num. 4. Couar. in c. Alma M. §. 2. num. 9. Dian. r. 18. Genuens. prax. c. 23. num. 16. ex c. consuluit 14. de appell.* vbi legitur: *Multa dici notoria, quæ tamen non sunt.* ideo opus est declarare, quæ verè notoria sint. huiusmodi denunciatio ab Episcopo facienda est in templo Maiori; schedula affigenda est valuis Ecclesiæ Maioris.

21 Declaratio censuræ tria efficit, primum obligat fideles ad euitandum reum censura affectum, vt confundatur, & redeat ad obedientiam α secundò illum priuat iurisdictione tam

con-

contentiosi, quam in terris, ac sacramentalis fori, ita vt excommunicatus nullum iurisdictionis actum validè exercere possit β, Tertiò reddit eundem obnoxium suspicioni hæresis, si per annum in excommunicatione insordescat γ vt Tridentinum Concilium decernit verbis illis sessione 25. cap. 3. sed si obdurato animo censuris annexus in illis per annũ insorduerit, etiam contra eum tanquam de hæresi suspectum procedi possit. α *C. cura 11. q. 3. cap. peruenit 13. Cap Pastoralis fine 53. de appellat. c. 1. de except. in 6.* β *cap. Audiuimus 4. 24. q. 1. cap. ad probandum de sententia, & re iud. cap. 1. de suppl. negl. in 6. cap fin. de cler. excom.* γ *cap excommunicamus 11. §. Qui autem de heret. Trid. sess. 25. cap. 3. Glos. v. per annum c. 2. de tempor. ordin. in 6. Bord. num. 88. Carena de S. Officio p. 2. t. 8 num. 3. Barbosa in Trid. cap 3. sess. 25. num. 42. citans multos.* Præsides Regulares possunt ferre censuras in Monachas sibi subiectas; habent enim potestatem iurisdictionis fori contẽtiosi in easdem, vt ex varijs summorum pontificum decretis constat. *Rodriq. tom. 1. q. 12. art. 8. compend. r. 90. & 98. Confect. tit. 23. c. 1. Miranda de monial. q 5. Bord. r. 78. num. 117.*

22 Superiores regulares non possunt præcipere sub pœna censuræ, vel prohibere sub eadem pœna aliquid secundum constitutiones non obligãtes ad culpam; censura enim cum sit pœna grauissima non contrahitur nisi propter peccatum mortale proprium exterius consumatum, quod esse non potest in transgressione alicuius regulæ, statuti, vel constitutionis non obligantis ad culpam, neque superiores possunt cõdere leges, vel statuta obligantia ad culpam, & efficere, quod ex se peccatum non est, sit peccatum. *Bordonus r. 78. num. 118. Sayr. l. 1. c. 9. num. 4. D. Thom. in 4. dist. 18. q. 2. art. 1. q. 3. Bonac de censuris q. 1. p. 3. num. 2. ex cap. Nemo 39. 11. q. 3.* Superiores posse prohibere sub pœna excommunicationes minoris, aliquid, quod sit peccatum veniale docet *Faber de censuris in 4 d. 25. q. 1. d. 4. c. 2. num. 51.* sed excommunicatio minor fertur solum à iure, non ab homine.

23 Clericus, vel iudex excommunicationis, vel suspensionis censura notatus, ac nominatim denunciatus, aut notorius Clerici percussor suspendendi, vel excommunicandi potestatem non habet; iurisdictione enim priuatus est, neque ab Ecclesia toleratur. α secus vero dicendum de eo, qui excommunicationis, vel suspensionis laqueo occultè obstrictus est; iurisdictio enim, ac potestas ferendi censuras non aufertur nisi per manifestam iudicis sententiam β α *ita D. Doct. communiter Dian. r. 59.* β *Bizozerus de excom. p. 2. c. 1. num. 3. & & alij commun. contra Angel. v. excommun. Ledesmam, Gloss. 24. q. 1.*

24 Nemo censuras ferre potest, nisi baptismo lustratus, & clericus, & viator sit, id est in terris vitam mortalem degat, & iurisdictionem, vel ordinariam, vel delegatam in exteriore foro habeat. Itaque neque Angelus purus spiritus, neque homo beatus, aut vitę huius vsura defunctus ecclesiasticæ iurisdictionis capax est. Ecclesia enim militans, & visibilis per ministros in ea militantes, & visibiles gubernari debet. ordo autem clericalis in eo qui fert censuras iure communi requiritur: baptismus vero non solum est ianua sacramentorum, sed etiam iurisdictio-

dictionis Ecclesiasticæ, cuius incapax est homo nondum baptizatus. *Suar. tom. 5. de censuris s. 3. num. 12. Cand. d. 22. d. 4 art 6. Bonac. Leo, & alij.*

25 Si à Summo Pontifice, & ab Episcopo seorsim in aliquo casu, & causa censura feratur, si deinde Pontificia censura auferatur, Episcopalis etiam cessat, vt praxis, ac consuetudo interpretatur, & Episcopi reseruatio sublata censetur. *ita Graff. decisionum p. 1. l. 1. c. 13. Bariola v. excomm. § 13. Ragucciustit. de absolut. q. 133 Nald. v. Episc. num. 8. Dian. p. 5. tr 9. r. 70.*

25 Laicus etiam si religiosus sit secundum ius positiuum censuras ferre non valet, spiritualia enim tractare non potest *α* hoc enim ad spiritualem iurisdictionem spectat *β* ex concessa tamen eidem à Summo Pontifice potestate censuras ferre poterit; iuri enim communi Pontifex non subijcitur *γ* secus verò de Episcopis dicendum, qui cum iuri cõmuni subditi sint, potestatem ferendi censuras laicis, ac fæminis tribuere nequeunt *δ* & tanto minus cathecumenis, siue non baptizatis ea potestas concedi potest, etiam ab ipso Summo Pontifice. Iure enim diuino, & quasi naturali, iurisdictionis spiritualis incapax est, cuius ianua baptismus est. *ε. α ita in c. Ecclesia S. M. de constitutionib β c. Transmissum de elect. γ Sayr. l. 1. de censuris c. 5. num. 15 δ Gloss in c. Bene quidem v. Prater. Romanum d. 96 ε Suar. de cens. d. 2. s. 3. nu. 12. Candid. a. 6. d. 2. contra Hugol Sayr. d. 2. s. 3. num. 12.*

26 Capitulum Sede vacante censuras ferre potest, Episcopo enim in iurisdictione succedit, ita etiam interdictum tam locale, quam personale, & cessationem à diuinis statuere potest *Hurtado dis. 4. n. 10. Dian. p. 8. tr. 4. r. 11. Syluest. Sot. Couarr. Henriq. Auila, Glossa c. si canonici de offic. ord. in 6.* Nullum tamen ius in regulares habet Capitulum; quandoquidem succedit mortuo Episcopo in ijs tantum, in quibus ius ordinarium Episcopus habebat, sed iurisdictio, quam Episcopus habet in quibusdam casibus supra Regulares, non est ordinaria, sed delegata *Fumus, Armilla author. v. Capitulum, Barbosa ad c. 3. sessionis 2. Azor. p 2. l. 3. c. 7. Bord. r. 78.*

27 Censuræ in communi iure latæ contra omnes comprehendunt etiam religiosos, etiamsi de illis non fiat expressa mentio *α* secus verò censuræ ab homine, vt à Legato laterali, & ab Episcopo in ijs casibus, in quibus Religiosi eidem subduntur, nisi specialiter nominentur *β* censuræ verò contra Monachos latæ non afficiunt cæteros religiosos, qui Fratres, vel Clerici Regulares vocantur *γ* neque appellatione fratrũ comprehenduntur Monachi *δ* excommunicatio lata contra Monachos deferentes arma non comprehendit cæteros religiosos *ε* nec censuræ latæ contra religiosos afficiũt Nouitios *ζ* quia in odiosis, nec Nouitij, nec Moniales comprehenduntur nomine religiosorum. Nec pœnæ statutæ contra Abbatissam obnoxius est Abbas, *θ* ideo nec censuræ latæ contra moniales feriunt religiosos, nisi expressè nominentur K huiusmodi verbis *Regulares vtriusque sexus*. Nam fœmininum non concipit masculinum *λ* Moniales inducentes aliquem ad vouendum, iurandum, vel promittẽdum electionem sepulturæ in suis ecclesijs non incidunt in excommunicationem Clementinam *μ* cupientes §. *fin. de sepultura*, quia ibi sermo est tantum.

tum de clericis. *u Glos. v. Dicendo arg. c. 1. d. 19. Qui omnia dicit nihil excludit, l. Iulianus l. testatorem ff. de leg 3. Barbosa d. 241. Ant. Monach d. 69. num. 8. Sayr. l. 1. c. 13. nu 14. β Rodr. tom. 2. q. 59. art. 5. Comp. r. 12. num. 5. Pereg. in comp. v. excom. confect. t. 5. Mirand. tom. 2. q. 35. art. 11. Portel. v. excom* γ appellatione monachorũ non veniunt fratres, neque mendicãtes, & è contrario. *Gem. in c. Cum singula de preb. n 3. Megal. l. 4. c. 2. nu. 39. Graff. p. 1. l. 2. c 24. num 16. Bord. r. 78. nu. 147. ε Armil. Tabien. Sayr. d. 9. c. 13. num. 2. Rodr. tom. 1. q. 1. a. 6. comp. r. 123. num. 40. ζ ex c. 21. de sent. excom. in 6. Rodr. tom. 1. q. 21. artic. 1. Bord. η Tuscus l. concl. 353. num. 2. Bord. l. c. θ l Si ita sit scriptum ff. de leg. 3. Glos. v cecidisse C. Clemen. 2. de statu Monachorum.*

28 Censuræ, & aliæ pœnæ in seculares, vel regulares statutæ pro aliqua religione non extenduntur respectu religiosorum, sed tantum secularium respectu extenduntur ad alios religiosos ordines per communicationem priuilegiorum. In hac enim Pontifex solum mentionem facit fauorũ, exemptionum, indultorum, ergo pœnalia, & odiosa non communicat, nam hæc non habent rationem priuilegij, odiosa sunt restringenda *Bordon. r. 78. nu. 151. Lezana tom. 2. c. 1. num. 52. Confect. tit. 1. c. 5. Rodriq. tom. 1. q. 55. art. 17 Miranda tom. 2. q. 46. num. 6. Sigismund. de elect. d 56. num. 9. Portel. v. Commun. num.* 10. Respectu secularium pœnæ extenduntur pro religione, vt illi religiosos reuereantur formidine pœnæ, si non virtutis amore. *Sorbus v Commun. §. Notandum Lezana tom. 2. c. 1. num. 52. Bord r. 52. num. 94.*

29 Religiosi non includuntur in censuris latis contra Clericos K exceptis illis, quæ latæ sunt in peccantes in susceptione, vel administratione sacramenti ordinis, quia tunc nomen clerici non sumitur pro statu clericorum, sed pro officio respectu ordinũ, propter quos omnis Ecclesiasticus dicitur Clericus ratione officij non status, ideo irregularitates in clericos cõprehendunt religiosos. Cæterum in odiosis nomine clericorum non compræhenduntur K religiosi, nec clerici seculares ligantur censuris, & pœnis in religiosos latis etiam cum de ordinibus agitur. K *ex c. 1. de sepult in 6. c. 8. de hæret. § fin. in 6. Clem 1 de priuil. Vgol. tab. 4. c. 13. num. 21. Bonac. de interdicto p. 1. num. 11. de suspens. p. 1. §. 4. Sylu. Nald. Angel. Tabien. Sayr. l. 5. c 4. num. 29. Bord. r. 78. nu. 152. Quar. 2. ordo Glos. vers. Religiosi Clem. 1. de priuileg.*

30 Censuræ latæ contra Abbates, & alios prælatos non ligant religiosos priuatos tale officium non habentes, nec censuræ latæ contra religiosos attingunt Superiores, Præsules, Prouinciales, vel locales. In odiosis vnũ non venit nomine alterius, sicut in fauorabilibus. *Armilla v. Abbas, n. 11. Nau. cons 3. de statu Monach num. 42. Gomez. q. 4. Peyrin tom. 2. priu. ad const. 2. Clement VIII num 19 Nald. Abbas, Mandos, Bord. n. 158. Sigismũd. Bonon. dub. 114 Rodr. tom q 12. a. 1. 1. contra Bonac. q 4 de claus p. 6. n. 22.*

31 Monasteriorum benefactores, procuratores, negotiorum gestores, coloni, & alij inseruientes sine stipendio, seu cum stipendio, sed non viuentes collegialiter cum religiosis, ab Episcopis possunt censuris ligari, si causam illis dederint, aut dantibus consilium,

lium, auxilium, vel fauorem præstiterint. Ita in Concilio Lateranensi sub Leone X. decretum est, quando ijdem ordinarijs iterum subiecti fuerũt. Tertiarij, & famuli perpetui commensales religiosorum non afficiuntur censuris à iure latis contra religiosos; à superioribus tamen regularibus possunt ligari censuris per statutum, & pronunciata ab homine sententia. Ab Episcopis verò in casibus tantum in quibus illi ab Episcopo censuris multari possunt. *Bord. r. 7. q. 39. & 41.*

52 Quælibet censura siue sit excõmunicatio maior, siue minor etiam occulta siue suspensio ab ordine, siue à iurisdictione tantùm, siue à iure, siue ab homine, siue interdictum, siue irregularitas reddit hominem inhabilẽ ad electionem ecclesiasticam, vt minime eligi possit; electio tamen eius, qui minori excommunicatione ligatus tenetur, non est omnino irrita, sed reijcienda, cæterorum censuris ligatorum electio ipso iure inualida est *de excommunicato C. postulastis 7. de maiori, cap. fin. de Minori de cler. excõm. Lauor. t. 4. c. 16. num. 81. Sigism. d. 65. & 66. Peyrin. de prælato q. 1. c. 5. q. 1. c. 5. cum alijs communiter De suspensione C. cum dilectus 8. de consuet. Glos. in c. cum inter de elect. c. Cum bonæ de ætate. Lauor. tit. 4. c. 16. nu. 93. Sigism. d. 67. De interdicto c. cum inter 18. de elect. c. 1. postulatis Bordon. r. 61. num. 46. Lauor. Sigism. Peyr. l. c.*

Causa materialis censuræ. Cap. LXIII.

1 Causa materialis censuræ alia, alia est proxima, scilicet peccatum, propter quod talis pœna infligitur, alia verò remota, & hæc est persona censuræ obnoxia. Censura cum sit pœna non fertur nisi ob culpam habita ratione culpæ, quæ si leuis sit, graui censura puniri nequit, qualis est excommunicatio maior, suspensio à beneficio, & officio ad longum tempus, interdictum generale in aliqua prouincia. Pœna enim proportione ad culpam metienda est, sicut medicina morbo æqualis esse debet. Igitur censura grauis non nisi ob grauem, idest lethalem culpam, eamq; exteriorem, inobedientiæ, ac contumaciæ respectu ecclesiæ ferri potest α neq; enim ob peccatum exterius absque contumacia, seu inobedientia patratum, maior excommunicatio, suspensio, & interdictum irrogari potest, nisi iuridica præmonitio, seu prohibitio præcesserit, β prærequiritur autem ecclesiæ præceptum, quod reus contumaciter spernat, saltem interpretatiuo contemptu γ probabilior etiam est sententia Doctorum asserentium, ad valorem excommunicationis necessariam esse præuiam admonitionem, sub comminatione excommunicationis; necesse enim est, vt contumacia, & contemptus excommunicationis præcedat, antequam hæc contrahatur δ. α *D. Thom. in addit. ad 3. p. q. 22. art. 1. Sayr. l. 1. de cens. c. 9. n. 23. Sot. in 4. d. 22. q. 1. Vasq. Auila, Henriq. Nau c. 27. num. 9 Cruz. de cens. a. 2. Suar. Filiuc. Llam. Coninch. d. 3. de cens. d 8. num. 7. ex c. Certum est 11. q. 3 Bonac. Laym. Peyrin. tom. 2. q. 3. c. 4 num. 12.* β *ita ex communi sent docet. Dian. tr. 5. r. 55. p. 5. contra Caiet in 2. 2. q 69 art. 2. Almayn, & Cordubam* γ *Laym.* δ *Sotus l. c. a. 2. concl. 3. Molin. tr. 5. d. 22. q. 1. Suar. tom. 5.*

tom.5. in 3.p. d.4. f.5. num 6. Sanchez de matr. l 9. d.32. Graff. Henriq. Sayr. Vgol. Auil. Coninch. Dian. l.c. contra Hurtad. Couar. Bonac.

2 Neq; pro quolibet peccato mortifero etiam inobedientiæ excommunicationis telum vibrãdum, & in quen quam contorquendum est. Sed solum pro graui, & enormi scelere, quod aliter extingui nequeat, nam, vt ait D. Ambrosius α *cum dolore amputatur etiam, quæ putruit pars corporis, & diu tractatur, si potest sanari medicamentis; si non potest, tunc à medico bono abscinditur. Sic Episcopi affectus boni est, vt optet sanare infirmos, serpentia auferre vlcera, adurere aliqua, non abscindere, postremò, quod sanari non potest, cum dolore abscindere.* Ideo parcè admodum præsules hoc remedio vti debent. Illis enim potestas in ædificationem concessa est, non in destructionem, vt monet Concilium Tridentinum β censura tamen pro quocunque graui inobedientiæ crimine lata valet. Quandoquidem materia ex parte culpæ sufficiens adest γ. *c. Felicis de pœn. in 6. Peyrin. l. c.* β *Trident. sess. 25 c.3.* α *D. Ambr. 2. de offic. c.27.* *Bonac.* δ *Vasq. de excomm. d. 12. num. 6. Sot. in 4. d. 22. Suar. Sayr. Filiuc. Llam.*

3 Tripliciter autem aliquis contumax dici potest; primo quando vocatus ab Ecclesiastico iudice sub excõmunicationis interminatione non cõparet; secundò quando se iudici sistit, sed ante iudicis sentẽtiam non dimissus, neque impetrata licentia discedit. Tertiò cùm, licèt comparuerit, expectatæ tamen sententiæ iudicis parere non vult *can. certum est* 11.q.3. *Auila p.2. c.5. d.1. d.6. Dian. l. c. r. 55.* Non possunt Præsules, vel Superiores imponere excommunicationem, suspensionem, & interdictum nisi pro re graui, vel in se, vel attentis circũstantijs, & cuius trausgressio sit peccatum mortale. *Cap. Episcopi 8. e c. Nullus 41 1. q 3. Trident Concil. sess. 25. c. 3.* vbi ait (quamuis excommunicationis gladius neruus sit Ecclesiasticæ disciplinæ, & ad continendos in officio populos valdè salutaris, sobriè tamen, & magna circunspectione exercendus est, cum experientia doceat, si temerè, aut leuibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quàm formidari, & perniciem parere potius, quam salutem; quapropter excommunicationes illæ, quæ monitionibus præmissis ad finem reuelationis, aut pro deperditis, vel subtractis rebus ferri solent, à nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur, & tunc non alias. quam ex re non vulgari, causaque diligenter, ac magna maturitate per Episcopum examinata.) Nomine Episcopi venit Capitulum Sede vacante, item Legatus à Latere, & Nuntius Pontificis. *Sayr. l 1. c. 9. num. 33. Lazar. Barbosa ad c.3. Trid. sess. 25. num. 7. Bordon. r 78. num. 132.*

4 Quando censura aliqua lege, vel canone in facientes aliquod peccatum statuta est, non contrahitur, nisi peccatum in genere suo completum sit, actusque consummatus; penalia enim, & odiosa decreta strictè interpretanda sunt α propterea si quis suadente diabolo clericum percutere conetur, sed vere non percutit, quia vel errat, vel impeditur, anathema non est. Et quando censura fertur in consulentes, vel mandantes aliquod scelestum opus, non contrahitur, quãdo opus, non sequitur, ab eo, qui illud mandauit, vel de eo consiliũ iniquum

dedit,

dedit, nisi censura ob consilium, vel ob mandatum principaliter lata sit, tunc enim in eam incurritur, etiamsi opus non sequatur β. α ex c. *Perpetuæ sanctionis de elect. in 6. Præposit. in 3. p. q. 1. d 6. num. 45. Suar. de cens. d. 4. s. 3. num. 4 Sanch. de matr. tom. 1. l. 3 d 2. num. 5. Bonac.* β *Coninch. de sacr. d 13. d 8. n. 75. Hurtad. diff. 13. n. 58 & 59. Dian. r. 56. Bonac.*

5 Censura leuis, seu minor in reos venialis culpæ ferri, ab ijsque contrahi potest, vt excõmunicatio minor, quæ pro cõmunicatione in humanis cum excommunicato denunciato, vel notorio Clerici percussore contrahitur α hæc enim communicatio ob materiæ leuitatem venialis est. Idem dicendum est de suspensione leui, seu minori à beneficio, vel ab officio ad breue tempus, & de interdicto particulari ad aliquem vsum, & ad breue tempus imposito. Sic enim leuis pœna cum leui culpa proportionem habet β. α *c. Nuper de sententia excomm.* α. β *D. Thomas in 4. d. 18. q. 2. a. 3. & in addit. ad 3. p. q. 23. art. 3. Suar. tom. 5. de cens d. 15. s. 2. num. 2. & d. 4. q 4. num 7. Bonac. de cens. d. 1. q 1. p. 3. Cand. d. 22. art. 7. d. 1. Faber in 4. dist. 25 q. 1. d. 4. c. 2. num. 51.* sed excommunicatio minor non solet ferri ab homine, sed a iure ob communicationem cum vitandis in diuinis, quæ est mortiferum scelus, vel in humanis, quod veniale peccatum est. *Bordon. r. 78. n. 125. Dian. r. 47. de excom.*

6 Quamuis actus mentis purè internus, & omnino latens, vt peccatum, quod sola mente commissum intus latet, non sufficiat, vt feratur, vel contrahatur censura, quoniam de occultis Ecclesia non iudicat, nec ea punit; *nolite enim ante tempus iudicare* (inquit D. Paulus) *quousq; veniat dominus, qui reuelabit abscondita* α nihilominus actus internus mentis, quatenus vnitur, & dat formam actui exteriori, præcipi, & puniri pœna censuræ potest, sic enim per actum exteriorem aliquomodo sensibilis est, & innotescit. Propterea Ecclesia malum animum inquisitorum censura punit β nec non religiosos subditos, qui animo nocendi præsulibus suis ad principum aulas accedunt γ attentionem, vel deuotionem in persoluendis Deo precib⁹ præcipit δ, actus enim internos præcipere potest, qui ad externos rectè, ac debito modo præstandos necessarij sunt α *Apost. 1 ad Chorynth. 4. cap. Tua nos, & c. Sicut tuis de simonia, D. Thom. q 91. art. 4. Syluest. v. excomm. 7 num. 4. Bonac. l. c. n. 4. Candid. l. c* β *Clem. 1. de hæret. § Verum* γ *Syluest. v. Præcept.* δ *cap. Dolentes de celebr. missarum. Suar. de censur. d 4. s. 2. num. 17. Less. l. 2. c. 37. d. 11. num. 66.*

7 Actus exterior licèt per accidens occultus materia censuræ esse potest. nam suapte natura humanam cognitionem non fugit, quamuis accidat, vt in exteriori foro probari nequeat, ideo qui hæresim formalem occultè externo signo, vt verbis, vel scriptura prodit, etiam nullo præsente, anathema est. *Azor. p. 1. l. 5 c. 10. d. 1. § in hac itaq; Bonac. Cand. & alij communiter.*

Causa materialis remota Censuræ, idest homo Censuræ obnoxius. Cap. LXIV.

1 Solus, & quiuis homo viuens, rationis compos, baptizatus, certus, subditus, & delinquens in loco iurisdictioni Præsulis censuram ferentis subiecto Censuræ Ecclesiasticę capax est. Mortuus neque directè, neque in se ipso censura affici potest, non enim subijcitur iurisdictioni Ecclesiasticæ, quæ solum in homines existentes super terram data fuit α indirectè tamen, & impropriè mortuus excommunicari potest; si ita exigente crimine, in quo decessit, ad aliorum terrorem præcipiatur fidelibus, ne ecclesiastica eum sepultura donent, nec sacrificijs adiuuent, β neque verò mortuus in excommunicatione ab ea directè absoluitur, cum in mortuos directam iurisdictionem Ecclesia non habeat; sed tantum indirectè eum absoluere potest, quatenus facultatem fidelibus sepeliendi mortuum, & sacra pro ipso suffragia ferendi concedere potest, sicut & ipsum excommunicatum, vel interdictum ob censurā ab eo, dum viueret, contractam declarare γ sic hæretici aliàs occulti post mortem excommunicati iuridicè pronunciantur, cum post mortem eorundem hæresis detegitur δ homines verò non baptizati Ecclesiasticis censuris non subijciuntur etiansi Catechumeni sint, nondum enim medicinalis einsmodi pœnæ capaces sunt. ε De his enim, quæ foris sunt, nihil ad nos. Quemadmodum neque infantes, neq; amentes, neque furiosi, qui antequam furore, vel amentia corriperentur, contumaciæ, vel inobedientiæ crimina non perpetrarūt. cēsuris obnoxij sunt, secus vero si ante furorem contumaces peccarent, quanquam ab homine tunc potius absoluendi sunt, quā censura illaqueandi, si perpetuò amentes futuri existimentur. ζ Infantes vero cum peccare non possint, censuræ, quę peccati pęna est, minime obnoxij sunt η. α *S. Matth. 16. Gratian causa 24. q. 2. Leo I. Gelasius, ita Nau. c. 34. n. 32. Suar. d. 5. s. 1. n. 1. Sayr. l. 1. c. 8. Vasq l. c. Vgol. Couar. c. alma p. 1. n. 8. Coninch. Filiuc. Regin. Laym. c. 6. num. 7 Bonac. Candid.* β. γ *Con. 1. relect. § 11. Valent. tom 4. d. 7. p. 17. Vasq. tr. 3. d. 17. de excom. Suar. Filiuc. alijq; cit. Sot. in 4. d. 22. q. 2 Cand.* δ *ijdem Doctor. Sotus d. 22. q. 2. art. 2. Laym. l. c. num. 2. Nau. c. 27. nu. 13. Rastell. q. 5.* ε *S. Paul. ad Corinth. 5. Syluest. v. excommun. nu. 7. Coninch. Fil. Suar. Regin. Bonac. d. 1. q. 1. p 4. num. 6. cap Postulasti, de iudeis. Nau.* ζ *ita DD. commun. Suar. tom. 5. d. 5. s. 1. num 17. S. Thom. Syluest. Bonac.* η *ita Doct. cit. Bonac. p. 4. num. 7.*

2 Aduenæ, & Peregrini censuris locorum, per quæ transeunt, nec subditi extra propriam diœcesim, vel in loco Episcopi iurisdictioni intra diœcesim non subiecto, si præsulis sui legibus non pareant, minimè obnoxij sunt α veruntamen si subditus scelus aliquod censura dignum in proprio territorio, seu diœcesi perpetrauerit, ac deinde in aliam regionem confugerit; absens per nuncium, vel per literas in ius vocari, & nisi pareat, fidelium communione interdici potest. Citatio enim in territorio proprio ipsius iudicis decernitur, licet nuncius

can-

eandem extra territorium exequatur, hæc autem executio iudicialis non est, nec alienum territorium lædit, in quo causa non cognoscitur, nec citatio iudicialis ibi fit. β. α *ita contra Vgolinum de cens. tab. 1. c. 9 Suarium d. 5. s. 5. num. 12. B. Pontium l. 5. c. 7. § 2. num. 19 docet ex C. à nob. de sententia excom. Coninch. d. 13. d. 7. Laym. l. 1. tr. 5. p. 1. c. 4 Dian. p. 3 t. 5. r. 73* β *Abbas, in c. licet. n. 41. de foro compet. Bossius de citat. num. 20 Cochier. de iurisdict. p. 4. q. 109. num. 10. Ancharan. Laym. l. 1. tr. 4. c. 4 num. 7. vide Tuscum l. 1. concl. 546. num. 5. Giurbam consil. 32. num.* 7. Contraria tamen sententia Doctorum asserentium subditum ab Episcopo suo in aliena diœcesi citari non posse, atque ideo neque excommunicati valde probabilis est. α Episcopus enim in alieno territorio iurisdictionem exercere nequit, nisi priuilegium, β vel consuetudo contraria γ, qua iurisdictio præscribitur, habeatur. citatio autem est actus iurisdictionis, & iudicij, siue quatenus à iudice in proprio territorio indicitur, siue quatenus in alieno territorio iudicis mandato denunciatur reo. Tam enim pronunciatio mandati, quam eius promulgatio ad iudicialē actum pertinet β α *ex c. fin. de const. cap. Episc. 9. q. 2. ex l. finali ff de iur. omn. iud. ex Clemen. 1. de foro compet. cum Glossa, ibi Auila p. 2. c. 3. d 2. d. 2. Couar pract. qq. c. 10. num. 7. P. Barbos. Aretin. Rebuf. Carneualius, Nouar. Riccius p. 2. decis. 28. num. 11. Dian. p. 5. t. 9. r. 34.* β *D. Doct. cit. Tasson. Nouar. Abbas in c. cum contingat de foro compet. Cochier* γ *Vgol. de cens. c. 27. tab. 1. §. 1. Surd. Gratian. Villalob.*

3 Verum præsules religiosi, siue Regulares nullo territorio circunscriptam iurisdictionem habent, eaque in quocunque alieno territorio vti possunt, & subditum suum non implorato secularis iudicis bracchio vbicunque capere possunt, & in vincula ducere. *Sayr. de cens. l. 1. c. 14. num. 6. Villalob. Coninch. d. 13. dub. 7. num. 6. Gordonus tom. 1. l. 7. c. 3. q. 2. Præpositus in 3. p q. 1 de cens. d. 5. Dian. ibid.*

4 Potest Episcopus vnius diœcesis, in qua delictum commissum est, excommunicare aduenam alienæ diœcesis delicti illius reum citatione præuentum, si parere, seu comparere noluerit, immo etiam si inde discesserit, postquam in ius vocatus fuit, vel si à proprio Episcopo citetur postulante id illius diœcesis Episcopo, in qua reus deliquit quod si proprio pastori sistere se nolit, contumax sacrorum communione interdici potest ab Episcopo territorij, in quo scelus commisit. Episcopus autem proprius in hoc, aut simili casu reum illū citare altero Episcopo id requirente debet. *ita Doct. in c. fin. de foro compet. P. Corneius in 3. p. D. Th. tr. 5. de cens. d. 6 d. Auila p 2. c. 3. d. 3. Hurtad. Dian. l. c. r. 36. Glos v. impedire in c. praterea 2. de apellat. Lazarius, Genuensis c. 2. ad n. 7. Bordon. r. 78. num. 61.*

5 Si Episcopus excommunicationis censuram obnunciet scientibus furtum aliquod, & non reuelantibus furem, deinde post latam excommunicationis sententiam alienigena, siue homo alterius diœcesis aduenia, qui furem illum cognoscat, si eius nomen non deferat, seu non manifestet, in censuram latam non incidit hęc enim vires tantum habet contra eos, qui scientes, & non manifestantes furem aderant subditi, seu domicilium ibi habebant, quando censura lata fuit.

Quin etiam si alienigena ille, vel aduena in vrbe, vel territorio vbi & quando excommunicationis sententia fertur, adsit, domicilium tamen nondum ibidem cœperit, censuræ illi obnoxius non est, quia nondum subditus est, neque ratione personæ, nec ratione delicti. Censura enim non ligat nisi subditum ratione personæ, & delicti, non peregrinum, non aduenam tantum. *ita Auila, & Corneius l. c. Sayr. Dian. p. 5. tr. 9. r. 36. contra Suar. & Coninch. Præposit. in 3. p. q. 1. de cens. d. 5. Hurt.*

6 Episcopus extra proprium territorium subditum suum excommunicare non potest, α iurisdictio enim contentiosa, qualis hæc est, in alieno territorio exerceri nequit β, nam quod ad exercitium illius in aliena diœcesi Episcopus est veluti priuatus, & censura ab eo ibidem lata non solum illicita, sed etiam irrita est, etiamsi causa bene cognita, ac perspecta sit. γ *ita α ex c. Episcopum 9. q. 2. iuncta Glossa β ex c. nouit de officio delegati, & l. 2. de offic. Proconf. Clement. vnica de foro compet. Io. Præposit. in 3. p. D. Th. q. 1. Pasqual. q. 167. ex cap. Animarum de constit. in 6.* Contraria etiam sententia, si crimen propter, quod censura fertur, certum sit, nec vlla cognitione, seu probatione indigeat, probabilis videtur *ex c. cum sit §. fin. de appellat. & c. euidentia de accusat. Auila de cens. p. 2. c. 3 d. 2. ex Nauarro, & Syluestro. P. Corneius in 3. p. tr. 5. de cens. d 6. Diana r. 35.*

7 Subditus, qui crimen ab Episcopo suo vetitum sub excommunicationis pœna ipso facto subeunda in proprio territorio inchoauit, & inde profectus in aliena diœcesi consummauit in censuram illam generali constitutione statutam non incidit. Censura enim lata est in consummatores delicti, non in inceptores. Propterea si in aliqua diœcesi stuprum sub excommunicatione prohibitum sit, & quispiam virginem ibidem raptam extra territorium asportet, ibique eam deuirginet, anathema non est, quamuis raptu, osculis, & tactibus in proprio territorio stuprum incohauerit, vbi contra stupratores censura lata est, non contra incohantes stuprum, inde autem stupri tempore abest, α sed quamuis hoc de censura verum sit, secus tamen de alijs pœnis dicendum est. Recepta enim sententia est, quando delictum in vno loco incohatum est, & in alio absolutum, delinquentem vtrobique puniri posse β. *α Suar. de cens. d. 5. s. 4. num. 7. Gordonus tom. 2. l. 7. c. 2. §. 3. num. 34. Corneius l. c. tr. 5. d. 6. Dian. r. 33. β ex l. 1. Cod. vbi de crimine agi oportet. Gordon.*

8 Probabile est subditum Episcopi in alieno territorio manentem, vel iter habentem non obligari censuris adiunctis præcepto siue generali, siue speciali Episcopi sui, quandoquidem crimen in alieno territorio patratur, vbi non paretur impune ius dicenti, propterea Sacerdos rem diuinam faciens in alieno territorio contra præceptum Episcopi id prohibentis sub pœna excõmunicationis, vel suspensionis, censuram non contrahit *ex c. vt animarum de constit. in 6. Coninch. Henriq. Præposit. in 3. p. q. 1. de cens. Hurtad. Dian. r. 37.* Contraria etiam sententia probabilis est, superior enim subditum suum etiam extra territoriũ præceptis dirigere, & voluntariam iurisdictionem absque vi in eundem exercere potest. *Suar. de cens. d. 5. s. 5. Sayr. de cens. l. 1. c. 7. Corneius.*

9 Subditus in alieno territorio manens

nens ab Episcopo suo censuris affici potest in pœnam delicti in proprio territorio commissi, vt homicidij, furti, si satisfacere nolit, vt Parochus, qui oues non pascit, sed in aliena diœcesi manens abest contumaciter, *ita Hurtad. de censf. dif 8. num. 34. Auila p. 2. c. 3. d. 2. d. 2. Præposit. Villalob.*

10 Qui crimen aliquod sub censura ab Episcopo suo vetitum fecit in loco ab ipsius iurisdictione exempto intra territorium, vt si in monasterio, seu collegio Religiosorum exemptorum aleis lusit, vel monetam cudit, monasteriũ sanctimonialium exemptarum ingressus est, vel ibi cum illis loquitur hæc vetante sub censuræ pœna Episcopo, ab omni censuræ nota liber, & immunis est. Secus vero dicẽdum, si quis ad monasterium etiam exemptum monacharum contra tale Episcopi decretum sub censuræ pœna accedat: via enim, qua ad illud pergitur, exempta non est, porta vero illa seu vestibulum, in quo cum illis loquitur, vel per quod monasteriũ exemptũ quispiam ingreditur, Episcopali iurisdictioni minime subest. *ita Henriq. l. 13. c. 26. num. 2. Sà v. excomm. n. 12. Auila p. 2. c. 3. d. 2. Dian. r. 37.* absolute docent; idque probabile censet *Præpositus l. c. num. 27. 1. Genuensis, Bonac. de censf. d. 1. q. 1. p. 11. Marcellus, Vulpes, Theophil. Raynaudus de monit. p. 1. c. 1. q. 9. Dian. r. 66.* Quanquam nonnulli hoc solum verum esse asserunt, quando locus absolute exemptus est, & non solum quoad ad personas, *ita ex Suar. & Coninch. docet Hurtadus dif 8. num. 33.* Censura igitur ab Episcopo lata generali decreto in accedentes ad monacharum monasteria, eos etiam obstringit, qui ad monasteria sanctimonialium Regularibus subiecta accedunt; accessus enim ad illa fit in territorio Episcopali iurisdictioni subiecto. *ita Bonac. de censf. d. 1. q. 1. p. 11. Barbosa v. Episcopus, §. vlt. Riccius, Diana r. 71. contra Genuensem.*

11 Summus Pontifex nulli censuræ obnoxius esse potest. nulli enim ecclesiasticæ potestati subiectus est, & prima sedes à nemine iudicatur, & quamuis Pontifex hæreseos causa ex illa deponi possit, non ideo tamen excommunicatur *Bellarmin. l. 2. de R. Pontif. c. 30. Cand. Bonac.*

12 Quando factum, quod lege prohibetur, ex natura sua malum est, vel lex in fauorem animarum lata est, Cardinales à generali constitutione censuras, & pœnas imponente obligantur, etiansi de illis specialis mentio non fiat. *Ita ex Iasone, & Gygante, Felino, & Monacho docet Sanctarellus var. tom. 1. q. 2. n. 28. Parisius, Gambarus, Scortia in bullam ep. 41. theor. 114. vide Dianam p. 5. tr. 2. r. 16. contra Paulum de Castro, Vgolinum, Bonac. de leg. d. 1. q. 1. p. 6. Rastellum, Candidum.*

13 Collegium, vniuersitas, siue communitas non potest vnica sententia excommunicari. Sic enim iure decretum est. a quoniam non omnes eiusdem communitatis idem crimen lethale commisisse censentur in vna eademque re. Potest tamen quilibet sigillatim ob particulare crimẽ communione fidelium priuari, etiansi omnes, qui in aliquo collegio sunt, excommunicentur. Hoc enim vetitum non est. Qui autem innocens est, non potest excommunicari a *cap. Romana de sent. excomm. in 6. D. Bonauent. in 4. d. 18. art. 5. q. 3. Hurtad. de excomm. dif. 2. num. 7. Vasq. Turrian. de*

censf. l. 2. d. 13. d. 1. Coninch d. 13. d. 6. num. 48. Dian. p. 5. t. 9. r. 38. Sot. in 4. d. 22. a. 2. Candid. Bord. r. 78. n. 163. Megal. l. c. c. 3. de cens. excommunicationem latam contra Collegium irritam esse docent. *Host. Ioan. Mon. Archid. Franc. apud Gloßam v. panit. cap. Romana, Barbosa, Sayr.*

14 Censura lata contra facientes aliquid non comprehendit mandantes, aut consilium dantes. Lex enim pœnalis cum sit odiosa, strictè interpretanda est. Nam qui aliquid mandat, vel suadet, verè, & propriè illud non facit. Quando autem Pontifices volunt mandantes, aut consiliatores censura obstringi, id vel expressè, vel implicitè significant verbis, quibus censura fertur *vt patet ex c. vlt. de pœnis in 6. & Clem. 1. eod. tit. Auila p. 2. c. 5. d. 3. d. 2. Caiet. v. excomm. Tabiena v. excomm. 5. c. 49. Nau. c. 27. num. 51. Tolet. l. 1. c. 8. Couar. in c. Alma p. 1. §. 10. num. 15. Suar. d. 4. s. 3. num. 5. Sanchez de matr. l. 3. d. 49. Portel. Finel. Alter. Vgol. Io. Henriq. Dian. r. 57. Candid. a. 13. contra Panorm. in c. Significauit, de Iudeis. Syluest. Rosellam.* In dubio an censura mandantes, vel consulentes obliget, censendum est, eos non obligari. Excommunicatio verò quæ mandantes etiam obstringit, non comprehendit eum, qui crimen aliquod fieri iussit seu mandauit, quando ille, cui hoc mandatum est, alioquin idem facturus erat tanto animo, ac conatu, ac si id facere nunquam iussus esset. *Ita Auila l. c. Diana ibid. Sayr. l. 7. de cens. c. 29. Sanchez Moral l. 1. c. 10. num. 55. Cand. d. 22. art. 15. vide.*

15 Si quis alloquatur absq; licentia moniales exemptas, non incidit in excommunicationem latam ab Episcopo contra loquentes cum monialibus, absque licentia, etiamsi in edicto Episcopali fiat mentio de monasterijs exemptis α nam leges Episcoporum non obligant subditos in monasterijs exemptis, idque colligitur ex decreto Tridentini Concilij sessione xx. cap. x. vbi sancitum est, vt in Ecclesijs Regularium seruentur festa indicta ab Episcopo, & interdicta ab ipso imposita, ergo si hoc præceptum non esset, nulla esset obligatio obseruandi illa, vel alia statuta Episcopalia in Ecclesijs, & Monasterijs Regularium exemptorum, ergo nec censura ab Episcopo lata afficit eos, qui alloquuntur moniales exemptas in loco exempto, in quo delictum cōmissum non subest iurisdictioni Episcopi, non secus, ac si extra territorium Episcopi cōmissum esset: Locus enim exemptus, quamuis sit in territorio, comparatur loco, qui est extra territorium, ad quem iurisdictio Episcopi alterius diœcesis non se extendit. Ideo statutum Laicorum β in quo fit mentio Ecclesiarum, vel Ecclesiasticorum, etiamsi sit fauorabile illis, nullius momenti est. Quia nulla est Laicis in Ecclesiasticas personas, vel res, aut in Ecclesias iurisdictio. α *ita contra Rolandum à Valle, Genuensem, Bellochinum p. 2. q 9. n 167. docent Bonacina tom. 2. d. 1. de leg. q. 1. p. 6. Layman l. 1. tr 4. c. 11. Henriq. l. 13. c. 16. num. 2. Pasq. q. 167.* β *ex cap. Eccl. S. Mariæ de constit. & c. fin. de reb. Eccles. Abbas in cap. Clericus de foro compet. Baldus c. 132. Imola, Cardinal. Felin. Butrius, Socin. c. 71. nu. 10. l. 4. Matth. Afflict. Mathesilian. Surd. c. 301. Caualc. l. 3. decis. 33. Plotus, Cioffus, Suar. l. 4. contra Regem Angliæ c. 16. & de leg. l. 3. Maynar. Bertan. de Gucuar. Io. Neuiz. Alber.*

Re-

Religiosi exempti alloquendo moniales non afficiuntur censuris latis ab Episcopo contra loquentes cum monialibus, siue sint exemptæ, siue non; quamuis enim prohibeantur regulares alloqui moniales constitutione Bonifacij Octaui confirmata à Pio V. anno MDLXVI. nulla tamen potestas datur Ordinarijs in Regulares transgressores illius, præterquam constitutione Gregorij XV. edita anno 1622. die 9. Febr. vbi hæc habentur. *ad hac tam seculares, quam regulares huiusmodi nullis priuilegijs, & exemptionibus tueri se possint, quominus si deliquerint circa personas intra septa degentes, aut circa clausuram, vel bonorum administrationem monasteriorum monialium etiam regularibus subiectarum, ab Episcopo loci similiter, tanquam in hoc Sedis Apostolica delegato, quoties, & quando opus fuerit puniri, & corrigi valeant.* potestas ergo puniendi, ac corrigendi Regulares loquentes absq; licentia cum monialibus delegata est Episcopis. Non vero potestas ferendi censuras in eosdem. Censura ergo ab Episcopis lata potestate ordinaria non afficit Regulares exemptos, sed tantum subditos Episcopo. *ita contra Suar. tom 4. tr. 1. l. 1. c. 10. Rodriq. tr. 1. q. 45. Dian. p. 3. tr. 2. r. 103. Pelliz. c. 5. f. 5. num. 104. Sayr. Tab. Duard. Graff. docet Barbosa de potestate Episc. p. 3. alleg. 202. num. 70. alios citans Bonacina tom. 1. q. 3. de clauf. p. 4. Pasqual. q. 157.*

Censura quomodo ferenda. Cap. LXV.

1 CEnsura quæcunque sit, ferenda non est, nisi trina monitio canonica tribus vicibus facta præcesserit α interposito aliquorum saltem duorum, aut trium dierum interuallo, nisi periculum sit in mora, vel iusta causa adsit faciendi vnam monitionē tantum pro tribus, vel etiam omittendi β, reus autem nominatim, & nomine iudicis ter præmonendus est, vt obediat γ. Censura enim medicinalis inobedientiæ pœna est, quæ adhibenda non est, si leuioribus remedijs laborans inobedientiæ morbo curari possit δ monitionum autem omissio mortiferum scelus est contra canones in graui materia ε reus verò contumax, & inobediens erga superiorem dici non potest, nisi personaliter nomine superioris præmoneatur ζ quod si hic lateat, ideoque immediatè præmoneti nequeat, monitio in loco publico, vt in templo, in choro, in foro, vel alibi facienda est, cui si ille parere nolit, censuræ gladio percuti potest η debet autem trina monitio fieri corā idoneis testibus, quibus probari possit, si opus fuerit θ nec non sub comminatione censuræ, vt reus audita grauissimæ pœnæ obnunciatione ad obediendum moueatur ι necesse tamen non est, vt hæc præmonitio ex scripto fiat. id enim lex non iubet Κ & quamuis trinam hanc monitionem apud Regulares non esse in vsu nonnulli asserant λ nec necessariam esse quando Prælati ea, quæ in religiosis constitutionibus continentur, iubent μ hanc tamen Prǽsules religiosi omittere licite nequeunt ν idque colligitur ex verbis Apostoli scribētis ad Titum. *Hæreticum hominem post vnam, & secundam correptionem deuita c. 3.* Verum non improbabile est prǽmonitio-

nes a Religiosis præsulibus omitti posse, cùm nihil supra, vel vltra regulam præcipiunt *γ*. *α c. sacro, c. contingat de sent. excom. in 6. c. Romana c. Statutum eod. tit. ibid. c. indignè 12. q. 2. Sot. Nauar. c. 27. Suar. tom. 5. in 3. p. d. 5. s. 3. Coninch. de censur. d. 13. d. 9. Sayr. de cens. l. 1. c. 12. Cochier, Sayr. Laym. l. 1. tr. 5. c. 6. Peyrin. β Cochier. Aegid. Sayr. Suar. s. 9. nu. 2. ex c. constitutionem de sent. excom. in 9. gl. ibi Bonac. Faber, Corneius, Diana p. 5. tr. 9. r. 19. Cand. art. 19. d. 3. Nau. c. 27. num. 11. γ Suar. Coninch. l. c. Peyrin. P. R. l. c. c. 5. Laym. ε c. cum medicinalis de sent. excom. in 6. ε Sot. in 4. d. 22. q. 1. art. 2. Nau. c. 27. n. 8. Auila p. 2 c. 5. d. 1. ζ Henriq. l. 13. c. 17. §17. Couar. in c. Alma p. 1. § 9. Suar. l. c. η Sayr. num. 12. Suar. Cochier. de consecr. θ c. sacro de sent. excom. P. Gregor. l. 4. decr. tit. 16. de sent. excom. Filiuc. tr. 11. c. 4. num. 101. ι ex Trid. sess. 25. c. 3. & cap. Nemo Episcoporum 11. q. 3. Coninch Palud. in 4. d. 18. q. 8. λ Gabriel. ibid. q. 2. art. 2. Llamas p. 1. c. 9. μ Syl. v. excom. 1. num. 14. Sayr. Nau. Auil. Peyrin. Dian. p. 5. tr. 9. r. 20. ν Corneius in 3. p. tr. 5. d. 5. Sayr. c. 12. num. 22. vide Fabrum in 4. d. 25. q. 1. Villalobum, Hurtad.*

2 Admonitio est actio, qua superioris authoritate monetur reus sub pœna censuræ ter, vt aiunt, formaliter, vel virtualiter, coram testibus, vt à culpa nominatim expressa resipiscat, vel pareat. Canonica hæc præmonitio requiritur ante censuram ab homine infligendam pro culpa præterita, vel præsente, in qua reus contumaciter persefuerat, vel pro ea satisfacere iussus recusat. Si enim monitus non paret, contumax, ac censura dignus est *α* ad censuram vero iuris, aut sententiæ cuiuscunque pro futuro delicto contrahendam nulla præmonitio requiritur. Siquidem lex ipsa, aut præceptum generale, vel speciale iudicis comminatione censuræ addita continuo præmonet. Præsertim si quid fieri sub excommunicationis, vel suspensionis pœna iubeat *β*. Nihilominus si quis admisso crimine cẽsuram contraxit, idque à iudice declarandum, vel denunciandum sit, reus prius citandus est facta illi defendendi se potestate iure naturæ debita. *γ*. Neque etiam iudici contra reum criminis sub excommunicatione comminatoria, seu ferendæ sententiæ vetiti iam conuictum sine vlla præmonitione excõmunicationis fulmen, aliusue censuræ telum statim vibrare licet; si enim reus citatus, & crimen confessus emẽdare se velit, & Ecclesiæ satisfacere, excommunicari non potest *δ* sed potius absoluendus esset, si quam censuram contraxisset. *ε* Quin etiam in notorijs nisi præmissa citatione, ac canonica monitione, excommunicationis sententia ferenda non est. Secus vero si censura notorio crimine contracta duntaxat à iudice declaranda sit, vel denuncianda. *ζ* excessus enim notorius examinatione non indiget, quando vero contumacia notoria est, canonica monitione opus non esse alij aiunt, *η* alij probabilius negant; etiamsi reus, se monitionibus non pariturum iurauerit *θ*. *α ita ex c. ex parte, & c. Romana de sent. excomm. in 6. Suar. d. 3. s. 8. num. 5. Tolet. l. 1. c. 9. Laym. l. 1. tr. 5. c. 6. num. 5. Cand. art. 19. d. 1. Rastellus q. 3. a. 4. β Angel. v. excomm. 2. §. 1. Syluest. ibi β ex c. Reprehensibilis de appell. iun. gloss. v. ipso genere. Innoc. in c. Exstirpanda Suar. Coninch. Auila, Peyrin. Candid. Sayr.*

Sayr. l. 1. c. 12. §. Qui vero de prabend. Alex. de Neuo super Abb. in c. excommun. de raptor. γ *Clem. pastoralis, §. Caeterum de re iudicata. Gl. in c. prasenti, v. constiterit de cens. Couar. p. 1. § 9. num. 5. Auila p. 2. c. 5. d. 1. Suar. d. 3. s. 10. num. 15. Nau l. 5. cons. 2.* δ *Suar. num. 19. Couar. l. c. Caiet. v. pracepti transgres. §. pœn. ex c. c. Reprehensibilis, Diana r. 18. Corneius, Hurtad. contra Abbatem c. Cum sit Romana n. 28. de appell. Sanch. de matr. l. 2. d. 24. Auilam* ε *ex c. Qua fronte de appell.* ς *Couar. l. c. Abb. c. Nostram 3. de iure iur. Nau. l. 5. cons. 20. de haret. n. 5. edit. 2. And. Gail. Auila, Suar. n. 18. argum. c. De manifesto 2. q. 1. cap. Bona de elect.* η *Llamas p. 1. c. 9. § 23. Peyrin. in formul. l. c. cap 5. Gl. in cap. Manifesta l. a. Sayr.* θ *Hugol. Couar. Suar. d. 3. s. 10. num. 8. Dian. r. 19. Corneius, & alij.*

3 Ad intrinsecam rationem, quam essentiam vocant, censuræ bina, vel trina præmonitio non pertinet, neque ad eius valorem necessario requiritur, cum à iure introducta sit, vt modus accidẽtalis ad censuræ solemnitatem pertinens, ideo etiamsi monitio omnis omittatur, censura valet, a à clauibus enim Ecclesiæ, & à iurisdictione ferentis dependet; illicitè tamen absq; præmonitione canonica fertur, & iniusta dicitur, quia legis præscriptum in ea ferenda violatur, b & iuris ordo, quod etiam verum esse nonnulli probabilius docent, quando excommunicatio à prælato non per modum iudicij, sed defensionis, hoc est defendendi iuris sui gratia, fertur; lex enim præmonitionem ante censuram requirens nihil tale excipit γ; tametsi exceptionẽ defensionis ergò aliqui non improbabiliter admittunt δ, quia tunc excommunicatio sine præmonitione non est à iudice, vt iudice, sed vt à priuato iuris sui defensore. D. Paulus excómunicauit incestuosum ob peccatum præteritum, nec eum præmonuisse legitur 1. ad Corinth. 5. *a ita contra Victoriam, Sotum in 4. d. 22. q. 1. art. 2. Ledesm. docent Sotus in 4. d. 22. d. 22. q. 1. art. 2. Coninch. d. 13. d. 9. num. 81. Filiuc. tom. 2. tr. 11. c. 4. n. 104. Glossa in c. Romana, & Panorm. in c. sacro de sent. excomm. Felin. in c. cum sit Romana de Appellat. & alij apud Caietanum 2. 2. q 69. art. 2. Cord. dub. M. Palatius, Almaynus, Dian. p. 5. tr. 9. r. 18. Peyrinus l. c. n. 6. Henriq. Guttier. Sayr. Couar. Suar.* β *in c. Romana de sent. excomm. in 6. Sylu. v. excõm. Tabiena, Nau. tom. 2. Consil. l. 5.* γ *Couar. in c. Alma m. p. 1. relect. §. 9. cum alijs DD. Vasquez d. 12. num. 15. P. Suarez d. 3. Turrian. de cens. l. 2. d. 18.* δ *Vgolin. tab. 1. de de cens. l. 2. c. 18. & alij apud Couar l. c.*

4 Censura ferenda est ex scripto, in quo causa, ob quam fertur, speciatim exprimatur; quod quidem scriptum, si à reo intra mensem requiratur, authenticum ei à superiore subscriptum tradi debet, alioquin censuræ non scriptæ lator in pœnā per mensem ab ingressu Ecclesiæ, & diuinis Officijs interdictus erit α; propterea qui verbis tantum absque scriptura anathematis censuram alicui irrogant, mortifero scelere se obstringũt β ius enim volant in graui materia sub pæna grauis censuræ sancitum, nisi necessitas, & iusta aliqua causa eos excuset γ; quanquam censura, absque scripto illicitè prolata valet, & obligat, δ quinimmo hęc conditio apud Regulares, siue Religiosos in vsu non est; & secundum probabilem aliquorum sen-

quia abusus est spiritualis potestatis, valet tamen, nam iudicis consensus à qualibet conditione pendere potest, nec apparet, quo iure actus ille irritus sit; quanquam appellatione interposita conditionalis censura ante conditionem impletam suspendi potest. *ita ex c. praeterea de appellat & ex c. Romana §. caueant de sent. excomm. in 6. Couar. in c. Alma 1. p § 10. nu. 6. Hugol. tab. 1. c. 2. § 2. num. 3. Dian. p. 5. tr. 9. r. 64. Corneius p. 3. de cens. tr. 5. d. 4. d. 3. q. 3. & 5. Hugol. ibid. num. 2. Sayr. l. 1. c. 8. num. 13. Cand. d. 22. art. 9. d. 9. Hugol. l. c. Suar. Corneius l. c. Turrianus de cens. l. 1. d. 3. d. 3.*

7 Appellatio post sententiam excommunicationis latam sub conditione; si fiat, antequam conditio eueniat, excommunicationem illam suspendit. Hæc autem appellatio fieri potest non solum intra decem dies, post quam lata sententia est, sed quandiu conditio nondum impleta est. ad excommunicationem etenim contumacia requiritur, quæ reperiatur tempore, quo conditio impletur, neque retrotrahitur ad tempus, quo sententia censuræ pronunciata est. *Auila p. 2. c. 5. d. 5. d. 11. concl. 3. Hurtad. de excomm. disp. 13. dif. 4. n. 11. Gutier. l. 1. c. 4. Dian. l. c. Glossa in c. praeterea de appell. Nau. in c. cum contingat de rescr. pr. caus;18. Suar. d. 3. s. 6. Corneius, Turriani contra Abbatem in c. cap. Vgol. t. 1. c. 2. §. 6. num. 3.*

8 Si pendente conditione, sub qua censura lata est, creditor proroget inscio iudice tempus ad soluẽdum à iudice ipso statutum, & postea debitor non soluat, hic in censuram non incidet. Prorogatio enim, seu suspensio censuræ est actus iurisdictionis, qua creditor caret. terminum tamen solutioni assignatũ prorogare potest, quo prorogato iudex censuram suspendere censetur, ne debitorem afficiat consentiente creditore, quo instante sententiam tulit *ita Doctores, quos citat Hugolinus tab. 1. c. 20. §. 6. nu. 5. Sayr. l. 1. de cens. c. 11. num. 20. & alij probabilius docent contra Corneium in 3. p. tr. 5. d. 4. d. 2. q. 3. Suar. d. 3. s. 6. num. 11. Nau. c. 27. num. 14. Sylu. v. excom. 2. num. 1. Dian. r. 65. contrarium probabiliter asserentes.*

9 Censura lata sub disiunctione effectum suum sortitur, vt si censuræ lator dicat *te excommunico, vel suspendo*, electio enim alterutrius partis arbitrio rei relinquitur, & si neutram eligat, obligatur vtraque ex intentione ferentis censuram, ne eius sententia incassum prolata sit, & inefficax; alterutri igitur censuræ, quam præeliget reus, subiacebit, cum hæc sit mens iudicis eam ferentis. Sic sententia lata à Sacerdote in foro conscientiæ imponens piaculum, idest pœnitentiam pro peccatis sub disiunctione valet, obligatque, vt si confessarius iubeat pœnitentem pro peccatis ieiunare, vel Pœnitentiales Psalmos recitare; detque ei optionem, vt alterutrum faciat, vt si illi dicat abstine cras vino, & carne, vel triginta asses largire pauperi. Sed quamuis hæc vera sint, grauiter tamen peccaret, qui censuram sub tali disiunctionis forma cuiquam inferret, id enim consuetudini, & vsui Ecclesiæ repugnat. *ita Suar. de cens. d. 2. s. 2. num. 12. Alterius tom. 1. l. 3. d. 9. c. 3. Turrian. de cens. l. 1. d. 4. d. 1. Rastel. Cand. d. 22. art. 17. d. 1. Bonac. de cens. d. 1. q. 1. p. 7. n. 5. Dian. r. 63.* Contrarium etiam probabile videtur, verba enim quæ nullam particularem

cen-

in addit. ad 3.p.q.21.art.4. Dian.r. 27. α *ex c.sacri de sent.excom. & c. cum medicinales eod.tit.6. Sot. in 4. d.22.q.1.art.3.* β *Caiet.2.2.q.69.a. 1.§ Nau.tom.2.Consil.l.5.Consil.4. Sayr.l.1.de censur.c.17.nu.6.* γ *Sot. l.c.Bonac.de cens.d.1.q.1.p.10.n.4. Cand.d.22.art.22.d.1.2.3.*

2 Quis vnquam innocens periji? inquit Iob. 4. Non erit innocens malus, ait Salamon prou.15. ideo qui iniusta censura ex defectu causæ videlicet iniqua excommuuicationis, vel suspensionis, vel interdicti sententia innocens damnatus est, etiamsi secundum adducta in iudicio, & probata nocens habeatur, tamen in conscientiæ foro nullo censuræ vinculo tenetur, neque interioris fori absolutione indiget, nec spiritualium bonorum communione priuatur, neque enim Ecclesia mater pijssima innocentem à bonorum Ecclesiasticorum participatione excludere velle censetur, quē Deus non excludit; neque ille irregularis fieret in foro animæ, nec censuras illas iniustas verè violaret, si diuinis officijs interesset, siue rem diuinam faceret α verùm coram eis, quibus sententia censuræ nota est, innocentia vero ignota à communione fidelium, & actibus vetitis abstinere debet, ne censuram contemnere videatur, neue scandalum alijs præbeat β & in publico obedire iudici debet secundum allegata, & probata rectè iudicanti, in occulto autem hac obligatione non tenetur. Censura enim defectu legitimæ causæ iniusta quoad Deum, & in conscientiæ foro non obligat α *ita contra Richardum, & Durandum, & alios docent D. Thomas in 4.d.18.q. 2. Caiet. 2.2.q.76. art.4. Sot.in 4.d. 22.q.1.art.3. Suar.tom.5.de censuris d.4.s.7.num.22. Sayr.l.1.c.17.n.17. Syluest.v.excom.2. Gabriel in 4.d.18. q.2.art.1. Adrian. Maior, Vasq Turrian.* β *Hurtad. Praeposit. Dian.r.27. & 28. Cand. Guttier, Faber in 4.d. 125.q.1.d.4. Bordon.r.78.n.216.*

3 Si excōmunicatio irrita, & iniusta sit defectu iurisdictionis in latore censuræ in eum, in quem fert censuram, vel in eo casu, in quo excommunicatio fertur, vel quia post appellationem legitimè interpositam fertur, vel ob alium defectum, propter quem ipso iure irrita est, tunc censura timēda non est, sed scandalū populi ignorantis eam iniustam, irritamque esse. Propterea ille, in quem iniusta excommunicationis sententia lata est, contra illam nihil operetur, donec vel innocentiam suam, vel censuræ iniustitiam, & inanitatem ostendat, ac palam faciat, & iudicium sapientium censuram illam irritam existimātium vulgo manifestet. hoc enim proximi ignorantiæ condonandum est, quo facto iniustæ sententiæ parere non tenetur coram sapientibus, & popularibus, quibus innocentiam suam, & censuræ iniustitiam, & inanitatem, siue nullitatem vt aiunt, significauit. *ita Gabriel in 4.d.18.q.2.col.2. Lud. Mexia, D. Antonin. in 3.p.tit 24.c. 73. Guttier. Vasq Turrian. de cens.l.2. d.20. Dian r.26. Bord.r.78.n.196. contra lo Valerum.* Quando autem clare constat sententiam censuræ inualidam esse, non debet is, in quem pronunciata fuit, illam timere, neque seruare, quoniam eadem non obligat apud Deum, neque apud Ecclesiam, quæ neminem iniustè ligat, & vnicuique iubet seruari ius illæsum. *Nau. c.27.num 3. Sotus in 4.d.22.q 1.a.3. c.1. Miranda tom.2.q.35.a.13. Sayr*

cum

cum multis quos citat l. 1. c. 16. nu. 42. Bonac. de cens. d. 1. q. 1. p. 10. prop. 3. Nau. tom. 4. in cap. Cum contingat remed. 2. num. 4 Bord. r. 78. num. 197. Auila p. 5. d. 4. Vasq. de excom. d. 11. num. 4 Qui docent iniustè excommunicatum non teneri ex vi censuræ abstinere ab hominum consortio, aut se gerere tanquam excommunicatum, modò absit scandalum, & contemptus censuræ.

4 Qui probabiliter dubitat, an sententia excommunicationis, alterius ve censuræ ab homine lata iusta sit, nec ne, eam seruare debet, ac se veluti censura illaqueatum gerere; in dubiis enim iudicis sententiæ obtemperandum est. Nec subditi officium est iudicare, sed obedire, dum iniustitia apertè non constat. Melior autem est in dubijs conditio possidentis, etiansi hinc inde probabiles opiniones vtriq; parti faueant, ius tamen, & potestas superioris probabili opinioni innixi præeminet, eique subditus abdicata propria sententia parere debet. α quanquam in pœnam excommunicationis non incidit, qui excommunicatur inualidè, & iniustè; in exteriori tamen foro inhabilis ad eligendum, vel, vt eligatur, reputabitur. β. *α Sotus in 4. d. 22. q. 1. art. 3. Sayr l. 1. c. 17. n. 14. Bonac. tom. 1. de cens. d. 1. q. 1. p. 10. Vasq. d. 11. num. 23. de excom. Cand. Dian. β Nauar. Caiet. Turrian. de cens. l. 2. d. 21. Villalob. Dian. r. 29.*

5 Qui dubitat, an iudex censuræ sententiam in se tulerit, si post diligentem hac de re inquisitionem dubius adhuc maneat, se tanquam censura ligatum gerere minimè debet, ius enim in dubio non obligat *D. Thom. quod l. 4 art. 14. Sanch. l. 1. moral. c. 10. num 56. Cand. art. 23. d. 1.* Secùs verò dicendum, si ille, in quem iudex censuræ spiculum vibrauit, dubitet, an iudex intentionem feriendi se censura illa habuerit, an verò illam ad incutiendum terrorem solùm tulerit. Excommunicatio enim, aliaue censura à iudice prolata in dubio valere censetur, nemo enim dicere putatur, quæ in corde non habet *l. Labeo 7. vers. idem Tubero ff. de supellect. legat Sot. l. 8. de iust. q. 1. art 7. Sanch. de matr. d. 15 n 9. Cand art. 23. d. 1.*

6 Quando censura à iure, vel ab homine fertur in transgressuros aliquod præceptum, vel legem, vel constitutionem, ipsamet promulgatio legis, vel statuti, vel edicti habentis ad nexam censuram æquiualet admonitioni, vt euitetur censura. α si verò censura non est latæ sententiæ, sed tantùm comminatoria, non sufficit ipsiusmet statuti, vel legis promulgatio, sed præmonendus est reus, antequam à iudice censuræ pœna puniatur; fieri enim potest, vt reus obedire paratus sit, & ostendat se tantum materialiter deliquisse; ergo citandus est, vt afferat causam, cur non sit à communione fidelium præscindendus β admonitio excipitur solum respectu censuræ latæ sententiæ. exceptio autem firmat regulam in casibus non exceptis *α Sayr l. 1. c. 12. num. 6. & 19. Bonac. q. 1. de cens. p. 9. num. 1. Bord. r. 78. n. 168 β Couar. in c. Alma Mater. § 9. num. 5. Caiet. v Cler. v. Preceptum, quos contra se citat Bonac. num. 3.* male negans, requiri monitionem, quia licèt reus nouerit legem, nondum tamen pœnam latæ sententiæ cognouit.

7 Quando Iudex excommunicationis telum vibrare vult in aliquem iam à iure ipso excommunicatum, semel

mel eundem citando præmonere debet, vt nisi resipiscat, eius crimen, & cõtumacia magis constet; iudex enim indicta causa, nec citata parte ad sententiam procedere nequit γ sic excommunicare volenti aliquem censura lata in participes criminis cum excommunicato, admonitione præmissa id faciendum est. Alioquin nullius momenti erit excõmunicationis sententia β idem dicendum est de censuris suspensionis, & interdicti ε ita in causis occurrentibus, ac transitorijs Iudex excommunicare, suspendere, vel interdicere nequit eum, quem præsentibus idoneis viris non præmonuit, siue iudex sit ordinarius, siue delegatus, siue agat ad instantiam partis, siue ex officio, siue sit præpositus, vel superior regularis. Admonitio autem canonica esse debet, hoc est ter cum aliquot dierum interuallo ε nisi necessitas aliud suadeat, vt æquiualeat vna admonitio tribus, vt cùm periculum est in mora. Cæterum probabile est censuram, absque præuia monitione ipso iure inualidam esse ν quia non constat contumacia, & inobedientia secundum illud Matth 18. *Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus* Ecclesiam non audire ille dicitur, qui ab ea præmonitus parere non vult. ν non potest dici contumax, & inobediens, qui prius monitus, & citatus δ non fuit. γ *Sayr l. 1. c. 12. num. 24. Tabien. v. excomm. 2. Bord. num 179. contra Conar. in c. Alma Mater* β *cap. statuimus 3. de sent. excom. in 6. & c. constitutionem 9. eodem t.* ε *cap. statutum 13. eod. in 6. Sayr.* ε *sacro 48. de sent. excom. c. Romana 5. eod in 6. cap contingit 45. cap. Sacro 48. eod. c. Constitutionem 9. eod. in 6.* ν *P. Nauar. l. 2. de Restit. c 4. num. 164. Sayr. l. 1. c. 9. num. 15. Diana r. 55. de excom. cum alijs asserens excommunicationem non posse ferre contra aliquem non contumacem.* δ *l. contumacia 53 de red. iud. Graff. tom. 2. cons. 1. diff. 4. de testam. num. 9. Victoria, Soto in 4. d. 22. q. 1. art. 2. Ledesm. p 2. q. 23. art. 3.*

8 Aduersus censuram ferendam præsens est effugium appellatio, vel recusatio iudicis, vel vt inimici, vel vt suspecti. hæc fit ante litis contestationem adducendo inimicitiæ indicia, & probabilẽ suspicionis causam. Iudici enim recusato aufertur iurisdictio β verum quando delictum de quo agitur est notorium, recusari Iudex non potest, nec appellatio valide fieri γ prouocatio ad maius tribunal, hoc est appellatio, antequam feratur sententia excommunicationis suspensionis, vel interdicti, facienda est vt sententia censuræ, mox si pronuncietur, inualida sit β debet autem appellatio esse legitima alioquin nullius momenti ε est, vbi nullum est grauamen, appellationi locus non datur. Hęc enim ad depellendum grauamen concessa est ε appellatio in censuris fit ante sentẽtiam, quia hæc nihil post se relinquit à quo fieri possit appellatio, cum idem sit sententia, & executio, à qua non datur appellatio ε admittitur vero à denunciatione censuræ contractæ, eiusque effectum suspendit. Ita vt excommunicatus post appellationem validè agat, quæ alias nullius essent valoris δ censetur enim toleratus. Qui ante citationem, vel notitiam literarum misit nuncium ad Summum Pontificem potest recusare iudicem, & appellare ad superiorem iudicem, secus autem post. α *ex c. 3. §. sententias de appell. in 6.* β *cap.*

Cum

Cum speciali 61. *de appell.* γ *c. Cum proposuit* 24. *c. cum sit* 5. *cap peruenit* 13. *c. contulit* 14. *c. cum speciali* 61. *de appell* δ *cap. Ad hac* 37 *de appell. c. praterea* 40. *c. Pastoralis* 53. §. *verum c. dilectis* §. *eod.* ε *c. quamuis* 10. *de elect. in* 6. *c. directa* 39. *de appellat.* ζ *c. Suggestum* 15. *de appel.* η *c. Pastor.* §. *verum de appel. Nauar. conf.* 6. *de sent. excom. num.* 2 *Bonac. q.* 2. *de censf. p.* 2. *pr.* 3. *Sà v. excom. num.* 2. *Grass. tom.* 1. *c.* 2. *num.* 10. *Dian. r.* 30. *Bord. r.* 78. *num* 205. 208. 212. Appellatio facta ante sententiam censuræ cuiuscunq; impedit iudicem quominus alterius procedat in causa, eamq; deuoluit ad superioris tribunal. Appellatio vero facta contra sententiam excommunicationis iam latam eam non suspendit, nec eius impedit effectum, sed causam deuoluit ad superiorem, cui iudicandum est de grauamine appellantis *ex c. Pastoralis* §. *verum de appell. c. per tuas de sent. excom. c. ad reprimendum de offic. ord. Megal. de cens. l.* 3. *c.* 2. *num.* 6. *Nau. conf.* 56. *num.* 5. *Marian. Socin. in cap. Sacro de sent. excom. num.* 125. *&* 126. *Sayr l.* 1. *c.* 16. *num.* 25. *Bord. num.* 214. Appellatio autem legitima subsequētem sententiam suspensionis, & interdicti non suspendit, quod ad ea, quæ animam tangunt. cuiusmodi sunt ingressus Ecclesiæ, & exercitium Diuinorum Officiorum, sed suspendit eandem sententiam, quod ad cætera, quę proximè animam non attingunt hæc sunt beneficium, præceptio fructuum, vsus vocis actiuæ, ac passiuæ, ac Pontificalium, & alia huiusmodi. *ita ex c.* 15. *cui* 20. *de sent. excomm in* 6. vbi hæc leguntur, *(sane sicut excommunicatio, sic ab officio, vel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio aut ipsius effectus per appellationem sequentem minimè suspenduntur) Nau. consil.* 6. *de appel. Coninch. d.* 4. *d.* 4. *nu.* 29. *Aula Hurtad. Albertus quos citat, & sequitur Dian. res.* 16. *de suspens.*

Censura excommunicationis. Cap. LXVII.

1 EXcommunicatio est censura Ecclesiastica, qua aliquis Christianus ab Ecclesiæ communione separatur, & participatione sacramentorum præsertim Eucharistiæ, quę per antonomasiam communio appellatur, interdicitur, & communibus ecclesiæ suffragijs priuatur. α duplex autem est excommunicatio, alia maior quæ pluribus, alia minor, quæ paucioribus bonis priuat. Maior excommunicatio, quæ anathema, β mucro, & gladius Episcopi γ ferrea virga, & mors δ iure appellatur censurarum maxima est, quæ sacra, & ciuili communione hominem sibi obnoxium priuat ε minor vero excommunicatio á sola sacramentorum receptione excludit ζ hæc aliquando ob veniale peccatum, illa non nisi ob mortiferum scelus contrahitur. η quanquam nomine excommunicationis simpliciter prolato, absque restrictione excommunicatio maior intelligitur θ nisi ex adiunctis aliud colligi debeat, videlicet ea solum prohiberi passiuum sacramentorum vsum ι vel solam Eucharistiæ præceptionem K α *ita Nau. c.* 27. *num.* 1. *Vasq tom.* 4. *in* 3. *p. de excomm. d.* 1. *Suar. tom* 5. *d.* 7 *s.* 1. *Valent. tom* 4. *d* 7. *q.* 17. *Fil. tr.* 12. *c.* 1. *q* 3. *Vgol. α Bonac. Laym. l.* 1. *tr.* 5 *p.* 2. *c.* 1.

c. 1. Filiuc. β *ex 1. Corinth. 16. Guilisarius 13. q. 4. S. Hieron. 1. c. 16.* γ *c. visis 16. q. 2. quoniam in plerisq. de officio ord. c. cum non ab homine, de iud.* δ *c. per venerabilem* ε *Suar. Vasq. Val. Fil. Bonac.* ζ *ex c. 2. de except. & c. vlt. de cler. excom. ex c. vlt. de sent. excom.* η *ita D. D. cit.* θ *l. non aliter ff. de l. 3. Tol. l. 1. c. 5. Suar. d. 8. s. 3. num. 3. Couar. c. Alma. Fil. Coninch.* ι *ex c cum excomm 11. q. 3.* K *ex c. Sacerdote d. 1. de consecr.* λ *ex c. qui vero 11. q. 3. c. de presbyter 17. q. 4.*

2 Triplex est fidelium communicatio interna, externa, & media, seu mixta. Communicatione interna, quę fit per fidem, & charitatem, per quam fideles inter se, & cum Christo mysticè copulantur α priuari nemo potest, de hac Dauid dixisse videtur *particeps ego sum omniũ timentium te* β caritate enim, & fide spoliari inuitus nemo potest. Neque Ecclesia excommunicatum priuat fructu precum, seu orationum, & satisfactionum, siue piaculorum, quæ ab alijs fidelibus priuatim, & nomine proprio pro ipso offeruntur Deo. Externa vero communicatio politica est, & in fidelium conuictu, & colloquio, & commercijs consistit, hanc Ecclesia excommunicato interdicit; præterquam in casibus iure, & necessitatis ratione exceptis, cum enim Ecclesia respublica perfectissima sit, & ad supernaturalem finem tendat, inobedientes subditos à reliquorum fidelium consortio separare debet, ne alios inficiant, ne morbida facta pecus totum corrumpat ouile γ Media, siue externa cõmunicatio est, quæ in exterioribus actionibus, vel ceremonijs consistens interiorem, ac spiritualem fructum ex propria institutione continet. Ad hanc pertinent sacramẽtorum susceptio, & ministratio, ecclesiæ suffragia, quæ in sacrificio, alijsque publicis officijs, & supplicationibus, ac comprecationibus ad Deum pro vniuersis fidelibus funduntur, nec non satisfactiones Christi, & sanctorum, quæ per indulgentias fidelibus iustis applicantur: hisce omnibus bonis excommunicatus ab Ecclesia priuatur tãquam membrum à mystico Christi corpore præcisum, ac mortuum propterea ait D. Augustinus, *nihil sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi, tunc enim non vegetatur spiritu eius* δ Ecclesia enim bonorum horum spiritualium vel domina, vel sapiens administratrix est, ideo ea indignis denegare potest, vt resipiscant, & obediant, ac salui fiant. Interim dum Ecclesiam non audiunt, tanquam ethnici, & publicani habendi sunt ε immo vt Sathanæ mancipia, omnis enim Christianus, qui à Sacerdotibus excommunicatur Sathanæ traditur, quia extra Ecclesiam diabolus est; sicut in Ecclesia Christus ζ Quamobrem Apostolus se quosdam Sathanæ tradidisse ait, quos excommunicauit η

α *Apost ad Rom. 12. 1. ad Corinth. 12. ad Ephes. 4* β *Psalm. 118. Nau. c. 27. num. 36 Couar. c. Alma p. 1. §. 6. Syluest. v excomm. 1. nu. 2. Auila p. 2. c. 6. d. 4* γ *S. August. lib. de correptione c. 15. c. cum non ab homine de sent. excomm. S. Bonauent. in 4. d. 18. q. 1.* δ *S. August tract. 27. in S. Ioan. c. 6. Suar. d. 9. s. 2. Nau Vasq. Val Filiuc Laym. l. 1. tr. 5. p. 2. c. 1. & 2.* ε *Grati. n. causa 11. q 3. Sot. 4. d. 22 q 1 art. 1. Bellar. l 3. de Ecclesia milit. c. 6.* ζ η *ad Corinth. 5. 1. ad Timoth. 1.*

Excommunicationis maioris effectus. Cap. LXVII.

1 EXcommunicatio maior priuat, excommunicatum actiuo sacramentorum vsu, siue administratione. II. Nec non eorundem administratione, siue passiuo vsu. III. Communibus Ecclesiæ suffragijs, satisfactionibus Christi, & sanctorum, siue indulgentijs. β IV. Diuinis Officijs, idest sacris functionibus, quæ ab Ecclesia publicè, ac solemniter fiunt γ V. Ecclesiasticorum beneficiorum fructu δ, & habilitate ad consequenda beneficia ε. VI. priuat etiam omni vsu spiritualis iurisdictionis, vocisq; actiuæ, & passiuæ, ζ VII. Communicatione forensi, & iudiciali cum alijs fidelibus θ nimirū impedit, quominus excommunicatus Iudicis, Tabellionis, Aduocati, actoris, testis officio fungi possit. VIII. Pontificia rescripta ab excommunicato impetrata irrita reddit, quapropter eiusmodi rescriptis absolutio inseri solet ad rescripti effectum consequendum. IX. Mortuum excommunicatum ante absolutionem Ecclesiastico funere, & sepultura priuat κ. X. Communicātem cum excommunicato non tolerato exceptis casibus à iure concessis, minori excommunicationi, & interdum maiori censuræ obnoxium reddit λ. XI. Excommunicatus omni ciuili communicatione, conuersatione, & commercio cum fidelibus priuat, nonnullis casibus iure, vel necessitatis ratione exceptis μ. α. c. cum illorum c. si quem, de sent excomm. c. vlt. de cler. excommun. γ ex c. significauit, c. nuper, c. responsio de sent. excomm. c. Alma in 7. β ex c. nihil 11. q. 3. S. Gregor. l. l. 2. dial. c. 23. & D. D. in 4. d. 18. ex c. à nobis, & c. sacris de sentent. excomm. δ Syuest. Couar. 3. resol. c. 13. Suar. d. 13. s. 2. Garsias p. 7. de benef. c. 12. n. 92. Abbas, & alij in c. Pastoralis, §. verum de appell. Laym. Bonac. ε ex c. pastoralis, & c. vlt. de cler. excom. ζ c. audiuim 24. q 1. & c. fiis, cui, de officio delegati in 6. & c. de off. vicarij ex Clem. ne Romani, §. caeterum θ ex c. de except. c. nuper, c. si aliquando, c. 5. quem de sent. excomm. & c. sicut apost & c. ad mensam. 11. q. 3. Suar. d. 15. s. 2. num. 12. ι c. decernimus de sent. excom. in 6. c. ad probandum de sent. & re iudic. Auila c. 6. d. 7. d. 1, ι. c. 1. de rescriptis in 6. Nau. l. 5. consil. 23. κ c. sacris de sepult. λ ex c. si concub. de sent. excomm. ex c. statuimus de sent. excomm. in 6. c. placuit, & alijs 11. q. 3. μ Laymam, Fil. Bardon. r. 78. num. 82.

Primus excommunicationis maioris effectus.

2 ACtiuæ sacramentorum participatione, & sacrificij oblatione priuatur excommunicatus denunciatus, qui vitandus appellatur, α ideo mortali scelere se obstringit, si sacramentum ministret, aut conficiat, in re enim graui delinquit. Excusatur tamen, si inuincibili ignorantia laborans, vel naturali incogitantia, siue inaduertentia β, vel vi, aut metu coactus, vel in mortis articulo absq; contemptu censuræ, aut religionis sacramenta ministret, aut conficiat, modo scandalum inde non sequatur, nec religioni

ligioni iniuria inferatur, & sacramentum valide confici, ac ministrari possit. Irrita enim, seu inualida sacramenti ministratio nullo metu excusari potest γ immo sacerdos excommunicatus non toleratus in aliquo loco, potest in alio euitandæ infamiæ, vel scandali, vel grauis damni causa, vbi eius excommunicatio ignoratur, sacramenta ministrare, quin etiam sacerdos excommunicatus, aut notorius Clerici percussor, si confessarium non habeat, à quo absoluatur, imminente probabili mortis periculo Eucharistiæ sacramentum sibi ipsi ministrare potest, si alius minister desit, immo, & rem diuinam facere, hoc enim sacramentum valde vtile est, à quo cum tanto sui detrimento ille abstinere non tenetur, præsertim si sacerdos ille peccatorum suorum attritionem tantum habeat, quam contritionem putet; Tunc enim sacramentum illi causa salutis esset δ. Propterea audiendi non sunt, qui asserunt, excommunicatum non toleratum non posse ministrare Eucharistiam moribundo, si pœnitentiæ sacramentum receperit, ε non improbabilem tamen hanc opinionem alij existimant ζ. α *c. latores de clerico excommun. ministrante, & c si celebrat ibidem* β *c. Apostolica de cler. excom. ministr. Mercer. de sacram. in 3. p. q. 2. 1. d. 5. Guttier, Raynaudus, Prepositus, in 3. p. q. 2. de excomm. d. 8. Fab.* γ, δ, *Idem Prepos. Corneius in 3. p. tr. 5. d. 10. §. 1. d. 1. contra* ε *Auilam de cens. p. 2. c. 6. d 3. d. 3. Palatium* ζ *Corneius, v. Dian. p. 5. tr. 9. r. 83. & 96. Fab. in 4. d. 25. d. 4. c. 4.* Qui asserit excommunicatum etiam vitandum in necessitate ministrare posse sacramenta ad salutem necessaria vt baptismum, & pœnitentiæ sacramentum, & tunc ne leuiter quidem peccare. Quod quidem verum est. *Turrian. l. 2. d. 10. d. 13. Lug.*

3 Sacerdos excommunicatus etiam non toleratus valide offert sacrificium missæ, eiusque fructum ex opere operato, cui voluerit, applicare potest, modo, hic, cui illud applicatur, eiusdem capax sit. Hæc enim ille in persona Christi facit potestate ab ipso domino accepta. *Coninch. de sacram. de sacram. d. 14. d. 5. n. 35. Dian. ibid.*

4 Sacerdos excommunicatus toleratus sacramenta conficere, ac conferre licitè potest, quoties grauis ipsius necessitas, aut notabilis proximi vtilitas id exigit, & si parochus sit, deficiente alio sacerdote, qui substitui possit, rem diuinam die festo facere potest, si rogetur, seu requiratur, vt subditi sacrum die festo audiant; subditi autem ius suum petendo non peccant, α & sacerdos rogatus si sacrum, tunc operetur, non peccat. Secus verò, si vltro id faciat, vt si ille sacerdos non rogatus se ad ministranda sacramenta obtulerit, grauiter peccat. Sed si postea facti pœnitens alijs petentibus sacramenta conferat, quibus se non obtulit, non peccat, cum enim alij vitare non teneantur etiam in sacramentis, non peccant contra censuram petendo sacramenta, nec inducendo ad ea ministranda, neque excommunicatus in eo peccat, quod iuxta qualitatem actionis, quæ ab eo petitur, conuersetur cum alijs eandem petentibus β non solum parochus excommunicatus potest rogatus absque peccato præbere Eucharistiam parochiano suo petenti, sed etiam alius Sacerdos toleratus excommunicatus, si requiratur, sacramentum ministrare potest, si alius minister desit, immo

etiam si alius sacerdos adsit, id fieri posse nõnulli probabiliter existimât γ α *extrauag ad enuanda α, β, γ, hec omnia Prepositus in 3. p. q. 2. d. 8. n. 44. Filiuc. tr. 12. c. 3. num. 72. Sotus id parocho concedit in 4. dist. 1. q. 6. art. 6.*

5 Quamuis in articulo mortis excommunicatus etiam vitandus sacramenta Baptismi; Pœnitentiæ, & Eucharistiæ licitè conferre possit, reliqua tamen sacramenta ab excommunicato denunciato nec licitè peti, nec ministrari possunt, nisi grauissima necessitas vrgeat. Qualis esset si moribundus nec pœnitentiæ, neque Eucharistiæ sacramẽtum recipere posset, cum nullum pœnitentiæ, seu contritionis signum dederit; tunc enim probabilius est, sacramentum extremæ vnctionis illi ministrari posse, vt, si forte moribundus ille attritus sit, fiat contritus. Episcopus etiam excommunicatus, qui solus in aliqua remota prouincia esset, vbi maxima sacerdotum penuria esset, aliquos ordinibus initiare licitè posset; multo magis Parochus excommunicatus assistere potest matrimonio moribundi ducentis vxorem, quæ antè illi concubina fuerat; hoc enim vel moribundi saluti, vel filiorum temporali commodo necessarium est; neque Parochus Sacramenti huius magni verè minister est. *ita Corneius in 3. p. tract. 5. §. 1. d. 4. Dian. l. c. Fr. Eugo.*

6 Parochus excommunicatus denunciatus non modo valide, α sed etiam licitè β matrimonio assistit, & potestatem alteri assistendi matrimonio concedere γ licitè potest, cum vtilitas, ac necessitas contrahentium ita postulat. Qui absque eo, vel absq; eius licentia matrimonium contrahere nequeunt, nec ipsi contrahentes corã illo peccant, iure enim suo vtuntur, assistentia autem Parochi non est actus ordinis, cum ipse non sit minister Sacramenti Matrimonij, neque est actus iurisdictionis β sed tantum necessaria est, vt matrimonio authoritatem præstet, neque concessio licẽtiæ assistendi matrimonio est actus iurisdictionis, sed tantum designatio spectatoris matrimonij, qui de eo testificari possit. Ea autem est actus authoritatis à Tridentino Cõcilio annexæ officio Parochi. Si tamẽ Parochus ab Episcopo, vel ab alio iudice idoneo prohibitus sit matrimonio assistere, vel licentiam illi assistendi alteri conferre, si id faciat, quamuis peccet, validè tamen efficit; per simplicem enim prohibitionem ea potestate priuari non potest, quandiu Parochus manet, præterquam à Summo Pontifice, aut à generali Concilio; ab his enim potestatem Parochus accipit, quamus ad nutum à Parochi officio amoueri possit. α *ita contra Auilam p. 2. c. 6. d. 3. d. 1. concl. 5. & alios docet Suarez, Sanchez, Vasquez, quos sequitur Pontius de Matr. l. 5. cap. 17. §. vnico Coninch. de Sacr. d. 27. d. 2. n. 24. Hurtadus, Raynaudus, Corneius, Dian. r. 78. β Sanch. Hurtad. d. 5. de matr. d. 8. nu. 27. Dian. r. 79. contra Pontium γ ita contra Ledesmam, & Coninchum, docet Sanchez, Pontius, Henriq. Rebell. Hurtadus & Sanchez l. 3. de matr. d. r. & alij.*

7 Qui excommunicationis gladio à fidelium communione præcisi sunt, si matrimonium contrahant, duplici scelere se obstringunt; primò, quia illud conferunt, ipsi enim contrahentes huius sacramenti ministri sunt, secundò, quod cum excõmunicati sint, sacramentum illud recipiant. Verùm

canones vetantes sacramenta mini strari ab excommunicato, de clerico tantum agunt *Prepos. in 3. p. q. 2. de excomm. d. 8. num. 51. Dia. r. 85.*

8 Qui dubitat, an in censuram excommunicationis inciderit, si sacramenta ministret, non sit irregularis, si postea se excommunicatum nō fuisse agnoscat, quod verum est, etiamsi ille se anathema esse putauerit. Pœnis enim ecclesiasticis nemo obnoxius fit per actum tantum existimatum, non re ipsa perfectum; si verò postea se excōmunicatum fuisse deprehendat, & ministrans cum tali dubitatione, mortale peccatum commisit, irregularis est, vt cum diligentes non inquisierit, an verè excommunicatus esset, neque quominus id faceret, necessitate impeditus fuerit, culpæ, & pœnæ iure constitutæ reus est; si autem post adhibitam diligentiam in veritate inquirenda adhuc dubius manserit, videndum est, an ad cautelam absolui potuerit, si enim potuit, nec absolutionem curauit, culpæ, & pœnæ se obligat, si autem sacerdotis copiam non habuit, à quo absolueretur, & rationabili causa, ac necessitate prudentis viri arbitrio pensanda compulsus dubitatione illa practicè deposita rem diuinam celebrauerit, aliudue huiusmodi fecerit, à culpa, & pœna immunis est, non enim se periculo exposuit. At in dubijs tutior pars eligenda est, videlicet cum altera pars non est practicè tuta, alioquin in dubijs melior est conditio possidentis, vt in proposito casu, ità *Mercer. de sacram. in 3. par. q. 21. d. 5. Dia. p. 5. tr. 9. r. 95.*

9 Sacerdos nominatim excommunicatus à culpis venialibus absoluere non valet; iurisdictio enim etiam respectu venialium ecclesiastica est, qua excommunicatus priuatus est, ità *Praepositus in 3. p. q. 2. d. 8. num. 49. Raynaudus, Auila*, contraria etiam sententia probabilis est *Vasquez in 3. par. tom. 4 q. 93. art. 1. Dia. r. 84.*

10 A sacerdote licèt excōmunicato baptismi administratio, si necessitas postulet, petenda est, etiamsi alij adsint, qui baptizare necessitatis tempore possint. Quando enim pluribus priuilegium idem conceditur, tunc ius commune inter ipsos seruandum est, a sed iure communi baptizandi munus solis sacerdotibus conuenit ratione consecrationis eorundem b igitur, etiamsi in extremæ necessitatis casu omnes baptizare possint, ordo tamen inter eos iure communi statutus seruandus est, etiamsi aliquis ex illis excommunicatus sit, & sacerdoti præsenti licet excommunicato tunc baptizandi munus incumbit, ità ex a *l. assiduis. Cod. qui potiores in pignore habeantur.* b *cap. Diaconos d. 93. c. constat, Corneius in 3. p tr 5. de excomm. §. 1. d. 2. q. 4. Dia. r. 87. contra Suarium, & alios.*

11 Si quis minori excommunicatione obstrictus, ecclesiastica sacramenta conferat, venialiter peccat, vt ex pontificio canone constat; minus decenter enim illa ministrat; siquidem præcepto commercium cum excommunicato interdicenti non obedit, & desormi censuræ nota non caret, tum quia sacramentum administrare prohibetur *ex c. vlt de cler excom. Soto in 4 dist. 22. q 2. art 3. Couar. & alij contra Adrianum, & Durandum*, & *Sahagum* putantes illum peccare mortaliter, & contra *Suarium Tannerum, Valerum, Molfesium, Danam* asserentes, cum nec peccare quidem venialiter, vel peccare rātum

per accidens, cum simul confertur, & recipitur sacramentum, vt in ordinum sacrorum collatione accidit.

Priuatio participationis passiuæ Sacramentorum.

12 NOn solum excommunicatus denunciatus, & notorius clerici percussor, sed etiam excommunicatus occultus, & toleratus sacramenta recipere licitè nequit, nisi inuincibilis ignorantia, vel vrgens necessitas eum excuset. aliquãdo enim excommunicatus sacramenta sine peccato suscipere potest, vt cum inuincibili ignorantia huius prohibitionis laborat, quæ ignorantia iuris dicitur, vel, si quis se excommunicatum esse ignoret, vel non animaduertat, & hæc ignorantia facti excusat excommunicatum sacramẽta suscipientem, quemadmodum etiam necessitas. Vt si vitandi causa infamiam, vel scandalum, vel damnum, vt periculum mortis cuipiam sacramenta suscipere necesse sit, ità *Filiucius to.* 1. *tr.* 12. *c.* 3. *num.* 56. *Prapofit. tom.* 1. *tr.* 12. *c.* 56. *Mercer. de sacram. in* 3. *p. q.* 21. *d.* 1. *Dia. r.* 81.

13 Si quispiam excommunicatus se à peccatis absolui non posse sciat, priusquam ab excommunicatione absoluatur, & nihilominus ab illis priusquam ab ista absolui velit, vel malitiosè sileat, se censura excommunicationis illaqueatum, lethali scelere se obstringit, & absolutio obtenta irrita est. Integritas enim ad sacramẽti substantiam necessaria confessioni deest. Si verò excommunicatus ignorantia inuincibili laboret, vel necessitate vrgente excusetur, pœnitentiæ sacramentum verè recipit. Nam per excõmunicationem nihil sacramenti substantiæ adimitur, nec iurisdictio aliorum in excommunicatum aufertur, nec ipse sacramenti incapax est, cum censura vinculum tantummodo sit, cui præceptum adnexum est sacramentorum perceptionem excommunicato interdicens, eamque illicitam reddens, non inualidam. Si qua igitur causa à peccato percipientem sacramenta excuset, valida, ac vtilis est sacramenti pœnitentiæ receptio, ità *Saytus tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 2. *num.* 3. *Suarez d.* 10. *s.* 7. *num.* 9. *cum aliis*, *Valentia tom.* 4. *d.* 7. *q.* 17. *p.* 2. *Raynaudus*, *Prapositus*, *Mercerus*, *Filiuc. tom.* 1. *tr.* 12. *c.* 3. *num.* 58. *Dia. r.* 82. *Caiet. v. absol. impedimenta Nau. c.* 9. *num.* 4. *Medina*, *Auila*, *Laym. Coninch. contra Sotum.*

14 Qui excommunicatis vitandis sacramenta ministrant, in pœnam generatim latam propter communicationem in sacris cum excommunicatis solum incidunt. Hæc autem pœna est excommunicatio minor, & interdictum ab ingressu Ecclesiæ α addit tamen Pontifex, eum, qui cum excõmunicato communicauerit, incidere in eandem excommunicationem, sed hoc verum est tantùm, cum clericus excommunicatus spontè, & scienter ad officia admittitur, eorumque particeps fit, β si toleratus non sit, sed vitandus γ α *cap. Episcoporum de priuileg. in* 6 β *cap significasti de sententia excomm. gloss ad c. statuimus de sent. excom. in* 6. *Caietan. in summa. v. excomm. c.* 58. γ *extrauag. ad vitandũ. Syluester. Filiuc. & Diana ibid. Mercerus de sacram. in* 3. *p q* 21. *d.* 4.

Bonacina

Bonacina d. 2. q. 2. p. 2. §. 2. Nau. c. 27. num. 93. Gambarupt. Caiet. v. excomm. Auila, Coninch. d. 14. num. 33.

15 Itaq. clerici qui scienter, & spôte aliquem à Pontifice nominatim excommunicatum, aut saltem denunciatum ad diuina admittunt, eorumq. participes faciunt, in excommunicationem maiorem Pôtifici reseruatam incidunt *ex c. significauit de senten. excom. & Clement. 3. eod. tit. Caiet. v. excomm. c. 58. Laym. c. 2. num. 1.*

16 Sacerdos qui excommunicato tolerato sacramenta ministrat, non peccat contra censuram, sed contra ius naturale, ac diuinum, nisi fortè is, cui administrat, peccator occultus sit, & sacramentum publicè petat, α vel se absolutum esse dicat, & fide dignus sit: Tunc enim illi sacerdos credere, & sacramentum administrare licitè potest; β quod etiam verum est; quando ipse excommunicatus illud petendo non peccat, vt qui necessitate compellitur γ α *Vasq. de excõm. d. 2. ad fin. Suarez d. 10. s. 2. nu. 12. Filiuc. num. 65. Bonac. d. 2. q. 10. p. 2. §. 2.* β γ *Nau. c. 27. nu. 16. Fil. & Suar. Bonac.*

17 Sacerdos verò excommunicatis vitandis sacramenta ministrans ex vi cẽsuræ lethale scelus committit, nam cum illis communicat; quod Ecclesia prohibet, quod dicendum est, etiamsi illi excommunicatos se esse ignorent, ac propterea culpam nullam sacramenti susceptione committerent *c. significasti de sententia excom. ità DD. communiter apud Bonac. l. c. p. 2. §. 2. num. 5.*

18 Etiamsi quis excommunicationis suæ conscius sacramenta illicitè suscipiat, ea nihilominus quoad substantiam validè suscipit. Natura enim, ac virtus sacramentorum ex Christi institutione dependens ecclesiastico iure impediri non potest. Excipe tamen pænitentiæ sacramentum, quod saltem indirectè inualidum redditur ex indispositione pænitentis, qui se excommunicatum esse sciens, nullaq. necessitate coactus, sacramentum pænitentiæ sacrilegè petit; sacramenta verò cætera validè, quod ad substantiam, non verò quod ad effectum, idest gratiam, suscipiuntur, quoties debita forma, & materia cum intentione ministri, & suscipientis adest. multa enim fieri prohibentur, quæ tamen facta valent *Nau. c. 9. num. 5. Suar. de cens. d. 12. s. 3. num. 7. Vgol. Vasq. Henriq. Auila, Filiuc. tr. 12. c. 3. q. 3. Regin. l. 32. num. 4. Laym. lib. 1. tr. 5. p. 2. c. 2. num. 1. Bonac. l. c. p. 2. num. 1. §. 1.*

Tertius excommunicationis effectus.

19 Quisquis excommunicatus est communibus Ecclesiæ suffragijs, quæ ex publicis ministrorum officijs, & sacrificijs percipere fideles solent, priuatur, nec non satisfactionum fructu, quas Pontifex ex cõmuni Ecclesiæ thesauro per indulgentias fidelibus elargitur. Horum enim bonorum domina, aut saltem dispensatrix Ecclesia est, eaque indignis, ac contumacibus denegare potest ob maius bonum tum publicum, tum ipsorummet peccatorum, vt resipiscant. *Nihil enim sic debet formidare Christianus, quam separari à corpore Christi; tunc enim non vegetatur spiritu eius,* vt ait *Augustinus tract. 27. in Ioan. c. 6. Suar. l. c. sect. 2. num. 17. Auila, Valent.*

lent. Vasq. Bonac. Laym.

2 Probabilior eorum sententia est, qui asserunt, pro excommunicatis toleratis publicas preces, & sacrificia offerri posse, atque adeò illis prodesse, si specialiter, & expresse, vel implicitè pro illis offerantur; secùs verò, si solum generaliter, & indefinitè fiant. Siquidem Constantiense Concilium nobis concedit potestatem communicandi cum ipsis diuina officia, & sub hac communicatione non interdicta comprehendit etiam applicationem suffragiorum; hæc enim concessio cum sit fauorabilis, latè interpretanda est, quantum verba patiuntur. Præterea Ecclesia pro excommunicatis toleratis publicè preces, & sacrificia, siue oblationes admittit, recipitq. pro ipsis, vel ab ipsis factas, & quidem non fictè permittit, vt pro iisdem publicæ preces, & sacrificia fiant. *Nau. c. 27. num. 36. Henriq. l. 13. c. 11. n. 3. Megala in 3. p. l. 2. c. 2. Hurtad. de excom. d. 4. num. 10. Coninch. de sacram. d. 14. d. 6. num. 4. Dia. tract. 9. r. 74. p. 5.* Contrariam sententiam minus probabilem alij tuentur. Concilium enim Constantiense quamuis externam communicationem in diuinis officijs, & in ciuilibus illis concedat; attamen se nihil eos releuare velle, nec suffragium eis præbere dicit, ac proinde internam communicationem, siue suffragiorum participationem eisdem nec directè, nec indirectè concedit *Sot in 4 d. 22. q. 1. art. 4. Suar. de cens. d. 9 sect. 2. n. 17. Filiuc. tr. 12. c. 2. num. 40. Vasq. dub. 2. Auila p. 2. c. 6. d. 9. Gordonus, Mercerus, & alij.*

3 Qui ab excommunicatione, qua obstrictus manet, nondum absolutus est, nec toleratur, communibus Ecclesiæ suffragijs priuatur, nec pro eo missæ sacrificium offerri potest, quamuis pænitentia ductus resipuerit, ac per côtritionem peccatorum suorum veniam à Deo impetrarit; per solam enim interiorem pœnitêtiam censura non aufertur. alioquin postea absolutione opus non esset, quod à veritate alienum est. Sæpe enim culpa à Deo dimissa superest pæna, donec etiam iudicio Ecclesiæ auferatur, vt homines Ecclesiæ censuram vereantur, ac formident, ità *Sotus in 4. d. 22. q. 1. art. 1. Suar. d. 9. s. 3. num. 2. Filiuc. nu. 45. Vasq. d. 2. & 11. Hugolin. tab. 2. c. 9. §. 1. num. 4. Layman l. 2. tr. 5. p. 2. c. 2. Turrianus, Coninch. Cornerius, Præpositus, Hurtadus, Mercerus, Adrianus, Alanus, Dia r. 75. Gordon. Dian. r. 75. & 76.* Contraria etiam sententia probabilis docet, Ecclesiæ suffragia, & sacrificia pro excommunicatis non toleratis per peccatorum detestationem Deo reconciliatis, nondum tamen ab Ecclesia absolutis licitè offerri posse. non enim amplius côtumax est, nec inobediens; sublata autem contumacia, & inobedientia, etiam excommunicatio in foro conscientiæ, & apud Deum tollitur, ità *Nau. c. 27. num. 36. Couar. in c. alma p. 1. §. 6. num. 4. conclus. 9. Sayr. de cens. l. 2. c. 3. num. 5. Auila, p. 2. c. 6. d. 4. d. 2. cap. 1. Megalius, Phil. Faber. de cens. in 4. d. 25. d. 4. cap. 4. d. 151.*

4 Valde etiam probabile est, quod Diana pro certo asserit, communia Ecclesiæ suffragia pro eo offerri, seu applicari posse, qui in gratia Dei, occulta tamen excômunicatione obstrictus ex hac vita decessit. Si quidem in eo casu absolutio à censura absque defuncti infamia impetrari nequit, vt pluri-

plurimum accidit. Canones autem de eo, cuius excommunicatio publica, & nota est, loquuntur *Suar. d. 7. f. 1. num. 7. Præposit. in 3. p. q. 2. de excomm. d. 5. num. 37. Dian. res. 75. tr. 9. p. 5.*

5 Sacerdos in missæ sacrificio tanquam persona priuata pro quolibet excommunicato orare potest; quamuis enim tunc publicus Ecclesiæ minister sit; personam tamen priuatam non ita exuit, vt nomine proprio pro quocumque velit, orare non possit. Quinimmo easdem preces, & orationes communes, & suffragia, quæ nomine Ecclesiæ pro fidelibus non excommunicatis offert, potest simul nomine suo pro aliquo excommunicato per solum mentis actum, non nominando illum exterius offerre intentione priuata, sic in alijs missæ partibus occultè, & secretò pro anathemate etiam vitando Deum precari potest. Immo totam piam illam operationē, quà rem sacram peragit, nomine suo priuatim pro eodem excommunicato, & meritum suum offerre minimè prohibetur; α præterea priuatas preces, & alia pia opera priuatim pro excommunicatis offerre licet, modo nō offerantur Ecclesiæ nomine, atque vt ab Ecclesiæ ministris, hæc enim propriè non est communicatio in bonis spiritualibus, aut actus amicitiæ, seu beneuolentiæ, sed est actus misericordiæ, & spiritualis eleemosynæ, quam priuatim homo ex bonis proprijs, vel excommunicato exhibere licitè potest. Neque verò priuata suffragia offerri pro excommunicatis Ecclesia prohibet, β α ità contra *Medinam l. 1. c. 11. §. 1. Auilam, Ledesmam docent Nau. c. 27. num. 18. Sot. in 4. d. 22. q. 1. a. 1. Suar. d. 9. l. 1. num 4. Henriq. l. 13. c. 12. nu. 3. Bonac. d. 2. q. 2. p. 1. Hurtad. d. 3. de excom. d. 6. num. 15. Gordon. tom. 2. l. 7. q. 8. c. 1. §. 1. Dia. r. 77. Corneius, Vasq. Vgol. c. 2. c. 9. Turrianus l. 2. d. 9. d. 2.* qui solum negat sacerdotem in publicis orationibus pro excōmunicato orare posse, β *Durand. in 4. d. 15. q. 3. Gabriel. q. 2. d. 1. Richard. a. 7. Corneius Mercer. Dia. ibid. & alij communiter contra Phil. Fabrum.*

6 Si Imperator, Rex, Antistes, seu Episcopus à fidelium communione anathematis gladio præcisi sint, in orationibus publicis, & in canone missæ minimè nominandi sunt; quæ enim in publicis orationibus exprimūtur, Ecclesiæ nomine fieri videntur *Sotus l. c. Sayr. l. 2. c. 4. num. 4. Suar. d. 9. f. 5. num. 5. Auil. Vasq. Bonac.*

7 Excommunicatus etiam toleratus, si sacramentum aliquod scienter suscipiat adhoc nulla necessitate coactus, læthali scelere se obstringit, quoniam Ecclesiasticam legem excōmunicatis sacramenta suscipere prohibentem violat; α verùm in nullam pœnam iure statutam incidit, si excepto ordinis sacramento, cuius susceptio in excommunicatione irregularitatis notam inurit, alia sacramenta excommunicatus suscipiat; nullam enim pænam in excommunicatum susceptorem aliorum sacramentorum excepto ordine iura statuunt β α *Nau. cap. 27. num. 18. Sayr. lib. 2. cap. 1. Suar. d. 10. f. 1. num. 1. Henriq. l. 13. cap. 7. Vgol Bonacin. quæst. 2. part. 1. num 4.* β *Suar. l. c. Henriq. Valent. Rodriq. Auil. Vgol. & alij.*

Quartus

Quartus effectus excommunicationis.

1 EXcommunicatus diuina officia celebrare, ideſt ſacras functiones, quæ ab Eccleſia publicè, ac ſolemniter fiunt, peragere, vt rem diuinam, & huiuſmodi alia facere, iiſque intereſſe Eccleſiaſtica lege prohibetur, α proptereà, ſi dum miſſæ ſacrificium celebratur, excommunicatus denunciatus, ſeu vitandus Eccleſiam ingrediatur, admonendus eſt, vt diſcedat, quod ſi exire iuſſus non paruerit, in nouam excommunicationem Summo Pontifici reſeruatam incidit, β tunc autem ſi commodè fieri poſſit, per laicos expellendus, etiamſi Regularis, vel ſacerdos ſit; qui inde ejciuntur. Quod ſi laici non adſint, neque acceſſiri poſſint, à clericis eijciendus eſt. γ quod ſi expelli nequeat, ſacerdotem ab altari diſcedere oportet, niſi canonem miſſæ inceperit, δ aut ſaltem verba illa proximè antecedentia conſecrationem: *Qui pridiè, quam pateretur*, quibus iam cæptis ſacrificium omitti nó poſſe, probabilius exiſtimo, quanquam cæteri excepto ſacerdote, & miniſtro altaris, quem hierodulum Græci vocant, recedere debent quandoquidem cum excommunicato non tolerato in ſacris officijs communicare prohibentur. Sacerdos autem vſq. ad calicis hauſtum perficere debet, tum iterum monitus excõmunicatus vt egrediatur, ſi abire nolit ipſe quoq. ſacerdos ab ara diſcedere debet, & reliqua miſſæ in ſacriſtia peragere. ε Quinetiam tutum eſt poſt inceptum canonem ante conſecrationem ab altari diſcedere, ζ quanquam alij contrarium non improbabiliter docent; η Verùm hæc de ſacrificio miſſæ ſolùm reſpectu eius altaris, cui excommunicatus aſſiſtere temerè audet, intelligenda ſunt; interim enim nihil obſtat, quominus in alijs altaribus coram fidelibus res diuina peragatur, θ non enim miſſam coram excommunicato vitando audiunt, alioquin mortale ſcelus committerent, nam cum eo in diuinis communicarent, α *ex c. ſignificauit, c nuper, c. reſponſo de ſent. excom. c. alma eod. in 6.* β *ex Clement. Grauis de ſent. excomm.* γ *ex cap. veniens de ſent excom.* δ *Sylu. v. excom. 5. num. 3.* ε *Laym l. 1. tr 5. p 2. c. 2. n. 6.* ζ *Auila p 2. c. 6. §. 9. d 8. Suar. d. 12. ſ. 1. num. 11.* η *Suar. l. c. Dian. r. 92.* θ *Suar. l. c. Laym. 16. vid. Turrian. l. 2. d. 11. d. 1.*

2 Excommunicatus diuinis officijs, & miſſę ſacrificio aſſiſtens nulli idcircò pœnæ obnoxius eſt, nulla enim pœna in excommunicatum id facientem iure ſtatuta eſt, non irregularitas; hæc enim aſſiſtentia non eſt actus ordinis; non excommunicatio minor, quia hæc ſolum infideles cum excommunicato communicantes ſtatuta eſt, non verò in ipſummet anathema, α & in eos, qui ad diuina officia excommunicatum admittunt, eadem pæna minoris excommunicationis ſancita eſt, β nec non interdicti, ſi admittens ſit epiſcopus, γ α. β *Corneius in 3. p. de ſacr. d. 10 § 4. d. 2. & 3. Dian. reſol. 95 Leon. & alij.*

3 Excommunicatus, qui rei diuinæ feſtis diebus non intereſt, Eccleſiæ præceptum non violat, etiamſi abſolutionem ab excommunicatione petere negligat. Lex enim, quo ſacro miſſæ ſacrificio feſtis diebus intereſſe iube-

iubemur, ad quęrandam absolutionem à censura non impellit. Sic debitor, qui ob æs ahenum in carcerem detrusus manet, etsi non soluendo, quod potest, ac debet, iustitiam violet, nihilominus, si vinculis impeditus sacrificio missæ non intersit, nullā ideò culpam committere censetur, ab annuæ tamen confessionis, & sacræ communionis lege excommunicatus immunis non est, quando absolutionem à censura impetrare facilè potest. horum enim prçceptorum obseruatio magni momenti est, *ità Suar. in 3. p. tom. 5. d. 88. ʃ. 6. Coninch. de sacr. d. 14. d. 7. num. 56. Auila de cens. p. 2. c. 6. d. 4. Sayr. de cens. l. 2. c. 3. num. 24 Nauar. c. 22. num. 3. Henriq Hurtad Dian. p 4. tr. 4. r. 57. contra Nugnum in 3. p. tom. 1. q. 83. art. 6.*

4 Excommunicatus sacerdos, aut diaconus si horarium, ac canonicum officium priuatim persoluens verba illa proferat *Dominus vobiscum*, nullū peccatum committit, non secus, ac quando dicit, *adoremus Dominum, venite exultemus Domino, iubilemus Deo salutari nostro*; vt enim hæc, ità illa verba, vt priuata persona pronunciat, ac sine contemptu, ideo ne leuiter quidem peccat, neque irregularitatem, quæ pœna grauissima est, graui culpæ debita, contrahit, *ità contrà Nauarrum de orat. c. 7 num. 6. Maiolum, Suarium docet Auila de cens. p. 2. d. 5. d. 2. num. 3. Hurtadus de excom. d. 5. dif. 2. num. 3. vide Praepositum in 3. p. d. 9. num. 56. Villalob Filiuc. tr. 12. c. 4 num. 93. Coninch. de sacr. d. 14. d. 7. num. 54. Henriq. Corneius, Mercer. Laym. l. 2 tr. 5 p. 2. c. 2. num. 6. Raynaud. Gordon. Dia. p. 5. tr 9. r. 93.*

5 Excommunicatus horarum canonicarum pensum, vel officium B. Virginis cum aliquo priuatè persoluens venialis culpæ labe se inficit, leuiter enim ratione communicationis delinquit vterque, *ità contra Nauarrum c. 27. num. 36. docent Suar. d. 12. ʃ. 2. num. 18. Henriq. l. 13. c. 7. num. 2. Coninch. de sacr. d. 14. d. 7. num. 55. Couar in c. alma §. 53. num. 8. Prepos. Gordon. Turrian. Mercer. Corneio, Dia. Megal Bonac. Vgol. Auil. & alij.*

6 Excommunicatus siue aliquam religionem professus publicè sit, siue sacris ordinibus initiatus, siue beneficium Ecclesiasticum possideat, horarium officium persoluere priuatim debet; non enim par est, vt quispiam reus ex delicto suo commodum reportet, neque excommunicatio obligationem aufert, idem de irregulari, suspenso, vel degradato dicendum est *Nauar. de horis can. num. 16. Regin. l. 32. nu. 20. Coninch. d. 14. d. 7. n. 55. Filiuc. tr. 12. c. 4. q. 4. Sayr. l. 2. c. 3. Suar. Bonac. de cens. d. 2. q. 2 p. 3 §. 2.*

7 Nomine diuinorum officiorum à quibus excommunicatus arcetur, intelliguntur missæ sacrificium, canonicæ, & horariæ preces, quæ in choro recitantur. Comprecatio solemnis, siue oratio, seu supplicatio publica, benedictio candelarum, aut oliuarum, aliæque huiusmodi cæremoniæ, quæ solemniter ex Christi, vel Ecclesiæ institutione fiunt, vel quæ sunt propriæ ordinis clericalis, qualis est cantus solemnis epistolæ, vel Euangelij *Suar. d. 12. ʃ. 2. Filiuc. tr. 12. c. 49. Bonac. l. c. num. 2.*

8 Excommunicatus non omnium rerum sacrarum vsu interdicitur; non modò enim diuinum officium priuatim recitare potest, sed etiam templum ingredi, ibique priuatim, ac separatim ad Deum preces fundere, & in-

vito

vno facello, dum alij in alio fundendis precibus vacant, solus orare non prohibetur. Sic enim orationis communis particeps non est, hoc est in ea nō communicat, *a* immo in eodem facello, aut cubiculo priuatim orare potest, in quo alij similiter priuatim orant. Inter eos enim non est communio, quorum precatio communis non est, vt cum salutationis Angelicę signum ære campano datur ad priuatam orationem singulis priuatim angelicam salutationem recitantibus, ipse etiam excommunicatus ibidem priuatim eandem, aliasque preces recitare potest, *β* denique in eadem Ecclesia cum alijs palam concionem audire eidem licet *γ* excommunicato enim non prohibentur, quæ ad ipsius emendationem, & salutem spectant. Item more laicorum mensæ benedicere, se crucis signo præmunire, sacram Eucharistiam adorare, eamque comitari potest, dum ad infirmos defertur, modo psalmi, vel hymni communiter non recitentur. In hisce enim nulla est cōmunicatio *δ* piarum etiam imaginum, reliquiarum, aliarumque rerum huiusmodi vsus excommunicato conceditur ad priuatam eiusdem deuotionem, priuatumque Dei, Diuorumq. cultum. *ε* Quod autem Tertullianus ait *ζ* excōmunicatos à limine, & omni tecto Ecclesiæ summoueri, intelligendū est hoc tempore sacri, aut diuinorum officiorum, *η* quo tempore illis interesse prohibetur excommunicatus. Ecclesiam tamen ingredi, perq. eam transire potest commodioris itineris, vel alicuius vocandi gratia, dum ibidem diuina officia persoluuntur; transeundo genua flectere, priuatim orare *θ* aqua lustrali, seu benedicta se aspergere, & vti; nulla enim ecclesiastica lege priuatus aquæ benedictæ vsus excōmunicatis interdicitur; quāquam communibus Ecclesiæ suffragijs priuantur. Et pœnæ restringendæ sunt *ι* contrariam etiam sententiam non improbabilem existimo, cùm lustralis, benedictaue aqua inter sacramentalia, quæ ex meritis Ecclesiæ vim habent, recenseatur, excommunicatus verò in Ecclesiæ meritis, & suffragijs partem non habeat, K verùm etiamsi secundum hanc sententiam aqua benedicta illi ex meritis Ecclesiæ nullam gratiam conferat, non peccat tamen, qui ea priuatim, & bona fide in excommunicatione vtitur; nullam enim legem violat, & per accidens saltem, vel indirectè alios aquæ benedictæ effectus consequi potest; quos illius excommunicatio non impedit. Eiectus autem dicitur, & eijci excommunicatus ab Ecclesia formali, idest à cœtu, & participatione fidelium, non autem à materiali templo *λ*. *a* *ita contra glossam in c. 1. dist. 21. Hostiensem in summa num. 17. v sed nunquid de sent. excom docent Abbas sibi contrarius c. 1. num. 9. de vita, & honest. cleric. Nau. c. 27 num. 17. Couarru. in c. alma p 1. § 3. numer. 7. Caiet. v. excom. Suar d. 12. s. 2. num. 19. Sayr. l. 2. c. 3. num. 9. Henriq l. 13. cap. 12. Bonac. Dia. p. 5. tr. 9. r 84. β Caiet. ibid. Dian. γ Sayr. Nau Suar Fil. Vgol. Henr. Regin Coninch. Raynaud. de monit. p. 2. c. 2. num. 21. δ Henriq. & Sayr. l. c. Bonac. ε Vgol. tab 1. c. 13 § 14 Hurtad. Suar. ζ de pudicitia c. 4. & 14. η Palud in 4 d. 18. q. 4. & 6. Caiet. l c. θ Palud q 6. a. 1. Innocen. c. nuper de sent. excom Angel. v excom. 8. Gordon Coninch Megalá, Turrian. Dia. r. 84. ι Fil. loc n. 63. Turrian.*

Turrian. l. 2. d. 11. d. 3. Gordon. Hurtad. Dia. K Vgol. c. 13. §. 14. num. 6. Suar. d. 12. f. 3 nu. 8. Nau. Conar. Henr. Auil. Sayr. & Filiuc. Coninch. Nau. Suar. Bonac. q. 2. p. 3. §. 1. num. 8.

9 Licet etiam excommunicato tolerato concionari, quando ab alijs de hoc rogatur, ac petitur; id enim excommunicato fauorabile non est, sed alijs, quibus excommunicatum toleratum vitare necesse non est, si verò ille non rogatus vltro concionetur, peccat quidem, sed irregularitatem non contrahit; non enim ordinem exercet, nam concionandi munus laico committi potest, & ab eo non vt à ministro Ecclesiæ exerceri *Suar. f. 2. n. 4. Nau. nu. 163 c. 27. Filiuc. Bonacin. num. 11. Hurtad. d. 5. dif. 2.*

10 Sacerdos rem diuinam faciens ministro excommunicato non denunciato vti potest, si alium non habeat, quem adhibere valeat, & sacrificandi necessitas vrgeat, vel grauis causa; non enim necesse est, vt hierodulus, seu qui inseruit sacrificanti in gratia Dei sit, neque Ecclesia in tali euentu censetur prohibere, quominus excommunicatus toleratus sacrificio missæ inseruiat; secus verò de vitando anathemate dicendum est, nisi grauissima forte necessitas cogat *Corneius in 3. p. tr. 5. de excom. d. 10. §. 4. Suar. d. 12. f. 1. Turrian. l. 2. de excom. d. 11. d. 1. Dian. r. 91.*

11 Excommunicato non licet orare Deum, diuosque in templo, vel coram altari, vel imagine animo lucrandi indulgentiam concessam ibi factam in consecratione, aut benedictione templi, altaris; neque enim quidquam ex ijs consequetur. Communibus n. Ecclesiæ bonis, suffragijs, & thesauro, ad quem indulgentiæ spectant, excommunicatus priuatur *Suar. de indulg. d. 52. f. 2. & de cens. d. 12. f. 3. Vgol. tab. 2. Bonac. G. Hurtad. contra Henriq. Filiuc. Nau. & alij.*

Quintus excommunicationis effectus, idest priuatio beneficiorum Ecclesiasticorum, & inhabilitas ad ea consequenda, eorumq. fructus. Cap LXVIII.

1 Excommunicatio maior non priuat beneficijs ante ipsam legitimè obtentis, id enim nulla lege statutum est, sed irritam reddit præsentationem excommunicati ab beneficium, eiusque collationem ipsi factam, etiamsi ipse ignorans se excommunicatum esse, beneficium acceperit; quamuis enim ignorantia à culpa receptionis, & consequenter à pœna seruet immunem, ratum tamen non facit, quod irritum erat, etiamsi postea excommunicatus absoluatur. Hæc autem de excommunicato, etiam tolerato intelligenda sunt, cui extrauagans constitutio ad euitanda scandala nihil fauet, faueret autem, si habilis ad beneficia esset, ità ex communi Doctorum sententia docet *Hurtad. d. 6. dif. 1. Bonac. q. 5. p. 4. exc. postulastis, de cler. excom. Nau. c. 27. n. 21. Suar. tom. 5. d. 13. f. 1. Sayr. Henriq. Vgolin. Coninch. Filiuc. Reginald. Vasq. contra Ricc. Sà. Less. apud Peirinum q. 2. c. 5. de prælat.*

2 Excommunicatus beneficium tituli clericalis ante contractam censuræ notam sibi collatum acceptare, ac

ac possidere iure suo potest; sola enim electio, seu præsentatio ad beneficiũ, eiusque collatio in excommunicatum iure irrita est, non verò eiusdem acceptatio, ità *Sayr. l.2.c.5.nu.11. Vasq. in 3.p tom.4.d.6.num.9. Henriq Bonac. Auila de cens. p.2.c.6.d.5. Altherius, Less. Tolet Prępos. Turrian. Azor. Rota, Dia. p 4 tr.4.r.56. Vgol. Gom. Paris. Filiuc. Couar. l.3.var.c.16.n.4. Ricciul Campanil. Garc. contra Laymanum, Raynaudum, Petrin. Hurtadum, Coninch. & alios plurim.*

3 Si quis tempore, quo excommunicatus erat, ad obtinendum beneficium præsentatus, & electus est, deinde à censura absolutus oblatum sibi beneficium acceptauit, durante adhuc præsentatoris, & electorum voluntate, rata, ac firma electio, atque acceptatio manet, quippe quæ permanente eadem voluntate electorum confirmatur *Henriq. l.13.c.13.nu.1. Bonac. de cens. d.2.q.2.p 4.§.1.n.10. Couar. & alij apud Sanchium de matr. tom.3.l.8.d.7. Dian. par.4.tr.4.r.56. contra Lessium l.2.c.34. Coninch. Sanchium*, qui hanc sententiam nostram probabilem existimant, vide *Azor. p.2.l.6.cap.7.q.9. Vasq. Filiuc. Garc. Ricciul. Auil. Henriq. Campanil. Peirin. tom.2.q.2.c.5.num.8.* Si quis occulto censuræ vinculo obstrictus sit, id cum periculo infamiæ, vel scandali palam facere non debet, sed oblatum sibi beneficium interim acceptare potest, deinde absolutionem, ac dispensationem quamprimum occultè petere *Suar. de cens. d 13.s.1.nu.11. Dia. r.56. Bonac Reginald. l.32. num.49. Garc. de benef p.7.c.13. Henriq. Azor. p.2 l.6.c.7. Petrin. de præl. q.2. cap 5.* Excommunicatio minor electionem beneficiarij irritam non reddit, sed potius irritandam, & abolendam, ità *Prępos. in 3. par. q.2. d.3. num.16. Dia. p.5. tr.9. r.3.*

4 Nomine beneficij, ad quod excommunicatus inhabilis est, intelligitur quodcumq. beneficium ecclesiasticum, siue cum animarum cura, siue absque illa, siue ex maioribus, vt episcopatus, siue ex minoribus, vt parochia, sacerdotium; pensio autem quæcumque illa sit, beneficij nomine non comprehenditur; siquidem nulla ex se est ius perpetuum percipiendi fructus; excommunicatus igitur pensionis incapax non est, ità *Auila de cens. p.2. c.6. d.5. d.5. concl.2. Hurtadus de excom. d 6. dif.3. num.64. Prępos. in 3.p.q.2. de excom. d.11. nu.64. Dian. p.4 tr.4. r.55.* Contraria etiam sententia probabilis est, quæ excommunicatum pensionum incapacem esse asserit, quia priuilegiorum est incapax *Suar. l.c. num.9. Fil. tr.12. c.5. q.4. Reginald. tom.2. l.32. tr 3. cap.7. num.34. Less. l.2.c.34. Sayr. de cens. l.2.c.5. Vasq. Turrian. Villal. Henriq. Alter. & alij plurimi.*

5 Beneficiarius, qui culpa sua à cõmunione fidelium, & cœtu exclusus est, iure percipiendi fructus, reditus, distributiones ex beneficio non priuatur, si cætera officio suo ipse satisfaciat, vel per vicarium; fructuum enim perceptio à fidelium communione penitus diuersa est, alteraque sine altera stare potest. Nec constitutio *Pastoralis de appellatione* obstat, qua asseritur sacros prouentus illi meritò subtrahi, cui Ecclesiæ communio denegatur; ibi enim quæstio est, an non obstante post censuram appellatione, Ecclesiasticis prouentibus ad tempus spoliari possit, qui fidelium communione priuatus ad superiorem iudicē

appella-

appellauit. Supponitur ergo beneficiarium vi censuræ beneficij reditibus non priuari, *ità Præpositus in 3. part. D. Tho q 2. de excom. d. 11. num. 68. Sanchez de matrim. tr. 1. l. 3. d. 51. n. 22. Coninch. de sacram. d. 14. d. 93. Vasq. de benef. c. 3. Nau. de rest. l. 2. c. 2. Auil. Dia. p. 4. tr. 4. r. 54. contra Toletum, Filiuc. Sayr. Henriq. Garsiam, Reginal. Monetam, Couar. l. 3. var. c. 13. nu. 8. Alter. & alios, vide Bonacinam d. 2. q. 2. par. 4. §. 2.*

7 Adde, quod etiamsi ex vi, & rigore iuris excommunicatus absque noua iudicis sententia, beneficij sui fructibus priuatus esset, nihilominus consuetudine non priuatur, ius enim illud, si esset, iamdudum contraria consuetudo abrogasset, *ità Gasp. Hurtad. d. 6. de excom. dif. 3.*

8 Qui beneficium excommunicato non tolerato confert, mortale scelus committit; communicat enim cum excommunicato, & obnoxius fit pænæ suspensionis à collatione beneficiorum à iudice eidem infligendæ; eaque beneficij collatio inanis, & irrita est ex *cap. postulastis 7. de cler. excom.*

9 Excommunicatus verò beneficium iuridicè acceptando, quamuis grauiter peccet, & acceptatio illa nihil valeat, nullam tamen in pœnam incidit; nulla enim pœna in illum à lege statuta est. Qui ob iniustam sibi iniustæ excommunicationis notam à fidelium consortio, & à choro iniustè cogitur, nec officio suo fungi potest, distributiones, & fructus beneficij percipere posse videtur; pœna enim ab eo, qui non deliquit, subeunda non videtur, a nemoque absque culpa pœnam, incommodum, & damnum pati debet. Propterea, qui iniustè excommunicatus fuit, postquam censuram iniustam esse constiterit, repetere poterit distributiones sibi debitas, quæ tempore iniustæ censuræ alijs canonicis choro assistentibus datæ fuerunt, nec non beneficij sui fructus iniustè sibi subtractos ab eo repetere iure suo potest, qui eos tenet, nec dum bona fide cõsumpsit, vel si eos consumpsit, factus est ex ipsis ditior, si verò, qui eos consumpsit, ex illis locupletior non est factus, adempti fructus à iudice repetendi, ab eoque restituendi sunt; qui non seruato iuris ordine, aut mala fide beneficiarium iniustè excommunicationis gladio percussit, secus verò, si bona fide, seruatoque iuris ordine id fecit β a *c. sicut dignum de homicidio, Auila d. 1. concl. 1. P. Nau. Henriq l. 13. c. 13. num. 4. Sà, v. benef. Moneta, Filiuc. Bonac. p 4. §. 2. num. 5.*

10 Probabilius est, excommunicatum non assistentem choro non posse percipere distributiones choris ibi dari solitas, & fructus beneficij, & si per ipsum non stet, quin absoluatur, & quin intersit choro, nisi fortè illi absolutio iniustè denegetur, quamdiu enim quis in excommunicatione permanet, à choro iustè excluditur, iustè priuatur distributionibus chori, *ità Suar. d. 13. s. 2. Bonac. cum alijs p 5. § 2.* Contraria etiam sententia probabilis est, quia legitimè impeditus est, quominus choro intersit, *ità P. Nau. Vgolin. tab. 2. c. 12. Henriq. Sayr. l. c. c. 5. num. 29. Sà Bonac. §. 2. num. 7.*

11 Excommunicatus in censura per annum perseuerans in suspicioné de hæresi incidit, & contra ipsum tamquam de hæresi suspectum fidei censores inquirere possunt, a & si huiusmodi excommunicatus clericus beneficiarius sit, beneficio ecclesiastico, quod possidet, priuari per iudicis

cis sententiam potest β, α ità *Trident. sess. 25. c. 3. Suar. l. c. Vgol. l. c. & t. 2. c. 24. §. 3. Henriq. l. 13. c. 4. Filiuc. tr. 12. c. 9. q. 4. Sayrus, Bonac. q. 2. p. vlt. & Doctores commun. it.* β *contra Innocentium, & alios in c. cum bona de atat. & qualit. Farisellus, Bord. r. 78. num. 89. Carena p. 2. t. 8. num. 3.*

Sextus effectus excommunicationis, idest priuatio spiritualis iurisdictionis, vocisque actiuæ, & passiuæ. Cap. LXIX.

1 COmmunis Doctorum sententia est, excommunicationis maioris censuram priuare generaliter omni vsu iurisdictionis Ecclesiasticæ propriæ; α propterea excommunicatus legem condere, præcipere, iudicium tum in foro exteriori, tum in interiori ferre, vel exercere, ius commune relaxare, hoc est dispensare, iurisdictionem exercere, vel delegare, indulgentias concedere, Ecclesiastici muneris exercendi potestatem alicui facere non potest, ac prohibetur. Et, si secus faciat, veniali, vel mortifero scelere se obstringit pro grauitate, vel leuitate materiæ, quæ vt plurimum grauis est. Nec solum excommunicatus non toleratus iurisdictionis Ecclesiasticæ actum illicitè exercet, sed etiam toleratus non vitandus, quando non prouocatus à fidelibus id vltrò facit; secus verò, si rogatus id agat; ex vna enim parte actus iurisdictionis à tolerato anathemate exerciti validi sunt. β Gesta verò ab excommunicato vitando irrita sunt. Quoties ex officio tàquam iurisdictionis propriæ, excepta electione Summi Pontificis à Cardinalibus excommunicatis facta, γ excommunicatus enim non toleratus vsu iurisdictionis propriæ priuatur ab Ecclesia, quæ tamen irrita non vult esse ea, quæ ille ex iurisdictionis non propriæ vsu facit, vt cum matrimonio assistit, vel assistendi illi potestatem alij sacerdoti concedit, etiamsi parochus, vel sacerdos, cui hanc facultatem præbet, sit excommunicatus vitandus. Quemadmodum etiam excommunicatus vitandus matrimoniũ validè contrahere potest; hic enim est actus particularis contrahentis, nõ iurisdictionis. Facta autem ab excõmunicato vitando tanquam à priuata persona valent excepto testamento excommunicati, ob hæresin, vel Cardinalium percussionem, δ nam hic naturalem agendi potestatem non amittit, & valide facere potest, quæ iure naturali fieri valent, vt matrimonium, quamuis mortale peccatum committat, si in excommunicatione manens matrimonium ineat absque necessitate; valet etiam venditio, emptio, testamentum, professio ab excõmunicato facta, etiamsi hæc sine necessitate fieri absq. culpa nequeant, ε

α *ex c. audiuimus 24. q. 1. & ex c. ad probandam 24. de sent. & re iudic. & c. is, cui 12. de offic. deleg. in 6. & ex c. 1. de off. vicarij in 6. & c. de supplend. defect. prel. ita DD. comm. Bonac.* β *Hurtad. d. 7. d. 1. de excom.* γ *Clem. c. ne Romani de elect. in 6.* δ *Nauar. c. 27. num. 36. Auila 2 p. d. 6. c. 6. d. 6. Coninch d. 14. d. 10 num. 10. & alij ex c. Falsis in 6. Bonac. d. 2. q. 2. p. 5. num. 1* ε *Sayr c. 9. Couar. de sponsf. p. 2. c. 6. nu. 3. Auila l. c. Bonac. & alij.*

2 Excommunicatus vitandus, si ad locum, vbi eiusdem excommunicatio nesciatur, se transferat, iudicis offi-

officium assumere, ac validè exercere potest; & collatio, vel electio ab eo facta valet, *ità Lessius l. 2. cap. 19. d. 7. Suar. d. 13. s. 2. num. 16. Praeposit. Diana.*

3 Acta iudicis secularis, qui nominatim excommunicatus, ac vitandus est, irrita sunt, vt consensus, & consuetudo Ecclesiae docet, & subditi absoluuntur ab obligatione obediendi superioribus excommunicatis, *ita ex c. penult. & vlt. 15. q. 16. Suar. Praepos. in 3. p. q. 2. Hurtad. d. 8. de excom. d. 2. ex c. Praesident. de Haereticis in 6. Turrian Dian. Mald. contra Victoriam in summ. num. 16. & alij.*

4 Acta excommunicati tolerati, & non vitandi, etiamsi ad iurisdictionē propriam spectent, valida sunt, nisi opposita exceptione repellantur. Huiusmodi sunt excōmunicatio, & quaeuis iudicialis sententia, item iurisdictionis delegatio, Ecclesiastici beneficij collatio, electio praesentatio, & his similia, quamuis excommunicatus toleratus in iurisdictionis actus spontè se ingerens grauiter peccet; Ex vna enim parte cùm Ecclesia sinat excommunicatum a se toleratum officio suo fungi, & iurisdictionis actus exercere, signum est, huiusmodi excommunicatum iurisdictione spoliatum non esse, & consequenter acta ipsius rata haberi, & esse; siquidem multa incōmoda, & scandala oriri necesse est, si eorum, qui ab Ecclesia tolerantur, acta tanquam irrita rescindi debeant; ex altera verò parte, cùm nihil in ipsorum fauorem in Constantiensi Concilio sancitum sit, & nemo cum illis inuitus cōmunicare debeat. Peccant excommunicati iurisdictionem vltrò actu exercentes, oppositaque exceptione repelli possunt, quamobrem, si excommunicatus me coram iudice citet, possum contra ipsum excipere hac conditione, vt intra octo dies speciem excōmunicationis, authoremq. legitimè ostendam, ac euidenter probem, ità *Nau. c. 27. num. 21. Auila l. c. d. 3. Henriq. l. 13. c. 8. Suar. d. 14. s. 1. nu. 8. Filiuc. c. 6. q. 2. Coninch d. 14. d. 10. num. 89. Regin. l. 31. nu. 29. Vgol. Bonac. Laym. Guttier. Less. Hurtad. ex c. ad euitanda scand. & ex c. exceptionem de except. & c. 1. eodem in 6.*

5 Si plures canonici electores sint, quorum aliqui excommunicatione impediantur, quominus eligant, aliorum suffragia valebunt, & electo ius tribuent, si ipsorum numerus ad electionem sufficiat, vt si certus, ac definitus numerus non requiratur, sed maioris partis, vel omnium habilium consensus satis sit ad electionem; vtile enim per inutile vitiari non debet. *ex reg. 37. in 6. & arg. c. vn. Ne sede vacante in 6. Suar. d. 13. s. 2. Sayr. l. c. c. 6. Henriq. l. 13. c. 7. num. 2. Vgol. Aegid. Filiuc. Laym. Bonac.*

6 Iudicem excommunicatum, sed toleratum, cuius acta valida sunt, si iudicium exerceat, vel sententiam ferat, venialiter tantum peccare probabile est; iudiciariae enim potestatis vsu à Concilio non priuatur, sed actu illo tanquam communicatione quadam humana interdicitur, non vt actu iurisdictionis, ità *Caiet. v. excom. Nau. c. 19. n. 18. P. Ledesma de excom. dub. 9. Diana r. 131. Lessius l. 2. c. 29. d. 7. n. 59. Henriq. Layman l. 2. tr. 5. p. 2. c. 3.* qui hanc sententiam probabilem censent.

7 Valde etiam probabile est, iudicem illum iudicando grauiter peccare, hic enim actus excommunicatum supra caeteros fideles, à quibus putridi instar membri ille praecisus est, valdè dedecet, & excommunicati statui re-

pugnat, ità *Coninch. de sacr. d. 14. d. 14. num. 148. Laym. Less. & alij.*

8 Quamquam iudex excõmunicatus toleratus iurisdictionem validè exerceat, eius tamen iudicium quis declinare potest, objiciendo ei excõmunicationem; quamuis enim fideles cum eo conuersari possint, non tamen necessariò debent, nec ei obedire. Nec propterea quispiam ei obedire nolens ab eodem excommunicationis pœna multari potest. Obedientia enim excommunicato non debetur. Pontifex enim præcipit ne subditi obediant dominis excommunicatis, ità *ex Concil. Constantiens. Præpos. in 3 p. q. 2. cam vlt. & penult. 13. q. 6. Hurtad. d. 8. d. 2.* Nulla censura impedit, vel irritam reddit optionem beneficij, sed canonicus excommunicatus, suspensus, interdictus licitè, ac validè beneficiũ, vel præbendam optare potest. Eum enim vtilitas propria excusat, nec vllo iure irrita redditur optio, quia non est actus electionis, præsentationis, vel collationis beneficij; sed est acceptio melioris beneficij, siue electio, &. fit sine nouo titulo, qui non acquiritur per optionem, ità *Moneta cap. 4. q. 2. Gauantus v. canonicatuum optio nu. 11. Sayr. l. 2. c. 6. num. 13. Vgol. t. 2. de cens. c. 13. §. 2. num. 13. Rebuf. Bonac. de excom. q 2. p. 4. § 1. Gonzal. gloss. 34. q. 8. Bordon. r. 65. num. 36.*

9 Qui maioris excommunicationis vinculo obstrictus vitandus est, beneficium, vel dignitatem Ecclesiasticam nemini conferre, nec quenquam ad illud, vel hanc eligere potest; vtrumq; enim ad ecclesiasticam iurisdictionẽ spectat, qua ille priuatus est; *a* propterea electio beneficiarij, seu beneficij collatio ab illo facta non modo illicita, sed irrita est, siue ille solus, siue cum alijs non excommunicatis, quorum suffragia absque suffragio excommunicati non sufficiunt, eligat, vel beneficium conferat; alij enim habiles ad hoc ipsum habilem non reddunt, quemadmodum ipse illos inhabiles ad electionem non efficit; quæ quidem valida est, si eorum suffragia absque excommunicato sufficiant. Et hoc verum est, etiam quando excommunicatus ad electionem à capitulo admittitur, illam enim hæc admissio non vitiat *b*, *a ex c. vnico de sede vacante in 6. & ex c. quia diuersitatem 5. de concess. præbendæ, & ex cap. tanta 18. de excess. prælat. & ex c. cum inter 16. de elect. ità DD. communit. Hurtad. d. 3. Castellin. Sayr. Auila, Riccius. Filiuc. Couar. in c. alma p. 1. Suar. tom. 5. Peyrin. tom. 2. q. 2. c. 5. et alij. b ita contra Auilam, Sayr. Nauarr. Sigism. Suar. d. 14. f. 2. & plur. canonistas docent Henriq. lib. 13. cap. 7. Aegid. d. 10. Hurtad. & alios.*

10 Præsentatio quoque ad beneficium facta à laico, vel à clerico, vt laico patrono excommunicato, non modo illicita, sed irrita, inanisque est, ius enim ad beneficium consequendũ conferre nequit, quod præsentationis proprium est. Nam excommunicatus iam à corpore Ecclesiæ præcisus fit, ius ad beneficium, quod membris Ecclesiæ commune bonum est, nec licitè, nec validè conferre potest, cum nemo det, quod non habet, *ità ex c. cum autem, de iure patron. ità DD. commu. Filiuc. tr. 12. c. 6. num. 152.*

11 Si patronus excommunicatus, etiam vitandus aliquem episcopo præsentet, isque præsentationem suscipiat, quam vt inualidam repellere potest, & consensu suo ratam, ac validã facere, si secundum patroni volunta-

tem

tem præsentatum instituat, venaliter saltem peccat, si sine necessitate cum excommunicato patrono ità communicet; attamen institutio valet, ac iusta est (quia nullo iure positiuo irritatur, & fit sine iniuria patroni) dummodo Episcopum præsentationis vitium non latuerit. Si enim præsentationem legitimam esse putauit, institutionem factam rescindere potest, cui error, siue dolus causā dedit *Suar. d. 14. s. 2. num. 14. Aegid. d. 10. d. 4. Laym. c. 3. num. 13. Filiuc. Hurtad. d. 7. d. 3. contra Vasq. d. 5. Couarr. in c. alma mater p. 1. § 7.*

12 Homo anathema, hoc est maiori excommunicatione laqueatus ad ecclesiasticam dignitatem eligi non potest; quod si eligatur, electio iure ipso irrita, inanisque est, *a* siue ille excommunicatus sit à iure, siue ab homine, siue per generalem, siue per specialem sententiam, siue ea sit publica, siue occulta, siue ab excómunicato, & electoribus sciatur, siue ab vtrisque ignoretur, siue excommunicatus sit denunciatus, siue non. Iura enim, quæ ad Ecclesiasticas dignitates excommunicatum inhabilem esse decernunt, vniuersaliter, & absque exceptione loquuntur, *b* atque ita accipienda sunt; iura autem omnia, quæ de collatione loquuntur, de electione etiam intelliguntur, vtrobique enim eadem ratio militat, *y* & hæc non modo excommunicatum ad recipiendas dignitates ecclesiasticas, quibus animarum cura adnexa est, sed etiam ad eas; quæ ab animarum cura immunes sunt, inhabilem reddunt; excommunicatus enim omni ecclesiastica communicatione priuatus est, assumptio verò ad quamlibet ecclesiasticam dignitatem magna communicatio ecclesiastica est; *z* & hæc de quolibet munere ecclesiastico vera sunt; propterea excommunicatus eligi, vel creari non potest religiosorum præsul, siue antistes Generalis, siue Prouincialis, siue Definitor, siue Discretus *a, a ita Suar. disp. 13. num. 10. in 3. p. s. 1. Barbosa in c. postulastis de cler. excōmun. Garc. P. Greg. Lambert. Azor. Paris. Couar. Camp. Miran. Regin. Henriq. Less. Sigism. Auil. Comit. Nau. Sa. Ric. Borgas. Tol. Filiuc. Castel Palud. Bonac. Anton. Sot. Rebuf. Vasq. Rodr. Bais. Peyrin. ex cap. constitut. de appell. & c. Nos in hominem 9. q. 2. c. postulast. de cler. exc. c. cum secundum de preb. c. vlt. b Conar. in c. alma p. 1 § 7. num 1. 2. Ricciul. de iure person. l. 4. c. 6. Barbos. ibid. cum multis, Vasq. Auil. Regin. Sigism. y Sayr. de cens. l. 2. c. 5. num. 35 Less. l. 2. c. 34. d. 22. Azor. Filiuc. Sigsm. Suar. z Couar. Regin. Ricciul. Barb. Filiuc. tr 12. c. 5. num. 117. Henriq. l. 13. Panorm. a Peyrin de Prel. r. 9. c. 5.*

13 Probabilius est, electionem, qua ad dignitatem ecclesiasticam excommunicatus probabiliter ignorans excommunicationem suam electus est, irritam, & inualidam esse; quàmuis enim ignorantia inuincibilis excuset à culpa, & quandoque etiam à pœna, acta tamen, quæ irrita ab ecclesia decernuntur, ignorantia valida nō reddit *ità Conar. d. c. num. 3. v. 10. Suar. l. c. Sayr. c. 5 num. 7 Less. Peyrin q. 11. c. 5.* qui contrariam sententiam improbabilem censet. Contrarium etiam alij non improbabiliter docent, talem scilicet electionem valere, *Nau. in cap. fratres de pœnit. d. 5. Riccius tom. 1. decis. 184. & Sá, v. excom Less. & alij.*

14 Ei, qui dignitatem ecclesiasticā, dum excommunicatione teneretur, obti-

obtinuit, eandem neque postquam absolutus est, retinere licet, sed noua electio fieri, ac dignitas iterum conferri debet, vel ei dispensari. Electio enim excommunicati irrita, vt pote incapacis, per subsequentem absolutionem non conualescit, non firmatur, sed irrita manet, nam neque titulum coloratum excommunicatus acquirit, nedum verum; hoc autem etiã in foro cõscientiæ verum est, α quãquam occultam excõmunicationem suam electus prodere necessariò non debet cum periculo scandali, vel infamiæ, nisi aliter excusare se possit, quominus dignitatem acceptet. Verùm illam interim acceptare potest, & dispensationem quamprimum procurare β à Summo Pontifice, γ vel ab episcopo proprio δ concedendam, ab illo quidem, si solus Pontifex, ab hoc verò, si etiam episcopus eam dignitatem conferre possit. Huiusmodi enim dispensatio est virtualis collatio dignitatis, vel beneficij; omnis autem dispensatio non reseruata Pontifici sũmo ab episcopo cõcedi potest, ε vel à proprio antistite, vel prælato etiam religioso, quando electio excommunicati irrita ad ipsum solum prælatum deuoluitur ab eodẽ tantũ facienda, ζ *α ita Suar. in 3 p. tom. 5. d. 13. s. 1. Ricciul. l. 4. c. 6. Sayr. Regin. Barb. Panorm. in c. postul. de cler. excom. Peyrin. q. 2. c. 5. num. 6. β Reginald. l. 32. nu. 49. Garc. p. 7. c. 13. Azor. p. 2. l. 6. c. 7. q. 2. Henriq. Suar. Dia. γ Suar. ibid. n. 34. Barb. in c. postul. Ricciul. l. 4. cap. 12. δ Couar. in cap. alma p. 1. § 7. Regin. Ricciul. Sayr. Gar. ε Innoc. in cap. dilectus de temp. ordin. ζ Suar. Portel. v. officia ordin.*

15 Excommunicatus dignitatem sibi collatam, antequam in excommunicationem incideret, validè acceptat. Id enim nulla lege vetitum est, neque iura de collatione, & electione loquentia ad acceptationem extendenda sunt; α non licet tamen illi, antequam ab excommunicatione absoluatur, nisi necessitate cogatur, vel impediatur absolutio collatæ sibi dignitatis possessionem acquirere (nã hæc possessio sine communicatione illi interdicta β esse non potest) verũ ante absolutionem, quàmuis illicitè, validè tamen possessionem accipit, cuius receptio in facto non iure consistit, γ neque grauiter, nec fortè venialiter acceptando illam peccat, dum illam acceptat pro illo statu, in quo à censura absolutus erit δ, *α ita Azor. p. 2. l. 6. c. 7. q. 9 Vasq. Filiuc. tr. 12. c. 5. num. 121. Garc. Suar. Henriq. Auila, Campanil. Petrin. Dian. β cap. cum excomm. 11. q. 3. γ Azor. Garc. & ita Peyrin. & alys.*

16 Siquis excommunicatus à summo Pontifice ad aliquam dignitatem eligatur motu proprio, electio irrita erit, si Pontifex eius excommunicationem ignoret, α secùs verò, si illum excommunicatum esse sciat; tunc .n. sciens tacitè illum absoluere ad illum duntaxat effectum, vel dispensare censetur. β Quinimmò consueuit Pontifex in qualibet beneficij, vel gratiæ, vel indulti, vel iuris concessione verba illa addere, *teque absoluentes, &c.* γ ad cuius imitationem solent religiosi in comitijs capitularibus ante quamcunque canonicam electionem absolutionem à quibuscunque censuris præmittere ad hoc tantum, vt quæcumque ibidem peraguntur, rata, ac firma sint, quæ quidem absolutio nihil prodest ei, qui absens eligitur, δ *α ità Ricciul. l. 4. c. 6. num. 6. Barbos. in c. postul.*

c. postul. de cler. excom. num. 6. β *Sayr. & Henriq. Couar. l. c. Auila de cens. p. 2. c. 6. d. 5. d. 2. Peyrin. l. c. contra Parif. l. 4. q. 3. de Resign.* γ *ijdem D. & Ricc. p. 3. r. 119. Nau. c. 27. n. 273. Garf.* δ *Nau. c. 26. num. 14. Sylu. v. absol. 3. num. 9. Henriq. l. 13. c. 29.*

17 Si quis inanis, & irritæ excommunicationis censura notatus, vel validè quidem excommunicatus, sed triennalis possessor, vel post validam appellationem excommunicatus ad aliquam dignitatem eligatur, electio valet, ità *Ricciul. c. 13. l. c. Barbos. nu. 19. 20. 23. Suar. tom. 5. in 3. p. d. 13. s. 1. Sayr. de cens. l. c. c. 5. Regin. l. 32. n. 47. Garf. p. 7. c. 13. num. 13.*

18 Excommunicatus non priuatur ipso facto dignitate ante excommunicationem legitimè obtenta; id enim in iure statutum non est, immo in eo contrarium supponitur, vt probat *Suar. l. c. num. 1. Garf. ibid.*

19 Quamquam electio facta ab excommunicato vitando, non tolerato, qualis est qui, nominatim denunciatus, vel publicus clerici percussor, ipso iure irrita, ac nullius momenti est, vt alibi ostendimus, nihilominus electio ab excommunicato tolerato facta valet; α non enim in fauorem eligentis, sed electi, & Ecclesiæ, ad quam hic eligitur, cedit; & hoc verum est, etiamsi electus ab excommunicato huius excommunicationem nouerit, β immo etiamsi elector sit notorius excommunicatus, non tamen nominatim denunciatus, nec notorius percussor clerici. Quod si huiusmodi excommunicatus beneficium, vel dignitatem rogatus alicui conferat, non peccat, cum id in commodum Ecclesiæ faciat requisitus; secus verò, si se ad eligendum cum alijs spontè intromittat. Exercendo enim iurisdictionis suspensę actus sibi interdictos grauiter peccat. Qui autem cum eo electionis suffragia ferunt, à culpa immunes sunt; ille enim ab his vitandus nō est, α *Suar. ibid. Auila l. c. d. 6. d. 3. Sigismund. de elect. d. 66. nu. 6. Peyrin. tom. 2. q. 2. c. 5.* β *Sayr. l. 2. de cens. c. 6. num. 6. Sigism. Couar. Suar. & alijs.*

20 Qui excommunicatum toleratum ad ecclesiasticam dignitatem eligit, grauiter peccat; personam enim inhabilem, & incapacem eius dignitatis eligit, quod est intrinsecè malum; α propterea actiua voce priuari tamdiu debet, donec veniam à superiore suo consequi mereatur, vt puniatur in eo, in quo peccare temerè ausus est; β immo quicunque excommunicatum, seu indignum scienter eligit, statim pro illa vice eligendi potestate priuatur, & per triennium ab officijs suspensus manet, vt sacri canones statuunt; γ qui verò ignorans illum excommunicatum esse eligit, in nullam pœnam incidit; δ pœna autem statuta in canone *cum in cunctis* vigorem suum retinet aduersus eligentes scienter excommunicatum, vel quemcunq. alium indignum; ε quanquam in electione Superiorum Regularium locum amplius non habet ζ, α *ita Suar. de cens. d. 13. s. 1. num. 26. Peyrin. l. c. num. 15.* β *ex c. postulastis de cler. excom.* γ *cap. cum in cunctis §. fin. & c. cū Vintoniensis de elect.* δ *Panorm. in c. postulastis de cler. excomm. nu. 3. vid. Suar. l. c. num. 34. & 27.* qui putat pœnam statutam in *cap. postulastis post extrau. ad euitanda* infligi non posse, nisi ei, qui excommunicatum denunciatum, vel notorium clerici percussorem scienter eligeret, ε *idem Suar. & Peyrin. l. c.* ζ *cap. si compromissa-*

 rius.

rius §. huiusmodi de elect. in 6. Glossa ibidem, & glossa in c quanquam v. secus eod. tit. Sigism. de elect. d. 67. num. 4. Barbos. in c. cum in cunctis, §. Cler. num 35. Alter. tom. 2. d. 13. c. 1.

21 Si quis electorum per sacramentalem confessionem nouit aliquem esse excommunicatum, vel indignum aliqua dignitate, vel beneficio, quem aliàs dignum existimaret, cui suffragari alias deberet, suffragium suum in electione tum per occulta, tum per publica suffragia denegare licitè non potest, nec debet. Fugiendum enim est quicquid pœnitentiæ sacramentũ onerosum, atque odiosum reddere potest. Sed nihil magis odiosum illud hominibus reddere potest, quàm si intelligant, sibi ex notitia per confessionem suam accepta denegari posse suffragia ad communes honores, & dignitates, & officia, atque à superioribus suis priuari posse officijs, dignitatibus, beneficijs, atque ad alia loca transmitti posse: Præterea vsus notitiæ ex sacramentali confessione acceptæ extra confessionem lędit honorẽ, religionem, & sigillum sacramenti, & pœnitentis famam saltem generaliter; & periculum est, ne authores criminum pænitentes agnoscantur, ne confessionis rubore suffundantur, & ne ob id à cõfessionis sacramento homines retrahantur. Idcircò Clemens Octauus in decreto de casuum reseruatione anno MDXCIV. præcipit, vt *tam superiores pro tempore existentes, quàm confessarij, qui posteà ad superioris gradum fuerint promoti, caueant diligentissimè, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem vtantur;* hoc autem de re grauissima decretum, ac præceptum absque lethifera culpa violari nequit; α cæterum periclitanti proximi saluti nemo alio modo consulere debet, quàm quo eam periclitari scit. Igitur qui in conscientiæ foro nouit, aliquem excommunicatum, ac contumacem esse, ei in confessionis sacramento consulere, ac monere debet; vt ab electione illa, munere, vel dignitate abstineat; β Quisquis autem quempiam ex confessione excommunicatum indignum esse scit, eumque secretò, vel palam eligit, non peccat, neque vlli pœnæ ob id obnoxius fit, dum leges enim pænã in aliquid scienter facientes statuunt, de scientia communi, & humana intelligendæ sunt γ, α *ità contra Nau. in c. humanæ aures q. 1. num. 5. & d. 6. Regin. in prax. l. 3. num. 33. Tannerum Ochagau. Fagund. Peyrin. docent Suar. in 3. p. tom. 4. d. 33. s. 7. num 4. Valentia tom. 4. d. 7. q. 15. p 3. Sanch. de matr. to. 1. l. 3. d. 16. Bannez in 2. 2. q. 33. a. 8. Prępos. Granad. Faust. Moscos. Fagund. Onophr. Dia. p. 5. tr. 11. r. 5.* β *D. Tho. in 4. d. 21. q. 3 a. 1. q. 1. Rodriq. tom. 29. reg. 53. a. 4.* γ *ità contra Nau. docent Suar. Reginald. Sanchez, & alij.*

22 Si quis electorum occultè, & solus sacramentalem extra cõfessionem quempiam excommunicatum, indignumque dignitate, ac munere esse pro comperto habet, ei nullo modo suffragari in electione, quæ per vota secreta fit, licitè potest; occulta enim electio secũdum occultam scientiam fieri, ac moderari debet; si verò electio publica fit, nec causa aliqua sufficiat, vt suffragium eidem denegetur, excõmunicatum illum eligere debet; alioquin peccatoris occulti infamia, vel scandalum inde sequatur, necesse est, cui dans causam grauiter peccat, *ita Suar. tom. p. 3. d. 13. s. 1. num. 31.*

Bonac.

Bonac. de cens. d. 2. q. 2. §. 1. num. 13. Peyrin. de prael.

23 Vicarius generalis Episcopi excommunicati vitandi, vel suspensi, vel interdicti iurisdictionem, quam ab ipso episcopo ante censuram ab eodem contractam accepit, exercere non potest, itaque nec confessarios approbare, nec sacramenta administrandi potestatem concedere, nec beneficia cōferre, nec sententias ferre, durante praesulis sui excommunicatione valet. Vnum enim, idemque est Episcopi, & Vicarij generalis tribunal, neque ab hoc ad illum datur prouocatio, seu appellatio; quapropter suspensa per censuras, vel extincta per mortem Episcopi authoritate, suspenditur etiam, vel extinguitur Vicarij authoritas, quàmuis res antea incepta esset, nisi Vicarius generalis aliunde iurisdictionem obtineat, ità *Sayr. l. 1. c. 5. nu. 37. Suar. tom. 5. d. 15. s. 2. num. 4. Regin l. 1. numer. 47. Filiuc. c. 6. q. 2. Sanch. l. 3. de matr. d. 30. Vgol. Coninch. Bonac. Auila, & c. Romana, de officio vicarij in 6. Hurtad. d. 7. d. 2. contra Syluestrum v. absol. 2. q. 6. v. absolutio 2. q. 6.*

24 Sacerdos qui ab Episcopo potestatem absoluendi, vel administrandi sacramenta obtinuit, eadem vti potest etiam postquam episcopus denunciatus est excommunicatus. Sicut enim potestas illa concessa non extingu tur per mortem concedentis, ita neque propter lapsum concedentis in excōmunicationem cessat, ità *Sayrus l. c. c. 11. num 11. Sot. d. 18. q. 4. a. 3. Auila 2. p. c. 6. d. 6. d. 4. Bonac. d. 2. q. 1. p. 5. §. 1. num. 13 Hurtad. d 7. d 2. nu 6. contra Guttierez.* Iura namque cessare iubent iurisdictionem delegatam fori contentiosi morte delegantis causa integra, non incepta.

25 Qui crimen aliquod sub excommunicationis poena prohibitum tunc committit, quando iam lator illius censurae in excommunicationem incidit, & iam denunciatus fuit anathema, censurae notam non contrahit; censura enim sub conditione lata tunc vires suas exerit, & afficit delinquentem, quando delictum sub tali poena vetitū perpetratur, non secus, ac si tunc promulgaretur; sed quando crimen illud committitur, iudex cum excommunicatus sit, & consequenter iurisdictione priuatus, vel officio, excommunicandi potestatem non habet. Nec delicti eo tempore patrati reus in excōmunicationem incidit, postquam iudici potestas, & iurisdictionis vsus restitutus fuit. Non enim firmatur tractu temporis, quod ab initio non subsistit. Secus verò res se habet, si postquam censurae lator ab excommunicatione absolutus est, delictum sub censurae poena vetitum committatur. Sententia enim iudicis per excommunicationem ab ipso contractam ante solum suspensa, postquam iudex à censura absolutus est, pristinum robur obtinet, & afficit delinquentem ablato suspensionis impedimento. Secus etiam dicendum est, si iudex ille post latam excommunicationis sentētiam in censuram lapsus, officio, aut iurisdictione priuatus fuit; tunc enim sententia iudicis pendens à futuro delicto extincta non afficit delinquentem eo tempore, quo iudex denuo electus est, & ad idem officium, seu iurisdictionis gradum rursus euectus est, ità *Suar. tom. 5. d. 3. s. 4. Vgol. tab. 1. c. 2. §. 2. Filiuc. tr. 11. c. 3. q. 9. num. 70. Bonac. & alij communiter.*

26 Iurisdictio delegata ab excommuni-

municato non tolerato irrita, inanisq. est; eius enim delegatio est actus iurisdictionis, proindè ea nec validè, nec licitè quisquam vti potest. Quin etiam iurisdictio ecclesiastica exterior, seu in foro contentioso delegata ante excommunicationem delegantis suspenditur, cùm deleganti excommunicatio maior non tolerata superuenit, si res, vel causa adhuc integra, seu nondum incepta sit ab eo, cui iurisdictio delegata est, quæ etiam morte delegantis cessat causa nondum incepta *ex c. relatum* 17. *& ex c. gratū* 20. *& ex c licet* 30. *de offic. io delegan ti, Hurtad. & alij.*

27 Excommunicatus non modò toleratus, vt omnes Doctores asserunt, post Constantiense Concilium, sed etiam vitandus beneficium alicui resignare potest. Resignatio enim ex parte excommunicati non est actus iurisdictionis, nec electio, nec præsentatio, nec iuris collatio, sed proprię voluntatis significatio, secundum quam superior iurisdictionis actum facit, ita *Bonac. d.* 2. *q* 2 *p.* 5 § 2. *num* 7. *& ego contra Suar. d.* 14 *f.* 2. *num.* 35. *Conar. Filiuc. q.* 9 *num* 163.

28 Declaratus publicè excommunicatus ab Episcopo Placentino, si se Cremonam, vel Laudam conferat, non est vitandus à Cremonensibus, vel Laudensibus; Illi enim non subsunt Episcopo Placētino iubenti illum vitari; huius enim iurisdictio non extendit se extra fines territorij Placentini, neque vsu receptum est, vt excommunicatorum nomina ad vicinos Episcopos transmittantur, vt denuncientur. Verùm, qui à Summo Pontifice, vel ab eius delegato declaratus est anathema, vbiq. terrarum vitandus est; omnes enim Pōtifici sunt subditi, semper autem vitādus est excommunicatus, donec constet eum absolutū esse, *c. sicut nobis de sent. excommun. Bord. r.* 78. *num.* 160.

29 Superior religiosus, licet excōmunicatus sit, potest concedere subdito licentiam suscipiendi ordines, eūque dimittere ad Episcopum, qui eundem ordinibus initiet; a nam concessio huiusmodi non est actus iurisdictionis, sed superioritatis, qua non est priuatus per excōmunicationem; β sic Parochus, qui ob excōmmunicationis censuram vitandus est, potest alteri concedere licentiam assistendi matrimonio γ instar testis. Hæc.n. concessio non est actus iurisdictionis, & ille adhuc parochus est, sic superior manet præses religionis etiam vitandus, nec amittit suam præfecturā, seu superioritatem, ac potestatem gubernandi domum, ac regendi subditos, nec subditi ab eius potestate eximuntur per excommunicationem, δ ergò ab eo possunt dimitti ad suscipiendos Ordines, sicut ad aliquod aliud, ad quod recipiendum non est necessaria iurisdictio in receptore, sed tantum aptitudo, siue habilitas; proptereà religiosus ille, qui ab excommunicato pręside suo dimissus ordinibus initiatur, non incidit in pœnas statutas contra eos, qui absque licentia legitima ad ordines promoti sunt, α ita *Bordonus r.* 67 *nu.* 24 *&* 25 *contra Tambur tom.* 2. *d.* 2 *q.* 28. *Barbosam, Piase* β γ *Sanch l* 5 *c.* 4 *num* 78 *& l* 3 *d.* 11 *num.* 7. δ *Bonac. de excom. p* 6. § 2. *numer.* 16. *Sotus, Vasquez, Auila, & alij.*

Septimus

Septimus excommunicationis maioris effectus est priuatio communicationis ciuilis, forensis, & iudicialis. Cap. LXX.

1 Excommunicatio maior quacumque communicatione per modum commercij cum fidelibus priuat, atque ideo ab omni actu pertinente ad iudicium forense, tum ecclesiasticum, tum profanum repellit; adeo vt excommunicatus ab exercitatione cuiuscunque actus in iudicio possit obiecta excommunicatione in quacumque litis parte repelli, & amoueri; propterea excommunicato vitando non licet iudicare, agere, procurare, aduocari, & tabellionis munera obire, *ita Doctores comm. ex c. decernimus 8. de sent. excomm. & c. 1. de exception. in 6. & c. venient 38. de testib. & can. vltimo, ac penultimo 15. q. 6.*

2 Excommunicato praeter causam propriam excommunicationis in qua admittendus est, vt probare possit, si velit, se excommunicatum non esse, vel se absoluendum esse, a non licet agere causam, siue per se, siue per aliū in iudicio, siue ecclesiastico, siue ciuili, β sed exceptione excommunicationis in quacunque parte litis repelli potest; γ immo, etiamsi nihil ei obijciatur, excommunicatus non toleratus á iudice ex officio reijciendus est. Non enim potest cum illo communicare, non tamen tenetur excommunicatum toleratum quamuis Doctorem reijcere, nisi ad petitionem partis excōmunicationem sufficienter probantis, illum enim vitare necesse non est. Verum quamuis excommunicato nō tolerato actio in iudicio interdicta, & illicita sit, acta tamen ipsius ante repulsam rata, ac valida sunt, ita vt causa vlterius procedere possit, si ab excommunicatione absoluatur, δ nec grauiter peccat excommunicatus, si in iudicio ius suum petat, donec vel per exceptionem, vel a iudice per officium repellatur, si quod iustum est, absque vi, aut fraude postulet. *a ex c. per tuas 40 de sent. excom. β ex c. decernimus eod. tit. & c. 1. de except. in 6 γ δ ex eod. c. 1. de except. Hurtad. d 3. d 5. Nau c. 27. num. 23. Sayr. l 2. c. 7. Filiuc. tr 12 c. 17. Henriq. Coninch. Bonac. Hurtad Dia. r. 110*

3 Excommunicatus appellare potest à sententia contra se lata, sicut etiam potest obijcere excommunicationem accusatori, testi, alijsque ad iudicium concurrentibus, modo infrà octo dies eosdem excommunicatos esse ostendat, alioquin expensas soluere debet, ità *Suar. d. 16. s. 4 Filiuc. q. 5. Sayr cap. 7. num. 5. Vgol. Auila, Henriq l. c. & alij.*

4 Excommunicatus non potest alium conuenire, vel reconuenire in iudicio. a Ipse verò ab alio conueniri potest. Nam aequum non est, vt commodum ex delicto suo reportet; tunc autem per se ipsum, nedum per procuratorem respondere potest. Non enim ei denegandum est, quod iure communi cuilibet reo conceditur, alioquin si per procuratorem duntaxat respondere cogeretur, non ipse, sed procurator conueniri diceretur. β *a ita ex c decernimus, β ex c. cum inter, & c. v. t. de except. Sayr. Suar. s. 4.*

*§.4. num.6. Fil.q.5.num.*181.*Conimb. Bonac.q.*2.*p.*7.*num.* 8. *Prepofit. Dian. r.*111.*contra Auilam, Vgolinum, Hurtad. Turrian. & alios.*

5 Non licet excommunicato vitando tabellionis munus exercere, etiamsi à partibus scientibus eundem esse excommunicatum rogetur. Nam Stephanus Pontifex decreuit, vt *nullus anathematizatorum suscipiatur, nec à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur,* α qua lege satis declarantur irrita, ac nullius momenti ad faciendam fidem acta Tabellionis excommunicati, cum illis nemo credere debeat; β propterea grauiter peccat Tabellio excommunicatus publicum instrumentum conscribens, si vitandus sit, cum omni fidelium communione priuatus sit; si verò toleratus sit, graui culpa se obstringit, si vltrò se ingerat; sed si rogatus munere suo fungatur, non peccabit. Licet enim alijs cum ipso agere, & illi cum alijs tunc secum agentibus, γ & quamquam eius acta in exteriori, seu iudiciali foro, vt inualida reijci possunt, nihilominus firmitatem contractibus in foro conscientiæ addunt, quando consensu partium eius excommunicationem non ignorantium admittitur; δ immo in iudiciali foro, si non reijciantur, valida, ac rata habentur, vt valent excommunicati actoris acta iudicilia nisi reijciantur, ε non licet tamen excõmunicato tabellioni stipendium saltem ordinarium accipere pro instrumento vt potè inualido, iure canonico ζ, α *can. nullus anathem.* 3. *q.*4.*Faber.* β *Henriq. Auila, Conimb. Dia.p.*5 *tr.*9.*r.*62. *Hurtad.* γ *Filiuc. tom.*1.*tr.*12.*c.*7.*num.*186.*Dian.* δ ε *Suarez d.* 16.*§.* 5.*num.*4. ζ *Prepofit. Turrian. Hurtad. & alij.*

6 Non licet excommunicato testificari in iudicio, neq. extra iudicium, α præterquam in causa fidei, β & matrimonij, nam illi communicatio interdicta est, ideò nec admitti licitè potest ad testificandum, quando non toleratur, seu quando denunciatus est excommunicatus. Immo lege decretum est, vt iudices seculares per censuras ecclesiasticas excommunicatos repellant. γ Verum, si ad dicendum testimonium excommunicatus admittatur, nulla lex testimonium eius irritum esse iubet, δ Et hoc verum est, non modò, quando in iudicijs, sed etiam quando in testamentis, & contractibus extra iudicia excommunicatus testis admittitur; & si toleratus rogatus testimonium dicat; licitum, ac validum est ipsius testimonium, ε alioquin si non rogatus quispiam excõmunicatus testimonium ferat, siue in iudicio, siue extra iudicium, venialem culpam committit. Testificatio enim est tantùm communicatio humana, ζ quæ excommunicato vetita est; non peccat tamen si in causa hæresis, η vel matrimonij testis sit, θ quandoquidem hoc lege non prohibetur, α *ex c. decernimus* 8. *de sent. excom. in 6. & ex c. veniens* 3 *de testib. c. nullus* 3.*q.*4. *Vasq. Hurtad. Bonac. Suar.§.6. Vgol. Sayr. Filiuc q* 7.*n.*187. β *ex c. in fidei de haret. in 6. Sanchez de matr. l.*3.*d.*41.*num* 5. γ *c. decernimus* 16. δ *Henriq. l.*13.*c.*7.*num.*5. *Sayr. tom* 1.*l* 2.*c.* 8.*numer.* 1. & 4. ε *Suar. Prepof. Turrian. Filiuc. tom.* 1. *tr.* 12.*c.*7.*num.* 187. ζ *Filiuc. Dian. r.*113. θ *Sanch. de matr. l.* 3.*d.*41. *num.* 5. *Auila, Corneius, & alij.*

7 Excommunicatus non potest licitè alicui causæ patrocinari, siue aduocati

uocat i officio fungi, nisi toleratus sit, & à fidelibus ad hoc poscatur, si vitãdus sit, admittere cum non licet. Verũ si à iudice admittatur, nec excommunicatio ei objiciatur, suscepta, actaq. ab eo patrocinia valent, ac stipendium mereat, secus verò postquam obiecta excommunicatione aduocatus repulsus est; α idem neque procurator, seu curator, neque tutor esse potest; illicitum enim est illi publicum officium habere, ac cum fidelibus communicare; β permittitur tamen excommunicato, vt se defendat in iudicio γ eius, qui ante excommunicationem procurator institutus est, acta valent, quandiu à iudice non repellitur. Quin etiam ea valere probabilius est, etiamsi, dum excommunicatus erat, institutus est procurator, δ & matrimonium contractum per procuratorem excommunicatum valet; ε probabile est etiam, contractus per tutorem excommunicatum factos valere. Nullum enim ius illos irritos reddit, ζ & gesta actoris, & rei valida sunt, ergo etiam gesta excommunicati procuratoris, & aduocati valida sunt, nisi repellantur, *α. β. γ. DD. cit. commun. Suar. s. 8. Bonac. Hurtad. Dia. r. 114. Villalob. Auila, δ Corneius in 3. p. tr. 5. Faber. Turrian. Praeposit. Dian. r. 114. ε Filiuc. Praeposit. in 5. p. q. 2. ζ Suarez, Corneius, Bonac. d. 2. q. 2. p. 7. num. 13.*

Octauus Excommunicationis effectus.

8 Excommunicatio maior Pontificia rescripta ab excommunicato impetrata irrita reddit, & processum virtute illorum super alio factum, quam super excommunicationis, vel appellationis causa, α nisi rescripta vna cum absolutione ab excommunicatione ad consequendum illorum effectum dentur, vt iamdiu fieri consueuit. Hac tamen conditione, quod excommunicatus per annũ in excommunicatione non insorduerit; β immo nec per quatuor menses in octo casibus in regula Cancellariae contentis, quam Toletus, & Nauarrus referunt. γ Quamquam, si quis per annum ob causam excusatione dignã in excommunicatione permanserit, absolutionis, ac rescripti, ac priuilegij apostolici capax videtur; vbi enim ratio culpae cessat, paenae etiam rigor cessat. δ Probabile etiã est rescripta excõmunicato tolerato absolutè concessa, firma, ac rata manere; ε iuri enim cõmuni summus Pontifex subesse minimè cogitur, *α ex c. 1. de rescriptis in 6. β Regula Cancellariae de insordescentibus. γ Tol. l. 1. c. 13. & Nau tom. 1. consil l 5. de sent. excom δ ex c. 21. de constitutionibus, Suar. d. 16. s. 1. Sayr. l. 2. c. 10. Vgol. Couar. Nau. Filiuc. tr. 12. c. 9. q. 3. Bonac. Hurtad. d. 10. dif. 1.*

9 Quod autem dictum est de rescriptis à summo Pontifice concessis, extendendum non est ad rescripta praelatorum inferiorum, non enim rescripta simpliciter dicuntur, sed rescripta supremorum Principum, non tamen secularium. Et in canone primo de rescriptis sermo est de literis, & rescriptis Apostolicis non de literis episcoporum, aliorumue praesulum, nec principum secularium *Suar. l. c. Filiuc. tr. 12. c. 9. numer. 211. Bonac. Hurtad. contra Nauarrum, & alij.*

Nonus effectus excommunicationis maioris priuatio Ecclesiasticæ Sepulturæ.

10 SI excommunicatus ante obtentam absolutionem ex hac vita decedat, ecclesiastica sepultura priuatur, ac consequenter ecclesiastico comitatu ad sepulturam fieri solito. α per ecclesiasticam autem sepulturam intelligitur humatio, seu sepultura in loco sacro, etiam in cœmeterio, β immo etiam in quocunque loco ad id destinato, & etiam in loco, in quo missa dici consueuit, quàmuis nulla benedictione ante inaugurato; γ neq. enim mortuus in excommunicatione fidelium communionis particeps esse debet, quatenus eandem personam repræsentat; δ Propterea sepelientes anathema in loco sacro grauiter peccant, etiamsi excommunicatus contritionis, seu pœnitentiæ signa dederit, ε quanquam si ea signa dedit, potest etiam post mortem ab excommunicatione absolui ab eo solo, à quo sciens extra necessitatem extremam absolui poterat, ζ & post absolutionem in loco sacro sepeliri, & pijs Ecclesiæ suffragijs foui, & si ante absolutionem mortuus, ac sepultus est, quàprimum absoluendus est, ne eius ossa exhumentur, η α *ex c. sacris de sepulturis, & ex Clem.* 1. β *Vgol. Suar. Reginald. Coninch. Filiuc. Bonacina, Hurtad.* γ *Suar. d.* 12. *f.* 4. δ *Tolet. Auil. Henriq. Sayr. Reginald. l.* 32. *num.* 16. ε *ita DD. citati,* ζ *ex c. à nobis* 28. *& ex c. sacris* 38. *de sent. excommun. Hurtad.* η *Sayr. Vgol. Filiuc. Bonac. & alij.*

11 Qui excommunicati vitandi cadauer in loco sacro proprijs manibus sciens illius excommunicationem sepelit, α vel sepeliri iubet, β anathema est, nec ab excommunicatione hac absolui potest, antequam ad arbitrium Episcopi satisfecerit, in eandem censuram incidunt, qui interdictos, vel vsurarios notorios scienter proprijs manibus Ecclesiasticæ sepulturæ donant, qui verò excommunicati vitandi cadauer ad sepulturam comitantur, psalmos pro defuncto cãtant, vel recitant, vel qui lumina, funalia, & crucem deferunt, vel qui ignorantes eius excommunicationem illum in loco sacro tumulant censuræ illi obnoxij non sunt, neque illi, qui excõmunicatum toleratum in Ecclesia, vel cemæterio sepeliunt, excommunicatione illa afficiuntur γ, α *Clement.* 1. *de sepulturis Auila, Vgol. Sayr. Filiuc. Hurt. Laym.* β *Suar. f.* 4. *Coninch. num.* 68. *Vgol Bonac. contra Auilam;* γ *ita DD. communit. contra Caietanum.*

12 Cadauer excommunicati vitandi, qui nulla pœnitentiæ signa in morte dedit, si in loco sacro sepultum fuit, exhumandum est, & inde in profanũ locum proijciendum, si ab alijs cadaueribus discerni, ac dignosci possit, & locus sacer violatus aspersione aquæ benedictæ lustrandus, seu recõciliandus est; alioquin nullum in eo sepeliri, nec diuina officia ibidem celebrari fas est. Si verò excommunicati corpus ab alijs dignosci nequeat, relinquendum ibidẽ; locus verò recõciliandus, *ità in cap. sacris de sepulturis, & c. consuluisti* 7. *de consecratione Ecclesiæ, Hurtad. & alij DD.*

Decimus

Decimus excommunicationis maioris effectus. Cap. LXXI.

1 EXcommunicatio maior priuat excommunicatum omni cōmunicatione fidelium Christianorum per modum conuersationis, commercij, & societatis, *a* non autem à consortio infidelium eundem separat. *b* Propterea excommunicatus etiam toleratus communicando, seu participando sponte cum fidelibus in actionibus humanis, vt plurimum veniale peccatum facit. Hæc enim communicatio materia leuis vt plurimum videtur contra obligationem censuræ, *y* excommunicatus verò toleratus, quādo non sponte, sed inuitatus, vel accersitus cum fidelibus cōuersatur, vel commercium habet, non peccat; alioquin fideles ipsi peccarent adducendo excommunicatum ad id, quod absque peccato præstare non possit; *d* sed certum est post Constantiensis Cōcilij decretum fideles communicare absque vlla culpa posse cum excommunicatis toleratis; *e* secus vero cū vitandis, quos vt putrida, ac pestifera membra à corpore Ecclesiæ præcisa vitare oportet; alioquin qui cum ipsis communicat, etiam extra territorium, in quo hæc censura nota illi inusta est, peccat venialiter, vt plurimum, *e* & in minorem excommunicationem incidit, *x* aliquando etiam mortale scelus committit, vt quando cum excommunicato criminis criminosi participem se facit, dum eius contumaciam fouet, ac protegit, sciens illum ob tale crimen excommunicatum esse vitandum. Grauiter enim cooperans ad illius crimen in maiorem excommunicationem incidit; K agentes n. & consentientes pari pœna puniuntur. eadem etiam excommunicatione ligatur episcopus participans in crimine criminoso cum reo à se excommunicato; Episcopus enim ius commune seruare debet, ac cogi potest; secus verò de summo Pontifice dicendum est, qui iuri communi secundum vim coactiuam non subest *l*, *a* *ex c. penult. de sententia excom. ex c. excommunicatus, ex c. cum excomm. ex c. quod communicauerit, ex c. ad mensam 11. q. 3. ex c. illud 5. de cler. excom & extrau. ad euitanda scandala.* *b* *Suar. d. 15. f. 1. num. 11. Sayr. l. 2. c. 11. n. 35. Coninch. Filiuc. tr. 13. c. 5. numer. 83. Bonac. Vgol.* *y* *Suar. Henriq. l. 13. c. 9. Auila, Bonac. d. 2. q. 2. p. 6. §. 1. contra Filiuc.* *d* *Victoria Ledesma, Sanch. Filiuc. contra Auilam, Syluest. Vasq. Caiet.* *e* *extrau. ad euitanda scandala,* *e* *Sayr. Filiuc. & alij cōm.* *x* *ex c. si concub. de sent. excom. ex c. statuimus de sent. excom. in 6. c. placuit, & alij 11. q. 3.* K *Nau. cap. 27. num. 112. Caiet. v. excomm. cap. 57. Auil. Henr. Sayr. l. 2. c. 11. numer. 6. Vgol. Fil. Regin. Bonac. q. 2. p. 6. nu. 61* *l* *Suar. Vasq. Auil. Filiuc. tr. 12. c. 9. num. 224. contra glossam in c. statuimus de sent. excomm.*

2 Illicita, ac vetita est communicatio cum excommunicatis in actionibus hoc carmine indicatis,

Os, orare, vale, cōmunio mēsa negatur. quorum verborum sensus est. Per particulam, *Os*, prohibetur osculum pacis, amplexus, & his similia amicitiæ signa, missio muneris, & receptio illius, confabulatio, vel collocutio, siue per litteras, siue per nutus, siue per nuncios, siue per alia signa, immò

etiam

etiam auditio illius, a Per verbum *Orare*, prohibetur communicatio cũ anathemate in recitando, aut cantando diuinum officium simul, aut alternis, in audiendo idem sacrum, & simul orando Deum cõprecatione communi c b Per verbum *Vale*, significatur, ac prohibetur omnis honorifica salutatio, quæ verbis, vel litteris fit honorem indicantibus. Ea verò salutatio, quæ verbis deprecatorijs, vel ad emendationem excommunicati directis fit, licita est y externa reuerentiæ signa, vt capitis aperitio, & alia, quæ vrbanitatis causa fiunt absque verbis, vt venienti assurgere, loco cedere, non prohibita probabiliter censentur, si sine animo salutandi exhibeantur, z quanquam nonnulli cõtrarium etiam probabiliter doceant; non negant tamen huiusmodi reuerentiæ signa à peccato, & minori excommunicatione excusari, quando inconsideratè, vel ad euitanda scandala fiunt, non ad exhibendum honorem anathemati; a Probabile etiam est, nemini prohiberi, quo minus excommunicatum salutantem se resalutet, ȝ hæc enim debiti solutio est, quæ vel inimico debetur, neq. illicitum videtur Episcopo, Prætori, Magistratui excommunicato caput detegere, vel assurgere propter consuetudinem, vel vtilitatem, vel damni periculum x, a b *Nau. Sayr. l. 13. c. 7. Filiuc c. 5. numer. 84. Regin. Auila, Syluest Bonac Hurtad y Suar. d. 5. s. 1. Fil. Regin Vgol. Henriq z Angelus, Sayrus, Auil Graff. & Vasq. de excom. d 8. Suar. Regin Vgol. Bonac. q. 2. p. 4. §. 1. ȝ Coninch. Præpos. Filiuc tr. 13. c. 5. nu 84. Io. Franc. Suar. l. 6. v. excom. Reginaldus tom. 2. l. 31. d. 1. Ioannes Sc. Dia. p. 5. tr. 9. r. 116. contra Nauar. Tolet. Auil. Hurtad. Gordon.* a *Suar. Filiuc. Bonac. vide Mercer. Fabrũ, Layman. l. 2. tr. 5. p. 2.*

3 Particula illa *Communio*, significat vetitam esse, atque adeo illicitam quamcunque cooperationem, seu societatem cum excommunicato in negotijs gerendis, in habitatione, in exercitio, contractu, & comitatu, nam vi censuræ huius, qua nulla maior est, omnis humana communicatio cum anathemate prohibetur; a propterea non licet dormire cum excommunicato in eodem lecto, neque contractum cum eodem inire, nec mutuam illi operam in re aliqua gerenda præstare, vt in ædificando pariete, neque mortuum anathema abluere, pollincire, cui enim communicatio viuo denegata est, eidem & mortuo deneganda est c. Quamquam licet cadauer excommunicati in profano loco sepelire, ne fœtore aerem corrumpat. Verùm, quamuis illicitus sit contractus cum excommunicato vitando, nihilominus valet, & alter contrahentium contra excommunicatum agere potest, excommunicatus verò donec absoluatur cõtra alterum agere nequit b, a *ex c. vlt. de pœnis in 6. & ex c vlt. de sent. excomm & ex c. significasti 6. de eo qui duxit, & c. inter dilectos 8. de donat. ita DD commun.* b *Vgol. tab. 2. c. 20. Sylu v. excom. Vasq. Sayr. l. 2. c. 13 Filiuc. Coninch. Regin. Henr Bonac & alij.*

4 Excommunicato testamentum facere non licet, & omnes ad illud conuenientes peccant, testamentum tamen ab excommunicato factum valet, sicut & codicillus, nisi testator propter hæresim, vel Cardinalium percussionem excommunicatus fit. Bona enim sua alijs relinquere non est actus iurisdictionis, sed quædam ciui-

lis

lis communicatio illicita quidem, sed valida; α Quod si excommunicatus toleratus testamentum condere velit, atque ob id peccet, tamen possunt alij; vt Notarius, & testes illi adesse; β Quinimmo potest, qui se hæredem fore sperat, testatorem ad testandum inducere; id enim non in fauorem excommunicati, sed ob propriam vtilitatem facit; cum excommunicato autem vitando non licet communicare, præterquam hæredi instituendo, à quo vocati testes vna cum notario excusari possunt, γ neque testamẽtum irritum est, si excommunicatus instituatur hæres, excommunicatio enim non priuat excommunicatum rerum propriarum, & multo minus alienarũ aquisitione δ, α *Sayr. l. 2. c. 9. Suar. d. 15. s. 9. Filiuc. tr. 12. c. 8. Coninch. Bonac. Dia. r. 119. & alij.* β γ *Filiuc. c. 8. num. 207. Hurtad.* δ *ita contra Syluestrũ, Armillam, Angel. Tabiem. Hostiensem, & alios docent Filiuc. l. c. Faber. Mercer. Dia. l. c. & alij.*

5. Excommunicatus nominatim denunciatus, vel notorius clerici percussor in loco, vbi delictum eius occultum est, in publico vitari non debet, sed tantum in occulto ab eo, qui eius crimen, & censuram nouit; Cum enim in Constantiensi Concilio nihil decretum sit circa modum vitandi excommunicatum publicè, an occultè, iuri antiquo obtemperandum est, quo statutum est, vt excommunicati *scilicet denunciati*, publicè vitentur, si eorum excommunicatio notoria sit publicè; α immo non improbabile est, cum neque occultè vitandum esse, vbi eiusdem excommunicatio β notoria non est, α *ita ex l. præterea in fin. c. de appellat. Syluester. v. excom. Armill. Sanch. sum. tom. 1. l. 2. c. 11. num. 20. Auila, Laym. Vasq. Henriq. & alij contra Bonacinam.* β *Prepos. 3. p. q. 2. d. 16. numer. 114. Auila ex parte quoad notorium clerici percussorem, Diana absolutè r. 134. Laym. l. 2. tr. 5. p. 2. c. 5. Leo, Gesuald.*

6. *Mensa*, hoc est participatio cõmunis cibi, & potus excommunicato vetita est, siue socialis comestio, siue in vna formaliter mensa, siue in pluribus mensis in eadem æde materialibus fiat, siue iidem cibi omnibus, siue vnicuique proprium obsonium apponatur. Ideo Regulares vitandi non possunt admitti ad communem mensam, *Sayr. l. 2. c. 13. num. 13. Filiuc. tr. 13. num. 88. Bonac. p. 6. §. 2. nu. 6. Diana r. 121. Regin. Suar. Pellizar. tr. 8. c. 2. s. 1. num. 70.* Si in aliquo hospitio sit mensa mediocris longitudinis, & in vna parte illius comedat excommunicatus vitandus, in alia alius non excommunicatus eodem tempore nullam facientes inuicem societatem, non censentur communicare in mensa; ideo nec peccant cõtra *cap. excommunicatos, & c. nuper de sent. excommun. & c. ad mensam 11. q. 3. Reginald. Henriq. l. 13. c. 7. §. 3. Diana l. c. Pell. num. 71.* in eodem etiam, & communi loco in diuersis lectis dormire possunt non vitandi cum excommunicatis vitandis, non tamen in eodem lecto; quod solum prohibetur, *Suar. s. 1. num. 8. Pelliz. num. 72. & alij.*

De Suspensione. Cap. LXXII.

1 SVspensio est censura ecclesiastica, qua clericus secularis, vel regularis ob aliquam culpam à iure, vel ab homine à beneficiorum, officiorum, ordinum, vel ecclesiasticæ iurisdictionis executione omnino, vel ex parte perpetuo, vel ad tempus arcetur, & verè suspensio nihil est, nisi prohibitio. Suspensio triplex est, alia officij, & beneficij simul, alia officij tantum, vel partis eius alia beneficij, vel rei ad illud pertinentis, α nomine officij indicantur ordo, & iurisdictio.cui officium suspenditur, vtrūq. exercere prohibetur, β ideo sacramenta administrare nequit, nisi necessitas cogat, sicuti quando id etiam excōmunicatus facere potest, vt metu mortis, vel scandali, & vt necessitati proximi succurrat in mortis periculo, vel articulo cū legem necessitas ignorat, neque in tali casu necessitate disciplinæ Ecclesiasticæ rigor locum habet, nam, quæ pro illa instituta sunt, non vrgent in detrimentum animarum, α *ex c.tuarum de priuileg. gloss. in clem. cupientes, de pœniten β gloss in cap. cum dilectus de consuetud, Diana p 5. tr. 3. r. 81. Io. Prepositus in 3. p. q. 1. de sacr. extr. vnct. dub. 6. contra Suar. d. 44. ſ. 2. num. 6. Ochag. q. 10 num. 3.*

2 Beneficij suspensione prohibetur fructuum perceptio, & temporariam administratio. Non ius beneficij cōferendi, eligendi, confirmandi, α neque pensio collata titulo clericali, β quando canonis author vult suspēdere ius eligendi, hoc solet claris verbis dicere, γ nec suspensione beneficij effectus est incapax noui beneficij, δ sic suspensus ab officio nouum beneficium obtinere potest, ε non modo validè, sed etiam licitè, ζ nec beneficij fructibus priuatur. Verum eos potest percipere administrando spectantia ad beneficium promptus, quātum ei conceditur, officio satisfacere, η Horaria preces recitando, & ad alia ecclesiastica munera obeunda vicarium substituendo, θ nam qui per alium facit, per se ipsum facere videtur; & hoc verum est, etiam si suspēsio ab officio sit perpetua; quāquam si crimen graue est, beneficium quoq; reo adimendum est ι Suspensus beneficio, non est suspensus officio, sed huic satisfacere, & conuenientem officio iurisdictionem, vel administrationem exercere, & quia sumus in odiosis, ad clericum suspensum non est transferendum K, α *Gordon to. 2. l. 7. q. 14. c. 7. Hurtad. de susp diff 4 n. 9. Cornejo Suar. d. 25. ſ. 2. n. 12. Auil p 3. Layman. l. 1. tr. 5. par. 3. Mercer. β Megalius in 3. p l. 5. c. 1. q. 1. nu 4. Dia. p. 5. tr. 10. r. 5. Alterius tom. 2. d. 5. c. 1. contra Suarum d. 27. ſ. 1 nu. 15. Filiuc. tract. 17. c. 3. num. 43. γ vt in cap. cum in cunctis §. vltim. de elect. Faber. in 4. d. 25. q. 1 d. 6. cap. 1. Diana r. 8. contra Toletum l. 1. c. 43. Sayr. l. 4. c. 6. num 7. Nauar. c. 27. num 6 Henriq lo. Prepositus in 3. p q 3. δ Diana l. c Sanch ε de matr. l 3 d. 51. num. 12. ζ contra Auilam p. 3. d. 2. d. 10 Coninch d. 15. d. 2. num. 7. exc. vel non est compos 14. de temp. ord η Gloss. in c latores, de cler. excom ministr Sanch l c θ ita contra Couar Syluest Henriq qui docent ex cap tuarum de purg canon Dia. p. 5. t. 10. r. 1. Laym. Ingol. s. 46. Tanner. Villalob.*

Villalob Filiuc. Gord. Megal. Reginal. Turrian. Hurtad. Corneio, Suar. l. 4. c. 5. Auila, Prepos. Nauar. ✝ Abbas in c. cum dilectus nu. 20. de elect. Doct. comm. K *Acugna in decr. p. 1. d. 71. c. 3. num. 3. Diana p. 5. t. 10 r. 7 contra Coninch. d. 15. d. 2. num. 7. Suar. Laym. Mercer. in 3. p. q. 24. d. 2.*

3 Quisquis excõmunicare potest, etiam suspendere potest, soli autem ecclesiastici censuræ suspensionis obnoxij sunt. Hæc tanti momenti est, vt siquis ea neglecta, vel contempta, vel per ignorantiam crassam suspenso officio fungatur, statim irregularis fiat à solo Põtifice absoluendus, etiãsi ab episcopo illi suspensio in dicta fuerit; non enim potest episcopus irregularitatem auferre ob violatam suspensionem à se irrogatam, quamuis suspensum absoluere valeat, α siquis tamen suspensionem, qua sacramenta suscipere prohibetur, violet, non fit irregularis, quamuis grauiter peccet, α *ita Maiolus, Scolensis c. 15. Glianes. & Doct. commun ex cap. si celebret. de cler. excommunic.*

4 Episcopi generali sententia interdicti, ac suspensionis non cõprehenduntur, nisi expressa eorum mentio fiat; & hoc priuilegio fiunt, & alijs huiusmodi gaudent episcopi electi, ac confirmati. Nec modo singulares personæ, sed etiam communitas, collegium, capitulum, idest canonicorũ cœtus suspensione, & interdicto ligari nõ potest. Si tamen in capitulũ simpliciter suspensionis sententia feratur, ad singulos canonicos priuatim non extenditur. Vox enim capituli pro collectione, vel congregatione sumitur *Laym & alij communiter.*

5 Suspensus solum ab ordine non priuatur iure eligendi. Hoc enim pertinet ad iurisdictionem, & sine ordine consistere potest, vt in monialibus α suspensus ab ordine superiore non impeditus, quominus inferiorem ordinem suscipiat, vel exerceat. Quoniam qui prohibet maius, non intendit prohibere minus, ideo suspensus ab episcopali ordine, non interdicitur sacerdotalibus functionibus. Qui prohibetur vti pontificalibus, directè prohibetur vti baculo, & pallio, & consequenter ea facere, quæ absque illis fieri non solent, vt ordinis, & confirmationis sacramenta conferre, ecclesias, altaria, aut virgines consecrare. Ei tamen licet absque pontificalibus celebrare, vel confessiones excipere, aut forensem iurisdictionem exercere, α *Layman. l. c. tr. 5 p. 3. c. 1. num. 6. Sayr. l. 4. c. 4. num. 14. Filliuc. tr. 17. c. 2. n. 27. Diana p. 5. t. 10. r. 4.* vbi asserit episcopum suspensum ab ordin. episcopali celebrantem sacrificium in pontificalib. non fieri irregularem *Prapofit. in 3. p. q. 3. d. 2. num. 13. contra Doctores citatos à Riccio p. 4. d 30.*

6 Qui suspensione prohibetur ordines minores conferre, vel confirmare; non impeditur quominus ordines maiores conferat, vel consecret, quãuis enim hæc illis maiora sint, non tamen connexa sunt cum ipsis. Qui prohibitus est sacramenta ministrare, licitè potest sacrificium missæ operari; hoc enim sub ministerio sacramentorum non comprehenditur *Prapos. in 3. p q 3. dub. 2 num. 18. Dia p 5 t 10. r 6. Coninch. d. 15. d. 2. num 10. Layman. Suar. d. 26. s. 4. nu. 11. contra Henriq. l. 13. c. 32 num. 2. Sayr. Hugol. t. 4. c. 6. Anil. Toletum li. 1. c. 43.*

7 Præsul inferior Pontifice non potest suspendere effectus excommunicationis, ita vt absentes, hoc est ana-

thema absque culpa, vel irregularitate sacrum peragat, potest verò effectũ suspensionis, vel interdicti tam localis, quam personalis suspendere. Censura enim non ligat vltra intentionem iudicis *c. veniens 2. ore testib. Henriq. l. 13. c. 47. num. 1. Couar. c. alma mat. p. 2. §. 2. Nau. c. 27. num. 165. Sayr. l. 4. c. 10. Bonac. de cens. d. 3. q. 6. p. 1. & alij contra Vgolinum tab. 1. cap. 9. §. 11. num. 9. & alios.*

8 Suspensio lata cum expressione alicuius particularis effectus extenditur solum ad illum, & ad connexa cũ illo; Censura enim non operatur aliter, ac significant verba, quibus lata est. Ideo suspensione pontificalium non impeditur iurisdictionis vsus, quẽ nec ordinis suspensio includit, nec primam tonsuram, quia hæc non est ordo *Nau. c. 27. num. 160. Henriq. l. 3. c. 32. Vgol. tab. 4. c. 6. §. 4. Bonac. p. 2.*

9 Cui interdicitur vsus ordinis inferioris, cẽsetur etiam interdictus vsus ordinis superioris, nisi suspensio restringatur ad inferiorem tantum ordinem. Cui non licet, quod minus est, non debet licere, quod est maius, & superior ordo est adnexus necessariò minori, non minor superiori, ideo qui prohibetur conferre minores ordines, nec maiores conferre licitè potest, *g. a cap. cum illorũ de sent. excom. & Tolet. l. 1. c. 43. Sayr. c. 2. num. 12. Vgol. t. 4. c. 6. §. 6. Henriq. l. 13. c. 32. Syluest. Bonac. & alij apud Sayrum c. 3. n. 3. & 12.*

10 Suspensus ab officio simpliciter sine vlla limitatione non modo officio ordinis, verum etiam iurisdictionis fungi prohibetur, quia vsus ordinis, & iurisdictionis conceditur ratione officij simpliciter prolati, *Aula, Tolet. l. 1. c. 43 r. 6. Syluester. v. suspensis Suar. d. 26 s. 1. Bon. d. 3. q. 6 p. 3. & alij.*

11 Suspensio lata sub disiunctione vt aliquis, vel ab officio, vel à beneficio abstineat, valet. Non enim est negandum pænitentiam à confessario imponi posse pænitenti hac ratione, vt alterutrum ex duobus piaculis prĕstet pænitens. Iudex etiam obligare potest sceleris reum, vt, vel aliquot verbera ferat, vel certam pecuniam soluat, vel ex duabus pænis hanc, vel illam patiatur *Hurtad. de susp. diff. 4. num. 11. Dian p. 5. t. 10. r. 13. cõtra Henriq. l. 13. cap. 22. num. 4. Regin. tom. 2. l. 32. t. 2. cap. 9. num. 21.*

12 Valet etiam suspensio in aliquẽ delinquentem his verbis lata, *sit suspensus*, priuatque officio ordinis, ac iurisdictionis, idest potestate ecclesiastica, ac beneficio, quemadmodũ si dicatur: sit excommunicatus, vel anathema, valet excommunicatio, & maior est, si iusta de causa feratur, ac absolutè suspensus non sacramenta conficere; nec administrare potest, immo neque ordines recipere, quia ordo recipitur ad exercendas actiones ordinis *Bizozerus de susp. cap. 1. nu. 13. Mercerus in 3. p. q. 24. dub. 1. Gordon. tom. 2. l. 7. q. 14. c. 1. num. 7. Dian. p. 5. t. 10. r. 14. Syluest. v. suspensio.*

13 Non potest aliquis innocens absque culpa suspensionis pæna multari, nisi quando totum collegium, cuius ille pars est, suspenditur; Tunc enim sufficit culpa aliena plurium, vel superioris; quandoquidem suspensio non priuat bonis pertinentibus ad animam eius, cui censura hæc irrogatur, *ex c. si sententia de sent. excom. in 6. D. Thom. in 4. d. 18. q. 12. art. 3. q. 2. Syluest. v. susp. num. 4. Corneius in 3 p. tr. 5. d. 3. d. 2. q. 1. Dian. p. 5. tr. 10. r. 22. Turrian. l. 4. d. 41. cõtra Caietanum v. suspensio, Nau. c. 27. Suar. d. 18. s. 4.*

14 Sus-

14 Suspensionis censura affectus si ipsa vel neglecta, vel contempta, vel per crassam ignorantiam ordinis suspensum officium, vel ministerium exerceat, statim irregularis fit, à solo Pontifice maximo absoluendus, *a* etiamsi ab episcopo illata suspẽsionis pœna fuerit, & lethali scelere se obstringit, nisi materiæ paruitate excusetur; si verò vtatur beneficio, vel iurisdictione suspensa, peccat quidẽ, sed non contrahit irregularitatem, *ß* sicut nec ille, quem culpa læthalis non afficit. Qui suspensione minoris ordinis tenetur, si ad maiorem ordinẽ ascendat, non fit irregularis; Nõ enim exercet ordinem, à quo directè, vel indirectè suspensus est, *γ* nec huiusmodi irregularitas legibus vllis statuta est, *a* *ita cap. 1. cum medicinalis de sent. excom. in 6. c. 1. de sent. & re iud. in 6. c. si quis episc. in consilio, & c. si quis episc. damn. 11. q. 3.* *ß* *Suar. d. 26. s. 1. num 6 Diana par. 5. t. 10. r. 9. Tanner. Fernandez contra Maiolum* *γ* *Corneius tr. 5. d. 2 d. 2 q. 3, Dian. r. 5. Suar. d. 42 s. 3. num. 3 Sayr. l. 4. c. 16. nu. 22. Glian. Henriq. contra Nauar. l. 1. cens 2. nu. 2. Couar. c. alma p. 2 §. 3.*

15 Episcopus priuatus vsu pontificalium si his in sacrificio peragendo vtatur, non fit irregularis; non enim substantia sacrificij, sed circumstantia, idest solemnitate pontificali vti prohibetur. *ð* Qui concionandi munere interdictus nihilominus concionatur, *e* vel qui sacramenta suscipere prohibitus, ea suscipit, *ζ* non fit irregularis, quia concionari, vel sacramenta suscipere non est actus ordinis, sic clericus suspensus à diuinis officijs, si illis tanquam laicus assistat, non incidit in irregularitatem, *η* & potest percipere fructus, qui dantur præsentibus diuinis officijs, *ð* *Auila p 7. d. 9 s. 2. d. 2. Diana p. 4 tr. 2. r. 92. & p 5. tr. 10. r. 4. Couar. in Clem. p. 1. §. 1. num. 1. Syluest. v. suspensio q. 5. & alij, Praposit. 3. p. q. 3. de susp. d. 2. num. 13. contra DD quos citat Riccius p 4 d. 30.* *e* *Tanner. to. 4. d. 6. q 10. d. 7. num. 137. Dian. p. 5. tr. 10. r. 10. Syluest. Armilla, Henriq. Medina contra Nauarrum c. 27. num. 163. Valent. Maiolum, & alios,* *ζ* *Bonac. d. 3. p. 4. num. 6. Dian. r. 26. Maiolus lib. 3. de irreg. c. 19. n. 16. perperam citatus à Bonacina pro contraria sent.* *η* *Filliuc tom. 1. tr. 17. c. 2. num. 33. Dian r. 12. Bonac. d. 3 q. 6. p. 3. Sayr. c. 6. num. 21. Auila contra Syluest. q. 5. & alios apud Sayr.*

16 Quamdiu aliquis per suspensionem priuatur fructibus beneficij, conuertendi illi sunt in vtilitatem ecclesiæ, distributiones vero eo tempore, quo clericus eas non lucratur, *ð* secus vero dicẽdum de fructibus bonorum patrimonialium; nam hæc non sunt beneficium Ecclesiasticum, licèt succedant loco beneficij, neque ad arbitrium alienari possunt, *ð* *c. si quis deinceps 17. q. 4. Sayr. c. 6. num. 16. Bonac. d. 35. q. 6 p 3. Vgolin. tab. 4. c. 8. §. 7.*

17 Qui iniusta suspensione impeditur, quominus officium persoluat, recipere interim potest distributiones, si antea chorum frequentare consueuit. nemo enim absque culpa pœnam pati debet *Felin. in c. Apostolica de exceptionib. nu. 13. Sayr. l. 4 c. 6. n. 18. Bonac. d 3 q. 6. p. 2. num. 17.*

18 Actus iurisdictionis à suspenso denunciato exerciti irriti sunt, secus si ille occultus sit; nam tunc defectum supplet ecclesia, quemadmodum in excõmunicatione accidit. Actus vero ordinis à suspenso facti sunt validi excepta absolutione sacramentali, quæ

est etiam iurisdictionis actus, quam si non toleratus sit, inualidè exercet, verum si est toleratus validè absoluit. *Victoria de clauib. numer. 227. Suarez d. 26. s. 2. num. 2. Diana p. 5. t. 10. r. 52. Caietan. in 3. p. q. 82. art. 9. Nau. c. 8. num. 7. Lud. Cruc. d. 1. c. 2. d. 19. contra Sotum in 4. d. 22. q. 1. a. 5. c. 2.*

19 Prohibitus administrare ecclesiam in temporalibus, ac spiritualibus non impeditur, quominus ordines exerceat, vel sacrum faciat, irregularitas solum contrahitur exercendo ordinem suspensum, non verò iurisdictionem, vel administrationem *Sylu. susp. q. 5. Sayr. c. 7. num. 6. Henriq. l. 13. c. 32. num. 4. Bonac. d. 5. q. 6. p. 2.* prohibitus percipere sacramenta, grauiter peccat, si & participat; violat enim prohibitionem in re graui, non irregularitatem incurrit; hæc enim solum contrahitur vtendo ordine, cuius vsus alicui interdicitur, vel suspēditur *Nau. num. 163. Sayr. l. 4. c. 7. num. 8. Bonac. d. 3. q. 6. p. 2. & alij.*

20 Nemo tenetur post denunciationem vitare suspensum palam exercentem actiones, quas exercere prohibetur, modò non cooperetur delicto, vel peccato, ob quod suspensionis censura multatus est, vel nisi illum ad communicādum secum in diuinis eidem vetitis absque necessitate inducat, ideo si interdictus ingressu Ecclesiæ templum intret, non debeo exire, immo assistere possum facienti rem diuinam, qui ordinem exercere suspensione prohibitus est; non licet tamen ei in vetitum cooperari. Ecclesia enim iubet nos vitare excommunicatum denunciatum, non verò suspensum. nam suspensio ex se non respicit communionem cum fidelibus, sicut excommunicatio *Suar. d. 34. s. 3. n. 4. Corneius disp. 2. dub. 1. Sayr. l. 4. c. 11. num. 6. Nauar. c. 27. num. 163. Prapos. Diana p. 5. t. 10. r. 20. Auila 3. p. d. 4. d. 2. Henriq. l. 13. de excom. c. 5. §. 5. contra Bonac. & Megal. 3. p. l. 5. c. 3.*

21 Superiores regularium non solum maiores, sed etiam locorum præsides suspensionis censuram ab homine, & à iure dictam statutis, & constitutionibus ferre possunt: in eos enim ecclesiasticam iurisdictionem fori contentiosi habent *Rodriq. tom. 2. q. 59. art. 1. Nau. c. 27. numer. 5. Sayr. l. 1. c. 6. num. 13. Tolet. l. 1. c. 7. numer. 6. Graf. Bonac. Tamb. Peirinus, Miranda, Pellizzar. Bordon. r. 98. num. 12.* Religiosi non afficiuntur suspensionibus, nec alijs censuris contra clericos latis; quia religiosi secundum cōmunem loquendi modum non vocantur clerici. Tres enim ordines in Clemētina prima constitutione de priuilegijs distinguuntur scilicet clerici, religiosi, & laici, nec clericorum nomine veniunt religiosi in odiosis, nec clerici obnoxij sunt pœnis contra religiosos statutis. Excipe tamen generales suspensiones, & interdicta communia; his enim non modo clerici, sed etiam religiosi obligātur *Vgol. tab. 4. c. 11. §. 2. Sayr. l. 4. c. 13. num. 22. Alter. tom. 2. d. 17. c. 2. Bonac. d. 13. q. 8. & alij contra Nauarr. Suar. & alios.*

Suspensionis duratio, & cessatio. Cap. LXXIII.

1 Suspensio lata ad certum tempus duratura, elapso eo tempore cessat absque absolutione. Sic si lata sit sub conditione huiusmodi; *donec satisfe-*

satisfeceris, statim post satisfactionem cessat ex se, α nemine absoluente, sed sola voluntate etiam tacita superioris cessat, quæ ex verbis illis, vt plurimum innotescit *suspendo te à beneficio, vel ab officio, donec satisfeceris*; contrà verò excommunicatio certa formula absolutionis aufertur, β qui per mensem suspensionis pœna mulctatur, non potest intra mensis spatium illud exercere, a quo suspenditur incipiendo à die, quo lata est suspensio; nam statim afficit; γ dictum autem illud: dies termini non computatur in termino, intelligitur de ijs, quæ non trahunt secū statim executionem. Itaque si quis die tertio mensis suspensionis pœna mensem duratura affectus est, debet vsque ad tertium diem proximè sequentis mensis suspensionem seruare, siue primus constet 30. siue 31. siue 28. & postremus dies debet integrè seruari; δ quamquam in aliquibus actionibus sufficit, si dies, vel annos sit incohatus, vt ad sacros ordines suscipiendos, ad matrimonium contrahendum; in aliquibus verò sufficit tēpus moraliter cōpletum, si verò simpliciter aliquis suspēsionis pœna mulctetur absque temporis determinatione, censura durat, donec à superiore auferatur, vel donec ipse voluerit, qui eam tulit, ε probabiliter dicendum videtur, suspensionem latam propter contumaciam, hac cessante, euanescere, & resipiscentem absque absolutione ab ea liberari, ζ quia sacris legibus decretum est, solam excommunicationem absque absolutione non auferri per resipiscentiam, η denique cum ad absoluendum excommunicatum, vel interdictum iura exigunt cautionem iuratoriam, nullā de absolutione à suspensione mentionem faciunt; θ tutius tamen est absolutionem petere, posita contumacia, & satisfactione oblata, ι per appellationē sequentem, suspēsio omnis suspenditur excepta suspensione officij, & ingressus K ecclesiæ, α *Suar. d.26.s.1.num.13. & d.27 s.1.numer.3.* β *c. si seruetur 7. q. 3.* ibi: *quousque episcopo suo visum fuerit humaniorem circa eos ferre sententiam, & c. à nobis* ibi, *absolutionis etiam formam, Anguianus de leg 2. contr. 3. nu 48. Laym. l.1. tr.5 p 3. c.4. Hurtad. diff. 12. Bonac. de cens. d.3 p. vlt. Diana p.5 tr.10. r.24. Portel. v. suspensio, Vega contra Suar. d.29. s.2. nu.14. Alter. Gordon. Filliuc. tr.17. c.4. num.72. Ripam* γ *cap. pastoralis § verū de appell Vgol tab.4. c.15. §.3. Sayr. c.8. num. 2. Bonacina, Tabiena 4. c.15. num. 2. Glian. num. 16. & alij,* δ ε *Bonac. d.3. q 6 p 3.* ζ *Megal. in 3. p. l.5. c.2. q 1. Diana l. c. r.25. Couar. in epit. decret p 2. c.6. numer.15. Sayr. de cens. l.4. cap.17. contra Suar, Laym. Turrian. Gordon. Portel. Mercer. Faber.* η *ex literis de constit. & can. presbiter 2. q. 5. cum desideres de sent. excom.* θ *c. qua fronte.* ι *Laym. l.1. tr.5. p.3. c.4. num.2.* K *Hurtadus de censuras diff.25 num.110. & ex cap. 15. cui de sent. excom. in 6. Dian. p. 5. t.10. r.17. contra Turrianum l.4. disp. 42. d.2. Fabr. in 4. sent.* Non potest episcopus suspendere censuram suam nisi eam penitus tollat, ideo suspensio suspensionis, vel interdicti ab episcopo facta interposita appellatione irrita redditur *Alterius de Censuris tom. 2. d. 3 c. 2. Diana p. 5. tom.10. num.17. Bonacina d. 3 p. 1. num 4.*

2 Cessat censura per absolutionem. quam vel lator censuræ, vel superior eiusdem impertiri potest, nisi à iure lata Summo Pontifici reseruata sit;

tunc enim, nisi delictum occultum sit, à solo Romano Pontifice auferri potest; si verò crimen sit occultum, potest ab episcopo censura tolli, λ ab eodem etiam suspensio publica, nemini reseruata absolui potest; μ eadem enim ratio pro suspensione militat, ac pro excommunicatione; non potest autem parochus, vel simplex confessarius absoluere à suspensione; quia iurisdictione in foro exteriore carent; secus de excommunicatione dicendum est; quia hæc absolutionem à peccatis impedit, ν quanquam Præpositus docet, simplicem confessarium posse ab ea absoluere, si π retinet rationem censuræ. λ *Trident. sess. 24. c. 6.* μ *cap. nuper de sent. excom.* ν *Hurtadus de susp. diff. 12. num. 31.* π *Prapos. q. 3. dub. 4. nu 31. Diana p. 5. t. 10. r. 23.* π *Layman. l. 1. tr. 5. p. 3. c. 4 num. 2. Auila p. 3. d. 6. d. 1. c. 3. & 4. Corneio in 3. p tr. 5. d. 5. Filiuc. Hurtad. d. 12. num. 31. Præposit. contra Suar. d. 29 s. 2. num. 2. Fabrum, Turrianum, & alios.*

3 Clericus suspensus ratione ordinis male suscepti ob defectum tituli absolui ab episcopo suo potest, α & à quolibet confessario vi bullæ cruciatæ, β & Regularis virtute priuilegiorum, quibus gaudet, à suo superiore similiter γ absolutionem consequi potest, per bullam Crucis conceditur facultas absoluendi à quauis suspensione, α *Guttieres qq. can. l. 1. cap. 26. num. 21.* β *Medina tab. 1. c 11. §. 8. Henriq. l. 7. c. 13. num. 3. Diana p. 4. tr. 4. r. 115. Ledesma tom 1. cap. 7. d. 1 Garzia, Hurtad. d. 12. num. 33.*

Suspensiones contra Clericos statutæ. Cap. LXXIV.

1 Clericus vtens vetitis vestibus incidit in suspensionem, α nisi fortè occultè domi, vel sub concessis vestibus illas gestet, vel doctoratus causa, vel in nuptiarum celebritate vetitum amictum induat; β nonnulli tamen hanc suspensionem vsu abrogatam esse γ probabiliter existimant, α *c. de vita, & hon. cler. Clem. 2. eod. Corneio in 3. p tr. 5. d. 4. Mercer in 3. p q. 24. d. 7. Turrian. Nauar. c. 27. num. 157.* β *Auila p. 3. d. 5. d. 8. Bern. Diaz. c. 75. Nau. Henriq. l. 13. c 39.* γ *Henriq. l 13. c. 39. numer. 3. Dian. p. 5. tom. 10. r. 51.*

2 Clerici concubinatu, vel scortatione notoria in suspensionem incidunt reseruatam episcopo; α quanquam absolutionem ab illa obtinendā esse à Pontifice Couarruias censet; β quàmuis clerici concubinarij notorij non sint ipso iure per Tridentinum Concilium suspensi, γ Cardinales tamen eiusdem Concilij interpretes declararunt, huiusmodi clericos ipso iure hodie suspensos esse, vt olim iure veteri, siue notorij sint iure, siue facto, δ notorius iure est, qui confitetur in iudicio, vel conuincitur criminis Notorius facto est, cum crimen ita populo manifestum est, vt nullo possit tergiuersatione celari. Cōcubinarius est, qui domi fæminam habet ad venerem tanquam cum vxore sedandam; fornicator verò, siue scortator est, qui huc, illuc modò cum vna, modo cum alia fæmina scortatum vadit. vterque, si notorius crimen committat, & clericus sit, suspensionis cēsura notatur; non enim decet, eos offerre mane filium virginis in templis, qui nocte filium Veneris in cubiculis agitarunt, & ijs

& ijs labijs oſculari filium virginis, quibus oſculati ſunt labia meretricis, digni, quibus dicat Chriſtus, quod Iudæ prodenti ſe oſculo dixit: *Sic Filium hominis tradis*, ε non deſunt tamen, qui ſuſpenſionem ſtatutam in clericos concubinatus notorij reos cõſuetudine abrogatam eſſe aſſerunt; nec conſtare ex textu, an ſit latæ ſententiæ, ε *ita* α *Nau c.29.numer.76. Glian. ex c. vlt. de cohab. cler. & fem. c. ſi quis ſunt d.81.q.8. & cap. ſacerdos d.50* β *Couar. in c. ſi furioſus p.1. §.1. num.5.* γ *Concil. Trident. ſeſſ.25.c.14. de reform.* δ *Sacra Congr. Glian. v. clericus, Nauar. l. c.* ι *S. Hieronym. Innoc III. S. Auguſt. Alex. Ludouiſius* ζ *Suarez ſ.4.num.10. Sot. Corneio 3.p. t.5.d.4. Medin Guttier. Auila p.3.d.5. Dian. p.5.tr.10.r.49* eandem ſuſpenſionem contrahunt etiam clerici minoribus initiati, presbyteri, diaconi, ſubdiaconi concubinarij, vel fornicarij notorij *S. Anton. 3. par. tit. 27. Syluest. Nauar.* idem *D. Gregor. ait: qui poſt acceptum ſacrum ordinem lapſus in peccatum carnis fuerit; ſacro ordine ita careat, vt ad altaris miniſterium non accedat.*

3 In ſuſpenſionem ab ordine ſuſcepto reſeruatam Summo Pontifici incidunt primò clerici ſuſcipientes ordines ab epiſcopo, quem ſciunt renunciaſſe epiſcopatui, α vel excommunicatum vitandum, vel ſuſpenſũ, vel interdictum vitandum eſſe, depoſitum, degradu deiectum, hæreticum, ſchiſmaticum, denunciatũ. Secundo, β qui plures ordines ſacros eodem die naturali ſuſcipiunt, vel die vno fictione canonica, videlicet recipiendo vnum ordinem ſacrum die ſabbati, & alium mane diei ſequentis γ cõtinuato ieiunio; tertiò qui promouentur per ſaltum, ſuſcipiuntque ordinem ſuperiorem antequam initiati ſint inferiore, ſi in eo miniſtrent, δ hęc eſt ſuſpenſio ordinis ſuperioris, donec inferior ſuſcipiatur, illa verò priuat vſu ordinis ſecundò eodem die ſuſcepti, in primo tamen, & ſecundo caſu ſi ignorantia adſit, epiſcopus à ſuſpẽſione abſoluere poteſt. Cæterum ſuſpenſus propter ordines ante ætatẽ ſuſceptos poteſt exercere ordines alios ritè ſuſceptos; ſuſpenſio enim impedit ſolum vſum ordinis malè ſuſcepti, ε *ex gloſſa c. conſultationi de temp. ord.* α *cap.1. de ordin. ab epiſc. qui renunt. S. Antonin. 3.par. tit.27. de ſuſpenſ. c.4. Palud. in 4.d.25.q.1.art.3. Viuald. de ſuſp. num.127.* hæc cenſura non eſt irregularitas; quia non priuat vſu omnium ordinum, ſed tantum malè ſuſcepti, *Auila Lud. à S. Ioan.* β *Tabiena, Armil. num.78. Auil. p.3. d.5.d.8.* γ *c. literas de temp. ordin. Nau. c.25. num.71. Turrianus lib.5. d.4.* δ *Suar. d.31. de cenſ. ſ.1.n.41. Sayr. l.4.c.14 Ludou. c. ſolitudo d.52. & cap. vnicum de cler. promoto, Trid. Concil. ſeſſ.23.c.14.* ε *Henriq. Auil. Scortia epit..39. Theor.109. Dia. p.5. t.10.r.35. contra Villalobum.*

4 Simili ſuſpenſione Pontifici reſeruata afficiuntur clerici in Vrbe Roma commorantes, qui ſine licentia vicarij vrbani in ſcriptis fidem facientis de eorum ſufficientia, & ſcientia examine probata ſacros ordines extra vrbem ſuſcipiunt, etiamſi à præſulibus ſuis ordinarijs habeant facultatẽ ſuſcipiendi ordines. Quod ſi ob id ſuſpenſi ſuſceptos exercuerint ordines, irregulares euadent; ita enim decretum fuit à Paulo V. Pontifice, dum eſſet Cardinalis vicarius Clementis Octaui anno ſalutis 1603.

5 Qui post contractum matrimonium etiam nondum consummatum sacrum ordinem suscipit, per suspensionem summo Pontifici reseruatam interdicitur vsu suscepti ordinis, & superiorum susceptione, nec non officio, ac beneficio, si tamen Religioné ingrediatur, potest ab episcopo absolui *extrau. de voto, & vot. redd. 50. nu. 22. Præposit. in 3. p. q. 3. Dian. p. 5. tr. 10. r. 59. extrau.* antiqua suspensio autem huiusmodi durat etiam post mortem vxoris, vt patet ex textu; hæc suspensio non ligaret ignorantes, aut bona fide initiatos ordinibus, sed præsumentes.

6 Vltramontani, qui absque episcopi sui, vel Summi Pontificis concessione ordinibus in Italia initiantur, in suspensionem Pontifici reseruatam incidunt, *cap. de temp. ordin. in 6.*

7 Idem dicendum de eo, qui fictitiam tutelam præferens ordinibus initiatur vtendo aliquo dolo, vel fraude, vt, si cum episcopo paciscatur, ac iuret, vel firmiter promittat, se non petiturum beneficium, vel aliquid aliud, quo ali possit, vel ab aliquo patrimonium accipit cum pacto reddēdi illud post ordinum susceptionem, si ob eam hoc præcipuè faciat, & à Pontifice solo absolui potest *cap. de summa, & cap. pro tuas ead.*

8 Qui ficto titulo patrimonij impetratis litteris dimissorijs falsis ordines sacros suscipit, duplicis suspensionis laqueo se obstringit; secus, si absq. dolo, vel fraude, vel deceptione fiat aliquis, se ab Episcopo sacris initiari, vel si petat ordines fatendo, se carere patrimonio, & ordines suscipiat; nec modo clerici seculares, sed etiam religiosi, vel seculares in communi religiosorum more viuentes nō professi in suspensionem incidunt, exceptis Iesuitis, si ordines sacros suscipiant absque vero patrimonio, idem dicendum de regulari, qui sciens professionem suam irritam esse, ordinatur; turpis enim vita est in clerico mendicitas, quæ miseria summa censetur, quandoquidem etiam viros nobiles cōtemptui obnoxios reddit, vtq. canit Iuuenalis,

Nil habet infelix paupertas durius in se
Quàm, quod ridiculos homines facit.

In Deuteronomio 10. scriptū legimus: *Mendicus non erit inter vos*; Clericos autem summo honore dignos dedecet ob paupertatem contemptibiles reddi. Ideo Vrbanus VIII. Pontifex anno salutis 1624. die 11. Nouembris perpetuæ suspensionis pœnam absque spe veniæ, quam dispensationem vocant, ab Apostolica sede impetrandæ constituit in eos, qui cum falsis, fictisuè, aut fiduciarijs patrimonij titulis scienter se ad sacros ordines promoueri fecerint, eosque maioribus etiam pœnis ad arbitrium Romani Pontificis infligendis obnoxios declarauit. Fiduciarius titulus ille dicitur, quem quis assignat alicui extorta priùs promissione restituendi bona post ordinationé. Tridentinum Concilium antiquorum canonum pœnas cōtra suscipientes absque titulo ordines innouauit, quibus ab ordinum executione arcebatur, qui absolutè, idest, absque titulo ordinatus esset, & Pius V. anno 1568. die 12. Nouembris eandem suspensionis pœnam, quam in sæculares clericos absque titulo initiatos Tridentinum Concilium restituit, ad religiosos ante professionem sacris ordinibus absque titulo inauguratos extendit, ipsosque inhabiles ad exercendos ordines reddidit, & exercentibus irregu-

irregularitatis pœnam superaddidit, ε iisdem etiam pœnis subiectos esse religiosos, qui irritam professionem fecerunt, Cardinales Tridentini Concilij interpretes iure declararunt; quia carent titulo, & dimissorijs literis legitimi præsulis. ν Patriarchis verò, Archiepiscopis, & Episcopis, qui religiosos ante validam professionem ad sacros ordines admiserint, collationem ordinum per annum interdixit, non amplius igitur probabilis est opinio negantium clericum ordinatum sine vero titulo, ac patrocinio suspensione affici, quoties nullum init pactum cũ ordinante, vel præsentante nihil petendi. α *Medina l.1.c.11. Moscosus Maiol.l.14.c.25.Suar.d.31.s.1.n.35. Graff l.2.c.97.Alt.to 2.d.10.c.3. Sāch. de matr.l.6.d 33. Filliuc.tr.17.cap 5. Nau.c.27.num 158.Bonac.tom.3.d 3.q.1.p.5. Gesuald. Corneius in 3.p.tr. 5. Reginald Mercer.Hurtad.Gordon. cũ alijs contra Coninchum, Turrianum, Auil. Villal Henriq.l.3.c 37.n.2 Dia. p.5.r.10.r.50. Marzillum, Guttier Sà, Auilam, Tol. Quar & alios apud Garziam, Barbosam alleg. 1027.* β *extrau. 74. Rom Pont. Pius V. extrau. de Sede Apost. Greg. XIII. Dia. dub reg. tr 2. r. 113. Suar d.31.s.1.nu 33. Quar. v ordos, Maiol.l.4. de irreg.c.15. contra Tol. & Sayrum*, docentes Clericos seculares non ligari eadẽ suspensione *Ludouis. γ exo. neminem dist. 70.* δ *Trident. sess 21.c.2.* ε *l. scius saturni ad Treb. & l. dotem de collat bonor.* ζ *Sacra Congr. Garzias de ben. 2.p.c.5. Nau. de reg com.4.num.72. Sanch.* ν *Bonac. tom.3 d.3.q.1.p.8.*

9 Ideo qui ordine subdiaconi absq. vero titulo insignitus fuit, & post obtentam suspensionis veniam, siue absolutionem Diaconatum, aut sacerdotium sine nouo titulo suscipit, iterũ suspensione eiusdem generis afficitur; λ item, qui ordinatur ad titulum beneficij, quod actu non possidet, ι vel inualidè possidet, κ nam, qui ordinatur sine titulo verò, ac præsente, ac valido, suspensione canonica multatur. Probabiliter tamen aliqui docent, eum, qui initiatur ordinibus ad titulum beneficij sibi cõcessi, sed nondum possessione occupati, quæ tamen vt certa tenetur, nulla suspensione ligari; ν Quamuis enim Concilium prohibeat, beneficiarium admitti ad sacros ordines ante pacificam possessionem, nulla tamen pœnam imponit, sed tantùm antiquis legibus statutas pœnas innouat, quibus nulla pœna sancita fuit in beneficiarios suscipientes ordinem sacrum ante captam beneficij possessionem; secus dicendum est de illo, qui conductoriam perpetuam obtinuit cum futura successione; hic enim beneficium nõ possidet, ideo, si ordines sacros sine alio titulo accipiat, censuram suspensionis non effugit, μ nisi in constitutione coadiutoriæ assignata sit coadiutori certa pars sufficiens ad sustentationem; ν Titulus, ad quem aliquis ordinari potest absque suspensione, triplex est, nimirum beneficij ecclesiastici, patrimonij, & professionis Religiosæ, ο nomine patrimonij intelliguntur bona arte, vel hæreditate, vel vera donatione acquisita, bona frugifera, vel pensio annua extra frugifera, non bona mobilia, quæ fructus reddere non solent, & facilè pereunt, vel absumuntur. Qui ad titulum patrimonij ordinibus initiatur ære alieno ita grauatus, vt soluto debito non supersit, vnde sufficientes ali possit, suspensionis pœna multatur, si patrimonium illud sit hypo-

hypothecæ pro debito subiectum; nō est enim legitimus titulus; nam posito onere hypothecæ, non potest inde sufficienter ali ordinatus, si exigenti creditori debitum soluat. Nec Tridentinum Concilium prohibens alienationem patrimonij, ad cuius titulum quis ordinatus est, adimit obligationē antea contractam, vel ius quæsitum alteri minuit, g qui post susceptum ordinem sacrum ad titulum patrimonij sibi ante donat illud renunciat, vel retrodonat donatori, vel alteri, aut victum non petit ab eo, qui titulum sibi assignauerat, non incidit in suspensionis laqueum, etiamsi post renunciatum, vel retrodonatum patrimonium ad superiores ordines ascendat; adhuc enim ad titulum ordinatur, quia retrodonatio illa irrita est ex decreto Concilij Tridentini o dicentis, titulum illum absque concessione episcopi nullatenus alienari, aut extingui, aut remitti posse. Nec suspēsionis censura afficitur is, cui assignatum fuit patrimonium cum pacto, aut iuramento restituendi illud donatori; vel non fruendi bonis donatis, vel nihil petendi, modò illud non restituat ante sacrorū ordinum susceptionem, quos cum verò titulo accepit, cum assignatio valida fuerit. r Dominiū enim translatum est in donatarium; cæterum titulus, ad quem quis ordinatur, debet esse perpetuus respectu clerici, vt ex Tridentino Decreto cōstat; quamquam probabile est, patrimonium post susceptos ordines, obiēcto beneficio sufficiente ad clerici sustentationem, absque concessione episcopi alienari posse, ſ vt ex Tridentino decreto colligitur, vbi prohibetur clericus patrimonium, ad cuius titulum ordinatus est, alienare absque concessione episcopi, donec beneficium obtineat, aut aliunde habeat vnde viuere possit, ſ *ita Sacr. Congr. teste Fornar. de ord. c.8. Suar. l.c.n.39. Alter l.c.c.3. Quaran. v ordo Henr. Bonac. d.3. q.1 p 8.* K *x Ledes l.c. Sayr. l 4.c.14.nu.19 Garzias, Cened. Barb r. in sess.21.c.2 Bon. & alij apud Garz. x DD.c. u Garz. num.132. Ledesm. & alij. y Trident sess.21.c.2. Flamin. Paris. de resign. l.2.q 6.num.8. Garz. Bonac. o g Trid. sess.21.c.3. Nau. cons.18. de temp. ord. o Trid. s. 21.c.2. Nau. cons.21. Henr. l.15.c.37. nu.2. Auila 3.p.d 5 d.5. Quaran. Garz. Molina tom.2. t.2. d.238. Gratian. discept. c.159. Bon. p.8. num.7. contra Sanch. l.6. de matr. d.32. numer.8. & alios. r Tolet. l.1.c.49. Auil. Garz. nu.161. Bonac. cum alij contra Sanch. Suar. nu.37. Bon. nu.23. ſ Conc. Trid. l.c. Garz. Menoch. Gratian. Barb. in sess. 21.c.2. cū alijs contra Ceredum pract. l.1.q.11.num.9. & alios.*

10 Addo nullam suspensionis censuram in iure latam fuisse contra eum, qui post susceptos ordines patrimonium, vel rei, vel fundi sibi donati possessionem renunciat, vel donat; atque ideo probabile est, eum, qui hoc facit, nulla suspensionis pæna multari, quamuis grauissimo scelere se obstringat, neque indiget absolutione suspensionis; quia ad titulum verè legitimum ordinatus est, nec valida est renunciatio, vel donatio beneficij, vel patrimonij post ordinum susceptionem, vel antequam dimissorias literas, vel ordines ille acciperet, quanquam in hoc posteriori euentu tutius est absolutionem suspensionis petere, quia in dubium vocari potest valor renunciationis *Dia p.5.tr.10 r.55. & 57. Turrian. de cens. l.5. d.46.d.1.*

Gordonus to.2 l 7.q 15.c.12.§ 6.n.24. Nec suspensionis pœna afficitur qui ære alieno obstrictus ordinatur ad titulum patrimonij constituti in bonis hypothecæ non subiectis; quando quidem illorum dominus est, & ius habet fructus percipiendi; α idem dicendum est de eo, qui ordinatur ad titulum bonorum sibi donatorum, etiamsi ære alieno detineatur, β vel ad titulum religionis; quando religiosa sodalitas eum sic ordinatum, γ alere tenetur, vt societas Iesu, in qua trium votorum simplicium nuncupatio ex priuilegio concesso à Gregorio XIII. Pontifice pro titulo sufficit; δ potest etiam aliquis ordinari ad titulũ beneficij non sufficientis ad alimentá præstanda. Quando patrimonium habet, quod beneficij census defectũ supplet, & certum est, nec reditus pro titulo assignati ab aliorum voluntate pendent, ε id colligitur ex illo Tridentini Concilij decreto, quo statutum est, posse aliquem ad titulum patrimonij, vel pensionis sacris ordinibus initiari, si re vera constet, ipsum possidere patrimonium, vel pensionem; ζ redditus autem incerti non possidentur; nec sufficit titulus eleemosinæ, vel anniuersariorum, vel stipendij ex proprio labore, & industria, vt ex musica, ex pictura, aliauè licita arte prouenientis; hi enim reditus incerti sunt, *ita α β Nau. consil. 18. de temp ordin. Suar d 4 s.3. numer. 25. Garz. 2. p. c. 5. num. 39. Parisius l c. q.6. num 12. Bonac d.3.q 1.p 9.10.3. Genuensis, & alij apud Garziam, γ δ Fornar. de ord c.8. num.8. Regin. l.3. num.34. Sayr. l 4 c.12. Em Rodr to.3. q. 23. Garz. Aug Barbosa in sess. 21. Suar. s. 1. num. 38. Bonac. ε ζ Sacra Congreg. Quaran. v. ordo. Bonac. Trid. sess.21. c. 2. DD. Garz. num. 111.*

11 Iurisconsultus, aut Theologiæ Doctor non potest licitè absque sufficiente patrimonio, vel beneficio ad sacros ordines promoueri sub titulo literarij gradus, vel magisterij, vel doctoris; η quãquam si Doctor Theologus, vel Iurisconsultus ex aliquo opulento Collegio perpetuum stipendium, & emolumentum ad alimenta sufficiens haberet, nec periculum esset, ne illo priuaretur, secundum probabilem nonnullorum sententiam absque alio titulo sacris ordinibus initiari licitè posset; θ neque in suspensionis pœnam incideret ille, qui sine titulo, sed cum sola fideiussione ab aliquo diuite facta prędtandi perpetuò alimentá ordinibus consecraretur. Satisfieret enim menti legislatoris, & fini legis, qui semper spectãdus est; mens, & anima legis est ratio, hæc vbi locũ habet, & legis dispositio ibi seruatur; ι non potest tamen quisquam hoc tempore ad titulum alieni beneficij, aut stipendij ab Episcopo sibi ex Episcopali mẽsa assignandi ordinari, quia ex beneficiarij, & episcopi vita incertá penderent ordinati alimenta, ideo nec certa, nec perpetua essent, † nec pro titulo ad suscipiendos ordines necessariò sufficit Vicaria, vt aiunt temporaria pensio, & beneficium quotidianum, quod manuale vocant, non perpetuum. Secùs de Vicaria perpetua pensione dicendum est; hæc enim legitimo titulo æquari potest, *η ita † Barbosa in sess.21. c.2. num.3. alleg.19. num.72. Sa. v. ordo nu.27. Glian Campanil. rubr 4 num. 6. Garsias de benef. p.2. c.5. num.13. Bonac d 3. q. 1 p.9. Sacra Congreg. Cardinal. contra Maur. θ Alzedum, Cordubam q.36. Henriq. l.13. c.37. & l.10. c.17. Gonzal. in reg. Cancell.*

Cancell. 8. glossa 4. Moscosum, Dian. p. 4. tr. 4 r. 50. ☙ *Grilenzonius cōsil.* 14. *Diana p. 5. tr. 10. r. 48. ex l nominis tui, ff. de verb. signif. Parisius vol 3. consil. 16. nu 20. 21. & 22.* † *Garzias num. 93. Bonac. l. c. num. 18.* ☙ *ex c. Constitutus, c. Michael de filijs presbit. c. postulasti de rescript. Ita Bern. Diaz. pract. c. 18. numer 8. Garsias l. c. Alter. to. 2. d 10. c. 3. Gonzal. ad reg. 8 gloss. 3. §. 3. Paris. de resign. Bon. num. 24.*

12 Quicūque suscipit ordines ante legitimam ætatem, in pœnam suspensionis impedientis ordinum executionem incidit spectato iure nouo, hoc est decreto Pij II. ☙ non vero antiquo iure, ☙ modò tamen ordinem aliquē sacrum mala fide, & cum lethali culpa suscipiat; secùs, si cum bona fide ordinis sacramentum sumat putans se legitimam ætatem habere, aut ignorans legem sub pœna suspensionis vetantem ordines ante legitimam ætatē suscipi; nulla enim censura afficitur suscipiens ordines minores, cuiuscumque sit ætatis, nec absque lethali culpa grauis pęna, qualis est suspensio, cōtrahitur, ☙ nec irregularitas exercendo ordines bona fide ante legitimā ætatem susceptos: immo probabile est, eum, qui sic initiatus est, inculpabiliter posse, postquam legitima ætas aduenerit, exercere ordines ante tempus susceptos, secus si culpabiliter. Quamuis si bona fide ordinibus vteretur credens, id sibi licere ob cōpletam ætatem, non fieret irregularis. ☙ Caret enim præsumptione, sine qua irregularitatis pœna non contrahitur, vt ex verbis Pontificiæ Constitutionis colligitur. Verum qui cognito ætatis suæ defectu sacris ordinibus conuenientes functiones exercet, lethali scelere se obstringit, etiamsi illos bona fide susceperit; ☙ qui vero mala fide eosdem suscepit, & contra legem scienter exercet, irregularescit. Ad primam tonsuram suscipiendam septennium requiritur, ad minores ordines quęlibet ætas septennio maior sufficit ab arbitrium episcopi. ☙ Ad subdiaconatum vigintiduo anni inchoati, ad diaconatum viginti tres incepti, ad presbyteratum v gintiquinque, etiāsi per medium tantum diem inchoati, sufficiunt, vt ex Tridentino Concilio Doctores communiter sentiunt, & vsus probat, ☙ ad episcopatum trigesimus annus completus exigitur, ☙ nec dies bissextus, siue intercalaris, qui quarto quoque anno interseritur, vt anni ratio cum solis cursu conueniat, computandus est in ætate, quam iura præscribunt ad ordinum susceptionem, ☙ annus enim legitimus est spatium dierum CCCLXV. quod vox ΝΕΙΛΟΣ, Nili nomen quotannis Aegyptum irrigantis numerat, nec plures dies habet annus probationis Religiosæ, hoc est Nouitiatus, vel annus suspensionis Ecclesiasticæ, K quando quis per annum suspenditur. Cæterum suspensio ordinis ante legitimū tempus suscepti non impedit executionem aliorum ordinum debito tempore susceptorum. Ideò quidam initiatus diaconatu ante ætatem illum tantum exercere prohibetur, nulla facta mentione subdiaconatus; ☙ potest autem huiusmodi suspensione ligatus absolui ab episcopo, vel ab alio substituto, vel delegato, etiam manente irregularitate cōtracta ob exercitium ante ætatem suscepti, quæ irregularitas adhuc impedit quominus ordo ille ante ætatem legitimam exerceatur; Nec enim ab episcopo huiusmodi irregularitas auferri potest, ☙

sed

ſed adueniente legitima ætate ceſſat; *f* qui verò nondum abſolutus ab illa ſuſpenſione ordinis ante ætatem legitimam ſuſcepti eundem exercuerit, à ſolo Pontifice abſolui poteſt. Secus dicendum eſt de eo, qui ante legitimã ætatem in epiſcopum conſecratus eſt; quia epiſcopatus non eſt ordo, vt probabilior Doctorum ſententia aſſerit; aſt Pius II. loquitur de ſuſcipientibus ordines ante legitimam ætatem; *g* hæc non ab hominis conceptione, ſed à natiuitate computanda eſt, *o* natalis dies dicitur non ſolum, quo quis naſcitur, ſed etiam, quo quis ſecto matris vtero educitur, *a* *Pius II. in bulla incip. Cum ex ſacrorum ord.* *ß* *S. Antonin: Couar. Nau. c. 25. num. 70. Suar. d. 31. ſ. 2. numer. 23. Alter. tom. 2. d. 10. c. 1. Diaz, Bonac. d. 3. q. 1. cõtra aliquos apud Salzedũ Diaz. c. 26.* *γ* *δ* *Nau. c. 27. num. 155. Suar. l. c. Alt. Diana p. 5. tr. 10. r. 34.* *ε* *Nauar. Sayr. Tol. Vgol. Suar. tom. 5. d. 31. ſ. 1. num. 23. Garzias 2. p. c. 5. num. 51. Bonac. l. c.* *ζ* *c. nullus de temp. ord. infans eſt, qui non compleuit ſeptennium, l. ſi infanti, §. vlt. & l. potuit c. de iur. delib. Sſ Oddo de reſtitut. in integr. p 1. q. 2. art 9.* *η* *Trid. ſeſſ. 23. c. 11. & 12. Doct. comm.* *θ* *c. cum in cunctis de elect.* *K* *Syluestr. v. atas q. 3. & v. religio 3. q. 10. Henr. l. 10. c. 19. M. Fornarius de ord. c. 3. num. 4. Suar. Bonac. de cenſ d. 3. p. 3. num. 5. cum alijs,* *λ* *c. vel non eſt compos de temp. ord.* *μ* *Sacra Congregat. Card. Garzias nu. 52. Bonac.* *ν* *Nau. Tol. Vgol. Bonac. l. c.* *ξ* *Suar. num. 29. Alter. l. c.* *ο* *Couar. 4. decr 2. p c. 8. §. 2. Mandoſ. de atate c. 1. numer. 25. Sanch. moral. l. 4. c. 35. Bonac. contra Oddum.*

13 Probabilior eſt ſententia aſſerẽtium eos, qui per ſaltum ordines ſuſcipiunt, in ſuſpenſionem ordinis maioris ſuſcepti incidere; nam in capitulo vnico de clerico per ſaltum promoto indicatur, ſubdiaconum, qui per ſaltum promotus fuit ad ſacerdotium, non poſſe diaconatum antea prætermiſſum ſuſcipere abſque iuris relaxatione, quam diſpenſationem vocant, nec poſteà eundem diaconatu antè omiſſo initiatum ſacerdotij per ſaltum ſuſcepti officio fungi abſque venia, ac miſericordia Antiſtitis poſſe, & Tridentinum Concilium concedit epiſcopo facultatem abſoluendi promotos per ſaltum, ergo hi ſuſpenſionis vinculo obſtricti tenentur, donec abſoluantur. *α* Contraria tamen ſententia aſſerentium, eos, qui ſuperiorem ordinem inferiore omiſſo ſuſcipiunt, nõ eſſe à iure ipſo ſuſpenſos, ſed ſuſpendendos, hoc eſt executione ſuſcepti ordinis per ſaltum interdicendos eſſe, non improbabilis videtur; quia nullo decreto ſuſpenſionis ſententiam in huiuſmodi ordinum ſaltatores latam fuiſſe conſtat, neque aliud ex allatis locis colligitur, quàm illis illicitum eſſe ſaltu ſuſceptum ordinem exercere, vel ad ſuperiorem aſcendere antequam prætermiſſum ordinem ſuſceperint, alioquin eos grauiter peccare non tamen irregulares fieri ſuſcipiendo omiſſum ordinem, & exercendo ſuſceptum; *β* aſt vtrumque facere ex conceſſione indulgentis epiſcopi poſſunt, quamuis publicè deliquerint, ita vt delictum celari nequeat, modò ſuſcepti ordinis miniſterium contra conſcientiæ dictamen non exercuerint, *γ* & ſi Bullam Cruciatam habeant, à quocumque ſacerdote abſolui à ſuſpenſione ſecũdum priorem ſententiam contracta; *δ* probabile tamen eſt, poſſe epiſcopum abſoluere

eos, qui publicè, & scienter ante impetratã absolutionem in male suscepto ordine ministrarunt, α longè alia ratio est de episcopatu, quem ante sacerdotalem ordinem suscipere nemo potest; nam vnus idem est sacerdotij, & episcopi caracter, qui per episcopalem consecrationem ad peculiares functiones episcopi proprias, maioremque iurisdictionem extenditur; ideo, qui sacerdotio caret, episcopus consecrari nequit, ε verum qui ad sacerdotium, omissis alijs ordinibus, promotus est; episcopus consecrari potest; sacerdotalis enim ordo reliquos virtute continet, & caracter episcopalis idem est, ac sacerdotalis magis extensus, η sic per saltum factus ex sacerdote episcopus omnes ordines conferre potest, exceptis ijs, quibus ipse initiatus non est, neque suspensionis vinculo obstrictus est, quia nulla in hoc euentu suspensio iure statuta legitur. θ Denique promotus per saltum exercere potest ordines antea inè susceptos, quia nullum iuris decretum ei obstat, ι regulariter autem, qui se sacerdotali insignitum ordine ostendit, ritè promotus ad illum censendus est. Vir enim diligens non creditur deliquisse, K porro secundum sententiam communiorem asserentium, promotos ad ordines per saltum suspensos esse, hos episcopus absoluere valet, quoties ordinati in suscepto per saltum ordine, vel in omisso culpabiliter non ministrauerint cum mortali culpa; quia censura, quæ est pæna grauis, non infligitur, nisi in reum grauis culpæ, λ ei autem, cui episcopus concedit facultatem suscipiendi ordinem prætermissum, permittitur etiam exercitium ordinis per saltum suscepti, μ vt ex capite vnico de clerico promoto constat *ex c. solicitudo d. 52. ex c. vnico de cler. prom. Concil. Trident. sess. 23. c. 14.* α *Nau. c. 27. num. 242. Sot. in 4. d. 25 q. 1 art 3. Salsed. Rodr. Suar d. 31 s. 1 nu. 35. Alter. Fillinc. tr 17 c 5 q 8 Barbosa, Gesual. p. 2. tr. 17. Hostien Panorm. Tol. l. 3. c. 50. num. 17. Valentia, Maiol. Sayr. Zer. Philiar. Seb. Medic. M. Led. Corneio, Vinald Henriq. contra* β *Archid. in c. solic. dist. 52 Turrecr. Innoc. in c. si celebr. de cler. Armil. Tab. Geminian Dian p 5 tr. 16. r. 2. Prapos. Diaz. c. 24 num. 2. Acugnam in decret. Gratian.* γ *Tol l. 1. c. 50 num. 17. Panor. Gloss. c past de sacr Dia. p. 5. t. 10, r. 27.* δ *Granad. Dia.* ε *Acugna l. c. contra Suar. Barb. Maiol. Sayr. Filiuc. Hom Ricc. Bonac. quorum sententia est probabilis,* ζ *Maiol. l. 4. c. 12. & alij DD. citandi contra Abb. Hostien. in c. vnic. de cler. prom. Barbosa, & alios,* η *Syluest v. ordo, Alberic. Suar Henriq Alter. Filiuc. Bonac d. 3 q 1. p. 2.* θ *Suar. Fil. & alij contra Sylu v. irreg. q. 11.* ι *Suar. Henr. l. 14. c. 6. num. 3. Alt Campanil. Barbos. Bonac. contra Maiol Nau. c. 27. num. 242.* K *Abb. in cap. nisi num. 3. de preb. Innoc. Peregr, Salf. Diaz. Bonac. contra Alter. c 55.*

14 In suspensionem ab ordine recepto episcopo reseruatam incidunt, qui recipiunt ordinem sacrum sine legitima facultate, vel sine literis dimissorijs ordinarij sui præsulis, α vel ante legitimam ætatem, β vel extra tempora à iure statuta, γ vel simoniam pro ordinis susceptione cõmittunt, δ vel dimissorias literas per simoniam obtinent, & qui sciens se excõmunicatum suscipit ordinem; ε Hic, si secularis sit, à suscepti ordinis vsu in perpetuum priuandus est, & omni

omni ſpe abſolutionis; ſi vero religioſus ſit, ſuſcepti ordinis, & officij vſu carebit, donec ab epiſcopo abſoluatur. Quod ſi ignoranter id fecit, ſecularis à ſolo Pontifice, religioſus à ſuo ſuperiore poſt iniunctam, & peractam regularem pœnitentiam abſoluendus eſt, ſi tamen ignorantia inculpabilis fuerit, excuſabit eum, ne ſuſpenſionem, neue irregularitatem contrahat. In eandem ſuſpenſionem incidit, qui ordinis ſuſpenſione affectus, vel interdictus ordinem ſuſcipit. Suſpenſio contracta ob ordines ſuſceptos ante legitimam ætatem durat, etiam ſi ætas legitima aduenīat, quia abſque limitatione ſtatuta eſt, ſi culpabiliter ordines ſuſcepti ſint, *Auila p.3. diſp.5. dub.7. Pius II. in bulla cum ex ſacrorum, Suarez. d.31.ſ. 1.n. 14. Quaranta. v. ordo. Sayr. l.4.c.13.n.15. Ludouiſ. Trident.ſeſſ.25.c.8. Pius II. & c. pen. & c. per tuas de ſimon. & extrau. 2. Pij II. de ſimon. Sylu. et alij Sūm. v. ſimonia d.25.22. q.100. Suar. d. 31. de cenſ. ſ.3. nu.31. Nau. conſil. 67. de ſimonia, c. cum illorum de ſent. excom. Suarez. d.31.ſ.1. num.59. Couar. in c. alma p.p. §.6. nu.6. Ludou. Corneio in 3. p. tr. 5. d. 4. c. 3. Rodriq. r.106. nu.14. Henriq. Bonac. d.3. q.1. p.1. contra Cordubam caſ. 144. Sotum in 4. ſent. diſt. 25. q.1. a.2. Medinam inſtit. l. 1. c. 11.*

15 Qui antequam abſoluatur à ſuſpenſione contracta ob ſuſceptionem ordinis ante legitimam ætatem, vel abſque dimiſſorijs proprij epiſcopi, vel extra tempora, miniſtrauerit in ſuſceptis ordinibus, à ſolo Pontifice à ſuſpenſione abſolui poteſt, ad cōtrahendam cenſuram hanc requiritur dolus, ſeu præſumptio, tum in ſuſceptione, tum in vſu ordinis ſuſcepti ante tēpus *Auila d. 17. Dia. p. 5. tr. 10. r. 34.*

16 Licet quandoque ab alieno, ſed viciniore epiſcopo ordines ſuſcipere abſq. dimiſſorijs literis proprij epiſcopi vt cum hic ſuſpenſione illaqueatus eſt ob adminiſtratum exteris ſacramentum ordinis non habentibus literas dimiſſorias proprij antiſtitis, vel quando proprius antiſtes cenſetur id ratum habere, vel habuiſſe, quod aliquis ex ſuis ſubditis ab externo antiſtite initietur. Non ſufficit tamen rati habitio futura. immo epiſcopus ordines cōferens in aliena diæceſi ſub ſpe ratihibitionis non ligatur ſuſpenſione tertio quando aliquis familiaris per triennium alicui epiſcopo præſenti, & habenti diæceſim, non autem abſenti, vel titulari *Auila dub. 7. §. dico 5. Glian. Reginald. to.2. l. 32. c. 4. ſ. 3. Diana par. 3. tr. 4. num.191. & par. 5. tract. 10. r. 38.*

17 Æquum eſt ordinationes quatuor anni tēporibus ſub quatuor Euāgelijs haberi ab epiſcopis, vt pro primitijs temporum offerantur Deo primitiæ hominum, & vt clerici quatuor anni tempora æmulentur, vere virtutibus floreant, Æſtate bonorum operū fructibus afferant; Autumno metant, vel colligant; Hyeme collectos fructus conſeruent, vt eis cum domino fruantur. Sabato fiunt ordinationes, quia dies hæc ſacra eſt Spiritui Sācto, cuius dona in ordinibus ſuſcipiuntur. Vnica ſuſpenſionis cenſura afficitur, qui à proprio etiam epiſcopo in aliena diæceſi ſine licentia conceſſa ab loci præſule ordines recipit, duplici verò ſuſpenſione illaqueatur, qui abſque dimiſſorijs literis proprij antiſtitis ab alio epiſcopo in aliena diæceſi abſque licentia localis præſulis ordines accipit *C. Trid. ſeſſ. 8. c. 5. Suar. d. 3. ſ. 1. n. 21.*

18 Si

18 Si quis ignoranter promittat episcopo, se alimenta ab eo non petiturum, & absque titulo ordinibus initietur, suspensione susceptorum ordinum multatur, donec a summo Pontifice absoluatur quod ad forum externum, in quo deliquisse censetur *Suar. d.31.s.1. num.34. Coninch. d. 16. d.5. num.37. Hurtad. Gordon. Dianar.54. t. 10 part. 5.*

19 Si quis ab episcopo excommunicato vitando ignoranter suscipit ordines, non incurrit in suspensionis pœnam, α quia iura non clarè loquuntur, & possunt explicari de ignorantia culpabili; si enim ignorantia inculpabilis interueniat, nulla erit suspensio, metus etiam cadens in constantem virum excusat suscipientem ordines ab excommunicato antistite β, ita α β *Turrian. l. 5. d. 46. d. 2. Diana r. 39. contra Suar. Fillinc. Bonac.*

20 Clericus prædicationis, quam sodomiam dicunt, occultè reus suspensionis censura nō afficitur ratione enormitatis, & grauitatis criminis; nam suspensio, sicut irregularitas non contrahitur ex delicto, quantumuis enormi, præter homicidium, nisi sit notorium, & pariat infamiam, ita *Henriq. l. 3. c. 38. num. 1. Diana p. 1. tr. 17. r. 21. & 69. ex c. ex tenore de temp. ordin. & ex c fin. eod. tit. contra Couarruuiam in Clem si furiosus p 1. § 2. num.6. & alios quos refert Cotton.*

21 Beneficiarij, vel Ecclesiæ alicuius præfecti, qui eādem Ecclesiam, vel beneficium Ecclesiasticum ære alieno grauant, vel alicui literas, aut sigilla concedunt, quibus Ecclesia obligari possit, administratione spiritualium, ac temporalium rerum interdicuntur per suspensionem reseruatā episcopo *c. de solutione Angelus v. suspensio n. 10. Sylu nu. 6. Suar. d. 31. de cens. s. 3. num. 2.*

22 Religiosus abstentus, hoc est anathema ex clerici percussione, si ordines recipiat absque contemptu ecclesiasticæ disciplinæ, vt si nesciat excommunicationem impedimentum esse contra ordinis susceptionem, non incidit in suspensionis pœnam, quamuis ignorantia sit crassa, vel supina, α idem dicendum de eo, qui durante matrimonio suscipit ordines credens, coniugem suam obijsse; suspensionis enim pœna nonnisi in præsumentes statuta est; at nulla hic præsumptio, sed ignorantia, quæ vel crassa, & supina eundem excusat β, α *Prepos. in 3. p. q. 3. de susp. d. 1. 39.* β *Diana p. 5. tr. 10. r. 58. & 59. Prepos q. 3.*

23 Ordinati cum dimissorijs literis Capituli sedis vacantis infra annum suspensione ligantur, vt ex decreto Tridentini Concilij sessione VII. capitulo X. constat, γ potest autem Capitulum sedis vacantis concedere episcopo extero potestatem conferendi ordinis sacramentum suis subditis, δ nec non concedere facultatem suscipiendi ordines ante elapsum annum vacationis sedis obtinenti potestatem à summo Pontifice suscipiendi ordines à quocunque antistite Catholico cum licentia cōcedenda ab ordinario præsule, ε potest etiam testimoniales literas de idoneitate alicui sede vacāte concedere, ζ nec non dimissorias literas ei dare, qui à laico patrono ad beneficium ecclesiasticum iur spatronatus ipsius præsentatus, fine exhibitus est, vt illud obtineat, η *ita* γ *Turrian. de cens l. 5. d 46. d. vlt Diana l c. r. 46.* δ *Piasecius in praxi episc. p. 1. c. 1. a 2. Henriq. l. 1c. c. 22. nu. 1. Quaranta* ε ζ *Barbosa de pot. episc. p. 2. alleg. 7. num. 14.*

num. 14. & num. 16. • *Gonzias p. 5. c. 7. num. ... Molfes. tom. 1. tr. 6. c. 7. num. 5. Dian. r. 50.*

24 Si quis ordines suscipiat non seruatis temporum interstitijs absque episcopi concessione, grauiter quidem peccat contra Tridentini Concilij decretum, • nulla tamen suspensionis pœna afficitur; cum nulla in iure suspensio violatoribus interstitiorum statuta maneat. Quæ enim à Syxto V. Pontifice imposita fuerat suspensio, à Clemente VIII abrogata postea fuit; K quapropter nec suspensione multatur, qui ad subdiaconatum nondum elapso anno a minori ordine suscepto transit absque pontificio, vel episcopali indulto. In minorum ordinum administratione nulla requiruntur interstitia, sed omnes vno, eodemque die ab Episcopo conferri possunt. Abbas etiam, quando tonsuram, & minores ordines conferre potest, interstitiorum legem relaxare valet, sicut etiam quando cum dimissorijs literis suos ad accipiẽdos ordines ab episcopo mittit, λ qui tunc eosdẽ minimè examinare debet, μ ita ι *Trident. sess. 23. c. 11.* K *contra Portellium v. suspensio docet Suarez perperam ab eo citatus ab eo de cens. d. 31. s. 1. num 4. Gesualdus, Riccius par. 3. coll. ... 576. Alter. 2. p. d. 10. c. 4. Barbosa de pot. episc. p. 2. alleg. 19. Fill. ... tr. 17. c. 5. nu. 56. Diana p. 5. t. 10. r. 40.* λ *Campanil. rubr. 12. c. 13. num 43. Barbosa de pot. ep. sc. p. 2. alleg. 18. num. 3. Mirandа to. 1. q. 38. a. 7. c. 3.* μ *Villal. to. 1. tr. 11. d. 5. 12. nu. 4. Nauar. cons. 14. nu. 1. Barbosa in collect. Doct. in Conc. Trident. session. 23. cap. 10. numer. 5.*

26 annus moraliter, non mathematicè acceptus inter vnius, & alterius ordinis susceptionem intercedere debet, qualis à pentecoste ad pentecostem sequentis anni, vel à dominica quadragesimæ ad dominicam sequentis quadragesimæ secundum Ecclesiæ morem cõputatur. • episcopus indultum sibi ab interstitiorum lege eximere potest, quanquam interstitia inter minores ordines, & subdiaconatum, & inter diaconatum, & sacerdotium seruare debet, nisi necessitas, & vtilitas simul Ecclesiæ aliud suadeat, cætera interstitia soli arbitrio episcopi committit Tridentinum Concilium, ξ prout necessitas, vel vtilitas ecclesiæ exposcet, relaxanda. Leuior causa ad hæc, quam ad illa remittenda requiritur. eadem facultas Capitulo sede vacante, vel eius Vicario est; succedit enim in ordinaria episcopi iurisdictione, • nisi prohibeatur; censetur autem episcopus cũ interstitiorum lege soluere, quem ad sacros ordines admittit, vel cui dimissorias literas concedit, quando sciat ordinandum tempus nondum compleuisse, & tamen nullam de interstitijs mentionem facit; Non enim credendum est, episcopum delinquere velle. π Religiosi etiam ex causa à superioribus suis significata possunt ab episcopo interstitionem legis solui; non enim deterioris sunt conditionis, quàm cæteri ρ sacrorum ordinum candidati; imò illis ordines extra tempora à iure statuta suscipere concessum est, σ quod secularibus non licet, τ *Quaranta, Barbosa, Fornar. de ord. c. 5. nu. 4. asserens, ita a Sacro Cardinalium cœtu declaratum fuisse Sorb. Bonac. to. 3. d. 5. p. 4. Gesualdus Bonon. p. 2. tr. 17. c. 1. Vgol. ξ Trid. sess. 23. c. 13. Bonac. l. c. contra Nauar. cons. 12. num. 1. & Alter.* • *C. Grellus de effectu in prælud. num. 359. Quaranta*

Ricc. Barb. ♈ *Menoch. de arbitr. c. 563. num. 1. Marol. l. 3. c. 24. Salfed. apud Diaz. Barbof. Auila, Alt. Sayr. Suar. Vgol. & alij Bonac.* ε *Sacra Congr. Henr. Barb. Quar. Bonacin.* ε *Dian de dubijs regul. r. 31. Glian. v ord.*

25 Si quis recipiat minores ordines extra tempora, vel ante legitimam ætatem, vel sine literis dimissorijs non incidit in suspensionem latam in bulla Pij II. latam anno MCDL. In bulla enim loquitur Pontifex tantum de suscipientibus ordines sacros extra tempora, vel ante legitimam ætatem, aut sine dimissorijs, vel cum fictis, seu falsis literis. Nec iure antiquo statuta fuit vlla suspensionis pœna suscipientibus minores ordines extra tempora, vel sine dimissorijs, vel ante ætatem. Qui autem maiores suscipiunt, statim suspensione ligantur, α & priuantur ordinum executione, quamdiu proprio ipsorum antistiti videbitur, &c, si antequam obtineant veniam ab episcopo, ordines illos exerceant, fiunt irregulares ex decreto Pij II. β confirmato à Pio V. ab ea tamen suspensione potest episcopus absoluere. Nã Clemens VIII. reseruationem ipsius à Syxto factam abrogauit; γ Superior Religiosus subditos sibi religiosos ab huiusmodi suspensione, & irregularitate ob eam contracta absoluere potest, δ *ita* α *Trident. Conc. s. 23. c. 11. Riccius p. 4. dec 93. num. 6. Nau. in man. c. 25. num. 70. & c. 27. n. 242. Miranda to. 1 q. 39. a. 7. Henriq. l. 10. c. 12 num. 2 Zerola, Tolet l. 1. cap. 49. Campanil. Dia. r. 30. Alterius p. 2. d. 10. c. 4. Barbosa de pot. epise p 2 alleg. 18. Bonac. to. 3. d. 3. q 1. p. 5.* β *Scortia ep st. 39. theor. 102. & alij,* γ *Suar. d 31. s. 1 numer. 32. Hurtad dis. 3. num. 36. Auila p. 3. d. 5 d. 7. contra Guttier. quæst. can. l. 1. c. 26 nu. 21.* δ *Portel. in dub. reg. v. ord [illegible] num. 14. Rodr. r. 106. nu. 26. Henriq l. 14. c. 25 num. 3. Besa p 4. c 37. Dia. r. 31.*

26 Si quis suspensus ob ordines ante legitimam ætatem susceptos epistolam, & Euangelium in eadem missa canat, non fit irregularis, quia actiones non censentur fieri post ordinationem perfectam subdiaconi, vel diaconi, quæ tamdiu durat, quandiu missa ipsa in qua fit, ε sic sacerdos in ordinatione sua contrahens suspensionis censuram non fit irregularis consecrando simul cum episcopo ordinante; quia ordinatio nondum completa est, ε ità ε *Aegidius Dian. Suar. d. 31. s. 1 Coninch. Mercerus contra Hurtad. de susp. 13. num. 36.*

27 Si quis prætermissis ordinibus minoribus subdiaconatum suscipiat, grauissimè quidem peccat, & minores ordines suscipere debet, non tamen suspẽsionis vinculo obstringitur, quia in iure nulla extat suspensio lata in eos qui omissis minoribus ad ordines sacros transeunt, sed in eos, qui, vel omisso ordine subdiaconi diaconatũ suscipiunt, vel, omisso diaconatu, presbyteri ordinantur, ità *ex c. sollicitudo dist. 52. & c. vnico de clerico promoto per saltum, Portel. in resp. par. 3. casus 41. q. 2. num. 3. Dian. hanc sententiam probabilem censet tr. 1. r. 47. part. 5.*

28 Qui non solum cum ignorantia inculpabili, sed etiã culpabili, & crassa ordines ante legitimam ætatem extra tempora suscipit, non incidit in suspensionem statutam à Pio II α neq. sacrum faciendo irregularis fit. Ideo postquam ille, qui ante ætatem legitimam initiatus ordinibus fuit, bona fide, vel ignoranter postquam ad legitimam

mam ætatem peruenerit, poteſt ordines illos abſque peccato, & violatione cenſuræ exercere, ꝑ Immo poſt pænitentiam actam pro ſuſpenſione contracta ob dolum adhibitum in ſuſceptione ordinis, ſi quis bona fide ordinem eundem exerceat, non fit irregularis, quia vbi dolus, & præſumptio abeſt, non contrahitur irregularitas, vt ex verbo illo, *præſumpſerint*, quo vtitur in diplomate Pontifex, conſtat, γ *ita* ꝑ *extrau. cum ſacrorum Pij II. qui refert Nau. cap. 27. ſumma num. 125.* ꝑ *Portel. 5 p. tract 4. r. 192. Prapoſ. in 3 par. q. 1. de ord. Hurtad. Villal. Coninch. Dia. r. 52. contra Riccium, Fuſcum, Bonac.* γ *Anila p. 3. d. 5. d. 7. Nau. c. 27. num. 156.*

29 Qui propter munera ab amico data, vel promiſſa inſcius eorundem ordinibus initiatus eſt, ſi poſtea factū cognouerit, & ratum habeat, non incidit in ſuſpenſionem, vel irregularitatem, quamuis grauiter peccet prauum alterius factum approbando; Ignorantia enim illum excuſat, ne cenſuram contrahat, nec ratihabitio comparatur mandato in pænis, niſi in iure id expreſſum ſit, nec aliena ſimonia impedit, quominus ordines verè accipiantur, atque accepti exerceantur *Bonacina d. 3. p. 1. §. 1 num 9 Henriq. l. 13. c. 37. nu. 2. Dia p. 5. t 10. r 56. contra Auilam p. 3. d 5. q 9. c. 2. ex D. Thoma 2. 2. q. 100. a. vlt ad. 3.*

30 Sacerdos aſſiſtens matrimonio clandeſtino poſt Tridentinum Concilium non incidit in ſuſpēſionem triennalem ſtatutam in capitulo vltimo de clandeſtina deſpōſatione; Hæc enim pœna in mitionem, & arbitrariam pœnam ab epiſcopo infligendam mutata eſt; ceſſare enim antiquam pœnam, cum noua lege recentiore ſtatuitur, valde rationi conuenit, K ſi forte tamen contrariæ ſententiæ adhæreas, dicendum eſt, ſacerdotem illum non eſſe ſuſpenſum beneficio, ſed officio tantum *ex c. vlt. §. finali de cland. deſponſ.* λ *ita* K *Sanch. tom. 1. l. 3 d. 38. num. 4. Hurtad. de matr. d. 5. diſ. 17. nu. 55. Dia. p. 5. t. 10. 33. contra Coninch. d 27. d. 10 num. 84. Alterium. Barboſ. Maiolum. Ledeſmam,* λ *Alter. to. 2. d. 11. c 5. Barboſa de poteſt epiſc. par. 2. allegat 32. num. 165.*

31 In officij, ac beneficij ſuſpenſionem incidunt clerici fœneratores hoc eſt vſurarij, ſi moniti non reſipiſcant; μ officium etiam exercere prohibentur, donec ad arbitrium epiſcopi ſatisfecerint clerici, qui ab vſurario oblationem accipiunt inter ſacrificium, vel extra illud, γ dummodo ſit vſurarius nominatim denūciatus, item qui vſurarium eccleſiaſticæ ſepulturæ tradunt, ξ non ſolutis ab eo vſuris, quas potuit ſoluere in vita ſaltem vicinus morti, ſed in læthali peccato ob illicita fœnora obijt in ſuſpenſionem, & excommunicationem epiſcopo reſeruatam incidunt. ꝑ fœnus dictum eſt a fœtu, & quaſi de fœtura quadam pecuniæ parientis, atque increſcentis *Gellius l. 16 cap. 2. ex cap praterea extr au. de vſur. Kaym. Glian* ξ *c quia in omnibus de vſuris, Suar. de cenſ. d. 31. ſ. 2 num. 10.*

Suſpenſiones aliæ in Abbates, & in Epiſcopos. Cap. LXXV.

1 Abbates nõ incidunt in ſuſpenſionis cenſuram ſi conferant tonſuram, vel minores ordines alijs, quam ſubditis regularibus, α nec ſi nouitios ordinent. β nec ſi concedant literas dimiſſorias nouitio ad ſuſcipiendos ordines; γ. nam Tridentinum Concilium tantum imponit ſuſpenſionem cõcedentibus dimiſſorias, ſiue ſint Abbates, ſiue Capitula Cathedralis Eccleſiæ intra annum à vacatione ſedis epiſcopalis, non verò ordinantibus. Ideò Abbates, ſi nouitios ad minores ordines promoueant, non peccant; δ præterea cum regulares ex ſpeciali priuilegio ſibi concesſo valeant concedere ſuas dimiſſorias literas ad quencunque epiſcopum; nihil prohibet quominus eaſdem nouitijs ſuis concedere valeant, vt à quocunq; epiſcopo initiari poſſint, α *ita contra Sayrum de cenſ. l. 4. c. 14. num. 5. docet Bonac. tom. 3. d. 3. q. 1. p. 11. numer. 4. Dian. par. 5. t. 10. r. 42.* β *Sayr. l. c. Henriq. l. 13. c. 38. num. 2.* β δ *Suar. de relig. tom. 4. tr. 8. l. 2. c. 29. Gloſſa in c. Abbates v. conſolauerint de priuil. in 6. & alij contra Marolum l. 4. cap. 2. num. 11.* γ *ita Sanch. in Dec. tom. 2. l. 6. c. 10. Io. Baptiſta Tiberius è Soc. Ieſu Theologus, ac I. C. olim magiſter meus in Parmēſi Academia anno 1620 in inſtitutione ordinand. c. 7. q. 50. Barptol. Vecchius in praxi d. 51. q. 8. nu. 3. Tamb. de iure Abbat. tom. 2. d. 2. q. 7. num. 2. Dian. r. 43. & alij contra Bonac. d. 3. p. vlt. num. 13.* aſſerentem, Abbatem non ligari ſuſpenſione, ſi cõcedat nouitio literas dimiſſorias ad primam tonſuram, ſecus ſi clericis nouitijs cõcedat eas ad ordines ſuſcipiendos; Concilium enim ſtatuit ſuſpenſionis pœnam aduerſus eos, qui concedunt dimiſſorias clericis ſecularibus.

2 Epiſcopus miniſtrans ordinis ſacramẽtum extero ſubdito alterus epiſcopi nõ habenti dimiſſorias credens, epiſcopum illius id ratum habere, non incidit in ſuſpẽſionẽ. Sicut D. Epiphanius qui hoc modo nonnullis ſacramentum ordinis miniſtrauit in diæceſi D. Ioannis Chryſoſtomi; β ſufficit enim ratihabitio de præſenti, vel præterito expreſſa ſigno aliquo exteriori, non vero de futuro, ne ſuſpenſio contrahatur, tum ab eo, qui confert ordines, tum ab eo qui eoſdem recipit; δ ſi autem epiſcopus habet licentiam ordinandi in aliena diæceſi ſubditos epiſcopo illius territorij, proprios etiã ſubditos ibidem ordinibus initiare poteſt, ε quod ſi ſubditis ſibi in aliena diæceſi abſque licentia epiſcopi diæceſani primam tonſuram abſque vſu pontificalium conferat, non incidit in ſuſpenſionem, nec peccat; ſi vero alienos ſubditos tonſura inſigniat, grauiter peccabit, ſed non obſtringetur ſuſpenſione canonica, δ quam Tridentinum Concilium imponit conferentibus ordines; nam tonſura non eſt ordo, β *Reginald tom 2. l. 32. tr. 2. c. 24. ſ. 3. num 69. Barboſa in collectan. ad Concil. Trident. ſeſſ. 23. c. 8. nu. 36. Gloſſa in c. Lugdun. q. 92. D. Thom. in 4. d. 25. Marol. l. 4. c. 2. num. 7. Dia. r. 38. contra Turrian de cenſ. l. 5. d. 46. d. 1 Bonac tom. 3. d. 3. q. 1 Pariſium, Mandoſium, Rebuffum,* ε *Auila de cenſ. p. 3. d. 5. d. 7. §. 2. contra Sanchium opuſc.*

opusc. l. 7. c. 1. d. 20. num. 13. ε *Turrian. l. 5. d. 46. Dia. r. 45.* δ *Tolet l. 1. c. 49 num. 4. Azor. tom. 2. l. 3. c. 48. q 5. Fornar. de ord. c. 5. §. num. 4. Molfes. tom. 1. tr. 2. c. 2. num. 15. Henriq. l. 3. c. 6. & alij contra Campanil. Barbosam, Alter. Rebuff.*

3 Probabile est episcopum censura obstrictum eo tempore, quo episcopatum suscipit, non obligari suspensione, ita docent, qui asserunt, episcopatum non esse ordinem, K Hi autem episcopi nomine intelligunt etiā maiores omnes episcopo excepto Romano Pontifice, *cap. clerus, §. ordo episcoporum d. 21. Sot. l. 10. q. 1. a. 2. Ledes. D. Antonin. 3. p tit. 14. cap. 16. Sylvest. v. ordo q. 1. d. 3. Ferrar. l. 4. c. 76. Tab. v. episc. Bonac. d. 13 p. 5. §. 1. nu. 11. contra Sanch. Palac. Nau. c. 22. num. 18. Valent. tom. 4. d. 9. q. 1. Coninch. Sa, Granad. Praepos. Vasq. to. 3. d. 240. c. 3. Forn. cap. 1. asserentes episc. esse ordinem.*

4 In suspensionem summo Pontifici reseruatam incidunt. Primo episcopi qui scientes consecrantur ab haereticis, schismaticis excommunicatis, suspensis, & interdictis vitandis hoc est non toleratis. α Secundo fratres ex ordine praedicatorio promoti ad episcopatum, si consecrentur antequā libros, & alia quaecunque habent promotionis tempore non resignent. β Tertio qui praetextu cuiuscunque priuilegij in aliena diaecesi absque facultate ibi concessa ab episcopo diaecesano pontificalia exercent, vel si concessa eisdem pontificalia in alios exercent, quam in subditos eidem diaecesano antistiti, ac si ibi exercent, γ IV. qui cum titulares episcopi sint, in loco etiam nulli diecesi subiecto conferunt ordines alicui non habenti dimissorias literas, etiamsi tales episcopi ex priuilegio potestatem habeant initiandi ordinibus quoscunq. ad se accedentes, V. Episcopi, qui conferunt ordines, etiam in propria diaecesi exteris carentibus testimonio proprij antistitis eorundem probitatem, ac mores commendantis, etiam si accedant cum literis dimissorijs, vel cum alio generali, vel speciali rescripto, vel priuilegio, ε VI. initiantes prima tonsura aliquem, vel infantem, vel illiteratum nollentem religiosum institutum amplecti, vel coniugatum, nisi is nondū consummato matrimonio Religionē ingredi velit, ζ VII. si eodem die, vel duobus diebus continuato ieiunio cōferunt duos ordines sacros, vel praetextu cuiuscunque priuilegij, nam omnia priuilegia etiam Regulariū ad duos ordines sacros eodem die conferendos à Tridentino Concilio sublata sunt, η VIII. si episcopus ordinis sacramentum alicui carenti beneficio, vel patrimonio ministret hoc pacto, vt ordinatus alimenta ab ordinante non requirat, θ vel si accepta pecunia, pretio, vel praemio alicui, vel primam tonsuram simoniacè conferat, pontificalium vsu suspenso ingressu ecclesiae interdicitur, ι IX. Episcopus qui diligenter non examinauit aliquem antequam eligat ad animarum regimen, & quod ad mores, & doctrinam eligendi, prohibetur confirmare primum eiusdem successorem, & beneficij fructus percipere, K X. Episcopi, & alij praesules, qui bona ecclesiarum sibi commissarum hominibus è populo, seu laicis subijciunt sine consensu Capituli, & absq. facultate à Summo Pontifice impetrata, nisi id faciant modo, & temporibus, quibus iure id concessum est, incidunt

duntin suspensionem officij, & administrationis rerum temporalium Ecclesiæ grauatæ, atque hæc suspensio Pontifici reseruatur, si isti nullum in his superiorem habeant, x. XI. Episcopi, & alij præsules, qui bona dignitatum, & præfecturarum, quas personatus, vel prioratus vocant, vel quarumcunque Ecclesiarum vacantium, & ad ipsorũ curam, seu prouisionem spectantium, atq. interdicto ingressus Ecclesiæ, & si statim afficiuntur pertinaci animo perseuerauerint, priuantur administratione Ecclesiæ suæ in rebus spiritualibus, & temporarijs, & à Pontifice solo absolui possunt, si illi soli subsunt, x. XII. Episcopi commissarij causa alienandi bona Ecclesię si gratia, timore, vel sordido alio affectu moti in detrimentum Ecclesiæ abutantur potestate sibi concessa, in suspensionem officij ad annum Pontifici reseruatam incurrunt, v. XIII. Episcopi, & quicunque alij beneficiorum collatores, siue singuli, siuę plures simul admittant ad resignationes beneficiorum ecclesiasticorum cõtra præscriptum Pij V. incidunt in suspensionem collationis, vel institutionis beneficiorum reseruatam pontifici, si illi collator immediatè subsit, g XIV. Episcopus si domos suas locet, vel alio nomine concedat exteris, vel aduenis ad exercenda illicita fænora, vel si eosdem ad fænerandum in terris suis habitare permittat, incidit in suspensionem officij, ac beneficij simul, & si soli proximè pontifici subsit, ab eodem tantum absolui potest, o XV. Antistes, qui odij, gratiæ, vel amoris, vel lucri, vel commodi temporarij causa contra iustitiam, & conscientiæ suæ dictamen inquisitione, & iudicio aduersus hæresim non processerit, vbi procedendum fuerit, vel hæresis crimen, vel impedimentum Sanctæ Inquisitionis alicui imposuerit, triennali suspensione officij mulctatur, à qua non nisi à Summo Pontifice si ei proximè subsit, absoluendus est, v. XVI. Episcopi, & alij præsules, qui curant, vt clerici capiantur, & in carceres secularium Dominorum iussu detrudantur, vt beneficia renuncient, vel citati, vel in ius vocati ad Apostolicã sedem ire nequeant, per triennium priuantur iure percipiendi fructus Ecclesiarum suarum, & si proximè subsint Pontifici, ab eo tantum absolui possunt, ρ XVII. Episcopi, & Regulares præsules, qui ab Apostolica sede præsulatuũ suorum confirmationem recipiunt, vel ab ea ad præsulatus promouentur, si absque literis authenticis Pontificiæ sedis administrationem Ecclesiarum suarum accipiant iure administrandi fructus earundem priuantur, & si sub pontificis potestate proximè sint, ab eo tãtum absoluendi sunt, v. XVIII. In suspensionis censuram pontifici reseruatam incidunt episcopi remittentes incendiarijs pœnam statutam in *Can. pessimam 23. quest. 8.* v. XIX. Item Antistes concubinarius, qui prouinciali Synodo admonitus non resipiscit, ♦ & concubinam non eijcit. XX. Qui non seruant constitutionem Ioannis XXII. Pontificis, quod ad perceptionem fructuum primi, vel secundi anni Episcopatus sui non relicta portione successori modo præscripto in ea extrauagante: 2. de electione x pontificalium vsu interdicitur, donec restituat. XXI. Episcopus ordinis sacramentum ministrans non habenti sufficiens beneficium, vel patrimonium religioso, vel canonico, vel clerico intra claustra religiosorum more

viuenti,

viuenti, ſed non profeſſo, exceptis religioſis Societatis Ieſu, priuatur facultate, ac iure conferendi tales ordines per annum, quo elapſo ceſſat ſuſpenſio. † XXII. Epiſcopi, & Cardinales promulgantes, ac concedentes, populo indicem Caſuum, Gratiarum, & Indulgentiarum, quo vti poſſint, quicunque certum pretium ſoluerint, priuantur iure percipiendi fructus Eccleſiarum ſuarum; quod eis ſolus Pōtifex relaxare poteſt. ω XXIII. Epiſcopi, qui non viſitauerint limina Apoſtolorum ſecundum Conſtitutionem Syxti V. priuantur iure adminiſtrandi tam ſpiritualia, quam temporaria bona Eccleſiarum ſuarum, nec nō percipiendi fructus beneficiorum, & interdicuntur ingreſſu Eccleſiæ, α α ſoluſque Pontifex eos abſoluere poteſt. XXIV. Epiſcopus conferens alicui electo in Epiſcopum confirmationem, & cōſecrationem epiſcopalem, poſtquam ad ſedem Apoſtolicam appellatum eſt, etiamſi partes ab appellatione receſſerint, niſi prius adhibita diligentia conſtiterit nullam fraudem, vel prauitatem in eo negotio interceſſiſſe, incidit in ſuſpenſionem reſeruatam ſummo Pontifici, qua prohibetur confirmare, & conſecrare Epiſcopos per annum, β β XXV. Epiſcopi, vel Abbates bona Eccleſiarum monaſteriorum, pio rumue locorum quorumlibet inconſulto Romano Pontifice alienantes, interdicto ſtatim afficiuntur ad ſex menſes duraturo, quibus elapſis ſuſpenſione regiminis Eccleſię, vel monaſterij, cui præſunt, puniuntur, γ γ hanc tamen conſtitutionem moribus viuentium minimé receptam eſſe *Sylueſter dicit. v. alienatio. nu.* 15. ſed locorum conſuetudinem conſulendam eſſe rectius docent *Nau. c.* 27.

*nu.*149. *Sayr. l.*3. *c.*32. *num.* 22. *Suar. d.* 23. *ſ.*6. *num* 3. *Ludouiſius qui Gregorius XV. in Catalogo.* α *c.* 1. & 2. *de ſchiſm. c gratia* 1. *q.* 1. *Maiol. l.* 4. *c.* 22. *Suar. d.* 31. *ſ.* 2. *num.* 35. *Glian.* β *priuil. Clem.* 4. *S. Antonius.* 3 *p tit.* 27. *c.* 4. *col.* 6. γ *C. Trident. ſ.*6. *c.*5. *Tol. lib.* 1. *c.*48. δ *C. Trident. ſeſſ.* 14. *c.* 2. ε *C. Trid. ſ.* 23. *c.* 8. *Suar. Sayr. c.* 12. *num.* 13. *Tol. num.* 4. ζ *c. fin. de temp. ord. num.* 6. *Sayr. l.* 4. *c.* 12. *numer.* 18. *Suar. d.* 31. *ſ.* 5. *nu.* 1. *Lud.* η *c. liter. de temp. ord. Trident ſ.* 23. *c.* 15. *Doct. c. Lud.* θ *cap. penult. de ſimonia,* ι *Syxt. V. in bulla Sanctum, & ſalutare,* *Sayr. numer.* 32. Κ *cap nihil de elect. Ang ſuſp.* 1. *num.* 7. *Sayr. numer.* 35. λ *c. hoc conſultiſſimo de reb. Eccl. non alien. in* 6. *Suar. d.* 31. *ſ.* 1. *numer.* 9. μ *c. exigit de cenſ. in* 6. *Suar. num.* 11. *Sayr. num.* 37. ν *extrau.* 2. *Pauli* 2. *Suar. d.* 22. *ſ.* 6. *num.* 3. ξ *Pius V. in bulla* 58. *Quanta. Sayr. nu.* 55. *Ludou.* ο *c.* 1. *de vſuris in* 6. *Arg. v. ſuſp c.* 22. *Syln. q* 6. *c.* 22. *Tab. num.* 7. *cap.* 22. *Henriq l.* 13. *c.* 38 §. 3. *Sayr. nu.* 48. *Suar. d.* 31. *ſ.* 5. *num.* 13. π *Clem.* 1. §. *verum de hæreticis Ang. Tab. Suar. Sayr. Nau. num.* 100. ρ *Clem.* 2. *de pœnis Gloſſa, & Pan ibid Suar. d.* 31. *ſ.* 5. *num.* 17 σ *extr.* 1. *de elect Suar. num.* 223 *Lud. nu* 18. τ *c. peſſimam* 23. *q.* 8 *Sayr nu.* 44. *Lud.* 19. φ *Conc. Trident. ſ.* 25. *c.* 14 *Auila* 3 *p d* 2 *c.* 2. *Suar num.* 24. χ *extrau.* 2 *Ioan.* 22. *Suar num.* 22. *S. Ant. Syln. Ang Nau.* † *Pius V. in bulla incip. Romanus Pontif Greg XIII in B. inc ex ſedis Apoſt. Nau. num* 158 *H. Sorbus in comp. v. ordines, Sayr numer.* 21. ω *Bulla* 99. *Pij V. Vinold. de ſuſp* 128 *Sayr n.* 53. α α *Syxt V. in B Romanus Pont. Lud. Sayr* β β *cap. prouida de elect. in* 6. *Suar. num.* 8. γ γ *extr. Ambitioſæ de*

 reb.

reb. Eccl. non alien. Syluest. Nauar.
XXVI. Episcopus qui sacerdotali ordine indignum initiat, à collatione ordinis per annum arcetur, a si ad beneficium Ecclesiasticū sacerdotem indignum admittat, beneficiorum collatione priuatur, quanquā nonnulli has duas suspensiones ferendę sententiæ, non latæ esse dicunt, c si inuito, vel reclamanti primam tonsuram cōferre præsumpserit per annum operari sacrum iure prohibetur, e si ferat censuras non seruata forma præscripta, suspensionis pœna multatur, n *ita a ex c. si qui episcopi 1. q. 1. c Trident. c. 3. sess. 7. Suar. dup. 40. de cens. s. 8. num. 5. A. Ludouisius c. 1. in fine de susp. e cap. episcopus, qui inuitum d. 74. n cap. pri. de sentent. excomm.*
Illud animo sæpe reuoluant episcopi, quod D. Petrus Apostolus D. Leoni I. Pontifici maximo ad Diui eiusdem sepulcrum vigilanti, & oranti per quadraginta dies apparens dixit: *Oraui pro te, & dimissa sunt tibi omnia peccata tua, præterquam impositionis manuum. Hoc solum abs te requiretur, siue bene, siue male fortasse egeris*, quæ verba non possunt de culpa intelligi. quandoquidem, vt canit ille:

Larga Dei pietas veniam non dimidiabit,
Aut nihil, aut totum te lachrymante dabit;

sed intelligenda sunt de pœna, quam daturus fuisset S. Leo pro peccatis illorum, qui ab eodem ad sacros ordines indignè promoti fuissent, & ad ecclesiasticos ordines immeritò erecti, contra præscriptum Apostoli ad Timoth. *Manus citò nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis.* Sophronius in Prato Spirit. c. 149. to. 6. anno 461. Cæsar Baronius in Annal. Huc spectat illud D. Chrysostomi homilia 3. in acta Apost. dicentes: Non arbitror inter episcopos multos esse, qui salui fiant, sed multos, qui pereant qui sæpe non damnantur pro proprijs peccatis, sed alienis, quæ non curauerunt. Indignum est dare Deo, quod dedignatur homo, & cæcum animal offert, qui ordinat indoctum loco docti, magistrumque facit, qui vix discipulus esse poterat. a Nihil magis officit Ecclesiæ, quam quod indigni ad ecclesiasticas dignitates admittantur, & ijs qui, seipsos regere nesciunt, aliorum regimen cōmittatur; & dormitabundis ecclesiæ gubernaculum. Hac de re olim conquestus Leo sic: Miramur, inquit, tantum apud vos per occasionem tēporis impacati, aut ambientium præsumptionem, vt indignis quibuslibet, & longè extra sacerdotale meritum constitutis pastorale fastigium, & gubernatio ecclesię crederetur; Non enim hoc est consulere populo, sed nocere, nec præstare regimen, sed augere discrimen; integritas enim præsidentium salus est populorum; alioquin iudicium æternum eos y manet.

Sanctius est paucos certa virtute ministros,
Quam multos prauos in templis esse ministros.

Si dignum eligere omisso digniori ex genere suo peccatum mortale est, vt docet D. Thomas; a quanto detestabilius est, indignum ad ecclesiastica beneficia promouere, pastor, & præsul inutilis, aut negligens non solum non eligendus, sed remouendus est. e Ars artium est regimen animarum, inquit Diuus Gregorius, polleat virtutibus, & coactus accedat, ad animarū curam ex approbatis, quem magis

magis conſiderata ætate motibus, ſcientia, prudentia idoneum putabit eligat epiſcopus, vt Tridentinum Concilium decernit *ſeſſ. 24. c. 18* α *cap fin. 49. diſt.* longa debet vitam ſuam probatione monſtrare, cui gubernacula committuntur eccleſiæ, *c. in ſacerdotib. 61. diſt.* β *c. nihil de elect.* γ *cap. miramur 61. diſt.* δ *D. Thom. 2. 2. quæſt. 185. artic. 3.* ε *de off. iuſt. 1. Greg. in paſt.*

Sacra parans Domino vir prudens, caſtus, honeſtus,
Ad ſacra, quæ ſpectant munera, cuncta ſciat.

Qui epiſcopatum deſiderat bonum opus deſiderat, non opes præter neceſſarias, clamante D. Bernardo ad beneficiarios eccleſiaſticos. Epiſt. 11. ad Fulcum. *Quicquid præter neceſſarium victum, & ſimplicem veſtitum de altari retines, tuum non eſt, rapina eſt, ſacrilegium eſt. Et quod vni dico, omnibus dico.* Facultates Eccleſiæ in quatuor partes ſunt pertinendæ, itaut prima Pontifici, altera clero, tertia Templo, quarta pauperibus cedat *Sylu. Papa in Concilio Niceno cap. 5.* nonnullæ aliæ ſuſpenſiones præter relatas contra epiſcopos à Doctoribus referuntur, ſed iamdiu antiquatæ, vel in vſu non ſunt, vel à Concilijs Prouincialibus ſtatutæ non vbique obligant, qualis eſt ſuſpenſio lata contra epiſcopum conſecratum ſine conſilio, & præſentia Metropolitani, ζ vel cõtra Archiepiſcopum non ordinatum, vel conſecratum, η ab omnibus ſuffraganeis, ζ *cap. epiſc. diſt. 65.* η *cap. Archiep. diſt. 66. Ludouiſius de ſuſp. epiſc. Sayr. l. 4. c. 22. numer. 10. & 11.* Conciliorum Prouincialium ſunt ſuſp. *c. fin. diſt. 18. c. nullus d. 55. c. fin. d. 58. cap. epiſc. d. 73 c. quicquid d. 1. q. 1.* Cenſuras ſuſpẽſionum Clemens VIII. ſuſtulit in bulla, quæ incipit: Romanum Pontificem. *Quaranta v. ordo, & alij.*

Suſpenſiones in Iure ſtatutæ contra Religioſos. Cap. LXXVI.

1 Religioſus Apoſtata, qui in apoſtaſia perſeuerans aliquem ſacrum ordinem ſuſcipit, eiuſdem ſuſcepti vſu interdicitur, α donec à ſũmo Pontifice, ad quem ſolum ſpectat huius ſuſpenſionis abſolutio, veniam conſequatur; non impeditur tamen quominus ordinem ritè ſuſceptũ ante apoſtaſiam exerceat poſt impetratam abſolutionem, & ſi ad religioſam ſuã ſodalitatem redierit, & à ſuſpenſione male ſuſcepti ordinis abſolutus fuerit, ad alios ordines promoueri poterit, β ſecus verò, niſi fuerit abſolutus à cenſura ſuſpenſionis. In hanc non incidit, qui à ſtrictiore ad laxiorem Religionem conuolauit, ibique ſacro ordine initiatus eſt; γ Hic enim non eſt ſimpliciter apoſtata; & ſũmus Pontifex monachum, qui ad monachos nigros transfugerat, ibique ſacerdotali ordine initiatus fuerat, ſacerdotio liberè fungi permittendum cẽſuit.

2 Apoſtata ille dicitur, qui à monaſterio recedit animo nõ redeundi, ſed excutiendi à ſe iugum obedientiæ. Fugitiuus verò dicitur, qui egreditur, receditque è monaſterio non animo recedendi à Religione, ſed ob metum prælulis, vel ſuperioris. ε Fugitiuus non incidit in pœnas conſtitutas in Apoſtatas, de quibus hic ſermo eſt, ζ

α β *cap. hi qui dist. 50. & consultationi de apostatis, s. Antonin 3. p. 1. 27. c. 4. Vgol. c. 36. § 4. Maiol. l. 5. c. 3. Henriq. l. 13. cap. 40. Bonac. Gesuald. contra Sanctarel. Sanch.* γ *Sayr. l. 4. c. 13. num. 16. Sanch. Alter. Azor. p. 1. l. 12. c. 17. Less. l. 2. c. 41. Sanctar. de apost. c. 3. d. 2. Bon. & alij, Gloss in c. consult. contra Syluest. Nauar. Caiet. Maiol. Suar. Filliuc.* δ *c. ex part.* ε *Valent. 2. 2. d. 1. q. 12. Less. l. 2. cap. 41. d. 15. Azor. Arrag. Canch. Suar.*

2 Eiecti post professionem à Religione ob demerita tanquam incorrigibiles, perpetua suspensione ordinũ tenentur, a qua solus Pontifex eos absoluere potest; si tamen resipiscant, & peracta pœnitentia iterum à religiosa sodalitate, vel priore, à qua eiecti fuerunt, vel ab alia recipiantur, licitè poterunt susceptos ritè ordines exercere *Decretum Sacr. Congreg. ex mandato Vrbani VIII. die 21. Sept. Bonac to. 3. d. 3. q. 8. par. 12. Gesuald.* quomodo eiectus possit aliam Religiosam sodalitatem ingredi, docet *Bonac. Rodr. tom. 1. q. 30. a. 21. Nau. cons. 78. Surb. Less. Sanct. & alij.*

3 Superiores Religiosi non obseruantes decreta Sacræ Congregationis contra Apostatas actiuæ, & passiuæ vocis suffragio priuantur. præsides, vel superiores religionum Mendicantium admittentes aliquem ad professionem votorum ante completum annum probationis ab ingressu in religionem priuantur potestate recipiendi alios in religionem, & professio illa irrita est, eadem pœna ad religiosos non mendicantes extenditur ex decreto Bonifacij VIII. in *c. constitutionem, de constit. in 6. Suar. Bonac. tom. 3. p. 5. Alter to. 2. d. 17. Gesuald. s. Ant. 3. p. t. 27. Tab. Nau. c. 27. num. 157. Sayr. l. 4. cap. 13. Suar. d. 31. s. 6. Lud.* eidẽ pœnę subijciuntur regulares vtriusque sexus admittentes ad regularem professionem aliquem ante completum annum tyrocinij, quod nouitiatum appellant, & quicunq. illi suffragium ad hoc præstant.

4 Religiosi ante solemnem votorũ nuncupationem si sacros ordines suscipiant, suspensione ordinum susceptorum multantur ex lege à Pio V. Pontifice lata anno Christiano 1568. die 13. Septembris, qua religiosos etiã inualidè professos, qui sacris initiantur, comprehendi, Cardinalium cætus declarauit; Hi enim titulo legitimo, & literis dimissorijs legitimi præsulis carent; α Item religiosi ad aliquam dignitatem ecclesiasticam euecti, si ecclesiarum suarum regimen absque pontificijs literis authenticis adeant, earundem fructus percipere prohibentur; β si verò decimas sibi non debitas ab ecclesijs exigant, easq. absq rationabili causa vsurpent maximè, quando petuntur ab ijs, ad quos pertinent, si intra mensem non desistant, vel nisi vsurpatas sibi, & iniustè detentas restituant, officijs, eorumque administrationibus fungi prohibẽtur, donec plenè satisfaciant; γ Si autem religiosi talia perpetrantes, nec officia, nec administrationem, nec beneficia habeant, fidelium communione priuantur, & diris deuouentur, nec ab excommunicatione absolui possunt, nisi prius integrè male sibi vsurpata reddant. γ

5 Officij etiam, ac iurisdictionis suspensione puniuntur Religiosorum præsules, præsides monasteriorum, præsulatuum, quos prioratus vocant, ecclesiarum, vel cœnobiorum præpositi, vel administratores, si iura, reditus,

tus, aut penſiones commiſſarum ſibi eccleſiarum alicui, donec is vixerit, concedant, vel ad certum tempus, niſi aliquando neceſſitas, vel vtilitas illius eccleſię id expoſcat; & tunc id faciendum eſt conſentiente maiore parte collegij, quod capitulum vocant, vel accedente conſenſu maioris præſulis, ſi eccleſia capitulo careat. Excipitur tamen venditio annuorum fructuum, & locatio ad triennium, vel ad breuius tempus.

6 Officij pariter, ac beneficij ſuſpēſione Pontifici ante præſtitam ſatisfactionem reſeruata ligantur præſules religioſorum non ponentes modum exceſſibus ſubditorum inhibitis Clementina Conſtitutione, niſi ipſi intra menſem per ſe, vel per alios ſatisfaciant poſtulantibus ijs, quibus debetur, reddendo quod ex ſubditorum exceſſibus acceperunt, ſiue pro monaſterijs, ſiue pro priuatis perſonis; prohibentur autem ſubditi religioſi diſſuadere alicui teſtatori legata facienda Eccleſijs Cathedralibus, vel parochialibus, vel reſtitutiones faciendas, ac debitas, & procurare, vt legata, debita, vel malè ablata dentur ſibi, vel alijs ſingularibus perſonis ordinis ſui, vel monaſterij, cum aliorum detrimento, quibus ex iure debebuntur. Non peccant tamen Religioſi, ſi moribundis cœnobiorum ſuorum, eccleſiarum, locorumque ſacrorum egeſtatem, vel inopiam modeſtè ſuggerant, eiſque ſuadeant, vt poſt debitam alienorum reſtitutionem, ac neceſſariam ſuorum diſpoſitionem, aliquid monaſterio ſuo, alijſque pietatis locis pro ſalute ſua piè largiantur, aut legent; Hoc enim Clementina lex non vetat.

7 Religioſi concionatores, ſi incertas indulgentias, vel immoderatas promulgent, retrahendo fideles à parochialibus eccleſijs, vel eoſdem ſine licentia à reſeruatis epiſcopo, vel papę criminibus abſoluendo, vel pręſulibus detrahendo, eorum præpoſiti ob lucrum hæc tolerantes, niſi pro damnis illatis à ſubditis nō ſatisfecerint, quib. debebunt, ſuſpenſione officij affiiciuntur.

8 Quicunque vel clericus, vel religioſus malitioſè, & ſcienter non admonet pænitentes, vt decimas debitas ex præcepto Eccleſiæ perſoluant, maximè cum eaſdem rectores eccleſiarum petunt officium prædicationis exercere prohibentur, donec reſipiſcant, & de officio ſuo confeſſos non admonuerint, omnes, & ſinguli religioſi cuiuſcunque ordinis, & religionis prohibentur introducere.

9 Fęminas in monaſterium, ac cœnobium ſacrum ducentes ſuſpenduntur, ideo quicunque ſiue ſuperior, ſiue ſubditus, auſus fuerit conſenſu, vel tacito, vel manifeſto fęminam in cœnobium admittere abſque conceſſione Summi Pontificis, diuinis interdicitur, atq. officijs omnibus, quæ habet priuatur, & inhabilis ad alia recipienda redditur, & vtriuſque vocis actiuæ, & paſſiuæ beneficio, hoc eſt ferendi, vel accipiendi ſuffragia, poteſtate priuatur, ſtatimque anathematiſmo afficitur; has pænas tranſgreſſoribus Pius V. & Gregorius XIII. ſtatuere, *ita Pius V. bulla 75, incipit Rom. Pontifex, S. Congreg. Garcia de benef. p. 2. c. 5. num. 10. Nau. com. 4. de Reg. num. 72. Sanchi de matrim. l. 7. d. 37. num. 43. Bonac. tom. 3. d. 3. q. 1. par. 8. Geſ. p. 1 Clem. 1. de decimis, Sayrus l. 4. c. 13. num. 16. Suar. d. 31. ſ. 6. num. 9. Henriq. l. 13. c. 49. num. 3.*

Bonac.

Bonac. t. 3. d. 3. q. 7. p. 8. Viual. de susp. num. 101. ꝺ *Clem. 1. de reb. eccl. non alien. Henr. l. 13. c. 40. num. 1. Viuald. num. 73. Suar. numer. 11. Bonac. q. 8. p. 10. num. 7.* ꝛ *Clem. c. Suar. Henr. Bonac.* ꞇ *Clem. Bonac. tom. 3. d. 3. p. 5. Ges.* ꝋ *Clem. Religiosi de priuil. §. quibus, Bonac. cum alijs relatis,* ϐ *Clem. cupientes de pœnis, Sayr. l. 4. cap. 13. Suar. num. 12. Filliuc c. 8. num. 172. Viuald. num. 16.* ꞁ *Nau. c. 27. n. 150. Sayr. l. 5. c. 17. num. 11. Gesf. c. 4.*

10 Si Parochus, vel sacerdos alius, siue regularis, siue secularis sit, qui prætextu alicuius priuilegij, vel immemorabilis consuetudinis alienæ parochiæ sponsos sine illorum parochi cōsensu matrimonio coniungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso iure tandiu officij suspēsione detinetur, quamdiu ab ordinario præsule eius parocho qui matrimonio interesse debeat; siue à quo benedictio sumenda erat, absoluatur; K immo quoniam simpliciter suspensus à Tridentino Concilio dicitur, videtur esse suspensio officij, ac beneficij, nisi aliud à Sacro Cardinalium interpretum, λ cætu declaretur probabilius autem est, antiquam excommunicationis pœnam Clementina Constitutione de priuilegijs latam in tali euentu non contrahi à coniungente matrimonio sponsos alterius parochi, non obtenta prius ab eorum parocho potestate; Antiqua enim pœna cessat, quando noua lege alia pœna statuitur, K *Trident. sess. 24. cap. 1. Henriq. Sayr. Bonac. Pontius, Greg. Lopes l. final. v. furto tit. 3. par. 4.* λ *Suar. Ludou. Gesualdus.* Probabilis etiam est sententiam asserentium, excommunicationis censuram latam Clementina lege præter suspensionem Tridentina lege impositam in tali facto contrahi; Plures enim pœnæ à diuersis legibus infliguntur. Quando lex vna ab alia non corrigitur, vt Tridentinum Concilium nō corrigit Clementinam Constitutionem, ità ex *Bart. in l. ff. de vi bon. rapt. Felin cap. quod olim de iud. num. 2. Gom. tom. 3. c. 1. num. 38. Nau. cons. 10. Boss. de off num. 10. Sanch. l. 3. d. 28. num. 8. H. Rodr. r. 93. num. 6. Bordon. r. 98. num. 14. Barbosa, & alij.*

11 Religiosi, qui absque licentia à sacro Cardinalium cætu, vel á summo Pontifice impetrata exceptis temporibus, ac vicibus, quibus permissum est, ad colloquendum cum monialibus, vel cum qualibet alia fęmina intra sacrarum virginum claustra degente accedere ausi fuerint, priuatione vocis actiuæ, & passiuæ, & omnium officiorum ordinum, & inhabilitate ad alia recipienda, nisi à pontifice absoluti fuerint, puniuntur; sicut ex Syxti V. Pontificis mandato Cardinalium cætus decreuit anno salutis MDXC. nonis Maij, & declarauit mandati huius transgressores grauis culpæ reos esse. si cum fęminis intra religiosa monialium claustra manentibus colloquantur, α accedere ad monasterium dicitur ille, qui se ad locum illum transfert, vt sacram Deo Virginem ibi alloquatur, inspiciat, & inspiciatur, β quod cum periculosum sit, merito olim prohibita fuit monasteriorum frequentatio; γ hæc tamen, si scādalo careat, & prauus finis absit, in ijs, qui religionem, votis nuncupatis, non sunt professi, peccatum læthale non est, ꝺ sed offendiculum rarò abest, ideò tam laicis, quàm ecclesiasticis accessus ad monasteria monialium vetitus est, ꝛ & alicubi episcopali lege sub, pœna anathematismi prohibe-

prohibetur, cui pœnæ obnoxij ſunt, qui in territorio epiſcopi accedunt ad monaſteria monialium ſubiecta regularibus, non verò alloquentes illas in loco exempto, ɛ ibi enim iuriſdictionem epiſcopus non exercet. Conceſsũ autem fuit epiſcopis diocæſanis, vt cuilibet religioſo quater quotannis concedere poſſint facultatem adeundi, & alloquendi moniales, aliaſue in monaſterio degentes in primo, & ſecundo conſanguinitatis gradu ſibi cõiunctas, ſeruatis tamen conditionibus in decreto Cardinalium præſcriptis, ɵ alioquin regulares etiam exempti à iuriſdictione epiſcopi alloquentes moniales, etiam in monaſterio exempto, abſque licentia obtenta ab eodem antiſtite puniri poſſunt, ϑ vt Gregorianæ Conſtitutionis, & etiam in foro conſcientiæ incidunt in ſtatutas pęnas priuationis officij, & vocis actiuæ, & paſſiuæ; K ſi tamen delictum occultum ſit, non tenentur illico officio ſeſe abdicare, eidemque renunciare, quando ex renunciatione periculum ſit detegendi crimen, λ & honoris amittendi, debent tamen interim procurare, ac petere abſolutionem à Pontificia ſede, quocumque modo poſſunt; alioquin grauiter peccant. μ Obſerua hic obiter, nomine monialium in eo decreto Cardinalium non comprehendi antiſtitam, hoc eſt abbatiſſam, vel præfectam monialium, ſic nomine monachorum non intelligitur abbas, nec nouitias; ν in pœnalibus enim ſtricta interpretatio adhibenda eſt. Breuitas etiam allocutionis excuſat, qualis eſſet quæ non excedit tempus, quo pſalmus quinquageſimus commodè dici poſſit, vel ſi tranſiens quis monialem ſalutet, & paucis alloquatur. ξ Cæterum poteſtatem alloquendi monacham non modo epiſcopus, ſed etiam vicarius eiuſdem concedit, ο debet autem facultas illa concedi in ſcriptis, quamuis ſi voce tenus conceſſa fuerit, in foro animæ valida eſt; π monialem loquentem audiens, & nihil reſpondens in cenſuram latam contra alloquentes monialem non incidit, nec ille qui per intermediam perſonam cũ monacha diſcurrit, vel per epiſtolam, ſecus ſi alloquatur monialem nihil reſpondentem, ϱ etiam ſi ſolis nutibus illam alloquatur, vel ſignis, nec prohibitio allocutionis monialium comprehendit pueros, vel puellas impuberes ante annum decimum quartum, τ nec peregrinos domicilium ibi non habentes, φ nec epiſcopos extraneos, licèt contrarium alij aſſerant, χ nec culpæ, nec cenſuræ vinculo obſtringeretur religioſus aliquis, ſi quæſtionem aliquam de officijs, quem caſum conſcientiæ vocant, monaſtriæ, vel fœminæ in cœnobio virginum ſacrarum degenti explicaret; huiuſmodi enim allocutio ſpeciem potius habet exhortationis, quàm allocutionis; † metus etiam grauis, & neceſſitas excuſat alloquentem moniales; nam præcepta eccleſiaſtica non obligant cum graui incõmodo; ✱ ideo ſi ſeruus, vel famulus grauibus minis a Domino impulſus monialem alloquatur, etiãſi turpibus verbis, non ſit anathema, nec religioſi exempti ſi monacham alloquantur non petita venia, epiſcopali cenſuræ obnoxij ſunt, non enim ſunt ſub poteſtate epiſcopi, αα ſi quis ex domo proxima, vel contigua monaſterio ſacram virginem alloquatur, cenſuræ notam contrahit, γγ quia allocutio primariò, acceſſus verò ſecundariò prohibetur, hic propter illam. Nec

epiſcopi

episcopi tanquam delegati à summo Pontifice peculiari lege interdicere possunt religiosis etiam exemptis allocutio nem cum monialibus sub pœna censuræ ana hematismi, *t b* Cæterú religiosi, qui alloquuntur moniales non seruatis conditionibus in decreto positis, grauiter peccant, *c c* & officio, ac vocis vtriusq. priuatione multantur, *a* *Sacr. Congreg. anno 1590. Bonac. de clauf. g idem ibi q 3. p. 1. Dia p. 3. t. 2. r 48 r c. Monasteria, Sanch. sum. to 2 l. 6. c. 16 Dian. l. c. contra Llamam. in meth. app §. 4. t Dia p. 5 t. 2. r. 40. cum alys, e cap. periculoso de statu regul. in 6. i Bonac. de cens. d 1. q 1. p. 11. num 9. Dian. p. 5. t. 9. r. 71. contra Genuensem, & Riccium apud Bartolam v episc. §. vlt. n Sacra Congr. an. 1623. Gesuald. t Riccius Bonac. de clauf q. 3. p. 4. nu. 8.* K *Barb. Med. 1. 2. q 62. a 3. P. Arragon. 2. 2 tom. 2. q 62. art 3 Graff l. 2. c. 5. §. 6. h Cappuc. ad sorb. v. ingredi Sayr. l. 3. c. 10. de obl. num. 35. Alph. Castro l. 2. cap. 11. Graff. l. c. Gesuald. p 2. tr. 17. c. 4 num. 24. v Graff. to. 1. cons. 22. num. 26 & l. 2. c 5. num. 34. Dia p 3. t. 2. r. 48. ξ Fenellius de cas. r c. 5. num. 8. p. 5. t 9. r. 46. Dia. p. 3. t. 2. r. 48. §. Notab. r. 104. & tr. 5. r. 69. o r Ricc p 3. coll. 548. Dia p 3. t. 2. r. 48. e Graff l. c num. 30. Dia l c. τ Bonac. de cens. d. 1. q. 1. p. 4 nu. 7. φ Graff. l. 2 c. 5. numer. 27. & 54. x Grat tom. 2. c. 393. num. 20 Dia ω † Diana p. 3. t 2 r. 104. a a Sac. Congreg. die 9 April. 1587. Suar de relig. to 4. tr 1. l. 1. c. 10. Dia p 3. t. 12. r. 103. r r Dia p. 3. t 2. r 48. §. nota 7. t t Bonac. de clauf q 3 p. 4. Sanch. Matr. tom. 2. l 7. d. 33. e e D. a. p. 1. tr. 10. r. 22. & p. 3. t 2. r. 108.*

12 Monachi Benedictini nigri, si alio habitu, vel indumento, quàm præscripto à Constitutionibus suis vti ausi fuerint, in suspensionem statutam in Clementina Constitutione incidunt si est abbas, aut præfectus, quem priorem vocant, à beneficiorum collatione per annum, si verò inferioris ordinis sit, ab ad ministratione, quam habet, per annum arcetur; si verò omni careat administratione, inhabilis ad quodcunque beneficium recipiendum per annum declaratur. Excusantur tamen qui, vel iusta de causa, vel per imprudentiam, vel ignorationem pontificiæ Constitutionis, vel ad modicum tempus alias vestes ferunt, nec culpæ, nec pœnæ rei sunt. Hæc enim in eos, qui præsumpserint, & vetitum vestimentum ferre consueuerint, statuta est, *a* Clementina lege eadem pęna per biennium in eosdem monachos constituta est, qui clamosæ venationi data opera intersunt; secùs verò, qui obiter, vel transeunter sæcularium venationi interueniunt, *b* est autem clamosa, siue, vt aiunt, clamorosa venatio, quæ cum canibus, aliisque animalibus magno cum strepitu fit, *a* *Clem. 1. §. si quis autem de statu monach. Suar. d. 31 s. 6. num. 19. Dia. p. 5. tr. 10. r 44 Bonac. d. 13 p. vlt. num. 14 de cens. & to. 3. q. 8 p. 1. numer. 3. Gesual. p 2. t. 17. c. 4. num. 26. b Suar. l. c Filliuc. c. 8. num. 170 Sayr l. 4. c. 13. num 6 Rayn. de susp. c. 3. num. 6. Viuald Bon.*

13 Fratres prædicatorii ordinum suorum suspensione Romano Pontifici reseruata multantur, si impedire audeant fratres minores, quominus sanctæ inquisitionis officio fungantur, *r* si a summo Pontifice hoc munus illis commissum sit, vel si ad præsulatum extra ordinem euecti libros, &

alia,

alia, quæ ad vſum habebant, non reſignent ante promotionem monaſterio, pontificalium vſu interdicuntur, donec ea reſtituant, *ita y Clem. IV. in bulla paupertatis altiſſimæ, Henriq. l. 13. c. 40. Bonac. tom. 1. d. 3. p. 15. Geſ. D. Anton. 3 p. t. 27. c. 4. & alij DD c.*

14 Aliæ etiam ſuſpenſionis pænæ ſtatutæ ſunt in violatores decretorum à Pontifice editorum de celebratione miſſarum, de largitione munerum, deque decretis ſpectantibus ad tribunal ſanctæ inquiſitionis, quæ decreta quotannis legenda ſunt; primũ de celebratione ad publicam mẽſam, vel in capitulo locali feria ſexta poſt diem octauam Corporis Domini, & feria II. poſt Dominicam primam Aduentus; alterum de inquiſitorijs conſtitutionibus feria ſexta poſt octauam Aſſumptionis Deiparæ Virginis; tertium de largitionibus religioſorum, menſe Ianuario, eadem etiam decreta publice legenda ſunt in ſingulis comitijs tum prouincialibus, tum generalibus ſub pæna priuationis officij, ac vocis actiuæ, & paſſiuæ.

15 Religioſi conuentus, & collegia, quæ capitula vocantur, ſi pro receptione alicuius perſonæ alterutrius ſexus in Religionem, aut antè, aut poſt ingreſſum, vel profeſſionem conuiuia, prandia, vel cænas, pecunias, iocularia, aut res alias, etiam ad vſum eccleſiaſticum, vel pium, directè, vel indirectè petunt, vel exigunt, ipſo iure ſuſpenduntur, & ſolum à Romano Pontifice abſolui poſſunt, *a* hac tamen pæna non afficiuntur ſi quid non ex pacto, ſed ex conſuetudine accipiant, *e* vbi non committitur ſimonia, non contrahitur cenſura, vt, cum aliquid datur, vel accipitur in dotem pro victu mulieris ingredientis, vel etiam vltra dotem in cõmunem vſum domus, vel ſacrarij, vel ſi quid datur, vel exigitur ob ſolemnitatem profeſſionis ſecundum loci conſuetudinem, prandia etiam, quæ dantur in monialium profeſſione cõprehenduntur nomine dotis, *ex a Clement. ſane de ſimonia, Sayr. l. 4. c. 13. e Gloſſ. Felin. de monialibus pauperibus. Suar. d. 22. ſ. 5. num. 5. Glian. Geſ.*

16 Suſpenſione etiam arctantur conuentus, ac capitula lege Pij V. lata anno 1568. Kalendis Aprilis, qua priuantur iure conferendi beneficia, confirmandi, præſentandi, & inſtituendi ſi reſignationes beneficiorum admittant contra præſcriptum diplomatis Pij V. quod ſi tempore quo ſuſpenſione tenentur, audeant beneficia conferre, eligere, præſentare, confirmare, vel inſtituere anathematiſmo afficiuntur à quo, & à ſuſpenſione ea nullus excepto Summo Pontifice abſoluere poteſt, *i* item in beneficiorum ſuſpenſionem incidunt collegia, ſeu capitula, eccleſiæ, vel monaſteria, ſeu conuentus, ſi epiſcopum, vel præſulem religioſum à Summo Pontifice deſignatum, electumque ſine Pontificijs literis excipiant, aut illi obtemperent, K *ita i Pius V. bulla an. 1568 kal. April. Bonac. tom. 3. d. 2. q. 4. Glian.* K *extr. 1 de elect.*

17 Capitula, & collegia, quæ Eccleſia Cathedrali collegiata, vel Regulari vacante bona defuncti præſulis, vel ipſius eccleſiæ, vel ad ſucceſſorem pertinentia occupant, ſuſpenſione officiorum, ac beneficiorum plectuntur, ac ligantur, donec fraude occupata, vel dilapidata reſtituant, eadem etiam cenſura afficiuntur quicunque talia crimina perpetrant *ex cap. quia de elect. in 6. Suar. d. 31. ſ. 3. num. 3.*

Itre-

Interdictum. Cap. LXXVII.

1 INterdictum est ecclesiastica pœna per modum inflictæ censuræ hominem quoidundam sacramentorũ, ac diuinorum participatione, atque ecclesiastica sepultura priuans *S. Antonin. Palud. Sot. Nau. Tol. Henriq. Couar. Suar. Auila, Coninch. Filiuc. Reginald. Bonac. d. 5 p. 1.*

2 Interdictum aliud locale, quo locus ipse interdicitur, aliud personale, quo aliquis priuatus, vel populus diuinis officijs interdicitur; aliud mixtũ siue ex locali, & personali compositum, quo locus, & persona aliqua, vel populus interdicitur, tam locale, quàm personale interdictum, tum generale, tum speciale esse potest, & tum à iure, tum ab homine.

3 Interdictum quo parochia aliqua alicuius oppidi, vel ciuitatis, in qua aliæ parochiæ sunt, interdicitur, non est generale, sed speciale; Generale enim interdictum est, quãdo tota diœcesis, vel ciuitas, prouincia, aut regnum interdicitur, neque interdictũ generale est, quando cuiuscunque loci templa tantum, non verò cætera loca sacra interdicuntur. Interdictum locale à generali alicuius prouinciæ omnes ecclesias etiam cathedrales, & metropolitanas complectitur *Bonacina tomo 1. par. 632. numer. 9 Nau.*

4 Interdicta diœcesi, ciuitas non censetur interdicta, nisi clariùs id exprimatur. Vrbe aliqua interdicta, suburbia etiam, & continentia ædificia eidem censuræ obnoxia sunt *Filiuc. tr. 8 c. 1 ex c. si ciuit. de sent. ext. excom.* populo vrbis interdicto populus etiam suburbiorum interdictus est, si sit idem cum eo.

5 Si locale interdictum generale sit, ecclesia etiam à iurisdictione eius, qui interdictum tulit, exempta, interdicta censetur. Si verò speciale sit, sacella omnia, vulgo capellæ eiusdem templi, & contiguum cæmeterium, interdicta sunt *Filiuc. Bonac.*

6 Interdictum personale generale illud est, quo totius ciuitatis populus, omnes prouinciæ, seu regionis incolę, regnicolæque vniuersi interdicuntur.

7 Speciale verò est, quo pars populi, vel ciuitatis, vel vniuersitatis, vt academia aliqua, vel collegium, vel vicus oppidi interdicitur. Particulare interdictum dicitur, quod in vnum, vel plures sigillatim fertur, vt in principem, vel consulem ciuitatis, vel in omnes, ac singulos, qui facinus quoddam perpetrarunt, vel auxilium attulerunt, quamuis ignoti sint.

8 Interdictum locale grauius est personali; hoc enim in illo includitur locus nunquam interdicitur, nisi ob culpam vnius, vel plurium personarum, quæ ita speciatim interdictæ cẽsentur, vt nullibi sacrorum participes esse possint *cap. si sententia de sententia excom. in 6.*

9 Interdicto autem personali ciuitatis, vel communitatis aduenæ, exteri, & quicunque ciues, seu membra communitatis non sunt, sed in negotiorum, vel studiorum causa commorantur, ibidem sacris interesse, [illegible] non prohibentur *Sylu. v. interdictum num. 13. Suar. d. 32 sect. 2. num. 15. Coninch. disp. 17. num. 12.*

10 Si quis interdictæ ciuitatis membrum esse desinat alio transmigrando, ac

ac domicilium alibi extra ciuitatem, sibi eligendo, ab interdicto, cui ansam, seu causam culpa sua ipse non præbuit, liberatur, contra verò qui denuò in ciuitatem, vel communitatem recipiuntur, interdicto ligari incipiunt *Auila p. 5. disp. 1. q. 4. Henriq. l. 13. cap. 42. Layman. l. 1. tr. 5 par. 4. cap. 1. num. 3.*

11 Qui nullam interdicto causam culpa sua præbuerunt, propriè, ac per se interdicti censura non ligantur, sed per accidens, quia in loco, vel ciuitate interdicta cômorantur, quod si aliò se transferant, ab interdicto immunes sunt.

12 Interdictum aliud totale, aliud partiale appellant: illud omnes, hoc verò aliquot tâtum interdicti effectus habet. Partialis interdicti species est, cum aliquis templum ingredi prohibetur; huiusmodi pænæ obnoxij sunt ecclesiastici iudices, qui in ferendis censuris iuris ordinem non seruant *ex c. sacro de sent. excom. & c. 1. eodem in 6.* item qui ab episcoporum iurisdictione exempti sunt, si in loco interdicto sacrificia celebrent, vel celebrâda cûrent, vel sacra communione, aut sacris interdictos ad sacra officia, sacramenta, vel ecclesiasticam sepulturam præterquam, cùm id ius permittit, admittunt *cap. episcoporum de priuil. in 6. Nau. c. 25 num. 94. Henriq. l. 13. cap. 43. § 3. Laym. ibid.* Quin etiam episcopi, qui in visitatione aliquid recipiunt, nisi intra mensem accepta restituant, eodem Ecclesiæ ingressu interdicuntur *c. exigit de censib. in 6 & c. Romana eodem titulo.* Idem ep[is]copi ecclesiarum vacantium bona vsurpantes *c. præsenti de off. ord. in 6. & extrauag. Nè sede vacante* item præsules, qui ecclesiasticas res non legitimè alienant *in extrauag. de rebus Eccles. n. a.*

13 Partiale etiam interdictum est, quo quispiam in ecclesia diuina officia, & sacra celebrare, & audire prohibetur, quo interdicto obstrictus si quis sine pænitentia moriatur, in loco sacro sepeliri vetatur, *c. is cui de sent. excom. in 6. Glossa Nau. c. 27. nu. 170. Couar. Henriq. Auila, Suar. d. 35. sect. 4. & alij.*

14 Ecclesiæ autem nomine intelligitur omnis locus ad publicum missæ sacrificium, aliaue sacra officia ab antistite designatus, addictusque. In priuatis autem oratorijs, seu sacellis rē sacram facere, eique interesse, atque intra ipsam Ecclesiam priuatas preces fundere potest, qui sacra agere, sacrisque interesse in ecclesia prohibetur, ita *Nau. Couar. Auila, Henriq. Laym. l. 5. t. 5. p. 4 c. 1. num. 4. Suarez d. 34. sect. 1. num. 8. Villalobos, Filliuc. to. 1. tr. 18. c. 3 Blandus, Ludou. à Cruce Trullench. Philippus Faber. Moscosus, Præpositus q. 4. d. 3. num. 29. Dia par. 5. t. 10. r. 60. contra Turrianum, & Mercerum, & alij.*

15 Cui ecclesia interdicta est, sacramenta etiam ecclesiæ interdicta esse intra ecclesiam censentur; nam extra illam sacramēta recipere, immo & conficere potest: intrà verò illam ea sumere nequit, *ita contra Henriquium, & Auilam docent glos. in cap. præsenti, Syluest. Suarez Laym. Gordon. t. 2 l. 7 q. 16. Alterius. Hurta. Coninch.* contrariam opinionem probabilem censet *Diana p. 5. tr. 10 r. 83*

16 Clericus, qui ecclesiæ ingressu interdictus intra ecclesiam ordinis actum exercet, irregularis fit *cap. is cui gl. in c. præsenti de offic. ord. in 6.*

17 Interdicto clero, probabilius est, religio-

religiosos, seu regulares minimè interdictos esse, nam religiosi in odiosis nomine cleri non comprehenduntur, nec Religiosorum nomine Clerici comprehenduntur, nec religiosi nomine clericorum, ita *Sayr c.4. nu.29. Henriq. Vgol. Auila, Coninch. Filiuc. Bonac. d. 1. p. 1. p. 2. contra Nauar. Couaruuiam, Suarium, Prapositus, Portellius, Alterius, Layman. l. 1. tr. 5. p.4. c.4. num.3. Dian p. 5. t. 10. r. 80. contra Megalam.*

18 Interdictum totale, cum pœna sit grauissima, in aliquem certum non nisi ob grauem culpam ferri posse, probabilius est, quod etiam de excommunicatione, suspensione, & irregularitate dicendum, ita *Suar. disp. 36. sect. 3. Laym. c.4. num.4. Sanchez de matrim. Filliuc. tom.1. tr.20. c.3. n.58. Villal. Bannez, Sot. Aluar. Salon. Dia. p. 3, tr.6 r.51. & alij contra Caietanū, Armillam, Molinam, Megalam, Cordubam, & alios.*

19 Quoties ignorantia iuris, vel facti excusat transgressorem Canonis à lethali culpa, eundem etiam ab excommunicatione, interdicto, suspensione, & irregularitate ob delictum incolumem seruat *Diana ibid.*

20 Interdictū generale, vel locale non nisi ob grauem culpam aliquo modo publicam, siue à principe, seu à pluribus subditis cōtumaciter commissam indicere licet *Sotus q. 3. a. 1. Couar. p 2. §. 1. nu.4. Suarez, Filliuc. Filliuc. d. 36. sect. 3. Auila, Henriq. Laym. cap.4. num.4.* grauissima enim causa esse debet, ob quam plurimi etiā innocētes spiritualium rerum subtractione affligantur. Speciale verò interdictum ob culpam nō ita communem, & minorem fertur *Filliuc.*

21 Interdictum, suspensio, & irregularitas pœnalis, si non absolutè proferantur, sed tantum sint pœnæ infligendæ, seu ferendæ, non sunt signum obligationis sub graui culpa; ita *contra Nauarrum docent C. Palans, Vasquez, Suarez, Sanchez, Azorius, Salas de leg. d. 10. sect. 9. num.54. Dia. r. 76.*

22 Interdictum personale speciale non posse ferri ob venialem culpam probabilius est, *ita Suar. d. 36. sect. 3. num.3. Layman. l. 1. tr. 5. p. 4. cap. 4. Prepositus 3. p. q. 4. d. 1.* contrarium etiam probabiliter aliqui docent *Sà v. interdictum, Auila p. 5. d. 3. d. 2. Henriq. l. 13. c. 50. Diana p. 5. tr. 10. r. 78.*

23 Interdictum, sicut & suspensio, interdum vt pœna tantum peccati præteriti, interdum vt præsentis contumaciæ censura irrogatur *Laym.*

24 Personale interdictum in quamlibet personam ferri potest, si iurisdictio, & iusta causa concurrant *Fil.* & probabilius est personas sacris interdici posse ob debitum pecuniarum generali interdicto *Suarez d. 36 sect. 3. num 8. Sa, Villalob. Præposit. Diana ibi r. 79. contra Setum, Auilamq.*

25 Qui alias censuras ferre potest, etiam interdictum locale, vel personale irrogare valet. Par enim omnium ratio est, nō expedit tamen ordinarijs præsulibus locale interdictum ferre, nisi etiam iurisdictionem in plebem habeant *Suar. d. 36. Layman. Bonac.*

26 In vniuersam ecclesiam interdicti ferendi potestatem Pontifex, & generale concilium sede vacante habet *Filiuc.*

27 Episcopus etiam sine capituli consensu, & capitulum, siue sacerdotum canonicorum collegium, nec nō religiosorum præsules, si de personali interdicto loquamur, interdicere possunt *Bonac.* finis, propter quem interdictum

dictum fertur, est resipiscentia, & emendatio delinquentis.

28 Si ecclesiæ præsul in communitatem, cuius ipse caput est, personale interdictum ferat, illo non ligatur; secus res se habet, si locum interdicat, nemo enim a seipso censuræ vinculo, quod pœnale est, directè obligari potest, quamuis per accidens possit, ità *Auila, Laym. c. 4.*

29 Interdictum, quod in clerum fertur, populum non includit, contra verò, si populus interdicatur, clerus ab interdicto immunis est, nisi contrarium exprimatur. In penali enim sententia mitior sensus præferendus est *c. si sententia, de sent. excom. in 6. Layman.*

30 Effectus interdicti sunt priuatio aliquorum sacramentorum, diuinorũ officiorum, & sepulturæ ecclesiasticę, iure antiquo plures effectus erant *Bonac. t. 1. p. 637. num. 1. & 2.*

31 Non omnia sacramenta, sed quæ non valde necessaria sunt, interdicto vetantur, ea scilicet, quæ iure excepta non sunt, ast quæ ecclesiæ administrationi commissa non sunt, vt matrimonium, non prohibentur. Tempore interdicti localis, siue generalis, siue particularis, quibuscumque paruulis, aut adultis, sanis, ægrotisq. baptismi, & confirmationis sacraměta solemni ritu ministrare licet *Filiuc. c. 3. Bonac. num. 1. Faber. in 4. d. st 15. quæst. 1. d. 1.*

32 Interdictum generale, siue locale, siue personale pœnitentiæ sacramentum suscipere nemini prohibet, excepto illo, qui interdicto culpa suâ causam dedit, vel eo, qui nominatim interdictus est. Si enim ius pontificiũ neminem interdicti tempore à confirmationis sacramento propter illius necessitatem excludit, vbi de interdicto simpliciter, siue locale, siue personale sit, sermo est *c. quoniam de sententia excommun. in 6.*

33 Multo magis dicendum est neminem sacramento pœnitentiæ interdici propter summam illius necessitatem; quod post baptismum ad cætera sacramenta dignè suscipienda præparet. Verùm, qui generali interdicto, seu locali, seu personali causam dedit, vel nominatim interdictus est, à peccatis absolui non potest, nisi prius obediendo superiori satisfaciat *ex c. alma mater de sent. excom. in 6. Suarez t. 5. de cens. d. 33. s. 1. num. 9 & 10. V. Candidus d. 22. a. 47. d. 5. Layman. l. 1. t. 5. p. 4. c. 2. Filiuc.*

34 Propterea à peccatis, & à censuris non reseruatis absolui potest, qui absque propria culpa interdictus est, priusquam ab interdicto absoluatur, idem etiam de suspenso dicos *ex cap. alma mater, Candid. ibidem.*

35 Eucharistiæ sacramentum morituris per modum viatici interdicti tempore ministrari potest; quibus n. morientibus pœnitentiæ sacramentum non negatur, neque viaticum negari debet. Vt autem Eucharistiæ sacramentum in mortis articulo existentibus ministrari possit, eam semel in quauis hebdomada celebrato missæ sacrificio renouari concessum est *in c. permittimus de sent. excom.*

36 Eucharistiæ sacramentum ad ægrotos cum lumine, tintinabulo, & fidelium comitatu solemniter deferre licet *Nau. c. 27. nu. 179. Sa, Coninch. d. 2. num 44. Suar d. 33. s. 1.*

37 Cæteris verò fidelibus extra mortis periculum faciam Eucharistiã ministrare interdictum prohibet, exceptis illis, qui speciali priuilegio gaudent,

dent, quales sunt religiosi, ac monachæ *Suar. d. 33 s. 1. nu. 33. Sà, n. 17. Layman. c. 2. num. 1.*

38 Matrimonij etiam sacramētum interdicti, ac cessationis à diuinis tempore sine nuptiarum benedictione celebrare licet. nam sola participatio sacramentorum, quæ ecclesiæ dispensatione, vel ministerio indigent, tunc temporis interdicitur, tale autem non est matrimonij sacramentum, cuius ministri sunt ipsi contrahentes, ita contra *Suarium, Turrianum, Portellum, Ph. Fabrum in 4. sent. d. 15. Corneium, Præpositum, Couarr. docet Abb. in c. non est de sponsal. num. 8. Sylu. v. interdictum Nau. c. 27. Henriq. Auil. Con nch. Sanch. de matrim. l. 7. d. 8. Laym. nu. 1. Filiuc. Villalobos, Hurtadus, Dia. p. 5. tr. 10. r. 71.*

39 Benedictiones nuptiales fieri possunt tantum diebus, quibus diuina officia permittuntur, *ita ex Suar. docet Turrianus l. 6. d. 49. d. 4. Mercerus, Moscosus, Dia. ibid. r. 84.*

40 Extremæ vnctionis, & ordinis sacramenta interdicti tempore omnino prohibentur. Si tamen ægrotus nullum aliud sacramentum, quàm extremæ vnctionis suscipere possit, tunc illi hoc sacramentum ministrari posse, probabile est, Ecclesia enim sacramenta, quatenus necessaria sunt, atque ideo præcepta sunt, nemini vnquam denegat *ex c. quod in te de pænit. & remiss. & c. de sent. excom. in sexto, Capeauilla c 4. q. 3. Trullench ex Coninch Auila, Dia. par. 5. tr. 10. r. 77. Caspensis, Escobar, Baunius, Amic. contra Petrum Ledesmam*, neq. licet clericis iam initiatis ad maiores ordines interdicti tempore ascendere, nisi in maxima sacerdotum, ac ministrorum penuria; tunc enim necessitatis causa ad ordines promouere licet *Innocentius, Abbas, Syluester, Couar. c. alma, Suarez d. 33. s. 1. nu. 45. Laym. c. 2. num. 1. Filliuc.*

41 Nominatim interdicto in mortis periculo Eucharistiæ sacramentum ministrari potest, si priùs, cui debet, satisfecerit *Filliuc.*

42 Diuina officia, quæ sunt missæ sacrificia, publica, ac solemnis precatio, siue oratio ab ecclesia instituta, vt à clericis ad Dei laudem celebretur ceremoniæ sacræ, publicæ benedictiones, quæ à sacerdotibus Ecclesiæ nomine, & authoritate fiunt, & publica horariæ psalmodię recitatio interdicti tempore olim omnino interdicebātur, *cap. si sent. cap. vlt. de sent. excom. in 6.* Verùm deinde concessum est, vt interdicti tempore singulis diebus in ecclesijs, ac monasterijs missæ sacrificium, aliaque diuina officia sicut ante interdictum celebrentur, submissa tamen voce ianuis clausis, modo sacris interdicti, & anathematis spiculo percussi excludantur, organaque, æraque campana sileant. Hæc autem de generali interdicto intelligenda sunt, nō de speciali alicuius Ecclesiæ; in qua clericis diuina officia omnino interdicuntur *cap. alma mater de sent. excom. in 6. Couar. ibi p. 2. Nau. numer. 173. Sanch. l. 7. d. 8. Auila, Suar. d. 34. sect. 3. Glossa Layman. Vgolin. cap. 8. Henriq. Filiuc. Reginald. Sayr. Bonac.*

43 Nomine Ecclesiæ in re fauorabili significantur loca sacra omnia, etiam Hospitalia, Xenodochia, priuata sacella, quæ oratoria vocamus, peragendo missæ sacrificio ab Episcopo addicta *Nau. nu. 175. Suar. Auila, Henriq. Coninch. Fil.*

44 Nomine vero clericorū, quibus interdictum minimè obstat, quominus diuinis

diuinis officijs vacent, intelliguntur ecclesiastici omnes, tum alienigenæ, tum religiosi cuiuscumque sexus, eorumque nouitij, clerici etiam prima tonsura initiati, si ecclesiasticum beneficium habeant, vel iussu episcopi alicui Ecclesiæ deseruiant, vel in aliquo gymnasio, vel academia studiorum causa, vt ad maiores ordines se præparent, versentur. Clerici etiam cum vnica virgine coniugati, si ex mandato episcopi ecclesiæ inseruiant, mens enim Pontificis est, vt interdicti tempore diuina officia, vt antea, ianuis tamen clausis, peragantur *Sotus in 4. d. 22. q. 3. Villalob. Auila, Coninch. c. alma cap. 2. §. 4. num. 4. Layman. Mercer. ita Diana p. 5. t. 10. r. 85. de clericis coniugatis contra Hurtadum, Io. Cruz, Gordon. Trul.*

45 In Hospitalibus, Xenodochijs episcopi auctoritate erectis, in sacellis, seu oratorijs priuatis diuino sacrificio ab antistite addictis, in monacharum monasterijs diuina officia moderatione adhibita celebrare licet *Henriq. Filliuc. Sanchez, Suar.*

46 Clerici per se, vel per vicarios suos diuina officia in Ecclesijs peragere possunt, ac debent, sicut ante solebant, modo excommunicati, suspensi, ac specialiter interdicti non sint. Laici verò etiamsi clericorum, vel canonicorum domestici sint, diuinis officijs interdicuntur, nec illis circa illa quidquam à Pontifice indultum est *in cap. alma, glossa v. interdictis, & c. licet de priuil. in 6. Conar. c alma p. 2. Nauar. num. 174. Auila d. 4. Suar. disp. 34. l. 1. Layman. num 2.*

47 Immo si populares illi personaliter interdicti, ac denunciati sacrificio missæ, alijsue diuinis officijs interdicto in loco interesse velint, neque expelli possint, tunc à re diuina cessandum est, nisi canon inceptus sit, ita ex c. alma. v. exclusis, *Auila p. 2. d. 1. Suarez d. 34. Laym.*

48 Si vero in loco non interdicto persona interdicta, ac denunciata diuinis officijs interesse audeat, neque eijci inde possit, nec clerici ab illis cessare, ne alij non interdicti discedere debent *Suar. ibid. sect. 2. num. 10. Caiet. v. interdictum, Mercerus, Turrianus contra Fabrum apud Dianam p. 5. tom. 10. r. 64.*

49 Infantes à diuinis officijs non arceantur, cum censuræ minimè obnoxij sint, nec eorum præsentia moralis censeatur *Conar. c. alma, Suar Auila, Laym. contra Nauarrum*, Amentes etiam tempore interdicti generalis localis ad diuina officia admitti possunt *Bonac. tom. 1. fol. 644.*

50 Si clericus minister sacrificaturo desit, tunc laicus specialiter non interdictus adhiberi potest *Henriq. l. 13. c. 45. Sa, Laym. num. 2. Præposit. in 3. p. q. 4. d. 3. Villalobos, Mercerus, Ludouicus à Cruce, Dia p. 5. tr. 10. r. 87.*

51 Cum alicui sacris operari, vel interesse tempore interdicti ex priuilegio concessum est, eodem gaudent familiares eius domestici, quique illum tanquam ministri officiales, aut famuli comitantur, modo aliquis eorum culpabilem causam interdicto non dederit *ex cap. licet de priuil. in 6 Henriq. Auila, Bonac. Coninch contra Nau. Medinam*, ideo sacerdos famulum suum interdicti localis generalis tempore ad sacrificium missæ adhibere potest.

52 Qui ex speciali priuilegio interdicti tempore rei diuinæ die festo interesse potest, audiendæ missæ præcepto non obligatur. Nemo enim pri-

uilegio sibi contra commune præceptum concesso inuitus vti cogitur. Quod gratis cuipiam conceditur, non est in eius dispendium retorquendum, ita *Coninch. num. 28. Auila, Layman. contra Nauarrum, Sotum, Henriq. Nugnum, Bonac.* secus verò de clericis dicendum est, quibus iure communi, & diuinis interesse, canonicas preces persoluere concessum, ac præceptum est *c. alma, reg. 69. ff. & reg. 61. Henriq. Bonac.*

53 Diebus festis Natiuitatis Domini, Pascatis, Pentecostis, Corporis Christi cum octaua, & Assumptionis B. Virginis, & Conceptionis eiusdem cum octaua sacrificium missæ, cæteraque diuina officia palam, & solemniter celebrare licet, qui tamen specialiter interdicti sunt, vel generali interdicto culpa sua causam dederunt, ad altare, vel oblationis accipiendæ, vel sacræ Eucharistiæ sumendæ causa accedere illis diebus prohibentur *cap. alma ex Martini quinti constit.. Suar. d. 34. Coninch. Laym. Filliuc. nu. 79. Bonac. de cens. d. 5. p. 4. prop. 2.*

54 Cæteri verò populares, seu laici festis illis diebus, quibus missæ sacrificio interesse possunt, sacram Eucharistiam sumere non prohibentur, clerici quotidie cælesti pane refici possunt, ita *Layman. Faber. Coninch. Mercer. Suarez, contra s Antoninum, Nauar. Hurtad. Syluest. Bonac. Sot. Gordon. par. 5. t. 10. r. 83 Turrian. Præposit.* quicunque autem Dei agno mundi peccata auferente ex iure communi vesci possunt, pascatis tempore ex præcepto debent, hi sunt qui specialiter interdicti non sunt *Suar. d. 33. sect. 1. & d. 34. s. 1. num. 33. Laym.*

55 Cætera vero sacramenta extremæ vnctionis, & ordinationis festis illis diebus nequaquã ministrari possunt, nisi necessitas id postulet *Abbas, Angelus, Auila, Bonac. contra Couuar.*

56 Sacerdotibus, qui interdicti tempore rem diuinam facere, & clericis, qui diuinis officijs assistere possunt, Eucharistiam sine missæ celebratione sumere licet, ita *Suar. d. 33. sect. 1. num. 35. Sà, Angel. Sylue. Sayr. Coninch. Mercer. Megala, Faber. Filiuc. Dian. p. 5. t. 10. r. 82. contra Sotum, Auilam, Henriq. Corneum, Præpositũ, Turrian. Villalob Bon. Alter. Hurtad.*

57 Solemnibus illis diebus Natiuitatis, Resurrectionis, ac Corporis Christi, Pentecostes, & Assumptionis B. Mariæ Virginis ecclesiastica sepultura non prohibetur *Bonac. fol. 644. num. 16 t. 1. Sot. in 4. sent. d. 22. q. 3. a. 1. Nauar. c. 27. num 181. Sà, Henriq. Angelus, Auila, Megala, Io. Cruz, Moscosus, Dia. p. 5. t. 10. r. 67. contra Corneum, Præposit. Hurtad. Gordon. Coninch. Villal. Suar. Alter. Filliuc.*

58 Solemnia hæc festa à primis vesperis ad secundas vsque, & completorium ecclesiastico more computantur *Palud. in 4. d. 18. q. 8. Conar. Angelus, Suar. d. 34. s. 1. Sot. in 4. d. 22. q. 3. Auila, Laym. Bonac. Henriq. c. 47. Reginald. num. 36.*

59 Et probabile est solemnitates, Natiuitatis, Pascatis, & Pentecostes ternis, vel quaternis diebus constare, seu durare, & festum Resurrectionis, ac Pentecostes à sacrificio missæ, quæ per anticipationem Sabbato cantatur, inchoari, ita *Palud. ibid. q. 8. art. 3. concl. 7. Laym. Bonac. Faber. Hurtadus, Sotus in 4. d. 22. q. 3. a. 1. Auila, Dian. par. 5 tract. 10. r. 61. contra Suarium, Moscosum, Alterium, Reginaldum, Villalobum.*

60 Clericus interdicti tempore ab obli-

obligatione diuinæ psalmodiæ recitãdæ priuatim nõ liberatur *Bonac.f 641. num.5.d.5.p.4 Nau c. 27.num.175. Vgolin. Sayr. Filliuc.*

61 Quilibet sacerdos, qui sublato interdicto administrandæ Eucharistię potestatem habet, illam etiam interdicti tempore homini morti proximo administrare potest, nisi interdicto causam præbuerit, vel specialiter interdictus sit *Suar. d. 33.f. 1.num. 24. Coninch Filliuc. num.39. Bonac. d. 5. par. 3. prop 9.*

62 Qui interdicto in loco vnum domicilium habet, & alterum in loco non interdicto, non est interdictus; quandiu tamen in loco interdicto manet, interdicti onus cum populo ferre debet *Syluester, & Suarez d.32.sect.2. nu.16.Turrianus, Dia.p.5.t.10.r.70. contra Calderinum.*

63 Interdicti generalis tempore æra campana pulsare licet ad conuocandum ad concionem populum, ad comitandum Eucharisticum Christi Domini corpus, cum ad ægrotos defertur, ad indicendam Angelicam B. Virginis salutationem, vel diei festi solemnitatem, ad Diuorum reliquias demonstrãdas. Ad diuina vero officia celebranda, vel inter missę sacrificium æra campana, vel tintinabula pulsare minimè licet; cum enim populus ad diuina officia admittendus non sit, neque vllo æris campani signo, vel æquiualente conuocari potest *ex cap. Alma mater, Nauar. Sylu. Henriq. Sayrus l.8. c 7. Auila, Suar. Coninch. Filliuc. Bonac. d. 5.p. 4. prop. 1.* Tabula tamen cum matraca, vel tuba tunc adhibenda est *Sayrus, Suarez, Henriq. Fil. nu.69. Auila, Bonac. ibid.*

64 Qui interdictus non est, sacerdotis interdicti sacrificio interesse potest, modò illum ad litandum, seu sacris operandum non adduxerit; Non enim interdicta est communicatio cũ interdicto, vel suspenso, sed cum anathemate, ita *Suar. d.34.sect.2.n.4. Coninch num 60. Mercer. Turrianus, Filiuc. n. 76. Bonac. contra Philippum Fabrum dist.15. q. 1. d.5.c. 2.* quidam vtranque sentẽtiam probabilem censent *Dian. p.5. tr.10. r.64.*

65 Dum res diuina interdicti tempore in alicuius Ecclesiæ sacello peragitur, illius ianuæ claudendæ sunt, nisi sacellum ipsum ita occludi possit, vt sacerdotis operantis verba non audiantur, nec interdicti interesse valeant *Suar. Reginald. num. 34. Filiuc. Bonac.* si quis apertis ianuis rem diuinam tunc faciat, grauiter peccat *Sylvest. Hurtadus, Tabiena, Armilla, Suar. d. 34. sect. 4. Diana p. 5. tr. 10. r. 65. contra Turrianum.*

66 Officia illa, quæ ecclesiasticam personam ex ritu, ac modo suo non requirunt, interdicta non censentur, vt benedictio mensæ, preces ad Deum pro itinere, adoratio crucis feria sexta hebdomadæ sanctæ, concio, vel sacra lectio, litaniæ intra, vel extra Ecclesiam, modò solemniter, idest, cum superpelliceo, & veste non canantur, neue dicatur: Dominus vobiscum, purificatio mulierum post partum, commendatio animæ, recitatio psalmodiæ horariæ in honorem Beatissimę Virginis, & alia huiusmodi, quæ à popularibus, seu laicis fieri cõsueuerunt *Nau. c. 27. num. 176. Suarez, Auila, Rodriq Henriq Filiuc. Reginald. Bonac. d 5 par. 4.*

67 Interdictæ alicuius Ecclesiæ sacerdotes in alia ecclesia diuina officia persoluere possunt, nisi eorum culpa interdictum latum fuerit *ex cap sicut*

de sent. excom. in sexto, Bonac. par. 1. *numer.* 3.

68 Interdicto clero populus non interdictus exteros sacerdotes ad sacra facienda accersere potest. Interdicto autem populo clerici diuinis officijs vacare possunt; populi enim nomine clerus non intelligitur, nec cleri nomine populus *Nau. cap.*27. *Suar. n.* 14. *Auila, Coninch. Bonac.*

Priuatio Ecclesiasticæ sepulturæ interdicti effectus. Cap. LXXVIII.

69 INterdictum tàm locale, quàm personale simpliciter latum ecclesiastica sepultura fideles personas, & locum ipsum interdictum priuat *ex Clement.* 1. *de sepulturis, & c. quod in te de pænit. & remiss. Bonac. p.*5.*n.*1.

70 Ille ecclesiastica sepultura priuatur, qui in loco ab episcopo consecrato, vel in cæmeterio, cui episcopus benedixit, vel in loco, vbi diuina peraguntur, vel cum funebri pompa ecclesiastica sepeliri prohibetur *Sayr. l.*5.*c.*7.*Suar. d.*35.*s.*1.*Filiuc.t.*18.*c.*4.

71 Laicos tempore localis interdicti, quamuis ipsi interdicti non sint, in loco sacro interdicto sepelire nefas est *Sylu. Sayr. Suar. Vgol. Henriq. Bonac. d.* 5. *p.* 5. *num.* 2.

72 Tempore interdicti generalis, siue localis, siue personalis defunctorum etiam infantium, & amentium cadauera non minus, quam adultorũ, & rationis capacium Ecclesiastica sepultura interdicuntur *Laym. l.* 1. *t.* 5. *par.* 4. *l.* 2. *num.* 3. *Sanch. l.* 3. *Matr. Nau. num.* 168. *Sayr. cap.*8. *numer.* 5. *Vgol. Filliuc. Suar. Henriq.*

73 Nullibi statutum legimus, vt corpora defunctorum non personaliter interdictorum, & denunciatorum in loco interdicto illegitimè sepulta exhumentur; Contrà verò statutum est, vt cadauera defunctorum, quæ localis interdicti tempore in loco non sacro sepulta fuerunt, sublato interdicto exhumentur, & ad sacrum locũ transferantur *Nau. num.*176 *Henriq. Auila, Laym. ibi Vgol. Henriq. Sa, Filliuc. Sylu.*

74 Qui specialiter interdicti non sunt, nec culpabilem causam interdicto dederunt, in quocũque loco sacro non interdicto sepeliri possunt; in locali enim interdicto personæ ipsæ non interdicuntur, nisi ratione loci interdicti *Suar. d.* 35. *s.* 1. *num.* 3. *Auila Laym. Bonac. Coninch. Vgolin. Sayr. cap.* 7. *num.* 10.

75 Qui personaliter interdicti non sunt, si ex hac vita in loco interdicto decesserunt, ad alium locum non interdictum transferri, ibique tumulari possunt; Interdictum enim locale personas non respicit, sed locum interdictum *Suar. num.* 3. *Regin. nu.*37.

76 Laicos tempore interdicti in campo, vel cæmeterio ab episcopo designato, nondum tamen benedictione inaugurato tumulare licet *Bon.*

77 In interdicto generali, aut personali nemini interdicto ecclesiastica sepultura conceditur, alioquin interdicti ratio cessaret *Faber. de cens. in* 4. *dist.* 25 *Turrianus, Præpositus, contra Suarium, Corneum v Megalium.*

78 Popularibus quibus ex priuilegio interdicti tempore diuinis officijs interesse licuit, ecclesiastica sepultura non deneganda est; Cui enim communicamus viuo, possumus etiam

mortuo

mortuo communicare; cui maius cōceditur, minus non negatur, maius autem est diuinis interesse, quàm in loco sacro sepeliri *Nau.numer.* 181. *Sotus, Sa, Angelus, Tabiena, Syluester, Sayr. nu.9. Diana, Bonac. Auila, Coninch. contra Vgolinum, Corneium, Prapos. Hurtad. Gordonum, Mercerum, Alterium.*

79 Festis illis diebus, quibus diuina officia publicè celebrantur interdicti localis generalis tempore populares adultos in loco interdicto sepelire licet; quibus enim communicamus viuis, possumus etiam communicare defunctis *c. sane dist. 24 q. 2. Sylu. v. interdictum q.2. Sot. Sayr. c.8. Angelus, Tabiena, Nau. num.* 181. *Henriq. Bonac. d. 5. par. 5. num. 7. contra Palud. Auilam, Coninch. Suar. Filliuc. Vgolinum, Abbatem, & alios, Corneium, Prapositum, Hurtadum, Gordonum, Villalobum, Mercerum, Alterium, ita etiam docet Megala, Io. de la Cruz, Moscosus, Tannerus, Diana part. 5. tract.* 10. *r. 67.*

80 Festis illis diebus ab interdicto exemptis sicut alia diuina officia, ita clericorum exequiæ solemniter celebrari posse certum est; eos tamen in loco specialiter interdicto sepelire non oportet, si in alium non interdictū locum efferri commodè possint *Sylu. Suar. d. 35. sect. 2. nu. 4. Laym c. 2. n. 3.*

81 Reliquo vero interdicti localis tempore ecclesiastici, qui specialiter interdicti non sunt, modò interdictum illicita diuini officij recitatione non violarint, in locis sacris etiam interdictis sine æris campani pulsu, & in silentio sepeliri possunt *ex cap quod in te, Layman.*

82 Tum clerici, tum laici personali interdicto deuincti, si denunciati non fuerint, in loco sacro non interdicto sepeliri possunt, nisi absq. pænitentia è vita decesserint. Quibus enim viuis communicamus, mortuis etiam communicare possumus, sed interdictis personaliter non tamen denunciatis diuina officia communicamus, eosq. à sacro loco non arcemus viuos, igitur neque mortuos *c. sane 24. q. 2. extrau. Concil. Constantiensis, Laym. num.4.*

83 Cæterum in locali interdicto generaliter lato, satis est Rempublicā, seu cōmunitatem denunciare, vt singula eius membra à sacris officijs, & ecclesiastica sepultura repellere debeamus *Coninch. Suar. d. 37. Auila, Laym. contra Eman. Sà.*

84 Infantes, & amentes speciali interdicto non afficiuntur, ideo specialis interdicti tempore in loco non interdicto sepeliri possunt *Bon. p. 5. q. 4.*

85 Homo sepeliens laicum interdicto personali, generali obstrictum in loco sacro ex vi censuræ non peccat; qui enim sepelitur, vitandus non est *extrau. ad euitanda, Suar. d. 35. sect. 3. num. 2. Sayr. c. 8. num. 2. Filliuc. Reginald. Coninch Sà, Bonac. q 5. num. 10.*

86 Qui aliquem interdicto generali tantùm, non speciali, nec nominatim obstrictum sepelit, anathema non est *ex clement. 1. de sepulturis, Suarez, num. 6. Bonac. & alij.*

87 Interdictus ingressu ecclesiæ in ea, vel in cæmeterio sacro sepeliri nequit, nisi contritionis, seu pænitentiæ signa moriens dederit; Tunc enim absoluendum prius esse, deinde loco sacro tumulandum esse docet *Sayr. c. 7 nu. 20. Auila, Couaruuias, Suar. Sà, Filiuc. nu.* 101. 103. *Vgolin. Bonac. num.* 11. *q. 6. Dian. p. 5. t. 10. r. 74.* si tamen ab homine interdictus fuerit, mortuus nō indiget absolutione *Auil.*

88 Di-

88 Diuina verò officia extra ecclesia persoluere, vel interesse, qui ecclesiæ ingressu interdictus est, non prohibetur *Bonac. num.* 11. Verùm sacramenta in ecclesia conficere, aut ministrare, aut sacros ordines exercere ei nefas est; ordinis enim sacri exercitio interdictum violatur, irregularitas contrahitur *Suar. num.6. Nau. n.170. Sà, Auila, Couar. Coninch. Sayr. Filiuc. Regin. Bonac. p. 5. q. 6. num. 11.*

89 Ei qui ecclesiæ ingressu interdictus est, diuina officia data opera, seu de industria audire illicitum est, eatamen audiens quamuis læthalem culpam commereat, irregularis non efficitur *Couarruuias par. 2. §. 1. & aly.* Verùm, si tempore diuinorum officiorum per ecclesiam trāsiens aliquid obiter, & inconsulto audiat, non peccat, cum absque intentione illa audiendi, audiat *Nau. Henriq. Auila, Coninch. Suar. Bonac. Dian. par. 5. tract. 10. r. 72.*

90 Neque peccat, si, quando diuina non celebrantur, templum ingrediatur, & ibi preces ad Deū priuatim fundat, etiamsi ibidem Eucharistiæ sacramentum adsit; non enim diuinis officijs interest, nec ea audit, igitur, nec peccat, *Dian. par. 5. tr. 10. r. 72. Suar. d. 34. num. 36. Coninch. num. 59. Reginald. Bonac. num. 41. Villalobos, Hurtadus, Nau. Auila, Couarr. contra Syluestrum, Filliuc. Abbatem, Calderinum, Comitolum, Corneium, Gordon.*

91 Cui ecclesiæ ingressus interdictus est, is sacramentorum vsu priuatus non est, sed diuinis officijs, atque sacra sepultura, propterea sacramenta in ecclesia, quando diuina officia non persoluuntur, sumere potest *Syluest. Suar. d. 35. Sayr. de susp. c. 7 n. 11. Auil. Angel. Coninch. Henr. Bon. n. 12.*

92 Eidem etiam externi fori iurisdictionem in ecclesia exercere licet, vt excommunicando, suspendendo, absoluendo; Exterioris enim iurisdictionis vsu non priuatur interdictus, multo minus qui non est interdictus, ea enim solemniter agere potest *Auil. Nau. Henriq. Vgolin. Sayr. c. 6 Bon. p. 6.*

93 Clerici non interdicti qui culpabilem ansam interdicto non præbuerunt, illudque obseruarunt sine esset locale, seu generale, seu speciale in loco sacro, etiam specialiter interdicto, idest in templo, vel cœmeterio sacro sepeliri possunt, modo id sine solemnitate, & æris cāpani pulsu fiat *Nau. Vgolin. Henriq. Sot. in 4. d. 22. Syluester, Suarez, Coninch. Sayr. c. 8. numer. 6. Filliuc. Reginaldus, Auila.* Quinetiam eorum exequiæ diuinis officijs, & sacrificio missæ, præscripta tamen moderatione à Pontifice adhibita, decorari possunt, Interdicti .n. localis generalis tempore diuina officia, ac sacrificia submissa voce, & ianuis clausis celebrare licet *Sayr. Auil. Filliuc. Henriq. Suarez, Bonac.*

94 Clerici interdictum personale, vel locale contra ius præscriptum violantes læthalis culpę rei sunt; lex enim interdicti est de re graui, & clericos potissimum obligat, cum in eos directè feratur, sique interdictum aliquem ordinem exercendo scienter violent, irregulares fiunt *ex cap. is, cui, de sent. excom. in sexto.*

95 Officio etiam, & iurisdictione suspensa ingressu ecclesiæ interdicuntur interdictum locale saltem generale violantes *ex cap. tanta de excess. præl. c. episc. de priu. Sot. dist. 22. q. 3. a. 1. Syluester, Caiet. Auila, Sayr. c. 14 nu. 12. Suar. d. 34. Vgol. Henriq. Coninch. Filliuc. Bonacin. Reginald. Layman.* proba-

probabile tamen est clericos minorũ ordinum interdictum locale violãtes venialis tantum culpæ reos esse *Sà*, *Tannerus*, actiua etiam, & passiua electione priuantur interdicti violatores clerici, tam seculares, quam religiosi *c. is, qui de sent. excom. & c. 1. de postul. prælat.* Syluest. Sot. Suar. *Henriq. Auila*, immo etiam beneficijs priuari, alijsque pœnis affici possunt *ex c. postulasti de cler excom*.

96 Religiosi præter easdem pęnas, quibus, vt clerici seculares, obnoxij sunt si cessationem à diuinis, vel interdictum locale generale, siue validum, siue inualidum sit, quando hæc ab ecclesia cathedrali, vel matrice oppidi, vel parochiali seruantur, violent anathematis censura nulli reseruata statim obstringuntur *ex Clementina 1. de sentent. excommunic Nau. num. 146. Sylu excom*. Suar. *sect 4 num. 14. Sà, Vgol. Sayr. Coninch Bonac d 5 p. 7 n. 3.* Religiosi debent seruare interdictum validum, etiamsi ecclesia cathedralis, vel matrix illud non seruet; quia non est regula in transgressionibus *Sayr. l. 3. c. 33. n. 46. Bordon. r 78. n. 237.*

97 Nonnulla tamen religiosis mendicantium ordinibus à summis Pontificibus pro interdicti tempore, cõcessa fuerunt, quæ à Paulo V. pont. maximo Clericis Regularibus Congregationis Somaschensis, & alijs amplissimè cõmunicata sunt, quæ scire religiosis mendicantibus, & ijs qui eorundem priuilegijs gaudent, expedit. Hæc autem priuilegia à Concilio Tridentino minimè abrogata fuerunt *Capuccinus in compendio minorum, Rodriquez in bull. Cruciatam, Alex. Boccolus in cõp priuil. Congr. Somaschensis qui eadem breuiter refert v: interdict vide illud*.

98 Clericus qui interdictum actione aliqua ad ordinem sacrum, vel officium ipsius non spectante violat, irregularis non fit, & si tanquam laicus agit, quæ ad minores ordines pertinent, nec grauiter peccat, nec irregularis censetur *Suar. Reginald. Auila, Bonac contra Filliuc.*

99 Interdictum violat clericus, qui interdictus sacramenta confert, vel si non interdictus ipse in loco interdicto sacramenta ministret, vel si ipse nec interdictus sit, nec locus, sacramenta tamen interdicto ministrat. primis duobus casibus irregularitas contrahitur, tertio minimè *Bonac. d. 5 p. 5. n. 3.*

100 Qui sacrificio missæ, vel diuinis officijs, eorumue parti in loco interdicto interest, grauiter peccat, non tamen irregularis fit; auditio enim non est sacri ordinis actio, etiamsi, qui interest rei diuinæ, præsul, vel antistes sit, qui in missæ celebratione authoritatem suam interponat, vel interdicti tempore sacerdotem coram se sacrificium celebrare iubeat, vel eius celebrationi assistat, irregularitatem non contrahit, quoniam hæc in iure expressa non est, ita *Auila par. 7. d. 9 sect 2. Sylu. v. irregul. Bonac p. 7. num. 3. contra Nau. Sayr.*

101 Qui rem diuinam coram interdicto facit, irregularis non est; huiusmodi enim irregularitas lege statuta non est.

102 Sacerdos matrimonio, dum contrahitur, assistens, aut priuatim baptizans non fit irregularis; ordinis enim sacri actum non exercet; secus verò dicendum est, si sponsis benedicat, vel baptismi sacramentum solemni ritu administret. *Suar. num. 21. Filliuc. Bonac.*

103 Clericus communicans cum aliquo interdicto res, quibus hic interdictus

dictus est, graue scelus committit, vt si coram interdicto sacris operetur, si eundem ad diuina officia admittat; immo si clericus, quamuis ab episcopi iurisdictione liber sit, coram illis sacrificet, vel excommunicatum, vel interdictum ad diuina officia, vel sacramenta admittat, vel loco sacro sepeliat, Ecclesiæ ingressu interdicitur, donec interdicti latori satisfaciat *ex c. episc. de priuil. in 6. Syluest. v. interd. 6. Nau. c. 25. Sayr. c. 14. numer. 11. Tabiena, Vgolin. Suar. Filliuc. Sa, Coninch. Bonac.*

104 Cum interdicto nominatim non denunciato communicare licet, quemadmodum cum anathemate tolerato *ex Concil. Constantiensi Rodriq. Henriq. Suar d. 33 sect. 3. Filliuc. nu. 57. Reginald. Coninch. Bonac. n. 21.*

105 Interdictus ingressu ecclesiæ in cœmeterio diuina officia audire potest, ibique rei diuinæ interesse. Pœnalia enim restringenda sunt. *Filiuc. to. 1. tr. 18. c. 5. Reginaldus, Suar. d. 35. s. 3. num. 9. Dian. p. 5. tr. 10. r. 75. contra Villalobum*, qui nostram sententiam probabilem vocat.

106 Populares, seu laici interdictum generale personale violantes grauiter peccant; tale enim interdictũ eos directè afficit *Sot. q. 3. a. 1. Nau. num. 187. Suar. d. 34. Laym. c. 3. n. 2.*

107 Quin etiam si laicus sine vi, fraude Eucharistiæ sacramentum, vel aliud in loco interdicto administrari prohibitum accipiat, mortiferi sceleris reus est, ad quod clericum inducit, vel ei ad peccatum cooperatur *Coninch. Suar. d. 33. sect. 2. num. 6. Laym.*

108 Si laicus personaliter non interdictus sine vi, fraude, scandalo diuinis officijs solum interfit, leuiter tãtum peccat; lex enim interdicti in clericos directè fertur, ne laicos ad diuina officia loco interdicto admittant, laicũ autem locale interdictum violantem, leuiter tantum peccare probabile est *Syluest. 6 num. 7. Sotus, Auila, Laym. Angelus, Reginald. to. 2. l. 32. t. 3. c. 30. num. 42. Valent Henriq. Dia p. 5. t. 10. r. 68. contra Coninch. Innocentium, Archid. Hurtadum, Præpositum.*

109 Qui interdictum, vel excommunicatum in loco sacro, vel alios contra iuris præscriptum in loco interdicto sepelire scienter ausus fuerit, statim anathema est *Clem. 1. de sepult.*

110 Dominus temporalis, qui clericum in loco interdicto diuina publicè, ac solemniter celebrare cogit, vel æris campani sonitu populum ad diuina audienda conuocari iubet, ac facit, vel impedit, quominus excommunicati, vel interdicti ab ecclesia exeant, dum sacrificia peraguntur, postquam à sacerdote moniti fuerint, & ipsimet excommunicati, vel interdicti, si iussi templo exire recusent, in censuram, cuius absolutio Pontifici reseruata est, incidunt *Clement. 2. de sent. excom. Laym. c. 3. num. 3.*

111 Non potest locus pro ęre alieno interdici *Nau. c. 27. num. 198. Couar. in cap. alma part. 2.*

112 Interdictum ab eo etiam, qui illud posuit, seruandum est, alioquin idem pœnæ obnoxius est, nisi sit Pontifex maximus, vel illud sibi relaxet *Sà numer. 1. F. Felicianus, Nauar. capit. alma, Sotus, Suar. Sayr. lib. 5. cap. 3.*

Cessatio à Diuinis. Cap. LXXIX.

1 Cessatio à diuinis interdicto partiali affinis est simplex interdictio, seu prohibitio, qua diuina officia alicubi fieri vetantur in signum mœroris ob grauissimam iniuriam Ecclesiæ illatam. Cessatio à diuinis altera generalis, altera particularis est, illa in loco vniuersali, vt in prouincia, regno, ciuitate, hæc verò in particulari aliquo loco, vel Ecclesia indicitur.

2 Cessatio, nec propriè pœna est, neque censura, neque ipso facto vnquam, quemadmodum excommunicatio, & interdictum contrahitur, nec qui eãdem violat, irregularis fit, quamquam grauiter peccat *Laym. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 6. Bonac.* Religiosi tamen, qui cathedrali, vel parochiali ecclesia cessante à diuinis, non cessant, anathematis censura obstringuntur *Clem. 1. de sent. excom. Nau. c. 27 num 188. Sayr. l. 5. c. 17. Suar. t. 5. disp 39. Henriq. Valentia; Rodriq. Bonac. de cens. disp. 5. part. 5.*

3 Cessationem à diuinis summus Pontifex, episcopus, vel eius sede vacante capitulum, prouinciale etiam, ac diœcesanum concilium synodus indicere possunt, & quicunque iurisdictionem, seu potestatem episcopali similem habent *Glossa in c. si canonici Sotus d. 22. q. 3. Couar. c. alma mater, Suar. ibid. Laym.*

4 Priuilegia tum specialia, tum generalia clericis interdicti tempore cõcessa, vt quotidie clausis ecclesiæ ianuis, & submissa voce diuina officia persoluere possint, cessationis tempore omnino cessant, ac locum non habent *Nau. c. 27. num. 188. Suar. d. 39. sect. 2. num. 11. Couaruuias, Auila; Henriq. Coninch. Layman.*

5 Clericis tamen binis, aut ternis horarias preces in templo cessationis tempore priuatim persoluere licitum esse, probabile est; recitatio enim cum socio vno, vel duobus precationis priuatæ modum non excedit, ita *Couar. Suar. sect. 2. numer. 14. Henriq. Laym. contra Auilam d. 4.*

6 Aequum, & probabile est in præcipuis anni solemnitatibus, quibus interdicti tempore diuina officia publicè celebrari possunt, eadem etiam cessationis diuinorum tempore solemniter persolui posse, non obstante quacunque generali prohibitione; huiusmodi enim priuilegium in honorem illorum festorum absolutè concessum fuisse videtur, *ita ex c. Alma mater, Doctores Salmanticenses, & alij apud Suarium d. 39. sect. 2. numer. 12. Henriq. Auilam, Laym. num. 3.*

7 Quamuis vt nulla diuina officia præter baptismum paruulorum, & pœnitentiam morientium, adiuncto etiam viatico, cessationis tempore celebrentur, statutum sit *cap. non est de sponsal.* nihilominus sacramenta eadem, quæ interdicti generalis tempore ministrantur, cessationis tempore ministrari indigentibus posse, probabile est *Doct. Salmant. Suar. Henriq. Auila, Couar. Laym.* tempore putæ cessationis à diuinis sepultura Ecclesiastica laicis interdicta est; Clericis verò sine funebri pompa, & officio concessa est *Auila, Henriq. cap. 53.*

Cata-

Catalogus Excommunicationum Papæ reseruatarum extrà Bullam Cænæ.

CONTRA OMNES.

1 *PErcussores clericorum, vel monachorum suadente Diabolo, idest cum peccato mortali.*
2 *Perseuerantes per annum in excommunicatione lata à delegato Papæ.*
3 *Falsarios litterarum Pontificalium.*
4 *Habentes litteras Apostolicas falsas, & non destruentes.*
5 *Incendiarios ab homine excommunicatos, & denunciatos.*
6 *Sacrilegos effringentes Ecclesias, easue spoliantes.*
7 *Communicantes in crimine cum excommunicatis à Papa.*
8 *Eligentes potentia insignem in Senatorem Romanum.*
9 *Vexantes eos, qui censuram in aliquos tulerunt.*
10 *Absolutos ab excommunicatione sub conditione, & non implentes.*
11 *Offende Cardinales S. R. E.*
12 *Exigentes tributa à personis Ecclesiasticis.*
13 *Violantes interdictum modis prohibitis in Clem. grauis de sent. excom.*
14 *Falsificantes monetam Regis Frãciæ.*
15 *Exenterantes corpora defunctorum.*
16 *Violantes interdictum sedis Apostolicæ.*
17 *Conspirantes in personam Romani Pontificis.*
18 *Dantes, & recipientes ob ingressum Religionis.*
19 *Simoniacos in ordine, & beneficio.*
20 *Taxantes opiniones de Conceptione Beatæ Virginis.*
21 *Dantes, & recipientes pro gratia, aut iustitia apud sedem Apostolicam.*
22 *Offendentes magistratus prouinciæ Marchiæ Anconitanæ.*
23 *Dantes nunciantibus prouisiones beneficiorum.*
24 *Occupantes bona Cardinalium in conclaui.*
25 *Fingentes se nepotes Cardinalium, vt expediant litteras Apostolicas.*
26 *Impedientes executionem litterarũ S. Pænitentiariæ.*
27 *Supponentes se in examine, vt beneficia impetrent.*
28 *Ambientes Papatum, eiusque causa simoniam committentes.*
29 *Cõmittentes duellum, cõsulentes, etc.*
30 *Deferentes alumina ex partibus infidelium.*
31 *Mittentes litteras, aut nuncium in conclaue.*
32 *Occupantes bona Montium Pietatis, & locorum piorum.*
33 *Feminas ingredientes monasteria regularium.*
34 *Suadentes Papæ, vt infeudet loca Ecclesiæ.*
35 *Capientes Christianos habitantes inter Turcas.*
36 *Cõmittentes simoniam cõfidentialẽ.*
37 *Non reuelantes conspiratores contra Cardinales.*
38 *Proponentes populo iudicem casuum, & indulgentias.*
39 *Accipientes fructus primi, vel secundi anni benefi ij vacantis.*
40 *Impugnantes institutũ societatis Iesu.*
41 *Facientes iura illicita, & contraria libertati.*
42 *Diripientes animalia, & alia bona ex Ecclesiæ statu.*
43 *Violantes Ecclesiasticã immunitatẽ.*
44 *Docentes posse fieri confessionem sacramentalem in absentia.*

45 Ex-

45 *Extrahentes frumentum ex Ecclesiastico statu, & locis immediatis.*
46 *Participantes cum excommunicato à Papa.*
47 *Inducentes ad iurandum de eligenda sepultura.*
48 *Procurantes alienationẽ Ecclesiarũ.*
49 *Procurãtes eligi in successorem Papæ.*
50 *Prædicatores, qui non seruarint decreta pro eis in Lateranensi.*
51 *Parochos nõ adimplentes iuramenta de residendo.*
52 *Retinentes beneficia in confidentiã.*
53 *Absoluentes à casibus bullæ Cœnæ, vel Ordinariorum.*
54 *Trahentes Ecclesiasticum ad forum laicale.*
55 *Consentientes vsurpationibus Ecclesiarum contra Religiosos.*
56 *Administrantes sacramẽta Vnctionis, & Eucharistiæ sine licentia Parochi.*
57 *Euntes vltra mare sine licentia Superiorum.*
58 *Mendicantes transeuntes ad non mendicantes.*
59 *Retinentes Apostatas Dominicanos.*
60 *Moniales exeuntes de clausura absque licentia.*
61 *Superiores non denunciantes eos, qui sollicitant mulieres in confessione.*
62 *Minores recipientes fratres Ordinis Prædicatorum.*
63 *Minores de obseruantia subornantes in electionibus.*
64 *Claustrales recipientes Minimos sine licentia Papæ.*
65 *Tertiarios portantes habitum Minimorum.*
66 *Minimos subtrahentes se ab obseruantia Correctorum.*
67 *Minores tempore interdicti admittẽtes fratres tertij Ordinis ad diuina.*
69 *Recipientes aliquem è Societate Iesu exceptis Carthusianis absq. licentia.*

Contra personas publicas.

69 *PRælatos vexantes censuris commorantes in seruitio Papæ.*
70 *Cardinales non seruantes statuta à Iulio II.* cum tam diuino.
71 *Cardinales reuelantes gesta in consistorio.*
72 *Episcopos, qui in suspensione conferunt beneficia.*
73 *Cardinales ambientes Papatum, & simoniacos eius causa.*
74 *Cardinales simoniacos in ordine, & beneficio.*
75 *Prælatos, qui Ecclesiasticum traxerint ad forum laicale.*
76 *Prælatos dantes nunciantibus prouisionem beneficiorum.*
77 *Dominos temporales cogentes aliquem tempore interdicti.*
78 *Prohibentes subditis, ne vendant Ecclesiasticis.*
79 *Bannientes personas Ecclesiasticas.*
80 *Concedentes, vel permittentes duellum in terris suis.*
81 *Inquisitores malè procedentes contra hæreticos.*
82 *Officiales nõ reddentes integrè computa Cameræ Apostolicæ.*
83 *Officiales Pœnitentiariæ facientes sibi interdicta.*
84 *Officiales status Ecclesiastici recipientes munera præter comestibilia.*

Catalogus Excommunicationum nemini reseruatarum.

Contra omnes.

1 *COnducentes Bononiæ domos alterius Scholastici, vel Doctoris.*
2 *Habentes ratas orationes factas à schismaticis.*
3 *Alloquẽtes secreto Cardinales, dum sunt in conclaui.*

4 Ve-

4 *Vexantes Ecclesiasticos, quia non elegerint eum, pro quo rogabantur.*
5 *Occupantes regalia, & bona Ecclesiastica vacantia titulo defensionis.*
6 *Directores Monialium fouentes discordias.*
7 *Procurantes, vt conseruatores procedant in alijs &c.*
8 *Extorquentes absolutionem à censuris per vim, aut metum.*
9 *Inducentes per fraudem iudicem ad testimonium feminæ.*
10 *Compellentes Ecclesiasticos, vt submittant laicis iura Ecclesiæ.*
11 *Exigentes pedagia &c. ab Ecclesiasticis personis.*
12 *Docentes legem, aut medicinam Religiosos.*
13 *Sepelientes hæreticos, & in locis sacris*
14 *Mandantes interfici Christianum per assassinos.*
15 *Extendentes represalias concessas contra Ecclesiasticos.*
16 *Impedientes sequestrum factum ab ordinario super beneficia.*
17 *Sepelientes tempore interdicti, vel interdictos.*
18 *Impedientes visitatores monialium.*
19 *Assumentes statum Beguinarum.*
20 *Contrahentes matrimonium in casibus prohibitis.*
21 *Impugnantes litteras Papæ non coronati.*
22 *Profitentes falsam religionem Fraticellorum.*
23 *Imprimentes libros absque licentia superiorum.*
24 *Edentes Glossas in Tridentinum, vel in Clementinam, exiui.*
25 *Asserentes non esse necessariam confessionem, Eucharistiam.*
26 *Raptores mulierum, & fautores.*
27 *Cogentes ad matrimonium.*
28 *Cogêtes feminas ingredi monasteria.*
29 *Vexantes sanctum Officium.*
30 *Pingentes, & decorantes agnos Dei.*

Contra Clericos.

31 *Suscipientes munus administrandi in ciuitate diuersorum rituum.*
32 *Audientes medicinam, aut leges, si sint sacerdotes, vel personatū habêtes.*
33 *Sacerdotes recipientes præfecturas seculares.*
34 *Procurantes, vt alij occupent regalia, & iura Ecclesiarum vacantium.*
35 *Minores Episcopis, qui locant domos vsurarijs alienigenis.*
36 *Contrahentes matrimonium si sint in sacris.*
37 *Alienantes bona Ecclesiarum, vel locantes vltra triennium.*
38 *Fictè resignantes, vel permutantes beneficia.*
39 *Impugnantes in concionibus Montes Pietatis.*
40 *Interessentes agitationibus taurorū, si sint in sacris.*
41 *Præsumentes absoluere à casibus cōtentis in bulla Cœnæ.*

Contra Religiosos.

42 *Studentes legibus, vel medicinæ extra claustra.*
43 *Instituentes nouum ordinem sine licentia Papæ.*
44 *Professos temerè habitum dimittentes, vel impedientes solutionem.*
45 *Adeuntes curiam Principum ad necendum suis.* (licentia.
46 *Tenentes arma intra claustra sine*
47 *Fouentes statum Beguinarum.*
48 *Professos matrimonium cōtrahentes.*
49 *Mendicâtes recipiêtes nouas domos.*
50 *Retrahentes auditores à soluendis decimis.*
51 *Non seruantes interdictum, quando obseruatur à Cathedrali.*

25 *Men-*

52 *Mendicantes, & Parochos non seruantes pacem inter se.*

53 *Capuccinos recipientes Minores de obseruantia.*

Contra Episcopos.

54 *Suscipientes prelaturam in ciuitate diuersarum linguarum.*

55 *Venientes ad vrbem, & inde recedentes sine licentia Papæ.*

56 *Permittentes habitum Fraticellorum inter se.*

57 *Impetrantes litteras à Principibus ad dignitates.*

Contra Dominos Temporales.

58 *Recipientes subditis, ne præstent obsequia Ecclesiasticis.*

59 *Impedientes promotionem officij S. Inquisitionis.*

60 *Concedentes represalias contra Ecclesiasticos.*

61 *Retinentes nomen Vicarij Imperatoris vacante imperio.*

62 *Non seruantes statuta in cap.* fœlicis de pœnis *in sexto.*

63 *Permittentes agitationes taurorum in terris suis.*

Contra Magistratus, & Iudices.

64 *Negligentes reddere ius Ecclesiasticis.*

65 *Facientes seruari statuta contra libertatem Ecclesiasticam.*

66 *Officiales ciuitatis non seruantes cõtenta in c.* vbi periculum.

67 *Extorquentes pecuniam prætextu officij Inquisitoris.*

68 *Potestates fouentes vsuras.*

69 *Non adiuuantes in clausura monialium Episcopos.*

70 *Doctores, & professores non facientes professionem fidei.*

71 *Non parentes Cardinalibus inquisitoribus in officio ipsorum.*

73 *Permittentes portare arma breuiora tribus palmis in statu Ecclesiastico.*

Catalogus suspensionum.

Contra Clericos.

1 *Recipientes ordines ab eo, qui renunciauit Episcopatui.*

2 *Recipientes ab alieno sine licentia proprij Ordinarij ordines.*

3 *Recipientes à proprio in aliena diœcesi sine licentia.*

4 *Recipientes ab excommunicato, vel suspenso ordines.*

5 *Recipientes ante legitimam ætatem.*

6 *Recipientes extra tempora sine dispensatione.*

7 *Recipientes non seruatis interstitijs.*

8 *Ordinatos ficto titulo.*

9 *Promotos per saltum.*

10 *Recipientes post matrimonium ratũ etiam non consummatum.*

11 *Si sint excommunicati, vel suspensi, vel interdicti.*

12 *Si cum litteris Capituli sede vacante infra annum.*

13 *Vtentes ordine in loco interdicto præter modum iure concessum.*

14 *Celebrantes coram excommunicato, vel interdicto.*

15 *Tradentes sepulturæ publicos vsurarios.*

16 *Parochos iungentes sponsos alterius Parochiæ sine licentia.*

17 *Parochos non prohibentes matrimonia clandestina, vel contra interdictum Ecclesiæ.*

18 *Abutentes vestibus contra iure statuta.*

19 *Alienis debitis grauantes Ecclesias sibi commissas.*

20 *Occupãtes bona Antistitis defuncti.*

21 *Electores Episcoporum non præsentãtes electionem electo infra octo dies.*

22 *Compromissarios eligentes indignum ad episcopatum, vel curam animarũ.*
23 *Postulantes in Prælatum Cathedralis eos, qui prohibentur.*
24 *Consentientes electioni per abusum secularis potestatis.*
25 *Inferiores Episcopis non seruantes in visitatione constitutionem Innoc. IV.*
26 *Conferentes beneficia eorum, qui seruiunt in Curia, vel eadẽ recipientes..*
27 *Facientes in iudicio per sordes aliquid contra iustitiam, & conscientiã ingrauamen partis.*
28 *Conseruatores se intromittentes in alijs, quam de manifestis iniurijs..*
29 *Occupantes bona, census, &c. Ecclesiæ, beneficij, vel alterius pij loci..*
30 *Publicos peccatores.*
31 *Publicos concubinarios..*
32 *Sodomiam exercentes.*
33 *Simoniacos.*
34 *Iurantes de tenendo schismate..*
35 *Prouocantes ad duellum, vel acceptantes.*
36 *Raptores, vel prabentes auxilium, & raptui.*
37 *Disputantes de Conceptione Beatæ Virginis Mariæ.*

Contra Episcopos.

38 *COnferentes ordines simoniacè..*
39 *Conferentes suspẽso propter malam promotionem.*
40 *Ordinantes Religiosum non professũ.*
41 *Ordinantes accepto iuramento, quod non molestabuntur super eorum protusione.*
42 *Ordinantes monachum sine licentia Abbatis.*
43 *Non promulgantes Concilium Prouinciale toti Diœcesi.*
44 *Intromittentes se in causis spectantibus ad electionem Episcoporum.*
45 *Submittentes laicis bona Ecclesiæ sine debito consensu.*
46 *Occupantes bona vacantium pertinentium ad eorum prouisionem.*
47 *In causa alienationis male vtentes delegata potestate..*
48 *Alienantes bona Ecclesiæ vltra biennium.*
49 *Admittentes resignationes contra formam præscriptam in constitutione.* Quanta.
50 *Fouentes vsuras locãdo suas domos.*
51 *Abutentes munere inquisitorum in causa fidei.*
52 *Delinquentes contra clericorum immunitatem.*
53 *Non seruantes Extrau.* 2. de electione, *quo ad perceptionem fructuum primi, vel secundi anni.*
54 *Promotos à sede Apostolica sine literis authenticis eiusdem.*
55 *Concubinarios à synodo admonitos, & se non emendantes.*
56 *Relaxantes incendiarijs pœnam contentam in iure.*
57 *Negligentes procedere contra simoniacos.*
58 *Nõ facientes cõburi libros Talmud.*
59 *Publicantes populo indicem casuum.*
60 *Non visitantes limina Apostolorum tempore præscripto in constitutione Sixt. V.*
61 *Ingredientes monasteria monialium sine necessitate..*

De interdictis in particulari contentis in iure.

INterdictum locale generale nõ obligat antequam denuncietur, sicut neque speciale respectu habito ad specialem locum. Personale, si generale sit, satis est contra talem communitatem denunciatum esse, & euidenter constare talem personam de ea esse commu-

communitate : speciale statim obligat personam, in quam fertur, alij tamen ad eam personam vitandam nõ tenentur, antequam denunciatum sit interdictum. Et illud quidem nempè locale generale, in septem casibus à iure latum est.

Primus, si Rector ciuitatis, vbi moritur Papa non faciat contenta c. vbi periculum *de elect. in 6.*

Secundus, si Dominus terræ iniuriosè percutiat Episcopum, vel mandet.

Tertius, si Legatum, vel Apostolicum nuncium in suo officio impediat.

Quartus, si personæ Ecclesiasticæ manifestis vsurarijs domos concedant, post mensem enim, in quo sustinuerunt excommunicationem, ipsorum Terræ interdictæ sunt.

Quintus, si ciuitas exigat gabellas à personis Ecclesiasticis, de rebus ipsarum exportandis.

Sextus, si consentiat neci Cardinalis, vel infra mensem non puniat delinquentes in eo.

Septimus, si Episcopum iniuriosè bannierit, occiderit.

Locale verò speciale in casibus tribus incurritur.

P*Rimus, si in eo loco per vim detineatur Episcopus.*

Secundus, si Clerici non restituerint infra dies decem funeralia Ecclesiæ, in qua de iure sepeliendus erat is, quem induxerunt ad vouendum, vt eligeret sepulturam in sua.

Tertius, si hæreticus scienter sepeliatur in Ecclesia.

Interdictum personale generale in casibus nouem incurritur.

P*Rimo, si vniuersitates alienigenis vsurarijs habitationem concedant.*

Secundo, si concedant represalias, vel extendant contra Clericos.

Tertio, si imponant, vel exigant decimas ab Ecclesiasticis.

Quarto, si resistant statutis Papæ circa diuisionem Episcopatus Tolosani.

Quinto, si non seruetur constitutio Ioan. XXII. circa fructus beneficiorum vacantium.

Sexto, si à sententijs Papæ appellauerint ad Concilium futurum.

Septimo, si Capitulum infra annum dimissorias concedat.

Octauo, si exigant tributa ab Ecclesiasticis.

Nono, cum ob crimen vniuersitatis fertur interdictum locale generale.

Denique Interdictum personale speciale incurrunt in subsequentibus casibus.

P*Rimo, Iudex Ecclesiasticus ferens censuram contra cap.* Medicinalis.

Secundo, recipiens dignitatem de manibus laici.

Tertio, vsurpans ex redditibus vacantis Ecclesiæ.

Quarto, Episcopus, vel Abbas alienans bona Ecclesiastica contra Paulinam.

Quinto, violantes interdictum locale ab homine, vel à iure.

Sexto, Prælati in visitatione recipientes vltra concessa.

Septimo, Iudices Ecclesiastici priuantes Curiales beneficijs.

Octauo, superiores vsurpantes bona nonnullarum Ecclesiarum vacantium.

Nono, Clerici in sacris, qui iacent in crimine fornicatronis.

Decimo, Prælati edentes commentaria in Tridentinum.

De Irregularitate. Cap. LXXX.

1 IRregularitas est iure statuta inhabilitas ordines suscipiendi, susceptosue exercendi non est censura, vt excommunicatio, suspensio, interdictum, quæ propter culpam solum feruntur, & tam à iure, quam ab homine. Irregularitas enim sæpe sine peccato contrahitur, & à solo iure fertur, & non modo in clericos, sed etiam in laicos cadere potest, à suspensione, & depositione differt; Hæc enim à statu ecclesiastico eijcit, suspensio in clericos tantum fertur. Irregularitas alia ex delicto, alia ex defectu, vel indecētia absque culpa oritur. Hæc ex defectu vel animi, vel corporis, vel natalium, vel originis, vel ætatis, & libertatis, vel sacramenti, vel lenitatis, vel honestæ famæ, irregularitas ex delicto dicitur, quæ ex iteratione baptismi, vel ex indebita susceptione, vel vsu ordinis, vel ex actu infidelitatis, aut hæresis, vel ex homicidio illicito, vel ex infamia contrahitur.

2 Irregularitas non modo ordinū, sed etiam primæ tonsuræ susceptionē impedit; quamuis enim tonsura propriè ordo non sit, sed dispositio, seu præparatio ad ordines, nihilominus in pontificio iure ordinis nomine intelligitur *c. cum contingat. Nau t. 1. cōs. 24. Garzias, Filliuc. tr. 19. c. 3. numer. 59. Auila, Suar. de cens. d.* 40. *Sayr l. 6. c. 1. Reginald. to. 2. l. 30. t. 1. Rot. Rom. anno* 1583 *Comneb. Bonac de cens. d.* 7. *p. 1. Prapositus, Diana par.* 4 *tr. 2. r.* 87. *G. Hurtad. d. 1. d. 5. Bancius, Pasqual. q.* 87. *contra Aloys. Bariolam, Sayrum de cens. l. 5. c. 5.* tonsuram primam nō esse ordinem communis Doctorum sententia est *D. Th. D. Bonau. Sot. Sylu. Vasq. Bellarm. Filliuc. S. Ioan. Fornar. Tanner. Otag. Reg. Sayr. Mercer. Chellison. & alij.*

3 Solus Romanus Pontifex irregularitatem inuexit, eamque sacris canonibus expressit. Episcopi, alijque Romano Pontifice inferiores præsules irregularitatem imponere nequeunt cum ius commune condere non possint *Suarez d. 4. sect. 1. numer.* 59.

4 Nulla est irregularitas, quæ Pontificio iure scripto expressa non sit, nulla autem ob solam doctorum authoritatem cōsuetudini innixam irregularitas admittenda est *Suar. ibidem Bonac. p. 1. num. 4 ex C. is, qui de sent. excom in 6. Dia. p. 4. t. 2. r.* 52.

5 Neque ob similem, vel æqualem, vel maiorem causam, quam in aliquo casu à iure expressa sit, irregularitas contrahitur, quando casus in iure non exprimitur, neque à simili, neque à maiori argumentum in hac materia valet *Al. Bariola, Valentia t. 4. d. 7. Suar. d. 4. sect. 4. Sayrus lib. 6. cap. 2. P. Corneio, Diana p. 4. t. 2. r. 80. Filliuc. num. 35. Bonac.*

6 Irregularitas absque iudicis sententia, & executione contrahitur, & effectus suos producit *Nau. cap. 27. Suar. d. 40. sect. 4. Couar. Villad. Castrus, Filliuc. Bonac.*

7 Omnis homo iuri communi, seu Pontificijs legibus subiectus, siue clericus, siue laicus, irregularitatis capax est, modo baptismo, & fide, & virili sexu nō careat *Syluest. Reginal. Bonac.*

8 Irregularitas huiusmodi formulis verborum plerumque exprimitur, *nūquam ad ordines admittatur. nunquam ad clericatum promoueatur, ad sacros ordines*

ordines adſpirare non audeat, vel non poteſt eſſe ex numero ſacerdotali, vel nō poſſunt ei iura ſacerdotij concedi. Suar. Bonac. & alij.

9 Irregularitas ſuſceptione clericatus, & ordinum directè priuat, ſuſpenſio verò eorundem vſu, idem *Bonac.*

10 Irregularis agere poteſt quæcũque ordinis vſum non requirunt, vt ſacramenta reliqua excepto ordine ſuſcipere, in templo canere, ſacrificāti miniſtrare *ex comm. Auila, Suarez num.* 8. *Laym. l.* 1. *t.* 5. *p.* 5. *c.* 1.

11 Irregularitas eccleſiaſticam iuriſdictionem non aufert habenti, ideo irregularis iuriſdictionem, vt antea, exercere poteſt, quamuis non licitè in ijs, quæ ordinis actum requirunt, qualis eſt abſolutio à peccatis, idem etiam de ſuſpenſo dicendum eſt *Suar. d.* 40. *ſect.* 2 *nu.* 25. *Coninch d.* 18. *d.* 1. *Laym. c.* 1. *num.* 2 *contra Nau. Auilam.*

12 Probabile eſt inuincibilem iuris ignorantiam ab irregularitate defendere illum, qui aliquid iure naturæ damnatum agit, quod ne fiat ſub irregularitatis pœna, lege cautum eſt. Pœna enim culpam tantum ſequi debet. *Nauar. Reginal. Peregrin. Sanch. Bonacin Merol. tom.* 1. *diſp.* 1. *cap.* 2. *Caſtrus Palaus t.* 1. *tr.* 2. *Præpoſitus Coninch. de ſacr. d.* 18. *d.* 4. *Portel. Dian. p.* 4. *tr.* 2. *r.* 85. *Sanch. de matrim l.* 9. *d.* 32. *num.* 17. contrariam etiam ſententiam alij probabiliter tuentur. *Sotus in* 4. *d.* 22. *Suar. t.* 5. *in* 3. *p d.* 4. *ſect.* 5. *num.* 10. *Vaſquez, Azor, Corduba, Aluarez, Auila, Ledeſma, Villalob. Hurtadus*, irregularitas tamen ex homicidio, vel mutilatione licèt videatur eſſe ex delicto, cum præcipuè lenitatis defectum inuoluat, ab homicida contrahitur, etiamſi irregularitatis pœnam homicidis ſtatutam eſſe neſciat *Merolla d.* 1. *c.* 2. *nu.* 49. *Mercerus, Dia. ibid. contra Portellium.*

13 In dubijs facti præter homicidium nemo irregularis cenſendus eſt. Qui dubitat, an hominem occiderit, irregularis eſt, non verò, ſi dubitat, an mutilauerit; illud enim iure expreſſum eſt, hoc minimè. In dubio autem melior eſt conditio poſſidentis, ſolum autem dubitanti de homicidio à ſe iniuſtè patrato irregularitas ſtatuta eſt *Sanch. t.* 1. *l.* 1. *c.* 10. *Salas p.* 2. *q.* 21. *Suar. d.* 40 *ſect.* 6. *Salas, Malderus, Alph. Leo, Henriq. Auila, Villalob. Sayr. Vgolin. Laym. l.* 4. *tr.* 1. *c.* 5. *Coninch. Dian. p.* 4. *t.* 2. *r.* 52. *& p.* 3. *t.* 5. *r.* 72. *Fl. Mena. Azor. p.* 1. *l.* 2. *c.* 19. *contra Hurtadum, Vaſquium, Turrianum, Henriq. Conarruuiam.*

14 Non improbanda tamen eorum ſententia eſt, qui neminem ſe debere irregularem gerere aſſerunt, cum, an hominem occiderit, dubitat, niſi veriſimilius ſit, homicidium ab eo perpetratum fuiſſe, ita ex *cap. ſignificaſti* 2. *& c. ad audientiam, Suar. de cenſ. d.* 40. *ſect.* 6. *nu.* 70. *Salas, Leo, Rebell.* Qui dubitat, an in bello homicidium iniuſtum commiſerit, non eſt irregularis; lex enim de homicidio vetito loquitur *cap ad aud. de homicid. Sanch. in ſum. tom.* 1. *l.* 1. *cap.* 10. *Filliuc. t.* 1. *tr.* 19. *c.* 2. *Diana contra Nau. Henriq. Auila, Bonac.*

15 Quamuis Epiſcopi non ſint obnoxij ſuſpenſioni, & interdicto ex iure generali, nihilominus irregularitati lege aliqua generali à Pontifice lata obnoxij ſunt; ab hac enim non excipiuntur, *cap quia pericul. ſe ſent. excom. in* 6. *Henriq. Turrianus de cenſ. l.* 8. *c.* 59. *Dia. r.* 53. *contra Maiolum.*

16 Impuberes, ſeu pueri ante decimum quartum ætatis annum irregularitati

ritati obnoxij sunt, si doli capaces sint; immo puer septennio maior, si quemquem occidat, irregularis est *Gauantus in aph. Auila, Henriq. Prapositus, Dia. r. 67. contra Sanicum.*

17 Irregularitas ex delicto cum pœna grauissima sit, non nisi ob grauem culpam infligitur, neque venialis culpa sufficit *Sayr. l. 7. cap. 5. num. 5. Suar. d. 40. sect. 3. Coninch. d. 18. d. 2. Bonac. d. 7. q. 1. Filliuc. Sanchez, Villalob. Dia. p. 2. tr. 16. r. 20. Montesinus, Turrianus, Gordonus, Layman. Cruz. Tanner. Valentia, Vasq. Hurtad. Auil. Prapofit. contra Caietanum. P. Aragon. Megalam, Molinam, Megalium*, neque vlla irregularitas à iure imposita est, quam propter lethalem culpam.

18 Probabilius est, hominem irregularem sacerdotij, seu beneficij ecclesiastici incapacem esse, nec perceptos ex eo fructus retinere posse, sed restituere debere ante iudicis sententiam, quin etiam absolutè ab irregularitate beneficium denuo cōferendum esse, vt illud tuta conscientia possidere, eoque frui possit.

19 Præfecturæ etiam religiosæ, seu regularis collationem in irregularem virum irritam esse, probabile est *ex c. 2. de clerico non ordin. & c. 2. de cler. pugn. c. dudum de elect. c. cum bonæ de ætate, Nauar. c. 27. num. 351. Less. l. 2. c. 34. d. 22. num. 120. Auila, Villalob. Sayr. Couar. Henriq. Dian. p. 4. t. 2. r. 37. & 79. Turrianus.*

20 Contraria etiam sententia probabilis est, ecclesiasticum beneficium ab irregulari obtineri, ac fructus ex eo percipi posse, illud etiam licitè resignari posse *Suar. d. 40. sect. 2. numer. 35. Coninch. d. 18. d. 1. Turrianus, Hurtadus, Prapositus, Sylu. st. v. excomm. 4. num. 4. Plonius, & alij.*

21 Si quis ab irregulari sacerdote scienter absolutionem petat, grauiter peccat, & absolutio irrita est; si verò pænitens bona fide peccata sua sacerdoti irregulari confiteatur, & absoluatur, quem ab ecclesia toleratum, & publicè officio suo fungentem validè absoluere posse existimat, absolutio valida, ac rata est, etiamsi irregularitas illius sacerdotis per iudicem promulgata esset; irregularitas enim actus ordinis, etiam eos, qui ab ecclesia instituti sunt, & iurisdictionis actus irritos non reddit *Coninch. de cens. d. 18. d. 1. num. 7. Prapos. 3. p. q. 5. d. 3. num. 13. P. Corneius, Villalob. Suarez, d. 40. sect. 2. num. 45. Dian. p. 4. tr. 2. r. 68. contra Hurtadum, & Auilam.*

22 Quamuis ab omnibus irregularitatibus summus Pontifex iure proprio absoluere possit, ab aliquibus tamen rarò solet, videlicet à bigamia, præsertim vera, ab irregularitate ex homicidio voluntario, si notorium sit, & ex corporis magna deformitate *Sylu. v. homicid. 3. q. 8. Couar. Auila, Maiol. Laym. lib. 1. tr. 5. par. 5. c. 9.* Episcopi ab irregularitate ex delicto occulto nata, excepto homicidio voluntario, alijsque delictis ad contentiosum forum deductis; occultum autem illud dicitur, quod non est notorium, aut famosum, quamuis à tribus, aut quatuor sciatur *ex Trid. Concil. sess. 24. c. 6. Nau. cap. 27. num. 254. Auila, Laym. num. 4.* Priuilegium à Pio V. concessum Regularibus Theatinis, vt qui in eorum Congregatione Religionem profitentur, absolui possint ab omnibus reseruatis criminibus, præterquam à contentis in Bulla Cænali, & ab omnibus censuris quomodocunque contractis, præterquam ex homicidio voluntario, & omnis nota

infamiæ,

infamiæ, & inhabilitatis aboleatur, prodest etiam professis si antea eo vsi non sunt, quia est concessum, vt professuri ab omnibus censuris absoluatur, & ad onera religionis, & honores habilis reddantur, ita *Pasqual. q. 184. ex doctrina Sayri, Sà, Sanchez de matr. lib. 8. d. 15. Henriq. Portel. Bossius, Sanctarel. Alph. de Leone, Zerola, Fernand. Diana p. 2. tr. 16. r. 9.*

23 Probabilius est episcopis potestatem non esse absoluendi ab irregularitate orta ex delicto ad contentiosū forum deducto, iamque iudicato, ac punito; Quod enim in iudicio probatum est, non amplius occultum est *Sayr. l 4. c. 17. num. 23. Barbosa, Guttierez, Rodriq. Suar. Bonac. Garzias, B. Vecchius.*

24 Contraria tamen sententia probabilis, ac tuta censetur. Episcopus enim absoluens ab huiusmodi delicti irregularitate iudiciale forum nō turbat, nec iudicijs authoritati detrahit; delictum autem, & si non occultum fit, scandalum tamen post pœnam solutam non parit. Huc autem Tridentinum Concilium respexit *Sanchez sum. t. 1. l. 2. c. 11. nu. 21. Reginald. t. 2. l. 30. tr. 2. num. 29. G. Hurtadus, Seb. Bononia, Auila, Henriq. Dia. p. 4. t. 2. r. 97.* Delictum ad forum contentiosum deductum dicitur post litis contestationem *Dia. ibid.*

25 Commissarius Bullæ Cruciatæ dispensare potest, siue absoluere à quibusdam irregularitatibus eos præsertim, qui quibuscunq. ecclesiasticis censuris obstricti rem diuinam egere, diuinaque officia absque contemptu clauium celebrarunt, seu alias se immiscuerunt, & à qualibet irregularitate contracta, præterquam ex homicidio voluntario, vel ex simonia, vel apostasia à fide, vel ex hæresi, vel ex mala ordinum susceptione cum retētione beneficiorum, & fructuum ex ijs perceptorum, & infamiæ, & inhabilitatis exinde prouenientis abolitione, & executione ordinum non male susceptorum absoluere, seu dispensare potest, ita *Auila de cens. par. 2. d. 10. d. 5. Fernandez, Villalobos, Rodriq. Dia. p. 1. tr. 11. r. 110. vide illum.*

Irregularitas ex defectu Natalium. Cap. LXXXI.

26 Omnes illegitimè nati, tum naturales, tum spurij irregulares sunt in paterni sceleris detestationem ob turpitudinis notam, quam filius inde contrahere censetur *ex c. 1. & 2. de filijs presbyterorum, c. 1. eod. in 6 Ricard 4. d. 25. numer. 5. q. 3. Nau. c. 27. num. 69. Laym. l. 1. t. 5 p. 4. c. 5.* Illegitimi vocantur, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, sed vel ex fornicatione, vel stupro, vel incestu, vel adulterio, vel pellicatu progeniti sunt *Couar. Sayr. l. 6. c. 10. numer. 6. Molin. Lessius l. 2. c. 19. Vasq. Suar.*

27 Is, qui dubius est, an ex legitimo matrimonio ortus sit, irregularis non est; nemo enim irregularis censendus, nisi in casu à iure expresso, sed in dubio nemo irregularis lege decernitur, nisi, qui dubitat, an homicidium perpetrarit *Coninch. d. 18. du. 12. nu. 102. Auila p. 7. d. 3. P Corneius, Diana p. 4. t. 2. r. 59. contra Vasquium, Couar. Toletum, Hurtadum.*

28 Matri coniugatæ etiam in fine vitæ, vel iuramento addito asserenti, filium nothum esse, credere filius non tenetur, nisi ab adiunctis, seu circunstantijs,

stantijs, & rationibus conuincatur, vt si vterque parens idem affirmet *Bonac. de cens. d. 7. q. 2. p. 3. nu. 5. Mercerus in 3. p. q. 24. d. 1. 2. Dia. ibid. Filiucius.* Verùm si matri dicenti se illegitimum credat filius, se tanquam irregularem gerere debet *Filiuc.* nec rumor aliquis, vel fama sufficit, vt quis nothus cēsendus sit, vtque ille se nothum reputare debeat, cum bonæ fidei possessio iusto matrimonij titulo innixa prævaleat *Mercer. ibidem.*

29 Neque illegitimus, siue nothus est, qui conceptus tempore, quo parentes impedimento matrimonium dirimente tenebantur, eo deinde sublato, post matrimonium legitimè contractum natus est *Sanch. de matr. l. 8 d. 7. num. 19. Sayr. l. 6. c. 10. num. 19. Dian. ibid. contra Præpositum.*

30 Probabile est nothum, qui absq; dispensatione Pontificia aliquo ordine initiatus est, deinde per initum à parentibus matrimonium legitimus effectus, susceptum ordinem exercere posse, & ad altiorem ordinem ascendere; Irregularitas enim subsequentis matrimonij virtute sublata est, & suspensio ex ordinatione orta cum causa sua cessat, quemadmodum is, qui ante ætatem ordinibus initiatus est, adueniente postea ætate ordines exercere valet nulla dispensatione piquia *Reginaldus l. 30. t. 2. c. 7. n. 72. Dia. ibid. n. 3.*

31 Quando matrimonium cum occulto aliquo impedimento, quod vnus tantum coniugum nouit, vitio contractum irritum est, si alter coniugum illud coram Ecclesia bona fide contraxit, filius inde natus legitimus censetur, ita *Bonacina d. c. d. 7. q. 2. p. 3. num 3. Coninch. d. 18. dub. 12. Hurtad. d. 2. Peirin. Dian.*

32 Filij parentis catholici, qui deinde in hæresin lapsus, & in ea mortuus est, vel etiamsi eum pænituerit, sæculari brachio traditus est puniendus, nō sunt irregulares ratione paternæ hæresis post eiusdem filij natiuitatem secutæ, sed quandoque propter infamiam *Hurtadus d. 2. d. 3. num. 8. Villalobos, Tannerus, Dia. p. 4. t. 2. r. 43. contra Turrianum, & Auilam, ex c. statutum contra Fil. Haret.*

33 Qui ab incunabilis infantes in Orphanotropium, vel Xenodochiū, seu hospitalem domum expositi fuerunt, & quorum parentes ignorantur, cum adoleuerint sacris ordinibus initiari inconsulto Pontifice possunt; nō enim ex vitio natalium inhabiles sunt, quilibet enim legitimus censendus est, nisi eum nothum esse liquidò constet, in dubijs autem benignior sententia amplectenda est, & melior est conditio possidentis, ità *Salas p. 2. to. 2. t. 8. d. 1. sect. 24. Molfesius p. 2. q. 19. art. 5. Sanctarel. q. 44. Ananias in c. 1. n. 11. de inf. exp. Felinus in c. cum deput. n. 1. de iud. Gratian. p. 1. c. 135. D. Tassonus, Barbosa, Squillante, Mercerus, Malder. Præpositus, Pesantius, Turrianus, Corneius, Coninch. d. 18. d. 12. nu. 105. Peirinus, Henriq. Auila, Dia. p. 4. t. 2. r. 58.* Gregorius XIV. anno 1591. decreuit, vt expositi legitimi cēseantur: hanc sententiam probabilem vocant *Suarez in 3. p. tom 5. disp. 50. Filliuc. t. 1. tr. 19. vide Piasec Mandosium, Hostiensem, A. Victorellum contra Toletum, Rebell. Auilam, Sayr. Vasq Castillum, Honded. Couar. Maiol. Salzed. Vgolin. Henriq. Lopez, Rodriq. Bonac. Hurtadum*, expositos huiusmodi episcopus ad sacros ordines admittere potest *Layman. Couar. Suar. Henriq & alij.*

34 Probabilius est occultam irregulari-

gularitatem ex defectu natalium ab Episcopo auferri non posse, eaque impeditum ad ordines ecclesiasticos promoueri non posse. Concilium enim Tridentinum Episcopis potestatem tribuit absoluendi ab irregularitate ex occulto delicto non verò ab irregularitate ex defectu natalium *Conc. Trid. sess. 24. cap 6. Suar. 3. p. tom. 5. d. 50. sect. 5. num. 5. Vgolin. Praesecius, Nau. Sayr. d. o. l. 6. c. 11.* citans viginti DD. *Bonac. Reginal. Pilliuc. t. 1. tr. 19. c. 6. Layman. Hurtadus, Alzedus, Turrianus, Diana p. 2. tr. 15. r. 21. & p. 4. t. 2 r. 54.* Contraria etiam sententia probabilis videtur, quoniam haec irregularitas ex delicto parentum oritur, & pœna est in detestationem paterni criminis irrogata *Auila p. 7. d. 3. d. 7. Coninch de sacr. d. 18. d. 14 num. 117. P. Corneius, lo. Praepositus, Laym. Peirinus, Dia* Nothum ad sacros ordines admittere episcopus ex iusta causa, vel ob ipsius merita potest *Barbosa p. 2. alleg. 45. num. 19. Sanctarel Dia. tr. 2. r. 64.* Nothi per solemnem religionis professionem fiunt habiles ad ordines suscipiendos, non tamen ad religiosas praefecturas, aliasue extra religionem obtinendas praefecturas, & dignitates *Azor. p. 2. l. 6. c. 4. q. 10. Sansh. tom. 2. l. 5. c. 5. num. 16. Barbosa collect. t. 1. l. 1. t. 17. 6. 1. Less. l. 2. c. 41. d. 8. Suar. d. 50. sect. 5. num. 15. Peirinus, Sanctarel. Sebast. à Bonon. B. Vecchius, Auil. Henriq. Dian p 4. tr. 2. r. 65.*

35 Religiosis tamen praesulibus à Gregorio XIV. concessum est priuilegium, quo Nothos subditos ad religiosas dignitates, & praefecturas admittere, atque habiles facere possunt in generalibus, aut prouincialibus comitijs *Barbosa de iure Pontif, l. 1. cap. 42. num. 290. Diana, & alios.*

36 Per professionem religionis deletur etiam irregularitas ex ordinis vsu contracta, vt, si quis nothus extra religionem absque dispensatione ad ordines promotus fuisset *Sanch. sum. t. 2. l. 5. cap. 5. num. 10. B. Vecchius, Dian. r. 65.*

37 Probabile est, eiectos è quacunque religiosa sodalitate, etiam ex societate Iesu, vel à superioribus dimissos non recidere in irregularitatem; quae per votorum religiosorum professionem deleta est, & ideo posse ordinibus initiari, iisque vti, ita *Sanchez sum tom. 2. l. 5. c. 5. num 14. Barbosa ibid. l. 1. c. 42. Vechius, Suarez, Sanctarellus, Dia. r. 66. Villal. contra Hier. Rodriquium, Mirandam, Turrianum, & alios.*

38 Verum Nothus post irritam professionem è religione eiectus susceptos ordines exercere, aliosue suscipere prohibetur; Irregularis enim manet, cum eius professio inanis, & irrita fuerit, ita *Alovs. Riccius tom. 2. r. 31. Barbosa Collect. t. 1. l. 1. t. 17. c. 1. num. 9. Dia r. 66. contra Peirinum.*

39 Sacra tamen Cardinalium congregatio anno MDCXXIV. declarauit eiectos è religione, & extra illam degentes exercitio ordinum perpetuò interdictos esse, neque ab Episcopis locorum ab ordinum suspensione absolui posse *Dia. tr. 2. r. 66.*

40 Ethnicorum, Saracenorum, Iudaeorum, Turcarum, & Infidelium filij, qui ab incunabulis, seu ab infantia baptismate initiati sunt, minimè irregulares censendi; Non enim haereticorum filij sunt, contra quos irregularitatis pœna statuta est. Si autem adulti, ac prouectioris aetatis Christi fidem, & baptismum susceperint, neophyti dicuntur, & irregulares sunt

vsque

vsque ad decennium à suscepto baptismo *Bonac. disp. 7. q. 3. p. 7. num. 11. Filliuc tom. 1. tr. 20. c. 9. Suarez. d. 42. sect. 3. Hurtadus d. 2. d. 19. Dia r. 50.* Neophitos ad ordines, & beneficia ecclesiastica admittere summi Pontificis est *Bonac.*

41 Mater sciens occultè, filium nothum esse, non modo permittere, sed etiam suadere illi potest, vt ordines suscipiat; rem enim bonam suadet, & quæ ab ipso ignorantia inuincibili laborante absque culpa fieri posest *Layman. l. 1. tr. 5. p. 4. c. 5.*

42 Qui scit, aut credit, se nothum esse, & ex vna parte grauis causa vrgeat, vt sacris ordinibus initietur, ex altera verò parte, si dispensationem postulet, grauem infamiam saltem apud Pontificem, vel episcopum, subeat, tunc absque dispensatione ordines suscipere potest *Layman. ibid. Alph. à Castro.*

43 Nothus occultus ab ordinibus abstinere debet, nisi à pontifice habilis ad illorum susceptionem fiat, vel nisi necessitas eum ordines suscipere cogat; iure enim irregularitas nothis absque distinctione cōstituta est *Nau. c. 27. num. 201. Couarruuias, Guttierez, Vgolin. Auila, Laym. ibid.*

44 Filij ex vero coniugio, sed ex illicito concubitu post nuncupatum castitatis votum suscepti legitimi censendi sunt, nisi certa aliqua lege, aut canone statutum sit, vt illegitimi, & inhabiles ad aliquid reputentur. Vnica autem lex huiusmodi filios ex coniugato, postquam is sacris initiatus, vel Religionem professus est, natos ad sacros ordines inconsulto pontifice admitti prohibet *cap. Litteras de fil. presbit. Suar. disp. 50. sect. 2. numer. 5. Henriq Laym contra Sanchium.*

45 Qui ab infantia expositi fuerunt, ad sacros ordines, & beneficia etiam curata ab episcopis admitti possunt, & susceptis ordinibus vti; melior enim est conditio possidentis *Conar Suar. Henriq l. 11. c. 20. num. 2. Laym. l. c.*

46 Nothus, qui sine pontificis concessione ordines suscipit, graui scelere se obstringit, nouæ tamen pænæ obnoxius non est *Bonac.* immo ab irregularitate eum initiatum absolui posse ab episcopo probabile est *Laym. Dia.* proles ex propria vxore post solemnē religionis professionem, vel post sacerdotium viri illicitè concepta, ac suscepta non est legitima; Matrimonium enim per professionem dissoluitur, & per ordinis sacri susceptionem *Bonacin.* probabile videtur irregularitatem ex defectu occulto natalium ortam ab episcopo auferri posse; Oritur enim ex parentum delicto, & rationem pænæ habet, Concilium autē Tridentinum potestatem absoluendi ab irregularitate ex delicto episcopis concedit *sess. 24. c. 6. Auila p. 7. d. 3. d. 7. Coninch d. 18. d. 14. P. Corneius, Layman. c. 5. num. 2. Præpositus, Petrinus, Barbosa, Alzedus, Prasecius, Baunius, Marchinus, Thesaurus, Diana p. 7. tract. 2. r. 24.* contraria tamen sententia tutior est, nec ab ea discedendum est; Hæc enim irregularitas non ex delicto proprio. sed ex defectu ortur *Suar. Machadus,* si illegitimus bona fide sacris ordinibus initiatus est, & postea cognoscat defectum natalium, potest ab episcopis admitti ad ministranda sacramēta *Baunius, Henriq. Auila, Diana, & alios.*

Irregu-

Irregularitas ex defectu, seu vitio Corporis. Cap. LXXXII.

1 QVI aliquo corporis defectu impeditur, quominus ordinis officium exercere possit, vel ob eum valde deformis est, irregularis est, vt qui brachio, vel manu caret, aut mancus est, vel cui digitus pollex, aut index deest, vel cæcus, aut surdus, vel qui standi, aut gradiendi facultate destitutus est, pumilio etiam, qui grecè νάνος .i. nanus appellatur, qualem sic describit Martialis *Si tantum spectes hominis caput, Hectora credas,*

Si stantem videas Astianacta putes: Hic enim brachia ad altare attollere nequit, quantum necesse est *ex Tit. Decr. de corpore vitiatis c. presbit. de cler. Aegrot cap. expos. de corp. vitiat. can. 77. Apost. Nau. c. 27. num. 200. Suar. d. 50. sect. 2. Mol. t. 4. tr. 3. Sayr. l. 6. c. 7. Auila, Couar. s. Antonin. Coninch. Filiuc. Tolet. Regin. Vgol. Bonac. Laym. l. 1. t. 5. p. 5. c. 7.* probabile tamen est eum qui postquam ordinibus ritè, ac legitimè initiatus est, obsurduit, secretò absque ministro respondente rem diuinam facere posse *Nau. lib. 1. cons. 7. & 8.*

2 Irregulares sunt, qui auribus, vel naribus carent, nisi aurium defectus capillis, vel modesta cæsarie tegi possit: *Nau. c. 27. Auila p. 7. Laym. Coninch. Henriq. Filliuc. Bonac. d. 7. q. 2. p. 2. n 8. Dia. p. 4. t. 2. r. 73. contra Nauarrum, Viualdum*; ità qui oculi dextri, vel sinistri facultate, idest visu carens ideo valde deformis est, sed etsi notabilis deformitas non appareat, oculi tamen sinistri orbatio irregularem facit, nisi oculus dexter tali virtute polleat, vt sine deformi faciei conuersione canon legi possit *Nau. Auil. Mol. Sa, Suar. d. 51. sect. 2. Layman.*

3 Qui oculum tamen vtrumque integrum habet, dextro autem oculo non videt, non est irregularis, nisi valde deformis sit, vt si oculum alterum grandiorem altero, vel vtrumq. prominentem habeat *Bonac.*

4 Æthiopes inter nos ordinibus initiari vtique nihil prohibet; non enim nigredo illius naturæ conformis horrorem parit *Maiolus l. 1. c. 21. Gauantus enchir. v. irregul. Diana p. 4. tr. 2. r. 84. contra Vgolinum*, qui eos in Æthiopia initiari posse ordinib. asserit.

5 Sedigitus homo, vel sex digitos, aut coniunctos, aut diuisos in manu habens, nisi valde deformis sit, irregularis non est *Tabiena Sayr. l. 6 cap. 8. Auila, Henriq. Campanil. Reginald. Belletus, Bonac. d 7. q. 2. p. 1. Filliuc. Dia. p. 3. t. 6. r. 61.*

6 Quandonam deformis cēsendus sit irregularis, episcopi iuditio, arbitrioque relinquendum est *ex cap. 2. de corp. vitiat. Glossa ibi cum Abbate, Butrio, Cardinali, Nau. Seraph. Molina, Suarez, Menoch. Ioan. à Cruce, Dian. ibid. Laym.*

7 Ad præsules religiosos, seu regulares spectat subditorum suorum corporales defectus iudicare, an irregulares sint, nec ne; Hoc enim ad iurisdictionem episcopalem, quam præsules religiosi habent, magis quam ad ordinis caracterem spectat, ità *Auila p. 7. d. 7. d. 2. Laym. c. 7. num. 6. Peirinus, B. Vechius, Suar. d. 51 sect. 3. n. 16. Dia. p. 4. tr. 2. r. 73. P. Corneius contra Barbosam, Cāpanilum, Henriq. Hier. Rodriq. Bonac. Auila, Couar. Vgol.*

8 Epi-

8 Episcopus tamen, cuius est ordinibus initiare, religiosi præsulis arbitrium, seu iudicium de subditi religiosi defectu corporali pro arbitratu suo admittere, vel reijcere potest *Laym. Suarez. Vechins, Miranda, Diana.*

9 Religiosi præsules episcopali fere authoritate insignes subditis suis ex corporis vitio irregularibus veniam, seu potestatem concedere possunt, vt ordinibus initientur, vtanturue, modo vitium illud scandalum fœditate, vel turpitudine sua non pariat *Villalobos, Rodriq. Miranda, Cruz. Dian. ibid. contra Bonac. Auilam, Couar. Vgolin. Filiuc. Suar. Regin.*

10 Hermaphroditus, siue androgynus maris, & fœminæ sexum habens irregularis est, quod si ad fœmineum sexum magis accedat, caracteris ordinis incapax est *Nau. num. 202. Suar. d. 51. sect. 2. num. 2. l. quæritur ff. de statu homin. Laym. c. 7. num. 1. Vgol. Henriq. Sanch. l. 7. Bonac. par. 2. q. 2. num. 13.* Hermaphroditus verò masculini sexus magis particeps, & si irregularis sit, ordinis tamen capax est *Molin. Auila, Sayr. contra Toletum, Furnarium, & alios.*

11 Qui labia habet sic corrosa, vel abscissa, vel nasum tam magnum, vel adeo simum, vel contortum, vt episcopo iudice valde deformis habeatur, nec non ita blesus, & innodatam linguam habens, vt verbum integrum vix proferre valeat, ad ordinum susceptionem, vsumque inhabilis est, ità qui dentes extra os prominentes habet, & qui vtraque aure surdus est; secus verò, si ex vna tantum aure non audiat, vel si dẽtibus quispiam careat; non enim deformis, neq. irregularis est *Sayr. l. 6. c. 8. num. 16. Filiuc. nu 171. Henriq. Vgol. Graff. Bonac. d. 7. q. 2. p. 2.*

12 Leprosus, paralyticus, phræneticus, amens, arreptitius, energumenus, comitiali morbo laborans, siue epilepticus, lunaticus, & furiosus, continua febre laborans, vel morbo Gallico foris apparente, vel multa scabie, aut chiragra manuum vsum impediẽte, vel tussi mala pectoris hospite graue periculum suscipienti, vel suscepturo Eucharistiam afferente, irregulares sunt, ille etiam, qui in amentiam incidit, deinde conualuisse videtur, ordinibus initiandus non est *Gratian. c. vlt. 15. q. 1. Nau. c. 203. Suarez, Laym. d. 7. q. 2. p. 2. c. secundo de cler. ægrotante, Vgolin. Molina, c. tua nos, Maiol. l. 2. c. 18. Reginald. Bonac. q. 2 par. 2. c. Maritum cl. 2. d 33.*

13 Illi etiã, qui ex graui capitis dolore, quamdiu sacris operãtur periculum subeunt, vel qui se energumenos simulatunt, vel qui pede carens, ligneo pede, vel grallis ambulat, vel qui insigni macula oculum, vel vultum cicatrice deformatum, vel vstulatum habent, irregulares sunt. *Bonac. ibid. Synod. Constantinop. c. 6. Vgol. Sayr. Reginald. num. 43.*

14 Qui membro aliquo occulto, vt genitalibus, sine culpa sua priuatus est, irregularis minimè est *ex cap si quis à Medicis, c. ex parte 2. de corp. vitiat. Couar. Clem. si furiosus, Laym. num. 5.*

15 Qui verò culpabilem causam occulti membri sui abscissioni dedit, vt qui in adulterio depræhensus, atque eutratus est, ad ordines inhabilis est *Nau. num. 198. Mol num 18. Suar. d. 51. sect. 2. n. 8 Auila, Vgol Filiuc. Bonac. num. 34. Laym.* contraria tamen opinio nõ est improbabilis *Suar.*

16 Idem dicendum de eo, qui mẽbrum sibi, vel membri partem impatiens abscidit, vel abscindi ab alio iussit,

iussit, licèt defectus occultus sit; nam deformitas illicita est. item qui musici cantus, vel castitatis gratia sibi virilia, vel testiculos amputauit, vel amputari permisit *ex c si quis abscid. c. si quis se d. 55. c. signif. de corp. vit. Mol. Nau. Auil. Filiuc. Tol. Bonac. Suar.* neque necesse est factum notorium esse *ex textu Suar. d. 51. Garz. & alij.*

17 Abstemius, qui vinum degustare, vel delibare nequit, sed vina fugit, gauderque meris vndis, à summo pontifice ad sacerdotium admitti non potest, ad reliquos tamen ordines potest *Nau. c. 27. num. 204. Sayr. c. 9. num. 15. Tol. l. 1. c. 25. Vgol. Bon. n. 27.*

18 Qui à vino abstinere vouit, inhabilis ad sacerdotium non est, nec sacrificando, nec se vino purificando votum violat *Bonac. p. 2. n. 27.*

19 Qui post susceptos ordines à dæmone obsessus est, sed deinde liberatus per integrum annum à dæmone vexatus non fuit, ex concessione episcopi susceptis ordinibus vti potest *c. commun Nau. c. 27. num. 202. Sayr. l. 6. c. 9. Tolet l. 1. c. 64. Vgolin. S. Medices, Molina, Coninch. Reginaldus, Filiuc. Bonacin.*

20 Qui à dæmonis obsessione liberatus est, minoribus ordinibus initiari non prohibetur, sed tantum ad superiorem sacri regiminis gradum ascendere nequit *cap. clerici d. 33 glos ibid. Sayr. Tolet. Filiuc tr 19 c. 6. q. 9. Regin lib. 30 num. 43. Bonac. Sylu. q 8. Henriq. Auila, Laym. num. 3 c. 7.*

21 Qui perpetuo veneficio affectus ad contrahendum matrimonium inhabilis est, ordinibus sacris inaugurari potest; sic enim castior erit. *Henriq. & Sayr. Bonac.*

22 Qui leuem mētis alienationem, vel vertiginem, vel deliquium animi, vel simile quidpiam patiuntur, non sunt amentes habitu, ideo neque irregulares; caueant tamen, ne sine socio ad sacrificium peragendum accedant, si periculum immineat, ne ita morbo illo vexentur, vt sacrificium perficere nequeant. *Maiolus l. 2. c. 16. Reginal. Suar. d. 51. Fil. n. 180. Bonac.*

23 Qui comitiali, seu caduco morbo obnoxij fuerunt, & postea sanati sunt, ad ordines promoueri nequeunt *c. Maritum, & c. commun. d. 33. Vgol. Bonac. & alij commun.* Nihilominus tamen susceptorum ordinum ministerio fungi possunt, si integram sanitatē recuperarunt. Si verò nondum conualuerunt, sed tantùm rarò, vt semel in mense absque clamore, vel spumæ effusione, vel horribili corporis agitatione in terram cadunt, si sacerdotem ieiunum socium adhibeant, qui inchoato canone sacrificium, si opus sit, perficiat, rem diuinam facere non prohibentur, an autem quispiam à comitiali, seu herculeo morbo liberatus sit alij post triginta dies, alij post annum à tempore recuperatæ salutis, alij post aliquod tempus episcopi arbitrio iudicandum esse dicunt *c. nuper d. 7 q. 2. Sayr num. 11. Molin. num. 12. Anton. 3. p. t. 24. Vgol. Angel. Regin. Bonacc. p. 2 n. 22. Laym. c. 7. n. 3 Nau n. 263.*

24 Defectus, vel vitium corporis hominem ad ordines suscipiendos inhabilem reddens, si iam susceptis ordinibus superueniat, ad omnia illorum vsum non semper inhabilem reddit, sed ad illum tantum, quem impedit. Hinc sacerdos oculis orbatus à peccatis absoluere potest; ità qui comitiali morbo correptus est sacerdos, & si sacrificium operari nequeat, alia tamen sacramenta ministrare potest *c. presbiterum de cl. agrot. Nau. c. 27. num. 200.*

*num.*100. *Mol. nu.* 14. *Sayr. Coninch. Vgol. Filiuc. Reginal. Bonac. num.* 25.

25 Qui corporis vitio sacerdotalis ordinis vsum impediente laborat, reliquis ordinibus initiari nequit, cum ad sacerdotium cæteri dirigantur. *Nau c.* 27. *num.* 20. *Aula, Vgol. Angel. Garz. Bonacin. & alij contra Sayrum, Paludum, Bonacin.*

26 Qui sibi vulnus inflixit, vel dentes indignatus euulsit, si vulnus nullā deformitatem attulit, irregularis non est. Dens autem neque membrum est, nec membri pars. *Sayr. l.* 6 *c.* 7. *nu.* 12. *Henriq Filiuc. Bonac. p.* 2. *num.* 35.

27 Si quis fæmina putatus virile membrum sub fæmineo latens emittat, vt olim cæneus, nec amplius fæmineū sexum retineat, ad ecclesiasticos ordines inhabilis non est *Suar sect* 2. *n.* 2. *Filiuc. num.* 162. *Bonac. p.* 2. *num.* 13.

28 Biceps, vnipes, monoculus, multimanus, aut ore deformis, vt Tersites, aliaque huiusmodi monstra ordinibus initiari prohibentur *cap Qui in aliquo d.* 51.

29 Irregularitatem ex corporis vitio, vel defectu, vt ex deformitate, vel morbo natam Pontifex solus auferre potest, nisi ius naturale reclamet *exc. sign. de corpore v. Nau. nu.* 200. *Couar. clem. si furiosus* 1. *p. Suar. n.* 8. *Mol. num.* 19. *Sayr. l.* 6. *c.* 8. *Henriq. Vgol. Filiuc. Suar. Reginald. Bonacin. contra Syluest.*

30 Probabile videtur, religiosum virum altero pede carentem, atque ideo ligneo pede ambulantem, à præsule suo religioso ad ordines suscipiēdos admitti posse *Hieron. Rodriq r.* 52. *Villalobos Dia p.* 4. *t.* 2. *r.* 73. *contra Corneium*. Idem etiam dicendum est de religioso, qui dextro oculo caret; à præsule enim suo ad ordines suscipiēdos habilis reddi posse videtur *Pechius Peirinus, Io. à Cruce, Dia. tr.* 2. *r.* 73. *p.* 4. claudus irregularis non est, nisi magna gressus deformitas sit *Layman*.

31 Qui culpa sua membro aliquo occulto, nec ordinum vsum impediēte obtruncatus, seu mutilatus fuit, irregularis est *Molina to.* 4. *tr.* 3. *d.* 70. *nu.* 18. *Sayrus, Bonac. Regin. Villalob. Cruz, Dia. r.* 60. contraria etiam sententia probabilis est, quia huiusmodi irregularitas in iure posita non est. *Prapositus, Hurtad. Turrianus, vide Coninchum*.

Irregularitas ex defectu Animi. Cap. LXXXIII.

1 Amentes, stulti, rationis vsu carentes non solum humano, sed naturali, ac diuino iure suscipiendis, exercendisque ordinibus inepti sunt, siue irregulares. *Nau. c.* 17. *n.* 205. *Tol. l.* 1. *cap.* 59. *Coninch. Filiuc. Suar. Regin. Bonac.* Illiterati ordinibus initiari prohibentur, nec ordines bona fide susceptos exercere possunt *ex can. Illiteratos d.* 36. *& c. cum in cunctis de elect. & c. vlt. de temp. ord. in* 6. *Suar. num.* 9. *Filiuc. num.* 190. *Bonac. n.* 3 *p.* 2. Qua autem scientia suscepturus ordines indigeat, Tridentinum Concilium docet *sess.* 24. *c.* 4. *sess.* 22. *c.* 2. *sess.* 23. *c.* 4. 11. 13. 14. Qui prima tonsura initiandus est, sacro chrismate confirmatus esse, fideique rudimenta callere debet, legere etiam, ac scribere sciat. Qui verò minoribus ordinibus initiandus est, latini sermonis peritus esse debet. Subdiaconos autem, & Diaconos ea scire oportet, quæ ad eorum ordines ritè exercendos necessaria

satia sunt; Qui verò sacerdotio inaugurandus est, ea scientia præditus sit, oportet, qua populum docere, & sacramenta ritè administrare valeat, qui ad episcopatum promouendus est, Doctor Theologus, vel Sacræ Theologiæ candidatus, vulgò licentiatus esse, vel Canonici, ac Pontificij iuris peritus esse debet, vel ex publico testimonio ad alios docendos aptus, irregularitas ex ignorantia orta, hac sublata, cessat; causa enim cessante effectus cessat *Suar. d. 41. sect. 1. num. 6. Filiuc. Salsedus, Diaz, & alij.*

2 Religiosos nō multum literatos, à præsulibus suis examinatos, & approbatos tanquam literis satis instructos ad suscipiēdos ordines episcopus admittere potest, neque id Tridentini Concilij decretis repugnat, nec legi vllæ, nec sæcularibus examinatoribus maior habenda fides est, quam religiosis præsulibus, satis esse videtur, si religiosus non offensator sit, idest perperam non legat, sed bene legendi, canendique peritus sit; Sic enim in religiosa aliorum societate minoribus religionis officijs fungi commodè potest, ità *contra P. Ledesmam, Portellius in dub. regul. v. ordines, Henriq. l. 10. c. 16. num. 2. Villalob. t. 1. tr. 21. H. Rodriquez, Peirin. tr. 2 q. 3. c. 7. A. Bariolal. r. v. Regulares. Dian. p. 4. tr. 2. r. 94.*

3 Religiosorum tamen doctrinam, ac scientiam examinare episcopi interest, vt in Tridentino Concilio decretum est *sess. 23. c. 12. Vasquez 3. p. tom. 5. d. 246. c. 6. num. 55. Dian. p. 2. t. 16. r. 31.*

4 Nihilominus religiosi initiandi præsuli nō minus, quam sæculari examinatori ordinādum sufficiente sciētia præditum esse testanti episcopus fidem habere, illum initiare ordinibus potest *Miranda in man. prel. t. 1. q. 39. art. 2. Villalobos, Portellius, Dia. ibid.*

5 Summus Pontifex illiterato concedere non potest, vt ijs ordinibus initietur, ad quorum vsum scientia necessaria est, cuius ille omnino expers est; Naturali enim iuri id repugnat. *Maiol. l. 1. c. 32. Azor. 2. p. l. 6. c. 6. q. 4. Suar. Filiuc. Reginald. Bonac. q. 2. par. 2. num. 2.*

Irregularitas ex defectu ætatis, & libertatis.

1 Legitimæ ætatis defectus hominem ad ordines suscipiendos inhabilem reddit, quandiu durat, eo cessante irregularitas cessat, & hæc à Pontifice tolli potest *c. 1. dist. 50. Sayr. l. 6. c. 16. Graf. Nau. Tolet. Bonacin. Vgol. Filiuc. Reginald. Suar. Maiolus, Auila, D. Antonin. 3 p. t. 28. c. 6.*

2 Seruus, seu mancipium inuito, vel inscio, vel non consentiente domino ordinibus initiari non potest; à domino enim vindicari, ac repeti poterit; cum illius iuris sit, consensus autem tacitus sufficit *can. 81. Apost. d. 54. l. 1. Decret. de seruis, Glossa ibi, S. Bonauentura art. 2. q. 4. Rich. a. 5. q. 1.*

3 Seruus, qui domino consentiente ordinibus initiatur, libertatem acquirit *Filiuc.* Episcopus, qui inscio, aut inuito domino seruum minoribus ordinibus initiauit, illum repetenti domino reddere debet. Si verò sacris ordinibus illum inaugurauit, duplum pretium domino soluere cogitur *c. 2. de seruis non ord. & c. 2. d. 54. cap. si seruus absente, gloss. d. 54. vide Laymanum l. 1. tr. 5 p. 5. c. 8.*

4 Vel qui seruum ad suscipiendos ordines

ordines adduxerunt, duplum pretium domino præstare debent, vel seruus si à nullo inductus ordines sacros suscepit, ex proprio peculio oblato pretio, vel simili seruo se ipsum redimere cogendus est *c. si absente d. 54. cap. ex antiquis ibidem*.

5 Si verò seruus ordinatus nulla re se redimere possit, nec sacerdos sit, ab hero intra annum vendicari potest, quamuis etiam domino tunc spiritualia officia præstare debet, si ille exigat *cap. frequens ibid.*

6 Cæterum si dominus, postquam seruum ordinibus initiatum intellexit integro anno dissimulet, eum libertate donasse censetur *c. si seruus sciente*.

7 Potest dominus seruum manumittere, vt ordines suscipiat hac conditione, vt spiritualia sibi officia tantum præstet *c. nullus de seruius nō ord.*

8 Ita seruus inscio, vel inuito domino religionem ingressus ab eodem intra tempus lege definitum repeti potest *Nau ex c. 1. d. 54 c. si quis incognitus 17. q. 2. glossa ibi, Lessius l. 2. c. 41. Azor. l. 12. Laym.*

9 Quod de mancipijs dictum est, idem ferme de seruis originarijs, vel adscriptis dicēdum est, si dominis suis non solum ratione possessionis, sed etiam personæ obligati seruiant; his enim non nisi persoluto pretio, vel gratis à domino manumissis discedere fas est *c. admittantur d. 54. Leo I. ep. 1. Laym. num. 1.*

10 Quicunque sæcularis muneris, vel administrationis publicæ, vel priuatæ, & rationis reddendæ obligatione adstricti sunt, prius se expedire, rationesque reddere debent, antequā in clericorum numerum cooptentur *ex c. de obligatis ad ratiocinia, & ex c. 1. & 2. ne Cler. vel Monachi*,

11 Secus verò dicendum est de æris alieni soluendi fideiussoribus, vel pauperum procuratoribus, vel ecclesiasticæ rei, vel personæ administratoribus, & de ijs, qui absque vlla administratione alicuius contractus, vt emptionis, depositi, mutui, conducti, locationis rationem reddere debent, nisi ante susceptos ordines lis de dolo, ac perfidia ijs mota fuerit *cap. peruenit dist. 86 Sayr. c. 14. num. 8. Suarez. d. 51. sect. 3. Filiuc. num. 198 Reginal. num. 66. Bonac. p. 4. nu. 3. P. Corneius, Dia. p. 4 tr. 2. r. 98. Mercerus, Hurtad.*

12 Magistratus, & curiales Principum ministri, vt iudices, causidici, milites, ab ordinum susceptione repellendi sunt, nisi exauthoritati fuerint, idest obligatione illa soluti *Syln. v. ordo, Tol. l. 1. c. 55. Henriq. l. 14. c. 5. Suar. d. 47. Filiuc. Regin. Bonac.*

13 Idem etiam de ijs, qui ratione feudi ipsimet domino deseruire debēt iuramento obstricti, dicendum est, nisi, vel feudum relinquant, vel à domino ipsius potestatem, seu veniam obtineant *Maiol. l 2. c. 5. nu. 5. Sayr. Filiuc. num. 200. Bonacina ibid.*

14 Consiliarij Principum ordinibus initiari non prohibentur, sed permittuntur, vel pontificis concessione, vel præscripta consuetudine *Suar. d 51. sect. 3. num. 16. P. Corneius, Mercerus, Hurtad. Dia. p 4. t. 2. r. 98.*

15 Qui ratiocinij reddendi obligatione tenentur, si fideiussorem exhibeant, qui rationis reddendæ obligationem in se recipiat, ordinibus initiari possunt, ita *Panormitanus, Sayr. P. Corneius d 14. d. 2. n. 3. Dia. r. 98.*

16 Irregularitas ex ratiocinij obligatione dimisso, vel abdicato officio, redditaque ratione, cessat, non ante redditam rationem, ita *cōtra Tol Dia.*

Irregu-

Irregularitas ex defectu Sacramenti, idest Bigamia. Cap. LXXXIV.

1 Bigamia dicitur irregularitas, siue inhabilitas ad ordinum sacrorum susceptionem ex duplici, vel multiplici matrimonio consummato orta; triplex autem est bigamia; Prima, quę propriè dicitur bigamia, quando quis cum duabus vxoribus duo legitima matrimonia consummauit, hunc autem ordinibus initiandum non esse ex Diui Pauli verbis constat: *Oportet Episcopum vnius vxoris virum esse. Diaconi sint vnius vxoris viri. 1. ad Timoth. 3. Can. Apost. 16. Tertul. l. 2. ad vxorem, S. Ambr. epist. 82.*

2 Secunda bigamia per iuris interpretationem, fictionemue dicta est, cum aliquis viduam, vel ab altero precorruptam mulierem, siue volens, siue inuita corrupta, seu vitiata sit, matrimonio sibi coniunxit, siue eam viduã esse, siue aliter corruptam vir sciuerit, siue ignorauerit. Hæc enim irregularitas non ex culpa aliqua, vel infamia, sed ex defectu sacramenti oritur, ita *Doctores vnanimes contra Sà, & alios apud Sanchium l. 7. d. 84. n. 15. Laym. l. 1. tr. 5. p. 4 c. 5.*

3 Hanc etiam irregularitatem contrahit, qui cum adultera vxore liberis operam nauat. Secus verò, si ante cõtractum matrimonium cum aliqua sæpius illicitam venerem habuerit, vel plures cõcubinas subegerit; tale enim matrimonium sacramenti defectum non patitur *Doct. in c. quia, circa de Bigamis c. si cuius vxorẽ. c. si laici d. 34.*

4 Hac etiam irregularitatis nota ille tenetur, qui post vnam legitimam vxorem venereo concubitu cognitam aliam priore viuente, aut mortua maritali affectu cognoscit, cum qua propter impedimentum irritas nuptias contraxit, ita *Doctores ex cap. nuper de Bigamis.*

5 Tertia bigamia per similitudinẽ, seu potius metaphoram dicitur, cum quispiam solemnibus votis religionẽ professus, vel sacris ordinibus initiatus matrimonium, quamuis cum virgine, contrahit, ac consumat. Is enim fidem Christo datam frangens, & mulieri nubens quasi bigamus, atq. ideo irregularis censetur. *Sanch l. 7. d. 85. num. 8. & alij, ex c. quotquot 27. q. 2.*

6 Ab hac tamen irregularitate episcopus, vel religiosus præsul suos absoluere potest. *Suar. d. 49. s. 6. num. 7. Auila, Layman. vide Filiuc. Bonacin. Sà, & alios.* Propriæ, & interpretatiuæ bigamiæ impedimentum solus Pontifex Romanus auferre potest, illa nec baptismo deletur *Filiuc. Dia. p. 4. tr. 2. r. 61. Bonac. Alzedus, Barbosa d. p. e. p. 2. alleg. 49. num. 25.*

7 Qui fæminam à se præcorruptam legitimo coniugio copulat, nec bigamus censendus est, nec fori priuilegiũ amittit. Caro enim viri non est diuisa *Io. Prepositus, Dia p. 4. tr. 1. r. 27. & 38. Turrianus ex Sanchio, P. Cornero in 3. p. tr. 5 d. 10. d. 2.*

8 Si maritus siue scienter, siue ignoranter cum vxore adultera rem veneream habeat, irregularis est defectu matrimonij coniunctionem Christi cũ Ecclesia non bene significantis; Ecclesia enim vni Christo copulata est, virgo virgini; Vir igitur, qui postea vxoris adulterium nouit, ab ordinibus abstinere debet soluto matrimonio,

4 *Vexantes E*
elegerint e
5 *Occupante*
siastica va
6 *Directore*
cordias.
7 *Procuran*
dant in a
8 *Extorque*
ris per vi
9 *Inducente*
testimoni
10 *Compelle*
mittant l
11 *Exigente*
siasticis p
12 *Docente*
Religiosos
13 *Sepeliẽtes*
14 *Mandan*
per assassi
15 *Extende*
contra E
16 *Impedie*
ordinario
17 *Sepelien*
interdict
18 *Impedie*
19 *Assume*
20 *Contra*
bus pro
21 *Impug*
ronati
22 *Profite*
cellor
23 *Impri*
superi
24 *Edent*
in Cle
25 *Asser*
fession
26 *Rapto*
27 *Coge*
28 *Cogẽ*

15 Probabile est episcopum absoluere posse ab irregularitate occulta, quam aliquis contraxit habendo rem veneream cum vxore adultera, etiam si adulterium vxoris occultum sit; huiusmodi enim irregularitas verè ex delicto oritur licet alieno, ast episcopis à Tridentini Concilij patribus concessa potestas est absoluendi ab irregularitate ex delicto occulto orta *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.*

16 Probabile etiam est, episcopum ad ordines etiam maiores recipiēdos, vel exercendos admittere posse eum, qui mortua vxore legitima sacris initiatus aliam vxorem ducere tentat. Huiusmodi enim irregularitas ex delicto nascitur *Sanchez l. 7. d. 84. nu. 6. d. 86. num. 12.*

17 Potest etiam absoluere ab irregularitate occulta subdiaconum, qui viduam duxit *Praeposit. in 3. p. q. 5. d. 7. num. 138. Diana r. 61. B. Vechius, Sanchez, Tamburinus cōtra Barb. Alzed.* Eadem potestate absoluendi suos ab huiusmodi irregularitate gaudet è superior Regularium *B. Vechius d. 9. d. 15. num. 3. Tamb. to. 2. d. 17.*

18 Qui verè, ac propriè bigamus est ad minores ordines, vel ad simplex beneficium ecclesiasticum admitti ab episcopo non potest. Lex enim bigamos omnibus ordinibus interdicens à Concilio Nicæno lata est teste Diuo Ambrosio, quam deinde summus Pōtifex confirmauit *S. Ambr. epist. 82. c. nuper, & c. vlt. de bigamis, Turrian. de cens. l. 9. d. 70. Villalob. Bizozerus, Tranquillantus, Sacra Cardin. Congregat. Graffiis, Armendar, Garzias, Molf. Vecchius, Tamburinus, Nouarius, Leo, Riccius, Dia. r. 62. contra Comitolum, Auilam, Azor. Mirandam, Bayrum, M. Alzedum. P. Corneum.*

19 Qui post nuncupatum in religionis professione, vel ordinum susceptione castitatis votum virginem in vxorem duxit, ab episcopo ad religiosorum ordinum susceptionem, vel vsum admitti potest. Secus verò, si cum vidua matrimonium inijt, ita *Turrianus, & Doctores citati contra Maiolum, Palacium, Henriq.*

20 Præsules religiosi a bigamia per similitudinem dicta subditos suos velut episcopi suos, absoluere possunt, & bigamiæ veræ, & interpretatiuæ impedimentum auferre ex priuilegio à Syxto V. non modo religiosis superioribus, sed etiam confessarijs religiosi ordinis concesso, *Suar. to. 4. tr. 8. l. 2. Sigism. à Bononia, Nau. Zerola, Rodriq. to. 1. q. 24. Bonac. Peirin. Portel. Lezan. Bordon. Tamburinus, Angles, Ledesma, Berg. Mirand. Auila p. 7. d. 8. d. 4. c. 8. Henriq. P. Corneus, Barbosa, contra Rodriq. Barbos. B. Vecchium.*

21 Religiosi præsules quotannis primo die Lunę post Dominicā primā quadragesimę subditos suos ab omni irregularitate quauis occasione, vel causa contracta absoluere possunt, etiamsi si ex homicidio voluntario, vel bigamia orta sit. *Paulus III. Pontifex, Hieronymus Rodriq. Auila p. 7. d. 8. Henriq. Hurt. Rodriq. r. 16. Bordon. r. 11. Lezana, Peirin. Pasq. r. 186.* opposita tamen sententia tutior est, ac pontificum menti conformior *Rodriq. Peirin. Dia. r. 63.*

22 Iudici laico non licet in quęstionem, ac iudicium vocare, an clericus sit bigamus, nec ne, ita contra *Pereiram docet Lotherius Harpsfelaius, Dian. p. 4. t. 1. r. 71.*

23 Irregularitas ex bigamia, vel homicidio orta vi bullæ Cruciatæ au-

ferri minimè potest *Diana p.4.tr.2.r.81. P. Corneius.*

24 Bigamum etiam post baptismũ ordinibus initiare non licet, quia de sacramento agitur, non de peccato. In baptismo autem culpa dimitti potest, lex aboleti non potest, ait S. Ambrosius *l.1. de offic. c. vlt. Laym. cap. 6. num. 8.*

25 Bigamiæ crimen, cum quis duas vxores ducit, ad Sanctæ Inquisitionis forum spectat; Grauem enim suspicionem de fide ingerit, ita *Sig. Scaccia A. Sousa, Piasecius, Genuensis, Dian. p.4. tr.7. r.4.*

26 Inquisitoribus tamen de Mahumetanorum bigamia iudicium, vel inquisitionem facere non licet, ita contra *Simancam docet Freitas, Farinac. Homob. Roias, Guttier. Henriq. Bobadilla, Barbosa, Dian. ibid.*

27 Hanc irregularitatem non inducit præpostera, & auersa venus, sed legitima, & naturalis coniugum copulatio *Bonacina d.7. q.2. p.5. num.9. Vgolin. Sanchez, & alij.*

28 Bigamus maioribus ordinibus initiatus absque dispẽsatione clericorum priuilegijs gaudet; Non enim laici vitam ducere ei amplius licet. *Bonac. tom.1. de cens. d.7. q.2. p.5. num.16. Vgol. Sayr. c.5. num.2. Sanchez d.86. Filiuc. Suar. sect.5. num.4. & alios.*

Irregularitas ex defectu Lenitatis. Cap. LXXXV.

1 Clericus, vel alius iustè aliquem mutilans, vel occidens, vel ad mutilationem, vel homicidium cooperans, post effectum irregularis est lenitatis defectu, nec ordines suscipere, nec susceptos exercere potest. *cap. ne clerici, vel Monachi l.6. cap. si quis viduam d.50.* vbi hæc leguntur: *Si quis homicidij, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione post baptismũ conscius fuerit, & per aliquam subreptionẽ ad clericatum venerit, deijciatur. Martinus pontif. c. cler. dist. 50.*

2 Ad hanc inhabilitatem contrahendam non intentio, nec mortui membri amputatio sufficit, sed vera mutilatio, vel occisio hominis viui, vel nondum nati, vel infantis, vel fidelis, vel infidelis, vel excommunicati, vel proscripti, vel exulis, igneque, & aqua interdicti. *Nau. numer. 218. Reginald. num.69. Filiuc. Sayr. l.6. c.15. numer. 8. & 9. Bonacina, & alij communiter.*

3 Qui nondum baptismate initiatus, vel doli expers aliquem mutilauit vel occidit, vel in causa fuit mutilationis, vel homicidij, irregularis non est, *ex c. si quis viduam d.50. & cap. si quis post baptismum d.51. Suar. d.47. sect.1. Nau. Sayr. Filiuc. Reginal. l.30. num.94. Bonac. q.4. p.1. num.2. contra Hostiensem, & alios.*

4 Causidicus, & testes in capitalibus causis se citra sanguinem contra reos agere, vel testari, & nolle se rei necem, vel mutilationem protestati ordines suscipere, susceptosue exercere non prohibentur, etiamsi reus capite cõdemnetur. Causidicus enim, ac testes accusatoris priuilegio gaudent. Accusator autem protestatus se nihil aliud exigere, quam vt sibi, vel suis à reo, qui damnum, vel iniuriam intulit, satisfiat, irregularis non censetur, igitur nec causidicus, nec testes, ita *Coninch. de sacr. d.18. d.10. n.95. Præpositus, Io. Cruz*, contraria etiam sententia

sententia probabilis est *Molin. tom. 4. t. 3. d. 74. Reginald. to. 2. l. 30. c. 2. c. 11. Corneius, Villalobos, Vgolin. Layman. Henriq. Turrian. Diana p. 4. t. 2. r. 32.*

5 Aduocatus, seu patronus rei, nisi pœna talionis accusatorem afficiendū curauerit, si accusator, quod reum delicti conuincere nequiuerit, capite plectatur, ordinibus initiari vtique poterit; quinetiam, si accusatori capitale crimen præmissa protestatione obijciat rei patronus, irregularis non videtur. *Vasq. Turrianus l. 9. d. 66. d. 3. Præpositus. Dia. r. 34.*

6 Clerici, & populares, si quem capitalis criminis accusent, protestantes se nihil ab eo velle, quàm, vt pro damno, vel iniuria sibi, vel suis rebus, vel parentibus illata satisfaciat, irregulares minimè sunt, Non enim ipsius necem, sed ius suum quærunt; hoc autem modo protestatio fieri solet: *Domine postulo abs te, vt Petrum qui damnum mihi intulit, satisfacere, vel damnum præstare subeas, aut cures, protestorque, mihi intentionem non esse exigendi pænam sanguinis, mutilationis, vel necis.*

7 Idem etiam de illis dicendum est, qui protestati, se non vindictam, sed satisfactionem quærere, reum sceleris exitialis, & capitalis accusant, vt damnum non ipsis, sed eorum consanguineis, ac familiaribus, ac clientibus suis illatum compensetur, seu præstetur, ita *Coninch. d. 18. d. 10. num. 73. Hurtadus d. 2. dif. 11. num. 4. Auila, Villalobos, Præpositus, Diana r. 33. contra P. Corneium, Vgolinum, Bonac.*

8 Clerici etiam sacris initiati, Beneficiarij, vel Religiosi assistentes capitali supplicio eorum, qui vel in patibulo suspenduntur, vel capite obtruncantur, neque irregulares fiunt, nec grauiter peccant, nisi eorum præsentia, authoritate, præsentia, vel consilio, vel iussu accelerent. probabile tamen est, eos venialem culpam ex curiositate committere, *ita contra Sayrum, & alios docent Suar. d. 47. sect. 4. Auila p. 7. d. 5. Laym. l. 3. t. 3. p. 3. cap. 7.* quanquam alij eos ne leuiter quidem peccare, & antiquos canones contraria cōsuetudine abrogatos esse dicunt, *Dia. r. 35.*

9 Sacerdotes, qui reum mortis, vt cruciarium ad capitale supplicium pietatis causa comitantur, si eundem, vt scalas animosè conscendat, vel carnificem, vt officio suo cito fungatur, hortentur, aliaue ratione necem ei accelerent, irregulares censendi nō sunt, cum iniustè homicidio causam non præbeant; Leges enim, seu canones eos tantum ex defectu lenitatis irregulares decernunt, qui aliquem mortis reum condemnant, vel sententiam, & causam mortis ipsius cum rerum capitalium iudice probant, vel ministri iustitiæ pænam capitalem ex iudicis sententia exequuntur. *G. Vasq. Turrianus de cens. l. 9. d. 66. d. 3. Dia. p. 3. t. 5. r. 79. Gasp. Hurtadus F. Riba contra Villalobum, & alios.* Probabilis etiam est eorum sententia, qui sacerdotes illos irregulares non esse aiunt, ob indubitationem, vel materiæ paruitatem *Mol. t. 4. tr. 3. d. 74. num. 4. Laym. Reginal. t. 2. l. 3. tr. 2. Villalobos, Auila, Henriq.* Neque irregularitatem contrahit, qui videns aliquem in patibulo suspensum, qui à carnifice incumbente furcæ extinctus existimatur, dicit suspendiarium reū adhuc viuere. Si hoc audito carnifex rei collum denuo pedibus calcet, & mori cogat. In irregularitatem enim incidunt ex defectu lenitatis soli ministri

nistri iustitiæ. *Gasp Hurtad. Sanch. Vasq. Turrian. Bannius, Machadus, Celestinus, Dia p 8. tr. 7. r. 61.*

10 Clerici, seu sacerdotes absque irregularitatis contrahendæ periculo ægrotis possunt obsequia præstare, in hanc, vel illam partem vertere, licet præter intentionem mortem illis accelerent, modo cautè, prudenterque se gerant. *Caiet. Sot. Nau. Armil. Tolet. Suarez, Filliuc. tom. 1. t. 19. c. 10. num. 278. Megala, Reginal. t. 2. l. 30. tr. 2. c. 9. Dia. ibid. contra Comitolum.*

11 Confessarius, vel theologus, aliusuè vir doctus consultus à iudice, an reum morti addicere debeat, etiãsi respondeat, reum capite damnandum esse, non est irregularis; Ex nullo enim iure cõstat eum irregularem esse, irregularitatis censura ex lenitatis defectu in solos iustitiæ ministros, capitalis causæ probatores lata est, ita *Vasquez, Turrianus l. 9. d. 66. d. 4. Dia. ibidem r. 80. G. Hurtadus d. 2. d. 11. Lug. de pœnit. d. 22. s. 2 §. 1. num. 33. contra Auilam, Crucium, Henriquium, Villalobum, Bonacin. Suar.* qui dicunt confessarium posse dicere iudici, quid leges dictent nihil præcipiendo, vel dicere, consule iurisconsultos, vide, quid leges iubeant.

12 Propterea irregularis non est, qui maleficium, vel facinorosum virum deregit, vel latronem, aut furem ad ... clamat, nisi manifestans, aut clamans accusator sit, vel testis ad cognitionem causæ necessarius, vel apparitor, vel lictor, aliusue iustitiæ minister *Turrianus, Dian. ibi*, Verum si clamans præuidit fore, vt clamore suo excitati homines accurrerent, & malefactorem occiderent, irregularis est, si ille occidatur, *Bonacina.*

13 Iudex, assessor, accusator, denunciator, testis, tabellio, tortor, quæsitor rerum capitalium, qui rei confessionem extorquet, qui dictat, scribit, signat, qui literas pro capitali vindicta destinatas publicat, sententiæ capitalis executor, cooperatores satellites irregulares sunt ob perfectæ lenitatis defectum *c. aliquantos d 51. Abbas cap. sententiam ne clerici, vel monachi. S. Anton. 3 p. t. 28. c. 2. Henriq. l 14. c. 12. Auila, Sa, Nau. c. 27. n. 212. Laym. l. 3 tr. 5 p. 3. c. 7.*

14 Cooperatio ad mortem, vel mutilationem notabilis sit, oportet, nec admodum remota, aut fortuita, vel accidens, vt irregularitatem inducat, propterea fabri, qui furcam composuerunt, funes, vel scalas confecerunt, irregulares non sunt, nisi funes ad suspendium deferant, scalas furcæ applicent, Hi enim causa propinqua, illi vero remota sunt, ita *DD in c tua nos de Homicid. gloss. in cap. de cætero, Laym. ibid.*

15 Irregularis etiam fit, qui criminosum iudici tradit, si postea iusto supplicio afficiatur. *Laym.* ecclesiastici tamen iudices, & inquisitores, si quẽ exauguratum, & hæreticos damnatũ sæculari brachio tradant, irregulares non fiunt; non enim ad eorum mortẽ cooperantur *Suar. Filiuc. Layman. l. 3. sect. 5. t. 3. p. 3. c. 7. Hurtad.*

16 Ecclesiasticus præsul, si causam capitalem sæculari iudici committat, ob quam reus capite plectatur, irregularis non fit, etiamsi iudici dicat, vt contra maleficos, & facinorosos inuigilet, ita ex *Suario, P. Corneius in 3. p. tr. 5. d. 11. d. 1. & ex c. vlt. ne clerici, vel monachi in 6. G. Hurtad. d. 2. d. 11. Dian. p. 4. tr. 2. r. 78. contra Henriq.*

17 Episcopus, si laico iudici potestatem concedat exhumandi cadauer hominis

hominis occisi in templo sepultum, vt de patrato homicidio melius cognoscere possit, irregularis non fit; Non enim neci, vel mutilationi causam proximam, ac directam præbet, ita *I. Lauorius t. 2. cap. 7. num 31. & ex Nau. & Auila, Turrianus, Riccius, Venerus, Dia. r 95.*

18 Qui fert testimonium in fauorē rei, ex quo fit, vt accusator morte mulctetur, irregularis non est, nam præter testis intentionem mors accusatoris accidit *Sayr. de cens. l. 6. c. 18. nu. 11. Suarez d. 47. sect 4. Fillinc to. 1 tr. 19. Vgolinus c. 7. num. 7. Dia. r 96. Bonac.*

19 Sacerdos, qui reum pœnitentem iubet confiteri crimen morte dignum iudici iuridicè interroganti, irregularis non fit, etiamsi ob criminis confessionem reus capite plectatur; idem etiā dicendum est, si sacerdos reo consulat, vt iustæ mortis sententiæ consentiat, quando illam differre non potest, nisi per iniustam appellationem, ita *Corneius in 3. p. D. Th tr. 5. d. 11. d. 1. q. 4. Diana p. 4. t. 2. r. 99. Bonacina, Lug. d. 22. f. 2.*

20 Irregularis non est, qui à magistratu impetrat, ne reus mortis per publicam viam ad supplicium, cum magno sui, & familiæ suæ dedecore ducatur, sed breuiore via, etiamsi inde accidat, vt mors illi acceleretur *Henriq. cap. 12. num. 7. Auila, Layman. l. 3, t. 3 p. 3. cap. 7.*

21 Hæreticæ prauitatis inquisitores, ecclesiastici præsules, eorum officiales ministri irregulares nō fiunt, si reum tanquam incorrigibilem sæculari iudici tradant posteaquam officio suo in proprio foro functi sunt; Non enim ipsi mortis sententiam ferunt, nec exequuntur, *Medina l. 1. c. p 11. Henriq. Auila, Laym. num. 3. contra Couar. & alios.*

22 Episcopi, alijque præsules temporalem etiam iurisdictionem obtinentes, & si sententiæ sanguinis auctoritatem præsentia sua præstare licitè nequeant, alioquin irregulares fiunt ex cap. *litteris de excess prælat. glossa v. corporalem, Abbas in 2. Laym.* leges tamen pænales contra malefic.os condere; iudices creare, criminalium etiā causarum cognitionem etiam particularium nominatim iudicibus committere possunt iudices rerum capitalium creare, iisque mandare, vt iuris ordinem, & leges seruent *cap vlt ne clerici, vel monachi, Sylu. v Homicid. S. Anton p. 3. t. 28 cap. 2. Caiet. Cou. Mol. Auila, Nau l. 5. Laym n. 4.*

23 Confessarius etiam absolutionis beneficium iudici denegare potest, nisi officio suo satisfacere, ac reum reipublicæ noxium morti adiudicare statuat. *Auila d. 7. Henriq c 16. nu. 4.*

24 Religiosi præsules subditos suos ab omni irregularitate, excepta bigamia, & homicidio voluntario, absoluere possunt ex priuilegio iisdem concesso, nisi hoc viua voce concessum fuerit, ideo irregularitatem ex defectu lenitatis ortam a subditis suis tollere valent. *Caiet. 2. 2 q. 64. art. 8. Auila sect. 5 d. 1 Mercerus, Villalob Filliuc. Lezana, Diana r. 69* eadem etiam potestate absoluendi ab irregularitate ex lenitatis defectu episcopos gaudere probabile est. *Em Rodriq. Couar. Campanilus, Viualdus, Medina, Nouarius, Plaza, Sa Hieron Rodriq Barbosa p. 2. allegat 39. num. 47. Dian r. 69. & p 8 tr 7 r 61. Machad. & alij plur.* contraria tamen sententia probabilior est; Concilium enim Tridentinum solam irregularitatem ex delicto episcopis relaxandam concedit, ita *Dectores*

ctores X. à Barbosa citati, Auila, Bannez, Bonac. q. 4. p. vlt. num. 13. Alzedus, F. Leo, P. Corneius, Hurtadus, Tanner. Dia. et alij.

25 Commissarius bullæ cruciatæ ab omni irregularitate, excepta ea, quæ ex voluntario homicidio procedit, absoluere potest, *Auila, Dian. ibidem, & p. 1. tr. 11. r. 110. Fernandez, Rodriq. Villalobos.*

Irregularitas ex Homicidio, vel Mutilatione. Cap. LXXXVI.

1 HOmicidium aliud est voluntarium, aliud fortuitum, seu casuale. voluntarium est iniusta hominis occisio ex proposito, siue per industriam, seu per insidias facta voluntate directa, & expressa non solum in causam, sed in effectum, idest in necem alterius tendente, & hoc homicidium quinto decalogi præcepto vetitum est, & de hoc agit Concilium Tridentinum sessione xxjv. capite 6. Homicidium verò fortuitum, vel casuale est, quod indirectè, & præter intentionem, vel etiam directè excedendo inculpabilis tutelæ modum, vel ex subita ira, quamuis directè, & plena voluntate commissum est, ita *Barbosa p. 2. alleg. 37. nu. 47. & alij commun. Turrianus de cens. l. 9. d. 63. d. 1. Præpositus, Hurtadus, Dia. p 4. tr. 2. r. 72.*

2 Irregularitatis censura, ac nota etiam absque culpa contrahi potest; Ad eam enim contrahendam sufficit occidendi, vel mutilandi voluntas actualis, aut virtualis, modò effectus sequatur, & necessitas non compulerit. Irregularitas non tam pœna, quam macula, seu indignitas quædam est ad altaris ministerium ex mansuetudinis carentia *ex c. suscepimus de homicidio, Nau. c. 27. nu. 218. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7.*

3 Qui inuasorem sui occidit, à quo iniustè intentatam sibi necem nō sine magno dedecore fugiendo euadere potuisset, irregularis minimè censendus est; Nemo enim cum tanto propriæ famæ detrimento mortem iniusti inuasoris vitare necessariò debet, nisi inuadendi se grauem causam culpa sua illi præbuerit, modò tamen moderationem inculpabilis defensionis seruet *Suarez t. 5. d. 46. sect. 1. numer. 6. Coninch. d. 18. d. 9. num. 90. Filiuc. P. Corneius, Turrianus, Villalobos, Præpositus, Tannerus, Dian. p. 4. t. 2. r. 3. Bonac. d. 7. q. 4 par. 6. num. 4. contra Sayrum, Reginaldum, Auilam, Fernandum, Bonac.*

4 Clericus interficiens inuasorem, si non fugiat, cum possit, irregularis est; Clerico enim fuga non est ignominiosa, quemadmodum nec religioso, qui humilis, & demisso animo esse debet, *Suar. & relati DD. Sotus l. 5. q. 2. art. 8.* Si quando tamen fuga ignominiam clerico pariat, si hic inuasorem se defendendo occidat, irregularis non est, *Felinus in cap. suscepimus de homicid. Filiuc. tom. 1. tr. 20. c. 5. Dian. ibidem.*

5 Irregularitas ex homicidio ob culpabilem sui defensionem cōtracta moraliter delebilis est, contracta verò homicidio directè voluntario à solo Summo Pontifice auferri potest, *ex Trid. Concil. sess. 4. c. 6. Mercerus de sacram. in 3. p. D. Th.*

6 Eum, qui ob defensionem bonorum temporalium, vt honoris, pudicitiæ,

citiæ, inuasorem occidit, irregularem non esse, probabile est; Tale enim homicidium peccatum non est, sed ob priuatum homicidiũ culpæ expers nemo irregularis censetur. *Sot.l.5.q.1. art.8. P.Corneius, Portellius, Gordon. Villalobos, Filiuc.t.1.tr.20.c.5.n.150. Castrus, Prapositus, Tannerus, Hurtad. Mercer. Coninch. d.18.d.9.num.88. Turrianus, Dian.r.4.* Contrarium etiam probabiliter alij docent *ex clem. si furiosus. D. Antonin. Syluester, Abbas, Armilla, Molina, Guttierez, Henriq. Salon. Auila, Reginald.t.2.l.30. tr.2.c.9.num.107. Nau.c.27.n.209. Villadiegus, Vega, Layman. Bannez.*

7 Qui cum moderatione inculpabilis defensionis innocentem proximũ præsertim consanguineum defendendi causa, iniustum inuasorem interficit, irregularis non est; Et hoc verum est, non solum cum innocentis defensio necessaria, & præscripta est, sed etiam quando licita est. *Couar. Conin. d.15. Maior. Suarez. Turrian. Corneius, Mercerus, Hurtadus, Tanner. Dian. tract.2.r.5. contra Nau. Syln. Laym. sect.5.tr.3.par.3. Maiolum, Auil. & alios*

8 Neque irregularis est, qui ne grauiter vulneretur, inuasorem occidit; ita enim vitam suam tuetur *Salonius in 2.2.q.64. art.8. cap.2. Sayrus l.6.c.17.num.4. Hurtadus, Villalob. Dian. res.6.*

9 Neque ad ordinum susceptionẽ, vel vsum inhabilis est, qui ne grauem vultus deformationem patiatur, seipsũ defendendo, aggressorem cum moderatione inculpatæ tutelæ interimit, vulnus enim ori inflictum magnum dedecus, & infamiam affert *Sayr. M. Bonac. d.7 q.4 p.6.n. Henriq. Dian r.6.*

10 Qui conuitijs, seu contumelijs alicui rixæ ansam præbuit, si illum postea in se irruentem adhibita inculpabilis defẽsionis moderatione interficiat, irregularis non est; Iniuria .n. nulli ius vindictę propria manu sumẽdæ præbet. *Mercadus l.6.cap.4. Auil. Dian. contra Nauarrum ibidem, vide de homicid.*

11 Adulter non est irregularis, si cognito adulterio maritus vxorem occidat; Adulterium enim in adulteræ necem directè non tendit, neque irregularis fit adulter, si ad alienam vxorem ita imprudenter accedat, vt eam periculo mortis exponi probabiliter putet; adulterium enim ex se aptum non est ad inferendum homicidium, nec est causa proxima illius, ita cõtra *Nauarrum, Guttier. Sayrum, & Io. à Cruce docent Couarruuias, Castrus, Aragonius, Nauarra de rest.l.2.c.3. num. 363. Megala de cens.l.7.c.2.q.5. num.81. Auila, Prapositus, Turrian. Dian. res.1.*

12 Probabilis etiam est media illa sententia, quæ adulterum illum irregularem esse docet, qui euidenti mortis periculo adulteram scienter exposuit, quando illa ideo occisa est *Suar. d.45 sect.6.num.5. Filliuc.t.1.tr.20. cap.3. P. Corneius.*

13 Moderata defensio in conscientiæ foro censetur, in qua primo alium occidens aggressus, & in ipsa aggressione contingit occisio. Non tamen necesse est expectare ictum, sed aliquando præuenire licet. Probabile etiam est, insidiatorem præueniendo eius inuasionem occidi licere, nisi alio modo vita defendi possit ab insidijs; cauendum autem est ne cum graui culpa defensio fiat, quæ in aggressionem transeat, & talis sit, vt cum minori lęsione occidens nequeat se tueri

Filiuc.

ordines adduxerunt, duplum pretium domino præstare debent, vel seruus si à nullo inductus ordines sacros suscepit, ex proprio peculio oblato pretio, vel simili seruo se ipsum redimere cogendus est *c. si absente d. 54. cap. ex antiquis ibidem*.

5 Si verò seruus ordinatus nulla re se redimere possit, nec sacerdos sit, ab hero intra annum vendicari potest, quamuis etiam domino tunc spiritualia officia præstare debet, si ille exigat *cap. frequens ibid.*

6 Cæterum si dominus, postquam seruum ordinibus initiatum intellexit integro anno dissimulet, eum libertate donasse censetur *c. si seruus sciente*.

7 Potest dominus seruum manumittere, vt ordines suscipiat hac conditione, vt spiritualia sibi officia tantum præstet *c. nullus de seruius nō ord.*

8 Ita seruus inscio, vel inuito domino religionem ingressus ab eodem intra tempus lege definitum repeti potest *Nau ex c. 1. d. 54 c. si quis incognitus 17. q. 2. glossa ibi, Lessius l. 2. c. 41. Azor. l. 12. Laym.*

9 Quod de mancipijs dictum est, idem ferme de seruis originarijs, vel adscriptis dicẽdum est, si dominis suis non solum ratione possessionis, sed etiam personæ obligati seruiant; his enim non nisi persoluto pretio, vel gratis à domino manumissis discedere fas est *c. admittantur d. 54. Leo I. ep. 1. Laym. num. 1.*

10 Quicunque sæcularis muneris, vel administrationis publicæ, vel priuatæ, & rationis reddendæ obligatione adstricti sunt, prius se expedire, rationesque reddere debent, antequã in clericorum numerum cooptentur *ex c. de obligatis ad ratiocinia, & ex c. 1. & 2. ne Cler. vel Monachi*,

11 Secus verò dicendum est de æris alieni soluendi fideiussoribus, vel pauperum procuratoribus, vel ecclesiasticæ rei, vel personæ administratoribus, & de ijs, qui absque vlla administratione alicuius contractus, vt emptionis, depositi, mutui, conducti, locationis rationem reddere debent, nisi ante susceptos ordines lis de dolo, ac perfidia ijs mota fuerit *cap. peruenit dist. 86 Sayr. c. 14. num. 8. Suarez d. 51. sect. 3. Filiuc. num. 198 Reginal. num. 66. Bonac. p. 4. nu. 3. P. Corneius, Dia. p. 4 tr. 2. r. 98. Mercerus, Hurtad.*

12 Magistratus, & curiales Principum ministri, vt iudices, causidici, milites, ab ordinum susceptione repellendi sunt, nisi exauthoritati fuerint, idest obligatione illa soluti *Syl. v. ordo, Tol. l. 1. c. 55. Henriq. l. 14. c. 5. Suar. d. 47. Filiuc. Regin. Bonac.*

13 Idem etiam de ijs, qui ratione feudi ipsimet domino deseruire debẽt iuramento obstricti, dicendum est, nisi, vel feudum relinquant, vel à domino ipsius potestatem, seu veniam obtineant *Maiol. l. 2. c. 5. nu. 5. Sayr. Filiuc. num. 200. Bonacina ibid.*

14 Consiliarij Principum ordinibus initiati non prohibentur, sed permittuntur, vel pontificis concessione, vel præscripta consuetudine *Suar. d. 51. sect. 3. num. 16. P. Corneius, Mercerus, Hurtad. Dia p. 4. t. 2. r. 98.*

15 Qui ratiocinij reddendi obligatione tenentur, si fideiussorem exhibeant, qui rationis reddendæ obligationem in se recipiat, ordinibus initiari possunt, ita *Panormitanus, Sayr. P. Corneius d. 14. d. 2. n. 3. Dia. r. 98.*

16 Irregularitas ex ratiocinij obligatione dimisso, vel abdicato officio, redditaque ratione, cessat, non ante redditam rationem, ita cōtra *Tol Dia.*

Irregu-

Irregularitas ex defectu Sacramenti, ideſt Bigamia. Cap. LXXXIV.

1 Bigamia dicitur irregularitas, ſiue inhabilitas ad ordinum ſacrorum ſuſceptionem ex duplici, vel multiplici matrimonio conſummato orta; triplex autem eſt bigamia; Prima, quę propriè dicitur bigamia, quando quis cum duabus vxoribus duo legitima matrimonia conſummauit, hunc autem ordinibus initiandum non eſſe ex Diui Pauli verbis conſtat: *Oportet Epiſcopum vnius vxoris virum eſſe, Diaconi ſint vnius vxoris viri. 1. ad Timoth. 3. Can. Apoſt. 16. Tertul. l. 2. ad vxorem, S. Ambr. epiſt. 82.*

2 Secunda bigamia per iuris interpretationem, fictionemue dicta eſt, cum aliquis viduam, vel ab altero pręcorruptam mulierem, ſiue volens, ſiue inuita corrupta, ſeu viciata ſit, matrimonio ſibi coniunxit, ſiue eam viduā eſſe, ſiue aliter corruptam vir ſciuerit, ſiue ignorauerit. Hæc enim irregularitas non ex culpa aliqua, vel infamia, ſed ex defectu ſacramenti oritur, ita *Doctores vnanimes contra Sà, & alios apud Sanchium l. 7. d. 84. n. 15. Laym. l. 1. tr. 5. p. 4 c. 5.*

3 Hanc etiam irregularitatem contrahit, qui cum adultera vxore liberis operam nauat. Secus verò, ſi ante cōtractum matrimonium cum aliqua ſæpius illicitam venerem habuerit, vel plures cōcubinas ſubegerit; tale enim matrimonium ſacramenti defectum non patitur *Doct. in c quia, circa de Bigamis c. ſi cuius vxorē. c ſi laici d. 34.*

4 Hac etiam irregularitatis nota ille tenetur, qui poſt vnam legitimam vxorem venereo concubitu cognitam aliam priore viuente, aut mortua maritali affectu cognoſcit, cum qua propter impedimentum irritas nuptias contraxit, ita *Doctores ex cap. nuper de Bigamis.*

5 Tertia bigamia per ſimilitudinē, ſeu potius metaphoram dicitur, cum quiſpiam ſolemnibus votis religionē profeſſus, vel ſacris ordinibus initiatus matrimonium, quamuis cum virgine, contrahit, ac conſumat. Is enim fidem Chriſto datam frangens, & mulieri nubens quaſi bigamus, atq. ideo irregularis cenſetur. *Sanch l. 7. d. 85. num. 8. & alij, ex c. quotquot 27. q. 2.*

6 Ab hac tamen irregularitate epiſcopus, vel religioſus præſul ſuos abſoluere poteſt. *Suar. d. 49. ſ. 6. num. 7. Auila, Layman. vide Filiuc. Bonacin. Sà, & alios.* Propriæ, & interpretatiuæ bigamiæ impedimentum ſolus Pontifex Romanus auferre poteſt, illa nec baptiſmo deletur *Filiuc. Dia. p. 4. tr. 2. r. 61. Bonac. Alzedus, Barboſa d. p. e. p. 2. alleg. 49. num. 25.*

7 Qui fæminam à ſe præcorruptam legitimo coniugio copulat, nec bigamus cenſendus eſt, nec fori priuilegiū amittit. Caro enim viri non eſt diuiſa *Io. Prapoſitus, Dia p. 4. tr. 1 r. 27. & 38. Turrianus ex Sanchio, P. Cornero in 3. p. tr. 5 d. 10. d. 2.*

8 Si maritus ſiue ſcienter, ſiue ignoranter cum vxore adultera rem veneream habeat, irregularis eſt defectu matrimonij coniunctionem Chriſti cū Eccleſia non bene ſignificantis; Eccleſia enim vni Chriſto copulata eſt, virgo virgini; Vir igitur, qui poſtea vxoris adulterium nouit, ab ordinibus abſtinere debet ſoluto matrimonio,

ita ex *Nauarro*, *& Castro docet Sanchez de matr. tom. 2. l. 7. d. 84 num. 15. P. Corneius, Villalob. Io. Cruz, Hurtadus, Turrianus, Auila, Dian. r. 41. contra Prepositum*, cui adulterium notorium esse oportere videtur; probabilis etiam contraria sententia est docentium maritum, qui cum vxore, quam adulteram esse ignorabat, concubuit, irregularem non esse. *P. Ledesma q. 66. art. 3. Sà, & alij.*

9 Qui cum vxore sua vim ab alio passa coit, irregularis non videtur; illa enim vim passa adulterium commisisse dici non potest; propter quod irregularitas statuta est, *cap. si cuius; Io. Prapositus in 3. p. de irregular. d. 7. nu. 135. Dian r. 40.* Contraria etiam sententia probabilis est, quia matrimonium illud nō amplius aptum videtur ad significandam coniunctionē Christi cum Ecclesia. *Maiolus, Turrecremata, Viualdus, Henriq. Sanch. t. 2. l. 7. d. 84. num. 15. Villalob. Suarez d. 49. s. 3. num. 16.*

10 Laicus irritum matrimonium bis contrahens, vel secundum matrimonium simulato animo, vel inualidè, vel cum vidua contrahens minimè irregularis est; nulla enim lege huiusmodi nuptijs irregularitas statuta est. *Coninch. d. 18. d. 11. num. 101. Hurtadus d. 2. d. 13. num. 41. Auila, Henriq. Turrianus, Prepositus, Dian. r. 38.*

11 Clericus sæcularis sacris ordinibus initiatus, si virginem in matrimonium ducat, irregularitate bigamiæ non afficitur; Bigamiæ enim per similitudinem dictæ irregularitas solis religiosis post solemne castitatis votum nubentibus irrogata est. *c. quotquot 27. q. 1. Hurtad. d. 2. d. 13. num. 47. Tanner. Turrianus, Dian. r. 39. contra Sanchium, Suarum, Valentiam, Sà, Corneium, Prepositum, Tolet. Coninch.*

12 Bigamiæ anomaliam non contrahit, qui in venereo congressu semen in fœmineum vterum non immittit, ideo si res occulta sit, sacris ordinibus initiari non prohibetur *Sanch. de matrim. t. 2. l. 7. d. 83. num. 6. Borgasius, Vega, Hurtadus, Turrian. Prepositus, Coninch. Megala, Dia. r. 42. contra Auilam, Henriquium, Tabienam, Armillam, Viualdum, Palatium, & alios.*

13 Ex sola viridis feminis in muliebrem naturam effusione bigamiæ irregularitas oritur. Probabile enim est fœmineum semen ad matrimonij consumationem, & generationem necessarium non esse, vt experientia rerum magistra docet *Sanch. t. 2. l. 7. d. 83. num. 6. Vega, Turrianus ex Aristotele, & D. Thoma p. 3. q. 31. art. 5. Guttier. de matr. c. 54. Dian. p. 5. tr. 13. r. 54.* Contrariā tamen sententiam æquè probabilem alij asserunt, qui ex medicorū sententia femineum semen ad generationem, & matrimonij consumationem necessarium esse existimant; Propterea, si virum seminasse, non verò fœminam in cōcubitu constet, religionem inire vterque potest, & religionis professione matrimonium dissoluere. *Sanchez ibidem, Io. Praposit. Hurtad. And. Laurentius, Dia. r. 43. p. 5. tr. 13. r. 54. Alp. Caranza, Leuinius, Lemnius, Amb. Pareus, Gullemus, Saluaticus, Sanctacruz, Plutarchus, Lact. Firmianus, Nemesius, Iustinianus in auth. de Triente, & semisse, Baldus, Boerius decis. 241. Georg. Robalg. Andr. Dalnerus, Thom. Actius.*

14 Clericus, qui minoribus ordinibus initiatus crimen perpetrauit, deinde viduam vxorem duxit, priuilegium fori propter bigamiam non amittit. *Petrin. Alexander, Dian. r. 27. t. 1. p. 4.*

15 Pro-

15 Probabile est episcopum absolvere posse ab irregularitate occulta, quam aliquis contraxit habendo rem veneream cum vxore adultera, etiam si adulterium vxoris occultum sit; huiusmodi enim irregularitas verè ex delicto oritur licet alieno, ast episcopis à Tridentini Concilij patribus concessa potestas est absoluendi ab irregularitate ex delicto occulto orta *Trid. sess. 24. c. 6. de reform.*

16 Probabile etiam est, episcopum ad ordines etiam maiores recipiẽdos, vel exercendos admittere posse eum, qui mortua vxore legitima sacris initiatus aliam vxorem ducere tentat. Huiusmodi enim irregularitas ex delicto nascitur *Sanchez l. 7. d. 84. nu. 6. d. 86. num. 12.* —

17 Potest etiam absoluere ab irregularitate occulta subdiaconum, qui viduam duxit *Praeposit. in 3. p. q. 5. d. 7. num. 138. Diana r. 61. B. Vechius, Sanchez, Tamburinus cõtra Barb. Alzed.* eadem potestate absoluendi suos ab huiusmodi irregularitate gaudet è superior Regularium *B. Vechius d. 9. d. 15 num. 3. Tamb. to. 2. d. 17.*

18 Qui verè, ac propriè bigamus est ad minores ordines, vel ad simplex beneficium ecclesiasticum admitti ab episcopo non potest. Lex enim bigamos omnibus ordinibus interdicens à Concilio Nicæno lata est teste Diuo Ambrosio, quam deinde summus Põtifex confirmauit *S. Ambr. epist. 82, c. nuper, & c. vlt. de bigamis, Turrian. de cens. l. 9. d. 70. Villalob Bizozerus, Squillantus, Sacra Cardin. Congregat. Praefectus, Armendar, Garzias, Molfes. Vecchius, Tamburinus, Nouarius, Leo, Riccius, Dia. r. 62. contra Comitolum, Auilam, Azor. Mirandam, Sayrum, M. Alzedum. P. Corneium.*

19 Qui post nuncupatum in religionis professione, vel ordinum susceptione castitatis votum virginem in vxorem duxit, ab episcopo ad reliquorum ordinum susceptionem, vel vsum admitti potest. Secus verò, si cum vidua matrimonium inijt, ita *Turrianus, & Doctores citati contra Maiolum, Palacium, Henriq.*

20 Præsules religiosi à bigamia per similitudinem dicta subditos suos velut episcopi suos, absoluere possunt, & bigamiæ veræ, & interpretatiuæ impedimentum auferre ex priuilegio à Syxto V. non modo religiosis superioribus, sed etiam confessarijs religiosi ordinis concesso, *Suar. to. 4. tr. 8. l. 2. Sigism. à Bononia, Nau. Zerola, Rodriq. to. 1. q. 24. Bonac. Peirin. Portel. Lezan. Bordon. Tamburinus, Angles, Ledesma, Berg. Mirand. Auila p. 7. d. 8. d. 4. c. 8. Henriq. P. Corneius, Barbosa, contra Rodriq. Barbos. B. Vecchium.*

21 Religiosi præsules quotannis primo die Lunę post Dominicã primã quadragesimę subditos suos ab omni irregularitate quauis occasione, vel causa contracta absoluere possunt, etiamsi si ex homicidio voluntario, vel bigamia orta sit. *Paulus III. Pontifex, Hieronymus Rodriq. Auila p. 7. d. 8. Henriq. Hur. Rodriq. r. 16. Bordon. r. 11. Lezana, Peirin. Pasq. r. 186.* opposita tamen sententia tutior est, ac pontificum menti conformior *Rodriq. Peirin. Dia. r. 63.*

22 Iudici laico non licet in quęstionem, ac iudicium vocare, an clericus sit bigamus, nęc ne, ita contra *Pereiram docet Lotherius Harpsfeldius, Dian. p. 4. t. 1 r. 71.*

23 Irregularitas ex bigamia, vel homicidio orta vi bullæ Cruciatæ au-

ferri minimè potest *Diana p.4.tr.2. r.81. P. Corneius.*

24 Bigamum etiam post baptismũ ordinibus initiare non licet, quia de sacramento agitur, non de peccato. In baptismo autem culpa dimitti potest, lex aboleri non potest, ait S. Ambrosius *l.1. de offic.c.vlt. Laym. cap. 6. num.8.*

25 Bigamiæ crimen, cum quis duas vxores ducit, ad Sanctæ Inquisitionis forum spectat; Grauem enim suspicionem de fide ingerit, ita *Sig. Scaccia A. Sousa, Piasecius, Genuensis, Dian. p.4.tr.7.r.4.*

26 Inquisitoribus tamen de Mahumetanorum bigamia iudicium, vel inquisitionem facere non licet, ita contra *Simancam docet Freitas, Farinac. Homob. Roias, Guttier. Henriq. Bobadilla, Barbosa, Dian. ibid.*

27 Hanc irregularitatem non inducit præpostera, & auersa venus, sed legitima, & naturalis coniugum copulatio *Bonacina d.7.q.2.p.5. num.9. Vgolin. Sanchez, & alij.*

28 Bigamus maioribus ordinibus initiatus absque dispẽsatione clericorum priuilegijs gaudet; Non enim laici vitam ducere ei amplius licet. *Bonac. tom.1. de cens. d.7.q.2.p.5. num.16. Vgol. Sayr. c.5. num.2. Sanchez d.86. Filiuc. Suar. sect.5. num.4, & alios.*

Irregularitas ex defectu Lenitatis. Cap. LXXXV.

1 Clericus, vel alius iustè aliquem mutilans, vel occidens, vel ad mutilationem, vel homicidium cooperans, post effectum irregularis est lenitatis defectu, nec ordines suscipere, nec susceptos exercere potest. *cap. ne clerici, vel Monachi l.6. cap. si quis viduam d.50.* vbi hæc leguntur: *Si quis homicidij, aut facto, aut præcepto, aut consilio, aut defensione post baptismũ conscius fuerit, & per aliquam subreptionẽ ad clericatum venerit, deijciatur. Martinus pontif. c. cler. dist. 50.*

2 Ad hanc inhabilitatem contrahendam non intentio, nec mortui membri amputatio sufficit, sed vera mutilatio, vel occisio hominis viui, vel nondum nati, vel infantis, vel fidelis, vel infidelis, vel excommunicati, vel proscripti, vel exulis, igneque, & aqua interdicti. *Nau. numer. 218. Reginald. num.69. Filiuc. Sayr. l.6. c.15. numer. 8. & 9. Bonacina, & alij communiter.*

3 Qui nondum baptismate initiatus, vel doli expers aliquem mutilauit, vel occidit, vel in causa fuit mutilationis, vel homicidij, irregularis non est, *ex c. si quis viduam d.50. & cap. si quis post baptismum d.51. Suar. d.47. sect.1. Nau. Sayr. Filiuc. Reginal. l.30. num.94. Bonac. q.4.p.1. num.2. contra Hostiensem, & alios.*

4 Causidicus, & testes in capitalibus causis se citra sanguinem contra reos agere, vel testari, & nolle se tei necem, vel mutilationem protestati ordines suscipere, susceptosue exercere non prohibentur, etiamsi reus capite cõdemnetur. Causidicus enim, ac testes accusatoris priuilegio gaudent. Accusator autem protestatus se nihil aliud exigere, quam vt sibi, vel suis à reo, qui damnum, vel iniuriam intulit, satisfiat, irregularis non censetur, igitur nec causidicus, nec testes, ita *Coninch. de sacr. d.18. d.10. n.95. Præpositus, Io. Cruz*, contraria etiam

sententia

sententia probabilis est *Molin. tom. 4. t 3. d 74. Reginald. to. 2. l. 30. t 2. c. 11. Corneus, Villalobos, Vgolin. Layman. Henriq. Turrian. Diana p. 4. t. 2. r. 32.*

5 Aduocatus, seu patronus rei, nisi pœna talionis accusatorem afficiendũ curauerit, si accusator, quod reum delicti conuincere nequiuerit, capite plectatur, ordinibus initiari vtique poterit; quinetiam, si accusatori capitale crimen præmissa protestatione obijciat rei patronus, irregularis non videtur. *Vasq. Turrianus l 9. d. 66. d 3. Prapositus Dia r. 34.*

6 Clerici, & populares, si quem capitalis criminis accusent, protestantes se nihil ab eo velle, quam, vt pro damno, vel iniuria sibi, vel suis rebus, vel parentibus illata satisfaciat, irregulares minimè sunt; Non enim ipsius necem, sed ius suum quærunt; hoc autem modo protestatio fieri solet: *Domine postulo abs te, vt Petrum qui damnum mihi intulit, satisfacere, vel damnum præstare iubeas, aut cures, protestorque, mihi intentionem non esse exigendi pœnam sanguinis, mutilationis, vel necis.*

7 Idem etiam de illis dicendum est, qui protestati, se non vindictam, sed satisfactionem quærere, reum sceleris exitialis, & capitalis accusant, vt damnum non ipsis, sed eorum consanguineis, ac familiaribus, ac clientibus suis illatum compensetur, seu præstetur, ita *Coninch. d 18. d. 10. num. 93. Hurtadus d. 2. dif 11. num. 4. Auila, Villalobos, Prapositus, Diana r. 33. contra P. Corneium, Vgolinum, Bonac.*

8 Clerici etiam sacris initiati, Beneficiarij, vel Religiosi assistentes capitali supplicio eorum, qui vel in patibulo suspenduntur, vel capite obtruncantur, neque irregulares fiunt, nec grauiter peccant, nisi eorum [illegible] authoritate, præsentia, vel consilio, vel iussu accelerent [illegible] tamen est, eos venialem culpam ex curiositate committere, *ita contra Sayrum, & alios docent Suar. d. 47. sect. 4. Auila p. 7. d. 5. Laym l. 3. t 3. p. 3. cap 7.* quanquam alij eos ne leuiter quidem peccare, & antiquos canones contraria cõsuetudine abrogatos esse dicunt, *Dia. r. 35.*

9 Sacerdotes, qui reum mortis, vt cruciatum ad capitale supplicium pietatis causa comitantur, si eundem, vt scalas animosè conscendat, vel carnificem, vt officio suo citò fungatur, hortentur, aliaue ratione necem ei accelerent, irregulares censendi nõ sunt, cum iniustè homicidio causam non præbeant; Leges enim, seu canones eos tantum ex defectu lenitatis irregulares decernunt, qui aliquem mortis reum condemnant, vel sententiam, & causam mortis ipsius cum rerum capitalium iudice probant, vel ministri iustitiæ pœnam capitalem ex iudicis sententia exequuntur. *G. Vasq. Turrianus de cens. l. 9. d. 66. d 3. Dia. p. 3. t. 5. r. 79. Gasp. Hurtadus F. Riba contra Villalobum, & alios.* Probabilis etiam est eorum sententia, qui sacerdotes illos irregulares non esse aiunt, ob indeliberationem, vel materiæ paruitatem *Mol. t. 4. tr. 3. d. 74. num. 4. Laym Reginal. t. 2 l 30 tr. 2. Villalobos, Auila, Henriq.* Neque irregularitatem contrahit, qui videns aliquem in patibulo suspensum, qui à carnifice incumbente fuerat exunctus existimatur, dicit suspendiatium reũ adhuc viuere. Si hoc audito carnifex rei collum denuo pedibus calcet, & mori cogat. In irregularitatem enim incidunt ex defectu lenitatis soli mi-

nistri iustitiæ. *Gasp Hurtad. Sanch. Vasq. Turrian. Baunius, Machadus, Cælestinus, Dia p 8. tr. 7. r. 61.*

10 Clerici, seu sacerdotes absque irregularitatis contrahendæ periculo ægrotis possunt obsequia præstare, in hanc, vel illam partem vertere, licet præter intentionem mortem illis accelerent, modo cautè, prudenterque se gerant. *Caiet. Sot. Nau. Armil. Tolet. Suarez, Filliuc. tom. 1. t. 19. c. 10. num. 278. Megala, Reginal. t. 2. l. 30. tr. 2. c. 9. Dia. ibid. contra Comitolum.*

11 Confessarius, vel theologus, aliusuè vir doctus consultus à iudice, an reum morti addicere debeat, etiãsi respondeat, reum capite damnandum esse, non est irregularis; Ex nullo enim iure cõstat eum irregularem esse, irregularitatis censura ex lenitatis defectu in solos iustitiæ ministros, capitalis causæ probatores lata est, ita *Vasquez, Turrianus l. 9. d. 66. d. 4. Dia. ibidem r. 80. G. Hurtadus p. 2. d. 11 Lug. de pœnit. d. 22. s. 2 §. 1. num. 33. contra Auilam, Crucium, Henriquium, Villalobum, Bonacin. Suar.* qui dicunt confessarium posse dicere iudici, quid leges dictent nihil præcipiendo, vel. dicere, consule iurisconsultos, vide, quid leges iubeant.

12 Propterea irregularis non est, qui maleficium, vel facinorosum virum detegit, vel latronem, aut furem adesse clamat, nisi manifestans, aut clamans accusator sit, vel testis ad cognitionem causæ necessarius, vel apparitor, vel lictor, aliusue iustitiæ minister *Turrianus, Dian. ibi*, Verum si clamans prævidit fore, vt clamore suo excitati homines accurrerent, & malefactorem occiderent, irregularis est, si ille occidatur, *Bonacina.*

13 Iudex, assessor, accusator, denunciator, testis, tabellio, tortor, quæsitor rerum capitalium, qui rei confessionem extorquet, qui dictat, scribit, signat, qui literas pro capitali vindicta destinatas publicat, sententiæ capitalis executor, cooperatores satellites irregulares sunt ob perfectæ lenitatis defectum *c. aliquantos d. 51. Abbas cap. sententiam ne clerici, vel monachi. S. Anton. 3. p. t. 28. c. 2. Henriq. l. 14. c. 12. Auila, Sa, Nau. c. 27. n. 212. Laym. l. 3. tr. 5 p. 3. c. 7.*

14 Cooperatio ad mortem, vel mutilationem notabilis sit, oportet, nec admodum remota, aut fortuita, vel accidens, vt irregularitatem inducat, propterea fabri, qui furcam composuerunt, funes, vel scalas confecerunt, irregulares non sunt, nisi funes ad suspendium deferant, scalas furcæ applicent; Hi enim causa propinqua, illi verò remota sunt, ità *DD in c tua nos de Homicid. gloss. in cap. de cætero, Laym. ibid.*

15 Irregularis etiam fit, qui criminosum iudici tradit, si postea iusto supplicio afficiatur. *Laym.* ecclesiastici tamen iudices, & inquisitores, si quẽ exauguratum, & hæreseos damnatũ sæculari brachio tradant, irregulares non fiunt; non enim ad eorum mortẽ cooperantur *Suar. Filiuc. Layman. l. 3. sect. 5. t. 3. p. 3. c. 7. Hurtad.*

16 Ecclesiasticus præsul, si causam capitalem sæculari iudici committat, ob quam reus capite plectatur, irregularis non fit, etiamsi iudici dicat, vt contra maleficos, & facinorosos inuigilet, ita ex *Suario, P. Corneius in 3. p. tr. 5. d. 11. d. 1. & ex c. vlt. ne clerici, vel monachi in 6. G. Hurtad. d. 2. d. 11. Dian. p. 4. tr. 2. r. 78. contra Henriq.*

17 Episcopus, si laico iudici potestatem concedat exhumandi cadauer hominis

hominis occisi in templo sepultum, vt de patrato homicidio melius cognoscere possit, irregularis non fit; Non enim neci, vel mutilationi causam proximam, ac directam præbet, ita *I. Laurius t. 2. cap. 7. num 31. & ex Nan. & Auila, Turrianus, Riccius, Venerus, Dia. r 95.*

18 Qui fert testimonium in fauorē rei, ex quo fit, vt accusator morte mulcetur, irregularis non est, nam præter testis intentionem mors accusatoris accidit *Sayr. de cens. l. 6. c. 18. nu. 11. Suarez d. 47. sect. 4. Filliuc to. 1. tr. 19. Vgolinus c. 7. num. 7. Dia. r. 96. Bonac.*

19 Sacerdos, qui reum pœnitentem iubet confiteri crimen morte dignum iudici iuridicè interroganti, irregularis non fit, etiamsi ob criminis confessionem reus capite plectatur; idem etiā dicendum est, si sacerdos reo consulat, vt iustæ mortis sententiæ consentiat, quando illam differre non potest, nisi per iniustam appellationem, ita *Corneus in 3. p. D. Th. tr. 5. d. 11. d. 1. q. 4. Diana p. 4. t. 2. r. 99. Bonacina, Lug. d. 22. s. 2.*

20 Irregularis non est, qui à magistratu impetrat, ne reus mortis per publicam viam ad supplicium, cum magno sui, & familiæ suæ dedecore ducatur, sed breuiore via, etiamsi inde accidat, vt mors illi acceleretur *Henriq. cap. 12. num. 7. Auila, Layman. l. 3. t. 3 p. 3. cap. 7.*

21 Hæreticæ prauitatis inquisitores, ecclesiastici præsules, eorum officiales ministri irregulares nō fiunt, si reum tanquam incorrigibilem sęculari iudici tradant posteaquam officio suo in proprio foro functi sunt; Non enim ipsi mortis sententiam ferunt, nec exequuntur, *Medina l. 1. c. p 11. Henriq. Auila, Layman. num. 4. contra Conar. & alios.*

22 Episcopi, alijque præsules temporalem etiam iurisdictionem obtinentes, & si sententiæ sanguinis authoritatem præsentia sua prętare licitè nequeant, alioquin irregulares fiunt ex cap. litteris de exess. prælat. *gloss. v. corporalem, Abbas in 2. Laym.* leges tamen pœnales contra malefici os condere; iudices creare, criminalium etiā causarum cognitionem etiam particularium nominatim iudicibus committere possunt iudices rerum capitalium creare, ijsque mandare, vt iuris ordinem, & leges seruent *cap vlt ne clerici, vel monachi, Sylu. v. Homicid. S. Anton p. 3 t. 28 cap. 2. Caiet. Cou. Mol. Auila, Nau l. 5. Laym. n. 4.*

23 Confessarius etiam absolutionis beneficium iudici denegare potest, nisi officio suo satisfacere, ac reum reipublicæ noxium morti adiudicare statuat. *Auila d. 7. Henriq. c. 16. nu 4.*

24 Religiosi præsules subditos suos ab omni irregularitate, excepta bigamia, & homicidio voluntario, absoluere possunt ex priuilegio ijsdem concesso, nisi hoc viua voce concessum fuerit, ideo irregularitatem ex defectu lenitatis ortam à subditis suis tollere valent. *Caiet. 2. 2 q. 64. art. 8. Auila sect. 5 d. 1. Mercerus, Villalob Filiuc. Lezana, Diana r. 69* eadem etiam potestate absoluendi ab irregularitate ex lenitatis defectu episcopos gaudere probabile est *Em Rodriq. Conar. Cāpanilus, Viualdus, Medina, Nouarius, Plaza, Sa Hieron Rodriq Barbosa p. 2. allegat. 39. num. 47. Dian r. 69. & p S tr 7 r 61. Machad. & alij plur.* contraria tamen sententia probabilior est; Concilium enim Tridentinum solam irregularitatem ex delicto episcopis relaxandam concedit, ita *Do-*

ctores X. à Barbosa citati, Auila, Bannez, Bonac. q. 4. p. vlt. num. 15. Alzedus, F. Leo, P. Corneius, Hurtadus, Tanner. Dia. et alij.

25 Commissarius bullæ cruciatæ ab omni irregularitate, excepta ea, quæ ex voluntario homicidio procedit, absoluere potest, *Auila, Dian. ibidem, & p. 1. tr. 11. r. 110. Fernandez, Rodriq. Villalobos.*

Irregularitas ex Homicidio, vel Mutilatione. Cap. LXXXVI.

1 Homicidium aliud est voluntarium, aliud fortuitum, seu casuale. voluntarium est iniusta hominis occisio ex proposito, siue per industriam, seu per insidias facta voluntate directa, & expressa non solum in causam, sed in effectum, idest in necem alterius tendente, & hoc homicidium quinto decalogi præcepto vetitum est, & de hoc agit Concilium Tridentinum sessione xxjv. capite 6. Homicidium verò fortuitum, vel casuale est, quod indirectè, & præter intentionem, vel etiam directè excedendo inculpabilis tutelæ modum, vel ex subita ira, quamuis directè, & plena voluntate commissum est, ita *Barbosa p. 2. alleg. 37. nu. 47 & alij commun. Turrianus de cens. l 9. d. 63. d. 1 Præpositus, Hurtadus, Dia p. 4. tr. 2. r. 72.*

2 Irregularitatis censura, ac nota etiam absque culpa contrahi potest; Ad eam enim contrahendam sufficit occidendi, vel mutilandi voluntas actualis, aut virtualis, modò effectus sequatur, & necessitas non compulerit. Irregularitas non tam pœna, quam macula, seu indignitas quædam est ad altaris ministerium ex mansuetudinis carentia *ex c. suscepimus de homicidio, Nau. c. 27. nu. 218. Laym. l. 3. tr. 3. p. 3. c. 7.*

3 Qui inuasorem sui occidit, à quo iniustè intentatam sibi necem nô sine magno dedecore fugiendo euadere potuisset, irregularis minimè censendus est; Nemo enim cum tanto propriæ famæ detrimento mortem iniusti inuasoris vitare necessariò debet, nisi inuadendi se grauem causam culpa sua illi præbuerit, modò tamen moderationem inculpabilis defensionis seruet *Suarez t. 5. d. 46. sect. 1. numer. 6. Coninch. d. 18. d. 9. num. 90. Filiuc. P. Corneius, Turrianus, Villalobos, Præpositus, Tannerus, Dian. p. 4. t. 2. r. 3. Bonac. d. 7. q. 4. par. 6. num. 4. contra Sayrum, Reginaldum, Auilam, Fernandum, Bonac.*

4 Clericus interficiens inuasorem, si non fugiat, cum possit, irregularis est; Clerico enim fuga non est ignominiosa, quemadmodum nec religioso, qui humilis, & demisso animo esse debet, *Suar. & relati DD. Sotus l. 5. q. 2. art. 8.* Si quando tamen fuga ignominiam clerico pariat, si hic inuasorem se defendendo occidat, irregularis non est, *Felinus in cap. suscepimus de homicid. Filiuc. tom. 1. tr. 20. c. 5. Dian. ibidem.*

5 Irregularitas ex homicidio ob culpabilem sui defensionem cótracta moraliter delebilis est, contracta verò homicidio directè voluntario à solo Summo Pontifice auferri potest, *ex Trid. Concil. sess. 4. c. 6. Mercerus de sacram. in 3. p. D. Th.*

6 Eum, qui ob defensionem bonorum temporalium, vt honoris, pudicitiæ,

citiæ, inuasorem occidit, irregularem non esse, probabile est; Tale enim homicidium peccatum non est, sed ob priuatum homicidiũ culpæ expers nemo irregularis censetur. *Sot. l. 5. q. 1. art. 8. P. Corneius, Portellius, Gordon. Villalobos, Filiuc. t. 1. tr. 20. c. 5. n. 150. Castrus, Præpositus, Tannerus, Hurtad. Mercer. Coninch. d. 18. d. 9. num. 88. Turrianus, Dian. r. 4.* Contrarium etiam probabiliter alij docent *ex clem. si furiosus. D. Antonin. Sylnester, Abbas, Armilla, Molina, Guttierez, Henriq. Salon. Auila, Reginald. t. 2. l. 30. tr. 2. c. 9. num. 107. Nau. c. 27. n. 209. Villadiegus, Vega, Layman. Bannez.*

7 Qui cum moderatione inculpabilis defensionis innocentem proximũ præsertim consanguineum defendendi causa, iniustum inuasorem interficit, irregularis non est; Et hoc verum est, non solum cum innocentis defensio necessaria, & præscripta est, sed etiam quando licita est. *Couar. Conin. d. 15. Maior. Suarez. Turrian. Corneius, Mercerus, Hurtadus, Tanner. Dian. tract. 2. r. 5. contra Nau. Sylu. Laym. sect. 5. tr. 3. par. 3. Maiolum, Auil. & alios.*

8 Neque irregularis est, qui ne grauiter vulneretur, inuasorem occidit; ita enim vitam suam tuetur *Salonius in 2. 2. q. 64. art. 8. cap. 2. Sayrus l. 6. c. 17. num. 4. Hurtadus, Villalob. Dian. ref. 6.*

9 Neque ad ordinum susceptionẽ, vel vsum inhabilis est, qui ne graue m vultus deformationem patiatur, seipsũ defendendo, aggressorem cum moderatione inculpatæ tutelæ interimit, vulnus enim ori inflictum magnum dedecus, & infamiam affert *Sayr. M. Bonac. d. 7 q. 4 p. 6. n. Henriq Dian r. 6.*

10 Qui conuitijs, seu contumelijs alicui rixæ ansam præbuit, si illum postea in se irruentem adhibita inculpabilis defẽsionis moderatione interficiat, irregularis non est; Iniuria .n. nulli ius vindictę propria manu sumẽdæ præbet. *Mercadus l. 6. cap. 4. Auil. Dian. contra Nauarrum ibidem, vide de homicid.*

11 Adulter non est irregularis, si cognito adulterio maritus vxorem occidat; Adulterium enim in adulteræ necem directè non tendit, neque irregularis fit adulter, si ad alienam vxorem ita imprudenter accedat, vt eam periculo mortis exponi probabiliter putet; adulterium enim ex se aptum non est ad inferendum homicidium, nec est causa proxima illius, ita cõtra *Nauarrum, Guttier. Sayrum, & Io. à Cruce docent Couarruuias, Castrus, Aragonius, Nauarra de rest. l. 2. c. 3. num. 363. Megala de cens. l. 7 c. 2. q. 5. num. 81. Auila, Præpositus, Turrian. Dian. ref. 1.*

12 Probabilis etiam est media illa sententia, quæ adulterum illum irregularem esse docet, qui euidenti mortis periculo adulteram scienter exposuit, quando illa ideo occisa est *Suar. d. 45 sect. 6. num. 5. Filliuc. t. 1. tr. 20. cap. 3. P. Corneius.*

13 Moderata defensio in conscientiæ foro censetur, in qua primo alium occidens aggressus, & in ipsa aggressione contingit occisio. Non tamen necesse est expectare ictum, sed aliquando præuenire licet. Probabile etiam est, insidiatorem præueniendo eius inuasionem occidi licere, nisi alio modo vita defendi possit ab insidijs; cauendum autem est ne cum graui culpa defensio fiat, quæ in aggressionem transeat, & talis sit, vt cum minori lęsione occidens nequeat se tueri

Filiuc.

Filiuc. c. 5. Vega tom. 1. c. 27. Molin. tom 4. tr. 3. d. 11. num. 5.

14 Quando quis eo necessitatis culpa sua deuenit, vt ad defendendam vitam suam, inuasorem occidere ei necesse fuerit, non est irregularis, vt si adulter aggressorem mariuum occiderit, vel si quis inuasorem, quem contumeliis, vel furto, aliaue iniuria prouocauit, vitæ suę defendendæ causa interfecerit, non est irregularis, ita *Sotus de iust. l. 5. q. 1. art. 9. & cum aliis decem doctoribus Sayr. l. 6. c. 17. P. Corneius, I. Gordonus, Aula, Turrianus, Lessius l. 2 c. 9. d. 15. Mercadus, Hurtadus, Dian r. 2. Portellius, Turrianus contra Nauarrum cap. 27. num. 238. Molinam, Vgolinum, Philiarchum, Villalobum.*

15 Valde etiam probabile est, irregularem esse homicidam, qui culpa sua se in eas angustias coniecit, cum prçuideret periculum fore, vel occumbendi, vel occidendi; Sic enim homicidium voluntariū est in causa *Coninch. de sacr. d. 8. d 9. num. 64. Suarez, Layman.*

16 Qui aliquem cum moderatione inculpatæ defensionis non vitæ, sed alicuius membri occidit, ordinum susceptione, vel vsu non priuatur, non solum enim vitam, sed etiam integrū membrum cum moderatione inculpabilis defensionis tueri licet; Si enim inuasorem quis occidere potest, vt à turpi vulnere, & dehonestamento faciem suam tueatur, quanto magis, vt membrum à mutilatione defendat *Nau. l. 2. c. 3. num. 364. Hurtadus de irreg d. 7. d. 10. num 36 Diana r. 22. contra Toletum, Ant. Fernandum, Syluium, & alios.*

17 Milites in bello iusto si vitam suam defendendo cum moderatione iustæ defensionis aliquos occidant, irregulares non esse, probabile est; vim enim vi repellere licet. sic iudex, aut satelles, vel lictor reum defendendi se causa ab eius inuasione, interficiens, non ex eo irregularis fit *Syluester, Aula par. 7. d. 5. sect. 3. d. 1. P. Corneius in 3 p. D. Th. tr. 5. d. 11. s. 5. d. 1. Dian. r. 29 contra Suar. Henriq. Rodriq. Bonac.*

18 Propterea in bello defensiuo iusto, ac licito milites etiamsi hostem occidant, irregulares non sunt, eadem enim ratio in publica, ac in priuata defensione militat *Suarez, Tanner. in 3. p d 6. q. 10. d. 11. Dia. ibid.*

19 Neq. ad ordines inhabiles sunt, qui in bello iusto hortantur milites, vt strenuè se gerant, nec qui illis arma offensiua vendunt, aut donant, modo ad certam, seu designatam cædem nō incitent, quanquam nonnulli probabiliter asserunt, eos tantum ex homicidio irregulares fieri, qui manu propria interficiunt, non verò cædis hortatores, ita *P Corneius loc. cit. Aul. p 7. d. 5 sect 3. d 2 c. 1. Turrian. Barbosa coll. t. 2 l. 5. t. 12. c. 24. Dia. ibid. & resol. 28.*

20 Qui in bello iusto pugnauit, si dubitet, an occiderit, vel mutilauerit quenquam, se irregularem existimare necessario non debet, vt ex verbis Pontificis constat dicentis, *si de interfectione cuiusquam in illo conflictu conscientia tua te remordeat* quod non contingit, quando nullum probabile iudiciū fieri potest *ex c petitio tua, Aula p. 7. d. 6. sect 6 d. 6. Nauar. Merolla d 3. t. 3. num. 252. Dian r. 33* Igitur dubitans, an homicidium perpetrauerit, non est censendus irregularis; Nemo enim ob culpam dubiam puniendus est, & in dubio melior est conditio possi-

possidentis tàm in foro sæculi, quàm animæ. *Ioan. Escobar. de vtroque foro art. 1. num 74. Sanch. 1. in decal. c. 10. Bonac de pec. q. 4 p. 7. Io. Sancius d. 42. Ant. Escobar. t. 4. ex 6. cap. 5 nu. 72.* Verum cótrariam sententiam, vt probabiliorem, obseruat Romana Curia, Pænitentiaria, ac Dataria. *Franciscus Lugo p. 1. q. 27. Dian p. 8. tr. 8. r. 6. Bonac. Villalob.*

21 In bello iniusto omnes milites pugnantes, vel ad pugnam hortantes, vel pugnantium sarcinas custodientes irregulares fiunt, etiamsi vnus tãtum, aut alter occidat, vel mutilet; Quilibet enim præsentia commilitonum, & custodia adiuuatur, & omnes vna causa moralis censentur, cum se mutuo excitent. *P. Corneins, Hurtadus, Mercerus, Auila. Laym. sect. 5. t. 3. p. 3. c. 8. Vilalobos, Dian. r 27.*

22 Verùm quemadmodum probabile est, non omnes milites exercitus in vrbis expugnatione debere præstare damnum, quod alij ciuitati intulerunt, vt *Lessius l 2. c. 13. d 4 num. 38. cum Paludan. docet*, ita probabile videtur, non omnes milites, cum multa millia sunt, irregulares esse, si quis eorum hostem interficiat, sed eos tantum qui præsentia, hortatuque se mutuo ad cædem illam excitare, seq. mutuo videre, & audire possunt, puta quinquaginta, aut centum milites. *Coninch. de sacr. d. 18. d 10. num 98.*

23 Neque verò bello iusto milites hostem aggredientes irregulares fiunt, si manibus suis sanguinem non fundant, etiamsi alij mutilent, vel occidant; Non enim alios ad occidendũ, sed ad strenuè pugnandum animare censentur, remotè igitur, & per accidens tantum cooperantur *Dian. ibid.*

24 Quando in rixa aliqua plures aliquem percutiunt, vnus autem lethale vulnus illi infligit, quo saucius moritur, si certò constet, quisnam lethifero ictu illum vulnerauerit, hic solus irregularis est, cæteri autem, vt homicidij expertes, ita ab irregularitate liberi sunt *Sayr l 7. c 4. num. 13. ex l. item Mela § sed si seruum, ff ad leg. Aquilinam, & l. si rixa, ff. de sicarijs, Couar. Bonac. d 7. q. 4. p. 8. Villadieg. apud Auilam, Dian p. 2. t. 15. r. 18. contra Suarium, Auilam, & alios.*

25 Irregularitas ex homicidio voluntario tantum contrahitur, quando deliberatò, ac consulto homicidium fiat, fortuitum, seu, vt aiunt, casuale, non autem voluntarium censetur, & ab irregularitate ex illo contracta episcopus absoluere potest. *ex Concilio Trident. sess. 24 c. 6. & sess. 14. c. 17. Coninch. d. 18 dub 14. nu 111. Auil. p 7. d. 6. s. 2. d. 1. Henriq. Rodriq. Salzedus D. Perez, Diana ibidem r. 19. Sayr. l. 7. c 7. num. 8.* Contrarium tamen alij probabiliter docent, nam etiam in rixa inopinata, & ex tempore orta homicidium libera voluntate fieri potest, quod voluntarium dicitur. *F. Suarez in 3. p t 5. d 44 sect. 1. Molin. t. 4. tr. 3. d. 79. num. 7.*

26 Qui rixando digitum alicui abscindit, etiamsi pollicem, vel indicem, irregularis non esse videtur; Irregularis enim cõtrahitur mutilando aliquod membrum; ast digitus non est membrum, nam membrum illud propriè dicitur, quod officium à cæteris corporis partibus distinctum habet, vt oculus, manus; propterea neque irregularis videtur, qui auriculam, idest cartilaginem ad ornatum spectantem, dentem, testiculum absque genitali membro cuipiam abscindit; quod etiam de amputante mamillam, vel nasum.

nasum aliqui asserere non dubitant; Quod ea membra esse negant *ex Bartolo, & Salzedo, & aliis doctoribus in l. publicorum, ff. de publ iudic. & ex Aristot. l. 10. de part. anim. c. 5. & ex D. Paulo 1. Corinth. 12. Sayr. l.6 c 15. num. 15. Auila p.7. d.5. sect.2.d.1. Prepositus, Filliuc t.1.tr.10. c. 1. num. 14. Bonac. q. 4. p. 8. num 8. Fernand. Villalob. Henriq. & alij apud Sayr. Diana p. 2. t. 15. r. 20 Hurtad Megal.*

27 Contraria tamen sententia probabilior, ac tutior est; Amputatio enim digiti præsertim pollicis, & indicis, nec non nasi, ac mammillarum res grauis est, & lenitati contraria cũ vir pollice, & indice carens irregularis sit, & si ea non sint integra membra, sunt tamen partes præcipuę membrorum principalium, & distinctam cooperationem ad eorundem principalium mẽbrorum munus præstant *Caietanus, Sayrus, Suarez in 3. p t.5. d.44. sect. 2. num. 9. Sotus.* Non est irregularis, qui hominem excæcauit, si oculum illi non eruit. Sic enim membrum illi non mutilauit *Megala, Toletus, Dian. p. 4. tr. 2. r. 26.*

28 Probabilius est, eum, qui non impedit, aut prohibet mutilationem, vel homicidium, quod ex iustitia impedire, aut prohibere debet, anormẽ siue irregularem esse, nam moralis homicidij causa censetur; Ille enim, qui occiditur, iure suo, & re sibi ad defensionem vitæ necessaria priuatur; Propterea iudices, aliiue magistratus sinentes innocentem mutilari, vel occidi, causidici dolosè rei alioquin morte plectendi patrocinium deserẽtes, medici pretio conducti ægrotum, quem adhibitis remedijs curare, ac sanare poterant, ex iniuria mori sinentes, irregulares esse probabiliter cẽsentur. *Sylu. Nauar. Felinus, Reginald Tolet. Filliuc. Bonacina, Sayr. l.7. c 4 nu.3. Layman sect. 5. tr 3 p 3. c. 2 Henriq. Rodriq. Mercerus, Bannes, Conincl. Vega, Villalobos, Fernandez, Diana p. 4. t. 2. r. 7.* Contraria etiam sententia probabilitate non caret; quamuis enim dolosè aliquis homicidium non impediat, quod ex iustitia impedire debebat, moralis, & voluntaria causa homicidij illius sit, non tamen positiua causa, nec author, vel opere aliquo, vel auxilio, vel consilio est. Licet autem ille grauiter iustitiam offendat, non tamen occisor est, nec homicidio causam proprie dedit, sed per accidens, nec eadem pœna puniendus est. quia homicida *G. Vasquez, Hurtadus d. 2. disp. 9. num 34 D. Antoninus, Tabiena, Turrianus l.9 d 63. d 3. Prepositus.* & hoc probabile ait *Coninch d 18 d 8.*

29 Irregularis non est, qui, aut consilio dato, aut vi alicui impedimento est, quominus homicidium impediat, *ita contra Suarium, Vegam, Megalã, Sayrum, & alios docet Auila, Laym. sect. 5 tr 3. p. 3. c. 4 n.7. Dia. r. 7.*

30 Qui volentibus aliquem occidere non resistit, nec dissuadet, nec contradicit in vindictam acceptæ ab eo iniuriæ, non est irregularis; Illius enim homicidij author, vel causa positiua non est, ita contra *Vegam docet ex Vasquio, Turrianus de cens l.9 d.63. d.4. Hurtadus num.34. Dia. r 9.* Idem multo magis dicendum est de eo, qui coorta rixa manum conferens cum Sempronio admonet accurrentes sibi in auxilium, ne quid mali Sempronio inferant, ita contra *Riminaldum, Ossecum, & Barbosam docet Bonacin. d.7. q 4 p 8. numer 34. Auila, Reginald. Henriq. Dian. ibid.*

31 Si

31 Si Sempronius gladium Cassio tradidit vehementer suspicatus, vel ratus, eum ad perpetrandum homicidium peti, & mox Cassius eodem gladio Cæsarem interficiat, Sempronius irregularis efficitur; Suggerendo enim illi arma est in causa homicidij; verũ, si absque intentione occisionis ensem petenti illi tradidit, nihil, vel leuiter tantùm de homicidio suspicatus, irregularis non est; Non enim occidere, nec occidentem iuuare censetur, qui arma bono, vel malo vsui apta, atque indiferentia absque mali vsus intentione tradit, neque grauiter iustitiam offendit, neque præstare damnum ex homicidio deinde secutum debet, ita *Gaspar Hurtadus d. 2. de irreg. dif. 8. num. 32.* & ego contrariam tamen opinionem nõ improbo, quam doctissimi viri tuentur *Bonac. d. 7. q. 4. p. 8. Suar. Filiuc. Molin. Vgolin. Felinus, Dian. r. 11.*

32 Qui alicui mandauit, vt hominem occidat, mandatum deinde reuocat, antequam perficiatur, irregularis non efficitur, etiamsi occidendũ non moneat, vt sibi caueat; Mandatum enim à consilio longè difert; siquidem in mandato res mandatoris agitur, in consilio autem res eius, cui consilium datum est; Propterea hoc efficacius reuocari debet, quam mandatum, ad quod reuocandum si preces nihil profuturæ, nil monitiones credantur, ille, de cuius vita, vel nece agitur, priuatim monendus est, vt sibi caueat, vel generatim, vel specia-tim ab illo ad arbitrium prudentis viri *ita Auila p 7. d. 6. sect. 2. d. 4 Henriq. l. 14. c. 16. Villalob. Dia. r. 14. contra P. Cornеium, Hurtadum.*

33 Qui consilium, aut mandatum ante eius executionem reuocare conatus est, & si consiliator occidendũ monuit, vt sibi caueret, non modò ab irregularitate, sed etiam à restitutionis obligatione liber est; Occisio enim post consilij, aut mandati reuocationem peracta occisoris malitiæ, ac culpæ adscribenda est. *P. Nau. l. 3. de rest. c. 4. num. 26. Lessius, & Coninch.* hoc probabile existimant *Dia. ibid.*

34 Si consiliator dati consilij reuocationem sufficere bona fide existimauit, etiamsi deinde homicidium committatur, ordinibus initiari, vel vti non prohibetur *Sayr. l. 3. cap. 3. num. 6. P. Corneius, Dia. ibi.*

35 Si mandatarius iussus alium occidere ab eodem occidatur vim vi repellente, seque defendente, irregularis mandator est irregularitate orta ex homicidio fortuito, non voluntario præterquam indirectè; Non enim mandatarij, sed inimici necem volebat, mandatarium tamen mortis periculo exposuit. *P. Corneius in 3 p. D. Th. tr. 5. d 1. d. 2. q. 2. Dia ibid.*

36 Probabile est, consiliatorem homicidij irregularem non esse, si is, qui ab eo consilium accepit, in duello, vel pugna ab inimico se viriliter defendente interemptus est. Irregularitas enim ex homicidio in eum tantum Pontificio iure constituta est, vt aiunt, qui mandatum, vel consilium alicui dat, vt se ipsum, vel alterum occidat, post necem illatam *Hurtadus d. 2. dif. 6 num. 22. Vasq. in 1. 2. tom. 1. d. 100. q. 73. Henriq Prepositus, Dian. r. 12.*

37 Ita, qui alicui furtum suadet, in quo illum deprehensum iri, & capitali supplicio affectum iri præuidet, irregularis non censetur, si ille captus capite plectatur. Nulla enim irregularitas in dantem consilium alteri, vt se mortis periculo exponat, pontificia lege

nasum aliqui asserere non dubitant; Quod ea membra esse negant *ex Bartolo, & Salzedo, & aliis doctoribus in l. publicorum, ff. de publ iudic. & ex Aristot. l. 10. de part. anim. c. 5. & ex D. Paulo 1. Corinth. 12. Sayr. l. 6 c. 15. num. 15. Auila p. 7. d. 5. sect. 2. d. 1. Praepositus, Filliuc t. 1. tr 20. c 1. num. 14. Bonac. q. 4. p. 8. num 8. Fernand. Villalob. Henriq. & alij apud Sayr. Diana p. 2. t. 15. r. 20 Hurtad Megal.*

27 Contraria tamen sententia probabilior, ac tutior est; Amputatio enim digiti praesertim pollicis, & indicis, nec non nasi, ac mammillarum res grauis est, & lentati contraria cũ vir pollice, & indice carens irregularis sit, & si ea non sint integra membra, sunt tamen partes praecipuę membrorum principalium, & distinctam cooperationem ad eorundem principalium mẽbrorum munus praestant *Caetanus, Sayrus, Suarez in 3. p t. 5. d. 44. sect. 2. num. 9. Sotus.* Non est irregularis, qui hominem excaecauit, si oculum illi non eruit. Sic enim membrum illi non mutilauit *Megala, Toletus, Dian. p. 4. tr. 2. r. 26.*

28 Probabilius est, eum, qui non impedit, aut prohibet mutilationem, vel homicidium, quod ex iustitia impedire, aut prohibere debet, anormẽ siue irregularem esse, nam moralis homicidij causa censetur; Ille enim, qui occiditur, iure suo, & re sibi ad defensionem vitae necessaria priuatur; Propterea iudices, aliiue magistratus sinentes innocentem mutilari, vel occidi, causidici dolosè rei alioquin morte plectendi patrocinium deserẽtes, medici pretio conducti aegrotum, quem adhibitis remedijs curare, ac sanare poterant, ex iniuria mori sinentes, irregulares esse probabiliter cẽsentur. *Sylu. Nauar. Felinus, Reginald Tolet. Filliuc. Bonacina, Sayr. l. 7. c 4 nu. 3. Layman sect. 5. tr 3. p 3. c. 2 Henriq. Rodriq. Mercerus, Bannes, Coninch. Vega, Villalobos, Fernandez, Diana p. 4. t. 2. r. 7.* Contraria etiam sententia probabilitate non caret; quamuis enim dolosè aliquis homicidium non impediat, quod ex iustitia impedire debebat, moralis, & voluntaria causa homicidij illius sit, non tamen positiua causa, nec author, vel opere aliquo, vel auxilio, vel consilio est. Licet autem ille grauiter iustitiam offendat, non tamen occisor est, nec homicidio causam propriè dedit, sed per accidens, nec eadem paena puniendus est. quia homicida *G. Vasquez, Hurtadus d. 2. dif. 9. num 34 D. Antoninus, Tabiena, Turrianus l. 9 d 63. d 3. Praepositus,* & hoc probabile ait *Coninch d. 18 d 8.*

29 Irregularis non est, qui, aut consilio dato, aut vi alicui impedimento est, quominus homicidium impediat, *ita contra Suarium, Vegam, Megalã, Sayrum, & alios docet Auila, Laym. sect. 5. tr 3. p. 3. c. 4 n. 7. Dia. r. 7.*

30 Qui volentibus aliquem occidere non resistit, nec dissuadet, nec contradicit in vindictam acceptae ab eo iniuriae, non est irregularis; Illius enim homicidij author, vel causa positiua non est, ita contra *Vegam docet ex Vasquio, Turrianus de cens. l. 9 d. 63. d. 4. Hurtadus num. 34 Dia. r 9.* Idem multo magis dicendum est de eo, qui coorta rixa manum conserens cum Sempronio admonet accurrentes sibi in auxilium, ne quid mali Sempronio inferant, ita contra *Riminaldum, Ossascum, & Barbosam docet Bonacin. d. 7. q 4 p 8 numer 34. Auila, Reginald. Henriq. Dian. ibid.*

31 Si

31 Si Sempronius gladium Cassio tradidit vehementer suspicatus, vel ratus, eum ad perpetrandum homicidium peti, & mox Cassius eodem gladio Cæsarem interficiat, Sempronius irregularis efficitur; Suggerendo enim illi arma est in causa homicidij; verũ, si absque intentione occisionis ensem petenti illi tradidit, nihil, vel leuiter tantùm de homicidio suspicatus, irregularis non est; Non enim occidere, nec occidentem iuuare censetur, qui arma bono, vel malo vsui apta, atque indiferentia absquè mali vsus intentione tradit, neque grauiter iustitiam offendit, neque præstare damnum ex homicidio deinde secutum debet, ita *Gaspar Hurtadus d. 2. de irreg. dif.* 8. *num.* 32. & ego contrariam tamen opinionem nõ improbo, quam doctissimi viri tuentur *Bonac. d. 7. q. 4. p.* 8. *Suar. Filiuc. Molin. Vgolin. Felinus, Dian. r.* 11.

32 Qui alicui mandauit, vt hominem occidat, mandatum deinde reuocat, antequam perficiatur, irregularis non efficitur, etiamsi occidendũ non moneat, vt sibi caueat; Mandatum enim à consilio longè disfert; siquidem in mandato res mandatoris agitur, in consilio autem res eius, cui consilium datum est; Propterea hoc efficacius reuocari debet, quam mandatum, ad quod reuocandum si preces nihil profuturæ, nil monitiones credantur, ille, de cuius vita, vel nece agitur, priuatim monendus est, vt sibi caueat, vel generatim, vel speciatim ab illo ad arbitrium prudentis viri *ita Auila p. 7. d. 6. sect. 2. d. 4 Henriq. l. 14. c. 16. Villalob. Dia. r. 14. contra P. Corneium, Hurtadum.*

33 Qui consilium, aut mandatum ante eius executionem reuocare conatus est, & si consiliator occidendũ monuit, vt sibi caueret, non modò ab irregularitate, sed etiam à restitutionis obligatione liber est; Occisio enim post consilij, aut mandati reuocationem peracta occisoris malitiæ, ac culpæ adscribenda est. *P. Nau. l. 3. de rest. c. 4. num. 26. Lessius, & Coninch.* hoc probabile existimant *Dia. ibid.*

34 Si consiliator dati consilij reuocationem sufficere bona fide existimauit, etiamsi deinde homicidium committatur, ordinibus initiari, vel vti non prohibetur *Sayr. l. 3. cap. 3. num. 6. P. Corneius, Dia. ibi.*

35 Si mandatarius iussus alium occidere ab eodem occidatur vim vi repellente, seque defendente, irregularis mandator est irregularitate orta ex homicidio fortuito, non voluntario præterquam indirectè; Non enim mandatarij, sed inimici necem volebat, mandatarium tamen mortis periculo exposuit. *P. Corneius in 3 p. D. Th. tr. 5. d 1. d. 2. q. 2. Dia ibid.*

36 Probabile est, consiliatorem homicidij irregularem non esse, si is, qui ab eo consilium accepit, in duello, vel pugna ab inimico se viriliter defendente interemptus est. Irregularitas enim ex homicidio in eum tantum Pontificio iure constituta est, vt aiunt, qui mandatum, vel consilium alicui dat, vt seipsum, vel alterum occidat, post necem illatam *Hurtadus d. 2. dif. 6. num. 22. Vasq. in 1. 2. tom. 1. d. 100. q. 73. Henriq. Prepositus, Dian. r. 12.*

37 Ita, qui alicui furtum suadet, in quo illum deprehensum iri, & capitali supplicio affectum iri præuidet, irregularis non censetur, si ille captus capite plectatur. Nulla enim irregularitas in dantem consilium alteri, vt se mortis periculo exponat, pontificia lege

lege statuta est, ita *Vasquez*, *Henriq. Praepofit. l.c.* Contraria tamen sententia probabilior esse censetur, à qua nonnulli minimè recedendum existimant *Nau. Coninch. Suar. Hurtad. P. Corneius*, *Auila*, *Sayr. l. 7. cap. 3. nu. 3 Villalob. Dian. resol. 12.*

38 Qui homicidium nomine suo iam factum ratum habet, postquam illud factum esse nouit, ad ordinum susceptionem, vel vsum inhabilis non est; Homicidij enim nec author, nec consiliator fuit, ita contra *Molinam*, *Sylaestrum*, *Maiolum*, *Nauarrum*, *Speculatorem*, *Archidiac. Boich. Sylu. Rosel. Fernand. docet Coninch. d. 18. d. 8. num. 72. Suar d. 44. sect. 3. num. 24. Auila, Hurtadus, Henriq. Villalob. Megal. Laym. Praepos. Turrian. Vasq. Dian. resol. 13.*

39 Irregularis non est, qui euaginatum gladium manu tenens absque animo occidendi, pugnantis, vel rixantis amici lateri adhaesit, nisi illum ad occidēdum inimicum animauerit, quem amicus ille comitatus interfecit *Nau. conf. 32. Auila p. 7. d. 6. sect. 3. Henriq. Praepofit. Dia. r. 17.*

40 Qui, dum rei illicitae operam nauat, homicidium fortuitum, quod casuale vocant, committit, non est irregularis, nisi actio illa hic, & nunc ità periculosae plena aleae sit, vt ius naturae violet, qui occidendi periculum subit. Irregularitas enim, de qua agimus, non contrahitur, nisi ob culpam homicidij, neque in iure expressum est, irregularitatem ex homicidio omnino casuali contrahi, ita *Coninch. d. 18. d. 9. Filiuc. tom. 1. tr. 20. Sa, Henriq. Praepos. Hurtad. Dian. r. 22. cōtra Caietanum, Sylu. Corneium, Conar, Sotum, Auilam, Castrum, Cord. Med. Arag. Nau. Fernand. Felicianum,* *Tannerum, Villalob. Valent. Sanch.* contrariam tamen opinionem non improbo, quae multos habet patronos.

41 Irregularitas ex homicidio fortuito, cum poena sit grauissima, non contrahitur, nisi lethifera culpa grauis negligentiae filia praecesserit; ideo clerici irregulares ob filiorum oppressionem sunt, si ipsis procurantibus, ac studiosè negligētibus oppressi fuerunt, *ex c quaesitum de poenit. Sotus, Suarez, Bagnes, Filiuc tom. 1 tr. 20 c. 3. n. 59. Coninch. d 18. d. 9. num. 88. Syluius, Dian. resol. 21.*

42 Non est irregularis, qui aliquem à fideli ministro cautè, prudenterque verberari iussit; Si verbero, seu mastigia, seu vapulans ab eodem mastigophoro, seu flagellifero ministro occidatur, nam homicidij reus non est, qui illud minimè praeuidit, nec mandauit, ita *Praepositus p. 4. q 5. d. 10. num. 78. Dian. r. 19.* Si quis aliquem ad vitā spiritualem regenerando aqua baptismatis, mortem illi, vt tenero infanti forte acceleret, vel inferat praeter intentionem, non fit irregularis, quia voluntariè mortem non infert, neque accelerat, cum tantum pium opus intendat ex charitate praestandū, etiamsi mortem secuturam baptizandi praeuiderit: *Quia haec cum accidunt, debemus eis humanum dolorem, non propter illa, ne accidant rectè factorum reprimere voluntatem, ex cap. cum homo 23. q. 5. Scotus in 4 d. 3. q. 3. Gabriel. d. 4. q. 2. art. 3. Zambran c. 1. de bapt d. 12. Diana p. 5. tr 3. resol. 8. Pasqualig dec. 421.*

43 Consiliatorem mutilationis alicuius membri irregularem non esse, probabile est; Nulla enim lege hoc sancitum est, neque in hac materia argumentum à pari, vel à simili, nec omnino

nec

nec à maiori quidquam probat. *Ioan. Præpositus in 3. p. q. 5. d. 9. numer. 64. P. Corneius, Dia. r.* 18. quanquam cōtraria sententia communior est, secūdum eam tamen irregularis non est, qui de mutilando membro consilium dedit ei, quem ab homicidio aliter auertere non potuit, ita *Sayrus cum alijs, quos refert l. 7. c. 3. num. 13. Corneius, Dian. ref. 18. vide Molinam t. 4. tr. 3. d. 15. num. 3.*

44 Sacerdos, qui fœminam à se grauidatam, à qua abortum procurari nouit, à scelere hoc reuocare, vel impedire non studet; ad sacerdotij, cæterorumq; ordinum vsum inhabilis est; Patet enim ex iustitia filij vitam seruare, ac tueri debet *Syluester. Nauar. Suar. Sanch. Regin. Bonac. Sà, Bariola, Portel. Laym. sect. 5. t. 3. p. 3. c. 4. n. 7. Auila, Rodriq.* Opposita etiam sententia non improbabilis, ita *ex Vasquio, Hurtad. Turriano, Lessio l. 2. c. 9. d. 13. num. 94. docet Dian. r. 8. de irregularitate ex abortu procurato. vide verbum Abortus.*

45 Si quis lethifero vulnere sauciatus propria incuria, vel medici negligentia moriatur, vulneris author irregularis esse probabiliter censetur; Si enim ille vulneratus non fuisset, ex vulnere mortuus non esset; mors n. ex sola saucij, vel medici incuria non accidit *Nau. c. 27. num. 223. Molina l. c. d. 32. nu. 2. Gutter. Henriq. Auil. Turrianus, Laym. c. 10. n. 5. Villalob. Caly.* Contraria etiam sententia probabilis est; quoniam illatum vulnus non causa fuit, sed occasio mortis; huius autem causa fuit medici, vel ægri ipsius incuria. *ex c. signif. 2. de homic. Syluest. Sotus l. 5. q. 1. art. 9. Caietan. Aragon. Lessius, Hurtad. Dia. r. 10.*

46 Qui verò leue vulnus inflixit, irregularis non fit, si leuiter sauciatus moriatur *Laym. ibid. Auila, Villalob. Coninch. Diana.*

47 Qui dubio animo pendet, an consilio suo homicidij author fuerit, se irregularem existimare debet, vel dictis eius, cui consilium dedit, stare; sique homicida se ad occidendum hominem non eius consilio adductū, nec motum fuisse dicat, consiliator irregularis non est, ita *Sanchez to. 1. l. 1. c. 10. num. 44. Sayr. l. 7. c. 3. n. 2. Tabiena, Merolla, Præpositus, Dian. r. 25. contra Henriquium.*

48 Probabile est, testem in capitali causa irregularem non esse, quando, vel iure naturæ, vel iusto iudicis præcepto obligatus, vel graui metu coactus, & inuitus testimonium fert, protestando se rei mortem nō petere, etiamsi testimonio conuictus reus morte afficiatur. Testis enim seipsū à damno corporis, vel animi iure suo tuetur, nec directè, nec voluntariè ad illius rei mortē concurrit. *Coninch. d. 18. d. 10. num. 56. Præpositus, Auila, Henriquez, Corneius, Mercerus.* Cōtraria tamen sententia etiam probabilis est, quia in eo teste materialis defectus lenitatis reperitur, & quædam indecentia ratione cuius, irregularitatis censura lata est *Filliuc. tom. 2. tr. 19. c. 9. num. 254. Faber. Villalobos, Hurtadus, Diana r. 31.*

49 Irregularitas omnis etiam ex homicidio contracta, excepta bigamia, baptismatis aqua deletur, ita contra *Vgolinum docet Hurtadus, Villalobos, Io. Honorius. P. Corneius, Diana resol. 51.*

50 Irregularitatem ex iusto homicidio contractam ab episcopo dispensante auferri posse, probabile est; hoc enim Tridentinum Concilium episco-

pis concedit, vbi homicidium voluntarium tantùm excipit, quod est iniusta hominis occisio quinto Decalogi præcepto vetita *Barbosa de potest episc. p.2. all.39. num.47. Bannez, Medina, Campanilus, Hier. Rodriq Nouar. Io. Cruz. vide Dian. p.1. tract.11. r.112.* Contraria tamen opinio probabilior est. Tridentinum enim Concilium episcopis potestatem absoluendi ab irregularitate ex delicto tantùm concedit *Molina tom.4. t.3. d.79 num.8. Filliuc. t.1. tr.19. cap.10. numer. 281. Gauantus, Alzedus, Guttierez, Corneius, Dian r. 71.*

51 Religiosi præsules, seu prælati ab irregularitate ex bello iusto nata subditos sibi absoluere possunt; nomine enim homicidij voluntarij iusta hominis occisio non includitur *Filliuc. loc. cit Hier. Rodriq. Vega, Corneius, Dian. resol. 70.*

52 Commissarius Bullæ Cruciatæ dispensare potest super irregularitate contracta ex homicidio casuali, vel iniusta membrorum mutilatione; In Bulla enim sola irregularitas ex homicidio voluntario excipitur *Mol tom.4. d.79. num. 8. Suar. de cens. d.44. s.4. num.35. Filliuc. tom.1. tr.20. c.1. n.9. Rodriq. Villalob. Diana l. c.* multo magis episcopus à tali irregularitate ex casuali homicidio absoluere potest, etiam quando est publicum. *Caspensis, Auila, Henriq. Sayr. Marchin. contra Garziam.*

53 Qui laqueo se suspendit, & dum suffocare se nititur, ab amicis impeditus, & solutus non moritur, irregularis est non ratione attentati homicidij, sed enormis delicti infamiam parturientis *P. Corneius in 3. p. D. Th. tr. 5. d 1. dub.2 q.4. Maiolus l.5. c.48. nu.5.*

54 Qui plures homines interfecit, plures irregularitates contraxit, quæ vnam grauiorem moraliter efficiunt, à qua, qui cupit absolui, homicidiorũ à se factorum numerum explicare debet, vt in Romana Curia mos est. *Coninch. disp. 18. d 14. num. 112. Suar. de leg. l.6. c.24. num. 12. Rodriquez, Auila.* Contrarium etiam alij probabiliter docent; Qui enim inhabilis est, non potest amplius ex eadem causa inhabilis fieri, nec vna causa super aliam, vt nec ignis super ignem, operatur. Sic copulatio Venerea affinium, vel consanguineorum sæpius repetita matrimonij impedimenta non multiplicat. *Henriq l.12. c.10 Filliuc. t.1. tr.10 p 2. c.10. q 7. Sanchez, C. Palaus, Azor. Zerola, Garzias, Dian. r 86.*

55 Ita qui bis, terue quaterue nupsit, necesse non est, vt nuptiarum numerum exprimat, dum a bigamiæ irregularitate absolutionem à Pontifice petit. *Vgol. c.56. §.7. num.3 Sanchez l.7. d.86. num. 24. Auila, & alij.*

56 Religiosos præsules ab irregularitate ex procurato animati fœtus abortu subditos suos absoluere posse, probabile est, modò res sit occulta, saltem apud seculares, vel ita obscura, vt in iudicio probari nequeat. *L. Portellius in dub. Reg. Al. Vegha, Villalob. Hier. Rodriq.* Contraria tamen sententia probabilior, ac tutior est *Eman. Rodriq t.2. q.33. a.4. Diana r.87.*

57 Absolutionem ab irregularitatē ex homicidio petenti necesse non est dicere hominem à se occisum fuisse clericum, vel sacerdotem; Irregularitas enim non ob sacrilegium, sed ob perfectæ lenitatis defectum statuta est, qui in quacunque hominis occisione apparet. *CastroPalaus tom. 1. tract. 3. d.6. H. Rodriq. Villalobum, Dian. ibidem.*

58 Episco-

58 Episcopus vrgenti aliqua necessitate, vel ad euitandum scandalum potest irregularem ex homicidio occulto absoluere, eique concedere, vt susceptos ordines exerceat; idem etiã potest, si difficilis sit ad pontificem recursus; vel propter inopiam, vel propter magnam locorum distantiam. Non enim credendum est, absolutionem irregularitatis in huiusmodi necessitate, animarumque periculo à Pontifice reseruatam fuisse, quemadmodum, nec matrimonij impedimenta dirimentia in graui necessitate, aut scandali imminentis periculo reseruata esse existimandum est, sed epicheia vti licet *ex Sanchez l. 2. d 4. num. 7. & Doctores vnanimiter Henriq Sylu. Corneius tr. 5 d. 6. sect. 5. d. 3. Auila p. 7. d. 6. sect. 5. d. 3. Dian. resol.* 100. potest etiam episcopus absoluere ab irregularitate contracta ex delicto occulto in loco, vbi absolutio, seu dispensatio petitur, nec spes est, vt ibi publicetur, etiamsi alibi notorium sit, ita *Sanch. summ. l. 2. c. 11. numer. 20. Auila, Fagund. Duard. Dia. p. 7. tr. 2. r. 16. contra Bonacinam, Sanctarellum, Suar. tom. 4. d. 30. s. 2. Castro Palaum.*

59 Episcopi post Tridentinum Cõcilium minorum ordinum vsum, & beneficium simplex voluntario homicidæ concedere nequeunt, cum verba concilij hæc sint: *Nec illis aliqua beneficia ecclesiastica, etiamsi curam non habeant animarum conferri liceat, sed omni ordine, & beneficio ecclesiastico perpetuo careant. ita contra Henriquium docet Corneius in 3. p. D. Th. t. 5. d. 1. d. 4. q. 2. Dia. ibid. Marchinus tr. 1. p. 9. c. 1.* Irregulares ex bello sacris ordinibus initiatos ab episcopo absolui posse aliqui putant, ne panem mendicare cogantur *Gulielm. Mercerus, Dian. r.* 500. Contraria tamen sententia admodum probabilis est ex Concilio Tridentino apparet *Dia. ibid.*

60 Clericus, qui Principem rogat, vt secundum iustitiam faciat, vel præcipiat iudici, vt ex iustitia iudicium ferat, vel vt secundum leges iudicet, ob id minimè irregularitati obnoxius est, si reus capite plectatur, vel mutiletur; Illo enim loquendi modo clericus ad iustitiam, non ad mortem cuiquam inferendam hortatur *Filiuc. t. 19. c. 10. q. 2. nu. 26. Auila, Sayrus, Vol. Bonac. d. 7. q. 4. p. 1.*

61 Qui proscriptum (quem vulgo bannitum vocant) vel reipublicæ hostem, vel tyrranum, vt olim C. Cassius Longinus C. Iulium Cæsarem, authoritate publica interfecit, irregularis nõ ex delicto, sed defectu mansuetudinis est *Filiuc. tr. 19. c. 10. nu. 270. Bonac.* Si quis ex aggressoribus socijs interficiatur ab eo, quem aggressus est, cæteri aggressores irregularitatem minimè contrahunt, nam irregularitas ex homicidio afficit tãtum occidentem, vel physicè, vel moraliter, ergo comites aggressores, cum non sint causa homicidij facti, non censendi sunt irregulares, ità *Pasqual. decis* 420. *& alij ab eo consulti.*

62 Qui satellitibus directè, vel indirectè indicando reum fuit in causa, vt reus caperetur, qui deinde capite, vel membro obtruncatus est, irregularis est; ad mortem enim illius cooperatus est. *Nau. num. 217. & 225. c. 27. Angel. Vgolin. Bonac. & alij Doct. vnanimes.* Secus dicendum de eo, qui alteri quempiam indicauit, quem à satellite, vel ab inimico ad necem, vel mutilationem quæri, vel delictum capitale ab eodem cõmissum esse ignorabat. *Vgol. Bonac. num. 20. & alij.*

63 Fabri ferrarij, alijque armorum fabrefactores, aut venditores gladios conflando, vel vendendo ad humanos vsus minimè irregulares fiunt, si quispiam illis occidatur. Ita, qui præparauit, aut vendidit venenum, aut funem, quo deinde latro necatus est, si absque dolo, aut sine mala intentione ea tradidit, non est irregularis; secus verò dicendum est, si venenum, vel funes ad necandos homines præparauit, aut vendidit *Reginald. Suarez, Filiuc. num.*104. *Nau Sylu. Mol.t.*4. *t.*3.*d.*74.*n.*2.*Vgol.Graff.Bonac n.*13.

64 Qui tintinnabuli, vel æris Campani pulsu, sonituq. solum dat signũ, ex quo homines intelligant, cruciariũ aliquem ad supplicium duci, irregularis non est; non enim dat causam illius morti; secus verò dicendum est, si ad inferẽdam ei mortem milites eo signo conuocaret. *Auila d.*1.*Vgol. cap.*11. *Couar. Bonac. num.* 14.

65 Ecclesiasticus præsul, quando interrogatur, quid in capitali causa, vel sanguinis agendum sit, respondere potest, secundum legem iudicandum esse, ac faciendum, consulendos esse iurisperitos, se verò in causa sanguinis consilium dare non posse; vel generatim dicat: legibus statutum esse, vt homicidæ capite plectantur, grassatores, latronesque suspendantur, & alia id genus. Sic enim irregularitatis laqueum declinabit, nihil de particulari causa decernendo, nec consilium dando. Confessarius quoq. absque irregularitatis metu pænitenti iudici peccatorum absolutionem negare potest, nisi reum ex legum præscripto puniat. Sacerdos etiam consilium principi dare licitè potest, vt legem ferat, qua fures suspendio damnentur, vt improbos, scelestosque homines coerceat pœnis. *Auila p.*7. *d.*7. *sect.*2.*dub.*4.*Henriq. Filliuc.num.*242. *Vgol. Sayr. num.* 18.*cap.* 18. *Bonacin. num.*29. *&* 30.

66 Hæreticæ prauitatis inquisitores, si quos sæculari iudici comburendos, vel capite multandos absque vlla protestatione tradant, vel si eum moneant, vt traditos sibi reos puniat, vel comburat, irregulares minimè fiunt, *ex Bulla Pij V. apud Pennam, Henriq. & alij Doctores apud* Sayrum *l.*6.*c.*18. *num.*15. *Auila, Suar. d.*47.*sect.*1.*n.*1. *Filiuc. Bonac. num.* 27.

67 Neque irregulares sunt officiales sanctæ Inquisitionis ministri, delatores, siue accusatores, testes, assessores, consultores, etiamsi protestatione in criminalibus causis fieri solita se aduersus irregularitatem non præmuniant, cum in reos citra sanguinem Inquisitores, vt alij ecclesiastici iudices, procedant *Mol. tr.*3. *d.*8.*num.*7. *Sayr. l.*6.*c.*18 *num.*14. *Henriq.Vgol. Filliuc. Bonac. q.* 4 *p.*1.

68 Clericus accusans aliquem ad sui, vel suorum defensionem facta ante protestatione, irregularis non fit, si reus capite, vel membro mulctetur. *Auila d.*9. *Bonac. & alij.* Immo, si crimen adeo leue est, vt mutilatione puniendum non videatur, excusatur accusator, nec irregularis fit, si protestationem omisit, & reus mutilatur, vel morte afficitur. Non enim accusator causa efficax mortis est, sed vel malitia iudicis, vel alia crimina rei. *Sayr. l. c. Vgol. Couar. Auil. Henriq.* Neque irregularis est, qui præmissa protestatione proditorem patriæ detegit, vel alium vitæ suæ insidiantem accusat. *Sayr. l* 6. *c.*19.*Molin. Salon. Auila, Coninch. Filliuc. nu* 249. *Suar. Regin. Vgol. Bonac. p.* 2.*num.* 7.

69 Pro-

69 Protestatio solo animo facta nihil prodest accusatori, sed verbis expressa protestatio ad euitandam irregularitatem requiritur. *Couar. Vgol. Bonac. num.* 10 *& alij*.

70 Protestatio simulato animo facta non minus, quam vera ab irregularitate accusatorem defendit; Ecclesia enim de externis actionibus iudicat, neque ob intentionem, neque ob actum internum irregularitatem imponit. *Suar. d. 47. sect. 2. numer. 3. Mol. d. 8. num. 4. Couar. Filiuc. n.* 248. *Reginal. Sayr. P. Corneius, Turrianus, Hurtadus, Praepositus, Henriquez, Auila, Coninch. Henriq. Bonac. n.* 11. *contra Nauarrum, Syluestrum, Toletum, Vegam, Bizozerum apud Dian. p. 4. tr. 2. r.* 75.

71 Quicunque sceleris reum accusando omittit protestationem obliuione captus in causa sanguinis, irregularitati obnoxius est, si morte, vel mutilatione reus multetur; Nam hic defectus est mansuetudinis. *Sayr. c. 18. num. 3. Bonac. num. 8.*

72 Qui alicui in discrimine vitę, vel periculo amissionis bonorum versanti suadet, vt alium accuset, vel eius nomen cum protestatione deferat, vitãq. & bona sua sic tueatur, irregularis non fit, si accusatus, vel delatus morte afficiatur; Tunc enim accusator non est irregularis ob protestationem, igitur neque consiliator, vel suasor. *Comitol. l. 6. q. 59 Filliuc. tr. 19. c. 9. q. 9. num.* 248. *Dia. r.* 75.

73 Tota ciuitas, vel vniuersitas creans syndicum, vel procuratorem ad aliquem accusandum, irregularitati obnoxia non est, si accusatus occidatur, vel mutiletur. Ciuitas enim, vel vniuersitas cum non sit persona particularis, sed ficta, non est ordinũ sacrorum capax. *Panormit. c. dilectus*.

74 Singuli tamen, qui ciuitatis nomine in constituendo procuratore ad accusandum consenserunt, irregulares fiunt, nam ciuitas per syndicum, seu procuratorem sufficienter ad mortẽ, vel mutilationem concurrrere censetur, nam, qui per alium facit, per se ipsum facere censetur. Si tamen procurator, vel syndicus constituatur, vt protestatione præmissa petat, vt ciuitati iustum reddatur, vel satisfiat, nemo ex priuatis ciuibus irregularis fiet. *ex c. 2. pralat. de homicid. lib. 6. Vgol. cap.* 10.

75 Clericus ad ferendum testimonium in causa sanguinis contra reum compelli non potest; Clerico enim, ad alicuius mortem cooperari non licet, pro reo tamen testari, episcopo, vel eius vicario permittente, fas est; Nulla enim lege hoc vetitum est. *c. is à quib. d. 23. q. 8. Bonac. p. 3. num.* 2.

76 Sacerdos, qui occultum aliquod homicidium perpetrauit, operam dare debet, vt quam primum potest, à Summo Pontifice absolutionem, seu dispensationem impetret, interim verò post peractam pænitentiam rem diuinam facere potest, quoties ad vitandam infamiam, aliudue graue peccatum necessitas grauis postulat. *Laym.*

77 Si quis iacentem in lecto ægrotum voluat, vel ei cibum, vel potum exhibeat, aliaue pietatis munera præstet, vnde mors ægroti, vel mortis acceleratio sequatur, irregularis non est, nisi ex lata culpa ægroti mors acceleretur. *Auila p. 7. d. 6. sect. 1. d. 8. Sotus l. 5. q. 1. art. 9. Caietan. Bonacin. d. 7. q. 4 p. 7. numer. 12. Suarez, Henriq. Vgolinus, Diana par. 5. t. 3. resol.* 117.

Irregularitas contracta medendo, aut Chirurgiam exercendo. Cap. LXXXVII.

1 Laicus Chirurgiam, vel medicinam secundum regulas artis exercens, irregularis non est, etiamsi membrum aliquod valetudinis causa ægroto obscindat; secus verò dicendum, si ægrotus eius culpa intereat. *Bonac. d. 7. q. 4. p. 5. num. 1. Nauarr. c. 27. num. 229. Vgol. Auila, Syluestr. v. homicid. 3. q. 3. Suar.*

2 Clericus sacris initiatus Chirurgiam per incisionem, vel adustionem exercendo irregularis fit, si mors sequatur patientis, licèt necessariam diligentiam adhibeat; Rei enim clericis illicitæ dat operam, ita *Nau. Couar. Corduba, Auila, Turrianus, Filliuc. Bonac. d. 7. q. 4. p. 7. numer. 9. Molin. to. 4. tr. 3. d. 75. Suar. Sayr. Layman. Villalob. Dia. p. 4. t. 2. r. 23. ex c. tua nos, de homicidio*. Contraria etiam sententia probabilis videtur; Irregularitas enim non contrahitur ex opere illicito etiam periculoso, adhibita diligentia, etiamsi homicidium inde sequatur, nec caput citatum obstat, sed fauet; Pontifex enim monachū quedam, qui chirurgiam exercuerat, rem diuinam facere posse ait, si peritus omnem diligētiam adhibuerit, & culpa mulieris mors acciderit, alioquin si imperitus, & negligens fuerit, ab altari amouendum, clarè indicans, eum irregularem fore, si quo modo temeritate sua mortis causa fuerit, secus verò, si alienæ neci causam temerè non dederit *Conninch de sacr. d. 18. d. 9. num. 87. Prepositus in 3. p. q. 5. de irreg. d. 10. num 86. vide Sotum l. 5. q. 1. a. 9. Diana. ibid.*

3 Clericus etiam beneficiarius medicam, vel chirurgicam artē exercens absque adustione, vel incisione irregularis nō est, modo eius culpa ægrotus non interierit *Bonac. d. 7. q. 4. p. 5. Molina tom. 4. d. 76. num. 6. Henriq. Sayr. l. 7. c. 6. num. 11.*

4 Monachis, ac clericis sacris initiatis in extrema necessitate, vt tempore pestis, quando alius chirurgus nō adest, chirurgiam exercere licet, sique secundum artis leges cataplasma, vel emplastrum applicando, vel adurendo, vel incidendo ægroti mors sine eorundem culpa sequatur, irregulares minimè erunt; idem etiam dicendum, si clerici, vel monachi omnino ignari prohibitionis eadem chirurgi opera nulla necessitate cogente præstarent, ita ex *Vasquio, Turrianus de cens. l. 5. d. 6 d. 1. Molina t. 4. d. 75. numer. 4. Auila p. 7. d. 6. Dia. r. 23. Bonacina contra Suar.*

5 Adiuuans chirurgum ad abscindendum membrum morbo infectum non est irregularis. *Bonacin.* Clericus medicæ artis peritus venæ sectionem, sanguinis missionem ægroto suadere potest, modo ipse venam illi non secet; Sectio enim venæ videtur incisio, quæ clericis interdicta est. *c. tua nos de homic. Auila p. 2. d. 6. s. 1. d. 10.* Quanquam venæ apertionem, quam phlobotomiam vocant, chirurgiæ actū non esse, nec clericis, qui sacris initiati sunt, vetitum esse, aliqui probabiliter existimant; Tonsorum enim est venas ad medicorum, vel chirurgorum præscriptum secare, ita *Molin. tom. 4. d. 75. num. 4. contra Bonacinam.*

6 Clerici minorum ordinum, & religiosi

Egioſi non ſubdiaconi medicam artem, vel chirurgiam exercere non prohibentur, quamuis eccleſiaſticum beneficium poſſideant, ita *Molina ibidem*, *Bonac. Felinus in c. tua nos*, *Dia. r. 24. contra Auilam, & Henriq.*

Irregularitas ex iteratione Baptiſmi. Cap LXXXVIII.

1 QVI Baptiſmi ſacramentum alicui ſcienter miniſtrando, vel ſuſcipiendo cum graui culpa iterat, toties, quoties reiterat irregularis efficitur, *ex c. ex literarum de Apoſt. c. confirmandum d. 50. & c. qui in qualibet 1. q. 7. Couar. Nugnus, Coninch. Nau. c. 27. nu. 246. Syluest. v. irreg. Filliuc. Suar. d. 42. ſ. 1. nu. 1. Regin. numer. 172. Tolet. Bonac. d. 7. q. 3. p. 3. Henriq. Auila*.

2 Acolytus, qui ſacerdoti baptiſmũ reiteranti ex officio inſeruit, ſi publicum, ac notorium ſit eius crimen, irregularis eſt, non verò parens, vel ſuſceptor eius, qui baptiſmo initiatur. Odioſa enim reſtringenda ſunt, *ex c. ex literarum ibid. Bonac. d. 7. q. 3 p. 3. Laym. l. 1. t. 5. p. 5. c. 2. Abbas nu. 2.*

3 Hæc irregularitas non contrahitur niſi dolus, vel culpa lata, vel craſſa præceſſerit, ideo quæcunque ignorantia, quæ craſſa non ſit, excuſat. *Laym. Scot. in 4. d. 6 q. 8. Sot. Couar. Tolet. Henriq. Auila, Suar.*

4 Qui baptiſmum ſub conditione reiterat, quamuis temerè, nec præmiſſa inquiſitione, vtrum baptiſmus ante receptus ſit, irregularis non fit, nam baptizatum verè non rebaptizat *Nau. Nugn. Henriq. Coninch Suar. Filiuc. Regin. Bonac. q 3. p. 3. Tanner. Homobon. Io. Prepoſit. Dia in additionib. r. 10.*

5 Qui ante rationis vſum, vel dormiens, vel ignorans rebaptizatur, irregularis non eſt, etiamſi poſtea adultus, vel rationis compos, vel experrefactus, vel ſciens baptiſmi reiterationem ratam habeat *Sayr. l. 7. c. 8. n. 10. Nau. num. 246. Henriq. Suar. Filiuc. Couar. Bonac. p. 1. Reginal. Tolet.*

6 Ignorantia iuris, vel facti ab hac irregularitate, quemadmodum, & ab alijs cenſuris, excuſat; Ignorantia enim á delicto excuſat. *Nau. num. 46. Tol. l. 1. c. 70. Filiuc. Regin. Bonacin. contra Henriq. Auilam, Vgolin.*

7 Ille non debet ſe tanquam irregularem gerere, qui poſt diligentem inquiſitionem ignorans, aliquem baptizatum eſſe, illum abſolutè, & ſine conditione rebaptizauit, etiam ſi adhuc dubitet, an ille baptizatus eſſet; Non enim iteratum cenſetur, de quo dubitatur, an factum ſit, *cap. fin. de presbit. non bapt. Bonac. num. 5.* peccauit tamen abſolutè baptizans, quem ſub conditione baptizare debebat. *Auila, Suar. Tol. Bon. ibid.*

8 Baptizans hominem, quem baptizatum eſſe falsò exiſtimat, irregularis non eſt; Non enim baptiſmum iterat *Suar.* Qui infidelium filios, vel expoſitos ſpurios ſine ſigno vllo ipſorum baptiſmum indicante baptizat, irregularitati obnoxius nõ eſt, nam ignorantia facti excuſat. *Sayr. c. 8. nu. 11. Bonac. num. 6.*

9 Qui ſimulatè, & ſine intentione rebaptizandi baptiſmi verba profert, irregularis non eſt; Verè enim non rebaptizat; ſic neque fictè, aut per vim rebaptizatus irregularis eſt. Qui verò metu graui perculſus baptiſmum verè iterat, confert, vel recipit, non excuſatur; metus enim voluntatem non

non cogit. *Regin. Henriq. Auil. Filiuc. num* 171. *Nau. c. 27. num* 246. *Bonac. Sayr. Coninch* In externo tamen foro de externis actibus iudicatur.

10 Irregularitas ex baptismi iteratione ad superiores ordines ascensum, tantummodo prohibet, & nihil amplius efficit; Nihil enim aliud in iure expressum est *Filiuc. num.* 177. *Suar. tom. 3. de sacr. d. 31. sect. 6.*

11 Ab hac irregularitate Summus Pontifex absoluere potest, episcopus tantum ab occulta. *ex Conc. Trident. sess. 24. cap. 6. Auila, Coninch. Filiuc. n. 194. Sayr. Tol. Sot. Bon. q. 3. p. 3. n. 9.* potest etiam episcopus eam irregularitatis notam abstergere, ac delere, quam quis cōtraxit publicè baptizans eum, a quo baptismum antea susceptum ignorabatur; Delictum enim occultum censetur. *Nau numer.* 24. *Auila, Rodriq. Sanch. d. m. l. 2. d. 37. num.* 12. *Vgol. Sayr. l. 7. c. 10. num.* 16. *Bonacin. num. 9.*

12 Ex iteratione Cōfirmationis, & Ordinis nulla irregularitas cōtrahitur, In iure enim expressa non est. *Couar. Vgol. Suar. d 42. sect. 4. num. 6. Auila, Valen. Filiuc. tr. 19. c. 7. q. 1. Regin. Bonacin. num. 8. Castrus l. 1. Henriq. Laym. nu. 6 contra Nauarrum; Maiol. Anton. Vgol.* aliter sentientem in collatione ordinis.

13 Qui baptismum vsque ad ægritudinem differt, irregularis est; Voluntariè enim fidem suscipere non videtur, *ex c. si quis d. 57. Suar. d. 42. sect. 1. num. 5. Sayr. Filiuc. Regin. Tol. Vgol. Bonac num. 11. ex Concil. Neocæsariensi.* Hæc autem irregularitas baptismo non deletur, quoniam ob baptismi dilationē contrahitur. *Bonac.*

14 Adultus, qui ab hæretico se baptizari sinit, irregularis fit, nisi ignorantia, vel necessitas à culpa illum excuset. *ex c. Afros. & c. qui in qualibet, Laym. c. 2. num. 3.*

15 Neophytus, Christianæ militiæ tyro baptismate nuper initiatus, sacris ordinibus initiandus non est, ne in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli. *Ap. 1. ad Timoth. 3. & can. Apost. 79. S. Greg. l. 4. epist* 50.

16 Infans ab hæretico baptizatus irregularis non est, nec, si postquam adoleuerit, baptismum sibi ab hæretico collatum approbauerit, irregularitatem contrahit; nullà enim lege hoc statutum legitur. *Suar. sect. 1 num. 11. Filiuc. c. 6. q. 4. Regin. Tolet. l. 1 c. 65, num. 6. Bonac. num.* 13.

17 Baptismum sub conditione scienter iterantes minimè irregulares sunt; Non enim simpliciter rebaptizant, nec sacramentum conficiunt, ministrantue, quod iam ministratum esse sciunt, ita contra *Sayrum l. 7. c 8. numer. 23 Fernandum ab Heredia. & alios docent Tolet. l. 1. cap 65. num. 5. Suarez in 3. p. tom. 3. d. 31. s. 6. Auila p. 7. d. 7. d. 3. Nugnus, Valerus Tribarne, Fernandez, Cabrera, Syluius, Posseuinus, Bartol. ab Angelis, Dian. p. 3. tr. 4. r. 9.*

Irregularitas ex indigna receptione, & administratione Sacrorum Ordinum. Cap. LXXXIX.

1 Quisquis ordines furtiuè recipit, siue non examinatus, siue, quod non admissus cum alijs initiandis se immiscet, ac subrepit, vel alieno nomine assumpto alterius locum occupat, vel cum nomine suo alium exami-

examinandum curauerit, ipse deinde proprio nomine vocatus ad ordines accedit, irregularis est. Ab episcopo tamen dispensationem, seu veniam irregularitatis obtinere potest, nisi sub excommunicationis latæ sententiæ pœna episcopus, vel archidiaconus, vel alius minister prohibuerit, ne quis furtiuè ad ordines suscipiendos accedere audeat; Tunc enim furtiuè sacris initiatus non nisi a Romano Pontifice absolui potest, nisi aut religionem ingrediatur, aut meritam pœnitentiam ibidem agat, ita *ex c.1. & vltim. de eo qui furtiuè, Suarez de cens. d.42. sect.3. num.5. Coninch. d.18. d.5. Turrianus, Preposi. Dian. p.4. t.2. r.55. Bonacin. Filiuc. Armil. Auila, Henriq. Sayr. Vgolin. & a.ij.*

2 Irregulares tantum fieri, qui subdiaconi furtiuè initiantur, probabile est; qui verò cæteros ordines furtiuè suscipiunt, suspensione ordinis multantur. *Bonac. d.7. q.3. p.4. num.6.*

3 Eidem censuræ suspensionis obnoxij sunt, qui ab episcopo, qui episcopatum, quod ad dignitatem, & locum abdicauit, siue recusauit, ordines suscipiunt, vel ante legitimam ætatem, vel ab alieno episcopo sine proprij antistitis venia, vel concessione initiantur, vel per saltum, vel extra tempora, vel non seruatis interstitijs, vel irregulares absque dispensatione ordinantur. *Filiuc. tom.1. t.20. cap.7. Villalob. Dian. r.55.*

4 Qui suspensionis, vel interdicti censura obstrictus, vel confirmationis sacramento non præmunitus sciener, vel cum ignorantia crassa, vel affectata sacros ordines suscipit, irregularis non efficitur, sed tantum qui furtiuè, vel durante matrimonio, etiam non cõsummato sacris initiatur; irregularis est. *Bonac. Hurtad. d.2. d.1. nu 3. Praposit. Dian r.55 Sayr. n.14. Filliuc. Suar. d.31. sect.1. n.57. d.42. sect 3. contra Couar. Auilam, Henriq. Reginald & alios.*

5 Suspensus ab ordine, idest, cui ordinis vsus interdictus est, si ad superiorem ordinem ascendat, irregularis non est, cùm hoc iure statutum non sit, neque verò ordinis superioris susceptio, inferioris exercitium dici potest, ita *Suar. d.42 sect.3. Sayr. l.4. cap.16. num.22. cum alijs, Layman. Dia. r 92. contra Couar. Nau. Henriq.*

6 Episcopus suspensus à pontificalibus, si cum episcopali apparatu rem diuinam faciat, irregularis non est; Non enim illi sacræ operationis substantia, sed qualitas, idest solemnitas interdicta est. *Auila p.7 d.9. sect.2. Couar. Syluest. v. suspensio, Layman. contra Angelum, & alios.*

7 Excommunicatus, vel suspensus, si, quæ ad exteriorem iurisdictionem spectant, exerceat, vt si à censura aliqua absoluat, vel sacris interdicat, vel suspendat, irregularis non efficitur, ita *Auila l.c. Dian r.92. contra Syluestrum, Nauarrum.*

8 Qui minoris excommunicationis vinculo obstrictus sacrificium missæ peragit, vel aliquod sacramentum recipit, neque irregularitatem, neque maiorem excommunicationem contrahit. *Villalob. t.1. tr.17. d.32. Praposit. Dian. p.5. tr.9 r.3. in fine.*

9 Qui religiosæ vitæ institutum amplexus irritam, seu inualidam religionis professionem fecit, si sacris ordinibus initietur, suspensionis censura multatur; si verò rem diuinã peragat sacris operando, irregularis est, nisi ignorantia, vel infamiæ metus suscipientem, vel exercentem ordines sa-

cros sine valido professionis titulo excuset, ac tueatur a culpa. Humanæ enim leges cum graui incommodo obligare non solent. *Bonac.tr.de clausura q. 2. p. 10. d. 5. num. 4.*

10 Religiosi ad titulum paupertatis initiandi iurent coram episcopo, se sponte professionem fecisse, ac ratam habuisse, idque chirographo in episcopali tabulario, siue archiuio asseruando testentur. *B. Ganantus v. ordines, Dian. resol. 82.*

11 Latinus clericus à Græco episcopo; & Græcus à Latino ordinibus initiatus, non est irregularis; quàmuis enim Latinus à Græco, Græcus à Latino initiari prohibeatur, pœna tamen irregularitatis in huius legis violatores constituta non est, ita contra *Maiolum docet Filiuc. tom. 1. tr. 20. cap. 7. num. 203. Turrianus l. 9. d 61. Azor. t. 2. l. 3. Dian r. 54.*

12 Qui ab episcopo schismatico ordines suscipit, irregularis non est, ità *quinque Theologi ex Soc. Iesu consulti, Prepositus in 3 p. q. 5. d. 5. num. 28. Dian. ibidem.*

13 Quisquis siue clericus, siue laicus ordinis, quo caret, officium solemniter exercet, idest, eo modo, quo non nisi ab initiato ordo ille exerceri potest, & quicunque sine requisito ordine sacramenta administrat, vel diuinum officium vsurpat, ordinibus initiari prohibetur. *ex c. 1. & 2. de cler. non ordin. Auila p. 7 d. 9. s. .. d. 15. Coninch. d. 18 d. 6. num. 48. Dia. r. 56. & alij communiter.*

14 Laici minorum ordinum officia actu exercentes, vel epistolam, etiam cum dalmatica sine manipulo canentes, vel extra necessitatem baptizantes non solemni ritu, si nō animo exercendi ordinem, quo carent, sed supplendi ordinis defectum ea faciant; irregulares minimè cēsendi sunt, sicut nec ille, qui se parochum simulans matrimonio assistit, irregularis est. *Hurtadus de irreg. d. 2. dif. 2. num. 5. Dian. r. 56. & alij.*

15 Probabile est laicum sacramētali ritu absoluentem, vel litantem, irregularem non esse. *Sayr. Henriq. Barbosa tom. 2. l. 3. t. 28. c. 1. Corneius, Bonac. Henriq.* contraria tamen sententia probabilior est; absolutio enim sacramentalis est actus ordinis. *Dia. r. 56. & 77. Palud. Syluester. Scotus, Nau. Suar. Valentia, Auila, Hurtad. Ledesma, & alios.*

16 Si quis ecclesiasticus anathema fit, & sacerdotem coram se excommunicato sacris operari iubeat, faciatue irregularis non est, cum id in iure expressum non sit, ita *Prapositus in 3. p. q. 5. d. 6. num. 38. Dian. r. 57. contra Maiolum, Villalob. Corneium, Nau.*

17 Neque irregularis est, qui nulla censura notatus, obstrictusue facit, vt excommunicatus, suspensus, vel interdictus coram se rem diuinā faciat. *Corneius p. 3. tr. 5. d 6. Dian. res. 57. contra Sayrum, & Nau.*

18 Licèt clericus censura obstrictus exercendo ordinem irregularis fiat, qui ordinem tamen indignè exercet, absque censura irregularis non est, ita *Turrianus d. c. l 9. d. 61. d. 5. Dian. r. 57. contra Maiolum.*

19 Episcopus, qui ordinibus initiando alios, potestate sua abutitur, non fit irregularis, nec qui rem diuinam operans, vel sacrificans omnem ecclesiæ ritum omittit, nec sacerdos, qui pro aliquo viuo missam defunctorum propriam recitat, ita *Turrianus l. c. & Dian. r. 57. contra Maiolum.*

20 Clericos irregulares ob exceptas confes-

confessiones, vel missam absque sacerdotali ordine celebratam solus Romanus Pontifex ad superiores ordines habiles reddere potest; susceptos verò ordines exercendi potestatem illis episcopus concedere potest. *Auila*, *Dian. r. 91*. *Bonac.* hæc autem irregularitas virtute bullæ cruciatæ auferri potest. *P. Corneius l. c. q. 2. Dia. r. 77.*

21 Sacerdos, qui iurisdictionis expers confessiones excipit non approbatus ab episcopo, irregularis non est; exercet enim ordinem, quem habet, quamuis iurisdictione careat. ille autē irregularis est, qui ordinem, quo caret, exercet. *Bonac. d. 7. q. 3. p. 6. num. 6. Coninch. Henriq. Dia. r. 89.*

22 Sacerdos anathematis gladio à fidelium communione præcisus non modo si rem diuinam faciat, sed etiā si pænitentiæ, vel Eucharistiæ sacramentum administret, irregularis est; censuram enim excommunicationis, qua sacramenta ministrare prohibetur, violat, ita *Portellius*, *Auila*, *Henriq. Alterius*, *Suar d. 10. sect. 3. num. 15. Bonac. d 7. q. 5. p. 5. num 6. Dia. r 90. contra Perez.*

23 Clericus nondum sacerdotio initiatus, si quempiam à peccatis absoluat, quod minimè potest, irregularis communi doctorum sententia existimatur. *ex c. 1. de clerico non ordin. ita Sayr l. 7. c. 10. n. 5 Henriq Maiol Auila, Bonac. p. 6. nu. 4. Dia r. 91* contraria etiam sententia non improbabilis mihi videtur ex eodem capite, vbi legitur: *Si quis baptizauerit, vel aliquod diuinū officium exercuerit etc.* sacramentorum autem administratio à diuino officio differre videtur, nam interdicti tempore, quo diuina officia interdicuntur, sacramentorum Baptismi, Confirmationis, Pænitentiæ, & Matrimonij administratio non prohibetur. *v. Dia. Coninch. d. 18 d. 6. n. 48.*

24 Si quis solemniter exerceat ordinem, quem non habet, ordinibus, quos non habet, initiari prohibetur, ab alijs per biennium, vel per trienniū tantum arbitrio episcopi suspensus est *Filiuc. tr. 20. c. 7.*

25 Qui maioris excommunicationis vinculo irretitus scienter, vel cum ignorantia crassa, vel affectata sacris ordinibus initiatur, is ex probabili nonnullorum sententia irregularis censetur. *Nau. num. 241. Sylu. Auila, Sayr. l. 7. c. 10. num. 12. Henriq Regin Tol l. 1. c. 66 Rodriq Valentia, Bonac. d. 7. q. 3. p. 4. ex c. cum illorum de sent. excomm.* Aliqui tamen eum non irregularem esse, sed tantummodo suspensum, seu priuatum suscepti ordinis vsu cum excommunicatione manere probabilius docent *Suar. d. 42 sect. 3. num. 2 Filliuc. tr. 20. num. 192. c. 7. q. 3. Coninch. Prepos. Diana p. 1. tr. 11. r. 115. Hurtad.*

26 Qui maiori excommunicatione illaqueatus minores ordines suscipit, vel primam tonsuram, irregularis non est. Hoc enim in iure sancitum non est. *Nau cons. 28. de sent. exc. Auila d. 6.* Contraria tamen sententia probabilis est *ex c. cum illorum, Sylu. Tab. & alij apud Sayr. l. c. & Suar. d. 31. sect. 1. num. 58.*

27 Qui vno, eodemque die inscio, nec animaduertēte episcopo minores ordines cum subdiaconatu, vel minorum vltimum cum subdiaconatu, vel duos ordines sacros suscipit, in suspēsionis potiùs, quàm irregularitatis censuram incidit; secus verò de eo dicendum, qui omnes ordines minores, vel primam tonsuram cum minoribus accipit. *Nau. num. 241. Auila p. 7. d. 9. sect. 1.*

sect. 1. Sayr. l. 7. c. 10. Vgolin Valen. Tol. Regin. Suar. Filiuc. tr. 20. nu. 191. Bonac. d. 7. q. 3. p. 4.

26 Irregularitatem ab eo contractam, qui duos ordines sacros, vel Acolytatum cum Subdiaconatu eodē die suscipit, Episcopus remittere potest, si delictum occultum sit, si verò notorium sit, ab ea solus pontifex absoluere potest. *Henriq. l. 14 c. 6. n. 5. Aula p. 7. d. 9. sect 1 Sayr. l. 7. c. 10. Vgol. Tol. c. 66 num. 6.*

29 Qui per saltum ordines suscipit non irregularitatis, sed suspensionis pæna multatur, qua suscepti ordinis officio fungi prohibetur. *c. solicitudo, Angel. Armilla, Nau. nu. 242. Bonac. d. 7. q 3. p 5. contra Vgol. c. 38. Valent. Sayrum, & alios.*

30 Obstrictus duplici censura, vt puta excōmunicatione, & interdicto duplicem irregularitatem contrahit, si ordines sacros exerceat; Duplicem enim censuram violat, ita qui anathema in loco interdicto sepelit. *Bonacin. q. 3. p. 5 num 9.* ab irregularitate contracta ob violationem excommunicationis, suspensionis, vel interdicti solus Romanus Pontifex absoluit, quādo delictum notorium, seu publicum est; Si verò occultum sit, Episcopus absoluere ab illa potest, *ex Conc. Trid. sess. 24. c. 7. c. 1. de sent. excomm in 6. Sayr. c. 10. num. 16. Nauar. Regin. Bonacin. p. 5. num. 11.*

31 Episcopus excommunicatus, vel suspensus, si ordinem episcopalem exerceat, irregularis est. *Vgol. Sayr. l. 7 c. 9. num. 5. Bonac. p 5. numer. 9.* in casibus occultis potest episcopus delegare facultatem sibi à Concilio Tridentino concessam alicui, & ab illo absolui. *Gauant. Alzed Thesaur. Floren. Filliucius, Suar. Sanch. Crucius, Duard. Diana p 7 tr. 2. r. 14. contra Alterium, & alios.*

32 Clericus per saltum ordinibus initiatus, si prætermissi ordinis officio fungatur, irregularis est *Suar d. 42. sect. 4. numer. 5. & 9. Filiuc. Bonac. par. 6. num. 8.*

33 Sacerdos qui sacrum confessionis sigillum frangit, irregularis non est; Hæc enim pæna reuelantibus audita in confessione constituta non est, ità contra *Speculatorem, & Maiolum* docent *Filiuc. Suar. Hurtadus d. 12. Iac Granadus, Onofrius, Fagund. Turrianus, Aldrete, Dia. p 5 tr. 11. r. 53.*

34 Si sacerdos dubitans, an anathema sit, administret sacramenta, & postea se minimè excommunicatum esse reperiat, non est irregularis; Si verò se excommunicatum esse inueniat, & ministrando cum tali dubitatione grauiter peccauit, quia verum cognoscere non studuit, nec in veritate inuestiganda diligentiam adhibuit, vel sine necessitate sacramenta dubius de excommunicatione administrauit, irregularis censendus est. Secus verò dicendum, si ministrando leuiter tantum peccauit. *Mercerus de sacr. 3. p. q. 21. d. 5. Dian. p. 5. tr. 9 r. 94.*

35 Irregularitas proueniens ab excommunicato celebrante ab episcopo auferri potest, quando excommunicatio est occulta, licèt celebratio sit manifesta. *Miranda, Marchinus, Bossius, Diana p. 7. tr. 2. r. 16.*

Irregu-

Irregularitas ex Infamia. Cap. LXXXX.

1 QVI ciuili iure infames habentur, etiam canonico tales cẽsentur, nisi infamia ciuili iure introducta, pontificio sublata sit, quemadmodum infamia, quæ olim mulieri ad secundas nuptias transeunti intra viduitatis annum decreta fuerat. *authent. c. de secundis nupt.* postea abrogata, ac deleta est. *c. vlt. de sec. nupt. Laym. l. 1. tract. 5. p. 5. c. 4. n. 2. Syluest v. purgatio num. 1. Adrianus Papa c 6. q. 1.*

2 Infames iure ciuili habentur lenones ex consuetudine, perduelles, idest lesæ maiestatis rei, periuri in promissione, milites ob crimen commissum exauctorati; hæretici, pædicones, & catamiti; seu sodomitæ voluntarij, non vim passi, damnati à Iudice ob actus sodomiticos, nam infames habentur quicunque de turpi crimine damnati sunt, vel qui illud in iudicio confessi sunt. *Gloss. in c. infames v. fures Bald. in l. infamem, ff. de publ. iud. Panorm. Syluest. Aretin. Tusch. v. infam. c. 111. G. Hurtad d. 2. d. 4. Corneus, Suar. de cens. d. 48 s. 1. n. 23. Sayr. l. 7. cap 9 Tolet Angel. Bonac. Bassæus, Clar. Auila; Laym. l. 1. tr. 5. p. 5 c 4 Nald Lezana. Pasqual. q 131.* Infamia tam iuris, quam facti inhabilem ad ordinum susceptionem, vsúq; hominem reddit pœna carceris irrogata à iudice per sententiam alicui Regulari, vel Ecclesiastico; Est enim ignominiosa. *Bart. in l. p. C. ex quib. caus. Baiard. Peyrin. tom. 1. q. 1. c. 13. Rodriq. tom. 1. Portel. v. Carcer. Pasqual. q. 132. contra gloss. in cap. infames. v. pœna.*

3 Infamia facti per pænitentiam aboletur; itaque sacerdos notorio concubinatu, vel adulterio infamis post vitæ emendationem publicè notam missæ sacrificium celebrare potest, & suspensionis ab officio censura in concubinarios notorios pontificio iure statuta contraria consuetudine abrogata est; ita *Sor. in 4 d. 1. q. 5. art. 6 Dian. r. 4. Layman ibid. c. 4. num. 11. contra Couar. Sylu. & alios.*

5 Damnatos ad remigium triremiũ irregulares esse, probabilis aliquorum sententia est, illis vt plurimum infamiæ nota inuritur, quæ tarò, ac dificillimè deletur. *Barbosa de pot. episc. p 2. alleg. 43. num. 15. Lezana, Campanilus.*

6 Opposita etiam sententia probabilitate non caret; vt enim irregularitas non contrahitur, nisi in casibus in iure expressis, ita nec infamia iuris; sed nulla lege statutum est; vt damnati ad remigium infames censeantur. *Borell. consil. 52. Riccius decis. 119. p. 1. Homob volum. 1. p. 4. r. 158. Dian. p. 4. t. 2. resol. 83.*

7 Nemo irregularis ex infamia iuris est, nisi crimen notorium sit, quemadmodum nullũ crimen quantumuis enorme; excepto homicidio; irregularitatem parit; nisi notorium; ac diuulgatum sit. *Couar. l. 3. var c. 3. n. 2. Coninch. de cens. d. 18. d. 7. num. 56. Auila. Henriq. Dian. contra D. Anton. Sylu. Suar. & alios.*

8 Simonia in ordine non inducit irregularitatem, sed suspensionem, etiamsi notoria sit. *ex c. inquisit. de accusat. Dian.* Simonia verò in beneficio ecclesiastico, etiamsi lippis, & tonso-

consoribus nota sit, irregularitatem non parit. *Auila p.7.d.4.d.7.cap.7. Henriq. Dia.r. 93.& p.1.tr.11.r 113. Suar. de cens d.43.sect.4.n.5. Filiuc. tr.20.c.8.num.247. Reginald.tom. 2. l.3.tr.2.c.16.numer* 100. *Villalobos contra Comitolum adducentem multos textus de suspensione interpretandos*; Simonia notoria in ordinis susceptione irregularitatem inducit *Auila de cens.p.7.d.4.d.7.concl.7.*

9 Superiores Religiosi possunt absoluere subditos ab irregularitate cōtracta ex infamia iuris, & delicto post professionem, præterquam ex homicidio voluntario, ex mutilatione. *Nald. Bordonus, Pejrinus, Lezana, Pasqual. quæst. 185.& alios.*

10 Infamia, quæ turpitudinis nota est, alicui inusta duplex est, legalis altera, seu iuris, altera popularis, seu facti, illa ex delicto proprio, cui infamiæ pœna lege constituta est, vel ipso facto subeunda, vel à iudice infligenda interdum oritur; aliquando verò ex delicto parentum, aut ex vili conditione, ac statu personæ nascitur. Infamia autem facti non modò ex euidentia perpetrati criminis, cui infamię nota adhæret, sed etiam ex vulgata opinione de tali crimine commisso, dummodo rumor, vel fama à leuibus homuncionibus originem nō traxerit. *Layman.l.1.t.5.p.5.c.4. Alph.de Castro l.2.de leg. pœn. Couarr.3.resol. cap.3. Auila.*

11 Infamis ab infamato differt; Infamis enim dicitur, qui perpetratum à se scelus infame, vel in iudicio confessus est, vel de eo conuictus est, vel à iudice tanquam infamis punitus, ac damnatus, vel enorme crimen commisit, adeo notum lippis, ac tonsoribus in ciuitate, collegio, vicinia, vel loco, vt nulla tergiuersatione cælari possit. Infamatus verò dicitur, qui de aliquo delicto graui accusatus, nondum est illius criminis conuictus, neque illud confessus est, nec crimen re ipsa, vel facto notorium est. *Cand. disp. 24. art. 61.d.12.*

12 Infamia est frequens vox bonorum, ac proborum virorum hominem de aliquo crimine suspectum reddens; Non enim improborum, ac vilium homuncionum rumor ad iudicialem infamiam sufficit, idem *Laym.l.1.tr. 5.p.5.c.4.num.4. Nau.l.5.cons.7. Hostiens. in c. Meminimus.*

13 Infamatus in iudicio delatione criminis pristinæ famæ legitima purgatione obiecti criminis restituitur. *c. siquis de purg. canon.* Canonica purgatio aliquando fit solo iuramento ipsius infamati coram suo iudice, aliquando etiam iuramēto testium compurgantium. *Sylu. v. Purg. numer.1. Candid. dub.13.*

14 Qui de aliquo crimine accusatus se iudici legitimè purgauit, ab ordinum susceptione repellendus non est, interim tamen, dum infamia durat, ordinibus initiandus non est. *Sayr. l.7.de cens.c.11.n.17.Candid.dub.13.*

15 Infamiam iuris, quo subditus aliquis laborat, authoritate sua Princeps abolere potest. *Laym.Sylu n.8. & 9 l.c. Sa, Molin.tr.4.d.1c.n.4.*

16 Infamia tum iuris, tum facti à dignitatibus, & honoribus repellit; immo infamia fact a iudice declarata per sententiam acquisita dignitate spoliat. *Laym.l.vn.C.de infam.l.10. & l.2.C.de dign l.12. Abbas, Couar. 3.resol c.3. Molina, Garsias, Henriq. Auila.* Ob crimen læsæ maiestatis infames fiunt etiam filij, ac nepotes.

17 Electio, vel collatio sacerdotij,

seu

seu beneficij ecclesiastici in infamem legali infamia, seu iuris irrita est. Infamis facto tantum collatum sibi beneficium retinere potest, si per vitæ emendationem infamiæ notam abolere velit. *Laym. num. 6. Garsias p. 7. c. 8.* contraria tamen sententia in externo foro vera est. *Abbas, Sylua, Nau. c. 27. Molina, Auila.*

18 Iuris infamia notati, vt qui prædicationis rei conuicti sunt, & iuridicè condemnati fuerunt, irregulares sunt. ab huiusmodi irregularitate Generales, & Prouinciales Religionum Antistites subditos suos absoluere nequeunt. *Nauar summ. c. 27. numer 248. Rodriq. tom. 1. q. Reg. art. 3. Candidi disp. 24. art. 6. dub. 16.*

19 Irregularitas ex delicto enormi notorio cessat ablata infamia facti per publicam vitæ emēdationem; omnis enim res per eadem dissoluitur, per quæ componitur. præterea Generales, & Prouinciales religionum præsules subditos suos ab irregularitate orta ex infamia facti, ac delicti enormis liberare possunt, excepto crimine homicidij, quod etiam occultissimum irregularitatem inducit. *Rodriq. q. 24. a. 6. Syluest. Sanch. l. 2. Moral. c. 25. Ioan. à Cruce de obed. c. 6 a. n. c. 27. Cand. ibid.*

20 Infamia iuris fit sententia definitiua de crimine publico, aut quibusdam priuatis vt furto, vsura, sacrilegio, incestu, homicidio, periurio, adulterio, veneficio, & aliquando ipso facto, vt si quis in adulterio deprehendatur, vel duas vxores, aut sponsas habeat; quidam tamen sententiam definitiuam semper requiri asserunt. *Sylu. num. 8. & 9. l. c. S. v. infamia.*

21 Nullum crimen occultum excepto homicidio irregularitatem ex infamia iuris inducit. *ex c. ex tenore de temp. ord. Couar. l. 3. var. c. 3. num. 2. Tanner. Coninch. Auila, Dia p. 4. t. 2. r. 92. contra D. Anton. Syluest. Suariū.*

27 Qui falsum dicens, alicui infamiæ notam inussit, palinodiam canere; idest dicta sua retractare debet, & si id scienter fecit, retractationem suam, si opus sit, iuramento confirmare, neq necesse est testes adhibere, ita *Caiet. & Aragon. in 2. 2. D. Th. q. 62. art. 2. Sotus l. 4. q. 6. art. 3. de iust. Nauarrus, Faustus, Salonius, Turrianus, Syluius, Nauarra, Carbo, Salonius, Villalob. Tannerus contra Molinam t. 5. d. 41. Io. à Cruce.*

23 Verum magnæ authoritatis viri, vt alienam famam restituant, honoris sui iacturam facere non debent, sed satisfaciunt, si, quomodo commodè possunt, detractam alijs famā reddant. *Syluius in 2. 2. q. 62. art. 2. Villalobos sum. tom. 2. tr. 1.* Valde probabile est eum restituendæ famæ obligationi satisfacere, qui dicta coram illis, apud quos proximo detraxit, retractat absq. iuramento, nedum absque testibus, ita *Faber. in 4. sent. d. 15. q. 3. d. 53. ex D. Thoma, Alensi, & Scoto, Nauarrus, Tannerus, Dian. p. 3. t. 5. r. 29.*

24 Licèt alienæ famæ detractio ex genere suo mortiferum scelus sit, nihilominus ex leuitate materiæ, in qua quis alienam famam lædere vult, leuis culpa esse potest, vt si quis ex industria veniales proximi defectus narret, vel naturalia corporis, vel animi eiusdem vitia referat, nisi fortè persona, cuius vitia referuntur, talis sit, vt tales defectus, aut vitia magni momenti esse censeantur, *ita Lessius l. 2. c. 11. d. 3. num. 11. Petr. Nau. l. 2. c. 4. num. 307. Dian. p. 9. tr. 5 r. 69. & alij.*

25 Qui se grauiter, & falsò infamat, grauis culpæ reus est, vt D. Augustinus

aus censet, ablatamq. sibi ipsi famam restituere debet. *D. Aug.* 1. *de Ciuit. Dei cap.* 20. *Sà, Val. to.* 3. *dist.* 5. *q.* 17. *p.* 2. Immo etiam se ipsum vera dicendo infamare, graue peccatum est, si scandalum alijs creetur, vel graue damnum inde sequatur; alioquin proprium crimen prodere, veniale est.

Verum reus, qui tormentorum timore, aut vi crimen sibi falsò imponit, ob cuius confessionem se capite damnatum iri scit, mortalis peccati damnandus non est, neque ad restituendum sibi, vel alteri, qui fortè inde detrimentum patitur, compellendus est; Vita enim tantis cruciatibus redimenda non est, & mendacium amphibologia mente retenta non dicitur. *Nauarrus de rest. l.* 2. *c.* 4. *Lessius l.* 2. *c.* 11. *d* 7. Immo probabile est, eum neque venialis culpæ reum esse, qui ad vitanda grauia tormenta, se non commissi criminis reum facit, ita *Io. Sancius sel. disp.* 46. *num.* 16. *Azorius tom.* 1 *l.* 11. *c.* 4. *q* 5. *Valentia, Sanchez sum. t.* 1. *l.* 3. *c.* 6. *Suarez de Rel. tom.* 2. *l* 3. *c.* 10. *Delrius l.* 6. *c.* 1. *sect.* 2. *Diana p* 3 *tr.* 5. *r.* 7. *contra Vegham, & Ragucium.*

26 Fur, manticularius, proditor, aliusue occultus, & ignotus reus potest crimen suum iudici prodere, vt peccati sui pœnas in hac vita luat, nisi sit vir maximè authoritatis, & reipublicæ valde vtilis, qui se puniendum tradens scandalum alijs pareret. *Nauar. de rest. l* 2. *c.* 4. *Sanch. in sum t.* 2. *Sancius num.* 19 *ibidem.*

27 Licet etiam reo proprium crimen prodere, cum illud alteri videt falsò imponi, quamuis reus se prodere necessario non debeat; Innocens etiã tacere potest cum accusatur sceleris ab alio commissi. *Caiet v. Detractio, Fum. Nauarrus c.* 18. *num.* 26. *&* 40.

28 Quamuis probabile sit, hominem famæ suæ dominum esse, charitatis tamen legem violat, si non iustitiam, qui se ipsum infamia afficit. *Adria. Sot. Couarr Lessius l* 2 *c* 4. *Sà.*

29 Qui verò voluntarię humilitatis, vel capiendi consilij, vel restituendæ alienæ famæ gratia crimina sua alteri detegit, non peccat, nisi inde graue damnum sibi, vel alijs oriturum præuideat. *Sot. l.* 5 *q* 10 *art.* 2 *de iust. Nauar. c.* 18. *num* 27. *D. Thom.* 2. 2. *q* 73 *art.* 4 *ad* 1. *Sà.*

30 Famam suam pro suo, alteriusue bono prodigere nullum crimen est, cum tamen sine rationabili causa se ipsum infamare graue scelus sit. *Valent tom.* 3. *d* 5 *q.* 17. *p.* 2. *Sà, vide P. Nauarram, lo. B Cor. q* 80.

31 Qui tormentorum vi coactus alienum scelus detegit grauiter non peccat, nec famam restituere debet; Supplicijs enim extorta confessio nihil valet, qui tamen mendacio aliquem infamat, dum torquetur absq animo retractandi se extra tormenta, mortifero scelere se obstringit. *Sot. l. c. a.* 3. *Cordu. & P. Nau Sylu. l. c. Sà.*

32 Peccat præsul, & qui alienæ salutis curam ex officio gerit, si famam suam, & bonam existimationem à maledicis non defendat, cum culpa non vacat; secus verò dicendum, si priuatus famam suam non tueatur, nisi de hæresi, aut apostasia, aut de re turpissima falsò accusetur, atque infametur. *Nauar. c.* 18. *numer.* 61. *Tol. l.* 3 *c.* 58. *Salon.* 2. 2. *q.* 61. *a.* 3. *contr.* 20. *concl.* 2. 3. *Sà.*

33 Restituendæ famæ obligationẽ remittere non potest is, cuius infamia totam rempublicam lædit, si tamen ille remittat, infamator famam restituere amplius nõ debet *Sot. l.* 4 *q.* 6. *a.* 3.

Irre-

Irregularitas ex delicto Hæresis, vel Apostasiæ. Cap. LXXXXI.

1 HÆresis, vel Apostasia notoria ordinum susceptionem, & vsum impedit. *c. saluberrimum q. 1. c. 2. de haret. in 6. c. presbit. d. 50. c. 1. c. qui in qualib. ita Doct. comm. Laym.* Pontificia lege statutum est, vt hæretici, eorumque fautores, & hæreticorum in hæresi decedentium filij, ac nepotes ad nullum ecclesiasticum beneficium, vel publicum officium admittantur. *c. 2. § Haretici de haret. in 6. Henriq Sayr. l. 6. c. 10. num. 4. Coninch. Suar. Filiuc.* Hæretici hic proprie intelliguntur, qui hæresim suam signo aliquo sufficienter exterius manifestarunt. *Bonac.*

2 Hæreticorum fautores, receptatores, defensores, qui eosdem vt hæreticos recipiunt, tuentur, non vt cognatos, vel amicos, irregulares esse communis Doctorum sententia est. *ex c. 2. §. Haretici de haret in 6. Auila, Villalob. Io. Cruz, Prapos. Coninch. Suar. d. 43. Valentia, Tolet. l. 1. c. 69. num. 2. Sanctarel. Bonac. Prapos.* Verum cōtraria sententia probabilis est; illi enim ad beneficia, & officia publica tantum inhabiles dicuntur; officiorum autem publicorum nomine ordo non comprehenditur, ita *Turrianus de cens. l. 9. d. 62. d. 2. Hurtad. P. Corneius in 3. p tr. 5 d. 8. Dia. p. 4. t. 2. r. 44.*

3 Probabile est, hæreticos occultos minime irregulares esse; Canones enim de hæretico notorio loquuntur. *Auila p. 7. d. 4. d. 2. Sayr. l. 7. c. 12. num. 16. Sa. Laym. num. 11. P Corneius, Tanner. Henriq. Philiarchus, Garzias, Reginald Dian. r 46.* Contraria etiam sententia probabilis, ac tutior. *Suar. d. 43 sect. 1. numer. 4. Coninch. Filliuc. t. 1. t. 20. c. 9. nu. 228. Prapositus, Sanch. Turrianus, Bonac.*

4 Qui hæresin, de qua vehementer suspecti erant ab Inquisitoribus abiurare coacti sunt, minime irregulares sunt. Hi enim non damnantur tanquā hæretici, nec pœnam vllam ratione hæreseos luunt, sed propter facta, quibus vehementi suspicioni ansam dedere. ita contra *Azorium, Mouram, docet Coninch. de cens. d. 18. d. 7. Sanch. to. 1. l. 2. mor c. 25 Henriq l. 13. Sousa, Farinac. Nauar. cons. 16. l. 5. Portel. Garzias, Sanctarel. Villalob. Dia. r. 47. Filliuc. num. 235.*

5 Qui fauendo hæreticis, vel illos defendendo, vel recipiendo occasionem suspicādi, se hæresi infectos esse, alijs dederunt, irregulares sunt. Secus verò, si ob alia crimina, quæ infamiæ nota non multantur, quispiam de hæresi suspectus sit, ita contra *Pesantium, Turrianum docent Sanch. tom. 1. l. 2. c. 25. Filiuc. t. 2. tr. 20. cap. 9. Villalob. Dian. resol* 48.

6 Clericus, qui in hæresim lapsus eam postea abiurauit, post actam pœnitentiam obtenta ab episcopo venia, seu remissione irregularitatis susceptos ordines exercere potest, nō autem superioribus ordinibus initiari. *ex cap. saluberrimum 1. q. 7. Auila d. 4. d. 2. Sayr l. 7. c 12. num. 16. Prapos. Dian. ibid Coninch. Sanctarel. Pegna Suar. contra Hurtadum. Bonac. q. 3. p. 7. n 6.*

7 Hæreticos pænitentes vsque ad diaconatum ab episcopo ad susceptorum ordinum ministerium admitti posse, non tamen ad sacerdotalem ordinem

dinem probabiliter docent *Suar.d.43. sect. 1.num. 6. Dian.r.* 48.

8 Sacerdotij dispensatio ad solum Summum Pontificem spectat. *Suar. ibidem. Filiuc.num.* 243.

9 Eum, qui Christianam fidem ficté, & ore tenus abnegauit, probabile est irregularem non esse, si crimen occultum sit, secus verò, si notorium, tunc enim ob infamiam irregularis esset. *Azor.t.1.l.8.c.11.Filiuc.Bonac. & Dian.r.*49. Contraria tamen opinio probabilior est. *Sanctar. Maiol. Sanch.t.1.l.2.c.25.Suar.Farinac.*

10 Cessante, vel purgata suspicione hæresis ex crimine orta, irregularitas etiam cessat. *Bonac. Diaz. Suar. Dia. p.4.tr.4 r.* 38.

11 Schismaticus nō est irregularis, nisi hæresim schismati coniunctam habeat, nam in schismaticos nulla in iure statuta est irregularitas. *Suar.d.43 sect.1.Fil.tr.20.c.9.q.3.num.233. Sanch.Sayr.Bonac.num.7.*

12 Apostata à Religione, quam professus est, ad ordines admittendus non est, dum in eo statu manet. *ex c fin. de Apost. Vgol. Maiol. Bonac. num.8.*

13 Hæreticorum filij ante paternā hæresin nati irregulares non sunt, quemadmodum nec perduellium filij ante parentum delictum nati ijs pænis obnoxij sunt, quibus nati post delictū, odiosa enim strictè interpretanda sunt. *Nau. conf. 27. de haret. Vgolin. Simanca.Less.Henriq.Coninch.Sanch. l.2.c.27.num.14. Bonac.contra Couar. Gomez. Suar. Filiuc.*

14 Ab irregularitate ex occulto hęresis crimine episcopum absoluere, & ad ordines suscipiendos admittere posse probabilis nonnullorum sententia est. *ex Trident sess. 24.c.6. Suar. Filiuc.num.246 Trullench. Marchinus, Barbosa, Bossius, Sanch l.2.c.25. num.16.Moral. Bonac.Vgol.Dian p.4. tr.4.r.239.* Occultum est hic, quod non est publicum, etiamsi ab aliquibus sciatur, neque est deductum in iudicium. *Nauar. Sanch. Suar Fagundez, Azor. Less. Duard. Alterius, Vulpius, Caspensis, Alzed. Marchin Vecchius, Trullench. Machad. Dia p.7.t.2.r.15.*

15 Ob hæresin exteriorem irregularitas contrahitur ante iudicis declaratoriam sententiam. Ab ea tamen, si notoria non sit, episcopus absoluere potest *Azor.usp.1.l.8 cap. 11. & 21. Suar. Rodriq. Vgolin. Perez, Filiuc. Farinac. Reginald.to.2.l.3.t.2.c.15. num.193. Sanch.tom.1.mor l.2.c.25. nu.18.Garsias,Filiuc.tr.20.c.9.n.246. Dia p.2.tr.15.r.14.contra Bon & alios.*

16 Qui metu mortis hæresim, vel Apostasiam simulatè professus est, vel ore tenus fidem abnegauit, irregularitatem delicto notorio contraxit. *Nauar. tom. 2. conf. 9. lib. 5. Sanch. Maiolus, Sanctarel. Dia. p.4.t.2.r.49.* Secus verò in foro conscientiæ, quando crimen occultum est. Occulta enim hæreseos, vel apostasiæ simulatio sine vllo mentis errore, neque excommunicationem, neque irregularitatem inducit. *Candid.d.12.a.4.d.3. Azor.l.8.c.11.Filiuc.Bonac.*

17 Qui ab Apostasia ad fidē Christianam reuersus, & pænitentiæ sacramento expiatus est, ad ordines, & beneficia citra Romani Pontificis dispēsationem admitti nequit. *Sylu. v. irregul.q.5.a.7.Azor.l.8.c.21.d.8.*

LAVS DEO.

De Absolutione à Censuris præsertim ab excommunicatione. Cap. XCII.

1 Censura proprie dicta, quæ est pœna spiritualis, per quam homini delinquenti, ac contumaci per Ecclesiasticā potestatem quorundam spiritualium bonorum vsus aufertur, donec resipiscat, & pareat, alia est à iure lata, & alia ab homine, hæc extinguitur morte, aut depositione eius, à quo lata est, secus illa. Censura à iure lata est, quæ vniuersaliter fertur à conditore Legis, seu Canonis; Lata verò ab homine est, quæ specialiter quibusdam certis personis irrogatur; vtraque vbi semel contracta est, perpetuò durat, nisi per legitimam absolutionem auferatur. Censura, & quæuis pœna per legitimam Iudicis sententiam inflicta in rem iudicatam transit, propterea nec morte illius, neque exauthoratione, seu depositione cessat. Multo minus, quæ à iure sancita est, ab auctore illius pendet, sicut nec ius ipsum; sed neque per mortem illius, cui censuræ nota inusta est, eiusdem cessat effectus; Cum excommunicatus etiam mortuus Ecclesiæ suffragijs, & sacra sepultura carere debeat. *Layman. l. 1. tr. 5. p. 1. cap. 7. ex cap. si Episcopus 11. quæst. 3. C. à nobis 2. De sent. excōm. cap. 15. cui eodem in 6. Filiuc. Rastellius, Bauny. Hurtad. Corneius, Alter. Palao, Nau. Couar. Aegid. Leand. d. 11. quæst. 3.*

2 Censura igitur nullo alio modo tolli potest, quam legitimi Iudicis absolutione, secundum ius ordinarium, vt nimirum eadem publica potestate, qua contracta est, etiam dissoluatur. A censura lata per sententiam particularem is solum absoluere potest, qui eam tulit, vel eius superior, aut successor, aut delegatus. *Ex C. Pastoralis §. Præterea, Abbas ibi num. 1. de off. ordin. ex Can. 47. Concil. Nicæni Arabici; & Can. 16. Concil. Carthag. 6. videatur Nauar. cap. 27. num. 40. Coninch. Suarez. d. 7. sec. 2. num. 14. Layman. ibidem, Leander. d. 11. quæst. 6. & d. d. 17. q. 17. Alterius, Bonac.* Potest tamen Pontifex Max. inferre alicui excommunicationem cum conditione, vt si excommunicatus hoc, vel illud faciat, cesset excommunicatio, absque absolutione alia, quia lata est absolutio sub conditione futura. *Ita Glossa in Clem. de immun. Leander, Abbas, Filiuc. Syluest.*

3 A censura iuris nemini reseruata Episcopus iure ordinario absoluere potest; cum enim à iure non reseruetur, iurisdictionem habentibus committi videtur. *C. nuper §. in 2. can. de sent. excomm. idque docent omnes cum D. Thom. in addit. quæst. 24. a. 1. Dian. p. 5. t. 9. res. 5. Suar. sect. 4.*

4 Eandem absoluendi à censuris iuris non reseruatis potestatem non ex officio, & iure proprio, sed ex commissione Summi Pontificis habet Parochus, & quicunque alius Sacerdos; à mortiferis culpis absoluere potest, cum proprius Sacerdos, cui hæc à Pontifice potestas conceditur, dici possit. *Ex cap. nuper citato. Filiuc. tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 283. Vasquez. Nauar. Auila, Coninch. Sayr. Suar. Corneius. Præpositus, Turrianus, Villalob. Moscosus. Tannerus, Hurtadus, Complutensis.*

5 Non solum Episcopus, sed etiam

Parochus, & Confessarius proprius à iuris censura, siue excommunicatione maiori nemini reseruata extra confessionis Sacramentū absoluere possunt; etiamsi Parocho, vel Confessario proprio absoluendi potestas ob peccatorum absolutionem committatur; potest enim aliquis facultate sibi concessa, vel in totum, vel in partem prout libet vti, *Hurtadus de excomm. d. 15. dif. 2. num. 6. Diana.*

6 Superiores regulares, etiam locales possunt absoluere à quibuscunque censuris Papæ reseruatis extra Bullam Cœnæ in vtroque foro. *Bordonus resol. 3. num. 2. & resol. 26. & 27. res. 78. num. 239.*

7 Nec modo homo præsens, sed etiam absens extra confessionem à censuris absolui potest, cùm censuræ absolutio à peccatorum absolutione minimè pendeat, nisi absoluendi à censuris potestas ad pœnitentiæ Sacramentum restricta sit. Itaque per nuncium, aut per litteras absens ab excommunicatione, suspensione, interdicto, & ab irregularitate, quæ censuræ nomine intelligitur, absolui potest. *Ità docent Portellius Trullench. Leander t. 2. d. 17. q. 50. Suar. Rodr. Ledesm. Henriq. Diana.*

8 Eadem ratione Religiosus Sacerdos confessionum exceptor virtute priuilegiorum toti Religioso ordini concessorum extra confessionis Sacramentum præsenti, vel absenti coniugi petendi debiti potestatem dispensare potest, vota commutare, vota, & iuramenta sine damno tertij relaxare; priuilegia enim, cùm fauorabilia sint, latè accipienda, & amplianda sunt. Nec obstant verba hæc illis addita, *confessionibus auditis*; cum peccatorum absolutio à votorum relaxatione, vel commutatione longè differat. verba illa ad sequentem peccatorum absolutionem spectant. *Ita Lessius, Sanchez, Tamburinus, Portellus, Bariola, Dian. p. 4. tract. 2. resol. 103; & p. 4. tract. 4. resol. 8. Alex. Boccolus in comp. priuil. tit. Dispensatio §. 8.*

9 Ab excommunicatione maiori lata à iure, ac reseruata absoluere potest is, cui reseruata est, vel eius Præsul, vel Superior, vel ab his delegatus, cui id ipsi commiserit, nisi, qui excommunicatus est, in articulo mortis, aut periculo necessario mortis sit; tunc enim à quolibet simplici Sacerdote absolui potest, hac conditione, & pacto, vt, si periculum euadat, illum adeat, à quo extra articulum, vel periculum mortis absoluendus erat. *Ex C. eos, qui de sententia excomm. in 6.* Ab excommunicato tamen ante absolutionem iuramentum de sistendo se Superiori, præterquam à pueris, exigendum est. *Dian. p. 4. 5. tract. 9. resol. 6. Card. Manuel. Sanch. Leand. contra Auilam.* Probabile est etiam tale iuramentum non exigendum esse à fœminis. *Aulla 2. p. d. 2. Leand. Nauar. Syluester, & alij.*

10 Qui censura Pontifici reseruata irretitus, neque Pontificem, neque Episcopum legitimo impedimento detentus absolutionis impetrandæ gratiâ adire valet, à Parocho, vel eo deficiente, à quouis Confessario approbato absolui potest. *Adam. Tannerus tom. 4. d. 6. quæst. 10. d. 6. num. 122. Syluest. verb. absol. A. Cotton. impossibilium nulla obligatio, C. ea nescitur, C. quamuis 58. de sent. excomm. in 6. contra Lugum, Granad. Sanch. l. 2. c. 13. Lud. à S. Ioann.*

11 Qui à censura Pontifici reseruata ab Episcopo propter legitimum impedi-

pedimentum absolutus est, si postea impedimentum cesset, Pontificem adire, ac se illi sistere debet, si censura contra ipsum nominatim lata fuit, licet à Confessario de hoc admonitus pœnitēs non fuerit, & cum hac conditione, & obligatione comparendi coram pontifice impediti ab Episcopo absoluendi sunt, nisi impuberes sint, quod si cessante impedimento non fecerint, vel facere nimium distulerint, in eandem censuram recidunt. *Hurtadus, Corneius, Henriq. Auila, Dian. p. 5. tr. 9. r. 6. Bord. r. 56. nu. 178. Suar. Sanch. lib. 2. Sum. cap. 17. num. 24. Leander.*

12 Ab excommunicationis censura ab homine generaliter lata, quando non reseruatur, absoluēdi potestatem habet Parochus, & quicunque Sacerdos à censura iuris non reseruata absoluere potest. Ab illa enim absoluendo non turbatur tribunal Iudicis, qui eandem excommunicationem irrogauit, cuius absolutio, cum reseruata nō sit, committi videtur cuicunque potestatem habenti absoluendi à peccato, in cuius vindictam ea lata est. Quemadmodum de excommunicationis à iure latæ, ac nemini reseruatæ absolutione dictum est. *Ex c. nuper de sentent. excomm. Coninch. de cens. d. 14. d. 16. num. 257. Laym. tract. 5. p. 1. cap 7. num. 3. Sa, Auila, Henriq. Hurtad. Corneius, Dian. ibid. resol. 4. Lander a 5. 5. 10. Præpositus contra Suarium, Vasquium, Ph. Fabrum.*

13 Simplex Sacerdos ab Episcopo pro excipiendis confessionibus nondū approbatus, ab excommunicatione minori absoluere potest. Nam, vt D. Thomas ait, qui à peccato participationis absoluere potest, à minori excommunicatione potest absoluere, sed à peccato participationis, quod veniale est, quilibet Sacerdos absoluere potest, igitur & à minori excommunicatione absoluere valet. *Ita cōtra Coninch. Corneium, Tannerum docent Felinus, Tabiena, Armilla, Nauar. Tolet. Ioann. à Cruce, Philipp. à Cruce.* Immo etiam probabile est, Sacerdotem simplicem non approbatum a minori excommunicatione etiam ob mortiferum scelus contracta absoluere posse. *Felinus, Armilla Dian. p. 5. tr. 9. resol. 3. Hurtadus.*

14 Diacono etiam, & cuilibet Clerico concedi potest facultas absoluendi ab excommunicatione minori. *Corneius 3. p. tract. 1. de excomm. d. 11. Diana ibidem.* Clericus etiam primæ tonsuræ habens iurisdictionem Ecclesiasticam potest absoluere à censuris in vtroque foro. qui enim ligare potest, etiam absoluere valet. *S. Thoma 4. dist. 18. S. Anton. Tabien. Nauar. Asterius, Hurtad.*

15 Qui ob imminens mortis periculum à censuris Præsuli suo reseruatis absolutus est, si illud euaserit, se ei quam primum sistere debet, non vt iterum absoluatur, sed, vt eius mandatis obediat, alioquin secus agens in easdem censuras recidet. *Ex cap. eos, qui de sent. excomm. in sexto. Bordon. resol. 56. Palatius.* Quanquam contraria sententia probabilis est, si censuræ sint occultæ, vel satis est, si per litteras, vel per procuratorem se præsentet. *Syluest. Armilla, Henriq. Diana p. 8. t. 7. ref. 66. & alij contra Nauar. Vgolin. Sayr.*

16 Qui verò à reseruatis culpis, quibus nulla censura adnexa erat à Sacerdote nullum habente priuilegium absoluendi à reseruatis in mortis articulo, vel periculo absoluti sunt, si è mor-

tis faucibus euaserint, superiori se sistere non debent; vt reseruata crimina, à quibus absoluti sunt, iterum confiteantur, quia nulla lex hoc præcipit, nisi pro censuris. *Ita Bonacin. de abs. à censur. p. 3. Nauarus t. 26. nu. 26. Suarez, Sanctorius, Mercerus Diana p. 4. t. 4. res. 199. Granadus 3 p contr. 7. Tanner. tom. 4. d. 6. quæst. 9. Phil. Faber 4. sent. d. 17. contra G. Hurtadum, Cl. Millardum.*

17 Qui a reseruatis peccatis absolutus est potestate concessa hac conditione, vt absolutus Superiorem adeat, si hoc ille, dum absolueretur, ignorauit, ab obligatione sistendi se Superiori liber est. *Pasq. 3. pa. t. 4. quæst. 93. artic. 1. Hurtad. de pœnit. d. 11. difer. 13. Diana.*

18 Quilibet Sacerdos, cui generalis potestas absoluendi à censuris concessa est, ab omni suspensione, etiam orta ex defectu tituli, in foro conscientiæ absoluere potest, siue in Sacramenti pœnitentiæ administratione, siue extra illud, siue suspensionis censura à iure, siue ab homine lata sit, siue generaliter, siue specialiter, & nominatim; dummodo læsæ parti eo, quo potest, modo satisfiat. *Ita Doctores, quos citat, sequiturq. Henriquez, Bonacina, Ledesma, Garzias, Hurtadus, Trullench. Auila.* Idem fieri potest à Religiosis virtute priuilegiorum, quę habent, vel Bullæ Cruciatæ. *Hurtadus, Layman. & alij.*

19 Quilibet Sacerdos quauis censura, siue suspensionis, siue excommunicationis, siue irregularitatis, siue interdicti obstrictus, etiam excõmunicatus non toleratus, exauguratus, siue Sacerdotis munere perpetuò priuatus, imò etiam hæreticus, modò perpersionis periculum absit, vel schismaticus, vel simplex Sacerdos præsente Parocho quemlibet hominem in mortis articulo, vel periculo positum à quibuscunque censuris, & reseruatis criminibus absoluere potest. *Ita enim Concilium Trid. decreuit sess. decima quarta capite vij.* Hoc autem intelligẽdum, etiam cum quis ob graue morbum, vel bellum iustum, vel periculosam nauigationem mortis periculũ, etiam sponte subit; Ecclesia enim in mortis articulo, & probabili mortis periculo omnibus Sacerdotibus absoluendi potestatem tribuit, & peccator in tali casu tũ iure Diuino, tum positiuo, tum etiam naturali ad confitendum obligatur, siue necessitate vrgente, siue sponte periculum mortis adeat, præterea hæreticus ratione Sacerdotij radicalem iurisdictionem, & potestatem absoluendi à peccatis habet, proximã verò ab Ecclesia recipit. *Ita contra Medin. Marsil. Couarruc. de excõmunic. & Sotum, Ledesmam, Nauar. Zambra, Franc. Longum de haret. & schismat. id negantes docent ex Trident. sess. 14. cap. 7.* Et ex communi Doctorum sententia. *Laym. lib. 5. tract. 6. cap. 11. num. 13. Flor. de C. Res. p. 1. cap. 4. §. 18. Trullench. Fagnellius, Cælestinus, Vgolinus, Turr. Valbea, Iac. Granad. L. Meratius, Tanner. Keiluonius, Ochagau. Hurt. Mendozza, Syluest. Ruard. Canus, Durand. Palud. Maior, Diana pa. 5. tract. 3. res. 57. & p. 7. tract. 10. res. 11. Lud. Caspensis tom. 2. tract. 25. d. 2. Leand. tr. 2. d. 17. quæst. 8. Lugo.*

20 Ægrotum à primò die, quo in grauem morbum, ac valde periculosum mortis incidit, ob omnibus peccatis, & censuris à quocunque Sacerdote absolui posse, probabiliter docent aliqui. *Saucius disp. sel. 12. nu. 5.* Cæ-

Cælestinus tract. 1. cap. 13. quæst. 1. Diana p. 5. t. 3. r. 59.

21 Qui per particularem sententiam excommunicatus est, absolui nequit præterquam ab eo, a quo excommunicatus est. Inceptam enim causam finire ad illum spectat, qui illam cœpit. *Suar. de cens. disp. 7. sect. 2. num. 19. Coninch. de sacr. d. 14 d. 16. num 158. Laym. tract. 5. p 1. c. 7. Prapositus, Diana p. 5. tract. 9. resol. 8. contra Fabrum, & alios.*

22 Qui ob delictum in aliena diœcesi patratum ibidem sub excommunicationis pœna vetitum, anathema est, absolui non potest ab alio, quam ab Episcopo, in cuius diœcesi delictum commisit, ratione cuius factus est illius subditus, & à proprij Episcopi iurisdictione exemptus, quemadmodum ille, qui in censuram ab Episcopo alienæ diœcesis constitutam illi, nisi satisfaceret pro delicto ibidem commisso, incidit, ab alio non potest absolui, quam ab illo Episcopo. *Ita ex c. proposuisti de foro competenti. Philipp. Faber in 4. sent. d. 25. quæst. 1. d. 4. cap. 8. Diana p. 5. t. 9. res. 9. Suar. s. 2. Alter. cap. 5. Leand. d. 17. quæst. 24. Bonac. d. 1. qu. 3. p. 5. Filliuc. & alij.*

23 Excommunicatus absolui potest non modo absolutè, sed etiam sub conditione in futurum pendente, vt puta, si infra triginta dies alienum æs soluerit, vel restituerit; contrariorum enim eadem est ratio, cum autem excommunicatio lata sub conditione valeat, vt exempli gratia, si debitor intra viginti dies non satisfecerit, anathema sit, igitur & absolutio censuræ sub conditione impertita valet, ita pro certo tempore quispiam absolui à censura potest hac conditione, vt nisi intra præstitutum diem satisfecerit in eandem recidat, quia hæc censura penderet à iure positiuo. *Turr de cens. lib. 2. d. 24. d. 1. Vasquez, Layman. l. 1. tract. 5. p. 1. Suar d. 7 sect. 8. num. 11. Hurtadus, Coninch. Prapositus, Henriq. Leand. tract. 1. disp. 11. quæst. 12. Palaus, Em. Sa, Diana p. 5. t. 9. res. 14. contra D. Antonini, Angel. & Syluest. opinionem.* Absoluere tamen sub conditione in futurum absq. necessitate, vel iusta causa illicitum est, & contra morem Ecclesiæ, & rationem. *Auila de cens. p. 2. cap. 7. d. 3. d. 15. Villalobos, Philipp. Faber, Leander, Suar. Alterius, Filliuc.*

24 Ad excommunicatione inuitus aliquis absolui licitè potest, siue excommunicatio ab homine lata sit, siue à iure, re tamen prius diligenter considerata, ac prudenter deliberata, ac forma iuris, si adsit, seruata; nisi iure cautum sit, ne quo vllo modo absoluatur, antequam satisfaciat. Prudentis enim iudicis arbitrio res tota, absoluendique potestas commissa videtur, qui, si expedire iudicet, inuitum à censura absoluere licitè potest; modò scandalum, & contemptus censuræ absit, nec cuiquam præiudicium, vel detrimentum afferatur, & satis constet, censuram damni potius, quã vtilitatis reo causam esse, vt cum contumacis ceruix excommunicatione magis obdurescit, & quæ suaui admonitione flectatur; poterit igitur licitè absolui inuitus per potestatem absolutam, & ordinariam ab anathematis voluntate minimè pendentem; per potestatem verò extraordinariam bulla Cruciata, vel Iubilæo, aliove priuilegio in fauorem pœnitentis cõcessam non potest inuitus absolui. Nam priuilegij vsus a libera voluntate vtentis pendet, nec quisquam priuilegia sibi

concesso vti inuitus cogitur, nec cogi potest, si in fauorem eiusdem concessum sit. *Ugolinus tab. 1. cap. 19. § 2. Suarez. D. Thoma. 4 dist 18. quest. 2. a. 8. Leo. Turrian. Phil. Faber in 4. sent. d. 25. quest. 1. Henriq. Diana ibidem*. Secus verò, si potestas absoluendi a censuris concessa sit in fauorem Confessarij, vt Religiosi Mendicantis, vel gaudentis priuilegijs Mendicantiū. *Ita Suar. Filiucc. Lud. Cruc. Leand. quest. 105. Laym.*

25 Virtute bullæ Cruciatæ, & priuilegiorum Religiosis concessorum, nominatim excommunicatus absolui in foro conscientiæ potest, si parti læsæ satisfaciat. *Ita contra Hurtadum docet Ludouic. à Cruce, Diana ibidem. ref. 1. Leander.*

26 Quando potestas absoluendi conceditur, modo parti satisfactum sit, nomine partis non intelligitur Iudex, cui fortè ex lege, vel constitutione, reus in pœnam criminis certam pecuniæ summam debet; pœnā enim in conscientiæ foro reus nō debet, nisi postquam Iudicis sententia damnatus, vel mutatus sit. *Henriquez l. 7. Villalob. Diana p. 5. t. 9. ref. 1. Præposit. Rodriq. Coninch. Io. a Cruc. Turr.*

27 Si crimen, propter quod aliquis excommunicatus est, occultum sit, vt furtum, vel libellus famosus, vi bullæ Cruciatæ, alterius ve priuilegij absolui potest pœnitens, si eam, quam potest, satisfactionem cum sufficienti emendatione exhibeat, cum idoneæ pignoris, vel fideiussionis, vel depositi, vel iuramenti cautione. *Hēriquez. lib. 7. cap. 13. num. 2. Medina, Ledes. Eman. Rodriq. Villalob.*

28 Absolutus ab excommunicatione ad certum tempus hac conditione, vt, nisi intra illud spatium, puta decem dies, satisfecerit, vel æs alienum soluerit, in eandem censuram recidat, si inculpabiliter satisfactionem omiserit, in excommunicationem non recidit, quia non est inobediens, neque contumax, & nemo excommunicatione sine aliqua noua culpa ligatur. *Ita Auila de censuris 2. p. cap. 7. d. 3. Nauar. c. 17. num 277. Henriq. Dian. ref. 118. Leand. d. 11 q. q. 17. Mach. Rodriq.* Contrariam etiam opinionem non improbabilem censeo; quia excommunicatus pro reliquo tempore vltra statutum, pro quo fuit absque conditione absolutus non absoluitur simpliciter, & absolutè, sed sub conditione, si satisfecerit, vel soluerit; Ergo deficiente conditione, quamuis absque culpa, in censuram recidit. *Suarez, Filiuc. Hurtad. Turrianus, Villalob. Diana ibid. Luys. Laym.*

29 Qui aliquem ab excommunicatione absoluens cæremonias præscriptas, pœnitentialis Psalmi, vel Orationis Dominicæ recitationem, verberationem humerorum nudorum in viris omittit, leuiter tantum peccat non enim sunt necessariæ simpliciter, nec fœminæ, nec pueri nudis humeris verberandi sunt. Mendicantes verò Religiosi, & quicumcumque eorum priuilegijs gaudent, absq. solemnitate, & cæremonijs absoluere possunt. Illæ enim non sunt de substantia absolutionis *Ita ex Suar. Tanner. tom. 4. d. 6. quest. 10. Turrian. Auila p. 2. cap. 7. d. 3. d. 2. Villalob Diana p 5. t. 9. ref. 23. Leand. quest. 117 Bauny, Fill. Alter. Angel, Nauar. Gasp. Hurt.*

30 Sacerdos absoluens ab excommunicatione aliquem, qui absolutionem petens ea censura se obstrictum esse nominatim indicauit, necessariò illam exprimere non debet, sed satisfacit,

facit, si dicat, *Absoluo te*, ratione enim petitionis satis determinatur intentio, & significatio illius verbi, *Absoluo*. Ideo ad Sacramẽtalem absolutionem peccatorum, quæ quis confessus est, sufficiunt illa duo verba, *Absoluo te*, vt docet, *D. Thomas 3. p. quæst. 48 a. 1. Vgolinus, Sayr. Bonac. Cand. Mach. Leand. quæst.* 113. Cum verò quis inuitus a censura aliqua absoluitur, vel cum absolutio a censuris datur non petenti, vt ante Sacramentalem peccatorum absolutionem fieri solet, necesse est censuræ nomen exprimere, vt si dicas, *Ego te absoluo ab excommunicatione*, non enim aliter huius verbi significatio sensibiliter determinatur. *Ita ex Suarez docet Corneius, Villalob. Turrian. Coninch. de sacr. d. 14. d. 5. num. 31. Hurtadus, Diana p. 5. tract. 9. resol.* 229.

31 Censura cum sit pœna, inuito infligi potest; & auferri a Superiore iurisdictionem ordinariam habente, non verò ab eo, qui potestatem delegatam ex priuilegio in fauorẽ rei concesso, vt ex bulla Cruciata, vel Iubileo habet. *D. Thom. in 4. d. 8. qu. 2. Bonauent. Palud. Carthus. qu. 4. Henr. Sot. Syluest. Cord. Fel. Alex. Perez. Vasq. Filiuc. tr. 11. cap. 10. Rodriq. Auil. Regin. Trull. Corn. Bard. Dian. Bauny, Luys. Hurtad. Machad. A. Leo. Leand. quæst. 103. tract. 2.*

32 Religiosi virtute priuilegiorum suorum à censura ex duello contracta absoluere nequeunt; huius enim absolutionem Summus Pontifex sibi reseruauit. *Clemens VIII. Peregrinus de duello quest. 37. num. 4. Bonac. de cens. disp. 2. qu. 6. p. 1. num. 42. Sanch. sum. tom. 1. lib. 2. cap. 39. Diana p. 5. tract. 14. res. 103. Sacra Congregatio Anno 1601. die 9. contra Hurtadum de Mendoza 2. 2. d. 170. s. 21. §. 201.* Quilibet tamen vi bullæ Cruciatæ a censura ex duello contracta absolui potest. *Ita Sanch. sum. tom. 1. lib. 2. cap. 27. Hurtad. Mendoz.*

33 Abbates, aliosq. inferiores Præsules iurisdictionem quasi Episcopalem habentes, etiansi nullius diœcesis sint, absoluendi a censuris, ac dispensandi super irregularitate occulta potestatẽ ex Trid. Concil. Decreto habere, probabilis nonnullorum sententia est. *Sanch. in sum. tom. 1. lib. 2. cap. 11. num. 5. Henriq. lib. 6. cap. 16. n. 1. Auila de cens. p. 7. d. 10. d. 10. Duard. in bulla Can. lib. 3. §. 2. quæst. 8. Moneta de commut. vlt. vol. cap. 5. n. 455. Sigism. Bononia de elect. d. 51. num. 8. Flor de Mena. lib. 3. quæst. 24. Diana p. 4. tract. 4. resol. 211. Leander.* Contraria etiam sententia probabilis, ac tutior est. *Suarez in 3. p. tom. 4. d. 30. s. 2. num. 6. & tom. 5. d. 41. s. 2. Toletus lib. 1. cap. 83. num. 2. Ledesma sum. tom. 2. tract. 1. cap. 6. Arragon. Gratian. & alij.*

34 Capitulũ sede vacante eandem absoluendi, ac dispẽsandi potestatem habet, quæ Episcopis a Tridentino Concilio concessa est. *Sess. 24. cap. 6.* eandem etiam potestatem Religiosorũ Præsules in suos subditos habent. *Ita Sanchez de matr. lib. 8. d. 2. num. 10. Garsias de benef p. 7. cap. 11. Sayr. in claui Reg. lib. 2. cap. 11. num. 84. Leand. Beia p. 4. cas. 37. Dian. l. c. contra Bonac. Alterium. Henriq. l. c. §. 8. & lib. 7. cap. 25. Rodriq tom. 1. q. 61. a 9. Mol. tract. 3. d. 61. num. 4. Sanch. Vecch. Leand.*

35 Probabile est excommunicatum in articulo mortis a censuris absolui posse a Laico, etiam non habente primam tonsuram, si Sacerdos desit,

sit, ne Ecclesiastica sepultura, & proprijs Defunctorum suffragijs, priuatus maneat; Cum enim Summus Pontifex hanc potestatem absoluendi a censuris Laico homini committere possit, piè credendum est, eam vel Laico in tanta proximi necessitate a Summo Pontifice, & ab Ecclesia commissam esse; etiansi absoluens hæreticus, & excommunicatus sit, nam & Laicus hæreticus, & excommunicatus Baptismum conferre possunt, quod maius est. *Glossa, Abbas, Syluester, Armill. Io Valerus, v. absoluto differ. 1 3. num. 2. Auila p. 2. cap. 7. d. 1. d. 4. de censur. Bauny, Margarita confess. Raguceius, Candid disp. 22. art. 5 5. d. 2. Leander. Sancius d. 44. num. 7. Layman lib. 1. tr. 5. p. 2. cap. 6. num. 2. Diana p tract. 3. r. 77. & tract. 9. resol. 7. Philipp. à Cruce. Marcb. Trullench. Sanch. Vterque, Ledesm. Angel. Io. a Cruce.*

36 Clerico prima tantum tonsura initiato potestatem absoluendi moribundum ab excommunicatione concessam esse fatentur, *Authores citati, & Palud Henriq. Anton Syluest. Armilla, Nauar.* Igitur, & Laico, qui iure Diuino eiusdem iurisdictionis capax, idem concedendum est. Verum quamuis hæc sententia valde pia probabilitate non careat; contraria tamē probabilior est. Laicus enim Ecclesiastica iurisdictione caret, quæ ad absoluendum a censuris requiritur. *Sot. in 4. d. 18 quæst 4. art. 4. Suarez de cens d. 7. s. 6 num. 6 Couar. Villalob. Coninch. Garsias, Faber, Turrianus, Præposit. Hurtad. Vasquez, Leander, Graff. Cordub. Aegyd. Corn. Nauar. Palud. Hugolin. Luys. Sayr.* Probabilius est etiā Clericum primæ tonsuræ non posse absoluere excommunicatum in mortis periculo, absque concessione. *Suarez, Nauar. Leander. & alios.*

37 Quilibet Sacerdos diœcesanus, qui pro excipiendis confessionibus approbatus sit, quemlibet moribundum ab omnibus peccatis etiam reseruatis, & ab omni excommunicatione in foro conscientiæ absoluere potest, Parocho etiam, vel Præsule inconsulto immo, & præsente. a Eandem etiam potestatem absoluendi moribundum a peccatis reseruatis, & censuris simplex Sacerdos habet, neque pœnitenti imponendum est onus petendi a Superiore veniam, seu potestatem absolutionis per litteras, vel per Confessarium b. *Ita a ex Tridentino Concilio sess. 14 cap. 7. Leander, Sanchez, Henriquez, Granad. in 3. p contr. 7 tract. 10. d. 4. s. 2. Trullench. Sancius d. 44 n. 6. Præpos. Floren de casib. p. 1. cap. 4. § 19. Marchinus, Diana p 5 tract. 3. res. 66. Hurtadus de Mendoz contra Turrianum, & Zambranum. b ita Palatius in 4. d. 27. d. 7. Finel Belloch Trullench. in Bullam §. 7. cap. 12. d. 5. Diana p 5 tract. 5. contra Bonacinam, & Zambr.*

38 Porro inter periculum mortis, & articulum mortis, quo ad potestatē absoluendi, nullum discrimen necessario admittendum est. Si enim ad absoluendum certitudo mortis expectāda esset, multi inconfessi, & non absoluti extremum vitæ diem obirent. *Ita contra Sotum, & Canum docent Couaru. r. in c. alma mater. Ledesm. Nauar. Syluest. Adrian Dian. ibid.*

39 Qui Bullæ Cruciatæ, vel Iubilęi virtute à censura absolutus est, antequam læsæ parti potens satisfaceret, fidelium communioni verè restitutus est; adhuc tamen pro viribus illi satisfacere debet. a Quod si hic forte satisfacere, cui debet, nolit, Sacerdos,

qui

qui eum absque promissa, vel exhibita satisfactione, vel cautione absoluit, detrimentum, quod inde læsa pars patitur, ei præstare debet. Absolutio autem censuræ in foro conscientiæ rata, ac firma manet, β nec absolutus se præsentare Iudici debet. γ *Ita Auila p. 2. c. 7. d. 3. Faber. de cens. in 4. sentent. d. 25. quæst. 1. d. 4. cap. 8. Tanner. Hurtad. d. 14. de excomm. Diana p. 5. tract. res. 12. contra Turrianum de cens. lib. 2. d. 24. Suarium, Vasquium, Coninch. de cens. d. 16. n. 11.* γ *Corneio, Medina, lib. 2. cap. 12. Henriq. Suar. t. 4. in 3. quæst. 30. Rodriq. Sanch. lib. 2. cap. 13. Leander. quæst. 69.*

40 Qui verò sine graui famæ, vel fortunarum suarum detrimento læsis satisfacere nequit, absolui potest. Nisi æquale damnum creditor, seu qui læsus est, patiatur; non enim verisimile est, conditionem impossibilem a Pontifice requiri, idest, vt satisfaciat parti, qui non potest, vel soluendo non est, alioquin absolutionis beneficio priuetur, verum potius credendum est, Summi Pontificis mentem esse, vt, qui parti satisfacere nequit, nihilominus absoluatur α etiamsi solus articulus mortis in priuilegio exceptus sit. β *Ita Filiuc. tom. 1. tract. 11. cap. 9. num. 295. Barbosa collect. tom. 2. tit. 4. c. 23. Vasq. in 3. p. tom. 4. de excomm. d. 20. Vegha, Auila, Villalob. Cruz. Fernandez. Diana part. pr. tract. 11. res. 24. Coninch. d. 14. d. 16. num. 206 contra Sotum in 4. d. 22. quæst. 2. Cordub. Ledesm. Guttier.* β *Sanch. sum. tom. 1. lib. 2. cap. 20. num 19. contra Suar. in 3. p. tom. 5. d. 23. s. 5.*

41 In huiusmodi autem euentu ab eo, qui soluendo, vel satisfaciendo non est, Sacerdos antequam absoluat, cautionem exigere debet, vel iuratoriam, vel fideiussionem, vel pignus. γ Nomine autem partis, cui satisfaciendum dicitur in bulla Cruciata, vel Iubilæa, ille intelligitur, cui iniuria illata est crimine, propter quod censuræ pœna eidem inflicta est, non verò Iudex, neque tabellio δ nomine verò satisfactionis intelligitur restitutio honoris, vel famæ, vel aliorum bonorum. ε *Ex cap. ex part. prim. de verb. signif.* γ *Nau. cap. 26. num 7. Henriq. Auil. Syluest. Armil. Caiet. Villal. Regin. Val. Leand.* δ *Henriq. lib. 13. c. 28. Bonac. de cens. d. 1. quæst. 3. p. 9. Sotus,* ε *Suar. in 3. p. tom. 5. d. 7. s. 5. n. 47.*

42 Percussor Clerici, vel Monachi, quamuis percussione toti Ecclesiæ, Collegio, vel Monasterio iniuriam fecisse censeatur, nihilominus si læso Clerico, vel Monacho tantum satisfaciat, absolui potest; eius enim est iniuriam condonare, qui eam verè passus est. *Ita Auila p. 2. cap. 7. d. 3. d. 11. Nau. C. inter verba, & Manual. cap. 18. Diana loc. cit. res. 23.* Nonnulli etiam Monasterio, vel Ecclesiæ satisfaciendum esse probabiliter existimant. *Riccius p. 1. decis. 86. num. 4. Bonac. d. 2. quæst. 4. p. 5. ex l. in personam ff. de pactis Gomes tom. 3. var. c. 6. n. 5.*

43 Quicunque virtute Iubilæi, vel bullæ Cruciatæ, alteriusue priuilegij à censuris in foro conscientiæ absolutus est, in exteriori etiam foro absolutus censetur; absoluendi enim potestas per Iubilæum, aliudue priuilegium concessa latè absque restrictione sumenda est. Verba autem illa priuilegio quandoque addita *in foro conscientiæ tantum* non significant hominem sic à censura absolutum habendum esse tanquam non absolutum, sed adhuc illius causam in iudicio cognosci posse,

posse, & adhuc locum processut, & pœnis iudicialibus esse. *Ita Suarez d. 7. s. 5. num. 20. Medina sum. lib. 1. cap. 12. Rodriq. in Cruciat §. 9. nu. 55. Io. a Cruce, Diana p 5. tract. 9 resol. 13. Leand. contra Hurt. Turr. & alios.*

44 Qui nominatim excommunicatus est, vel notorius Clerici percussor, vel censura in contentiosum forum deducta irretitus est, causa adhuc pendente, in conscientiæ foro tantum virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi absolui potest, & rei sacræ priuatim interesse, Sacramenta clam percipere, vbi scandali periculum absit, & cum alijs colloqui dicendo se à cẽsuræ Bullæ Põtificiæ priuilegio absolutum esse. Quanquam priuata hæc absolutio nihil in iudiciali foro illi suffragetur, qui censura ab homine lata obstrictus est. Absolutio verò à censuris iuris impetrata in vtroque foro valet. In eadem Bulla absoluendi à censuris potestas sine, vlla exceptione, vel restrictione conceditur, propterea absolutus per Bullam Cruciatam à censuris iure latis schedulam absolutionis testem à Confessario petat, & si opus sit, ostendat, quam benignus Iudex in exteriori foro acceptare, si libet, potest, & Fiscalis, alteriusue accusatoris accusationem reijcere, nisi hoc in graue partis damnum cedat. *Sanch. sum. tom. 2. lib. 6. cap. 7. nu. 4. Acosta, Sayr de cens lib. 2. cap. 20. num. 29. Henriq. lib. 8. cap 60. num 4. Medina, Rodriq. Io Cruz, Villalob. Lop. Guttier, Couar. Filinc. contra Auilam Cuninch. Vasq. Vegh. Nauar. apud Acostam, Diana p p. tract. 11. res 26. Laym. tract. 5. p p. c. 7. n 5. & alij cit.*

45 Confessarius virtute Bullæ Cruciatæ, vel Iubilæi, alterius, ve priuilegij ab Ecclesiasticis censuris extra confessionis Sacramentum absoluere potest. Nulla enim necessaria connexio inter absolutionem à peccatis, & absolutionem à censuris intercedit, cum hæc illam anteire debeat; sepe etiam hominem ad confessionẽ imparatum à censuris absoluere expedit. Hoc autem verum est, etiamsi in pontificio diplomate, vel priuilegio verba illa addantur *confessionibus diligenter auditis*, vel his similia. *Auila p 2. cap. 7. d. 3. d. 13. Sanchez de matr. tom. 3. lib 8. d. 34. Coninch. de sacr. d. 14 d. 16. num. 253. Ledesma, Villalob. Vegha, Victoria, Pegna, Medin. Sancius, Guetter. apud Henriq. sum lib. 8. cap. 13. num. 2. Diana p p tract. 11. resol. 25. & p. 5. tract. 9. res. 13. Io. à Cruz, Hurtad. Præposit Leand. contra Filiuc. tract. 11. cap. 9. num. 294. Vasq. Sanctarel Acosta. Ferand. Couar. Nauar. Rodriquez, Suar. in 3 p. tom. 5. d. 7. s. 5. n. 35.*

46 Qui imminente mortis periculo à censuris reseruatis absolutus est; deinde, quia Superiori se nec personaliter per procuratorem, nec per litteras præsentat (alterutrum enim ex his modis sufficit) in easdem censuras contumax relabitur, non amplius vitandus est, nisi denuò denuncietur, modo constet palam, eum fuisse absolutum. nullus enim excommunicatus vitandus est, nisi sit denunciatus, vel notorius Clerici percussor. *Diana p. 8. tract. 7. resol. 66. contra Bonacinam de cens qu. 3. p. 3. num. 18.*

47 Confessarij Regulares non possunt absoluere à censuris reseruatis Episcopo, sicut neque à criminibus eidem reseruatis ex Decreto Clementis VIII. edito anno M.DC.I. & eiusdẽ moderatione anno sequenti. quod Decretum censuras etiam complecti declarauit Sacra Congregatio Cardinalium

naliū iussu Pauli V. anno M.DC.XVII. α Ea enim, quæ ad eandem rationem spectant, comprehenduntur sub concessione, vel prohibitione, quæ circa eandem rationē versatur. β Eadem autem ratio in censuris, ac in Casibus reseruatis militat; ergo tàm censuras, quàm casus eosdem Decretum Clementis comprehendit. α *Barbosa c. 19. de off. Parochi, Merolla pa. pr. d. 1. cap. 2. d. 4. Lezan. tom. 1. cap. 19. nu. 15. Peyrin. ad const. 1. Iulij II. contra Megal. p. p. inst. lib. 1. cap. 3. Dian p. 3. tract. 2. resol. 13.* qui contrariam sententiam probabilem putat. β *l. His solis §. Satis etiam C. de reuoc. & l. illud, C. de Sacr. Eccl. & l. item veniunt § ait sen. ff. de petend. hered. Tusch. l. P. C. 892. Hyp. Rimin. Ruin. Roland. Barbos. Socin. Claud. Cart. Sen. Imol. Corn. Surd. Gonzales, Alex. Guttier. Rebuf. Tiraq. Gomez. Syluest. Couar. Menoch. Abbas. Molina, Sal. Palaus, Sanch. lib. 7. sum. cap. 5. num. 4. Bonacin. d. p. de leg. quest. 1. p 8. Pasq q c.*

48 Regulares à Superioribus suis absolui possunt ab excommunicatione Pontifici reseruata, α & eodem priuilegio gaudent Nouitij, hi enim in fauorabilibus Religiosorum nomine comprehenduntur, β & ex priuilegijs varijs Pontificum non modò professi religionem, sed etiam tyrones, ac candidati religionis, hoc est Nouitij, qui Religiosum aliquem ordinem ingredi volunt à censuris, & criminibus Romano Pontifici reseruatis absolui possunt. γ Nouitij autem sic absoluti etiamsi religiosa vota postea non profiteantur, sed exeant è religione, non recidunt in censuras easdem, a quibus absoluti fuerunt, dum Religiosum tyrocinū agerent, nec Romanam Sedem adire debent; δ Priuilegia enim Clementis VIII. pro Prædicatorio Ordine, & Pauli III. pro Societate Iesu de relapsu in censuram mentionem non faciunt, & absoluuntur Nouitij ratione priuilegij, non impedimenti à Superiore ordinariam potestatem habente, ideo non tenentur Romanam Sedem adire. secus de ijs dicendū, qui absoluūtur ab ijs, ad quos non spectat absoluere nisi ratione impedimenti; hi enim præsentare postea se debent. ε Qui verò in collegijs viuunt Clerici, vel Ianitores, vel ministri si à reseruatis cēsuris absoluti sint, etiam si postea collegio, vel ministerio, seu officio decedant, Romam petere, seque Pontificię sedi sistere non tenentur, ζ non enim absoluti sunt, ratione impedimenti, sed ratione collegialis vitæ; Priuilegia verò illa, in quibus fit mentio de relapsu in pristinas sententias censuræ, non loquuntur de Nouitijs, sed de ijs tantum, qui volunt ingredi religionem, & religiosum habitum assumere; hi enim ante ingressum á censuris, & reseruatis criminibus absolui possunt, sed si postea Religiosum ordinem non intrauerint, η in pristinas censuras relabuntur. α *C. Monachi, C. illorum §. qui si claustra Desent excomm.* β *Glos. in Clemen. 1. De elect. Franc. Longus p 1. de Cas. reseru. §. 3. a. 8. Vecchius d. 9. d. 26. Riccius, Henriq* γ *Clem. IV. Minorib. Sixt IV. Minorib. Iul. II. Minim. S. Franc. de Paul. Clem. VII. Prædic. Paul. III Iesuitis, Rodriq. Peyrin. Cæsarub Sayr de cens cap. 28. nu. 14. Bonac. d. 2. quæst. 4. p. 5. Villaleb. Io. à Cruce, Suar. tom. 4. tract. 8 lib. 2. cap. 24. Peyrin. Hier Rodr Lezan tom pr. cap. 24 Molfes Miranda tom. 2. q 7. Viuald Regin. Vecch.* δ *Rodriq. Villalob. Portel. v. casus, Suar. lib. 2. cap. 24.*

24. ε *C. eos, qui de sent. excomm. in 6.* ζ *Bosius* 202. *Pasq. quæst.* 148. η *Casarub. Clem. IV. Iuly II. Peyrin.*

49 Qui incidit in censuram reseruatam ab Episcopo, post mortem Episcopi à quocunque confessario absolui potest ab illa censura, nisi per Decretũ Synodale reseruata fuerit. Mortuo enim Episcopo, non amplius restricta est Confessarij iurisdictio. *Ita contra Fagund. docet Pasqual. d.*496.*n.*2.

50 Nulla determinata verborum formula in foro conscientiæ ad absolutionem ab excommunicatione necessaria est, sed sufficit vti verbis absolutionem significantibus. Vsitata tamẽ formula absolutionis ab excommunicatione hæc est, *Ego authoritate Domini Nostri Iesu Christi, & Apostolorum Petri, & Pauli mihi concessa Absoluo te à vinculo excommunicationis, in quam incurristi*, vel te incurrisse declaratum est, *propter percussionem Clerici*; vel aliam ob causam exprimendam, *& restituo te communioni, & vnitati Fidelium, & Sanctis Sacramentis Ecclesiæ in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. Amen. Innocent. III. in cap. à nobis*, α *Syluest. Suar. Villalob Valent. Filiuc. tract.* 11. *cap.* 10 *quæst.* 7. *Aegid. Bauny, Bard. Rastel. Leander, contra Sanch. Bonac. quæst.* 3. *part.* 5.

51 Si quis a peccatis prius, quam ab excommunicatione absolutus est, sciens impedimentum, nec auferendum curans, absolutio irrita est. Si verò illud ignoret, vel nõ sit ipse causa impediens, quominus ab excommunicatione prius absoluatur, sed verè pœnitens, & bona fide absoluatur, absolutio valet, α quia si excommunicatus alia Sacramenta recipiat, verè illa recipit, vt Sacramenta Confirmationis, Ordinis, Extrema Vnctionis, Matrimonij: ergo, & Sacramentum Pœnitentiæ recipere potest, antequam ab excommunicatione absoluatur, si bona fide accesserit. α *Riuan. in* 4.*d.* 18.*a.* 10 *quæst.* 4. *Angles, Caietan. Nauar. c.* 9. *Couar. C. Alma mater p. pr. P Sotus, Suar. s.* 4. *Comit. cap.* 6. *qu.* 16. *Glianes v. excomm.* β *C.* 1. *de eo, qui furtiuè ordin. C. de homine De celebr. Miss. cap. significasti de eo, qui dux in matrim. Medull. p.* 4. *c* 7. §. 3.

52 Probabilius est censuram tolli absolutè, & directè per mortem eius, qui illa ligatus erat: licet aliquo modo indirectè, & respectiuè non tolli dici possit; quatenus ratione censuræ excommunicati cadauer licitè nequeat Ecclesiastica sepultura donari, & anima communibus Ecclesiæ suffragijs iuuari. *Ita Suar. d.* 7. *s.* 1. *Filiuc. tract.* 11. *cap.* 9. *quæst. pr. Hurtad. Alteriis, Couar. Laym. T rull. Palao. tom.* 4. *d.* 1. *p.* 11. *Leander d.* 11. *q.* 1.

53 Censura semel contracta per solam absolutionem proprie tollitur, quia quæcunque Ecclesiastica potestate ligantur, vel soluuntur super terram, ligata, vel soluta erunt in Cœlis, *Matth.* 16. & Clemens III. decreuit, ne qui excommunicationem contraxit, fidelium communioni ante absolutionem restituatur. *Ita Doctores vnanimiter sentiunt: Suar. Alter. Filiuc. Bauny, Rastel. & alij.*

54 Neque aboletur censura per emendationem rei, irrogatur enim Ecclesiastica potestate; igitur, & per eam auferenda est reo resipiscente. *Sic Doctores commun. ex cap. à nobis* 2. *& cap cum desideres de sent. excommun. & cap. quapropter de Appellat. Suar. Filiuc. Bauny, Hurtad. Corneio, Alter. Abbas. Palao. Leander.*

55 Pro-

55 Propterea etiansi excommunicatus fuerit quispiam sub hac conditione, donec satisfecerit, vel paruerit, vel restituerit, etiansi hęc præstiterit, adhuc absolutione ab excommunicatione indiget, quod pulcherimo euētu, ac miraculo allato docet Dauroultius in Cathechismo Historiali. *Ita ex cap. Consideres ex cap. à nobis 2 de sent. excomm. Hostiens. & Glossa in Clemen. 1. de Decim. Alterius, Hostiensis, Syluest. Leand. t. 1. de cens. d. 11. quæst. 5. contra Alciat. & Couar. in cap. Alma mater*, b

56 Absolutio à censura sub conditione de præsenti, vel de præterito, si conditio iam existat, vel adimpleta sit, valida, & aliquando licita est, vt quando non constat censuram latam, vel contractam fuisse. Conditio enim huiusmodi non suspendit actum, vel effectum, sed statim absolutio vel est valida, vel nulla. Et potest aliquis absolui sub conditione, si indiget, vel si satisfecit. Verum si quis absoluatur sub conditione de re inhonesta, vel illicita, peccatur per grauiter, vel leuiter pro quantitate materiæ. *Ita Doctores, Suar. Alter. Filiuc. Bonac. d. 1. qu. 3. p. 7. Nauar. Leand. l. c. q. 10.*

57 Si Iudex absoluat ab excommunicatione ad tempus assignatum, pro solutione æris alieni, & creditor proroget ei tempus solutionis ante terminum assignatum à suo Iudice, debitor non recidit in excommunicationem. Ad hanc enim impediendam non est necessarius actus iurisdictionis, sed sufficit concessio dilationis pro soluendo debito. *Ita contra Bonac. Hurt. Sayrum lib. pr. cap. 11. Vgolinum tab. pri. cap. 10. docent Nauar. cap. 27. num. 15. Alterius, Guttier. Villalob. Decius, Couar. Rebuf. Leander tract. 1. d. 11. quæst. 18.* Verum si ad instantiam actoris debitor excommunicatus sit, donec satisfaciat, etiansi debitum soluat, indiget absolutione à censura, nec tunc satis est, si creditor proroget tempus solutionis creditori. Excommunicatio enim non tollitur nisi per absolutionem. *Ita Doct. cit. Suar. Alter. Leand. loc. cit.*

58 Si inferior absoluat ab excommunicatione iuris, vel hominis Pontifici reseruata aliquem iusto impedimento detentum, debet sic absolutus quamprimum potest comparere coram Sede Apostolica, vel per se, vel per procuratorem intra tempus boni viri arbitrio designandum, post quam cessauerit impedimentum; alioquin in eandem excommunicationem recidet: *Ex cap. eos, qui de sent. excommun. in 6. Henriq. lib. 13. cap. 29. Leād.* Nec expectare licet Sede vacante, donec Pontifex creetur.

59 Si quis propter iustum impedimentum ab excommunicatione Pontifici, vel Antistiti reseruata ab inferiore absolutus fuit cum conditione, vt nisi intra mensem, vel aliud certum tempus satisfecerit, in eandem censuram relabatur, si intra præstitum tempus parti, ad cuius instantiam excommunicatus fuerat, satisfecerit, vel pacto conuenerit, non tenetur amplius sistere, vel præsentare se Pontifici, vel Episcopo. Hic enim non censetur velle reum, vel debitorem excommunicationis sibi reseruatæ vinculo teneri, nisi quatenus expedit creditori, vel actori, ad cuius petitionem reum a communione fidelium seiunxit. *Ita Nauar. cap. 26. num. 26. Alterius, Leander tract. 1. d. 11. quæst. 20. contra Cordubam, & Rodriq.*

60 Obligationi sistendi se coram Pon-

Pontifice, vel Antistite satisfacit quisquis per internuncium, vel procuratorem, vel etiam per epistolam hoc facit. *Ita contra Vgolinum, & Palaum, docent Nauar. cap. 27. num. 146. Caiet. Diana, Leander, Sayr, Costa.*

61 Ab excommunicatione maiori, & alijs censuris potest absoluere Summus Pontifex in vniuersa Ecclesia, vel inuitis, & reclamantibus Episcopis. Eandem absoluendi potestatem ordinariam habent legati Pontificij, Nuncij, Commissarij in Prouincijs, ad quas missi sunt; item Vicarius Pontificis Maximi, Patriarchæ, Primatis, Archiepiscopi, Episcopi, eorumque Vicarij Generales subditos suos absoluere à censuris possunt, Concilium generale, seu vniuersale omnes Christicolas, Concilium Prouinciale, ac Diœcesanum, & Collegium Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis, quod Capitulum vocant, & eiusdem Vicarius Sede Episcopali vacante, Abbates, Superiores, ac Præsules Regulares ex Tridentino Concilio. *Ita Doct. communiter. Nauar. cap. 27. Henriquez, Suar. Alter. Bauny, Leander, Auila.*

62 Potestas absoluendi à censuris delegari potest omnibus illis, quibus potestas ferendi censuras committi potest, α tales sunt non modo Clerici, sed etiam Laici, viri, fœminæ; etiamsi sint infideles; β per extraordinariam Pontificis concessionem: Nam etiam infidelis potest validum Baptismum conferre, ergo iure Diuino non est incapax iurisdictionis spiritualis ad cognoscendas causas, ac ferendas censuras. α *Ita Vgol. Alter. Nauar. cap. 27. num. 6. Filiuc. tract. 11. cap. 2. nu. 37. Auila, Bauny, Corne. Rastel. Bassæus, Cand. Lam. Arcangel. Diana, Henriq. Hurtad. Leand. Sayr. Lugo.* β α *Ita Doct. cit. contra Suar. d. 2. s. 3. num. 12. Duard. Bonac.*

63 Iudex Ecclesiasticus, qui potestatem habet ferendi censuras, & absoluendi, si Sacerdos non sit, non potest in articulo mortis à quacunque censura homines sibi non subditos absoluere. In hos enim non habet iurisdictionem necessariam. *Ita Suar. d. 7. s. 6. num. 11. Alter. lib. 4. d. 5. Filiuc. loc. cit. num. 318. Leand. tract. 1. d. 17. quæst. 7. contra Armil. Tabien. Panor. Valer. Raguc.*

64 Non modo illicita, sed etiam inualida est absolutio ab excommunicatione per dolum, vel fraudem versantem circa causam finalem censuræ obtenta. Vt si reus falso dicat Iudici se parti læse satisfecisse, vel pœnitens Cõfessario asserat se non posse satisfacere cum tamen possit; inualidè à censura absoluitur, non enim subsistit causa finalis Iudici, vel Confessario dicta; propter quam hic, vel ille absoluit; sic hæreticus fingendo se emendatum, si absolutionem à fidei quæsitore obtineat, manet adhuc reseruata censura obstrictus. *Ita Doct. vnanimiter, lege Suar. d. 7. s. 6. Sà, Nau. Sanch. Alter. Regin. Filiuc. Leand. q. 10.*

65 Absolutio à censura quauis vi, vel per metum cadentem in constantem virum obtenta nullius momenti est. *Ex cap. vnico de his, quæ vi, metus cap. fin. lib. 6. vbi ita Gregor. X. Pontif. decreuit, & extorquentes talem absolutionem excõmunicat. Caiet. Nauar. Angel. Henr.* Secus verò, si per vim, aut metum leuem absolutio censuræ extorta fuerit; in iure enim non habetur ratio leuis metus, quia non est causa inuoluntarij moralis, & pœna iuris restringitur ad casus expressos. *l. Nec timorem ff. de eo, quod metus causa*

causa. Ita Doct. cum Glossa in cap. cit. versic. subiacere, Suar. d. 7. s. num 15. Bonac. d. 1. quæst. 3. p. 8. Filiuc. tract. 11. num. 322. Henriq. Agyd. Alter. Leander. & alij.

66 Iudices Regij in Castellana Republica, quando ad tollendam vim contra aliquem reum appellantem ad Sedem Apostolicam rogant primò, deinde iure compellunt Iudicem Ecclesiasticum nolentē admittere talem appellationem, vt absoluat ad tempus excommunicatum ab ipso, donec acta causa, & processus ad curiam mittantur, & examinentur; non incidunt in excommunicationem Decreti Gregorij X. *cap. vnico de his, quæ vi, metue; cap. fin.* Ita enim longa consuetudo, vsusque in Hispania obtinuit, quando Iudices Ecclesiastici nolunt deferre appellationi rei ad Apostolicā Sedem, ne illi authoritate, & iurisdictione in longinquis à Romana Sede regionibus abutantur, ac reos grauiter opprimant. *Couar. pract. q. 1. cap. 35. n. 3. Caiet. v. excomm. Nau. cap. 37. n. 69. Driedo, Sot. Perez, Alterius, Leander tract. 2. d. 17. q. 14.*

67 Quinque casus enumerantur, in quibus is, qui censuram anathematis alicui irrogauit, eandem auferre nequit. Primò delegatus à Summo Pontifice aliquem sententiæ suæ non obedientem excommunicare potest, sed post elapsum à sententia deffinitiua annum eundem ab excommunicationis vinculo soluendi potestatem non habet, *a* verum si ante sententiam deffinitiuam eum excommunicet, semper eandem absoluendi potestatē habet, vsque ad deffinitiuam sententiam etiam post annum, durat enim eiusdem iurisdictio. *a Ex cap. quærenti de officio Delegati, Angelus, Armilla, Auila, Suar. d. 7. s. 1. num. 7. Bonac d. 1. q. 1. p. 1. Lean.* Secundò, Incēdiarios potest Episcopus excommunicare, sed post denunciationem absoluere nequit. Nam ad Summum Pontificem illorum absolutio spectat. *Ex C. tua nos de sent. excomm. Nau. c. 17. num. 94. & 256. Caiet. versic. excomm. Sot. Ang. Armil. Auila.* Tertiò, Quando is, qui aliquem excommunicauit in maiorem excommunicationem incidit, & iam denunciatus est, non toleratus. Iam enim iurisdictione spoliatus est, secus si toleratus sit, vel minore tantum excommunicatione obstrictus. *Ita Doctor. citat.* Quartò, Qui iubente Pontifice quempiam excommunicauit non cognita, & indicta causa, eum nequit ab hac censura liberare, secus si cognita causa excommunicauit. *Ita Nau. Ioann. Andr. Sylu. Angel. Archid. Hostien. Henriq. eandem.* Quando Summus Pontifex ex certa scientia, & cognitione causæ excommunicationem ab inferiore latam confirmat, non potest, qui eandem tulit, absoluere. Tunc enim perinde se habet, ac si à Pontifice lata fuisset. Secus dicendum, si Pontifex eam absq. cognitione causæ confirmasset, vel si in excōmunicationem per constitutionem inferioris à Pontifice confirmatam quispiam incidisset, nisi in confirmatione eam sibi, vel alteri Pontifex reseruarit. *Hēriq. l. 13. cap. 18. Auila, Io. Andr. Syluest. Nau. Angel. Alterius, Leander tom. 1. disp. 11. quæst. 16.*

68 Archiepiscopus, vel Patriarcha, seu Primas alicuius prouinciæ Antistes in causa ad se per appellationem partis deuoluta absoluere potest ab excommunicatione per Episcopum suffraganeum suum alicui irrogata. *Ex*

cap.

cap. per tuas de sent. excomm. Innocen. II. & IV. Henriq Leander quest. 19. Panorm. Felin. Nauar. Couaru. Sylu.

69 Possunt Episcopi absoluere subditos suos ab excommunicatione lata à quibusdam Abbatibus, Archidiaconis, Archipresbiteris sibi inferioribus; etiam si ad ipsos non sit per appellationem, aut querelam deuoluta causa, & hoc licitè, si præmonito eo, qui excommunicauit, & satisfactione præmissa absoluant, secus verò illicita sed valida erit absolutio, nisi contraria consuetudo obstet. Habet enim Episcopus ordinariam potestatem absoluendi subditos omnes Diœcesis suæ. *Ex cap. cum ab Ecclesiarum De officio Iudicis ordinarij, Glossa ibi Angelus, Armilla, Syluest. Tabien. Suar. d. 7. s. 2. Leand. q. 20.*

70 Prouincialis Præses Regulariũ potest absoluere regularem eum, quẽ inferior Præsul alicuius collegij, vel Cænobij eiusdem Religiosi ordinis Præfectus excommunicauit, huius enim iurisdictio subordinata est Superiori, nisi obstet aliqua peculiaris Regulæ constitutio. *Ita Abbas in cap. si quis contra Clericum num. 42 cap cum contingat num. 20. De foro compet. Couaru. in C. Alma mat. 1. p. §. 12. Syluest. Suar. Auila, Leand.*

71 Probabilior est opinio Doctorum asserẽtium excommunicationem latam per sententiam generalem aduersus eos, qui hoc, vel illud crimen perpetrabunt, & ad futura peccata præcauenda non solum ab authore, tolli posse censuræ, & superiore sed etiam ab alio, qui absoluere possit ab excommunicatione ab ipso iure lata. Nam sententia generalis huiusmodi æquiualet Canoni, vel constitutioni, & odiosa restringenda, vel mitius interpretanda sunt. *Ita Nau. in C. ita quorundam de Iudeis, & Summa cap. 27. num. 44. Couar. in C. Alma mat. 1. p. §. 12. num. 4. Io. Andr. Card Imola, Villalob. Henriq. Abbas Fel. Sylu. Armil. Auila, Alaua, Aegid. Cornei. Laym. tract. 5. p. 1. c. 7. num. 3. Banny, Prepos. Bonac. d. 1. quest. 1. pa. pr. Sà, Leand. quest. 22. contra Glossam, vlt. in C. ex frequentib Felin. Caiet. Ioann. Vgol. Fabrum, Vasq. Alter. Filiuc. tr. 11. num. 302. Villalob. Suar. d. 7. s. 2.* Quorum sententia etiam probabilis est, quia talis excommunicatio est ab homine, non à iure.

72 Excommunicatus ab Antistite suo per sententiam generalem, si postea in aliam Diœcesim se transferat, ibique domicilium eligat, absolui potest, non modo à latore censuræ, sed etiam ab Episcopo domicilij ob rationem modo adductam. *Ita Doctores pro nostra sent. relati.*

73 Qui incidit in excommunicationem latam per modum constitutionis ab Episcopo externi Territorij, absolui potest etiãm à proprio Episcopo, quia talis censura æquiualet censuræ latæ à iure. Secus verò, si incidit in excommunicationem peculiari sententia latam ratione delicti in alieno Territorio commissi. Tunc enim ab eo, qui illam tulit, non à proprio Antistite absolui potest, nam ratione delicti subditus est Episcopo loci, in quo illud commisit. *Abbas in C graue nimis, de prabendis num. 14. Suar. d. 7. s. 2. nu 26. Alter. Leand.*

74 Qui excommunicatione ligatus fuit ab vno Episcopo ad instantiam partis, non potest parte etiam consentiente ab alio Antistite absolui, nam consensus partis nõ tribuit iurisdictionẽ non habenti. *Ex C. de causis, de off. deleg.*

deleg. Alter. lib. 2. d. 2. cap. 5. Suar. num. 34. Leand. & alij comm.

75 Qui ab aliquo Præsule excommunicatus fuit, ab eodem etiam post appellationem factam ad Superiorem Iudicem absolui potest. Ille enim adhuc retinet iurisdictionem, quæ solum suspensa est, ne impediat appellationis effectum, non ne absoluat reum, multo magis absolui potest à Præsule, ad quem appellauit. *Sic Abbas, Suar. d. 7. s. 2. num. 33. Alter. Fil. n. 306. Bonac. d. 1. q. 3. p. 1.*

76 Episcopus, & Præsul habens iurisdictionem Episcopalem, & Capitulum Cathedrale Sede vacante, eorumque vicem gerentes, seu Vicarij, vel Generalis Eipscopi, & Capituli Cathedralis possunt absoluere ab omni censura iuris nemini reseruata. *Sic decernit Innoc. III. in cap. nuper de sent. excomm. & Doct. commun. Alter. Regin. Suar. Nau. Baun. Hurt. Corn. Diana p. 5. tract. 9. Portellius v. Abbas, Geminian. in c. 2. de constitut. in 6.* Idem dicendum de Parocho, quia est proprius Sacerdos, cui Innocentius III. concedit facultatem absoluendi ab excommunicatione non reseruata, *ex cap. citat.* in quo ratio assignatur, quæ tam pro excommunicat. minori militat, quam pro maiori, nec constat a consuetudine reuocatum fuisse caput *Nuper* concedens Episcopis, & Parochis eam facultatē. *Ita S. Thom. in 4 d. 18 quæst. 2. D. Bonauent. d. 18. quæst. 6. Sot. d 22. q. Filiuc tract. 11. cap 9. num. 28; Regin. lib. 9. cap. 5 Tol. lib. 1. cap. 16. Laym. tract 5. p. 2. cap 5. Bonac. d. 1. quæst. 3. p. 1. Sayr. lib. 5. cap. 15. num 22. Sylu. Ledesm. Angel Hostien. Summa Conf. Innoc. Suar. Vasq. Prepos. Luys. Hurt. Villalob. Moscos. Diana p. 5. tract. 9. resol. 5. Tanner. Cornei. Leand q. 23. Bauny contra Conar. Panorm. Glossa, Felin. Imolam, Henriq. Bert. D. Antonin. Comitol. Bosel. Vgolin. Tabien. Barbos. Piacec. Bitter. Durand. Fabrum d. 25 q. 1. d. 4. c 8. & alios.*

77 Qui habet facultatem absoluēdi à censuris, & casibus Summo Pontifici reseruatis, non potest absoluere à casibus, & censuris, quos sibi Episcopi reseruarunt, excepto Iubilęi magni, vel Indulgentiæ per modum Iubilęi concessæ tempore. quo etiam à reseruatis Episcopo casibus, & censuris pœnitentes absoluuntur, Episcopis scientibus, nec reclamantibus. Cęteris verò temporibus non vult Summus Pontifex derogare iuri, consuetudini, ac constitutionibus Episcoporum. *Ita Bonac. d. 1. quæst. 3. p. 1. num. 10. Nauar. cap. 27. num. 261. Graff. Farinac. contra Suar d. 7. s. 5. num. 13. Vgolin Tab. 1. cap. 13. Hurtad. d. 15. diff. 3. Leand. tr. 29. q. 46.*

78 Qui per sententiam generalem ab aliquo Iudice excōmunicatus Religiosum ordinem ingreditur, potest absolui à pręside religiosi ordinis, cui subest, ex vi iuris communis secluso quouis priuilegio, γ Præses enim, seu Superior religiosus ordinariam habet, & quasi Episcopalem potestatem. Qui verò à Iudice suo per particularem sententiam anathematis vinculo innodatus est, non potest absolui secluso omni priuilegio ex sola vi Iuris communis à pręside religiosi ordinis, in quem post contractam censuram ingressus est, ß sed ex vi priuilegiorum Regularibus concessorum potest absolui ab excommunicatione ab homine per sententiam particularem lata etiam contracta ante ingressum Religionis, ε aliter priuilegium

adhoc conceſſum nil operaretur, niſi per illud tolli poſſit talis excommunicatio ab homine per ſententiam peculiarem illata. γ *Ita Suar. d. 7. ſ. 2. num. 29. Filiuc. num. 305 Nauar. Couar. Henr. Syluest. Armill. Alter.* ♭ *Suar. loc. cit. Vgolin. Alter. Filiuc. tr. 11. cap 9. Bonac d. 1. q. 5. p. 1. Leand. quæſt. 29. contra Lupum, Guttier, Mirandam,*

79 Quilibet Sacerdos ad confeſſiones excipiendas legitime admiſſus nō modo a peccatis, ſed etiam à cenſuris iure communi ſtatutis, ac nemini reſeruatis abſoluere poteſt. Nam proprius Sacerdos confitentis ei dicitur, cui, & Epiſcopo ea facultas conceſſa eſt. *In Cap. Nuper. cap. omnis vtriuſq. ſexus, Suar. d. 7. ſ. 4. num. 9. Alterius, Nauar. Bonac. Sayrus, Bauny, Auila, Filiuc. Sot. Armilla, Corneio, Diana, Leander q. 34. Villal & alij.*

80 Quiſquis à Summo Pontifice impetrat, vel habet poteſtatem abſoluendi ab omnibus cenſuris, poteſt etiam abſoluere à reſeruatis in iure, non à cenſuris Bullæ cœnalis; quandò huius mentio facta non eſt, quia hæ ſpecialiſſimè reſeruantur, & ſpecialiter in conceſſione facultatis abſoluendi ab ijſdem exprimendæ ſunt. α *Azor. p p. lib. 8. ß. Bonac d. 1. q 5. p. 1. Nauar. Alter. Cand Syluest S. Thomas in 4. d. 18. Sà, Graff.* ♭ *idem c.* ♭ *Suar. d. 7. ſ. 5. num. 11. Bonac. Alter. Hurtad. S. Fauſt Bard Conar. Vgolin. Leand. d. 17. quæſt. 17. & 18.*

81 Eum, qui obtinuit facultatem abſoluendi à criminibus omnibus, ac cenſuris in cœnali diſplomate contentis, poſſe abſoluere ab excommunicatione ob hęreſim contracta Doctores alij aſſerunt, γ alij negant, ♭ aiunt illi, quia priuilegium Principis latiſſimè eſt interpretandum maximè in ijs, quæ ad animarum beneficium ſpectant; vbi nulla exceptio à Pontifice ponitur, neque à nobis ponenda eſt. Negant iſti; quia generalis conceſſio ad illa non extenditur, quæ in ſpeciali concedi ſolent. Et Summi Pontifices Vrbanus IV. Paulus IV. Pius V. & Gregorius XIII. ita declaraſſe feruntur, verum huiuſmodi declarationes authenticè non conſtant, vel de hęreſi notoria intelligendæ ſunt, non de occulta. Ego autem media via incedens dico, eum, qui talem facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus Bullæ cœnalis accepit, poſſe abſoluere a cenſura, & culpa hęreſis occultæ, non verò notoriæ, modo ea conceſſio per aliud decretum non ſit reſtricta, & complectatur facultatem abſoluendi ab omnibus caſibus, & cenſuris Epiſcopo reſeruatis, & ita cōciliantur Doctores affirmatiuæ ſententiæ. γ *Sot. d. 22. quæſt. 2. art. 3. Fagund. prec Eccleſ. tom. 2. lib. 8. num. 34 Regin. Quintan. A. Leon Cord. Molf. Farin. Polanc. Loren. Peyrin. Graff. Sà,* quorum opinio eſt probabilior, *Couarn. Alteri Luyſ. Diana,* & Doctores negatiuæ opinionis, *Caiet Sylu Regin. Nauar. Homeb Turrebl. Ricciul Bonac. d. 1. quæſt. 3 p. Hurt. Cand Luyſ. Vinald. L. Craz. Trullench. Vgol. Alter. Vaſq. Henriq. Perez. Medin. Mandoſ. Roias, Aragon. Nauar. Guttier. Rodriq. Azor.* quorum ſententiam probabilis eſt, *Lean tr. 2. d. 17. q. 39.*

82 Poſſunt Epiſcopi abſoluere ſubditos ab hęreſi externa, occulta ex vi Tridentini Decreti, non verò à notoria, vel ad forum contentioſum deducta reo iam citato de hac enim ſola intelligenda ſunt verba cœnalis conſtitu-

ſtitutionis, quæ non officit, nec obſtat antiquis Epiſcoporum priuilegijs, & ita Pius V. *Viuald.* & Sacra Congregatio teſte *Comitolo* declararunt. *Ita Nauar. Sà, Fagund. Cordub. Angles, Simanca, Zauallos, Vela, Palao. Bauny, Portel. Ledeſm. Lorca, Bannes, Souſa, aliq. ſuperius relati.*

83 Nec fit notoria hęreſis, ſi vno tantum teſtimonio probata ſit, ſed occulta manet, & iuriſdictioni Epiſcopi ſubiecta, occultum autem dicitur non modo, quod per accidens tale eſt, vt quod ſola delinquentis confeſſione manifeſtari poteſt, quia nullus ei interfuit; ſed etiam quod non eſt notorium, aut fama euulgatum. *Ita Henriq. lib. 14. cap. 26. Auila, Baun. Leander quæſt. 47.*

84 Quilibet Epiſcopus electus, & confirmatus, etiamſi nondum conſecratus ſit, nec Sacerdos, modo habeat diœceſin, in qua Tridentini Concilij Canones, ac Decreta recepta fuerint, abſoluere ſubditos poteſt ab excommunicationibus contractis per delicta occulta, quorum abſolutio Apoſtolicæ Sedi reſeruata eſt. Hanc poteſtatem habent eorum Vicarij ad hoc ſpecialiter electi in foro conſciētiæ, excepta excommunicatione in hęreticos lata, a qua Epiſcopus ſolus in foro conſcientiæ tantum abſoluere valet, *a* Epiſcopi vero earum diœceſeon, in quibus Tridentinum Concilium receptum non eſt, à prædictis cenſuris abſoluere nequeunt; *b* par enim debet eſſe fauorum, atque onerum ratio. *Ita a Concil. Trident. ſeſſ. 24. cap. 6. Suar. tom. 4 in 3. p d. 30. ſec. n 4. Nauar. Auila, Bauny, Sanch. lib. 8. de matr d 1. num 21. & ſummæ lib. 2. cap 11. Granad. Palao Leand.* Idem dicendum eſt de Cathedrali Canonicorum collegio Sede vacante, eorumque Vicario, quia Capitulum Cathedrale ſuccedit in omnibus, quæ iure ordinario competunt Epiſcopo. Nec obſtat declaratio Cardinalium à Suario allata *d. 41. ſ. 2 num. 13.* quia de ea non conſtat authenticè. *Sanch. lib. 8. de matr. d 2. num. 10. Nauar. cap. 27. num. 39. Bonac. d. 1. qu 3 p. 2. Angel. Auila, Sayr Villalob. Fagund. Granad. Aragon. Cened Gemin. Manuel. Leand. contra Suar. l. c.*

85 Non improbabile eſt Abbates, & Præſides, ſeu Superiores Regulares locales abſoluere poſſe à cēſuris Summo Pontifici reſeruatis in caſibus occultis, etiam in cœnali diplomate expreſſis. Cum enim quaſi Epiſcopalem iuriſdictionem habeant, probabile eſt, eos ſub Epiſcoporum nomine comprehendi in decreto Tridentini *ſeſſ. 24. cap. 6. Sanch de matr. lib. 8. d. 2. Bonac. p. 2. Alter. Henriq. Granad. Manuel. Sayr. lib. 6. cap. 11. num. 83. Leand. contra Panorm. Innocen Hoſtien. Angel. Syluest. Aragon. P. Ledeſm. Garciam, Barboſam.*

86 Epiſcopi ex vi Decreti Tridentini à caſibus in Bulla Cęnali expreſſis, & ab excommunicationibus annexis, excepta ſaltem hęreſi ortis ex delictis occultis abſoluere poſſunt. Nam per Bullam Cœnæ non eſt ablata illis facultas per Tridentinum Concilium eiſdem conceſſa, quia in ea non fit ſpecialis mentio Tridentini Concilij. Aſt per clauſulam generalē non abrogatur facultas, vel priuilegium alicuius Concilij generalis præſertim Tridentini, quod maximam authoritatem habet, & nouiſſimum eſt. *Vt conſtat ex Cap. ex parte de Capell. Monac. ex Gloſſa ibi. v nulla mentio, ex Cap. nonnulli De reſcriptis, & Gloſſa ibi. v.*

fecerint mentionem, ibiq. Archid. Baldus, Felin. Decius, Selua, Alter. cum alijs. Nau. lib 1. conf. 2. de constit. Angles Cordub. Bann Henriq. Palac. Simanc Vela, Granad Bauny, Becan. Auila, Nugn. Lorca, Susa. Portel. Fagund. Putean. Aragon Ciuit Gom. Lã. Zaual Ledesm. Leand. quaest. 45. Aegydius solam excipit heresim, contraria etiam opinio probabilis est ex Responsis Pontificum, ac Cardinalium, de quibus nihil authenticum extat. *Ita Bonac. d. 1 quaest 3. p. 2. Tolet. in bulla excomm. 14. Fuscus, B. Angelus, Felician. Maiol. Guttier. Antoninus, Mol Vgol. Vinald. Azor Philiar. Farin. Lezan. Luys Valer. Megal. Hom. Sanctar. Belloc. Floron. Raguc. Faber. Torrebl. Villalob. Praesec. Riu. Trullen. Garc. Comitol Scortia. Nouar. Syluius.*

87 Episcopi ab excommunicationibus Summo Pontifici reseruatis, ex casibus occultis absoluere possunt extra confessionem sacramentalem, α etiam absentes, β & vel extra diœcesin suam subditos, γ & ab hæresi deducta ad forum contentiosum, non conuictum reum, δ vel iam absoluto iudicio punitum. ε Particula illa *in foro conscientiæ* solum efficit, vt in externo foro absolutio non valeat. Posse absolui ab excommunicatione absentem omnes fatentur, nec Tridentinum id prohibet, neq. necesse est vtrunque esse in diœcesi, cum absoluit Episcopus subditum ab excommunicatione sola; Immo, potest etiam illum absoluere extra diœcesin suam. Hoc enim à Tridentino Concilio non vetatur, sed quod certum est, asseritur, Episcopum in diœcesi sua absoluere; Crimen testimonijs non probatum perinde se habet, ac si ad contentiosum forum deductum non fuisset; ideo ab eo, vt occulto reus absolui potest ab Episcopo. Si verò reus punitus fuit, iam satisfecit Reipublicæ offensæ. Ideo absolui potest à delicto probato, & à censura per suum Antistitē, nihil enim derogatur authoritati Iudicis absoluto iudicio. α *D. Thom. p 3 t. 24. c 77. Nau. consil. 11. de priuil. Suar. tom. 5. d. 14. s. 2. num. 11. Bonac. d 1. quaest. 3. p. 2. Diana p. 1. tract. 5. resol 5. Bauny, Solerius, Praeposi. Candid. Rodriq. P. Ledesm. Sanch. contra Viuald.* β γ *Suarez. Ledes. Rodriq. Henriq Leand. tract. 2. d. 17. quaest 56. Sanch sum. lib. 2. cap. 11. num. Luys* δ *Auila p. 7. d. 10. d. 7. Henr. lib 14. c. 7. Machad. & alij.*

88 Episcopi à delictis occultis Pōtifici Max. reseruatis, & ad forū contentiosum siue iustè, siue iniustè deductis, seu in iudicium etiam cum vnico teste delatis, absoluere nequeunt, modo reus ob id à Iudice accersitus, & de hoc præmonitus sit. *Concil Trid sess. 2. De reform cap. 6. Auila p. 1. cap. 7. Bonac. p. 3 q. 2. Sanch. Leand. q. 94.*

89 Qui alicubi commisit delictum notorium Summo Pontifici reseruatum, deinde ad alium locum distantem se confert, vbi delictum illud ignoratur, ab Episcopo loci, absolui posse probabiliter dicitur, quia occultum est, vbi reus absoluitur. Idē esse alibi notorium, alibi occultum potest. *Ita Sanch lib. 2. sum cap. 11. num. 20. Duard. lib 3 §. 2. quaest. 11. Trullench. Barbosa ad Trid cap 6 sess 24. Leand. quaest. 57. Auila, & alij contra Bonac. p. 2. num. 3. Nau conf 43. Sanctar.* Quorum sententia probabilis est, actu a, quia huiusmodi delicta iure, ac simpliciter notoria sunt.

90 Ab excommunicatione, & culpa Summo pontifici reseruata absolui

potest

poteſt ab Antiſtite ſuo quicunque ad Apoſtolicam Sedem recurrere nequit impeditus, vel periculo mortis in itinere, vel grauis incommodi, vel diuturno morbo, etiamſi non ſit periculoſus, vel fœminei ſexus fragilitate, vel itineris faciendi impotentia, vel inopia, vel alendi proprio labore vxorem, vel parentes, vel filios neceſſitate, vel oculorum, vel pedum carentia, vel ſenectute, vel pueritia, ætatis, vel libertatis defectu, vel capitali inimicitia, vel cura animarum, vel temporali dominio, vel vitium debilitate, vel qui ſub cura parentum, vel qui alteri adſtrictus ſui iuris non eſt, vt filius familias, vel alia quauis cauſa impeditus, ne in vrbem proficiſcatur. *Ita ex cap. Eos qui, C. ſi quis ſuadente C. ea naſcitur, C. de Cætero, C. quamuis, C. mulieres, C. quod his de ſent. excomm. Nau. cap. 27. num 89. Bonac. d. 1. qu. 3. p. 2. num. 4. Reginal. lib. 9. Sylueſt. v. abſol. Henriq. Auila, Aegyd. Bauny, Corneio, Hurtad. Alter. Diana, Luyſ. Leander quæſt. 58. & 59. Tol. 1. cap. 35. Ioann. Andr. Panor.*

91 Qui aliquo ex prædictis impedimentis tenetur, quominus Romanũ Pontificem adire poſſit, neceſſe non eſt, vt abſolutionem à reſeruata Pontifici cenſura, ac culpa per procuratorem, vel per epiſtolam à Pontifice petat, ſed ſatis eſt, ſi ad Epiſcopum, vt abſoluatur, recurrat, quia iura ſolum exigunt, vt ipſomet reus Romanum Pontificem perſonaliter adeat, ſi poteſt, ceſſante impedimento. *Nau. cap. 27. num. 90. Sayrus tom. 1. lib. 1. cap. 16. Sylueſt. v. excommun. Sanch. lib. 2. cap. 13. Alterius, Auila, Cordub. Henriq. Aegyd. Cornei. Baun. Hurtad. Leander, Diana p. 5. tract. 9. reſol. 6. Vgol. contra Bonac. p. 2. n. 4.*

92 Quando excommunicatus non Pontificem, ſed eius legatum adire poteſt, vel alium habentem poteſtatem abſoluendi à criminibus, ac cenſuris Summo Pontifici reſeruatis ab Epiſcopo ſuo abſolui nequit. Quia poteſtas abſoluendi ab iiſdem Epiſcopo conceſſa eſt propter neceſſitatem, qualis hic non eſt. *Sanch. lib. 2. cap. 3. num. 32. Bonac. d. 1. q. 3. p. 2. Suar. tom. 4. in 3. p. d. 30. ſ. 2. Ludouic. a S. Ioan. Lug. Granad. Leand. Cord. Ant. Gabr. Bern. Diaz. Armil. Henriq. contra Auila, Hurtad. Cornei.*

93 Probabiliter docent aliqui Regulares Præſides, vel Superiores ex vi Decreti Tridentini habere facultatem abſoluendi ſubditos ab omnibus caſibus etiam in Bulla Cœnali contentis, Summo Pontifici reſeruatis. Probabile enim eſt eos nomine Epiſcopi in eodem Decreto comprehendi etiam Præſules Regulares, præſertim Generales, Prouinciales habentes poteſtatem, & iuriſdictionem, quaſi Epiſcopalem, qua abſoluere, commutare, relaxare, ſeu diſpenſare valent, vt Epiſcopi. *Ita præter hac de re citatos a me alibi Doctores docent Emanuel, Nauar. Granad. Bauny, Anton. de Innoioſa Dominicanus, Ioannes Soria 2. p. tract. 1. ſ. 1. Quintanaduenas, tom. 1. tract. 8. d. 16. Sanch. Nauar. 61. conſil. cap. 62. Emanuel. Garcia, Santor. Leand. tract. 2. d. 17. q. 72. Henriq. Villalob. contra Auilã, Leandrũ, Palaum, Barboſ. 2. p. allegat. 39. Hurtad. Fagund. Armend. Angel. Cened. Arag. & alios plur.*

94 Poteſt Epiſcopus abſoluere regulares etiam viros, tum fœminas ſuæ iuriſdictioni non ſubditos ab omnibus cenſuris, & delictis occultis, ac reſeruatis ex vi Tridentini priuilegij Epiſ-

copis concessi sessione xxjv. Capite vj. Religiosus enim exemptus in ijs, quæ ad quietem ipsius, & fauorem spectant, non debet esse deterioris conditionis, quam subditi Episcopi, cui potest se in hoc subijcere consentiente ipsius Præside. nam & hoc priuilegium Pontifices Regularibus concessere; secus verò, si Superior Religioso subdito talem licentiam iusta de causa deneget, sed si iniustè licentiam subijciendi se Episcopo ad absolutionem à censuris reseruatis impetrandam Superior Religioso subdito dare nollit, potest hic adhuc ab Episcopo absolui, potestas enim etiam illi data est in ædificationem, non in destructionem. Non enim credendum est Paulum III. Pontificem voluisse Religiosos vagari ad Apostolicam Sedē proficiscendo, vt absoluantur à censuris, ex casibus occultis Pontifici reseruatis. *Ita contra Armill. Rosell. Rodriq. tom. 2. quæst. 63. art. 10. Suar. de Reli. tom. 2. lib. 6. cap. 11. Ledesm. Glossam, & Imolam in Clement. penult. de sent. excommun. & alios docent Leander tract. 2. d. 17. quæst. 70. Federicus Sen. cons. 14. Molina tom. 4. d. 61. Suar. de pœnit. tom. 4. d. 30. s. 2. Henriq. Auila, Sanch. sum. lib. 2. cap. 11. Zerola. Sacra Congregatio teste Mars. Bonac. Hurtad. Diana p. 1. tract. 5. resol. 6. Basilius, Merola, Anchar. Alber. Cornei. Lignano, Molin. Sanch. Basil. Suar. tom. 4. d. 30. s. 2. Diana resol. 6. cit. Leander contra Megalam.*

95 Virtute Bullæ Cruciatæ potest, quisquis eam obtinuit, absolui ab omnibus casibus, & excommunicationibus, quæ Episcopo, & alijs Præsulibus Pontifice Romano inferioribus, quod ad absolutionem reseruantur, toties quoties indiguerit, ab excommunicationibus verò Pontifici reseruatis etiam in Bulla cœnali semel in vita, & iterum in mortis articulo absolui potest, vt ex diplomatis verbis constat. *Henriquez lib. 7. cap. 13. Medina lib. 1. cap. 11. Corduba cap. 144. Rodriq. Villalob. Machad. Lud. à Cruce, Acosta, F. Bard. Leander quæst. 80. Diana. Ita Doct. citati Man. p. 1. tract. 1. resol. 96. Trull. contra Garc. & Bled.*

96 Regulares Præfecti, seu Superiores absoluere possunt subditos ab occulto hęresis crimine, & excommunicatione per eam contracta, ex priuilegio Pij V. apud Rodriquium tom. prim. quæst. Regul. 61. artic. 9. probabile est per concessam Episcopis per Tridentinum Concilium potestatem absoluendi à Casibus Bullæ cęnalis; sine dubio Regulares Superiores, quasi Episcopalem iurisdictionem in suos habentes ab occulta hęresi subditos absoluere posse. Nam Pij V. extensio generalis est ad omnes facultates. *Suar. tom. 4. tract. 9. lib. 2. cap. 10. Fran. Longus de casib. referu. p. 1. §. 1. art. 23. Diana p. 1. tract. 5. resol. 6. Leander tract. 2. d. 17. quæst. 74. Portel. Bauny, contra Sanch. lib. 1. sum. cap. 11. num. 7. Auila, Rodriq. Veg. Sanctarel. Tamb. Sanctor. Le. Murc. Fagund. Io. Cruc. Sigism. Nald. Vechi. Machad. Layman.*

97 Immo in regionibus illis extra Italiam, in quibus non viget Sacræ Inquisitionis Officium, ex Decreto Pauli V. possunt Regulares Præfecti cognoscere causas ad Inquisitionis Tribunal spectantes, modo postea, quæ gesserint, indicent Sanctæ Inquisitionis Officio, & tunc ab heresi etiam notoria, & à reliquis casibus Cęnalis di-

diplomatis absoluere possint. *Crousers, ac cap. 7. §. 12. Leand.*

98 Regulares non possunt absoluere à casibus Episcopo reseruatis, frustra enim anno 1628. die 17. Nouembris, Vrbanus VIII. abrogasset concessam Regularibus potestatem absoluendi à casibus Episcopo reseruatis, ex vi priuilegiorū ipsis post Tridentinum Concilium concessorum, si adhuc possent ab illis absoluere per priuilegia iisdem Regularibus ante Tridentinum Concilium concessa, quæ antiquata, siue abrogata, & extincta fuisse ab eodem Concilio censuit Vrbanus, & Sacra Congregatio. Cum mens, & intentio Summi Pontificis fuerit adimere Regularibus omnem potestatem absoluendi á casibus Episcopo reseruatis. Eorumque Decretum seruandum est, vbi authentice promulgatum, & vsu receptum est. *Ita Bassaeus v. casus reseruati num. 38. Diana p. 1. tract. 5. resol. 64. Barbosa in summa Apostolicorum decretorum; Lezana, Io. Maria Nouar. Sellius, Peyrin. Molfs. Comitol. Trullench. contra Quintanaduenam tract. 3. sing. 15. Leandrum art. 5. tract. 1. disp. 17. quæst. 70. Bauny tract. 4. de pœnit. quæst. 93. Candid. de censuris, Layman lib. 5. tract. 6. cap. 10. Suar. tom. 4. d. 30. s. 1. num. 16. Rodriquez, Sanch.* Quorum sententiam, vt communi contrariá, nec probabilem practicè, nec omninó amplectendam censeo.

99 Non improbabilis videtur opinio asserentium pœnitentem ex priuilegio Crucesignatorum, quod obtinuit, absolui posse á Confessario ab ipso electo ab vnoquoque casu Summo Pontifici reseruato, donec absoluatur ab omnibus, modo ab vnoquoque in specie, semel tantum in vita, intra promulgationis Bullæ Cruciatæ annum absoluatur. Vt si quis absoluatur a culpa simoniæ, deinde incidat in alium casum specie distinctum, vt in violationem immunitatis Ecclesiasticæ, qualis est exactio vestigalium ab Ecclesiasticis, poterit etiam ab hoc specie distincto crimine à primò absolui. Quia fauor Principis sine damnó alterius laté accipiendus. *Ita Henriqu. lib. 6. cap. 16. Suar. de Rel. tom. 2. quæst. 88. Raphael. Turrius, Villalob. Trullench. Diana p. 1. tract. 11. resol. 98. Quintan. Bardus, Leander tract. 2. d. 17. quæst. 85.* contrariam tamen sententiam communiter docent, quia posse semel in vita absolui à reseruatis significat posse recipere vnicam absolutiónem sacramentalem, non plures à reseruatis. *Manuel, P. Ledesm. Mour. Ludu. à Cruce, Machad. & alij.*

100 Absoluere licet inuitum ab excommunicatione siue ab homine, siue á iure lata, quando hæc illi in detrimentum magis, quam in vtilitatem vergit, & absolutio censetur illi profutura, & spes est eum, si absoluatur, à contumacia recessurum, ac parti læsæ satisfacturum, si cum eo mitius agatur. Finis medicinæ est iuuare, ac sanare, non verò nocere, sic censuræ finis est prodesse, & tacere, vt contumax resipiscat, ab reus satisfaciat, vt autem, vel inuitus licitè absoluatur, debet, hoc fieri absque detrimento, & præiudicio tertij, & sine offensione, seu scandalo, & sine periculo contemptus censuræ. *Ita D. Thomas dist. 18. quæst. 2. a. 5. q. 3. Fabr. in 4. d. 25. quæst. 1. Diana, Bauny, Suar. Bonac. Bard. Leand. qu. 106.*

101 Sicut absens excommunicatione ligari potest, ita absolui, vt Su-

petius dicimus. verum absque rationabili causa non licet absoluere absentem, ne censura contemnatur, neue alieni occasio scandali detur, rationabilis autem causa absoluendi absentem a censura esse potest, ne is graue aliquod detrimentum patiatur, & si nō habeat Confessarium, a quo absolui possit, nec etiam facile adire possit, tunc per litteras, vel per nunciū, vel procuratorem absoluere eum licet. Tum autem absolutus censetur, quando litteras absolutorias recepit, nisi de voluntate, & intentione absoluentis aliter constet. Ita Episcopus absentem per litteras absoluere potest ab excommunicatione, etiam Summo Pontifici reseruata ex delicto occulto, non tamen a peccatis absentem absoluere licet. *Ita D. Bonauent. Nauar. Henriq. Sotus, Syluest. Palud. Alexand. Perez, Suar. Filiuc. Regin. lib. 9. num. 314. Bonac. d. 1. quaest. 3. p. 4. Trullench. Sayr. Bard. Cruc. Diana, Lezan. Auila, Leand. q. 101.*

102 Probabile est etiam absentem, ex vi Bullae Cruciatae, alteriusue priuilegij a censuris absolui posse, quia facultas absoluendi a censuris, quae conceditur illud diploma habentibus, à Sacramento poenitentiae quod ad suum effectum non pendet. *Ita Henriq. Medina, Canus, Victoria, Sancius. Sanch. Auila, Bard. Lezan Trullen. Leander quaest. 102.* Verum probabilior est sententia asserentium talem absolutionem impertiendam esse in actu Sacramentalis confessionis, quae non potest dari absenti. *Ita Nauar. Couar. Suar. Vasq. Filiuc.*

103 Potest Homo inscius a censura absolui, etiamsi ignoret se ab illa absolui, vel se posse absolui ex vi priuilegij, quod habet, vt Iubilęi, vel Bullae Cruciatae, modo eius intentio, & mens sit vti priuilegio quantum potest, & indiget. *Suar. d. 7. s. 7. num. 5. Bonac. d. 1. quaest. 3. p. 4. Bard. & Leander.* Qui tamen duo aiunt absolui à censura non posse ignorantem priuilegium intuitu, & gratia sui concessum, & eius applicationem, & exercitium, vt Bullae Cruciatae. eius enim vsus, & applicatio pendet á voluntate tale diploma habentis, quod verum existimo, si nullo modo vellet siue inscius, siue sciens à censura absolui. Priuilegio concesso nemo inuitus vti cogitur.

104 Valida est absolutio a censuris siue verbis, siue scriptura fiat, nam & absentibus dari potest, ergo verba, vel scripturam sufficit adhibere. sic enim in iure canonico sancitum est. *Cap. cum desideres, & cap. si aliquando de sent. excommun. Gloss. in Clement. vlt. de sent. Suar. d. 7. s. 9. Aegyd. Coninck. Corneio, Bonac. d. 1. quaest. 3. p. 5. Luys. Leand. q. 109.*

105 Absolutio ab excommunicatione impendi potest per signa externa, & per nutus valide, quidem, ac licite à Summo Pontifice, valide verò, sed illicitè a quouis alio, qui loqui, aut scribere possit, iurisdictionem habente valide etiam, ac licitè à Superiore, nec loqui, nec litteras exarare potente propter infirmitatē, aliudue impedimentum, per signa absolui quis potest, vt si benedictionis signum manu in crucem ducta super anathema petens absolutionem faciat, vel si absolutionem a notario, vel alio scriptam, ac lectam nutu confirmet. solus Pontifex licitè potest absoluere salutando, vel dando osculum pacis non enim obligatur iure communi absolutionis formam verbis, vel scriptis praescribente, quam inferiores Pontifice ob-

obseruare debent, si possunt. *Ita Alterius tom. 1. lib. 4. d. 7. Rastel. Leand. quaest. 110. Bonac. quaest. 3. p. 5. Filiuc. Luys. Diana, Couar. Abbas, Felin. Riccard. Florent. Villalob. Henriq. verum Bardus, & Hurtadus* Absolutionem per signa sine distinctione admittunt. *Tabiena, Auil. Salas.*

106 Neque ad absoluendum a censuris virtute Bullæ Cruciatæ necesse est, vti formula in Bulla præscripta, quia ibi ad deuotionem ponitur, non ad necessitatem. *Bard. Leand. q. 112.*

107 In absolutione a censura non est necesse explicare causam censuræ, hoc enim nullo iure præcipitur, nisi forte superior hominem pluribus innodatum censuris ab vna tantum absoluere velit, tunc enim censuræ, quæ tollitur causa explicanda est. *D. Thomas quaest. 24. art. 6 Sot. d. 22 quaest. 2. art. 6. Palud. Syluest. Couar. Suar. Filiuc. tract. 11. num. 319. Alter. Luys. Rastel. Diana par. 5. tract 9. resol. 31. Corneio, Henriq.*

108 Si Sacerdos proferens verba illa, *Absoluo te*, intentionem habeat absoluendi simul a peccatis, & a censuris, absolutio ab vtrisque valet, α quamuis illicita sit, β nisi necessitas excuset. Tunc absolutio censuratū est prior natura, quam absolutio a peccatis, licet vtraque eodem tempore fiat. Certior tamen absoluendi modus est, si Sacerdos absoluens dicat, *Ego te absoluo ab omnibus censuris, & à peccatis tuis. α Nau. Sot. Henriq. Aegyd. Fr. Longus, Granad. Suar. d. 7. s. 2. num. 37. Bard. Leander contra Syluest. Vegam. β Ita Bass. de Iubil. Granad. Leand. contra Bonac.*

109 Reus excommunicatus ante absolutionem non debet, ob quodcunque crimen iurare se amplius illud commissurum non esse, sed solum ob enormia scelera, qualia sunt mutilatio, notoria percussio Clerici, raptus manifestus rei Ecclesiasticæ, vt Decimarum, vel fœminæ, iniuria publicè illata in Ecclesiasticas personas, incendium excitatum, notoria vsura. *Cap. ex parte de verb. sign. cap. solet de sentent. excomm. lib. 6. cap. pessimam. 23. quaest. 8. cap. si quis membrum ibid. cap. super eo de Raptore, cap. quāquam, cap. quisquis inuentus fuerit 17. quaest. 4. Nauar. cap. 27 num. 27. Syluest. Medin. Sot. Cord. Alter. Auil. Suar. d. 19. s. 2. num. 10. Aegyd. Hurtad. Palao, Henriq. Couar. Leand. q. 108.*

110 Huiusmodi autem iuramentum ab omnibus tàm fœminis, quàm viris, antequam à censura excommunicationis absoluātur, in casibus enormibus relatis præstandum est, præterquam à pueris, sed hoc arbitrio Episcopi reliquendum est. *Syluest. v. absol. Auila, Palaus, contra Leandrum quaest. 109.*

111 Absolutio ab excommunicatione sine iuramento præmisso impertita, licet illicita sit, tamen rata, ac valida est, quia iuramentum non est de substantia absolutionis. *Ita contra Hostiensem v. excommunic. Gof. Ber. Gul. Angel. Syluest. Alter. Abbas. Io. And. Henr. Auil. Leand. Glossa.*

112 Si quis dubitans, an excommunicationis vinculo obstrictus sit, absolutionem à censura ad cautelam petat pro excommunicato minime habendus est, multa enim vitandæ molestiæ, vel sedandæ conscientiæ dici, agiue solent, quæ minimè necessaria sunt, vt admissæ alicuius culpæ tacita confessio. *Sic homicidium casuale non imputatur ei, qui non occidit, nec fuit in culpa, etiamsi ad cautelam*

veniam

veniam postulauerit. Vt habet titulus Capitis, *Exhibita de homicidio voluntario. Glossa ibi. v. postulauit à nobis.* *Couar. cap. Alma mater, Abbas in capi ad præsentiam de appellat. Portel. Baun. Alter. Alexand. Innocen. Felin. Leand. quæst. 107. vide Alfonf. à Leone de censuris.*

De absolutione ab excommunicatione ex vi Iubilei, vel Bullæ Cruciatæ alia alibi scripsimus; quæ videre poteris.

113 Regularibus concessa fuere priuilegia, quædam à Summis Pontificibus, vt ab Alexãdro VI Patri Generali, Prouincialibus, & Custodibus Vltramõtanis Fratrum Minorum de Obseruantia Anno 1492. & à Gregorio XIII. Patribus Societatis Iesu Superioribus, hoc est Præposito Generali, ac Prouinciali, vt subditos suos ab hęresi occulta absoluere possit, etiam relapsos; Vrbanus verò IV. concessit Patribus Dominicanis ad excipiendas fidelium confessiones expositis facultatem absoluendi omnes ad se ipsos accedentes ab omnibus peccatis, & censuris, nisi talia essent, vt pro eorum absolutione Apostolica Sedes merito consulenda esset, talem autem non esse hęresim occultam, Sixtus IV. declarauit Clementis IV. litteras explicans. Casus, pro quibus Apostolica Sedes consulenda est, sunt relapsus in hęresim, schisma, litterarum Apostolicarum falsificatio, vetitorum ad infideles delatio dicta autem priuilegia à Pontificibus concessa, si per Bullam Cœnalem, vel per Vrbani VIII. Decretum editum die 17. Nouembris Anno 1628. reuocata non sunt, vt Doctores aliqui asserunt mox citandi, probabile est Regulares priuilegiorum eorundem concessione, vel communicatione gaudentes adhuc iisdem vti posse, quemadmodum vti possunt priuilegio, quod iisdem Pius V. Pontifex concessit die 21. Iulij Anno 1621. his verbis. *Quia Sacrum Concilium Tridentinum concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro conscietia tantum ab occultis reseruatis A. S. & dispensare super irregularitate, vt habetur sessione xxiv. cap. vj. ne Priores Conuentuales; & alij Superiores deterioris conditionis sint, quam Laici, & Clerici concedimus eis, vt ipsi per se ipsos idem omnino possint in Fratres, & Moniales sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & Laicos sibi subiectos, quod ad absoluendum, & dispensandum, & alia ibidem concessa. Ita Leander a S. Sacramento tract. 2. de excommun. disp. 17. quæst. 73. 74. 75. 76. & 77. Bauny p. 1. tract. 4. qu. 32. Pereg. Suar. Portel. Arag. Rodriq. Sousa, Peyrin. Cand. Sanch. Franc. a S. Bernard. Crouf. Baff. Leãd. Mur. Diana p. 1. tract. 5. resol. 8. & pa. 8. tr. 7. resol. 50. Lezan Barbos. Machad. Lud. Cruc. Trullench. vide compend. priuil. Regul. Mirand. Rodriq. Villalob. Peyrin. Turanum.*

IGNORANTIA

Excusat à peccatis, & à censuris.

114 Ignorantia est vitium intellectus, vel ingenij, cum quis nescit, quod scire debet, ignoratio ad actum, & rem pertinet, quæ nescitur, nec sciri potest, nisi prodatur. Ignorantia varie dicitur. Alia est priuationis, alia prauæ dispositionis; hæc est voluntarius error. Ignorantia alia est iuris, alia facti, alia pœnæ. Iuris ignoratio est, cum lex, aut præceptum aliquid iubens, vel prohibens nescitur, vt quando, quis percutit Clericum nesciens percussionem

nem Clerici ab Ecclesia prohibitam esse. Ignoratio facti contingit, cum ignoratur factum, quod lege nota prohibetur, vt cùm quispiam percutit Clericum, quem Clericum esse ignorat, cùm tamen sciat, Clerici percussionem lege prohiberi; ignoratio pœnæ est cum pœna constituta in eos, qui aliquid lege vetitum faciunt, nescitur, vt ignoratio censuræ in Clerici percussores latæ. Ignorantia alia est iuris communis, alia est iuris particularis.

115 Ignorantia alia est antecedens, diciturque inuincibilis, & inuoluntaria, & probabilis, quod omnem liberæ voluntatis actum anteuertit, qua remota actio mala non fieret, vt cum aliquis Clericum inscienter percutit, nesciens illum Clericum esse, vel prohibitam esse Clerici percussionem. Ignorantia comes, vel comitans dicitur, quæ si non adesset, actio nihilominus fieret, vt cum quis inimicum telo percutit, feram esse credens, quem nihilominus perceuteret, si eum inimicum sibi esse sciret. Ignorantia consequens vincibilis, & voluntaria dicitur, quæ voluntatis actum consequitur, vt accidit, cùm quispiam aliquid ignorare vult, vt à peccato excusetur, vel quando, quod scire debet, ac potest, non curat scire. Omnis ignorantia vincibilis consequens est, voluntaria enim quodammodo est. *Caietan. Medina p. 2. quæst. 6. artic. 8. Nau. Cand. t. 1. d. 22. a. 31. d. 4.*

116 Ignorantia alia est crassa, & supina, alia affectata, alia probabilis, vel inuincibilis. Ignorantia crassa, & supina laborat, qui ex incuria, vel negligentia ignorat, quod scire debet, & potest, omnesque illius ordinis sciunt. Ignorantia affectata est, vbi quis ex industria ignorat, quod scire, & sciscitari non vult, cum tamen illud scire debeat, ac possit, vt liberius peccet; quemadmodum ille, qui, vt psaltes cecinit, *noluit intelligere, vt bene ageret. Psal. 35.* Inuincibilis ignorantia dicitur non, quæ simpliciter vinci nequeat, sed qua homo post adhibitam in re inuestiganda diligentiam, vel post consultos sapientes adhuc laborat, quasi indocilis. *Medina, Nau. Cand. Diana pa. 4. 7. resol. 36.* Licet ignorantia affectata crassa, & supina sit vincibilis, non tamen omnis ignorantia vincibilis est affectata, vt ex assignata differentia constat. *Sot. Sanchez de matr. lib. 9. d. 32. num. 33. Candidus contra Suar.*

117 Ignorantia alia est causa operis, quod, si ea abesset, non fieret; alia non est eius causa, sed comes, quoniam etiamsi cognitio huic ignorantiæ opposita adesset, opus non impediret, quominus fieret. *D. Thomas, Medina, Caietanus, Valentia, Candidus dub. 4. ibid.*

118 Vt ignorantia dicatur vincibilis, non satis est, vt quis ex statu, seu conditione, & officio suo animaduertere debeat, nisi cognitio aliqua, vel scrupulosa cogitatio, vel dubitatio de malitia, vel obligatio adsit; itaque omni culpa voluntatis consensus vacat, nisi aliqua cognitio, vel consideratio expressa malitiæ moralis, vel periculi, & vel saltem expressa dubitatio, vel scrupulus præcesserit. Nec lethalis culpæ quisquam reus est, nisi, vel opus quod agit, malum esse animaduertat, vel ibi malitiæ periculum esse, vel dubitationem aliquam, vel scrupulum habeat, neque sufficit ad culpam cognitio, quam virtualem, & interpretatiuam vocant. Homo enim, cui nulla

cogi-

cogitatio, vel suspicio de operis malitia in mētem venit, malum deliberatè non operatur. *Ita contra Valentiam, Zumel. Alph. Curiel. Iac. Gordonum, Suar. docent Salas in 1. 2. tract. 13 d. 8. Sanchez. tom. 1. lib 1. cap. 16. num. 21. in sum Vasquez, Sayrus, Reginald. Tanner. Layman, Diana p. 4. tract. 4. resol. 36.*

119 Contingere potest alicui ignorantia inuincibili laborare non modo circa humanum, sed etiam circa diuinum ius positiuum, & fidei nostræ mysteria; immo etiam circa ius naturale, præsertim circa ea, quæ difficilius ex præceptis vniuersalibus naturæ, in quibus ignorantiam nemo prætendere potest, deducuntur. Huiusmodi sunt bigamia, lucrum ex mutuo vetitum, propriarum iniuriarum vltio, scortatio, vel simplex fornicatio, mastupratio, seu venerea pollutio. Mendacium officiosum, & alia huiusmodi. *Tannerus in 1. 2. D Thom. d. 4. quæst. 9. d. 1. num. 14. Merolla t. 1. d. 1. Diana resol. 36. & alij plerique, Laym. lib. 4. tract. 6. cap. 8. num. 3. Sanch. in sum. t. 1.*

120 Vincibilis ignoratio eorum, quorum cognitio ex se, & ratione sui præcipitur, est speciale peccatum virtuti in talium rerum cognitione versanti oppositum, videlicet negligentia in cognoscendis fidei mysterijs necessario credendis est peccatum fidei oppositum; ignoratio autem eorum, quorum cognitio non per se præcipitur, vel prohibetur, non est speciale peccatum, sed eiusdem speciei, ac generis est, cuius est inobedientia, vel legis præuaricatio, cui causam, vel ansam, vel periculum præbet. Exempli gratia, vincibilis ignorantia, an ieiunandum sit die, quo carnes comedis, ad intemperantiæ peccatum pertinet. vincibilis ignorantia, qua nescis, Sacerdotem esse, quem percutis, ad sacrilegium spectat. Neque tunc ad formalem peccati malitiam refert, an re vera ieiunium eo die seruandum sit, atque ille Sacerdos sit, quem percutis; satis est enim, si suborta dubitatione, vel scrupulo, nec eo discusso, vel deposito, patrandi illius peccati periculo te cōmisisti. *Ita Laym. lib. 1. tract. 2. cap. 4. num. 10. Vasq. in 1. 2. d. 126. Diana resol. 36. v. Tanner. in 1. 2. d. 4. quæst. 9. Malder contra Curiel. vide Filiuc. t. 2. tract. 21. cap. 10. num. 361. Sanchium sum. t. 1. lib. 1. cap. 17.*

121 Ex ignorantia grauiter culpabili alicuius præcepti, vel legis oriri nequit præuaricatio, seu violatio illius, quæ tantum leuiter culpabilis sit. non enim alia est malitia omissionis Missæ præceptæ, vel indicti ieiunij, quam, quæ in illa culpabili negligentia est. *Ita Suarez in 3. p. tom. 3. disp. 82. sect. 3 C. Palaus t. 1. tr. 2. d. 1.* Quamuis aliqui probabiliter etiam doceant, ignorantiam non crassam, & supinam circa humana præcepta, quæ circa diuina grauis culpæ expers non esset, grauiter culpabilem non esse, atque ab humanarum legum violatione ignorantes excusari. Humana enim præcepta non tam arctè obligant, quam diuina. *Sanch. sum. t. 1. lib. 1. cap. 17. num. 19. Valentia t. 2. d. 6. quæst. 6. p. 3. Bonac. & alij.* Verum apud omnes in confesso est, eos grauiter non peccare, qui ex causa, quam ipsi iustam putant, Ecclesiæ præceptis videlicet de ieiunio, de festorum dierum obseruatione interdum non obtemperant, quamuis re vera causa, quam prætendunt, non sufficienter excuset, mi-

minus enim humana præcepta, quàm diuina obligant, vt causæ excusantes inquirantur, vtque ignorantia auferatur. *Caietanus v. ieiun. & v. festum Henriq. lib. 9. cap. 25. num. 10. Azor. t. 1. lib. 7. cap. 7. quæst. Lessius, Armilla, Sa, v. ieiun. Dian. res. 35.*

122 In Sacramentali confessione necesse nō est explicare, an peccatum ex ignorantia culpabili, vel scienter commissum fuerit, nisi ignorantia affectata sit liberius peccandi causa. *Suarez in 3. pa t. 4. d. 22. s. 4. num. 14. Tannerus 1. 2. d. 4. C. Palaus, Diana resol. 35.*

123 Ignorantia vincibilis, siue facti, siue iuris censuras, aliasue pœnas spirituales imponentis, siue factum illud graue scelus, siue leue sit, nisi tamen ignorantia illa crassa, & supina sit, ab omnibus illis pœnis, nosque eximit, excusatque, siue pœnæ illæ iure communi, & Pontificio, siue iure particulari Episcoporum sancitæ sint. Crassa verò, & supina ignorantia est illa, quæ ex lata culpa in inquirenda negligenter, vel non inquirenda rei, quam scire quis debet, notitia oritur. *L. Portellius in dub Regul. Merola t. 1. d. 1. cap. 2. Diana p. 4 tract. 2. resol. 85. Bonac. Sanch de matr. t. 3. lib. 9 d. 32. num. 31. Graph. p. 1 lib. 4. cap 8. n. 20. Barbos contra Sot. Suar. Villal.*

124 Ignorantia inuincibilis iuris, vel pœnæ excusat ignorantem pœnam irregularitatis impositam facienti aliquid, etiam naturali iure vetitum, quominus irregularis sit. Ideo, si Sacerdos sacrorum communione interdictus rem sacrum operatur nesciens irregularitatis pœnam irrogatam esse ei, qui excommunicatus rem diuinam facit, non fit irregularis; pœnam enim pati non debet, qui ignoranter operando culpa caret. *Nauar. Reginaldus, Peregrinus, Sanchez, Bonacina, Merolla, C. Palaus, Coninch. Portellius, Diana ibidem contra Sotum, Suarium, Azorium, Vasquium, Auilam, Cordubam, Aluarium, M. Ledesmam, Hurtadum.* Irregularitas ex homicidio, vel mutilatione, quamuis videatur ex delicto solum contrahi, nihilominus ex defectu lenitatis præcipué contrahitur. Ideo, si quis aliquem occidat, irregularis erit, etiamsi irregularitatis pœnam homicidio impositam inculpabiliter ignorauerit. *Merolla, Mercerus, Diana ibidem, contra Portellium.*

125 Ignorantia vincibilis, quantumuis crassa, nisi magna temeritas sit, & lata culpa, seruat, excusatque à pœna scienter aliquid facienti, vel præsumenti imposita; ignorantia enim etiam culpabilis præsumptionem, quę nō sine dolo, ac temeritate est, nescit. *Ita contra Toletum, & Alterium docet Molina t 5. d. 71. num. 13. Sanchez, B. Pontius, Curiel, Auila, Henr. Diana p. 3. t. 5. res. 23.* Quinetiam ignorantia affectata eximit, seruatque à censura lata in eum, qui aliquid scienter fecerit, vel præsumpserit. *Ita Bonac. de censur. d. 1. quæst. 1. p. 8. nu. 11. Diana ibidem, Hurtadus de cens. diffic. 21. num. 92. contra Sanchium, Coninchium, Suarium.*

126 Quoties ignorantia iuris, vel facti excusat legis, seu canonis transgressionem, ne culpa grauis sit, excusat etiam transgressorem, & impunem seruat ab excommunicatione, alijsque censuris, ac pœnis in delicti vindictam impositis, vt ab irregularitate, suspensione, interdicto. cum enim pœnæ istæ grauissimæ sint, ob venialem culpam non irrogātur. *Ita Suarez in 3. p. t. 5. d. 4.*

d.4. f.10. num. 8. Sanch. de matr. t. 4. lib. 9. d. 32. Henriq. Sa, Filiuc. Sotus lib. 5. quæst. 1. art. 9. Syluest. Aluar. Villalob. Diana p.3, tract.6 resol.51. & p.5. ita ex cap. vt anim. de constitut in 6. Syluest. v. excomm. Candidus t. 1. disp. 22. artic. 31. d. 5. Tanner. Cælestinus, Hurtadus contra Turrianum, Gordonum, Coninch.

127 Ignorantia vincibilis mysterium fidei, quorum cognitio, ac fides ad salutem necessaria est, speciale peccatum est in Sacramento pœnitentiæ aperiendum; non solum enim malitiam peccati, cuius periculo se exponit ignorans, habet, sed etiam aliam specialem, quæ in negligentia addiscendi articulos fidei studiositati opposita consistit. *Ita contra Merollam docet Filiuc. t. 2. tract. 21. cap. 10. num. 365. Sanchez sum. t. 1. lib. 1. cap. 17. Vasq. Tanner. Henriq. Curiel. Diana p.3. t. 4. res. 165.*

128 In confessione explicare debes, quod Decalogi, vel Ecclesiæ præceptum culpabiliter ignorauerit, non quem fidei articulum. Decalogi enim, vel Ecclesiæ præcepta ignorans diuersorum peccatorum periculo se exponit secundum præceptorum diuersitatem, secus vero, qui articulum hunc, vel illum fidei ignorat. Cum omnes articuli ad eandem fidei virtutem spectent, & omnes vno præcepto discere, ac credere iubeamur. *Merolla d. 1. cap. 2. d. 3. Diana ibid.*

129 Ignorantem culpabiliter plures fidei articulos totidem peccatis numero distinctis laqueatum esse, alij aiunt. *Merulla ibidem.* Alij negant. *Suarez de fide d. 15. s. 1. nu. 7.* Vtraque sententia probabilis est. *Diana ibidem.*

130 Qui peccatum aliquod lethale esse ignorans, illud in Sacramentali confessione omisit, etiansi ignorantia eius vincibilis esset, nec eum grauiter peccantem excusaret, nihilominus totam confessionem necessariò iterare non debet, sed satisfaciet, omissum peccatum in confessione postea confitendo. Idem de circunstantia peccati ignoratur omissa, & ae peccatorum numero non expresso dicendum est. *Syluest. v. confess. 1. qu. 3. Nauar. in cap fratres de pœnit. num. 8. d. 52. Reginald. t. 1. l. 6. cap. 5. Vasq. Beia. Dian. p. 3. t. 4. r. 108.*

131 Qui ignorantia inuincibili laborās anathematis pœnam pontificia lege aliquid facienti statutam nescit; quamuis illud naturali, aut diuina lege vetitum sciat, si illud faciat à censuræ Pontificiæ pœna immunis est, quę sine contumacia, & inobedientia non contrahitur secundum illud (si Ecclesiam non audierit, sit tibi tanquam Ethnicus, & publicanus) *Ita ex D. Thomas, V. Candid. disp. 22. a. 31. d. 6. Sylu.*

132 Non modò ignorantia probabilis iuris particularis, & communis; sed etiā facti, & qualitatis facti, à censuris excusat. Nam inijciens violnetas manus in Clericū, quem Clericum esse probabiliter ignorat, censuræ notam non contrahit; Ergo etiam occisor Clerici, quem feram esse existimabat, ob probabilem ignorantiam censuræ obnoxius non erit. *Ex c. si verò de sent. excōm. Med. t. 2. q. 76. a. 5. Sayr censl. l. 1. c. 18. n. 18. Cand. d. 8.*

133 Qui ignoranter Monachā subigit, quam Monachā esse probabiliter ignorat, alioquin cū ea rē non haberet, eam tamen vxorem suam nō esse scit, scortationis quidem reus, nō verò sacrilegij, nec cēsuræ obnoxius est. *Sayr. ibid. n. 6. Cand. d. 9. vide illum.*

SVM-

SVMMARIVM BREVIVS

Eorum, quæ in Confeſſione Sacramentali interrogari, ac dici debent, Addendum Cap. LIX.

ABſolui quicunque cupis, delereque culpas,
Te peccaſſe dole; ſtatue vitare pericla
Proxima peccandi, grauioraque crimina cuncta, (fateris
Vel veniale aliquod, venialia quando
Sola, patraſſe dole, culpas fatearis, & omnes
Mortiferas, peccata potes leuiora ſilere;.
Vel veniale aliquod ſatis eſt te dicere, quando (quam.
Nil lethale ſubeſt, mētiri non licet vn-
Te pius, admiſſus, proprius, doctuſq. ſacerdos,. (triſq. &
Sobrius, arcanus, prudens, mediciq. paludicis officio fungens interroget, an ſit
Pœna ſoluta, ſtatum, tempuſque, examina facta,
Atq. reſeruatos à iure, aut præſule caſus
Cenſuras, numerum, ſpecies, adiuncta requirat
Quis, quid, vbi, quoties, per quos, cur, quomodo, quando (oris
Peccaris, peccata operis dic, cordis. &
In præcepta Dei, ſanctæque Eccleſiæ, ab illis (iubentur,
1 *Religio, ſpes, vera fides, pietaſque*
Crede & ama, ſpera, venerare Deumque, Crucemque,
Reliquiaſque ſacras, diuum ſimulacraque, & aras
Sacramentales res, ſacramentaq: tēpla,
Strix, Magus, hæreticus, ſors, diu nat.o, abuſus (pacta,
Sacrorum, vetitiq. libri, cum Dæmone
Signa, ſuperſtitio, idolū, ludaus & abſit.
2 *Periurus, temerè iurans, per vanaque voti,*
Ac iuramenti violatio, ne obliget vltra
Irrito iuratum, votum commuto, relaxo
Quando relaxandi eſt, commutandique poteſtas. (chaq. fiat,
3 *Feſtū, Miſſa, preces, confeſſio, Paſ-*
Mundus edas Chriſtū prudens ieiunus, & aptus. (nube,
Ne vetitum comedas, vetito nec tēpore
Si qd et īpediat, vel matrimonia ſoluat
Error, cōditio, votum, cognatio, crimen,
Cult' diſparitas, vis ordo ligamē honeSi ſis affinis, neq̄as vel forte coire, (ſtas
Cui debes, decimas ſolue, et ieiunia ſerua
Si potes, expletus ſi ſit ter ſeptimus ānus,
Sermo, ſaluſque, preces, communio, menſa negatur
Præciſis cætu à ſacro, ni excuſet in illis
Vtile, lex humile et res ignorata, neceſſe
Sacrilegum violare, emere eſt, ac vendere ſacra
Pontificum leges ſerua, decretaq. ritus;
4 *Ne contemne tuos, ſed honora rite parentes,*
Ad mores, curāq domus ſpectantia iuſſa
Fac, & eis fer opem obſequijs, & amore, & honore (verbis
Proſequere, accuſare caue, turbareque
Aſperius, factis nec contriſtato, nec illis
Nube inconſultis, vxori nupte, cohæro
Sit locus, & tempus, tactus finiſque, moduſque (fratres,
Debita redde, doce natos, & corripe
Subiectoſq tibi, pure domnoq. Duciq.
Maiorique tuo. ſtipendia ſolue, tributa
Pauperibus largire ſt pē, pacemq petenti
Legitimam partem natis da, alimentaque, veſtes,
Defunctos ſepeli, legataq ſolue parentū,
Hos ſine teſtari, nec teſtamēta refringe,
Diſce ſcienda, tui partes te muneris iple;

Serui, redde, doce, nutri, rege, corripe, sana, (na.
Ne verbo, exemploq. alijs sis causa rui-
5 *Schismata, seditio, discordia, rixa, duellum, (nex vis*
Inuidia, ira, odiũ, maledictio, vulnera,
Probraq. re, & voto absint, ne detrahe cuiquam
Imponens, augens, manifestans, in mala vertens (silensque.
Recta, negãs, minuẽsq. minus laudansq.
6 *Incestus, raptus, stuprum, scortatio, adulter (Turca.*
Sacrilegus coitus, cũ bruto, aut Dæmone,
Iudæoque, venus Sodomæ patientis, agentis. (visus,
Mollities, turpes tactus, verba, oscula,
Extra fœmineũ genituræ effusio vas, &
Illecebræ Veneris, nutus, & epistola, do-
Cantio lasciui motus, choreaq. sociq. (nũ,
Et quæcunq. malo fiunt pro fine, vetãtur.
7 *Frausque, vsura, dolus, furtumque, rapinaque, noxa,*
Monopola, iniustum precium, contractus iniquus,
Iniustus ludus, pondus, mensura dolosa.
Compensa damnũ, cuius tu causa fuisti
Consilio, iussu, consensu, laude, recursu,
Participãsq. reo nõ obstãs, furta, silẽ, sue,
Quæ custos, testisq. rei tu prodere debes,
Reddere rem domino, vel compensare memento,
8 *Ne mendax testis, Iudexque iniustus, iniquus*
Nec delator eris, iurabis Iudicis ad cor,
Si te iuridico, quod scis, interroget actu.
Da ius cuique suum, Iudex & munera sperne, (na,
Nec fac iudiciũ temerè, præsumeue va-
Secretum serua, delicta alienaq. cela.
9 *Alterius res, vxorem ne quære, nec opta;*

Ambit° esto procul, vaniq. supbia fastus,
Ingluuies, ignaua bona fastidia vitæ.
Hæc clarè expone, vt capiat tua verba Sacerdos.
Nutu, vel signis, quæ nõ potes ore, fatere.
Non opus elingui est, mutisque interprete, scripto, (loris
Sed signis, qualem possit Metanæa, do-
Ne sociũ culpæ retegas, tempusq. fatere
Continuũ scelerũ meretricis, pellicis, iræ
Aut odij, numerum certum dic, circiter, addens (vel ãno
Plus min°, hebdomada toties vel, mẽse,
Te peccasse, dic vel quolibet, exprime, quantum
Sit furtum si forte sacra furatus in æde,
Remue sacram fueris, speciem mutantia culpa (seruant,
Dic adiũcta graui, vel quæ peccata re-
Quasq. recordaris letalia crimina fare,
Si locus, ac tempus patitur, possitque Sacerdos.
De culpa doleas virtutis amore, Deiq.
Quatenus offensa est, diræ aut formidine pœnæ;
Imperfecta licet sit detestatio culpæ,
Cũ Sacremento lethalia crimina delet.
Hæc adhibe contra peccata remedia certa (ter
Ieiuna, largire ora, sacra sume, frequẽ-
Fide Deo, diffide tibi, fer, consule doctos, (ictus,
Volue libros, te nosce, tace, te prepara ad
Principijs obsta, propone, pericula vitæ,
Te cruce, relliquijs diuũ muni, ocia vita
Qui te corripiat q. roga, cõtemne caduca,
Quam turpis sit culpa, puta, quæ damna, feratq.
Viue memor lethi paradisi, Iudicis, Orci
Ac veluti vixisse velis te mortis in hora
Quotidie veluti moriturus, transige vitam.

LAVS DEO.

LAVRENTII LONGI PARMENSIS THEOLOG. CONGREG. SOM.

METANOEA APPENDIX PATHETICA.

Pia desideria, ac proposita, preces iaculatoriæ pœnitentibus; & alia ijsdem à Confessarijs suadenda. Cap. XCIII.

1 T prudentis, ac boni Confessarij munus est mala, & noxia vitiorum germina extirpare: ita eiusdem officium est sãctarum virtutum flores, & bonas, ac frugiferas herbas ijsdem inserere, ac plantare. Pœnitentem ideò sedulò, sed mansuetè ad diuinæ legis obseruationem, ad progressum in virtutibus hortetur. maxime autem curet, vt idem peccata sua, tanquam Dei Optimi Maximi offensas detestetur, & constanter proponat in posterum non amplius peccare, & si cordis contritione careat, hoc est perfecto dolore propter Deum offensum, procuret vt saltem attritionem, hoc est dolorem imperfectum de peccatis metu infernarum pœnarum, vel propter turpitudinem culpæ concipiat, quo accedente sacramentali absolutione homo Dei gratiam consequatur; Studeat etiam Confessarius ad varios actus pœnitentiæ, charitatis, fidei, spei, humilitatis, aliarumque virtutum pœnitentes excitare, quales his versibus comprehensos, ceu preces, quas iaculatorias vocant, exempli gratia subijcio.

2 *Ablue Christe meas pretioso sanguine labes,* Contritionis actus.
Quo nostræ emisti tolerata morte salutem,
Ne frustra vitã pro me videare dedisse.
O me pœniteat grauiter peccasse, meumq.
Offendisse Deum, Dñm, Regemq Patremq.
Innumeris culpis, tanto capiarq. dolore,
Quãto Diua suas defleuit Magdala culpas,
Vel quãto doluit Petrus te Christe negasse,
Vel Dauid, lectũ lacrymis q nocte rigabat
Ex oculisq. meis lacrymarũ depluat imber.

3 *Qui maculas animæ, culpas & deleat omnes.* Propositum non peccandi.
Quam peccare mori potius propono, voloq.

Hac mea sit sẽper cõstãs, & firma volũtas
Diuinæ mentis subiecta, ac consona legi.
Chr̃e animæ da spõse meæ te sẽper amare.
Da nobis vitare omnis contagia culpæ,
Teq. Deum pura sectari mente per æuum,
Fac vt præ cunctis toto te corde requiram,
Vt te sẽper amem dona mihi mun⁹ Amoris
Vulnera Chr̃e meo cordi tua fige, Crucemq.
4 *Mortuus ipse mihi, viuam tibi semper amando.* Amor Dei.
Tu mihi vita Deus, quẽ toto diligo corde
In me viue mei cordis moderator, et hospes
Delicias Rex summe tuas aĩs esse morari
Cũ natis hominũ, ĩ medio mi corde quiesce,
Corq. crea mũdũ, nouus ĩ me spiritus adsit
Pectore diuini spirans incendia amoris,
O vtinã te sẽper amẽ, te semper amassem,
Quantũ cum Diuis virgo te mater amauit.
Cor mihi dilata, maiori flagret vt igne.
5 *Quo tu⁹ ardebat Neri⁹, cui ĩ pectore costis*
Elatis, fractisque, sinus fuit auctus amori,
Fac te sẽp amem, ceu patrẽ natus amantẽ,
Nam prior ipse mei flagrasti semp amore,
Meq. redemisti nondũ ortum sãguine fuso.
Cor flagret igne meũ diuino lãpadis instar
Nocte, dieq. sacrãtẽplo lucentis ad aram.
Expediunt quæcunq. mea concede saluti.
Noxia siqua peto, aut cupio cõcedere noli,
Vtile quod mihi sit, qđ vis, concede p̃canti.
6 *Tu mea mẽbra tui sancto confige timore,*
Atq. oculos auerte meos, ne noxia cernã.
Pone meæ frenum linguæ, sensusq coerce
Nulla libido mihi dominet, nulla voluptas
Omnipotẽs, q̃ cũcta regis, disponis, et auges
Nos salua virtute tua, cunctisq. periclis
Eripe et ĩsidias expelle, & Dæmonis artes,
Fac Deus expertes culpæ nos viuere semp,
Et vigilare tuis intentos laudibus omnes,
Cordaque nostra animos, actus & dirige nostros, (renni,
7 *Conformesque tuæ menti nos redde pe-*
Consiliis, iussisque tuis parere paratos,
Atq. voluntates ad te compelle rebelles,
Vt potius mortem, quam culpã corde velimus,

Fac nullo nostræ fœdentur crimine mẽtes,
Detur vt ex nostris tẽper tibi gloria rebus,
Et tibi materiã laudis sors nostra repẽdat,
O De⁹ omnipotẽs nostros miserate labores,
Qui tres seruasti pueros Babylonis ab igne
Laurẽtĩ Longumq ignis superare dedisti
8 *Tormentum, nobis vitiorum extinguere flammas* Amor Dei.
Da, semp superis flãmisq ardescere amoris.
Fac vt amore tui flãmescãt corda perenni,
Quem terris supera veniens ex arce tulisti,
Nunc nostris accẽde De⁹ sub cordib⁹ ignẽ.
Nos ab amore tuo nunq. permitte reuelli,
Pelle gelu nostris è cordibus igne beato,
Quo succendisti Diuorum corda tuorum,
Est immensus amor, quo tu nos diligis omnes
Et saluos vis esse tua iã morte redemptos.
9 *Respõdere pari fac nos tibi sẽper amore,*
Te sũmum De⁹ alme bonũ, fonteq. bonorũ
Innumerabiliũ q̃ qđqđ amabile mũdo est
Optim⁹ vnus habes, nemo nõ diligat vnq.
Esto solus amor noster, fons vnus amoris,
Te solũ cupimus; tibi sint quæcũq. creasti,
Non aliud præter te nos exposcimus vnum
Fac te animo toto, tota te mente colamus,
Pro te, si sit opus, vitã cum sãnguine fundã;
Si fieri possit, cupiam te prosequi amore,
10 *Te quanto De⁹ ipse colis, quãtoq. beatæ*
Te mentes super astra colũt, Reginaq. Cœli
Maxima diuini flagrant cui incendia Amoris. Amoris Dei.
Fac quoties respiro tuo mens ardeat igne,
Flammis igne tui mens æstuet ebria sẽper.
Immenso, imensus cũ sis es dignus amore,
O quã dulcis amor tuus est dulcissime Iesu?
Quãta p̃fundis dulcedine pectora amãtũ,
Te nostrã indutum naturã, virgine natũ,
Sẽper amasse velim te nũc, ac semp amare,
11 *Te sine noster amor languet ne quæso recedas,* \que semper,
Nil nisi amare Deum cupiam, laudare-
Et seruire tibi soli; nam cætera vana (tas,
Prætereũt, mors cũcta rapit, vel deuorat æ-
Ignis & absumet Terras, Cœlũq supremũ

Spes-

Spesque, fides cessabit, amor, charitasque manebit.
O De⁹, aut nullo caleat mihi pectus ab igne
Ardeat aut solo diuinæ legis amore.
Flãma mei semp flagret tua cordis in ara.
O vtinam te quando fui conceptus, amare
12 *Capissem, & nunquam cessans te semper amassem,* Petitiones variæ.
Da famulis De⁹ alme tuis, sectẽtur vt apta
Legibus, atq; tuis semper contraria vitent;
Rebus inutilibus ne delectentur inanes
Iussa tua obseruẽt, promissaq; gaudia sperẽt,
Sit vbi vera manẽt nos gaudia fixaq; cor:
Actib⁹ adspirãs nostris tua gratia sẽp (da
Præcurrat; comes hos eadem iuuet, atque sequatur
Principiũ, mediũ nostris sit, metaq; rebus
13 *Corporis, ac mentis nobis largire salutẽ.*
Per bona da nobis sic pertransire caduca,
Vt non perpetui perdamus gaudia regni.
Exaudi populi gemitus, & vota precantis,
Et mẽtes scelerũ quas arcta cathẽa ligauit
Absoluas pietate tua, tua gratia mundet
Si tua sũma De⁹ parcendo potentia nobis
Fit manifesta magis populi miserere fidelis
Concessa nobis venia tibi gloria crescat.
Eripe nos culpis flãmisq; perennibus orci.
14 *Cor tibi vt omne patet, loquiturque humana voluntas.*
Pectora nostra tuo supero sic lumine lustra,
Vt te perfecte semper laudemus, amemus,
Nos De⁹ alme tuis accẽde, exureq; flãmis
Nostra tuus cœlestis amor face corda pure,
Qui cũ prole tua, diuino & flamine regnas.
Da viuis pacem, vita functisque quietem:
Cor, renesq; mihi tuus vrat spiritus igne.
Vt puro famuler tibi corde, et corpore casto.
Da nobis aduersa tui patienter amore
15 *Ferre, nec irasci, sed viuere mẽte serena*
Atq; tibi grates pro cunctis reddere sẽper,
Nec vinci aduersis rebus, tolli nec secundis.
Continua populum pietate tuere fidelem,
Liber vt a cunctis noxis tibi seruiat vni.
Esto præsidium nobis, virtusq; salusque,
Qui dator es veniæ, veræ pietatis et author;
Intentos nos redde bonis tu rebus, & aptos,
Da nobis quæcunque iubes præstare, iubeq;
Quod vis, absque tuo auxilio nil possumus omnes. Deo fidendum.
16 *Auxilio confido tuo, non viribus vllis,*
Vt sine vite nequit palmes pducere fructus;
Nil sine te qdq̃ bene fit, nec amat̃ ab vllo,
Illustra nostras cœlesti lumine mentes,
Cordibus infundas pia desideria, vota,
Vt quæcunque placent tibi, semper amemus, agamus. Deo gloria.
Perpetuam nobis tribue cum pace salutem,
Vtilitas non nostra, Dei sed gloria finis
Omnibus in nostris sit sẽper rebus, & actis,
Non nobis, sed tota tibi sit gloria rerum
17 *Quas facimus, bona cuncta tuo de numine pendent.* Charitas.
O Deus omnipotens, pprios q; diligis hostes
Pro quibus ipse tuũ voluisti tradere natum
Da nobis proprios hostes te propter amare.
Hĩc morbos, pestemq; fuga, bellũq; famẽq;
Optatas cœlum pluuias det, terraq; fruges
Apta alimẽta, tibi grates vt sẽper agamus.
Non te laudabunt æterna morte sepulti,
Nos tibi dũ vita fruimur, benedicim⁹, atq;
Laudamus te voce Deũ, votisque pcamur,
18 *Et te venturo semper laudabimus æuo.*
Aeternum seruire tibi, benedicere semper
Nos cupimus, flammisque tuis ardescere amoris. Ad Spiritum S.
Rebus ab aduersis iactatos, atque procellis,
Eripe, possimus tibi quo seruire quieti.
De patris, ac nati procedẽs numine sancte
Spirit⁹ adspira atq; animis illabere nostris
Et fructus largire tuos, & munera septem,
Cordaq; nostra tuo diuino ardore perure.
Sperantes in te famulos Deus erige, serua
19 *Affer opem miseris mortis quibus imminet hora.* Pro moribundis.
Host:b⁹ vt victis mereãt sup astra triũphũ
Et vita functos vltricibus eripe flammis,
Nõ alia hos q̃ flãma tui De⁹ vrat amoris.
His pater æternam dona cum pace quietẽ,

Fac nos prudentes, iustos, fortesq. modestos
Munera sancta Spei, Fidei, Charitatis
adauge. Petitio virtutum.
Omnibus & mẽtes nostras virtutibus orna,
Da vitij vitare luem, contagia culpæ,
Teque Deum solum sectari mente fideli,
20 Temnere diuitias terræ, cælestia amare.
Semper vt in Cœlo sit conuersatio nostra.
Fac mala vitemus virtutis amore, tuiq.
Et non æterna tantum formidine pœnæ,
Non serui, ast nati viuimus more, parentẽ
Ne teladamus nostrũ timeamus amantes
Prĩcipib⁹, Ducibusq. tuis q nomine gaudẽt.
Perpetuã pacem largire, vt fœdera iũgant,
Debellare tui valeant vt numinis hostes.
Errantes duc pastor oues ad pascua vitæ,
21 Auiaq. ad Cœlũ peccantũ dirige corda,
Hæreseos depelle vmbras, fideiq. coruscis
Illustra radijs animos, & schismata tolle.
Veraq. religio totum se fundat in orbem.
Vnus vt vnius tandem sit pastor ouilis,
Nos pietate tua custodi, pace guberna,
Pectora digna tuo sancto fac numine tẽpla,
Et tuus in nobis dignetur spiritus esse,
Vt Christi vitã mores imitemur, & acta
Hic nos vre, seca, venturo parce sed æuo.
22 Fecisti ex nihilo, q te tua dona rogarẽt,
Da bona cũcta De⁹ pmissa fidelibus vltro;
Cor tibi Chr̃e damus, totũ cor suscipe nostrũ.
Peccati mortem, non peccatoris amasti,
Sed saluos omnes fieri vis ipse fideles,
Nos salua virtute Crucis, q tartar⁹ horret
Hoc signo victi cedãt caro, mũd⁹ et Orcus.
Da mihi scire, q sim ego, & quis tu cognoscere
semper, Humilitas.
Vt mihi vilescã ceu vilis homũcio vermis,
Puluis et ũbra breui pitura, & numẽ adorẽ
23 Immortale tuũ, quod toto regnat ĩ orbe.
Si vitæ mora longa mihi sit criminis ansa,
Me rape, ne sẽsum peruertat dira libido,
Longior expediat nostræ si vita saluti,
Adde, quot Ezechiæ auxisti, mihi Chri-
ste tot annos. Vita.
Vel plures, si nostra sal⁹ hos forte requirat.
Improuisa mihi ne mors vitã auferat, oro
Fac mihi iudicij extremi tuba psonet aures
Sĩq. memor Mortis, Paradisi, Iudicis, orci,
Vt ne vel minimã libeat cõmittere culpam,
24 Fac te sẽp amẽ, terrestriaq. omnia spnã.
Mille pati mortes malo q linquere legem
Chr̃e tuã, mihi vita omni p̃tiosior hæc est.
O vtinã semper vigilẽ, semperq. paratus
Sim morti, viuãq. velut moritur⁹ ad horã
Nã vapor ad modicũ parẽs est vita fugitq.
Vt fugit ũbra, styl⁹ qua lucis denotat horas,
In quas conspirant vmbra, sol, linea, cuspis
Texitur hoc vario mortalis stamine vita.
O quot mortales perũt, damnãtur ad Orcũ,
25 Qui se sperabant longã producere vitã.
Id mihi nunc etiã poterat contingere; verũ
Christe mea diuersa fuit tibi cura salutis,
Perpetuas ideo grates, laudesq. rependam,
Nostra tuis sẽper resonabũt laudibus ora,
O vtinam semper diuinis laudibus instem,
Mens mea cœlesti dulcedine læta fruatur
In mare diuinæ dulcedinis anchora iacta
Stet mea firma spei, nullasq timeat pcellas
Cũ mea deficiat virtus, tua Chr̃e recurro,
26 Ad merita, æterno quæ sẽp grata parẽti
Offero, ĩexhausto thesauro hoc debita soluo
Quẽ mihi donasti gratis, quo liber ab orco,
Redditus ascendã duce te cœlestia regna.
Si data respiciam genitor, maiora dedisse
Me tibi, q fuerĩt mea debita cũcta, videbo
Sed tua, reddo tibi, qđ fecit gratia, nostrũ:
Offero sũme pater, qcqd tenet hostia sancta
Chr̃i, animã, corpusq tibi cũ sãguine, numẽ,
Et qcqd meruit terris dũ vixit, et insons,
27 Pro nostra subijt mortis tormẽta salute,
Subsidiũ cunctis sit egentibus hostia sacra,
Quam tibi quotidie, indignus licet, offero
ad aram. Memento.
Prosit vt afflictis cunctis, mortalibus ægris,
Defunctis, viuis, positisq in mortis agone
Hac peccatores aduti crimina linquant,
Et bona sectentur, sanctæ virtutis amãtes,
Hac ope perficiã, sẽper melioraq præstent
Hac benefactores, & amicos sãguine iũctos
Adiu-

Adiuuet, infestos nobis pcul arceat hostes
28 *Accendatque omnes, charitatis vt igne calescant (lat,*
Effuget hæreseos tenebras, mala cūcta repel-
Et bona cuncta ferat, donet cū pace quietē.
Pricipib⁹ cūctis, Ducibusq. et regibus ipsis
Concordes donet mentes, & fœdera pacis,
Hinc quoq. religio crescat difusa p orbem,
Nomen vbiq. tuū cūcti venerētur, adorent,
Vnanimes hominū reddat cōcordia mētes,
Vt cū pace tibi populi famulentur, ament q.
Te sup omne qđ est, quia solus cūcta creasti;
29 *Concipiantq. tui cuncti ex rebus amorē,*
Vt percussa silex chalybis vi cōcipit ignem,
Viuentes terris animo cœlestia voluant,
Vel minimas vitēt culpas, timeātq. minores
Vt mage maiores caueant, sine crimine viuant.
Fac laudabiliter tibi nos seruire, pijsque
Intentos studijs, sanctisq. incumbere rebus
O mea vita, salus, ò lux clarissima mundi
Fac te semp amem, toto te corde requiram
Te Deus esuriam, sitiam, cupiāq. videre,
30 *Ne vultus abscōde tuos, laudesq. canētū*
Ora tuas ne claude pcor, Turcasq. repelle,
Hæreticasq. acies cōfunde, incredula corda
Illustra fidei radijs, ac lumine sancta
Lucis vt æterna fontem, vitaq. requirant
Cordibus infixum nostris sit nomen Iesu,
Semper in ore sonet, nunquam de mente recedat,
Dum bibo, dū comedo pro vino sāguis Iesu,
Et pro pane caro memori mihi corde colat.
Hoc potu cupiam nutriri semper & esca,
31 *Et pasci, pagit quiuis dū sacra sacerdos,*
Christe tua semper voluam mysteria vita,
Accēdat sub corde meo meditatio flāmas,
Ætherei flāmas, qbus vrar semper amoris.
O me felicem, si mors me numen amātem
Occupet, atq Dei celebrātē carmine laudes
Mors ptiosa mihi nō mors, sed vita vocāda
Principiumue noua vita sine fine gerenda.
O mihi longanimis Laurēti spiritus adsit,
Quo flāmas supero accēsus superauit amore
32 *In cordis requiesce mei De⁹ optime sede;*
Cor mihi prægelidū diuinus inebriet ardor
Diuorum meritis intercedentibus omni
Nos culpa absolue, & pœnis, quas nostra merentur
Crimina, vitaq. in libro nos scribe perenis.

Pœnitentium preces. Cap. XCIIII.

1 PRæcipuum aduersus vitia omnia, ac malas cacodęmonum suggestiones remedium est orare Deum, vt nos ab illis liberet, nobisque auxilium diuinæ gratiæ suæ ad resistendum communium hostium tentationibus præbeat, & contrarias vitijs, quibus laboramus, virtutes nobis largiatur. Nemo enim continens, iustus, patiens, alijsque virtutibus præditus est, nisi eas Deus dederit. Ideò Sapiens Iudæorum Rex scripsit *Sap. 8. & vt sciui, quoniam aliter, non possem esse continens, nisi Deus det, & hoc ipsum erat sapientia, scire, cuius esset hoc donum, adij dominum, & deprecatus sum illum.* Propterea nonnullas preces facili carmine comprehensas hic subijcio ad varios virtutum actus in pœnitentium animis excitandos aptas.

2 *Omnpotēs genitor rerū supma potestas,*
Qui regis æternis è Cœlo legibus orbem,
A culpis auerte meis tua lumina; dele
Debita, qīs teneor, tua nā dimittere plures
Sūma valet pietas, q nos cōmittere culpas,
Parcere plusq. potes q nos peccare valemus
Vt scītilla maris demergitur vna pfundo,
Sic delere potest pietas tua crimina mūdi.
Vt modicus puluis rapido dispergitur Euro
Innumera culpæ delentur sanguine sacro,
3 *Quē tu fudisti pro nostra Christe salute.*
Omnes vna tui culpas vel gutta cruoris,
Est abolere potens, immensi qppe valoris,

Innumerisq. foret pretiū satis vnica mūdis
Si quoties peccant homines, tua fulmina mittas,
Iam genus humanum toto periisset in orbe.
Iā me cū reliquis rapuissent tart ara dudū.
Sed tua cōdonans culpas clementia vincit.
Seq immensa magis miserādo potētia pādit
Scis fragiles nos esse nimis, quasi testea vasa
4 *Nec nos posse tui quidquam sine numinis aura,*
Vt sine vite nequit palmes pducere botros,
Idcirco nostros olim miserate labores,
Ærumnasq. graues sacrata è virginis aluo
Humanū corpus sumpsisti, & sanguine fuso
Delesti culpas hominum: nūc ergo salutis,
Affer opem miseris, quos perdere tentat Auernus
Agnus es ipse Dei, qui tollis crimina mūdi
Pro qb⁹ oblatus crucis es ceu victima ī ara
Peccantū miserere, meis ignosceque culpis.
5 *Quādo pepercisti latroni sponte roganti,*
E cruce promittens Cœlestia regna daturū,
Mi quoq. spē veniæ tanta pietate dedisti,
Nō opus est medico sanis, sed pestegrauatis
Qualis ego varia vitiorum febre laboro,
Tu medic⁹ cœlestis ades, medicamina pbe,
Redde laboranti culparum peste salutem.
Fac et ut æternas ualeā tibi reddere grates
Te fontem viuētis aquæ post terga reliqui,
Cisternasq. mihi fodi, quas dissipat æstus,
6 *Deserit ūda fluēs extra, peccata secutus*
Ad te nunc fontē redeo sitibundus aquarū
Commissas à me culpas detestor, & odi
Ac veniam posco, quā tu largire precanti,
Nam posthac vitare omnis contagia culpæ
Constituo, legisque tuæ seruare tenorem.
Parce mihi suprema salus, miserere tuorū.
Nos quoq. nā veniā cōcedim⁹ hostib⁹ ipsis.
Quin etiam fessos opibus solamur amicis
Qui nos oderunt. Dubijs ne defice rebus,
7 *Dum furit, incautis & vis inimica propinquat.* Petitiones.
Eripe nos Rex sūme malis, mortalib⁹ egris,
Nulla sal⁹ bello. Stygio nos libera ab hoste.
Nos maris instabilis iactatos mille periclis
Dirige ad æterna portum, metamq. salutis.
Es tu meta, scopus, quo desideria nostra Tēdunt, es nobis sincera, ac sola voluptas.
Gaudia te prater nō vlla requirimus vsq,
Tu qui sancta tuis das desideria seruis,
Quam donare nequit mundus, concedito pacem. (serua
8 *Sperantes in te famulos Deus optime*
Corporis à cunctis, animaq. tuere periclis,
In rebus durare bonis fac semper, & esse
Rebus in aduersis constantes pectore redde
Imperiū, regnumq. tuum dominetur vbiq.
Qui pater in Cœlis noster dignare vocari
Respice nos terris miseros, ac protege natos
Præsidium nobis esto, firmissima turris.
O vtinam delere meo vel sanguine culpas
Possem, vel lacrymis maculas abolere pudendas, (illi
9 *Appenso trutinæ nequis mihi, dicat, vt*
Es minus inuentus, quā tu rebaris, habere,
Ne repetas hac nocte animā, cōcede quietē,
Exaudiq preces nostras, quas fūdim⁹ vltro
Sol mihi iustitiæ affulge, depelle tenebras
Te matutino meditabor tempore, tota
Teq. die laudans vigilabo, & vespere sero
Te nascente die, te decedente precabor.
Qd nondū perij, nec sū damnatus Auerno,
Quodue repentina viuo nō morte perempt⁹.
10 *Quos merui, infernis ego quod non ignibus vror,* Pœnitentiæ tempus.
Gratia Chrē tua est, sūmi et clemētia patris
Peccauere semel damnati Dæmones Orco,
Quos tumidos egit vesana superbia Cœlo.
Ast ego, qui toties offendi numen Olympi,
Viuo & adhuc spiro, cœlestia regnaq. spero
Indignus vita, quin dignus morte secunda.
O si damnatis æterna morte daretur
Exiguum tempus fletu commissa luendi;
Quā breui amotis sentirēt gaudia pœnis,
11 *Euacuaretur cōuersis manibus Orcus,*
Et complerentur Cœlestia regna beatis,
Ast ego tam parui facio concessa saluti
Tempora quærenda, culpis fletuq luendis.

Te

Te decet omnipotens hymn⁹, tibi gloria soli
Debita, largitor cũctorum Chr̃e bonorum,
Tu bonus es sol⁹, tibi nos peccauim⁹ omnes
Tu solus nostras delesti sanguine culpas,
Hinc tibi ꝑpetuas debemus reddere grates
Laudis honorificum sacrum tibi corde litamus, [luis,
12 *Præsidium nostrum, virtus, spes vna sa-*
Spiritus ille meis tuus adsit numine ceptis,
Omni vt fraude procul, procul omni crimine viuam,
Iussa tua obseruem, culpasq. pericula vitem,
Ne mala sollicitet me diffidentia, præsta,
Auxilio fidamq. tuo, non viribus vllis
Ipse meis. Sine te siqdẽ nil possum⁹ omnes.
Fac meritum mens grata tuum, benefactaque voluat,
Et si me laxent solito interualla labore,
Attamen vlla tui memor haud pertranseat hora. (que periclis,
13 *Assere me à cunctis tutum, immunem-*
Ne mea iudicio perpendas facta seuero.
Sed tua sũma meas tegat ĩdulgẽtia culpas,
In nostras ne fige oculos pater optime sordes
In natum sed verte tuũ tua lumina Chr̃m,
Cuncta tuũ mundi venerent climata nomẽ
Adueniat tandem cœlestis gloria Regni.
Vt Cœlo, Terris fiat tua sancta voluntas,
Quotidiana dato nobis alimenta, ciboſq.
Et vestes qb⁹ induti nos membra tegamus,
14 *Tu noxas nobis dimitte p̃cãtib. vt nos.*
Parcimus ex animo nostris lesoribus vltro,
Tentando nimis ne nos permitte periclis,
Ne peccare sinas, Stygio sed libera ab hoste
Auertas procul omne malum, bona cuncta rependas (flammis,
Defunctorum animas purgantibus eripe
In lętam lucem tenebris è tristibus educ,
Atq. pijs vacuas sedes pie manibus imple,
Optatumq. tui tandem iubar exere vult⁹,
Fac nos diuorum precib. meritisq. iuuarĩ.
15 *Quicqd amas, etiã facias nos sẽp amare*
Quicquid & odisti fac nos odisse, mihique
Displiceat quodcunq. De⁹ tibi displicet vni
Oderimus vitiũ, virtutẽ semper amemus,
Mi in pect⁹ diuine tuas amor abde sagittas
Hostis ab insidijs, cunctisq. tuere periclis,
Fac te perpetuum salui laudemus ĩ æuum,
Ad nihilum descendo meum, dein tollor in altum (nia, amoq.
Mente Deum, quem corde colo super om-
Atque meas omnes culpas detestor. & odi
16 *Nec peccare vltra statuo, commissaque flere*

Oblatio.

Offero Chr̃e tibi Dauid, Petriq. dolorem,
Et quos pro culpis effudit Magdala fletus,
Cui, qd te multum dilexit, crimina multa
Sunt dimissa, mẽu tanto cor flagret amore,
Me doleo commissa parum peccata dolere,
Nã doluisse velim, quãtum doluere fideles
Pro cunctis, olim quæ commisere, piaclis.
Tu pr̃, & medicus, pastor, tutorq. magister
Esto mihi, te natus amẽ, te meãq. parentem
17 *Pastorẽq. sequar, discã te recta magistro*
Virtutes imiterque tuas, & facta, tibique
Obsequar; in me etiam regnet tua sola voluntas. (mentis,
Vulneribus mea Christe tuis sana vlcera
Tu vitia, affectus prauos expelle medendo.
Facq. meis ratio dominetur sensibus ęgris
Spiritus vt carnem frenet, sensusq. rebelles.
Ignea Tartarei fac pellam tela tyranni.
Pasce tui bone pastor oues nos corporis esca
Nostra sapore tui repleãtur viscera cordis
18 *Fac mihi desipiant terrestria cuncta, caduca,*
Carnis & illecebras vincã, cõtagia mẽtis,
Pro culpis ostende meis tua vulnera patri,
Vt mihi te propter cõdonet crimina cũcta.
Da vt melius viuẽs merear cœlestia regna;
Recta doce, quæcunque placent tibi, sancte magister
Cœlestẽ mihi pande viã, me dirige, mẽtem
Diuinaq. meam doctrina lumine lustra.
Ne mihi sis Iudex, sed sis Saluator Iesu,
Quãq. mihi moriens emisti sanguine vitam
19 *Æternam cõcede mihi, sedemq. beatam*
Qui nos fecisti, nostri miserere, precamur,

Pro meritis largire tuis cœlestia dona,
Vulnera Christe meo tua sint ĩ corpore fixa
Quæ pro me es passus, memori fac mente re-
uoluam.

Malo mori, q̃ Christe tuas offendere leges,
Lex ĩ corde meo tua sit mihi semper, & ore
Vulneribus me Chr̃e tuis sub pectore cõde,
Accipiãtq. tua me sacra foramina petra,
Quod mihi Lõgini patefecit lancea pectus,
20 *Excipiat Lõgũ, Stygio defendat ab ho-*
Ch e tuũ quoties offertur corpus ĩ ara, (ste,
Fac me participem fructus, q̃ nascitur ĩde,
Corpꝰ alatq. tuũ me, sãguis inebriet haustꝰ,
Et tua sãctificet me mẽs, tua vulnora sanẽt
Muter vt ĩ Christum diuini corporis esu,
Cõuiuam me Chr̃e tui fac pectoris, oli (sis,
Qualis Franciscus fuit, et Catharina Senẽ-
Fac vt quando tuum desumo corpꝰ ad arã,
Excipiam te mente prius, q̃ pectore purus,
21 *Virginis è manibus reputem me sume-*
re natum.

Pauper egenus ego sum, me tua gratia ditet
Affer opem mihi Chr̃e, tuum vel pp̃ honorẽ
Tu nostri miserere pius, dimitte flagellum,
Pro nobis pugna, Turcarum contere vires
Hostibus anne tuos vertẽtes terga videbis?
Victores ne tui permittes nominis hostes
Tẽpla pꝓfanantes, miscentes sacra pꝓfanis,
Inq tuos famulos horrenda cęde furentes?
Tu serua promissa Deus, seruosq periclis
22 *Ne permitte tuos, populos compesce re-*
belles, (rent
Fac cũcti vexilla Crucis venerentur, ado-
Maiestate tua repleatur terra, polusque,
Lauseturq. tuum ventura ĩ sęcula nomen,
Cũcta Deo nostro benedicite, dicite laudes,
Vos omnes Dño mecum benedicite gentes,
Aligeræ mentes supero benedicite Regi,
Qui paretis ei superi virtute potentes,
Virtutesq. omnes Domino benedicite nostro
Vos diui, diuæq omnes orate Tonantem,
23 *Vt sua concedat cœlestia munera nobis,*
Corporis, et mentis nos a discrimine seruet.
O Deus ipse mihi benedic, largireq pacem.
In spem quem vere fecisti surgere vitæ.
Quid pꝓ munerib. referam, q̃, tanta dedisti
Chr̃e mihi. panem sumam, calicemq. salutis
Te, nomenq. suum semp cum laude vocabo.
Da quoduis perferre tui patienter amore,
Pro nobis Deus indignis qui ĩdigna tulisti.
Rex Regum, Dñs Dñorum Chr̃e redẽptor,
24 *Lucis inaccessa cultor, lucernaq. Olympi*
Empyreaq. vrbis, fons lucis, imago parẽtis,
Gloria, laus, & honor tibi sit Rex op-
time mundi, (ctos,
Rex hominum natos inter pulcherime cun-
Flos Campi diffunde tuæ pietatis odorem,
Nos, quarum es Dñs, virtutum florib. auge,
Te gentes. Regesq. omnes telluris adorent,
Omne genu flexum nomen veneretur Iesu
Omnis Lingua Dei natum fateat, honoret.
Oẽs te populi celebrent, laudẽtq. per orbem.
25 *Te Regem Regum cuncti venerentur,*
adorent, (bæi,
Aethiopes, Reges Tarsis, Arabesque, Sa-
Gallus & Hispanus, Germanus, Danus,
& Anglus, (niq Deoq.
Aurum, Thus, Myrrham, Regique, homi-
Dona ferant. Oẽs soluãt tibi Chr̃e tributũ.
Tu lumen, splendorq pr̃is, bonitatis imago,
Deq. Deo genitore Deus, substantia patris,
Vt nos seruares, Cœlo demissus ab alto es.
Naturam nostri sumpsisti corporis vltro
Virginis ex vtero conceptus numine plena.
26 *Sic diuinus homo, Deus esque huma-*
nus Amoris;
Letitiam humano generi largire salutis:
Sãguine quos ꝓprio emisti, damnarier orco
Ne permitte, tuos ne fratres hostibus adde,
Errantes duc pastor oues ad pascua Cœli,
Tartareiq. lupi de faucibus eripe multos,
Quos fallax tentator agit, vel deuiꝰ error.
Iudicis officio Pastoris munera præfer.
Quam fragilis sit homo nosti. Hunc tua
gratia firmet, Gratia Dei.
Hac sine namque cadit, sine te auxiliante
peribit, (la est,
27 *Te sine nulla viro virtus, cõstantia nul-*
la

In tua me ducas ô Rex cellaria Regum,
Atq. voluptatis fontes mihi sponse reclude,
Fōte voluptatis mihi pectus inebria, et īple.
Da mihi latitia vinum, siceramue dolenti
Exhilarent diuina meam solatia mētem.
Ex te nostra oīs procedat honesta voluptas,
Qualis nata mihi ex reb⁹, quas ipse creasti;
Sicut adeps sic grata mihi deuotio mentis,
Mensque tua mea sit pinguedine semper
abundans, *(velox,*
28 *Hinnulus vt Cerui, Capraq. reuertere*
Sponse tua sponsa solatia cęlica redde.
O mihi perpetua concedas gaudia vita.
Teq. videre Deum valeā sine fine beatum,
Iam cecidere mihi funes, qb. ante ligabar,
Pars ęterna mihi Deus es, mea portio solus.
In te tota manet mea spes, tibi sēp adhęret,
Fluctibus aduersis agitata hac anchora
naui est
Tempestate graui iactatū me eripe, serua,
Qui mare conturbas, fluctus frenasque tu-
mentes *(cellæ,*
29 *Cui venti parent; pelagi rabidaq. pro-*
Nos rege, nos serua, sine te rectore perimus.
Tu nostræ Palinurus eris, Typhisq carinæ.
Nec dormis licet īterdum dormire puteris.
Cuncta tuis parent iussis, tibi nemo resistit
Abs te quis fugiat Cœlo, terrisq. potente,
At præsente, locis q. semp ōnibus adstas,
Quis mihi det pēnis puræ volitare columbæ
Ad te qs volitans requiescam sede perēni.
Quam dilecta dom⁹ Dni super atria Cœli.
30 *Educ corporeo miseram de carcere*
mentem, Dei visio.
Vt videat te Christe, omni te gaudeat æuo.
Cœlestis Solyme capiet mē oblinio nunq.
Hæc mihi cunctorum certissima meta la-
borum, *(bem,*
Nos tua cœlestem deducat dextera in vr-
Si tua Christe trahat me tecum gr̄a, currā,
Et sequar ipse tua sancta virtutis odorem,
Nos converte Deus, nobis faciemq. reuela,
Mortalis post exilium vita ostia pande,
Nos quibus excipiat cœlestis patria regni.

31 *Vt sitiens ceruus fontis desiderat vndas*
Sic spectare Deū mea mens desiderat vnū
Quā dilecta domus Dni est, & regia diuū,
Condita de viuis saxis vrbs fulget Olympi,
Fons, & principium tu pulchritudinis oīs,
Et bonitatis opes in te complecteris omnes
Omnis Honestatis, Virtutis, & oīs origo,
Omnis Doctrina, solus Sapientia vera es,
Innumerabilium fons optim⁹ ipse bonorum
Et bona cuncta tuo veniunt de fonte perēni
32 *Tu bonitas, Charitas, Doctrina, Sci-*
entia, Virtus,
Ergo tibi debet amor, laus, gloria, honosq.
In vitam salientis aqua fons Chr̄e perēnem,
Quā cruciat me, extingue sitim, tua sufficit
vnda, Gratia Dei.
Quam Samaritana summa pietate dedisti
Hæc ex diuino promanat gratia fonte;
Hāc mihi si dederis, nō me sitis āpli⁹ vret.
In praceps ibo, nisi me tua gratia seruet.
Nil præstare q̄o, nisi sit tua gratia mecum.
Ad te nemo venit genitor nisi traxerit illū
33 *Me trahat ergo tui cœlestis gratia pr̄is.*
A me peccatum depelle, rubiginis instar,
Vel scoria, argentū qua denudatur ab igne
Clarius vnde micāt purgato vasa metallo,
Fac sim vas purum, dignū mensaq perēni;
Ad bona me deduc ęterna, caduca sequen-
tem, *(tur ægra*
Dic tantum verbum, & mea mens sanabi-
Indue iustitia me, & forti robore muni,
Iustitiaq. omnis decoretur veste Sacerdos,
Dignius vt reliquis viuant, qui sacra mi-
nistrant. Spes in Deo.
34 *Nunquam desperem. Deus est nam*
semper amicus,
Præbet, et auxilium miseris sperantib. ī se,
Templa patere iubet pc̄ibus, votisq. piorum,
Quale fuit Solyma tēplū Salomonis ī vrbe,
Fidentes adeamus eum, veniamq. pc̄emur,
Mors sit gr̄a mihi, nam patria spirit⁹ astra
Ascēdet tristi lachrymarum valle relicta,
Mens īmortalis carnem linq̄tq. caducam,
Cui nunc hæret, humo ceu gēma sepulta te-
naci, *Tur-*

Turpiter ille mori nescit, qui vixit honestè.
35 *Qui meminit cœlo se mentem ducere ab alto,* (ju.
Ad patria hinc lęto contendit sydera gres-
Fortuna potior mihi sit prudentia, vita
Nāq. ratē clauo hac, sed casu dirigit illa.
Appon am lucro, qcquid donauero egenis;
Hoc centūgemino numē cū fœnere reddet,
Qui largitur opes, nā fœnerat hasce tonāti,
Pauca lic. magnis mutare, ęterna caducis.
Exemplo doceā; verbis nec egebo disertis,
Re suadebo magis cœlestem ducere vitam.
36 *Pauca loqui fuerit, si sit proba vita, necesse est,*
Nec iuramento, sed moribus ipsa probabo
Esse alijs, quales alios cupio mihi, curem,
Hac pceptorū, legumq. breuissima summa.
Peccanti fratri non conniuebo, sed illum
Corripiā placidè monitis, vt lucrer olympo
Si tamē optatum speret correptio fructum.
Me quoq. si peccē, patiar ratione moneri.
Consilijsq. mei parebo monentis amici.
Exercebo animum duris ī rebus, vt aptus
37 *Omnib. aduersis tolerandis fiat vbiq.*
Sortis & īfaustæ cō/uescat vulnera ferre,
Vt cen tōsa comam succrescat lętior arbor
Tres mētis furia absint īuidia, ira, cupido.
Hac dum blanditur, fenit crudelior illis.
Esto odijs. iraq. modus, sed nullus amori,
Quo Deus ipse mihi semp super ōia amādus
Solicitas claudam prauis sermonib. aures.
Integra nāq. magis mēs nulla lędit arte,
Haud tutum credam iactatam fluctibus alnum, (cat,
38 *Donec in optata tandem statione quies-*
Nempe timor prudēs quauis est tutior arte,
Ingenuos potius, quam cēsum, diligo mores.
Nā pereūt nūmi. viuit post funera virtus,
Mercatus vita est, tractabo negotia cœli;
Ne me ptereat, qua labitur hora, cauebo.
Nulla Deo pietate magis placet hostia; maius (abundat,
Hac nil diues habet, multis qua pauper
Plus oculis vulgo, q credunt auribus, ergo
Exemplo magis est virtus, quam voce docenda: (perbi.
39 *Aucupio volucres capiuntur, laude su-*
Immeritum capiat me nemo laudib. vllis.
Est virtus qrenda mihi, nō vana voluptas
Hac fugitiua perit, secum pditq. sequaces.
Saxa gubernator remis euitat, & arte,
Sic ego solicita vitabo mente pericla.
Pauperiē nulli obijciā, quasi crimē, honestus
Quisq. potest nasci paup, ditescere sors est,
Si fortuna volet fiam de consule Rhetor,
Si volet hac eadem fiam de Rhetor consul.
40 *Festinem lentè, nulla est via plana, breuisque,* (tai.
In qua non aliquid possit mihi lędere plan-
Dux vita ratio certo me tramite ducat,
Iussaq. maiorum; ne semita fallat euntem.
Nāq. Deo paret maiorum iussa capescens.
Qui vos audit, ait Chrs, me scilicet audit,
Me facilē miseris pstabo, iacentib. agris,
Auxiliūq. feram mendicis, carcere tentis.
Vt mihi pstet opē morituro numen Olympi;
Det veniā facilis, cœliq. ad gaudia ducat.
41 *Societā clanē seruandis sensib addam,*
Ne patefacta domū pdant qnq. ostia mētis
Neue per exiguas ītret mors dira fenestras.
Ne graue, vel leue sit cuiquam, quod līgua loquatur;
Expendam trutina rationis sīgula verba.
Si mihi scire licet, non expedit ōia semper,
Sed satis est facienda mihi, vitādaq; scire.
Mors ventura meo nūq. de corde recedat.
Exptēcata metum nō afferet illa molestum
Ne leuis vmbra metum moneat prudenter agentis, (ror.
42 *Vt timido lepori est agitatis frōdib hor-*
Nulla meos oculos, aut mentem munera cęcent.
Ne si Tiresias alter, sed prouidus Argus;
Regulus aspectu mulier, fera vipera lingua
Conuertens bruta viros est altera Circe,
Hac vitanda mihi cupienti viuere castè.
Non bene stat palea vel stupa pxima ignis.
Ne modicum paruι faciam, quo maxima constant, Se-

Semine de minimo pcera enascitur arbos.
Sepe ciet scitilla cadens incendia magna,
43 Stilla cauat saxum non bis, sed sepe cadendo,
Curem, ne facili cepto prudentia desit.
In peius reuoluta ruit mens conscia culpe.
Ipse metu nullum, sed amore, & munere cogam.
Pessimus officij timor est preceptor, & artis.
Corrũpant ne praua meos cõsortia mores,
Sunt fugienda, nocet afflatu pestis acerba.
Non satis ex solo mentes dignoscim' ore;
Non modo lingua solet, sed mendax fallere vultus.

Adulatio.

Non laudem quẽq, q si vitiosus, amicum.
44 Nec carpam, si labe caret vir criminis, hostem.

Consilium.

In reb' dubijs tempus mihi consulat ipsum,
Consilijque dies, vt nox, erit optim' author.
Quid mihi cum fatis, quibus est prudentia maior?

Prudentia.

Fortunæ arbitrio prudens non subiacet vsquam.

Fidelitas.

Morib' ĩfidũ comitem si sumpsero, fallar;
Semper ab infido falletur amicus amico.
Rari' hostilis poterit fra' fallere quenquã.
Ne tragico iactẽ sermone tumentia verba;
Indicium sani non est tumor ille cerebri.
45 Sit mihi laus miseros releuare; nocereque nulli.

Commiserandum.

Nã furor ĩmanis miseros est ꝑdere velle;
Addere & afflicto mœroris dedecet ãsam,
Cerussa, & fuc' nostro procul absit ab ore;
Simia quo reddi pcterit formosa colore.
Absit lĩgua loquax multorũ causa malorũ,
Et cum verbosis nolim contendere verbis.
Lĩgua inclusa latet, sunt aures semꝑ aꝑta,
Multa audire licet, non semꝑ dicere vera.
Sola pudica mihi placeant, virtutis amica.
46 Nam prauas diuina fugit sapientia mentes.

Humilitas, Fama.

Esse humilis cupio, modicis est longiu' euũ,
Altius euectos homines p̃mit alta ruina.
Vt casu grauiore ruant, tolluntur ĩ altum
Effugiam prudens alieno damna periclo,
Alteri' reddant si me discrimina cautum.
Aequali studio vitam, famamq. tuebor.
Hæ mihi si constent, nihil est si cetera ꝑdã.
Cœlicolis reddam syncera laudis honores,
Vt mihi ꝑpitium reddatur numen Olympi.
47 Mẽs mea se populi furata tumultib. altas
Cõtẽplãdo petat Diuũ mysteria sedes.
Virtutũ studijsq. vacet, sua ponderet acta.
Consilijq. pij capiet non cõmoda pauca.
Stat paruo sudore mihi mercabile cœlum.
Est leue, qđ patior, si cœlica p̃mia cerno.
Sit mihi pura manus, mens integra, firma voluntas

Culpæ fuga.

Malle subire necẽ, q culpa offendere numẽ.
Sit frenare oculos, animi cõpescere mot'
Cura mihi, mundi vanos contemnere fast'.
48 Virtutes imitabor amans, animique nitores,

Imitatio.

Queis fulsere Dei famuli; famulæq. beata.
Sit mihi sĩplicitas cordi victura colũbas,
Quæ solida rationis opi firmetur inhærens,
Prompta iuuare oẽs, nulliq. nocere volũtas
Non amo diuitias cõtentus viuere paucis.
Astutos, vafrosq. feros, prauosq. dolosos
Effugiam; pellisq. lupos quos vestit ouina.
Imꝑba calliditas, mũdi sapientia stulta,
Desipiensque Deo nostris à mentib' absit.
49 Mansurum meditabor opus quodcunque superno
Auxilio fretus faciã duce, & auspice Christo.
Auspicijs pia Virgo suis mea cœpta secũdet.
Maiores venerer semper, mandataque seruem,

Obedientiæ.

Iusta meos sensus nunq, p̃cepta grauabunt.
Iosepho, matriq. suæ, iurisq. ministris
Pilato, Caiphæ, seuis lictoribus olim
Paruit ipse Dei natus, cui paret Olympus.
Ipse iugo obsequij doceat me subdere collũ.
Propter eum nullis iussis parere recusem.
50 Hĩc mihi nascat fortis tolerãtia rerum,
Hoc duce, teste meũ soler, releuẽq. laborem.
Extĩguam lacrymis impuros Cypridis ignes,
Atq. meũ corp' cedam, subigãq. flagellis.

Si sit opus glacies inter, sentesque iacebo,
Vitabo, Veneris q turpia carmina cantant,
Et Fescenninos motus, ludosq. modosq.
Colloquijs scriptisq. suis qui lędere possint,
Hic procul. amoto nã fomite flãma peribit
Mellis apis genitrix doceat me uiuere castè
41 *Quæ Veneris pungit fœdatos labe recẽts,*
Submissos sensus castis quoq. morib addam
Mẽs humilis tantũ superũ cõmercia sentit,
Verè humiles ãimos fortis patiẽtia mõstrat.
Deprimit alta Deus, depssaq. tollit ĩ altum.
Gratia submissis datur, haud concessa superbis,
Parua loco cõtenta suo mage tuta q escunt,
Præcipites casus formidant ardua quæq.
Naufragas ludit demissa antẽna pcellas.
Horrificosq. timent ĩgentia carbasa ventos
52 *Arbor grata magis, quæ fructu pressa laborat,* Ira, conuitia.
Nec dedignatur terram contigere ramis.
Irarum primos studeam compescere motus,
Ne mox Gorgoneo tumeant mihi corda veneno.
Nec cuiq iactis regeram conuitia probris,
Nam canis haud mordet latratibus aera complens,
Magna sono minimo labũt flumina terris
Tutius in duro mihi sit recubare cubili,
Quam molli dormire thoro, pstatq. domare
Mẽbra fame, et modico cõtẽtũ uiuere potu.
53 *Vestimenta mei sint vilia corporis, ut sũ*
Vilis ego terra vermis, sine pondere põdus,
Puluis, & vmbra leuis modica mox contegar vrna,
Turpia quæ latitãt animo fomenta malorũ
Serica pompa suo consueuit pandere luxu.
Nec torquere decet calamistro, aut pingere crines Pigmenta, odor.
Messis Orontęa à nostris pcul esto capillis,
Cui bene sẽp olet corpus, mẽs lãguida fœtet.
Nõ mihi Erythręis oneret dextera gẽmis.
Nec deturpato tactem me crine Catonem;
54 *Vrbano sed more geram me, munera cuncta.* Fœtor.

Fœtida sordentis ne spiret anhelitus oris,
Ne mea verba pcul fugiant, q̃is debeo fari.
Asperitas moderata placet, sic forma modesta, Oratio.
Sit mea tela pces, qb expugnetur olympus.
Nocte, dieq. licet telis me talibus uti.
Si mea dextra boni q dq. perfecerit, vnum
Authorem cognosco Deum, cui gloria soli,
Seruus iners ego sũ, Dño nec reddo talenta
Ad fœnus concessa mihi, sed langueo deses;
55 *Heu segni nõdũ diuinum numẽ amare.*
Spernam delicias, irritamenta malorum,
Atq. nepotinos sumptus, mensasq. dapales,
Arida suppeditẽ ne pabula Cypridis igni.
Factaq. ne pprijs patiar mox vulnera telis.
Incautis animus ideo commercia, cæcos,
Quæ subdunt ignes Veneris, suadentque nefanda,
Non secus Stygios statuo vitare colubros;
Quotidie sacris attenta assistere mente
Me iuuet, & reliquas ão tunc pllere curas,
56 *Dum sacra vel perago, uel mysta assisto litanti,* Sacra communio.
Rite prius scelerum noxis, culpisue piatis
Ieiunus capiam diuini corporis escam,
Bis genit sacra liba Dei, mysteria Pacis,
Delicijs, quæ corda uirum cœlestib. ĩplent,
Innumerisq. opib. donisq ĩgentibus augent,
Nec satur esse uelĩ, sed sẽper plura requiram
Qui his satiatur. n. dapibus. uir desipit æger
Sim memor ętatis semper peiora ferentis,
Et mihi sic nullum cõsument otia tempus.
57 *Mente geram semper mortis fera spicula, cuius* Mors; Otium.
Incertum tempus, licet haud ĩcerta sit illa:
Spes longa uitæ scelerum nã fomes, & esca.
Multa laborãtẽ supero me numen ab axe
Viderit, ĩtentumq pijs me rebus agendis,
Cessantẽ nunq ĩueniat me Dęmonis astus,
Leua man dextra pia nesciat acta tonãti
Nota satis, quem nulla latent benefacta virorum.
Occulta dem dona manu, quæ poscit egenus
Quæ manifesta sibi soli Deus ipse rependet.
Nico-

58 Nicoleos sic nocte suũ pius erogat aurũ.
Prodiga dextra latet niuei tutela pudoris,
A solo sibi danda Deo dũ prœmia spectat.
Vix largitorem casta nouere sorores.
Prostituisse pr̃ quas iam decreuerat amens,
Iungere conubio neq̃at cum dote carentes.
Assentatores seruilia pectora vitem,
Et detractorum linguas, dentesq. caninos,
Sermones longos fugiam, nec blandiar ulli
Viiliterq loqui libeat mihi libera verba.
59 In bona conuertam sermonem verba loquentum, Oblocutio.
Vt detractores famã benedicere discant,
Et sua corripiant, alienaq. crimina cœlent.
Difficile est lesæ candorem reddere famæ.
Amisso candore perit nix igne soluta.
Vt surdos fecit socios pice cautus Vlysses,
Ipse meas claudam blandis Sirenib. aures
Cum lingua sensus cohibebo quãq; vagãtes,
Ne moueãt audita animũ spectataue fedẽt
Cor sanctæ gerat alma Crucis mysteria sculpta, (*Diua.*
60 Clara velut Montis Falci celeberrima
Aduersus vitium medicina potentior ulla
Nõ est, q̃ Chr̃i meditari vulnera mortem.
Vulnera uulnerib. curanda, cruorq; cruore,
Nex nece, Cruxq. Cruce est, releuandaq. pœna dolore,
Pro nostra Chr̃s quem protulit ipse salute.
Sub Cruce fundentem lachrymarum flumina matrem
Si meditabor, erunt nostris salatia dãnis.
Sit cõcors facies cordi famulata Tonanti
Diuus amorq. meo semp sub pectore regnet.
61 Cor totũ [illegible] poscit sibi rector Olympi.
Dimidium cordis Stygio sit victima Diti.
Ne mea fallaci diuicta libidine colla
Vnquam sustineant Cythereæ vincula fœda
Esse potens cupio proprios componere motus
Ille potens nõ est, propria qui vincitur ira,
Sobrietas niuei conseruet pectoris ignes.
Sobrietate carens etiam pietate carebit
Hebdomadæ quoties lux sexta recurrit, eadem
Membra fame, atque siti ieiunans sponte domabo. (*multo,*
62 Abstineam dapibus uetitis, & aromate
In me ne Veneris capiant incendia vires.
Hebdomadæ excludet uescas lux tertia carnes.
Vulgarem mensam prœbebũt piscis, & oua.
Templa petens curas alias pcul esse iubebo
Numen ibi toto Diuinum corde pcabor.
Nõ secus ac tenues neruo crepitãte pauras
Euolat ad metam certam pœcta sagitta,
Cuncta Deũ toto referã conamine ĩ vnum.
Futilibus mentem curabo auertere rebus.
63 Quid sit homo meditans, qui vermis, puluis & umbra est.
Quam metuenda mihi cœlestis iudicis ira.
Incertaq; certa manent me spicula mortis,
Munera non capiam castam lędentia mentem, (*tanda.*
Nam suspecta doli sunt munera quæq; pu-
Malo malis socijs fœda erubuisse negando
Quam cedendo illis nigro damnarier orco.
Cor, frontẽq; Crucis signo munire freqnẽter
Assuescam, ut Stygio uiuam secur° ab hoste
Vincla ligent, str̃ gãtq; arctè lũbosq. femurq.
64 Extinctura faces Veneris ieiunia seruẽ,
Aetherio Regi sacrata ergastula, sacris
Virginibusq; habitata nefas uiolare pfano
Accessu, nec eas sine causa uisere tutum.
Iungat amicitia nese mihi fœmina quæuis,
Lasciuas fugiã choreas cane pei°, & angue,
Mentibus icautis tendunt quæ retia mille,
Quiq. uenit castus, tãdem discedit adulter,
Et multi pereũt animo nec corpore peccã;
Dũ, qđ obest, cupiũt, qđ abest, iterficit illos,
65 Nec fore me dicam fortem, cautumque tuendo. (*gna.*
Me fuga sola potest victorem reddere pu-
Vesanas fugiam tumefacti pectoris iras,
Mens quibus icta furit, dam ludus, vt alea, feruet Ludus.
Nec ludis ũq; malesuadis tẽpora perdam;
Ast opus efficiam mansurũ tẽpus in omne.
Abstineam mensis, quo fœmina conuenit omnis, *Ne*

Ne cum blandus Amor temulenti cornua Bacchi Fœminæ conuiuia.
Sumit, lasciui succumbam luminis ictu,
Neue notis capiar Veneris spirātib ignem
66 *Nam postquam caluere mero precordia, mensq* Fuga periculi.
Omnia sunt ignes, lasciui pabula amoris.
Vix inter spinas; & saxa rigentia tuti
Nursiæ, & Assisij īdigetes si quando fuere,
Mene putem mensas inter, calicesq Lyęi,
Fęmineosq choros superare cupidinis arcᵘ?
Sola medela fuga est: vitanda pericula lapsus. Otium vitandum.
Causa feret sceleris cautè uitata triūphum
Cœlicolę plaudāt, & custos aliger adstāns,
Qui me pugnātem cœlestib. adiuuat armis.
67 *Otia vitabo; quæ sunt fomenta malorū.*
Otia si vitem, periere Cupidinis ignes.
Sęua repente perit subtracto fomite flāma,
Torpor, & īmodic p̄pigui ī corpore somnus
Esca freq̄ns stygij vitentur ut arma tyrāni.
Sit mihi prompta manus, mens prompta; laboris amica, Opera pietatis.
Sedulitasq. mea nec noxia cura saluti.
Templa frequens adeam, repetam pia vota, precesq.
Febre laborantes, alio morboue iacentes
Inuisam, solabor eos sermonibus aptis.
68 *Quem Deus immisit, morbum patiantur vt ęgri* Patientia in morbis.
Forti, hilarique animo; venturaq pręmia spectent.
His famulas adhibēbo manus, nec ferre (pudebit,
Si quis aquas poscat, uel dulcia dona Lyęi.
Hic quoq. cū potu, uel mēsa paupere nectar,
Hauriet ęternum diuina loquentis ab ore,
Carcere nec segnis cessabo inuisere tentos,
Et quos subsidio potero, dextraq. leuabo,
Prębebo alloquio saltem solamina mestis,
Vltro pios cętus hominum. sacrosq. sodales
69 *Inquiram, quibus astra uia placet ardua adire.* Sodalitas pia.
Me sociabo pijs, sāctisq sodalibus addam,
Vt Cœli ad regnum mihi sint comitesque, ducesque.
Frangitur ast quoniam nimium qui tenditur arcus,
Interdum tribuam studijs, curisq quietem.
Nā duplicē referūt inarata noualia messē.
Si mihi cuiusq. fuerit mens conscia culpæ;
Detestabor eam subito; mystaq. fatebor.
Protinus absoluet q me, mea vincula soluet
Mitibᵘ obsequijs animos placabo feroces.
70 *Tristis in iratis animis non p̄ficit ira*
Aeterna huic vita p̄ponam regna caduca,
Hęc fugit umbra velut, cœlestis uita manebit.
Eloquijs animos fingam; virtutis & ędes
Pręmonstrabo, voletque domus quas gloria circum. Vitæ finis.
Nos decet hoc fragili miseros sic viuere se-
Vt meliore frui uita post funera detur (clo.
Insonti toto nihil est mihi ī orbe timendum;
Cladibus afficiat quis q̄s corpus iniquis.
Nulla q̄unt animo insonti tormenta nocere. (iuuabunt
71 *Nulla probo iacturæ nocet. me damna*
Corporis hoc repetet rupto mens carcere cœlum. Sodalitates sacræ B Virg.
Scripta Sodalitio Mariæ mea nomina sunto; (men.
Cui dat Carmelus, vel sacra Rosaria no-
Illius ante dies festos ieiunia seruem.
Illius ad laudem referam q̄cunq referri
Possim e cunctis collectum ī ebus honorem:
Nam Regina poli toto dominatur in orbe.
Illius imperio uenti famulantur, & vndæ.
Illi cœlicolum circumstant agmina mille.
72 *Illius ad iussum cessant Medeides herbæ*
Virginis auxilio lapsi sur i tartara surgunt,
Extinctique prius redeunt ad luminis auras, (tendunt,
Auspice ea innumeri regna ad cœlestia
Illis ergo iuuat laudes celebrare, decusq.

Pœnitentium preces ad Deiparam Virginem Mariam; desideria, & proposita colendi eandem. Cap. XCV.

1 Refugium peccatorum pœnitentium Beatam Mariam Virginem Dei Matrem, matrem misericordiæ, ac diuinæ gratiæ esse nemini dubium est. Christus enim fons vitæ æternæ est, Maria verò eius Mater aquæductus, per quem gratiæ Diuinæ aqua in alios deriuatur; cum ipsa sit gratia plena. Ideo de se *Eccles.* 24. *ego*, inquit, *sicut aquæductus exiui de Paradiso*. Quisquis igitur diuinam gratiam sitis, ad Mariam Virginem confidenter recurre. O peccator, ait D. Bernardus, si ad conspectum patris accedere times, ne liquescas, quasi cera à facie ignis, vade ad mediatricem matrem misericordiæ, & ostende ei vulnus, & vlcera, & ipsa pro te ostendet filio pectus, & vbera, & filius patri latus, & vulnera; pater non negabit filio, filius non negabit matri, & mater non negabit tibi. Ille solus o Virgo laudes tuas fileat, qui te fideliter inuocatam senserit in suis necessitatibus defuisse. Et quid mirum si inuocata adest, quæ etiam non inuocata præsto est. *Clementia eius quasi iber serotinus*. Prou. 16. Hæc omnium Christianorum mater effecta est; quando Christus in Cruce pendens Ioanni Apostolo totius Ecclesiæ personam tunc gerenti matrem suam commendans in matrem dedit. Tunc omnes fideles Beatæ Virginis filios constituit ei dicens. *Mulier ecce filius tuus, deinde dicit, Discipulo ecce mater tua. Ioann.* 19. Genuit illa caput nostrum mysticum Christum. Mater igitur nostra est, & ideo eam inuocantes dicimus: *Monstra te esse matrem*. D. Hieronymus ad Paulam, & Eustochium scribens ait *sicut* in comparatione Dei nemo bonus, ita in comparatione matris Domini nulla inuenitur perfecta creatura, quamuis virtutibus eximia comprobetur. Vnus est enim Pater noster, qui est in Cœlis, & vna est Mater nostra, vna est virtutum forma Maria; & idcirco hanc imitemini moribus, sequimini castitatem eius, & implorate auxilium. Idem monet D. Bernardus Sermone secundo de Maria. Maria, inquit, non recedat ab ore, non recedat à corde. Et vt impetres eius orationis suffragium, non deseras conuersationis exemplum. Ipsam sequens non deuias, ipsam rogans non desperas, ipsam cogitans non erras, ipsa tenente non corruis, ipsa protegente non metuis, ipsa duce non fatigaris, ipsa propitia peruenis. Huius sententiæ est D. Anselmus libro de excellentia Beatæ Mariæ Virg. dicens: Ad Mariam conuersus, & ab ipsa conspectus impossibile est, vt pereat; sed quid si protectionem eius suscipiat, & pro eo sæpe oret? Intellige nimirum, quia sperandum est de tanta aduocata fore; vt impetret gratiam; & perseuerantiam in bono, per quam saluabitur. Ad hæc Landulphus libro de Vita Christi. Ille non timet æternum væ, pro quo semel orauerit Maria. Propterea Confessarius Pœnitentes ad inuocandam Deiparam Virginem in auxilium, & patrocinium quammaximè hortetur: ad cultum ipsius spectantia, apta, & conuenientia viribus, & statui personarum doceat. Qualia nos alibi, vt in Soterijs, & Concionibus nostris docuimus, & nunc etiam cum precibus ad eam fundendis pia quædam in honorem 2

rem Deiparæ Virginis facienda subdimus, vel innuimus.

2 Virgo Dei genitrix, quæ nō est sāctior vlla
Quā replet è superis exundans gratia riuis,
Concilia nobis natum, summūq parentem,
Spirātemq. patris, natiq. è numine amorē.
Te nobis matrem præsta, nos pręge natos:
Lacq. tuo sanctæ pietatis ab vbere dona.
Esto præsidium nostris, spesq. unica rebus.
Pacifera nobis Virgo fer germen oliuæ.
Humanū tutare genus pia mater Amoris,
A diris nos Stella maris defende pcellis.
3 Dirige ad ęternæ portum, sedemq. salutis
Mortalis uitæ fuicantibus æquora præsta
Auxiliū, à cunctis nosmet defende periclis.
Sceptra tenes mūdi, nīi gere libera sceptra
Vre tuis facibus frigentia pectora amor s.
Dignè adolere sacris fac nos altaria flāmis
Et dignè laudare tuum per secula nomen.
Te nascente die, te decedente canamus,
Dicamusq. tibi Gabrielis ab ore salutem.
Perpetuoq. tuæ resonent præconia laudis.
4 Me tibi ppetuū uoueo, me dedico seruum,
O Formosa Dei mater me suscipe, serua,
Da mihi virgineum Virgo seruare pudorē,
Luminibusq. meis, & l guæ ponere frenum,
Vt prius ad limam, q̄ liguā uerba reducā,
Nota mihi hebręi nō cauta modestia regis,
Qui nisi spectasset, non esset factus adulter,
Cum Bethsabęam se uidit ab ęde lauantē.
Virgo oculos auerte meos, ne talia cernant,
Fac me summa tui teneat reuerentia cult⁹.
5 Obseqijs & Diua tuis feruentius instem,
Ne cup. ā, timeamue mori, mortalia spnam
Nec me sollicitet tumidi sapientia mundi,
Sīplicitas mihi grata magis, demissio mētis
Res nullas vnq̄, non ulla negotia tractem,
Auspicijs nisi Virgo tuis mea cepta secūdes
Sī memor usq̄ tui dū claudat lumina sōn⁹,
Nominis absq. tui nec sit sopor absq. sapore,
Cor vigilet tibi Diua meum, dum mem-
bra quiescunt, Amor.
Et quoties respiro, tui cor spiret amorem.
6 Adsis Virgo mea ventura tēpore mortis.
Atq. animam psens morientis pręge seruā,
Terrificasq. fuga laruas, & dęmonas arce,
Filia, sponsa, parens æterni numinis adsis.
Fac uolet ad cœlū niueis mēs cādida pēnis,
Vtq columba petat cœlestis regna quietis.
Sit tibi cura mea Virgo, materq. salutis.
Da mihi corde tuum quē toto diligo natū,
Fac, vt agam, quæ grata tibi, studeam-
que placere Laus B. V.
Semper ubiq. tibi, nato. summoq. parenti.
7 Spirituiq. almo nati, & genitoris amori.
O Dea luciferi, solisque nitentior astro,
Omnem quæ cœli uincis, terraq. decorem,
Nil cœlum, nil terra tuis ęquabile fundit
Laudibus, ò Virgo mundo formosior ipso.
Da mihi principium uitæ melioris inire,
Et celebrare tuas æterna in secula laudes,
Dū fuerit natura parens, cœliq. micabunt
Sydera, dū superi uoluētur marmoris ūdæ,
Sēp bonos, nomēq tuum laudesq. manebunt.
8 Laudam⁹ te virgo, Dei matrēq fatemur
Te pris æterni spōsam ueneramur amātes,
Teq redēptoris matrē, domināq. pcamur,
Virgo Dei fecunda parens tib gloria sēper:
Nā patrona oculos ī nos cōuerte benignos
Atq. tui ventris nobis ostende beatum
Fructum, qui nostræ fuit unus causa salutis
Respice nos ima lachrimarū valle gemētes
Fac, ut terrenis spretis cœlestia amemus.
O q̄ pulcra Dei mater, speciosaq Virgo.
9 Immaculata parens sine labe es crimi-
nis ulla. Pulchritudo B. V.
Destillāt tua labra fauos dulcedine plenos.
Tu fons signatus conclusus diceris hortus
Virtutum cūctis decoratus floribus hortus,
Diua tuæ vestes exhalant thuris odorem,
Vt surgēs aurora micas, ut cynthia pulcra,
Vt sol clara nites, acies istructaq castris
Virgo pudica, Dei formosi mater amoris,
Atq. timoris ades sanctæ fideiq speiq.
Es dilecta Deo super omnes Virgo puellas.
10 Virtutis, veraq o s tibi gratia vitæ,
Virgo Dei genitrix, diuini fœderis arca
Dulcis inexhausta fons, & pietatis origo
Pro-

Propitium mihi redde tuum natumque, patremque. Precatio.

Ante pedes pia Virgo tuos ꝓcumbo, ꝑcorq.
Sis mihi præsidio, clypei septemplicis instar
Aduersus cūctos animiq. et corporis hostes
Ante oculos imitāda meos Sanctiss. Virgo
Moribus, & gestis exēplar semper oberres,
Alta nimis stat meta mihi, nec capta reliq̄
11 *Ipsa dabis uires, ꝑcor, & cōfido petenti,*
Da mihi Virgo meos sensus frenare, nouosq.
Irarum motus, ne surgant inde furores,
Adsis Virgo mihi miti mansuetior agno,
Da superare iram, cui non obnoxia vixti.
Si uitium neque am primis euellere captis,
Pugnabo donec referā certamine palmam.
Muniat ipsa meum clypeo cōstantia pectus
Qua tu spectasti pendentem ex arbore natū
Sub Cruce quo stabas, mihi sit sub pectore robur. Obsequij oblatio.
12 *Dulcib. obseqjs famuler tibi nocte, dieq.*
Ne sterilescat amor, quo te Dea prosequor ardens. Imitatio B. V.
Fac tua Virgo parens sēper vestigia secter,
Virtutes imiterq. tuas, moresque pudicos,
Corq. tuū mihi sit cordi, tua gratia mecum
Et splēdore uitrum uincā, candore niuesq.
Nomen ubiq. tuum resonet mihi sēp in ore.
Ante tuū, pia virgo, iubar flāmescere amore
Sydereo cupio, glacies sī frigida quamuis,
Vicat amor superum; Maria decora alta triumphent. (stra.
13 *Tartareiq. lacus fugiant horrentia mō-*
In me consurget quantum violentior hostis,
Tanto maior erit vincentis gloria dextra,
Magnum duco nefas medio ꝓcūbere cāpo.
Certantē dum Diua tuis me ꝓtegis armis.
Adsis Virgo mihi pugnāti tempore mortis,
Eripis ipsa reos medijs e faucibus Orci
Mōstra fugās Erebi, sume ne desere Virgo
Extinctos olim reuocasti lucis ad auras,
Lethaliq. mori vetuisti vulnere cesos
14 *Obtenta donec mysta peccata fatendo*
Æternam uenia possent reperire salutem.
Tartareo quondā rapuisti ex hoste tabellas
Sāguine quas ꝓprio peccator scripserat ā'e
Et se mancipium Stygio deuouerat angui.
Tu quoq. Virgo mihi simili pietate salutē
Redde laboranti auxiliū fer tēpore lethi,
Sitq. tibi ætherei defunctas luminis aura
Cura leuare animas flāmis purgā: ib Orci.
Cœlestemq. illis tandem præbere quietem.
15 *Salue magna parens, cœli q̄, sola colōis*
Atria terrigenis gēmata recluais, & alta
Sede locas, opibusq. auges, regnisq. superbis,
Salue, nosq. tuos ne dedignare clientes,
En læti (nos læta foue) tua castra subimus,
Abnuimusq. bonis posthac seruire caducis.
Tu vero ô mater, nos tandem īterseре diuū
Concilijs, daq. æthereis accumbere mensis
Nā modo q̄d refert magno q̄d semina cœlo
Ducimus, & sperare animis solia alta iubemur (vndas
16 *Ætheris, īformes si nos Phlegetontis ad*
Tisiphone infandas agat atra sine ordine predas. (salutem
His pia Virgo malis occurre, ac redde
Perfugium miseris tu peccatoribus esto,
Patronam te q̄sq uocet, dominamq. salutet,
Tornatis inserta globis tibi licia voluant,
In terris vixisse olim quot diceris annos.
Quindenas decades, seu sacra Rosaria fundant, Officium Litaniæ B. V.
Septennis laudesq. tuas soluamus in horis
Lauretana tibi dicam praconia cantu.
17 *Atq. tibi dictā Gabrielis ab ore salutē*
Dum surgo è lecto, dum cedo mēbra q̄eti,
Et dum meridiem signant tinnitib. æra,
Et quoties lapsā mihi malleus īdicat horā
Dicam Mᵃ aue, ꝙ gratia numinis imples;
Voce sacras, & mente ꝑces tibi diua refudā
Insignisq. tua venerabor imaginis aras,
Septima q̄q. dies soluat tibi sacra tributa,
Atq. Palestinis adolebo altaria sacris,
Sobrius & tenui soluam ieiunia victu.
18 *Solicitabo pijs ꝑcibus votisq Tonantem,*
Pauperibusque manu prompta dabo munera egenis
Aggredior si q̄d, vel si qua negotia tracto,

Auspicijs pia Virgo tuis mea cepta secũda;
Infixumq. tuum gestem sub pectore nomen,
Cõcipiamq. tuum cunctis ex rebus amorẽ.
Si videam pulcris gẽmã: ẽ floríb. hortum,
Tu mihi conclusus flores virtutibus hortus.
Inuiolata parens violas, & lilia praefers,
Si formam uideam pulcra vultũq. puellae.
19 *Numinis alma parẽs es tu formosior illa*
Versicoloratus si fulgeat Iridis arcus,
Iris diuina es Virgo mihi nuncia pacis
Offensi placans diuini numinis iram,
Caelestes cũ sumo dapes, tua pignora Virgo
Fac toto ĩcedam virtutum cultus amictu,
Virginis ecce caro, dicã, sata sãguine mẽtis,
Teq simul ueuerer sanctam cũ ple parentẽ,
Maior honos ꝑ fine mihi stet numinis alti
Id faciam, Chr̃i maior quod gloria poscit.
20 *Hæc mihi cunctorum sit meta suprema laborum*
Propterquam totus fuit olim cõditus orbis,
Propterq; posita est adamãtina regia cæli.
Corporis intactũ cupiens seruare pudorem
Luminibus dẽtura meis, minimèq. sequat
Auris aperta sonũ, strepitus si ꝓximus instet
Obuia pulcra mihi si occurrat fœmina cũti
Lumina cautus humi figã. subitoq. recedam,
Atque decus pia Virgo tuum sub corde reuoluam Pulcritudo B. V.
Es tu cunctarum Dea formosissima rerum.
21 *Sic tuus est natus Rex forma pulcrior oĩ,*
Eius & est facies quocunq. nitentior astro,
O tua Ch:e qã, tua lumina cernere Virgo.
Hic mihi nulla places mortalis forma videnti
In laudes Regina tuas sepe ora resoluam,
Quæ concessa scio diuinis laudibus esse.
Si sitit, ad matris se prouocat vbera natus
Matris habere sinũ querit, si frigore torpet
Sic ego te quærã sitiens, frigensq parentem
Ad te cor vigilat, claudit dũ lumina somnus
2 *Parthenio nostrũ nomen signetur ĩ albo,*
Qđ fero corde tuũ resonet mihi nomen ĩ ore.
Heresεos fugiam pestem, dirũq. venenum,
Non secus ac rapidis commista tonitrua nymbis,
Lutherana lues, Caluinia mõstra facessiãt.
Hereseos victrix oĩs Sanctissima Virgo es,
Vera fides Chr̃i, q; sacris hausit ab undis
Mens mea, q docuit Romana Petrus ĩ vrbe
Firma mihi fido maneat sub pectore semp,
Æstuet ætherei flãmis mihi pectus amoris.
23 *Sępè libros voluã, sãcto q numine scripti*
Hęc terrena docẽt cõtẽnere, cœlica amare
Quiq tua Virgo celebrant preconia laudis,
Sed libros inter mihi sit charissimus omnes,
Qui foris, atq. ĩtus ꝓprio stat sãguine scriptus
In Cruce distentus, clauis cõfixus ahenis,
In quo nostra salus, & nomina scripta fuere
Iustorum, quos vita manet super astra perennis Laus B. V.
Respirare tuas in laudes Virgo, Deique,
Cuius es alma parẽs, et filia, sponsa, peroptο,
24 *Lac mihi sancta tuo praestabis ab vbere mater,* B. V. & Euæ cõparatio.
Nectar, et ãbrosiam ꝑbebit vulnere Chr̃us
Sãguine me natus pascet pia, lacteq. mater.
Sancta Dei genitrix Virgo, Reginaq. Cæli,
Eua tulit genitrx prima contagia culpæ,
Tu nobis alma peperisti dona salutis,
Eua tulit pẽnas homini, tu praemia reddis.
Eua dolo cessit serpentis uicta vetusti,
Tu primi sceleris tenebras aurora fugasti,
Esther ut Isacidis, Iudithq. tulere salutem;
25 *Hãc tu Tartareis ꝓstratis hostib. affers.*
Stella benigna maris nos serua, pelle procellas. Petitio auxilij.
Nos tempestatum iactatos turbine salua.
Hĩc morbos expelle luem, bellũq famemq.
Lux tua de cunctis nos liberet orta periclis,
Nõ opis est nr̃æ dignas tibi reddere grates
Pro donis, quæ diua mihi miserata dedisti,
Reddere quas neq̃o, grates, tibi sẽp habebo
Corporis vt morbos, animi contagia pelle,
Sanus vtrinq. tuas accedam lętus ad aras
25 *Sãctior adueniat, q; retro luxerit, ętas.*
Res mihi sint lęta, foleantur gaudia mentẽ,
Ne cupiã, timeãue mori, mortalia spnam.
Nullus amicitiæ ficta me nomine prodat,
Sis mihi subsidium, tutelaq. tempore lethi,

Ne

Ne me terrificent, nec fallant Dęnis astus;
Auspice ut ascendā te victis hostib. astra.
Tu nr̄as defende domos, patriamq periclis
Omnibus amotis, nostram tuearis & vrbē.
Terra suosq. ferat nobis ī tempore fructus.
27 *Arborib. fęlix, faustus sit frugib. ānus*
Omnigenumq. genus pecudum sua pigno-
ra reddat. Principū Chr̄norū pax.
Christicolas vni concordi fœdere reges,
Vt fidei nostræ vincant, & nominis hostes
Dissidijs positis, reparent murosq. Sionis.
Præside te valeant pueri, iuuenesq. senesq.
Sis precor & nostræ semper tutela salutis
Diua potēs cœli genitrix pulcherrima regis
Siderei, thalamiq expers, sanctiq pudoris
Custos perpetuo, tu me quocunq uocaris,
28 *Sponte sequar, parere tuis me me ac-*
cipe promptum,
Mādatis, arceq. malis, & numine dextro,
Auspicijsq. tuis adsis, mea cępta secundes
Salue sācta parēs, iteru̅ salue optima virgo
Virtute exsuperans, quā gratia diua repleuit
Oīpotens habitat tecum, sub pectore regnat
O felix vna ante alias lectissima matres,
Ipse Deus pulcra fecit te prole parentem,
Impleuitq sinum De⁹ ęthere missus ab alto
Lęta Dei partu genitrix pulcherrima,
mitte. (tentem
29 *Nobis auxilium; cœloq. Ereboque po-*
Orando flecte, & ppius res aspice nostras.
Nūc fœlix, nostru̅q leua quęcu̅q laborem,
Tūc cu̅ frigida mors anima seduxerit art⁹
Ad te confugio curæ, casusq. leuamen,
Ecce inimic⁹ atrox stygijs sese extulit āris
Inuidia infelix, casu concussus acerbo,
Pestiferas aperit fauces fremit ore cruento
Impastus ceu plena leo per ouilia quærit,
Si quid in aduerso rapiat, totoq. vagetur.
30 *Orbe furens, versare dolos aggressus,*
& astus. Auxilium.
Solus ego an tali possu̅ me opponere mostro?
Hoc mihi ne inflectat sensus, animumq la-
bantem, (pinquat,
Da dextram misero cum vis inimica pro-
Præcipuè cursusq. dabis, mihi diua, secu̅dos
Tēpore, quo letho lāguentia lumina soluā.

Pœnitentium proposita, ac vota. Cap. XCVI.

1 SI quando Confessarius videat pœnitentem grauibus sceleribus obstrictum nihil, aut parum de ijs dolere, quod proprium eorum est, qui iam in profundum iniquitatum deuenere, his, aut similibus verbis ad eliciendos pœnitentiæ actus hortari poterit. O frater *recogita annos* tuos *in amaritudine animæ* tuæ, *concipe dolorem*, vt parias, hoc est expellas à te iniquitatem; cogita quam graue sit nefas te seruum nequam à Domino Deo tuo defecisse, vt fieres seruus peccati, mancipium Diaboli. Quod Deum Creatorem, ac Redemptorem tuum contempseris, cœlestem hęreditatem, & salutem tuam neglexeris, & momentaneæ voluptati ęternam beatitudinem postposueris. Ijsdem sensibus, mēbris, rebus, & dotibus, quibus Deus te donauit, abusus es, & quasi conuersis in arma beneficijs Deum ingrate offendisti, & peccando Christum Dominum iterum Crucifixisti. Quidnam mali fecit tibi Deus, qui te ex nihilo creauit, tibi animam, & corpus, vitam, & quæcunque bona habes tanquam amantissimus pater liberaliter dedit, conseruauit, & adhuc conseruat, vt eum pro acceptis beneficijs iniuria afficeres, & mitissimum Dominum culpis tuis ad iracundiam prouocares? Quid vltra potuit facere pro te Christus, qui vitam, & sanguinem fundendo, ac moriendo in Cruce te redemit, & ęterno Patri reconciliauit, atque ex Filio iræ non modo amicum, sed per adoptionem Filium Dei,

Cœlestis Regni hęredem fecit; tu contra ingratissime tot, tantisque beneficijs contemptis ipsum Saluatorem, ac Deum tuum grauissimè offendisti: Diuinam Legem toties transgressus dereliquisti fontem aquæ viuæ, & fodisti tibi cisternas dissipatas? Quem fructum percepisti ex illis, de quibus nunc erubescis? Quorum te nunc pudet, ac pœnitet, & vtinam te verè pœniteat. Quam vtilitatem retulisti ex illis, quæ faciendo ęternæ vitæ possessionem, Dei gratiam amisisti, ęternæque damnationis reum te constituisti? Et quid prodest homini si vniuersum Mundum lucretur; animę vero suæ detrimentum patiatur? Quam commutationem facias pro anima tua? Cogita miser contra quem peccasti, & cur peccasti? Quis es tu vilis homuncio, vermis terræ, qui Mundi Creatorem, Regem sæculorum, immortalem, ęternumque Deum offendisti? Qui te sola subtractione concursus sui, quo te conseruat, ad nihilum redigere potest, vel te subito fulmine perimere, vel statim dehiscente baratro deuorandum sempiternis ignis Inferni ardoribus damnare? Quibus profectò te damnabit, nisi eum pœnitentia places. An nescis, quam horrendum sit incidere in manus Dei viuentis? Considera quantum à dignitate tua Christiane homo defeceris, qua Diuinæ particeps gratiæ, & Cœlestis gloriæ hęres factus, per peccatum similis redditus es iumentis insipientibus; & animæ tuæ facies, qua cœlesti sponso ante placebas, denigrata est super carbones, turpibus peccatorum sordibus inquinata iam nec tibi ipsi placere potes, immo non potes non displicere; O si Deus tibi concederet, vt animam tuam tot culpis fœdatam aspiceres, ô quam turpem, quam deformem, & horribilem te esse videres? Quantum odij contra peccatum tantæ deformitatis, & turpitudinis causam conciperes? funde igitur ex cordis tui petra pœnitentiæ virga percussi lacrymas, quibus tantas sordes tuas detergas, labes deleas: ad fontem viuum diuinæ gratiæ curre, vt laueris, ac munderis. Redi prodige fili paternæ substantiæ dissipator ad cœlestem patrem, qui amanter rursus te excipiet, & candida Diuinæ gratiæ, & innocentiæ stola rursus induet: vade, & dic illi. *Peccaui in Cœlum, & coram te: Peccaui super numerum arenæ maris.* Nec dignus sum aspicere Cœlum: & quid aliud peccando lucratus sum, quam pudorem, & confusionem, pœnitendi, ac amarè flendi occasionem. Sed quoniam de peccatis meis dolere nescio, nec possum: sicut cupio, ac debeo. Tu Domine Deus fac, vt de illis super omnia doleam. Quia te summum bonum super omnia amabile peccando offendi. Interim ego non dolere de illis vehementer doleo, ac firmiter propono à peccatis, auxiliante gratia tua abstinere, & mori potius, quam lęthale scelus perpetrare. O Domine da mihi virtutem perseuerantiæ in bene operando, ac seruiendo tibi.

2 *Sit doctrina mihi pietati iuncta supna,*
Namq. Dei timor est hominum sapientia prima, Principijs obsta.
Tenuia ne spernã vitiorũ semina. nam. q.
Virga fuit quõdã, pinus nunc nubila tãgit.
De me mentiri vereatur fama, proculq.
Omnis suspicio culpæ, vel criminis absit.
Tẽpora dispẽsem tanq. moriturus ad horas
Meq. à peccando mortis deterreat horror
Si fuero pauper, virtus me sola tuetur.
Gloria mendaci ne stringat lumina fuco.
3 *Namq. manus fallax prensantes decipit umbra.* Charitatis ordo.
Ne spretis proprijs aliena negotia curem,
Ne reprobus fiam, q. alios conuertere curo.
Sit mihi prima mea charitas, & cura salutis.

Ne

Ne alteriꝰ nęuos, uerũ mea vulnera cernã
Nobis par fido nullus theſaurus amico eſt;
Qui nos admoneat, doceat, regat, adiuuet, ornet.

Diuitiarũ vſus.

Diuitijs vtamur, ijs mercemur Olympum,
Vel mergamus eas, ne nos mergamur ab illis, (dat,
Ne nos cum multis damnata pecunia per-
4 *Illicitos tantum nobis deſeruiat vſus.*
In dubio meliora ſequar, nõ certa relinq;
Ferre decet leniter quicquid tolerare neceſſe eſt. (ſed ęqua
Nec fugienda mihi mors, nec properanda,
Expectanda animo ſuperis parere parato;
In pœna ſcelerũ mors eſt tolerãda libenter.
Turpe puitem prima vitijs herere iuuenta;
Profeciſſe nihil doleam, peccataq. plorem;
Nunc dicam, cœpi, ſupera hęc mutatio dextra eſt.
Viuamus lethi memores, ſemperq paratì.
5 *Sic inopina caput vitã nõ Parca recidet;*
Sola timet ſubitã culpę mens cõſcia mortẽ.
Ne numerem certos, fuero ſi diues, amicos.
Oſtendit nam ſola fidem fortuna ſiniſtra.
Solus in aduerſis Deꝰ eſt mihi fidꝰ amicus,
Quos caſtigat amat, uerũ pbat ignib. aurũ,
Natura eſt minimo cõtẽta, qd ergo laborẽ
In multis opibus, dapib. rebuſq. parandis?
Caſta mente pces ſuperis, & vota feramus.
Nam Deꝰ ĩpura cõtemnit munera dextra.
Pax comes haud deſit nobis, pacalia uerba
6 *Ora ſonẽt, dubia lites, mala iurgia longe*
Pulſa gemãt, moxq. adſit, vultuſq. modeſtus
Tẽperies, animi diſcant mãſueſcere ſenſus
Inuidiã tanq. peſtẽ fugiamus, iniquum eſt
Nam gaudere malis, triſtari reb. opimis
Alteriꝰ ſcelerata lues hęc digna baratro eſt
Icarus, ac Phaethõ doceãt uitare ſuperba,
Nã ſapè ex alto grauior ſit culmine caſus.
Gratia ſubmiſſis datur, obſtãt aſtra ſupbis.
7 *Pauca loq placeat, nocent ne qñdo lucutũ*
Eſſe, loqui neſcit, didicit qui nulla ſilere.
Nõ paucis nocuit, uel pauca fuiſſe locutos.
Ne Deus alta tuę noceant mihi munera dextra
Fac ne diuitię vitijs alimenta miniſtrent
Sit mihi paupertas omni pretioſior auro.
Qualẽ Frãciſcꝰ, Lõguſq. Philippus amarũ?
Innumeriq. alij, qui paupertatis amantes.
Cuncta reliquerunt cõtenti paupere victu
Ne vitem culpas ſola formidine pœnę.
8 *Diuinę aſt legis, ſãctę et virtutis amore*
Irati videam quam ſit deformis imago
In ſpeculo. ſi qñdo furens me inuaſerit ira,
Turpius irati facie nihil eſſe videbo.
Nunq. cõcedam ſpatioſum tempus ĩ iram,
Ira ſimultates faciat ne quando morata.
Sit mihi propoſitum patienter ferre futura
Queq. Deum pp̃ter cõuitia, pbra, necemq.
Nil mihi probra nocent, ſed ſunt ſeges ampla merendi,
Authores facit ipſa reos iniuria tantum;
9 *Leniat iratum paſſi meditatio Chriſti,*
Meq. meo capiti ſimilem patientia reddat
Eſſe ſuo capiti debent conformia membra,
Submiſſis parcam. Nolim certare potenti;
Laudibus haud credam, veras niſi nouero eaſdem. (ipſis.
Immo Deo referam grates cum laudibus
Ne diues ſim pollicitis, & rebus egenus.
Ne ſit lingua manu ſterili iactantior ipſa.
Sordes, ac luxũ ſcyllã uelut, atq. Carybdim
Effugiam, ſcopulo pereat ne nauis vtroq.
10 *Opponã uerbis cõtraria facta malignis,*
Vt confundatur, noſtris qui detrahit actis
Vnica lĩgua manꝰ poterit nũ uĩcere binas?
Ne ſit cana mihi canis ſine moribus ętas.
Conſilio, vitaq. ſenex ut cenſear, & ſim.
Aut nũq. aut raro doleã, nihil anxius optẽ
Eſſe cupido ſolet nam cauſa doloris, amorq.
Offundant tenebras menti ne munera ni. a,
Nec pſonarum me iniuſta acceptio cęcet,
Iudiciũ quo ferre q̃ã ſine fraudibus ęquum
Solicitè ſeruanda mihi iter pocula lingua,
Forte ſoluta mero ne noxia dicat, & erret.
Quę Deus occuluit, ne fruſtra ſcire laborẽ,
Ne me arcana Dei ſcrutantẽ gloria pdat.
Si mihi quis litẽ moneat, dem plura petitis.
Si ceſſabit enim, lucrum retuliſſe putabo.

Nesp maiorum possessa minora relinq;
Maioris fortasse boni deceptus ab vmbra,
Vt canis Æsopi qui fluminis übra fefellit.
Quicqd possideo Christo deseruat vni.
12 *Optādas hic solus opes bonus efficit usus?*
Quicquid ego facio, diuino cedat honori.
Sic nihil amittam mea me benefacta sequentur. Eleemosyna.
Nil perit ex illis, superum q; danc amore;
Centupla dona Deus reddit, vitamque perennem. Imitatio Sanctorum.
Maiorum exēplo studeā cōponere uitam,
Qui sanctè coluere Deum super oīa trinum,
Vnumq. & fidei Romani hęsere parentis
Detestati omnes contraria signa sequentes,
Sūma placet uirtus, cum possis, nolle nocere,
13 *Namq. furor demens non posse, ac uelle nocere est.* Temperantia.
Votorum sit certa mihi mensura, modusq.
Ne spes īmodicas īcōstans dissipet aura.
Diues, inopsque pari charitate colantur, amentur
Authori, Dñoq. pari nam paret vterq.
Quā mihi, cōdonem culpas ego propti⁹ hosti
Erga alios mitis viuam, mihi mēte seuer⁹,
Castigemq. meas, si quas admisero, culpas.
Ne tollant me dextra, premant ne fata sinistra. Spes.
Da mihi mortali Deus īmortalia regna
14 *Sperare, atq. odijs nō īmortalibus vri*
Absit adulator pcul à me, & liuid⁹ hostis,
Nec me uituperet qsq, nec laudib. ornet,
Prouidus euentus pueriam mente futuros,
Cōsilio meliore regam me, & qdqd agēdū
Fortis, & īpauido tolerabo pectore dura.
Tela minus feriunt prauisa, pericula, casus
Tāq, osurus amem, nec lęso irascar amore
Mox ut amatur⁹ facili sic prosequar ira.
Nō hominem, ast hominis vitium detester amati. Principijs obstandum.
15 *Si foueā, paruo ne erūpat regulus ouo,*
Nequitia elidam nascentis semina prima,
Allidā petra paruos Babylonis alumnos,
Ne me, si crescāt, vicāt mox viribus hostes,
Et pauca, & paucis credā, ne fallar, oportet
Oīs homo mendax nō oīa credere prestat.
Fœmineæ vitem fallacia sibila linguæ,
Fœmina sępe uirum, Sapsonē Dalila fallit
Raro fœmineis est tutum credere verbis.
Solus cum sola vir ne versetur amica.
16 *Cōiugijs nisi forte simul sint fœdere iūcti*
Consilijs equis nunquam parere recusem,
Parendum qbus esse uiris prudentia dictat
Obsequium pstem maioribus, auxiliumq.
Subditus, & iussis semper parere paratus.
Irati frangam responsis mollibus iram,
Cedendo, aut patiendo viri nā vicitur ira.
Nec cito, nec quiduis credam nec cuilibet vnquam. Credendum paucis.
Raro tuta fides, hac pluribus exulat oris,
Rara fidē retinent intactam pectora terris.
17 *Credere, nec populo, nec contradicere prestat,* Consilium, exemplum.
Cōsiliū mihi malo senum, uiresq. iuuentæ
Exemplo suadere magis, q voce laborem,
Nempè mouent exempla magis, quam verba loquentum. Auaritia fugienda.
Cōiuncta isidijs Fortunæ munera credam:
Qd timet insidias aurum, pallore notatur,
Aurea dona putem ptiosa pericula vitæ;
Paupertas fuluo longè securior auro est.
Pluribus eripuit funesta pecunia vitam,
Rebus in incertis certi spectentur amici.
18 *Legibus antiquis ne iustior esse laborem.*
Indulgeri aliquid permittunt iura seuera
Ne timeam sortem, si sit prudentia mecum
Linguam, aures, oculos, mentemq. in pectore portem. Fortitudo.
Fortiter expectem, quod inenitabile credo
Hostem non humilem, si iram superauero, vincam. Deo fidendum.
Fortior ira domat victores sępè superbos.
Fortunæ instabili nolim cōmittere quidq,
Cōmittā sed cuncta Deo, cui fidere pstat,
Si quid contigerit lęui, volo ferre libenter.
19 *Vtque Dei è dextra mihi missum sumere munus*
Quod dedit ille, potest auferre, & reddere demptum

Rem neq̃ īfectã iã factam reddere mœror
Virginitas amiſſa sẽel reparabilis haud eſt.
Hac faciam ſemꝑ, quæ non feciſſe pudebit
Dignos laude viros imitabor, & acta pro-
borum. (*mem,*
Tempore amicitias, ac conſuetudine fir-
Non probat hora fidem, ſed longum tem-
pus amicum Amor patriæ, & fidei.
Sit mihi ꝓ patria pugnare ſalute decorum
Proq. fide Chriſti telis opponere vitam.
20 *Hoc vita maius longe, & felicius opto,*
Cũ ſim mortalis modicè mortalia curem
Intuli in hunc mundum nihil, hinc nihil
aſportabo (*quentur*
Me bona, quæ feci tantum, vel praua ſe-
Hĩc æterna ſalus ſupeſt, uel pœna perennis
O Deus æternæ dona mihi gaudia vitæ,
Chr̃e mei miſerere, meas ne reſpice culpas,
Ob culpas ſed quãta meas tormẽta tuliſti,
Arcani ne lĩgua mihi ſit prodiga, ſeruem
Secretum quodcunq. mihi cõmittitur vni.
21 *Depoſitum ſeruare iubet me lexq. fideſq.*
Vtile, iucundum nunq̃ diſcordet honeſto,
Sit moderata qes mẽbris, animiſq ſalubris,
Immoderata nocet, mihi ſit vigilãtia curæ:
Ne me præcipitem rapiat temerari⁹ ardor
Cõſilio meditanda prius res, deide gerenda
Numinis alme tui Deus ĩmortalis imago
Fac tibi ſit ſimilis mea mens ſine criminis
vmbra. Pro defunctis.
Maiorum cineres, maneſq. ĩ pace qeſcant
Sic poſt fata mihi pacem largire perẽnem.
22 *Corpore mortalis, mente ĩmortalis, vt*
æquum eſt (*dam,*
Corpus humo, mẽteq. Deo cum fœnore red-
Nec ſub humo cælabo mihi cõceſſa talenta
Nõ ſemper ventos conabor vincere remis,
Sed ſequar ĩterdũ, rapiũt quo carbaſa uẽti.
Cornua Taurus habet, dentes Leo, Par-
dalis ungues, Innocentia.
Aſt ego, ne cuiq̃ noceã, ſum natus inermis
Trux decet ira feras, homini pax cõuenit
æquo. (*iacentes,*
Dignum laude putem miſeros releuare
Numinis eſt ꝓpriũ rebus ſuccurrere lapſis.
23 *Verborum certus modus eſto, cibique*
merique Lites fugiendæ.
Litibus abſtineã, rixiſq. ut ſemine prauo,
Lis generat litem, ficus velut Indica ficũ,
Exorare Deum, pacemq. expoſcere prima
Sit mihi cura, animo vitiorũ euellere ſi-
Ne me diuitiæ faciãt. uireſq. tumere, (*bras*
Eripit has morbus, ſors deprædat̃ & illas.
Doctorum præcepta ſequar, moreſq bonorũ.
Officijs mecum certanti cedere nolo,
Vinci, quam ꝓbris certando uincere, malo.
24 *Ne credam vulgo, & pelago. mutatur*
vtrumque. Vulgus incertum.
Obſeruat non unda fidem, nõ vulgus inane
Tuta magis moderata placent, ſtant ma-
gna tumore Conſtantia.
Incertum polypi ne mutem more colorem,
Nec velut ĩcõſtãs Prothe⁹ varia ĩduat ora,
Namq fide ſtabili nil debet ſanctius eſſe,
Limes agro poſitus vicinis terminus eſto,
Lex diuina meos ceu limes terminet actus
Clauſa pegrinis ne sĩt mea tecta modeſtis,
Hoſpitiumq. mihi pateãt ſic cœlica regna.
25 *Quæ dabo pauperibus reddet cum fœno-*
re Numen. Fidelitas.
Promittam paucis, ſed quæ ꝓmiſero, præſtẽ
Ne ventoſa leuẽ me lĩgua redarguat vnq̃
Si qs me cruciet, tœlem ſub corde dolorẽ
Huncq. Deũ ꝓpter ſtatuam pferre libẽter.
Sic mihi erit meritũ, nõ host.b ulla volup: as
Iuſtitiam ſeruare animo, factiſq. laborem.
Atq. Deo ſemper ſeruire fidemq. tenere.
Ipſe Deũ pietate colã, patriamq. patremq.
Vt mea labruſcas uitis nõ gignat amaras,
26 *Sed dignas menſa cœleſti ꝓferat vuas*
Quæ mea ſunt prius, alterius dein vlcera
curem, Charitatis ordo.
Ne curans aliena ſinam mea creſcere tabe
Muneribus uinci, ſi poſſim vincere, nolo
Vĩcã animo, ſi fata uetẽt me uincere rebus.
Quam capiã uotis gratus maiora repẽdam
Me pudeat vĩci benefactis, uincere probris
Ipſe mihi iungam ſocios, comiteſq fideles

Qualis ego cupio, socius si sumar, haberi.
Vt possint exempla mihi, moresq. probo rum.
27 *Perdere rē, q cuiq lite tendere malo.*
Lis odij fraudum parens uitetur ut Hydra
Exulet infamis cum pictis alea carthis,
Et quicunq. solet rixas producere ludus,
Cōsilium mutem, quoties mutare iuuabit
In melius mutare docet prudentia uotum,
Corporis, atq. animi mihi sit moderata voluptas. Honestas.
Semper honestati, diuina & congrua legi
Quem fortuna pmitt, fido auxiliabor amico
Rebus in incertis certus spectatur amicus.
28 *Vtilius damnū, q lucrum turpe putabo,*
Hoc anima, et fama seqt iactura perennis,
Cum mundi lucro nō cōpensabile damnum
Me nec lęua premat fors, nec me dextera tollat, (angat,
Plus nimio teneram mentem nec q dlibet
Nā leuis est anim⁹, quē quis cōmouet aura.
O utinam phibere queam peccare uolentes
Ne lex sancta Dei violetur, honosq decusq.
Mētis ad arbitriū moderer mea lumina,
Aspectu turpi, vel delectētur inani. (ne quo
29 *Quæ fieri possunt, uotis mediocrib. optē,*
Quæ fieri nequeunt, optare amētia certa est
Quo me cūq feram, curem ferre oīa mecū.
Vt nihil inuito ualeat mihi tollere quisq
Ad speculū pulcrā faciē ne crimine fœdem
Turpius est animo sordes, q corpore ferre.
Multa audire mihi placeat, sed dicere pauca Lingua compescenda.
Sęps⁹ oī areū, q aures me reddere possunt.

Quid sit opus facto mecū prius ipse reuoluā,
Quam mens recta regit, nunquam manus
31 *errat in actis.* Integritas.
30 *Sit mihi iustitiæ custos mens cōscia recti*
Mente nocente potest nihil infelicius esse
Sit mihi dos virtus, & uita pudica, fidesq.
Nō aurum, nec forma placet, sed despicio illa,
Velocem linguam menti præcurrere nolim
In pceps nam ligua ruit nisi mente regatur
Nescit ligua loqui, nisi noueris ante tacere.
Me prius ipse sciā, studeā dei cętera scire.
Cętera scire nihil pdest, si nescio meipsum
Frena voluptati opponam, ieiunia carni.
31 *In pceps mētem rapias ne fœda libido,*
Quæ prauis temerè dedero, perijsse putabo,
Pauperib. donata mihi Deus ipse rependet.
Fœmineas vitabo minas, indigna viroq.
Vox odiosa canes ignauos indicat esse,
Auri me nūquam uincat scelerata cupido,
Nam lapis est index auro, mortalib. aurū.
Primitias superis, vit gq. suprema dicabo.
Aut nunq, aut raro iurem, iurataq seruem
Grande nefas siquidem mentiri numine teste est. Debita soluenda.
32 *Mercedes operis pactas, ac debita soluā*
Mitior ī reliquos, in me sim sponte seuerus
Multa alijs, nihil ipse mihi volo parcere posthac, Temperantia.
Velle minus, cum plura licent, mihi mente statutum est. Circumspectio.
Cum fortuna mihi ridet trāquilla, timebo,
Instabili fortuna rota nam voluitur anceps.

Pœnitentis animi præparatio, gratiarum actio, ac preces. Cap. XCVII.

1 TVm pro vitijs ex animo eradicandis, tum pro virtutibus eidem inserendis maximè conducunt firma proposita cuitandi vitiorum, & exercendi virtutum actus. Vt enim vitiosis actibus vitia generantur, ita actibus virtuosis virtutes producuntur. Quod non modo de vertutibus humanitus acquisitis, sed etiam de virtutibus diuinitus infusis intelligendum est. Quamuis enim hæ à Deo donentur, nihilominus mens hominis adulti pro modo, quo actibus huma-

humanis à Dei gratia, & libero arbitrio procedentibus ad eas ſuſcipiendas ſe diſponit, & earundem, poſtquam ipſas accepit, actibus ſe exercet, ipſarum augmentum, & incrementum meretur. Primum autem, ac præcipuum inſtrumentum, quo virtutum acquiſitionem, & augmentum procurare debemus, eſt petitio ipſarum à Deo bonorum omnium fonte. Ab eo autem peti poſſunt, vel omnes ſimul, vel ſigillatim, ac ſpeciatim. Multum enim prodeſt pro aliquo tempore aliquam virtutem petere, & conari eandem acquirere frequentibus actibus, & pijs exercitationibus. Neceſſe autem eſt Deo ſoli, non proprijs viribus confidere; quia virtus Dei donum eſt, nec ſolo humano labore, vel induſtria acquiri poteſt: à Deo Optimo Maximo omnis virtus petenda, ac ſperanda eſt. Cuius manus tornatiles aureæ hyacinthis; ideſt virtutibus plenæ ſunt. Plurimum etiam prodeſt virtutes ardenti cupiditate deſiderare proprijs diffidendo viribus, ac diuinæ bonitati confidendo, actuali intentione propter virtutem operari, & propter finem proprium virtutis optatę, non ad proprium commodum, vel humanum honorem, ſed ad Dei gloriam, & vt Deo ſoli placeamus. Opus eſt autem virtutem cognoſcere, & magni ęſtimare. Ideò oportet ediſcere, vel ex librorum de virtutibus ſcriptorum lectione, vel ex docti Confeſſarij, vel Concionatoris, aut rerum ſpiritualium magiſtri documentis quid, qualis, quæ ſit quælibet virtus, quibus medijs acquirenda, & augenda ſit. Neceſſarium etiam eſt firmum, ac conſtans propoſitum faciendi quicquid opus eſt ad virtutis acquiſitionem, vel augmentum, idque executioni mandandum eſt actibus interioribus, & exterioribus promptè, faciliter, libenter, & hilariter exercendis. Hilarem enim datorem diligit Deus cordium noſtrorum inſpector, cui omne cor patet, & omnis voluntas loquitur. Vt autem dentur virtutibus locus, euellenda ſunt vitia, prauæ animi propenſiones, & vitioſi habitus contrarij virtutibus, quibus magis indigemus, & propter quas acquirendas, augendáſque pijs actibus vacamus. Hoc opus, hic labor eſt. Hic quoque aduerſus corporales neceſſitates pugnandum eſt, ne nos à virtutum exercitijs deterreant, vel amoueant. Quotidie his accedat particularis diſcuſſio conſcientiæ, & ſtabile propoſitum emendationis; idque non in mente ſolum maneat, ſed etiam in externum virtutis opus exeat. Decimo quoque, vel quintodecimo quoque die virtutem aliquam, qua magis egemus, Deo auxiliante acquirendam nobis proponamus & frequentibus actibus tum interioribus, tum exterioribus quotidie nos circa virtutem illam omni ſtudio, exerceamus Deum orando, vt vitia à nobis expellat, & virtutes nobis largiatur. Præterea pias preces, & propoſita acquirendarum virtutum, ac fugiendorum vitiorum pœnitentibus à Confeſſarijs pro captu cuiuſq; ſuggerenda addidi:

2 *Præuertat ratio venturis prouida rebus,*
Hoc etenim brutis homines præcellere poſſunt.
Ad varia parem me prælia, ſimq; paratus,
Vt vincam, quoties Stygius me inuaſerit hoſtis:
Quando eſt pugnandum, tunc arma paraſſe neceſſe eſt.

Honeſtas.

Infamis lucro iacturam præfero honeſtam.
Deterius lucrum iactura turpe putabo.
Malo mori, quam lege Dei peccare relicta
Culpa eſt perpetua, ſemel eſt Mors nempe moleſta.

Tempore vtendum.

Eſto mihi tempus quouis pretioſius auro:
3 *Nā ſemel amiſſū nō eſt reparabile tēpus.*
Dum prohibet virtus, populo nō q̄ro placere;
Nō hic, cū virtus vagitur, placuiſſe recuſo;

Diſ-

Difficile opposito est torrētem pectore ferre.
Vtilis esse velim multis, omnesq. iuuare;
Nūq. sepulta nihil prosunt recinentib. gra.
Iura sequar, nunq. deflectam tramite recto
Mortis ereque memor; dum viuo, memorque salutis.
Aggressurus opus diuinum numen adorem
Eius & auxiliū poscā, quo cepta secundet.
4 *Sic vita moderanda mea ratio omnis, & actus,* Moderatio.
Ne me maiores spernant, timeātq minores
Sors quæcunq. mihi cōtigat, morib ornem;
Aurea diuitiat virtus compenset egeni.
Prōptè hilaris semp maiorū iussa capessam,
Nā mage grata Deo letti sūt dona datoris,
Et quæ iura vetāt mihi nō concessa putabo,
Nocturna versare manu, versare diurna
Sit mihi cura libros dantes documenta salutis,
Assuescam tumidos iræ componere fluctus,
5 *Ne ratio pereat tumidis cōcussa procellis.*
Clam meritum obiurgabo, palam laudabo sodalem; Taciturnitas.
Dicere nō omni iuuat oīa tempore, vbique,
Arcanum tacitus seruem sub pectore fido,
Pectoris alma fides clauem custodiat, osq.
Nunq. cōmittam socio secreta loquaci,
Pertuso nam vina cado cōmittere stultū est
Me prius à vitijs emendem, deinde propinquos, (esse,
Nemo mihi debet propior me, & charior
Cuiq. suam tutari etiā licet ense salutem;
6 *Nā natura docet vī vi depellere iusta,*
Euitem nunq. quæ iam facienda probaui,
Nec faciā quæcunq. prius facīēda negaui,
Inuidiæq. lues, & inexsaturabilis auri
Esto animis ardor longè turpisq voluptas.
Quæ dare nunc inopi valeo, pmittere nolo,
Grā quæ tarda est, īgrata est grataq velox,
Forsan abundabit cras, q nūc īdiget Irus.
Quis scit, an addatur mihi crastina vita, vel illi?
Nūq. me obijciam lapsus, mortisq. periclo.
7 *Namq. indignus ope est, qui sponte pericula tentat.*
Si Cœlū patria est mihi, si cœlestis origo;
Cur nō contemptis terris cœlestia quæram?
Tēporis & vitæ ratio mihi constet habēda
Sīgula ad examē redigam mea gesta diei;
Vt commissa die detester crimina nocte,
Et meliora seq statuā, veniāq. reposcam,
Ne viuam casu, vt pecudes sine lege vagantes, (reuoluam,
Quod fuit, & quod adest, tacita sub mente
Sic aliqua ratione queam res nosce futuras
8 *Et mihi propositis exemplis viuere Diuū,*
Corpore neglecto mentis cōponere formam
Necessē, virt⁹ āimi pulcherrima forma est
Antiquum ne culpa leuis dissoluat amorē,
In me etiam, quod, cupit, habet non cæcus amicus. (Venusq:
Sunt cohibenda mihi sopor, aluus, & ira;
Nec faciā q dq, nec dicā turpiter vnquam.
Me nullū metuam potiorē in crimine testē
Testibus equalis scelerum mens conscia mille est.
Iustitiam verbis grauibus, factisq. tuebor.
9 *Ne manus à lingua discordet, verbaque ab actis,* Ne quid nimis.
Ne sit qd nimiū, rebus modus oībus adsit;
Et modus ipse modi, virt⁹ extrema repellit,
Scilicet in medio virtus consistit amato
Non vltra, citraq. potest consistere rectum,
Ne facile audierim fallacis murmura linguæ. (venena,
Auribus illa meis ne instilient blanda
Solus ego maneam cupiens seruare pudorē,
Conscia factorum si desit turba meorum,
Cuncta vidente Deo timeā cōmittere culpā.
10 *Æternū precibus numē, votisq pcabor.*
Vt vel morte queā rectā pducere famam,
Vita caduca perit morit nō gloria mortis,
Nec peritura virū viuit post funera virtus.
Principib⁹ reddā, quē lex præscribit honorē
Et ratio dictat, solido quæ firmior ære est.
Ante obitum nullū terris rear esse beatum,
Nam miser esse potest, cui nunc Fortuna secunda est, Fraus vitanda.
Non tentabo dolis ditescere, nā qd iniqui

Fra-

Fraude parant, alia cõsueuit fraude parire.
11 *Sit mea nobilitas, mihi quam quæsiuero factis,*

Nobilitas vera.

Ac virtute genus, proauosq. aliena putabo.
Nobilitas verè sola, est, atq. vnica virtus,
Nõ ea nostra reor, quæ nos non fecimus ipsi.
Sit victus frugi, sit vestis munda, decensq.
Ex æquo sordes fugiam, luxumq. supbum,
Ante opus, aut uoces rationẽ cõsulo rectam.
Atq. Deũ pcor illustret mihi lumine mẽtẽ:
Auxiliumq. ferat, nostros & dirigat actus.
Auspice nãq. Deo fœliciter omnia cedunt.
12 *Principium fœlix finis fœlicior ornat.*
Ferre libẽter amẽ qdqd tolerare necesse est.
Atq. offerre Deo suscepta piacula sponte,
Humanasq. vices, curas, vitæq. labores.
Expendens culpam mentẽ, nõ facta videbo.
Sola ream reddit scelerata itẽtio dextram.
Sæpè bonũ corrũpit opus mẽs praua, malũq.
Efficit, excusat quandoq. intentio factum.
Non damnandus homo est, fuerit nisi cognita culpa.
13 *Non amor, ira meam rapiant p deuia mentem,*
Dux oculata viã ratio mihi pandat eunti,
Edoceatq. modũ, quo viuã criminis expers.
Principium, finisq. Deus sit ĩ omnibus actis.
Euentus referet sic res bene cæpta secundos.
Det veniam nostris numẽ placabile culpis,
Cõdonet pœnas, quas nos meruisse dolemus,
Nõ capit rerũ numero, nec mole datarum
Iuppiter, ast casta lætantis mente datoris.
Thure Deus parco, modicaq. placatur acerra.
14 *A minimis etiam caueam nam sæpè Gygantem*

Principijs obsta.

Vipera dẽte necat: quãuis sit corpore parua.
Sanpsonis perijt tonsis vis crinibus ingens,
Cor sponsi sponsæ, vel crinis vulnerat vnus.
Duraq. sæpè cadẽs corrũpit marmora gutta.
Qđ fas est, faciã, q. quis volet, ore loquatur
Vox iustis aliena meis non derogat actis.
Quid ventura dies vehat, audax q̃rere nolo.
Æterna sub mente Deus ventura recondit,
Non aliena mea messis stat subdita falci.
15 *Pugnanti verbis interdum cedo minori.*
Nam mihi maior honos, quam verbis, vincere factis,
Par est, vt factis vir vincat, fœmina verbis.
Sẽper vbiq. putẽ psens mihi numen adesse,
Me tanto sub teste scelus patrare pudebit.
Laudamus te *voce* Deum, *magnumq. fatemur,*
Mente patrem, dominumq. suum veneratur, adorat,
Et colit æternum tellus per secula nomen:
Aligerumq. tibi ter sãctas agmina laudes
Ingeminant, te militia, superiq. potentes
16 *Laudãt, assiduaq. canũt te uoce ministri*
Teq. cohors Regem læto clamore salutans
Sãctus, sãctus ait, sãctus, ter maxime, terq.
Optime, quo melius nihil, aut nihil omnia prater.

Dei gloria.

Magne Deus, sua deuexa fundamina terræ
Gloria, maiestasq. polum cõpleuit vtrumq.
Te chorus ille uirum, numero quos legit ab omni
Bissenos testes operum, dum viueres, et quos
Christus in extrema docuit mysteria cœna;
Et cœtus, qui purpurei pro sanguinis olim
17 *Pignore sydereos letho meruere triũphos*
(Nũc cãdore niues supãt) te laudib. omnes
Cõcelebrant, sũmoq. canunt epinicia regi.
Te grex ille tuus vastum diffusus in orbem
Prædicat ĩmensa cum maiestate parentem.
Æternumq. tuum venerando nomine natũ.
Quodq. salus. fero tecum regit alite numẽ.
Christe pater, tu rex regũ, tu gloria mundi,
Nate Deo tu, perpetuis ut sponte tenebris
Eriperes mortale genus, de sede parentis
18 *Virginea terras uoluisti inuisere partu.*
Tu necis æterne domito fortissimus œstro
Regna patrũ, aperisq. uiam credentib. alta
Qua tu Christe sedes dextra genitoris, & ĩde
Crederis hũc iustus index vẽturus ĩ orbem.
Hũc igitur tutare gregẽ famulosq. redẽptos
Morte tua; pater auxilio nos prege salua,
Vt tua cũ reliqs maneant nos pmia Diuis.
Redde tuo populo seruator, redde salutem,
Et bona cuncta tuis uindex hæredib. auge.
19 *Ac firmata tui vestigia dirige cœtus,*

Donec

Donec ad eternã veniant traducta quietẽ.
Non redit, & seris nunquã sol occidit oris,
Virtutis quin facta tuæ, laudesq. canamus,
Perpetuoq. tuum celebremus nomen ab æuo.
Huc ades. ulla nefas noxte custode ruinã,
Precipites feret ĩ uetitũ, miserere pcantum,
In te nostra uelut spes inclinata recumbit.
Nõ reddet fructus fiducia nostra caducos,
In te fac nobis non sit sperasse pudori.
20 *Nè confundamur, quoniam speravimus in te.* (auctor,
Spiritus alme Deus, rerumq. Creator, &
Cũ patre cũ nato regnas spirabile numen.
Nos inuise tuos famulos, et pectora nostra,
Corda subi, donisq. tui nos numinis imple,
Quippe graues hominũ solus solare labores
Dona ferẽs diuina, patris simul ẽsq. supmi
Donum ingens, augustum, altum, regale, beatum, (tu fons
Tu liquidis ardens amor ignibus, agmine
Ingẽ fluensq; fonte manans flagrantibus ũdis;
21 *Tu prępingue animis, quo rite nitescimus, unguen*
Tu septẽgemino decorãs nos munere dona.
Tu vis diuina tu summa potentia dextre.
Aura beata ueni, penitusq. infusa per ora
Muta uirũ ĩsuetis q primũ uocibus imple,
Sidereæ nobis da luce effulgere sensus,
Effetasq. foue mentes simul igne corusco,
Tu requiem prębe fessis, ægrisq. salutem
Corporibus, validumq. attritis suffice robur
Hostem pelle pcul. Placidæ da candida pacis (malorum
22 *Munera. Cunctorum fac nos superare*
Incursus, nobis da pręmonstrante magistro
Te solo, æquæua magnum cum prole parentem (ligamen
Noscere, te medium simul, amborumque
Da colere æternũ, tandẽq. infusa per artus
Ignea lux nostros Cœli da scandere sedes.
Omnipotens rerum genitor, q lucida mat
Sidera perpetuo torques, & pondere figis
Ingenti terras, qui lata tumescere fluctu
Das freta, moxq. eadem fremitus cõpescere cogis.
23 *Accipe nos, queq. ultro tibi damus, accipe corda* (fausto
Puris iuncta animis. ades ò pater optime
Numine ades fœlix, & nostris annue uotis.
Pande uiam optatã, qua tãdẽ limite certo
Semita defessos magno nos sistat Olympo;
Interea prohibe nos cedere casibus ullis,
Aduersisq caput pro te grauibusq. periclis
Obiectare iube, et dare pdiga pectora uitæ.
Te sequimur quocũq. uocas, parem' et ultro
Itineris auxilio tantum, & felicibus astris.
24 *Da virtutis iter sectari, atq. ardua signa*
Ne nos infringant duri, insuetiq. labores;
Quos primũ ĩgressis obiectat. inertia namq.
Nõ ualet ad superas diuũ cõscẽdere sedes.
Sublimi virtus poscit sibi in arce penates
Per praeceps rapiẽs, pq. aspera saxa clientes
Sedibus inde suos tandem locat ipsa beatis.
Exemptiq. illi uitijs, & casibus extra
Errores, extra spem turpẽ, extraq. timorẽ.
Securis, letisq. animis leta otia ducunt.
25 *Ast p delicias, pq. ocia blanda Voluptas*
Precipites trahit in barathrum, et lethalia miscet (num
Pocula Circeæ dextra, blandumque venenum
Hac homines pulchra ex facie, factoq. decoro
Induit ĩ vultus, et lurida terga ferarũ (corẽ
Ducit ad Inferna flagrãtia stagna Gehẽnæ
Cocyti lacrymis submergit, fluctibus atris,
Da Rex virtutum fallacia temnere turpis
Dona voluptatis, summoq. assurgere Cœlo:
Vnde mihi genus, unde salus, unde aurea Virtus (serta.
Fide ales custosq. vigil, cui credimus aura
Vescor inoffensa, primam iam semita ab ortu
Quo monstrante mihi summo patet ardua cœlo.
Dexter ades, felixque veni, me me accipe fausto (hostes
Numine, ueue hodie patere ullos cõminus
Insultare mihi, quin tu mala longius arce,
Et casus, excrit..utos, fraudesq. dolosq.
Me tandem mitisq foue, me dirige, serua.
Virtuteq. doce, studijsq ardentibus ultro
27 *Spernere opes, aurumq. nocens, contemnere honores.* Con-

Conspicuas, etiam nimiū contemnere vestes.
Vna satis, quicquid superat, natura recusat
Da ne dura animis horrescā prælia victis;
Neue asp. vita cultus premat, arctaq. rerū
Conditio, breuis vrgentū, facilisq. malorū
Nos agitat series. vocat immortale p auum
Longa quies, longaq. expectāt gaudia vitæ.
Nempe ignara metus, fortunæq iscia cæca.
Hæc quos luxuries cæcat, turpisq uoluptas,
28. *Non meruisse queunt, nec se se tollere in auras*
Altius æthereas, cuneisq. īferre beatis, (est
Tartareos sed adire lacus, Stygioq. necesse
Horrore, æternoq. vrgeri carcere, & igni.
Nō ultra illecebris carnis, nec noxia secter
Cōsilia. haud patiar terrena īserpere tāiū
Vota animo, terra curas nō demoror ultro,
Da precor, humanas Deus optime, maxime curas (grassu,
Dehīc animo exuere, atq. insueta per auia
Tendere iter durum; leuibus da concitus alis. (stere certa,
29 *Quo me tollere humo sublimem, & si-*
Sede queam, virtutis iter pcurrere tutum,
Pellere tristitiam, vanūq. e corde timorem
Læta decent, quos fausta fouet tua dextera, Christe.
Nō me delicijs ludat damnosa voluptas;
Nec me lucra iuuēt, nec inexorabilis ardor
Vrat opū; quas una dies fert, ptinus aufert,
Iam mihi stat ueterū cōtagia dira malorū
Eluere, & fœdas animi deponere sordes,
Atq. Deū ueniā lachrymis orare profusis;
30 *Discere iustitiā, rectoq. assuescere nullæ*
Iussa uerenda Dei, nullas contemnere leges.
Atque pijs lętos monitis aptare receptus,
Da Pat. oīpotens, summo quo tollere Cœlo
Me ualeam, plenos diuini luminis haustus
Da tandem, & cęcis erroribus exue mentem
Depositis culpis vt iam cognoscere possit
Gaudia, q; nobis seruas bona rector Olympi
Fac ne vipereis ultra mentita uenenis
Imbuat incautas mētes, animosq. uoluptas.
31 *Nō captos fortuna bonis seruire caducis*
Mortales nec cogat opes optare, sed ultro
Degeneres hominum curas, et inania uulgi
Gaudia vesani sint deridere parati,
Blanda voluptatis captiuo vincula collo
Excutere, & cęcos ignes, & fœdera turpis
Tollere amicitiæ, ne felle venefica nobis
Vocibus æthereis sensus, sed viuida virtus
Nostros componat motus ratione coercens.
32 *Abrumpi vitā potius, q. rumpere legem.*
Diuinā cupiam, doleam peccasse frequēter
Cor fluat ī lacrymas, pascātur lumina fletu.
Nulla viro occurrat species inopina malorū
Æternum ciuem sibi quē delegit Olympus,
Extremæ nequeo vitare pericula sortis,
Gloria quando mihi dubitat, vel pœna perennis. (rentes.
Morte instante uale dicunt medicique, pa-
Luce carent oculi, nulli noscuntur amici,
Nullus opē præstat, nisi custos aliger adsit.
33. *Et nisi Virgo parens celso descendat Olympo, (quam.*
Auxiliū latura, suis quæ haud deficit vn-
O vtinam miserata meos pia virgo labores
Adsis suprema misero mihi mortis in hora,
Meq. patrocinio Stygio tuearis ab hoste,
Tuq me custos animæ ne desere sancte
Aliger īfernas pcul hīc depelle phalāges.
Insueto me more iuuet perferre labores,
Quos æterna quies post fata supma sequatur
Maiorum mandata sequar, quocunque vocarint. (benter
34 *Me, ceu iussa Dei stat qualibet ore li-*
Frena pati, fastumq. animi calcare superbi.
Oīs auarities absit, cadat ardor habendi,
Et nimium victus stud. ū. cultusq parandi;
Me perferre iuuet quæuis incomoda vitæ:
Flagitijsq. animam nullis fędare nitentem,
Exulet hinc mollis preciosa licentia vestis.
Mēs mea non aliud, q. cœlū q̄rat, & optet,
Dulcia diuorum Cœli consortia discat.
Noster *ades pater astra tenens, sic perflet vbique (potestas*
35 *Nominis aura tui, regnique immensa*
Calcet inaccessos populos, gentesq. rebelles,
Velle

Velle tuũ sic terra uelit, ceu ſydera ſeruant.
Tu vero aſſiduam vitalis ſuffice nobis
Frugis opem, pariterque reis (quando hoſtibus, & nos (gatus.
Sponte damus noſtris) veniam concede ro-
Tentamenta atrox quæcunque innectit Erynnis, (malorum.
Da terere, incurſuſque omnes ſuperare
Si qua animo labes peccati inſederit alto,
Cõtinuo exardẽs gemitu dolor acer amaro
36 *Proſubigat mentem, ſtimuliſque exerceat atris.*

Meque Sacerdoti ſiſtam mea crimina pandam,
Claudatur ſanctæ mortis mihi vita ſigillo
Cui meritis inſculpta pia ſit mentis imago.
Religione, fide geminis que is nititur alis,
Exul ad Empyreæ patriam mens euolet Vrbis. (cem,
Ardua ſyderεam Cœli via tendit in ar-
Arduus ergo labor tolerandus euntibus illuc. (res,
Pars vitæ mihi magna pati, perferre labo-
Lõga quieſcendi cõcedet tempora Lethum.

Pœnitentium Pſalmus, Orationes, Laudes Dei, & pios affectus continens. Cap. XCVIII.

1 Firmiſſimam aduerſus tela omnia parmam .i. ſcutum Orationem ad Deum eſſe, quæ cum Fide, Spe, & Charitate fit, in armamentario noſtro Eccleſiaſtico docuimus allato inter cætera Aaronis Pontificis exemplo, qui immiſſum cœlitus in Iſraelitas ignem obiecto Sacerdotali thuribulo, orationis Symbolo repulit, & extinxit. *Properans* inquit Sapiens 18. *homo ſine querela deprecari pro populis proferens ſeruitutis ſuæ ſcutum orationem reſtitit iræ.* Thuribulum odoramentorum plenum orationes Sanctorum in Apocalipſi 5. ſignificat, ad ſumendam orationis parmam Confeſſarius pœnitentem hortetur, & modum ea vtendi edoceat. Eſt autem oratio expreſſio deſiderij directi in Deum ad bonum adipiſcendum, vel malum remouendum interiori mentis, & exteriori ori efformata, actus religionis eſt diuinum cultum reſpicere, per ſeueranter à Deo petenda ſunt honeſta bona, & ad ſalutem ſpectantia. *Multum valet deprecatio iuſti aſſidua*, Iacob. 5. Corde magis, quam ore precandus eſt Deus, qui vel deſideria pauperum exaudit. Pœnitens publicanum ſubmiſſo vultu, ac animo imitetur ſic orantem. *Deus propitius eſto mihi peccatori*, in iaculatorijs precibus ſe ſe exerceat quantum poteſt cum D. Franciſco dicens *Deus meus, & omnia, quis es tus, quis ſum ego?* vel cum B. Hieronymo Æmiliano. *Non ſis mihi Iudex, ſed Saluator*, vel cum Thaide pœnitente. *Qui me plaſmaſti miſerere Dei?* & cum D. Ignatio Loiola *Ad maiorem Dei gloriam*. Orationem Dominicam, & Salutationem Angelicam frequenter, & Dauidis pſalmos ad pœnitentiam ſpectantes ſæpè reciter. Habeat in promptu nonnullas iaculatorias preces ex ſacris libris deſumptas: quales ſunt hæ. Domine ne in furore tuo arguas me, neque in ira tua corripias me. Diligam te Domine fortitudo mea. Nonne expectatio mea Dominus? Benedic anima mea Dimino, & omnia, quæ intra me ſunt nomini ſancto eius. Adiutor meus eſto, ne derelinquas me, neque deſpicias me Deus ſalutaris meus. *Pſal. 26.* Sis ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. *Rom. 9* Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi? Calicem ſalutaris accipiam,

&

& nomen Domini inuocabo. Redime me á calumnijs hominum, vt custodiam mandata tua. *Psal.* 18. Confige timore tuo carnes meas. Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis *Psal.* 84. Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam. Misericordias Domini in æternum cantabo. Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. *Psal.* 15. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. *Psal.* 72. Portio mea Domine dixi custodire legem tuam. *Psal.* 118. Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam. Auerte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates dele. *Psal.* 50. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. Quam bonus Israel Deus his: qui recto sunt corde. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labijs meis. Auerte oculos ne videant vanitatem. *Psal.* 118. Domine Deus virtutum conuerte nos, ostende nobis faciem tuam, & salui erimus. O Rex regum, & domine dominantium tibi honor: & imperium sempiternum *Timoth.* 1. Sit nomẽ Domini benedictum: omnis spiritus laudet Dominum. Benedicite omnia opera Domini Domino. Domine quid me vis facere? doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Non mea sed tua voluntas fiat: loquere Domine, quia audit seruus tuus. Paratus sum, & non sum turbatus: vt custodiam mandata tua. Confirma me Domine Deus in hac hora. *Iud.* 13. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. *Psal.* 50. Sana animam meam, quia peccaui tibi: saluum me fac, & saluus ero. Dicam Deo noli me condemnare. *Iob.* 10. Misericordiæ Domini: quia non sumus consumpti. *Thren.* 3. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus præualui aduersus eum. Hæc, & alia huiusmodi poterit pœnitens secum mente ad Deum erecta reuoluere, vt ipso adiuuante valeat vitijs resistere, malis tentationibus non consentire, virtutibus firmiter adhærere, terrena cuncta despicere, amare Cœlestia, mundanas delicias vitare, commissa peccata plangere, malorum occasiones præcauere, à praua consuetudine abstinere, in bonis operibus, ac studijs perseuerare, Diuinæ voluntati, ac legi obtemperare, Deumque præ omnibus amare; hæc quoque carmina legenti proderunt.

2 Rex cœli oĩpotẽs scelerũ iustissime vidœx,
Arguat ira tui nunquam me iusta furoris,
A nobis auerte iram, depone flagellum;
Da fonte lachrymis mihi nocte, dieq fluẽte,
Vt delere meas valeam, vel sãguine culpas
Me pugnare doce, digitos in prælia fortes
Redde, vt Auernales valeã supare furores,
Et tentatoris depellere tela, facesque:
Te sine Chr̃e cadã, mihi me ne q̃so relinquas
Viribus ipse meis nunquam confido sed vni
3 Numinis auxilio mea spes innititur oĩs
Auspice quo viuo, vitam speroq perennem,
Lætitiã mihi redde bonã De° optime, seruos
Qui gaudere tuos vis, non mærere fideles,
Lætetur cor Christe meum, te gaudeat vno,
Omnes tu seruas iustos, semperq tueris.
Tu tenebras expelle meas, & nubila mẽtis,
Lux tua Christe meam noctem depellat, & vmbras (refulges
Qui lumen, splendorque patris super astra
Tu Sol Iustitiæ, mentem mihi luce serena.
4 Illustra, vt pulsa videã caligine verum,
Perq. viam fac ire tuam via, vita, salusq.
Ne mage solicitè res curem corporis huius,
Quam quæ animæ spectant ad habendam iure salutem

Longe

Longè nobilior mortali corpore mens est
Da, tu quæ spectant ad nostri corporis vsū,
Qui vestis agri flores, cœlique volucres.
Delinquat ne lingua, meis custodia labris
Adsit, ne quenquam dictis offendere possim.
Qui non offendit verbo, perfectus habetur:
5 *Lex tua Christe meo maneat sub corde reposta.* (tus,
Hanc ego semper ero ducente seruare para-
Lex tua fac maneat semper mihi corde sub imo, (luntas.
Atq. vt nulla mihi dominetur inqua vo-
Inclina cor Chrīe meū, vt tua iussa capessam.
Tu peccatorum funes disrumpe meorum
A laqueis me solue reum peccata fatētem.
Ne dormire sinas lethali in crimine quēq.
Sed fac à somno vitiorum surgere cunctos,
Teq. Deū, diuumq. summ cognoscere, amare.
6 *Vt possessorem cognouit bos, & asellus.*
Arboris et similē me fac surgētis ad amnē,
Quæ fecūda suo dulces dat tempore fructus
Me diuina rigans fecundū gratia reddat,
Tu medicus noster Deus es, mea vulnera sana, (iacentem
Sana animam virtutē meam languore ia-
Febre laboranti vitiorum redde salutem,
Præsidium Deus esto meis, tutelaq. rebus,
A dextris ne forte meis stēt Dæmones atri.
Peccatis ne quæso meis fac obruar ūquam,
7 *Sed quoties recido, toties fac Christe resurgam.*

Meditatio.

Lex diuina mei cordis meditatio semper
Ignea Tartarei depellat tela tyranni,
Vita breuis, paucīq. dies mihi Christe sup sūt.
Queis seruire tibi cupio, commissaq. flere.
Vt merear vitam post fata supma perēnem
Ne mea morte sinas inopina stamina scīdi
Non te puluis enim tristi laudabit in vrna,
Nec te laudabūt corrupta cadauera tabo,
Da nobis tempus soluendo debita nostra,
8 *Vt longū seruire tibi valeamus in æuum,*
Et laudare tuum vētura in secula nomen,
Quam dabis in Cœlo sedem mihi Christe beatam?

Me prope latronē sanctum dignare locare
Infimus Æthereæ mihi sufficit āgulus aulæ,
Postremum cōcede locum super atria cœli.
Ablue me multis fœdātū sordibus vnda,
Sanguine et effuso quondā de pectore sacro,
Quod tibi Loginus reserauit cuspide miles;
Salua nos si qdē nisi tu auxiliere perimus,
9 *Nos perijsse autē nunqd non ptinet ad te?*
Si punire velis sontes, tibi nemo resistet?
Nemo immunis erit pœna: peccauimus oēs.
Nemo subsistet, iustè si crimina plectis,
Tu miserere mei, veniam cōcede roganti,
Sīgultus, lachrymasq. mei ne despice cordis
Sanguinis es sponsus mihi sanguine nempè redempto

Passio Christi.

Pro me Chrīe tuam tinxisti sāguine vestem,
Torcular & solus calcasti, sēua tulisti
Pro nobis moriens, ne nos mors altera pdat
10 *Ob culpas hominum tot vulnera passus acerba es,* (semper.
Mens subiecta tibi mea sit, dum vixero
Dignus es agne Dei pro nobis passe perenni
Laude, & honore, Deo merito qui conuenit vni. (sancto.
Nam Deus es cum patre Deo, cū flamine
Cūcta accepta tibi referā, patiarq. libenter,
Abs te quæ patior, sunt verbera patris amantis: (recordor,
Sed leue, quod tolero est, mea si peccata
Siq. parata mihi cōtēpler gaudia Olympi.
Spinea serta ferā terris, dabis aurea cœlo.
11 *Quas patior tenebras, mox lux æterna sequatur,*
Da pacem, nostrisq. fuga de finibus hostes,
Ne qdq. nostram valeat turbare quietem,
In virtute tua pax fiat, copia abundet.
Suscipiant montes pacem, collesq. superbi
Iustitiam, valles, syluæ lætentur, & arua.
In nobis maneāt tua verba, manebim⁹ te,
Et dabitur nobis iustum qdcunq. petemus.
Nō nisi iusta petā, patiar ne iure repulsam,
Quod tibi Christe placet, fac me præstare libenter: (gere vires,
12 *Me quocunq. vocas, veniam, mihi sug-*

Cor mihi iussa tua, ac leges seruare para-
tum est. (mitte.
Parce mihi, peccata mea, atque aliena re-
Culpam nosco meam, veniam lachrymisq.
reposco. (lutem.
Redde salutaris mihi gaudia, redde sa-
A facie ne Christe tua me proyce seruum.
Errantes nos pastor oues ad ouilia ducas,
Si mihi subsidiũ fueris, mala nulla timebo
Me licet occidas, in te sperabo salutem.
Te duce tutus ero medijs, l, mortis ĩ ũbris,
13 Te duce trangrediar murum, vel Tar-
tara vincam. (ni.
Crux tua Christe mihi sit claua fortior om-
Hac nouus Alcides superabo mõstra pfũdi
Spiritus alme meum persta diuinitus her-
tum. (ster.
Cede Aquilo, & spira diuini flaminis Au-
Floribus et nostri facies renouabitur horti,
Vnde fluãt varia virtutis aromata, odores,
Me bonus in rectos deducat spiritus actus.
Nõ mihi des veniũ, quo uana supba surgit,
Sim memor è cœlo mentes cecidisse supbas,
14 Nõ oculos fastu tollã, non alta requiram,
Custodi à laqũs, mihi quos posuere maligni
Hostes, Tartarei vesanaq. turba baratri.
Effuge dire procul tenebrosi spiritus Orci,
A me tristis abi truculenti bestia Auerni,
In me nulla tibi sunt iura timenda volenti
Obseruare Dei legem, veniamq. petenti.
Letetur cor Christe meum, te gaudeat vno,
Cor, carnemq. meam sancto confige timore,
Da rorem cœli, flores, ac germina terra,
15 Vbertate tua cãpi repleantur, & horti
Tu mihi blandus amor Deus, ac clarissi-
mus ardor, Amor Dei.
Noctes, atq. dies te semper pectore versem,
Te sine dulce nihil mihi sit, te pra omni-
bus optem.
Vnum semper amẽ, totis hũc sensibus æstum
Concipiã, atq. imis exardẽs ossib. hauriam.
Hoc mihi soluãtur flagrãtes igne medulla,
Hoc mihi mẽs vnũ sẽper suspiret amorem,
Non operum, nunquam meritorum oblita
tuorum,
Quod sim, quod viuam, quod sensu, animo-
que capaci (instar.
16 Praditus vtar, vti sancta tua imaginis
Muneris omne tui est: tibi gratia debita
soli. (grates
Cui nunquam dignas valet vllus reddere
Pro meritis, licet ille sacra se destinet ara
Sponte sua, & senos torrẽdũ iactet in ignes.
Aspectu te quaeso Deus ne subtrahe nostro,
Exoriens o lux nostra pulcherrima nocti.
Luminib. tandem nostris te nube remota
Ostende: ardentisq. bea nos lumine vult⁹,
Apparens satiabit enim tua gloria cũctos.
Vox tua q̃so meas nũc primũ psonet aures.
17 Te semel inspecto vitam finire paratus,
Si nequeam insolitam vim lucis ferre
beantis, (nia vincet.
Sed potero, atq. operum patiens amor om-
Accẽdat me sanctus amor, totisq medullis
Vrat, inardescens animo te suggerat vnum.
Nocte, dieq. tuas gaudebo dicere laudes,
Ac veluti ceru⁹ fontẽ memor optat aquarũ,
Quando fatigatus se venatoribus aufert;
Haud aliter viuũ mea te sitis arida fontẽ
18 Suspirat, cœloque cadentem demoror
imbrem. (aureus imber
Rumpe moras, age, fons viuus, Cœli
Labere, & aurifluo labris sitientib. amne
Affer opẽ, arentemq. sitĩ ros ĩbrifer exple,
Sume De⁹ te pande mihi; per te datur unũ
Ad te adit⁹, tuq. ipse tuimet ianua clausa es
Suscipe me, validas intranti suffice vires,
Et mihi q̃cq̃d opũ, q̃cq̃dq; datur⁹ honorũ es
Tolle pcor, mihi te solum largire videndũ.
Es mihi p rebus cupido satis omnib. vnus,
19 Egredere, optatos veluti sol exere vultus
Et ferrugineum caliginis aufer amictum,
Saltem parua tua lucis scintilla corusco
Lumine splẽdescat, mihi tetrã discute noctẽ
Cernere si nequeo, temet sis quantus in ipso
Nunc saltẽ, q̃ sis in rebus, quãtum abundes
In nobis, quantulisq. animis cœlestibus insis,
Aspiciam, dulciq. tuo fruar eminus ore;
Vel quantus Moysi fulsisti in saltibus olim

Collucente rubo flãmisq ardente coruscis,
20 *Dũ tñ illesa frondes cũ stirpe virerent.*
Da mihi te, ẽ ĩ rubo tua vox vtcũq feratur,
Meq. voca; mea nec q̃ q̃ peccata morẽtur,
Si potuit sanctum, cœlesteq cernere lumen,
Teq. audire fuit simul ad meliora uocatus
Exutus veterem Paulus cũ nomine mentẽ,
Ad Iesum exitium dum teq tuosq petebat.
Me quoque verte: tuum misereri, & parcere semper
Subiectis, coram culpasq. fatentibus vltro.
Quas tuus ipse sui nat⁹ lauat amne cruoris,
21 *Sitq operis tibi cura mei, me desere nũq;*
Mentib. ĩ nostris semper sere semina recti,
Da nobis bona velle, aptas dei suffice vires,
Queis fieri possint, q̃ sũt bona, dignaq factu.
Concessas vnquam nobis ne subtrahe vires.
Ne nos labentes uotis agitemur iniquis.
Cum mortale genus sine te nil pmere possit:
Dignum laude, bono faciẽdo suffice robur,
Te rerum authorẽ, seruatoremq canamus
In laudes sac ora tuas nos soluere nostra,
22 *Artificẽ te noscat opus, qd̃cunq. creasti,*
Te facti uolucres celebrẽt radiatis Olympi,
Lunaq. solq; micans, & sydera matutina
Teq. poli gemini laudẽt, & Vesp, & Ortus,
Te pelagi pisces, plantaq; animalia terræ.
Te laudent elementa tuũ mirata decorem:
Nos tibi ppetuas agimus p munere grates,
Quod nostri generis quõdam miserate ruinas,
Qui nos saluaret, nõ natum miseris vnum,
Quod poteras; nõ alitibus de ciuibus vnum,
23 *Qui cœli tecta alta colũt, sed munere tali*
Ac tanto natũ voluisti fungier ipsum,
Omnia qui tecum regnat per secula, verbũ
Hic De⁹ humana tegit sub carne, nec artus
Mortales spreuit, nec vitæ: cõmoda nostræ.
Factus homo morti diræ se subycit vltro,
Vt nos æterna mortis de faucibus haustos
Eriperet, claroq. humiles inferret Olympo:
Salue summa boni, fons veri, lucis origo,
Si quid iustitia est nobis, rectique, piyq:
24 *Si quidquam virtutis, id omne est fluminis instar.*
A te fonte fluit rectiq. boniq. perenni.
Tu pietas, tu iustitia es, tu cetera virtus
Oĩs, & in nostras promanas vndiq. mentes.
Tu vigor es rerum, tu vis, tu lucidus ille
Splẽdor, quo cœli regitũ pulcherrimus ordo.
Tu soli radios das, incrementaq. Lunæ.
Tu quoq clara meæ pcor affer lumina mẽti.
Secula tu reparas semper fugientia mundo
Tempora dispensas, annos, mensesq. diesq.
25 *Et lucis, noctisq. pares tu diuidis horas.*
Rebus inutilibus ne me consumere tempus
Permittas: vtinam uano reparare labore
Consumptum valeã, vacuos implere diesq.
Fac mihi plena bonis decurrãt tẽpora ge-
Infundas nobis diuinũ numine robur (stit.
Da nostris validũ membris, animisq. uigo-
Quo tentatoris valeamus pellere tela. (rẽ.
Aufer, quæ rectis contagia moribus obstãt.
Nostra tuis rursus recalescant pectora flammis. (bunde,
26 *Fac vetus in nobis virtus renouetur a-*
Quã primæua tibi placuisse Ecclesia fertur.
Vt studiys animisq simul concordibus oẽs
Te duce possimus rebus succurrere lapsis;
Et renouare pios exemplo in pristina mores.
Fac humiles cunctis tibi corda ferocia ponant; (mantq.
Te votis, precibusq. uocent; metuantq, tre-
Qui contra leges nobis se opponere signis
Infestis audent, superosq, in bella lacessunt.
His ostende tuæ quã sæua potentia dextræ,
27 *Qua, veluti donas, adimis quoq. regna superbis,. (ros*
Tu potes hostiles nullo ariete vertere mu-
Vel solo clamore virũm, sonituq tubarum,
Frangereq. insolitis potis es terrorib. hostẽ,
Cogere & aduersos dare terga sequacibus vmbris. (fulmen.
Vox tua terribile est tonitru, tua dextra
Scit Segoris, scitq. ĩfelix Asphaltidos ũda
Accola, quas vrbes subito telluris hiatu
Hauseris, vt pluuio sodomã deleueris igne.
Tu siccis pedibus falsas das ire per undas.
28 *Ac velut in muros mare rubrũ diuidis altos,*
Nec

Nos mira verticib. pelagi redeūtib. hostes
Mergis, & Ægyptū luctu pfundis amaro
Quā nō mira prius potuerunt flectere signa.
Isacidum populū deserta per inuia ductum
Ipse quater denos concreto rore per annos
Pauisti, largosq. amnes e rupe dedisti
Fontis amaritiem mutasti dulcibus ūdis.
Stare polo solē, regescere sydera quondam
Fecisti, fluuiosq. retro conuertere fluctus.
29 *Sic peccatorū mentes conuerte rebelles,*
Et fluere in lachrymas fac saxea corda dolore, (culpas,
Queis commissa queant delere, abstergere
Per te quadrupes est humana voce locuta,
Fecisti surdos audire, & cernere cecos,
Surgere et ex tumulo vitali lumine functos,
Iumentis similes quos fecit culpa, loquelam
Et formā tu redde hominū, tua grā visum,
Auditum, vitamq. ferat mortalibus egris
Qui nō recta vident, vocesq. audire salutis
30 *Nolunt surdi animis, tu vita redde perenni,* (qua,
Mors animæ quos culpa tenet lethalis, iniecta & ad uitam peccati à morte uocato,
Sic parcendo magis tua nota potentia fiet,
Fac toto te corde colant, & pectore toto,
Qui peritura breui decepti à Demone quærum, (vltro,
Largius ipse animis te infunde colentibus
Cetera de nihilo quos pptercuncta creasti,
Nos conuerte, bonos meliores effice, iustos,
Iustitiaq: noua, & reliquis virtutib. auge.
31 *Ne duellamur nodo tibi iunge tenaci,*
Nā facere hoc poterit nos, et seruare beatos
Namqcunq. tibi se iunxit, et altius heret,
Teq. habt, oīa habet, nulla req. īdiget ultra
Omnia sunt in te, te pēdent omnia ab vno,
Deficis haud cuiq, sed es oībus oīa solus.
Tu requies fessis, iactatis equore portus,
Dulcis in exhausta fons es sitientib. vnda,
Tu vigor es fessis, pax es fera bella perosis.
Tu modus es rerum, mensuraque, forma, venustas. (decusq.
32 *Metaq. tu pondus, numerusq. ordoque,*
Es cunctis communis honos es, uita, salusq.
Tu cūctis cōmunis amor, tu plena uoluptas
Omnibus es virtus, abs te sapientia tota est,
Tu uia, lex, ratio, tu spes certissima, laxq. es
O iubar imensum, cœli inuiolabile lumen,
Sūmū, unū, uerūq. bonū, fonsq. bonorum.
Sit tibi laus, & honos, & soli gloria sēper
Salue uera Dei soboles, rex etheris alti
Bis genite humani generis certissima Chre
33 *Spes, atq. indubitata salus, lux aurea mundi.* (Deiq.
Nobiscum Deus, interpres hominumque,
Æterni salue proles eterna parentis,
Principium de principio, de fonte fluēs fons
Deq. Deo De⁹, & uerum de numine numē,
Quod pr̄ eterna produxit origine nulla ex
Matre, sed in se met fœcunda mente reflectens (instar.
Sese, & concipiens proprium sua imaginis
Te sine nil factum: per te sunt cuncta creata
In terras missus cœli de lumine claro
34 *Dignatus nostris es te īmiscere tenebris,*
Induere & fragiles humani corporis artus,
Vt nos eriperes medijs è faucibus Orci,
Et nos erudiens non ante audita doceres.
Inferresq. polo, cœli faceresq. colonos.
Tant⁹ adegit amor, pietas, clementia sūma
Pro nostra te ferre crucis tormenta salute,
Tu medius stas inter nos, interq. parentem
Illustra nos luce noua, ut concreta uidentes,
Et subiecta oculis etiam valeamus adire,
35 *Quæ fugiunt sensus nr̄os uix peruia mēti*
Eueho nos agros tua per vestigia ad astra,
Qualis auis plumis vestitos sedula natos
Inuitat, tendisq. uolatu ducere ad astra
Ipsa super uolitat nidum alludentibus alis,
Edocet atq. leui se tollere ad astra uolatu
Tu nos corda doce sublimi pectore digna
Cōcipere, & uolucri cœlū cōscēdere mente.
Tu volucri similis pprio q, sāguine natos
Pascit, & ad moto terebrat sibi pectora rostro. (ara
39 *Agnus es ille Crucis patri mactatus in*
Morte tua solus tu crimina nostra piasti.

Abluis, & proprio nos hostia sancta cruore,
Supplicioq. tuo nos cœli in regna reponis,
Vnde pcul pulsi malesuadi fraude colubri,
Exilio afflicti lachrymosis degimus horis,
In Cœlo per te vita meliore fruemur. (gis,
Vicis io, & magna ui vincula nr̃a refrin-
Queis sibi Tartareus deuinctos hostis habebat, (phes,
Et quamuis Erebi victor sup astra trium-
37 Nos tamen inde foues, præsenteque numine firmas,
Præsidioque tuo Stygio defendis ab hoste
Mille mari in uasto nos tẽpestatib. aufers;
Nec sinis abrupta iam naue perire pcellis,
Tu veluti pelagi ĩ medio firmissima cautes
Quam nõ conuellunt venti, nõ æquoris ũda
Esto fatigatis statio tutissima nautis:
Huc nauis nr̃a a rapidis exercita flabris
Se recipit, tẽnitq. minas, et murmura ponti
Tu nos viuentes terris nõ deseris unquam;
38 Paneq. cœlesti præsens pascisq. regisq.
Sufficis eternæ nobis in pabula vitæ.
Tu ros concretus cœlo delaberis alto;
Optatosq. ferens tecum das cuiq. sapores.
Tu vitalis aquæ viuus fons arida labra
Nostra rigas, rursusq. salis ad sydera flu-
Lætitiãq. affers eternæ ciuibus vrbis. (ctu,
Abs te oĩs vis nr̃a uenit, uigor oĩs abundat,
Omnis nostra tuo firmatur robore virtus.
Palmitis vt fructu pendent à uite racemi,
39 Ille in uite m̃ inẽs nitidis exuberat vuis
Sed sine ea nullos potis est pducere botros,
Te sine nr̃a nihil valet hic pferre voluntas
In te fac igitur semper maneamus, opemq.
Fer nobis, vt recta tui faciamus amore.
Tu fortunati diues thesaurus Olympi
Oẽs claudis opes diuumq. hominũq. beatas,
Dumq. recludis eas in nos tu largior esto,
Hinc nobis pleno descendat copia cornu,
Omnis vbiq. tibi cœlo, terraq. potestas
40 Est data, vt eterna ditione in secula regnes,

Iesu nomen.

Estq. tibi sanctũ super oĩa nomina nomen
Quod cœlũ, tellusq. colũt, tremit imus Auernus
Suppliciterq. vni genua accuruantur vbiq.
Quin etiã effœto cum uenerit ultima mũdo
Tẽpestas, rapida quando urent oĩa flãma
Aduenient hominũ uitas, & crimina quẽs.
Et iustus Iudex pœnas, & præmia cuiq.
Pro meritis statues: erit appellatio nulla.
At gna sontes, quos impia crimina dãnant
41 Æternos ibunt Erebi flãmantis in ignes
Oẽs, vt sua queq. pmant cõmissa, cremandi
A dextra insõtes, & quorũ culpa remissa est,
Discedẽs terris ad regna paterna uocabis
Insignisq. vehes victor super astra triũpho,
Ad dextrã me pone tuã, me separa ab hœdis
Propterea nũc parce mihi peccata fatenti.
Ne mea iudicio subdas commissa secundo.
In me fac regnet tua sola, ac sũma uoluntas
Esse tui ut merear mox ciuis, et ĩcola regni.
Tu caput es nr̃ũ, decus omne, et gloria nr̃a.
42 Tu dux, et custos, et magni pastor ouilis.
Nos rege, custodi, nos duc, nos pasce, tuere.
Cœlestis medicus tu sana vulnera nostra.
Tu via, tu veri uis, tu te uita securis,
Tu ratis, et portus, tu lux, & legifer idem,
Tu nobis nr̃a iratum ob peccata parentem
Cõcilia ostendens, q̃ quõdã vulnera passus.
Pro nobis, flagris lacerataq. dereg membra.
Tu pacem, ueniãq. reis cum patre repende,
43 Ad cuius dextrã resides subnixus eodẽ,
In solio regis imensum par numine mundũ.
Maiestate pari, paribus moderaris habenis.
Omnia concordi reparas & secula motu
A genitore fluit per te uis omnis amoris,
Qui mareq. terras, q. cœlũ numine cõplet,
Quo duce mortales fines trãscẽdimus aptis
Cognatisq. ammis. Qua te clementia uicit,
Qui te tãtus amor, pietasq. ĩ viscera adegit
Virginis; humam ĩdueres ut corporis artus
44 Vt comedenda dares nobis tua uiscera corpus

Eucharistia.

Sanguinis atq. tui preberes pocula, nectar
Illud sub panis, uini hoc uelamine tectum,
Cum saturare queas hominum mille agmina verbo. (abundè
Suppeditas alimenta, quibus fatsentur

Alituum cœlestum acies, animalia terræ,
Quæ tibi tanta fuit rerũ pulcherrima cura,
Vt nos carne tua, diuino et sãguine pascas.
Ceu pelicanus amãs ꝓprio q sãguine natos,
Visceribusq. suis terebrato pectore nutrit.
45 Nos Deus exhumili finxisti puluere quondam (tes.
Infirmos, decorisque tui nihil instar haben-
Nos tamen ãbrosia, cœlesti nectare pascis,
Confirmasq. replens diuino robore mentes,
Hostis ut Inferni valeamus pellere tela,
Hisq. resistentes cœlestia regna mereri.
Tu nõ in nostros tua uiscera digeris artus,
Sed potius nos admotus te uertis in ipsum
Hĩc hominũ te diffundẽs per pectora ubiq.
Mortales sancto concordes fœdere reddis
46 Lætitiaq hilaras dulci præcordia sensu,
Corda voluptatis mira dulcedine cõples.
Agnus es ille Dei, ueterum quem oracula Diuum
Agnus pascalis.
Prædixere, reos culpa q sanguine mundas,
Agnus es, Isacidũ quẽ gẽs epulata quotãnis
Mandebat ritu solemni more sacrorum
Cum festinata Cerere, atq agrestib. herbis.
Nosq; tuus sãguis mortis defendit ab ictu
Æterna, Stygijq. arcet fera tela tyranni,
Tu nobis es uita, salus, mirabile donum
47 Desuper illabens à summo gratia cœlo,
Suffice tu nobis cœlestis pabula amoris.
Ipse amor es, nostrisque animis iucunda voluptas, (semper.
Fac digno laudare queam te carmine
Ad te oculos conuersi oẽs, atq. ora tenemus
Vna salus Stygij serpentis morsibus ictis.
Vlneribus nostris tu solus Christe mederis,
Tu nos Inferno pene haustos eripis igni.
Et mœstas lachrymas in dulcia gaudia vertis, (maros.
Crux in aquas dulces fontes conuertis a-
58 Nos ideo nunq strato consurgimus orta
Luce, nec igressa iã nocte ad strata redimus
Qui crucis armemus sãcto nos pectora signo
Nil agim⁹, nihil ordimur, nil uirib. igens
Molimur, non ante crucis munimine tecti,
Auspicijs ut nostra tuis incepta secundes.
Ad quoscũs motus, ad murmura quæque, metusque
Ad strepitus improuisos noctuque, diuq.
Nos cruce signam manũq è corde timorẽ
Pellimus, arcemus Stygij portenta barathri
49 Fulmina cum nymbis, tempestatesque sonoras, (langas.
Da superare crucis Stygias virtute pha-
Hæreticas, Scythicasque acies, Turcasq. feroces, (terris,
Et quicunque mouent nostris arma impia
Salue hominum crux sancta salus, spes certa quietis
Æternæ: Per te patet alti ianua Cœli.
Clauis es ætherei referans graria regni.
Per te hominũ generi peñti reddita uita est
Est ligno victus, qui ligno vicerat ante.
Fac ut mortales curis mortalibus omnes
50 Omissis per te cœlesti luce fruamur,
Amplexiq tuos tollamus ad æthera ramos
Vt pueri ĩfirmo neqũnt medicamina ferre
Corpore, & altrices ipsa acria pocula sumunt, (dundat.
Ad pueros virtus tamen hausto lacte re-
Sic dolor extincti diuino è corpore Regis
In nos transfusus fluat, & ꝑcordia tangat.
Vt compassiuo saltem doleamus amore
Noctes, atq dies: neq. nos cõturbet amaror,
Ast ea amarities nobis medeatur, & ægra
51 Illius emanet nostra in ꝑcordia virtus,
Qui uitam nobis reparauit morte perẽnem.
Dura magis saxis nobis ne corda rigescãt,
Eius in excessu nimio percussa dolore
Dissoluere sono ingenti durissima saxa.
Proh dolor, at nostro cessat de pectore fletus
Et cessant oculi lachrymarũ fũdere fontes,
Nos patris æterni iustam cõmouimus irã.
Christe tuo sed nostra lauas tu sanguine ꝓbra
Nos dulces vetita decerpsimus arbore fructus, (pendens
52 Nostra luis tu furta Deus de robore
Sat fueras te syderieis de sedibus actum
Sustinuisse sinus materni tædia, & ortum

Delituisse casa agresti, Bethlemio in antro.
Inde vagum huc illuc nostros tolerasse labores.
Vt genus humanam leges, & iura doceres,
Ne te ignominias referā, vel plurima passū.
Opprobria a securis, paupertatemq. famemq.
Et cum non auibus, brutisq cubilia desint,
Te solū caruisse loco, vel sede quietis. (duro
53 *Hospitium tibi sola dedit Crux robore*
Quæ seruis fuerat pœna, & latronib. aquas
Qui simul affixi trunco periere trabali
Tecum, cuius erat uita oīs criminis expers
Virgineo corpus conceptum sanguine puro,
Et regale genus, diuinaq. forma decorq.
Diuinumq. caput cinxerunt sentib. hostes.
Et geminas senatere brarū cuspide plātas,
Insontesq. manus, immani vulnere pectus
Vnde sacramētis manans sanguis, & ūda,
54 *Vnda salutaris detergēs crimina mūdi.*
Agnus eras tu nēpe crucis mactādus ī ara,
Victima pro culpis nostras oblata parenti.
Te deuouisti, pro nostra sponte salute
Hinc ueniam moriens orabas hostib. ipsis.
Hac quoque nos fruimur, grato sed amore dolemus,
Inferias tumuloq. tuo persoluimus vltro.
Tu tamen à tumulo rediuiuus ad astra volasti.
Et lōgè super astra tenet te dextera patris.
Vnde es venturus iustissimus arbiter Orbis,
55 *Vt cunctorum hominum vitas, & crimina quæras;*
Et pœnas reprobis, & iustis p̄mia reddas.
Præmisso mundū simul ac succēderis igne,
Reddiderisq; nouā terrā, cœlosq. recentes,
Defunctas animas in corpora tu reuocabis.
Ibunt aligeri iuuenes, cœlumq. solumq.
Horrifico iplebunt sonitu reboante tubarū;
Quatuor à ventis excibunt vndiq. gentes,
Iudicis ad solium properabitur æthere toto.
Vnusquisq. tuum se conferet ante tribunal,
56 *Secernesq. pios, dextraq ī parte locabis;*
Quos pater a prima prçuidit origine rerum (Olympo.
Mente suos fore, & Æthereo transcripsit
Alqua coges sontes in tartara ituros;
Qualis post hyemem gelidam, cum gramine molli (clusis,
Pascua læta vocant stabulis armenta re-
Ipse greges pastor nitidos missurus in agros
Sortitur, placidus primo legit ille bidentes.
Mox hçdos, olidasq iubet p̄cul esse capelas
Inter oues me Chīe loca, mea crimina dele.
57 *Iustus ut īueniar numero cēsēdus ī illo*
Quorum corporibus non ulla obnoxia morti
Esse sines; nullis suberunt ea casibus vltra,
Perpetuaq. polis tandem statione fruentur.

Pœnitentium petitiones variæ. Cap: IC.

1 POEnitentiæ filius luctus est vanitatis, & stultitiæ expulsor, sapiētiæ comes, & veræ beatitudinis parens, ideò melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij; ait Ecclesiastes 7. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*, inquit Christus in Euangelio; Quemadmodum seruus plorans propitium reddit Dominum suum, & filius patrem lachrymis mitigat, & infans dum plorat, asperam matrem demulcet, sic peccator fusis pœnitentiæ lachrymis Dei iram placat, eumque sibi reconciliat: Hinc summa Dei benignitas apparet, qui id, quod primæ mulieri peccanti tanquam pœnam peccati dedit, cum dixit. In tristitia paries filios tuos, in salutem humani generis conuerti voluit: sicut enim tristitiam peccatum parit, ita tristitia peccatum conterit, & quemadmodum vermis in ligno natus ipsum postea corrodit, sic tristitia ex peccato nata ipsum comminuit. Idcircò gaudebat Apostolus Corinthios 1. contristatos esse ad pœnitentiam, ac secundum Deum contristatos, *quæ enim* in-

inquit, *secundum Deum tristitia est. Pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur* (2. Corinth. 7. 10.) Propterea confessionum exceptor pœnitentes horretur, vt luctu, ac tristitia propter Deum offensum doleant, & sic preoccupent pœnam, quam pro peccatis suis merentur, peccatorum rogum extinguant non multis aquis, sed paucis lachrymis. Quamuis enim magnus sit peccati ignis, modica tamen lachryma veræ pœnitentiæ extinguitur, satisfaciant Iudici, priusquam in prætorium veniat. Non pœnam, sed culpam amarè defleāt, vt Petrus Apostolus. De profundis clament, vt Dauid, & lachrymarum fontes deducant, vt Dominus Deus misericordia motus peccata dimittat: cum non mortem peccatoris, sed conuersionem ad meliorem vitam requirat. Doleant pœnitentes, quod imaginem Dei, ad cuius similitudinem formati fuerunt, peccatorum sordibus deturbauerint, quod se cœlestis Regni hæreditate amplissima, indignos reddiderint, ac sponte priuauerint, quod exilium cœlesti Patriæ præposuerint, quod Deum summum, & immensum bonum optimum, ac maximum contempserint, & grauiter offenderint, quod cum filij Dei adoptiui, & fratres Christi eius pretiosissimo sanguine redempti essent, se vilissimo voluptatis momentaneæ pretio Diabolo vendiderint, peccato mancipauerint: quod tempus, quo immensos cœlestis regni thesauros comparare sibi benè operando potuissent, in rebus inanibus, ac perniciosis consumpserint, quod non virtutibus Christiano homine dignis vacauerint, sed brutorum, nedum Ethnicorum more indignis homine vitijs, seruientes Inferni ignem millies meruerint, quod puluis, & vmbra mox peritura cum sint, superbè de se senserint, multa sibi arrogauerint, & à Deo ipso bonorum fonte ad cacodęmonē transfugæ defecerint, iniquitatem, sicut aquā biberint, & diuini numinis voluntatem propriæ antepesuerint. Vulgus pessimū magistrum secuti dulci laudum veneno delectati, sibique adulati sint, quasi Dei obliti, & diuinæ legis contemptores in peccatis obsordescere voluerint, & nunquam peccandi finem fecerint: quod Christianam religionem, ac fidem contaminauerint, vt merito mater Ecclesia eorum vicem dolens amarè fleat, & Hieremiæ verbis vtens dicere possit. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos meos*, hoc est vita Diuinæ gratiæ priuatos, & peccati morte affectos. O vtinam, qui Dauidem errātem secuti sunt, eundem pœnitentem imitentur, ac dicentem: *Laboraui in gemitu meo; lauabo per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratum meum rigabo* (Psalm. 6.) Laboraui inquit, hoc est tàm ingenti fletu peccata mea deploraui, vt gemendo fatigatus sim, nec tamen adhuc cesso, sed singulis, & totis noctibus copiosissimas lachrymas fundam, & in ijs lectum meum, natare faciam. Hoc enim significat verbum אשחה *Asche*, pro quo ponitur *Lauabo*. In hoc speculo intueantur se pœnitentes, qui plurimis, ac grauissimis peccatis obstricti vix paucas lachrymulas fundunt, cum veniam à Deo requirūt. Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Inquit Apostolus, hoc est, Si nos puniremus peccata nostra, à Deo non damnaremur, nec puniremur, Parcit enim Deus ijs, qui sibi non parcunt.

2 *Omnipotes genitor, resides qui in vertice Olympi*, Oratio Dn ca.
Fac nomen, laudesq. tua celebrentur ubiq.

& nomen Domini inuocabo. Redime me á calumnijs hominum, vt custodiam mandata tua. *Psal.* 18. Configе timore tuo carnes meas. Deus in adiutorium meum intende: Domine ad adiuuandum me festina. Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis *Psal.* 84. Repleatur os meum laude, vt cantem gloriam tuam. Misericordias Domini in æternum cantabo. Dominus pars hæreditatis meæ, & calicis mei. Tu es, qui restitues hæreditatem meam mihi. *Psal.* 15. Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum. *Psal.* 72. Portio mea Domine dixi custodire legem tuam. *Psal.* 118. Domine labia mea aperies: & os meum annunciabit laudem tuam. Auerte faciem tuam a peccatis meis: & omnes iniquitates dele. *Psal.* 50. Benedicam Dominum in omni tempore: semper laus eius in ore meo. Quam bonus Israel Deus his: qui recto sunt corde. Pone Domine custodiam ori meo, & ostium circunstantiæ labijs meis. Auerte oculos ne videant vanitatem. *Psal.* 118. Domine Deus virtutum cóuerte nos, ostende nobis faciem tuam, & salui erimus. O Rex regum, & domine dominantium tibi honor: & imperium sempiternum *Timoth.* 1. Sit nomē Domini benedictum: omnis spiritus laudet Dominum. Benedicite omnia opera Domini Domino. Domine quid me vis facere? doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Non mea, sed tua voluntas fiat: loquere Domine, quia audit seruus tuus. Paratus sum, & non sum turbatus: vt custodiam mandata tua. Confirma me Domine Deus in hac hora. *Iud.* 13. Cor mundum crea in me Deus: & spiritum rectum innoua in visceribus meis. *Psal.* 50. Sana animam meam, quia peccaui tibi: saluum me fac, & saluus ero. Dicam Deo nostro me condemnare. *Iob.* 10. Misericordiæ Domini: quia non sumus consumpti. *Thren.* 3. Illumina oculos meos, ne vnquam obdormiam in morte: ne quando dicat inimicus meus prævalui aduersus eum. Hæc, & alia huiusmodi poterit pœnitens secum mente ad Deum erecta reuoluere, vt ipso adiuuante valeat vitijs resistere, malis tentationibus non consentire, virtutibus firmiter adhærere, terrena cuncta despicere, amare Cœlestia, mundanas delicias vitare, commissa peccata plangere, malorum occasiones præcauere, à praua consuetudine abstinere, in bonis operibus, ac studijs perseuerare, Diuinæ voluntati, ac legi obtemperare, Deumque præ omnibus amare; hæc quoque carmina legenti proderunt.

2 Rex cœli oĩpotēs scelerū iustissime videx,
Arguat ira tui nunquam me iusta furoris,
A nobis auerte iram, depone flagellum;
Da fontē lachrymis mihi nocte, dieq fluētē,
Vt delere meas valeam, vel sāguine culpas.
Me pugnare doce, digitos in prælia fortes
Redde, vt Auernales valeā supare furores,
Et tentatoris depellere tela, facesque:
Te sine Chr̃e cadā, mihi me ne q̃so relinquas
Viribus ipse meis nunquam confido sed vni
3 Numinis auxilio mea spes innititur oīs;
Auspice quo viuo, vitam speroq. perennem,
Lætitiā mihi redde bonā De° optime, seruos
Qui gaudere tuos vis, non mœrere fideles,
Lætetur cor Christe meum, te gaudeat vno,
Omnes tu seruas iustos, semperq tueris.
Tu tenebras expelle meas & nubila mētis,
Lux tua Christe meam noctem depellat,
& vmbras (refulges
Qui lumen, splendorque patris super astra
Tu Sol Iustitiæ, mentem mihi luce serena.
4 Illustra, vt pulsa videā caligine verum,
Perq. viam fac ire tuam via, vita, salusq.
Ne mage solicite res curem corporis huius,
Quam quæ animæ spectant ad habendam
iure salutem

Longe

Cor mihi iuſſa tua, ac leges ſeruare paratum eſt. (mitte.
Parce mihi, peccata mea, atque aliena re-
Culpam noſco meam, veniam lachrymiſq. repoſco, (lutem.
Redde ſalutaris mihi gaudia, redde ſa-
A facie ne Chriſte tua me proyce ſeruum.
Errantes nos paſtor oues ad ouilia ducas,
Si mihi ſubſidiũ fueris, mala nulla timebo
Me licet occidas, in te ſperabo ſalutem.
Te duce tutus ero medijs, l, mortis ĩ ũbris,
13 Te duce trãsgrediar murum, vel Tartara vincam. (ni.
Crux tua Chriſte mihi ſit claua fortior om-
Hac nouus Alcides ſuperabo mõſtra pfũdi
Spiritus alme meum perfla diuinitus hortum. (ſter.
Cede Aquilo, & ſpira diuini flaminis Au-
Floribus et noſtri facies renouabitur horti,
Vnde fluãt variæ virtutis aromata, odores,
Me bonus in rectos deducat ſpiritus actus.
Nõ mihi des veniũ, quo uana ſupba ſurgit,
Sim memor e cœlo mentes cecidiſſe ſupbas,
14 Nõ oculos faſtu tollã, non alta requiram,
Cuſtodi à laqŭs, mihi quos poſuere maligni
Hoſtes, Tartarei veſanaq. turba baratri.
Effuge dire procul tenebroſi ſpiritus Orci,
A me triſtis abi truculenti beſtia Auerni
In me nulla tibi ſunt iura timenda volenti
Obſeruare Dei legem, veniamq. petenti.
Lætetur cor Chriſte meum, te gaudeat vno,
Cor, carnemq. meam ſancto confige timore,
Da rorem cœli, flores, ac germina terræ,
15 Vbertate tua cãpi repleantur, & horti.
Tu mihi blandus amor Deus, ac clariſſimus ardor, Amor Dei.
Noctes, atq. dies te ſemper pectore verſem,
Te ſine dulce nihil mihi ſit, te præ omnibus optem.
Vnum ſemper amẽ, totis hũc ſenſibus æſtum
Concipiã, atq. imis exardẽs oſſib. hauriam.
Hoc mihi ſoluãtur flagrãtes igne medullæ,
Hoc mihi mẽs vnũ sẽper ſuſpiret amorem.
Non operum, nunquam meritorum oblita tuorum,

Quod ſim, quod viuam, quod ſenſu, animoque capaci (inſtar.
16 Præditus vtar, vti ſanctæ tuæ imaginis
Muneris omne tui eſt: tibi gratia debita ſoli. (grates
Cui nunquam dignas valet vllus reddere
Pro meritis, licet ille ſacra ſe deſtinet aræ
Sponte ſua, & ſeuos torrẽdũ iactet in ignes.
Aſpectu te quæſo Deus ne ſubtrahe noſtro,
Exoriens o lux noſtra pulcherrima nocti,
Luminib. tandem noſtris te nube remota
Oſtende: ardentiſq. bea nos lumine vult9,
Apparens ſatiabit enim tua gloria cũctos.
Vox tua q̃ſo meas nũc primũ pſonet aures.
17 Te ſemel inſpecto vitam finire paratus,
Si nequeam inſolitam vim lucis ferre beantis, (nia vincet.
Sed potero, atq. operum patiens amor om-
Accẽdat me ſanctus amor, totiſq. medullis
Vrat, inardeſcens animo te ſuggerat vnum.
Nocte, dieq. tuas gaudebo dicere laudes,
Ac veluti ceru9 fontẽ memor optat aquarũ,
Quando fatigatus ſe venatoribus aufert;
Haud aliter viuũ mea te ſitis arida fontẽ
18 Suſpirat, cœloque cadentem demoror imbrem. (aureus imber
Rumpe moras, age, fons viuus, Cœli
Labere, & aurifluo labris ſitientib. amne
Affer opẽ, arentemq. ſiti ros imbrifer exple,
Sume De9 te pande mihi, per te datur vnũ
Ad te adit9, tuq. ipſe tuimet ianua clauſa es
Suſcipe me, validas intranti ſuffice vires,
Et mihi q̃cq̃d opũ, q̃cq̃dq. datur9 honorũ es
Tolle pcor, mihi te ſolum largire videndũ.
Es mihi p rebus cupido ſatis omnib. vnus,
19 Egredere, optatos veluti ſol exere vultus
Et ferrugineum caliginis aufer amictum,
Saltem parua tua lucis ſcintilla coruſco
Lumine ſplẽdeſcat, mihi tetrã diſcute noctẽ
Cernere ſi nequeo, temet ſis quantus in ipſo
Nunc ſaltẽ, q̃ ſis in rebus, quantus abundes
In nobis, quantuſq. animis cœleſtibus inſis,
Aſpiciam, dulciq. tuo fruar eminus ore;
Vel quantus Moyſi fulſiſti in ſaltibus olim

Collucente rubo, flāmisq; ardente coruscis,
20 Dū tñ illęsa frondes cū stirpe virerent.
Da mihi te, ē ʒ rubo tuā vox vtcūq; feratur,
Meq; voca; mea nec q̄ q̄ peccata morētur,
Si potuit sanctum, cœlesteq; cernere lumen,
Teq; audire fuit simul ad meliora uocatus
Exutus veterem Paulus cū nomine mentē,
Ad senum exitium dum teq; tuosq; petebat.
Me quoque verte: tuum misereri, & parcere semper
Subiectis, coram culpasq; fatentibus vltro
Quos tuus ipse sui nāt˚ lauat amne cruoris,
21 Sitq; operis tibi cura mei, me desere nūq;
Mentib. ī nostris semper sere semina recti,
Da nobis bona velle, aptas dei sufficie vires,
Queis fieri pōssint, q̄ sūt bona, dignaq; factu.
Concessas vnquam nobis ne subtrahe vires,
Ne nos labentes uotis agitemur iniquis.
Cum mortale genus sine te nil p̄merere possit:
Dignum laude, bono faciēdo suffice robur,
Te rerum authorē, seruatoremq; canamus,
In laudes fac ora tuas nos soluere nostra,
22 Artificē te noscat opus, q̄cūq; creasti,
Te facti uolucres celebrēt radiātis Olympi,
Lunaq; solq; micans, & sydera matutina.
Teq; poli gemini laudēt, & Vesp, & Ortus,
Te pelagi pisces, planeatq; animalia terra.
Te laudent elementa tuū mirata decorem.
Nos tibi p̄petuas agimus p̄ munere grates,
Quod nostri generis quōdā miserate ruinas,
Qui nos saluaret, nō natum miseris vnum,
Quod poteras, nō alitibus de ciuibus vnum.
23 Qui cœli tecta alta colūt, sed munere tanto tanto natū voluisti fungier ipsum, (li,
Omnia qui tecum regnat per secula, verbū
Hic De˚ humana tegit sub carne, nec artus
Mortales spernit, nec vitę cōmoda nostra.
Factus homo: mortis dira se subijcit vltro,
Vt nos ęterna mortis de faucibus haustos
Eriperet, claroq; humiles inferret Olympo:
Salue summa boni, fons veri, lucis origo,
Si quid iustitia est nobis, rectique, pijq;
24 Si quidquam virtutis, id omne est fluminis instar.
A te fonte fluit rectiq; boniq; perenni.
Tu pietas, tu iustitia es, tu cetera virtus
Oīs; & in nostras promanas vndiq; mentes.
Tu vigor es rerum, tu vis, tu lucidus ille
Splēdor, quo cœli regit pulcherrimus ordo.
Tu soli radios das, incrementaq; Lunę.
Tu quoq; clara meę peor affer lumina mētis.
Secula tu reparas semper fugientia mundo.
Tempora dispensas, annos, mensesq; diesq;
25 Et lucis, noctisq; pares tu diuidis horas.
Rebus inutilibus ne me consumere tempus
Permittas: vtinam uano reparare laborem
Consumptum valeā, vacuos implere diesq;.
Fac mihi plena bonis decurrāt tēpora ge-
Infundas nobis diuinū numine robur (stis.
Da nostris validū membris, animisq; uigo-
Quo tentatoris valeamus pellere tela. (rē.
Aufer, quę rectis contagia moribus obstāt,
Nostra tuis rursus recalescant pectora flammis. (bunde,
26 Fac vetus in nobis virtus renouetur a-
Quā primęuę tibi placuisse Ecclesię fertur.
Vt studijs, animisq; simul concordibus oēs
Te duce possimus rebus succurrere lapsis;
Et reuocare pios exemplo in pristina mores.
Fac humiles cuncti tibi corda ferocia ponant. (mantq;
Te votis, precibusq; uocent, metuantq; tre-
Qui contra leges nobis se opponere signis
Infestis audent, superosq; in bella lacessunt.
His ostende tua quā sęua potentia dextra.
27 Quę, veluti donas, adimis quoq; regna superbis, (ros
Tu potes hostiles nullo ariete vertere mu-
Vel solo clamore virūm, sonituq; tubarum,
Frangereq; insolitis potis es terrorib. hostē,
Cogere & aduersos dare terga sequacibus umbris. (fulmen.
Vox tua terribile est tonitru, tua dextra
Scit Segoris, scitq; īfelix Asphaltidos ūda
Accola, quas vrbes subito telluris hiatu
Hauseris, vt pluuio sodomā deleueris igne.
Tu siccis pedibus salsas das ire per undas.
28 Ac velut in muros mare rubrū diuidis altos,

Nec

Nos mora verticib. pelagi redeũtib. hostes
Mergis, & Ægyptũ luctu pfundis amaro
Quã nõ mira prius potuerunt flectere signa.
Isacidum populũ deserta per inuia ductum
Ipse quater denos concreto rore per annos,
Pauisti, largosq. amnes e rupe dedisti
Fontis amaritiem mutasti dulcibus ũdis.
Stare polo solẽ, regescere sydera quondam
Fecisti, fluuiosq. retro conuertere fluctus.
29 Sic peccatorũ mentes conuerte rebelles,
Et fluere in lachrymas fac saxea corda dolore, (culpas,
Queis commissa queant delere, abstergere
Per te quadrupes est humana voce locuta,
Fecisti surdos audire, & cernere cęcos,
Surgere et ex tumulo vitali lumine functos,
Iumentis similes quos fecit culpa, loquelam
Et formã tu redde hominũ, tua gr̃a visum,
Auditum, vitamq. ferat mortalibus ęgris
Qui nõ recta vident, vocesq. audire salutis
30 Nolunt surdi animis, tu vita redde perenni. (qua,
Mors animę quę culpa tenet lethalis, in-
Cta & ad uitam peccati à morte uocato,
Sic parcendo magis tua nota potentia fiet,
Fac toto te corde colant, & pectore toto,
Qui peritura breui decepti à Dęmone quęrunt, (ultro,
Largius ipse animis te infunde colentibus
Cetera de nihilo quos ppter cuncta creasti,
Nos conuerte, bonos meliores effice, iustos,
Iustitiaq; noua, & reliquis virtutib. auge.
31 Ne diuellamur nodo tibi iunge tenaci,
Nã facere hoc poterit nos, et seruare beatos
Nam qcunq. tibi se iunxit, et altius heret,
Te q; habet, oĩa habet, nulla req. ĩdiget, sidera
Omnia sunt in te, te pẽdent omnia ab vno,
Deficis haud cuiq;, sed es oĩbus oĩa solus.
Tu requies fessis, iactatis ęquore portus,
Dulcis in exhausta fons es sitientib. vnda,
Tu vigor es fessis, pax es feris bella perosis.
Tu modus es rerum, mensuraque, forma, venustas. (decusq.
32 Metaq; tu pondus, numerusq. ordoq;,
Es

Es cunctis communis honos es, uita, salusq.
Tu cũctis cõmunis amor, tu plena uoluptas
Omnibus es virtus, abs te sapientia tota est,
Tu uia, lex, ratio, tu spes certissima, luxq. es
O iubar ĩmensum, cœli inuiolabile lumen,
Sũmũ, unũ, uerũq. bonũ, fons esq. bonorum.
Sit tibi laus, & honos, & soli gloria sẽper
Salue uera Dei soboles, rex ętheris alti
Bis genite humani generis certissima Chr̃e
33 Spes, atq. indubitata salus, lux aurea mundi. (Deiq.
Nobiscum Deus, interpres hominumque,
Æterni salue proles ęterna parentis,
Principium de principio, de fonte fluẽs fons
Deq. Deo Deus, & uerum de numine numẽ,
Quod pr̃ ęterna produxit origine nulla ex
Matre, sed in se met fœcunda mente reflectens (instar,
Se se, & concipiens proprium sua imaginis
Te sine nil factum: per te sunt cuncta creata
In terras missus cœli de lumine claro (ta,
34 Dignatus nostris es te ĩmiscere tenebris,
Induere & fragiles humani corporis artus,
Vt nos eriperes medijs è faucibus Orci,
Et nos erudiens non ante audita doceres.
Inferresq. polo, cœli faceresq. colonos.
Tantũ adegit amor, pietas, clementia sũma
Pro nostra te ferre crucis tormenta salute,
Tu medius stas inter nos, interq parentem
Illustra nos luce noua, ut concreta uidentes,
Et subiecta oculis etiam valeamus adire,
35 Quę fugiunt sensus nr̃os uix peruia mẽti
Euehe nos agros tua per vestigia ad astra,
Qualis auis plumis vestitos sedula natos
Inuitat, tenditq. uolatu ducere ad astra
Ipsa super volitat nidum alludentibus alis,
Edocet atq. leni se tollere ad astra uolatu
Tu nos corda doce sublimi pectore digna
Cõcipere, & uolucri cœlũ cõscẽdere mente.
Tu volucri similis pprio q; sãguine natos
Pascis, & ad moto terebras tibi pectora rostro. (ara
39 Agnus es ille Crucis patri mactatus in
Morte tua soluis tu crimina nostra piasti.

 Ab-

Abluis, & proprio nos hostia sancta cruore,
Suppliciоq. tuo nos cœli in regna reponis,
Vnde pcul pulsi malesuadi fraude colubri,
Exilio afflicti lachrymosis degimus horis,
In Cœlo per te vita meliore fruemur. (gis,
Vicisti o, & magna ui vincula nr̃a refrin-
Queis sibi Tartareus deuinctos hostis habebat, (plhes,
Et quamuis Erebi victor sup astra trium-
37 Nos tamen inde foues, præsenteque numine firmas,
Præsidioque tuo Stygio defendis ab hoste.
Mille mari in uasto nos tẽpestatib. aufers;
Nec finis abrupta iam naue perire pcellis,
Tu veluti pelagi ĩ medio firmissima cautes
Quam nõ conuellunt venti: nõ æquoris ũda
Esto fatigatis statio tutissima nautis.
Huc nauis nr̃a à rapidis exercita flabris
Se recipit, tẽnitq minas, et murmura ponti
Tu nos viuentes terris nõ deseris unquam;
38 Paneq. cœlesti præsens pascisq. regisq.
Sufficis æterna nobis in pabula vitæ.
Tu ros concretus cœlo delaberis alto;
Optatosq. ferens tecum das cuiq. sapores.
Tu vitalis aquæ viuus fons arida labra
Nostra rigas, rursusq. salis ad sydera flu-
Lætitiãq. affers æterna cimbus vrbis: (cilu,
Abs te oĩs vis nr̃a uenit, uigor oĩs abundat,
Omnis nostra tuo firmatur robore virtus;
Palmitis vt fructu pendent à uite racemi,
39 Ille in uite m̃ inẽs nitidis exuberat vuis
Sed sine ea nullos potis est pducere botros,
Te sine nr̃a nihil valet hic pferre voluntas
In te fac igitur semper maneamus, opemq.
Fer nobis, vt rectũ tui faciamus amore.
Tu fortunati diues thesaurus Olympi
Oẽs claudis opes diuumq hominũq beatas,
Dumq. recludis eas in nos tu largior esto,
Hinc nobis pleno descendat copia cornu,
Omnis vbiq tibi cœlo, terraq. potestas
40 Est data, vt æterna ditione in secula reges,

Iesu nomen.

Estq. tibi sanctũ super oĩa nomina nomen
Quod cœlũ, tellusq colũt, tremit imus Auernus
Suppliciterq. vni genua accuruantur vbiq.
Quin etiã effœto cum uenerit ultima mũdo
Tẽpestas, rapida quando urent oĩa flãma.
Adueniens hominũ uitas, & crimina qres.
Et iustus Iudex pœnas, & præmia cuiq.
Pro meritis statues: erit appellatio nulla.
Aliqua sontes, quos impia crimina dãnant
41 Æternos ibunt Erebi flãmantis in ignes
Oẽs, vt sua quæq pmerent cõmissa, cremandi
A dextra isõtes, & quorũ culpa remissa est.
Discedẽs terris ad regna paterna uocabis
Insigniq. vehes victor super astra triũpho,
Ad dextrã me pone tuã, me separa ab hœdis
Propterea nũc parce mihi peccata fatenti,
Ne mea iudicio subdas commissa secundo.
In me fac regnet tua sola, ac sũma uoluntas:
Esse tui ut merear mox ciuis, et ĩcola regni.
Tu caput es nr̃ũ, decus omne, et gloria nr̃a.
42 Tu dux, et custos, et magni pastor ouilis.
Nos rege, custodi, nos duc, nos pasce, tuere.
Cœlestis medicus tu sana uulnera nostra.
Tu via, tu veri uis, tu te uita securis,
Tu ratis, et portus, tu lux & legifer idem.
Tu nobis nr̃a iratum ob peccata parentem
Cicatrices ostendens, q̃ quondã vulnera passus.
Pro nobis, flagris lacerataq detege mẽbra.
Tu pacem, ueniãq reis cum patre rependa,
43 Ad cuius dextrã resides subnixus eodẽ.
In solio regis ĩmensum par numine mundũ.
Maiestate pari, paribus moderaris habenis.
Omnia concordi reparas & secula motu.
A genitore fluis per te uis omnis amoris,
Qui mare, q. terras, q. cœlũ numine cõplet,
Quo duce mortales fines trãscẽdimus apiis
Cognatisq. animis. Qua te clementia uicit,
Qui te tãtus amor, pietasq. ĩ viscera adegit
Virginis; humani ĩdueres ut corporis artus
44 Vt comedenda dares nobis tua uiscera corpus

Eucharistia.

Sanguinis atq. tui preberes pocula, nectar
Illud sub panis, uini hoc uelamine tectum,
Cum saturare queas hominum mille agmina verbo. (abunde
Suppeditas alimenta, quibus satientur

Ali-

Alituum cœlestium acies, animalia terræ,
Quæ tibi tanta suis rerũ pulcherrime cura,
Vt nos carne tua, diuino et sãguine pascas,
Ceu pelicanus amãs ꝓprio q ſãguine natos,
Visceribusq. suis terebrato pectore nutrit.
45 Nos Deus exhumili finxisti puluere quondam (tes.
Infirmos, decorisque tui nihil instar haben-
Nos tamen ãbrosia, cœlesti nectare pascis,
Confirmasq. replens diuino robore mentes,
Hostis ut Inferni valeamus pellere tela,
Hisq. resistentes cœlestia regna mereri.
Tu nõ in nostros tua uiscera digeris artus,
Sed potius nos admotus te uertis in ipsum
Hĩc hominũ te diffundẽs per pectora ubiq.
Mortales sancto concordes fœdere reddis.
46 Lætitiaq hilaras dulci præcordia sensu,
Corda voluptatis mira dulcedine cõples.
Agnus es ille Dei, ueterum quem oracula Diuum Agnus pascalis.
Prædixere, reos culpa q sanguine mundas;
Agnus es, Isacidũ quẽ gẽs epulata quotãnis
Mandebat ritu solemni more sacrorum
Cum festinata Cerere, atq agrestib. herbis.
Nosq: tuus sãguis mortis defendit ab ictu
Æternæ, Stygijq. arcet fera tela tyranni,
Tu nobis es uita, salus, mirabile donum
47 Desuper illabens à summo gratia cœlo,
Sufficε tu nobis cœlestis pabula amoris.
Ipse amor es, nostrisque animis iucunda voluptas, (semper.
Fac digno laudare queam te carmine
Ad te oculos conuersi oẽs, atq. ora tenemus
Vna salus Stygij serpentis morsibus ictis.
Vlneribus nostris tu solus Christe mederis,
Tu nos Inferno pene haustos eripis igni.
Et mœstas lachrymas in dulcia gaudia vertis, (maros.
Crux in aquas dulces fontes conuertis a-
58 Nos ideò nunq strato consurgimus orta
Luce, nec ĩgressa i ãnocte ad strata redimus
Quĩ crucis armemus sãcta nos pectora signo
Nil agim⁹, nihil ordimur, nil uirib. ĩgens
Molimur, non ante crucis munimine tecti,
Auspicijs ut nostra tuis incepta secundes.
Ad quoscũs motus, ad murmura quæque, metusque
Ad Strepitus impromsos noctuque, diuq.
Nos cruce signamus, nauũq è corde timorẽ
Pellimus, arcemus Stygij portenta barathri
49 Fulmina cum nymbis, tempestatesque sonoras, (longas.
Da superare crucis Stygias virtute pha-
Hæreticas, Scythicasque acies, Turcasq. feroces, (terris,
Et quicunque mouent nostris arma impia
Salue hominum crux sancta salus, spes certa quietis
Æternæ. Per te patet alti ianua Cœli.
Clauis es æthereı reserans æraria regni.
Per te hominũ generi peũti reddita uita est
Est ligno victus, qui ligno vicerat ante.
Fac ut mortales curis mortalibus omnes
50 Omissis per te cœlesti luce fruamur,
Amplexiq tuos tollamus ad æthera ramos
Vt pueri ĩfirmo neqũnt medicamina ferre
Corpore, & altrices ipsæ acria pocula su-mũnt, (dundat,
Ad pueros virtus tamen hausto lacte re-
Sic dolor extincti diuino è corpore Regis
In nos transfusus fluat, & ꝓcordia tangat,
Vt compassiuo saltem doleamus amore
Noctes, atq dies: neq. nos cõturbet amaror,
Ast ea amarities nobis medeatur, & ægra
51 Illius emanet nostra in ꝓcordia virtus,
Qui uitam nobis reparauit morte perẽnem.
Dura magis saxis nobis ne corda rigescãt,
Eius in excessu nimio percussa dolore
Dissoluere sono ingenti durissima saxa.
Proh dolor, at nostro cessat de pectore fletus
Et cessant oculi lachrymarũ fũdere fontes,
Nos patris æterni iustam cõmouimus irã.
Chĩe tuo sed nostra lauas tu sanguine ꝓbra
Nos dulces vetitæ decerpsimus arbore fructus, (pendens
52 Nostra luis tu furta Deus de robore
Sat fuerat te sydereis de sedibus actum
Sustinuisse sinus materni tædia, & ortum

 Deli-

Delituisse casa agresti, Bethlemio in antro.
Inde vagum huc illuc nostros tolerasse labores.
Vt genus humanam leges, & iura doceres,
Ne te ignominias referas, vel plurima passū.
Opprobria à seruis, paupertatemq. fameq.
Et cum non auibus, brutisq cubilia desint,
Tē solū caruisse loco, vel sede quietis (duro
53 Hospitium tibi sola dedit Crux robore
Quæ seruis fuerat pœna, & latronib aquas,
Qui simul affixi trunco periere trabali
Tecum, cuius erat uita oīs criminis expers
Virgineo corpus conceptum sanguine puro,
Et regale genus, diuinaq. forma decorq.
Diuinumq. caput cinxerunt sentib. hostes.
Et geminas seua terebrarūt cuspide plātas,
Insontesq. manus, immani vulnere pectus
Vnde sacramētis manans sanguis, & ūda,
54 Vnda salutaris detergēs crimina mūdi.
Agnus eras tu nēpe crucis mactādus ī ara,
Victima pro culpis nostris oblata parenti.
Te deuouisti, pro nostra sponte salute
Hinc ueniam moriens orabas hostib. ipsis.
Hac quoque nos fruimur, grato sed amore dolemus,
Inferias tumuloq tuo persoluimus vltro.
Tu tamen à tumulo rediuiuus ad astra volasti
Et lōgè super astra tenet te dextera patris.
Vnde es venturus iustissimus arbiter Orbis,
55 Vt cunctorum hominum vitas, & crimina quæras,
Et penas reprobis, & iustis pmia reddas.
Præmisso mundū simul ac succēderis igne,
Reddiderisq; nouā terrā, cœlosq. recentes,
Defunctas animas in corpora tu reuocabis:
Ibunt aligeri iuuenes, cœlumq. solumq;
Horrifico iplebunt sonitu reboante tubarū,
Quatuor à ventis excibunt vndiq. gentes,
Iudicis ad solium properabitur æthere toto,
Vnusquisq. tuum se conferet ante tribunal.
56 Secernesq; pios, dextraq ī parte locabis
Quos pater à prima præuidit origine rerum. (Olympo
Mente suos fore, & Æthereo transcripsit.
A læua coges sontes in tartara iniros
Qualis post hyemem gelidam, cum gramine molli (clusis,
Pascua læta vocant stabulis armenta re-
Ipse greges pastor nitidos missurus in agros
Sortitur, placidus primo legit ille bidentes.
Mox hædos, olidasq iubet pcul esse capelas
Inter oues me Chře loca, mea crimina dele:
57 Iustus ut īueniar numero: cēsēdus ī illo
Quorum corporibus non ulla obnoxia morti
Esse sines; nullis suberunt ea casibus vltra,
Perpetuaq. pols tandem statione fruentur.

Pœnitentium petitiones variæ. Cap. IC.

1 POEnitentiæ filius luctus est vanitatis, & stultitiæ expulsor, sapiētiæ comes, & veræ beatitudinis parens, ideò melius est ire ad domum luctus, quam ad domum conuiuij; ait Ecclesiastes 7. *Beati qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur*, inquit Christus in Euangelio; Quemadmodum seruus plorans propitium reddit Dominum suum, & filius patrem lachrymis mitigat, & infans dum plorat, asperam matrem demulcet, sic peccator fusis pœnitentiæ lachrymis Dei iram placat, eumque sibi reconciliat; Hinc summa Dei benignitas apparet, qui id, quod primæ mulieri peccanti tanquam pœnam peccati dedit, cum dixit. In tristitia paries filios tuos, in salutem humani generis conuerti voluit: sicut enim tristitiam peccatum parit, ita tristitia peccatum conterit, & quemadmodum vermis in ligno natus ipsum postea corrodit, sic tristitia ex peccato nata ipsum comminuit. Idcircò gaudebat Apostolus Corinthios 1. contristatos esse ad pœnitentiam, ac secundum Deum contristatos, *quæ enim* in-

inquit, *secundum Deum tristitia est, Pœnitentiam in salutem stabilem operatur. Seculi autem tristitia mortem operatur* (2. Corinth. 7. 10.) Propterea confessionum exceptor pœnitentes hortetur, vt luctu, ac tristitia propter Deum offensum doleant, & sic præoccupent pœnam, quam pro peccatis suis merentur, peccatorum rogum extinguant non multis aquis, sed paucis lachrymis. Quamuis enim magnus sit peccati ignis, modica tamen lachryma veræ pœnitentiæ extinguitur, satisfaciant Iudici, priusquam in prætorium veniat. Non pœnam, sed culpam amarè defleāt, vt Petrus Apostolus. De profundis clament, vt Dauid, & lachrymarum fontes deducant, vt Dominus Deus misericordia motus peccata dimittat: cum non mortem peccatoris, sed conuersionem ad meliorem vitam requirat. Doleant pœnitentes, quod imaginem Dei, ad cuius similitudinem formati fuerunt, peccatorum sordibus deturbauerint, quod se cœlestis Regni hæreditate amplissima, indignos reddiderint, ac sponte priuauerint, quod exilium cœlesti Patriæ præposuerint, quod Deum summum, & immensum bonum, optimum, ac maximum contempserint, & grauiter offenderint, quod cum filij Dei adoptiui, & fratres Christi eius pretiosissimo sanguine redempti essent, se vilissimo voluptatis momentaneæ pretio, Diabolo vendiderint, peccato mancipauerint: quod tempus, quo immensos cœlestis regni thesauros comparare sibi bonè operando potuissent, in rebus inanibus, ac perniciosis consumpserint, quod non virtutibus Christiano homine dignis vacauerint, sed brutorum, nedum Ethnicorum more indignis homine vitijs seruientes Infernum ignem millies meruerint, quod puluis, & vmbra mox peritura cum sint, superbè de se senserint, multa sibi arrogauerint, & à Deo ipso bonorum fonte ad cacodæmonē transfugæ defecerint, iniquitatem, sicut aquā biberint, & diuini numinis voluntatem propriæ antepofuerint. Vulgus pessimū magistrum secuti dulci laudum veneno delectati, sibique adulati sint, quasi Dei obliti, & diuinæ legis contemptores in peccatis obsordescere voluerint, & nunquam peccandi finem fecerint: quod Christianam religionem, ac fidem contaminauerint, vt merito mater Ecclesia eorum vicem dolens amarè fleat, & Hieremiæ verbis vtens dicere possit. *Quis dabit capiti meo aquam, & oculis meis fontem lachrymarum, & plorabo die, ac nocte interfectos meos*, hoc est vita Diuinæ gratiæ priuatos, & peccati morte affectos; O vtinam, qui Dauidem errātem secuti sunt, eundem pœnitentem imitentur, ac dicentem: *Laboraui in gemitu meo; lauabo per singulas noctes lectum meum, & lachrymis meis stratum meum rigabo* (Psalm. 6.) Laboraui inquit, hoc est cum ingenti fletu peccata mea deploraui, vt gemendo fatigatus sim, nec tamen adhuc cesso, sed singulis, & totis noctibus copiosissimas lachrymas fundam, & in ijs lectum meum, natare faciam. Hoc enim significat verbum אשחה *Ascbe*, pro quo ponitur *Lauabo*. In hoc speculo intueantur se pœnitentes, qui plurimis, ac grauissimis peccatis obstricti vix paucas lachrymulas fundunt, cum veniam à Deo requirūt. Si nosmetipsos diiudicaremus, non vtique iudicaremur. Inquit Apostolus, hoc est, Si nos puniremus peccata nostra, à Deo non damnaremur, nec puniremur, Parcit enim Deus ijs, qui sibi non parcunt.

2 *Omnipotes genitor, resides qui in vertice Olympi*, Oratio Dnca.
Fac nomen, laudesq. tuæ celebrentur ubiq.

Incipiat promissum orbi pcedere regnum,
Et tua nō aliter in terris gēs iussa facessat
Mortalis, q cælicolæ tibi in æthere pārēt;
Quotidie nos pasce cibo, tuo pane superno!
Parce debita nobis, vt nos his parcimus ipsi
Hostibus ac nullis aduersis obijce inermes
Tētando, remoue à nobis sed cūcta pericla,
Et mala cūcta procul culpæ pœnaq. repelle.
3 Diuitias terræ fac nos contemnere, opesq.
Partiri, atq inopū miserorū impendere turbæ,
Quos vexant morbi, pestisq. famesq sitisq.
Pauperiemq pati, durisq. assuescere rebus
Pacē sponte seq, tumidosq. remittere fastus
Nō nobis ppria hæ sedes, cōcessaq. longum
Regna, manent meliora, graues vbi soluerit artus (Olympi
Mors anima. Nos stelligeri penetralia
Expectāt, iustosq. manent āplissima regna,
Pax vbi tranqlla, & cūctarū copia rerum,
4 Et secura quies, nunq peritura voluptas,
Et dubitet qs pro tanta mercede laborem
Ferre breui, quo q̄rat opes, atq̄rat honores:
Quos nulli casus vnq, nulla auferet ætas.
Da nobis frænare iras, odijsq ferendo
Parcere, rumoresq. uagos cōtemnere vulgi.
Nec uelle accepto p uulnere reddere uuln
Mortales omnes nullo discrimine amare
Ediscam, pacemq inglorius hostibus optem.
Nil mihi uentosa reputētur munera famæ.
5 Mēs sit vbiq. mihi cōstās, interrita letho,
Nullaq. uis animū recti de tramite flectat
Terrenos artus homines, moribundaque membra
Quandoque extinxisse queunt, & perdere ferro. (Mortis,
Mens tamen haud telis est sæua obnoxia
Tu nos oipotens cælo pater aspice ab alto,
Atque auerte malum: tuo enim sine numine nostrum (crinem.
Nemo valet minimum de vertice vellere
Cuum submisso fas te est nos vsq. vereri,
Thura, p.e.q tibi, vel rite piacula ferre,
6 Cui mare, cui tellus, campisque patentibus aër
Obsequitur, nitidiq tremuit plaga lucida cæli
Æternas siquidem tu vel post funera pœnis
Irē potes sontes Stygio damnare sub Orco.
Non timor admissos nobis sit adire leones,
Pātherasq truces, Vrsosq. īmania mōstra,
Et tormenta pati quæuis, tauros. Perilli,
Si id fidei sancta poscat confessio, bonosq.
Chr. e tuus, p quo mortem pferre libenter,
Si sit opus, cupiam diuino numine fretus,
7 Cuius ad īperiū mansuescunt pristini vrsi,
Ipsaq: parcentes lambunt vestigia lingua
Pro te sūme parēs hominū tormēta ferentū
Da nobis humiles victus secludere curas,
Nulla artes amb. victus nec cura futuri,
Nō tamen his tegmē, victus aut copia desit,
Omnia diues alis rerum sator, oīa curas,
Vltro etiam uiridi tellurem gramine vestis
Floribus, et pingis sata versicolorib. arua:
Insidia, fraudesq. absint, & fœda libido.
8 Hinc procul, & pudeat mensis gaudere paratis. (stris
Absit desidia, atq. animis procul otia no-
Nō uetitos thalamos, inconcessumq. cubile
Optet quis; sitis hinc alieni desinat auri,
Quisq. suis opibus contentus uiuat, & ultro
Spes à se uetitas, & inania uota repellat.
Hinc absint, qb. est cordi fraus, atq. libido
Virtutem ficto simulant tamen ore latētes,
Ipsa dies tandem simulatos deteget actus.
Discamus posthac mendacia nulla pfari,
9 Atq. ab inutilib uerbis cōpescere linguam
Purgatisq. nouos animis inducere mores
Conemur, delere omnis vestigia culpæ,
Quæ sacramentis p̄cibus lustralib undis,
Vel pœnis ultro assumptis delere valemus.
Da lethi uitare uiam Deus, astraq. adire,
Sydereasq. domos, mutari nescia regna.
Nostra accende tuo diuino pectora amore,
Lætitiam, mœstis, & gaudia mentib. affer.
Spiritus alme uēi, diuūq. hominūq. creator
10 Pax, animis, requiesq bonis, lux casta voluptas, (calorem,
Huc ades, atque tuum in nobis accende
Si quido ualidis hominū fera pectora flā-mis.

Igni-

Ignibus ętherëis diuino numine dignis
Accendes rapidis ardoribus induisisti;
Nūc opus igne tuo nr̄as succende medullas
Aspice, mortales quam densa nube prē-
mantur, *(segnes,*
Aut quibus in tenebris iaceant, quo frigore
Algescant animi vera pietatis inanes.
Incipiant flāmis defuncta calescere corda,
11 *Mentib. et cœli iucundum cernere lu-*
Exutiq. dolos recti capiantur amore (mē,
Rursus ad ingenuas referant se morib. artes.
Virtutes solidas tu mentib. insere nostris.
Per te odia, et lites, p te fera bella facessant.
Tu pacem Regesq. inter, populosq. patresq:
Concilia, dans te in medium sacra fœde-
ra sanci. *(firma*
Tu castos thalamos, connubia sanctaque
Quaq. homines ineūt inter se, fœdera, pacta
Confirma stricta vt maneant compagibus
arctis: *(paramus,*
12 *Quodcunque ordimur recti, quodcunq.*
Respice, & auspicijs faustis īcepta secunda,
Nil placet ordiri, nisi numine rite uocato,
Ante tuo, stratiq. solo, genibusq. voluti
Auxilium, flāmasq. tui poscamus amoris,
Excute pectorib. nr̄is mala gaudia, fraudes
Nosq. tuo lętos septemplice munere dona.
Adspirans nr̄as sup ethera puehe mentes.
Tu matutinus, tu vespertinus es imber,
Labere de cœlo, sitientia, & arida corda
13 *Nostra riga lętisq feracia frugib. exple*
Instrue nos, mentes pulsa caligine lustra,
Et si nostra p̄mit tristis pręcordia mœror,
Nos solare, reple supera dulcedine mētes,
Ancipitesq animos pulsa formidine firma
Pelle pcul nobis quęcunq. vbicunq. pericla
Occurrunt, fidosq. tuos ne desere seruos.
Da mores sanctos nobis, et nescia fraudum
Pectora, diuineq afflentur numine mentes.
Sit summi spes certa poli, sedisq beata,
14 *Lętitiaq fides: hic nos per dura fatigās*
Acer agat virtutis amor, quaque alta pe-
tamus *(Olym-pi,*
Sydera, flammantique viam affectemus
Sternat iter, monstretque aditus ad cœli-
ca regna. *(amaui,*
Tu mihi paupertas, quam sponte secutus
Ac colui, regē dux cœlo ostendis amatam.
Quippe vna etheres tu coniunctissima regis
Cunarum custos primis vagitibus adstas,
Prima foues ortu, teneris prima vbera la-
Inserras, Pelusiacas comitata per oras (bris
15 *Extorrē nutris, reducē tu reddis auitis*
Sedib. esurientē illum tu nectaris haustu
Diuite lęta reples; trino dū confodit anguē
Tartareum dicto: summo tu deniq. malo
Pulnereo affixum tinentia bracchia tabo.
Suspicis, atque auidis nudatum ample-
cteris vlnis.
Salue magna parens, cœli quæ sola colonis
Atria terrigenis gēmata recludis; & alta
Sede locas, opibusq auges, regnisq superbis.
Salue, meq. tuum ne dedignare clientem.
16 *Abnuo nanque bonis post hac seruire*
caducis, *(diuum*
Et tua signa sequor; me tandem interfere
Concilys, daq ętbereis accumbere mensis.
Sūme parens me sponte tuis, animoq sequa-
Accipe parentem iussis, arceq. periclis (ci
Adsis euentuq. pio mea cępta secundes.
Chrīe tuas recitam laudes, ut prima colubrī
Prelia Tartarei victor pugnaris, et ipsum
Esuriens sacris oraclis viceris hostem.
Vt latè errantes sub tecta reduxeris agnos,
17 *Pastor amans, custosque vigil rabida*
ora luporum,
Vtq p̄mens, colubēsq. vltro te mille periclis
Obtuleris. Tu noctivagā īperterrite turbam,
Armatamq. cies; Tu mactatoribus vltro
Te prodis, seruasq. tuos à cęde clientes;
Pracelsumq oneras suspēso corpore trūcum,
Transuersum passis robur metire lacertis.
Te Stygis atra palus tremuit, manesque
profundi *(vmbris.*
Dux Erebi tua signa timens se condidit
Nec te ętri nectes, nec dura repagula valli
18 *Portarumque mora ambiguum, aut*
rationis egentem.

Deti-

Detinuere illic. Quin tu prædator Auerni
Ingruis; ac diro centena in vincla petito
Eripis exuuias, & tergora detrahis angui.
Inde pias animas ad luminis euehis oras.
Salue progenies æterno æqualis parenti,
Me tua gesta pia, ac victricia bella canentem.
Respice, & auxilio tu me dignare superno.
Oĩpotens diuum pr̃, ac sator optime rerum,
Seruatorq; hominũ. cœlum q; numine torq̃s
19 *Sternis & vndisoni maris æquora, comprimis iras (quassas,*
Ventorum effrenes, atque impia Tartara
Me licet indignum sanctis virtutib. orna;
Donaq. sacta spei fidei, charitatis adauge,
Protege me famulum, mihi tradita munera serua,
Ignarumq. via rege me, miserere labantis.
Da similem finem sortiri fortibus ausis.
Heu mihi quam rapidis fugit irreparabile tempus (citatis,
Cursibus; instat equis quam Mors infesta
Effugitq. suo cum robore firmior ætas:
20 *Qđ supest vitæ, q; Parcæ ex ordine pensit*
Immotis seruant, bene gestis tempora rebus
Exornare veli, torporem pellere inertem.
Vna mihi sit cura breues virtutibus annos,
Augustosq. dies claris extendere factis:
Vnde anim⁹ nobis ueniat cognoscere, quoue
Exoptet reduũ, quantos modo deuius erret
Per casus, q; degeneres, q; voluat inanes
Hic curas mortale genus, cũ tollere altum
Se q̃at, at temnat cœlum auersetur, et astra.
21 *Proh dolor humanas quæ, & quanta insania mentes*
Peruertit pollens adeò, atq. perita nocendi
Circe agit? vnde rapit? quarum in mala terga ferarum
Induit? æthereos quo tandẽ murmure sensus
Vrit; & exturbat diuini luminis haustus?
Mene iuuat blandas oras, dictulq; canẽtum
Sirenum colere? imanis iuuat atria Circes,
Monstrificumque habitare solum? patria altus Olympus.

Non tellus homini est. Pudeat speluæ ferarum
Sidereo p̃ferre polo, pudeatq. caducis rerum,
22 *Deseruire bonis, & noxia q̃rere semper,*
Semper & insanis pelagi versarier undis.
Siccine dementes auersis munera Diuum
Certa animis ultro abnuimus? sic læua sequentes.
Consilia in vetitum ruimus, regniq; superni
Obliti, patriæq. domus. vnde ignea nobis
Vis animi, quo nos durũ, ac miserabile mer
Exiliũ, sũmi reuocãt tecta aurea cœli, (sit.
Quærimus externas sedes, perituraq; regna
Nec bona curamus, q; seruat rector olympi
23 *Promisitq. sua legis cultoribus olim.*
Magne opifex rerum Mundi regnator & auctor, (circum
Alituum quem mille obeunt famulantiũ
Agmina, cui tellus, aer, atq. æquora parent,
Da iussis parere tuis, & legibus almis; (gnis
Nec sine mõstra tuis famulis Acherontia re
Insultare, animas patriaq. auertere cœlo,
Fac ne tartareis sit tãta licentia monstris,
Vepris ne hebetẽt homines, furiẽtq. uenenis.
Ergo tuã lucreatur q; sines pr̃ optime gentem
24 *Supplicia? at merita est; rea culpæ, & criminis esto.*
Sed tu nõne pater ueniam pius obijcis ultro
Sontibus? indulgesq. reis, et grandia vulgo
Dona super, sanctam pacem poscentibus addis? (reducq.
Tu conuerte homines meliora ad signa,
Quos virtute p̃cul pulsa, fugienda voluptas
Pellaci trahit ore, animisq. illapsa, superbum
Imperium latè exercet, solioq. potita
Regna aliena p̃mit, furtisq exultat iniquis?
Ah gens una hominum, magno quæ ducis Olympo, (luptas
25 *Semina nõne vides, quo te vesana voluptas*
Præcipitẽ rapiat captã, ũde auebat, vt spes
Eripiat certas, merita ut te fraudet honore.
Heu fuge monstrifica fuge Thessala carmina Circes, (cœlo
Ne fluxis modo crede bonis. Quin ardua
Tolle caput, sanctumq. genus, cognataq; nosce
Agmi-

Agmina, quæ celso latè spatiantur Olympo.
Nā hic certa dom⁹. magni plaga lucida cæ-
Te vocat, expectat, cœlestis patria poscit (li.
Cur nos ignaui mortales carpere durum
26 *Vsq. adeò cunctamur iter, quæ pmia lęto*
Effulgēs vultu vocat alta ad sydera virtus?
Et fugimus, cœlo p quos via certa, laboresq;
Præmiaq; fida offert dux, cōtēnimus ultro.
Vltro ignominias nobis accersimus atras,
Ah vitæ exactæ pudeat, mortalia tandem
Cuncta relicturi solum cœlestia amemus.
Aligeræ carpamus iter virtutis, ad alta
Quæ nos regna vocat, mansuraq; præmia
spondet. (simas
Ne mea mens pedibus terras decepta per-
27 *Curre iter, & magna tantum duce sy-*
dera fortis (cœli
Congressu pete, & ingentis sacra ostia
Prædatrix irrumpe boni, sedisq; beatæ:
Vnde voluptatē irrisam secura malorum
Arce sedens tuta, iā tū ore īmane fremētē,
Bacchantemque animo, & frustra sua
damna gementem,
Despectare qas: Stygis ūde horrētia subter
Mœrentis vada, Cocytiq. tumentia luctu
Stagna, Acherōtisq. ardētes gurgitis æstus
Cernere erit; quo sontum animæ, turbaque
nocentum (vndis
28 *Fulmine deiectæ īmani, flammantibus*
Pendunt supplicia, æterno torrentur et igne,
Nec reuocare gradum, superasque euade-
re ad auras (Erynnis
Concessum miseris, flagris quos torquet
Et semp crucians tenet irremeabilis Orcus.
Da Deꝰ hos tandē vita exhaurire labores,
Insontemq. animam terrena pondere molis
Exutam superi conuexa reuisere cœli.
Ad superas tu me sublimem tolle p auras,
Duc et ad æternæ mecum pascua vitæ.
Vni trino Deus tibi gloria semp. honosq.

Pœnitentis Threnus lachrymæ, desideria, preces. Cap. C.

1 AD amorem Dei, bonarum omnium affectionum fontem, pœnitentes hortabitur Confessarius. Deindè ad amorem proximi propter Deum. Hoc Christi præceptum est, & si solum fiat, sufficit, inquit D. Ioannes Euangelista. Finis enim totius legis est amor Dei, & proximi; & ad implendam omnem legem Dei sufficit; non offendit Deum, nec proximum, qui vtrumque amat. Amandus autem Deus, quia summum bonum est, fons omnis bonitatis, pulchritudinis, virtutum; & bonorum omnium author optimus, benignissimus, pulcherrimus, clementissimus, iustissimus, sapientissimus, & pater noster amantissimus, quia dissimulat peccata nostra expectans nos ad pœnitentiam. Nos ab æterno amauit: continuo, atque infinito amore nos amat, conseruat, protegit, ac tuetur; Quidquid sumus, si quid boni habemus, ipse sponte largitus est nobis. Ipse nos ex nihilo creauit; vt eum amemus, ac laudemus, & eius visione, quæ videntes beat, in Cœlesti Regno æternum fruamur. Nos in filios per Christum Filium suum adoptauit, & Cœlestem, æternamque hæreditatem nobis præparauit, sanguine filij sui nos ab æterna morte redimi voluit. Ad amandum verò proximum ipsa natura nos impellit, & Christi Domini præceptum dicentis, *Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut ego dilexi vos.* Fuit autem, estque amor Christi erga nos gratuitus, vehemens, constans, & ob nimiam charitatem, quā nos dilexit, se ipsum pro nostra salute morti crucis obtulit. Iniquitates omnium nostrum ipse portauit. Peccata nostra sanguine suo deleuit. Nos quoque non propter vtilitatem vllam, ob quam vulgus amicitias

citia probat, neque propter voluptatem, quam voluptuatij homines quærunt, proximos nostros amare constanter, non lingua, & vebo tenus, sed opere, & veritate debemus, Eundem enim patrem Deum, eandem Matrem Sanctam Ecclesiam, eundem Saluatorem Christum, eundem Magistrum Spiritum Sanctum proximus habet. Ijsdem Sacramentis vtitur, frater, & caro nostra est. Omnes eiusdem parentis Adæ, & Euæ filij exules sumus, ad eandem patriam Cœlestem omnes adspiramus. Idem caput Christum habemus, eiusdem corporis mystici membra sumus. Ideò nos ipsos mutuo amore propter Deum prosequi, iuuare mutuis beneficijs debemus, & communicare omnia nostra cum fratribus nostris, hoc est ad communem vtilitatem conferre, quæcunque à Deo communi omnium parente nobis concessa sunt, maximè verò inter cognatos, affines & amicos conseruanda, ac colenda consensio animorum in sancta religione, in amando Deo, in Christianis virtutibus. Illi verò vitandi, qui legi Diuinæ aduersantia quærunt. Amicus vsq. ad aras alteri obsequi, ac fauere potest. Mundi huius immundus amor vitandus est, qui cum amore Dei cōsistere nequit. Nemo potest duobus Dominis simul seruire, & Deo, & Mammonæ. Diuinus amor impatiens consortis totum cor hominis poscit; minus Deum amat, qui aliquid amat, quod propter Deum non amat. Vtamur hoc mundo, quasi non vtentes. Prǽterit enim figura huius mundi. Mundus, qui diligitur, fugit, & quia eum retinere non possumus, necesse est, vt cum eo labamur, inquit D. Gregorius, *Omnis caro fœnum, & omnis gloria eius, quasi flos agri.* Clamat Esaias Propheta. Similis vapori, ac nebulæ hæc vita est mox solis radio apparente resoluitur. Dum videtur vmbra est, dum extollitur fumus est. Dulcis est stultis, amara sapientibus. Ait D. Augustinus. Deum igitur toto corde, toto animo diligamus, eique confidamus, & nihil nobis deerit. Præcipuè autem petamus, vt eius voluntas fiat:

2 Magne hominum, diuûmque parens, sator optime rerum,
Tuq. vna æterni proles, æquanaq. patris,
Et vos alituum cunei, indigetesq beati,
His præbete meis attentas vocibus aures:
Si vacet, & fontis numero cōprēdere noxas
Pergam anima: si quæ sæpè olim perditus ipse
Non obseruarim tua iussa exorsus ab alto
Pricipio referā, memorēq. nefāda meorum,
Fusius ausorum, & veteris contagia vitæ:
Quis fandi modus? aut quo tandem fine quiescam?
(pœnas
3 Et tamen o genitor nec tu das sanguine
Me luere immanes, nec crimina tanta repōscis,
(scilicet facti
Quæ meminisse pudet; mens quæ sibi con-
Nūc horrescit culpateq adeò, refugitq. perosa:
Tu veniam concede reo peccata fatenti,
Ac detestanti super omnia ꝑpter amorem
Quo te præ cunctis ego rebus diligo, adoro
Immerito largire mihi cum pace quietem
Æternam suprema dies, cum venerit hora
Migrādi è vita mortali ad cœlica tempe,
4 Debita cuiq. dies; & ineuitabile tempus
Imminet interitus cūctis: stat ferrea Clotho
Surdum opus intorquens cogitq. trahitque morantes
(saluā,
Vis, roburq. meum Christe es, me protege,
Percutis, vt sanes, tua vulnera dātq salutē,
Te precor ergo Dei fili, quod desit in me
Vt supplere, tuoq velis me offerre parenti,
Vim patior ꝑ me responde sancte Redēptor
Tu fideiussor ades mea debita solue parēti
Offer Thesaurū meritorum sponte tuorū,
5 Fasciculū myrrhæ pœnis ex omnib olim
Collectum, nostræ quas Chře salutis amore
Passus es amplector, medioq. in pectore serno,

Per

Per meritum, nomenq. tui p̄r optime nati
Expediunt quacunq. mea concede saluti.
Nō meritis cœleste meis mihi vendico regnum, *(parauit,*
Sed Christi meritis, duplici qui id iure
Vt patris est heres, ut p̄ me plurima passus,
Cōtētus primo, mihi ius dedit ipse secundū,
Me, qui indignus eram, tanto dignatus honore est. *(dem*
6 *Hoc mihi iure dato cœlestem postulo se-*
Peccaui, fateor, pro peccatoribus ille
Passus eorundem persoluit debita morte,
Qui damnandus erā flāmis vltricib. Orci,
Ex Christi merito spero cœlestia regna;
Ad bona calcar erit tua mi p̄sētia, amorq.
Atq. à peccatis me deterrebit amantem,
Te spectent semper p̄sentem lumina mētis
Ad te oculos nr̄os, cor, mentem dirige semp.
Sit mihi cura tibi sempq. & vbiq placere.
7 *Imbutæ quæ Chr̄e tuo sunt corde sagittæ*
Nostræ salutari configant vulnere corda,
Saluatoris aquas læto de fonte bibamus.
A cunctis optate veni Rex gentib. ad nos,
O clauis Dauid nos educ carcere vinctos
Tu mea Chr̄e salus, in te spē semp habebo,
Mandatis hęrere tuis fac semper, vbiq.
Fac nihil ipse mihi videar, nisi puluis, & vmbra. *(p̄e*
Magna subire tuo fac nos pro nomine prō-
Meq. vacare bonis rebus, virtutib. actis,
8 *Ad maiora animo, melioraq. sēp anhelē.*
Nil conscire mihi; nulla pallescere culpa
Exopto posthac sine crimine ducere vitam
Id mihi ventura prestet meditatio mortis,
Iudicij extremi, semperq ardentis Auerni,
Auxilioq tuo fac me desistere culpis. *(tus,*
Fac tibi sim semper pro quouis munere grā
Ingrati vitiumq. animi p̄cul omne repelle,
Fac, crucis vt cūcti flagiem⁹ amore ferēda
In te cor nostrum tantum requiescat amando. *(Olympi,*
9 *Nec mihi pauperiem, nec opes da rector*
Sat sedare famem, tutari à frigore corpus
Nulla cupido mihi sit honoris, opumue, vel auri
Sed virtutis amor, diuiniq. ardor amoris.
Spiritus alme veni, lucis radijsq superna
Illustra mentes nostras, charitatis et igne
Accende, & renes nostros, & corda perure
Spiritus adspira, nostris tu cordibus esto
Dulce refrigerium, sis consolator, & hospes.
Absq tuo auxilio nemo sine crimine degit.
10 *O mea quando tuis torrebis pectora flammis,* *(nam,*
Virtutes omnes vtinam redigantur in v-
Qua me diuini flammis accendat amoris.
Est breue, quod patimur, sed gaudia fine carebunt, *(ta,*
Empyrea iustis quæ sunt super arce para-
Ad breue delectat tēpus mūdana voluptas
Sed peccatores cruciabit flāma perennis.
Vt sitiens ceruus fontis desiderat vndas,
Sic spectare Deū mea mens desiderat vnū,
Nos conuerte De⁹, facieq. ostende beantem.
11 *Salui erimus, visoq. tuo satiabimur ore.*
Nos quoq. cœlesti tecum regnabimus arce.
Vos laudate Deū quicunq. timetis, amatis
Terra Deum laudet, mare, & aër, sydera, Cœlum, *(re et*
Sit tibi laus semper qui me dignatus ama-
A me vana p̄cul mendacia cuncta repelle
Quæ vites vastant, paruas interfice vulpes
Spōse animæ De⁹ alme mea, cū uenerit hora
Ex hac migrādi uita, fac me esse paratum,
Obuius ipse tibi procedam lampade plena,
12 *Virginibus similis prudentibus, atque modestis,* *(norum,*
Queis operum sunt vasa oleo completa bo-
Christe redemptoris, non iudicis ora seueri
Pande mihi; petit hoc p multa redēptio nr̄a,
Sanguine facta tuo, ne debita quære soluta,
Si noxa fueris uindex, quis nanq resistet?
Quis non formidet tam iusti iudicis ora?
Me De⁹ ethereis confirma, ac virib. auge,
Hostis vt insanis Stygij conatibus obstem,
Gloria mendaci ne stringat lumina fuco,
13 *Absit opum procul à nobis malesuada cupido;* *(ptas.*
Non secus, ac Siren, vitetur blanda volu-

Absit,

Absit, amicitiæ virus, simulatio linguæ,
Nomen amicitiæ sanctum nō vile putetur;
Sol implacata nunquam super occidat ira
Sit contenta mihi modico natura paratu.
Meq. aliosq simul semp seruare laborem,
Consilij ebrietas nunq caput occupet arcē.
Ne q̃dq incipiā, nisi cępto insistere possim,
Vt cępisse iuuet, fac sit constantia cęptis.
14 Vna ferat ueniam nostra confessio culpæ
Deserat ītrepidis ne nos prudentia rebus.
Ne pecem prisco sit mens occulatior Argo.
Pars sit magna mei pœnā meruisse, doloris.
Displiceā mihi, Chre, tibi studeāq placere.
Absit amor nimius rerum, & violētior ira,
Da mihi virtutē, qua vīcam tutus vtrumq.
Gaudeat audito tonitru mēs conscia recti,
Adspiranda De⁹ semp mea cępta secūdet
Abs te prīcipiū capiant, finemq. supmum,
15 vltro nulla mihi placeat, q parcere læso
Acceptū memori benefactū mente reponā,
Et benefactori studeā mox reddere grates,
Neq̃d ego cupiam, q̃d finē excedat honesti,
Ne vitijs famulētur opes, virtutib. obstent.
O valeam æternas lachrymis extinguere
flammas.
Nunquam me pigeat rectè fecisse, labores.
Prætereunt, æternā manent sed præmia
merces, *(suprema,*
Vnde genus trahimus, cœlum mihi meta
In patriam generosa cupit mens nr̄a redire
16 Da virtutis iter facili decurrere tractu,
Lęta sinu excipiat me tandem gloria cœli.
Tu mentes nostras dignis virtutibus orna,
Omnia commissæ dele vestigia culpæ
Segnities, vitiumq. meis à moribus absit,
Nō cupio censu, sed vita, animoq. probari,
Fac ut deuitem mihi noxia, cōmoda q̃ram
Diuitias animi, fallacia vīcula, spérnam.
Sit mihi, ceu numē, casto sub pectore uirtus.
Exilium nullū timeam, nam patria cœlum
17 Me teget, hanc iustis nemoque auferre
valebit, *(tem,*
Succuram lapsis, & discam numinis ar-
Exercens pietatis opus gaudebo frequenter

Actibus ingenuis fallam cum tēpore curas
Tutantes alios tutare ò rector Olympi,
Insere virtutes animis Deus optime nostris.
Agrestes plantas generosior insita mutet.
Dirigat humanos sapientia numinis actus,
Fœda litura meos maculet ne crimine mo.
Virtutes tabula cordis pīgātur ī alba æres,
18 Et ratio, & fidus mœstum soletur amicus
Indignis nunquam doleam fecisse benignè.
Sed Deus ipse mihi pro īgrato debitor esto
Da nobis animum rebus seruare secundis,
Donatis pietas reddat tibi munera grata,
Niorum siq̃dē non indigus ipse bonorū es,
Nostra omni careat verax oratio fuco,
Ne functos vita ploremus, namq. sequentes,
Quo præcesserunt illi, pperabimus omnes,
Quæ facio, mea sola puto, sunt cętera sortis,
19 Quæ piere mihi, mœsta nō mēte reuoluā.
Ne q̃ram curas, tolerem sed fortiter illas,
Quas secū fert q̃q. dies, tēpusq. malignum,
Verba Dei obseruem cōmissa fideliter auri
Pungere, nec pūgi placeat, nec lędere quēq,
Ne lędendo alios me lędere posse pbarim.
Casta mihi placeant cū reb. verba pudicis
In re vel minima mihi sit peccasse pudori.
Abiecta mentis furor implacabilis absit,
Mitior esse solet, quanto generosior est mēs;
20 Supplicium paucos, timor autem cor-
rigat omnes.
Acq̃ramus opes, quæ nos post fata sequātur,
Nō quas arbitrio fortuna uolubilis aufert.
Fac De⁹, ut solet voce, exemploq. dolentes.
Viuā, nō moriar, iusti mors uita uocāda est
Omnia vincat amor, nequeunt quæ uincere
vires. *(ne frangi,*
Non ui adamas, tepido poterit sed sangui-
Icarium timeam casum, sublimia vitans,
Ne velut ābustis pereat nouus Icarus alis,
Festinem lentè, nō sit mora figere gressum.
21 Sat cito gesta putem, quæ rectè gesta
fuere; *(coner,*
Sisyphium lapidem frustra ne voluere
Ne maiora meis contendam virib. audax
Da mihi Christe pati quæcunq. aduersa li-
benter,

quod tolerare graue est, posthęc meminis-
se iuuabit. (borem,
Pectore magnanimo quemuis tolerabo la-
Si diuina meis adspiret gratia ceptis,
Esse mihi mortem vicinam cogito semper,
Actio quæq. mihi reputatur ut ultima uitæ,
Quando licet, verbis castigẽ crimen amici,
22 Dissimulando mea alterius ne crimina
reddam. (campo,
Si quando ingrato committam semina
Te pp̃ter donata De⁹ mihi munera reddas
Ipsum me vicam, nulla est victoria maior;
Consilio melius superem, q̃ virib. hostem,
Ne properata feram miseris solatia cruda,
Cum nondum medicas admittunt vulne-
ra dextras (quam,
Eudendi stolida ars me non deceperit vn-
Ne tamen intensus nimiũ q ducitur arcus
Frangatur, placeat studium quandoque
remissum.
23 Omnis patrandæ vitanda occasio culpæ
Absit, me casus Deus seruat ipse periculo.
Nec me securum neglecta pericula pdant.
Leniat afflicti patientia longa dolorem,
Hanc largire Deus, mihi posthęc adde la-
bores. (ca.
Somnia ne fingam sperantis amantis ami.
Ne telis hostes, prauos ne fraudib. armem,
Infligenda meis patiar ne vulnera telis;
Absit auarities, animo nil peius auaro est.
Sẽper auarus eget, uiuit sibi tortor acerbus.
24 Non sibi, non alys miseris prodesse la-
borat.
Ne fama pateat mea detractoribus auris;
Suspicio imprudens alieni criminis absit.
Absit lĩgua pcul gaudens accẽdere rixas,
Eripere irato placeat, non tradere tela.
Nec simulẽ, nec dissimilem, nisi postulet id
Vtilitasq. animæ: nec psit dicere uerũ. (res,
Impedimenta uelut cũ matrimonia scĩdũt
Quando bona excusat fidei ignorãtia spõsos
Quos monuisse nihil prodesset, eisq noceret;
25 Ne faciam quidquam, quod me fecisse
pigebit.

Pœna animi grauis est, sceleris quem pœ-
nitet acti,
Ipse pudor culpa grauior fit pœna dolore,
Qui peccant odere scelus formidine pœnæ.
O mihi contingat pietati impẽdere uitam,
Vt qui mactati sunt religionis amore
Pro sancta posuere fide cum sãguine uitam.
Vel miseros studeã rebus releuare secundis
Præsidia aduersis mihi sic firmissima q̃rã,
Virtus ipsa sibi precium, mercesq. laboris.
26 Quẽ cogit uirtutis amor, studiũq. subire,
Nec sit longa malis multis obnoxia vita
Hęc mea mortalis, culpa sit libera ab õni.
Inuidiam superare queam virtute potenti,
Rebus in aduersis me spes comitetur euntẽ,
Inuidiæ felix, vel fortis spicula vincam.
Nec mortem accusem, nec fata immitia;
nam quæ
Me nasci iussit, lex vitæ excedere cogit;
Sentibus in medijs carpat mẽs tuta q̃etem,
In plumis uigilet mens ambitiosa, nocensq.
27 Cautius ut viuam, reputem mihi fata
propinqua,
Qui putat esse diu victurum, viuit iniquẽ.
Ne peccent oculi, recta mihi mente regan-
tur; (ta fenestra
Mens scelus omne facit. sunt lumina aper-
Per quas ingreditur species occasio culpæ
Ne faciles pateant prauis sermonib. aures,
Ne castos mores corrumpant turpia verba
Nec nimium comptus cupiam, nec sordi-
dus esse, (hirtum
Pellici enim leue os, brutis os conuenit
Numinis in nostra signat ac imagine vultus
28 Crimine ne fœdo pereat, caueamus ve
Argi. (sodales,
Nunquam turpiloquos admittam sponte
Discitur exẽplo uitium, virtusq frequenter
Aduertam monitis vtinã melioríb. aures.
Nũ animũ reputẽ: sed mores vertere turpe.
Peccare humanum est, insonti pximus ille,
Quẽ peccasse pudet, culpa quẽ pœnitet acta.
Casta verecundis non desit gratia verbis.
Indicium rectæ mentis sit lingua modesta.
In-

Ingenuam pudeat cõuitia ſpargere lĩguam
29 *Ne reus efficiar regerens cõuitia ſonti.*
Lingua eadem mores aperit, cœlatque loquentum. (tes,
Sit mihi mos grata venerari mente paren
Maioreſq. ſeneſq loco obſeruare parẽtum,
Et praeceptores, vitæ, morumq. magiſtros
Auribus, aut oculis ſtatuo committere nunquam (hoſte,
Si quid turpe loquar, uel agam ſeductus ab
Quod Deus auertat, ſine te conſtantia nulla eſt, (corum.
Non mihi multa loqui, ſed tempeſtiua de-
Magna uiri uirt⁹ ꝓpriã cõpeſcere lĩguam,
30 *Mane mihi ſeram nolo ꝓmittere noctẽ,*
Nec mihi ventura tutum confidere luci.
Mors inopina rapit ꝓmultos qualibet hora
Craſtina peccãti non ſpõdet tẽpora numen,
Tempore det ꝗuis veniam quocũq petẽti,
Ac deteſtanti ſua crimina, rite fatenti.
Componat noſtras iucũda modeſtia vultus,
Hęc elementa ſcio virtutum prima vocari
Da De⁹, vt q̃uis fortunæ munera ſpernam,
Sed virtutis amem theſauros nõ perituros,
31 *Ignorare putẽ, quam diſcere, turpius eſſe*
Turpior eſt lingua labi, ꝙ greſſibus error,
Siq. voluptati cogam ſeruire ſalutem,
Si ancillæ dominam famulari, ſpirituiq.
Permittã carnẽ dominari, cætera ꝑdam.
Nec mea difficilis monitis ſe accommodet auris, (tum.
Conſiliiſq. virum morum grauitate niten-
Fac Deus vt ſemper pietatem, iuſque ſequamur, (ſemper,
Hęc ſine thure tibi pergrata eſt victima
23 *Ne credã tacita cœlari crimina nocte.*
Aſt oculis manifeſta tuis mea cũcta patere
Cõſilia, et cordis tibi nulla abſcõdita credã
Cõſpectum verearq. tuum, prę ſentiaq. ora,
Auſpice te vitijs, culpiſq. orientib. obſtem
Ne ſero contra morbos medicina paretur;
Cum longis ſumpſere moris cõtagia vires,
Intempeſtiuis ne ſoluam labra cachinis,
In lachrymas riſus ne conuertatur amaras
Ne rapiat longas mihi ludus inutilis horas,
Sed grauibus libeat curis impendere tẽpus,
33 *Quo nihil in toto reputo pretioſius orbe;*
Lugeat infelix ſenium peccata iuuenta,
Tẽpus et amiſſum cupiam reuocare, dieſq.
In pietatis opus reliqua conſumere vitæ.
Lubrica ne nimio permittã lumina ſomno,
Sed vigilem ſacris intentus rebus, & actis;
Vt vigilant tacito labentia ſydera cœlo.
Nã ꝓmiſſa datur vigilantib alma corona
Da Deus à rectis nuſquã deſiſtere cęptis,
Sumendiq. modum potus ſeruare, cibiq.
34 *Obruat vt nũquã defeſſã crapula mentẽ*
E libris meliora legam, non noxia, melq.
Cõdentes imitabor apes meliora legentes,
Turpia ne vano cœlem mendacia fuco.
Cõcilietq fidem dictis mea vita probata.
Vt mihi ſit nunquã verum iurare neceſſe,
Nunquã diuitijs inhiem, nec honorib. vllis.
Me nudũ genuit, nudum natura recondet,
Nã nec opes, nec honor parua cupiũt ab ur-
Cõſilio, nõ fortuna mea cũcta regãtur, (na,
Nõ ſors cęca, meos prudẽtia dirigat actus,
Credaturq. mihi paucis, & pauca loquenti,
35 *Ne violẽ caſtas obſcœnis vocib. aures,*
Cui grauis oris odor, vitiũ cœlare laborat.
Aſſiduo virtus vſu, non voce probetur,
Qui bonus eſſe cupit, faciat, nõ dicat, oportet
Nos propria virtute decet, nõ ſanguine niti
Ponere fręna ori virtutis linea prima eſt.
Scire loq eſt hominũ, ſed ſcire tacere virorũ
Æqualis famæ, & vitæ ſit cura tuendæ,
36 *Et mali uitã, quã famã perdere honeſtã*
Ipſe meam ſtudeã laudẽ, culpamq. ſilere,
Vtilitas aliena petat niſi dicere ueru (cuſe
Nunquã magna petã, ſicut dare pauca re-
Ignoſcens alijs veniam fortaſſe merebor,
Nulli charus erit, qui nil ignoſcit amico;
Cõtentus modico ad uitã nõ plura requirã,
Cũ dote, & forma mores in coniuge quęrant,
Qui nubunt; ego Chriſte tibi uolo uiuere ſoli,
Pauper, inops, ſoloq. tui contentus amore.
Criminis illecebras, irritamenta malorum
Effugiam cautè, vitemque pericula culpæ.

LAVS DEO.

LAVRENTII LONGI PARMENSIS THEOLOGI CONGREG. SOM.

Tabula Tabularum Salutarium.

Litera t.g. significant Tabulam generalem; t.1. Tabulam primam; t.2. Tabulam secundam; c. Caput; n. numerum; primus numerus significat tabulam; secundus caput; tertius, & quartus, & reliqui paragraphos.

A

Aron oratione repellit ignem tab. 2. cap. 98. num. 1. nempe oratio scutum est.

Ablutio ad Baptismum secundum ritum Romanum fit per infusionem, alicubi per immersionem, vt Mediolani tab. 1. cap. 2. num. 14. & 17. fol. 7. & 9.

Ablutio digiti, vnguis, capilli, alteri vsue partis, vel secundinæ pellis, vel vmbilici an ad Baptismum sufficiat t. 1. cap. 2. num. 20. fol. 8.

Abnegatio sui quibus suadenda tab. 2. cap. 32. n. 5. & cap. 39. n. 2. f. 299.

Absente Episcopo, eius, Vicario, facultas Confessarij etiam elapso tempore concesso durat t. 2. c. 20. n. 33. f. 179.

Absoluere potest Sacerdos simplex à venialibus, & à mortalibus alias dimissis tab. 2. cap. 56. n. 69. & 77. f. 173.

Absolutio est actus iudiciarius tab. 2. c. 55. num. 4. f. 362.

Absolutio à Sacerdote indigno ad misso ad confessiones data valet tab. 2. cap. 20. num. 65. fol. 171.

Absoluere non potest Regularis inuito superiore, quod ad iurisdictionem, quam habet à Pontifice, vt Regularis t. 2. c. 20. n. 70. f. 173.

Absoluit validè virtute Cruciatæ electus Confessarius ibid. t. 2. cap. 20. num. 72. fol. 174.

Absolui ab extraneis Sacerdotibus quando Regulares possint, an etiam Cappuccini Fratres Minores tab. 2. cap. 20. num. 71. fol. 173.

Ad absolutionem requiritur præuia notitia saltem confusa status Pœnitentis t. 2. c. 21. n. 9. fol. 206.

Absoluendus non est, qui peccatum lethale tacet in confessione t. 2. cap. 19. n. 61 fol. 153. & c. 57. n. 15 f. 384.

Absolui, & Baptizari plures vna formula possunt, & à pluribus ijdem tab. 1. cap. 3. num. 8. fol. 13.

Absolutionis verba à Pœnitente audiri necesse non est t. 2. c. 10. n. 15. f. 93.

Absoluit Sacerdos à culpa, an à pœna t. 2. c. 55. num. 1. f. 362.

Alea-

Arma

B

Ex-

Cen-

Con-

Delecta-

E

Excom-

Excommunicatus vitandus Sacramenta necessaria necessitate vrgente ministrare potest. cap.67. nu. 5. f. 452.

Episcopus excommunicatus potest ordinare vbi penuria Sacerdotum est, & necessitas id postulat ibid. c.67. nu. 5. fol. 452.

Parochus excommunicatus necessitate vrgente licitè ministrat Sacramenta; & licitè assistit matrimonio, vel potestatem alteri tradere potest assistendi matrimonio ibid. num. 5. & 6. fol. 452.

Excommunicati si matrimonium contrahant, dupliciter peccant ibid. n. 7. fol. 452. Sed non fiunt irregulares.

Dubitans, an sit excommunicatus si Sacramenta ministrat, quando fiat irregularis ibidem lib. 2. cap. 67. num. 8. fol. 453.

Sacerdos excommunicatus an à venialibus absoluere possit ibid. num. 9. fol. 453.

Sacerdos excommunicatus in necessitate rogandus est, vt baptizet, etiamsi alij non Sacerdotes adsint, qui baptizare possint ibid. num. 10. f. 453.

Excommunicatione minori obstrictus si Sacramenta ministret, peccat venialiter ibid. num. 11. f. 453.

Excommunicatus Sacramenta suscipere licitè nequit, nisi vel ignorantia, vel necessitate excusetur ibidem num. 12. fol. 454.

Absolutio à peccatis data ante absolutionem ab excommunicatione quando inualida, & illicita fit, & quando secus ibidem num. 13. fol. 454.

Qui excommunicatis vitandis Sacramenta ministrant incidunt in excommunicationem minorem; & in interdictum ab ingressu Ecclesiæ ibidem num. 14. fol. 454.

Qui Clericum à Pontifice excommunicatum vitandum scienter, & sponte ad Diuina officia admitti, in maiorem excommunicationem Pontifici reseruatam incidit ibid. num. 14. & num. 15. fol. 454.

Sacerdos excommunicato Sacramenta ministrans quando peccet, & quando non ibid. num. 16. f. 455.

Excommunicatus quamuis illicitè Sacramenta suscipiat validè tamen ea recipit, quoad substantiam ibidem num. 18. fol. 455.

Ministrans Sacramenta excommunicatis peccat mortaliter ibid. nu. 17.

Excommunicatus priuatur communibus Ecclesiæ suffragijs ibid num. 19.

Pro excommunicatis toleratis publicæ Preces, & Sacrificia offerri possunt, illisque prosunt ibid. n. 20. f. 456.

Pro excommunicato vitando pœnitente an possit offerri Sacrificium, & Preces publicæ ibid. n. 21. f. 456.

Pro excommunicato occulto, qui in gratia Dei obijt offerri possũt publica suffragia, & Sacrificia ibid. nu. 24.

Sacerdos pro excommunicato orare, vt persona priuata potest in Missa ibid. num. 23. fol. 457.

Excommunicatus Præsul, Antistes, Imperator, Rex, Dux in cannone Missæ minimè nominandi sunt ibid. num. 24. fol. 457.

Excommunicatus si Sacramenta suscipiat, mortaliter peccat ibi. nu. 25.

Excommunicatus denunciatus Diuina Officia celebrare, ijsque interesse prohibetur, & si superueniat vbi Missa celebratur, & iussus discedere nolit, in aliam excommunicationem Summo Pontifici reseruatam incidit, & per Laicos, vel Clericos expellendus, etiamsi Sacerdos, vel Regularis sit, & si expelli nequeat, celebrans ante Canonem, vel Canone iam incepto post commu-

Excom-

4.

Hęre-

Indul-

Qui

Locu-

O

Pri-

R

Sa-

Igno-

T

Tem-

V

LAVS DEO.

PRECES COMPENDIARIÆ

Ex Orationibus Diuinitus reuelatis DD. Gertrudi, Mathildi, Birgittæ, & alijs.

Omnipotens rerum genitor, moderator, & auctor
Verba, precesque meas audi pius aure benigna,
Non paruum, donata mihi si munera spectes,
Est, quod pauper, inops reddo tibi, sume tributum,
Obsequium, meritumque tibi Deus offero Christi,
Proque mea quæcunque tulit, fecitque salute,
Illius & verbis, precibusque, affectibus, actis
Iungo meos actus, affectus, verba, precesque,
Coniuncta, vt mereant, nequeunt quod sola merere.
Me, & mea iuncta tui meritis pater offero nati
Ipse tui faciem, non me, Deus aspice Christi
Omnia sacra, preces, pia desideria, vota
Offero, & acta tibi famulorum Christe tuorum,
Diuorumque, poli qui nunc super atria regnant;
Quæ fiunt, fientque, simul quæ facta fuerunt,
Quæ Christus, Diuique omnes, Diuæque tulerunt;
Ad decus illa tuum refero, cupioque referri,
Proque mea offerri, cunctorum proque salute
A cunctis, quos terra tenet, vel cœlica sedes
Quidquid ago, cupio, dico, vel cogito, meque
Quicquid sum passus, patior, patiarque libenter,
Offero Christe tibi, nec non quæcunque creasti,
Ob fines quoscunque tibi super omnia gratos;
Quo meliore modo valeo, valuereque Diui.
Pro me, pro viuis, moribundisque omnibus; aura
Vitali functos purgantibus eripe flammis.
Te rogo perfectis in me te laudibus effer,
Laus tua in ore meo sit semper vbique, tuoque
Semper amore meum cor flagret in omnibus ardens;
Fac vt cuncta tua faciam pro laude, & honore,
Diuinasque Preces, Psalmos, & Cantica, Laudes,
Officiumque sacrum tibi mente vagante solutum
Mellifluo commendo tuo Deus optime cordi;
Vt tu perficias, supple, quod deficit illi,
Nominis adque tui decus hoc, hominumque salutem
Accipe amori illi iunctum, studioque, parentem,
Quo tu Christe tuum laudasti, ac sæpe rogasti,

Pro noſtra in terris dum verſabare ſalute.
Parce mihi æterni proles æquæua Parentis,
Si te haud perfectè laudo, male ſeruio, amore
Nec calco, & longè à veris virtutibus abſum,
Te quibus exemplum nobis inſigne dediſti,
Nec ratione meos, vt debeo, corrigo ſenſus,
Nec corpus caſtigo meum, ſine lege vagari
Sed ſino, nec faſtum mentis depono ſuperbæ,
Nec linguam modetor, nec iuſta ſilentia ſeruo,
Nec ſum mitis, amans, patiens, charitateque feruens.
Qualis ego cupio, & diues virtutibus eſſe.
Nulla mihi virtus, vitiorum copia multa eſt.
Queis dominare, meo virtutes inſere cordi.
Da bona cuncta mihi, longè mala cuncta repelle,
Da mihi virtutes omnes, vitia omnia pelle,
Vt tibi perfectè valeam ſeruire per æuum.
Fac, mihi nil placeat, niſi quod tibi noſco placere.
Quicquid ago, gratos tibi fines dirige in omnes.
Noſtra tibi placeat cunctis intentio in actis,
Fac, quæcunque placent tibi, ſemper amemus, agamus,
Noſtra tuæ concors ſit ſemper vbique voluntas,
Vt nil velle queat præter bona grata Tonanti.
Dirige lege tua me ſemper, vbique, meoſque
Senſus, acta, in me regnet tua ſola voluntas;
Quæ tibi promiſi, fac reddam vota libenter,
Obſequar & promptè maioribus, vt tibi ſoli.
Nulla libido mihi dominetur, grataque ſemper
Sit mihi pauperies, qui pro te cuncta reliqui.
Teque ſecutus amo, quo me dignaris amore;
Nil aliud cupiam, quam te, mea maxima merces,
Praua exſcinde meo vitiorum gramina corde,
Lumine me fidei illuſtra, charitatis & igne
Cor ſuccende meum. fac vt cæleſtia quæram,
Deſpiciam terrena, animo Diuina reuoluam.
Te propter peccata dolens deteſtor, & odi,
Meque reum fateor, veniam largire precanti,
Sperantique tui merita ob præſtantia nati,
Qui peccata ſuo deleuit noſtra cruore.
O vtinam peccata forent mihi nulla, viamque
Diuinæ nunquam liquiſſem legis aberrans,
O vtinam nunquam deflectam tramite recto,
Quem tua præſcripſit mihi lex iuſtiſſima cunctis;
O cordis dulcedo mei, mea vita, ſaluſque,
Sis mihi Chriſte cibus, potuſque, refectio mentis,

Pone meæ frenum linguæ, mala gaudia pelle.
Omnibus in rebus, quas cogito, dico, vel opto,
Quas ago, sit finis tua gloria, lausque, decusque,
Corque tibi vigilet, capiunt dum lumina somnum,
Fac, quoties respiro, nouo succendar amore
Christe tuo, sanctum spirent præcordia numen.
Nos tua defendat sopitos dextera seruos.
Spiritus alme mihi dona tua munera septem,
Cum patre, cum nato qui regnas omne per æuum,
Hospitium, templumque tuum me redde, beato
Ardeat igne tui mihi cor, quasi lampas, amoris.
Virgo, Deique parens adsis mihi tempore mortis,
Propitium mihi redde Deum, Stygiumque Draconem
Pelle procul, fidei claro mihi lumine mentem
Illustra, ac firma, nullus peruertat vt error.
Cor superi perfunde meum dulcedine amoris,
Omnis amarities mortis dulcescat vt ægro,
Et me perpetuæ duc virgo ad gaudia vitæ.
Angele sancte mei custos me protege semper,
Me tibi commissum serua pietate superna,
Ac veluti nauem, quam percutit vnda, guberna.
Perque viam duc me Diuinæ Legis ad astra
Declinare doce discrimina, crimina cuncta,
Et mala cuncta, Deum super omnia semper amare.
O Diui, Diuæque omnes mea vota, precesque
Audite, & summo me commendate parenti,
Et viuos omnes, moribundos, lumine cassos,
Soluat vt à culpis, pœnisque vltricibus omnes,
Omnibus æternæ concedat munera lucis.

LAVS DEO, DEIPARÆQVE VIRGINI MARIÆ,

SS. Laurentio, Augustino, & Hieronymo, B. Philippo Longo S. Francisci Socio, Diuæ Mariæ Laurentiæ Longiæ Capuccinarum Fundatrici, Diuisque cæteris honor, & gloria.

PLACENTIÆ,

EX TYPOGRAPHIA SIRENIANA.

Nostri Errata libri sic corrige Lector amice.

Littera p. paginam, l. lineam, c. columnam.

In Tab. gen. Sacrament.
pag. 7. lin. 10. Sancti Imenii Arcem, Metiani
pag. 13. col. 10. lin. 1. sapientiæ 2.
pag. 20. col. 1. lin. 17. impetrationis
pag. 18. col. 1. lin 5. Calicis cum vino
pag. 31. c. 3. l. 3. citra necessitatis,
pag 45. c. 1. l. 30. Sacramentum, si illud
pag. 50. c. 1. l. 31. laboribus extrinsecis
pag. 50. c. 2. l. 2. labor intrinsecus
pag. 51. lin. 17. Cap. IX.
pag. 54. col. 2. lin 4. mortuam

Nomenclatori litt. B pag. xxij col. 2. l. 12. adde Bobij Alexander Porus ex Cler. Reg. Mediolanensis
pag. xxj. col. 1. lin. 3. Marlianus, adde, cui successit Carolus Iustinianus Longus Genouensis.
pag. xxvj. col. 1. Pizzurn°, adde, cui successit Paulus M. Spinula ex. C.R.S. ibid. col. 2. adde, Strigonij Archiep. Petrus Pazmanus Card. C.R. Som.
pag. xxxvij in titulo lin. 2. ex quorum lectione

Errata Tab. I. ac II.
In quibus legendum est, tenetur pro verbo debet, vbi obligatio ex præcepto, vel ex officio adest.
pag. 96. lin. 40. deleu
pag. 109. col. 2. lin. 35. publicè
pag. 120. col. 1. lin. 25. ac incipit
pag. 154. lin. 5. articulo
pag. 181. col. 1. lin. 38. Ordinarij
pag 182. col. 2. lin 9. iusta causa
pag. 270. lin. 31. pœnitens
pag 190. col. 2. lin. 41. fateatur
pag. 191. col. 2. lin. 32. Præfecta
pag. 319. lin. 17. in sexto decretalium
pag 397. col. 2. lin. 2. iubet Deus
pag. 407. c. 1. lin. 26. parte
pag 413. c. 1. lin. 8. confessionem
pag. 423. col. 1. lin. 18. gerente
ibid. lin. 25. Abbatissæ Monachatum sint, censuras
pag. 454. c. 1. l. 22. mortis cupiam
Caput LXVII. continuari debet numeris paragraphorum à num. 19. & à pag. 456. num. 20. vsq. ad nu. 35. vsque ad pag. 461. ita vt pro num. 11. ponatur num. 35.
pag. 470. c. 2. lin 2. periclitanti
pag. 480. col. 1. lin. 37. temporaria & col. 2. lin. 8. horarias & ibid. lin. 13. indicantur
pag. 481. c. 1. l. 37. dele non, & lege ligari potest
pag. 487. c. 1. l. 36. vitandum
pag. 528. c. 2. lin. 27. Studentes legibus
pag. 543. c. 1. lin. 25. sit, idest
pag. 581. lin. 16. Ab excómunicatione
pag 605. col. 2. lin. 9. ignoranter
Pro abreuiationis nota ꝗ lege, quam.

Cętera iudicio prudenti corrige Lectori
Eripere Alcidi clauam, fulmenque Tonanti
Si potes, eripies omnia menda libris.

Cęterum omnia à me scripta, ac Typis edita Sanctæ Romanæ Ecclesiæ iudicio, ac censuræ submitto, & nihil à me scriptú dictumue volo Sanctæ fidei Catholicæ, aut probis moribus aduersum.